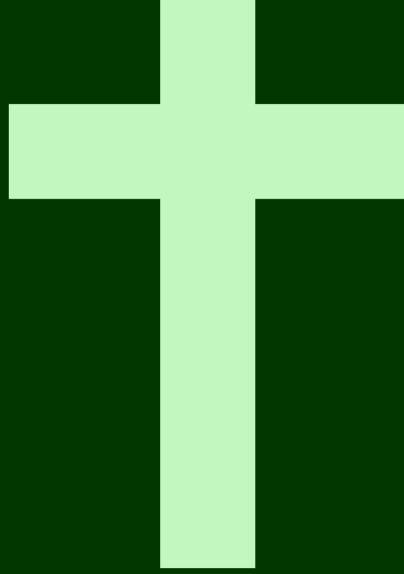


Tupana'ga
nhi'iãa



New Testament in Tenharim (BR:pah:Tenharim)

Tupana'ga nhi'iga
New Testament in Tenharim (BR:pah:Tenharim)

copyright © 1996 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tenharim

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tenharim [pah], Brazil

Copyright Information

© 1996, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tenharim

© 1996, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

Contents

Mateus	1
MARCOS	96
Lucas	144
João	238
Atos	296
Romanos	368
1 Coríntios	401
2 CORÍNTIOS	431
Gálatas	455
Efésios	467
Filipenses	482
Colossenses	489
1 Tessalonicenses	499
2 Tessalonicenses	506
1 Timóteo	510
2 Timóteo	521
Tito	529
Filemom	534
Hebreus	536
Tiago	570
1 Pedro	578
2 Pedro	587
1 João	592
2 João	599
3 João	600
Judas	601
Apocalipse	604

MATEUSVA'EA OMOMBE'U JESUS CRISTO'GA O Evangelho de Mateus

*Jesus Cristo'ga ramonhava'ea
(Lucas 3.23-38)*

¹ Agwa ko Jesus Cristo'ga ramonhava'ea mombe'ua. Ymyahũ Tupana'ga e'i Jesus Cristo'ga pe: “Eko ti ġanduvihavuhuhetero Cristoramo,” ei ga hako. Cristo xa'e nhande Jesus'ga pe a'ero. A'ereki ga nhanderuvihavuhuhete'ga. Jesus'ga ko Daviva'ea rakykwepoharamo Abraãova'ea rakykwepoharamo no.

² Ymyahũ Abraãova'ea Isaqueva'ea po'ria hako.

Isaqueva'ea Jacóva'ea po'ria.

Jacóva'ea Judáva'ea po'ria Judáva'ea irũva'ea po'ria no.

³ Judáva'ea Peresva'ea po'ria Zerava'ea po'ria no. Tamarva'ea Peresva'ea yembora Zerava'ea yembora no.

Peresva'ea Esromva'ea po'ria.

Esromva'ea Arãova'ea po'ria.

⁴ Arãova'ea Aminadaveva'ea po'ria.

Aminadaveva'ea Nasomva'ea po'ria.

Nasomva'ea Salmomva'ea po'ria.

⁵ Salmomva'ea Boazva'ea po'ria. Raabeva'ea Boazva'ea yembora.

Boazva'ea Obedeva'ea po'ria. Ruteva'ea Obedeva'ea yembora.

Obedeva'ea Jesséva'ea po'ria.

⁶ Jesséva'ea Daviva'ea po'ria. Daviva'ea israelitasva'ea ruvihavuhuva'ea.

Daviva'ea Salomãova'ea po'ria. Uriasva'ea rembirekokwerava'ea Salomãova'ea yembora. A'ereki Daviva'ea hembireko ahe pavêi.

⁷ Salomãova'ea Roboãova'ea po'ria.

Roboãova'ea Abiasva'ea po'ria.

Abiasva'ea Asava'ea po'ria.

⁸ Asava'ea Josafáva'ea po'ria.

Josafáva'ea Jorãova'ea po'ria.

Jorãova'ea Uziasva'ea ramonhava'ea.

⁹ Uziasva'ea Jotãova'ea po'ria.

Jotãova'ea Acazva'ea po'ria.

Acazva'ea Ezequiasva'ea po'ria.

¹⁰ Ezequiasva'ea Manassésva'ea po'ria.

Manassésva'ea Amomva'ea po'ria.

Amomva'ea Josiasva'ea po'ria.

¹¹ Josiasva'ea Jeconiasva'ea po'ria Jeconiasva'ea irũva'ea po'ria no. A'ea rupi Babilôniapeva'ea ruri otavuka Josiasva'ea re'yjava'ea pe ahe rerogwovo ogwryi pe he'yjuhuva'ea rerogwovo ahe mombytavo pevo.

¹² Babilôniapeva'ea ahe rerohorẽ Babilônia pe Jeconiasva'ea Salatielva'ea po'ria.

Salatielva'ea Zorobabelva'ea po'ria.

¹³ Zorobabelva'ea Abiúdeva'ea po'ria.

Abiúdeva'ea Eliaquimva'ea po'ria.

Eliaquimva'ea Azorva'ea po'ria.

¹⁴ Azorva'ea Sadoqueva'ea po'ria.

Sadoqueva'ea Aquimva'ea po'ria.

Aquimva'ea Eliúdeva'ea po'ria.

¹⁵ Eliúdeva'ea Eleazarva'ea po'ria.

Eleazarva'ea Matáva'ea po'ria.

Matáva'ea Jacóva'ea po'ria.

¹⁶ Jacóva'ea Joséva'ea po'ria. Joséva'ea Mariava'ea rembirekokwerava'ea. Mariava'ea ombo'a Jesus'ga. Ga ko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo.

Nahã ko Jesus Cristo'ga ramonha mombe'ua.

¹⁷ Imbokwara'ara'arajavame catorze ko Abraõova'ea rakykwepoharava'ea ojopy'rupy'ruavo. Aerẽ Daviva'ea ari. Daviva'ea arirẽ imbokwara'ara'arajavame catorze ko Daviva'ea rakykwepoharava'ea ojopy'rupy'ruavo no. Aerẽ Josiasva'ea ari. Babilôniapeva'ea Josiasva'ea re'yjava'ea rerohoi Babilônia pe. Ahe rerohorẽ imbokwara'ara'arajavame catorze ko aherakykwepoharava'ea ojopy'rupy'ruavo no. Aerẽ Cristo'ga ari.

Jesus Cristo'ga aragwera
(Lucas 2.1-7)

¹⁸ Jesus Cristo'ga aragwera ko nahã. Jesus'ga yembora rera ko Maria. Mariava'ea po'ria ahe'yembora pavêi omondo Mariava'ea Joséva'ea pe tahembireko ti hêa ga pavêi javo. Joséva'ea rembirekoa renonde Tupana'ga ra'uvapyryva Mariava'ea momburu'ai. ¹⁹ Hembireko gwerĩ Joséva'ea Mariava'ea pavêi. Emo ikwahavame ahepuru'a Joséva'ea ojapyaka marã ti nehê javo. A'ero okokatuavo gwaramo ahe ei ovytyteri pe: "Apohi po ti ji hêa hugwi a'ero nehê. Ndapotari reki ji hêambotegwetea," ei ahe. "Nurã po ti ji pohinhimimi hêa hugwi hêa mombe'ue'yma ga pe," ei ahe ovytyteri pe.

²⁰ A'ea rehe ahe japyakai. Kiro ahe kiri. A'ea rupi Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga jipiukari Joséva'ea pe. Joséva'ea gwepia katu Tupana'gapyrive'ga okiri pe a'ero.

—Terekyhyji ti enhimbirekohava hugwi Daviva'ea rakykwepoharamo, ei ga Joséva'ea pe. A'ereki pyry nde hêa rerekoi. A'ereki Tupana'ga ra'uvapyryva hêa momburu'a, ei ga. ²¹ Aerẽ po ti hêa gwa'yra'ga mbo'ari nehê, ei ga. A'ero ti eno hêara'yra'ga rehe Jesus. Ereki ga ko ahembopiro'yhara'ga. Na tuhê, ei ga. Ombopiro'y po ti ga ojiheve'ga gandekote'varuhua hugwi nehê, ei ga. Hahye'yma pe po ti ga ga nderohoi a'ero nehê, ei Tupana'gapyrive'ga Joséva'ea pe.

A'ea erame ga hoi Joséva'ea hugwi. Aerẽ Joséva'ea ma'êi.

²² Ipuru'a Mariava'ea gwembirekoe'yname. Nahã hekoi Tupana'ga nhi'ipo'ruavo ymyahûva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahû Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea a'ea mombe'u Tupana'ga nhi'iga mombe'gwovo. Ymyahû ahe ei hako:

²³ " 'Pehendu katu ti!' ei Tupana'ga.

'Ipuru'a po ti hêa akwaimbae'ga nderekoe'yvehêa nehê.

Aerẽ po ti hêa gwa'yra'ga mbo'ari nehê.

Ono po ti ga ga rehe Emanuel gareraramo,' ei Tupana'ga," ei ahe hako.

Garera ko Emanuel. A'ea ko: Tupana'ga oko nhande pyri.

²⁴ Aerẽ Joséva'ea ma'êi. Oko ahe Tupana'gapyrive'ga nhi'iga rehe toko ti hêa nhirembirekoro a'ero nehê javo. A'ero ahe Mariava'ea reruri gwonga pe toroju ti hêa pavêi javo. ²⁵ Ahe gweru tehe ahe ojipyri. A'ereki ahe ndogwerekoi ve Mariava'ea ahera'yra'ga mbo'arame ahera'yrypy'ga. Ga rehe ahe inoçi Jesus gareraramo.

2

Jaytata'ia kwahapyrava'ea

¹ Cidade de Belém me Jesus'ga ari. Jesus'ga re'yja'ga gwyri pe Judéia pe Belém u. Jesus'ga arame Herodesva'ea oko ġanduvihavuhuro judeus'ga gwyri pe Jesus'ga re'yja'ga gwyri pe. Jesus'ga arame jaytata'ia kwahapyra'ga nduri irupeuhua hugwi ogwyrā hugwi kwara ipora hugwi. Uhu ġa cidade de Jerusalém me ovahema. ² Kiro ġa ei pevove'ġa pe:

—Kiroki ga oko judeus'ga nduvihavuhuheteaġwamamo – mome ga? O'a ga aġwamo. A'ereki ore orohepia jaytata'ia ipyahuva'ea kwara ipora koty. A'ea ko ga'ara kwahavuka ore ve ojipiukaro ġwaramo jaytata'ia. Hepiaga ġwaramo ore ruri timbohete ti ga javo, ei ġa.

³ Ga'ea kwahavame ahepy'a ndukatui okoteheavo Herodesva'ea py'a judeus'ga nduvihavuhuva'ea py'a. Ndukatui cidadepeve'ġa py'a no Jerusalémmeve'ġa py'a. ⁴ A'ero ahe ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa mbojatykaukari ġa mbuhuruka ojipyri judeus'ga mbo'ehara'ġa ndeheve – kiroki ġa ombo'e Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe. Ga ndurame Herodesva'ea pyri ahe ei ġa pe:

—Kiroki ga pe Tupana'ga e'i ga ti toko ġanduvihavuhuhetero javo – mome po ti ga ari nehē Cristo'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga? ei Herodesva'ea.

⁵ A'ero ġa ei ahe ve:

—Belém me – kiroki cidade u oregwyri pe Judéia pe – pevo po ti ga ari nehē, ei ġa. Nahā ymyahū Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea ikwatijari hako. A'ereki Tupana'ga okwatijaruka ahe ve onhi'ġa, ei ġa. Tupana'ga e'i:

⁶ “Belémmeva'ero picidade ndokoi huvihavarūiva'ea.

Huviha hete ko picidade upa pende'yja'ġa gwyri pe Judáva'ea rakykwepo-hara'ġa gwyri pe Judéia pe.

A'ereki picidadepeve'ġa oko nhiremimo'ēhara'ġa nduvihavaġwamamo israelitas'ġa nduvihavaġwamamo.

Gwereco katu po ti ga pende'yja'ġa nhaporemoko okovo ġanduvihavuhuhetero nehē.”

—A'ea ymyahū Tupana'ga ei ikwatijaruka onhi'ġa mombe'uharava'ea pe hako, ei ġa Herodesva'ea pe.

⁷ Ga horame Herodesva'ea jaytata'ia kwahapyra'ġa mbuhunhimimukari ojipyri a'ero. Ahe ei ġa pe:

—Gara rupi jaytata'ia jipiukari pe me iporame raikwehe? Takwaha katu ti ji, ei ahe ġa pe.

A'ero ġa imombe'ukatui ahe ve. ⁸ Ikwahapavame ahe ġa mondoukari cidade de Belém me. Ahe e'i ġa pe:

—Peho ti Belémmeve'ġa pyri tayri'ga rekakatuavo. Ga repiagame ti pe-jora'ja ji pyri ga mombe'ukatupava ji ve a'ero, ei ahe ġa pe. Jihi ti taho ga mboheteavo a'ero nehē no, ei ahe ġa pe o'mbero.

⁹ Ahe rendupavirē jaytata'ia kwahapyra'ġa hoi a'ero ogwovo Belém me. Ga horame jaytata'ia – kiroki jaytata'ia ojipiuka ġa pe kwara ipora koty – kotihī akoja jipiukara'javi ġa pe ogwovo ġa nenonde ogwovo Jesus'ga rehei katu opytavo garuhava arimo. ¹⁰ Horyory hete ġa jaytata'ia repiagame ogwovo ovahema tayri'ga ruhā pe.

¹¹ Onga pype ġa tayri'ga repiagi ga'yembora reheve Mariava'ea reheve. Nurā ġa nenypy'andurugi garovai pyteri pe nde ko orehoheva'ero javo. A'ero ġa imondohetei mbatera ga pe ġwovapytymba'voga hyrua ipe'avo jugwi. Ouro ġa imondoi ga pe. Incenso perfume apopyra ġa imondoi ga pe no. Iru'ia perfume apopyra ġa imondoi ga pe mirra.

¹² Aerē ypytunimo okirame ġa Tupana'ga rendukatui. Kiro ga ġa moranduvi.

—Tapemombe'ui ti tayri'ga Herodes'ga pe. A'ereki ga ojuka pota tayri'ga. Tapejivrya'javi ti Herodes'ga pyri, ei Tupana'ga ġa pe.

Nurā oma'ērame ġa hoi pehea rupi irūa rupi ogwovo ogwryi pe timombe'uyme ti tayri'ga Herodes'ga pe javo.

Oho nhimi Joséva'ea Egitopeva'ea gwyri pe

¹³ Jaytata'ia kwahapyra'ġa horē Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga jipiukari Joséva'ea pe ahekiri pe. Ahe ve ga ei:

—Haite! Evy epo'ama! ei ga Joséva'ea pe. Eho ti ġa nderogwovo tayri'ga gayhēa reheve. Eroho nhimi ti ġa nderogwovo Egitopeve'ġa gwyri pe, ei ga. Pevo ti pepyta. Aerē jate po ti ji imondoukari nhinhi'igagwera pe me nehē pejora'ja ti Belém me javo. Po ti ji namondoi nhinhi'igagwera pe me nehē, tapejora'javi ti avo Belém me. A'ereki avo Herodes'ga tayri'ga rekaruka kiro. A'ereki ga ojuka pota tayri'ga, ei Tupana'gapyrive'ga Joséva'ea pe.

¹⁴ Oma'ē Joséva'ea ovya a'ero. A'ea rupi ypytunimo ahe tayri'ga rerohoi ga'yembora reheve ġa nderogworogwovo Egitopeve'ġa gwyri pe. ¹⁵ Pevo ahe ġa nderovahemi. Aerē ġa nduvame Egito pe Herodesva'ea manoi.

Nahā ġa hoi opytavo Egitopeve'ġa gwyri pe. Tupana'ga erame jate ġa ndura'javi Egito hugwi. Nahā Tupana'ga ġa mbuhurukara'javi Egito hugwi. Nahā hekoi Tupana'ga nhi'ipo'ruavo ymyahūva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahū Tupana'ga nhi'igā mombe'uharava'ea a'ea mombe'u Tupana'ga nhi'igā mombe'gwovo aerē po ti nahā javo. Ymyahū ahe ei hako:

“‘Egitopeve'ġa gwyrā hugwi ji jira'yra'ga mbuhurukari,’ ei Tupana'ga,” ei ahe hako.

Ojigwarai Herodesva'ea tay'riva'ea rehe

¹⁶ Omanoa renonde Herodesva'ea nhimonha'ngaranuhūi jaytata'ia kwahapyra'ġa ndehe. A'ereki ahe okwaha ji moandyandyi ġa ojivrya'jave'yma ji pyri javo. Dois anos ġwerī tayri'ga rehe kiro. A'ea Herodesva'ea okwaha. A'ereki nanongara jaytata'ia kwahapyra'ġa omombe'u ahe ve ahe ġa monhi'igame ojive. Nurā ahe osoldados'ġa mondoukari cidade de Belém me Belém rembeyvryi hī pe no. Pevo ahe osoldados'ġa mondoukari tojuka pa ti ġa tapihama'ġa javo – kiroki tayri'ġa o'a jaytata'ia kwahapyra'ġa hepiagirē jaytata'ia. Ahenhi'igā rupi soldados'ġa hoi a'ero tapihama'ġa ndepiaga. Ojuka pa ġa tapihama'ġa – kiroki ġa gwereko dois anos ojihe, kiroki ġa ndogwerekoi ve dois anos ojihe no. ¹⁷ Nahā hekoi Tupana'ga nhi'ipo'ruavo ymyahūva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahū Tupana'ga nhi'igā mombe'uharava'ea Jeremiasva'ea a'ea mombe'u Tupana'ga nhi'igā mombe'gwovo aerē po ti nahā javo. Ahe e'i hako:

¹⁸ “‘Cidade de Ramá pe ġa henduvi hēa jehe'oheterame ovy'are'yma.

Hahyahi hēajehe'oa.

Raquelhēa reki ojehe'o gwa'yrava'ea rehe.

Tegwete hēa ma'ngoma'ngohava.

A'ereki hēara'yrava'ea omanomba,’ ei Tupana'ga,” ei Jeremiasva'ea hako.

Ojivy Joséva'ea Egitopeva'ea gwyrā hugwi

¹⁹ Aerē Tupana'ga José'ġa mbuhurukara'javi Egitopeve'ġa gwyrā hugwi. A'ereki pevo ġa u Herodesva'ea manorame. Herodesva'ea manorē yvagipeve'ga jipiukari Joséva'ea pe Tupana'gapyrive'ga. Joséva'ea pe ga ei ahekiri pe:

20 —Ahe omanomba kiro – kiroki ahe ojuka pota tayri'ga. Evy epo'ama! Eroho ti ġa kiro a'ero tayri'ga gayhēa reheve. Erojivyra'ja ti ġa eje'yja'ġa gwyri pe Israel pe, ei Tupana'gapyrive'ga Joséva'ea pe.

21 Oma'eamo ahe vyri a'ero tayri'ga rerogwovo ga'yembora reheve ġa nderojivya pevo jitehe ogwyri pe Israel pe ġa nderovahema. 22 A'ea rupi Arquelau'ga oko Judéiapeve'ġa nduvihavamo Israel pe opo'ria py'rovo Herodesva'ea py'rovo. A'ea kwahavame Joséva'ea kyhyji Arquelau'ga hugwi. Ndojupotari ahe Judéiapeve'ġa gwyri pe a'ero. Ypytunimo okirame Joséva'ea Tupana'ga rendukatui. Kiro ga Joséva'ea momoranduvi.

—Terehoi ti Judéiapeve'ġa gwyri pe, ei Tupana'ga ahe ve.

Nurã Joséva'ea ndohoi pevo. Galiléiapeve'ġa gwyri pe ahe hoi Israel pe. 23 Pevo ahe ruvi cidade de Nazaré pe tayri'ga pavēi ga'yembora pavēi no. Nahã hekoi Tupana'ga nhi'ġa po'ruavo ymyahūva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahū Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea a'ea mombe'umbe'u Tupana'ga nhi'ġa mombe'gwovo. Jesus'ga mombe'gwovo ahe ei hako: “‘E'i po ti ġa ga pe nehē Nazarépeve'ga,’ ei Tupana'ga,” ei ahe hako. Ga u pevo a'ero.

3

João Batistava'ea remimombe'ua (Marcos 1.1-8; Lucas 3.1-18; João 1.19-28)

1 Aerē João Batistava'ea rekoi ongae'yi me judeus'ġa mobatizavo. Tupana'ga nhi'ġa mombe'uheteavo João Batistava'ea rekoi Judéiapeve'ġa gwyri pe ongae'yi me. 2 Hahyahi ahenhi'ġa ahe erame:

—Pepohi tuhē ti pejikote'varuhua hugwi, ei ahe. Perojijyjijyi ti pejeaporoġita pejikokatuavo Tupana'ga nhi'ġa rendukatuavo. A'ereki Tupana'ga oko ġwerĩ nhanderuvihavuhetero nhande repiakatuavo yvya koty nhande mongovo onhi'ġa rupi, ei ahe ġa pe.

3 Ymyahū Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea Isaíasva'ea omombe'u jipe João Batistava'ea. Ahe e'i João Batistava'ea mombe'unhoġwenondeavo hako: “Hahyahi po ti ganhi'ġa

ga erame ġa mbo'eavo ongae'yi me nehē,” ei Isaíasva'ea.

“E'i po ti ga nehē:

‘Pemboavujikwe ti pehea huvihava'ga pe
tuhu ti ga nhande pyri javo.

Pembohupi katu ti pehea ga pe,’ e po ti ga nehē,” ei Isaíasva'ea hako.

Tupana'ga ra'yra'ga renondeva'ea e'i nhandepojoykaharete'ga ruraġwama pe. Tonhimboavujikwe ti ġa garura renonde javo. A'ea pe ahe ei togwerojijyi ti ġa gweaporoġita a'ea renonde javo.

4 Omongi João Batistava'ea yuranuhūa'javuhuva'ea rava apopyra camelo rava apopyra. Aheku'ayvira ko ipira. O'u ahe tukura hehira reheve.

5 He'yjuhuvē'ġa nuġanduri onhimongyavo João Batistava'ea pyri ova-hema. Uhu ġa cidade de Jerusalém hugwi. Uhuuhu ġa Judéiapeve'ġa gwyrā hugwi nhaporemō no rio Jordão rembeyvyrā hugwi no.

6 Ahe renduvame ġa nhimombe'ukatui Tupana'ga pe jite'varuhu ji javo opohia jugwi. A'ero jate João Batistava'ea ġa mobatizai rio Jordão pype.

7 Uhu he'yive'ġa ahe pyri no fariseus'ġa saduceus'ġa pavēi tianemobatiza ti ga javo. Gandura repiagame João Batistava'ea ei ġa pe:

—Tiruahū pendeaporoġita! Pe'euhu pe pejohupe pejikokatupotare'yma ġwaramo. Pe'e pe: “Haite! Xaho João Batista'ga pyri tianemobatiza ti ga. Nurã po ti Tupana'ga nonhimonha'ngaa'javi nhande rehe nehē. Ndahahyi

po ti nhande ve a'ero nehẽ.” Nahã pe pe'e, ei João Batistava'ea. Maraname pe euhui nanongarava'ea naerũ? Pe tuhẽ penhimbo'e nanongara rehe, ei João Batistava'ea ẽa pe.

⁸ —Jihi, ei João Batistava'ea, kiro po ti ji ei pe me: Po pe ndapepotari hahyva'ea Tupana'ga nhimonha'ngarame pe ndehe, a'ero ti peko katu, ei ahe. Tapembopogwea'javi ti pejite'varuhua pejikovo. Pe pohirame jugwi po ti Tupana'ga ei pe me nehẽ: “Ndovy'ari ẽa okote'varuhua rehe kiro opohia jugwi herojijyita ojeaporoẽita. Nanhimonha'ngaa'javi ji ẽa ndehe a'ero.” Nahã po ti Tupana'ga ei pe me a'ero nehẽ, ei João Batistava'ea ẽa pe.

⁹ —Tape'ei ti pejiyvyteri pe: “Abraãova'ea nhaneramonhamo oko. Tupana'ga oarõ hete Abraãova'ea. Nurã po ti Tupana'ga nonhimonha'ngai nhande rehe nehẽ.” A'ea ti tape'ei. A'ereki Tupana'ga ndokoi reki Abraãova'ea rymymino'ẽa ndehe ẽa ndekote'varuhurame. Po Tupana'ga ojipe'ẽa pota, a'ero Tupana'ga oapo kwaha aẽa ita Abraãova'ea rymyminoro ẽa mongovo, ei João Batistava'ea ẽa pe.

¹⁰ Kiro João Batistava'ea imombe'ui ojo'java'ea ẽa pe. Ga mbo'eavo ga ei:

—Akwaimbae'ga ombogwa ẽwerĩ jykwa'ria pyvõ tambo'aruka javo. Po i'yva ndogwerekoi yva'ikatua, a'ero po ti ga imbo'ari imondovo tata pype nehẽ. Na jitehe Tupana'ga pe nderekoẽwerĩ pe momboa tata pype hahyva'ea ruvihava pype pe pohire'yma ẽwaramo pejikote'varuhua hugwi pejikokatue'yma, ei João Batistava'ea ẽa pe imombe'gwovo.

¹¹ —Uhu po ti ga nehẽ – kiroki ga ji hohe hete huvihavuhuhetero ẽwaramo, ei João Batistava'ea. Ji ki a'e te okoteheva'ea. Jihi opomobatiza yhya pyvõ jate. Nahã ji ikwahavukari ẽa pe pepohira pejikote'varuhua hugwi pendeaporoẽita rerojijya reheve pendekokatua reheve. Gaha po ti pe pojkauka Tupana'ga ra'uvapyryva pe aerẽve'ga nehẽ. Nahã po ti ga pendekote'varuhua mombigukari pe mombyryvuka nehẽ, ei João Batistava'ea ga mombe'gwovo ẽa pe.

¹² Kiro João Batistava'ea imombe'ui ojo'java'ea ẽa pe. Ga mbo'eavo ga ei:

—Trigo jara'ga gwereko japira mbovevehava opo pe tamboveve ti ji japira trigo hugwi javo, ei João Batistava'ea imombe'gwovo. Omono'ono'õ po ti ga oapoa trigo inhaẽa hyrua pype nehẽ. Japira po ti ga imbokai tata pyvõ nehẽ. Ndogwevi po ti tata upa nehẽ, ei João Batistava'ea.

—Na jitehe po ti jihoheheteve'ga huvihavuhuhete'ga imboja'oja'ogukari pyryve'ẽa okote'varuhuve'ẽa hugwi okovo pyryve'ẽa pojkaharete'ga nehẽ, ei João Batistava'ea ẽa pe. “Tuhu ti pyryve'ẽa ji pyri yvagi pe upa avuirama nehẽ,” e po ti jihoheheteve'ga nehẽ, ei João Batistava'ea. “Toho ti okote'varuhuve'ẽa ji hugwi ogwovo tata pype hahyva'ea ruvihava pype opytavo pevo avuirama nehẽ ojivyre'yma,” e po ti jihoheheteve'ga nehẽ, ei João Batistava'ea Cristo'ga mombe'gwovo ẽa pe.

*João Batistava'ea omobatiza Jesus'ga
(Marcos 1.9-11; Lucas 3.21-22)*

¹³ Aerẽ Jesus'ga ruri Galiléiapeve'ẽa gwyrã hugwi ua rio Jordão pe. Uhu ga ovahema João Batistava'ea pyri tanhimobatiza ti ga javo.

¹⁴ A'ero João Batistava'ea ei Jesus'ga pe:

—Toromobatizayme po ti ji nehẽ. Ndehe ko oreruvihavuhuhetero. Nde po ti ji mobatiza hamo a'ero nehẽ, ei João Batistava'ea Jesus'ga pe novã. Ako tehe ji nde pyri, ei ahe Jesus'ga pe. Maraname nde ruri ji pyri enhimobatizauka ji ve a'ero? ei ahe Jesus'ga pe.

¹⁵ A'ero Jesus'ga ei reki João Batistava'ea pe:

—Ji mobatiza tuhē ti kiro, ei Jesus'ga. A'ereki pyry nde ji mobatizai. Nahã po ti nhande rekokatui nhandekovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi nhaporemonehē, ei Jesus'ga João Batistava'ea pe.

—Kwa, ei ahe Jesus'ga mobatizavo.

¹⁶ Ahe omobatizarē Jesus'ga hemi yhya hugwi. Kotihī Tupana'ga ipe'ai yvaga ga pe. Kiro Jesus'ga hepiagi Tupana'ga ra'uva ijyvame ojihe. Inambua ja Tupana'ga ra'uva hekoi yvaga hugwi ijyvame ga rehe. ¹⁷ Nanime yvaga hugwi Tupana'ga nhi'igi Jesus'ga mombe'gwovo.

—Agwa'ga ko jira'yra'ga nhiremia'nguhete'ga, ei Tupana'ga. Anhimohē hete ko ji ga rehe, ei ga.

4

Diabo'ga omongo te'varuhu pota Jesus'ga (Marcos 1.12-13; Lucas 4.1-13)

¹ Aerē Tupana'ga ra'uva Jesus'ga rerohoi ongae'yi me Diabo'ga ti toko ga pyri javo. “A'ereki Diabo'ga ga mongo te'varuhu pota,” ei Tupana'ga ra'uva. A'ero ga rerohoi ga rerovahema pevo.

² He'yiva'ea quarenta ko Jesus'ga kiri pevo. A'ea rupi ga ndo'ui arimo ppytunimo no tanhi'i ti ji Tupana'ga pe javo. Quarenta Jesus'ga kirirē pevo ojuka ga ty'ara a'ero.

³ A'ero Diabo'ga ruri Jesus'ga pyri tamongo te'varuhu ji ga javo. Uhurame ga ei Jesus'ga pe:

—Ere'e jipe ndehe: “Jihi ko Tupana'ga ra'yramo.” A'ea nde ei, ei Diabo'ga. Gara'yramo ti ere kia pe ita pe a'ero: “Penhimbote ti a'ero pãoramo nhirembi'uramo.” A'ea ti ere jupe, ei Diabo'ga Jesus'ga pe.

⁴ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Nda'ei po ti ji jupe nehē, ei ga. Ymyahū Tupana'ga okwatijaruka ahe ve inoḡuka hako. Aherembikwatijara e'i:

“Mbatara ua pyvō jate rūi nhande rekoi.

Tupana'ga nhi'imbava rendukatua pyvō nhande rekoi,” e'i aherembikwatijara, ei Jesus'ga.

⁵ Aerē Diabo'ga Jesus'ga rerohoi cidadepyryva pe Jerusalém me a'ero. Yvate pe ga ga roerojiupiri gare'yja'ḡa jatykahavuhua rehe templo rehe ga mo'ama japyra rehe. ⁶ Ga rerovahemame pevo ga ei Jesus'ga pe:

—Ere'e jipe ndehe: “Jihi ko Tupana'ga ra'yramo.” A'ea nde ei, ei Diabo'ga. Gara'yramo ti epo japyra hugwi ehia a'ero. Tupana'gapyrive'ḡa yvagipeve'ḡa po ti nanembohirusarahyi yvyvo nehē. A'ero po ti ndahahyi nde ve nde porame japyra hugwi nehē. A'ereki ymyahū a'ea Tupana'ga okwatijaruka ahe ve inoḡuka hako, ei Diabo'ga Jesus'ga pe. Aherembikwatijara e'i:

“Tupana'ga po ti ojipyrive'ḡa mondoukari nde pyri nehē.

‘Pea'ngu ti ga,’ e po ti ga ojipyrive'ḡa pe yvagipeve'ḡa pe nehē.

‘Pepyhy katu ti ga rerogwovo

tahahyyme'i'i ti ga pe javo,’ e po ti Tupana'ga ojipyrive'ḡa pe nehē,” e'i aherembikwatijara, ei Diabo'ga Jesus'ga pe.

⁷ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ymyahū Tupana'ga okwatijaruka ahe ve inoḡuka hako. Aherembikwatijara e'i:

“Tupana'ga ko ndepojoykaharete'ga.

Gareaporoḡita rehe jate ti eko.

A'ero po ti ga nde pokogi nehē.

Ejeaporoḡitatehea rehe rūi ti eko

ji poko ti kiro javo tehe Tupana'ga pe,” e'i aherembikwatijara, ei Jesus'ga Diabo'ga pe.

⁸ Aerē Diabo'ga ga rerohoa'javi. Yvate hete pe ga ga rerohoi ga rerojiupia vvytyruhua rehe. Pea hugwi Diabo'ga hepiukapavi vvyakotyve'ga nduvi-hava'ga gwyrā Jesus'ga pe. Gagwyrakatukatua ga hepiukari no. ⁹ Kiro ga ei Jesus'ga pe:

—A'ea nhaporemō po ti ji imondoi nde ve nehē. Po nde renypy'andurugi jirovai pyteri pe ji mboheteavo nde ko Tupanamo javo, a'ero po ti ji imondopavi nde ve nehē, ei Diabo'ga Jesus'ga pe.

¹⁰ —Satanás, ei Jesus'ga Diabo'ga pe. Nde Tupana rūi. Ejipe'a ji hugwi! Norombohetei po ti ji ndehe nehē. A'ereki ymyahū Tupana'ga okwatijaruka ahe ve inoḡuka hako. Aherembikwatijara e'i:

“Embohete ti Tupana'ga.

Gaha ndepojykaharete'ga.

Gaha jate ti embohete

ekovo ganhi'iḡa rupi jate,” e'i aherembikwatijara, ei Jesus'ga Diabo'ga pe.

¹¹ A'ero Diabo'ga hoi ogwovo Jesus'ga hugwi. Nanime Tupana'gapyrive'ga vvagipeve'ga jipiukari Jesus'ga pe ga pokoga mbatera imondovo ga pe.

Galiléiapeva'ea na'ē Jesus'ga ombo'e

(Marcos 1.14-15; Lucas 4.14-15)

¹² Aerē ojipe'ga imombe'ui Jesus'ga pe.

—Ga João Batista'ga mongi cadeia pype ga Tupana'ga nhi'iḡa mombe'uro ḡwaramo, ei ḡa.

A'ea renduvame Jesus'ga hoi ojivya Galiléiapeve'ga gwyrī pe. ¹³ Pevo ga jijyi cidade de Nazaré hugwi ogwovo ojipe pe cidade de Cafarnaum me Galiléiapeve'ga gwyrī pe. Cafarnaum tuvi ypihua pyri lago da Galiléia pyri. Pevo ko judeus'ga nduvi Zebulomva'ea re'yja'ga Naftaliva'ea re'yja'ga pavēi. ¹⁴ Pevo Jesus'ga hoi Cafarnaum me. Nahā hekoi Tupana'ga nhi'ipo'ruavo ymyahūva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahū Tupana'ga nhi'iḡa mombe'uharava'ea Isaíasva'ea a'ea mombe'u Tupana'ga nhi'iḡa mombe'gwovo. Ymyahū ahe ei hako:

¹⁵ “‘Pegwyrī pe herekoi pehea

– kiroki pehea oho ypiahu pe,’ ei Tupana'ga Zebulomva'ea re'yja'ga pe Naftaliva'ea re'yja'ga pe no.

‘Pegwyrā rekoi rio Jordão aherovai.

Ga ei pegwyrā pe Galiléia judeus'garūive'ga gwyrā gentios'ga gwyrā.

A'ea ḡa ei pegwyrā pe,’ ei Tupana'ga,” ei ahe.

¹⁶ “ ‘Ypytuna ja pe me pe ji kwahave'yma ḡwaramo.

Kiro po ti kojahua ja pe me pe ji kwahava ḡwaramo nehē.

Peko pe omanove'ga ja ji ve ji kwahave'ymame.

Kiro po ti ji jikwahavukari pe me

imbokojahuavo peakāḡi pe nehē,’ ei Tupana'ga,” ei Isaíasva'ea imombe'gwovo hako.

¹⁷ Omombe'u jipe ahe Jesus'ga hoa Cafarnaum me. Uvame cidade pe Cafarnaum me kiro Jesus'ga ḡa mbo'embo'ei. Tupana'ga nhi'iḡa mombe'gwovo ga ei ḡa pe:

—Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi, ei ga. Perojijyjijyi ti pejeaporoḡita pejikokatuavo pejikovo Tupana'ga nhi'iḡa rupi. A'ereki Tupana'ga pe ndepia katu ḡwerī penduvihavuhetero yvya koty pe mongovo onhi'iḡa rupi, ei Jesus'ga ḡa pe.

Jesus'ga omo'emo'ẽ ypy gwemimbo'eharamo
(Marcos 1.16-20; Lucas 5.1-11)

¹⁸ Aerẽ Jesus'ga hoi ypiahu pe Galiléia pe ogwovo yembeyvira rupi. Ohorame Jesus'ga mokonha'ga ndepiagi Simão'ga André'ga reheve. Ga ko onhoirũ'ga. Simão'ga pe ga e'i no Pedro. Pirareheva'ero gwaramo Simão'ga imombori ipypira pira mboahava tipyhy pira javo. ¹⁹ Ovahemame ga pyri Jesus'ga ei ga pe:

—He pejijo ti ji rupi nhiremimbo'eharamo. A'ero po ti pe ji mombe'ui ojipe'ga pe nehẽ no. Pira pe peru oji'i. Kiro po ti pe ojipe'ga mbuhurukari ji pyri nehẽ toko ti ga Jesus'ga nhi'iga rupi javo, ei Jesus'ga ga pe.

²⁰ —Kwa, ei ga.

Nambegwei ga hoi imboahava reja ogwovo ga rupi okovo garemimbo'eharamo.

²¹ Hehemo'i Jesus'ga hoi ogwovo yembeyvira rupi ojipe'ga ndepiagi Tiagova'ea João'ga reheve. Ga memei ko onhoirũ'ga. Ganduva'ga ko Zebedeu'ga. Ga pavẽi ga apygi yharuhua pype japokatua'java oapoa imboahava. Ovahemame ga pyri Jesus'ga nhi'igi Tiagova'ea pe João'ga pe no toko ti ga nhiremimbo'eharamo javo. ²² Nambegwei ga hoi yharuhua reja gwuva'ga reja no ogwovo Jesus'ga rupi okovo garemimbo'eharamo.

Jesus'ga ombo'e ahe imombiga karugwara
(Lucas 6.17-19)

²³ Ojipejipea pe Jesus'ga hogahoi Galiléiapeve'ga gwya rupi hete ogwovo. Gajatykahai pe ga hogahoi ga mbo'eavo Tupana'ga nhi'iga rehe. Pyryva'ea ga imombe'ui ga pe Tupana'ga pe poko katu pota penduvihavuhetero javo.

—Perojijijijyuka ti pejeaporoğita Tupana'ga pe pejikoga ga rehe. A'ero po ti ga pe pokokatui nehẽ imomboia pendekote'varuhua pe hugwi okovo penduvihavuhetero nehẽ, ei Jesus'ga ga pe.

Karugwaraparavuhua Jesus'ga imombipavi ga hugwi no. Ipopoakare'yve'ga ga ga mbopopoakari no. Nahã ga rekoi gapyteri pe.

²⁴ A'ero he'yjuhuve'ga imombe'umbe'ui nahanahã Jesus'ga ga pohanogi javo. A'ero Síriapeve'ga nhaporemõ ikwahavi no itetirũave'ga nderupava Jesus'ga pyri. He'yjuhu karugwara ga pe. Hahy paravuhu ga pe no. Anhağa omongo aha ojipe'ga ojeaporoğita rupi jate ojipe'ae'yma ga hugwi onhimongyavo Diabo'gapyriva'ea. Ojipe'ga akaği pe mbipeuhu ga mboheagwryva. Ojipe'ga nopo'ami. Nomyi tuhẽ ga upa. Ga nhaporemõ ga ga nderuri Jesus'ga pyri topohano ti ga ga javo. Jesus'ga omombi pa ga hugwi a'ero ga mongokatua'java.

²⁵ He'yjuhuve'ga hoğahoi Jesus'ga rupi onhimongyavo. Uhu ga ga pyri Galiléiapeve'ga gwya hugwi Dez Cidades hugwi no Jerusalém hugwi no Judéiapeve'ga gwya hugwi no rio Jordão aherovaja hugwi no. Nahã ga nduri ogwoogwovo ga rupi onhimongyavo.

5

Pyry hete ga pe, ei Jesus'ga
(Lucas 6.20-23)

¹ Onhimongyve'ga ndepiagame Jesus'ga jiupiri yvytyra rehe. Pevo ga apygame garemimbo'ehara'ga nduri ga pyri tihendu ganhi'iga javo.

² Ombo'embo'e ga ga kiro. ³ A'ero ga ehetei ga pe:

—Pyry hete ga pe – kiroki ga e'i ikwahava ovytyera: “Tupana'ga ji pokogame jate po ti ji rekokatui nehẽ.”

Ga erame na ojikheteavo Tupana'ga rehe pyry hete ga pe.

- A'ereki ġanduvihavuhuhetero Tupana'ga gwepia katu ġa imombyryva ġa pe, ei Jesus'ga.
- ⁴ Pyry hete ġa pe – kiroki ġa okoveveuhu ojehe'gwovo.
A'ereki ġa ko Tupana'ga remimbohoryva'javaġwama, ei Jesus'ga.
- ⁵ Pyry hete ġa pe – kiroki ġa oko nhyrō onhimbohete'e'yma.
A'ereki yvya koty Tupana'ga remimondoaġwama ġa pe ga ero ġwaramo, ei Jesus'ga.
- ⁶ Pyry hete ġa pe – kiroki ġa oko katu pota hete okoheteavo Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi.
A'ereki ġa ko Tupana'ga remimombyryvaġwama, ei Jesus'ga.
- ⁷ Pyry hete ġa pe – kiroki ġa ojipe'ġa porogwety.
A'ereki ġa tuhē ko Tupana'ga rembiporogwetygaġwama, ei Jesus'ga.
- ⁸ Pyry hete ġa pe – kiroki ġa gweaporoġita katu Tupana'ga reaporoġita rehe jate xako javo.
A'ereki ġa Tupana'ga repiagaġwama, ei Jesus'ga.
- ⁹ Pyry hete ġa pe – kiroki ġa onhoarōuka hete ojipe'ġa pe.
A'ereki a'ea Tupana'ga eaġwama ġa pe. “Ga ko jira'yra'ġa,” e po ti Tupana'ga ġa pe nehē, ei Jesus'ga.
- ¹⁰ Pyry hete ġa pe – kiroki ġa pe ojipe'ġa okote'varuhu.
Ga ndekoro ġwaramo Tupana'ga nhi'iġa rupi ojipe'ġa te'varuhuro ġa pe.
Pyry hete ġa pe – kiroki ġa pe ġa ite'varuhu.
A'ereki ġanduvihavuhuhetero Tupana'ga gwepia katu ġa imombyryva ġa pe, ei Jesus'ga.
- ¹¹—Pyry hete pe me ġa ete'varuhurame pe me. Ga imondorame hahyva'ea pe me pyry hete pe me. Ite'varuhuparavuhuva'ea pe nhaporemō ti ġa ei pe me o'mbero nehē pe ndekoro ġwaramo jireheva'ero. Ga erame na pyry hete pe me, ei Jesus'ga ġa pe.
- ¹²—Pejoryjory hete ti ġa jigwarairame pe ndehe nahā. A'ereki Tupana'ga gwereko katu pe me yvagi pe ikwepykavuhua pyryheteva'ea. Aerē po ti ga imondoi pe me nehē. A'ereki pe peko ymyahūva'ea ja Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea ja hahyrame pe me. A'ereki ymyahū aġwamove'ġa namonhava'ea ojigwarai Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea rehe no, ei Jesus'ga ġa pe.

*Jukyra ndogwerekokatua'javi mbatera
(Marcos 9.50; Lucas 14.34-35)*

- ¹³—Jukyra omongo katu mbatera imonemukare'yma jupe. Pyry mbatera a'ero, ei Jesus'ga. Peko pe jukyra ja yvyakotyve'ġa pe ġa mongokatuavo. A'ereki pe peko katu pendoryndoryvamo ġapyteri pe Tupana'ga pyryva repiuka ġa pe Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwovo ġa pe nahā po ahe toko hamo javo. Penhi'iġa rendukaturame po ti ġa ndekokatui nehē no, ei Jesus'ga ġa pe.
—Po jukyra ndapyryva'javi, marā po ti ahe imombyryva'javi jukyra a'ero nehē? Ahe nombyryva'javi tuhē jukyra, ei Jesus'ga. A'ero ahe ndopo'rua'javi jukyra. Omombo ahe a'ero. Hehe ahe pyruġi a'ero ohoohorame, ei Jesus'ga. Po na jitehe pe ndapepyryva'javi, maranuhū pe ojipe'ġa mongokatui naerū? Maranuhū po ti ji nhimoirūukara'javi pe me nehē pehepiuka ti Tupana'ga pyryva ġa pe javo pe me naerū? ei Jesus'ga ġa pe.

*Peko pe kojahuva'ea'javuhuva'ea, ei Jesus'ga
(Lucas 8.16; 11.33)*

- ¹⁴—Peko pe kojahuva'ea'javuhuva'ea yvyakotyve'ġa pe Tupana'ga repiuka ġa pe, ei Jesus'ga. Cidade ituvame yvytyruhua rehe nhande nhaporemō hepiagi. A'ereki pevo jukwaha upa, ei Jesus'ga. ¹⁵ Imondygame lamparina

ahe ndohovapygi lamparina hyrua pyvõ. Pyte'mbia rehe ahe omondo lamparina. Ombokojahu lamparina ongapypeve'ga pe nhaporemõ a'ero tohepia ti ga javo, ei Jesus'ga.

16 —Na jitehe ti pembokojahuuka vyvakotyve'ga akaçi pe. Marã po pe imbokojahuukari ga pe? Kiro ji imombe'ui pe me. Peko katu ti Tupana'ga ja pejuvete'ga ja pejikoga ga rehe ga pokoga. Pendekokatua repiagame po ti ga ikwahavi Tupana'ga pyryva ga mboheteavo yvagipeve'ga mboheteavo nehẽ Tupana'ga omomyry ga javo. Nahã pe Tupana'ga repiukari ga pe.

Jesus'ga ombo'e Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe

17 —Tape'ei ti pejiyvyteri pe: “Jesus'ga uhu yvya koty javo nhande ve. ‘Tapekoa'javi ti Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi,’ e po ti ga nhande ve nehẽ. ‘Tapekoa'javi ti Tupana'ga nhi'i'ga mombe'uharava'ea nhi'igawera rupi no,’ e po ti ga nehẽ.” A'ea ti tape'ei pejiyvyteri pe, ei Jesus'ga ga pe. A'ereki nanongara pe rui javo ji ruri ikwehe, ei ga.

—Ajo ji pe mbo'ekatuavo ahe'eagwera po'rua rehe, ei Jesus'ga ga pe.
18 Imombe'ukatuavo ji ei: Moisésva'ea remimbo'eagwera ti ndopavi'i'i nehẽ. Yvaga pave'ymame po ti Moisésva'ea remimbo'eagwera ndopavi'i'i nehẽ. Yvya pave'ymame po ti Moisésva'ea remimbo'eagwera ndopavi'i'i nehẽ. Xunhi'i'iva'ea vehevi po ti ndopavi aheremimbo'eagwera hugwi nehẽ. Aheremimbo'eagwera apiavo ihoi nehẽ. A'ea renonde po ti aheremimbo'eagwera ndopavi nehẽ, ei Jesus'ga ga pe.

19 —Ojipe'ga po ndokopavi Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi. A'ereki ga e'i: “Jara rupi aheremimbo'eagwera rupi ji rekoi. A'ereki a'ea pyry aheremimbo'eagwera. Jara rupi aheremimbo'eagwera rupi ji ndakoi. A'ereki akoja hohe jara koji'i pyry aheremimbo'eagwera,” e po ga. Nahã po ga ojipe'ga mbo'ei ga pe hendukatuuka onhi'iga. Nanongara'ga pe po ti Tupana'ga ei nehẽ: “Ndahuvihavi'i'i ko ga.” Nahã po ti Tupana'ga ei okovo ganduvihavuhetero ga ndepiakatuavo nehẽ, ei Jesus'ga.

—Ojipe'ga po oko Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi nhaporemõ ojipe'ga mbo'ekatuavo hehe ga pe hendukatuuka aheremimbo'eagwera nhaporemõ. Nanongara'ga pe po ti Tupana'ga ei nehẽ: “Ga ko huvihava.” A'ea po ti Tupana'ga ei okovo ganduvihavuhetero ga ndepiakatuavo nehẽ, ei Jesus'ga.

20 —A'e ji pe me a'ero: Koji'i ti peko katu hete pembo'ehara'ga hohe fariseus'ga hohe no. Po ga hohe rui pe ndekokatui, a'ero po ti Tupana'ga penduvihavuhete'ga rui nehẽ. A'ero po ti ga napenderohoi yvagi pe nehẽ, ei Jesus'ga ga pe.

Jesus'ga omombe'u katu onhoarõ'e'ÿve'ga

21 —Pekwaha pe nhaneramonhava'ea moçitagwera, ei Jesus'ga. A'ea e'i: “Tapejukai ti ojipe'ga,” e'i nhaneramonhava'ea moçitagwera. “Po pe ga jukai, a'ero po ti ojipe'ga pe nderohoi juiz'ga rovai pyteri pe te'i ti ga pe me nehẽ: ‘Pehe ti pemano ahe ja kiro pendekote'varuhuro çwaramo’.” A'ea nhaneramonhava'ea moçitagwera i'ei, ei Jesus'ga.

22 —Jihi reki a'e pe me: Po pe nhimonha'ngatehei pejikotyve'ga rehe, a'ero po ti ojipe'ga pe nderohoi juiz'ga rovai pyteri pe te'i ti ga pe me nehẽ: “Pehe ti pemano kiro pendekote'varuhuro çwaramo.” Na tuhẽ po ti nehẽ, ei Jesus'ga. Pe'e tehe po pe pejikotyve'ga pe: “Ikwahave'ÿheteva'ea!” Po nanongara pe ei ga pe ga mbotegweteavo penhimonha'ngavo ga rehe, a'ero po ti ojipe'ga pe nderohoi judeus'ga moçitahara'ga ndovai pyteri pe nehẽ te'i ti ga pe me: “Pehe ti pemano kiro pendekote'varuhuro çwaramo.” Na tuhẽ po ti nehẽ, ei Jesus'ga. Pe'e tehe po pe pejikotyve'ga pe: “Ndereakwahavihu nde ekovo!”

Po nanongara pe ei ga pe ga mbotegweteavo penhimonha'ngavo ga rehe, a'ero po ti Tupana'ga pe mondoukari tata pype hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei Jesus'ga. Na tuhē po ti nehē, ei Jesus'ga.

²³ —A'ero ji ei nde ve: Ezeru tehe po nde Tupana'ga pe tamondouka ti ji ikwava'ēhava rehe javo. Herurame po nde erekwahava'ja, jikotyve'ga onhimonha'nga ji rehe javo. Ikwahava'javame ti teremondoi ve Tupana'ga pe a'ero. ²⁴ Eheja ti ikwava'ēhava pyri. Eho na'ē ti ejikotyve'ga pyri gapy'a noġatuavo ejihe ga mbohoryva'java. A'erorame jate ti ejora'ja ikwava'ēhava pyri hehe imondoteheavo Tupana'ga pe, ei Jesus'ga.

²⁵ —Po nde rekote'varuhuro ojipe'ga pe, a'ero po ti ga ei nde ve nehē: “Xaho tuhē ji rupi juiz'ga pyri,” e po ti ga nehē. “Ga pe po ti ji ndete'varuhua mombe'ui nehē te'i ti ga nhandereaporoġita pe javo,” e po ti ga nde ve nehē. Ga nde rerohorame juiz'ga pyri kotihī ti ere ga pe ga ma'ngoma'ngoga ga rupi egwovo. Ere ti ga pe: “Nhande tuhē ti xanhimbovyvy na'ē.” A'ea ti ere ga pe. Po ti nde nerema'ngoma'ngogi ga pehea rupi nehē, a'ero po ti ga nde rerohoahyi juiz'ga pyri. A'ero po ti juiz'ga nde mondoukari guarda'ga pe nehē. Guarda'ga po ti nde mongi cadeia pype nehē. ²⁶ Imombe'ukatuavo ji ei nde ve: A'ea pype po ti nde pytai nehē. Nde imondokatupave'ymame ikwepykava, a'ero po ti guarda'ga nanerenohema'javi nehē, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

Taperekoi ti penhimbireko'ġarūive'ġa, ei Jesus'ga

²⁷ —Pekwaha pe nhaneramonhava'ea moġitagwera, ei Jesus'ga. “Taperekoi ti penhimbireko'ġarūive'ġa.” A'ea nhaneramonhava'ea moġitagwera i'ei, ei Jesus'ga.

²⁸ —Jihi reki a'e pe me: Kiroki ga hēa repiaguhu hēa rerekopotaheteavo – gareaporoġita ite'varuhu. A'ereki hēa garembirekohēa rūi. Ga hēa rerekorame Tupana'ga ei a'ea ko ite'varuhu javo. Na jitehe Tupana'ga ei ite'varuhu javo ga hēa potaruhurame.

²⁹ —Po ejeakwara pyvō ejohukoty rūi nde rekote'varuhui, a'ero ti ehukyijeakwara imomboa nahā imombiga ejekote'varuhua! ei Jesus'ga. Tiruahū ti nde ve ndereakwara mombora nehē. Po imombore'yma nde neremombigi ejekote'varuhua, a'ero po ti koji'i tiruahū nde ve nehē Tupana'ga nde momborame hahyva'ea ruvihava pype nde rekote'varuhuro ġwaramo. A'ero ji ei nde ve: Koji'i pyry nde imomborame ejeakwara ejekote'varuhua mombiga, ei Jesus'ga ġambote'varuhua mombora pe javo. Nderekote'varuhua pigame po ti Tupana'ga nanemombora'javi hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei Jesus'ga.

³⁰ —Po epoa pyvō ejohukoty rūi nde rekote'varuhui, a'ero ti ehaygwe'ro epoa ejihugwi imomboa nahā imombiga ejekote'varuhua! ei Jesus'ga. Tiruahū ti nde ve ndepoa mombora nehē. Po imombore'yma nde neremombigi ejekote'varuhua, a'ero po ti koji'i tiruahū nde ve nehē Tupana'ga nde momborame hahyva'ea ruvihava pype nde rekote'varuhuro ġwaramo. A'ero ji ei nde ve: Koji'i pyry nde imomborame epoa ejekote'varuhua mombiga, ei Jesus'ga ġambote'varuhua mombora pe javo. Nderekote'varuhua pigame po ti Tupana'ga nanemombora'javi hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei Jesus'ga.

Ahepohira hambirekoa hugwi

(Mateus 19.3-9; Marcos 10.2-12; Lucas 16.18)

³¹ —Nhaneramonhava'ea moġitagwera e'i: “Kiroki ga opohi ġwembirekohēa hugwi – a'ea ti ga tokwatija na'ē imondovo hēa pe aerē hēa mondovo ojihugwi nehē.” A'ea ahemoġitagwera i'ei, ei Jesus'ga.

³² —Jihi reki a'e pe me: Opohi po ga ġwembirekohēa hugwi ojipe'ga hēa rerekoro ġwaramo, ei Jesus'ga. Po ojipe'ga ndogwerohoi hēa hēarembireko'ga hugwi. Naname hēarembireko'ga opohirame hēa hugwi opohi tehe hēa hugwi. Gapohitehea ndapyryvi Tupana'ga pe, ei Jesus'ga.

—Ga pohiteherame hēa hugwi po ti hēa ojipe'ga rerekopotari a'ero nehē, ei ga. Ga rerekorame hēa ajuajuri a'ero. A'ereki hēa hembireko jitehe jypyve'ga pavēi, ei ga. Hēarembirekopyy'ga reki ite'va hete a'ero, ei Jesus'ga. A'ereki ga hēa mboajuajuruka opohitehero ġwaramo hēa hugwi, ei ga. Tupana'ga ndopotari nanongara.

—Kiroki ga kirē gwereko hēa – gaha ite'varuhu. A'ereki ga gwereko garembirekohēa. Tupana'ga ndopotari nanongara no, ei Jesus'ga.

Tapehenoi ti pe'erame, ei Jesus'ga

³³ —Pekwaha tuhē pe nhaneramonhava'ea moġitagwera, ei Jesus'ga. Ymyahū nhaneramonhava'ea moġitagwera i'ei: “Pe'e po pe Tupana'ga renoina: ‘Nahanahā po ti ji rekoi nehē. A'itituhēva'ea pe kiro ji ei. Tupana'ga ji'ea renduvame ga ei ji ve a'itituhēva'ea pe ga ei javo.’ Po a'ea pe ei, a'ero na tuhē ti peko Tupana'ga pe ndepiagame,” e'i nhaneramonhava'ea moġitagwera, ei Jesus'ga.

³⁴ —Jihi reki a'e pe me: Tapehenoi ti Tupana'ga pe'erame nahā po ti ji rekoi nehē javo, ei ga.

—Na jitehe ti tapehenoi Tupana'ga apoa pe'erame a'ero po ti ġa nhinhi'iga reroviari nehē javo, ei ga. Tapehenoi ti yvaga a'ero. A'ereki a'ea ko Tupana'ga apykava nhandervete'ga apykava. Pe yvaga henonhame pe Tupana'ga renoi a'ero, ei ga. Nurā ti tapehenoi yvaga pe'erame nahanahā po ti ji rekoi nehē javo.

³⁵ —Tapehenoi ti yvya no. A'ereki yvya ko Tupana'ga pya nongava. Nurā ti tapehenoi yvya pe'erame nahanahā po ti ji rekoi nehē javo.

—Tapehenoi ti cidade de Jerusalém. A'ereki Jerusalém ko Tupana'ga cidade nhandervihavuhuhete'ga cidade. Nurā ti tapehenoi Jerusalém pe'erame nahanahā po ti ji rekoi nehē javo.

³⁶ —Tapehenoi ti penhiakaġa. A'ereki tegwete pe me peji'ava mbotehava imotiġa! Tegwete pe me peji'ava mbotehava imohuna no! Tupana'ga jate oapo pe'ava imotiġa imohuna no, ei Jesus'ga. Nurā ti tapehenoi penhiakaġa pe'erame nahanahā po ti ji rekoi nehē javo.

³⁷ —Po ti na pendekopotarame pe'ji ti: “Nahā po ti ji rekoi nehē.” A'ea jate ti pe'ji Tupana'ga renonhe'yma ga'apoa renonhe'yma no. Po ti na rūi pendekopotarame pe'ji ti: “Ndakoi po ti ji na nehē.” A'ea jate ti pe'ji Tupana'ga renonhe'yma ga'apoa renonhe'yma no. A'ereki ite'varuhuve'ga Diabo'ga pe mbo'e Tupana'ga renonha rehe mbatera renonha rehe no, ei Jesus'ga.

Terejipygi ti ga rehe, ei Jesus'ga (Lucas 6.29-30)

³⁸ —Pekwaha pe nhaneramonhava'ea moġitagwera, ei Jesus'ga. A'ea e'i: “Po ojipe'ga hekyi ndereakwara, a'ero ti ehekyi gareakwara ejipyga. Po ojipe'ga nde kwari imbo'gwy neranha, a'ero ti embo'gwy garanha ejipyga.” A'ea nhaneramonhava'ea moġitagwera i'ei, ei Jesus'ga.

³⁹ —Jihi reki a'e nde ve: Terejipygi ti ojipe'ga rehe ga rekote'varuhurame nde ve, ei Jesus'ga. Po ga kwari nderetyvapea rehe, a'ero ti ejirova ga pe tokwa ti ga ojipea rehe no javo, ei Jesus'ga.

⁴⁰ —Po ojipe'ga nde rerohoi juiz'ga pyri hekyjukapota ndecamisa nde hugwi ga ite'varuhu ji ve javo juiz'ga pe, a'ero ti a'ea ehekyi ejihugwi imondovo ga pe. Ehekyi ti ojipea imondovo ga pe no epaletó, ei Jesus'ga.

⁴¹ —Po ojipe'ga ei nde ve: “Eroho ti jiapoa ji ve pevo um quilômetro.” Ga erame na nde ve um quilômetro rehero'i ti eroho ga'apoa a'ero dois quilômetros. Nahã ti tandepyry ga pe, ei Jesus'ga. ⁴² Po ojipe'ga ei nde ve embuhu ti ji ve javo, a'ero ti emondo ga pe. Po ojipe'ga ei nde ve embuhu'rã ti ji ve javo, a'ero ti emondo'ã ga pe, ei Jesus'ga.

Pearõ hete ti penhiarõ'e'ÿve'ğa, ei Jesus'ga
(Lucas 6.27-28, 32-36)

⁴³ —Pekwaha tuhẽ pe nhaneramonhava'ea moğitagwera, ei Jesus'ga. A'ea e'i: “Pearõ hete ti penhiarõ'heteve'ğa. Tapearõi ti penhiarõ'e'ÿve'ğa.” A'ea nhaneramonhava'ea moğitagwera i'ei, ei Jesus'ga.

⁴⁴ —Jihi reki a'e pe me: Pearõ hete ti penhiarõ'e'ÿve'ğa, ei Jesus'ga. Po ға ndekote'varuhui pe me, a'ero ti penhi'ĩ Tupana'ga pe emombyry ti ға pe javo, ei Jesus'ga. ⁴⁵ Nahã ti peko katu Tupana'ga ra'yramo yvagipeve'ga ra'yramo tiandepyry ti nhandejuvete'ga ja javo. A'ereki ga pyry hete okote'varuhuve'ğa pe pyryve'ğa pe no, ei Jesus'ga. Pyry hete ga ға pe oapoa japoĩ kwara japoĩ imomboruka ға pe. Ga pyry ға pe imongyrukari amana ға pe. Nahã ga ға nderekokatui okokatuve'ğa okote'varuhuve'ğa ndeheve, ei Jesus'ga.

⁴⁶ —Po penhiarõ'heteve'ğa jate pe pearõ hete, a'ero Tupana'ga ei pe me: “Pe okote'varuhuve'ğa ja reki penhiarõ'heteve'ğa aromo penhiarõ'e'ÿve'ğa arõ'e'yma.” Nahã ga ei pe me. A'ereki okote'varuhuve'ğa – kiroki ға omono'ono'oğuhũ itambere'ia governo pe – ға na jitehe oarõ oarõ'heteve'ğa jate, ei Jesus'ga.

⁴⁷ —Po pe nhi'igatui pejikotyve'ğa pe jate pendoryndoryvamo ға ndehe, a'ero ojipe'ğa hohe rui pe ndekokatui reki. A'ereki Tupana'ga kwahave'ÿve'ğa onhi'igatu ojikotyve'ğa pe jate gworygworyvamo ға ndehe no, ei Jesus'ga.

⁴⁸ —Pearõ hete ti ға nhaporemõ penhiarõ'heteve'ğa penhiarõ'e'ÿve'ğa ndeheve. Nahã po ti pe ndekopyryvamo pejuvete'ga javijitehe yvagipeve'ga javijitehe nehẽ, ei Jesus'ga.

6

Imondoteherame ti terekoi okokatu'ãve'ğa ja, ei Jesus'ga

¹ —Tape'ei ti pejiyvyteri pe: “Nahanahã po ti ji rekokatui jirekokatua repiuka ojipe'ğa pe. A'ero po ti ға ji mbohetei nehẽ.” A'ea ti tape'ei. Po pe ndekokatui tanhimbohete ti ға javo. Po pe ndekokatui a'ea rehe jate, a'ero po ti penduvete'ga yvagipeve'ga nomondoĩ pendekokatua kwepykava pe me nehẽ, ei Jesus'ga.

² —Nurã imondoteherame imbatere'ÿve'ğa pe ti terekoi okokatu'ãve'ğa ja. A'ereki ojatykahava pype ға omondo tehe imbatere'ÿve'ğa pe cidade rapea rupi no. A'ereki pevo he'yjuhuve'ğa ohooho jipi ға ndepiaga ға imondorame. A'ero ға ndepiagame ға ға mbohetei. Ganemimbohetea jate ikwepykava okokatu'ãve'ğa pe, a'e ji imombe'ukatuavo pe me, ei Jesus'ga. Tupana'ga po ti nombohetei okokatu'ãve'ğa imondoe'yma ға pe ғанemimondotehea kwepykava a'ero nehẽ, ei Jesus'ga.

³ —Imondoteherame imbatere'ÿve'ğa pe ti teremboukwahavi ojipe'ğa pe a'ero. ⁴ Tokwahavyme ti ға. Nderuvete'ga reki gwepia pa neremimondohimima. Ga tuhẽ po ti omondo neremimondotehea kwepykava nde ve nehẽ, ei Jesus'ga.

*Nahã ti pe'ji penhi'igame Tupana'ga pe, ei Jesus'ga
(Lucas 11.2-4)*

⁵—Tapekoi ti okokatu'ãve'ğa ja penhi'igame Tupana'ga pe. A'ereki ikatu hete ға pe ға amame ojatykahava pype cidade rapea pehai pe no onhi'iga Tupana'ga pe. A'ereki ға nhi'igame Tupana'ga pe he'yjuhuve'ğa gwepia ға mboheteavo oko katu ға javo, ei Jesus'ga. Ganemimbohetea jate oko ikwepykava okokatu'ãve'ğa pe, a'e ji imombe'ukatuavo pe me, ei Jesus'ga. Tupana'ga po ti nombohetei okokatu'ãve'ğa imondoe'yma ға pe ғанhi'iga kwepykava a'ero nehẽ, ei Jesus'ga.

⁶—Ndehe reki, enhi'igame Tupana'ga pe, nde tehe ti eho enhonga pe hyrua pype hovapytyma. Pevo ti enhi'ĩ nhimi ejuvete'ga pe Tupana'ga pe. Ga gwepia pa reki. A'ero po ti ga ikwahavi nenhi'inhimima ojive nehẽ. A'ero po ti ga imondoi nenhi'iga kwepykava nde ve nehẽ, ei Jesus'ga.

⁷—Penhi'igame Tupana'ga pe ti tapenhi'inhi'ĩtehei, ei Jesus'ga. Tupana'ga kwahave'ỹve'ğa ja rõi ti penhi'ĩ ga pe. A'ereki onhi'igame Tupana'garũiva'ea pe ғwemimbohete'hara pe ға onhi'imbukuhu jupe. “A'ero po ti turi pyryva'ea nhande ve nehẽ,” ei ға novĩa ikwahave'yma, ei Jesus'ga. ⁸ Tapekoi ti ға ja a'ero. A'ereki penduvete'ga okwaha pendekoa ғwigwia ti ға togwereko javo. Peporanduva renonde ga hugwi ga okwahavipe pe mbatere'ymame, ei Jesus'ga.

⁹—Marã po ti pe nhi'igi Tupana'ga pe a'ero? Kiro ti ji imombe'ui pe me. Penhi'igame nhandervete'ga pe Tupana'ga pe nahã ti pe'ji ga pe:

“Apĩ, yvagipeva'ero nde ereko katu hete.

Tanerenoiğatu ti ға nhaporemo a'ero

nde mboheteavo ga ko Tupanete'ga javo nde ve.

¹⁰ Herejo ti yvyakotyve'ğa nduvihavuhuhetero ekovo.

Nde nhi'ĩpo'ru ға yvagi pe

okovo neremimbotarimova'ea rupi.

Na jitehe kiro ti ға tanenhi'ĩpo'ru avo no yvya koty

okovo neremimbotarimova'ea rupi.

¹¹ Embuhuruka ti ore ve mbatera jipi toro'u ti a'ero.

¹² Ore ndorokwahava'javi ojipe'ğa ndekote'varuhua orojihe henonhe'yma.

Na jitehe ti orerekote'varuhua emombo ore hugwi ikwahava'jave'yma henonhe'yma.

¹³ Satanás'ga ore mongo te'varuhu pota.

Toremongote'varuhuukari ti ga pe.

Ore poko ti toronhi'ĩpo'ruyme ti Satanás'ga

orokoe'yma garemimbotarimova'ea rupi.

A'ereki ndehe ko yvyakotyve'ğa nduvihavuhuhetero ereko.

Ndehe ndepopoaka.”

Nahã ti pe'ji penhi'igame Tupana'ga pe, ei Jesus'ga ға mbo'eavo.

¹⁴—Nahã ji pe mbo'ei tapekwahava'javi ti ojipe'ğa ndekote'varuhua pejihe javo. Pe ikwahava'jave'ymame ғandekote'varuhua pejihe

henonha'jave'ymame po ti penduvete'ga omombo pendekote'varuhua

pe hugwi ikwahava'jave'yma henonhe'yma nehẽ. ¹⁵ Po pe ikwahava'javi

ғandekote'varuhua pejihe henonha'java, a'ero po ti penduvete'ga

nomombori pendekote'varuhua pe hugwi ikwahava'java nehẽ, ei Jesus'ga.

Ti'uyme ti timbohete ti Tupana'ga javo, ei ahe

¹⁶—Pe'e po pe: “Ti'uyme ti kiro timbohete ti Tupana'ga javo.” A'ea po pe ei i'ue'yma. Nahã i'ue'ymame ti tapekoi okokatu'ãve'ğa ja. A'ereki i'ue'ymame ға okoveveuhu'ã gwova rerekokatue'yma hahy nhande ve javo. Nahã ға

ndekoi i'ue'ymame tokwaha ti ojipe'ga nhande i'ue'ymame javo. A'ereki ga e'i ovyteri pe: “Ikwahavame po ti ga nhande mbohetei ga oko katu Tupana'ga mboheteavo i'ue'yma javo.” Ganemimbohetea jate ikwepykava okokatu'ave'ga pe, a'e ji imombe'ukatuavo pe me, ei Jesus'ga. Tupana'ga po ti nombohetei okokatu'ave'ga imondoe'yma ga pe i'ue'yma kwepykava a'ero nehē, ei Jesus'ga.

¹⁷—Ndehe, tambohete ti Tupana'ga javo ndere'ui po nde. Po a'ea rehe nde ndere'ui, a'ero ti emongy nhandya e'ava rehe. Ejovahei ti no. ¹⁸ A'ero po ti ndiukwahavi ojipe'ga pe nde i'ue'ymame. Nderuvete'ga reki gwepia pa. A'ero po ti ga ikwahavi nde i'ue'ymame nehē. A'ero po ti ga imondoi i'ue'yma kwepykava nde ve nehē, ei Jesus'ga.

Ikatuheteva'ea yvagi pe
(Lucas 12.33-34)

¹⁹—Tapemono'ono'o'guhūi ti pejive he'yjuhuva'ea ikatuva'ea avo yvya koty. A'ereki avo aryry'ia ombote'va aheapoa. Jypopo aheapoa avo no. Iporomive'ga uhuraha aheronga pe imima aheapoa avo no, ei Jesus'ga. ²⁰ Pejiko ti Tupana'ga rehe pejikokatuavo pejikovo garemimbotarimova'ea rupi jate. Nahā po ti pe pemono'ono'o'gatu pejive ikatuheteva'ea yvagi pe nehē. Aryry'ia nombote'varuhui aheapoa yvagi pe. Nomombupugi aheapoa pevo no. Iporomive'ga ndohoi yvagi pe imima aheapoa, ei Jesus'ga. ²¹ Nurā ji ei pe me: Pejiko hete ti Tupana'ga rehe pejikokatuavo pejikovo garemimbotarimova'ea rupi jate. Po avo yvya koty peapoa uvame, a'ero vyakotyva'ea rehe pe pemondo pejeaporo'gita imohina jipi. Po yvagi pe peapoa uvame, a'ero yvagipeva'ea rehe pe pemondo pejeaporo'gita imohina jipi, ei Jesus'ga.

Ndereakwara ko lamparina ja nde ve, ei Jesus'ga.
(Lucas 11.34-36)

²²—Ndereakwara ko lamparina ja nde ve, ei Jesus'ga. Ndereakwakaturame po ti nde hepiakatui egwovo kojahua rupi ikwahava nehē. Na jitehe ndereaporo'gitaturame ekovo pota Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi po ti nde rekokatukwahavi nehē, ei Jesus'ga.

²³—Ndereakwate'varuhurame po ti nde nderehepiagi egwovo ypytuna rupi ikwahave'yma nehē. Na jitehe ndereaporo'gitate'varuhurame ekopotare'yma Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi po ti nde nderekokatukwahavi nehē, ei Jesus'ga. Ejeaporo'gita katu ti a'ero. Po nde nandeporo'gitakatui, a'ero po ti nde nderekokatukwahavi'i'i ekote'varuhuavo nehē! ei Jesus'ga ga pe.

Tegwete ahe ve Tupana'ga arōhava ahe mbatera arōheterame
(Lucas 16.13; 12.22-31)

²⁴—Tiruahū ahe poravykyrame mokonha'ga pe opojykhara'ga pe. Po ahe oporavyky mokonha'ga pe, a'ero po ahe ojipe'ga arōhetei ojipe'ga arōe'yma. Ovy'a hete po ahe onhimiarōve'ga rehe ojipe'ga koty ojirovage'yma.

—Na jitehe ahe nonhi'īpo'rukatui Tupana'ga ovy'aheterame itambere'ia rehe. Tupana'ga potaheterame ahe ndovy'ahetei itambere'ia rehe. Itambere'ia potaheterame ahe ndojirovagi Tupana'ga koty, ei Jesus'ga.

²⁵—Nurā ji ei pe me: Tape'a'gataruhui ti mbatera rehe. Tape'ei ti: “Maramarā po ti ji rekoi nehē? Gara po ti ji a'u nehē? Ahā po ti ji ve nehē. Gara po ti ji amongi nehē? Aerē po ti jipira itoropavi nehē.” Tape'ei ti nahā penhi'a'gataruhue'yma.

—Tapekouhui ti penhimbi'ua rehe, ei Jesus'ga. Tupana'ga pe apo. A'ero po ti ga imondoukari pe me mbatera nehē to'u ti ga javo. A'ereki Tupana'ga pe

koji'i pyry pendekoa. Tapekouhui ti pejipira rehe. Oapo ga penda'oa. A'ero po ti ga imondoukari pepira pe me nehē. A'ereki Tupana'ga pe koji'i pyry penda'oa, ei Jesus'ga.

²⁶ —Pehepia ti gwyrā'ia ikwahava. Notymi ojive gwyrā'ia. Ndohetygi gwemityma i'gwovo a'ero. Nomono'oḡi mbatera opoitava ryrūa pype aerē po ti ti'u javo. O'u reki gwyrā'ia. A'ereki penduvete'ga yvagipeve'ga ouka jupe. Pe me ga ei: “Koji'i ji rekoḡetei pe ndeḡe,” ei Tupana'ga pe me. Nurā po ti ga imondoi pe me nehē no, ei Jesus'ga.

²⁷ —Pe'aḡataruhu po pe javo: “Koji'i po ji nhimomboakari hamo. Um meio metro po ti ji nhimomboakara'javi nehē.” Nahā po pe ei. Pe'aḡataruhu po pe a'ea rehe javo novīa. Napenhimomboakara'javi tuhē po ti pe nehē, ei Jesus'ga.

²⁸ —Tape'aḡataruhui ti pejipira rehe no gara po ti amongi nehē javo. Pehepia ti yvoty'ria nhuhū me. Henhui onhimomboaka onhimongyavo yvoty'ria. Ndoporavykyi ipyhyga i'gwovo. Ndoapoi opi'ria. ²⁹ A'e ji pe me: Ymya aheruvihavuhuva'ea Salomāova'ea omongi tapy'ynhapipyryva jipi. Ikatu hete tuhē ahepipyryva onhimongyavo. Ahepipyryva hoḡe reki yvoty'ria ikatuhetero. ³⁰ Tupana'ga ombokatu ipira nhungwavuhua pira okovo hehe. Nhungwavuhua horyory nhuhū me kiro. Ko'emame aḡe omombo nhungwavuhua tata pype tamohendy ti tata javo. Nombokwara'ari nhungwava.

—Koji'i Tupana'ga pe arōi imondoukari tapy'ynhapira pe me pemongi ti javo. Xunhi pe pejiko ga rehe! ei Jesus'ga.

³¹ —Tape'aḡataruhui ti. Tape'ei ti: “Gara po ti ti'u nehē? Gara po ti timongi nehē?” A'ea rūi ti pe'ji. ³² A'ereki a'ea rehe nhaporemō judeus'ḡarūive'ḡa gentios'ḡa nhaḡataruhu jipi – kiroki ḡa ndojikogi Tupana'ga rehe. Tape'aḡataruhui ti hehe a'ero. A'ereki penduvete'ga yvagipeve'ga okwaha pe mbatere'ymame toḡwereko ti ḡa ḡwiḡwia nhaporemō javo, ei Jesus'ga.

³³ —Tupana'ga ko penduvihavuhuhetea. Pejirokwa ti pejikovo ganhi'igā rupi gaha ko jiruvihavuhuhetea tuhē javo, ei Jesus'ga. Kiroki a'ea rehe Tupana'ga omondo gweaporoḡita imohina – a'ea rehe jitehe ti pemondo pejeaporoḡita imohina no. Pe ndekorame na po ti Tupana'ga imbuhupavi mbatera pe me nehē toḡwereko paravuhu ti ḡa javo, ei Jesus'ga. ³⁴ Nurā ti tape'aḡataruhui ko'emameva'ea rehe. Tape'ei ti: “Marā po ti ji ve ko'emame?” Tape'ei ti na. Ko'emame po ti Tupana'ga pe pokogi nehē no. Nane'yimi hekoi tiruahūva'ea aḡwamo ko'emame jipi. Kiroḡwe tape'aḡataruhui ti ko'emameva'ea rehe, ei Jesus'ga.

7

Tape'epe'ei ti ḡa pe, ei Jesus'ga (Lucas 6.37-38, 41-42)

¹ —Tape'epe'ei ti ojipe'ḡa pe: “Nahanahā ḡa okote'varuhu.” Tape'euhui ti a'ea. A'ero po ti Tupana'ga nde'i a'ea pe me nehē, ei Jesus'ga. ² Pe epe'erame ojipe'ḡa pe na jitehe po ti Tupana'ga eaḡyi pe me nehē. Pe imondorame hahyva'ea ojipe'ḡa pe na jitehe po ti Tupana'ga imondoi hahyva'ea pe me nehē, ei Jesus'ga. Pe ekaturame ḡa pe na jitehe po ti Tupana'ga e'i katu pe me nehē, ei Jesus'ga.

³ —Ereko te'varuhu nde ejikotyve'ga pe. A'ero nde ei ga pe: “Hay'iuḡua oko ndereakwari pe,” ere nde. Maranameuhū nde euhui a'ea ga pe ndokokatui ga javo? Jiḡi a'e reki nde ve: Okyta reki oko ndereakwari pe! ei Jesus'ga. Nahā ji ei nde ve nde koji'i ereko te'varuhu ga hoḡe javo. Nde nderekwahavi reki ejekote'varuhua naerū? ei Jesus'ga.

⁴—Maranameuhũ nde euhui ejikotyve'ga pe naerũ? Tere'ei ti ga pe a'ero: “Na ji hekyi hay'iuhua ndereakwara hugwi.” Tere'ei ti nahã okyta rekorame ejeakwari pe naerũ. ⁵ A'ereki nde nderehepiakatui ve hekyita gareakwara hugwi okyta pytarame ejeakwari pe. Okokatu'ãva'ea ko nde! A'ereki okyta rerekoe'ỹva'ea ja nde ere'e: “Ji ndarekoi jireakwari pe,” ere nde. Ehekyi na'ẽ ti okyta ejeakwara hugwi. A'ero po ti nde hepiakatui hekyita hay'iuhua gareakwara hugwi nehẽ, ei Jesus'ga ga pe.

A'ea Jesus'ga ei epohi na'ẽ ti ete'varuhua hugwi kirẽ ga pokoga javo.

⁶—Kiroki Tupana'ga apoa pyryva'ea – a'ea ti tapemondoi nhaġwatiġa pe, ei Jesus'ga. Tapemondoi ti mbo'yra pérolas apopyra pyryva'ea porcos pe, ei Jesus'ga. A'ereki porcos ndokwahavi pyryva'ea nhaġwatiġa pavẽi. Po ti pe imondoi jupe, a'ero po ti ipyrũpyruġi hehe, ei Jesus'ga. Ivaga pendovai po ti pe hu'ui nehẽ no.

A'ea Jesus'ga ei ġa pe tapemondoi Tupana'ga nhi'iġa imombe'gwove'ỹ Tupana'ga arõe'ỹve'ġa pe javo. A'ereki ġa ndokwahavi pyryva'ea.

Tupana'ga pe ti peporandurandu, ei Jesus'ga
(Lucas 11.9-13)

⁷—Penhi'iġame Tupana'ga pe ti peporandurandu ga pe pejikovo. A'ero po ti Tupana'ga imondoukari pe me nehẽ. Pehekaeka ti tihepia ti javo. A'ero po ti pe hepiagi nehẽ. Pekwapekwa ti porta rehe pejikovo taho ti ji jurukwara rupi javo. A'ero po ti pe hoi hupi nehẽ, ei Jesus'ga. ⁸ A'ereki kiroki ġa onhi'i Tupana'ga pe ore poko javo – ġa pe nhaporemõ Tupana'ga omondouka okovo imombyryva iporanduve'ġa pe hekahara'ġa pe okwaokwave'ġa pe, ei Jesus'ga.

⁹—Po penda'yra'ga ei pe me embuhu ji ve pãõ javo, a'ero ita rõi po pe imondoi ga pe pejikovo garuvamo. ¹⁰ Po penda'yra'ga ei pe me embuhu ji ve pira javo, a'ero mboja rõi po pe imondoi ga pe, ei Jesus'ga. ¹¹ Ite'varuhue'ỹva'ea ja po pe pekwaaha imondovo peja'yra'ġa pe. Peko te'varuhu pe reki. Po pe ġanduvamo pekwaaha imondovo peja'yra'ġa pe, a'ero koji'i penduvete'ga yvagipeve'ga pyryheteve'ga ikwahahetei pyryheteve'ea imondovouka pe me pe poranduvame ga pe, ei Jesus'ga.

¹²—Pe'e po pe pejiyvyteri pe: “Po ojipe'ġa oko katu nhande ve nhande pokoga hamo.” Po nahã pe ipotari, a'ero na jitehe ti peko katu ġa pe ġa pokoga jipi no. A'ereki a'ea rehe jitehe Moisésva'ea ombo'e Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea pavẽi, ei Jesus'ga.

Mokonhava'ea pehea
(Lucas 13.24)

¹³—Ndipypiriva'ea ko porta Tupana'ga ronga apoa, ei Jesus'ga. Peho ti ndipypiriva'ea rupi a'ero. A'ereki ipypiva'ea ko hahyva'ea ruvihava apoa porta. Pehea hahyva'ea ruvihava viaramo a'ea ipypiva'ea no. He'yjuhuve'ġa oho ipypiva'ea rupi, ei Jesus'ga.

Nahã Jesus'ga ei. A'ereki he'yjuhuve'ġa ndopohipotari okote'varuhua hugwi okovo ġwemimbotarimova'ea rupi. A'ero po ti ġa hoi hahyva'ea ruvihava pype nehẽ.

¹⁴—Tupana'ga ronga apoa porta ko ndipypiriva'ea, ei Jesus'ga. Pehea garonga viaramo a'ea ndipypiriva'ea no. Ohorame a'ea rupi po ti ġa ndekoi ga pyri avuirama nehẽ, ei ga. Ndahe'yive'ġa hepiagi ndipypiriva'ea ogwovo hupi, ei Jesus'ga.

Nahã Jesus'ga ei. A'ereki ndahe'yive'ġa opohi pota okote'varuhua hugwi okovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi. Opohirame po ti ġa hoi ga pyri upa avuirama nehẽ.

Penhimboko'i ti Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea mombe'uhara'ga hugwi, ei Jesus'ga

(Mateus 12.33-37; Lucas 6.43-44)

¹⁵—Penhimboko'i ti Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea mombe'uhara'ga hugwi. Uhurame pe pyri ġa oko nhyrō okokatuve'ġa ja ovelha ja novia. Ga ndokonhyrōi reki pe moandyandyita ja'gwara'java'ea ja lobo ja. Na tuhē ġa ndekoi pe mbote'varuhupota, ei Jesus'ga. ¹⁶ Gandekoa repirepiagame po ti pe nhimombaragwahavi ġa ndehe nahanahā ġa ndekote'varuhui nhande moandyandyita javo, ei Jesus'ga.

—Yva'ia repiagame ahe okwaha i'yva. A'iti tuhē! Ahe ndoykyi figo ġwakaġwa'yva hugwi. A'ereki ġwakaġwa'yva figo'yva rūi figueira rūi, ei Jesus'ga. Na jitehe ahe ndoykyi uva ka'api'iuhua hugwi. A'ereki ka'api'iuhua uva'yva rūi videira rūi, ei Jesus'ga. Yva'ia repiagame ahe ikwahavi i'yva a'ero.

—Na jitehe ġandekoa repiagame ahe ikwahavi. Gandekokatua repiagame ahe ikwahavi ġandeaporoġitapyryva. Gandekote'varuhua repiagame ahe ikwahavi ġandeaporoġitate'varuhua, ei Jesus'ga.

¹⁷—Na jitehe i'yvakuatupora ko yva'ikatua. I'yvate'varuhuapora ko yva'ite'varuhua, ei Jesus'ga. ¹⁸ Tegwete yva'ikatua i'yvate'varuhua rehe. Tegwete yva'ite'varuhua i'yvakuatua rehe, ei Jesus'ga. ¹⁹ Po i'yva ndogwerekoi yva'ikatua, a'ero ahe imbo'ari imondovo tata pype, ei Jesus'ga. ²⁰ Ahe okwaha i'yva. A'ereki ahe gwepia herekorame yva'ia ojihe.

—Na jitehe ahe Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea mombe'uhara'ga kwahavi. A'ereki ahe gwepia ġandekoa nahanahā ġa ndekote'varuhui javo, ei Jesus'ga.

Tupana'ga okote'varuhuve'ga nduvihavuhuhete'ga rūi
(Lucas 13.25-27)

²¹—Kiroki ġa e'i tehe ji ve: “Ndehe ko orepojkaharetero. Ndehe ore orombohete” – ġahā po ti ndohoi yvagi pe ojikoge'yma ji rehe imomborukare'yma okote'varuhua nehē, ei Jesus'ga. Jiruva'ga yvagipeve'ga po ti ġanduvihavuhuhete'ga rūi ojikoty'are'yma ġa pavēi nehē, ei Jesus'ga. Kiroki ġa oko gareaporoġita rupi – ġahā po ti oho pevo ojikoga ji rehe imomboruka okote'varuhua nehē. Ganduvihavuhuhetero po ti ga oko a'ero ojikoty'a ġa pavēi nehē, ei Jesus'ga.

²²—Aerē mbapava koty po ti Tupana'ga okokatuve'ġa mbuhurukari ojipyri ġa mongovo avuirama nehē, ei Jesus'ga. Okote'varuhuve'ġa po ti ga ġa mondoukari hahyva'ea ruvihava pype ġa mombyta avuirama nehē, ei Jesus'ga. Ga ġa mondoukarama hahyva'ea ruvihava pype po ti ġa eġa'ei nde ko orepojkaharetero javo ji ve onhimongyavo nehē: “Oromombe'u ore Tupana'ga nhi'iga ġa mbo'eavo hehe nahanahā Jesus'ga ei javo,” e po ti ġa ji ve nehē. “Kiroki ġa pe Diabo'gapyriva'ea oko te'varuhu anhaġa – ġa hugwi orombojipe'a ore anhaġa Jesus Cristo'ga pe mbojipe'a javo jupe. Oroapo ore ahemonhimomby'aheteva'ea he'yjuhuva'ea Jesus'ga oapouka ore ve javo,” e po ti ġa ji ve nehē, ei Jesus'ga. ²³ A'ero po ti ji ehetei imombe'ukatuavo ġa pe nehē: Peko pe ambotehero ji hugwi pejikoangave'yma jireheva'ero. Pejipe'a ti ji hugwi pejigwovo. A'ereki nane'yimi pe pekote'varuhu. A'ea po ti ji ei ġa pe nehē, ei Jesus'ga.

Ahe ko onga apohara'ga ja
(Lucas 6.47-49)

²⁴—Kiroki ġa nhinhi'iga rendu katu okovo nhinhi'iga rupi – kiroki a'ea ji amombe'u ko – ġa pe ji ei ikwahapyra'ga. A'ereki ġa ko onga apohara'ga ja – kiroki ga oapo ġwonga hyvykoita imohina itauhua rehe, ei Jesus'ga.

²⁵ Aerē amana ikyreteuhui. Hehanhuhū yhya a'ero ua garonga pyri yvya atyma. Yvytua turuhui no. Ipopoaka yvytua garonga rehe novīa. Ndo'ari reki garonga. A'ereki imondovo itauhua rehe ga oapo imohina, ei Jesus'ga.

²⁶ —Jara'ga – kiroki ġa nanhirendukatui okoe'yma nhinhi'īga rupi – ġa pe ji ei ikwahave'ŷve'ġa. A'ereki ġa ko onga apohara'ga ja – kiroki ga oapo ġwonga imondoteheavo y'ytiġa rehe jate imohina, ei Jesus'ga. ²⁷ Aerē amana ikyreteuhui. Hehanhuhū yhya a'ero ua garonga pyri yvya atyma. Yvytua turuhui no. Ipopoaka yvytua garonga rehe imbovavavavaga imbo'a. O'arahy upa garonga, ei Jesus'ga.

Jesus'ga ombo'e ġa huvihavuhuhete'ga ja

²⁸ Jesus'ga a'ea mombe'upavirē pevove'ġa nhimomby'ai garemimbo'ea rehe. ²⁹ A'ereki ga tuhē okwaha hete ġa mbo'eavo huvihava'ga ja. Gambo'ehara'ġa ja rūi – kiroki ġa ombo'e Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe – ġa ja rūi ga ġa mbo'ei a'ero.

8

Jesus'ga omoka'ē ahejagwa

(Marcos 1.40-45; Lucas 5.12-16)

¹ Jesus'ga jyvire vvytyruhua hugwi ogwovo he'yjuhuve'ġa hoi ga reviri ogwovo ga rupi. ² Ijaijauhuve'ga ruri Jesus'ga pyri ġwenypy'anduruga jihoheva'ero ji poko javo. Jesus'ga renoina nde ko jipojykaharetero javo ga ei:

—Nde eremoka'ē kwaha jijagwa ji hugwi. Po nde imoka'ēpotari jijagwa, a'ero po ti nde imoka'ēi nehē, ei ga Jesus'ga pe.

³ A'ero Jesus'ga jipoapyhoi opokoga ga rehe. E'i ga ga pe:

—Apota ji. Eka'ē ga hugwi! ei Jesus'ga.

Kotihī ika'ēi ga hugwi a'ero.

⁴ Jesus'ga e'i ga pe:

—Teremombe'ui tuhē ti ojipe'ġa pe, ei ga. Eho ti ejipiuka ikwava'ēhara'ga pe oka'ē jijagwa javo. Emondo tehe ti mbatepyryva ga pe tokwava'ē ti ga Tupana'ga pe okovo Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi. Nde imondorame ga pe po ti pevove'ġa nde repiagi nehē. A'ero po ti ġa ikwahavi nehē ġajagwa oka'ē javo, ei Jesus'ga ga pe.

Jesus'ga omombi karugwara soldadova'eapyriva'ea hugwi

(Lucas 7.1-10)

⁵ Jesus'ga vahemirē Cafarnaum me romano'ga soldados'ġa nduvihava'ga ruri Jesus'ga pyri. Ovahē ga Jesus'ga pyri topoko ti Jesus'ga jipyrive'ga javo.

⁶ Jesus'ga renoina jipojykaharetero ko nde javo ga ei Jesus'ga pe:

—Jipyrive'ga itetirūa hete onhinoġa nhironga pe. Nomyinha'javi ga. Hahy hete ga pe no, ei ga Jesus'ga pe.

⁷ A'ero Jesus'ga ei:

—Aho po ti ji ga pyri imombiga ga hugwi a'ero kiro, ei ga.

⁸ A'ero soldados'ġa nduvihava'ga ei Jesus'ga pe:

—Jipojykaharetero nde ji hohe ereko huvihavamo, ei ga. A'ero ji nda'ea'uvi eho ti nhironga pe ga repiaga jave'yma nde ve. Terehoa'javi ti ga repiaga. Irupeuhu ti emondo epopoakara nhironga pe imombiguka karugwara ji-jipyrive'ga hugwi. A'ero po ti ga nhimohiġatui nehē.

⁹ —Akwaha ji ndepopoakara mondoa irupeuhu, ei ga Jesus'ga pe. A'ereki na jitehe ji amondo soldados'ġa jipi. Jiruvihava'ga ji mondoi no nahanahā eapo javo. A'ero ji rekoi ganhi'īga rupi. Jihi soldados'ġa nduvihavamo ako no. Ojipe'ga pe ji ei: Eho nahanahā japovo pevo ji ve. A'ero ga hoi okovo

nhinhi'iġa rupi. Ojipe'ga pe ji ei: Ejo nahanahā japovo avo. A'ero ga ruri okovo nhinhi'iġa rupi. Jijipyrive'ga pe ji ei: Nahā eapo. A'ero ga japoi, ei soldados'ġa nduvihava'ga Jesus'ga pe.

¹⁰ Ga renduvame Jesus'ga nhimomby'ai. Kiroki ġa oho Jesus'ga rupi – ġa pe Jesus'ga ei:

—Soldados'ġa nduvihava'ga ojiko hete tuhē ji rehe! Jire'yja'ġa hohe israelitas'ġa hohe ga ojiko ji rehe! a'e ji pe me imombe'ukatuavo, ei Jesus'ga. ¹¹ A'e ji pe me: He'yjuhuve'ġa po ti uhu kwara ipora hugwi kwara ihoa hugwi no ua Tupana'ga ronga pype yvagi pe nehē – perope Tupana'ga oko nhanderuvihavuhetero. Nahā po ti ġa nduri oapyga Abraãova'ea pyri Isaqueva'ea pyri no Jacóva'ea pyri no oina nehē ti'u ti Tupana'ga ronga pype javo, ei Jesus'ga. ¹² Ojipe'ġa po ti uhu garonga pype hamo novia israelitas'ġa. Nduri po ti ġa ipype nehē ojikoge'yma ġwaramo Tupana'ga rehe. Tupana'ga nomongiukari ġa ġwonga pype nehē ġa momboa ypytunahiva pype nehē. Pevo po ti ġa jehe'oi ojihe onhimonha'ngavo hahyrame ojive nehē, ei Jesus'ga.

¹³ Soldados'ġa nduvihava'ga pe Jesus'ga ei:

—Ejivyrja'ja ti enhonga pe a'ero. Ererovia hete nde jipopoakara. A'ero ndepyryve'ga nhimohiġatui kiro, ei Jesus'ga ga pe.

A'ea Jesus'ga erame gapyryve'ga nhimohiġatui a'ero.

Jesus'ga omombi pa he'yjuhuva'ea tetirūa

(Marcos 1.29-34; Lucas 4.38-41)

¹⁴ Aerē Jesus'ga hoi Simão Pedro'ga ronga pe. Ovahemame ga Pedro'ga rembirekohēa yhēa repiagi. Onhino hēa otetiruano. A'ereki o'a hete hēa rehe.

¹⁵ A'ero ga pokogi hēapoa rehe. Hēa hugwi ipigi a'ero. A'ero hēa vyri reki ogwovo herua mbatera ga pe to'u ga javo.

¹⁶ Aerē kwara ihoi. A'ea rupi ġa ġa nderuri Jesus'ga ti tombojipe'a anhaġa ġa hugwi javo. A'ero Jesus'ga nhi'iġi Diabo'gapyryva'ea pe anhaġa pe imbojipe'avo ġa hugwi. Karugwara ga imombimombipavi itetirūave'ġa hugwi no.

¹⁷ Opohano ga ġa. Nahā hekoi Tupana'ga nhi'ipo'ruavo ymyahūva'ea po'ruavo. A'ereki a'ea mombe'gwovo ymyahū Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea Isaíasva'ea omombe'u Tupana'ga nhi'iġa. Ymyahū ahe ei hako: “Ga tuhē omombi nhanetiruahūa nhande hugwi,” ei ahe hako.

Oko pota ahe Jesus'ga remimbo'eharamo

(Lucas 9.57-62)

¹⁸ He'yjuhuve'ġa ndepiagame ojipyri Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—He xaho ypihua aherovai, ei ga.

—Kwa, ei ġa.

¹⁹ Ga horame ypiahu pe judeus'ġa mbo'ehara'ga ruri Jesus'ga pyri. Ombo'embo'e ga Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe jipi. Ovahemame Jesus'ga pyri ga ei Jesus'ga pe:

—Ji po ti neremimbo'eharamo nehē. Ndehoa nanani po ti ji hoi nde rupi nehē, ei ga.

²⁰ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ereho pota tuhē nde ji rupi? ei Jesus'ga. Ja'gwara'java'ea raposas gwyvykoi okwara yvy pe okia ipype. Gwyrja'ia ikiri hakā rehe, ei Jesus'ga. Jihi reki, yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ji ndarekoi jikihava, ei Jesus'ga ga pe. Ehorame ji rupi ji javijitehe po ti nde ndererekoi nehē no, ei Jesus'ga ga pe.

²¹ Jesus'ga remimbo'eharamo ojipe'ga ei Jesus'ga pe:

—Orepojkaharetero ko nde, ei ga Jesus'ga pe. Aerē po ti ji hoi nde rupi nanani nehē. Na ji hoi na'ē jipo'ria tyma, ei ga.

²² A'ero Jesus'ga ei reki ga pe:
—Terehoi ti pevo. Ji rupi ti ejo. Omanove'ga'jave'ga – kiroki ga noarõi
Tupana'ga nhi'igã – ga tuhẽ ti totỹ gwe'yja'ga, ei Jesus'ga ga pe.

Jesus'ga omombi yvytua typepemuhũa reheve

(Marcos 4.35-41; Lucas 8.22-25)

²³ Jesus'ga avame yharuhua pype garemimbo'ehara'ga hoi ga pohe. ²⁴ Ga
herohorame yvyturanuhũa ruri ogyva ypiahua rehe imohehanhuhũheteavo
typepemuhũa. A'ero hehanhuhũ yhya ogwovo yvate okwava yharuhua
pyvõ o'ava ipype. Jesus'ga reki oki upa yharuhua pype. ²⁵ Kiro
garemimbo'ehara'ga hoi Jesus'ga pyri ga mongirahiva javo ga pe:

—Nhande poko ti! Kiro nhande hoi ypy pe nhandepapava nehẽ! ei ga
gwembipojykaharete'ga pe.

²⁶ Oma'eamo ga ei ga pe:

—Maranameuhũ pe pekyhyjiuhu? Ndapejikogi pe ji rehe naerũ? ei ga ga
pe.

Ovya ga nhi'igi yvyturanuhũa pe typepemuhũa pe no topi ti javo. A'ero
yvytua ipigi. Notymynha'javi yhya no. ²⁷ A'ero ga nhimomby'ai reki javo.

—Marã te ga rekoi naerũ? Yvytua vehevi re po gwendu katu ganhi'iga
ypiahua pavẽi, ei ga.

Jesus'ga ombojipe'a anhağa Gadarapeva'ea hugwi

(Marcos 5.1-20; Lucas 8.26-39)

²⁸ Ypiahua aherovai Jesus'ga herohoi gwemimbo'ehara'ga pavẽi.
Gwerovahẽ Jesus'ga a'ero ogwovo Gadarapeve'ga gwyri pe. Jesus'ga
repenhana cidadepeve'ga mokonha'ga nduri. He'yjuhu anhağa
Diabo'gapyriva'ea onhimongyavo mokonha'ga pojyavo. A'ero mokonha'ga
iporayvaranuhũi. Ojipe'ga ndokwavi pevo ga pyvõ okyhyjiavo a'ero.
Itaruvihavuhua kwaruhua pytera hugwi aheryvya hugwi ga nduri Jesus'ga
repenhana kiro. ²⁹ Nanime anhağa hapukai javo.

—Jesus! e'i anhağa. Terejori ore avykyavo Tupana'ga ra'yramo, e'i Jesus'ga
pe. Nde erejo hahyva'ea imbuhupota ore ve a mbapava koty hahyva'ea
mbuhuhava renonde? e'i ga pe.

³⁰ Paivo a'ea hugwi porcos tuvi i'gwovo onhimongyavo. He'yjuhu hete
porcos. ³¹ Jesus'ga pe anhağa ei:

—Po nde ore mbojipe'ai mokonha'ga hugwi, a'ero ore mondouka porcos
pojyauka ore ve, e'ie'i anhağa.

³²—Peho ti a'ero, ei Jesus'ga jupe.

Anhağa ojipe'a mokonha'ga hugwi a'ero ogwovo Jesus'ga nhi'ipo'ruavo
porcos pojyavo herogwovo. Nanime porcos nhaporemõ inhahetei ogyva
yvyty'ramuhũa hugwi ogwovo ypiahua pype otypyvygamo omanomo.

³³ Porcos repiakatuhara'ga nhani ogwovo jugwi ogwovo gwonga pe nanani
cidade pe. Pevo ga imombe'upavi nahanahã heko'i anhağa rebipojykaag-
wera'ga pe javo. ³⁴ Nanime cidadepeve'ga ndupavi Jesus'ga repiaga. Ga
repiagame ga ei ga pe:

—Heregwovo oregwyrã hugwi!

9

Jesus'ga omopo'ã nomyiva'ea

(Marcos 2.1-12; Lucas 5.17-26)

¹ A'ero Jesus'ga hoi ypiahu pe o'ava yharuhua pype tajivyra'ja javo. Ga
jivyra'javi a'ero Gadarapeve'ga hugwi ua aherovai ovahema ocidade de
Cafarnaum me.

² Nanime pevove'ğa ga reruri itetirũave'ga nomyive'ga gakupeupava pype. Ga ndepiagame Jesus'ga ei oyvyteri pe: “Ojiko hete ға ji rehe ga rerua ji pyri tomopo'ã ti ga ga javo,” ei Jesus'ga oyvyteri pe.

—Pi'a, ei Jesus'ga nomyive'ga pe. Ejory ti. A'ereki kiro nderekote'varuhua mombora nde hugwi.

A'ea Jesus'ga ei jihi amombo nderekote'varuhua javo.

³ Nanime ғambo'ehara'ğa noarõi Jesus'ga ea. “Jesus'ga onhimongouhu Tupana'ga'java'ero,” ei ға oyvyteri pe. “A'ereki Jesus'ga e'i nomyive'ga pe: ‘Amombo ji nderekote'varuhua.’ Tupana'ga jate e'i a'ea,” ei ға. “Po Jesus'ga nde'i hamo,” ei ғambo'ehara'ğa.

⁴ Jesus'ga ikwahahetei reki ға nhi'igame oyvyteri pe. A'ero ga ei ға pe:

—Pe'e pe: “Maranameuhũ Jesus'ga euhui a'ea? A'ereki ga Tupana'ga rũi.” Nahã pe pe'e pejiyvyteri pe ite'varuhu Jesus'ga javo. Maranameuhũ pe japyakauhui ji rehe javo ji ve? ⁵ A'e ji nomyive'ga pe ko: Amombo ji nderekote'varuhua nde hugwi. Emo pe ndapehepiagi aherekote'varuhua mombora. A'ero pe ndaperoviari jipopoakara, ei Jesus'ga ға pe. Po ji ei ga pe nehẽ: Epo'ã egwovo, a'ero po ti pe hepiagi gahoa nehẽ. A'ero po ti pe heroviari jipopoakara nehẽ. ⁶ Nurã po ti ji ga mopo'ami kiro tapekwaha ti javo, ei Jesus'ga vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. A'ero po ti pe ei nehẽ: “Tupana'ga ombuhuruka tuhẽ Jesus'ga avo yvya koty ga mongouvouka vvyakotyve'ğa ndekote'varuhua momboharamo,” ei Jesus'ga ға pe.

Nurã Jesus'ga ei nomyive'ga pe ga monhimohigatuavo:

—Epo'ã ti ejikupeupava rerogwovo enhonga pe, ei Jesus'ga ga pe.

⁷ A'ero nomyive'ga po'ami herogwovo ғwonga pe. ⁸ A'ea repiagame ға nhimomby'ai Tupana'ga mboheteavo onhimongyavo.

—A'ereki Tupana'ga vvyakotyve'ğa mbopopoaka japouka ға pe nanongara ahemonhimomby'ava'ea, ei ға.

*Jesus'ga Mateusva'ea pavẽi
(Marcos 2.13-17; Lucas 5.27-32)*

⁹ Aerẽ ohorame cidade hugwi ogwovo Jesus'ga Mateus'ga repiagi. Pevo Mateus'ga õi itambere'ia ryrua pype ipyhyga itambere'ia judeus'ğa hugwi imono'oğa governo pe. Ga repiaga Jesus'ga ei ga pe:

—Herejo ti ji rupi ekovo nhiremimbo'eharamo.

A'ero Mateus'ga po'ami ogwovo Jesus'ga rupi okovo garemimbo'eharamo.

¹⁰ Aerẽ Jesus'ga hoi onga pe i'gwovo ғwemimbo'ehara'ğa pavẽi. Ga i'urame itambere'ia mono'oğuhũhara'ğa nduri i'gwovo ga pyri ojipe'ğa pavẽi. Judeus'ğa e'i ға pe jipi: “Ga ko okote'varuhuva'ero hendukatue'yma Moisésva'ea remimbo'eagwera,” ei ға. Nanongara'ğa uhu Jesus'ga pyri i'gwovo. ¹¹ Ga ndepiagame fariseus'ğa ndopotari. A'ero ға ei Jesus'ga remimbo'ehara'ğa pe:

—Maranameuhũ pembo'ehara'ga i'uuhui nanongara'ğa pyri itambere'ia mono'õhara'ğa pyri okote'varuhuve'ğa pyri no? ei ға.

¹² Henduvame Jesus'ga ei:

—Kiroki ға e'i ojive: “Nanhitetirũi ji” – ғahã ahepohanohara'ga ndopokogi ға pohanogẽ'yma. Kiroki ға e'i ojive: “Nhitetirũa ji” – ғahã ahepohanohara'ga ға pokogi ға pohanogã. Na jitehe ji okote'varuhuve'ğa pokogi ji-jihe'a ға ndehe topohi ti ға okote'varuhua hugwi javo, ei Jesus'ga. ¹³ Ymyahũ Tupana'ga ei hako:

“Peru pe mbatepyryva tokwava'ẽ ti ikwava'ẽhara'ğa Tupana'ga pe javo.

A'ea ji ei pe me novĩa.

Emo koji'i ji apota penemimombyryva ojipe'ga pe," ei Tupana'ga hako, ei Jesus'ga.

—Peho ti penhimbo'eavo a'ea rehe Tupana'ga ea rehe ikwahakatuavo, ei Jesus'ga ga pe. Ajo ji yvya koty tapoko ti ji okote'varuhuve'ga javo – kiroki ga e'i: “Ako te'varuhu ji. Marã po ti ji ve a'ero nehẽ?” Ta'e ti ji ga pe toko katu ti ga javo. Ojipe'ga pyri rui ji ajo javo – kiroki ga e'i ojive: “Jipyry hete ji.” Ga pyri rui ji jori javo ga pe, ei Jesus'ga.

*Ndo'ui ahe xanhi'i ti Tupana'ga pe javo
(Marcos 2.18-22; Lucas 5.33-39)*

¹⁴ Aerẽ João Batistava'ea remimbo'ehara'ga nduri Jesus'ga pyri. Ovahe-mame ga ei ga pe:

—Nane'ymi fariseus'ga ja ore ndoro'ui xanhi'i ti Tupana'ga pe javo. Neremimbo'ehara'ga ki a'e te nane'ymi o'u reki. Maraname ore ja rui ga ndekoi? ei ga Jesus'ga pe.

¹⁵ A'ero Jesus'ga ei ikwahavuka ga pe:

—Kiro ji hẽarembirekoruama'ga mombe'ui pe me, ei Jesus'ga. Uhu hẽarembirekohava apiavo. A'ero ga i'ui gworygworyvamo ga rehe okovo ga pyri toryva rupi – kiroki ga ojikoty'a ga pavẽi. Po ahe nde'i te ga pe a'ero: “Pejehe'o ti.” Ahe erame a'ea po ga ndokoi ahenhi'iga rupi, ei Jesus'ga. Aerẽ po ti tiruahũve'ga hẽarembireko'ga rerohoi nehẽ. Kiroki ga ojikoty'a ga pavẽi – ga hugwi po ti ga ga rerohoi nehẽ. A'ero po ti ga ndo'ua'javi ojehe'gwovo nehẽ.

A'ea Jesus'ga ei ikwahavuka ga pe onhimombe'gwovo gwemimbo'ehara'ga mombe'gwovo no.

¹⁶ —Po ahe oapokatua'ja pota tapy'ynhapiryrymyana tararaga, a'ero itararaga rehe ahe nomondo'i tapy'ynhapirapyahua ndotyryrygiva'ea imboja hehe, ei Jesus'ga. Po ahe ipyahuva'ea imbojari ymyahũva'ea rehe, a'ero ipyahuva'ea jiki ymyahũva'ea hugwi koji'i imbotararaga ymyahũva'ea. Igwaigwavete imohẽhã ikwara ymyahũva'ea pype a'ero, ei Jesus'ga.

¹⁷ Na jitehe vinho aporame ahe ndohẽka'vogi vinhopyahua hyruymyana pype mbiara pirymyana pype, ei Jesus'ga. Po ahe heka'vogi vinhopyahua ipiryrymyana pype, a'ero ipiryrymyana ipugi. A'ero vinho tururui jugwi. Nahã ahe jigwarai ipiryrymyana rehe no, ei Jesus'ga. Ipiyahua pype tuhẽ ahe toheka'vo vinhopyahua. Nahã ahe gwereko katu vinho ipira reheve.

A'ea Jesus'ga omombe'u nhiremimbo'ea ipyahuva'ea ndojihe'ari ganamonhava'ea remimbo'eagwera rehe javo.

*Jesus'ga opoko tay'riva'ea gwypova'ea reheve
(Marcos 5.21-43; Lucas 8.40-56)*

¹⁸ Jesus'ga a'ea mombe'urame ga pe nanime huvihava'ga ruri Jesus'ga pyri gwenypy'anduruga jihoheva'ero ji poko javo.

—Jira'yrahẽa omano ko, ei ga Jesus'ga pe. Herejo epokoga hẽa rehe. A'ero po ti hẽa kwera'javi nehẽ, ei ga Jesus'ga pe.

¹⁹ —Kwa, ei Jesus'ga.

Kiro Jesus'ga po'ami ogwovo ga rupi. Jesus'ga remimbo'ehara'ga hoi ga rupi no.

²⁰ Nanime hẽa ruri ga reviri no itetirũavehẽa gwypovehẽa. He'yi doze anos hẽatetirũa imbokwara'ari hẽa rehe opige'yma hẽa hugwi. A'ero hẽa ruri Jesus'ga reviri opokoga gatapy'ynhapira rembeyvya rehe. ²¹ A'ereki hẽa e'i ovyteri pe: “Po ti ji pokogi jitehe gatapy'ynhapira rehe, a'ero po ti nhitetirũa ipigi ji hugwi nehẽ,” ei hẽa.

²² A'ero Jesus'ga pyryrymi reki. Hẽa repiagame ga ei hẽa pe:

—Kui'i, ei ga hēa pe. Ejory ti! Erejiko nde ji rehe. Nurā netetirūa pigi nde hugwi, ei ga.

A'ea rupi hēa nhimohigatui.

²³ Kiro huvihava'ga ronga pe Jesus'ga hoi ogwovo tahepia ti gara'yrahēa javo. Ovahemame ga imonhi'ihara'ga ndepiagi – kiroki ga omonhi'ī jiru'a ahe manorame. He'yive'ga ga ga ndepiagi no. Hahyahi gajehe'ohetea. ²⁴ Ga pe nhaporemō Jesus'ga ei:

—He pejigwovo! A'ereki tayrihēa nomanoi. Oki hēa upa, ei ga.

A'ero ga ga jai ga rerekovo ga rerekomemuamo ki a'e te ahe omano hete javo. ²⁵ Ga mbojipe'avo ga ga mondoi. Okirame onga pype ga kujahēa popyhygi. A'ero hēa kweravi opo'ama.

²⁶ Ombojoapiapi ga hēa mombe'gwombe'gwovo Jesus'ga reheve ojipe'ga pe. Gagwyripeve'ga nhaporemō ikwahavi a'ero hēambogwerava.

Jesus'ga omboheakwa katu heakwagweve'ea mokonhava'ea

²⁷ Jesus'ga horame onga hugwi ogwovo heakwagweve'ga hoi ga reviri mokonha'ga. Hahyahi ganhi'i'ga ga erame ohapukaita:

—Daviva'ea rymyminouhūro ko nde! ei ga.

Nahā ga ei Jesus'ga pe. A'ereki ga e'i oyvyteri pe: “Jesus'ga pe Tupana'ga e'i eko ti ganduvihavuhetero javo.”

—Ore poko ti! ei ga Jesus'ga pe.

A'ea ga ei tianemboheakwa katu ti ga opopoakara pyvō javo.

²⁸ Ga kirame onga pe ga nduri ovahema ga pyri. Ga pe Jesus'ga ei:

—Marā? Perovia pe nhiremimboheakwatuagwama? ei Jesus'ga.

A'ero ga ei ga pe:

—Orepojykaharetero ko nde, ei ga. Orogwerovia ore.

²⁹ A'ero ga pokogi gandeakwara rehe javo.

—Pejiko pe ji rehe. Nurā pe ndeakwaturō, ei ga ga pe.

³⁰ Gandeakwara ma'e'gatui a'ero. A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ji rendu katu ti. Tapemombe'ui ti nhiremimboheakwatu. Ndapotahetei ji a'ea mombe'ua, ei Jesus'ga ga pe.

³¹ Ombojoapiapi ga reki imombe'gwombe'gwovo ogwyripeve'ga pe nhaporemō nahā Jesus'ga ore mboheakwa katu javo.

Jesus'ga mbojipe'a anha'ga onhi'ige'ỹva'ea hugwi

³² Ga horame onga hugwi ojipe'ga onhi'ige'ỹve'ga reruri Jesus'ga pyri. Tegwete ganhi'ihava anha'ga ga pojykarō gwaramo Diabo'gapyriva'ea.

³³ Jesus'ga anha'ga mbojipe'ai ga hugwi. Nurā onhi'ige'ỹve'ga nhi'i'gi. A'ero pevove'ga nhimomby'ai onhimongyavo.

—Ndihepiangavi koi nhande gwihā jipi nhandegwyri pe Israel pe, ei ga.

³⁴ Fariseus'ga e'i reki:

—Anha'ga ruvihavuhu'ga Diabo'ga Jesus'ga pojyka ga mbopopoaka. Nurā Jesus'ga anha'ga mbojipe'ai ga hugwi ga mondovouka, ei ga o'mbero.

Jesus'ga ahe porogwety

³⁵ Aerē Jesus'ga imbojoapiapi cidades repiaga cidades'ia repiaga no. Ga mbo'eavo Tupana'ga nhi'i'ga rehe ga hogahoi gajatykahai pe. Pyryva'ea ga imombe'ui Tupana'ga pe poko katu pota okovo pota penduvihavuhetero javo.

—Perojijyjijyuka ti pejeaporo'gita Tupana'ga pe pejikoga ga rehe. A'ero po ti ga pe pokokatui nehē imomboia pendekote'varuhua pe hugwi okovo penduvihavuhetero nehē, ei Jesus'ga ga pe.

Karugwara Jesus'ga imombipavi itetirūave'ġa hugwi. Ipopoakare'yve'ġa ga ġa mbopopoakapavi no. Nahā ga rekorekoi ġapyteri pe.

³⁶ Ojatykave'ġa ndepiagame Jesus'ga ġa porogwetygi. A'ereki ġa he'ouhū onhimongyavo tiruahūro ġwaramo ojive. Ndipokohavi ġa no. Nahanahā ġa ndekoi ovelhas ja – kiroki ovelhas ndogwerekoi gwepiakatuhara'ga. ³⁷ A'ero Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Ga ko koapora ja ġanemimondoroġwerīva'ea ja. He'yi hete koapora gworygworyvamo. Imondorove'ġa ndohygi reki hehe. A'ereki ġa ndahe'yi. A'ero ahe ei koapora jara'ga pe: “Koji'i jitehe ti embuhurukara'ja ġa pyri imondorove'ġa imondoroguka ko pe.” A'ea ahe ei koapora jara'ga pe, ei Jesus'ga.

—Na jitehe avove'ġa koapora ja. A'ereki ġa he'yjuhu ranuhū. Ndahe'yi reki imondorove'ġa'jave'ġa – kiroki ġa oporavyky imombe'gwovo Tupana'ga nhi'ġa ġa pe tojiko ti ġa Tupana'ga rehe javo, ei Jesus'ga. ³⁸ Pe'ji ti Tupana'ga pe a'ero. Gaha ko koapora jara'ga ja. Pe'ji ti ga pe: “Koji'i jitehe ti embuhurukara'ja ġa pyri ejiheve'ġa. Tomombe'u ti ġa nenhi'ġa he'yjuhuve'ġa pe tojiko ti ġa Tupana'ga rehe javo. A'ero po ti ġa ndekoi upa avuirama nde pyri nehē.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

10

*Dozeva'ea Jesus'ga remimbo'eharava'ea gamoirūharava'ea
(Marcos 3.13-19; Lucas 6.12-16)*

¹ Ġwemimbo'ehara'ġa dozeve'ġa mbuhurukarame ojipyri, kiro Jesus'ga ġa mbopopoakari tombojipe'a ti ġa anhaġa ojipe'ġa hugwi javo. Kiro ga ġa mbopopoakari tokwaha pa ti ġa karugwara imombiga itetirūave'ġa hugwi javo. Kiro ga ġa mbopopoakari tokwaha pa ti ġa ipopoakare'yve'ġa mbopopoaka javo. ² Dozeve'ġa ko Jesus'ga remimbo'ehara'ġa gamoirūhara'ġa. Ga ko nahā:

Mokonha'ġa ko Simāo'ga André'ga pavēi onhoirū'ġa. Pedro irūa Simāo'ga rera.

Ga ko Jesus'ga moirūhara'ga ypy.

Mokonha'ġa ko Tiagova'ea João'ga pavēi onhoirū'ġa. Ga ko Zebedeu'ga ra'yra'ġa.

³ Mokonha'ġa ko Filipe'ga Bartolomeu'ga pavēi.

Mokonha'ġa ko Tomé'ga Mateus'ga pavēi. Mateus'ga ko itambere'ia mono'ōharagwera'ga governo pe.

Mokonha'ġa ko Tiago'ga Tadeu'ga pavēi. Tiago'ga ko Alfeu'ga ra'yra'ga.

⁴ Mokonha'ġa ko Simāo'ga Judas Iscariotesva'ea pavēi. Simāo'ga ko zelotes'ġa nde'yja'ga – kiroki ġa ndokoi governo rehe romanos'ġa ndehe. Judas Iscariotesva'ea aerē Jesus'ga mondouka okote'varuhuve'ġa pe ga pyhyguka ġa pe.

Nahā ko dozeve'ġa nhaporemō Jesus'ga remimbo'ehara'ġa gamoirūhara'ġa.

*Jesus'ga remimbo'eharava'ea omombe'u Tupana'ga nhi'ġa
(Marcos 6.7-13; Lucas 9.1-6)*

⁵ Gahā dozeve'ġa Jesus'ga ġa mondoukari tomombe'u ti ġa Tupana'ga nhi'ġa javo. Ga mondoukarame ga ei ġa pe:

—Tapehoi ti nhandere'yja'ġarūive'ġa cidades pe judeus'ġarūive'ġa cidades pe, ei Jesus'ga. Tapehoi ti pevo. Tapehoi ti samaritanos'ġa cidades pe no, ei Jesus'ga.

⁶ —Nhandere'yja'ġa pyri jate israelitas'ġa pyri jate ti peho. Ga ko ovelhas ja. Ovelhas oka'nhy jipi herekoe'ymame gwepiakatuharamo. Akoja ja ko nhandere'yja'ġa ika'nhyva'ea ja, ei Jesus'ga. ⁷ Pehorame ġa pyri ti pemombe'u

katu ġa pe. Pe'ji ti ġa pe: “Tupana'ga oko ġweri nhanderuvihavuhetero nhande repiakatuavo yvya koty nhande mongovo onhi'ġa rupi.” A'ea ti pe'ji ġa pe, ei Jesus'ga. ⁸ Pemombi ti karugwara itetirūave'ġa hugwi. Pemoka'ē ti ġajagwa ijaijauhuve'ġa hugwi. Pembogwera ti omanove'ġa ġamanoa hugwi. Pembojipe'a ti Diabo'gapyriva'ea anhaġa ojipe'ġa hugwi. Nahanahā ti pepokopoko nhandere'ya'ġa.

—Ji pe mbopopoaka topoko ti ġa ġa javo, ei Jesus'ga. Ji nda'ei pe me: Opombopopoaka ji ko. Nurā ti pembuhu ji ve itambere'ia mbatera reheve. A'ea rūi ji a'e pe me, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe. A'ero ġa pokogame ti tape'ei ġa pe: “Pembuhu ore ve itambere'ia mbatera reheve.” A'ea rūi ti pe'ji, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

⁹ —Taperohoi ti itambere'ia pehorame, ei Jesus'ga. ¹⁰ Taperohoi ti sacola pehorame. Taperohoi ti irūa tapy'ynhapira camisa'java'ea. Taperohoi ti irūa sapatos. Taperohoi ti yvyra pejikhavamo. A'ea nhaporemō ti taperohoi. Pevove'ġa po pe poraka pe pokoga hamo, ei Jesus'ga ġa pe.

¹¹ —Pevahemame ġacidades pe ġacidades'i pe no pe'ji ti cidadespeve'ġa pe: “Ma'ġa pyry avova'ero? Ga pyri ore pytapotari.” A'ea ti pe'ji. Pyryve'ga repiagame ti peju ga pyri jate pejiyye'yma garonga hugwi. Aerē po ti pe hoi ojipe pe cidade pe nehē. A'ero jate ti pejiyyi garonga hugwi pejiġwovo a'ero nehē, ei Jesus'ga. ¹² Pepytarame ġanonga pype ti pe'ji ongapyve'ġa pe pendoryvamo ġa ndehe. Pe'ji ti ġa pe: “Tu katu ti pepy'a!” A'ea ti pe'ji ġa pe. ¹³ Po ġa pyryvamo, a'ero po ti ġapy'a rukatui tuhē nehē.

—Po ġa ndapyryvi, a'ero ti pe'ji ġa pe: “A'e tehe ji pe me pepy'a ti tu katu javo.” A'ea ti pe'ji ġa pe tukatuyve ti ġapy'a javo, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁴ Po ongapyve'ġa ndohoryvi pe ndehe tapepytai ore pyri javo, a'ero ti tapepytai ġanonga pype. Po ġa nohendupotari pe imombe'urame Tupana'ga nhi'ġa ġa pe, a'ero ti tapepytai ġanonga pype, ei Jesus'ga.

—Na jitehe ti tapepytai cidade pe ġa ndoryve'ymame pe ndehe hendupotare'yma Tupana'ga nhi'ġa, ei Jesus'ga. Pehorame ġa hugwi pemonduru ti otimbuguhua pejiyya hugwi oropohi ore pe hugwi javo, ei Jesus'ga. ¹⁵ Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Aerē mbapava koty po ti ġa hepiagi hahyva'ea ojihe Tupana'ga omanove'ġa mono'ombavame ġa ndeheve nehē. Ga mono'ombavame po ti ga ei ġa pe nhaporemō nehē peko te'varuhu pe javo. A'ereki ġa nohendukatupotari ganhi'ġa. Koji'i po ti hahy ġa pe Sodomapeve'ġa hohe Gomorrapeve'ġa hohe no, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

*Omondo ahe hahyva'ea ahe ve
(Marcos 13.9-13; Lucas 21.12-17)*

¹⁶ —Ji rendu ti, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe. Kiro po ti ji pe mondoi okote'varuhuve'ġa pyteri pe. Peko po ti pe ovelhas ja ipopoakare'ŷva'ea ja pejiġwovo ġapyteri pe nehē. Onharō ja'gwara'java'ea lobos ovelhas pyhyga otiruahūro jupe. Na jitehe po ti okote'varuhuve'ġa tiruahūro pe me nehē, ei Jesus'ga ġa pe. Nurā po ti mboja ja penhimboko'i hete ikwahaheteavo penhimbombaragwahava ġa ndehe nhaneirūa rūi ko ġa javo. Inambua nomondoi hahyva'ea nhande ve. Inambua ja ti tapemondoi hahyva'ea ojipe'ġa pe. Peko katu katu ti ojipe'ġa pe, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁷ —Penhimboko'i ti okote'varuhuve'ġa hugwi pejikovo. A'ero po ti ġa pe pyhygi pe nderohoahyavo imohiġatuhara'ġa ndovai pyteri pe ojatykai pe nehē. Pevo po ti ġa pe nupanupāi yvyra pyvō, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁸ Governador'ġa ndovai pyteri pe po ti ġa pe nderohoukari gwuvihavuhu'ġa ndovai pyteri pe no. Gandovai pyteri pe po ti ġa pe nderohoukari nehē

timboja tehe ti ġa ndehe javo. Nahã po ti ġa ndekote'varuhui pe me nehẽ pendekoro ġwaramo jireheva'ero, ei Jesus'ga. A'ea rupi po ti pe ji mombe'ukatui ġa pe judeus'ġarũive'ġa pe nhaporemotojiko ti ġa Jesus'ga rehe javo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

¹⁹ —Ga pe nderohoukaramẽ ġandovai pyteri pe ti tape'ei na'ẽ pejiyvyteri pe: “Maramarã po ti nhande nhi'iġi ġa pe nehẽ? Gara po ti nhande ei ġa pe nehẽ?” A'ea ti tape'ei pejivy'are'yma, ei Jesus'ga ġa pe. Ga pe nderohoukaramẽ ġandovai pyteri pe po ti Tupana'ga penduvete'ga okwaha-heteuka pe me nehẽ nahanahã ti pe'ji ġa pe javo. ²⁰ Hehe po ti gara'uva pe monhi'iġuka pe mbo'eavo nehẽ. Nurã po ti penhi'iġa rui pe imombe'ui ġa pe nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

²¹ Aerẽ po ti peirũ'ġa pe nderohoahyukari gwuvihava'ġa pe nehẽ tojuka ti ġa ġa javo. Penduva'ġa no, ġa po ti pe nderohoahyukari gwuvihava'ġa pe nehẽ no tojuka ti ġa ġa javo. Penda'yra'ġa vehevi po ti napearõa'javi pe nderohoahyuka gwuvihava'ġa pe nehẽ no tojuka ti ġa ġa javo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe. ²² Ga nhaporemotojiko pa pe ndehe pe arõe'ÿheteavo pejikoga ġwaramo ji rehe. Po ti pe nhimboitai avuirama pepohire'yma ji hugwi, a'ero po ti ji pe nderohoi yvagi pe pe mongovo avuirama jijipyri nehẽ, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

²³ —Ga ndekote'varuhurame pe me ti penhiminhimi ġa hugwi. Pejijyjijyi ti pejigwovo ojipeipe pe cidades pe. A'ero he'yjuhuva'e pe cidades pe po ti pe hoi ji mombe'gwovo ġa pe nehẽ, ei Jesus'ga. Pehoa renonde cidades pe nhaporemotojiko Israelpeve'ġa gwyrri pe po ti ji ajora'ja yvya koty vyakotyva'ero yvagipeva'ero nehẽ, a'e ji pe me imombe'ukatuavo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

²⁴ —A'e ji kiro pe me: Gambo'ehara'ga koji'i garemimbo'ehara'ġa hohe, ei ga. Na jitehe ġapojykahara'ga koji'i gapyrive'ġa hohe, ei Jesus'ga. ²⁵ Po ġa jigwarai ġambo'ehara'ga rehe, a'ero po na jitehe ġa jigwarai garemimbo'ehara'ġa ndehe no. A'ero po a'ea pyry garemimbo'ehara'ġa pe hamo, ei Jesus'ga. Ga erame Belzebu onga jara'ga pe ġa ete'varuhui ga pe ojigwaraita ga rehe. A'ereki Belzebu irũa Diabo'ga rera. Po ġa ei Belzebu onga jara'ga pe, a'ero koji'i po ti ġa ete'varuhui garongapypeve'ġa pe gapyrive'ġa pe ojigwaraita ġa ndehe nehẽ, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

*Tapekyhyji ti ġa hugwi, ei Jesus'ga
(Lucas 12.2-7)*

²⁶ —Tapekyhyji ti ġa hugwi, ei Jesus'ga. A'ereki ji a'e pe me: Tupana'ga po ti imboukwahavi onhimiva'ea hepiuka ikwahavuka henduvukapava nehẽ, ei Jesus'ga.

²⁷ —Kiroki a'ea ji amombe'u ypytunimo pe me – a'ea ti pemombe'u arimo ojipe'ġa pe nehẽ, ei Jesus'ga. A'ea ji ei javo: Kiroki a'ea ji amombe'u nhimi pe me – a'ea jitehe ti pemombe'u ġandovaki tohendu pa ti ġa javo, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁸ —Tapekyhyji ti pejukapotave'ġa hugwi. Pe jukarẽ tegwete pemondohavaġwama hahyva'ea ruvihava pype, ei Jesus'ga. Tupana'ga hugwi ti pekyhyji. Gaha ipopoaka hete ahe jukavo ahe momboa tata pype hahyva'ea ruvihava pype ipotaramẽ, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

²⁹ —Maramomi itambere'ia gwyrri'ia rehe? Ndahe'yi po hehe. Dois rehe gwyrri'ia rehe po ojipeji'i jate itambere'ia. Tupana'ga gwepia katu gwyrri'ia penduvete'ga. Ga ipotare'ymame gwyrri'ia ndohiri'i'i. Ga ipotaramẽ jate gwyrri'ia ihiri vvyvo omanomo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

30 —Koji'i hete reki Tupana'ga pe ndepiakatui. A'ereki ga okwaha jitehe reki pe'ava nhaporemo he'yjuhuva'ea. Okwaha pa ga pe'ava nhaporemo he'yje'ŷva'ea. Nahã ga pe kwahahetei pe ndepiakatuavo. ³¹ Tapekyhyji ti a'ero. A'ereki Tupana'ga e'i pe me: “Ahepia katu ji gwyrã'ia he'yjuhuva'ea. Koji'i ji rekoi pe ndehe pe ndepiakatuavo,” ei Tupana'ga, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

*Po nahã ahe ji mombe'ui, ei Jesus'ga
(Lucas 12.8-9)*

32 —E'i po ahe ji mombe'gwovo a'ero, ei Jesus'ga. “Ajiko ji Jesus Cristo'ga rehe. Ga oko jipojykaharetero.” A'ea po ahe ei ojipe'ġa pe hamo. Po nahã ahe ji mombe'ui, a'ero po ti ji ahe mombe'ui jiruva'ga pe yvagipeve'ga pe nehẽ ġa ko jireheva'ero javo ga pe nehẽ, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

33 —E'i po ojipe'ġa ji mombe'gwovo: “Ndajikogi ji Jesus Cristo'ga rehe. Ga ndokoi jipojykaharetero.” A'ea po ġa ei ojipe'ġa pe. Po nahã ġa ji mombe'ui, a'ero po ti ji ġa mombe'ui jiruva'ga pe yvagipeve'ga pe nehẽ ġa ndokoi jireheva'ero javo ga pe nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

*Ojogwayva po ti ġa ji rehe nehẽ, ei Jesus'ga
(Lucas 12.51-53; 14.26-27)*

34 —Marã pe ji mombe'gwovo? ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe. “Jesus'ga rura ġwaramo po ti vyvakotyve'ġa py'a rukatui nehẽ.” Nahã po pe ei pejiyvyteri pe naerũ? Tape'ei ti a'ea. Jirura ġwaramo po ti ġapy'a ndukatui nehẽ. Ojogwayva po ti ġa ji rehe nehẽ, ei Jesus'ga. ³⁵ Ojipe'ġa po ti ji arõhetei nehẽ. Ojipe'ġa po ti nanhiarõi nehẽ. Nurã po ti ġa jogwayvari ji rehe nehẽ. “Akwaimbae'ġa po ti gwayva uva'ġa nehẽ.

Kunhangwera'ġa po ti gwayva oy'ġa nehẽ.

Kunhangwera'ġa po ti gwayva ġwembireko'ġa y'ġa nehẽ.

³⁶ Ongapypeve'ġa po ti nonhoarõhetei nehẽ,” ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

37 —Kiroki ġa oarõ hete uva'ġa nhiarõa hohe – ġahã ti tokoyme nhiremimbo'eharamo. A'ereki nanongara'ġa ndapyryvi. Kiroki ġa oarõ hete oy'ġa nhiarõa hohe – ġahã ti tokoyme nhiremimbo'eharamo no, ei Jesus'ga. A'ereki nanongara'ġa ndapyryvi. Kiroki ġa oarõ hete gwa'ykwaimbe'ġa nhiarõa hohe – ġahã ti tokoyme nhiremimbo'eharamo, ei Jesus'ga. A'ereki nanongara'ġa ndapyryvi. Kiroki ġa oarõ hete gwa'ykunha'ġa nhiarõa hohe – ġahã ti tokoyme nhiremimbo'eharamo no. A'ereki nanongara'ġa ndapyryvi.

A'ea Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe koji'i ti ġa tanhiarõ hete javo.

38 —Kiroki ġa oko pota nhiremimbo'eharamo – po ti ojipe'ġa imbohahyukari ġa pe ġa jukavo vehevi nehẽ peko pe Jesus'ga reheva'ero javo ġa pe, toko jitehe ti ġa nhiremimbotarimova'ea rehe opohire'yma ji hugwi. Okoe'ymame nhiremimbotarimova'ea rehe, ġa ti tokoyme nhiremimbo'eharamo nehẽ. A'ereki nanongara'ġa ndapyryvi, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

39 —Kiroki ġa ndokopotari nhiremimbo'eharamo tajijukayme ti ġa javo – ġa po ti omano ogwovo hahyva'ea ruvihava pype nehẽ, ei Jesus'ga.

—Kiroki ġa ojipe'ġa ġa jukai ġa jikoga ġwaramo ji rehe – omanorẽ po ti ġa oho upa avuirama Tupana'ga pyri nehẽ, ei Jesus'ga.

*Tupana'ga po ti omondo ikwepykava nehẽ
(Marcos 9.41)*

40 —Kiroki ġa horyory pe ndehe ġa ko Jesus'gareheva'ero javo – ġa ndoryn-doryvamo ji rehe reki, ei Jesus'ga. Kiroki ġa horyory ji rehe nde ko Tupana'ga

repykaramo javo – ġa ndoryndoryvamo nhimbuhurukara'ga rehe reki, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

⁴¹ —Po Tupana'ga nhi'iġa mombe'uhara'ga ruri ġa pyri. Po ġa ndoryndoryvamo ga rehe ga ko omombe'u Tupana'ga nhi'iġa javo, a'ero po ti ġa pe Tupana'ga imondoi ikwepykava nehē. Nanongara jitehe po ti Tupana'ga imondoi ikwepykavamo ġa pe nehē – kiroki ikwepykava Tupana'ga omondo onhi'iġa mombe'uhara'ga pe no, ei Jesus'ga. Kiroki ġa horyory pyryve'ga rehe ga ko oko Tupana'ga nhi'iġa rupi javo – ġa pe po ti Tupana'ga imondoi ikwepykava nehē. Nanongara jitehe po ti Tupana'ga imondoi ikwepykavamo ġa pe nehē – kiroki ikwepykava Tupana'ga omondo pyryve'ga pe no, ei Jesus'ga.

⁴² —Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Po ġa omondo yhya vehevi iroyxaġahiva'ea ipyahuve'ga pe nhiremimbo'ehara'ga pe to'u ti ga javo. Po ġa imondoi ga pe ga ko oko Jesus'ga remimbo'eharamo javo – ġa pe po ti Tupana'ga ikwepykava imondoi a a'ero nehē, ei Jesus'ga.

11

*João Batistava'ea omondo ġwemimbo'eharava'ea Jesus'ga pyri
(Lucas 7.18-35)*

¹ Aerē ġwemimbo'ehara'ġa mbo'epavirē dozeve'ġa mbo'epavirē Jesus'ga hoi. Imbojoapiapiavo ga hoi cidades pe pevove'ġa mbo'embo'eavo Tupana'ga nhi'iġa rehe imombe'ukatuavo ġa pe.

²⁻³ A'ea rupi João Batistava'ea rekoi cadeia pype a'itituhēva'ea mombe'ua rehe. Okwaha ahe Cristo'ga rembiapoa garemimonhimomby'ava'ea. A'ea kwahavame João Batistava'ea ei ġwemimbo'ehara'ġa pe mokonha'ġa pe:

—Peho ti Jesus'ga pyri. Pe'ji ti ga pe: “Ymyahū Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea e'i: 'Aerē po ti Tupana'ga remimbuhurukara'ga ruri nhande pyri nehē.' Nahā ahe ei. Ma'ġa po ymyahū ahe omombe'u? Mara'ngu po ndehe? Mara'ngu po ojipe'ga? Nahā ore ei aheremimombe'uhara'ga rura pota ga mbuhua.” A'ea mombe'gwovo katu ti pe'ji Jesus'ga pe: “Marāi nde a'ero?” ei João Batistava'ea mokonha'ġa pe ġwemimbo'ehara'ġa pe.

—Kwa, ei ġa.

A'ero ġa hoi ogwovo Jesus'ga pyri ovahema. João Batistava'ea nhi'iġagwera ġa imombe'ui Jesus'ga pe.

⁴ Henduvirē Jesus'ga ei mokonha'ġa pe João Batistava'ea remimbo'ehara'ġa pe:

—Pejivyra'ja ti pejigwovo João Batista'ga pyri. Pemombe'u ti ga pe penhimbiepiaga penhimienduva. Pe'ji ti ga pe imombe'gwovo: ⁵ “Oma'eġatu kiro heakwagweve'ġa okovo. Opo'aġatu kiro ipyka'naka'nauhūve'ġa ogwovo katu. Oka'ē ġajagwa ijaijauhuve'ġa hugwi. Gwendu katu kiro japyakware'ŷve'ġa okovo. Okwera kiro omanove'ġa okovo. Imbatere'ŷve'ġa ġwendu kiro pyryva'ea Jesus Cristo'ga mombe'ua.” A'ea nhaporemo ti pemombe'u João Batista'ga pe, ei Jesus'ga.

A'ea Jesus'ga ei ikwahavuka ga pe Jesus'ga ko Tupana'ga remimbuhurukara'ga javo aheremimombe'uhara'ga. ⁶ “Pyry hete ga pe – kiroki ga ndojikopigi ji rehe.” Nahā ti pe'ji João Batista'ga pe, ei Jesus'ga mokonha'ġa pe João Batistava'ea remimbo'ehara'ġa pe.

⁷ A'ero ġa hoi javo katu João Batistava'ea pe.

Ga horame Jesus'ga ei pevove'ġa pe he'yjuhuve'ġa pe João Batistava'ea mombe'gwovo. Ga pe ga ei:

—Ymya'ĩ pe peho ongae'ŷi me. Pevo pe pehepia João Batista'ga. Marāi pe pejiyvyteri pe pea rupi pejigwovo garepiaga renonde? Pe'e po pe: “Xaho

hepiaga nhungwava – kiroki okooko'iuhu yvytua remimbotarimova'ea rehe onhimbovavaguka yvytua pe.” Pe ndape'ei tuhẽ reki a'ea. A'ereki João Batista'ga ko nhungwava ja rũi. Ga ndokondoko'iuhi ojipe'ga remimbotarimova'ea rehe. Ga ko onhimboita Tupana'ga rehe, ei Jesus'ga pevove'ga pe.

⁸—Marãi pe a'ero pejiyvyteri pe garepiaga renonde? Pe'e po pe: “Xaho ga repiaga – kiroki ga omongi tapy'ynhapipyryva. Gweroho pa po itambere'ia gapira.” A'ea pe ndape'ei oji'i, ei Jesus'ga. A'ereki João Batista'ga ndokohetei mbatera rehe. Ji rendu ti! João Batista'ga nomongi tapy'ynhapipyryva. Kiroki ga omongi pyryheteva'ea – gahã u huvihavuhu'ga nonga pype.

⁹—Marãi pe a'ero pejiyvyteri pe? Pe'e po pe: “Xaho Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ga repiaga.” A'ea pe ekatui, ei Jesus'ga. Kiro ji ei pe me: João Batista'ga ko Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ga tuhẽ. Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ga jate rũi ko ga, ei Jesus'ga ga pe.

¹⁰—Ymyahũ Tupana'ga okwatijaruka ahe ve João Batista'ga mombe'gwovo hako ga po ti nhinhi'iga mombe'ui nehẽ javo, ei Jesus'ga. Aherembikwatijara e'i:

“Nahã Tupana'ga ei Cristo'ga pe: ‘Ji rendu ti!

Nde renonde ti ji ga mondoi imombe'uuka nhinhi'iga nehẽ.

Tomboavujikwe ti ga nderura renonde,’ ei Tupana'ga,” e'i aherembikwatijara, ei Jesus'ga ga pe.

¹¹—Imombe'ukatuavo ji ei pe me: João Batista'ga ko koji'i huvihava ymyahũva'ea hohe pa, ei Jesus'ga. Aḡwamo turi Tupana'ga rembiepiakatuha apiavo. Aḡwamo po ti Tupana'ga he'yjuhuve'ga nduvihavuhete'ga nehẽ, ei Jesus'ga. A'ero ji ei: Ymyahũva'ea hohe pa João Batista'ga koji'i huvihava. Aḡwamove'ga ki a'e te Tupana'ga rembiepiakatuha'ga ko koji'i huvihava João Batista'ga hohe. Kiroki gapyteripeve'ga huvihava rũi – ga vehevi koji'i huvihava João Batista'ga hohe, ei Jesus'ga ga pe.

¹²—João Batista'ga ga mbo'eypyagwera jate pyryva'ea rehe, garenduve'ga ojirokwa heroviapotaheteavo ganhi'iga. A'ero ga ei: “Kwa. Kiro ti Tupana'ga toko oreruvihavuhetero ore repiakatuavo.” A'ea ga ei ipotaheteavo ojikoga Tupana'ga rehe. Aḡwamo na jitehe ga ei a'ea jitehe ipotaheteavo, ei Jesus'ga ga pe.

¹³—Nahã ga ndekoi ikwahava. A'ereki ymyahũva'ea omombe'u nanongara no. “Aerẽ po ti Tupana'ga oko ḡanduvihavuhetero ga ndepiakatuavo nehẽ.” Nahã Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ea epaepavi Moisésva'ea pavẽi, ei Jesus'ga ga pe. ¹⁴Ahe e'i: “Tupana'ga po ti oko ḡanduvihavuhetero nehẽ. Elias'ga po ti uhu na'ẽ nehẽ,” ei ahe, ei Jesus'ga. Omombe'u ahe João Batista'ga Eliasva'ea mombe'urame. Aḡwamo João Batista'ga ruri oji'i ahe nhi'ipo'ruavo a'ero. Marã? Perovia pota pe a'ea a'ero naerũ? ei Jesus'ga.

¹⁵Peapyakwa pe. Pehendu katu ti ji'ea a'ero! ei Jesus'ga ga pe.

¹⁶—Ga pe Jesus'ga ei: Marã po ti ji ei pe me aḡwamova'ea pe a'ero nehẽ? Gara ja pe ndekoi a'ero? Kiro ji pe mombe'ui pe me. Tayri'ga ja ko pe ndekoi. Oapy tayri'ga ima'ẽhai pe feira pe. A'ero ga hapukai ojipe'ga pe tayri'ga pe – kiroki ga ojikoty'a ga pavẽi. Onhi'iga mondovo ga pe ga ei:

¹⁷“Oropy ore jiru'a pe me xajory ti nhanerembirekoa rehe javo.

Pe ki a'e te ndapeyrerupypotari henduvame.

Xajehe'o ti nhanenhikamombava rehe, oro'e ore pe me. A'ero ore jehe'oi.

Pe ki a'e te ndapejehe'oi ore pyri. A'ereki pe ndapepotariuhu.”

Nahã tayri'ga ei, ei Jesus'ga.

¹⁸—Tayri'ga ja pe ndekoi. A'ereki pe pe'epe'e João Batista'ga pe jipi. A'ereki ga rurame pe pyri ga ndo'uahivuhui mbatera vinho reheve tambohete ji

Tupana'ga javo, ei Jesus'ga. A'ero pe epe'ei ga mombe'gwovo: “Anha'ga opyhy ga.” Nahã pe João Batista'ga mombe'ute'varuhui ga arõe'yma, ei Jesus'ga ãa pe.

¹⁹ —Tayri'ãa ja pe ndekoi. A'ereki pe pe'epe'e ji ve no, ei Jesus'ga ãa pe. Yvyakotyva'ero yvagipeva'ero ji ajo pe pyri mbatera i'gwovo vinho i'gwovo no. A'ero pe epe'ei ji mombe'gwovo: “Ehepia Jesus'ga! O'uheteuhu ga. Ga ko heagwryve'ga vinho gwovo,” pe'e pe ji ve, ei Jesus'ga. “Ite'varuhuve'ga – kiroki ãa omono'o'guhũ itambere'ia governo pe – ãa pavẽi Jesus'ga ojikoty'a ojipe'ãa pavẽi okote'varuhuve'ãa pavẽi,” pe'e pe. Nahã pe euhui ji mombe'gwovo ji arõe'yma, ei Jesus'ga.

—Ojipe'ãa ndekokatua repiaga ãwaramo nhande ei: Tupana'ga reki okwahavuka ãa pe ãa mongokatuavo, ei Jesus'ga. Ojipe'ãa ndekote'varuhua repiaga ãwaramo nhande ei: Tupana'ga rui omongo ãa ite'varuhua rehe, ei Jesus'ga pevove'ãa mbo'eavo he'yjuhuve'ãa mbo'eavo.

Tiruahũãgwama cidadepeva'ea pe
(Lucas 10.13-15)

²⁰ Kiro Jesus'ga nhi'igahyi cidadepeve'ãa pe. A'ereki ãacidades pe ga japorame ahemonhimomby'aheteva'ea ãa ndopohiri ote'varuhua hugwi. Ndogwerojijiyi ãa ojeaporoãita ojikoge'yma ga rehe. Nurã ga ei ãa pe:

²¹ —Tiruahũ ti pe me Corazimmeva'ea pe nehẽ! ei Jesus'ga. Tiruahũ ti pe me Betsaidapeva'ea pe nehẽ! ei ga. A'ereki pe ndapepohiri pejikote'varuhua hugwi. Pehepia ko pe Tupana'ga popoakara novãa ji japorame ahemonhimomby'aheteva'ea. Hepiagame po pe pepohi pejite'varuhua hugwi hamo.

A'ea Jesus'ga ei cidadepeve'ãa pe Corazimmeve'ãa pe Betsaidapeve'ãa pe no.

—Ymyahũ Tiropeva'ea Sidommeva'ea pavẽi ndohepiagi Tupana'ga popoakara ahemonhimomby'ava'ea repiage'yma, ei Jesus'ga. Po ymyahũ ji japo ahemonhimomby'ava'ea ahepyteri pe, po kotihĩ ahe pohiri okote'varuhua hugwi po raka'e hamo. Omongi po ahe opite'varuhua imondovo tanimbuga oakaãa rehe po raka'e hamo ndorovy'ari ore orerekote'varuhua rehe javo, ei Jesus'ga.

²² —Ymyahũ Tiropeva'ea ndohepiagi reki Tupana'ga popoakara ahemonhimomby'ava'ea repiage'yma Sidommeva'ea pavẽi, ei Jesus'ga. Ndopohiri ahe a'ero okote'varuhua hugwi. Nurã po ti ahe hepiagi hahyva'ea ojihe nehẽ Tupana'ga omanove'ãa mono'ombavame ahe reheve nehẽ. Ga mono'ombavame po ti ga ei ahe ve nhaporemonehẽ peko te'varuhu pe javo, ei Jesus'ga cidadepeva'ea mombe'gwovo.

—Pe me, Corazimmeva'ea pe Betsaidapeva'ea pe no, pe me ji ei: A'ea rupi koji'i po ti hahy pe me nehẽ. Igwyre'i po ti hahy Tiropeva'ea pe Sidommeva'ea pe nehẽ no, ei Jesus'ga. A'ereki Tupana'ga popoakara repiakaturame pe ndapepohiri reki pejikote'varuhua hugwi, ei Jesus'ga Corazimmeve'ãa pe Betsaidapeve'ãa pe no.

²³ Cidadepeve'ãa pe Cafarnaummeve'ãa pe Jesus'ga ei:

—Pehe marãi pe pejive naerũ? Pe'e pe: “Nhande huvihava jara'ãa hohe pa.” Nahã ko pe ei pejohupe penhimboheteavouhu pejikovo. Pe peho hete tata pype hahyva'ea ruvihava pype nehẽ, ei Jesus'ga. A'ereki pe ndapepohiri reki pejikote'varuhua hugwi. Pehepia pe Tupana'ga popoakara ji japorame ahemonhimomby'aheteva'ea. Hepiagame po pe pepohi pejite'varuhua hugwi hamo. Po ymyahũ ji japo ahemonhimomby'ava'ea Sodomapeva'ea pyteri pe, a'ero po uveji cidade Sodoma hamo ikaje'yma hamo, ei Jesus'ga.

²⁴ —Ymyahũ Sodomapeva'ea ndohepiagi reki Tupana'ga popoakara ahemonhimomby'ava'ea. Ndopohiri ahe a'ero okote'varuhua hugwi. Nurã po ti

ahe hepiagi hahyva'ea ojihe nehē Tupana'ga omanove'ga mono'ombavame ahe reheve nehē. Ga mono'ombavame po ti ga ei ahe ve nhaporemō nehē peko te'varuhu pe javo, ei Jesus'ga Sodomapeva'ea mombe'gwovo. Pe me, Cafarnaummeva'ea pe, pe me koji'i po ti hahy Sodomapeva'ea pe hohe a'ea rupi nehē, ei Jesus'ga Cafarnaummeve'ga pe.

*Pejo ti ji pyri, ei Jesus'ga ahe pokapavame
(Lucas 10.21-22)*

²⁵ Onhi'igahypavame ga pe nhaporemō Jesus'ga ei Tupana'ga pe:

—Apī, ei ga Tupana'ga pe. Ndepyry hete nde ekovo yvagipeve'ga nduvi-havuhuhetero yvyakotyve'ga nduvihavuhuhetero no. A'ereki nde nderek-wahavukari a'itituhēva'ea ikwahapyra'ga pe heaporoğitave'ga pe no. On-himbo'ee'ŷve'ga pe tayri'ga'jave'ga pe nde erekwahavuka a'itituhēva'ea. ²⁶ Na tuhē, Apī. A'ereki nahā nde erepota, ei Jesus'ga Tupana'ga pe.

²⁷ Kiro Jesus'ga ei:

—Jiruva'ga ombuhu pa ji ve ji mbopopoaka. A'ero ji popoakaramo ojipe'ga hohe pa. Gaha jate ji kwaha hete. Ojipe'ga ndajikwahakatui. Jihi jate ji akwaha hete jiruva'ga. Okwaha ga ga ji ga mboukwahapotarame jate ga pe, ei Jesus'ga ga pe.

²⁸ —Pepoka pa po pe. Pekwerai po pe no. A'ereki pe pe'ağata hete tiruahū ji ve javo. Po nahā pe ndekoi, a'ero ti pejo ji pyri. Jihi ti topopoko inoğatuavo pepy'a nehē. ²⁹ Peko ti nhiremimbo'ea rehe. Nahā po ti ji pe mbo'ei nehē. A'ereki ji ako nhyrō nhinhimbohetee'yma jireaporoğitapyryvamo jitekovo. Ji ve penhimbo'eukarame nhiremimbo'ea rehe po ti pe ikwahavi pejipy'a noğatua nehē. ³⁰ Ndapekwerai po ti pe pendekorame nhiremimbo'ea rehe nonhimimiva'ea rehe penhimbo'euka hehe pejikovo nehē. A'ero po ti pe ndaperekouhui pejivy'are'yma nehē ji nhi'ipo'ruavo nehē.

12

*Nahanahā ti ahe toko sábadō rupi, ei Jesus'ga
(Marcos 2.23-28; Lucas 6.1-5)*

¹ Aerē judeus'ga poravykye'yma rupi sábadō rupi Jesus'ga hoi kohoa rupi okovo. Gareximimbo'ehara'ga hoi ga rupi. Trigo kopeva'ea pevo inhimongyi. Ojuka ty'ara gareximimbo'ehara'ga. Nurā ohorame ga ika'mbika'mbigi trigo i'gwovo.

² Hepiagame fariseus'ga ei Jesus'ga pe:

—Ymyahū Moisésva'ea e'i ikwatija hako: “Tapeporavykyi ti sábadō rupi.” Nahā ahe ei hako. Ehepia ti neremimbo'ehara'ga! Ga nohendukatui reki. A'ereki ga oporavyky ika'mbika'mbiga trigo sábadō rupi, ei fariseus'ga Jesus'ga pe.

³ A'ero Jesus'ga ei fariseus'ga pe:

—Napehendukatui pe Tupana'ga nhi'iga. Garembikwatijarukara omombe'u Daviva'ea. A'ea onhi'ĩ pe me novīa. Ymyahū ty'ara ojuka Daviva'ea onhipavēiva'ea no hako. ⁴ A'ea rupi ahe hoi Tupana'ga rongā pype tenda pype. Ipye ikwava'ēhara'ga omondo pāo Tupana'ga rovai pyteri pe jipi. Ga ikwava'ēgīrē Tupana'ga pe ga gwerohouka ga pe gahā jate ti to'u jirovai pyteripeva'eagwera javo. Ojipe'ga po ndo'ui hamo. Daviva'ea reki i'ui onhipavēiva'ea pavēi hako, ei Jesus'ga fariseus'ga pe.

⁵ —Tupana'ga rembikwatijarukara onhi'ĩ pe me novīa, ei Jesus'ga fariseus'ga pe. Ymyahū Tupana'ga e'i Moisésva'ea pe ikwatijaruka ahe ve hako. Ahe ve ga ei: “Nhimbohetehava pype ti ikwava'ēhara'ga toporavyky ikwava'eğa ji ve jukapyra. Oporavykye'yma rupi sábadō rupi ti ga tokwava'ē

ipype. Nahã ti ġa toko katu. Nahã pyry ji ve.” Ymyahũ Tupana'ga ei a'ea Moisésva'ea pe ikwatijaruka ahe ve hako, ei Jesus'ga fariseus'ġa pe. Tupana'ga ei ġa pe: “Pyry.” Ndojari ġa ndehe a'ero ġaporavykya sábadu rupi, ei Jesus'ga.

⁶⁻⁸ —Jihi reki kiro a'e pe me: Tupana'ga ei ji ve kaitu pyry, ji erame: Nahanahã ti yvyakotyve'ġa toko sábadu rupi. Nurã yvyakotyva'ero yvagipeva'ero ji ei pe me: Tape'epe'ei ti nhiremimbo'ehara'ġa pe ġa ika'mbigame trigo sábadu rupi a'ero, ei Jesus'ga fariseus'ġa pe. Ymyahũ Tupana'ga ei hako:

“Peru pe mbatepyryva tokwava'ẽ ti ikwava'ẽhara'ġa Tupana'ga pe javo.

A'ea ji ei pe me novã.

Emo koji'i ji apota penemimombyryva ojipe'ġa pe,” ei Tupana'ga hako, ei Jesus'ga.

Tupana'ga nhi'ġa pe ndapekwahakatui, ei Jesus'ga ġa pe. Po pe ikwahakatu, a'ero po pe napembojari ite'varuhuva'ea okokatuve'ġa ndehe hamo, ei Jesus'ga fariseus'ġa pe.

Jesus'ga iponhimamava'ea pavẽi

(Marcos 3.1-6; Lucas 6.6-11)

⁹ Aerẽ Jesus'ga hoi ogwovo gwe'yja'ġa jatykai pe ovahema. ¹⁰ Ipype iponhimamave'ga rekoi. Ojipe'ġa ndeaporoġitate'varuhuro okovo timbotegwete ti Jesus'ga javo. A'ero ġa ei ojohupe:

—Mara'ngu po ti Jesus'ga oporavykyavo gapoa mbokatua'java nhandeporavykye'yma rupi sábadu rupi? Ga gapoa mbokatua'javame po ti nhande Jesus'ga mbotegwetei nehẽ, ei ġa ojohupe.

Nurã ġa ei Jesus'ga pe:

—Marãi Moisésva'ea rembikwatijara nhandeporavykye'yma mombe'gwovo sábadu mombe'gwovo? Marãi ikwatijara? Pyry nhande nimombigi ġatetirũa nhandeporavykye'yma rupi sábadu rupi? Marãi? ei ġa Jesus'ga pe.

¹¹ Imombe'gwovo Jesus'ga ei ġa pe:

—Erereko po nde ovelha ojipejiva'ea. Po nerenymbava ovelha ihiri ikwaruhua pype nhandeporavykye'yma rupi sábadu rupi, a'ero po nde ipyhygi ovelha henohema jugwi. Nahã nde ovelha rerekokatui. A'ereki pyry ovelha nde ve, ei Jesus'ga ġa pe. ¹² Koji'i avove'ġa pyryvamo Tupana'ga pe yvyakotyve'ġa. Nurã ji ei: Pyry nhande ġa pokogame sábadu rupi, ei Jesus'ga. Aherembikwatijara e'i no pyry javo.

¹³ A'ea erame Jesus'ga ei akoja'ga pe iponhimamave'ga pe:

—Ejipoapyho!

A'ero ga jipoapyhoi. Ikatua'ja gapoa a'ero ojipea ja gapoa ja.

¹⁴ A'ero fariseus'ġa hoi Jesus'ga hugwi onhimon'oġa. Ojohupe ġa ei onhimonha'ngavo:

—Maranuhũ po ti nhande Jesus'ga jukaukari nehẽ naerũ? ei ġa ojohupe.

Tupana'ga omongo Jesus'ga ġanduvihavuhetero

¹⁵ Ga'ea kwahavame Jesus'ga hoi pea hugwi ogwovo. He'yjuhuve'ġa nhimono'oġi ogwovo ga rupi. A'ero ga imombipavi ġatetirũa ġa hugwi. ¹⁶ Kiro ga ehetei ġa pe:

—Tapemombe'ui ti ojipe'ġa pe Jesus'ga imombigi oretetirũa javo.

¹⁷ A'ea Jesus'ga ei ġa pe. Nahã hekoi Tupana'ga nhi'ĩpo'ruavo ymyahũva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahũ Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea Isaíasva'ea a'ea mombe'u Tupana'ga nhi'ġa mombe'gwovo. Ahe e'i hako:

¹⁸ “Pehepia ti nhipavẽive'ga

- kiroki ga pe ji a'e eko ti ġanduvihavuhuhetero javo,' ei Tupana'ga," ei ahe.
- “ ‘Ga ko nhiremia'nguhete'ga.
 Anhimohē hete ji ga rehe,' ei Tupana'ga.
 ‘Amondouka po ti ji jira'uva ga pyri ga pojkakatuuka jupe nehē.
 A'ero po ti ga nhiremimbotarimova'ea mombe'ui judeus'ġarūive'ġa pe nahanahã pyry Tupana'ga pe javo,' ei Tupana'ga.
 19 ‘Nhipavēive'ga po ti ndogwayvari ġa nehē.
 Ndohapukai po ti ga ġa pe nehē.
 Ndahyahivi po ti ganhi'iġa ġa pe cidade rapea rupi nehē,' ei Tupana'ga.
 20 ‘Ga po ti oko nhyrō he'ouhūve'ġa pokoga nehē.
 Pyry po ti ga ndipopoakarive'ġa pe nehē.
 Nahã po ti ga rekoi hendukatuuka ġa pe nhinhi'iġa ġa mongouvouka nhinhi'iġa rupi,' ei Tupana'ga.
 21 ‘Ga rehe po ti judeus'ġarūive'ġa jikogi nehē,' ei Tupana'ga," ei Isaíasva'ea hako.

*O'mbero ahe e'i: Belzebu'ga opoko Jesus'ga
 (Marcos 3.20-30; Lucas 11.14-23)*

22 Aerē ojipe'ġa heakwagweve'ga reruri Jesus'ga pyri tombojipe'a ti Jesus'ga anhaġa ga hugwi javo. Ndohepiagi heakwagweve'ga. Ga nonhi'iġi no. A'ereki anhaġa ndohepiukari ga pe. Nomonhi'iġukari ga pe no. Ga ga reruri Jesus'ga pyri. Igwete Jesus'ga anhaġa mbojipe'ai ga monhimohiġatuavo. A'ero ga nhi'iġa'javi. Gwepiaga'ja ga no. 23 A'ero pevove'ġa nhimomby'ahetei onhimongyavo. A'ero ġa eġa'ei:

—Mara'ngu po Jesus'ga Daviva'ea rymyminoa?

A'ea ġa ei. A'ereki ġa e'i oyvyteri pe: “Ga pe Tupana'ga e'i eko ti ġanduvihavuhuhetero javo.” A'ea ġa ei nurã Jesus'ga popoakaro javo.

24 Henduvame fariseus'ġa ei:

—Aherymyminoa rũi po ga. Belzebu'ga anhaġa ruvihavuhu'ga Jesus'ga pokogame jate ga popoakaro. Nurã Jesus'ga anhaġa mbojipe'ai ġa hugwi imondouvouka, ei ġa o'mbero.

Belzebu, ei ġa Diabo'ga pe. Irũa garera Satanás.

25 Jesus'ga okwaha fariseus'ġa ndeaporoġitate'varuhua. A'ero ga ei ġa pe:

—Po ġagwyriveve'ġa otavuka ojohupe, a'ero po ti ġa nhomoka'nhymbavi nehē. Po cidadepeve'ġa otavuka ojohupe, a'ero po ti ġa nhomoka'nhymbavi nehē no. Po ongapypeve'ġa otavuka ojohupe, a'ero po ti ġa nhomoka'nhymbavi nehē no, ei Jesus'ga fariseus'ġa pe. 26 Po Satanás'gapyriva'ea nhombojipe'ai nahã otavuka ojohupe, a'ero po ti inhomoka'nhymbavi jovai nehē no. Marã po ti Satanás'ga huvihava a'ero ojipyryva'ea ahana'javame nehē? ei Jesus'ga fariseus'ġa pe.

A'ea Jesus'ga ei. A'ereki fariseus'ġa e'i o'mbero:

—Belzebu'ga Jesus'ga pokogi ojipyryva'ea mbojipe'auka ga pe.

27 A'ero Jesus'ga ei fariseus'ġa pe:

—Ma'ġa ombojipe'auka Satanás'gapyriva'ea pendeheve'ġa pe naerũ? ei Jesus'ga. Ndape'ji reki pe ġa pe: “Belzebu'ga ombojipe'auka ġa pe.” A'ea rũi pe ei, ei Jesus'ga. Po ga rũi ġa poko ojipyryva'ea mbojipe'auka ġa pe, a'ero ga rũi ji poko no, ei Jesus'ga. Tape'ei ti ji ve a'ero: “Belzebu'ga Jesus'ga poko.” Po pe'ji a'ea ji ve, a'ero po ti pendeheve'ġa ete'varuhui pe me nehē no pe'mbe pe javo pe me nehē, ei Jesus'ga fariseus'ġa pe.

28 —Tupana'ga ra'uva reki ombojipe'auka Satanás'gapyriva'ea ji ve, ei Jesus'ga. Pekwaha pe a'ero Tupana'ga ko nhanderuvihavuhuhetero kiro javo, ei Jesus'ga.

29 —Po ojipe'ga kipotari ipopoakave'ga ronga pype gambatera rerogwovo ga hugwi, a'ero ga ipopoakave'ga pokwapokwari na'ē, ei Jesus'ga. Aerē ga ipyhygi gambatera herogwovo a'ero. Nahā ga koji'i ipopoaka hete reki ipopoakave'ga hohe.

A'ea Jesus'ga imombe'ui nahā Tupana'ga ipopoaka Satanás'ga hohe javo.

30 —Kiroki ga ndajirepygi – gaha ji movahī, ei Jesus'ga. Kiroki ga nomono'oği ji pavēi – gaha ombokwaki'o.

A'ea Jesus'ga ei ga nombojikogukari ġa ji rehe javo.

31 —Pe'e pe: “Belzebu'ga opoko Jesus'ga.” Nahā pe erame ji ve pe Tupana'ga ra'uva mbotegwetei. A'ereki Tupana'ga ra'uva tuhē ji poko, ei Jesus'ga. Tupana'ga ti omombo pa ġa hugwi ġandekote'varuhua ġa'ete'varuhuagwera ojive nehē, ei Jesus'ga. Po Tupana'ga ra'uva pe ġa ete'varuhui Tupana'ga ra'uva mbotegweteavo nahā okote'varuhuavo, a'ero po ti Tupana'ga nomombori ġandekote'varuhua ġa hugwi nehē, ei Jesus'ga. 32 Po ġa ete'varuhui ji ve vehevi okote'varuhuavo, a'ero po ti Tupana'ga imombori ġandekote'varuhua ġa hugwi nehē, ei Jesus'ga vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. Po ġa ete'varuhui Tupana'ga ra'uva pe reki okote'varuhuavo, a'ero po ti Tupana'ga nomomboraġwami ġandekote'varuhua nehē. Nomombori po ti ga kiro. Aerē po ti ga nomombori nehē no, ei Jesus'ga fariseus'ġa pe.

I'yva yva'ia pavēi

(Lucas 6.43-45; Mateus 7.15-20)

33 —Pejapyaka ti nhinhi'ġa rehe, ei Jesus'ga fariseus'ġa pe. Po i'yva ikatu, a'ero yva'ia ikatu. Po i'yva ite'varuhu, a'ero yva'ia ite'varuhu. Ahe okwaha i'yva. A'ereki ahe gwepia herekorame yva'ia ojihe, ei Jesus'ga fariseus'ġa pe. 34 Peko te'varuhu pe! ei Jesus'ga ġa pe. Nurā pe ete'varuhui ojipe'ġa pe. A'ereki pejiyvyteri pe pe peko te'varuhu hete, ei Jesus'ga fariseus'ġa pe. 35 Pyryve'ga, nane'ymi ga reaporoġitaro pyryva'ea rehe. Nurā ga ekatui jipi, ei Jesus'ga. Ite'varuhuve'ga, nane'ymi ga reaporoġitaro ite'varuhuva'ea rehe. Nurā ga ete'varuhui, ei Jesus'ga.

36 —Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Aerē mbapava koty po ti hahy hete ġa pe Tupana'ga erame ġa pe nhaporemō ġandeaporoġita rehe nehē. Ga pe po ti ga ei: “Penhi'ġeheuhu pe nahanahā javo. Maraname pe nhi'inhi'ġehei?” Nahā po ti ga ei ġa pe nehē. 37 A'ereki ga ġwendu pa nenhi'ġehea nenhi'ġpyryva reheve. A'ero nde nhi'ġpyryvame po ti ga ei nde ve nehē: “Pyry nenhi'ġa. Ereko katu nde a'ero,” e po ti ga nehē. Nde nhi'ġehehurame ga henduvi no. A'ero po ti ga ei nde ve nehē: “Ndapyryvi nenhi'ġa. Ereko te'varuhu nde a'ero,” e po ti ga nde ve nehē. A'ero po ti ga imondoī hahyva'ea nde ve nehē nde ete'varuhuro ġwaramo, ei Jesus'ga imombe'gwovo fariseus'ġa pe.

Jesus'ga okwahava'javuka Jonasva'ea ahe ve

(Marcos 8.11-12; Lucas 11.29-32; 12.54-56)

38 A'ero judeus'ġa mbo'ehara'ġa ei Jesus'ga pe fariseus'ġa pavēi:

—Ahembo'eharamo eapo ti ahemonhimomby'ava'ea torohepia ti, ei ġa.

39 A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Peko te'varuhu pe aġwamova'ero! ei Jesus'ga. Ndapekoi pe Tupana'ga nhi'ġa rehe pejikoge'yma ga rehe. A'ero pe ei: “Jesus'ga japorame jate nhande ve ahemonhimomby'ava'ea, a'ero po ti nhande ei ikwahava nehē: Tupana'ga ga poko. A'ea po ti nhande xa'e hepiagame nehē.” A'ea pe ei, ei Jesus'ga.

—Ndoapoukari po ti Tupana'ga ojipea ahemonhimomby'ava'ea pe me nehē. Ojikwe ga oapo ahemonhimomby'ava'ea Jonasva'ea mohemukarame hako. A'ea jate po ti ga ikwahavukara'javi pe me nehē, ei Jesus'ga. Ymyahū Jonasva'ea ko Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea hako. ⁴⁰ Mokōi okira rupi Jonasva'ea rekoi piraruvihavuhua revegi pe. Kirē pira ahe mbojivya'javi gwevega hugwi. Aerē ahe hoi Tupana'ga nhi'iga mombe'gwombe'gwovo Nínivepeva'ea pe a'ero hako, ei Jesus'ga.

—Jonasva'ea javijitehe mokōi jikira rupi po ti ji rekoi yvya pype hete nehē. Kirē po ti ji hemi jugwi nehē yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga. A'ero po ti pe ikwahavi Tupana'ga opoko Jesus'ga javo, ei Jesus'ga.

⁴¹ —Aerē mbapava koty po ti Tupana'ga omanove'ga mono'ono'ombavi aḡwamove'ga ndeheve nehē, ei Jesus'ga. Ga mono'ombavame po ti ga ei ḡa pe nhaporemo nehē peko te'varuhu pe javo. A'ea rupi po ti Nínivepeva'ea kweravi nehē no. Ojipiukarame po ti ahe imboukwahavukari aḡwamove'ga ndekote'varuhua nehē. A'ereki a'ea renonde ymyahū Nínivepeva'ea ḡwendu katu Tupana'ga nhi'iga hako. Opohi ahe okote'varuhua hugwi ymyahū hendukatuvavo Tupana'ga nhi'iga Jonasva'ea imombe'uro ḡwaramo hako, ei Jesus'ga ḡa pe imombe'gwovo.

—Ji rendu ti! ei Jesus'ga ḡa pe. Jihi kaitu amombe'u katu Tupana'ga nhi'iga Jonasva'ea hohe, ei Jesus'ga. Aḡwamove'ga nohendupotari nhinhi'iga opohire'yma okote'varuhua hugwi. Nurā po ti Nínivepeva'ea imboukwahavukari aḡwamove'ga ndekote'varuhua nehē, ei Jesus'ga fariseus'ga pe.

⁴² —Mbapava koty po ti Tupana'ga omanove'ga mono'ono'ombavi aḡwamove'ga ndeheve, ei Jesus'ga. Ga mono'ombavame po ti ga ei ḡa pe nhaporemo nehē peko te'varuhu pe javo. A'ea rupi po ti tyapyrakotyva'ea ruvihavuhuva'ea kweravi nehē no kunhangwerava'ea. Ojipiukarame po ti ahe imboukwahavukari aḡwamove'ga ndekote'varuhua nehē. A'ereki a'ea renonde ymyahū tyapyrakotyva'ea ruvihavuhuva'ea uhu Salomāova'ea pyri hako tahendu ti ganhi'iga javo. “A'ereki ga okwaha hete,” ei ahe ua. Paivouhu hete ahegyra. Paivouhua hugwi ahe ruri hako tahendu ti ga javo, ei Jesus'ga imombe'gwovo fariseus'ga pe.

—Ji rendu ti! ei Jesus'ga ḡa pe. Jihi kaitu akwaha hete Salomāova'ea hohe, ei Jesus'ga. Aḡwamova'ero napehendupotari nhinhi'iga ikwahapotare'yma a'itituhēva'ea. Nurā po ti ahe imboukwahavukari pendekote'varuhua nehē, ei Jesus'ga.

Ojivy anhaḡa ahe pyri

(Lucas 11.24-26)

⁴³ —Kiro po ti ji imombe'ui Diabo'gapyriva'ea rembipyhyga'ga anhaḡa rembipyhyga'ga pe me, ei Jesus'ga. Na ja aḡwamove'ga ndekoi ite'varuhuve'ga – kiroki ḡa opohi okote'varuhua hugwi novia ojikoge'yma ji rehe, ei Jesus'ga. Anhaḡa ite'varuhu hete akwaimbae'ga pyhyga otiruahūro ga pe. Aerē anhaḡa jipe'ai ga hugwi ogwovo yhye'yi me okwaokwava. “Mome po ti ji rui nehē?” e'i oyvyteri pe heka. Ndohepiagi reki. ⁴⁴ Nurā i'ei: “Ajivy po ti ji nhironga pe ipojykaa'java akwaimbae'ga pojykaa'java,” e'i anhaḡa. Akwaimbae'ga pe anhaḡa e'i nhironga.

—A'ero ituri ojivya akwaimbae'ga pyri. Ovahemame ga pyri anhaḡa i'ei: “Ndogwerekoi ve ongapypeve'ga ipype imboavujikweripyra pype,” e'i akwaimbae'ga mombe'gwovo. ⁴⁵ “Taru ti jara ji pyri a'ero,” e'i.

—A'ero ihoi anhaḡa rerua seteva'ea rerua. Akoja hohe seteva'ea tiruahū hete, ei Jesus'ga. Ovahemame akwaimbae'ga pyri ga pojkai otiruahūro ga pe. A'ero kiro koji'i tiruahū hete akwaimbae'ga pe. Ymya tiruahū ga

pe ojipejiva'ea ga pojykarame. Aerë koji'i tiruahũ hete ga pe seteva'ea ga pojykarame, ei Jesus'ga.

—Na jitehe tiruahũ aḡwamo ite'varuhuve'ḡa pe. Aerë koji'i po ti tiruahũ hete ḡa pe nehẽ. A'ereki opohi'rãrame okote'varuhua hugwi novĩa ḡa nde'i ji ve: “Herejo ejikoty'a ji pavẽi.” A'ea ḡa nde'i ji ve. Aerë koji'i ḡa ndekote'varuhui a'ero, ei Jesus'ga.

*Jesus'ga yembora gairũva'ea pavẽi
(Marcos 3.31-35; Lucas 8.19-21)*

⁴⁶ Jesus'ga imombe'urame pevove'ḡa pe nanime Jesus'ga yembora ruri gairũ'ḡa pavẽi o'ama okari pe. Onhi'ĩ pota ḡa ga pe. ⁴⁷ Pevove'ḡa pyteripeve'ga e'i Jesus'ga pe:

—Neyhẽa uhu nde repiaga neirũ'ḡa pavẽi. Pevo ḡa ami okari pe.

⁴⁸ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ji erame nhiyhẽa, marãve'ḡa pe ji ei? ei ga. Ji erame nhiirũ'ḡa, marãve'ḡa pe ji ei? Kiro ji imombe'ukatui nde ve, ei Jesus'ga.

⁴⁹ A'ero Jesus'ga pova'eḡi ḡwemimbo'ehara'ḡa pe. Gwemimbo'ehara'ḡa mombe'gwovo ga ei:

—Pehepia! Ga pe ji ei nhiy'ḡa. Ga pe ji ei nhiirũ'ḡa, ei Jesus'ga. ⁵⁰ Kiroki ḡa jiruva'ga nhi'ĩpo'ru yvagipeve'ga nhi'ĩpo'ru – ḡa pe ji ei nhiirũ'ḡa. A'e ji ḡa pe no nhirendyra'ḡa. Nhiy'ḡa a'e ji ḡa pe no, ei Jesus'ga.

13

*Ha'ynha mohãihara'ga
(Marcos 4.1-9; Lucas 8.4-8)*

¹ Onhi'imbavame Jesus'ga hoi onga hugwi ogwovo ypiahu pe. Pevo ga apygi oina. ² He'yjuhuve'ḡa nduri onhimbotymbotyva ga pyri tihendu katu ti ga javo. Nurã ga hoi o'ava yharuhua pype oina. A'ero ḡa ami yembeyvyri pe.

³ Ojo'java'ea pyvõ ga ḡa mbo'embo'ei imombe'gwovo ḡa pe he'yjuhuva'ea. Ga e'i:

—Ji rendu ti! ei Jesus'ga. Ha'ynha mohãihara'ga hoi ko pe ityma, ei ga.

⁴ Pevo ga imohã ha'ynha. Nahã ga itymi ha'ynha. Ga imohãirame ha'ynha jara indurugi pehea rembeyvyra rupi. Ua gwyrã'ia i'ui imokona, ei Jesus'ga.

⁵ —Ga imohãirame ha'ynha jara indurugi yja rehe ita arimo. A'ereki ita onhimongyheteuhu pevo. Xunhi yja a'ero ha'ynha pe. Kotihĩ henhunhamo novĩa. A'ereki nianami yja ita rehe. ⁶ Kwarahyahiva imbokai garemityma a'ero. He'ouhũ omanomo. A'ereki ndokihetei hapoa yvya pype, ei Jesus'ga.

⁷ —Ga imohãirame ha'ynha jara indurugi nhungwava ra'ynha pyteri pe hatĩava'ea ra'ynha pyteri pe. Aerë ga'apoa ha'ynha renhunhamo nhungwava ra'ynha pavẽi. A'ero nhungwava nhambyguhui garemityma, ei Jesus'ga.

⁸ —Ga imohãirame ha'ynha jara indurugi yjakatua pype. A'ero henhunhamo o'ao'aheteramo. He'yjuhu ahara a'ero. Jara pype ahara pype turi cem ha'ynha. Jara pype ahara pype turi sessenta ha'ynha. Jara pype ahara pype turi trinta ha'ynha.

Nahã Jesus'ga ei imombe'gwovo ha'ynha mohãihara'ga mombe'gwovo.

⁹ —Peapyakwa pe. Pehendu katu ti ji'ea a'ero! ei Jesus'ga pevove'ḡa pe imombe'gwovo ojo'java'ea.

*Nurã ji amombe'u ojo'java'ea, ei Jesus'ga
(Marcos 4.10-12; Lucas 8.9-10)*

¹⁰ Jesus'ga remimbo'ehara'ḡa nduri ga pyri javo ga pe.

—Maraname nde imombe'ui ojo'java'ea ġa pe ġa mbo'erame? ei ġa Jesus'ga pe.

¹¹ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Pe me Tupana'ga ei tokwaha ti ġa onhimiva'ea nhirembiepiakaturaha javo, ei Jesus'ga. Marā hekoi kiro Tupana'ga yvyakotyve'ġa ndepiakaturame okovo ġanduvihavuhuhetero? A'earupiva'ea kiro ga ikwahakwahavukari pe me. Ojipe'ġa pe po ti ga ndokwahavukari tuhē a'ea nehē, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe. Nurā ji imombe'ui ojo'java'ea ġa pe ġa mbo'erame, ei Jesus'ga.

¹² —Kiroki ga okwaha – ga pe po ti Tupana'ga ikwahavukari koji'iva'ea nehē. A'ero po ti ga ikwahahetei nehē, ei Jesus'ga. Kiroki ga ndokwahavi – po ga ikwahavi xunhiva'ea, a'ea vehevi po ti Tupana'ga imoka'nhyumbavukari ga pe nehē, ei Jesus'ga.

¹³ —Nurā ji imombe'ui ojo'java'ea ġa pe. A'ereki “hepiagame ġa gwepia tehe reki.

A'ereki ġa nombaragwahapotari hehe.

Henduvame ġa ġwendu tehe reki.

A'ereki ġa ndokwahapotari”, ei Jesus'ga.

¹⁴ —Nahā ġa ndekoi hepiage'yima henduve'yima no, ei Jesus'ga. Nahā hekoi Tupana'ga nhi'īpo'ruavo ymyahūva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahū Tupana'ga nhi'īga mombe'uharava'ea Isaíasva'ea a'ea mombe'u Tupana'ga nhi'īga mombe'gwovo. Ahe e'i hako:

“ ‘Henduvame ġa ndokwahavaġwami reki.

Hepiagame ġa nombaragwahavaġwami reki hehe,’ ei Tupana'ga.

¹⁵ ‘Nahā ġa. A'ereki ġa noangarihu tiandeapyakwapupugyme ti javo.

Ndiapyhai ġa okovo

tikwahavyme ti Tupana'ga nhi'īga javo.

Ndojapyakai ġa

xambaragwahavyme ti a'itituhēva'ea rehe javo.

Nahā ġa ndekoi

tirojijyyme ti nhandereaporoġita javo.

Tomomboryme ti Tupana'ga nhanderekote'varuhua nhande hugwi nehē, ei ġa,’ ei Tupana'ga.”

Ymyahū Isaíasva'ea ei a'ea mombe'gwovo hako, ei Jesus'ga.

¹⁶ —Pe me ki a'e te pyry hete. A'ereki pe pejirokwa ikwahava aherembik-wahavipyre'yima Tupana'ga rembiapoa repiaga ganhi'īga rendukatuavo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe. Pyry hete pe me, a'e ji. ¹⁷ A'ereki ymyahū ko ahe gwepia pota hete penembiepiaga Tupana'ga nhi'īga mombe'uharava'ea ganhi'īgareheva'ea pavēi. He'yiva'ea gwepia pota. Ahe ndohepiagi reki. Ġwendu pota hete ahe penemienduva no. Ahe nohenduvi reki, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

*Jesus'ga okwahavuka ha'ynha mohāihara'ga mombe'ua
(Marcos 4.13-20; Lucas 8.11-15)*

¹⁸ —Pehendu ti a'ero ikwahava ojo'java'ea, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe. Kiro po ti ji imombe'ukatui pe me nehē ikwahavuka ha'ynha mohāihara'ga mombe'ua nehē, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

¹⁹ —Kiro Tupana'ga rekoi yvyakotyve'ġa nduvihavuhuhetero ġa ndepiakatuavo, ei Jesus'ga. Kiroki ġa ġwendu a'ea mombe'ua novā ikwahave'yima – ġa pyri ahemoandyandyihara'ga Diabo'ga ruri a'ero ipe'avo

imombe'ua ġapy'a hugwi imoka'nhyumbavuka ġa pe, ei Jesus'ga. Ga pe ji ei a'ero ji imombe'urame ha'ynha indurugagwera pehea rembeyvyra rupi.

²⁰ —Amombe'u jipe ko ji ha'ynha indurugagwera – kiroki onduru ita rehe, ei Jesus'ga. Kotihĩ henhui ha'ynha novĩa. A'ereki kwarahya rerekovo ġwaramo nonhimomiranami a'ero omanomo, ei ga. A'ereki ndokihetei hapoa yvya pype.

—A'ea ja ġa ndekoi – kiroki ġa ġwendu nhanderuvihavuhuhete'ga mombe'ua. Kotihĩ ġa ndoryndoryvamo hehe novĩa. ²¹ Aerē ojipe ġa omondo hahyva'ea ġa pe ndoropotari pe henduvame gamombe'ua javo. Hahyro ġwaramo ġa pe ġa nonhimomiranami a'ero kotihĩ opohia nhanderuvihavuhuhete'ga mombe'ua hugwi. A'ereki ndokihetei gamombe'ua ġayvyteri pe.

²² —Amombe'u jipe ko ji ha'ynha indurugagwera – kiroki onduru nhungwava ra'ynha pyteri pe hatĩava'ea ra'ynha pyteri pe. Aerē igwaigwavete hatĩava'ea nhambyguhui garemityma jukavo, ei Jesus'ga.

—A'ea ja ojipe'ġa ndekoi nhungwava pyteripeva'ea ja. Ga ġwendu ojipe'ġa erame ġa pe: “Tupana'ga nhande poko katu kiro nhanderuvihavuhuhete'ga.” A'ea ġa ġwendu katu. Aerē ġa aġataruhuramo ojihe javo: “Maramarã po ti nhande rekoi nehē naerũ?” ei ġa oyvyteri pe. A'ea nonoġatuukari ġapy'a. Ga ipotapavuhui itambere'ia a'ero, ei Jesus'ga. “Koji'i nhande tipotaruhu itambere'ia a'ero ti pyryvamo nhande ve javo,” e'iuhu ġa, ei Jesus'ga. A'ero igwaigwavete ġa ndojapyakaa'javi nhanderuvihavuhuhete'ga mombe'ua rehe. A'ereki ġa aġatarahivuhua nohenduva'javukari a'ea ġa pe. A'ero ġa ndokoa'javi reki gamombe'ua rupi okokatue'yma ojipe'ġa pe oporavykye'yma ga pe.

²³ —Amombe'u jipe ko ji ha'ynha indurugagwera – kiroki onduru yjakatua pype, ei Jesus'ga. A'ea ja ojipe'ġa ndekoi yjakatuapypeva'ea ja. Ġwendu katu ġa nhanderuvihavuhuhete'ga mombe'ua ikwahava. Japyakwapupu ġa henduvame. Oko katu ġa okovo gamombe'ua rupi a'ero. Nahã ġa ha'ynha mohãihara'ga remitymipyra'ea ja. Ojipea pype garemitymipyra pype turi cem ha'ynha ahara pype. Ojipea pype turi sessenta ha'ynha ahara pype. Ojipea pype turi trinta ha'ynha ahara pype. Na jitehe ko ġa – kiroki ġa japyakwapupu. Ombojoavyavy ġaporavykya Tupana'ga pe okokatuavo ojipe'ġa pe. Jara'ġa he'yjuhu ġaporavykya. Jara'ġa koji'i ġaporavykya. Nahanahã ġa ndekoi.

A'ea Jesus'ga ei imombe'gwovo pa ojo'java'ea ikwahavuka ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Nhungwava trigo'java'ea

²⁴ Ojipea pyvõ ojo'java'ea pyvõ Jesus'ga ġa mbo'ei. A'ero ga ei:

—Marã hekoi kiro yvyakotyve'ġa pe ġa erame Tupana'ga nhanderuvihavuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei ga. Akwaimbae'ga imohã ha'ynhapyryva trigo ra'ynha ko pe ityma. ²⁵ Aerē ypytunimo ġa kipavame ga'arõ'e'ÿve'ga ruri imohaina nhungwava ra'ynha trigo'java'ea ra'ynha ko pe trigo pyteri pe. Kirē ga hoi a'ero ojipiukare'yma ogwovo.

²⁶ —Aerē jate trigo henhunhamo nhungwava pavēi. I'ai herekovo ahara. I'arame jate kohoa jara'gapyrive'ġa mbaragwahavi nhungwava rehe trigo pyteri pe a'ea ko trigo rūi reki javo. ²⁷ A'ero ġa hoi kohoa jara'ga pyri javo ga pe: “Orepojykaharamo eretÿ nde trigo ra'ynhapyryva ko pe. Maraname gwereko nhungwava trigo pyteri pe? Ma'ġa omohã naerũ nhungwava ra'ynha trigo'java'ea ra'ynha a'ero trigo pyteri pe raikwehe?” ei ġa ijara'ga pe.

²⁸ —A'ero ga ei ġa pe: “Ma'ġa po? Ojipe'ga nanhiarōi a'ero imohaina nhungwava ra'ynha ipype raikwehe,” ei ga.

—A'ero ġa ei: “Marã a'ero? Toroho ti nhungwava mondoroga? Marã?” ei ġa.

²⁹ —“Tapemondorogi na'ẽ,” ei ga. “Nhungwava mondorogame mara'ngu po ti pe imondoroga trigo jajuve'ÿva'ea nhungwava reheve nehẽ? ³⁰ Na inhimomboakari ojogweheve,” ei ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo. “Aerẽ trigo jajuvame po ti ji ei trigo mono'õhara'ġa pe nehẽ: Nhungwava na'ẽ ti pemondoro trigo'java'ea jugwi imono'oġa nehẽ. Peapytĩ ti jajurupya pe herogwovo imbokaita. Nahã po ti ji ei ġa pe nehẽ,” ei ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo. “A'ea py'rovo gwe ti pemono'õ trigo herua imondovo hyrua pype jiapoa pype. Nahã po ti ji ei ġa pe nehẽ,” ei kohoa jara'ga.

Nahã Jesus'ga ei imombe'gwovo ojo'java'ea.

Mostarda ra'ynha xunhiheteva'ea
(*Marcos 4.30-32; Lucas 13.18-19*)

³¹ Ojipea pyvõ ojo'java'ea pyvõ Jesus'ga ġa mbo'ei. A'ero ga ei:

—Marã hekoi kiro yvyakotyve'ġa pe ġa erame Tupana'ga nhanderuvi-havuhhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei ga. Akwaimbae'ga gwereko mostarda ra'ynha. A'ea ga itymi ko pe, ei Jesus'ga. ³² Mostarda ra'ynha ko jara gwyre'i pa xunhi hete. Henhunhame mostarda roryroryvamo. Aerẽ yvovouhuro. A'ero koji'i hehanhuhũ oji'java'ea hohe yvovouhuro. A'ero gwyrã'ia ruri onhimongyavo upa hakã rehe japovo gwaityga, ei Jesus'ga he'yje'ÿve'ġa po ti he'yjuhu nehẽ javo.

Pã imbovuhava
(*Lucas 13.20-21*)

³³ Ojipea pyvõ ojo'java'ea pyvõ Jesus'ga ġa mbo'ei. A'ero ga ei:

—Marã hekoi kiro yvyakotyve'ġa pe ġa erame Tupana'ga nhanderuvi-havuhhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei ga. Kunhahẽa opyhy he'yiva'ea vinte e cinco quilos de farinha de trigo, ei ga. Trigo pype hẽa imbojihe'ari imbovuhava ta'apo ti ji pão javo. A'ero hẽa igwaragwarai humbirimbiriga trigo ru'uma. Igwaigwavete imbovuhava onhinhamba trigo ru'uma pype imbovuvupava, ei Jesus'ga igwaigwavete po ti ġa herojijyi ojeaporoġita nehẽ javo.

Nahã hekoi Tupana'ga nhi'ĩpo'ruavo
(*Marcos 4.33-34*)

³⁴ A'ea pa Jesus'ga imombe'ui ojo'java'ea pevove'ġa pe he'yjuhuve'ġa pe. A'ea jate ga imombe'ui ġa pe ġa mbo'eavo. ³⁵ Nahã hekoi Tupana'ga nhi'ĩpo'ruavo ymyahũva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahũ Tupana'ga nhi'ĩġa mombe'uharava'ea a'ea mombe'u. A'ea rupi ahe ei Tupana'ga nhi'ĩġa mombe'gwovo hako:

“Amombe'u po ti ji ġa pe ojo'java'ea nehẽ.

Kiroki onhimi yvya apopyagwera jate

– kiro po ti ji a'ea kwahavukari imombe'gwovo ġa pe nehẽ,” ei ahe hako.

Jesus'ga okwahavuka trigo'java'ea mombe'ua

³⁶ Pevove'ġa mondoukarame ojihugwi Jesus'ga hoi onga pype. A'ero garemimbo'ehara'ġa nduri ga pyri javo ga pe:

—Ore mbo'e ti ojo'java'ea rehe ikwahavuka ore ve nhungwava mombe'ua trigo'java'ea mombe'ua, ei ġa Jesus'ga pe.

³⁷ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Kwa. Kiro po ti ji imombe'ukatui pe me nehë. Jijive vvyakotyva'ero yvagipeva'ero ji ei ji ga mombe'urame ha'ynhapyryva mohâihara'ga, ei Jesus'ga. ³⁸ Kohoa a'e ko ji vvyakotyva pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo ga pe. Ha'ynhapyryva a'e ko ji jireheve'ga pe. Ga e'i Tupana'ga pe: “Ndehe ko oreruvihavuhetero.” Nhungwava trigo'java'ea a'e ko ji ite'varuhuve'gareheve'ga pe Diabo'gareheve'ga pe. Ga e'i Diabo'ga pe: “Ndehe ko oreruvihavamo.” ³⁹ Ha'ynhapyryva mohâihara'ga arõe'ÿve'ga – kiroki ga otÿ nhungwava gakohoa pype – ga'arõe'ÿve'ga a'e ko ji Diabo'ga pe nhiarõe'ÿve'ga pe, ei Jesus'ga. Koapora mondorohava a'e ko ji mbapavakotyva pe. Koapora mondorohara'ga a'e ko ji Tupana'gapyrive'ga pe yvagipeve'ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

⁴⁰ —Koapora mondorohara'ga imondorogi nhungwava trigo'java'ea imbokaita, a'e ko ji ko, ei Jesus'ga. Na jitehe mbapava koty po ti ji ite'varuhuve'ga mondoukari hahyva'ea ruvihava pype nehë, ei Jesus'ga. ⁴¹ Vvyakotyva'ero yvagipeva'ero po ti ji jipyrive'ga mondoi yvya koty nehë yvagipeve'ga. A'ero jireheve'ga ndeja po ti ga ite'varuhuve'ga nderohopavi nehë – kiroki ite'varuhuve'ga ombo'e ite'varuhuva'ea rehe, ei Jesus'ga. Okote'varuhuve'ga nhaporemō po ti jipyrive'ga ga nderohoi jireheve'ga pytera hugwi nehë no, ei Jesus'ga. ⁴² A'ero po ti jipyrive'ga okote'varuhuve'ga mombori hahyva'ea ruvihava pype. Tataheteuhua koi hahyva'ea ruvihava. Pevo po ti ga jehe'oi ojihe onhimonha'ngavo hahyrame ojive nehë, ei Jesus'ga.

⁴³ —A'ero po ti Tupana'ga nhi'igareheve'ga popoakara jukwahahetero nehë. Ikatu katu po ti ga gworygworyvamo nehë – perope ganduvete'ga ojikoty'a ga pavëi Tupana'ga, ei Jesus'ga. Peapyakwa pe. Pehendu katu ti ji'ea a'ero! ei Jesus'ga imombe'gwovo katu gwemimbo'ehara'ga pe ojo'java'ea.

Akwaimbae'ga gwepia pyryheteva'ea ko pe

⁴⁴ —Marã hekoi kiro vvyakotyve'ga pe ga erame Tupana'ga nhanderuvihavuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea nehë, ei ga. Akwaimbae'ga hepiagi pyryheteva'ea ko pe. A'ereki a'ea ojipe'ga omi jipe vvykwara pype tohepiagyme ti ga javo. Garemimimipyra repiagame akwaimbae'ga heja pevo imima'java. Horyory ga hehe. Nurã ga imondopavi ombatera ojihugwi tombuhu ti ga ji ve itambere'ia mbatera pe javo. A'ero ga itambere'ia rerohoi imondopava kohoa jara'ga pe ipyhyga kohoa ga hugwi. “Nahã ji ipojykai nhirembiepiagipyra,” ei ga oyvyteri pe, ei Jesus'ga. Nahã hekoi vvyakotyve'ga pe ga erame Tupana'ga nhanderuvihavuhetero oko javo.

A'ea Jesus'ga ei imombe'gwovo gwemimbo'ehara'ga pe ojo'java'ea ikwahavuka ga pe na jitehe pyryheteva'ea tuhë ko aherekōa Tupana'gareheva'ero javo.

Ita'ia'java'ea pyryheteva'ea pérola

⁴⁵ —Marã hekoi kiro vvyakotyve'ga pe ga erame Tupana'ga nhanderuvihavuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea nehë, ei Jesus'ga. Ima'êhara'ga hogahoi ojipe'gape'ga pyri ipyhypota ita'ia'java'ea pyryheteva'ea pérolas ijara'ga hugwi. ⁴⁶ A'ero ga hepiagi ita'ia'java'ea pyryheteva'ea ijara'ga pyri. He'yi itambere'ia hehe. A'ero ga hoi imondopava ombatera ojihugwi tombuhu ti ga ji ve itambere'ia mbatera pe javo. A'ero ga itambere'ia rerohoi imondovo ijara'ga pe imbuhuruka ojive ita'ia'java'ea pyryheteva'ea pérolapyryhetea ipojykavo, ei Jesus'ga na jitehe pyryheteva'ea tuhë ko aherekōa Tupana'gareheva'ero javo.

Pira mboahava

⁴⁷ —Marã po ti hekoi nehē vyakotyve'ğa pe ға erame Tupana'ga nhanderuvihavuhuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea nehē, ei Jesus'ga. Pira mboahava pirareheve'ğa imombori ypiahu pe imbo'aparavuhupava pira, ei Jesus'ga. ⁴⁸ Imboahava tynahē hete. A'ero yembeyvyri pe ға heruri inoğa. Oapy ға imo'emo'eamo. Pirapyryva ға imondoi hyrua pype imohina. Pirate'varuhua ға imombori, ei Jesus'ga.

⁴⁹ —Aerē na jitehe po ti Tupana'ga vyakotyve'ğa nderekoukari mbapava koty nehē. Mbapava koty po ti gapyrive'ğa nduri ite'varuhuve'ğa nderogwovo Tupana'ga nhi'igareheve'ğa pytera hugwi nehē, ei Jesus'ga. ⁵⁰ Hahyva'ea ruvihava pype po ti ға ite'varuhuve'ğa mombori nehē. Tataheteuhua koi hahyva'ea ruvihava. Pevo po ti ға jehe'oi ojihe onhi-monha'ngavo hahyrame ojive nehē, ei Jesus'ga.

A'ea Jesus'ga omombe'u ojo'java'ea.

A'itituhēva'ea ko ymyahūva'ea ipyahuva'ea no

⁵¹ —Marã? Pekwaha pe penhimombaragwahava nhiremimbo'eagwera rehe nhaporemō ji pe mbo'erame ojo'java'ea pyvō? Marã? ei Jesus'ga ғwemimbo'ehara'ğa pe.

—Orokwaha pa ore akoja neremimbo'eagwera, ei ға.

⁵² A'ero Jesus'ga ei ға pe:

—Judeus'ğa mbo'ehara'ğa ikwahaparavuhui ji ombo'erame, ei Jesus'ga. A'ereki ға okwahavypy ymyahūva'ea aheremimbo'eagwera. Aerē ji ға mbo'ei ipyahuva'ea rehe javo ға pe: Nahanahã hekoi vyakotyve'ğa pe ға erame Tupana'ga nhanderuvihavuhuhetero oko javo. A'ero ға ikwahavi a'ea no. Ga ko onga jara'ga ja a'ero, ei Jesus'ga. A'ereki onga jara'ga ғweno'ē ymyahūva'ea ipyahuva'ea reheve ombaterahetea hugwi ombatera rerekokatuhava hugwi, ei Jesus'ga ға pe.

Jesus'ga oko ocidade de Nazaré pe

(*Marcos 6.1-6; Lucas 4.16-30*)

⁵³ Ga mbo'epavame ojo'java'ea pyvō Jesus'ga hoi pea hugwi ogwovo. ⁵⁴ Ogwyri pe ga ruri ocidade de Nazaré pe ovahema. Pevo ga ға mbo'ekatukatui ғajatykahava pype. A'ero ға nhimomby'ai ga rehe. A'ero ға ei ojohupe:

—Ma'ğa po ga mbo'ehetei ikwahavukaheteavo ga pe? Ma'ğa po ga mbopopoaka japovouka ga pe ahemonhimomby'ava'ea? ei ға. ⁵⁵ Ga onga apohara'ga ra'yra'ga rūi naerū? ei ға. Gayhēa, hēa ko Mariahēa. Gairū'ğa ko Tiago'ga, José'ga, Simão'ga, Judas'ga. Tikwaha pa nhande ға. ⁵⁶ Garendyra'ğa u pa nhande pyri. Ymyava'ea atyvi ga aғwamo. Maraname ga ikwahapavi naerū? ei ға.

⁵⁷ Igwaigwavete ға ndokoi ga rehe ga arōe'yma a'ero.

A'ero Jesus'ga ei ға pe:

—Ojipe'ğa gwyriveve'ğa omondo gweaporoğita imohina Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ğa ndehe. Gagwyriveve'ğa jate nomondoi imohina ға ndehe ganongapypeve'ğa pavēi, ei Jesus'ga ға pe.

⁵⁸ Ndahe'yi reki Jesus'ga rembiapoa a'ero ahemonhimomby'ava'ea pevo ға pe. A'ereki ға ndojikogi ga rehe.

14*João Batista'ea omano*

(*Marcos 6.14-29; Lucas 9.7-9*)

¹ Aerē Herodes'ga hendupavi ġa Jesus'ga mombe'urame. Ga omombe'ua Jesus'ga remimonhimomby'ava'ea mombe'urame no. Herodes'ga ko omondomondo Galiléiapeve'ġa ġwemimbotarimova'ea rupi ġagwyri pe. ² Jesus'ga mombe'ua renduvame Herodes'ga etehei ojipyrive'ġa pe:

—Jesus'ga ko João Batista'ga. Ovy João Batista'ga gwyvya hugwi okwerava, ei ga. Nurã ga japoi ahemonhimomby'ava'ea, e'i tehe Herodes'ga.

³ Nahã Herodes'ga ei. A'ereki João Batistava'ea manoa renonde Herodes'ga João Batistava'ea pyhyguka ahe kwaruka itanhuramuhãa pyvõ ahe mongiuca cadeia pype. Herodiashãa rehe Herodes'ga opyhyguka João Batistava'ea raikwehe. Herodiashãa ko Herodes'ga irũ'ga rembirekoro na'ẽ oko, Filipe'ga rembirekoro. Kirē Herodes'ga hãa rereko raikwehe. ⁴ Nurã João Batistava'ea e'ie'i Herodes'ga pe:

—Maranameuhũ nde hãa rerekoi? Po ahe ndogwerekoi te hãa! ei João Batistava'ea Herodes'ga pe.

⁵ Ndopotari Herodes'ga ahe'ea ojive. Nurã ga ahe mongiuca cadeia pype ahe jukapota. Ndojukaukari reki ga ahe. A'ereki ga okyhyji judeus'ġa hugwi. A'ereki ġa e'i:

—João Batista'ga ko Tupana'ga nhi'ġa mombe'uhara'ga, ei ġa onhi-mongyavo.

⁶ Aerē o'aragwera rupi Herodes'ga oapo toryva. A'ero Herodiashãa ra'yrahãa tehe ojiroky ġandovai pyteri pe – kiroki ġa uhu toryva repiaga. Ikatu Herodes'ga pe hãajirokya. ⁷ A'ero ga e'i hãa pe:

—Gara nde erepota imondoa ejive? ei ga. Amondo tuhẽ po ti ji nde ve nehẽ. Tupana'ga ji'ea renduvame ji ei poro nde ve.

A'ea Herodes'ga e'i Herodiashãa ra'yrahãa pe.

⁸ A'ero hãayhãa e'i hãa pe:

—Ere ti Herodes'ga pe: “Embuhu ti ji ve kiro João Batista'ga akaġa nhaembeva pype.” Nahã ti ere ga pe, ei hãa gwa'yrahãa pe hãa mbo'eavo.

—Kwa, ei hãa oyhãa pe.

Nurã kiro hãa e'i Herodes'ga pe:

—Embuhu ti ji ve kiro João Batista'ga akaġa nhaembeva pype, ei hãa.

⁹ A'ea renduvame Herodes'ga ndovy'ari. Toryvarupive'ġa ġwendu ga'eagwera hãa pe ga erame: “Gara nde erepota imondoa ejive? Amondo tuhẽ po ti ji nehẽ. Tupana'ga ji'ea renduvame ji ei poro nde ve.”

Nurã ga e'i kiro ojipyrive'ġa pe:

—Peko ti hãanhi'ġa rupi a'ero. ¹⁰ Peho ti cadeia pype ga jukavo ga'akaġa momboa herua hãa pe, ei ga.

¹¹ A'ero ġa oho João Batistava'ea jukavo aheakaġa rerua nhaembeva pype imondovo hãa pe. Hãa gweroho oyhãa pe a'ero herovahema.

¹² João Batistava'eareheve'ġa uhu a'ero ahera'oa rerogwovo ityma. Aerē ġa oho Jesus'ga pyri imombe'gwovo ahemanoa ga pe.

Nahã ko João Batistava'ea manoa raikwehe.

Herodes'ga nomoka'nhyimi kiro João Batistava'ea akaġa imomborukaragwera. Nurã henduvame Jesus'ga remimonhimomby'ava'ea Herodes'ga ei:

—Jesus'ga ko João Batista'ga. Ovy João Batista'ga gwyvya hugwi okwerava, ei Herodes'ga.

*Jesus'ga omondouka mbatera cinco milva'ea pe
(Marcos 6.30-44; Lucas 9.10-17; João 6.1-14)*

¹³ Herodes'ga nhi'ġa kwahavame Jesus'ga hoi yhara pype ypihua aherovai ogwovo ongae'yi me tajipe'a ti ji avove'ġa hugwi javo.

Gahoa kwahavame he'yive'ga hoi opyvo cidades hugwi ogwovo ypiahua rembeyvura rupi. Nahã ga vahemypyri aherovai Jesus'ga rovatiamo tihendu ti ga javo. ¹⁴ Jesus'ga ga ndepiagi pevo ohemame yhara hugwi a'ero. Oporogwety ga ga. Omombi ga karugwara gapyteripeve'ga hugwi itetirũave'ga hugwi.

¹⁵ Ka'arugame dozeve'ga Jesus'ga remimbo'ehara'ga nduri ga pyri. Ga pe ga ei a'ero:

—Ka'aru hete kiro. Agwa'ga ndo'ui ve reki. Nurã ti emondouka ga avo hugwi, ei ga. Ahã onga avo. Toho ti ga cidades'i pe ira'agweva'e pe ipyhyga mbatera. Pevo po ti ga hoi i'gwovo nehẽ.

A'ea Jesus'ga remimbo'ehara'ga ei Jesus'ga pe ga mondouka pota ga pe.

¹⁶ —Tohoyme po ti ga hamo, ei Jesus'ga ga pe. Pehe ti pemondo mbatera ga pe to'u ti ga javo, ei Jesus'ga.

¹⁷ A'ero ga ei ga pe:

—Ndorogwerekoi te! ei ga. Cinco pães orogwerekoi dois pira reheve. Ndohygi'i'i po ti ga ndehe nehẽ, ei ga.

¹⁸ —Peru ti ji ve a'ero, ei Jesus'ga ga pe.

—Kwa, ei ga herua.

¹⁹ Pevove'ga pe Jesus'ga ei:

—Peapy ti yvyvo nhungwava rehe, ei ga ga pe.

Oapy ga a'ero.

²⁰ Kiro ga ipyhygi mbatera – kiroki cinco pães dois pira reheve. Ojovavu ga yvaga repiaga.

—Ndepyry hete nde imbuhua ore ve, ei Jesus'ga Tupana'ga pe.

Kiro Jesus'ga haygwe'rogwe'rogi pães imondomondovo gwemimbo'ehara'ga pe pira reheve. Kiro ga imondomondoi ga pe. ²¹ Kiro ga nhaporemõ i'ui onhimoytaromouka.

Ga i'urẽ Jesus'ga remimbo'ehara'ga imono'o'gi hembyruera imondovo yrua pype. He'yjuhuva'ea hembyruera opyta reki garembihaygwe'rogawera. A'ereki ga ndo'upavi. He'yjuhuva'ea dozeva'ea yrua tynahẽ. Kiroki ga o'u pevo Jesus'ga pyri – ga ko he'yjuhu hete ranuhũ. Cinco milve'ga o'u akwaimba'ero. Kunhangwera'ga tayri'ga pavẽi i'ui no. Nahã Jesus'ga japo ahemonhimomby'ava'ea he'yje'yva'ea imbovua imondovo ga pe.

Jesus'ga oho yhya arimo

(Marcos 6.45-52; João 6.15-21)

²² Ga imono'ombavirẽ hembyruera Jesus'ga ei gwemimbo'ehara'ga pe ga mondovouka:

—Pe'a ti yharuhua pype, ei ga. Peho ti ji renonde ypiahua aherovai, ei ga ga pe. Apyta na'ẽ po ti ji avo agwa'ga mondovo nehẽ, ei Jesus'ga.

—Kwa, ei ga.

A'ero ga avi herogwovo.

²³ Jesus'ga pytai a'ero pevove'ga mondovo ganonga pe. Ga horame ga tehe oho yvytyruhua rupi opytavo pevo tanhi'i ti Tupana'ga pe javo. Pevo ga pytai onhi'iga Tupana'ga pe imongaruheteavo.

²⁴ A'ea rupi garemimbo'ehara'ga ndekoi ypiahua pyteri pe. Ombohemohe hete yharuhua yvytua rerekovo. Yvytua ipopoaka yhara mondoukare'yma aherovai.

²⁵ Ko'egwerĩrame Jesus'ga hoi yhya arimo ogwovo ga pyri.

²⁶ Garemimbo'ehara'ga garura repiagame gapy'a omyi.

—Anha'ga po uhu yhya arimo! ei ga.

Hahẽahẽ ga okyhyjiavo. ²⁷ Kotihĩ Jesus'ga ei a'ero:

—Penogatu ti pejipy'a. Tapekyhyjia'javi ti. A'ereki ji tuhẽ ako, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁸ A'ero Pedro'ga ei Jesus'ga pe:

—Po nde Jesus Cristoramo hamo, yhya arimo po ti nde ji mbuhuri ejipyri nehẽ hamo, ei ga.

²⁹ —Ejo ti, ei Jesus'ga ga pe a'ero.

A'ero Pedro'ga hemi yhara hugwi ogwovo yhya arimo ogwovo Jesus'ga pyri. ³⁰ Aerẽ ga kyhyji reki. A'ereki ipopoaka vvytua. A'ero ypy pe ohogwerĩrame ga hapukai Jesus'ga pe:

—Ji pyhy! ei ga Jesus'ga pe opojykaharete'ga pe.

³¹ Kotihĩ Jesus'ga opoa mondoi ga pe ga pyhyga.

—Nderejikogi nde ji rehe, ei Jesus'ga ga pe. Garamo nde ndajireroviarihu Jesus'ga po nanhimondokatui yhya arimo javo? ei Jesus'ga Pedro'ga pe. Nurã nde hoi gwerevi ypy pe, ei Jesus'ga.

³² Jesus'ga avame yhara pype Pedro'ga pavẽi ndura'javi vvytua. ³³ Jara'ga yhara pypeve'ga nduri Jesus'ga pyri ga mboheteavo.

—Tupana'ga ra'yra tuhẽ ko nde, ei ġa ga pe ġwenypy'amo ga pyri.

*Jesus'ga omombi ahetetirũa Genesaré pe
(Marcos 6.53-56)*

³⁴ Ogwovo Jesus'ga herohoi ypihua aherovai a'ero herovahema Genesarépeve'ga gwyri pe. ³⁵ Ikwahavame Jesus'ga ndura pevove'ga omondomondo onhi'ĩga ojohupe ga mombe'gwovo ogwyripeve'ga pe nhaporemõ. Nahã ġa ġa momorandupavi. Henduvame ġa itetirũave'ga mbojatykapavi ġa nderua Jesus'ga pyri ġa nderovahema.

³⁶ —Na ti itetirũave'ga pokogi ndepira rembeyvya rehe nehẽ, ei ġa. Po ti ġa pokogi hehe vehevi, a'ero po ti ġatetirũa ipigi ġa hugwi nehẽ, ei ġa Jesus'ga pe.

Kiroki ġa opoko gapira rehe – ġa hugwi ġatetirũa pigi a'ero.

15

*Jesus'ga onhi'ĩ judeus'ga namonhava'ea remimbo'eagwera rehe
(Marcos 7.1-13)*

¹ Aerẽ ġa nduri Jesus'ga pyri Jerusalém hugwi fariseus'ga judeus'ga mbo'ehara'ga pavẽi. Ovahemame ġa ei Jesus'ga pe:

² —Maranameuhũ neremimbo'ehara'ga nohendukatui nhaneramonhava'ea remimbo'eagwera naerũ? Nhaneramonhava'ea e'i: “Nahanahã nhande xajipogwei katu. Nhandejipogweikaturo ġwaramo nhande nhimombyryvi Tupana'ga pe.” Nahã nhaneramonhava'ea ei nhande mbo'embo'eavo. Na rũi neremimbo'ehara'ga jipogwei i'ua renonde nahã ojkwakuve'yma, ei ġa Jesus'ga pe.

³ —Pehe no, ei Jesus'ga ġa pe. Maranameuhũ pe napehendukatui Tupana'ga nhi'ĩga? ei Jesus'ga. Tupana'ga erame nahanahã ti peko javo pe ndapekoi ganhi'ĩga rupi. Penhimimbo'ea rupi jate reki pe ndekoi pejikovo Tupana'ga nhi'ĩgaatyviva'ea rupi, ei Jesus'ga. ⁴ Ymyahũ Tupana'ga ei:

“Pemondo ti pejeaporogita imohina pejuva'ga ndehe penhy'ga ndehe no,” ei Tupana'ga hako, ei Jesus'ga.

“Kiroki ga e'i te'varuhu uva'ga pe oyhẽa pe no

– tojukauka ti ġa ga a'ero,” ei Tupana'ga hako, ei Jesus'ga.

⁵ —Pe ki a'e te Tupana'ga nhi'ĩgaatyviva'ea rehe pe ġa mbo'ei, ei Jesus'ga. Po ġa ei uva'ga pe oy'ga pe no: “Apoko pota ji imondovo mbatera pe me novĩa. Emo ji amondo akoja Tupana'ga pe,” ei ġa ġa pe. ⁶ Pe'e pe ġa pe

a'ero: “Nanongara pyry!” Nahã pe ġa mbo'ei pejikoe'yma Tupana'ga nhi'ġa rehe, ei Jesus'ga ġa pe. A'ereki ġa erame a'ea ġa nomondoi ojeaporoġita imohina uva'ġa ndehe oy'ġa ndehe no. Ndopokogi ġa uva'ġa oy'ġa ndeheve a'ero imondoe'yma ġa pe. Nahã ġa ndekote'varuhui, ei Jesus'ga.

⁷—Pehe ko pekokatu'ãva'ero, a'e ji pe me a'ero, ei Jesus'ga ġa pe. Ymyahũ Isaíasva'ea pe mombe'u katu jipe Tupana'ga nhi'ġa mombe'urame hako. A'ereki ahe e'i:

⁸“‘A'ove'ġa onhi'ġatu tehe ji ve

torombohete Tupana'ga javo,' ei Tupana'ga.

‘Emo ġa nanhiarõi imondoe'yma gweaporoġita imohina ji rehe.

⁹Ji mbohete tehe ġa.

A'ereki nhinhi'ġa rehe rõi ġa ombo'e.

Yvyakotyve'ġa nemimbo'ea rehe ġa ġa mbo'ei

a'ea ko Tupana'ga nhi'ġa javo tehe jupe,' ei Tupana'ga,” ei ahe hako, ei Jesus'ga fariseus'ġa pe judeus'ġa mbo'ehara'ġa pe no.

*Ahereaporoġitate'varuhua ahe mbote'varuhu
(Marcos 7.14-23)*

¹⁰Jesus'ga ġa mbuhuri ojipyri pevove'ġa he'yjuhuve'ġa. A'ero ga ei ġa pe: —Pehendu ti ikwahava, ei ga. ¹¹Kiroki oki nhandejurua pype – a'ea nianembote'varuhui. Kiroki ohẽ nhandejurua hugwi – a'ea nhande mbote'varuhu, ei Jesus'ga ġa pe.

¹²A'ero Jesus'ga remimbo'ehara'ġa nduri ga pyri javo ga pe:

—A'ea nde erame fariseus'ġa nhimonha'ngai nenhi'ġa arõe'yma. Erek-waha nde? ei ġa Jesus'ga pe.

¹³A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Jiruva'ga yvagipeve'ga po ti o'o pa ġwemitymipyrarũiva'ea nehẽ, ei Jesus'ga.

Tupana'ga nhi'ġaatyviva'ea pe ġanemimbo'ea pe Jesus'ga ei: Tupana'ga remitymipyrarũiva'ea. Tupana'ga po ti omombi pa ġanemimbo'ea nehẽ.

¹⁴—Na ġa ndekojate a'ero fariseus'ġa, ei Jesus'ga. Ga ko heakwagweve'ġa ja – kiroki ġa gweroho pota oji'jave'ġa, ei Jesus'ga. Po heakwagweve'ga gweroho ojipe'ga – kiroki ga ga ja ndohepiagi, a'ero po ti ġa memei ohi ikwara pype nehẽ. A'ereki ġa memei ndohepiagi, ei Jesus'ga.

¹⁵A'ero Pedro'ga ei Jesus'ga pe:

—Ore mbo'e katu ti ojo'java'ea rehe. A'ereki ndorokwahavi a'ea. Maraname nde ei akoja ore ve? “Kiroki oki nhandejurua pype – a'ea nianembote'varuhui. Kiroki ohẽ nhandejurua hugwi – a'ea nhande mbote'varuhu,” ere nde. A'ea rehe ti ore mbo'e katu a'ero, ei Pedro'ga.

¹⁶A'ero Jesus'ga ei Pedro'ga pe:

—Maranuhũ pehe ndapekwahavi no? ei Jesus'ga. ¹⁷Kiroki oki nhandejurua pype – a'ea oho nhanderevega pype ohema nhande atarame.

—Maranuhũ pe ndapekwahavi naerũ? ei Jesus'ga. ¹⁸Kiroki ohẽ nhandejurua hugwi – a'ea ohẽ nhandeyvytera hugwi nhande mbote'varuhuavo, ei Jesus'ga. ¹⁹Po pejiyvyteri pe pe ndeaporoġitate'varuhuro, a'ero pejiyvyteri pe pe ei na'ẽ penhimonha'ngavo tijuka ti ga javo ga pe. A'ero po pe ga jukai. Pe ei na'ẽ pejiyvyteri pe tiroho ti garembirekohẽa ga hugwi javo hẽa pe. A'ero po pe hẽa rerohoi pejive. Pejiyvyteri pe pe ei na'ẽ tireko te'varuhu ti ġa javo ġa pe. A'ero po pe ġa nderekote'varuhui, ei Jesus'ga. Pe'e pe: Timi ti. Pe'e pe: Xa'mbe ti ġa pe. Pe'e pe: Timbotegwete ti ġa. A'ea nhaporemo pe ei pejiyvyteri pe. Nahã pe ndekote'varuhui a'ero, ei Jesus'ga.

²⁰Pendeaporoġitate'varuhua nhaporemo pe mbote'varuhu, ei Jesus'ga.

—Tupana'ga nhi'iġaatyviva'ea fariseus'ġa omombe'u ahembo'ehara'ġa pavēi ġa erame: “Nahanahā po ti nhande xajipogwei xanhimombyry ti Tupana'ga pe javo.” Gahā e'i a'ea. Jihi ki a'e te a'e pe me: Po nhande ndi-ajipogwei i'gwovo, a'ero nhande nianhimbote'varuhui, ei Jesus'ga. A'ereki nhandejipogweja nomombyryvi nhandereaporoġita, ei Jesus'ga.

Judeurūiva'ea
(Marcos 7.24-30)

²¹ Aerē Jesus'ġa hoi pea hugwi ogwovo. Cidades koty Tiro koty Sidom koty ġa hoi ogwovo yhya rembeyvyra rupi. ²² Pea hugwi hēa ruri Jesus'ga rovatiamo – kiroki cananēiahēa judeurūivehēa.

—Jipojykaharetero ko nde Daviva'ea rymyminoru no! ei hēa Jesus'ga pe.

A'ea hēa ei ga pe. A'ereki hēa e'i oyvyteri pe: “Ga pe Tupana'ga e'i eko ti ġanduvihavuhuhetero javo.”

—Ji porogwety! ei hēa Jesus'ga pe. Anhaġa opojyka jira'yrahēa okote'vate'varuhuavo hēa pe, ei hēa.

²³ Jesus'ga nonhi'iġi reki hēa pe. A'ero garemimbo'ehara'ġa nduri ga pyri javo ga pe:

—Emondo ti hēa nhande hugwi. A'ereki hēa uhuruhu nhande reviri ohapukaita okovo ji poko javo, ei ġa Jesus'ga pe.

²⁴ A'ero Jesus'ga ei:

—Tupana'ga ji mbuhuruka jigwyripeve'ġa pyri israelitas'ġa pyri. “Ga pyri jate ti eho ġa pokoga,” ei Tupana'ga ji ve, ei Jesus'ga. “Ga ko ovelhas ja. Ovelhas oka'nhy jipi herekoe'ymame gwepiakatuharamo. Akoja ja ko ġa ika'nhyva'ea ja,” ei Tupana'ga, ei Jesus'ga. Judeus'ġarūive'ġa pyri rūi Tupana'ga ji mbuhurukari, ei Jesus'ga.

²⁵ Gwendu po hēa Jesus'ga nhi'iġa ua Jesus'ga pyri ġwenypy'amo garovai pyteri pe nde ko jihoheva'ero javo.

—Ji poko ti! ei hēa Jesus'ga pe.

²⁶ A'ero ga ei hēa pe:

—Ndapyryvi ji ipyhygi tayri'ġa mbatera imomboa nhaġwatiġa pe to'u ti javo.

Nahā Jesus'ga ei ndapyryvi ji judeus'ġarūive'ġa pokogi javo.

²⁷ —A'iti a, ei hēa. Emo nhaġwatiġa vehevi reki o'u hembyrue'ria – kiroki ohi ijara'ġa i'urame, ei hēa.

Nahā hēa ei aerē po ti nde judeus'ġarūive'ġa pokogi no javo.

²⁸ A'ero Jesus'ga ei hēa pe:

—Kui'i, ei ga hēa pe. Erejiko hete nde ji rehe ji poko po ti ga nehē javo, ei Jesus'ga. Oropoko ti jihi kiro, ei ga hēa pe.

Nanime Jesus'ga anhaġa mbojipe'ai hēara'yrahēa hugwi nahā hēa pokoga.

Jesus'ga omombi he'yjuhuva'ea tetirūa

²⁹ Aerē Jesus'ga hoi pea hugwi ogwoogwovo ypihua rembeyvyri Galilēia rembeyvyri okovo. Yvytyruhua arimo ga hoi oapyga oina.

³⁰ Ga pyri he'yjuhuve'ġa nduġanduri itetirūave'ġa nderunderua. Gweru ġa ipyka'naka'nave'ġa heakwagweve'ġa ndeheve onhi'iġe'ŷve'ġa ndeheve ika'naka'nave'ġa ndeheve ojipe'ġa ndeheve he'yive'ġa. Gahā ġa ġa nderuri ġa mondovo ġa noġa Jesus'ga pyri topohano ti ga ġa javo.

A'ero Jesus'ga imombigi ġatetirūa ġa hugwi. ³¹ A'ero ġa nhimomby'ai hepiaga ġatetirūa mombiga. A'ereki onhi'iġe'ŷve'ġa onhi'i reki. Gwepia ġa Jesus'ga ika'naka'nave'ġa nda'oa imombyryvame. Ipyka'naka'nave'ġa ami ogwovo reki. Heakwagweve'ġa gwepia reki. A'ero pevove'ġa Tupana'ga

mbohetei onhimongyavo okwaha hete Tupana'ga Israelva'ea rakykwepo-hara'ga nduvihavuhuhete'ga javo.

*Jesus'ga omondouka mbatera quatro milva'ea pe
(Marcos 8.1-10)*

³² Aerē Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ga pe:

—Pejo ti ji pyri.

Ga ndurame ga pyri ga ei ġa pe:

—Iporia'i ġa ji ve avove'ga he'yjuhuve'ga. A'ereki ġa ndogwerecoa'javi mbatera dois okira ġwaramo ji pyri, ei Jesus'ga. Namondoukapotari ji ġa ġanonga pe ġa i'ue'ymame. A'ero po ti ġa pytupavamo pehea rupi ġwe'ouhũro nehē, ei Jesus'ga.

³³ Jesus'ga remimbo'ehara'ga ei ga pe:

—Ma hugwi po ti nhande ipyhygi he'yjuhuva'ea mbatera ġa pe avo on-gae'yi me tokogahi ti ġa javo? ei ġa.

³⁴ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Maramomi pe herekoi pães?

—Sete, ei ġa ga pe. Moko'i pira'ia orogwereco no, ei ġa.

³⁵ Pevove'ga pe Jesus'ga ei:

—Peapy ti yvyvo, ei ga ġa pe.

³⁶ Kiro ga ipyhygi mbatera – kiroki sete pães pira'ia reheve. A'ea rehe ga nhi'igi Tupana'ga pe ndepiry hete nde imbuhuruka javo. A'ero ga haygwe'rogwe'rogi pães pira'ia reheve imondomondo ġwemimbo'ehara'ga pe. Kiro ġa imondomondo pevove'ga pe. ³⁷ A'ero ġa nhaporemō i'ui onhimoytaromo.

Ga i'urē Jesus'ga remimbo'ehara'ga imono'oġi hembyruera imondovo yrua pype. He'yjuhuva'ea hembyruera opyta reki garembihaygwe'rogagwera. A'ereki ġa ndo'upavi. He'yjuhuva'ea seteva'ea yrua tynahē. ³⁸ Kiroki ġa o'u pevo Jesus'ga pyri – ġa ko he'yjuhu hete ranuhũ. Quatro milve'ga ko o'u akwaimba'ero. Kunhangwera'ga tayri'ga pavēi i'ui no. Nahā Jesus'ga japoi ahemonhimomby'ava'ea he'yje'ỹva'ea imbovua imondovo ġa pe.

³⁹ A'ero Jesus'ga pevove'ga mondoukari ġanonga pe. Ga horame ga avi yharuhua pype herogwovo aherovai herovahema ypihua rembe'yi pe cidade de Magadā me.

16

*Eapo ti ahemonhimomby'ava'ea, ei ahe Jesus'ga pe
(Marcos 8.11-13; Lucas 12.54-56)*

¹ Aerē fariseus'ga nduri Jesus'ga pyri saduceus'ga pavēi ovahema.

—Tihepia ti gapopoakara, ei ġa ojohupe. Mara'ngu po Tupana'ga okovo ga pyri ga mbopopoaka? Tupana'ga ga mbopopoakare'ymame po ti nhande ga mbotegwetei, ei ġa ojohupe.

Nurā ġa ei Jesus'ga pe:

—Eapo ti ahemonhimomby'ava'ea. Torohepia ti, ei ġa ga pe.

² A'ero Jesus'ga ei reki ġa pe:

—Ka'aru iġwaġahivame yvaga pe ei: “Ko'emame po ti kwara ima'eġatui nehē.” Nahā pe ei, ei Jesus'ga ġa pe.

³—Ypyhajive iġwaġahivame yvaga hovapitymbyguhurame pe ei: “Amana po ti ikyri nehē.” Nahā pe ei, ei Jesus'ga.

—Pehepia pe yvaga ikwahava aerēva'ea ima'eġatua. Hepiaga'javame pe pekwaha aerēva'ea ikyra. A'ea pe pekwaha katu, ei Jesus'ga ġa pe. Emo imbaragwahave'ỹve'ga ja po pe reki. Pehepia tehe pe ojipeva'ea aġwamova'ea –

kiroki a'ea okwahavuka aerēva'ea. Emo pe napembaragwahavi reki aerēva'ea rehe, ei Jesus'ga.

⁴—Agwamova'ero peko te'varuhu pa pe, ei Jesus'ga ġa pe. Ndapekoi pe Tupana'ga nhi'īga rehe pejikoge'yma ga rehe. Pe'e pe: “Jesus'ga japorame jate nhande ve ahemonhimomby'ava'ea, a'ero po ti nhande ei ikwahava nehē: Tupana'ga ga poko. A'ea po ti nhande xa'e hepiagame nehē.” A'ea pe ei, ei Jesus'ga. Ndoapoukari po ti Tupana'ga ojipea ahemonhimomby'ava'ea pe me nehē. Ojikwe ymyahū ga oapo ahemonhimomby'ava'ea Jonasva'ea mohemame onhi'īga mombe'uharava'ea mohemame. A'ea jate po ti ga ikwahavukara'javi pe me nehē ji Jesus'ga poko javo.

A'ea erame Jesus'ga hoi ġa hugwi ogwovo.

*Penhimboko'i ti, ei Jesus'ga ġwemimbo'eaatyviva'ea rehe
(Marcos 8.14-21)*

⁵ Ogwovo ġa hugwi Jesus'ga herohoi herogwovo ypihua aherovai ġwemimbo'ehara'ġa pavēi. Omoka'nhy ġa pāo herohoe'yma ojupi.

⁶ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Penhimboko'i ti pāo mbovuhava rehe fariseus'ġa apoa rehe saduceus'ġa apoa rehe no, ei Jesus'ga.

⁷ Gareximimbo'ehara'ġa nhomonhi'īgi a'ero.

—Jesus'ga ei na. A'ereki nhande ndiheruri pāo nhande rupi, ei ġa ojohupe.

⁸ Ganhi'īga kwahavame Jesus'ga ei ġa pe:

—Maraname pe nhomonhi'īguhūi nhande ndiheruri pāo javo? Ndapejikogi'i'i pe ji rehe ndirekoi pāo javo, ei Jesus'ga ġa pe.

⁹ Napenhimombaragwahakatui pe ji'ea rehe? Ndapekwahava'javi pe cinco pães – akoja ji ahaygwe'rogwe'ro imondomondouka cinco milve'ġa pe? Ndapekwahava'javi pe hembyruera? Maramomi yrua pype pe imono'ono'oġi hembyruera? ¹⁰ Ndapekwahava'javi pe sete pães? Akoja ji ahaygwe'rogwe'ro imondomondouka quatro milve'ġa pe. Ndapekwahava'javi hembyruera? Maramomi yrua pype pe imono'ono'oġi hembyruera? ¹¹ Maraname pe napenhimombaragwahavihu ji erame pe me kiro? Pāo pe rūi ji ei pe me. A'e ji pe me: Penhimboko'i ti fariseus'ġa apoa rehe saduceus'ġa apoa rehe no. A'ereki ġa'apoa ko pāo mbovuhava ja, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

¹² A'ero Jesus'ga remimbo'ehara'ġa nhimombaragwahavi ga'ea rehe.

—Pāo mbovuhava pe rūi Jesus'ga ei, ei ġa a'ero. Fariseus'ġa nemimbo'ea pe Jesus'ga ei. Saduceus'ġa nemimbo'ea pe Jesus'ga ei no penhimboko'i ti ġanemimbo'ea rehe javo, ei ġa.

*Nde ko Cristoramo, ei Pedrova'ea Jesus'ga pe
(Marcos 8.27-30; Lucas 9.18-21)*

¹³ Aerē Jesus'ga hoi cidade koty Cesaría de Filipe koty. Ovahemame pevove'ġa gwyri pe Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Marāi ġa ji ve jipi? ei Jesus'ga ġa pe okovo yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. ¹⁴ A'ero gareximimbo'ehara'ġa ei Jesus'ga pe:

—Ojipe'ġa ei nde ve: “Ga ko João Batista'ga,” ei ġa nde ve, ei ġa Jesus'ga pe. Ojipe'ġa ei nde ve: “Ga ko Elias'ga.” Ojipe'ġa ei nde ve: “Ga ko Jeremias'ga. Po Jeremiasva'ea rūi ga rekoi, a'ero ga oko ojipe'ga Tupana'ga nhi'īga mombe'uharava'ea pyteripeve'ga.” Nahā ġa ei nde ve, ei Jesus'ga remimbo'ehara'ġa Jesus'ga pe.

¹⁵ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Pehe, marāi pe ji ve jipi?

¹⁶ A'ero Simão Pedro'ga ei ġa pe:

—Nde ko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo ereko. Nde ko Tupana'ga ra'yramo avuiramave'ga ra'yramo ereko, ei Pedro'ga Jesus'ga pe.

¹⁷ A'ero Jesus'ga ei:

—Simão, João'ga ra'yra, ei Jesus'ga Simão Pedro'ga pe. Pyry hete nde ve nde a'ea kwahavame Jesus'ga ko Cristoramo Tupana'ga ra'yramo javo. A'ereki yvyakotyve'ga rũi okwahavuka nde ve. Jiruva'ga reki yvagipeve'ga ikwahavukari nde ve ga ko Cristo'ga jira'yra'ga javo, ei Jesus'ga Pedro'ga pe. A'itituhêva'ea pe nde ei.

¹⁸ —Jihi a'e nde ve a'itituhêva'ea pe kiro no. Nderera ko Pedro. Ita xa'e nhande jupe. Ita ndojijyi upa. Na jitehe po ti jireheve'ga nhaporemo ndogwerojijyi ojeaporoğita ojikopige'yma ji rehe nehê. A'ereki ji ambojiko hete ġa ji rehe topohiryme ti ġa ji hugwi javo nehê. Omanorame vehevi po ti ġa kweravi mbapava koty okovo avuirama Tupana'ga pyri nehê, ei Jesus'ga.

¹⁹ —Na tuhê. Tupana'ga rekorame yvyakotyve'ga nduvihavuhuhetero avo yvya koty ġa mongovo onhi'ġa rupi, a'ero po ti ji nde mbopopoakari nehê, ei Jesus'ga Pedro'ga pe. A'ero po ti nde ei jireheve'ga pe nehê: “Nahanahã ti tapekoi.” Po a'ea nenhi'ġa, a'ea ko Tupana'ga nhi'ġa no, ei Jesus'ga Pedro'ga pe. Ojipea po ti nde ei nehê: “Nahanahã ti peko.” Po a'ea nenhi'ġa, a'ea ko Tupana'ga nhi'ġa no.

²⁰ A'ea mombe'urê Pedro'ga pe Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ga pe:

—Tapemombe'ui ti ġa pe Jesus'ga ko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo javo, ei Jesus'ga ġa pe.

Jesus'ga omombe'u omanoagwama

(Marcos 8.30–9.1; Lucas 9.22-27)

²¹ Kiro Jesus'ga nhimombe'ua'jaa'javi ġwemimbo'ehara'ga pe nahanahã po ti ji ve nehê javo.

—Taho ti ji cidade de Jerusalém me, ei Jesus'ga ġa pe. He'yiva'ea po ti ġa imondomondo hahyva'ea ji ve nehê xava'eve'ga ikwava'ehara'ga nduvihava'ga pavêi judeus'ga mbo'ehara'ga pavêi no. A'ero po ti ġa ji jukaukari nehê. Mokõi ji kirirê po ti nhimbogwerahava nehê, ei Jesus'ga ġa pe.

Nahanahã Jesus'ga imombe'ui aerêva'ea onhimombe'gwovo ġa pe.

²² A'ero Pedro'ga ga rerohoi irupe'i onhi'ġahyavo Jesus'ga pe.

—Na rũi po ti nde ve hahyhetea nehê! ei Pedro'ga ga pe. Tupana'ga ti tomombi ġa tandejukaukaryme ġa pe javo, ei ga Jesus'ga pe opojykaharete'ga pe.

²³ Opyryrÿ Jesus'ga javo Pedro'ga pe:

—Ejipe'a ti ji hugwi! A'ereki Satanás'ga nde monhi'ĩ. Nurã nde ei nanongara, ei Jesus'ga Pedro'ga pe. Eremombi pota nde jirekoa Tupana'ga nhi'ġa rupi. Tupana'ga reaporoğita atyvi ndereaporoğita. A'ereki Tupana'ga opota reki nhimanoa. Yvyakotyve'ga ndeaporoğita rehe nde ereko, ei Jesus'ga Pedro'ga pe.

²⁴ Kiro Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ga pe:

—Kiroki ġa oko pota nhiremimbo'eharamo – tokoyme ti ġa ġwemimbotarimova'ea rupi okovo nhiremimbotarimova'ea rupi, ei Jesus'ga ġa pe. Po ti ojipe'ga imbohahyukari ġa pe ġa jukavo vehevi nehê peko pe Jesus'ga reheva'ero javo ġa pe, toko jitehe ti ġa nhiremimbotarimova'ea rupi opohire'yma ji hugwi.

²⁵ —Kiroki ġa ndokopotari nhiremimbo'eharamo tajijukayme ti ġa javo – ġa po ti omano ogwovo hahyva'ea ruvihava pype nehê, ei Jesus'ga.

—Kiroki ġa ojipe'ga ġa jukai ġa jikoga ġwaramo ji rehe – omanorê po ti ġa oho upa avuirama Tupana'ga pyri nehê, ei Jesus'ga.

²⁶ —Ojipe'ga – kiroki ga e'i: “Ndakoi ti ji Jesus'ga remimbo'eharamo tamono'ono'õ ti ji mbatera jijive javo” – po ga imono'ono'ombavi mbatera ojive avo yvya koty, a'ero ga imono'ono'õtehei ojive novĩa ogwovo hahyva'ea ruvihava pype, ei Jesus'ga. A'ereki ahã ga pe ġahohava Tupana'ga pyri. A'ereki ahe nomondoi mbatera ohohava kwepykavamo ohorame Tupana'ga pyri, ei Jesus'ga.

²⁷ —Aerẽ po ti ji rura'javi avo vvyakotyve'ga pyri Tupana'gapyrive'ga pavẽi yvagipeve'ga pavẽi nehẽ. Jiruva'ga rendy'jandy'java pyteri pe po ti ji rekoijijoa nehẽ vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. A'ero po ti ji ikwepygi vvyakotyve'ga pe nehẽ. Po ga ndekokatui nhinhi'ĩga rendukatukatuavo, a'ero po ti ji rekokatui ga pe nehẽ, ei Jesus'ga. Po ga ndekote'varuhui nhinhi'ĩga renduve'yma, a'ero po ti ji imondoi hahyva'ea ga pe nehẽ, ei Jesus'ga.

²⁸ Kiroki ga o'ã Jesus'ga pyri – ga pe Jesus'ga ei:

—Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Omanoe'ymame ti agwa'ga pyteripeve'ga ji repiagi ji rurame kokoty penduvihavuhetero jitekovo nehẽ.

A'ea Jesus'ga ei okovo vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

17

Jesus'ga ra'oa ojirojijyi aherovaki (Marcos 9.2-13; Lucas 9.28-36)

¹ Aerẽ seis okirirẽ Jesus'ga ga nderohoi ojupi Pedro'ga Tiagova'ea reheve João'ga reheve no. João'ga ko Tiagova'ea irũ'ga. Jesus'ga ga nderohoi ga nderojiupia vvytyruhua arimo yvateuhuva'ea arimo. Ga tehe oko pevo a'ero Jesus'ga pavẽi.

² Pevo Jesus'ga ra'oa jirojijyi ġapyteri pe. Garova hendy'jandy'jahetero kwara ja. Ga'apoa tapy'ynhapira tiġahivuhuro ġwendy'jandy'javamo kwara ja.

³ Nanime ahe jipiukari ga pe onhi'ĩga Jesus'ga pe Moisésva'ea Eliasva'ea pavẽi – kiroki ahe ymyahũ hete omano.

⁴ A'ero Pedro'ga ei Jesus'ga pe ga renoina nde ko orepojkaharetero javo.
—Pyry nhanderekoa avo, ei ga Jesus'ga pe. Nde ipotarame po ti ji japoi tapyimbovyra pe me: ojipeji nde ve, ojipeji Moisés'ga pe, ojipeji Elias'ga pe, ei Pedro'ga Jesus'ga pe.

⁵ Ga nhi'ĩgame yvaġatiġa ijyvi ga arimo ga mongovo o'aġi pe. Hendy'jandy'ja yvaġatiġa. Nanime yvaġatiġa hugwi Tupana'ga nhi'ĩgi Jesus'ga mombe'gwovo:

—Agwa'ga ko jira'yra'ga nhiremia'nguhete'ga. Anhimohẽ hete ko ji ga rehe. Pehendu katu ti ganhi'ĩga, ei Tupana'ga.

⁶ Tupana'ga nhi'ĩga renduvame Jesus'ga remimbo'ehara'ġa ari ojovapyvo okyhyjiheteavo.

⁷ A'ero Jesus'ga ruri ga pyri opokoga ga ndehe.

—Pepo'ã ti, ei ga ga pe. Tapekyhyji ti, ei ga.

⁸ Ojovavurame Jesus'ga jate ga ga repiagi. A'ereki ahe oho jipe.

⁹ Jesus'ga jyvi vvytyruhua hugwi ġwemimbo'ehara'ġa pavẽi ogwovo. Ojyvame ga ei ġa pe:

—Pehepia pe jira'oa jirojijyirame. A'ea tapemombe'ui na'ẽ. Aerẽ ji kweravame gwe nhimanoa hugwi ti pemombe'u.

A'ea Jesus'ga ei ga pe okovo vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

¹⁰ A'ero garemimbo'ehara'ġa ei ga pe:

—Nderura renonde ti Elias'ga tuhu nehē, ei ġa Jesus'ga pe. A'ea ahembo'ehara'ġa ei. Maraname ġa ei na? ei Jesus'ga remimbo'ehara'ġa Jesus'ga pe.

¹¹ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Omombe'u katu ġa, ei Jesus'ga. Eliasva'ea uhu naē ġandeaporoġita rerojijypava, ei Jesus'ga ġa pe. ¹² Jihi ki a'e te a'e pe me: Eliasva'ea uhu jipe ikwehe. Nonhimombaragwahavi ġa ahe rehe ahe kwahave'yma, ei Jesus'ga. Okovo ġwemimbotarimova'ea rupi ġa ndekote'varuhuro ahe ve reki. Na jitehe po ti ġa imondoi hahyva'ea ji ve nehē no, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

¹³ A'ero Jesus'ga remimbo'ehara'ġa ikwahavi. “João Batistava'ea pe Jesus'ga ei Eliasva'ea mombe'urame nhande ve,” ei ġa ovytyeri pe.

Jesus'ga ombojipe'a anhaġa ahera'yrava'ea hugwi
(Marcos 9.14-29; Lucas 9.37-43a)

¹⁴ Aerē Jesus'ġa ndurame he'yive'ġa pyri a'ero akwaimbae'ga ruri ġwenypy'anduruga Jesus'ga rovai pyteri pe jijoheva'ero ore poko ti javo.

¹⁵ —Eporogwety jira'yra'ga, ei ga Jesus'ga pe. Heagwryry hete ga karugwate'varuhua ga rerekoro ġwaramo. Tiruahū ga pe. O'ao'a ga tata pype jipi yhya pype jipi no, ei ga Jesus'ga pe. ¹⁶ Aru ji ga neremimbo'ehara'ġa pyri tomombi ti ġa karugwara ga hugwi javo novīa, ei ga. Ga nomombigi reki ga hugwi. A'ereki ġa ndipopoakari jupe, ei ga Jesus'ga pe.

¹⁷ A'ero Jesus'ga ei ġa pe nhaporemo:

—Ndapejikogiuhu pe ji rehe pejikote'varuhuavo. Pe ji mombitu pejjupa. Manameuhū po ti pe jikogi ji rehe nehē naerū? ei Jesus'ga ġa pe. Peru ti tayri'ga avo ji pyri, ei Jesus'ga.

¹⁸ Ga tayri'ga rerurame Jesus'ga e'iahy Diabo'gapyriva'ea pe anhaġa pe imbojipe'avo tayri'ga hugwi. Oho hete anhaġa tayri'ga hugwi a'ero. A'ea rupi jitehe tayri'ga nhimohiġatui a'ero.

¹⁹ Aerē Jesus'ga tehe ga rekorame garemimbo'ehara'ġa nduri ga pyri. A'ero ġa ei ga pe:

—Maraname anhaġa ndojipe'ai tayri'ga hugwi ore erame jupe ko?

²⁰ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Napembojipe'ai pe ga hugwi. A'ereki xunhi hete tuhē pe pejiko Tupana'ga rehe, ei Jesus'ga. Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Po pe jikogi gwere jitehe Tupana'ga rehe, a'ero po pe ei agwava'ea pe yvytyruhua pe eho agwa hugwi egwovo pevo javo, a'ero ihoi. Po pe jikogi gwere jitehe Tupana'ga rehe tegwete onhimiva'ea pe me, ei Jesus'ga ġa pe. ²¹ Nanongarava'ea anhaġa po ti pe imbojipe'ai nehē penhi'inhi'iġame jate Tupana'ga pe pe i'ue'ymame jate tanhi'inhi'i ti Tupana'ga pe javo no, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Jesus'ga omombe'ua'ja omanoaġwama
(Marcos 9.30-32; Lucas 9.43b-45)

²² Ga nduvame Galilíapeve'ġa gwryri pe Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe: —Uhu ġwerī nhimondohava apiavo ġapo pe. Ji pyhy po ti ġa nehē, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. ²³ A'ero po ti ġa ji jukai nehē. Mokōi ji kirirē po ti nhimbogwerahava nhimanoa hugwi nehē, ei Jesus'ga.

Henduvame garemimbo'ehara'ġa ndovy'arihu a'ea rehe.

Omono'ō ahe itambere'ia ojatykahavuhua pe

²⁴ Aerē Jesus'ga ruri cidade de Cafarnaum me ġwemimbo'ehara'ġa pavēi. Ga vahemame ġa nduri Pedro'ga pyri – kiroki ġa opyhy itambere'ia judeus'ġa

hugwi imono'ono'oğa tiapokatua'ja ti nhandejatykahavuhua javo. A'ero ęa ei Pedro'ga pe:

—Marã? Nembo'ehara'ga po nombuhuri jipi itambere'ia toapokatua'ja ti ęa ojatykahavuhua javo? ei ęa Pedro'ga pe.

²⁵—Omondo ga jipi, ei Pedro'ga ęa pe.

Aerẽ Pedro'ga hoi ogwovo onga pype. Ga vahemame pevo Jesus'ga pyri Jesus'ga eypy ga pe:

—Simão, ei Jesus'ga ga pe. Marãi nde? Avo yvya koty ma'ęa hugwi ęanduvihavuhu'ęa ipyhygukari itambere'ia imono'ono'oğa ojive? Mara'ngu po nde javo: “Ogwyriveve'ęa hugwi po ęa ipyhygi”? Mara'ngu po nde javo: “Hajiheve'ęa hugwi po ęa ipyhygi”? Marãi nde naerũ? ei Jesus'ga Simão Pedro'ga pe.

²⁶ A'ero Pedro'ga ei Jesus'ga pe:

—Hajiheve'ęa hugwi ęa ipyhygi, ei ga.

Henduvame Jesus'ga ei:

—A'ero ti ęagwyriveve'ęa tomondoyme, ei Jesus'ga. ²⁷ Nhande ko Tupana'ga gwyriveve'ea. Nurã po ti nhande nimondoi ęa pe hamo nehẽ, ei Jesus'ga. Tihayvaryme ti ęa hehe javo timondo ti nhande ęa pe nehẽ. Eho ti ypiahu pe pira mbo'a a'ero. Kiroki o'u ypy – epyhy ti imbojuruja. Jurua pype po ti nde hepiagi itambere'ia nehẽ. Ehekyi ti itambere'ia jurua hugwi itambere'ia rerua imondovo ęa pe – kiroki ęa omono'ono'õ itambere'ia tiapokatua'ja ti nhandejatykahavuhua javo. Ere ti ęa pe: “Koro ko Jesus'ga remimondoa nhiremimondoa no.” A'ea ti ere ęa pe imondovo ęa pe, ei Jesus'ga Pedro'ga pe.

A'ero Pedro'ga hoi pira mbo'a hepiaga itambere'ia jurua pype herua imondovo itambere'ia ęa pe a'ero.

18

Manamo nhandejoheva'ero? ei ahe
(*Marcos 9.33-37; Lucas 9.46-48*)

¹ Aere'ĩ Jesus'ga remimbo'ehara'ęa nduri Jesus'ga pyri. Kiro ęa ei ga pe:

—Tupana'ga oko yvyakotyve'ęa nduvihavuhuhetero kiro. Manamo nhandejoheva'ero huvihavamo ga pyri? ei ęa.

² Kiro Jesus'ga tayri'ga mbuhurukari ojipyri a'ero epo'ã ti ęapyteri pe javo.

³ A'ero ga ei ęwemimbo'ehara'ęa pe:

—Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Perojijyi ti pejeaporoęita penhimbohetee'yma tayri'ęa ja, ei Jesus'ga. Po pe ndaperojijyi pejeaporoęita nehẽ, a'ero po ti Tupana'ga ndokoi penduvihavuhuhetero nehẽ. ⁴ Kiroki ęa tayri'ga ja nonhimbohetei – ęahã ko koji'i huvihava ojipe'ęa hohe Tupana'ga pyri huvihavuhete'ga pyri, ei Jesus'ga ęa pe.

⁵ —Kiroki ęa jireheva'ero ęwaramo gwereko katu tayri'ga'jave'ga ga oko Jesus'gareheva'ero javo – jiji tuhẽ reki ęa ji rerekokatui, ei Jesus'ga ęwemimbo'ehara'ęa pe.

Tiruahũ hete ęa pe, ei Jesus'ga
(*Marcos 9.42-48; Lucas 17.1-2*)

⁶ —Tiruahũ hete po ti ęa pe nehẽ – kiroki ęa ombote'va tayri'ga'jave'ga jireheve'ga ga mbopogweavo ite'varuhuva'ea rehe, ei Jesus'ga. Omano jipe po ęa hamo tombote'varyme ti ęa jireheve'ga, ei Jesus'ga. Po ahe nhapytĩ ęajura rehe itaruvihavuhua ipohyiva'ea yngu'a'javuhuva'ea ęa momboa ypiahua ruvihava pype ęa mbotypyvyga, a'ea ko tiruahũhetero ęa pe. Koji'i

tiruahũ hete ġa pe ġa jireheve'ga mbote'varuhurame huvihava'garũive'ga, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

⁷—Tiruahũ hete vvyakotyve'ġa pe. A'ereki jara'ġa ombote'varuhu ojipe'ġa jipi. Na tuhẽ po ti jipi nehẽ, ei Jesus'ga. Ga pe po ti tiruahũ hete nehẽ no – kiroki ġa ġa mbote'varuhu, ei Jesus'ga ġa pe.

⁸—Nurã ji ei nde ve: Po epoa pyvõ ojipejiva'ea pyvõ nde rekote'varuhui, a'ero ti ehaygwe'ro epoa ejihugwi imomboah nahã imombiga ejekote'varuhua! Na jitehe nde ejekote'varuhurame epya pyvõ ojipejiva'ea pyvõ ehaygwe'ro ti epya nahã imombiga ejekote'varuhua, ei Jesus'ga. Tiruahũ po ti nde ve ndepoa mombora nehẽ ojipejijatero ġwaramo ndepoa avuirama, ei Jesus'ga. Tiruahũ po ti nde ve ndepya mombora nehẽ no nde po'ame'yma ġwaramo avuirama, ei Jesus'ga.

—Emo po imombore'yma nde neremombigi ejekote'varuhua, a'ero koji'i po ti tiruahũ nde ve nehẽ Tupana'ga nde momborame hahyva'ea ruvihava pype nde rekote'varuhuro ġwaramo. Pevo po ti nde ruvi avuirama herekote-heavo epoa mokõiva'ea epya mokõiva'ea no novĩa nehẽ, ei Jesus'ga.

—A'ero ji ei nde ve: Koji'i pyry nde imomborame epoa epya reheve ejekote'varuhua mombiga egwovo yvagi pe Tupana'ga pyri, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe, ġambote'varuhua mombora pe javo.

⁹—Po ejeakwara pyvõ ojipejiva'ea pyvõ nde rekote'varuhui, a'ero ti ehkyi ejeakwara imomboah nahã imombiga ejekote'varuhua! ei Jesus'ga. Tiruahũ nde ve ndereakwara mombora nehẽ ojipeji jatero ġwaramo ndereakwara avuirama.

—Emo po imombore'yma nde neremombigi ejekote'varuhua, a'ero po ti koji'i tiruahũ nde ve nehẽ Tupana'ga nde momborame hahyva'ea ruvihava pype nde te'varuhuro ġwaramo. Pevo po ti nde ruvi avuirama herekote-heavo ejeakwara mokõiva'ea novĩa nehẽ, ei Jesus'ga.

—A'ero ji ei pe me: Koji'i pyry nde imomborame ejeakwara ejekote'varuhua mombiga egwovo yvagi pe Tupana'ga pyri, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Gambote'varuhua mombora pe Jesus'ga ei imombe'urame ġandeakwara mombora.

Ovelha ika'nhympyra (Lucas 15.3-7)

¹⁰—Pearõ hete ti tayri'ġa'jave'ġa. Tape'eaġwami ti: “Ga koty po ti ji nda-jirovagi nehẽ.” Na rũi ti peko, ei Jesus'ga. A'e ji pe me: Ganderekokatuhara'ġa ko Tupana'gapyrive'ġa yvagipeve'ġa. Gahã omombe'u pa Tupana'ga pe nahanahã ġa oko te'varuhu tayri'ġa'jave'ġa pe javo. Nane'ymi tayri'ġa'jave'ġa nderekokatuhara'ġa ndekoi yvagi pe jiruva'ga pyri yvagipeve'ga pyri javo ga pe. A'ero Tupana'ga tayri'ġa'jave'ġa pokogukari ġa a'nguavo, ei Jesus'ga.

¹¹ Pearõ ti tayri'ġa'jave'ġa. A'ereki ji ajo vvy koty tamombo ti ji vvyakotyve'ġa ndekote'varuhua ġa hugwi ġa mbojikoguka ji rehe javo. Kiroki ġa ndogwerekoi gwepiakatuhara'ġa oka'nhyve'ġa ja – ġandekote'varuhua ti ji tamombo, a'e ji jijo jitekovo vvyakotyve'ero yvagipeve'ero no, ei Jesus'ga.

¹²—Po akwaimbae'ga gwereko ġwenymbava cem ovelhas. Po ojipeji oka'nhy ga hugwi, ndohoi re po ga heka naerũ? Gweja po ga he'yiva'ea noventa e nove ovelhas ogwovo vvytyruhua rupi hekaheteavo ojipe'ia. ¹³ Po ga hepiagi ovelha, a'ero po ga roryroryvamo hehe. Hory po ga jara rehe noventa e nove ovelhas rehe ika'nhyve'ya'ea rehe novĩa. Koji'i po ga roryroryvamo akoja rehe ojipejiva'ea rehe, ei Jesus'ga. Ndopotari po ga ojipejiva'ea vehevi ika'nhyname, a'e ji imombe'ukatuavo pe me, ei Jesus'ga.

14 —Na jitehe yvagipeve'ga penduvete'ga roryroryhetero tayri'ga'jave'ga ndehe. Ndopotari ga ġa ndekote'varuhurame. A'ereki okote'varuhurame ġa oko oka'nhyve'ga ja ga pe, ei Jesus'ga.

Po ndekotyve'ga ite'varuhu nde ve, ei Jesus'ga

15 —Po ndekotyve'ga ite'varuhu nde ve – kiroki ga ojiko ji rehe nde ja – po ga ite'varuhu nde ve, a'ero ti eho ga pyri. Ojipe'ga ndovakie'ŷ ti eho ga pyri, ei Jesus'ga. Ere ti ga pe: “Nahanahã nderekote'varuhua ji ve.” A'ea ti ere ga pe, ei Jesus'ga. Po ga nenhi'iġa rendu katu opohia okote'varuhua hugwi nehẽ, a'ero po ti nde jikoty'ara'javi ga pavẽi nehẽ, ei Jesus'ga.

16 —Po ga nohendukatui nenhi'iġa nehẽ, a'ero ti eroho ojipe'ga ejupi ga rerovahema ga pyri. Doisve'ga vehevi pyry nde ġa nderohoi ga pyri ġa nderovahema nehẽ, ei Jesus'ga. Erea'ja ti ga pe ejupive'ga henduvame: “Nahanahã nderekote'varuhua ji ve.” A'ea ti erea'ja ga pe, ei Jesus'ga. Ga ti tohendu pa nenhi'iġa doisve'ga. Pyry ojipe'ga henduvi no nde erame ga pe. A'ero po ti ġa ikwahavi nehẽ nahanahã akoja'ga rekote'varuhui ga pe javo, ei Jesus'ga. A'ero po ti ġa ei ga pe nehẽ: “Nahanahã nderekote'varuhua ga pe.”

17 —Po ga nohendukatui ve ġanhi'iġa vehevi no, a'ero ti emombe'u ġa pe nhaporemo – kiroki ġa ojiko ji rehe ojatykavo jipi tihendu katu ti Tupana'ga nhi'iġa javo. A'ero po ti ġa ei ga pe nehẽ: “Nahanahã nderekote'varuhua ga pe.”

—Po ga nohendukatui ġanhi'iġa no, a'ero ti ere ga pe: “Itambere'ia mono'õhara'ga ja ko ga ji ve.” A'ea ti ere ga pe.

A'ea Jesus'ga e'i. A'ereki judeus'ga ndojihe'ari itambere'ia mono'õhara'ga ndehe ġa ite'varuhu javo – kiroki ġa omono'õ itambere'ia governo pe.

Aerẽ po ti pe ei nehẽ, ei Jesus'ga

18 —Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Aerẽ po ti pe ei nehẽ: “Nahanahã ti tapekoi.” Po a'ea nenhi'iġa, a'ea ko Tupana'ga nhi'iġa no, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe.

—Aerẽ po ti pe ei nehẽ: “Nahanahã ti peko.” Po a'ea nenhi'iġa, a'ea ko Tupana'ga nhi'iġa no, ei ga ġa pe.

19 —Ojipea ji imombe'ukatui pe me, ei Jesus'ga. Po yvya koty doisve'ga pepyteripeve'ga ei: “Nahanahã ti xa'e Jesus'ga ruva'ga pe yvagipeve'ga pe nahanahã ore ipotari javo.” Ojo'ja pe erame nahã ga pe po ti ga penhi'iġa rendukatui, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe. ²⁰ A'ereki ji ako jireheve'ga pyteri pe ġa pokoga nhinhi'iġa Tupana'ga pe ġa pavẽi – kiroki doisve'ga onhi'ĩ Tupana'ga pe nhinhi'iġa rupi ġa ndekopotaro ġwaramo. Po ojipe'ga ei a'ea jitehe no, a'ero po ti ji rekoi ġapyteri pe nhinhi'iġa Tupana'ga pe ġa pavẽi no, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe.

Ite'varuhu ahapyriva'ea

²¹ A'ero Pedro'ga ruri Jesus'ga pyri hete ga renoina nde ko jipojykaharetero javo ga pe. Ga e'i:

—Nhiirũ'ga rekote'varuhurame ji ve, maramomi po ti ji ndahaykai ga garekote'varuhua renonhe'yma a'ero hamo? Seterame ti ji tahaykayme ga? Maramomi? ei Pedro'ga Jesus'ga pe.

²² —Seterame jate rũi, a'e ji, ei Jesus'ga. Koji'iheterame ti terehaykai ga garekote'varuhua renonhe'yma. Quatrocentos e noventarame ti terehaykai ga, ei Jesus'ga Pedro'ga pe terehaykaaġwami tuhẽ ti ga a'ero javo. ²³ A'ereki nahã Tupana'ga opota.

—Marã hekoi kiro yvyakotyve'ga pe ġa erame Tupana'ga nhanderuvi-havuhhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me

imombe'gwovo a'ea'java'ea pe me kiro, ei Jesus'ga. Ganduvihavuhu'ga ei: “Maramomi itambere'ia ji imbuhu'raği jipyrive'ğa pe ikwehe? Tamonhi'ĩ ti ji ikwatijara ikwahava,” ei ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

²⁴ —Ga ikwatijara monhi'igame gapyrive'ğa gweru ojipe'ga rerovahema ga pyri. Ga ko gapyrive'ga jitehe. Gaha ға gweru oreruvihavuhu'ga ombuhu'rã ga pe ikwehe javo. He'yjuhuheteva'ea reki itambere'ia milhões ga ombuhu'rã ojipyrive'ga pe. ²⁵ Opo'ru pa gapyrive'ga itambere'ia. Nurã tegwete imondoa'java gwuvihavuhu'ga pe.

—A'ero garuvihavuhu'ga ei ға pe: “Peroho ti ga mondovo ojipe'ga pe itambere'ia kwepyga ga rehe itambere'ia rerua ji ve. Garembirekohẽa ti peroho gara'yra'ға ndeheve ға mondovo ojipe'ға pe itambere'ia kwepyga ға ndehe itambere'ia rerua ji ve. Peroho ti gambatera imondopava ojipe'ga pe itambere'ia kwepyga itambere'ia rerua ji ve. A'ereki ga gweroho hete itambere'ia ji hugwi imbuhura'jave'yma ji ve,” ei ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

²⁶ —A'ero gapyrive'ga ei gwerohopotarame: “Jiruvihavuhuro terenhimbaekwahivi ji rehe. A'ero po ti ji imondopava'javi itambere'ia nde ve nehẽ.” Nahã ga etehei gwuvihavuhu'ga pe ғwenypy'anduruga ga pyri ndehe ko ji hohe javo, ei Jesus'ga.

²⁷ —A'ero garuvihavuhu'ga ei ga pe: “Kiro ji nahenonha'javi embuhu itambere'ia jave'yma,” ei ga ojipyrive'ga pe ga porogwetyga, ei Jesus'ga.

—Ojipe'ға pe ojipyrive'ға pe ga ei: “Taperohoa'javi ti ga,” ei ga ға pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

²⁸ —Ndogwerohoa'javi ға ga a'ero. Kiro ga hoi ға hugwi ogwovo ojipe'ga repiaga gwuvihavuhu'gapyrive'ga repiaga – kiroki ga gweroho'ã ndahe'yiva'ea dez itambere'ia ga hugwi tuhẽ imondoa'jave'yma ga pe. Opyhygahy ga ga juvyga. Kiro ga ei ga pe: “Embuhura'ja ji ve itambere'ia – kiroki nde ereroho'ã ji hugwi ikwehe,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

²⁹ —Ga ғwenypy'anduru gapyra pyri a'ero nde ji hohe javo. Kiro ga ehetei ga pe: “Terenhimbakwahivi ji rehe. A'ero po ti ji imondopava'javi itambere'ia nde ve nehẽ,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

³⁰ —“Embuhu tuhẽ kiro ji ve,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

—A'ero ga ga rerohoi ga mondovo cadeia pype, ei Jesus'ga. “Cadeia pype po ti nde pytai nehẽ,” ei ga. “Nde imondopava'javame jate itambere'ia ji ve po ti nde hemi jugwi a'ero nehẽ,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

³¹ —Ganduvihavuhu'gapyrive'ға hepiagi ga okote'varuhurame ga pe. Ndovy'ari ға ga repiaga. A'ero ға hoi gwuvihavuhu'ga pyri imombe'upava, ei Jesus'ga. ³² A'ero ғanduvihavuhu'ga ga mbuhurukari ojipyri – kiroki ga omongi ojipe'ga cadeia pype ji ndaporogwetygi ga javo. A'ero ga ruri gwuvihavuhu'ga pyri ovahema.

—Kiro garuvihavuhu'ga ei ga pe a'ero: “Ereko te'varuhu nde,” ei ga ojipyrive'ga pe. “Nde ere'e ji ve oji'i terenhimbakwahivi ji rehe javo. Nurã ji ei nde ve: Nahenonha'javi nde ve embuhu ji ve itambere'ia jave'yma. ³³ Na jitehe po nde nerehenonha'javi ga pe hamo,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

³⁴ —Onhimonha'ngavo ojipyrive'ga rehe ga ga mondoi ға pe – kiroki ға omondo hahyva'ea okote'varuhuve'ға pe jipi, ei Jesus'ga. “Tomondo ti ға hahyva'ea nde ve nehẽ,” ei ga ojipyrive'ga pe, ei Jesus'ga. “Nde imbuhupava'javame jate itambere'ia ji ve po ti ға nomondoa'javi hahyva'ea nde ve nehẽ,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

³⁵ —Na jitehe po ti jiruva'ga yvagipeve'ga pe nderekopavi nehẽ pe henonha'javame peirũ'ға ndekote'varuhua pejive jireheve'ға

ndekote'varuhua pejive. Pe'ji hete ti pejiyvyteri pe: “Nahenonha'javi ti g'andekote'varuhua,” ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

19

Ahepohira hembirekoa hugwi

(*Mateus 5.31-32; Marcos 10.1-12; Lucas 16.18*)

¹ Aerē a'ea mombe'upavame Jesus'ga hoi Galiléiapeve'ġa gwyra hugwi ua Judéiapeve'ġa gwyri pe. Pevo ga vahemi rio Jordão aherovaja hugwi.

² He'yjuhuve'ġa nduri ga reviri ovahema ga pyri. Pevo ga imombigi karugwara itetirūave'ġa hugwi a'ero.

³ Kiro fariseus'ġa nduri ga pyri no.

—Tihepia ti gareaporoġita, ei ġa ojohupe. Mara'ngu po ga nhande nhi'ĩpondekwakatuavo imombe'gwovo nehē? Tihepia ti ganhimboteġwetea a'ero, ei ġa ojohupe.

Nurā ġa ei Jesus'ga pe:

—Marāi naerū? ei ġa. Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi ġa ndekoi opohirame ġwembireko'ġa hugwi kunhangwera'ġa hugwi jipi naerū? ei fariseus'ġa Jesus'ga pe.

⁴ A'ero Jesus'ga ei:

—Pekwaha pe Tupana'ga rembikwatijarukara Moisésva'ea pe. A'ea e'i: “Jypya Tupana'ga oapo akwaimbae'ga kunhahēa reheve,” e'i.

⁵ “Nurā akwaimbae'ġa ja'ogi uva'ġa hugwi oy'ġa hugwi no ġwembirekokaturo.

Ga ojogwerekoro ġwaramo ojipejiva'ea'java'ea akwaimbae'ga kunhahēa pavēi,” e'i Tupana'ga ikwatijaruka hako, ei Jesus'ga.

⁶ A'ero mokonha ja rūi akwaimbae'ga garembirekohēa pavēi. Ojipejiva'ea ja ġa ndekoi ġwembirekorame. A'ero ti ġa topohiryme ojohugwi. A'ereki Tupana'ga ġa mohembirekoi, ei Jesus'ga.

⁷ A'ero fariseus'ġa ei Jesus'ga pe:

—Moisésva'ea remimbo'eagwera e'i hako: “Opohipotarame ti akwaimbae'ġa tokwatija kunhangwera'ġa pe apohi ji kiro nde hugwi javo. Ikwatijarame jate po ti ġa ġwembireko'ġa mondoi ojihugwi,” ei Moisésva'ea hako, ei ġa.

—Tupana'ga ipotare'ymame ġapohira, maraname Moisésva'ea ei a'ea nhande mbo'eavo hehe? ei fariseus'ġa Jesus'ga pe.

⁸ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Napeangarihu pe penhimbireko'ġa nderekokatue'yma. Nurā a'ea Moisésva'ea ei, ei Jesus'ga. Jypya ko Tupana'ga nomboja'ogukari ġa, ei Jesus'ga ġa pe.

⁹ —Jihi a'e pe me: Kiroki ga opohi ġwembirekohēa hugwi ojipe'ga hēa rerohoro ġwaramo ojihugwi hēa rerekovo – a'ero po ti ga topohi hēa hugwi opohipotarame. Po ojipe'ga ndogwerohoi hēa hēarembireko'ga hugwi hēa rerekoe'yma, a'ero ti hēarembireko'ga topohiryme tuhē hēa hugwi. Po ga opohi tehe hēa hugwi ojipe'ga hēa rerohoe'ymame, a'ero po ti ga ajuajuri ojipehēa rerekoro ġwaramo nehē. Nahā po ti ga rekote'varuhui nehē oajuajuro ġwaramo. Kiroki ga hēa rereko hēarembireko'ga pohirirē hēa hugwi – gaha hēa mboajuaju hēa rerekoro ġwaramo nahā okote'varuhuavo nehē, ei Jesus'ga.

¹⁰ A'ero Jesus'ga remimbo'ehara'ġa ei ga pe:

—Po nahā tegwete akwaimbae'ġa pohihava ġwembireko'ġa hugwi, a'ero koji'i pyry ġa nahembirekoi tuhē! ei ġa Jesus'ga pe.

¹¹ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Penhi'iga pyry ġa pe jate – kiroki ġa Tupana'ga ġa poko nahã ti peko javo. Ojipe'ga ndokoi penhi'iga rehe, ei Jesus'ga ġa pe. ¹² Jara'ga nahembirekoi. A'ereki tegwete ġa hëaavykya ojihute'varuhuro ġwaramo. Jara'ga nahembirekoi. A'ereki ojipe'ga ġa hapĩambo tahembirekoagwamyme ti ġa javo. Jara'ga nahembirekoi. A'ereki ġa e'i: “Ahoaho po ti ji Tupana'ga nhi'iga mombe'gwovo nehë kiro Tupana'ga rekoi nhanderuvihavuhetero javo ġa pe.” A'ea ġa ei nanhirembirekoi po ti ji a'ero javo, ei Jesus'ga. Kiroki ġa nahembirekopotari tamombe'u ti Tupana'ga nhi'iga javo – Tupana'ga ġa poko ġa mohembirekoukare'yma. Kiroki ġa ombaragwaha hehe – gaha ti te'i a'ea ko pyry javo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe.

*Jesus'ga omomyry tay'riva'ea pe
(Marcos 10.13-16; Lucas 18.15-17)*

¹³ Aerë ojipe'ga tayri'ga nderuri Jesus'ga pyri.

—Topoko ti Jesus'ga ġa'akaġa rehe onhi'iga Tupana'ga pe tomomyry ti ġa ġa pe javo, ei ġa.

Tayri'ga nderura repiagame Jesus'ga remimbo'ehara'ga ei ġa pe:

—Taperuri tayri'ga Jesus'ga pyri, ei ġa.

¹⁴ —Tuhu tuhë ti tayri'ga ji pyri, ei Jesus'ga. Tapemombigi ti ġandura. A'ereki nanongara'ġa'jave'ga pe Tupana'ga pyry hete okovo ġanduvihavuhetero ġa jikogame ojihe, ei Jesus'ga.

¹⁵ Opoko Jesus'ga tayri'ga akaġa rehe a'ero onhi'iga Tupana'ga pe emomyry ti ġa pe javo. Onhi'imbevame ġa hoi pea hugwi ogwovo.

*Imbateheteva'ea nomondopapotari
(Marcos 10.17-31; Lucas 18.18-30)*

¹⁶ Nanime ipyahuve'ga ruri Jesus'ga pyri. Ga e'i:

—Marãva'ea rupi pyryva'ea rupi po ti ji rekoi nehë jirekoagwamamo avuirama Tupana'ga pyri nehë? ei ġa Jesus'ga pe nde ko orembo'eharamo javo ġa pe.

¹⁷ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Maraname nde ei pyryva'ea rehe? Tupana'ga nhi'iga jate ko pyry, ei Jesus'ga. Po nde rekopotari Tupana'ga pyri avuirama, a'ero ti eko pa Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi – kiroki Tupana'ga e'i Moisésva'ea pe ikwatijaruka, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁸ —Marãva'ea Tupana'ga remimbotarimova'ea? ei ġa Jesus'ga pe.

A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Nahã ko garemimbotarimova'ea:

“Terejukai ti ojipe'ga.

Tererekoi ti ojipe'ga nembireko'ga.

Teremimi ti ojipe'ga hugwi,” ei ahe.

“Tane'mbei ti ojipe'ga mombe'gwovo tehe.

¹⁹ Emondo ti ejeaporoġita imohina ejuva'ga rehe eyhëa rehe no.

Erenhiarõ hete nde.

Na jitehe ti earõ hete ejikotyve'ga,” ei Tupana'ga, ei Jesus'ga ipyahuve'ga pe.

²⁰ A'ero ipyahuve'ga ei Jesus'ga pe:

—Jivoja'irame ji hendukatupavi Moisésva'ea remimbo'eagwera. Kiro ji heronhimomboakari ahendu katu ve ji, ei ġa. Marã koji'i po ti jipyryhetea nehë? ei ġa.

²¹ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Po nde ereko katu pa pota, a'ero ti eho embatera imondopava itambere'ia pyhyga. A'ero ti emondo eitambere'ia imbatere'ÿve'ga pe, ei Jesus'ga.

A'ero po ti Tupana'ga imombyryvi nde ve yvagi pe nehë, ei Jesus'ga. Nurã ji ei nde ve: Emondo pa ti eitambere'ia kiro. Imondopavirë ti ejo ji rupi ekovo nhiremimbo'eharamo ejikoga ji rehe jate, ei Jesus'ga ipyahuve'ga pe.

²² Jesus'ga renduvame ga ndovy'ari ogwovo Jesus'ga hugwi. A'ereki ga nomondopapotari ombatehetero ġwaramo.

²³ A'ero Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Hahy imbateve'ġa pe ġa erame Tupana'ga pe eko ti oreruvihavuhetero javo. Po ġa nde'ipotari te a'ea. Ndokopotari ġa garemimbo'ea rupi okoheteavo ombatera rehe, ei Jesus'ga. ²⁴ A'ea'ja ji pe me: Tegwete yuranuhũa'javuhuva'ea hohava camelo hohava agulha kwa'ria rupi. Tegwete hete imbateheteve'ġa hohava Tupana'ga nhi'ġa rupi okoheterame ombatera rehe. Nurã po ti ġa ndojikogi te ga rehe ga mongoe'yma gwuvihavuhetero, ei Jesus'ga.

²⁵ Ganhi'ġa renduvame Jesus'ga remimbo'ehara'ġa nhimomby'ahetei hehe. A'ero ġa ei:

—Ma'ġa po ti oho Tupana'ga pyri yvagi pe nehë naerũ?

²⁶ Ga ndepiagateteavo Jesus'ga ei:

—Na tuhë vyakotyve'ġa nonhimondoi yvagi pe. A'ereki tegwete ġa pe. Tupana'ga jate ġa mbojiko ojihe ġa mbuhuruka ojipyri. A'ereki nonhimimi ga pe. Ikarakatu pa hete ga, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁷ A'ero Pedro'ga ei Jesus'ga pe:

—Ji rendu ti, ei ga. Ore oropohi pa orombatera hugwi orojikovo neremimbo'eharamo. Gara po ti Tupana'ga imbuhuri ore ve a'ero nehë? ei ga Jesus'ga pe.

²⁸ A'ero Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Aerë po ti Tupana'ga japoi vyapyahua nehë. A'ea rupi jitekovo vyakotyva'ero yvagipeva'ero po ti ji rekoji vyakotyve'ġa nduvihavuhetero jiapyga oina jiapykakatuheeta rehe ta'e ti ji ġa pe ġandekoa rehe javo, ei Jesus'ga. Peko pe jireheva'ero, ei Jesus'ga. A'ero ji rekorame ġanduvihavuhetero po ti pe ndekoi peje'yja'ġa nduvihavuhuro Israelva'ea rakykwepohara'ġa nduvihavuhuro nehë. Doze ko ġa oko huvihavamo ojiheve'ġa pavëi pende'yja'ġa israelitas'ġa, ei Jesus'ga. Pehe ti peapy oina dozeva'ea rehe pejiapykakatu rehe nehë xa'e ti ġa pe ġandeaporoġita rehe javo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

²⁹—Pejikogame ji rehe pe pepohi penhimbatera hugwi pende'yja'ġa hugwi no xaho ti Jesus'ga rupi gareheva'ero javo, ei Jesus'ga. Kiro ji ei pe me pe'jave'ġa pe no a'ero: Pyry hete po ti ġa pe ġa naġanani nehë – kiroki ġa opohi ġwonga hugwi ogwya hugwi, ei Jesus'ga. Po ġa pohirame a'ea hugwi, a'ero po ti Tupana'ga imombyryhetei ġa pe nehë. Koji'i vehevi po ti Tupana'ga imombyryvi ġa pe nehë, ei Jesus'ga. Po ġa pohirame oirũ'ġa hugwi okuyra'ġa hugwi ġwendyra'ġa hugwi uva'ġa hugwi oy'ġa hugwi ġwembireko'ġa hugwi, gwa'yra'ġa hugwi, a'ero po ti Tupana'ga imombyryhetei ġa pe nehë, ei Jesus'ga. Tupana'ga po ti ġa mongoi ojipyri ġa mombytavo avuirama nehë, ei Jesus'ga.

³⁰—Kiroki ġa huvihava aġwamo – he'yive'ġa po ti ndokoa'javi huvihavamo onhimongyavo nehë. Kiroki ġa huvihava rūi aġwamo – ġahã po ti huvihava nehë, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

20

Oporavykyve'ġa oporavyky garemitymipyra pype

¹ Ojo'java'ea pyvõ Jesus'ga ġa mbo'e. A'ero ga ei:

—Marã hekoi kiro yvyakotyve'ga pe ga erame Tupana'ga nhanderuvi-havuhuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei Jesus'ga ga pe. Ypyhajive akwaimbae'ga hoi taru ti ji oporavykyve'ga jijive javo. “Toporavyky ti ga itambere'ia rehe ko pe nhiremitymipyra pype uva tymipyra pype,” ei akwaimbae'ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo. ² A'ero ga hoi ovahema ga pyri. “Peporavyky ti ji ve nhiremitymipyra pype videira repiakatuavo. Amondo katu po ti ji itambere'ia um dia rupiara ikwepykava pe me a'ero nehẽ,” ei ga ga pe.

—“Pyry,” ei ga.

—A'ero ga hoi ko pe oporavykyavo ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

³—Aerẽ nove horas rupi ga hoa'javi ogwovo ima'ẽhai pe feira pe, ei Jesus'ga. Pevo ga ojipe'ga ndepiagi. Ndoporavykyi ga o'ama. ⁴Nurã ga ei ga pe: “Pe na jitehe ti peho uva tymipyra pype pejiporavykyavo ji ve no. Amondo katu po ti ji pe me itambere'ia peporavykyia kwepykava nehẽ,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

—“Pyry,” ei ga.

—Ko pe ga hoi oporavykyavo ga pe, ei Jesus'ga.

⁵—Aerẽ ahaji katu ga hoa'javi ojipe'ga mondouka ga mboporavykyavo ojive, ei Jesus'ga. Aerẽ ka'aru gwere rupi ga hoa'javi ojipe'ga mondouka ga mboporavykyavo ojive, ei Jesus'ga. ⁶Ka'aruva'ea rupi ga hoa'javi ojipe'ga ndepiaga, ei Jesus'ga. Ndoporavykyi ga o'ama. A'ero ga ei ga pe: “Gara rehe pe ãtehei agwa ara rupi ve pejiporavykye'yma?” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

⁷—A'ero ga ei ga pe: “Ndoroporavykyi ore ga pe. A'ereki ga nde'i ve ore ve,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

—Nurã ga ei ga pe: “Pe na jitehe ti peho uva tymipyra pype pejiporavykyavo ji ve no. Amondo katu po ti ji pe me itambere'ia peporavykyia kwepykava nehẽ,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

—A'ero ga hoi oporavykyavo.

⁸—Kwara ihorẽ kohoa jara'ga ei ojipyryve'ga pe – kiroki ga omboporavykyuka ko pe oporavykyve'ga – ga pe ga ei: “Embuhuruka ti oporavykyve'ga ejipyri. Emondo ti ikwepykava ga pe mbapavava'earupive'ga pe – kiroki ga ka'aru oporavykyahi'vi tehe – ga pe ti emondo ypy. Aerẽ ka'arugwererupive'ga pe ti emondo. Aerẽ ahajikaturupive'ga pe ti emondo. Aerẽ nove horasrupive'ga pe ti emondo. Mbapavamo ti emondo jypyve'ga pe – kiroki ga oho ypy ypyhajive oporavykyypyavo ji ve,” ei ga ojipyryve'ga pe, ei Jesus'ga.

⁹—A'ero ga ga mbuhurukari ojipyri. Ga ndurame – kiroki ga oporavyky ka'aruva'ea rupi – ga pe ga nağanani ga imondoi itambere'ia um dia rupiara ikwepykava, ei Jesus'ga. Na jitehe um dia rupiara ikwepykava ojo'jajo'ja ga imondoi ka'arugwererupive'ga pe ahajikaturupive'ga pe no nove horasrupive'ga pe no. Ga pe ga nağanani ga imondoi ga ndurame ojipyri, ei Jesus'ga.

¹⁰—Mbapavamo jypyve'ga nduri no. Oyvyteri pe ga ei: “Um dia rupiara ikwepykava ga imondoi ga pe – kiroki ga oporavykyahi'vi ga pe. Nurã po ti ga imbuhuri koji'iva'ea nhande ve kiro nehẽ. A'ereki ypyhaji hete nhande poravykyhetei ka'aru nhandepohia jugwi,” ei ga oyvyteri pe, ei Jesus'ga.

—Ojo'jaime reki ga imondoi um dia rupiara ikwepykava jypyve'ga pe ga nağanani, ei Jesus'ga. ¹¹Ipyhygame itambere'ia ga hugwi ga ijara'ga rayvari okoe'yma hehe, ei Jesus'ga. ¹²Ga pe ga ei: “Mbapavava'earupive'ga – kiroki ga uhu ka'aruva'ea rupi – gahã oporavyky uma hora rupi jate. Ojo'jaime nde eremondo ga pe ore ve no. Ypyhaji hete ore poravykyi ka'aru hete oropohia jugwi kwarahyhiva po'ruavo,” ei ga ijara'ga pe, ei Jesus'ga.

13 —Oporavykyve'ga pyteripeve'ga pe ijara'ga ei reki:

—“Kwāi,” ei ga. “Ndakote'varuhui ji nde ve. Ypyhajive ji a'e nde ve: Eporavyky ti ji ve, a'ero po ti ji imondokatui um dia rupiara ikwepykava nde ve nehē. A'ero nde ei: ‘Pyry.’ A'ea nde ei ji ve ypyhajive,” ei ga oporavykyve'ga pe, ei Jesus'ga. ¹⁴ “Eroho ti itambere'ia um dia rupiara ikwepykava herogwovo tuhē,” ei ijara'ga ga pe.

—Ojirova ijara'ga mbapavava'earupive'ga pyteripeve'ga repiaga. “Ga pe mbapavava'earupive'ga pe – kiroki ga uhu ka'aruva'ea rupi oporavykavo – ga pe ojo'jaime ji imondopotari um dia rupiara ikwepykava,” ei ga jypyve'ga pe. ¹⁵ “Pyry ji imondoi ga pe nhiremimbotarimova'ea rupi. A'ereki jiapo a tuhē ko ji amondo ga pe. Erenhimyrō nde ga rehe a enhimonha'ngavo ji rehe. A'ereki ji jipyry ga rerekokatuavo,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

¹⁶ —A'ea ji amombe'u ikwahavuka ojo'java'ea pe me, ei Jesus'ga. Kiroki ga huvihava rūi aḡwamo – ḡahā po ti huvihava nehē, ei Jesus'ga. Kiroki ga huvihava aḡwamo – ḡahā po ti ndokoa'javi huvihavamo nehē, ei Jesus'ga. Nombojoavyavyi ti Tupana'ga ḡa nderekokatuavo a'ero, ei Jesus'ga. A'ereki Tupana'ga e'i he'yjuhuve'ga pe: “Herejo. Ejiko ti ji rehe ekovo jireheva'ero. Tako ti ji nderuvihavuhetero,” ei ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo. Ndahe'yive'ga reki ojiko Tupana'ga rehe okovo gareheva'ero, ei Jesus'ga.

Jesus'ga omombe'ua'ja omanoaḡwama
(*Marcos 10.32-34; Lucas 18.31-34*)

¹⁷ Jesus'ga hoi ogwovo cidade de Jerusalém me. Gweroho ga dozeve'ga ḡwemimbo'ehara'ga ojupi. Irupe'i ga ḡa nderohoi ojipe'ga hugwi onhi'iga ḡa pe ḡa horame pea rupi.

¹⁸ Kiro ga ei ḡa pe a'ero:

—Ji rendu ti, ei Jesus'ga ḡa pe. Kiro nhande hoi cidade de Jerusalém me. Aerē po ti jipyhygukahava ḡa pe ikwava'ehara'ga nduvihava'ga pe ahembo'ehara'ga pe nehē no, ei Jesus'ga vyakotyva'ero yvagipeva'ero no. A'ero po ti ḡa ei nehē tomano ti Jesus'ga javo, ei Jesus'ga. ¹⁹ A'ero po ti ḡa ji mondoukari judeus'ḡarūive'ga pe nehē tojigwarai ti ḡa ga rehe javo, ei Jesus'ga. A'ero po ti judeus'ḡarūive'ga ji rerekomemui okote'varuhuavo ji ve nehē. Ipira apopyra pyvō po ti ḡa ji nupanupāi ji mondohondohoga nehē, ei Jesus'ga. Kirē po ti ḡa ji mbovyri yva rehe nahā ji jukavo nehē. Ko'emameva'ea py'rovo mokōi jikira py'rovo po ti ji kweravi nehē, ei Jesus'ga ḡwemimbo'ehara'ga pe.

Zebedeuva'ea ra'yra'ea oko pota memei huvihavamo
(*Marcos 10.35-45*)

²⁰ Kiro Zebedeu'ga rembirekohēa ruri Jesus'ga pyri. Gweru hēa gwa'yra'ga mokonha'ga akoja'ga – kiroki ḡa Jesus'ga remimbo'ehara'ga dozeve'ga nde'yja'ga. Ga nderovahemame hēa renypy'andurugi Jesus'ga pyri ga mboheteavo.

—Tandepiry ti ji ve, ei hēa Jesus'ga pe.

²¹ A'ero ga ei hēa pe:

—Gara nde erepota?

A'ero hēa ei ga pe:

—Ekorame vyakotyve'ga nduvihavuhetero ti ere agwa'ga pe jira'yra'ga pe toko memei ti ḡa huvihavamo nde pavēi. Nahā ti ere ḡa pe ḡa mboapyga nde pyri aheapykakatuva'ea rehe ojipe'ga kikoty ejohukoty ojipe'ga kokoty ejohukoty rūi nde pyri nehē, ei hēa Jesus'ga pe.

²² Hēara'yra'ga pe Jesus'ga ei reki:

—Ndapekwahavi pe pe'erame toroapy ti Jesus'ga pyri orokovo huvi-havamo javo, ei Jesus'ga ġa pe. Aerë po ti hahy hete ji ve nehë. Po pe ji moirüi, a'ero hahy hete pe me nehë no. Marã a'ero? Peko pe nanongara rehe naerü? ei Jesus'ga mokonha'ġa pe hëara'yra'ġa pe.

Igwete hëara'yra'ġa ei Jesus'ga pe:

—Toronhimboita ti ore jupe, ei ġa.

²³ A'ero ga ei ġa pe:

—Penhimboita tuhë po ti pe hahyheterame pe me nehë pejikoga ġwaramo ji rehe. Ji rüi reki a'e ġa pe ġa tombojogwovai ji rehe vvyakotyve'ġa nduvihavamo javo. Jiruva'ga jate omboavujikweripe ġa pe avo po ti ġa apygi nehë javo, ei Jesus'ga hëara'yra'ġa pe mokonha'ġa pe.

²⁴ Aerë jara'ġa dezve'ġa ikwahavi hëa'ea Jesus'ga pe.

—“Toko ti jira'yra'ġa huvihavamo ga pyri,” ei hëa, ei ġa.

A'ero ġa ndopotari a'ea onhimonha'ngavo hëara'yra'ġa ndehe.

²⁵ A'ero Jesus'ga ġa mbuhurukapavi ojipyri dezve'ġa mokonha'ġa ndeheve. A'ero ga ei ġa pe:

—Judeus'ġarüive'ġa nduvihava'ġa ipopoaka ogwyriveve'ġa mboporavyky-heteavo ojive ġa mondomondovo ġwemimbotarimova'ea rupi, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe dozeve'ġa pe. ²⁶ Ga ja rüi ti pejogwereko pejikovo ġwaramo jireheva'ero. Po pe peko pota jireheve'ġa nduvihavamo penhiirü'ġa nduvihavamo, a'ero ti peko katu ġa pe ġa pokoga, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe. ²⁷ Po pe peko pota ġa hohe pa okovo ġanduvihavuhuro, a'ero koji'i ti peko katu ġa pe ġa pokoheteavo. ²⁸ Ji ja ti pepoko ġa pejikorame ġanduvihavamo, ei Jesus'ga ġa pe. Vvyakotyva'ero yvagipeva'ero jirurame yvya koty nda'ei ji ġa pe: Ji poko ti. A'ea rüi ji ei. A'ereki tapoko ti ġa javo ji ajo. Tamano ti ji he'yjuhuve'ġa ndepyga ġa mbopiro'yavo ġandekote'varuhua hugwi. A'ero po ti ġa ndohoi hahyva'ea ruvihava pype nehë, a'e ji jioa, ei Jesus'ga ġa pe.

*Jesus'ga ombokatu mokonhava'ea reakwara
(Marcos 10.46-52; Lucas 18.35-43)*

²⁹ Jesus'ga hoi cidade hugwi Jericó hugwi ogwovo ġwemimbo'ehara'ġa pavëi. Ga horame he'yjuhuve'ġa hoi ġa ndupi. ³⁰ Nanime pea rembeyvyri pe mokonha'ġa apygi heakwagweve'ġa. Ga ikwahavi Jesus'ga kiro okwa javo. A'ero ġa hapukai torerendu ti Jesus'ga javo.

—Orepojkaharetero ko nde Daviva'ea rymyminoru no! ei ġa Jesus'ga pe.

Nahã ġa ei Jesus'ga pe. A'ereki ġa e'i ovyteri pe: “Ga pe Tupana'ga e'i eko ti ġanduvihavuhuhetero javo.”

—Ore poko ti! ei ġa Jesus'ga pe.

³¹ A'ero he'yjuhuve'ġa ei ġa pe:

—Tapehapukai ti, ei ġa ġa pe tonhi'imbi ġa javo.

Koji'i heakwagweve'ġa hapukaja'javi reki.

—Orepojkaharetero Daviva'ea rymyminoru ore poko ti! ei ġa ga pe.

³² A'ero Jesus'ga pytai ġa nderuruka ojipyri. Kiro ga ei ġa pe:

—Pejo ti avo. Marã po ti ji pe nderekoi nehë? Gara pe pepota? ei ga ġa pe.

³³ A'ero ġa ei ua Jesus'ga pyri:

—Orepojkaharetero ore mboheakwa katu, ei ġa ga pe.

³⁴ A'ero Jesus'ga ġa porogwetygi. Opoko ga ġandeakwara rehe. Nanime pyri ġandeakwara. Kiro ġa hoi Jesus'ga rupi a'ero.

21

*Jesus'ga ovahẽ Jerusalém me Domingo dos ramos
(Marcos 11.1-11; Lucas 19.28-40; João 12.12-19)*

¹ Ohorame cidade de Jerusalém me Jesus'ga ovahẽ cidade'ia kotyi ve Betfagé kotyi ve ġwemimbo'ehara'ġa pavêi. Ohĩ Betfagé yvytyra rembeyvyri pe monte das Oliveiras rembeyvyri pe.

Kiro Jesus'ga ei mokonha'ġa pe ġwemimbo'ehara'ġa pe ġa mondouka.

²—Peho ti cidade'i pe pendovai pyteripeva'ea pe, ei ga ġa pe. Pevahemame kotihĩ po ti pe hepiagi yuhua'javuhuva'ea jumenta nehẽ. Ojugwa ġa imo'ama yva rehe. Jumenta ra'yra oko ipyri no. Pekwahara memei ti herua ji ve.

³ Po ti ġa ei pe me nehẽ: “Maraname pe ikwaharavi?” Po ti ġa ei na, a'ero ti pe'ji ġa pe: “Gaha – kiroki ga pe nhande ei: Nhandepojoykaharete'ga – gaha e'i: ‘Tareko'ã ti ji taho ti ji i'arimo javo’.” A'ea ti pe'ji ġa pe. Kotihĩ po ti ġa imbuhurukari nhande ve a'ero nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴ A'ero ġa ndekoi Jesus'ga nhi'iġa rupi ga nhi'ĩpo'rupava. Nahã hekoi Tupana'ga nhi'ĩpo'ruavo ymyahũva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahũ Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea a'ea mombe'u Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwovo. Ymyahũ ahe ei hako:

⁵ “Ere ti cidadepeve'ġa pe Siãopeve'ġa pe:
‘Pehepia ti! Penduvihavuhuhete'ga uhu pe pyri.

Ga ko oko nhyrõ.

Ga po ti oho yuhua'javuhuva'ea arimo jumenta ra'yra arimo ua nehẽ’,” ei ahe Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwovo hako.

⁶ Jesus'ga remimbo'ehara'ġa hoi Jesus'ga nhi'iġa po'ruavo ipyhyga jumenta jumenta ra'yra reheve. ⁷ Gweru ġa jumenta jumenta ra'yra reheve Jesus'ga pyri herovahema. Oapoa tapy'ynhapira i'arimova'ea ġa heropori inoġa ikupepytera rehe eho i'arimo javo Jesus'ga pe.

A'ero ga hoi i'arimo. ⁸ Ga rerohorame pea rupi he'yjuhuheteve'ġa heroporopori oapoa opira i'arimova'ea pea rupi timbojigwa ti pehea ga pe javo. Jara'ġa okytkyti hakã yva hugwi heroporopoa pea rupi imbokatuavo. Nahã ġa Jesus'ga mbojiroviari ga rerua nhanderuvihavuhuhete'ga u kiro javo.

⁹ Jara'ġa oho ga renonde. Jara'ġa oho ga reviri. Nahã he'yjuhuheteve'ġa hoi ga rupi. Hahyahi hete ġanhi'iġa ġa erame:

—“Timbohete ti Daviva'ea rymymino'ga!” ei ġa ga ko nhanderuvihavuhuhete'ga javo.

“Ga pe ti nhandepojoykaharete'ga tomombyry.

A'ereki nhandepojoykaharete'ga ga mbuhuruka avo,” ei ġa.

“Timbohete ti Tupana'ga yvagipeheteve'ga!”

Nahã ġa ei Jesus'ga ko Tupana'ga remimbuhurukara'ga javo.

¹⁰ Jesus'ga rerovahemame cidade de Jerusalém me ipypeve'ġa py'a myi.

—Mome ahe ga? ei ġa Jesus'ga repiagame.

¹¹ A'ero he'yjuhuve'ġa ei ġa pe:

—Ga ko Jesus'ga Tupana'ga nhi'iġa mombe'uhara'ga. Gagwyrã ko Galiléia. Pevo ga ruvi cidade de Nazaré pe, ei ġa ġa pe.

*Jesus'ga omo'emba ahe jatykahavuhua hugwi
(Marcos 11.15-19; Lucas 19.45-48; João 2.13-22)*

¹² Kiro Jesus'ga hoi oje'yja'ġa jatykahavuhu pe Tupana'ga mbohetehai pe ovahema. Pevo okara hugwi mytu'ẽva'ea hugwi ga ġa mo'embavi ima'ẽhara'ġa ipyhyhara'ġa ndeheve – kiroki ġa oma'ẽ mbatera ipyhyga no – perope Tupana'ga mbohete hava pyri. Pevo ga imbojirevi ġa'apoa mesas – kiroki ġa hajiheve'ġa itambere'ia pyhy judeus'ga itambere'ia mondovo nahã

ikwepyyga. Ga'apykava no – kiroki ġa omondo inambua itambere'ia rehe – ġa'apykava ga imbojirevi. ¹³ Ga pe ga ei:

—Ymyahū Tupana'ga ei ikwatijaruka hako:

“Tonhi'ī ti ġa ji ve nhironga pype yvya koty ji mboheteavo,” ei Tupana'ga hako, ei Jesus'ga ġa pe.

—Pe ki a'e te pe'ji pejohupe: “Timoandyandyjuhu ti ġa ikwepyykwepyga mbatera pyvō Tupana'ga ronga pype,” pe'ji, ei Jesus'ga. Nahā pe Tupana'ga ronga mongoukari iporomive'ġa nduhavamo, ei Jesus'ga ikwepyykara'ġa pe.

¹⁴ Heakwagweve'ġa nduri oje'yja'ġa jatykahavuhua pype ipyka'naka'nauhūve'ġa pavēi. Jesus'ga pyri ġa nduri ovahema a'ero. A'ero ga imombyryvi ġa pe ġa mboheakwakatuavo ipyka'nave'ġa mopo'aġatua'java.

¹⁵ Ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavēi gwepia ahe-monhimomby'ava'ea Jesus'ga imombyryvame ġa pe. Gwendu ġa tayri'ġa Jesus'ga mboheterame ojatykahavuhua pype javo:

—Timbohete ti Daviva'ea rymymino'ga!

Nahā tayri'ġa ei. A'ereki ġa e'i oyvyteri pe: “Ga pe Tupana'ga e'i eko ti ġanduvihavuhetero javo.” A'ero ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa nhim-boahivi Jesus'ga pe judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavēi.

¹⁶ A'ero ġa ei Jesus'ga pe:

—Erehendu nde tayri'ġa ea?

Jesus'ga ei ġa pe:

—Ahendu ji. Napemonhi'iġi pe Tupana'ga rembikwatijarukara naerū? E'i:

“Tupanetero nde tayri'ġa mbo'ekatui ipita'ngive'ġa ndeheve.

'Ji mbohete ti,' ere nde ġa mbo'eavo.

A'ero ġa nde mbohete katukatui.”

Nahā ikwatijaripyra i'ei Tupana'ga mombe'gwovo, ei Jesus'ga ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa pe judeus'ġa mbo'ehara'ġa pe no.

¹⁷ O'erame a'ea Jesus'ga hoi ġa hugwi a'ero ogwovo cidade de Jerusalém hugwi. Oho ga cidade'i pe Betânia pe. Pevo ga kiri ypytunimo.

Tande'aa'javi ti! ei Jesus'ga figo'yva pe

(Marcos 11.12-14, 20-24)

¹⁸ Ko'emame ypyhajive Jesus'ga hoa'javame cidade de Jerusalém me ty'ara ga jukai. ¹⁹ Pea rupi ga hepiagi figo'yva figueira ogwovo ipyri ta'u ti yva'ia javo. Ndi'ai reki ka'atehea herekovo. A'ero ga ei jupe:

—Tande'aa'javi ti! ei ga jupe.

Nimbegwei he'ouhūro omanomo figo'yva a'ero. ²⁰ He'ōa repiagame Jesus'ga remimbo'ehara'ġa nhimomby'ai. A'ero ġa ei:

—Kotihī figo'yva he'ouhūro omanomo! ei ġa.

²¹ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Po pe jikohetei Tupana'ga rehe, a'ero ji ja po ti pe imohe'ōi i'yva. Koji'i po ti pe popoakaramo nehē no. Po ti pe ei avova'ea pe vytyra pe nehē: “Ejipe'a ti enhimomboa ypihua pype.” Po ti pe ei na nehē, a'ero po ti vytyra ihoi ypihua pype nehē, ei Jesus'ga. ²² Po pe jikogi Tupana'ga rehe, a'ero po ti Tupana'ga penhi'ġa rendukatui pe erame ga pe nahanahā ore oropota javo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Ma'ga nde mbuhurukaruho avo? ei ahe Jesus'ga pe

(Marcos 11.27-33; Lucas 20.1-8)

²³ Kiro Jesus'ga hoi cidade de Jerusalém me ovahema ogwovo ja oje'yja'ġa jatykahavuhua pype templo pype. Ga ġa mbo'erame Tupana'ga nhi'ġa rehe ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa nduri ga pyri xava'eve'ġa pavēi. A'ero ġa ei Jesus'ga pe:

—Ma'ga nde mbuhurukaruho avo nahanahã ti eko javo? Ma'ga e'i a'ea nde ve? ei ga Jesus'ga pe.

²⁴ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ji nhi'ĩpondekwa na'ẽ ti. Pe ji nhi'ĩpondekwaaturame a'ero po ti ji na jitehe ga mombe'ui pe me no – kiroki ga ji mbuhu avo ji rerekovo, ei Jesus'ga ga pe. ²⁵ Pemombe'u ti ji ve a'ero. Ma'ga ombuhuruka João Batistava'ea tomobatiza ti ga ga javo? “Tupana'ga yvagipeve'ga ombuhuruka ahe,” pe'ji po pe. “Yvyakotyve'ga ombuhuruka ahe,” pe'ji po pe. Marã pendeaporoğita a'ero naerũ? ei Jesus'ga ga pe.

A'ero ga ega'ei ojohupe:

—Po ti nhande ei nehẽ: Tupana'ga ombuhuruka ahe, a'ero po ti Jesus'ga ei nhande ve nehẽ: “Maraname pe ndaperoviari João Batistava'ea nhi'igagwera naerũ?” Nahã po ti Jesus'ga ei nhande ve nehẽ. ²⁶ Po ti nhande ei: Yvyakotyve'ga ombuhuruka João Batistava'ea, a'ero po ti nhandegwyripeve'ga henduvi nhanenhi'iga okote'varuhuavo nhande ve nehẽ, ei ga xakyhyji nhande ga hugwi javo. A'ereki nhandegwyripeve'ga epavi: “João Batistava'ea ko Tupana'ga nhi'iga mombe'uharamo. Tupana'ga ahe mbuhuruka nhande pyri. A'iti a,” ei nhandegwyripeve'ga, ei ga ojohupe.

²⁷ Nurã ga ei Jesus'ga pe:

—Ma'ga po ombuhuruka João Batistava'ea tomobatiza ti ga ga javo? Ndorokwahavi, ei ga javo tehe ga pe.

A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ji po ti na jitehe namombe'ui ga pe me a'ero nehẽ no – kiroki ga ji mbuhu avo ji rerekovo, ei Jesus'ga.

Gara'yra'ga mokonha'ga

²⁸ —Marã pendeaporoğita? ei Jesus'ga ga pe. Kiro po ti ji imombe'ui pe me, a'ero ti ji nhi'ĩpondekwa nehẽ, ei Jesus'ga.

A'ero Jesus'ga imombe'ui ojo'java'ea.

—Mokõi ko akwaimbae'ga ra'yra'ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo. Gwa'yra'ga pe ga ei: “Pi'a, eho ti kiro eporavykyavo ko pe nhiremitymipyra pype uva tymipyra pype,” ei ga gwa'yra'ga pe.

²⁹ —Emo gara'yra'ga e'i: “Ndahoi tuhẽ po ti ji nehẽ,” ei ga uva'ga pe. Aerẽ ga japyakakatui. A'ero ga herojijyi ojeaporoğita ogwovo oporavykyavo uva'ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

³⁰ —Aerẽ garuva'ga hoi ojipe'ga pyri gwa'yra'ga pyri, ei Jesus'ga. Na jitehe ga ei ga pe eho ti kiro eporavykyavo ko pe javo.

—“Ji po ti aho tuhẽ nehẽ, apĩ,” ei gara'yra'ga ga pe. Ndohoa'javi reki ga oporavykye'yma, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

³¹ —Manamo gara'yra'ga oko ganhi'iga rupi? ei Jesus'ga ikwava'ẽhara'ga nduvihava'ga pe xava'eve'ga pe no.

A'ero ga ei Jesus'ga pe:

—Akoja ga – kiroki ga oho ko pe oporavykyavo gara'yra'ga, ei ga.

A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Kiroki ga omono'oğuhũ itambere'ia governo pe – gahã akwaimbae'ga upahara'ga pavẽi ojiko Tupana'ga rehe kiro eko ti oreruvihavuhetero javo ga pe. Ojikogypy ga pe nenonde a'ero, ei Jesus'ga ikwava'ẽhara'ga nduvihava'ga pe xava'eve'ga pe no.

³² —Ymya'ĩ João Batistava'ea ruri pe pyri ikwahavuka pe me nahanahã Tupana'ga opota javo ikwehe. Ndaperoviari pe ga pejikokatue'yma, ei Jesus'ga. Itambere'ia mono'õhara'ga akwaimbae'ga upahara'ga pavẽi ga rerooviari reki ojeaporoğita rerojijyita. Gandeaporoğita rerojijyita pe hepiagi. Hepiagirẽ

vehevi pe ndaperojijyi ve pejeaporoğita ga reroviare'yma, ei Jesus'ga ġa pe. Nurã ji ei: Okogypy ġa Tupana'ga rehe pe nenonde, ei Jesus'ga ġa pe.

Garemitymipyra repiakatuhara'ga okote'varuhuve'ga
(*Marcos 12.1-12; Lucas 20.9-19*)

³³ —Ojipea rehe kiro po ti ji pe mbo'ei ojo'java'ea pyvõ. Pehendu ti, ei Jesus'ga ikwava'ẽhara'ġa nduvihava'ġa pe xava'eve'ġa pe no. Kohoa jara'ga itymi yhyppoa'javuhuva'ea uva'yva ko pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo. Aerẽ ga ġwemityma rokairuġi, ei Jesus'ga. Aerẽ ga japoı uva mu'umu'ũhava tyhya rupiaramo. Aerẽ ga japoı tapyjo'ara ko pe. “A'ea hugwi po ti ġa hepiakatui nhiremitymipyra videira ji ve nehẽ,” ei ga.

—A'ero ga ei ġa pe: “Pehepia katu ti nhiremitymipyra jikoa. A'ero jykyhava rupi he'yjuhu po ti yva'ia peapoaramo ikwepykavamo a'ero nehẽ. He'yjuhu po ti yva'ia jiapoaramo a'ero nehẽ no,” ei kohoa jara'ga ġa pe, ei Jesus'ga.

—“Pyrı,” ei ġa opytavo ko pe hepiakatuavo ga pe, ei Jesus'ga.

—Paivohu kohoa jara'ga hoi a'ero mbaigwehu po ti jıjıvyra'java nehẽ javo, ei Jesus'ga. ³⁴ Aerẽ kiro jykyhava reki, ei Jesus'ga. A'ero kohoa jara'ga ei ojıpyrıve'ġa pe: “Peho ti ġa pyrı nhiremitymipyra repiakatuhara'ġa pyrı. Toyky ti ġa yva'ia imbuhuruka jiapoı ji ve,” ei ga.

—“Kwa,” ei ġa. Ogowovo ġa vahemi ġa pyrı imombe'gwovo ganhi'iġa ġa pe.

³⁵ Emo ġa nomondopotari yva'ia ġa pe okote'varuhuavo ġa pe, ei Jesus'ga. Jara'ga ġa ga nupanupã. Jara'ga ġa ga juka. Jara'ga rehe ġa omombomombo ita, ei Jesus'ga. Nahã garemitymipyra repiakatuhara'ġa jigwarai gapyrıve'ġa ndehe, ei Jesus'ga.

³⁶ —A'ero kohoa jara'ga ojıpe'ġa mondoi ojıpyrıve'ġa. Ga ko he'yi ohopyve'ġa hohe. A'ero ga ġa mondoi togweru ti ġa yva'ia ġa hugwi javo novıa. Ga vahemame pevo garemitymipyra repiakatuhara'ġa ndekote'varuhui ġa pe no.

³⁷ —A'ero kohoa jara'ga gwa'yra'ga mondoi gaha ti togweru yva'ia ġa hugwi javo novıa. “Ga pe po ti ġa ndekokatui nehẽ,” ei ga, ei Jesus'ga. ³⁸ Kiro gara'yra'ga vahemi yva'ia tymipyra repiakatuhara'ġa pyrı. Ga repiagame ġa ei ojohupe: “Avova'ea ko gayvyaġwama. He tijuka ti ga. A'ero po ti nhande tireko pa yvya nehẽ,” ei ġa. ³⁹ A'ero ġa gara'yra'ga pyhygi ga momboa kohoa hugwi ga jukavo, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

⁴⁰ —A'ero kohoa jara'ga vahemame marã po ti ga ġa nderekoi nehẽ? ei Jesus'ga ġa pe.

⁴¹ A'ero ġa ei ga pe:

—Omoka'nhymba ranuhũ po ti ga ġa gwa'yra'ga repyga nehẽ, ei ġa. Ojıpe'ġa pe po ti ga ei nehẽ: “Pehepia katu ti nhiremitymipyra jikoa,” e po ti ga nehẽ. A'ero po ti ġa imondokatui yva'ia ga pe jyky nanani nehẽ, ei ġa Jesus'ga pe.

⁴² —Na tuhẽ po ti nehẽ, ei Jesus'ga. Napemonhi'iġi pe Tupana'ga rembik-watıjarukara naerũ? A'ea e'i:

“Onga apohara'ġa japorame onga ita apopyra hepiagi ojıpeji ita.

A'ea ġa imombori ipo'rue'yma tiruahũ javo jupe.

Aerẽ akoja jitehe hekoi huvihavamo jara hohe

opyryhetero onga pyhykatuavo.

Nhandepoıykaharete'ga reki omongo huvihavamo.

Hepiagame nhande nhimomby'ai

nanongara ko pyrı hete javo.”

A'ea ikwatıjarıpyra i'eı, ei Jesus'ga oarõe'yma mombe'gwovo ġa pe.

⁴³ —Nurã ji ei pe me: Tupana'ga ndokoa'javi penduvihavuhetero judeus'ga nduvihavuhetero pe ndepiakatua'jave'yma nehẽ, ei Jesus'ga. Oko po ti ga ojipe'ga nduvihavuhetero – kiroki ga ga nhi'ĩpo'ru ojikoga ga rehe, ei Jesus'ga.

⁴⁴ —Kiroki ga o'a akoja rehe ita rehe – ġahã po ti onhika'mbika'mbi nehẽ, ei Jesus'ga. Po ti akoja ita ihiri ga ndehe nehẽ, a'ero po ti ita ga ka'mbika'mbigi ga mongu'iuhuavo nehẽ.

A'ea Jesus'ga ei ikwahavuka oarõe'ỹve'ga moka'nhymbava.

⁴⁵ Ikwava'ẽhara'ga nduvihava'ga henduvi fariseus'ga pavẽi Jesus'ga imombe'urame ojo'java'ea. A'ero ga ikwahavi Jesus'ga nhande mombe'ui reki javo. Jesus'ga arõe'yma a'ero ga ei:

—Jesus'ga nhande mombe'u o'ete'varuhuavo nhande ve imombe'umbe'urame ojo'java'ea peko akoja'ga ja javo nhande ve, ei ga Jesus'ga mbotegwetepota.

⁴⁶ Nurã ga Jesus'ga pyhypotarahivi novĩa. Emo ga okyhyji pevove'ga hugwi. A'ereki pevove'ga oarõ hete Jesus'ga onhimongyavo ga ko Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ga javo.

22

Hehanhuhũ toryva (Lucas 14.15-24)

¹ Jesus'ga ga mbo'ea'javi he'yiva'ea pyvõ ojo'java'ea pyvõ javo ga pe:

² —Marã hekoi kiro Tupana'ga rekorame vvyakotyve'ga nduvihavuhetero ga nderekovo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei ga. Ganduvihavuhu'ga japoi toryva tahembireko ti jira'yra'ga javo, ei Jesus'ga imombe'gwovo. ³ Ojipyrive'ga pe ġanduvihavuhu'ga ei: “Peho ti javo ga pe – kiroki ga ji ga momoranduvipe – tuhu ti ga kiro toryvi pe javo.”

—“Kwa,” ei ga ogwovo. Ga vahemame ga pyri imombe'gwovo ga ndohopotari reki toryvi pe, ei Jesus'ga.

⁴ —A'ero ikwahavame ġanduvihavuhu'ga ojipe'ga mbuhurukari ojipyri ojipyrive'ga jitehe. “Peho ti javo ga pe – kiroki ga ji ga momoranduvipe. Tuhu ti ga kiro toryvi pe. Ga pe ti pe'ji: ‘Pehendu ti! ei ga pe me. Amboavujikweruka ji toryva. Ajuka ji yuranuhũ'javuhuva'ea bois bezerros reheve – kiroki a'ea ji amboky'rauhu. Amboavujikwepavuka ji mbatera, ei ga pe me. Kiroġwe tuhẽ ti pejo toryvi pe hepiaga jira'yra'ga hambirekorame, ei ga pe me.’ Nahã ti pe'ji ga pe,” ei ga ojipyrive'ga pe ga mondovo, ei Jesus'ga.

—“Kwa,” ei ga ogwovo. ⁵ Ga pyri ga vahemi imombe'gwovo ga pe a'ero. Ndojapyakai ga ġanhi'iga rehe ohoe'yma toryvi pe, ei Jesus'ga. Oporavykya rehe reki ga hoi. Ojipe'ga oho ko pe. Ojipe'ga oho ima'eamo mbatera, ei Jesus'ga. ⁶ Ojipe'ga, ojigwaraita gwuvihavuhu'gapyrive'ga ndehe, ga ga pyhygi ga jukavo, ei Jesus'ga.

⁷ —Ikwahavame ġanduvihavuhu'ga nhimonha'ngai. A'ero ga osoldados'ga mondoi ga pyri ga moka'nhymbavuka imbokajuka ġacidade, ei Jesus'ga.

⁸ —Ojipe'ga pe ojipyrive'ga pe ġanduvihavuhu'ga ei: “Amboavujikwe pa ji toryva novĩa. Kiroki ga pe ji a'e tuhu ti ga javo – ġahã oko te'varuhu reki upotare'yma,” ei ga, ei Jesus'ga. ⁹ “Peho ti pepukuhua rupi nanani a'ero,” ei ga. “Pe'ji ti pevove'ga pe: ‘Pejo ti toryvi pe. Nhandervihavuhu'ga oapo toryva tahembireko jira'yra'ga javo.’ Nahã ti pe'ji ga pe nhaporemõ ga ndepiagame,” ei ga, ei Jesus'ga.

10 —“Kwa,” ei ġa. Pepukuhua rupi ġa hoi a'ero ġa ndepiaga ġa mono'ono'ombava, ei Jesus'ga. Ite'varuhuve'ġa ġa omono'õ pyryve'ġa nde-heve ġa nderovahema toryvi pe. Nahã he'yjuhuve'ġa nduri hepiaga toryva. Ohygahi ġa toryva rehe gara'yra'ga hambirekorame, ei Jesus'ga.

11 —Toryva repiave'ġa pyri ġanduvihavuhu'ga hogahoi ġwonga pe ġa ndepindepiaga onhi'ġa ġa pe, ei Jesus'ga. Ga ndepindepiagame ga ojipe'ga repiagi. Gapira ko tapy'ynhapipyryva rõi – kiroki toryva repiagame ġa ndopo'rui, ei Jesus'ga. 12 Nurã ġanduvihavuhu'ga ei ga pe: “Kwã,” ei ga ga pe. “Tapy'ynhapipyryva rõi ko nde eremongi. Marã nde ruri avo ekiavo toryva repiaga naerũ?” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

—Nonhi'ġi reki ga. 13 A'ero ġanduvihavuhu'ga ei ojipyrive'ġa pe: “Pekwa ti gapya gapoa reheve! Peroho ti ga agwa hugwi ga momboa ppytunahiva pype. Pevo po ti ga jehe'oi ojihe onhimonha'ngavo hahyrame ojive nehẽ,” ei ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

14 —A'ea ji amombe'u ikwahavuka pe me, ei Jesus'ga. Nahã Tupana'ga ġa nderekoukari okorame yvyakotyve'ġa nduvihavuhuhetero, ei Jesus'ga imombe'gwovo. A'ereki he'yjuhuve'ġa pe Tupana'ga ei: “Herejo. Ejiko ti ji rehe ekovo jireheva'ero. Tako ti ji nderuvihavuhuhetero,” ei Tupana'ga, ei Jesus'ga. Ndahe'yive'ġa reki ojiko Tupana'ga rehe okovo gareheva'ero, ei Jesus'ga.

César'ga rembiapoa itambere'ia

(Marcos 12.13-17; Lucas 20.20-26)

15 Fariseus'ġa ndopotari Jesus'ga imombe'urame nahã hekoi kiro Tupana'ga rekorame ġanduvihavuhuhetero javo. A'ero ġa hoi Jesus'ga hugwi. Ojohupe ġa nhi'inh'i'ġi.

—Tihepia ti Jesus'ga reaporoġita. Mara'ngu po ti ga onhimbotegweteavouka nhande ve ga nhi'igame nehẽ? ei ġa ojohupe.

16 A'ero ġa ġwemimbo'ehara'ġa mondoi Jesus'ga pyri Herodes'gareheve'ġa ndeheve nahanahã ti pe'ji Jesus'ga pe javo.

—Kwa, ei ġa. Nahã po ti ore ga moandyandyi nehẽ.

Kiro ġa hoi a'ero Jesus'ga pyri. Ovahemame ġa nhi'igatui Jesus'ga pe timoandyandyi ti ga javo.

—Orembo'eharamo nde eremombe'ukatu mbatera, ei ġa ga pe. A'itituhẽva'ea rehe nde ore mbo'e. Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe nde erembo'e katu, ei ġa Jesus'ga pe. A'ea rehe jate nde rekoi ekyhyjie'yma ojipe'ġa hugwi ekoe'yma huvihava'ġa ndehe jate. Nderekoi nde embohetetehea rehe no, ei ġa ga pe. 17 Nurã ore ei nde ve torembo'e ti javo. Marã ndereaporoġita? César'gareheve'ġa e'i: “Pemondomondo ti itambere'ia César'ga pe nhanderuvihavuhu'ga pe ga imono'oġukarame,” ei ġa. Mara'ngu po nde javo: “Timondo ti”? Mara'ngu po nde javo: “Timondoyme ti”? ei ġa Jesus'ga pe.

18 Ojohupe ġa ei:

—“Tapemondoi ti César'ga pe,” e po ti ga nhande ve nehẽ hamo, ei ġa ojohupe. A'ero po ti nhande ga'eagwera mombe'ui César'ga pe nehẽ. A'ero po ti César'ga onhimonha'nga ga rehe nehẽ, ei ġa ojohupe.

Jesus'ga ombaragwaha omoandyandyipotara rehe. Nurã ga ei ġa pe:

—Ahemoandyiva'ero maranameuhũ pe ipotari nhimbote'vara nhirembi'ea rupi? ei Jesus'ga ġa pe. 19 Pehepiuka ti ji ve itambere'ia – akoja pe ġa ei: “A'ea ti pemondomondo nhanderuvihavuhu'ga pe.” A'ea pehepiuka ji ve, ei Jesus'ga ġa pe.

A'ea ġa heruri ga pe a'ero.

²⁰ Kiro Jesus'ga ei ġa pe:

—Ma'ġa ra'angava hehe? Ma'ġa ndera ġa okwatija inoġa hehe? ei Jesus'ga.

²¹ A'ero ġa ei:

—César'ga ra'angava. Garera tuhē ġa okwatija inoġa hehe, ei ġa.

A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Pemondoa'ja ti César'ga rembiapoa ga pe a'ero. Tupana'ga rembiapoa ki a'e te pemondoa'ja Tupana'ga pe, ei ga ġa pe.

Yvyakotyve'ġa pe Jesus'ga ei Tupana'ga rembiapoa tonhimondo ti ġa onhikwava'eġa ga pe javo.

²² Henduvame ġa nhimomby'ai tegwete gamoandyihava javo. A'ero ġa hoi ga hugwi ogwovo.

*Ombogwerahavirē omanove'ġa nahembirekoa'javi
(Marcos 12.18-27; Lucas 20.27-40)*

²³ A'ea rupi jitehe saduceus'ġa nduri Jesus'ga pyri. Saduceus'ġa ndogweroviari omanove'ġa mbogwerahava. Kiro ġa nduri Jesus'ga pyri ovahema. A'ereki ġa e'i ojohupe:

—Mara'ngu po ti Jesus'ga onhimbotegweteavouka nhande ve ga nhi'iġame nehē? ei ġa ojohupe.

²⁴ A'ero, orembo'eharamo javo, ġa ei Jesus'ga pe:

—Ymyahū Moisésva'ea okwatija hako tokwaha ti ġa javo. Aherembikwatijara e'i:

“Po akwaimbae'ga manoi ta'yre'ymame ġwembirekohēa pe, a'ero ti gairū'ga tahembireko hēa pavēi.

Ta'y ti ga hēa pe nhiirūva'ea togwereco gwakykwepohara'ġa javo.”

A'ea Moisésva'ea ikwatijari hako, ei ġa Jesus'ga pe.

Kiro ġa imombe'ui omanove'ġa Jesus'ga pe.

²⁵ —Ymya seteva'ea ruvi avo onhoirūva'ea kako, ei ġa Jesus'ga pe. Ojihuvypyva'ea rembirekoro kako. Ndata'yri ahe kunhangwerava'ea pe. Aerē akwaimba'eva'ea manoi, ei ġa. A'ero aheakoindava rembirekoro aherembirekokwerava'ea pavēi oirūva'ea py'rovo Moisésva'ea nhi'īpo'ruavo. ²⁶ Na jitehe aheakoindava pe a'ero. Omano ahe ta'yre'yma aherembirekokwerava'ea pe, ei ġa. Na jitehe jarava'ea onhoirūva'ea nhaporemo ahe rembirekoro aherembirekokwerava'ea pavēi. Ndata'ypavi reki seteva'ea aherembirekokwerava'ea pe. Omanomba ahe kako. Nahā ahe rekoj ojopy'ropy'rovo. ²⁷ Aerē mbapavamo aherembirekokwerava'ea manoi kako kunhangwerava'ea, ei ġa Jesus'ga pe.

²⁸ —Marā po ti a'ero nehē? ei ġa Jesus'ga pe. Omanove'ġa mbogweravame po ti Tupana'ga seteva'ea mbogweravi kunhangwerava'ea reheve nehē. Ma'ġa nembirekoro po kunhangwerava'ea rekoj nehē ahe kwerava'javame nehē? A'ereki seteva'ea onhoirūva'ea hembireko kunhangwerava'ea pavēi, ei ġa. Emombe'u ti ore ve. Marā po ti a'ero nehē? ei ġa Jesus'ga pe.

A'ea ġa imombe'utehei heroviare'yma ġwaramo omanove'ġa mbogwerahava.

²⁹ Kiro Jesus'ga ei ġa pe:

—Pendeaporogita ko Tupana'ga reaporogita atyvi pe Tupana'ga nhi'iġa reroviare'ymame nahembogweravi po ti ga nehē javo. A'ereki pe ndapekwahakatui Tupana'ga rembikwatijarukara, ei Jesus'ga. Ndapekwahavi Tupana'ga popoakara no, ei ga ġa pe. ³⁰ Nahā ji ei pe me, ei Jesus'ga. Tupana'ga ġa mbogweravame ġamanoa hugwi po ti akwaimbae'ġa nahembirekoa'javi nehē. Ojipe'ġa po ti nomohembirekoa'javi kunhangwera'ġa nehē no. Yvagi

pe Tupana'gapyrive'ga oko gwembirekoe'ymamo. Tupana'gapyrive'ga ja yvagipeve'ga ja po ti ga nahembirekoi nehẽ no, ei Jesus'ga saduceus'ga pe.

³¹—Pemonhi'ĩpe Tupana'ga rembikwatijarukara novia – kiroki omombe'u ahembogwerahava. Abraãova'ea manorẽ Tupana'ga ei ikwatijaruka hako:

³² “Jihi ko Tupanamo.

Abraão'ga ji mbohete.

Isaque'ga ji mbohete.

Jacó'ga ji mbohete,” ei ga hako.

—Ikwatijarukara rupi Tupana'ga ei pe me, ei Jesus'ga saduceus'ga pe. O'erame nahã Tupana'ga ikwahavukari pe me ga okoji javo. A'ereki Tupana'ga nde'i: “Abraãova'ea ji mbohete.” A'ereki Tupana'ga pe ga okoji, ei Jesus'ga saduceus'ga pe.

A'ea Jesus'ga ei ga okwerava'ja omanorẽ javo.

³³ Jesus'ga nhi'iga renduvame he'yive'ga nhimomby'ai garemimbo'ea rehe onhimongyavo.

Manamo Moisésva'ea remimbo'eagwera huvihavamo joheva'ero? ei ahe (Marcos 12.28-34; Lucas 10.25-28)

³⁴⁻³⁵ Fariseus'ga ikwahavi Jesus'ga ea saduceus'ga pe.

—Jesus'ga omombi saduceus'ga nhi'iga ga omoandyandyipotarame, ei ga ojohupe.

Kiro gapyteripeve'ga judeus'ga mbo'ehara'ga ei:

—Mara'ngu po ti ga onhimbotegweteavouka nhande ve ga nhi'igame a'ero nehẽ? ei ga a'ea pota.

Nurã ga nhimbojatykatykai ogwovo ovahema Jesus'ga pyri. A'ero ga ei Jesus'ga pe:

³⁶ —Orembo'eharamo emombe'u ti ore ve, ei ga Jesus'ga pe. Manamo Moisésva'ea remimbo'eagwera huvihavamo joheva'ero? ei ga Jesus'ga pe.

³⁷ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Moisésva'ea remimbo'eagwera e'i:

“Pearõ hete tuhẽ ti pepojykaharete'ga Tupana'ga.

Pearõ hete tuhẽ ti ga pejipy'a pe.

Pearõ hete tuhẽ ti ga imondovo pejeaporoğita imohina ga rehe.

Pearõ hete tuhẽ ti ga tako ti ji garemimbotarimova'ea rupi jate javo,” e'i, ei Jesus'ga ga pe.

³⁸ A'ea ko joheva'ea huvihava Moisésva'ea remimbo'eagwera, ei Jesus'ga.

³⁹ —Hehohyva'ea ko a'ea'java'ea Moisésva'ea remimbo'eagwera. A'ea e'i:

“Penhiarõ hete pe.

Na jitehe ti pearõ hete pejikotyve'ga”, ei Jesus'ga judeus'ga mbo'ehara'ga pe.

⁴⁰ A'ea memei huvihava. A'ero hehe nhanderekorame nhande rekoi Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe nhaporemõ nhandekovo Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea remimbo'eagwera rehe nhaporemõ no, ei Jesus'ga ga pe.

Cristo'ga ko Daviva'ea rymyminoa ahepojykaharetea no (Marcos 12.35-37; Lucas 20.41-44)

⁴¹ Fariseus'ga nhimbojatykaramo Jesus'ga pyri Jesus'ga ei ga pe:

⁴² —Marã pendeaporoğita Tupana'ga remimbuhurukara'ga rehe Cristo'ga rehe? Ma'ga rymyminoa po ti ga uhurame nehẽ? ei Jesus'ga ga pe.

A'ero fariseus'ga ei:

—Ga po ti Daviva'ea rymyminoa nehẽ, ei ga Jesus'ga pe.

⁴³ Kiro Jesus'ga ei ga pe:

—Na tuhẽ. Cristo'ga ko Daviva'ea rymymino'ga. Emo Tupana'ga ra'uva ombo'e Daviva'ea Cristo'ga ko ndepojykaharetero oko javo ga pe. Maraname Daviva'ea e'i Cristo'ga pe ga ko jipojykaharetero oko javo Cristo'ga rekorame Daviva'ea rymymino'ga? Ymyahũ Daviva'ea okwatija a'ea mombe'gwovo ino'ga. Ikwatijarame ahe ei hako:

⁴⁴ “Tupana'ga e'i jipojykaharete'ga pe:

‘Eapy na'ẽ ti ji pyri jiohukoty rũi ekovo huvihavamo epytavo.

Tamongo ti ji nearõ'e'ỹve'ğa neremimbotarimova'ea rehe nehẽ,' ei Tupana'ga,” ei Daviva'ea ikwatija hako, ei Jesus'ga.

⁴⁵ —A'ea Daviva'ea ei imombe'gwovo Cristo'ga ko jipojykaharetero oko javo. Ga ko Daviva'ea rymymino'ga jate rũi naerũi, ei Jesus'ga onhi-mombe'gwovo ға pe ға mbojapyakavo.

Ga mbojapyakavo Jesus'ga ei a'ea onhimombe'gwovo ikwahavipeavo Cristo'ga ko Daviva'ea rymymino'ga jate rũi javo.

⁴⁶ Ga pe tegwete Jesus'ga nhi'ĩpondekwava. A'ero kiro ға nde'ia'java'gwami Jesus'ga pe: “Maramarã?” A'ereki ға ga pojihu.

23

Ahembo'eharava'ea onhimbohete fariseusva'ea pavẽi
(*Marcos 12.38-39; Lucas 11.43-46; 20.45-46*)

¹ A'ero Jesus'ga ei he'yive'ğa pe ғwemimbo'ehara'ğa pe no. ² Ga e'i ға pe:

—Judeus'ğa mbo'ehara'ğa fariseus'ğa pavẽi ombo'e Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe Moisésva'ea py'rovo ға nhande mbo'erame. ³ Nurã ға pe mbo'erame nahanahã ti peko javo, a'ero ti peko pa ғанhi'iga rupi, ei Jesus'ga. Emo ғandekote'varuhua rupi ti tapekoi. A'ereki ға e'i pe me novia: “Pehendu katu ti Moisésva'ea remimbo'eagwera.” Ga ki a'e te nohendukatui a'ea, ei Jesus'ga. ⁴ Ga e'i: “Nahanahã ti peko pejikorame Moisésva'ea nhi'igagwera rupi,” e'ie'i ға nhande ve, ei Jesus'ga. Emo ға ndokopavi Moisésva'ea nhi'igagwera rupi, ei Jesus'ga. Oko pa po ға hupi hamo. Onhi'iga rupi ға ndokopavi no. Ga ko ға ja – kiroki ға omondo ipohyjuhuva'ea ojipe'ğa arimo ға pokoge'yma, ei Jesus'ga.

⁵ —Okokaturame ға ei oyvyteri pe: “Pyry ojipe'ğa nhande rekokatua repiagi. A'ero po ti ға nhande mbohetei ға oko hete Tupana'ga nhi'iga rupi javo.” Nahã ға ete'varuhui oyvyteri pe imondoe'yma ojeaporoğita Tupana'ga rehe jate, ei Jesus'ga.

—Ombohetea potaruhuro ғwaramo hehã'i'uhũva'ea ға japoi Tupana'ga rembikwatijara ryruhu'ia ino'ga ojihe ejetovapya rehe. Ono ға irũa hyruhu'ia ojyva rehe no, ei Jesus'ga. Judeus'ğa omongi hyruhu'ia okovo Tupana'ga nhi'iga rupi jipi. Na tuhẽ. Emo judeus'ğa mbo'ehara'ğa apoa fariseus'ğa apoa pavẽi koji'i hehãi ojipe'ğa apoa hohe hyruhu'ia tianembohete ti ға javo.

—Franjas ipukupukuhu'iva'ea ға japoi omboja opira rembeyvyra rupi imondovo, ei Jesus'ga. Jatu'riva'ea franjas judeus'ğa omboja hupi okoheterame Tupana'ga rehe. Na tuhẽ. Emo judeus'ğa mbo'ehara'ğa apoa fariseus'ğa apoa pavẽi koji'i ipukuhu ojipe'ğa apoa hohe. Nahã ға japoi ojikwahavuka ojipe'ğa pe tianembohete ti ға javo, ei Jesus'ga.

⁶ —O'u pota ға toryva jara'ğa pyri toryva repiagame. Na jitehe ға apy-potaruhui nhandervihava'ğa apykava rehe nhandejatykahava pype, ei Jesus'ga. A'ereki ға e'i te'varuhu oyvyteri pe: “Nhande mboheteavo ti ға tianderepia pa. A'ereki nhande ғanduvihavuhuhetero xako,” ei ға oyvyteri pe, ei Jesus'ga.

7 —Ikatuuhu ġa pe ojipe'ġa mbaragwahavame ġa ndehe ima'ēhai pe feira pe onhi'igatuavo ġa pe pe ko orembo'eharamo javo ġa pe, ei Jesus'ga.

8 Ġwemimbo'ehara'ġa pe Jesus'ga ei:

—Pe ki a'e te ġa ja rūi peko, ei Jesus'ga. A'ereki jihi jate ako pembo'eharamo Cristoramo, ei Jesus'ga. Pe reki penhoirū. A'ereki pe pejiko Tupana'ga rehe. A'ero ojo'javuhu pe hoi. Nurā ti tape'ei pejohupe pe ko orembo'eharamo javo. A'ea ti tape'ei pejohupe penhimbohetee'yma, ei Jesus'ga.

9 —Tape'ei ti avove'ga pe vvyakotyve'ga pe – kiroki ga oko peirū'ga ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe – ga pe ti tape'ei apī javo. A'ea ti tape'ei ga pe. A'ereki ojipeji ko ga penduvetero Tupana'ga yvagipeve'ga, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

10 —Te'iyme ti ġa pe me pe ko oreruvihavamo javo. A'ea ti ġa te'iyme pe me pe mbohetee'yma, ei Jesus'ga. A'ereki jihi jate ako penduvihavuhetero Cristoramo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe. 11 Po ti pe ndekopotari jireheve'ġa nduvihavamo penhiirū'ġa nduvihavamo, a'ero ti peko katu ġa pe ġa pokoga, ei Jesus'ga.

12 —Po pe ei: “Jihi ko huvihavamo ojipe'ġa hohe pa.” Po pe ei a'ea penhimboheteavo pejikovo aha huvihavamo, a'ero po ti Tupana'ga ei pe me nehē: “Ndapekoi pe huvihavamo. Tapenhimbohetei ti!” A'ea po ti Tupana'ga ei pe me nehē, ei Jesus'ga. Po pe napenhimbohetei pejikokatuavo ojipe'ġa pe, a'ero po ti Tupana'ga ei pe me nehē: “Peko ti huvihavamo.” A'ea po ti ga ei pe me nehē, ei Jesus'ga.

*Tiruahū ti pe me, ei Jesus'ga fariseusva'ea pe
(Marcos 12.40; Lucas 11.39-42, 52; 20.47)*

13 —Ahemoandyandyiva'ero pe peko! ei Jesus'ga judeus'ġa mbo'ehara'ġa pe fariseus'ġa pe no. Tiruahū ti pe me! A'ereki pe napembo'ekatui Tupana'ga nhi'igā rehe herojijyita. Nurā hajihea rehe pe ġa mbo'ei ġa moandyandyita, ei Jesus'ga ġa pe. Pereko pe Tupana'ga nhi'igā aherembikwatijara novīa timonhi'ī javo. A'ereki pe ndapekoi Tupana'ga nhi'igā rupi pejikoge'yma ga rehe. Ga ndekopotarame ganhi'igā rupi pe napemombe'ukatui ġa pe, ei Jesus'ga. Nahā pe napemongoi ġa ganhi'igā rupi ġa mbojikoge'yma ga rehe. A'ero pe ja ġa nde'i Tupana'ga pe nde oreruvihavuhetero ereko jave'yma, ei Jesus'ga ġa pe.

14 —Ahemoandyandyiva'ero pe peko! ei Jesus'ga judeus'ġa mbo'ehara'ġa pe fariseus'ġa pe no. Tiruahū ti pe me! A'ereki pe pepojykaaahy mbatera aherembirekokwera'ġa hugwi, ei Jesus'ga. Penhi'imbukuhu tehe pe Tupana'ga pe. Pe'e pe pejiyvyteri pe: “Nhande renduvame po ti ojipe'ġa ei nhande ve oarō hete ġa Tupana'ga javo.” Nurā jate pe nhi'inhi'igi Tupana'ga pe ga arōe'yma, ei Jesus'ga. Kaitu po ti hahy hete pe me a'ero nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

15 —Ahemoandyandyiva'ero pe peko! ei Jesus'ga judeus'ġa mbo'ehara'ġa pe fariseus'ġa pe no. Tiruahū ti pe me! A'ereki pe pejiheve'ġa mbote'va hete. A'ero ġa ko koji'i oko te'varuhu pe hohe duas vezes pe hohe. Pe po ti peho hahyva'ea ruvihava pype nehē pendekote'varuhuro ġwaramo. Ga kaitu po ti oho hahyva'ea ruvihava pype nehē okote'varuhetero ġwaramo, ei Jesus'ga. “Pyry,” pe'e pe ġa ndekorame pe ja. A'ereki pe peporavyky hete ojipeji'ga mbote'varuhuavo. Pehopeho pe ga rehe ya rupi pea rupi no tiroviaruka ti pevove'ga pe nhanenhi'igā javo. Nahā pe ga mbote'varuhui. Nurā po ti tiruahū pe me nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

16 —Heakwagweve'ġa'java'ero pe peko! A'ereki pe ndapekwahavi, ei Jesus'ga judeus'ġa mbo'ehara'ġa pe fariseus'ġa pe no. Pe perohe ojipe'ġa

penhinhi'igã rupi no. Tiruahũ ti pe me! Nahã ji ei pe me. A'ereki Tupana'ga nhi'igãatyviva'ea rehe pe ojipe'ga mbo'ei.

—Nahã pendeaporogita te'varuhuro. Po ojipe'ga ehetei: “Nahanahã po ti ji rekoi nehẽ. Tupana'ga ronga renoina nhandejatykahavuhua renoina ji ei a'iti hete nhinhi'igã javo,” ei ga, ei Jesus'ga. A'ero pe ei: “O'erame Tupana'ga ronga renoina po ga etehei a'ero. Ga okopotare'ymame onhi'igã rupi, na ga ndokoi hupi a'ero,” pe'ji tehe pe, ei Jesus'ga. Tupana'ga nhi'igãatyviva'ea rehe pe ga mbo'ei, ei Jesus'ga.

—Po ojipe'ga ehetei: “Nahanahã po ti ji rekoi nehẽ. Ouro renoina nhandejatykahavuhua pypeve'ea renoina ji ei a'iti hete nhinhi'igã javo,” ei ga, ei Jesus'ga. A'ero pe ei: “O'erame ouro renoina, a'ero ti ga toko tuhẽ onhi'igã rupi,” pe'e pe, ei Jesus'ga ga pe.

¹⁷ —Ikwahave'ỹva'ero pe peko! ei Jesus'ga judeus'ga mbo'ehara'ga pe fariseus'ga pe no. Ndapekwahavi'i'i! Tupana'ga ronga nhandejatykahavuhua koji'i pyry hete Tupana'ga pe. Ga ouro po'rurame jate Tupana'ga ronga pype nhandejatykahavuhua pype Tupana'ga omombyry ouro, ei Jesus'ga.

—Tupana'ga nhi'igãatyviva'ea rehe pe ga mbo'ei, ei Jesus'ga. ¹⁸ Po ga ehetei ojipe'ga pe: “Nahanahã po ti ji rekoi nehẽ. Ikwava'ẽhava renoina ji ei a'iti hete nhinhi'igã javo,” e po ga, ei Jesus'ga. A'ero pe ei: “O'erame ikwava'ẽhava renoina po ga etehei a'ero. Ga okopotare'ymame onhi'igã rupi, na ga ndokoi hupi a'ero,” pe'ji tehe pe, ei Jesus'ga. Tupana'ga nhi'igãatyviva'ea rehe pe ei ga mbo'eavo, ei Jesus'ga.

—Po ga ehetei ojipe'ga pe: “Nahanahã po ti ji rekoi nehẽ. Kiroki a'ea ji amondo ikwava'ẽhava rehe – a'ea renoina ji ei a'iti hete nhinhi'igã javo,” e po ga, ei Jesus'ga. A'ero pe ei: “O'erame ikwava'ẽhavareheva'ea renoina, a'ero ti ga toko tuhẽ onhi'igã rupi,” pe'e pe, ei Jesus'ga ga pe.

¹⁹ —Ikwahave'ỹva'ero pe peko! ei Jesus'ga judeus'ga mbo'ehara'ga pe fariseus'ga pe no. Ndapekwahavi'i'i! Ikwava'ẽhava koji'i pyry hete Tupana'ga pe. Ga nhaneremimondoa no game jate ikwava'ẽhava rehe Tupana'ga omombyry nhaneremimondoa, ei Jesus'ga ga pe.

²⁰ —Po ga ehetei: “Nahanahã po ti ji rekoi nehẽ. Ikwava'ẽhava renoina ji ei a'iti hete nhinhi'igã javo.” Po ga ei nahã, a'ero ga ehetei ikwava'ẽhava pe a'eareheva'ea pe nhaporemõ no, ei Jesus'ga ga pe.

²¹ —Po ga ehetei: “Nahanahã po ti ji rekoi nehẽ. Tupana'ga ronga renoina nhandejatykahavuhua renoina ji ei a'iti hete nhinhi'igã javo.” Po ga ei nahã, a'ero ga ehetei garonga pe ipypeve'ga pe no Tupana'ga pe, ei Jesus'ga ga pe.

²² —Po ga ehetei: “Nahanahã ti ji rekoi. Yvaga renoina ji ei a'iti hete nhinhi'igã javo.” Po ga ei nahã, a'ero ga ehetei Tupana'ga apykava pe. A'ereki yvagi pe Tupana'ga oko nhanderuvihavuhuhetero oapyga. A'ero o'erame yvaga pe ga ei Tupana'ga pe tuhẽ a'ero, ei Jesus'ga ga pe.

²³ —Ahemoandyandyiva'ero pe peko! ei Jesus'ga judeus'ga mbo'ehara'ga pe fariseus'ga pe no. Tiruahũ ti pe me! A'ereki pe ndapekokatui pejikokatue'yma ojipe'ga pe. Tiruahũ ti pe me! A'ereki pe peko tehe Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi, ei Jesus'ga.

—Petỹ pe imboheva'ea: hortelã erva-doce reheve cominho reheve. Pe herekorame dez itymipyra pe pemondo ojipeji Tupana'ga pe pejikovo Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi. A'ea pyry Tupana'ga pe novã, ei Jesus'ga. Emo pe ndapekokatupavi Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi. A'ereki pe ndapekokatui pejikokatue'yma ojipe'ga pe, ei Jesus'ga.

—Peko katu po pe hamo pejikokatuavo ojipe'ga pe hamo, ei Jesus'ga. Penemimondoa ojive Tupana'ga ipotari. Emo ga pe koji'i huvihava pen-dekokatua. Pe ndapeporogwetygi ojipe'ga. Peporogwety po pe ga hamo, ei Jesus'ga. Penemimondoa Tupana'ga pe pyry ga pe. Emo ga pe koji'i huvihava gaporogwetyga, ei Jesus'ga.

—Napembojikogukari ojipe'ga pejihe penhi'mberame ga pe. Pembojikoguka po pe ga pejihe hamo penhi'mbee'yama hamo, ei Jesus'ga ga pe. Penemimondoa pyry Tupana'ga pe. Emo ga pe koji'i huvihava gambojikogukara pejihe. Peko ti gareaporogita rehe. Tapemondopigi ti ga pe no, ei Jesus'ga.

²⁴ —Heakwagweve'ga'java'ero pe peko! A'ereki pe ndapekwahavi, ei Jesus'ga judeus'ga mbo'ehara'ga pe fariseus'ga pe no. Pe peroho ojipe'ga penhinhi'iga rupi. Pembogwambogwa pe mberu'i'ia ta'uyme ti ji ite'varuhuva'ea javo. Emo pe pe'u reki ite'varuhuheteva'ea hehanhuhuva'ea yuranuhua'javuhuva'ea jaimo camelo jaimo. Nahã ji ei pe me. A'ereki pe peko hete a'ea rehe – kiroki huvihava gwere Tupana'ga pe. Kiroki huvihava hete Tupana'ga pe – a'ea rehe pe ndapekoi, ei Jesus'ga ga pe.

²⁵ —Ahemoandyandyiva'ero pe peko! ei Jesus'ga judeus'ga mbo'ehara'ga pe fariseus'ga pe no. Tiruahũ ti pe me! A'ereki pe'ara tehe oko Tupana'ga nhi'iga rupi pe jikoe'ymame ganhi'iga rupi pejiyvyteri pe, ei Jesus'ga. A'ea pe ji ei ji erame pe me: Copo ara prato ara reheve pepyhei hete pe. Gwaimbya pe ndapepyhei reki. Nahã ji ei. Peyvytera ite'varuhu pa. A'ereki pe pepotaruhu pa ipyhygahyavo mbatera pejive pejikote'varuhuavo, ei Jesus'ga.

²⁶ —Heakwagweve'ga'java'ero nde ereko, fariseu! ei Jesus'ga gapyteripeve'ga pe. Epohi ti ejekote'varuhua hugwi ejeaporoğitakaturu. A'ero po ti nde rekokatui ejikokatuavo ojipe'ga pe nehẽ, ei Jesus'ga. A'ea pe ji ei ji erame nde ve: Epyhei copo pype prato pype reheve. A'ero copo ara ikatu no prato ara reheve, ei Jesus'ga.

²⁷ —Ahemoandyandyiva'ero pe peko! ei Jesus'ga judeus'ga mbo'ehara'ga pe fariseus'ga pe no. Tiruahũ ti pe me! A'ereki pe aheryvya ja, ei Jesus'ga. Ikatu tehe tapyja ita apopyra novia – kiroki oko aheryvya rehe. A'ereki ga omotiğuhũ imbokatuavo tapyja. Ipype reki ite'varuhu herekovo inema ahekağa reheve, ei Jesus'ga.

²⁸ —Na jitehe pe ndekoi. Ojipe'ga ei pe mombe'gwovo novia: “Ehepia ga! Pyry hete ga okovo Tupana'ga nhi'iga rupi.” Ikwahave'yama ga ei nahã pe mombe'gwovo, ei Jesus'ga. A'ereki pe ojipe'ga moandyandyi. A'ereki peyvyteri pe reki pendeaporogita ite'varuhu, ei Jesus'ga ga pe.

*Tiruahũ ti pe me ahemoandyandyiva'ea pe! ei Jesus'ga
(Lucas 11.47-51)*

²⁹ —Ahemoandyandyiva'ero pe peko! ei Jesus'ga judeus'ga mbo'ehara'ga pe fariseus'ga pe no. Tiruahũ ti pe me! A'ereki ymyahũ penamonhava'ea ojukajuka Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea pyryva'ea. Pe reki japokatui tapyja aheryvya rehe. A'ea pe imbokatui, ei Jesus'ga ga pe. ³⁰ Pe pe'e: “Po ymyahũ nhande rekoi nhaneramonhava'ea pyri, a'ero po nhande ndiahoi ahe rupi Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea jukavo hamo.”

³¹ —A'ea pe erame pe pejikwahavuka ojipe'ga pe ore ko aherakykwepoharamo javo – kiroki ahe ojukajuka Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea, ei Jesus'ga. ³² Ndojukapavi ahe ganhi'iga mombe'uhara'ga. Pejuka pota po ti pe hembyruera'ga naerũ? ei Jesus'ga. Ga jukarame po ti pe ndekote'varuhuhetei penhamonhava'ea ja imbuhuruka hahyhetea pejihe nehẽ, ei Jesus'ga ga pe. ³³ Ite'varuhuva'ero pe peko! ei Jesus'ga ga pe. Ite'varuhuva'ea ra'yro pe peko! ei ga ga pe. Tegwete peka'nhyhava

hahyva'ea hugwi. Tupana'ga po ti pe mondo tuhē hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁴—Pejuka pota pe ġa. A'ero kiro ji amondouka ġa pe pyri nehē nhinhi'iga mombe'uhara'ga Tupana'ga remimbotarimova'ea kwahapyra'ga ndeheve jireheve'ga mbo'ehara'ga ndeheve nehē no, ei Jesus'ga. Ojipe'ga po ti pe ġa jukai nehē. Ojipe'ga po ti pe ġa mondoi yva rehe ġa mbovyva hehe nehē, ei Jesus'ga. Ojipe'ga po ti pe ġa nupanupāi ipira apopyra pyvō ġa mondohondohoga pejatykahavuhua pype nehē, ei Jesus'ga. Peko te'varuhu po ti pe ġa pe pejigwojigwovo ġa ndeviri nahā ġa monhamonhana ojipejipe pe cidades pe nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁵—Ga nhaporemō po ti ji ġa mondoukari pe pyri nehē Tupana'ga ti tomondo hahyva'ea pe me nehē pe ġa jukarame nehē javo, ei Jesus'ga. A'ero po ti ga imondoi hahyva'ea pe me okokatuva'ea repypava nehē.

—Ymyahū ahe ojiko Tupana'ga rehe okokatuavo. Nurā ymyahū penamonhava'ea ojuka ahe, ei Jesus'ga. Penamonhava'ea ojuka ypy Abelva'ea. Abelva'ea ko okokatuva'ea. Aerē penamonhava'ea he'yiva'ea jukai. Mbapavamo ahe ojuka Zacariasva'ea Baraquiasva'ea ra'yrava'ea. Omano Zacariasva'ea nhandejatykahavuhua pyri templo pyri okara mbyteri pe ikwava'ēhava pyri, ei Jesus'ga. ³⁶ Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Tupana'ga po ti imondoi hahyva'ea pe me nehē. A'ereki penamonhava'ea ojukajuka ahe, ei Jesus'ga ġa pe.

Jesus'ga oarō hete cidade de Jerusalém

(Lucas 13.34-35)

³⁷ Kiro Jesus'ga ei:

—Jerusalémmeva'ero pe pejuka Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea jipi, ei Jesus'ga cidadepeve'ga pe Jerusalémmeve'ga pe. Tupana'ga ahe mondoukarame pe pyri pe peapiapi ahe jipi ahe jukavo, ei Jesus'ga. Inamutiġa omono'ono'ō gway'ria opepoa gwyri pe. Na jitehe ji pe mono'ombotara'jara'javi ji pyri inamutiġa ja pe nderekokatupota novia. Emo pe ndapepotaruhui reki, ei Jesus'ga.

³⁸—Pehendu ti a'ero! ei Jesus'ga. Kiro po ti Tupana'ga pohiri pe hugwi nehē. Ga ndohepiakatua'javi pejatykahavuhua a'ero nehē. Pe tehe po ti peko a'ero nehē. ³⁹ Pe ndajirepiaga'javi nehē, a'e katu ji pe me, ei Jesus'ga. Aerē jate po ti ji rura'javi nehē. A'ea rupi po ti pe ei nehē: “Tupana'ga ti tomombyry Jesus'ga pe. Gaha ko Tupana'ga ga mbuhuruka,” pe'e po ti pe nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

24

Judeusva'ea jatykahavuhua mondurupavaġwama

(Marcos 13.1-2; Lucas 21.5-6)

¹ Kiro Jesus'ga hemi gwe'yja'ga jatykahavuhua hugwi ogwovo. Garemimbo'ehara'ga nduri ga pyri.

—Ehepia nhandere'yja'ga jatykahavuhua ongare'yjuhua ita apopyra, ei ġa ga pe a'ero.

Nahā ġa ei ga pe hepiuka ga pe. ² A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Pehepia pe nhandejatykahavuhua nhaporemō avo, ei ga ġa pe. Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Aerē po ti ndojikojikoga'javi ojogwehe itauhua nehē. Omonduru pa po ti ġa inoġa nehē, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe.

Hahyheteaġwama Jesus'gareheve'ga pe

(Marcos 13.3-13; Lucas 21.7-19)

³ Aerē Jesus'ga hoi ogwovo vvytyruhu pe oliveiras ndyvuhu pe monte das Oliveiras pe. Pevo ga apygame garemimbo'ehara'ga nduri ga pyri ojipe'ga ndovakie'ŷ. Kiro ġa ei ga pe:

—Emombe'u ti ore ve. Maname po ti ġa imondurugi nhandejatykahavuhua nehē? Marāva'ea po ti Tupana'ga hepiukari na'ē ahemonhi-momby'ava'ea nehē ikwahavuka nhande ve nehē? A'ero po ti nhande ikwahavi nehē Jesus'ga uhura'ja ġwerĩ javo. Gara na'ē po ti Tupana'ga gwepiuka ikwahavuka nhande ve nehē? A'ero po ti nhande ikwahavi nehē kiro mbapava koty javo, ei ġa Jesus'ga pe.

⁴ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Penhimboko'i ti! Tapenhimoandyandyjukari ti ġa pe. ⁵ Aerē po ti he'yjuhuve'ga uhu ji ra'āra'āteheavo javo nehē: “Jihi ko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo.” A'ea po ti ġa ei o'mbero nehē, ei Jesus'ga. He'yjuhuve'ga po ti heroviari ġa'mbea nehē, ei Jesus'ga.

⁶ —Aerē po ti ojipe'ga tavukari ojipe'ga pe nehē. A'ero po ti ġa ei pe me: “Ira'agwe ġa tavukari. Paivouhu ġa ndekoi otavuka no,” e'i po ti ġa pe me nehē. Ga a'ea imombe'urame pe me ti tapemomynhukari ġa pe pejipy'a penhimongyhyjiukare'yma nehē. Otavuka tuhē po ti ġa nehē. A'ea rupi rūi po ti mbapavakotyva'ea nehē, ei Jesus'ga.

⁷ —Gagwyripeve'ga po ti oko na'ē ojipe'ga gwyripeve'ga ndehe otavuka nehē. Ojipe'ga nduvihavuhu'ga po ti omondo ojigwyripeve'ga otavuka ojipe'ga nduvihavuhu'ga gwyripeve'ga pe nehē, ei Jesus'ga. Ahā po ti ġa pe mbatera avo nehē. Pevo po ti ty'ara ġa jukai nehē no, ei Jesus'ga. Omyomyi po ti yvya avo nehē. Pevo po ti yvya imyimy nehē no, ei Jesus'ga. ⁸ Nahā ypy po ti nehē. Aerē po ti koji'i tiruahū nehē, ei Jesus'ga.

⁹ —A'ea renonde po ti ġa pe pyhygi pe nderohoahyavo huvihava'ga pyri nehē tomondo ti ġa hahyva'ea ġa pe javo. A'ero po ti ġa imondoi hahyva'ea pe me pe jukavo nehē. Nahā po ti vvyakotyve'ga ndekopavi pe ndehe pe arōe'ŷheteavo nehē pejikoga ġwaramo ji rehe, ei Jesus'ga.

¹⁰ —A'ero po ti he'yjuhuve'ga jireheve'ga pohiri ji hugwi okote'varuhuavo hendukatue'yma nhinhi'iga nehē hahyro ġwaramo ojive, ei Jesus'ga. Onhokwava'eġuka po ti ġa nharōe'ŷve'ga pe nehē tomondo ti ġa hahyva'ea ġa pe javo, ei Jesus'ga. Nonhoarōi hete po ti ġa okovo opohirame nhinhi'iga hugwi nehē, ei Jesus'ga. ¹¹ Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea mombe'uhara'ga nduri he'yjuhuve'ga nehē. Ganhi'iga rūi po ti ġa imombe'ui he'yjuhuve'ga moandyandyita, ei Jesus'ga. ¹² Jypya jireheve'ga onhoarō hete. Aerē po ti igwaigwavete ġambyteripeve'ga nonhoarōi onhimongyavo nehē. A'ereki igwaigwavete vvyakotyve'ga okote'varuhu, ei Jesus'ga.

¹³ —Kiroki ga onhimboita avuirama opohire'yma ji hugwi – gaha po ti ji ga reroho yvagi pe ga mongovo avuirama jijipyri nehē, ei Jesus'ga.

¹⁴ A'ea pyryva'ea po ti nhinhi'igareheve'ga imombe'umbe'ui vvyakotyve'ga pe nhaporemō mbapava renonde. Ga po ti e'i ġa pe nehē: “Perojijyjijyjuka ti pejeaporogita Tupana'ga pe pejikoga ga rehe. A'ero po ti ga pe pokokatui nehē imomboia pendekote'varuhua pe hugwi okovo penduvihavuhuhetero nehē.” A'ea po ti ġa imombe'ui ġa pe nhaporemō tokwaha pa ti ġa javo. Vvyakotyve'ga gwyripeve'ga nhaporemō henduvame ganhi'iga po ti ji rura'javi nehē mbapava koty nehē, ei Jesus'ga.

*Jesus'ga omombe'u aerēva'ea hahyheteva'ea
(Marcos 13.14-23; Lucas 21.20-24)*

¹⁵ —Aerē po ti pe hepiagi ite'varuhuheteheteva'ea jipiukarame o'ama Tupana'ga apoa pype ipojykahava pype. Ymyahū ite'varuhuheteheteva'ea

ahe imombe'ui ikwatija Danielva'ea Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea hako, ei Jesus'ga.

(Kiroki ga omonhi'ĩ aġa ikwatijara – tokwaha ti ga.)

¹⁶ —Pe hepiagame ite'varuhuheteheteva'ea jipiukari. A'ea rupi ti Judéiapeve'ġa toka'nhy onhana vvytyruhu pe onhimima nehē xamanoyme ti javo, ei Jesus'ga. ¹⁷ Kiroki ġa oko ongapereuhuva'ea arimo – ġahā ti kotihĩ toka'nhy onhana. Tokiyime ti ġa ġwonga pype ombatera renoheme'yma jugwi, ei Jesus'ga. ¹⁸ Kiroki ġa oko ko pe – ġahā ti kotihĩ toka'nhy onhana. Tokiyime ti ġa ġwonga pe opira renoheme'yma, ei Jesus'ga. ¹⁹ Iporia'i po ti ipuru'ave'ġa a'ea rupi oka'nhyopotarame nehē. Iporia'i po ti ġa nehē no – kiroki ġa omoka'mbuka'mbu gwa'yra'ġa ġa nenonhapotarame, ei Jesus'ga.

²⁰ —Pe'ji ti Tupana'ga pe: “Ite'varuhuheteheteva'ea jipiukarame po ti ore noroka'nhyopotari yapouhua rupi. A'ereki a'ea rupi hahy ore ve ore horame. Nurā ti terembuhurukari ite'varuhuheteheteva'ea yapouhua rupi.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe, ei Jesus'ga. Pe'ji ti ga pe: “Noroka'nhyopotari ore sábadu rupi oreporavykye'yma rupi. A'ereki Moisésva'ea e'i irupe rūi ahe toho nhandeporavykye'yma rupi javo. A'ea rupi rūi ti toroka'nhy. Nurā ti terembuhurukari ite'varuhuheteheteva'ea sábadu rupi.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe, ei Jesus'ga.

²¹ —A'ea ji ei pe momoranduva penhimboko'i ti aerēva'ea hugwi tiruahūheteva'ea hugwi javo. Ite'varuhuheteheteva'ea jipiukarame po ti tiruahū hete tuhē pe me nehē. Tupana'ga rembiapopygywera jate ndogwerekoi a'ea'java'ea. Aerē po ti ndogwerekoa'javi a'ea'java'ea nehē no, ei Jesus'ga.

²² —Aerē po ti Tupana'ga omombi tiruahūheteva'ea nehē. A'ereki ga e'i jipe: “Momi po ti ġakira hehe nehē. A'ero kirupi!” ei ga. Po ti mbegwe ga imombigi tiruahūheteva'ea nehē, a'ero po ti vvyakotyve'ġa manombavi nehē. “Tahahya'javyme ti nhiremimo'ēhara'ġa pe,” ei ga. Nurāro ġwaramo po ti ga imombigi nehē, ei Jesus'ga.

²³ —Aerē po ti ojipe'ġa ei pe me nehē: “Pehepia! Avo ko Cristo'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga.” Po ti ġa ei a'ea, a'ero ti taperoviari ġa'mbea, ei Jesus'ga. Po ti ġa ei pe me nehē: “Pehepia! Pevo ko Cristo'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga.” Po ti ġa ei a'ea, a'ero ti taperoviari ġa'mbea, ei Jesus'ga.

²⁴ —Aerē po ti ojipe'ġa ei nehē: “Jihi ko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo,” e po ti ġa o'mbero nehē, ei Jesus'ga. Ojipe'ġa ei nehē: “Jihi ko Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharamo,” e po ti ġa o'mbero nehē, ei Jesus'ga. A'ea rupi po ti ġa ei nehē: “Tiapoapo tuhē ti ahemonhimomby'aheteva'ea ġa pe hepiuka ġa moandyandyita, Tupana'ga remimo'ēhara'ġa vehevi po.” A'ea po ti ġa ei japovo nehē, ei Jesus'ga. ²⁵ Pehendu ti! ei Jesus'ga. Opomomorandu ji ko nahā po ti tiruahūva'ea nehē javo, ei Jesus'ga.

²⁶ —Nurā ti tapehenduvi ġanhi'iġa. Po ti ġa ei pe me nehē: “Pehepia! Cristo'ga oko ongae'yi me.” Ga erame na, a'ero ti tapehoi ongae'yi me hepiaga. A'ereki ġa i'mbe. Ji rūi po ti nehē, ei Jesus'ga. Po ti ġa ei pe me nehē: “Pehepia! Cristo'ga oko oki pe ġandovakie'y.” Ga erame na, a'ero ti taperoviari ġanhi'iġa, ei Jesus'ga. A'ereki ġa i'mbe.

²⁷ —Ji rura'javame tupā veraverava ja po ti ji rekoi nehē. Tupā veraveravame kwara ipora koty ombokojahu pa yvaga kwara ihoa koty vehevi, ei Jesus'ga. A'ero ahe gwepia pa kojahua. Na jitehe po ti ġa ji repiapavi jirura'javame yvaga hugwi nehē vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

²⁸ —Jukwaha po ti nehē, ei Jesus'ga. Ahe manorame ti huruvua onhimongy ahera'oa pyri nehē ti'u javo.

A'ea Jesus'ga ei na jitehe po ti jukwaha jirura'javame nehẽ javo.

Jesus'ga rura'javaḡwama

(Marcos 13.24-27; Lucas 21.25-28)

²⁹—Ga tiruahumbavirẽ pe me

“po ti kwara igwevi nehẽ”, ei Jesus'ga.

“Jahya po ti nombokojahua'javi nehẽ no.

Jaytata'ia po ti indurundurugi yvaga hugwi nehẽ.

Yvagipeva'ea po ti igwyḡwymi ipopoakava'ea nehẽ”, ei Jesus'ga.

³⁰ A'ero po ti Tupana'ga hepiukari yvagipeva'ea nehẽ tokwaha ti vvyakotyve'ḡa Jesus'ga ruraḡwama javo, ei Jesus'ga. A'ero po ti vvyakotyve'ḡa gwyriveve'ḡa jehe'oi ovy'are'yma nehẽ. A'ero po ti ḡa ji repiagi ji rura'javame yvaḡatiḡa pyteri pe vvyakotyva'ero yvagipeva'ero nehẽ, ei Jesus'ga. Jipopoakara po ti ḡa gwepia nehẽ no. Nhirendy'jandy'java po ti ḡa hepiagi nehẽ no jikatuhetea, ei Jesus'ga.

³¹—Nanime trombeta ipyhava nehẽ, ei Jesus'ga. Hahyahi ipyambua nehẽ. Trombeta renduvame po ti jipyrive'ḡa hoḡahoi vvyakotyve'ḡa gwyrive pe nhaporemo okovo nhinhi'ḡa rupi nehẽ. Pevopevo po ti ḡa nhiremimo'ẽhara'ḡa monhimono'ono'oḡi ḡa nderua ji pyri nehẽ, ei Jesus'ga. Nahã po ti ḡa ḡa nderuri kwara ipora hugwi kwara ihoa hugwi no tyapyra hugwi no nhimbya hugwi nehẽ no, ei Jesus'ga.

Figo'yva figueira ahe mbo'e

(Marcos 13.28-31; Lucas 21.29-33)

³²—Kiro po ti ji pe mbo'ei ojo'java'ea pyvõ, ei Jesus'ga. Hepiagame figo'yva pe pekwaha. A'ereki henhunhame huangyra pe ei: “Kwaria ḡwerĩ kiro,” pe'e pe. ³³ Na jitehe hepiapavame tiruahũva'ea pejive po ti pe ikwahavi nehẽ kiro mbapava koty javo, ei Jesus'ga. ³⁴ Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Aḡwamove'ḡa ndekojirame po ti akoja ihopavi japiavo nehẽ, ei Jesus'ga. ³⁵ Opa po ti yvaga yvya pavẽi nehẽ. Nhinhi'ḡa po ti ndopavaḡwami opopoakapige'yma okovo a'itituhẽva'ero avuirama nehẽ, ei Jesus'ga.

Maname po ti Jesus'ga rura'javi nehẽ?

(Marcos 13.32-37; Lucas 17.26-30, 34-36; 12.39-40)

³⁶—“Maname po ti nde rura'javi nehẽ?” pe'e pe ji ve, ei Jesus'ga. A'ea vvyakotyve'ḡa ndokwahavi, ei Jesus'ga. Tupana'gapyrive'ḡa yvagipeve'ḡa ndokwahavi no. Ji vehevi Tupana'ga ra'yramo ndakwahavi no, ei Jesus'ga. Jiruva'ga jate okwaha jirura'jahava nehẽ, ei Jesus'ga.

³⁷—Noéva'ea nhinhaḡa renondehava yhara ruvihavuhua pype ojo'ja jirura'java renondehava pavẽi, ei Jesus'ga vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. ³⁸ Ymyahũ Noéva'ea nhinhaḡa renonde yhararuvihavuhua pype ahewyripeva'ea i'ui'ui jipi gworygworyvamo hako. Ahewyripeva'ea rembirekoro akwaimba'eva'ea jipi no. Ojipeva'ea kunhava'ea mohembirekoi no. Nahã ahewyripeva'ea rekoĩ okovo Noéva'ea avame yharuhua pype hako.

³⁹ A'ea rupi ahewyripeva'ea ndokwahavi yhyarehanhuhũa ruraḡwama – kiroki ahewyripeva'ea ndo'avi yharuhua pype. Ahewyripeva'ea mbotypyvpava yhya nhatymbavi hako. Na jitehe po ti vvyakotyve'ḡa ndokwahavi jiruraḡwama nehẽ, ei Jesus'ga vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

⁴⁰—A'ero po ti akwaimbae'ḡa mokonha'ḡa oko ko pe nehẽ. Kiro po ti ojipe'ga rerohohava nehẽ. Kiro po ti ojipe'ga rejahava nehẽ, ei Jesus'ga.

⁴¹—Kunha'ḡa mokonha'ḡa po ti ombo'i imbo'ihava pyvõ. Kiro po ti ojipehẽa rerohohava nehẽ. Kiro po ti ojipehẽa rejahava nehẽ, ei Jesus'ga.

42 —Penhimboko'i ti jipi ite'varuhuva'ea hugwi pejikokatuavo ji mboha'uva. A'ereki pe ndapekwahavi maranime po ti nhandepojykaharete'ga rura'javi nehẽ javo ji ve, ei Jesus'ga. 43 Onga jara'ga ndokwahavi iporomive'ga rura ġwonga pe, ei Jesus'ga. Po ga okwaha, gwepia katu po ga ġwonga a'ea rupi hamo iporomive'ga mongiukare'yma hamo, ei Jesus'ga. A'ea pe pekwaha, ei Jesus'ga.

44 —Nurã ji ei pe me: Penhimboko'i ti a'ero penhimboavujikwea jirura'java pota ji mbuhua, ei Jesus'ga. Pe ji mboha'uve'ymame kiro po ti ji ruri vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga.

Nahã ahe ombojikoguka ojihe

(Lucas 12.41-48)

45 —Kiroki ga ombojikoguka opojykahara'ga ojihe gweaporoġitakaturu – marã ga rekokatui? ei Jesus'ga ġa pe. Kiro po ti ji garekokatua mombe'ukatui pe me ojo'java'ea mombe'gwovo. Gwepia katu ga opojykahara'ga mbatera, ei Jesus'ga. Ga pe gapojykahara'ga ei a'ero ohorame: “Nde po ti jipyrive'ġa ndepiakatuharamo. Ema'ẽ ti nhimbatera ġa pe ġandetakwera ja jipi to'u ti ġa javo.” Nahã ga ei ojipyrive'ga pe ogwovo.

46 —A'ero gapyrive'ga jara'ġa ndepiakatui imondovo ġa pe ġa nderekovo ġandepiakatuharamo ga horame. Aerẽ gapojykahara'ga jivyri ġa ndepiaga. Ga e'i: “Ga ndepia katu reki ga imondovo ġa pe,” ei ga.

—Pry hete ġandepiakatuhara'ga pe a'ero, ei Jesus'ga imombe'gwovo. 47 Imombe'ukatavo ji ei pe me: Aerẽ po ti gapojykahara'ga ei ga pe nehẽ: “Ehepia katu pa ti a'ero nhironga jigwya reheve nhimbatera reheve no.” Nahã po ti ga ei nehẽ toko ti ga herekohavamo ji ve javo, ei Jesus'ga.

48 —Po ġandepiakatuhara'ga rekote'varuhui, a'ero po ga ei oyvyteri pe opojykahara'ga rure'ymame: “Mbaigwe po ti jipojykahara'ga jivyri nehẽ,” e po ga. 49 A'ero po ga ndohepiakatui opojykahara'gapyrive'ġa, ei Jesus'ga. Onupã po ga ġa ġa poravykyrame. O'u hete po ga gambatera gweagwryvamo no heagwryve'ġa pavẽi, ei Jesus'ga. 50 Oyvyteri pe ga ei upa nduri po ti jipojykahara'ga kiro nehẽ javo.

—A'ea rupi po ti gapojykahara'ga ruri ovahema nehẽ, ei Jesus'ga. 51 Gapojykahara'ga ga rovaja'rogukari nehẽ. A'ereki ga ndokoi opojykahara'ga nhi'iga rupi. Nahã po ti gapojykahara'ga ga mongoukari ahe-moandyandyiva'ea pyri nehẽ, ei Jesus'ga. Hahyva'ea ruvihava pype po ti ga jehe'oi ojihe a'ero onhimonha'ngavo hahyrame ojive nehẽ, ei Jesus'ga.

25

Kunhangwera'ġa ivojave'ġa dezve'ġa

1 —Ji rura'jahava koty marã po ti hekoi nehẽ vvyakotyve'ġa pe ġa erame Tupana'ga nhanderuvihavuhetero oko javo? ei Jesus'ga ġa pe. A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei Jesus'ga. Kunhangwera'ġa ivojave'ġa ipyhygi lamparinas dezve'ġa, ei Jesus'ga. A'ea ġa herohoi ga rovatiamo – kiroki ga hambireko a'ea rupi.

2 —Jara'ġa cincove'ġa okwaha hete gweaporoġitakaturu kunhangwera'ġa. Jara'ġa cincove'ġa ndokwahahetei gweaporoġitate'varuhuavo kunhangwera'ġa, ei Jesus'ga. 3 Ikwahave'ÿve'ġa ndogwerohoi querosene'java'ea herohorame lamparinas. 4 Ikwahave'ġa ki a'e te gweroho querosene'java'ea nhumbi'a pype herohorame lamparinas. 5 Mbaigwe ga ruri – kiroki ga hambireko. A'ero kunhangwera'ġa kiri gwopehyiro, ei Jesus'ga.

6 —Ypyhaji katu ġa henduvi ġanhi'ġa. “Poru ga ruri. Peho ti ga rovatiamo,” ei ġa.

7 —A'ea henduvame kunhangwera'ga vyri ikytiavo imondyhava pavio japokatuavo tombokojahu katu ti javo, ei Jesus'ga. 8 A'ero ikwahave'ÿve'ga ei ikwahave'ga pe: “Pembuhu ore ve querosene'java'ea. A'ereki ogwe oreapoa lamparinas,” ei ga.

9 A'ero ikwahave'ga ei: “Noromondoi po ti ore nehē. A'ereki oreapoa querosene'java'ea ndohygi nhandeapoa rehe nhaporemo lamparinas rehe nhaporemo. Peho ti ima'ēhara'ga pyri ipyhyga pejive,” ei ga ikwahave'ÿve'ga pe, ei Jesus'ga.

10 —A'ero ikwahave'ÿve'ga hoi toropyhy ti javo. Gandakykweri ga ruri reki – kiroki ga hembireko. Onhimboavujikweve'ga hoi ga rupi toryvi pe okiavo onga pype. Gwovapytÿ ga a'ero, ei Jesus'ga.

11 —Aerē ikwahave'ÿve'ga nduri javo: “Ehovapytymba'vo ti ore ve. Toroki,” ei ga.

12 —A'ero ga ei ga pe: “Nahovapytymba'vogi po ti ji pe me nehē. Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Peko pe ambotehero ji hugwi pejikoan-gave'yma jireheva'ero,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

13 —Nahā po ti hekoi nehē. Nurā nane'ymi ti pepota jirura'java penhi-momiranama ji mbuhua, ei Jesus'ga. A'ereki pe ndapekwahavi maranime po ti nhandepojykaharete'ga rura'javi nehē javo, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

*Huvihava'ga omondo oitambere'ia trêsvē'ga pe
(Lucas 19.11-27)*

14 —Jirura'jahava koty marā po ti hekoi yvyakotyve'ga pe ga erame Tupana'ga nhanderuvihavuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei Jesus'ga. Akwaimbae'ga hoi paivouhu ojipe'ga gwyri pe. Ohoa renonde ga ojipyrive'ga mbuhurukari ojipyri. Ga omondomondo ga pe ombatera oitambere'ia no tombohe'yjuhu ti ga ji ve javo, ei Jesus'ga.

15 —A'ero cinco itambere'ia hehanhuhūva'ea ga imondoi ojipe'ga pe ga hohe ga ombohe'yi kwaha javo. Dois itambere'ia hehanhuhūva'ea ga imondoi ojipe'ga pe ga gwyre'i ga ombohe'yi kwaha javo. Ojipeji itambere'ia hehanhuhūva'ea ga imondoi ojipe'ga pe ga gwyre'i ga ombohe'yi kwaha javo. A'ero ga ei: “Pepyhyphy ti mbatera nhiitambere'ia pyvō. Aerē ti pema'ema'ē mbatera itambere'ia ipyhyga koji'iva'ea,” ei ga ga pe. “Nahanahā ti peporavyky nhiitambere'ia pyvō koji'iva'ea imono'ono'oğa aerē imbuhua ji ve,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

—Kiro ga hoi ga hugwi a'ero ogwovo paivouhu hete ojipe'ga gwyri pe, ei Jesus'ga.

16 —A'ero gapyrive'ga – kiroki ga opyhy cinco itambere'ia ga hugwi – gaha nambegwei'i'ogwovo ipyhypyhyga mbatera ipyvō. Aerē ga ima'ema'ēi mbatera ipyhypyhyga koji'iva'ea itambere'ia. Ima'ema'embavirē ga gwereko dez itambere'ia hehanhuhūva'ea gwuvihava'ga pe, ei Jesus'ga.

17 —Na jitehe ojipe'ga – kiroki ga opyhy dois itambere'ia gwuvihava'ga hugwi. Ga oho ipyhypyhyga mbatera ipyvō. Aerē ga ima'ema'ēi mbatera ipyhypyhyga koji'iva'ea itambere'ia. Ima'ema'embavirē ga gwereko quatro itambere'ia hehanhuhūva'ea gwuvihava'ga pe, ei Jesus'ga.

18 —Ojipe'ga ki a'e te – kiroki ga opyhy ojipeji itambere'ia gwuvihava'ga apoa – gaha gwyvykoi itambere'ia inoğa yvykwara pype imima tareko katu ti javo, ei Jesus'ga.

19 —Aerē mbaigwehu ganduvihava'ga rura'java paivohua hugwi ua, ei Jesus'ga. Ovahemame ogwyri pe kiro ga ojipyrive'ga mbuhurukari ojipyri

– kiroki ġa pe ga omondo oitambere'ia tombohe'yjuhu ti ġa ji ve javo. Ga ġa mbuhuruka ojipyri. A'ereki ga e'i oyvyteri pe: “Maramomi kiro nhiitambere'ia ġa imbohe'yjuhurame? Koji'i po ġa ipyhygi ji ve jirakykweri,” ei ga oyvyteri pe, ei Jesus'ga.

²⁰ —A'ero ga ruri ga pyri – kiroki ga opyhy cinco itambere'ia gwuvihava'ga hugwi, ei Jesus'ga. Ga gweru gwuvihava'ga pe dez itambere'ia. “Jiruvihavamo erembuhu nde ji ve cinco itambere'ia ikwehe'i. Ehepia! Ikwepyggame ji ipyhygi dez,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

²¹ —A'ero garuvihava'ga ei ga pe: “Ereporavyky katu nde! Ndepyry nde eporavykykatuavo ji ve. Mbohapyrete'i nde erembohe'yjuhu ji ve. Nurã po ti ji imondoi he'yiheteve'ea nde ve nehẽ embohe'yjuhu ti ji ve javo. Ejo ti ejoryjoryvamo ji pavẽi,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

²² —Aerẽ ojipe'ga ruri – kiroki ga opyhy dois itambere'ia gwuvihava'ga hugwi, ei Jesus'ga. “Jiruvihavamo erembuhu nde ji ve dois itambere'ia ikwehe'i. Ehepia! Ikwepyggame ji ipyhygi quatro,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

²³ —A'ero garuvihava'ga ei ga pe: “Ereporavyky katu nde! Ndepyry nde eporavykykatuavo ji ve. Mbohapyrete'i nde erembohe'yjuhu ji ve. Nurã po ti ji imondoi he'yiheteve'ea nde ve nehẽ embohe'yjuhu ti ji ve javo. Ejo ti ejoryjoryvamo ji pavẽi,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

²⁴ —A'ero ojipe'ga ruri – kiroki ga opyhy ojipeji itambere'ia gwuvihava'ga hugwi, ei Jesus'ga. “Jiruvihavamo ko nde,” ei ga. “Akwaha ji nderea-poroġitate'varuhua. Nde ndereporavykyi. Emo nde erepyhy ojipe'ġa hugwi ejive. Nde neretyimi. Emo nde eremondoro ojipe'ġa nemitymipyra ejive,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga. ²⁵ “Akyhyji ji nde hugwi. A'ero ji hoi imima neitambere'ia yvy pe – akoja nde erembuhu ji ve ikwehe'i. Ehepia neitambere'ia – akoja jitehe!” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

²⁶ —A'ero garuvihava'ga ei ga pe: “Ereko te'varuhu nde evevugwero. Nde tuhẽ ere'ere'e ji ve: ‘Erepyhy nde ejive eporavykye'yma. Nde neretyimi. Emo nde eremondoro ojipe'ġa nemitymipyra ejive.’ Nahã nde ei ji ve. Nde ji kwahavipe ji imondorame nhiitambere'ia nde ve embohe'yi ti javo, ei ga. ²⁷ Nurã po nde eremondo nhiitambere'ia ikwepykara'ġa pe banco pype hamo. A'ero imbuhu'raġirẽ ojipe'ġa pe po ġa ombuhu koji'iva'ea nde ve hamo, ei ga ga pe. Nahã po nde herekoi nhiitambere'ia jirakykweri hamo. A'ero ji rura'javame po ji ipyhyga'javi nde hugwi nhiitambere'ia irũa reheve hamo,” ei ga ojipyrive'ga pe, ei Jesus'ga.

²⁸ —Ojipe'ġa pe ga ei: “Pepyhy ti nhiitambere'ia ga hugwi imondovo akoja'ga pe – kiroki ga ombohe'yi nhiitambere'ia nahã herekovo dez itambere'ia,” ei garuvihava'ga, ei Jesus'ga.

²⁹ —A'ero ji ei pe me, ei Jesus'ga. Kiroki ga gwereko a'ea pyvõ oporavyky pota ji ve – ga pe po ti ji koji'iva'ea imondoi toporavyky ti ga a'ea pyvõ javo. Gwereko ranuhũ po ti ga nehẽ, ei Jesus'ga. Kiroki ga ndogwerekoi gwerevi oporavykypotare'yma – aru po ti ji ga hugwi a'ero toporavykya'javyme ti ga ji ve javo, ei Jesus'ga.

³⁰ —Nurã ġanduvihava'ga ei javo ojipyrive'ġa pe: “Akoja'ga – kiroki ga nombohe'yi nhiitambere'ia – gaha ti toporavykya'javyme ji ve ipotare'yma ġwaramo. Pemombo ti ga ypytunahiva pype. Pevõ po ti ga jehe'oi ojihe onhimonha'ngavo hahyrame ojive a'ero nehẽ,” ei ga, ei Jesus'ga ojo'java'ea imombe'gwovo.

Mbapava koty po ti Tupana'ga e'i ġa pe nehẽ

³¹ —Aerẽ yvyakotyva'ero yvagipeva'ero po ti ji rura'javi yvyakotyve'ġa nduvihavuhetero nehẽ, ei Jesus'ga. Nhirendy'javuhua pyteri pe

jikatukatuva'ea pyteri pe po ti ji rura'javi nehē, ei Jesus'ga. Pyryve'ga pavēi nhaporemo po ti ji rura'javi nehē Tupana'gapyrive'ga pavēi yvagipeve'ga pavēi.

—A'ea rupi po ti ji reni jiapykakautua rehe javo yvyakotyve'ga pe nehē, ei Jesus'ga. ³² Amono'ono'oḡuka po ti ji yvyakotyve'ga gwyriveve'ga jirovai pyteri pe nehē. Ovelhas repiakatuhara'ga ope'a ovelhas cabritos hugwi jipi. Na jitehe po ti ji yvyakotyve'ga pe'ai nehē, ei Jesus'ga. ³³ Tupana'ga nhi'iḡarupive'ga pe po ti ji ei nehē: Pejo ti ji pyri kokoty jijohukoty rūi, a'e po ti ji ḡa pe nehē, ei Jesus'ga. Ojipe'ga pe po ti ji ei nehē: Peho ti kikoty jijohukoty, a'e po ti ji nehē, ei Jesus'ga. Nahā po ti ji Tupana'ga nhi'iḡarupive'ga pe'ai ojipe'ga hugwi avo yvya koty nehē, ei Jesus'ga.

³⁴ —Tupana'ga nhi'iḡarupive'ga pe po ti ji ei ḡanduvihavuhetero nehē jijohukotyruive'ga pe nehē: Tupana'ga jiruva'ga omombyry pe me. Nurā ti pejo pejikovo ḡanduvihavamo Tupana'ga pyri ga rekorame ḡanduvihavuhetero, ei Jesus'ga. Ymyahū yvya aporame Tupana'ga omboavujikwe pe me toko ti ḡa ḡanduvihavamo javo.

—Nahā ji ei pe me. ³⁵ A'ereki ty'ara ji jukarame pe pembuhu mbatera ji ve, a'e po ti ji Tupana'ga nhi'iḡarupive'ga pe nehē, ei Jesus'ga. Ji ygweirame pe pembuhu yhya ji ve, a'e po ti ji ḡa pe nehē, ei Jesus'ga. Ji hajiheva'ea pe me. Emo pe pe'e ji ve: “Eapy ti ore pyri i'gwovo. Eki ti oreronga pype.” A'ea pe pe'e ji rerekokatuavo, a'e po ti ji ḡa pe nehē, ei Jesus'ga. ³⁶ Ji pire'ymame pe pemondo jipira ji ve, a'e po ti ji ḡa pe nehē. Ji tetirūarame pe pejo ji pyri ji pokoga. Ji imombe'urame Tupana'ga nhi'iḡa ḡa ji mongi cadeia pype. Pevo pe nduri ji pyri ji pokoga, a'e po ti ji Tupana'ga nhi'iḡarupive'ga pe nehē, ei Jesus'ga.

³⁷ —A'ero po ti ganhi'iḡarupive'ga ei ji ve nehē opojoykaharetea pe nehē: “Maranime ore nde repiagi ty'ara nde jukarame?” e po ti ḡa nehē. “Ndrohepiagi tuhē reki ore! Nurā ore noromondo mbatera nde ve,” e po ti ḡa ji ve nehē, ei Jesus'ga. “Maranime ore nde repiagi nde ygweirame? Ndrohepiagi tuhē reki ore! Nurā ore noromondo yhya nde ve,” e po ti ḡa ji ve nehē, ei Jesus'ga. ³⁸ “Maranime ore nde repiagi nde rekorame hajiheva'ero ore ve? Ndrohepiagi tuhē reki ore! Nurā ore ndoro'ei nde ve a'ero: Ejo ti i'gwovo ore pyri ekiavo oreronga pype. Na rūi ore ei nde ve,” e po ti ḡa nehē. “Maranime ore nde repiagi nde pire'ymame? Ndrohepiagi tuhē reki ore! Nurā ore noromondo ndepira nde ve,” e po ti ḡa ji ve nehē, ei Jesus'ga. ³⁹ “Maranime ore nde repiagi nde tetirūarame? Ndrohepiagi tuhē reki ore nde tetirūarame. Nurā ore ndoropokogi nde,” e po ti ḡa nehē. “Maranime ore nde repiagi nde rekorame cadeia pype? Ndrohepiagi ore nde rename cadeia pype. Nurā ore ndoropokogi nde,” e po ti ḡa ji ve nehē, ei Jesus'ga.

⁴⁰ —A'ero po ti ji ei ḡa pe jirekorame ḡanduvihavuhetero nehē: Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Pe nhiirū'ga pokokaturame jihi tuhē pe ji poko katu a'ero. Po okoteheva'ero ga reko novia nhiirū'ga jireheve'ga. Pe ga pokokaturame jihi tuhē pe ji poko katu a'ero, a'e po ti ji Tupana'ga nhi'iḡarupive'ga pe nehē, ei Jesus'ga.

⁴¹ —Ojipe'ga pe jijohukotyve'ga pe po ti ji ei nehē: Pejipe'a ti pejigwovo ji hugwi. Pendekote'varuhua ko pehoagwama tata pype. Nurā ti peho hahyva'ea ruvihava pype tata pype – kia Tupana'ga oapo toho ti Diabo'ga gapyriva'ea pavēi ipype nehē javo, a'e po ti ji nehē, ei Jesus'ga. Pevo tata pype po ti hahy avuirama pe me nehē, a'e po ti ji jijohukotyve'ga pe nehē, ei Jesus'ga.

—Nahā ji ei pe me. ⁴² A'ereki ty'ara ji jukarame pe napembuhuri mbatera ji ve, a'e po ti ji ḡa pe nehē, ei Jesus'ga. Ji ygweirame pe napembuhuri yhya

ji ve, a'e po ti ji ġa pe nehē, ei Jesus'ga. ⁴³ Ji hajiheva'ea pe me. Ndape'ei pe ji ve: “Eapy ti ore pyri i'gwovo. Eki ti oreronga pype.” A'ea rūi pe'e pe ji rerekokatue'yama, a'e po ti ji ġa pe nehē, ei Jesus'ga. Ji pire'ymame pe napemondoi jipira ji ve, a'e po ti ji ġa pe nehē. Ji tetirūarame pe ndapejori ji pyri ji pokoge'yama. Pe ndajipokogi ji rekorame cadeia pype, a'e po ti ji ġa pe nehē, ei Jesus'ga.

⁴⁴—A'ero po ti ġa ei ji ve nehē opojkaharetea pe nehē: “Maranime ore nde repiagi ty'ara nde jukarame?” e po ti ġa nehē. “Ndrohepiagi tuhē reki ore. Maranime ore nde repiagi nde ygweirame? Maranime ore nde repiagi nde rekorame hajiheva'ero ore ve? Ndrohepiagi tuhē reki ore,” e po ti ġa ji ve nehē, ei Jesus'ga. “Maranime ore nde repiagi nde pire'ymame? Maranime ore nde repiagi nde tetirūarame?” e po ti ġa ji ve nehē, ei Jesus'ga. “Maranime ore nde repiagi nde rekorame cadeia pype? Nahanahā nde rekorame ore ndorohepiagi tuhē reki. Nurā ore ndoropokogi nde,” e po ti ġa ji ve nehē, ei Jesus'ga.

⁴⁵—A'ero po ti ji ei ġa pe nehē: Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Pe nhiirū'ga pokokatue'yama jiji tuhē pe ndajipokokatui a'ero. Po okoteheva'ero ga rekoī novīa nhiirū'ga jireheve'ga. Pe ga pokokatue'yama jiji tuhē pe ndajipokokatui a'ero, a'e po ti ji ġa pe nehē, ei Jesus'ga.

⁴⁶—Ga po ti oho hahyva'ea ruvihava pype tata pype upa avuirama nehē, ei Jesus'ga. Tupana'ga nhi'iġarupive'ga po ti oho yvagi pe okovo avuirama Tupana'ga pyri upa nehē, ei Jesus'ga.

26

Ojuka pota ahe Jesus'ga

(Marcos 14.1-2; Lucas 22.1-2; João 11.45-53)

¹ A'ea mombe'upavirē Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

²—Mokōi po ti pe kiri nehē. A'ero po ti nhandere'yja'ġa japoī toryva i'gwovo nehē – kiroki toryva pe nhande ei: Páscoa, ei Jesus'ga ġa pe. A'ea rupi po ti nhikwava'ēhava ġa pe nehē. Ji pyhy ti ġa ji mbovyā yva rehe ji jukavo nehē, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

³ A'ea rupi ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa ojatyka judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavēi xava'eve'ġa pavēi no. Ojatyka ġa Caifás'ga rongauhua pype. Caifás'ga ko ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga. ⁴ Kiro ġa eġa'ei ojohupe:

—Marā po ti nhande Jesus'ga pyhynhimimukari ga jukauka nehē? ei ġa.

⁵ Toryva rupi rūi ti nhande ga pyhygukari nehē he'yjuhuve'ġa ti tojogway-vayvayme ga rehe onhimongyavo nehē, ei ġa ojohupe.

Nahā ġa ei. A'ereki Páscoa rupi judeus'ġa ojatyka gwe'yjuhuro tikwahava'ja ti nhaneramonhava'ea reruragwera Egito hugwi javo.

Gweka'vo ahe nhandya Jesus'ga akaġa rehe

(Marcos 14.3-9; João 12.1-8)

⁶ Aerē Jesus'ga rekoi Simão'ga rongā pype cidade'i pe Betânia pe. Simão'ga ko ijaijauhugwera'ga. ⁷ Garonga pe Jesus'ga i'urame kunhangwerahēa heruri perfume nhandya hyrua pype. He'yi hete itambere'ia perfume rehe. Hyrua ko alabastrova'ea ita apopyra. Jesus'ga pyri hēa heruri herovahema. Hēa heka'vogi perfume Jesus'ga akaġa rehe. A'ereki hēa ga arō hete.

⁸ Hepiagame Jesus'ga remimbo'ehara'ġa onhimonha'nga.

—Maranameuhū hēa jigwarai perfume rehe heka'voteheavo ga'akaġa rehe? ei ġa. ⁹ Omondo po hēa ima'ēhara'ġa pe ramo ipyhyga itambere'ia he'yiva'ea imondovo imbatere'ġve'ġa pe ramo. A'ereki he'yi itambere'ia hehe, ei Jesus'ga remimbo'ehara'ġa.

¹⁰ Jesus'ga okwaha ġa'ea. A'ero ga ei ġa pe:

—Maraname pe hēa mbote'varuhu pota? Pepi ti. A'ereki hēa oko katu katu ji ve heka'voga nhiakaġa rehe, ei Jesus'ga ġa pe. ¹¹ Nane'ymi imbatere'ŷve'ġa oko pe pyri. A'ero ipotarame nane'ymi pe imondoġi ġa pe. Ji po ti a'ea nakombegwei pe pyri nehē, ei Jesus'ga ġa pe. ¹² Heka'vogame perfume jira'oa rehe hēa ji mboavujikweri nhitymaġwama pe, ei Jesus'ga. ¹³ Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Aerē po ti ojipe'ġa imombe'ui pyryva'ea ji mombe'gwovo yvyakotyve'ġa pe nhaporemo, ei Jesus'ga. A'ea rupi po ti ġa hēa mombe'ui nehē no tokwaha pa ti ġa hēaremimbuhuragwera, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Judasva'ea e'i apyhyguka Jesus'ga javo
(*Marcos 14.10-11; Lucas 22.3-6*)

¹⁴ Kiro Judasva'ea hoi ogwovo ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa pyri. Judas Iscariotes ei ġa ahe ve. Ahe ko Jesus'ga remimbo'eharava'ea dozeve'ġa pyteripeva'ea. Kiro Judasva'ea hoi ovahema ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa pyri. ¹⁵ Ga pe ahe ei:

—Maramomi po ti pe imbuhuri ji ve itambere'ia nehē? A'ero po ti ji ga pyhyguka pe me nehē, ei ga ġa pe.

A'ero ġa ei ahe ve:

—Toromondo ti momi trinta nde ve itambere'ia prata apopyra, ei ġa.

—Kwa, ei ahe. Apyhyguka po ti ji Jesus'ga pe me nehē, ei ahe.

A'ero ġa imo'emo'ēi itambere'ia imondovo ahe ve.

¹⁶ Herogwovo ahe ea'jaa'javi ovyteri pe gweaporogitaro: “Marā po ti ji Jesus'ga rerekoukari ga pyhygauka ġa pe nehē?” ei ahe ovyteri pe.

Garemimbo'eharava'ea oapo mbatera Páscoa rupi
(*Marcos 14.12-21; Lucas 22.7-14, 21-23; João 13.21-30*)

¹⁷ Aerē kiro toryva Páscoa. A'ea rupi nanani judeus'ġa i'ui pāo ndovuriva'ea. Nurā Jesus'ga remimbo'ehara'ġa nduri Jesus'ga pyri javo ga pe:

—Mome po ti ore hoi mbatera mboavujikwea nde ve Páscoa rupi nehē tere'u ti javo? ei ġa.

¹⁸ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Peho ti cidade pe pejigwovo akoja'ga pyri. Pe'ji ti ga pe: “Nhanembo'ehara'ga ei nde ve: ‘Kiro po ti nhimanohava nehē. A'u po ti ji mbatera Páscoa rupi neronga pype nhiremimbo'ehara'ġa pavēi nehē.’ Nahā nhanembo'ehara'ga ei nde ve.” A'ea ti pe'ji akoja'ga pe, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

¹⁹ —Kwa, ei ġa. Ogwovo ġa hoi japovo mbatera imboavujikwea Páscoa rupi okovo Jesus'ga nhi'iġa rupi.

²⁰ Aerē Jesus'ga ruri ovahema. Kwara horē Jesus'ga apygi mesa pyri ġwemimbo'ehara'ġa pavēi dozeve'ġa pavēi. ²¹ Ga i'urame Jesus'ga ei ġa pe:

—Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Pepyteripeve'ga po ti ji pyhyguka jijukahara'ġa pe nehē, ei ga.

²² Ndovy'arihu ġa a'ero. Ga naġanani ġa ei ga pe:

—Ji rūi re po? ei ġa Jesus'ga pe ga renoina jipojykaharetero javo ga pe.

²³ A'ero ga ei ġa pe:

—Kiroki ga omonde pāo tyhya pype i'gwovo ji pavēi – gaha po ti ji pyhyguka jijukahara'ġa pe nehē, ei Jesus'ga. ²⁴ Amano tuhē po ti ji nehē. Nahā Tupana'ga rembikwatijarukara ei ji mombe'gwovo, ei Jesus'ga. Ga pe – kiroki ga ji pyhyguka ji mondovouka jijukahara'ġa pe – ga pe po ti tiruahū hete nehē. Po gayhēa nombo'ari ga hamo, a'ero po koji'i pyry ga pe hamo, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

²⁵ Judasva'ea ko aerē Jesus'ga pyhyguka gajukahara'ga pe. Kiro ahe ei:
—Ji rūi re po? ei ahe Jesus'ga pe ombo'ehara'ga pe.
A'ero Jesus'ga ei ahe ve:
—Ndehe ko ere poha, ei ga Judasva'ea pe.

Jesus'ga omondo ahe ve pão vinho reheve

(Marcos 14.22-26; Lucas 22.14-20; 1 Coríntios 11.23-25)

²⁶ Ga i'urame Jesus'ga ipyhygi pão. Kiro ga nhi'īgi Tupana'ga pe hehe ndepyry hete nde imbuhua ore ve javo. Onhi'igirē ga haygwe'rogwe'rogi pão imondomondovo gwemimbo'ehara'ga pe.

—Pepyhy ti i'gwovo pão. A'ea ko jira'oa, ei Jesus'ga ga pe.

A'ea ga ei ga pe aere'ī po ti hajiheve'ga jigwarai jira'oa rehe ji jukavo nehē javo. Ga hugwi ga ipyhygi pão i'gwovo.

²⁷ Ga i'urame ga ipyhygi copo. Oko vinho ipype. Hehe ga nhi'īgi Tupana'ga pe ndepyry hete nde imbuhua ore ve javo. A'ero ga imondoi vinho ga pe.

—Pe napenani ti pe'u, ei ga ga pe. ²⁸ A'ereki a'ea ko jirekoa, ei Jesus'ga. Aheka'voguka po ti ji jirekoa ga pe jijijukauka nehē. Nahã po ti ji manoi yvyakotyve'ga ndepyga. A'ereki Tupana'ga e'i ipyahuva'ea mombe'gwovo: “Garekoa reka'vogame po ti ji imombori gandekote'varuhua ga hugwi,” ei ga. Nurã jirekoa reka'voga gwaramo a'iti hete tuhē po ti Tupana'ga imombori he'yjuhuheteve'ga ndekote'varuhua ga hugwi nehē gwembi'ea rupi nehē, ei Jesus'ga.

²⁹ —A'e ji pe me: Kiro po ti ji nda'apoa'javukari nanongara toryva vinho gwovo pe nderekovo nehē, ei Jesus'ga. Aerē po ti nhanderuvihavuhuhetero Tupana'ga japoukari ji ve toryva gwonga pe yvagi pe nehē. A'ea rupi po ti ji japo toryva a'ero hajiheva'ea ipyahuva'ea nehē jiroryvamo pe pavēi nehē, ei Jesus'ga ga pe.

³⁰ Onhimby'yirame ga hoi onga hugwi ogwovo oliveiras ndyvi pe monte das Oliveiras pe.

Jesus'ga omomorandu Pedrova'ea nahã ti ne'mbe javo

(Marcos 14.27-31; Lucas 22.31-34; João 13.36-38)

³¹ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Pe nhaporemō po ti pe pohiri ji hugwi penhana kiro ypytunimo ga ji pyhyga gwaramo. A'ereki nahã Tupana'ga imombe'ui ikwatijarukarame hako. Garembikwatijarukara e'i:

“‘Ajukauka po ti ji ovelhas repiakatuhara'ga nehē,’ ei Tupana'ga.
‘Onhi'gwahe'gwahē ovelhas hepiakatuhara'ga renymbava nehē,’ ei Tupana'ga,” e'i ikwatijaripyra, ei Jesus'ga.

Ji ve Tupana'ga ei ovelhas repiakatuhara'ga. Pe me ga ei ovelhas, ei Jesus'ga.

³² —Tupana'ga ji mbogwerava'javame ji na'ē po ti aho Galiléiapeve'ga gwyrri pe pe nenonde nehē, ei Jesus'ga.

³³ A'ero Pedro'ga ei Jesus'ga pe:

—Jara'ga po ti opohipavipe nde hugwi nehē. Jihi po ti ndapohira'gwami nde hugwi nehē, ei ga.

³⁴ A'ero Jesus'ga ei Pedro'ga pe:

—Imombe'ukatuavo ji ei nde ve: Kiro ypytunimo po ti nde ei ji ve nehē: “Ji ndakwahavi Jesus'ga.” Trēs po ti nde ea'jaa'javi a'ea ji ve inamuti'ga nhi'iga renonde nehē, ei Jesus'ga ga pe.

³⁵ —Nda'ei tuhē po ti ji nanongara nehē, ei Pedro'ga Jesus'ga pe. Po ti ga ji juka vehevi nde reheve, a'ero po ti ji nda'ei nanongara nehē, ei Pedro'ga Jesus'ga pe.

A'ea jitehe Jesus'ga remimbo'ehara'ga epavi Jesus'ga pe no.

*Jesus'ga oko matetȳhava pype Getsêmani pe
(Marcos 14.32-42; Lucas 22.39-46)*

³⁶ A'ero Jesus'ga ġa nderovahemi Getsêmani pe.

—Peapy ti avo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe. Hehemo'i po ti ji hoi nhinhi'ġa Tupana'ga pe, ei ga.

³⁷ Hehemo'i ga hoi a'ero Pedro'ga rerogwovo ojupi mokonha'ġa nde-heve Zebedeu'ga ra'yra'ġa ndeheve. Ndovy'ahetei Jesus'ga opy'a mbojuavo.

³⁸ A'ero ga ei ġa pe:

—Jivy'are'yma ji juka pota. Pepyta ti avo. Tapekiri ti ji reheve ji moiruamo, ei ga ġa pe.

³⁹ Hehemo'i ga hoi ġa hugwi onhinoġa ojevapyvo onhi'ġheteavo Tupana'ga pe ji ndavy'ahetei javo.

—Apġ, ei ga gwuva'ga pe Tupana'ga pe. Nde ipotarame terembuhurukari ti hahyva'ea ji ve ji jukaukare'yma ġa pe. Emo nhiremimbotarimova'ea rupi rġi ji tako, a'e reki nde ve. Po nde erepota nhimanoa tamano ti ji a'ero, ei Jesus'ga Tupana'ga pe.

⁴⁰ Kirē ga ruri ġwemimbo'ehara'ġa pyri trēsve'ġa pyri ġa ndepiaga. Oki ġa upa. A'ero ga ei Pedro'ga pe:

—Napenhimomiranami'i'i pe pejopehyja pe naerŭ? Ndapekiri po pe hamo ji moirŭharamo, ei Jesus'ga ga pe. ⁴¹ Penhi'ġ ti Tupana'ga pe. Pe'ji ti ga pe: “Ore poko ti torokote'varuhupotaryme ti.” Nahā ti pe'ji Tupana'ga pe, ei Jesus'ga. A'ereki pe peko pota Tupana'ga nhi'ġa rupi novġa. Emo pe napenhimomiranami pejikote'varuhua pe Tupana'ga pe pokoge'ymame, ei Jesus'ga.

⁴² Aerē ga hoa'javi hehemo'i onhi'ġa'java Tupana'ga pe.

—Apġ, ei ga gwuva'ga pe Tupana'ga pe. Po ti nde ipotari nhimanoa, a'ero po ti ji manoi nde nhi'ġpo'ruavo nehē, ei Jesus'ga.

⁴³ Kirē ga ruri ġwemimbo'ehara'ġa pyri trēsve'ġa pyri ġa ndepiaga. Okira'ja ġa upa. A'ereki ġa hopehyi hete.

⁴⁴ Aerē ga hoa'javi hehemo'i ġa hugwi onhi'ġa'java Tupana'ga pe.

—Apġ, ei ga. Po ti nde ipotari nhimanoa, a'ero po ti ji manoi nde nhi'ġpo'ruavo nehē, e'ia'ja ga Tupana'ga pe.

⁴⁵ Kirē ga ruri ġwemimbo'ehara'ġa pyri. Ga e'i ġa pe:

—Peki jitehe pe kiro pejiptyu'uro naerŭ? ei ga ġa pe. Ji rendu ti! Kiro ihoi japiavo nhikwava'eġa okote'varuhuve'ġa po pe! ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. ⁴⁶ Pevy ti pepo'ama, ei ga. Pehepia! Kiro ga ruri – kiroki ga ji pyhyguka jujukahara'ġa pe. He xaho tuhē ga rovatiamo a'ero, ei Jesus'ga.

*Opyhyguka ahe Jesus'ga
(Marcos 14.43-50; Lucas 22.47-53; Joāo 18.3-12)*

⁴⁷ Jesus'ga nhi'ġgame ġa pe nanime Judasva'ea ruri ovahema Jesus'ga pyri dozeve'ġa pyteripeva'ea Jesus'ga remimbo'eharava'ea. Judasva'ea rupi he'yive'ġa nduri herua itakyhea'javuhuva'ea mbuahava reheve herovahema. Ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa xava'eve'ġa pavēi omondouka ġa topyhy ti ġa Jesus'ga javo.

⁴⁸ Kiro Judasva'ea Jesus'ga kwahavukari ġa pe Jesus'ga pyhyguka ġa pe. A'ereki ahe e'i jipe ġa pe:

—Jivahemame Jesus'ga pyri po ti ji ga beijai nehē. A'ero po ti pe ga kwahavi nehē gaha ko Jesus'ga javo. Pepyhygahy ti ga a'ero, e'i jipe Judasva'ea ġa pe.

⁴⁹ A'ero kiro Jesus'ga pyri katu Judasva'ea vahemi.

—Kiro ji ruri nde pyri, ei ahe Jesus'ga pe ombo'ehara'ga pe javo tehe ga pe. A'ero ahe Jesus'ga beijai.

⁵⁰—Kwāi, ei Jesus'ga ahe ve. Eho ti ejeaporoġita rupi, ei Jesus'ga Judasva'ea pe.

A'ero ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġandeheve'ġa nduri Jesus'ga pyhyga.

⁵¹ Nanime Jesus'gapavēive'ġa pyteripeve'ga ipyhygi oitakyhea'javuhuva'ea. A'ea ga imondoi ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'gapyrive'ga apiavo ga nambi'oga.

⁵² A'ero Jesus'ga ei onhipavēive'ga pe:

—Emondoa'ja ti eapoa eku'ayviri, ei Jesus'ga. Kiroki ġa otavuka ojipe'ġa pe ġa jukavo – ġa pe po ti ojipe'ġa otavuka ġa jukavo, ei Jesus'ga. ⁵³ Po ti ji ei jiruva'ga pe nehē ji poko javo, a'ero kotihī po ti ga ojipyryve'ġa mondoukari ji pyri he'yjuhuheteve'ġa yvagipeve'ġa doze exércitos nehē koji'ive'ga vehevi nehē topoko ti ġa Jesus'ga javo, ei Jesus'ga ga pe. ⁵⁴ Po ti ji ei ga pe embuhu ti ġa javo, a'ero po ti ndohoi Tupana'ga rembikwatijarukara apiavo kiro. A'ereki ymyahū Tupana'ga e'i: “Tomanō ti ga.” Ymyahū Tupana'ga ei a'ea ji mombe'gwovo ikwatija hako, ei Jesus'ga.

⁵⁵ A'ea mombe'urē Jesus'ga ei ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġandeheve'ġa pe:

—Amovahī po ji governo naerū? Nurā pe heruri itakyhea'javuhuva'ea mbuahava reheve ji pyhyga naerū? Nane'ymi ji rekoi pe pavēi pe mbo'eavo nhandejatykahavuhua pype ikwehe'i. A'ea rupi pe ndajipyhygi, ei Jesus'ga. ⁵⁶ Kiroġwe jate pe nduri tipyhy ti Jesus'ga javo. Nahā hekoi Tupana'ga nhi'īpo'ruavo ymyahūva'ea po'ruavo – kiroki Tupana'ga nhi'īga mombe'uharava'ea rembikwatijara, ei Jesus'ga.

Nanime Jesus'ga remimbo'ehara'ġa pohipavi Jesus'ga hugwi onhana.

Jesus'ga oko ahemoġitaharava'ea rovai pyteri pe

(Marcos 14.53-65; Lucas 22.54-55, 63-71; João 18.12-14, 19-24)

⁵⁷ Kiro Jesus'ga pyhyhara'ġa ga rerohoi Caifás'ga rongauhu pe ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga rongauhu pe. Pevo judeus'ga mbo'ehara'ga ojatyka xava'eve'ga pavēi.

⁵⁸ Pedro'ga hoi Jesus'ga reviri onhimboyha'iavo ga hugwi tajipyhygyme ti ġa javo. Ovahē ga Caifás'ga rongauhua pyri okari pe. Pevo ga apygi guardas'ga pavēi marā po ti ġa Jesus'ga rerekoi nehē javo.

⁵⁹ Judeus'ga moġitaharamo ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ga xava'eve'ga pavēi jara'ga pavēi no – ġa nhaporemō ojuka pota Jesus'ga. Ga nhaporemō gweka i'mbeve'ga ti'mbe ti ġa Jesus'ga oko te'varuhu javo. Ga'mbea rendu pota ġa. A'ereki ġa gwepiuka pota Jesus'ga rekote'varuhua tijuka ti ga a'ero javo. ⁶⁰ He'yive'ga nduri ġa pyri o'mbero novīa. Emo ġanhi'īga ndojo'jajo'javi reki. Nurā tegwete Jesus'ga jukahava nanongara rehe. Aerē mbapavamo mokonha'ga nduri. O'mbero ġa ei Jesus'ga nhi'īga mombe'gwovo.

⁶¹—Agwa'ga, ei ġa Jesus'ga mombe'gwovo. Gaha e'i: “Jipopoaka ji. Nurā nonhimimiva'ea ji ve. Ipotarame po ti ji imoka'nhymbavi Tupana'ga ruhava nehē aerē japokatua'java mokōi rupi jikira rupi nehē.” A'ea Jesus'ga ei, e'i tehe mokonha'ga.

⁶² A'ero Caifás'ga ei Jesus'ga pe opo'ama:

—Nde nerenhi'īgi a? Marāi nde a'ero? A'iti nde ere poha? ei ga Jesus'ga pe.

⁶³ Nonhi'īgi Jesus'ga onhi'īpotare'yma ġwaramo. Caifás'ga ei a'ero:

—Enhimombe'u katu ti ji ve kiro Tupana'ga nenhi'īga renduvame avuira-mave'ga. Ma gara ndehe? Nde ko Cristo Tupana'ga remimbuhurukara? Nde ko Tupana'ga ra'yra naerū? ei Caifás'ga Jesus'ga pe.

⁶⁴ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ndehe ko ere poha. A'e ji pe me: Aere'ī po ti pe ji repiagi ji apygame ipopoakaheteve'ga pyri Tupana'ga pyri gajohukoty rūi jitekovo huvihavamo

nehẽ. Pe po ti ji repiagi ji rura'javame yvaḡatiḡa pyteri pe ua yvya koty nehẽ no yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga.

⁶⁵ A'ero Caifás'ga opira mbotararagi anhimboahi ji javo. E'i ga:

—Jesus'ga onhimongouhu Tupana'ga'java'ero. Kirupi ojipe'ḡa nemimbojara Jesus'ga rehe a'ero! A'ereki Jesus'ga tuhẽ okote'varuhua repiuka nhande ve. Pehendu pe ga ko, ei Caifás'ga ḡa pe. ⁶⁶ Marã pendeaporoḡita? Marã pe ga pe? ei ga ḡa pe.

A'ero ḡa ei:

—Oko te'varuhu tuhẽ ga. Tomanó ti ga, ei ḡa.

⁶⁷ A'ero ḡa nyvuni Jesus'ga rova rehe ga nupanupamo. Ojipe'ḡa ga petegi opovo.

⁶⁸ —Tupana'ga okwahapavuka nde ve nde ko Cristo ḡwaramo, e'i tehe ḡa Jesus'ga pe. Emombe'u katu ti ore ve a'ero. Ma'ḡa okwa nde rehe? ei ḡa Jesus'ga pe.

Nahã ḡa ga rerekomemui okote'varuhuavo ga pe.

Ji ndakwahavi Jesus'ga, ei Pedrova'ea

(Marcos 14.66-72; Lucas 22.56-62; João 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ A'ea rupi Pedro'ga apygi okari pe Caifás'ga rongá pyri. Caifás'gapyrivehẽa ruri Pedro'ga pyri.

—Ndehe ko Jesus'ga pavẽiva'ea Galilíapeve'ga pavẽiva'ea, ei hẽa Pedro'ga pe.

⁷⁰ Pedro'ga nanhimombe'ui reki. Gandovaki nhaporemo ga ei:

—Gara pe nde ei? A'ereki ji ndakwahavi, ei ga ogwovo.

⁷¹ Ga horame porta rupi – kiroki a'ea oho pehea pe – ojipehẽa Caifás'gapyrivehẽa Pedro'ga repiagi. Pevove'ḡa pe hẽa ei:

—Agwa'ga ko Jesus'ga pavẽive'ga no Nazarépeve'ga pavẽive'ga, ei hẽa.

⁷² A'ero Pedro'ga ei hẽa pe:

—Ji ndakwahavi akoja'ga, ei ga o'mbero. A'ea ji amombe'u katu nde ve Tupana'ga nhinhi'ḡa renduvame, ei Pedro'ga o'mbero.

⁷³ Aereĩ pevove'ḡa nduri Pedro'ga pyri – kiroki ḡa o'ã pevo – javo ga pe:

—Nde tuhẽ ko Jesus'ga pavẽiva'ea. A'iti a. A'ereki nenhi'ḡa ko Galilíapeve'ḡa nhi'ḡa ja. Nurã ore nde kwahavi, ei ḡa Pedro'ga pe.

⁷⁴ A'ero Pedro'ga ei:

—Ji ndakwahavi tuhẽ akoja'ga, ei Pedro'ga o'mbero. A'ea ji amombe'u katu pe me Tupana'ga nhinhi'ḡa renduvame. Po ji mbero a'ea rehe, a'ero po ti Tupana'ga tomondo hahyva'ea ji ve, ei Pedro'ga ḡa pe.

Nanime inamutiḡa nhi'ḡi. ⁷⁵ A'ero Pedro'ga ikwahava'javi Jesus'ga eagwera ojive. A'ereki Jesus'ga e'i jipe ga pe: “Inamutiḡa nhi'ḡa renonde po ti trẽs nde ea'jaa'javi ji ve ji ndakwahavi Jesus'ga javo,” e'i jipe Jesus'ga ga pe. Jesus'ga eagwera kwahava'javame Pedro'ga hoi ogwovo. Ga ojehe'o ranuhũ.

27

Gweroho ahe Jesus'ga Pilatosva'ea pyri

(Marcos 15.1; Lucas 23.1-2; João 18.28-32)

¹ Ko'emame ikwava'ẽhara'ḡa nduvihava'ḡa nhomonhi'inhi'ḡi xava'eve'ḡa pavẽi.

—Marã po ti nhande ei Jesus'ga jukauka nehẽ? ei ḡa. Nahanahã po ti nhande ei imboja ga rehe nehẽ. A'ero po ti ḡa ga jukai nehẽ, ei ḡa ojohupe.

² A'ero ḡa ga pokwarukari ga rerohouka ga mo'amuka governador'ga rovai pyteri pe Pilatos'ga rovai pyteri pe.

Judasva'ea ojijuka

(Atos 1.16-19)

³ Judasva'ea ġwendu ġa erame tomano ti Jesus'ga jawo. Ahe ko opyhyguka Jesus'ga ġa pe. Henduvame ġanhi'iġa ahe ei oyvyteri pe: “Mbaria po ji ga pyhygukaruhui!” ei ahe. A'ea rehe ojapyakavo ahe rekoveveuhui a'ero herohoa'java trinta itambere'ia prata apopyra ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa pe xava'eve'ġa pe no. ⁴ Ga pe ahe ei:

—Ako te'varuhu ji Jesus'ga pyhyguka pe me oji'i. A'ereki ga oko katu. Omano po ti ga jite'varuhua rehe nehē, ei ahe.

Kiro ġa ei:

—Ndorokoi ore hehe. Ndehe ti eko hehe! ei ġa Judasva'ea pe.

⁵ A'ero Judasva'ea imombori itambere'ia prata apopyra yvyvo ġajatykahavuhua pype ogwovo ojijugwa onhimbohaekovo ojurimo ojijukavo.

⁶ Ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa opyhy itambere'ia. A'ero ġa ei ojohupe:

—Marā po ti nhande herekoi naerū? Timondo nhande a'ea Judas'ga pe ikwehe'i topyhyguka ti ga Jesus'ga nhande ve jawo. A'ereki nhande tijuka Jesus'ga, xa'e nhande ikwehe'i. Nurā ti kiro timbojihe'aryme ti a'ea ojipea pyvō itambere'ia pyvō nhandere'yja'ġa remimbuhutehea pyvō – kia ġa ombuhumbuhu Tupana'ga pe toapo katu ti ġa Tupana'ga ronga nhande-jatykahavuhua jawo. A'ereki nanongara imbojihe'ara Moisésva'ea ndopotari ymyahū ikwatijarame, ei ġa ojohupe.

⁷ A'ero ġa nhomonhi'inh'iġi kohoa tipyhy a'ea pyvō jawo. A'ea ġa imondoi a'ero ipyhyga kohoa hyrua apohara'ga hugwi – kiroki ga oapo tujuga hyruro. Opyhy ġa kohoa ġandyvyaġwama rupiara torotý ti judeus'ġarūive'ġa pevo nehē jawo. ⁸ Nurā akoja pe kohoa pe judeus'ġa ei jipi Aherekoa gwyra.

⁹ Nahā ġa ipyhygi kohoa. Nahā hekoi Tupana'ga nhi'īpo'ruavo ymyahūva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahū Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea Jeremi-asva'ea a'ea mombe'u Tupana'ga nhi'ġa mombe'gwovo. Ymyahū ahe ei hako:

“Ga ipyhygi trinta itambere'ia prata apopyra.

‘Momi ga rehe itambere'ia,’ ei Israelva'ea rakykwepohara'ġa.

¹⁰ A'ea ġa ipyhygi imondovo ipyhyga kohoa hyrua apohara'ga hugwi – kiroki ga oapo tujuga hyruro.

Nahā Tupana'ga ei ji ve nahanahā ti eko jawo,” ei Jeremiasva'ea hako.

*Jesus'ga oko Pilatosva'ea rovai pyteri pe
(Marcos 15.1-5; Lucas 23.1-5; João 18.28-38)*

¹¹ Kiro ġa Jesus'ga mo'amukari governador'ga rovai pyteri pe Pilatos'ga rovai pyteri pe. A'ero Pilatos'ga ei Jesus'ga pe:

—Marāi nde? Ndehe ko judeus'ġa nduvihavuhuhetero? ei ga.

A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ndehe ko ere poha, ei Jesus'ga.

¹² Ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa omboja Jesus'ga rehe xava'eve'ġa pavēi. Ga eġa'erame na Jesus'ga pe ga nonhi'iġi ġa pe onhi'īpotare'yma ġwaramo ġa pe. ¹³ A'ero Pilatos'ga ei Jesus'ga pe:

—Marāi nde? Nerehenduvi nde ġa eġa'erame nde ve naerū? Nerenhi'iġi po ti nde imombe'ukatuavo ji ve nehē? Marāi nde? ei ga.

¹⁴ Jesus'ga nde'i'i' onhi'īpotare'yma ġa'eagwera rehe ojive. A'ero Pilatos'ga nhimomby'ahetei ga rehe.

*Pilatosva'ea ojuka'ka Jesus'ga
(Marcos 15.6-15; Lucas 23.13-25; João 18.38b–19.16)*

15 Toryva rupi nanani Páscoa rupi nanani Pilatos'ga ombopiro'y cadeiapypeve'ga mohemuka – kiroki ga pe judeus'ga e'i. 16 Cadeia pype Barrabás'ga rekoi kiro. Judeus'ga nhaporemoga kwaha hete.

17 Kiro he'yjuhuheteve'ga nduri Pilatos'ga pyri onhimongyavo. Ga jatykarame Pilatos'ga ei ġa pe:

—Ma'ġa po ti ji amohemuka pe me toryva rupi? Mara'ngu po Barrabás'ga pe pe javo? Ojipe'ga Jesus'ga – kiroki ga pe ġa ei: Cristo Tupana'ga remimbuhurukara – mara'ngu po ga pe pe javo?

18 A'ea ga ei ġa pe. A'ereki ga okwaha ġapy'a. Ga ei oyvyteri pe: “Ik-wava'ēhara'ġa nduvihava'ġa xava'eve'ġa pavēi onhimyrō Jesus'ga rehe. Nurā ġa ga rerurukari ji pyri te'i ti ga ga pe javo,” ei ga oyvyteri pe.

19 Juizes'ga apykava rehe Pilatos'ga apygame ta'e ti kiro gareaporoġita pe javo, kiro garembirekohēa imondo'i onhi'ġa ga pe javo:

—Akoja'ga oko katu Jesus'ga. Terekote'varuhui ti ga pe a'ero. A'ereki ji aayvahi te'varuhu ga rehe pyytunimo. Omyi jipy'a kiro.

A'ea hēa ei imondovo onhi'ġa Pilatos'ga pe.

20 Ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa xava'eve'ġa pavēi ombo'e he'yive'ġa ite'varuhua rehe. E'i ġa:

—Pe'ji ti Pilatos'ga pe tomohemuka ti ga Barrabás'ga, ei ġa ġa pe. Pe'ji ti ga pe tojukauka ti ga Jesus'ga.

A'ea ġa ei ġa pe te'i ti ġa embovyruka ti Jesus'ga yva rehe javo. Nahā ġa nhimbopogweukari pevove'ġa pe.

21 Kiro Pilatos'ga ei pevove'ġa pe:

—Marāve'ga po ti ji amohemuka pe me? ei ga ġa pe.

A'ero ġa ei ga pe:

—Barrabás'ga ti tohē.

22 Pilatos'ga ei:

—Oro ga – kiroki ga pe ġa ei: Cristo Tupana'ga remimbuhurukara – marā po ti ji ga rerekoi naerū Jesus'ga?

Ga nhaporemoga ei:

—Embovyruka ga!

A'ea ġa ei tomano ti Jesus'ga yva rehe javo.

23 A'ero Pilatos'ga ei:

—Maranameuhū naerū? Gara garekote'varuhua naerū? ei ga ġa pe.

Emo koji'i ġa hapukapukahivi.

—Embovyruka ga! ei ġa ohapukaita.

24 Gapopoakara repiagame Pilatos'ga nde'ia'javi ġa pe. A'ereki ga e'i oyvyteri pe: “Nambegwei po ti ġa tavukari ga rehe nehē.” A'ero ga herurukari yhya ojipogweita ipyvō ġa hepiagame. Ojipogwei ga ndojari tuhē po ti ji rehe Jesus'ga manoa javo.

—Oko katu ga, ei Pilatos'ga ġa pe. Ji rūi ti ajukauka ga, ei ga ojipogweita. Po pe gamanoa pota, pehe ti pereko ga a'ero, ei Pilatos'ga.

25 A'ero ġa epavi:

—Toja ti ore rehe gamanoa a'ero nehē nhanderakykwepohara'ġa ndehe nehē no, ei ġa.

26 A'ero Pilatos'ga Barrabás'ga mohemukari cadeia hugwi okovo ġanhi'ġa rupi. Onupanupāuka ga Jesus'ga ipira apopyra pyvō ga mondohondohoguka. A'ero ga Jesus'ga mondoukari soldados'ġa pe tombovyruka ti ġa ga jukavo javo.

*Soldadosva'ea gwerekomemua Jesus'ga
(Marcos 15.16-20; João 19.2-3)*

²⁷ A'ero Pilatos'gapavēive'ğa soldados'ğa Jesus'ga rerohoi garonga pype governador'ga rongu ruvihava pype. Soldados'ğa nhaporemo ға jatykai Jesus'ga pyri. ²⁸ Gapira ға hekyi imongiuka ga pe tapy'ynhapiğwağahiva ipukuhuva'ea aheruvihava'ga pira'java'ea. ²⁹ Ga opyhy yhyypoa hatiuhūva'ea. A'ea ға ipovāpovani japovo onhatimağatuva'ea akanitara inoğa Jesus'ga akağa rehe ağa ko huvihava'ğa akanitara javo tehe jupe. Yvyra ға imondoi gapo pe gajohukoty rūi ga ko huvihava javo. Gwenypy'amo garovai pyteri pe ға e'i tehe Jesus'ga pe ga rerekomemuamo ga jaita. Ga e'i:

—Judeus'ğa nduvihavuhetero ko nde! Ejoryjory ti! ei ға ga pe.

³⁰ Ga rehe ға nyvuni. Ipyhyga vyvra ga hugwi ға ga'akağa nupāi. ³¹ Ga rerekomemuare ға hekyi tapy'ynhapiğwağahiva ga hugwi imongiukara'java gapira tuhē ga pe.

Kiro ға ga rerohoi timbovyruka ti ga yva rehe javo.

*Okutu ahe Jesus'ga yva rehe ga mbovyra
(Marcos 15.21-32; Lucas 23.26-43; João 19.17-27)*

³² Jesus'ga rerohorame ға Simão'ga rovatī cidadepeve'ga Cirenepeve'ga. A'ero ға herohoukarahai ga pe yva Jesus'ga jukahava rupiara.

³³ A'ero ға Jesus'ga rerohoi yvytyri pe Gólgota pe ga rerogwovo i'arimo. Xa'e nhande Gólgota pe Aheapindava. ³⁴ Kiro ға imondoi ikotimbyra Jesus'ga pe. Ikotimbyra ko vinho tyarovahiva'ea pavēi. Otyku ga hepiaga. A'ero ga ndo'ui.

³⁵ Kiro ға ga kutugi yva rehe ga mbovyra hehe.

Kirē ға Jesus'ga pira ma'ema'ēi ojive. Ojohupe ға ei: “Manamo nhande tipojyka Jesus'ga pira?” Tikwaha javo ға imombomombori ita'javuhuva'ea dados'java'ea. Nahā ға ima'ema'ēi gapira ojive. Nahā hekoi Tupana'ga nhi'ipo'ruavo ymyahūva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahū Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea a'ea mombe'u. Imombe'gwovo ahe e'i hako:

“Oma'ē ға jipira ojohupe.

Ojipea rehe i'arimova'ea rehe ға imombori ita'java'ea
a'ea ko jiapoa javo jipira pe,” ei ahe hako.

³⁶ Pevo Jesus'ga pyri soldados'ğa apygi ga repiaga tohekyjyme ti ға ga yva hugwi javo. ³⁷ Yva rehe ға imondoi ikwatijaripyra Jesus'ga akağa arimo. Ikwatijaripyra ko imbojahava Jesus'ga rehe nurā ore ga jukai javo. E'i:

—Agwa'ga ko Jesus'ga judeus'ğa nduvihavuhete'ga.

A'ea i'ei.

³⁸ Ga mokonhava'ea mbovyri yva rehe pevo no. Ga ojipeva'ea mbovyri Jesus'ga pyri gajohukoty rūi. Ga ojipeva'ea mbovyri Jesus'ga pyri gajohukoty. Ahe memei ko governo movahīva'ea.

³⁹ Kiroki ға okwa Jesus'ga pyvō – ға Jesus'ga rerekomemui. Ombovava ға oakağa nahā ga mbotegweteavo. Ga pe ға ei:

⁴⁰ —Ere'e nde: “Tamonduru ti Tupana'ga ruhava aerē japokatua'java mokōi rupi jikira rupi nehē.” A'ea nde ei. Po nde rekoi Tupana'ga ra'yramo, a'ero ti ejy yva hugwi tajjukayme ti ға javo, ei ға Jesus'ga pe.

⁴¹ Na jitehe ikwava'ēhara'ğa nduvihava'ğa judeus'ğa mbo'ehara'ğa pavēi xava'eve'ğa pavēi no. Ga rerekomemuamo ға ei:

⁴² —Jesus'ga opoko ojipe'ğa tomanoyme ti ға javo, ei ға. Tegwete gajipokohava tomanoyme ti ga. Po ga rekoi nhanderuvihavuhetero tuhē israelitas'ğa nduvihavuhetero tuhē, a'ero po ti ga tojy yva hugwi. A'ero po ti nhande ga reroviari nehē, ei ға Jesus'ga rerekomemuamo. ⁴³ Ojiko ga Tupana'ga rehe ji ko Tupana'ga ra'yramo javo, ei ға. Mara'ngu po ti Tupana'ga ga pokopota tomanoyme ti ga javo? ei ға Jesus'ga rerekomemuamo.

⁴⁴ A'ea jitehe ahe ei no governo movahĩva'ea ġanemimbovyva'ea Jesus'ga mbotegweteavo.

Jesus'ga omano

(Marcos 15.33-41; Lucas 23.44-49; Joāo 19.28-30)

⁴⁵ Ahaji katu kwara igwehetei reki ipyryrymame. Ypytunahimba hete yvya koty nhaporemo. Ka'aru ġwerĩ às três horas kwara imbokojahua'javi.

⁴⁶ Nanime Jesus'ga onhi'iġa mondoahyahivi Tupana'ga pe.

—Eli, Eli, lemá sabactani? ei ga Tupana'ga pe.

A'ea ko: “Tupana, Tupana, ajiko hete ji nde rehe. Maraname nde pohiri ji hugwi?”

⁴⁷ Jararamo pevove'ġa ga renduvi novĩa. A'ero ġa ei:

—Agwa'ga onhi'iġa mondo Eliasva'ea pe tuhu ti ga ji pokoga javo, ei ġa.

⁴⁸ Nanime ġapyteripeve'ga nhani ipyhyga jyruhuva'ea imondeva vinho pype tajahiva'ea pype imoakymbava. Yvyra rehe ga ipimombygi jyruhuva'ea imondovo Jesus'ga pe topyte ti ga javo.

⁴⁹ Jara'ġa ki a'e te e'i:

—Teremondoi na'ē. Tihepia ti Eliasva'ea Jesus'ga mbojyvi nehē, ei ġa.

⁵⁰ Ohapukajahiva'javame Jesus'ga pytupavamo omanomo.

⁵¹ Nanime ġajatykahavuhua pype tapy'ynhapira hovapiahava itararagi mbytera rupi yvatea hugwi ua yvyvo. Yvya iġwyġwymi. Ita i'ġwy'ġwymi.

⁵² Ahemanoa ryvya jipe'ai. Ġahã – kiroki ġa ojiko Tupana'ga rehe aerē omanomo – ġa okwerava'ja omanoa hugwi. ⁵³ Oho ġa ġwyvya hugwi. Aerē Jesus'ga kwerava'javirē omanoa hugwi ġa oho Jerusalém me ojipiuka he'yjuhuvē'ġa pe.

⁵⁴ Soldados'ġa nduvihava'ga gapavēive'ġa pavēi – kiroki ġa gwepia katu Jesus'ga tohekyjyme ti ġa Jesus'ga yva hugwi javo – ġahã gwepia yvya ġwyġwyma Jesus'ga manoa reheve. Hepiapavame ġa kyhyjihetei. A'ero ġa ei:

—Agwava'ea ko Tupana'ga ra'yrava'ea tuhē! ei ġa.

⁵⁵ Kunhangwera'ġa o'ã irupe Jesus'ga hugwi okovo hepiaga he'yive'ġa – kiroki ġa ojikoty'a Jesus'ga pavēi. Oho ġa Jesus'ga rupi Galiléiapeve'ġa ġwyrā hugwi ga pokoga jipi. ⁵⁶ Ojipehēa ko Maria Madalenahēa. Ojipehēa ko Mariahēa – kiroki hēa Tiago'ga yhēa José'ga yhēa reheve jitehe. Ojipehēa ko Zebedeu'ga rembirekohēa. Ojipe'ġa ami pevo no kunhangwera'ġa.

Ono ahe Jesus'ga ra'oa ita kwaruhua pype

(Marcos 15.42-47; Lucas 23.50-56; Joāo 19.38-42)

⁵⁷ Kwara hoġwerĩrame imbateve'ga hoi. Ga ko José'ga cidadepeve'ga Arimatéiapeve'ga. Ga oko Jesus'ga remimbo'eharamo no. ⁵⁸ Kiro ga hoi Pilatos'ga rongga pe ovahema javo ga pe:

—Tarohe ti Jesusva'ea ra'oa, ei ga Pilatos'ga pe.

—Kwa, ei Pilatos'ga.

Osoldados'ġa pe ga ei a'ero:

—Togweroho ti José'ga Jesusva'ea ra'oa, ei ga ġa pe.

⁵⁹ A'ero José'ġa hoi ua Jesus'ga pyri. Yva hugwi Jesus'ga ra'oa mbojyvame José'ġa gara'oa uvani tapy'ynhapirapyryva pyvõ linho apopyra pyvõ ndiky'aiva'ea pyvõ. ⁶⁰ A'ero ġa gara'oa rerohoi inoġa itaruvihavuhua kwaruhua pype ipyahuva'ea pype. José'ga ombogwambogwajukaripe itaruvihavuhua japovouka ikwaruhua imohinuka. “Aerē ji manorame po ti ġa jira'oa mondoi inoġa ipype,” ei ga japoukaramame. Jesus'ga ra'oa noġame ipype José'ġa itauhua moanhani imohina ikwaruhua hovapytyma. A'ero ġa hoi jugwi ogwovo.

⁶¹ Maria Madalenahêa oapy pevo Jesus'ga ryvva rovai pyteri pe Mariahêa pavêi.

Gwepia katu ahe Jesus'ga ryvva

⁶² A'ea ko sexta-feira mbatera mboavujikwehava. Ko'emame ikwava'êhara'ğa nduvihava'ğa nduri Pilatos'ga pyri fariseus'ğa pavêi. ⁶³ Kiro ğa ei Pilatos'ga pe gwuvihava'ğa pe.

—Orokwahava'ja ore akojava'ea nhi'ġa imoandyandyiharava'ea nhi'ġa, ei ğa Jesus'ga mombe'gwovo tehe. Ahe e'i omanoe'ymame: “Mokõi jikirirê po ti ji kwerava'javi nhimanoa hugwi nehê.” A'ea ahe ei. ⁶⁴ Nurã ti ere esoldados'ğa pe: “Pehepia katu ti aheryvva kiro pekira rupi no.” A'ea ti ere ğa pe tuhuryme ti aheremimbo'ehara'ğa ypytunimo ahera'oa mima aheryvva hugwi nehê. Po ti ğa ahera'oa mimi, a'ero po ti ğa ei gwe'yja'ğa pe nehê: “Okwerava'ja Jesus'ga omanoa hugwi.” A'ea po ti ğa ei o'mbero nehê, ei ğa Pilatos'ga pe. Po ti ğa ei a'ea ahera'oa mimirê, a'ero po ti ğa koji'i ojipe'ğa moandyandyi nehê. A'ereki ğa ğa moandyandyi jipe ikwehe o'erame: “Jesus'ga pe Tupana'ga e'i eko ti ġanduvihavuhetero javo,” ei ikwava'êhara'ğa nduvihava'ğa Pilatos'ga pe fariseus'ğa pavêi.

⁶⁵ A'ero Pilatos'ga ei ğa pe:

—Peroho ti soldados'ğa a'ero. Pekwaha ti hepiakatuuka ğa pe aheryvva, ei Pilatos'ga ğa pe.

⁶⁶ A'ero ğa hoi imondovo inimboa tujuga apopyra pyvõ ikwaruhua rembeyvva rehe inoġa imbogwava itauhua rehe hovapytymbava rehe inoġa hehe no jukwaha a'ero ğa a'ea avykyrame javo. Ga soldados'ğa mo'ami ipyri no tohepia katu ti ğa aheryvva javo.

28

Jesus'ga okwera omanoa hugwi

(Marcos 16.1-8; Lucas 24.1-12; João 20.1-10)

¹ Judeus'ğa poravykye'yma py'rovo sábadu py'rovo iko'ê ġwerĩ domingo. A'ea rupi Maria Madalenahêa ruri Mariahêa pavêi tihepia ti Jesusva'ea ryvva javo.

² Kotihĩ yvva iġwyġwyhetei. A'ereki Tupana'gapyrive'ga ogy yvaga hugwi ovahema yvva koty Jesus'ga ryvva pyri. Itauhua ga imoanhani ikwaruhua hugwi oapyga hehe. ³ Ga hendy'jandy'ja hete overava ja. Ga'apoa tapy'ynhapira itiguhũ hete tuhê!

⁴ Soldados'ğa hyhyihetei okyhyjiavo ġwaramo ga hugwi. Omanove'ğa ja ğa ndekoi a'ero omynha'jave'yma omanoteheavo.

⁵ Tupana'gapyrive'ga ei kunhangwera'ğa pe:

—Pehe ti tapekyhyji. Peheka pe Jesus'ga ġanemimbovyve'ga, ei ga. ⁶ Nduvi Jesus'ga avo onongavagwera pype okwerava ġwaramo! Ymya ga ei pe me: “Nhimano'ê po ti ji kwerava'javi nehê,” ei ga. Na tuhê. Ovy ga okwerava'java. Pejo ti hepiaga ganongavagwera pepojykaharete'ga nongavagwera, ei Tupana'gapyrive'ga kunhangwera'ğa pe. ⁷ A'ero kotihĩ ti peho imombe'gwovo garemimbo'ehara'ğa pe. Pe'ji ti ğa pe: “Okwerava'ja Jesus'ga omanoa hugwi. Pehendu ti! Oho na'ê ti ga Galilíapeve'ğa gwyrri pe pe nenonde nehê. Pevo po ti pe ga repiagi nehê.” A'ea ti pe'ji ğa pe, ei Tupana'gapyrive'ga. A'ea ko ji amombe'u pe me, ei ga kunhangwera'ğa pe.

⁸ Kotihĩ ğa hoi a'ero Jesus'ga ryvyagwera hugwi ogwovo. Okyhyji ğa novã. A'ereki ğa hory hete Jesus'ga kwerava kwahava. A'ero ğa nhani ogwovo timombe'u ti Jesus'ga kwerava garemimbo'ehara'ğa pe javo.

⁹ Nanime Jesus'ga jipiukari ğa pe ğa novatiamo.

—Pejoryjory ti! ei ga ġa pe.

Jesus'ga pyri ġa nduri gapya pyhyga onhinoġa nahã ga mboheteavo.

¹⁰ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Tapekyhyji ti. Peho ti imombe'gwovo nhiirũ'ġa pe nhiremimbo'ehara'ġa pe. Pe'ji ti ġa pe toho ti ġa Galiléiapeve'ġa gwyri pe ji repiaga pevo nehẽ, ei Jesus'ga kunhangwera'ġa pe.

Soldadosva'ea remimombe'ua

¹¹ Kunhangwera'ġa horame soldados'ġa – kiroki ġa gwepia katu Jesus'ga ryvya – jararamo ġa oho cidade pe. Ikwava'ẽhara'ġa nduvihava'ġa pyri ġa hoi imombe'upava Jesus'ga ryvya pe'ahava.

¹² A'ero ikwava'ẽhara'ġa nduvihava'ġa jatykai xava'eve'ġa pavẽi onhi'inhi'igã ojohupe.

—Marã pendeaporogita? ei ġa ojohupe.

—Nahã po ti nhande ġa nderekoi a'ero nehẽ, ei ġa.

A'ero ġa imondoi itambere'ia he'yjuhuva'ea soldados'ġa pe pe'mbe ti ojipe'ġa pe javo. ¹³ Soldados'ġa pe ġa ei:

—Oromondo ore itambere'ia pe me ko. Nurã ti pe'ji imombe'gwovo ojipe'ġa pe pe'mbero. Pe'ji ti: “Ndrohepiakatui reki ore Jesusva'ea ryvya ypytunimo orokia. A'ero Jesusva'ea remimbo'ehara'ġa nduri ahera'oa mima.” A'ea ti pe'ji pe'mbero. ¹⁴ Po ti Pilatos'ga henduvi ikwahava pekira nehẽ, a'ero po ti ore ga ma'ngoma'ngogi tonhimonha'ngayme ti ga peporavykykatue'yma rehe nehẽ, ei ġa soldados'ġa pe ġa mbo'eavo mbehea rehe.

¹⁵ A'ero soldados'ġa ipyhygi itambere'ia okovo ikwava'ẽhara'ġa nhi'igã rupi xava'eve'ġa nhi'igã rupi no mbehea mombe'gwovo. A'ero ġa'mbea judeus'ga heroviari imombe'gwombe'gwovo ojohupe jipi.

—Jesusva'ea remimbo'ehara'ġa omi ahera'oa aheryvya hugwi soldados'ġa kirame ypytunimo, ei ġa.

Jesus'ga ojipiuka ġwemimbo'eharava'ea pe

(Marcos 16.14-18; Lucas 24.36-49; João 20.19-23; Atos 1.6-8)

¹⁶ Aerẽ Jesus'ga remimbo'ehara'ġa onzeve'ġa hoi Galiléiapeve'ġa gwyri pe. Pevo ġa hoi vytyri pe. A'ereki Jesus'ga omombe'u jipe ġa pe pevo ti peho javo. A'ero ġa hoi ovahema. ¹⁷ Ga repiagame pevo ġa ga mbohetei. Ojipe'ġa ndogweroviari. “Mara'ngu po Jesus'ga tuhẽ?” ei ġa oyvyteri pe. ¹⁸ A'ero Jesus'ga ruri ġa pyri katu javo ġa pe:

—Tupana'ga e'i ji ve: “Eko ti vyakotyve'ġa nduvihavuhetero yvagipeve'ġa nduvihavuhetero no. Ndepopoaka hete nde ġa hohe pa,” ei Tupana'ga ji ve, ei Jesus'ga.

¹⁹ —Nurã ji ei pe me: Peho ti vyakotyve'ġa gwyriveve'ġa pyri nhaporemo ġa mbo'eavo toko ti ġa Jesus'ga remimbo'eharamo javo, ei Jesus'ga. Pemo-batiza ti ġa. Ga mobatizaramo ti pe'ji ġa pe: “Kiro pe penhimboukwaha Tupana'gareheva'ero penduvete'gareheva'ero. Kiro pe penhimboukwaha Tupana'ga ra'ya'gareheva'ero Jesus'gareheva'ero. Kiro pe penhimboukwaha Tupana'ga ra'uvapyryvareheva'ero.” A'ea ti pe'ji ġa pe ġa mobatizaramo, ei Jesus'ga ġa pe. ²⁰ Pembo'e ti ġa nhiremimbo'ea rehe nhaporemo tohendu katu ti ġa javo – akoja rehe ji pe mbo'ei. Pehendu katu ti! ei ga. Nane'ymi po ti ji rekoi pe pyri mbapava rurame nehẽ no, ei Jesus'ga ġa pe.

MARCOSVA'EA OMOMBE'U JESUS CRISTO'GA O Evangelho de Marcos

¹ Nahanypy koi Jesus Cristo'ga mombe'upyryva Tupana'ga ra'yra'ga mombe'upyryva. Gaha ko Tupana'ga ombuhuruka yvya koty nhande pyri ikwehe. Igwete Tupana'ga ga mongoi nhanderekote'varuhua momboharamo ikwehe.

*João Batistava'ea uhu Jesus'ga renonde
(Mateus 3.1-12; Lucas 3.1-18; João 1.19-28)*

² Jesus'ga rura renonde João Batistava'ea rekoi ikwehe. A'ea mombe'unhoḡwenondeavo Isaíasva'ea ikwatijari inoḡa ymyahũ hako. Ahe omombe'u Tupana'ga nhi'iḡa hako. Nahã Tupana'ga ei gwa'yra'ga pe: “Nde renonde ti ji ojipe'ga mondoy imombe'uuka ga pe nhinhi'iḡa nehẽ tomboavujikwe pa ti ga nde ve nehẽ,” ei Tupana'ga gwa'yra'ga pe hako. A'ea Isaíasva'ea okwatija imombe'gwovo Tupana'ga nhi'iḡa hako. ³ Igwete Isaíasva'ea ikwatijara'javi inoḡa hako. Ahe omombe'ua'ja Tupana'ga ra'yra'ga renondeva'ea.

“Hahyahi po ti ganhi'iḡa

ga erame ḡa mbo'eavo ongae'yi me nehẽ,” ei Isaíasva'ea ikwatija.

“E'i po ti ga:

‘Pemboavujikwe ti pehea huvihava'ga pe
tuhu ti ga nhande pyri javo.

Pembohupi katu ti pehea ga pe, e po ti ga nehẽ,” ei ahe hako.

Tupana'ga ra'yra'ga renondeva'ea e'i nhandepojykaharete'ga ruraḡwama pe tonhimboavujikwe ti ḡa garura renonde javo. A'ea pe ahe ei togwerojijyi ti ḡa gweaporoḡita a'ea renonde javo.

⁴⁻⁶ Na tuhẽ reki. Jesus'ga rura renonde João Batistava'ea rekoi ikwehe. Igwete ahe ei javo ḡa pe ongae'yi me. Yuranuhũ'javuhuva'ea rava camelo rava ahe oapo opiramo. Ipira ahe oapo oku'ayviramo. O'u ahe tukura hehira reheve. Igwete ahe ei ḡa pe:

—Perojijijiyi ti pejeaporoḡita pejipohia pejikote'varuhua hugwi Tupana'ga remiarõ'e'yma hugwi, ei ahe. Peko ti Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. A'ero po ti ji pe mobatizai nehẽ, ei ahe. Igwete po ti Tupana'ga imombohetei pendekote'varuhua pe hugwi nehẽ, ei João Batistava'ea.

Igwete ḡa hopavi ojigwyrã hugwi Judéia hugwi ahenhi'iḡa renduva. Cidade de Jerusalém hugwi ḡa hopavi ahe pyri. Igwete ḡa imohemi okote'varuhua Tupana'ga pe ojipe'ḡa ndovaki toropohi ti jugwi javo. A'ero João Batistava'ea ḡa mobatizai rio Jordão pype. ⁷ Igwete ahe ei ḡa pe jipi:

—Jihoheheteve'ga po ti uhu huvihavuhuhetero. Ji ki a'e te ako tehe reki, ei ahe. ⁸ Ji opomobatiza yhya pyvõ kiro. Ga ki a'e te pe pojykauka Tupana'ga ra'uva pe, ei João Batistava'ea ḡa pe.

*Ahe omobatiza Jesus'ga
(Mateus 3.13-17; Lucas 3.21-22)*

⁹ A'ea rupi Jesus'ga ruri Galiléiãpeve'ḡa gwyrã hugwi cidade de Nazaré hugwi. Igwete João Batistava'ea ga mobatizai rio Jordão pype. ¹⁰ Ohemame yhya hugwi Jesus'ga hepiagi yvaga jipe'a. Igwete ga hepiagi Tupana'ga ra'uva ijyva yvaga hugwi. A'ereki inambua ja ogy Jesus'ga rehe o'a. ¹¹ Igwete Tupana'ga onhi'iḡa mbuhuri yvaga hugwi.

—Nde ko jira'yra nhiremia'nguhetea, ei Tupana'ga ga pe. Anhimohē hete ji nde rehe, ei ga Jesus'ga pe.

*Satanás'ga omongo te'varuhu pota Jesus'ga
(Mateus 4.1-11; Lucas 4.1-13)*

¹² Igwete Tupana'ga ra'uva Jesus'ga rerohoi ongae'yi me. ¹³ Quarenta ga kiri pevo. A'ea rupi Satanás'ga – ga ko anhağa ruvihavuhu'ga Tupana'ga arõe'ỹve'ga – a'ea rupi ga rekoi Jesus'ga pavēi ga mongote'varuhupota novia. Mbatera onharōva'ea pevo u. Igwete yvagipeve'ga Tupana'gapyrive'ga Jesus'ga pokopokogi imondovo mbatera ga pe.

*Jesus'ga ombuhuruka pira mboaharava'ea ojiheva'ero
(Mateus 4.12-22; Lucas 4.14-15; 5.1-11)*

¹⁴ Ga João Batistava'ea mongirē cadeia pype Jesus'ga hoi Galilíapeve'ga gwyri pe. Igwete ga imombe'ui ġa pe pyryva'ea Tupana'ga remimombe'ua.

¹⁵ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Kiroġwe Tupana'ga ei pe me toko ti ġa jireheva'ero javo, ei Jesus'ga. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi imombiga, ei ga ġa pe. Perovia ti pyryva'ea Tupana'ga mombe'ua pejikovo garemimbotarimova'ea rehe. A'ero po ti ga rekoi penduvihavuhuhetero pe mongovo onhi'iġa rupi nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁶ Aerē Jesus'ga hoi ypiahua rembeyvyri Galilíapeve'ga gwyri pe. Igwete ga Simão'ga repiagi gareki'yra'ga no André'ga. Pira mboahava ġa omombo ypiahua pype. A'ereki ġa pira mboaharamo. ¹⁷ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Pejijo ji rupi nhiremimbo'eharamo, ei ga ġa pe. A'ero po ti pe ji mombe'ui ojipe'ga pe nehē no, ei Jesus'ga. Pira pe peru kiroġwe jipi. Ji pe mbo'erame po ti pe ojipe'ga nderuri ji pyri nehē toko ti ġa Jesus'ga nhi'iġa rupi javo nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁸ Nambegwei Simão'ga hejari pira mboahava a'ero Jesus'ga rupi ogwovo garemimbo'eharamo okovo.

¹⁹ Hehemo Jesus'ga hoi ġa ndepiaga Zebedeu'ga ra'yra'ga Tiagova'ea João'ga no. Ombojoapyapy ko ġa pira mboahava oyhara pype. ²⁰ Ga ndepiagame Jesus'ga onhi'iġa mondoi ġa pe.

—Pejijo ji rupi nhiremimbo'eharamo, ei ga ġa pe.

Igwete ġa uva'ga rejari yhara pype oporavykyhara'ga ndeheve Jesus'ga rupi ogwovo gareheva'ero.

*Jesus'ga ombojipe'a anhağa ahe hugwi
(Lucas 4.31-37)*

²¹ Igwete Jesus'ga hoi cidade de Cafarnaum me. Judeus'ga poravykye'yma rupi sábadu rupi Jesus'ga hoi judeus'ga mbo'eavo Tupana'ga nhi'iġa rehe ġajatykahava pype. ²² Igwete ġa nhimomby'ai ombo'ea repiaga upa. A'ereki judeus'ga mbo'ehara'ga atyvi ga ġa mbo'ei. Ga hete okwaha Tupana'ga nhi'iġa oakaġi pe.

²³ Nanime ga ruri ġajatykahava pype – kiroki ga anhağa opojyka ga. A'ea rembipojykaru ġwaramo ga onhi'iġa mondo Jesus'ga pe.

²⁴ —Jesus, maranuhūrame nde ore avykyuhui? ei ga. Ore mombapava nde ruri naerū? ei ga. Orokwaha hete ndehe. Nde ko pyryheteva'ero ereko Tupana'ga remimbuhurukaramo, ei ga Jesus'ga pe Nazarépeve'ga pe.

²⁵ A'ero Jesus'ga nhi'iġahyi jupe terenhi'iġi javo.

—Ejipe'a ga hugwi, ei Jesus'ga jupe.

²⁶ A'ero anhağa ga moğwyğwymahyi ohapukaita ojipe'avo ga hugwi. Anhağa jipe'arame ga hugwi ga pyryhetero a'ero. ²⁷ Igwete pevove'ğa nhi-momby'apavi Jesus'ga rehe upa. Igwete ға ei ojohupe:

—Marağatu? ei ға. Hajiheva'ea rehe ga nhande mbo'ei, ei ға. Okwaha hete ga okovo. Ga erame anhağa vehevi ġwendu katu ga, ei ға ojohupe.

²⁸ Kotihĩ ға Jesus'ga mombe'umbe'ui ға pe nhaporemō ojigwyri pe Galilėia pe.

Jesus'ga omombi ahētetirũa
(Mateus 8.14-17; Lucas 4.38-41)

²⁹ Igwete Jesus'ğa hoi ġajatykahava hugwi. Tiagova'ea oho ға ndupi no João'ga pavėi. Igwete ға jogwerohoi ojogwerovahema Simão'ga ronga pe. Pevo Simão'ga ruvi André'ga pavėi. ³⁰ Kotihĩ ға hėa mombe'ui Jesus'ga pe Simão'ga rembirekohėa yhėa. Onhino hėa upa. A'ereki o'a hete hėa rehe. Igwete ға hėa mombe'ui Jesus'ga pe. ³¹ Igwete ga hoi hėa popyhyga hėa mbovyga hėa mopo'ama. Omombi pa ga karugwara hėa hugwi. A'ero hėa hoi herua mbatera ға pe to'u ға javo.

³²⁻³³ Kwara hoa rupi cidadepeve'ğa jogwerupavi onga pe Jesus'ga pyri. Gwerugweru ға ga pyri anhağa rembipojykahara'ğa Diabo'gapyriva'ea rembipojykahara'ğa. Itetirũave'ğa ға gwerugweru pa ға noğa Jesus'ga pyri no. ³⁴ Igwete Jesus'ga imombigi ġatetirũa joparaparava ға hugwi. He'yjuhuva'ea anhağa ga imbojipe'ai ға hugwi. Igwete ga nomonhi'iğukari anhağa onhi-mombe'uukare'yma jupe. A'ereki a'ea okwaha ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga javo ga pe.

Jesus'ga omombe'u pyryva'ea ojipeva'ea pe
(Lucas 4.42-44)

³⁵ Ko'eğatue'yma rupi Jesus'ga vyri ogwovo. Ga tehe oho cidade hugwi. Pevo ga nhi'inhi'iği Tupana'ga pe. ³⁶ Aerė Simão'ga hoi Jesus'ga reka onhipavėive'ğa pavėi. ³⁷ Ga repiagame ға ei ga pe:

—Cidadepeve'ğa nhaporemō nde reka okovo novĩa, ei ға.

³⁸ Igwete Jesus'ga ei ға pe:

—Akwaha hete ji novĩa, ei ga. Emo ojipe'ipe'i pe ira'agweva'e pe po ti nhande xaho hamo. Tamombe'u ti Tupana'ga nhi'iğa pevove'ğa pe no, ei ga. A'ereki a'ea rehe ji ajo yvyga koty, ei ga ға pe.

³⁹ A'ero ga imbojoapiapi ogwovo cidades pe Galilėiapeve'ğa gwyrā rupi imombe'gwovo ġajatykahava pype. Igwete ga anhağa mbojipe'ape'ai ға hugwi imondovouka.

Jesus'ga omoka'ė ahejagwa
(Mateus 8.1-4; Lucas 5.12-16)

⁴⁰ Aerė ga ruri Jesus'ga pyri ijaijauhuve'ga. Igwete ga renypy'andurugi Jesus'ga pyri jihoheva'ero ji poko javo ga pe.

—Jesus, ei ga. Nde eremoka'ė kwaha jijagwa ji hugwi. Po nde imoka'ėpotari, a'ero po ti nde imoka'ėi nehė, ei ga Jesus'ga pe.

⁴¹ Iporia'i hete ga Jesus'ga pe. Nurā Jesus'ga jipoapyhoi opokoga ga rehe.

—Apota ji, ei ga ga pe. Eka'ė ga hugwi! ei ga a'ero jupe.

⁴² Kotihĩ ġajagwa ika'embavi ga hugwi. ⁴³⁻⁴⁴ Igwete Jesus'ga eaħyi ga pe:

—Ehendu tuhė ti nhinhi'iğa, ei ga. Teremombe'uuhui ti ға pe ndejagwa moka'ėagwera. Heregwovo kiro ejipiuka mbatera kwava'ėhara'ga pe, ei Jesus'ga ga pe. Moisésva'ea e'i po rimba'e: "Ika'ėrame pe hugwi ti pemondo mbatepyryva ikwava'ėhara'ga pe tokwava'ė ti ga Tupana'ga pe a'ero nehė,"

ei ahe, ei Jesus'ga ga pe. Enhi'ipo'ru ti ahe a'ero. Emondo ti mbatera ikwawa'ēhara'ga pe tokwaha pa ti ġa ndejagwa moka'ēagwera, ei ga. Heregwovo kiro a'ero, ei Jesus'ga ga pe.

⁴⁵ Ohorame ga imombe'umbe'ui reki ojipe'ġa pe Jesus'ga omoka'ē jijagwa ji hugwi javo. Nurā Jesus'ga ndohoa'javi cidades pe ġandovaki. Ongae'yi me ga hoi okovo a'ero tonhimono'ono'oġyme ġa ji rehe javo. Emo ġa ohooho reki pevo ga pyri ocidades hugwi nhaporem.

2

Jesus'ga omopo'ã nomyiva'ea (Mateus 9.1-8; Lucas 5.17-26)

¹ Aerē Jesus'ga jivyra'javi cidade de Cafarnaum me.

—Jesus'ga ko pevo u onga pe, ei ġa ga mombe'gwovo.

² Igwete ġa jatykai onhimongyavo ga pyri. Tegwete reki ġandupava onga pype. Tegwete ġanduva jurukwara pyri no. A'ereki ġa he'yjuhu hete ua ga pyri. Igwete Jesus'ga imombe'umbe'ui Tupana'ga nhi'iġa ġa pe.

³ Igwete ġa nomyive'ga reruri ga pyri novia. Quatro ko ġa ojopokopokoga ga rehe ga rerua. ⁴ Tegwete reki garerohohava Jesus'ga ypyvo he'yjuhuve'ga mbytera rupi. Nurā ġa ga reruri ga rerojiupia onga arimo iperehuva'ea arimo ipe'ape'avo tujuga apopyra Jesus'ga rehei katu. Ikwara rupi ġa ga mbojyvi ga mbuhua Jesus'ga pyri a'ero gakupeupava reheve. ⁵ Hepiagame ġajikoga ojihe Jesus'ga ei nomyive'ga pe:

—Amombo ji nderekote'varuhua nde hugwi.

⁶ Gwino ġa neni upa judeus'ga mbo'ehara'ġa – kiroki ġa ombo'embo'e ġa Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe. Jesus'ga nhi'iġa renduvame ġa ei oyvyteri pe: ⁷ “Maranuhūrame ga euhui poa?” ei ġa. “Onhimongouhu ga Tupana'ga'java'ero. A'ereki Tupana'ga jate omombo aherekote'varuhua,” ei ġa oyvyteri pe.

⁸ Kotihī Jesus'ga ikwahavi oyvyteri pe ġandeaporoġita. Igwete ga ei ġa pe:

—Maranuhūrame pe ndeaporoġitate'varuhuro pejijupa? ei ga ġa pe. ⁹ A'e ko ji ga pe ko: “Amombo ji nderekote'varuhua nde hugwi.” Emo pe ndapehepiagi aherekote'varuhua mombora. A'ero pe ndaperoviari jipopoakara, ei ga ġa pe. Po ji ei ga pe: “Epo'ã, epyhy ejikupeupava herogwovo”, a'ero po ti pe ga repiagi herohorame nehē. A'ero po ti pe jipopoakara heroviari nehē, ei ga ġa pe. ¹⁰ Tupana'ga ji mbuhuruka yvya koty, ei Jesus'ga. Gaha omomboruka ji ve aherekote'varuhua ahe hugwi, ei ga ġa pe. Amopo'ã ti ji nomyive'ga kiro a'ero nehē tapekwaha ti jipopoakara nehē. A'ero po ti pe ei nehē: “Tupana'ga ombuhuruka tuhē Jesus'ga avo yvya koty,” ei ga. Nurā ji ei kiro ga pe, ei ga.

¹¹ —Nde ve ji ei, ei Jesus'ga nomyive'ga pe. Epo'ã. Epyhy ekupeupava herogwovo enhonga pe, ei Jesus'ga ga pe.

¹² Gandovaki ga po'aġatui a'ero ipyhyga okupeupava herokwava. Ga repiagame ġa nhimomby'apavi. Igwete ġa ei:

—Pyry hete ko Tupana'ga. Pyry hete ko ga. Ymyagwera jate ko nhande ndihepiagangavi nanongara, ei ġa ojohupe.

Jesus'ga omongo Leviva'ea ojiheva'ero (Mateus 9.9-13; Lucas 5.27-32)

¹³ Aerē Jesus'ga hoa'javi ypiahua rembeyvyri. A'ero he'yjuhuve'ga jatykai ogwovo ga pyri. Igwete ga ġa mbo'ei Tupana'ga nhi'iġa rehe. ¹⁴ Hehemo ga hoi. Igwete ga Levi'ga repiagi. Ga ko Alfeu'ga ra'yra'ga. Itambere'ia ryrua pype Levi'ga reni. A'ereki ga omono'ō itambere'ia ipyhyga pevove'ga hugwi tamondo ti governo pe javo. Igwete Jesus'ga ga repiagi javo ga pe.

—Herejo ji rupi nhiremimbo'eharamo, ei ga Levi'ga pe.

Igwete ga po'ami ogwovo Jesus'ga rupi garemimbo'eharamo.

¹⁵ Aerē Jesus'ga gwemimbo'ehara'ga nderohoi Levi'ga ronga pe. Igwete ga i'ui he'yjuhuve'ga pavēi. A'ereki he'yjuhu ga okovo Jesus'ga pyri jipi itambere'ia mono'ōhara'ga. Gahā oko ga pyri no – kiroki ga pe ojipe'ga e'i ite'varuhu ga javo. A'ereki ga nohendukatupavi Moisésva'ea remimbo'eagwera jipi. ¹⁶ Igwete Jesus'ga i'ui ga pavēi. A'ero judeus'ga mbo'ehara'ga nduri no. Ga ko fariseus'ga. Ga e'i tihendu katu pa Moisésva'ea remimbo'eagwera javo novīa. A'ero ga nduri Jesus'ga ndepiaga ga i'urame jara'ga pavēi. Nurā ga ei Jesus'ga remimbo'ehara'ga pe:

—Maranuhūrame Jesus'ga jihe'aruhui itambere'ia mono'ōhara'ga ndehe okote'varuhuve'ga ndehe no i'gwovo ga pavēi, ei ga Jesus'ga remimbo'ehara'ga pe.

¹⁷ Henduvame ganhi'iga ojihe Jesus'ga ei javo ga pe:

—Tamombe'u katu ti pe me a'ero jijihe'ara nanongara'ga ndehe, ei ga. Ji ko ahepohanohara'ga ja, ei ga. Kiroki ga e'i ojive: “Nanhitetirūi ji” – gahā ahepohanohara'ga ndopokogi ga pohanoge'yma. Kiroki ga e'i ojive: “Nhitetirūa ji” – gahā ahepohanohara'ga ga pokogi ga pohanoga. Na jitehe ji okote'varuhuve'ga pokogi jijihe'a ga ndehe topohi ti ga okote'varuhua hugwi javo, ei Jesus'ga ga pe. A'ereki a'ea rehe ji ajo yvya koty tapoko ti ga javo – kiroki ga e'i ojive: “Ako te'varuhu ji. Marā po ti ji ve a'ero nehē?” ei ga. Ojipe'ga pyri rūi ji ajo javo – kiroki ga e'i ojive: “Jipyry hete ji,” ei Jesus'ga.

Ndo'ui ahe mbatera xanhi'ī Tupana'ga pe javo

(Mateus 9.14-17; Lucas 5.33-39)

¹⁸ Aerē ojipe'ga nduri Jesus'ga pyri xa'e ti ga pe javo. A'ereki João Batista'ea remimbo'ehara'ga, amoamome ga ei ojohupe: “Ti'uyme ti mbatera xanhi'inhi'ī Tupana'ga pe javo,” ei ga. Fariseus'ga na jitehe amoamome ga ei xanhi'ī Tupana'ga pe i'ue'yma javo. Igwete ojipe'ga nduri Jesus'ga pyri javo ga pe.

—Ndo'ui ko João Batista'ga remimbo'ehara'ga xanhi'ī Tupana'ga pe javo, ei ga. Fariseus'ga nemimbo'ehara'ga na jitehe ndo'ui mbatera onhi'iga ga pe. Neremimbo'ehara'ga ki a'e te o'uo'u mbatera jipi, ei ga. Maraname nanuhū ga ndekoi a'ero naerū jara'ga atyvi? ei ga Jesus'ga pe.

¹⁹ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Nhiremimbo'ehara'ga ko ga javijitehe – kiroki ga oko hēarembirekoruama'ga pavēi, ei ga. Gapavēive'ga ko o'u tuhē mbatera gworyg-woryvamo ga pavēi okovo gwaramo, ei ga ga pe. Nhiremimbo'ehara'ga na jitehe a'ero. ²⁰ Ga ko o'u ji pavēi okovo gwaramo, ei Jesus'ga ga pe. Aerē po ti okote'varuhuve'ga ji rerohoi ga hugwi nehē. A'ea rupi po ti ga ndo'ui mbatera nehē no ovy'are'yma gwaramo, ei ga ga pe.

²¹ Igwete Jesus'ga ei no:

—Tamombe'u ti pe me ojipea ojo'java'ea no. Po ahe oapokatua'ja pota tapy'ynhapiryrymyana, nomondoi po ahe tapy'ynhapirapyahua ndotyryrygiva'ea itararagagwera rehe imboja, ei ga. Kia pyvō imbojarame po jiky ymyahūva'ea hugwi ityryrygame. A'ero po ijovaja'rokatui, ei Jesus'ga ga pe.

²² —Irūa tamombe'u pe me no, ei Jesus'ga. Vinho aporame ahe nonhagi hyruymyana pype mbiara piryrymyana pype tireko katu javo. A'ereki vinhopyahua ombotyjutyjui ovuvua, ei ga. Inhagame mbiara piryrymyana pype vinhopyahua vuvuvuvuri a'ero imombuga ipira otururupava jugwi. Onhi-momby hete a'ero. Ombote'varuhu mbiara pira no, ei ga ga pe. Ipiyahua pype reki ahe onha vinhopyahua a'ero, ei ga ga pe.

Gwemimbo'ea pe Jesus'ga ei a'ea. A'ereki garemimombe'ua ndojihe'ari ganamonhava'ea remimombe'uagwera rehe.

*Nahanahā ti ġa toko sábadu rupi, ei Jesus'ga
(Mateus 12.1-8; Lucas 6.1-5)*

²³ Aerē judeus'ġa poravykye'yma rupi sábadu rupi Jesus'ġa hoi pea rupi ogwovo. Igwete ġa hoi kopytera rupi ogwovo. Ohorame garemimbo'ehara'ġa ika'mbika'mbigi trigo i'gwovo. ²⁴ A'ero fariseus'ġa ei Jesus'ga pe:

—Ehepia ġa, ei ġa. Moisésva'ea e'i ikwatija nhande ve hako: “Sábadu rupi nhande ndiaporavykyi hamo,” ei ahe, ei ġa. Maranuhūrame ġa trigo ika'mbika'mbigi sábadu rupi naerū Moisésva'ea remimbo'eagwera ren-dukatie'yma naerū? ei ġa Jesus'ga pe.

²⁵⁻²⁶ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Tupana'ga rembikwatijarukara onhi'ĩ pe me novīa Daviva'ea mombe'gwovo, ei ga. Ymyahū ko Daviva'ea hoi Tupana'ga ronga pype tenda pype hako. A'ea pype ikwava'ēhara'ġa ono pāo imondovo Tupana'ga pe jipi, ei ga. Ikwava'ēhara'ġa jate po o'u a'ea hamo. “Ojipe'ġa po to'uyme hamo,” e'i ikwatijara novīa Tupana'ga nhi'īġa mombe'gwovo, ei Jesus'ga. Igwete Daviva'ea hoi Tupana'ga ronga pype. Ahe ndogwerekoi mbatera ojive. Ahepavēiva'ea ndogwerekoi no. Nurā ty'ara ahe jukai, ei ga ġa pe. A'ero Abiatarva'ea ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhuaġwamava'ea ahe imondoi akoja Daviva'ea pe to'u ti ga javo. Igwete Daviva'ea i'ui hako imondovo onhipavēiva'ea pe hako, ei Jesus'ga ġa pe. Tupana'ga nde'i reki Daviva'ea pe hako: “Pe napehendukatui nhinhi'īġa i'gwovo.” Ga nde'iahyi ahe ve, ei Jesus'ga. Oro pe, ei ga, maranuhūrame pe euhui nhiremimbo'ehara'ġa pe naerū? ei ga fariseus'ġa pe.

²⁷ Igwete Jesus'ga ei ġa pe no:

—Tupana'ga nde'i hako: “Kiro po ti ji vvyakotyve'ġa apoi tokwaku ti ġa sábadu javo.” A'ea ga nde'i, ei Jesus'ga. Nahā ga ei reki hako: “Kiro po ti ji sábadu apoi ġa pe tipokapa pi ti ġa javo,” ei ga ġa pe. ²⁸ Tupana'ga ji mbuhuruka yvya koty, ei ga. Nurā jiji a'e nahanahā ti ġa toko javo. Sábadu pe vehevi ji ei no nahā ti ġa toko a'ea rupi javo, ei Jesus'ga ġa pe.

3

*Iponhimamava'ea
(Mateus 12.9-14; Lucas 6.6-11)*

¹ Aerē Jesus'ga hoa'javi ġajatykahava pype. Pevo ga rekoi iponhimamave'ga. ² Igwete fariseus'ġa Jesus'ga repiahetei timbotegwete ga javo.

—Kiro sábadu, ei ġa ojohupe. Mara'ngu po ti ga gapoa mbokatua'java nehē kiro nhandeporavykye'yma rupi? ei ġa. Gapoa mbokatua'javame po ti nhande ei ga pe: “Nerehendukatui nde Moisésva'ea remimbo'eagwera,” xa'e ti ga pe, ei ġa ojohupe.

³ Igwete Jesus'ga ei iponhimamave'ga pe:

—Epo'ā ejoa ġapytera rupi.

⁴ Jara'ġa pe Jesus'ga ei:

—Pe'ji ti ji ve. Marā po nhande rekoi nhandeporavykye'yma rupi hamo? Gara Moisésva'ea ei nhandeporavykye'yma mombe'gwovo sábadu mombe'gwovo po rimba'e naerū? ei ga. E'i po ahe naerū: “Timbote'varuhu ti ojipe'ġa pe sábadu rupi hamo”? A'ea po ahe ei naerū? Pe'ji katu ti ji ve a'ero, ei Jesus'ga ġa pe. “Timombyry ti ġa pe a'ea rupi hamo.” A'ea ahe ei po rimba'e? ei ga. Gara Moisésva'ea ei sábadu mombe'gwovo naerū? “Tijuka

ti ġa a'ea rupi hamo.” A'ea po ahe ei naerū? Pe'ji katu ti ji ve a'ero, ei ga ġa pe. “Timomanoukaryme ti ġa a'ea rupi hamo,” e po ahe? ei Jesus'ga ġa pe.

Igwete ġa nonhi'iġa'javi ga pe. ⁵ A'ero Jesus'ga ġa ndepiapavi onhi-monha'ngavo. Okoveveuhu ga ġa ndehe. A'ereki ġa noangarihu ojipe'ġa porogwetyge'yma. Igwete ga ei iponhimamave'ga pe:

—Epyho epoa.

A'ero ga jipoapyhokatui. A'ereki gapoa ikatua'ja ga Jesus'ga nhi'ġpo'rurame. ⁶ Igwete ġa ěi fariseus'ġa. Kotihġ ġa Herodes'gareheve'ġa monhi'inhi'ġi a'ero. Igwete ġa ei:

—Maranuhū po ti nhande Jesus'ga jukaukaruhui nehē? ei ġa ojohupe.

Oho pa ahe Jesus'ga pyri

⁷ Igwete Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa nderohoi ypiahua rembe'yi pe. He'yjuhu hete ġa ua ga pyri ojigwyrā hugwi. Galiléia hugwi ġa ndupavi Judéia hugwi no Iduméia hugwi no. ⁸ Cidade de Jerusalém hugwi ġa nduri no. Rio Jordão kikoty aherovaja hugwi ġa nduri Jesus'ga pyri no. Cidade-pyrive'ġa uhu pa no Tiropyrive'ġa Sidompyrive'ġa. A'ereki ġa ġwendu ġa imombe'urame Jesus'ga rembiapoa ahemonhimomby'ava'ea. A'ero ġa ndupavi ga pyri onhimongyavo. ⁹⁻¹⁰ Igwete ga imombimombigi karugwara he'yjuhuve'ġa hugwi. Nurā itetirūave'ġa Jesus'ga mbotymbotyvahivi tomombi ti ga ji hugwi javo. Nurā Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Peru ti yhara ji ve. Ta'a ti ipype ġa hugwi tanhimbotymbotyvahyyme ti ġa onhimongyavo, ei ga ġa pe.

¹¹ Igwete ġa nduri jipi – kiroki ġa anhaġa opoġyka ġa. Jesus'ga repiagame ġa nenypy'andurugi ga pyri o'eahyavo nde ko Tupana'ga ra'yramo javo. ¹² A'ero ga nhi'ġahyi ġa pe tanhimombe'uyme ti ġa javo.

Jesus'ga omo'emo'ě dozeva'ea onhimoirūharamo

(Mateus 10.1-4; Lucas 6.12-16)

¹³ Aerē Jesus'ga ġiupiri yvytyruhua rupi ogwovo. Igwete ga ġa mbuhurukari ojipyri ġwemimbotarimo. ¹⁴ Doze ko ġa, ga ġa mo'emo'ěi oġiheva'ero. (Nhimoirūhara ei ga ġa pe.) A'ero ga ei ġa pe:

—Topomondo ti imombe'gwovouka nhinhi'ġa ojipe'ġa pe nehē.

¹⁵ Tamboġipe'auka ti ji pe me anhaġa Diabo'gapyriva'ea ġa hugwi nehē, ei ga ġa pe.

¹⁶⁻¹⁹ Dozeve'ġa ko: Simão'ga, Tiagova'ea, aheirū'ga João'ga, André'ga, Filipe'ga, Bartolomeu'ga, Mateus'ga, Tomé'ga, Tiago'ga – kiroki ga Alfeu'ga ra'yra'ga – Tadeu'ga, Simão Zelote'ga, Judas Iscariotes'ga – ga ko aerē omondouka Jesus'ga ga'arōe'ġve'ġa po pe ga pyhygauka. Gahā Jesus'ga omo'emo'ě ġwemimbo'eharamo dozeve'ġa. Oġipea Jesus'ga ono Simão'ga rehe. Pedro Jesus'ga ono ga rehe. Tiagova'ea ko Zebedeu'ga ra'yra'ea João'ga pavēi. Oġipea Jesus'ga ono ġa ndehe ġanderaramo Boanerges. Boanerges pe nhande ei: Ga ko tupanaraġa ja.

Belzebu'ga opoġyka Jesus'ga, e'i tehe ahe

(Mateus 12.22-32; Lucas 11.14-23; 12.10)

²⁰ Igwete Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa nderohoi onga pe. Kiro he'yjuhuve'ġa jatykai ġa pyri a'ero. Ndo'uukari ġa mbatera Jesus'ga pe u'ua ġa pyri. ²¹ Ikwahavame Jesus'ga re'yja'ġa hoi ga pyri. Igwete ġa ei:

—Tipyhy ti Jesus'ga rerogwovo ġa hugwi. A'ereki ga'akaġa mbipehu kiro ovuhu, e'i tehe ġa Jesus'ga pe.

²² Igwete judeus'ġa mbo'ehara'ġa ei – kiroki ġa u Jerusalém hugwi – igwete ġa ei ojohupe:

—Belzebu'ga opojyka Jesus'ga ojive, e'i tehe ġa. Nurā Jesus'ga ombojipe'auka anhaġa ġa hugwi, ei ġa. A'ereki Belzebu'ga anhaġa ruvihavuhuro. A'ero ga anhaġa mbojipe'aukari Jesus'ga pe, e'i tehe ġa ojohupe.

Satanás'ga pe ġa ei Belzebu'ga. Diabo'ga ei ġa ga pe no.

²³ A'ero Jesus'ga ġa mbuhurukari ojipyri judeus'ga mbo'ehara'ġa. Igwete ga imombe'umbe'ui ojo'java'ea ġa pe.

—Mbipehu reki pendeaporogita, ei ga ġa pe. Satanás'ga ndajipoykai tuhē jihi. Satanás'ga ġa pojykarame ojive nombojipe'aukari ġa pe ojipyriva'ea. A'ereki ga nombojogwayvayvari reki ojiheve'ġa, ei Jesus'ga ġa pe. ²⁴ Tamombe'u ti ojo'java'ea pe me a'ero, ei ga. Po ġagwyripeve'ġa ojogwayvayva hete, a'ero po ġa nhombojipe'apavi ojohugwi. ²⁵ Po ongapypeve'ġa ojogwayvayva, a'ero po ġa nhombojipe'apavi ojohugwi no. ²⁶ Po Satanás'ga ojipyriva'ea mbojogwayvayva hamo, a'ero po gapyriva'ea nhombojipe'apavi ojohugwi, ei ga. A'ero po Satanás'ga ndogwerekoa'javi ojiheve'ġa. Ndokoa'javi po ga huvihavamo a'ero, ei Jesus'ga ġa pe. Na rūi reki Satanás'ga rekoi, a'e ji, ei ga. Ga nombojogwayvayvari ojipyriva'ea. Ga rūi reki ombojipe'auka ji ve anhaġa ojipe'ġa hugwi a'ero, ei ga ġa pe.

²⁷ Igwete Jesus'ga ei no:

—Ojipe'ġa ndoki ipopoakave'ga ronga pype gambatera rerogwovo ga hugwi. Gahoheve'ga jate oki ipype opopoakahetero ġwaramo. Igwete ga ga kwana'ēi gambatera ipe'avo herogwovo ga hugwi, ei ga ġa pe.

Nahā Jesus'ga ei ġa pe jihi ko Satanás'ga hohe gapyriva'ea mbojipe'avo javo.

²⁸⁻³⁰ Igwete ga ei ġa pe:

—“Anhaġa opojyka ga ojive,” pe'euhu tehe pe ji ve, ei ga javo ġa pe. Nurā ti ji ei pe me imombe'ukatuavo: Tupana'ga po ti omombo pa ahe hugwi aherekote'varuhuparavuhua. Ombotegwetea vehevi po ti Tupana'ga omombo pa ahe hugwi, ei ga. Emo gwa'uva mbotegwetea po ti Tupana'ga nomombori tuhē ahe hugwi. A'ea ndojihyva'javi ahe hugwi avuirama, ei ga ġa pe.

Jesus'ga re'yjava'ea

(Mateus 12.46-50; Lucas 8.19-21)

³¹⁻³² Kiro ġa vahemi a'ero Jesus'ga yhēa gareki'yra'ġa pavēi. Okari pe ġa pytai o'ama. A'ereki he'yjuhuve'ġa u ga pyri oapyapyga. Igwete Jesus'ga re'yja'ġa imondoi onhi'ġa ga pe tuhu ti ga ore pyri javo. A'ero ġa imombe'ui ga pe:

—Jesus, okari pe ġa ndekoi neyhēa neirū'ġa pavēi. “Tuhu ga ore pyri,” ei ġa nde ve, ei ġa ga pe.

³³ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Marāve'ġa pe ji ei naerū nhy'ġa nhyirū'ġa?

³⁴ Gweroapyve'ġa ndepiagame ga ei ġa pe a'ero:

—Agwa reki ġa nhy'ġa nhyirū'ġa, ei ga. ³⁵ Kiroki ġa oko Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe – ġa pe ji ei nhyirū'ġa nhyrendyra'ġa. Nhy'ġa a'e ji ġa pe, ei Jesus'ga ġa pe.

4

Ha'ynha mohāihara'ga

(Mateus 13.1-9; Lucas 8.4-8)

¹ Aerē Jesus'ga ġa mbo'ea'javi ypiahua rembe'yi pe. He'yjuhu ġa ojatykavo ga pyri yembe'yi pe onhimongyavo. Nurā ga avi yhara pype oina imoanha'ndiavouka tohendu pa ti ġa nhinhi'ġa javo. ² Igwete ga ġa mbo'ea'javi imombe'gwombe'gwovo ojo'java'ea ġa pe.

³ —Pehendu ti, ei ga. Imohãihara'ga gweroho ha'ynha ko pe imohaina ityma, ei ga. ⁴ Imohãirame mokonhete indurugi pea rembeyvyra rupi. Igwete gwyrã'ia ruri imokokona jupava, ei ga imombe'gwovo ġa pe.

⁵ —Jara onduru yja rehe, ei ga. Xunhi reki yja ita arimo. Kotihĩ henhunhamo a'ero novãa. A'ereki nianami yja. ⁶ Emo kwarahyahivame ombokai imonhymbava hohova. Garemity'mbia ipavi a'ero onhimomiranama'jave'yma. A'ereki hapoa ndokihetei yvya pype, ei ga imombe'gwovo.

⁷ —Jara onduru nhungwava ra'ynha pyteri pe hatãava'ea ra'ynha pyteri pe. Igwete ga'apoa ha'ynha henhunhamo nhungwava ra'ynha pavẽi. Igwete nhungwava nhambyguhui garemityma herekovo imonhimomboakare'yma. Igwete ndi'ai upa, ei ga ġa pe.

⁸ —Jara reki onduru vykatua rehe. A'ea henhunhamo onhimomboaka gworyvamo. O'arame he'ye'yi ha'ynha trinta ahara pype. Jara pype koji'i tehe ha'ynha sessenta. Jara pype ha'ynha he'yjuhuro cem ipype, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

⁹ Peapyakwa pe. Pehendu katu ti ji'ea a'ero, ei ga ġa pe.

Jesus'ga omombe'u moroġita
(Mateus 13.10-23; Lucas 8.9-15)

¹⁰ Garenduhara'ga horame ga hugwi gapavẽive'ġa nhi'igi ga pe dozeve'ga pavẽi. Igwete ġa ei ga pe:

—Gara pe nde ei poro moroġita mombe'gwovo ore ve? ei ġa. A'ereki ore ndorokwahavi a'ea, ei ġa ga pe.

¹¹ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Amombe'u katu ji kiro pe me. A'ereki Tupana'ga opota penembikwahava, ei Jesus'ga ġa pe. Okwahavuka ga pe me onhimiva'ea nahã po ti ji reki ojiheve'ġa nduvihavamo nehẽ javo, ei ga ġa pe. Pe me jate ga okwahavuka nanongara. Ga ki a'e te – kiroki ġa ndokoi gareheva'ero – ġa pe ji amombe'u ojo'java'ea ikwahavukare'yma ġa pe, ei ga ġa pe. ¹² Ojo'java'ea ji amombe'u ġa pe a'ero

“tonhimombaragwahavyme ti ġa hepiepiagame.

Tokwahavyme ti ġa henduenduvame.

A'ereki ġa ndogwerojijyipotari gweaporoġita.

Nomomborukapotari ġa Tupana'ga pe okote'varuhua”, ei ga ġa pe.

¹³ Igwete Jesus'ga ei ġa pe no:

—Ndapekwahavi pe ji imombe'urame pe me garemitymagwera? Marã po ti pe ikwahapavi ojo'java'ea naerũ? ei ga. ¹⁴ Tamombe'u katu ti kiro itymagwera pe me a'ero, ei Jesus'ga ġa pe.

—Kiroki ga omombe'u Tupana'ga – ga ko ha'ynha mohãihara'ga ja, ei ga. ¹⁵ Mokonhete'i ha'ynha onduru pehea rembeyvyri. Igwete gwyrã'ia imokokombavi ha'ynha imohãirame, ei ga. Na jitehe ojipe'ġa henduvame Tupana'ga mombe'ua Satanás'ga imoka'nhymbavi a'ea ġa hugwi, ei ga imombe'gwovo ġa pe.

¹⁶ —Jara ha'ynha onduru yja rehe ita arimo. Nurã ġwenhunhame kotihĩ nonhimomiranami, ei ga. Na jitehe ojipe'ġa henduvi Tupana'ga mombe'ua kotihĩ gworygworyvamo hehe novãa. ¹⁷ Gwendu katu na'ẽ ġa gamombe'ua novãa. Aerẽ ojipe'ġa imbohahyukari ġa pe ġa ndekoro ġwaramo Tupana'ga mombe'ua rupi, ei ga. Hahyrame ġa pe ġa nonhimomiranama'javi a'ero kotihĩ opohia Tupana'ga mombe'ua hugwi. A'ereki gamombe'ua ndokikatui ġayvyteri pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

¹⁸ —Jara onduru nhungwava ra'ynha pyteri pe hatãava'ea ra'ynha pyteri pe – a'ea oambyghu garemityma imonhimomboakare'yma, ei ga.

Na jitehe ojipe'ga henduna'ei Tupana'ga mombe'ua novia. ¹⁹ Aerē gapy'a rekotehei. A'ereki ga nhağataruhu ojihe marā po ti ji ve nehē javo, ei ga. Igwete ga nhimoandyandyi itambere'ia potaruhuavo a'ea po ti ji mbohoryhetei nehē javo tehe. Igwete ga ipotaparavuhui mbatera, ei ga. Hatīava'ea oamby imohāihara'ga remityma. A'ero ndi'ai, ei ga. Na jitehe ganemimbotaruhua nohenduva'javukari ga pe Tupana'ga mombe'ua. A'ero ga ndokoi gamombe'ua rupi okokatue'yma ojipe'ga pe japoe'yma pyryva'ea, ei ga imombe'gwovo ga pe.

²⁰ —Jara onduru vykatua rehe gwenhukaturu gworygworyvamo, ei ga. Na jitehe jara'ga henduvi Tupana'ga mombe'ua herovia tuhē okokatuavo, ei ga. Jara'ga oapo hete pyryva'ea a'ero. Jara'ga koji'i ga oapo pyryva'ea. Jara'ga koji'iete'i ga oapoapo pyryheteva'ea jipi okokatuavo, ei Jesus'ga imombe'gwovo ga pe.

A lamparina (Lucas 8.16-18)

²¹ Igwete Jesus'ga ei ga pe no:

—Herurame lamparina oki pe po ahe ndohovapygi hyrua pyvō. Ahe nomondoi onhinongava gwyri pe cama gwyri pe. Ahe gweru imondovo pyte'mbia rehe imohina tamomytu'emba nhande ve javo, ei ga. ²² Na jitehe Tupana'ga gwenoti na'ē gwemimbo'eagwera tamomytu'emba ti ga'akaği pe aerē nehē javo, ei ga. ²³ Peapyakwa pe. Pehendu katu ti ji'ea a'ero, ei ga ga pe.

²⁴ Igwete Jesus'ga ei ga pe no:

—Henduvame nhinhi'iga pehendu katu ti a'ero, ei ga. Po ti xunhi pe henduvi nhinhi'iga, a'ero po ti xunhi pe ikwahavi nehē. Po ti pe hendukatui nehē, a'ero po ti pe ikwahahetei nehē. Koji'i po ti Tupana'ga pe mbo'ea'javi a'ero nehē no, ei ga. ²⁵ Po ti pe ikwahavi nhinhi'iga rendukatuavo nehē, a'ero po ti pe ikwahahetei nehē, ei ga. Po ti xunhi pe ikwahavi nhinhi'iga hendupotare'yma, a'ea vehevi po ti Tupana'ga imoka'nhyimbavukari pe me nehē, ei Jesus'ga imombe'gwovo ga pe.

Ha'ynha henhui onhimomboaka

²⁶ Igwete Jesus'ga ei no:

—Ojipea tamombe'u pe me ojo'java'ea tapekwaha hete ti Tupana'gareheve'ga jikoheteagwama ga rehe. A'ereki Tupana'ga hete ga mbojikojikogukari ojihe jipi ganduvihavamo. Na ja a'ero, ei ga. Ha'ynha mohāihara'ga omohāi ha'ynha vvyvo. ²⁷ He'yi ga kiri henhunhame ogwovo hepiaga. Igwete garemityma nhimomboakari. “Marā po nhiremityma renhunhamo onhimomboaka a'ero?” ei ga jupe ikwahave'yma, ei ga. ²⁸ A'ereki a'ea tehe henhui ohema vyva hugwi. Aerē nhimomboakari oharamo. Aerē itiniği, ei Jesus'ga. ²⁹ A'ero ga ga mondoukari imondohondohogauka haimbeva'ea pyvō foice pyvō. A'ereki oho japiavo imondohokava, ei Jesus'ga ga pe imombe'gwovo.

Mostarda ra'ynha (Mateus 13.31-32, 35; Lucas 13.18-19)

³⁰ Igwete Jesus'ga ei ga pe no:

—Marāva'ea ti ji imombe'ui kiro pe me ojo'java'ea tapekwaha ti Tupana'gareheve'ga nde'yjuhuağwama? ei ga. A'ereki jypy ga ndahe'yi. Aerē reki ga nde'yjuhuro – kiroki ga e'i: “Tupana'ga ko nhanderuvihavamo”, ei Jesus'ga ga pe. Na ja a'ero, ei ga. ³¹ Otỹ ga mostarda ra'ynha, ei ga. Xunhiete'i ko nanongara ra'ynha jara gwyre'i pa. ³² Itymirē reki onhimomboaka hete

huvihavuhuro oji'java'ea hohe pa, ei ga. Huvihavuhu hakā oja'oja'oga. Nurā gwyrā'ia turi japovo gwaityga hakā rehe upa i'aği pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

³³ Nanongara ga imombe'umbe'ui he'yjuhuve'ġa pe ojo'java'ea mombe'gwovo. Ga ikwahavame koji'i ga imombe'ui ġa pe a'ero. ³⁴ Ojo'java'ea jate ga omombe'umbe'u he'yjuhuve'ġa pe ġa mbo'erame Tupana'ga nhi'iġa rehe. Emo ġandovakie'ÿ ga imombe'ukatupavi ġwemimbo'ehara'ġa pe tokwaha tuhē ġa javo.

Jesus'ga omombi vyruhua
(Mateus 8.23-27; Lucas 8.22-25)

³⁵ Ka'arugame Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Xaho ti aherovai.

³⁶ Igwete ġa hoi he'yjuhuve'ġa hugwi. Jesus'ga oapy oina yhara pype. Igwete ġa ga rerohoi ypiahua aherovai. Ojipe'ġa oho oyhara pype ġa ndupi no. ³⁷ Ga horame turi vyruhua. Yvyturanuhūa ombo'ambo'a typepemuhūa yhara pype. Kiro tynahē ġweri yhara a'ero. ³⁸ Jesus'ga oki reki yhara revira rehe oakaġa noġa aheakaġa jikokava rehe. Igwete ġa ga moma'ēi javo ga pe.

—Jesus, kiro nhande hoi ypy pe, ei ġa. Nane'aġataruhui nde nhandepa-pava rehe naerū? ei ġa ga pe.

³⁹ Igwete ga ma'ēi onhi'iġahyavo vyvtua pe. Igwete ga ei ypiahua pe:

—Epi! ei ga. Tanetymyi ti.

A'ero ipigi vyvtua. Notymynha'javi. ⁴⁰ Igwete Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Maraname pe kyhyjiuhui? ei ga. Ndapejikogi ve tuhē pe ji rehe naerū? ei ga ġa pe.

⁴¹ Igwete ġa nhimomby'ahetei a'ero javo ojohupe:

—Marā te ga rekoi naerū? Yvytua vehevi re po ġwendu katu ganhi'iġa ypiahua pavēi, ei ġa javo ojohupe.

5

Jesus'ga ombojipe'a anhaġa ahe hugwi
(Mateus 8.28-34; Lucas 8.26-39)

¹ Igwete Jesus'ġa vahemi ypiahua aherovai Gerasapeve'ġa gwyrī pe. ² Jesus'ġa ērame ga ruri – kiroki ga anhaġa opojyka ga ojive.

³⁻⁴ Itaruvihavuhua kwaruhua pyteri pe ga u jipi aheryvya pyteri pe. Okwaokwa ġa ga itanhuramuhūa pyvō novīa. Igwete ga imondohondohogi opoa hugwi opya hugwi ikaikavo. Nurā ġa ndokwara'javi ga a'ero itanhuramuhūa pyvō. Ndipopoakari ġa ga monhyromo. ⁵ Arimo ypytunimo na jitehe ga rahērahemamo jipi aheryvy pe vytyruhua rehe. Ojikytikyti ga ita pyvō herokwarokwavame ojihe. A'ereki anhaġa opojyka ga ojive.

⁶ Jesus'ga repiagame irupe kiro ga ruri onhana itaruvihavuhua kwaruhua pytera hugwi ga rovatiamo. Igwete ga renypy'andurugi Jesus'ga pyri nderuvihavuhu nde javo. ⁷⁻⁸ Igwete Jesus'ga ei anhaġa pe:

—Ejipe'a ga hugwi.

Igwete ga hapukajahivi.

—Tajavykyi ti, Jesus, ei ga. Nde ko Tupana'ga ra'yramo huvihavuhu'ġahoheve'ga ra'yramo. Ere ti Tupana'ga renoina tahahyyme ti ji ve, ei ga ga pe.

⁹ —Gara nderera? ei Jesus'ga ga pe.

—He'yjuhu, ei ga. Poro ko jirera, ei ga.

A'ereki he'yjuhuva'ea anhaġa opojyka ga. ¹⁰ Igwete i'ehetei Jesus'ga pe:

—Toremondoukari ti irupe avo hugwi, e'i ga pe.

¹¹ Pevo tuvi ojipe'ga nenymbava porcos i'gwovo vytyruhua pyri. He'yjuhu hete onhimongyavo. ¹² Igwete anhağa ei Jesus'ga pe:

—Ore mondouka ti porcos pyri toropojyka ti a'ea orojive, e'i anhağa ga pe.

¹³ —Hepejigwovo a'ero, ei Jesus'ga jupe.

Igwete anhağa jipe'ai gwembipojykahara'ga hugwi ogwoogwovo porcos ipojykavo. He'yjuhu ranuhũ porcos dois mil. Igwete anhağa opojykaramame porcos inhainhani ogwovo ojyva vyty'ramuhũa rupi opoa ypihua pype otypyvyvyga.

¹⁴ Igwete porcos repiakatuhara'ga nhani ogwovo timombe'u javo. Igwete ga imombe'umbe'ui porcos tpyvygagwera cidadepeve'ga pe cidadekotyive'ga pe no. A'ero ga nduganduri torohepia katu javo. ¹⁵ Urame Jesus'ga pyri ga akoja'ga repiagi anhağa rembipojykaagwera'ga. Ipikatu ga kiro oina. Gweaporoğita katu reki ga a'ero no. Ga repiagame ga kyhyji Jesus'ga popoakara hugwi. ¹⁶ Kiroki ga gwepia tuhẽ anhağa mondoagwera – kiro ga ei imombe'gwovo ga pe:

—Jesus'ga ombojipe'a ga hugwi anhağa mondovouka porcos pyri a'ea pojkauka, ei ga. Igwete porcos inhainhambavi ogwovo y pe otypyvyvyga, ei ga imombe'gwovo ga pe.

¹⁷ Igwete ga epavi Jesus'ga pe:

—Heregwovo oregwyr hugwi! ei ga javo ga pe.

¹⁸ Jesus'ga avame yhara pype kiro anhağa rembipojykaagwera'ga ehetei ga pe:

—Kiro ji hoi nde rupi nde rerekovo.

¹⁹ —Ndorogwerohoi ji ji rupi, ei Jesus'ga ga pe. Heregwovo enhonga pe. Ere ti eje'yja'ga pe: “Tupana'ga pyry hete ji ve,” ere ti ga pe. “Nahanahã ga imomyryvi ji ve ji porogwetyga,” ere ti imombe'gwovo ga pe, ei Jesus'ga ga pe.

²⁰ Igwete ga hoi Dez Cidades pe imombe'gwombe'gwovo ga pe.

—Jesus'ga pyry hete ji ve, ei ga ga pe. Ombojipe'a ga anhağa mondovouka ji hugwi. Nahã ga imomyryvi ji ve, ei ga ga pe.

Igwete ga nhimomy'apavi ganhi'iga renduva.

Jairova'ea ra'yra'va'ea

(Mateus 9.18-19; Lucas 8.40-42)

²¹ Igwete Jesus'ga hero'yahava'javi yhara herojivya. Ypihua rembe'yi pe ga rekoi. Igwete he'yjuhuve'ga jatykai ga pyri. ²² Igwete ga ruri Jairo'ga. Ga ko huvihavamo oko judeus'ga jatykahava pype. Jesus'ga repiagame ga ruri gwenypy'anduruga ga pyri jihoheva'ero ji poko javo ga pe.

²³ —Omano gwerĩ jira'yrahẽa, ei ga Jesus'ga pe. Herejo ji rupi epokoga hẽa rehe tomanoyme ti hẽa, ei Jairo'ga ga pe.

²⁴ Igwete Jesus'ga hoi ga rupi. He'yjuhuve'ga oho Jesus'ga rupi no ga mbotymbotyvahiva.

Gwypova'ea opoko Jesus'ga pira rehe

(Mateus 9.20-22; Lucas 8.43-48)

²⁵ Ga horame kiro ojipehẽa hoi Jesus'ga reviri opokoga gapira rehe topi ti nhitetirũa ji hugwi javo. A'ereki hẽa gwyporo. He'yjuhu doze kwara hẽatetirũa rehe. ²⁶ He'yjuhu hẽapohanohara'ga novĩa. Igwete hẽa pohanogame hahyhetero hẽa pe. Omondo pa hẽa oitambere'ia ga pe novĩa. Emo ndopigi hẽa hugwi. Igwaigwavete hẽa tetirũahetero. ²⁷⁻²⁸ Igwete ga Jesus'ga mombe'urame hẽa ei ovytyteri pe: “Po ti ji pokogi gapira rehe vehevi nehẽ, a'ero po ti ipigi ji hugwi nehẽ,” ei hẽa ovytyteri pe javo. Kiro hẽa hoi Jesus'ga

reviri a'ero he'yjuhuve'ga pytera rupi opokoga Jesus'ga pira rehe. ²⁹ Kotihĩ hẽa ndagwypora'javi. A'ea hẽa ikwahavi ovytyteri pe. ³⁰ Igwete Jesus'ga pyryrymi he'yjuhuve'ga koty javo ga pe. A'ereki ga okwahavipe opopoakara hoa ga ndehe.

—Ma'ga opoko jipira rehe ra'e? ei ga ga pe.

³¹ Igwete garemimbo'ehara'ga ei ga pe:

—Avi nde erehepia pa ga enhimbotymbotyvahiva, ei ga. Maraname nde euhui naerũ: “Ma'ga opoko ji rehe ra'e?” ei ga ga pe.

³² Emo Jesus'ga oharekoreko ga ndehe tahepia tuhẽ javo. ³³ Hẽa okwaha Jesus'ga rembiapoa ojive. A'ero hẽa ruri okyhyjiavo ohyhyipava. Ojovapyvo hẽa rekoĩ Jesus'ga pyri onhimombe'upava ga pe. ³⁴ Igwete ga ei hẽa pe:

—Kui'i, nde erejiko ji rehe. Nurã ipigi nde hugwi, ei ga. Enoġatu ti epy'a egwovo, ei ga. Momina tuhẽ nde hugwi netetirũa, ei ga hẽa pe.

Jesus'ga ombogwera Jairova'ea ra'yra'ea

(Mateus 9.23-26; Lucas 8.49-56)

³⁵ Jesus'ga nhi'igame kiro ga nduri Jairo'ga rongapypeve'ga. Igwete ga ei Jairo'ga pe:

—Omano jipe ndera'yra'ea, ei ga imombe'gwovo ga pe. Tererura'javi ahembo'ehara'ga a'ero, ei ga Jairo'ga pe.

³⁶ Jesus'ga ombogwavete reki ġanhi'iga. Igwete ga ei Jairo'ga pe:

—Teremomyi ti epy'a. Ejiko hete ji rehe, ei Jesus'ga ga pe.

³⁷ Igwete Jesus'ga ga nderohoi ojupi Pedro'ga Joã'ga no Tiagova'ea no – kiroki ahe Joã'ga reki'yramo. Jara'ga ga nomondoukari ojupi. ³⁸ Igwete ga Pedro'ga nderohoi ga nderovahema Jairo'ga rongga pe. A'ero Jesus'ga henduvi ġajehe'oranuhũa. A'ereki hahyahi ġajehe'oa hẽamanoa rehe. ³⁹ Igwete ga hoi onga pe javo ga pe.

—Maranuhũrame pe nanuhũ pejehe'gwoe'gwovo pejjjupa? ei Jesus'ga ga pe. Tayrihẽa nomanoi. Hẽa oki reki upa, ei ga ga pe.

A'ereki ga okwaha hẽambogweravaġwama. ⁴⁰ Igwete ga ga jai omano tuhẽ ahe javo. A'ero ga ga mo'emo'embavi onga hugwi. Igwete ga ga nderohoi okipe tayrihẽa ruva'ga hẽayhẽa no. Pedro'ga ga gweroho hẽanongava pype no.

⁴¹ Igwete ga hẽa popyhygi javo hẽa pe.

—Talitã cumi! ei ga. (A'ea ko: “Kui'i, epo'ã!”)

⁴² Kotihĩ hẽa po'ami a'ero okovo. Doze kwara hẽa rehe. Igwete ga nhimomby'ahetei hẽa repiaga. ⁴³ Igwete Jesus'ga ehetei ga pe:

—Tapemombe'ui ti nhiremimbogweravahẽa, ei ga. Pemondo ti kiro mbatera hẽa pe to'u hẽa, ei ga ga pe.

6

Nazaré pe ahe ndojikogi Jesus'ga rehe

(Mateus 13.53-58; Lucas 4.16-30)

¹ Aerẽ Jesus'ga hoi pea hugwi ġwemimbo'ehara'ga pavẽi. Igwete ga hoi cidade de Nazaré pe – perope Jesus'ga onhimomboaka. ² Judeus'ga poravykye'yma rupi sábadu rupi ga hoi ġajatykahava pype pevove'ga mbo'eavo Tupana'ga nhi'iga rehe. Igwete ga nhimomby'ai ganhi'iga renduva onhimongyavo. A'ero ga ei ojohupe:

—Marã akoja'ga ikwahavuhui nanongara naerũ? ei ga. Ma'ga ombo'ea ga? A'ereki ahemonhimomby'ava'ea ga oapoapouhu, ei ga ojohupe. ³ Ga ko onga apohara'ga rũi naerũ Mariahẽa ra'yra'ga? ei ga. Tikwaha tuhẽ nhande gareki'yra'ga Tiago'ga José'ga no Judas'ga Simão'ga. Garendyra'ga ko oko avo nhande pyri no, ei ga ojohupe.

Igwete ġa nhimonha'ngai okoe'yma ga rehe tihenduva'javyme ga javo.
⁴ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Ojipe'ġa gwyriveve'ġa omondo gweaporoġita imohina Tupana'ga nhi'ġa momba'uhara'ga rehe, ei ga. Gagwyriveve'ġa jate nomondoi imohina ga rehe. Gare'ya'ġa nomondoi imohina ga rehe no. Garongapypeve'ġa nomondoi imohina ga rehe no, ei ga ġa pe.

⁵ Igwete Jesus'ga ndoapoi gwerevi ahemonhimomby'ava'ea pevo. A'ereki ġa ndojikogi ga rehe. Mokonheteve'ġa ndehe jate ga pokogi imombiga ġatetirūa ġa hugwi. ⁶ Igwete ga nhimomby'ai ġa jikoge'yma ġwaramo ojihe.

Jesus'ga remimbo'eharava'ea omombe'u Tupana'ga nhi'ġa
(Mateus 10.5-15; Lucas 9.1-6)

Igwete Jesus'ġa imbojoapiapi ogwovo cidades pe pevove'ġa mbo'eavo.
⁷ Igwete ga ġwemimbo'ehara'ġa mbuhurukari ojipyri dozeve'ġa. Igwete ga ei ġa pe:

—Topomondomondo ti kiro ojipe'ġa cidades pe, ei ga. Mokokokōi ti pejogweroho imombe'gwovo Tupana'ga nhi'ġa ġa pe. Ape'akwahavuka ti ji pe me anhaġa ġa hugwi nehē, ei ga ġa pe. ⁸ Pepojate ti toho kiro pea rupi. Taperohoi ti pāo itambere'ia reheve, ei ga. Taperohoi ti sacola no. Pejijihokava jate ti peroho, ei ga ġa pe. ⁹ Pemongi ti sandálias. Taperohoi ti ojipea tapy'ynhapira, ei ga ġa pe.

¹⁰ Igwete ga ei no:

—Pe vahemame cidade pe po ti ojipe'ga ei pe me nehē: “Hepejijo pejipy-tavo nhironga pe,” e po ti ga pe me nehē. Pejogweroho ti ga pyri pejjupa a'ero, ei Jesus'ga ġa pe. Tapejjijijiyi ti ojipe'ġa nonga pe, ei ga. Ga pyri jate ti peju. Aerē ti pea hugwi pe hoi cidade hugwi a'ero pejogwerogwovo nehē, ei Jesus'ga ġa pe. ¹¹ Po ti pevove'ġa napembuhurukari ojipyri hendupotare'yma penhi'ġa a'ero po ti pe hojipei pea hugwi nehē, ei ga. Pehorame ti pemonduru otimbuguhua pejipya hugwi toropohi ti pe hugwi javo ġa pe. Pe'ji ti ġa pe: “Peko te'varuhu pe hendupotare'yma Tupana'ga nhi'ġa,” pe'ji ti ġa pe, ei Jesus'ga ġa pe.

¹² Nahā Jesus'ga dozeve'ġa mondomondoukari ojipe'ġa pyri. Igwete ġa hoi imombe'gwovo Tupana'ga nhi'ġa ġa pe. Igwete ġa ei ġa pe:

—Perojijiyi ti pejeaporoġita pejjipohia pejikote'varuhua hugwi, ei ga ġa pe.

¹³ Igwete dozeve'ġa imbojipe'ape'ai anhaġa Diabo'gapyriva'ea ojipe'ga hugwi. Igwete ġa imongyi ikava he'yjuhuve'ġa akaġa rehe imombiga ġatetirūa ġa hugwi.

João Batistava'ea omano
(Mateus 14.1-12; Lucas 9.7-9)

¹⁴ Igwete pevove'ġa Jesus'ga momba'umbe'ui. A'ero ga henduvi ġanhi'ġa Herodes'ga ġanduvihavuhu'ga. Ojipe'ġa e'i tehe Jesus'ga momba'gwovo:

—Ga ko João Batista'ga reki, e'i tehe ga. Okwera po ga kiro oyvya hugwi. Nurā po ga japohetei ahemonhimomby'ava'ea naerū, e'i tehe ġa.

¹⁵ Ojipe'ġa e'i tehe:

—Jesus'ga po Elias'ga ura'java.

Ojipe'ġa:

—Ga po Tupana'ga nhi'ġa momba'uharamo oko ahe ja – kiroki ahe omombe'u Tupana'ga nhi'ġa ojopy'rovo hako, e'i tehe ġa.

¹⁶ Igwete Herodes'ga henduvi ġanhi'ġa Jesus'ga rehe. Igwete ga etehei:

—Ga ko João Batista'ga tuhē. Akamomboruka ji ga ikwehe novīa. Kiro ga kwerava'javi reki, e'i tehe ga.

17-19 Nahã Herodes'ga ahe akamomborukari raikwehe. Herodiashêa rehe ga ahe pyhygukari ahe mongiuca cadeia pype. Hehã ko Filipe'ga rembirekohêa na'ê Herodes'ga reki'yra'ga rembirekohêa. Aerê Herodes'ga hêa rerekoi reki.

Igwete João Batistava'ea ei Herodes'ga pe jipi: “Maranuhũrame nde eirũ'ga rembirekohêa rerekoi? Na rũi ko ahe rekoi,” ei ahe ga pe jipi.

Nurã Herodiashêa rehe Herodes'ga ahe pyhygukari ahe apytũuka ahe mongiuca cadeia pype. A'ereki hêa onhimboahi ahe ve tajukauca ti ga javo novĩa. ²⁰ Emo Herodes'ga ahe a'ngui na'ê. Ga ndojukaukapotari ahe. A'ereki ga okyhyji ikwahava Joãova'ea rekokatua. Okwaha ga Joãova'ea pyryhetea ahe rekoro ġwaramo Tupana'ga rehe. Nurã Herodes'ga ahe a'ngui. Joãova'ea nhi'inhi'ĩgame ga pe oko tehe gapy'a novĩa. Emo ga ġwendu pota Joãova'ea nhi'ĩga novĩa.

²¹ Aerê o'aragwera rehe Herodes'ga japoi toryva omoirũhara'ġa pe soldados'ġa nduvihavuhu'ġa pe no imbateheteve'ġa pe no – kiroki ġa u gagwryri pe Galilía pe. A'ea rupi Herodiashêa jirokwari João Batistava'ea rehe ahe jukauca. ²² Hêara'yrahêa tehe oho Herodes'ġa pyri ojirokyavo ġapyteri pe. Igwete ġa nhimohêhetei kujahêa rehe Herodes'ga gapavêive'ġa pavêi. A'ero ga ei hêa pe:

—Gara nde erepota imondoa ejive? Tamondo ti nde ve, ei ga hêa pe.

²³ Tupana'ga henduvame nhirembi'ea ji ei nde ve: Tamondo pa tuhê ti nde ve neremimbotarimova'ea javoji. Nhimbatera ti tamondojija'ro vehevi nde ve javoji, ei ga hêa pe.

²⁴ A'ero hêa hoi imombe'gwovo oyhêa pe.

—Gara re po ji aru ga hugwi nehê? ei hêa hêa pe.

—João Batista'ga akaġa pe ere, ei hêayhêa hêa pe.

²⁵ Kotihĩ hêa jivyri nhandaibe ogwovo javo Herodes'ga pe.

—Apota ji João Batista'ga akaġa, ei hêa, kiroġwe nhaembeva pype, ei hêa ga pe.

²⁶ Henduvame hêanhi'ĩġa Herodes'ga rekoveveuhuhetei a'ero. A'ereki ga ndojukaukapotari Joãova'ea novĩa. Emo ga e'i jipe reki Tupana'ga ġwendu nhirembi'ea javo. Gapavêive'ġa ġwendu ganhi'ĩġa no ga erame hêa pe tamondo tuhê ti nde ve javo. Nurã ga nde'ia'uva'javi kiro hêa pe: “Namondoa'javi ji nde ve.” ²⁷ Nurã ga soldado'ga mondoukari cadeia pype togweru ti ga João'ga akaġa javo. ²⁸ Igwete soldado'ga hoi ahe akamomboa cadeia pype aheakaġa rerua nhaembeva pype. Igwete ga imondoi kujahêa po pe hêa herohoi oyhêa pe heroviaruka hêa pe Joãova'ea jukaagwera. ²⁹ Nahã Herodes'ga ahe akamomborukari raikwehe. Ikwahavame Joãova'ea remimbo'ehara'ġa hoi ahera'oa pyhyga herogwovo inoġa ityma raikwehe.

Jesus'ga ombohe'yi mbatera cinco milva'ea pe

(Mateus 14.13-21; Lucas 9.10-17; João 6.1-14)

³⁰ Aerê dozeve'ġa jivyri Jesus'ga pyri a'ero – ġahã Jesus'ga omondomon-douka Tupana'ga nhi'ĩġa mombe'uuka. Ojivyrame ġa imombe'upavi Jesus'ga pe ġwemimbo'eagwera. Gatetirũa mombigagwera ġa omombe'u ga pe no.

—Orombojipe'a ore anhaġa ġa hugwi, ei ġa imombe'gwovo ga pe no.

³¹ A'ea rupi he'yjuhuve'ġa nhopondekwandekwavi ua Jesus'ga pyri onhi-mongyavo. Igwete ġa ndo'uukari Jesus'ġa pe. Nurã Jesus'ga ei dozeve'ġa pe:

—Nhande tehe ti xaho ongae'ỹi me tapepytu'uahi'vi ti javoji, ei ga ġa pe.

³² Jesus'ġa tehe ġa avi yhara pype a'ero ogwovo ongae'ỹi me. ³³ Emo pevove'ġa gwepia ġahoa. Igwete ġa ei ojohupe onhimongyavo:

—Kiro ġa hoi Jesus'ġa. Pea rupi ti xaho ġa ndeviri a'ero, ei ġa ojohupe.

Igwete ġa hoi nhandaibe ypiahua rembeyvyra rupi ogwovo cidades hugwi nhaporemō. Igwete ġa na'ē ġa vahemi pevo Jesus'ġa nenonde. ³⁴ Ohemame Jesus'ga he'yjuhuve'ġa ndepiagi. Igwete ġa poria'iro ga pe onhimongyavo. A'ereki ga pe ko ġa ovelhas ja ovelhas gwepiakatuhara'ga rerekoe'ymame. Na jitehe ndipokokavi ġa. Igwete Jesus'ga ġa mbo'embo'ei.

³⁵ Kwara hoġweriã rupi garemimbo'ehara'ġa nduri ga pyri javo.

—Kiro ihohetei kwara. Ndogwerekoi onga avo ġa pe, ei ġa. ³⁶ Ere ti ġa pe a'ero toho ti ġa kopeve'ġa pyri cidades'i pe ira'agweva'e pe. Pevo po ti ġa ipyhygi mbatera ojive i'uhavamo, ei ġa Jesus'ga pe.

³⁷ Igwete ga ei ġa pe:

—Pehe ti pemondo mbatera ġa pe to'u ti ġa javoji.

—Maranuhū naerū? ei ġa. He'yjuhuva'ea duzentos itambere'ia po ti ore herohoi imondovo pão rehe ġa pe naerū? ei ġa ga pe.

³⁸ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Maramomi pe herekoi pães? Peho hepiaga.

Igwete ġa hoi hepiaga, ġa nduri imombe'gwovo ga pe.

—Cinco, ei ġa. Dois ġa gwereko pira no, ei ġa ga pe.

³⁹ Igwete Jesus'ga he'yjuhuve'ġa mbojatykapavi ġa mboapyga ġa noġa nhungwa'via rehe. ⁴⁰ Ojopyri ġa apyapygi upa a'ero. Pea hovai ġa cem. Ga hovai cinquenta. Hovaive'ġa cem no. Nahã ġa apyapygi ojogwerojuva.

⁴¹ Igwete Jesus'ga ipyhygi pães pira reheve. Igwete ga jovavuri onhi'iġa Tupana'ga pe.

—Ndepyry hete nde imbuhua mbatera ore ve, ei ga Tupana'ga pe.

Igwete Jesus'ga haygwe'rogwe'rogi pães imondovo ġwemimbo'ehara'ġa pe pema'ema'ē ġa pe javo. Na jitehe ga ima'ema'ēukari pira imondovouka ġa pe nhaporemō. ⁴² Igwete ġa nhaporemō i'ui'ui onhimoytaromouka jupe. A'ereki Jesus'ga ombohe'yjuhu hete mbatera ġa pe. ⁴³⁻⁴⁴ He'yjuhu hete ko ġa cinco mil akwaimba'ero. Kunhangwera'ġa na jitehe he'yjuhu tayri'ġa pavēi. Igwete Jesus'ga remimbo'ehara'ġa imono'ono'oġi pães rembyruera pira'ia rembyruera reheve imondovo inoġa yrua pype. Dozeva'ea ġa imo-tynahenahembavi yrua.

Jesus'ga oho yjapea rehe

(Mateus 14.22-33; João 6.15-21)

⁴⁵⁻⁴⁶ Igwete Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—He peji'ava yharuhua pype, ei ga. Pero'yaha ti aherovai ji renonde herogwovo cidade de Betsaida pe, ei ga ġa pe.

He'yjuhuve'ġa pe ga ei:

—Kiro ji hoi na'ē nhinhi'iġa Tupana'ga pe, ei ga. He pejigwovo a'ero pejivya penhonga pe kiro, ei ga ġa pe.

Igwete ga hoi vvytyruhua rupi. ⁴⁷ Ypytunimo ga tehe ga rekoi vvytyruhua arimo. Garemimbo'ehara'ġa ki a'e te oko yhara pype ppyteri pe. ⁴⁸ Igwete ga hepiagi ġa ipyvupyvurahyrame. A'ereki vvyturanuhūa ġwovati'vati' ġa. Ko'eġatue'yma rupi ga hoi ġa pyri a'ero opyruġa yhya rehe ogwovo. Okwa ġweriã ga ġandova vvyri novia. ⁴⁹ Emo hepiagame gapyruġa yhya japea rehe ġa nahenahemamo upa.

—Anhaġa po, e ko ġa novia.

⁵⁰ A'ereki ġa nhaporemō gwepia ga. Gapy'a juahi a'ero. Emo kotihĩ ga nhi'iġi ġa pe.

—Penogatu ti pejipy'a, ei ga. Jihi ko koro ako. Tapekyhyjia'javi ti, ei ga ġa pe.

⁵¹ Igwete ga avi yhara pype ġa pohe. Kiro ipigi vvyturanuhña. Igwete ġa nhimomby'ahetei a'ero. ⁵² A'ereki ġa ndaheaporogitakatui pães mbohe'yjuhuagwera rehe. Noangari ġa ikwahave'yma Jesus'ga popoakara.

Jesus'ga omombi ahettirña Genesaré pe

(Mateus 14.34-36)

⁵³ Igwete Jesus'ga hero'yahavi herovahema Genesarépeve'ġa gwyrri pe nhapytiamo. ⁵⁴ Ga ěrame yhara hugwi pevove'ġa nhimombaragwahavipei Jesus'ga rehe. ⁵⁵ Igwete ġa hoġahoi ogwyrri rupi itetirñave'ġa nderunderua ġakupeupava rehe ġa noġa Jesus'ga pyri. Henduvame Jesus'ga hoa jipi, pevo ġa ġa nderuri ga pyri. ⁵⁶ Igwete ga imbojoapiapi ogwovo cidades pe. Nhu me ga hogahoi no. Perope ga oho – pevo nhaporememo ġa itetirñave'ġa nderuri ġa noġa mytu'ẽ me – perope ġa ojatyka jipi. Igwete ġa eġa'ei Jesus'ga pe:

—Na ġa pokogi ndepira rembe'yva rehe vehevi.

Ga pokogame hehe a'ero ipipavi ġatetirña ġa hugwi.

7

Judeus'ga namonhava'ea remimbo'eagwera

(Mateus 15.1-9)

¹ Igwete fariseus'ga jatykai ua Jesus'ga pyri judeus'ga mbo'ehara'ga pavēi. Uhu ġa ga pyri Jerusalém hugwi. ² Igwete ġa hepiagi Jesus'ga remimbo'ehara'ga jikwakuve'yma.

—Ndokoi ġa nhaneramonhava'ea remimbo'eagwera rupi, ei ġa. A'ereki ġa ndojikwakuvi ojipogweja rehe mbatera ua renonde, ei ġa ojohupe.

³ A'ereki judeus'ga namonhava'ea koi na ojikwaku ymya vehevi. I'ua renonde ahe jipogwepogwei jipi. A'ereki ahe e'i tehe: “Nhandejipogwepogweje'ymame po ti nhande nianhimombyryvi Tupana'ga pe,” e'i tehe ahe. Nurã ko judeus'ga – kiroki ġa fariseusramo – ġa ko koji'i e'i: “Xajikwaku hete nhandekovo nhaneramonhava'ea remimbo'eagwera rehe,” e ko ġa. Nurã ġa ojipogweje'ymame ndo'ui mbatera jipi. ⁴ Herurame mbatera ima'ẽhava hugwi na jitehe ġa ndo'ui ojipogweje'ymame. I'uhava ġa ipyhepyhei imboapykava. Nahã ġa jikwakukwakuvi jipi ġwamonhava'ea remimbo'eagwera rehe okovo xanhimombyry ti Tupana'ga pe javo novña.

⁵ Igwete fariseus'ga jatykai Jesus'ga pyri judeus'ga mbo'ehara'ga pavēi. A'ero ġa hepiagi Jesus'ga remimbo'ehara'ga jikwakuve'yma. Igwete ġa ei Jesus'ga pe:

—Neremimbo'ehara'ga ndojipogwejuhu i'ua renonde, ei ġa. Maraname ġa ndokoi nhaneramonhava'ea remimbo'eagwera rupi ojikwakuve'yma? ei ġa.

⁶⁻⁸ Nahã Jesus'ga ei javo ġa pe a'ero:

—Pehe ko pekokatu'ãva'ero peko! ei ga. Penhi'ĩpo'ru hete pe Isaíasva'ea kiro. Ymya Isaíasva'ea okwatija Tupana'ga nhi'iġa ahe mombe'gwovo hako, ei Jesus'ga. Nahã Tupana'ga ei hako:

“Avove'ġa onhi'iġatu tehe

torombohete Tupana'ga javo,” ei ga.

“Emo ġa nanhiarõi

imondoe'yma gweaporogita imohina ji rehe,” ei Tupana'ga hako, ei ga.

“Ji mbohete tehe ġa.

A'ereki nhinhi'iġa rehe rũi ġa ombo'e,” ei ga.

“Yvyakotyve'ġa nemimbo'etehea rehe ġa ġa mbo'ei

a'ea ko Tupana'ga nhi'iġa javo tehe jupe,” ei Tupana'ga hako.

Nahã Isaíasva'ea ikwatijari ahe mombe'gwovo hako, ei Jesus'ga ġa pe.

Igwete ga ei ġa pe a'ero:

—Ahemombe'ua ko pemombe'uağwama reki. A'ereki ahe javijitehe ko pe peko pekokatu'ağuhũva'ero. Pemoandyandyi pe ojipe'ğa jipi orombohete Tupana'ga javo tehe, ei Jesus'ga ğa pe. Pepohi reki pe Tupana'ga nhi'iğa hugwi. Emo yvyakotyve'ğa nemimbo'eagwera pe pehendu katu, ei ga.

⁹ —Pyry hete reki pe me pe imbogwavame Tupana'ga nhi'iğa xako ti nhaneremimbo'eagwera rehe javo, ei ga onhi'iğahyavo ğa pe. ¹⁰ Moisésva'ea okwatija Tupana'ga nhi'iğa imombe'ukatuavo hako, ei ga ğa pe. Igwete ahe ei:

“Pemondo ti pejeaporoğita imohina pejuva'ga rehe penhyhẽa rehe no,” ei ahe.

Igwete ahe ei no ikwatijarame Tupana'ga nhi'iğa:

“Kiroki ga e'i te'varuhu uva'ga pe oyhẽa pe no

– tojukauka ti ğa ga a'ero,” ei Moisésva'ea hako, ei Jesus'ga ğa pe.

¹¹ Pe ki a'e te ahe atyvi ğa mbo'ei, ei Jesus'ga. Pepyteripeve'ga po e'i uva'ga pe oyhẽa pe no: “Opopoko pota ji imondovo mbatera pe me novĩa. Emo ji amondo reki akoja Tupana'ga pe,” e po ga, ei ga. ¹² Ga erame a'ea ğa pe pe'ji tehe reki pe: “Pyry ga nomondo mbatera uva'ga pe a'ero,” pe'ji tehe pe, ei Jesus'ga ğa pe. ¹³ Nahã ko pe ğa mbo'ei hendukatuuka ğa pe penamonhava'ea remimbo'eagwera hendukatuukare'yma ğa pe Tupana'ga nhi'iğagwera, ei ga. Nahanahã pe ndekouhui jipi, ei Jesus'ga ğa pe.

Ahereaporoğitate'varuhua ahembote'varuhuva'ea
(Mateus 15.10-20)

¹⁴ A'ero Jesus'ga he'yjuhuve'ğa mbuhurukara'javi ojipyri imombe'gwovo ojo'java'ea ğa pe.

—Pe me nhaporemo ji ei: Pehendu ti ikwahava, ei ga.

¹⁵ Mytu'emahugwiva'ea – kiroki mbatera ahe o'u jipi – a'ea okirame ahe pype nahembote'varuhui. Aheyvyterahugwiva'ea ki a'e te ahe mbote'varuhu, ei ga. ¹⁶ Peapyakwa pe. Pehendu katu ti ji'ea a'ero, ei Jesus'ga ğa pe.

¹⁷ Igwete Jesus'ga hoi onga pe ğa hugwi. Igwete garemimbo'ehara'ğa hoi javo ga pe.

—Gara pe nde ei ojo'java'ea mombe'gwovo? ei ğa ga pe.

¹⁸⁻¹⁹ Igwete ga ei ğa pe:

—Jara'ğa ja pe ndapekwahavi naerũ? ei ga. A'ereki mytu'emahugwiva'ea aherembi'ua nahembote'varuhui tuhẽ. A'ereki a'ea nombote'varuhui ahereaporoğita. Ndapekwahavi pe a'ea naerũ? ei ga ğa pe. Aherembi'ua oho aherevegi pe. Kirẽ ko ahe imbo'apavi ojihugwi, ei ga. Aherembi'ua nahembote'varuhui tuhẽ a'ero, ei Jesus'ga ğa pe.

O'erame a'ea ga ei pe'u pa ti mbatera a'ero javo.

²⁰ Igwete Jesus'ga ei ğa pe no:

—Peyvyterahugwiva'ea reki ko pe mbote'varuhu. ²¹ A'ereki peyvyteri pe pendeaporoğita te'varuhu, ei ga. Pejeaporoğitate'varuhurame ko pe ojipe'ğa nderekoreko'ihu. Pemi pe ojipe'ğa mbatera. Peporojuka pe, ei ga. Ojipe'ğa nembireko'ğa pavẽi pe peko. ²² Pepotaruhu pe ojipe'ğa mbatera. Peko te'varuhu pe, ei ga ğa pe. Pemoandyandyi pe ojipe'ğa. Peakwahavi ihu pe. Penhimyrõ pe ojipe'ğa ndehe, ei ga. Pembotegwete pe ojipe'ğa. Penhimbohete pe. Pearuivehũ pe, ei ga. ²³ Nanongara nhaporemo pendekote'varuhuva'ea ko peyvyterahugwiva'ea. A'ea reki pe mbote'varuhu, ei Jesus'ga ğa pe.

Judeurũiva'ea ojiko Jesus'ga rehe
(Mateus 15.21-28)

²⁴ Igwete pea hugwi Jesus'ga hoi cidade de Tiro koty. Igwete ga ki onga pe tokwahavyme ti ġa jiruva avo javo novĩa. Emo ġa okwaha reki. ²⁵⁻²⁶ Igwete hĩa ruripei Jesus'ga pyri. A'ereki pevove'ġa omombe'u ga hĩa pe. Hĩa'rahĩa anhaġa opojyka ojive. Nurã hĩa ruri ġwenypy'anduruga Jesus'ga pyri jihoheva'ero ji poko javo. Hĩa ko judeu rõi reki. A'ereki hĩa sirofeníciapeve'ġa gwyrivevehĩa. Nanongara'ġa – ġa ko judeus'ġa rõi – judeus'ġa e'i nhaġwatiġa ġa pe okoe'yma ġa ndehe. Igwete hĩa ruri javo Jesus'ga pe:

—Embojipe'a ti anhaġa jira'yrahĩa hugwi, ei hĩa ga pe.

²⁷ Igwete Jesus'ga ei hĩa pe:

—Ndapyryvi ji nde pokoga. A'ereki nde judeu rõi, ei ga. Ndapyryvi ahe ipyhygi tayri'ġa nembi'ua imomboha nhaġwatiġa pe, ei ga. Tayri'ġa ypy o'u, ei ga hĩa pe.

²⁸ —Na tuhẽ, ei hĩa. Emo nhaġwatiġa vehevi turi mesa gwyrive i'gwovo hembyrue'ria tayri'ġa nembi'ua ndurugagwera, ei hĩa. Nurã nhaġwatiġa javijitehe ji ruri nde pyri ji poko javo.

²⁹ —Ji nhi'kwepy katu nde, ei Jesus'ga hĩa pe. Nurã heregwovo enhonga pe kiro a'ero, ei ga. A'ereki anhaġa ojipe'a reki ndera'yrahĩa hugwi, ei ga hĩa pe.

³⁰ Igwete hĩa jivyri onga pe tayrihĩa repiaga. Anhaġa ojipe'a tuhẽ hĩa hugwi. A'ero hĩa nhinoġatui upa opiro'yro jugwi.

Jesus'ga ġwendukatuuka ndiapyakwariva'ea pe

³¹ Igwete Jesus'ġa jivyri cidade de Tiro hugwi ogwovo. Igwete ġa hoi okwava cidade de Sidom rupi Dez Cidades mbytembytera rupi no. Igwete ġa hoi ypihua pyri Galilíapeve'ġa gwyrive pe. ³² Igwete pevove'ġa ga reruri Jesus'ga pyri ndiapyakwarive'ga. Nhi'indy'ndyguhu ga. Igwete ġa ei Jesus'ga pe:

—Epoko ga rehe hendukatuuka ga pe ga monhi'iġatuavo.

³³ A'ero Jesus'ga ga rerohoi he'yjuhuve'ġa hugwi opũa mondovo gapyakwari pe. Igwete ga nyvuni opokoga gakũa rehe. ³⁴ Gwovavuramo Jesus'ga pytuhemamo. Igwete ga ei ga pe:

—Efatá! ei ga. (A'ea ko: “Pepe'a, gapyakwara!”)

³⁵ A'ero gapyakwara jipe'ai. Gakũa pyryva'javamo no. Igwete ga nhi'iġatui reki a'ero. ³⁶ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Tapemombe'ui ti a'ea ojipe'ġa pe, ei ga ġa pe novĩa.

Emo ġa omombe'u reki. Igwaigwavete ga ei ġa pe tapemombe'ui ti javo novĩa. Emo igwaigwavete ġa oho imombe'gwombe'gwovo reki. ³⁷ Igwete ġa nhimomby'ahetei.

—Okwaha pa hete ga ġa nderekokatuavo, ei ġa. Ndiapyakwarive'ġa pe ga ġwendukatuuka reki. Onhi'iġe'yve'ġa ga ġa monhi'iġatu no.

8

Jesus'ga ombohe'yi mbatera quatro milva'ea pe

(Mateus 15.32-39)

¹ Aerẽ he'yjuhuve'ġa jatykaa'javi Jesus'ga pyri. Mominame ġa hugwi mbatera i'uhavamo Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa mbuhurukari ojipyri. Igwete ga ei ġa pe:

² —Iporia'i ġa ji ve onhimongyavo, ei ga. A'ereki mokõi ġa kiri ji pyri. Kiro momina mbatera ġa hugwi a'ero, ei ga ġa pe. ³ Po ti ji ġa mondoukari ġanonga pe ġa mbatera ue'ymame, a'ero po ti ġa pytupavahivuhuro ogwovo pea rupi nehẽ. A'ereki jara'ġa nonga paivohu, ei ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

⁴ Igwete ġa ei ga pe:

—Maranhũ po ti nhande ipyhygi pães ġa pe avo ongae'y'i me nehẽ? ei ġa.

⁵ Igwete ga ei ġa pe:

—Maramomi pe herekoi pães? ei ga ġa pe.

—Sete ore herekoi, ei ġa.

⁶ Igwete Jesus'ga ġa mboappavi ġa noġa yvyvo. Igwete ga ipyhygi pães seteva'ea. Igwete ga nhi'īgi Tupana'ga pe ndepiry hete nde imbuhua ore ve javo ga pe. Igwete Jesus'ga haygwe'rogwe'rogi imondomondovo ġwemimbo'ehara'ġa pe.

—Pema'ema'ē kiro he'yjuhuve'ġa pe to'u ġa, ei ga ġa pe.

A'ero ġa ima'ema'ēi ġa pe. ⁷ Moko'i te ġa herekoi pira'ia no. Igwete Jesus'ga nhi'īgi Tupana'ga pe ndepiry hete nde pira mbuhua ore ve javo. Igwete ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Pema'ema'ē pira'ia ġa pe no.

⁸⁻⁹ Ga ima'ērame ġa nhaporemō i'ui a'ero onhimoytaromouka jupe. A'ereki Jesus'ga ombohe'yjuhu mbatera ġa pe nhaporemō. He'yjuhu ko ġa – kiroki ġa o'u – quatro milve'ġa. Aerē garemimbo'ehara'ġa imono'ono'oġi haygweygw-
era rembyruera imondovo inoġa yrua pype. Seteva'ea ġa imotynahenahem-
bavi a'ero.

Aerē Jesus'ga ġa mondoukari ġanonga pe. ¹⁰ Igwete ga ġwemimbo'ehara'ġa ndero'avi yhara pype ġa nderogwovo Dalmanutapeve'ġa gwyri pe ġa nderovahema.

Fariseusva'ea e'i ahemonhimomby'ava'ea pe

(Mateus 16.1-4)

¹¹ Igwete fariseus'ġa nduri onhi'igayva Jesus'ga pe.

—Timbopoyjayjaryme ti nhande ga ga ikwahave'ymame, ei ġa ojohupe.

Igwete ġa ei Jesus'ga pe:

—Eapo ti ore ve ahemonhimomby'ava'ea Tupana'ga popoakara repiuka ore ve, ei ġa ga pe. A'ero po ti ore nde reroviari nehē Tupana'ga ga mbuhuruka tuhē javo nehē, e'i tehe ġa ga pe.

¹² Igwete Jesus'ga pytuhemamo upa okoveveuhuro.

—Maranuhūrame aġwamove'ġa hepiapotaruhui ahemonhi-
momby'ava'ea? ei ga. Tamombe'u katu ji pe me: Ndahepiukari tuhē po
ti ji nhimbuhurukara kwahavuka aġwamove'ġa pe! ei ga ġa pe.

¹³ A'ero Jesus'ga hoi fariseus'ġa hugwi.

Penhimboko'i ti, ei Jesus'ga ġwemimbo'eaatyviva'ea rehe

(Mateus 16.5-12)

Igwete ga ġwemimbo'ehara'ġa ndero'avi yhara pype ġa nderogwovo xaho aherovai javo. ¹⁴ Garemimbo'ehara'ġa ndogwerohoi pāo imoka'nhyrna. Ojipeji jate ġa gwereko yhara pype. ¹⁵ Igwete yhara pype Jesus'ga imomoran-
duvi ġa pe.

—Penhimboko'i ti pāo mbovuhava rehe fariseus'ġa apoa rehe Herodes'ġa apoa rehe no, ei ga ġa pe.

¹⁶ A'ero ġa nhi'īgi ojohupe.

—Maraname ga ei pāo mbovuhava pe? ei ġa. Ndirekoi nhande pāo nhandejupi. Nurā po ga ei poro, e'i tehe ġa ojohupe.

Ndokwahavi ġa Jesus'ga rembi'ea. A'ereki ġwemimbo'eaatyviva'ea pe ga ei fariseus'ġa nemimbo'ea pe. Herodes'ġa nemimbo'ea pe ga ei no a'ea ikwahy hete imbovuhava javijitehe javo.

¹⁷ Jesus'ga okwaha ġanhi'igā ojohupe. A'ero ga ei ġa pe:

—Maranuhūrame pe nhi'īgi pāo rerekoe'yma rehe? ei ga. Ndapekwahavi ve pe jipopoakara naerū? Napeangari pe? ei ga ġa pe. ¹⁸ Pendeakwa pe novīa. Ndapehepiagi pe ikwahava naerū? ei ga. Peapyakwa pe

novĩa. Napehendukatui pe naerũ? Pemoka'nhy pe a'ero nhirembiapoagwera pães mbohe'yjuhuagwera? ei ga. ¹⁹ Cincova'ea ji ahaygwe'rogwe'ro pães ima'eamouka cinco milve'ğa pe ikwehe, ei ga. Aerẽ pe imono'ono'oği haygwera yrua imotynahema. Maramomi pe imotynahemi yrua naerũ? ei ga ға pe.

—Dozeva'ea ore imotynahenahemi ikwehe, ei ға ga pe.

²⁰ Igwete ga ei:

—Aerẽ seteva'ea ji haygwe'rogwe'rogi pães ima'eamouka quatro milve'ğa pe oji'i, ei ga. Maramomi pe imotynahenahemi yrua haygwera imondovo ipype? ei ga ға pe.

—Seteva'ea ore imotynahemi oji'i, ei ға ga pe.

²¹ Igwete ga ei ға pe:

—Pe ndapekwahavi ve naerũ? ei ga ға pe.

Jesus'ga omboheha katu ahe

²² Igwete Jesus'ğa heruri herovahema cidade de Betsaida pe. Igwete pevove'ğa hehae'ÿve'ğa reruri ga pyri.

—Epoko ti ga rehe ga mbohehakatuavo, ei ға ga pe.

²³ Igwete Jesus'ga hoi ga popyhyga ga rerogwovo cidade hugwi. A'ero Jesus'ga nyvuni gareakwari pe ga pokogi hehe. Igwete ga ei:

—Erehepia nde mo? ei ga ga pe.

²⁴ Igwete ga ma'ëi.

—Ahepia ji ға novĩa, ei ga. Yva ja ko ға. Emo ға ohooho ogwovo, ei ga Jesus'ga pe.

²⁵ A'ero Jesus'ga pokoga'javi gareakwara rehe. Igwete ga hepiahetei gwehakaturamo. ²⁶ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Eho enhonga pe kiro. Terehoi ti imombe'gwovo enhimbohehaagwera cidadepeve'ğa pe, ei ga.

Nde Ko Cristoramo, ei Pedrova'ea Jesus'ga pe

(Mateus 16.13-20; Lucas 9.18-21)

²⁷ Igwete Jesus'ga hoi ғwemimbo'ehara'ğa pavëi imbojoapiapiavo ogwovo cidades pe – kiroki cidades ira'agwe cidade de Cesaréia de Filipe hugwi. Pea rupi ға horame ga ei ға pe:

—Marãi ға ji ve jipi? ei ga.

²⁸ —“Ga ko João Batista'ga,” ei ға nde ve, ei ға. Jara'ğa e'i: “Ga ko Elias'ga.” Jara'ğa e'i nde ve: “Ga ko Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea ahepyteripeve'ğa – kiroki ahe Tupana'ga nhi'iga omombe'u ojopy'rovo hako. Okwera ga kiro omanoa hugwi,” ei ға nde ve, ei ға Jesus'ga pe.

²⁹ —Oro pe, ei ga ға pe, marãi pe ji ve a'ero?

Igwete Pedro'ga ei ga pe:

—Nde ko Cristoramo ereko Tupana'ga remimbuhurukaramo, ei ga.

³⁰ Igwete Jesus'ga ei ға pe:

—Teremombe'ui ti a'ea ojipe'ğa pe, ei ga.

Jesus'ga omombe'u omanoağwama

(Mateus 16.21-28; Lucas 9.22-27)

³¹ Igwete Jesus'ga ға mbo'embo'ei.

—Tupana'ga ji mbuhuruka avo teremano ti javo ji ve, ei ga. Ndokoi po ti ға ji rehe nehë xava'eve'ğa ahembo'ehara'ğa pavëi. Mbaterra kwava'ëhara'ğa nduvihava'ğa po ti ndokoi ji rehe nehë no, ei ga ға pe. He'yjuhuva'ea po ti ға imbuhurukari hahyva'ea ji ve nehë. Igwete po ti ға ji jukaukari nehë. Mokõi pe kirirë po ti ji kwerava'javi nehë, ei ga ға pe.

³² Jesus'ga omombe'u katu ġa pe okoaġwama. Igwete Pedro'ga ga rerohoi' onhi'igahyavo ga pe.

—Na rui po ti nde reaporoġitaro hamo, ei ga Jesus'ga pe.

³³ Emo Jesus'ga opyryrġ ġwemimbo'ehara'ga ndepiaga onhi'igahyavo Pedro'ga pe.

—Ejipe'a ti ji hugwi, ei ga. A'ereki Satanás'ga nde monhi'ĩ poro. Tupana'ga opota reki nhimanoa, ei ga. Nde nderekoi Tupana'ga reaporoġita rehe. Yvyakotyve'ga ndeaporoġita rehe nde ereko, ei ga Pedro'ga pe.

³⁴ Igwete Jesus'ga ġa mbuhurukari ojipyri ġwemimbo'ehara'ga he'yjuhuve'ga pavēi. Igwete ga ei ġa pe:

—Pe ndekopotarame nhiremimbo'eharamo pepohi ti penhimimbotarimova'ea hugwi tako ti Jesus'ga remimbotarimova'ea rupi javo, ei ga. Po ti ġa imbohahyukari pe me pe jukavo vehevi nehē jireheva'ero pejikovo ġwaramo nehē, peko jitehe ti nhiremimbotarimova'ea rupi pejipohire'yma ji hugwi. Peko tuhē ti nhinhi'igā rupi, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁵ Igwete ga ei no:

—Po ti ġa pe jukai jireheva'ero ġwaramo, a'ero po ti pe ndekoi Tupana'ga pyri avuirama nehē. Po ti ġa pe jukai ji mombe'uro ġwaramo, a'ero po ti pe ndekoi Tupana'ga pyri pejikovo nehē, ei ga ġa pe. Po ti pe ei: “Ndakoi po ti ji Jesus'ga remimbo'eharamo tajjukayme ti ġa”, a'ero po ti pe manoi pejigwovo hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei ga.

³⁶—Po pe ei: “Ndakoi po ti ji Jesus'ga remimbo'eharamo tapyhy pa ti mbatera jijive”, a'ero po ti pe herekotehei penhimbaterahetea aerē pejigwovo reki hahyva'ea ruvihava pype, ei ga. ³⁷ A'ereki ahe nomondo mbatera ohohava ikwepykavamo ohorame Tupana'ga pyri, ei ga ġa pe.

³⁸ Igwete Jesus'ga ei ġa pe no:

—Aġwamove'ga opohi Tupana'ga hugwi okote'varuhuavo, ei ga. Po ġapyteripeve'ga ei: “Ji Jesus'ga remimbo'eharamo rui ako heroviare'yma ganhi'igā.” Po ġa ei poro, a'ero jirura'javame po ti ji ei ġa pe nehē: “Ga ko nhiremimbo'eharamo rui oko”, ei ga. Ajivyra'ja po ti ji Tupana'gapyrive'ga pavēi Tupana'ga popoakara rerekovo nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

9

¹ —Amombe'u katu ji pe me, ei Jesus'ga ġa pe. Omanoe'ymame po ti agwa'ga pyteripeve'ga hepiagi Tupana'ga popoakara nehē ji rekorame ġanduvihavuhetero nehē, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

Jesus'ga ra'oa ojirojijyi aherovaki

(Mateus 17.1-13; Lucas 9.28-36)

² Seis okirirē Jesus'ga trêsvē'ga nderohoi ojupi. Pedro'ga ga gweroho Tiagova'ea João'ga no. Ga tehe ga gweroho vytyruhua rupi yvateuhuva'ea rupi ġa nderojiupia. Igwete Jesus'ga ra'oa jirojijyi ġandovaki. ³ Gapira hendy'jandy'ja, tiġahivuhu hete. Nanongara tegwete nhande ve ipotukarame tapy'ynhapira imotiġahivuhuavo. ⁴ Igwete ahe jipiukari ġa pe Eliasva'ea Moisésva'ea pavēi – kiroki ahe ymyahū hete omano. Onhi'inhi'ĩ ahe Jesus'ga pe. ⁵⁻⁶ Igwete Pedro'ga ei oyvyteri pe: “Marā po ti ji ei a'ero?” ei ga. A'ereki ġapy'a juahi ġa nhimomby'arame ahe repiaga. Igwete Pedro'ga ei:

—Jesus, pyry nhande rekoi avo, ei ga. Na ore japoi na'ē tapyimbovyra pe me a'ero trêsva'ea. Ojipeji po ti ore japoi nde ve, ojipea po ti ore japoi Moisés'ga pe, ojipea po ti Elias'ga pe nehē nohō, ei ga Jesus'ga pe.

⁷ Nanime ijyvi yvaġatiġa ġa arimo ġa mongovo o'aġi pe. Igwete Tupana'ga nhi'igi yvaġatiġa hugwi.

—Gaha ko jira'yra'ga nhiremia'nguhete'ga, ei ga Jesus'ga mombe'gwovo. Pehendu katu ti ganhi'iġa, ei Tupana'ga ġa pe.

⁸ Nanime Jesus'ga remimbo'ehara'ġa harekoi novġa. Emo ġa ndohepi-aga'javi ahe. Jesus'ga tehe ġa gwepia ojipyri. ⁹ Igwete ġa jyvi yvytyruhua hugwi ojivya. Igwete Jesus'ga ei trġsve'ġa pe:

—Tapemombe'ui naġ ti ġa pe penhimbiepiaga, ei ga. Ji kweravirġ gwe nhimanoa hugwi, a'ea rupi ti pemombe'u a'ero, ei ga ġa pe.

¹⁰ Ojapyaka ġa ganhi'iġa rehe. Igwete ġa ei ojohupe:

—Gara pe ga ei: “Akwera po ti ji nhimanoa hugwi”? ei ġa ojohupe.

¹¹ Aerġ ġa ei Jesus'ga pe:

—Marġ a'ero? ei ġa. Orembo'ehara'ġa e'i: “Elias'ga naġ uhu, aerġ Cristo'ga ruri a'ero,” ei ġa, ei ġa. Maraname ġa ei a'ea? ei ġa Jesus'ga pe.

¹² Igwete ga ei ġa pe:

—A'iti tuhġ Eliasva'ea uhu naġ ġandeaporoġita rerojijyipava, ei Jesus'ga ġa pe. Pejapyaka ti kiro nhimombe'uagwera rehe no, ei ga. A'ereki ymyahġ Tupana'ga okwatijaruka ahe ve ji mombe'gwovouka hako no. Nahġ ahe ei: “He'yiva'ea po ti ġa imondoi hahyva'ea ga pe okote'varuhuavo nehġ ndorokoi ore nde rehe javo nehġ.” Poha ahe ei ji mombe'gwovo hako, ei Jesus'ga ġa pe.

¹³ Kiro ji ekatui pe me a'ero, ei Jesus'ga. Eliasva'ea uhu reki ikwehe. A'ero ġa ndekote'varuhui ahe ve ġwemimbotarimova'ea rehe okovo ġwaramo, ei ga. Na tuhġ Tupana'ga rembikwatijarukara ahe mombe'u nhoġwenonde hako, ei Jesus'ga ahe ko Joġo Batistava'ea javo ġa pe.

*Jesus'ga ombojipe'a anhaġa ahera'yrava'ea hugwi
(Mateus 17.14-21; Lucas 9.37-43a)*

¹⁴ Igwete Jesus'ga jivya'javi trġsve'ġa pavġi ġwemimbo'ehara'ġa pavġi. Igwete ġa nduri jara'ġa pyri noveve'ġa pyri. Urame ġa he'yjuhuve'ġa ndepiagi noveve'ġa pyri Jesus'ga remimbo'ehara'ġa pyri. A'ereki judeus'ġa mbo'ehara'ġa ġa nhi'iġayva. ¹⁵ Nanime he'yjuhuve'ġa Jesus'ga repiagi onhi-momby'avo ga mboha'uve'yma.

—Kiro ga ruri Jesus'ga, ei ġa ojohupe.

Igwete ġa nhani ogwovo ga pyri. ¹⁶ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Manongara rehe pe nhonhi'iġayvayvaruhui?

¹⁷ Igwete ġapyteripeve'ga ei ga pe:

—Jesus, ei ga. Aru ji jira'yra'ga nde pyri ko novġa. A'ereki anhaġa opojyka ga jipi, ei ga. Nomonhi'iġukari jira'yra'ga a'ero, ei ga ga pe. ¹⁸ Ga pojkaramo ga mbo'ambo'ari ga noġa. Hendyjuiporuhu ga. Haingyryngyryi ga no. A'ero ga yvyrakwenamo, ei ga. Igwete ji ei neremimbo'ehara'ġa pe: “Pembojipe'a anhaġa ga hugwi,” a'e ji ġa pe novġa. Tegwete reki ġa pe ipe'ahava ga hugwi, ei ga Jesus'ga pe.

¹⁹ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Pe ndapejikoguhui ji rehe jipi, ei ga. Manamehġ po ti pe jikogi ji rehe nehġ naerġ? A'ereki ji jikwerajahivuhu pe ndehe, ei Jesus'ga ġa pe. Peru ga ji pyri a'ero, ei ga ġa pe.

²⁰ Igwete ġa tayri'ga reruri Jesus'ga pyri. Anhaġa Jesus'ga repiagame tayri'ga moheo'ari. Igwete ga ari yvyvo ojovajirejireva. Hendyjuipo hete ga.

²¹ Igwete Jesus'ga ei garuva'ga pe:

—Maramomi kwara ga pojyka rehe?

—Gavoja'iagwera jate ga pojkai, ei ga. ²² Igwete ga mombomombori tata pyteri pe jipi. Ypy pe ga mombomombori no tajuka ga javo novġa, ei ga. Po nde ikwahavi ore pokoga, ore porogwety ti a'ero, ei ga Jesus'ga pe.

23 —“Po nde ikwahavi,” ere nde ji ve naerũ? ei Jesus'ga ga pe. Tupana'ga okwaha pa ġa pokoga jipi – kiroki ġa ojiko ga rehe, ei ga.

24 Igwete garuva'ga ei:

—Ajiko ji ga rehe novĩa. Ji poko ti a'ero ji mbojikoheteavo Tupana'ga rehe nehẽ, ei ga.

25 Igwete he'yjuhuve'ġa nhani ojatykavo ga pyri. Gandura repiagame Jesus'ga nhi'igahyi anhaġa pe – kiroki nomonhi'igajavi tayri'ga mboapyagweva no. Igwete ga ei jupe:

—Jihi a'e nde ve: Ejipe'a ga hugwi. Terepojykaa'javi ti ga, ei Jesus'ga jupe.

26 Igwete anhaġa hapukai tayri'ga momanoahiva ojipe'avo ga hugwi. Omanova'ea ja ga rekoi upa. Nurã he'yive'ġa etehei ga pe:

—Omano ga upa.

27 A'ero Jesus'ga ga popyhygi ga mbovyva. Igwete ga po'ami okovo. A'ereki ga pyry hete kiro.

28 Aerẽ Jesus'ga hoi onga pype. Igwete garemimbo'ehara'ġa hoi javo ga pe ojipe'ġa ndovakie'ỹ.

—Marã ore norombojipe'akwahavi anhaġa ga hugwi? ei ġa Jesus'ga pe.

29 —Penhi'igame jate Tupana'ga pe po ti pe imbojipe'a ukari nanongara, ei Jesus'ga ġa pe.

Jesus'ga omombe'ua'ja omanoagwama

(Mateus 17.22-23; Lucas 9.43b-45)

30 Aerẽ Jesus'ġa hoi pea hugwi ogwoogwovo Galilėapeve'ġa gwyra rupi. Jesus'ga ndopotari ohoa kwahava. 31 A'ereki ga ġwemimbo'ehara'ġa mbo'e pota omanoagwama rehe.

—Ji mondouka po ti ġa nhiarõe'ỹve'ġa po pe nehẽ ji jukavouka nehẽ, ei ga. Mokõi ti pe kiri ji jukarẽ nehẽ. Kirẽ ti ji kwerava'javi nehẽ, ei ga ġa pe novĩa.

32 Emo ġa ndokwahavi garembe'ea ma gara pe ga ei javo ojohupe. Ga pe ġa nde'ia'uvi reki.

Manamo nhandejoheva'ero? ei ahe

(Mateus 18.1-5; Lucas 9.46-48)

33-34 Pea rupi Jesus'ġa hoi ogwovo. Oro Jesus'ga remimbo'ehara'ġa, onhi'igayva ġa ojohupe.

—Manamo nhandejoheva'ero? Ji ko koji'i pe hohe, ei ġa ojohupe.

Igwete ġa nduri ovahema cidade de Cafarnaum me. Ohorame onga pe Jesus'ga ei ġa pe:

—Manongara rehe pe nhonhi'igayvayvari nhande rurame pea rupi? ei ga.

Igwete ġa nonhi'igi opoyjayjare'ymamo. A'ereki ġa onhonhi'igayva onhimboheteavo pea rupi ogwovo ji ko pe hohe javo ojohupe.

35 A'ero Jesus'ga apygi ġa mbuhurukapava ojipyri. Igwete ga ei ġa pe:

—Pejikopotarame ġahoheva'ero penhimongo na'ẽ ti okoteheva'ero ojipe'ġa pokopokoga jipi, ei ga ġa pe.

36 A'ero ga tayri'ga mbuhurukari ga rerua ġapyteri pe ga anhuvana. Igwete ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

37 —Pehepia tayri'ga, ei ga. Kiroki ġa oko nanongara'ġa ndehe ġa ko Jesus'gareheva'ero javo – ġa oko ji rehe no, ei ga. Kiroki ġa oko ji rehe nde ko Tupana'ga repykaramo javo – ji rehe jate rui ġa oko. Ga oko nhimbuhurukara'ga rehe no, ei Jesus'ga ġa pe.

Gahã nhande repy, ei Jesus'ga

(Lucas 9.49-50)

38 Igwete João'ga ei Jesus'ga pe:

—Orohepia ore hajiheve'ga oji'i, ei ga. Ombojipe'a ga anhağa ojipe'ğa hugwi. Ombojipe'a ga ndepopoakara pyvõ nde renoina, ei ga Jesus'ga pe. Nurã ore ei ga pe: “Terembojipe'ai anhağa ğa hugwi Jesus'ga renoina,” oro'e ore ga pe. A'ereki ga nhandereheva'ea rui, ei João'ga ga pe.

³⁹ Igwete Jesus'ga ei ğa pe:

—Tape'ei poa ga pe, ei ga. Japovame ahemonhimomby'ava'ea jipopoakara pyvõ po ti ğa nanhimbotegwetei kotihĩ nehẽ, ei ga. ⁴⁰ Kiroki ğa nianemovahĩ – ğahã nhande repy a'ero, ei Jesus'ga ğa pe. ⁴¹ Amombe'u katu ji pe me, ei ga. Kiroki ğa pe poko ğa ko Cristo'gareheve'ğa javo – ğa pe po ti Tupana'ga ikwepygi imondokatuavo nehẽ. Yhya vehevi ğa imbuhurame pe me pey'gwavamo, a'ero po ti ga ikwepykaturu tuhẽ ğa pe nehẽ, ei Jesus'ga ğa pe.

*Tiruahũ hete ğa pe, ei Jesus'ga
(Mateus 18.6-9; Lucas 17.1-2)*

⁴² Igwete Jesus'ga ei no:

—Tapembo'e ti ji ojipe'ga rehe kiro. Po ğa nhapytĩ itaruvihavuhua gajura rehe ga momboa ypy pe, a'ero po tiruahũ ga pe, ei ga. Koji'i hete po ti tiruahũ ga pe ga jireheve'ğa mbote'varuhurame tayri'ğa huvihava'ġarũive'ğa, ei Jesus'ga ğa pe.

⁴³⁻⁴⁴ Igwete ga ei no:

—Po pe ndekote'varuhui pejipoa pyvõ, marã re po ti pe napemondohoguhui pejipoa imomboa a'ero torokote'varuhua'javyme ti javo? ei ga ğa pe. Tiruahũ po pe me pe ojipeji herekorame pejipoa novĩa, ei ga. Po ti pe mokõi pejipoa rerohoi hahyva'ea ruvihava pype pejikote'varuhua pige'yma ġwaramo nehẽ, a'ero po ti koji'iete'i tiruahũ pe me nehẽ. A'ereki pevova'ea tata ndogweva'javi nehẽ, ei ga. Koji'i pyry po ti pe herohoi pejipoe'yma vehevi yvagi pe Tupana'ga pyri nehẽ, ei Jesus'ga ğa pe.

⁴⁵⁻⁴⁶ —Po pe hoi pejikote'varuhuavo pejikovo, marã re po ti pe napemondohoguhui pejipyia imomboa a'ero torokote'varuhua'javyme ti javo? ei ga ğa pe. Tiruahũ po pe me pe herekorame ojipeji pejipyia novĩa, ei ga. Po ti pe mokõi pejipyia rerohoi hahyva'ea ruvihava pype pejikote'varuhua pige'yma ġwaramo nehẽ, a'ero po ti koji'iete'i tiruahũ pe me nehẽ, ei ga. Koji'i pyry po ti pe herohoi yvagi pe pejipyie'yma vehevi nehẽ, ei Jesus'ga ğa pe.

⁴⁷ —Po pe pejeakwara pyvõ hepiagi ite'varuhuva'ea – kiroki onhimbohepia'ngi pe me, marã re po ti pe ndapehekyjuhui pejeakwara torokote'varuhua'javyme ti javo? ei ga ğa pe. Tiruahũ po pe me pe ojipeji herekorame pejeakwara novĩa, ei ga. Po ti pe mokõi pejeakwara rerohoi hahyva'ea ruvihava pype nehẽ pejikote'varuhua pige'yma ġwaramo nehẽ, a'ero po ti koji'iete'i tiruahũ pe me nehẽ, ei ga. Koji'i pyry po ti pe herohoi ojipeji vehevi nhanderuvihava'ga pyri Tupana'ga pyri nehẽ, ei ga ğa pe.

⁴⁸ A'ereki

“hahyva'ea ruvihava pype ndopiga'javi ahe hugwi hahyhetea.

Ndogweva'javi tata”, ei Jesus'ga ğa pe.

⁴⁹ —Nhande nhikwava'eġame Tupana'ga pe po ti tata'java'ea hahyva'ea nhande rerekoi nehẽ, ei ga. Peko tuhẽ ti ji pavẽi jireheva'ero. Tapeponhiri ti ji hugwi, ei Jesus'ga ğa pe.

⁵⁰ —Pyry ko jukyra, ei ga. A'ereki a'ea oko mbatera pavẽi heheva'ero. Pyryve'ymame ndikwahya'javi. Nurã ji ei pe me: Peko pyry ti ji pavẽi jireheva'ero. Pejikoty'a tuhẽ ti ji pavẽi. Pejogwereko katu ti no, ei Jesus'ga ğa pe ogwovo pea hugwi.

10

Ahepohira hembirekoa hugwi (Mateus 19.1-12; Lucas 16.18)

¹ Aerē Jesus'ga hoi Judéiapeve'ga gwyrā rupi. Igwete ga herohoi rio Jordão aherovai herogwovo. A'ero pevove'ga jatykaa'javi Jesus'ga pyri on-himongyavo. Igwete ga ga mbo'ei. A'ereki na tuhē ga ga mbo'embo'ei jipi ga nderekovo. ² Igwete fariseus'ga nduri. “Tihendu ganhi'iga nhande ve. A'ero po ti nhande ga mbotegwetei nehē,” ei ga ojohupe. Igwete ga ei Jesus'ga pe:

—Marā naerū? ei ga. Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi ga ndekoi opohirame gwembireko'ga hugwi kunhangwera'ga hugwi naerū? ei ga ga pe.

³ Igwete Jesus'ga ei:

—Marā Moisésva'ea ikwatijari pe me gwemimbo'eagwera noğa hako naerū? ei ga ga pe.

⁴ Igwete ga ei:

—Moisésva'ea e'i:

“Tokwatija na'ē ti ga inoğa kunhangwera'ga pe apohi ji kiro nde hugwi javo,” ei ahe.

“A'ero po ti ga pohiri gwembireko'ga hugwi,” ei ahe ikwatija hako, ei ga Jesus'ga pe.

⁵ —Napeangarihu pe pejikoe'yoma Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi, ei Jesus'ga ga pe. Nurā Moisésva'ea okwatija a'ea pe me gwemimbo'eagwera noğa, ei ga. ⁶ Jypya ko na rūi reki hako. Jypya vvyakotyve'ga aporame “Tupana'ga ga apoi akwaimbae'ga kunhahēa reheve”, ei Jesus'ga. Nahā e'i Tupana'ga rembikwatijarukara, ei ga.

⁷ “Nurā ko akwaimbae'ga ja'ogi uva'ga hugwi oy'ga hugwi gwembirekokaturo.

⁸ Igwete ga ojogwerekoro gwaramo ojipejiva'ea ja akwaimbae'ga garem-birekohēa pavēi,” ei ikwatijara, ei ga.

A'ero ga mokonha ja rūi. Ojipejiva'ea ja reki ga ndekoi, ei ga ga pe.

⁹ Tupana'ga ko ga mbojogwerekouka. Nurā po ga ndopohiri ojohugwi hamo, ei ga ga pe.

¹⁰ Aerē onga pe Jesus'ga remimbo'ehara'ga ea'javi ga pe:

—Marāi re ko nde imombe'gwovo ga pe ko?

¹¹ Igwete ga ei ga pe:

—Kiroki ga opohi gwembirekohēa hugwi ojipehēa rerekovo – oajuajuro gwaramo ga rekote'varuhui gwembirekoypyvehēa pe, ei ga. ¹² Na jitehe hēa opohirame gwembireko'ga hugwi ojipe'ga rerekovo hēa rekote'varuhui gwembirekoypyve'ga pe a'ero. A'ereki hēa ajuajuri, ei Jesus'ga ga pe.

Jesus'ga omomyry tay'riva'ea pe (Mateus 19.13-15; Lucas 18.15-17)

¹³ Igwete pevove'ga tayri'ga nderunderuri Jesus'ga pyri topoko ti ga ga ndehe javo.

—Ere ti Tupana'ga pe tomomyry ga ga pe javo, ei ga ga pe.

Emo Jesus'ga remimbo'ehara'ga e'i ga pe:

—Taperuruhui ga ga pyri, ei ga.

¹⁴ Hepiagame Jesus'ga nhimonha'ngahetei o'ama. Igwete ga ei gwemimbo'ehara'ga pe:

—“Taperuruhui ga,” tape'euhui ga pe, ei ga. Tuhu tuhē ti ji pyri tayri'ga. A'ereki nanongara'ga'jave'ga pe Tupana'ga pyry hete okovo ga jikogame ojihe, ei ga ga pe. ¹⁵ Tamombe'u katu ti pe me: Tayri'ga ojiko uva'ga ndehe

okovo ġanemimbotarimova'ea rehe, ei ga. Kiroki ġa oko tayri'ġa ja rūi – ġa ndojikogi Tupana'ga rehe okoe'yma garemimbotarimova'ea rehe. Ga po ti nomongoi Tupana'ga gwuvihavuhuhetero nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁶ Igwete ga tayri'ġa anhuvani opokoga ġa ndehe. Igwete ga ei Tupana'ga pe:

—Emombyry ġa pe, ei Jesus'ga javo ga pe.

Imbateheteve'ea nomondopapotari
(Mateus 19.16-30; Lucas 18.18-30)

¹⁷ Jesus'ġa horame pea rupi kiro ojipe'ga ruri onhana. Igwete ga renypy'andurugi Jesus'ga pyri ta'e ti ġambo'ehara'ga pe javo.

—Jesus, ei ga. Marāva'ea rupi pyryva'ea rupi po ti ji rekoi nehē jirekoagwamamo Tupana'ga pyri avuirama nehē? ei ga ga pe.

¹⁸ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Maraname nde ei pyryva'ea rehe? Tupana'ga nhi'iġa jate ko pyry, ei ga ga pe. ¹⁹ Nde erekwaha Tupana'ga remimbo'eagwera Moisésva'ea pe hako, ei Jesus'ga. A'ereki Tupana'ga e'i:

“Terejukai ojipe'ġa.

Tererekoi ojipe'ġa nembireko'ġa.

Teremimi ojipe'ġa mbatera.

Tane'mbei ojipe'ġa mombe'gwovo.

Teremoandyandyi ojipe'ġa ġambatera rerogwovo.

Emondo ejeaporoġita imohina ejuva'ga rehe eyhēa rehe no,” ei Tupana'ga, ei ga ga pe.

²⁰ Igwete ga ei Jesus'ga pe:

—Jivoja'irame vehevi ji hendukatupavi garemimbo'eagwera jipi, ei ga.

²¹ Ga repiagame Jesus'ga ga arōhetei. Igwete ga ei ga pe:

—Nahā na'ē po ti nde rekoi a'ero hamo. Eho na'ē ti embatera imondopava itambere'ia rehe imondovo itambere'ia imbatere'ÿve'ġa pe nehē, ei ga. A'ero po ti Tupana'ga imombyryvi nde ve yvagi pe nehē, ei ga ga pe. Imondopavirē embatera ti ejo ji pyri ekovo nhiremimbo'eharamo. Ji rehe jate ejiko, ei Jesus'ga ga pe.

²² Jesus'ga nhi'iġa renduvame ga ndovy'ari ogwovo. A'ereki he'yjuhu gambatera. ²³ Igwete Jesus'ga jirovagi javo ġwemimbo'ehara'ga pe.

—Kiroki ġa imbate hete – hahy ġa pe ġa erame Tupana'ga pe eko ti oreruvihavuhuhetero javo. A'ereki ġa okoheterame ombatera rehe ndokoi garembe'ea rupi, ei ga ġa pe.

²⁴ Henduvame ganhi'iġa garemimbo'ehara'ġa nhimomby'ai a'ero. Igwete Jesus'ga ea'javi ġa pe:

—Hahy imbateheteve'ġa pe ġa erame Tupana'ga pe eko ti oreruvihavuhuhetero javo, ei ga ġa pe. ²⁵ Tegwete yuranuhūa'javuhuva'ea camelo ikihava agulha kwa'ria rupi. Tegwete hete reki imbateheteve'ġa hohava Tupana'ga rembe'ea rupi okoheterame ombatera rehe, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁶ Kiro ġa nhimomby'ahetei a'ero. Igwete ga ei ojohupe:

—Ma'ġa po ti oho Tupana'ga pyri yvagi pe nehē naerū?

²⁷ Igwete Jesus'ga ġa ndepiagi javo ġa pe.

—Tegwete tuhē ġanhimondohava ga pyri, ei ga. Tupana'ga jate ġa mon-doukari ojipyri. A'ereki Tupana'ga ikarakatu pa hete, ei ga ġa pe.

²⁸ Igwete Pedro'ga ei ga pe:

—Jesus, ei ga. Oropohi katu ore orombatera hugwi orogwovo nde rupi neremimbo'eharamo, ei ga.

²⁹ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Tamombe'u katu ti ji pe me: Okopotarame jireheva'ero ġa pohiri tuhē tamombe'u ti Jesus'ga ojipe'ġa pe javo, ei ga ġa pe. Jara'ġa opohi ġwonga hugwi, ei ga. Jara'ġa opohi oirū'ġa hugwi. Jara'ġa opohi okuvyra'ġa hugwi. Jara'ġa opohi ġwendyra'ġa hugwi, ei ga. Jara'ġa opohi oy'ġa hugwi uva'ġa hugwi no tamombe'u Jesus'ga ojipe'ġa pe javo, ei ga. Jara'ġa opohi gwa'yra'ġa hugwi. Jara'ġa opohi ogwyrā hugwi tamombe'u Jesus'ga ġa pe javo, ei ga. ³⁰ Kiroki ġa jireheva'ero opohi ombatera hugwi, gwe'yja'ġa hugwi – gwereko po ti ġa he'yjuhuheteva'ea aġwamo nehē ġwonga oirū'ġa no okuvyra'ġa ġwendyra'ġa no oy'ġa no gwa'yra'ġa no ogwyrā nehē no, ei ga ġa pe. Aerē po ti ġa hohetei Tupana'ga pyri nehē no. Nane'ymi po ti ġa ndekoi ga pyri a'ero nehē, ei ga. Emo nhiarōe'yve'ġa po ti imbohahyukari na'ē ġa pe aġwamo nehē, ei ga ġa pe. ³¹ Kiroki ġa huvihava aġwamo – he'yive'ġa po ti ndokoa'javi huvihavamo onhimongyavo aerē nehē. Kiroki ġa huvihava rūi aġwamo – ġahā po ti huvihavamo oko nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

Jesus'ga omombe'ua'ja omanoaġwama

(Mateus 20.17-19; Lucas 18.31-34)

³² Igwete Jesus'ga hoi pea rupi ogwovo Jerusalém me. Ga na'ē oho dozeve'ġa nenonde. Igwete ġa nhimomby'ai ga rehe ogwovo. Ojipe'ġa oho ġandeviri okyhyjiavo ogwovo. Igwete Jesus'ga dozeve'ġa nderohoi'i ġa hugwi aerēva'ea mombe'gwovo ġa pe. Igwete ga ei ġa pe:

³³ —Pehendu ti nhinhi'iġa, ei ga. Kiro po ti nhande hoi Jerusalém me nehē, ei ga. Igwete po ti ġa ji mondoukari ahembo'ehara'ġa po pe nehē ikwava'ehara'ġa nduvihava'ġa po pe nehē no, ei ga ġa pe. “Eremano po ti nde hamo,” e po ti ġa ji ve nehē, ei ga. Nurā po ti ġa ji mondoukari judeus'ġarūive'ġa pe a'ero nehē, ei ga ġa pe. ³⁴ Ġahā po ti ji rerekomemuahū nehē, ei ga. Onyvū po ti ġa ji rehe ji nupanupamo ipira apopyra pyvō nehē. Igwete po ti ġa ji jukai nehē, ei ga. Emo mokōi pe kirirē po ti ji kwerava'javi nhimanoa hugwi nehē, ei Jesus'ga onhimombe'gwovo ġa pe.

Zebedeua'ea ra'yra'ea oko pota memei huvihavamo

(Mateus 20.20-28)

³⁵ Aerē Zebedeu'ga ra'yra'ġa nduri Jesus'ga pyri Tiagova'ea João'ga pavēi. Igwete ġa ei ga pe:

—Jesus, oropota ore nderekoāġwama oreremimbotarimova'ea rehe, ei ġa ga pe.

³⁶ —Gara pe pepota naerū? ei ga ġa pe.

³⁷ —Toromoirū ti nde yvyakotyve'ġa nduvihavamo nde rekorame ġa mondomondovo nehē. Toroapy ti ore nde pyri nde mbojogwovaita a'ea rupi nehē, ei ġa Jesus'ga pe.

³⁸⁻³⁹ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Ndapekwahavi pe nanongara pe'erame, ei ga ġa pe. Aerē po ti hahy hete ji ve nehē. Po pe ji moirūi, a'ero hahy hete pe me nehē no, ei ga. Marā a'ero? Peko pe nanongara rehe naerū? ei ga ġa pe.

—Toronhimboita ti ore jupe, ei ġa.

—Aerē po ti ġa ji jukai nehē no. A'ero po ti ġa pe jukapotari nehē no. Marā a'ero? ei ga ġa pe.

—Na ġa ore jukai nehē no, ei ġa.

—Ombuhu tuhē po ti ġa hahyva'ea ji ve ji jukavo nehē. Na tuhē po ti ġa pe nderekoi nehē no, ei Jesus'ga ġa pe. ⁴⁰ Emo ji rūi po ti amboapyguka ġa jiji pyri nehē tombojogwovai ġa ji rehe javo, ei ga. A'ereki ymya Tupana'ga omboavujikwe ġandekohavaġwama ji pyri. Ġahā po ti ji moirū ġa mondomondovo a'ero nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴¹ Jara'ga dezve'ga henduvame João'ga nhi'iga Jesus'ga pe ga nhimonha'ngai ga ndehe. ⁴² Igwete Jesus'ga ga mbuhurukapavi ojipyri gwemimbo'ehara'ga. Igwete ga ei ga pe:

—Pejapyaka ti nhinhi'iga rehe, ei ga. Pekwaha pe hajiheve'ga ndeaporoğita – kiroki ga e'i ore ko ganduvihava javo. Ga omboporavykyuhu ogwyriveve'ga jipi ga mbovavaguhuavo ga nderekovo, ei ga ga pe. ⁴³ Pe po na rui pejogwereko hamo jireheva'ero gwaramo, ei ga ga pe. Po ti pe ndekopotari jara'ga nduvihavamo, a'ero po ti pe ga pokogi hamo. ⁴⁴ Po ti pe ndekopotari gahohepava'ero, koji'i po ti pe ga pokopahetei hamo, ei ga. ⁴⁵ A'ereki ji vehevi ajo tapoko pa ti ga javo. Ji ndajori ji pokopoko javo ga pe, ei ga. Tamano javo ji ruri ga ndepyga yvya koty. Nahã po ti ji he'yjuhuve'ga mbopiro'yi ga ndekote'varuhua hugwi nehẽ, ei ga ga pe.

Jesus'ga omboheha katu Bartimeuva'ea
(Mateus 20.29-34; Lucas 18.35-43)

⁴⁶ Aerẽ Jesus'ga gwemimbo'ehara'ga nderohoi ga nderovahema cidade de Jericó pe ga nderokwava hupi. He'yjuhu ga ogwovo ga ndupi no. Ga horame jugwi Bartimeu'ga onhi'iga mbuhuri Jesus'ga pe. A'ereki Bartimeu'ga heakwagweva'ero oko Timeu'ga ra'ya'ga. A'ero ga apygi pea rovai itambere'ia rehe oporanduranduva upa. ⁴⁷ Igwete pevove'ga ei:

—Kiro ki ga u Jesus'ga Nazarépeve'ga.

Henduvame Bartimeu'ga onhi'iga mbuhuri Jesus'ga pe a'ero.

—Jesus, nde ko Daviva'ea rymyminoa Tupana'ga remimbuhurukara, ei ga ga pe. Ji porogwety ti, ei ga.

⁴⁸ Igwete ga nhi'igahyi ga pe onhimongyavo epi te javo. Igwaigwavete reki ga onhi'iga mbuhuri ga pe.

—Nde ko Daviva'ea rymyminoa Tupana'ga remimbuhurukara. Ji porogwety ti, ei ga ga pe.

⁴⁹ Igwete Jesus'ga pytai.

—Pe'e ga pe tuhu ga ji pyri a'ero, ei ga ga pe.

Igwete ga ei heakwagweve'ga pe:

—Enogatu ti epy'a, ei ga ga pe. Epo'ã ejoa ga pyri. “Tuhu ga ji pyri,” ei ga nde ve, ei ga ga pe.

⁵⁰ Igwete ga po'ami hekyita opira i'arimova'ea nhandaipe ua Jesus'ga pyri.

⁵¹ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Gara nde erepota?

—Jesus, tajireha katu ti, ei ga ga pe.

⁵² —Heregwovo a'ero, ei Jesus'ga ga pe. Nde erejiko ji rehe. Nurã nde reharo kiro, ei ga.

Igwete ga rekwakaturu a'ero. Jesus'ga rupi ga hoi a'ero pea rupi ogwovo.

11

Jesus'ga ovahẽ Jerusalém me Domingo dos ramos
(Mateus 21.1-11; Lucas 19.28-40; João 12.12-19)

¹ Ohorame Jerusalém me vvytyruhu pe na'ẽ Jesus'ga vahemi oliveiras ndyvuhu pe monte das Oliveiras pe. Ira'agwe cidades ojopyjopyri tuvi Betfagé Betânia pavẽi. Igwete Jesus'ga ei mokonha'ga pe gwemimbo'ehara'ga pe:

² —Hepejigwovo cidade pe penhinondeva'e pe, ei ga. Pevahemame ti pe hepiagi jumentinho i'ama nehẽ, ei ga ga pe. Ojugwa ga imo'ama yva rehe. Ndohoi ve ga i'arimo, ei ga. Pekwahara ti herua, ei ga. ³ Po ti ga ei pe me: “Maraname pe ikwaharavi a'ea?”, pe'ji ti ga pe: “Nhandepojykaharete'ga ti

togwerekō'ã na'ẽ. Kotihĩ po ti ga imbuhura'javi avo nehẽ,” pe'ji ti ġa pe, ei ga ġa pe.

⁴ Igwete ġa hoi hepiaga jumentinho. A'ereki pevove'ġa ojugwa imo'ama pea rupi onga jurukwara pyri. Kiro ġa ikwaharavi a'ero. ⁵ Pevove'ġa ġa ndepiagame e'i ġa pe:

—Maranuhũrame pe ikwaharavuhui ta'yra?

⁶ Igwete ġa imombe'ui ġa pe Jesus'ga rembi'ea.

—Peroho ti ga pe a'ero, ei ġa ġa pe.

⁷ Igwete ġa heruri jumentinho Jesus'ga pe. Igwete ġa inoġi oapoa tapy'ynhapira ikupepytera rehe. A'ero Jesus'ga hoi i'arimo. ⁸ Igwete he'yive'ġa heroporopori opira i'arimova'ea pea rupi inoġa timbojigwa pehea ga pe javo. Ojipe'ġa omondohondoho pindova rohova nhu me herua. Igwete ġa imondomondoi pea rupi imbokatuavo ga pe. Nahã ġa Jesus'ga mbojiroviari ga rerua nhanderuvihavuhuhete'ga kiro u javo. ⁹ Kiro garenon-deve'ġa hapukai garevirive'ġa pavẽi.

“Timbohete Tupana'ga!” ei ġa.

“Nhandepojykaharete'ga ti tomomyry ga pe

– kiroki ga nhandepojykaharete'ga ombuhuruka nhande pyri ga mongovouka nhanderuvihavuhuhetero,” ei ġa.

¹⁰ “Tupana'ga tomomyry nhaneramonhava'ea'jave'ga pe Daviva'ea'jave'ga pe kiro ga rurame nhanderuvihavuhuhetero,” ei ġa.

“Timbohete Tupana'ga yvagipeheteve'ga a'ero!” ei ġa.

¹¹ Igwete Jesus'ġa vahemi Jerusalém me ogwovo ġajatykahavuhua rokari pe o'ama. Oharekorẽ mbatera rehe nhaporemō Jesus'ga dozeve'ġa nderohoi Betânia pe ġa nderokia. A'ereki oho kwara.

Jesus'ga e'i figueira pe

(Mateus 21.18-19)

¹² Ko'emame Jesus'ġa jivyri Betânia hugwi. Igwete ga jukai ty'ara. ¹³ Irupe ga hepiagi figo'yva figueira ka'a rerekojiperame. Igwete ga hoi tahepia yva'ia javo novia. Ovahemame ga ka'atehea hepiagi. A'ereki a'ea rupi ndi'ai ve tuhẽ jipi yva'ia. ¹⁴ Igwete ga ei yva pe:

—Ndehe po ti nande'aa'javi nehẽ ġanembi'uhavamo nehẽ, ei ga jupe.

Garemimbo'ehara'ġa ġwendu ganhi'iġa a'ero.

Jesus'ga omo'emba aheajatykahavuhua hugwi

(Mateus 21.12-17; Lucas 19.45-48; João 2.13-22)

¹⁵ Aerẽ Jesus'ġa vahemi ua Jerusalém me. Igwete ġa nduri ġajatykahavuhua rokari pe. Pevove'ġa oma'ema'ẽ mbatepyryva ojipe'ġa pe jipi inambu'ia no. A'ereki a'ea ġa omondo ikwava'ẽhara'ga pe tomondo ti ga Tupana'ga pe javo. Itambere'ia rehe ġa oma'ema'ẽ ġa pe ġa moandyandyjuhuavo jipi. Mesas pyri ojipe'ġa neni hajiheve'ġa itambere'ia pyhypyhyga judeus'ġa itambere'ia kwepykwepyga imondovo ġa pe. Igwete Jesus'ġa nduri okari pe ġa ndepiaga. Kiro ga nhimonha'ngai ġa ndehe a'ero ġa mo'emo'embava pea hugwi. Igwete ga imbojirejirevi itambere'ia kwepykara'ġa mesas. Ga imbojirejirevi ġa'apykava ġa hugwi no – kiroki ġa oma'ema'ẽ inambu'ia oina. ¹⁶ Igwete ga ndogwerokwarokwarukari mbatera ġajatykahavuhua rokara pytera rupi. ¹⁷ A'ero ga ei ġa pe ġa mbo'eavo.

—Tupana'ga okwatjaruka onhi'iġa hako, ei ga. Nahã Tupana'ga ei a'ero hako:

“Yvyakotyve'ġa nhaporemō ti tonhi'ĩji ve nhironga pype,” ei Tupana'ga hako, ei ga.

Pe ki a'e te pe'e pejohupe: “Timoandyandyjuhu ti ġa ikwepkykwepygame Tupana'ga rongga pype,” pe'e pe, ei Jesus'ga. Nahã pe Tupana'ga rongga mongoukari iporomive'ġa nduhavamo, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁸ Aerē ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa ikwahavi Jesus'ga nhi'ġa ġa pe judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavēi. Igwete ġa ei:

—Marã re po ti nhande ga rerekoi ga jukavo nehē? ei ġa ojohupe. Tijukaukaryme ti ga he'yjuhuve'ġa ndovaki, ei ġa. A'ereki ġa onhimomby'a pa garemimbo'ea repiaga, ei ġa ojohupe.

Nurã ġa kyhyji ga pyhyge'yma.

¹⁹ Ka'aru hete Jesus'ġa hoa'javi cidade de Jerusalém hugwi ogwovo Betânia pe okia.

*Pejiko ti Tupana'ga rehe, ei Jesus'ga
(Mateus 21.20-22)*

²⁰ Ko'emame ojivyrame Jesus'ġa kwavi pea rupi. Igwete ġa hepiagi akoja figo'yva. Inhymba reki. Hapoa vehevi inhymba. ²¹ A'ero Pedro'ga ikwahava'javi Jesus'ga nhi'ġa jupe. Igwete ga ei ga pe:

—Jesus, ehapia! ei ga. Erenhi'ġahy nde figo'yva pe kirame oji'i. Kiro inhymbavamo a'ero, ei ga ga pe.

²² Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Pejiko ti Tupana'ga rehe, a'e ji pe me, ei ga. ²³ Tamombe'u katu ti pe me: Ga jikogame Tupana'ga rehe oporanduva ga pe Tupana'ga po ti ġwendu katu nhinhi'ġa javo, na ja po ti hekoi ġa pe a'ero nehē, ei ga. Po ti ġa ei Tupana'ga pe tojipe'a ti vvytyruhua onhimomboa ypiahua pype javo, a'ero po ti Tupana'ga imbojipe'ai ġa pe, ei ga. Po ti ġa ndogweroviarihihũ mara'ngu po ti ojipe'avo javo, a'ero po ti Tupana'ga nombojipe'a ukari ġa pe nehē, ei ga. ²⁴ A'ero ji ei pe me: Peporanduvame Tupana'ga pe penhimimbotarimova'ea rehe, perovia ti garemimbuhuraġwama pe me. A'ero po ti ga imbuhuri pe me nehē, ei Jesus'ga ġa pe. ²⁵ Po ojipe'ga oko te'varuhu pe me. A'ero po pepy'a heahemuhũro ga rehe. Penhi'ġame Tupana'ga pe penhi'ama tapekwahava'javi ti akoja'ga rekote'varuhua, ei ga. Pe ikwahava'jave'ymame garekote'varuhua henonhe'yma po ti nhanderuvete'ga yvagipeve'ga ndokwahava'javi pendekote'varuhua imomboa pe hugwi nehē, ei ga. [²⁶ Pe ikwahava'javame akoja'ga rekote'varuhua po ti nhanderuvete'ga nomombori pendekote'varuhua nehē no.]

*Ma'ga nde mbuhurukaruhu? ei ahe Jesus'ga pe
(Mateus 21.23-27; Lucas 20.1-8)*

²⁷ Igwete Jesus'ġa hoa'javi Jerusalém me. Gajatykahavuhua rokara rupi Jesus'ga hoi okovo. A'ero ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa nduri ga pyri judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavēi xava'eve'ġa pavēi. ²⁸ Igwete ġa euhui ga pe:

—Ma'ga nde mbuhurukaruhu raji'i? Ma'ga e'i nde ve: “Emo'emo'ē ti ġa mondovo jugwi?” ei ġa Jesus'ga pe. Here javo ore ve, ei ġa.

²⁹ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Pe na'ē ti pe'ji ji ve, ei ga. Pe ji nhi'ĩpondek Wakaturame po ti ji nhimbuhurukara'ga mombe'ukatui pe me nehē no, ei ga ġa pe. ³⁰ Pe'ji ti ji ve a'ero: Ma'ga João Batistava'ea mbuhuruka ġa mobatizavouka raikwehe? ei ga. Tupana'ga yvagipeve'ga ombuhuruka ahe? Ma'ga e'i ahe ve teremobatiza ġa javo? Yvyakotyve'ga ombuhuruka ahe naerũ? ei ga. Pe'ji ti javo ji ve! ei Jesus'ga ġa pe.

³¹ Igwete ġa nhombo'embo'ei upa.

—Marã po ti nhande a'ero nehē? ei ġa. Po ti nhande ei ga pe: “Tupana'ga po ombuhuruka João Batistava'ea ġa mobatizauka raikwehe”, a'ero po ti

Jesus'ga ei nhande ve nehẽ: “Maraname pe ndaperoviarihu ahenhi'igagwera naerũ?” e po ti ga nhande ve nehẽ, ei ġa ojohupe. ³² Po ti nhande ei ga pe: “Yvyakotyve'ga po ahe mbuhuruka raikwehe”, a'ero po ti avove'ga nhimboahivuhupavi nhande ve nehẽ, ei ġa ojohupe.

Okyhyji ġa he'yjuhuve'ga hugwi. A'ereki ġa e'i pa João Batistava'ea pe: “Tupana'ga tuhẽ ahe mbuhuruka onhi'igã mombe'uharamo raikwehe,” ei ġa.

³³ Nurã ġa ei reki Jesus'ga pe:

—Ma'ga po ombuhuruka ahe raikwehe? Ndorokwahavi ore, ei ġa ga pe.

—Napemombe'ujuhu pe ji ve João Batistava'ea mbuhurukara'ga, ei Jesus'ga ġa pe. Nurã po ti ji na jitehe namombe'ui ga pe me nehẽ no – kiroki ga e'i ji ve: “Emo'emo'ẽ ġa onga hugwi,” ei Jesus'ga ġa pe.

12

Garemitymipyra repiakatuhara'ga okote'varuhuve'ga

(Mateus 21.33-46; Lucas 20.9-19)

¹ Igwete Jesus'ga imombe'ui ġa pe ojo'java'ea. Igwete ga ei imombe'gwovo: —Kohoa jara'ga ot̃ot̃y ko pe yhypoa'javuhuva'ea uva'yva videira. “Aerẽ ti ta'u yva'ia ryhya,” ei ga, ei Jesus'ga ġa pe. Igwete ga hokairuġi ġwemityma. Aerẽ ga japoĩ uva mu'umu'ũhava tyhya rupiaramo. Tapyjo'ara ga japoĩ ita pyvõ imondovo imohina ko pe hepiakatuhavamo. Igwete ga ei ojipe'ga pe: “Kiro po ti ji hoi paivohu mbaigwe jitua nehẽ,” ei ga. “Pehepia katu ti nhiremityma ji ve,” ei ga ġa pe. “A'ero po ti pe imboja'ogi yva'ia pejive nehẽ. Jara ti pemombyta ji ve nehẽ,” ei ga ġa pe, ei ga. “Kwa,” ei ġa. Igwete ijara'ga hoi ġa ndeja, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe. ² Aerẽ yva'ia jykyhava rupi ga ojipyrive'ga mondoukari hepiakatuhara'ga pyri togweru ti ga yva'ia ji ve javo novĩa. ³ Emo hepiakatuhara'ga ga pyhy ga nupanupamo ga momboa. Gapojate ojivy a'ero, ei ga. ⁴ Aerẽ ijara'ga ojipe'ga mondoi yva'ia reruruka novĩa. Igwete ġa ga akanupanupãĩ ojigwaraita ga rehe, ei ga. ⁵ Aerẽ ga ojipe'ga mondoukari ġa pyri. Igwete ġa ga jukai, ei ga. Koji'ive'ga ga ġa mondomondoi ġa pyri. Igwete jara'ga ġa ġa nupanupãĩ. Jara'ga ġa ġa jukahetei, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

⁶ —Mbapavamo ijara'ga gwa'yra'ga mondoi ġa pyri. A'ereki ga jate oko ga pyri gara'yra'ga garemia'nguhete'ga. “Omondo po ti ġa imohina jira'yra'ga rehe,” ei ga ovytyeri pe novĩa, ei Jesus'ga.

⁷ —Igwete ijara'ga gwa'yra'ga mondoi ġa pyri mbapavamo. Ga repi-agame hepiakatuhara'ga ei ojohupe: “Kiro ga ruri ijara'ga ra'yra'ga,” ei ġa. “Avova'ea po ti gagwyrãgwama nehẽ,” ei ġa. “Tijuka ti ga a'ero. Aerẽ po ti nhande ipojoykai yvya nhandejive nehẽ,” ei ġa ojohupe, ei ga. ⁸ Igwete ġa ga pyhygi ga jukavo ga momboa garuva'ga remityma hugwi.

A'ea Jesus'ga e'i ġa pe ojo'java'ea mombe'gwovo.

⁹ Igwete Jesus'ga ei no:

—Marã po ti ijara'ga rekoi a'ero nehẽ? ei ga. Uhu po ti ga ġa jukavo nehẽ gwa'yrava'ea repyga nehẽ, ei ga. Igwete ojipe'ga po ti ga ġa mongoi ġwemityma repiakatuharamo nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁰ Nonhi'igĩ pe me Tupana'ga rembikwatijarukara naerũ? ei ga. Nahã i'ei a'ero:

“Onga apohara'ga japorame onga ita apopyra hepiagi ojipeji ita.

A'ea ġa imombori ipo'rue'yma tiruahũ javo jupe,” e'i.

“Aerẽ akoja jitehe hekoi huvihavamo jara hohe

opyryhetero onga pyhykatuavo,” e'i, ei ga.

¹¹ “Nhandepojoykaharete'ga reki omongo huvihavamo.

Hepiagame nhande nhimomby'ai

nanongara ko pyry hete javo,” e'i ikwatijara, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

¹² A'ea Jesus'ga omombe'u judeus'ġa nduvihava'ġa pe ojo'java'ea. Igwete ġa ga pyhypotari novĩa. A'ereki ġa okwaha reki onhimombe'ua. A'ereki ġa yva'ia repiakatuhara'ġa ja. Onga apohara'ġa ja ko ġa no. A'ereki ġa Jesus'ga mombo pota. Kiro ġa Jesus'ga pyhypotari a'ero novĩa. Emo ġa okyhyji he'yjuhuve'ġa hugwi – kiroki ġa e'i: “Jesus'ga ko Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharamo oko.” Nurã judeus'ġa nduvihava'ġa ga rejari ogwovo.

César'ga rembiapoa itambere'ia
(Mateus 22.15-22; Lucas 20.20-26)

¹³ Aerẽ judeus'ġa nduvihava'ġa fariseus'ġa mondoukari Jesus'ga pyri. Herodes'gareheve'ġa ġa ġa mondoi ga pyri no. “Pemonhi'ĩ te'varuhu ti Jesus'ga tombotegwete ti ga nhandervihavuhu'ga,” ei ġa ġa pe ġa mondo-rame. ¹⁴ Igwete ġa nduri javo Jesus'ga pe.

—Orokwaha ore neremimbo'ekatua. A'ereki a'itituhẽva'ea rupi katu nde eremombe'u, ei ġa ga pe. Nde eremohemba ġa pe nhaporemõ. A'ereki nde nderepojihuvi ġa javo ġa pe. Nde nderekoi huvihava'ġa ndehe jate. A'ereki ahe ojo'jajo'ja nde ve, ei ġa. Erembo'e katu nde Tupana'ga remimbotari-mova'ea rehe. Marã ndereaporoġita a'ero? ei ġa ga pe. César'gareheve'ġa e'i: “Pemondomondo ti itambere'ia César'ga pe nhandervihavuhu'ga pe ga imono'oġukarame,” ei ġa, ei ġa. Marã naerũ? Timondo po nhande ga pe hamo ġa poranduvame nhande ve? Mara'ngu po nde javo timondoyme po ga pe hamo? ei ġa Jesus'ga pe.

¹⁵ Jesus'ga okwahavipe reki ġandeaporoġitate'varuhua.

—Maranuhũrame pe nhinhi'ġa mbote'varuhupotari? ei ga ġa pe. Peru itambere'ia moeda, ei ga.

¹⁶ Igwete ġa heruri a'ero.

—Pemombe'u kiro ji ve a'ero, ei ga ġa pe. Ma'ġa ra'angava agwa? Ma'ġa ndera ġa okwatija inoġa hehe? ei ga.

A'ero ġa ei ga pe:

—César'ga ra'angava, ei ġa. Garera ġa okwatija inoġa hehe no, ei ġa ga pe.

¹⁷ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Pemondoa'ja ti César'ga rembiapoa ga pe a'ero. Tupana'ga rembiapoa ki a'e te pemondoa'ja Tupana'ga pe, ei ga ġa pe.

Yvyakotyve'ġa pe Jesus'ga ei Tupana'ga rembiapoa tonhimondo ti ġa on-hikwava'eġa ga pe javo.

Igwete ġa nhimomby'ai ga rehe onhi'ġatu reki ga javo.

Ombogweravirẽ omanove'ġa nahembirekoa'javi
(Mateus 22.23-33; Lucas 20.27-40)

¹⁸ Aerẽ saduceus'ġa nduri Jesus'ga pyri. Saduceus'ġa ndogweroviari omanove'ġa mbogwerahava novĩa. Igwete ġa nduri Jesus'ga pyri a'ero tihepia ti ganhi'ġatua nhande ve javo. Igwete ġa ei ga pe:

¹⁹ —Jesus, Moisésva'ea okwatija inoġa nhande ve hako. Nahã ahe ei hako:

“Po ga manoi gwa'yre'ymame ġwembirekohẽa mombytavo

gairũ'ga po hẽa rerekoi a'ero hamo,” ei ahe.

“Gaha po ta'y hẽa pe nhiirũva'ea togwereko gwakykwepohara'ġa javo,” ei

Moisésva'ea hako, ei ġa Jesus'ga pe.

²⁰ Oro marã a'ero? ei ġa. Sete ahe onhoirũramõ, ei ġa. Igwete ojihuypyva'ea rembirekoro. Igwete omanorame ahe ndata'yri, ei ġa. ²¹ Igwete aheakoin-dava rembirekoro aherembirekokwerava'ea pavẽi oirũva'ea py'rovo. Igwete

ahe manoi gwa'yre'ymame. Igwete ahe mbyteramo ahe javijitehe kunhangwerava'ea rerekoi, ndata'yri ve omanomo. ²² Jarava'ea na jitehe no, ei ġa ga pe. Seteva'ea gwereko pa ahe ojopy'ropy'rovo novġa omanombava gwa'yre'ymamo. Aerġ kunhangwerava'ea manoi no, ei ġa. ²³ Marġ a'ero? ei ġa Jesus'ga pe. Ma'ġa nembirekoa po ti kunhangwerava'ea rekoi nehġ ahe kwerava'javame nehġ? A'ereki seteva'ea gwereko pa kunhangwerava'ea, ei ġa ga pe.

²⁴ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Tupana'ga nhi'iġa atyvihu ko penhi'iġa, ei ga saduceus'ġa pe. A'ereki pe ndapekwahavihu Tupana'ga rembikwatijarukara. Ndapekwahavi pe Tupana'ga popoakara no, ei ga. ²⁵ Okwerava'japavame po ti ġa nahembirekoa'javi nehġ. Tupana'gapyrive'ġa ja yvagipeve'ġa ja ġa ndekoi ġwembirekoe'ymamo nehġ, ei Jesus'ga ġa pe. ²⁶ Gakwerava pe pe ei, ei ga. Napenhi'iġi pe Moisésva'ea rembikwatijara pe naerŭ? A'ereki Tupana'ga i'yva hugwi ikaja pytera hugwi onhi'iġa mondo Moisésva'ea pe hako, ei ga. A'ero Moisésva'ea ikwatijari Tupana'ga nhi'iġa ojive inoġa. Tupana'ga e'i ahe ve:

“Jihi ko Tupanamo ako.

Abraão'ga ji mbohete.

Isaque'ga ji mbohete.

Jacó'ga ji mbohete,” ei Tupana'ga ahe ve, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

²⁷ Abraão'va'ea manorġ reki Tupana'ga ei Moisésva'ea pe: “Abraão'ġa ji mbohete,” ei ga. Ga nde'i: “Ahe ji mbohete.” A'ereki ġa okoji Tupana'ga pe, ei Jesus'ga. Tupana'ga nhi'iġa atyvi ko penhi'iġa a'ero pe erame omanove'ġa ndokwerava'javi nehġ, ei Jesus'ga saduceus'ġa pe.

Manamo Tupana'ga remimbo'eagwera joheva'ero?

(Mateus 22.34-40; Lucas 10.25-28)

²⁸ Igwete judeus'ġa mbo'ehara'ga ruri. Gwendu ga ġa Jesus'ga monhi'inhi'iġame. “Jesus'ga onhi'ikwepy katu reki ġa,” ei ga oyvyteri pe. Igwete ga ruri javo Jesus'ga pe:

—Jesus, ei ga, manamo Tupana'ga remimbo'eagwera huvihavuhu joheva'ero?

²⁹⁻³⁰ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Moisésva'ea omombe'u ikwatija hako, ei ga. Jara hoheva'ea ko nahġ:

“Israelitas, pehendu katu ti!

Nhandepojoykaharete'ga ko Tupana'ga.

Gaha jate ko nhandepojoykaharetero,” ei ahe, ei ga.

“Pearġ hete tuhġ ti pejipojoykaharete'ga Tupana'ga.

Pearġ hete tuhġ ti ga pejipy'a pe.

Pearġ hete tuhġ ti ga imondovo pejeaporogita imohina ga rehe.

Pearġ hete tuhġ ti ga tako ti ji garemimbotarimova'ea rupi javo.

Pearġ hete tuhġ ti pejirokwa pejikovo ga nhi'ġpo'ruavo,” ei Moisésva'ea, ei Jesus'ga ga pe.

³¹ Moisésva'ea omombe'u hehohyva'ea no, ei ga.

“Penhiarġ pe.

Na jitehe ti pearġ hete pejikotyve'ġa no,” ei ahe, ei ga.

A'ea memei Tupana'ga remimbo'eagwera jara hoheva'ero, ei Jesus'ga ga pe.

³² Igwete judeus'ġa mbo'ehara'ga ei ga pe:

—Na tuhġ. A'itituhġva'ea nde ei ji ve, ei ga. A'ereki gaha jate oko Tupanamo tuhġ. Ahġ ojipe'ġa Tupanamo, ei ga Jesus'ga pe. ³³ Nhande mbatera kwava'eġame ga pe pyry ga pe novġa, ei ga. Emo pyryheteva'ea ga pe ko na: Tiarġ hete tuhġ nhande Tupana'ga nhandepy'a pe hamo, ei ga ga pe.

Tiarō hete tuhē nhande ga nhandekovo garemimbotarimova'ea rupi hamo, ei ga. Tiarō hete nhande ojipe'ga nhanenhiarōhetea javijitehe hamo. A'ereki nhaneremiarōa koji'iete'i pyry Tupana'ga pe nhanerembikwava'eğa hohe, ei ga Jesus'ga pe.

³⁴ Jesus'ga ġwendu onhi'igatua upa. Igwete ga ei ga pe:

—Erenhimongo ġwerī nde Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi kiro, ei Jesus'ga ga pe.

Kirē ojipe'ga ndopojihuva'javi javo Jesus'ga pe a'ero.

Daviva'ea rymymino'ga ko ahepojykaharetero
(Mateus 22.41-46; Lucas 20.41-44)

³⁵ Igwete Jesus'ga ġajatykahavuhupeve'ga mbo'embo'ei okari pe ġa mbojapyakavo. Igwete ga ei:

—Pe'ji ji ve a'ero. Marā ahembo'ehara'ga ei Cristo'ga pe Tupana'ga remimbuhurukara'ga pe ga ko Daviva'ea rymymino'ga javo? ei Jesus'ga ġa pe.

³⁶ A'ereki Daviva'ea tuhē omombe'u nhoġwenonde hako. Nahā ahe ei hako: “Tupana'ga e'i jipojykaharete'ga pe:

‘Eapy ji pyri ekovo huvihavamo,’ ei ga,” ei ahe.

“ ‘Tamongo ti nearōe'ŷve'ga neremimbotarimova'ea rehe.’

A'ea Tupana'ga ei jipojykaharete'ga pe,” ei Daviva'ea ikwatija hako, ei Jesus'ga.

A'ereki Tupana'ga ra'uva Daviva'ea mbo'euka a'ea rehe ikwatijaruka hako, ei ga ġa pe. ³⁷ Daviva'ea e'i Cristo'ga pe jipojykaharete'ga a'ero, ei ga. Ga ko Daviva'ea rymymino'ga jate rūi naerū, ei Jesus'ga onhimombe'gwovo ġa pe ġa mbojapyakavo.

Oarō hete ġa ganhi'iġa a'ero onhimongyheteavo.

Judeus'ga mbo'eharava'ea onhimbohete tehe
(Mateus 23.1-36; Lucas 20.45-47)

³⁸ Igwete Jesus'ga ei ġa mbo'eavo:

—Ahembo'ehara'ga ja rūi ti peko, ei ga. A'ereki ġa onhimbohete hete. Oko hete ġa opipukuhua rehe tajirepia ġa javo, ei ga. Opota hete ġa ojipe'ga nhi'igaturame ojive ima'ēhai pe pe ko orembo'ehara javo ġa pe.

³⁹ Ġajatykahava pype ġa apypotari huvihava'ga apykava rehe. Toryva jara'ga pyri ġa o'u pota toryvi pe oina, ei Jesus'ga ġa pe. ⁴⁰ Opojyka ġa aherembirekokwera'ga mbatera. Igwete ġa nhi'imbukuhui Tupana'ga pe novīa ojipe'ga ti te'i pyry ore ve javo. Hahyva'ea po ti kaitu Tupana'ga imondoi ġa pe a'ero nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

Aherembirekokwerava'ea remimondoa
(Lucas 21.1-4)

⁴¹ Igwete Jesus'ga apygi upa ġajatykahavuhua pype itambere'ia ryru'ia pyri. He'yjuhuve'ga ga gwepia ġa inoġame itambere'ia Tupana'ga pe hyru'ia pype. Imbateheteve'ga he'yi inoġi ipype novīa. ⁴² Nanime imbatere'ŷvehēa ruri aherembirekokwera'hēa. Igwete mokoi'ī hēa inoġi itambere'ia moedas ipype. ⁴³ Igwete Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ga pe:

—Hepejijo aherembirekokwera'hēa repiaga imbatere'ŷvehēa, ei ga ġa pe. Tamombe'u katu ti pe me: Hēaremimondoa koji'i pyry Tupana'ga pe ojipe'ga nemimondoa hohe. ⁴⁴ A'ereki he'yiva'ea ġa omombyta ojive itambere'ia imondorame, ei ga. Hēa ki a'e te mokoi'ī jate gwereko itambere'ia novīa. Emo hēa omondo pa ipype, ei Jesus'ga ġa pe.

13

Judeusva'ea jatykahavuhua mundurupavaḡwama, ei Jesus'ga
(*Mateus 24.1-2; Lucas 21.5-6*)

¹ Jesus'ga horame ḡajatykahavuhua hugwi garemimbo'ehara'ga ei ga pe:
—Jesus, ehapia! Ikatu hete nhandejatykahavuhua, ei ga. Itaruvihavuhua
pyvō ḡa japojapoi po raka'e, ei ga Jesus'ga pe.

² Igwete Jesus'ga ei ga pe:
—Erehapia nde nhandejatykahavuhua novīa? ei ga. Aerē po ti ndojiko-
jikoga'javi ojogwehe itaruvihavuhua nehē. Omonduru pa po ti ḡa ojohug-
wiugwi inoḡa nehē, ei Jesus'ga ga pe.

Hahyheteaḡwama Jesus'gareheve'ḡa pe
(*Mateus 24.3-14; Lucas 21.7-19*)

³ Aerē Jesus'ḡa hoi vvytyruhu pe – perope oliveiras ndyvuhu pe monte das
Oliveiras pe. Pevo ga apygi oina ḡajatykahavuhua rovai pyteri pe. Igwete ḡa
nduvi ga pyri Pedro'ga Tiagova'ea no João'ga André'ga. Jara'ḡa ndovakie'ỹ ḡa
ei Jesus'ga pe:

⁴ —Emombe'u ti ore ve, ei ḡa. Maname po ti ḡa nhandejatykahavuhua
mondurundurupavi inoḡa nehē? Marāva'ea po ti Tupana'ga hepiukari na'ē
ahemomby'ava'ea nehē ira'agwe hekopavame nehē? ei ḡa ga pe.

⁵ Igwete Jesus'ga ei ḡa pe:
—Penhimboko'i ti pejikovo penhimoandyandyja hugwi. ⁶ Aerē po ti ḡa
nduḡanduri onhimongyavo javo tehe nehē. Nhira'āra'āteheavo po ti ḡa ei:
“Jihi ko Cristoramō ako Tupana'ga remimbuhurukaramo,” e'i tehe po ti ḡa
nehē, ei ga. A'ea rehe po ti ḡa he'yjuhuve'ḡa moandyandyi nehē, ei ga. ⁷ Nahā
po ti nehē no. Aerē po ti ḡa imombe'ui nehē: “Ira'agwe ḡa otavuka ḡa pe kiro.
Paivohu ojipe'ḡa tavukari ḡa pe no,” e'i po ti ḡa pe me nehē, ei ga. Tapembojui
ti pejipy'a a'ea rehe, ei Jesus'ga ḡa pe. Na tuhē ti hekoi nehē. Emo po ti
a'ea rupi mbapavakotyva'ea rūi nehē, ei ga ḡa pe. ⁸ Ojipe'ḡa gwyripeve'ḡa
po ti otavukavuka ojipe'ḡa gwyripeve'ḡa pe nehē, ei ga. Omyomyi po ti
yvya avo nehē. Pevo po ti yvya imyimi nehē no. Momina po ti mbatera
i'uhavamo nehē, ei ga. Nahā po ti hahy rambugwe vvyakotyve'ḡa pe nehē,
ei ga. Kunhangwera'ḡa gwa'yra'ḡa mbo'aḡwerĩrame hahy rambugwe ḡa pe.
Na jitehe po ti hahy rambugwe vvyakotyve'ḡa pe nehē mbapava koty nehē
no, ei Jesus'ga imombe'gwovo ḡa pe.

⁹ —Penhimboko'i ti, ei ga ḡa pe. Pe jireheva'ea ḡwaramo po ti
nhiarōe'ỹve'ḡa pe pyhygi pe nderogwovo imohiḡatuhara'ḡa pyri nehē.
Ojatykahava pype po ti ḡa pe nupanupāi nehē, ei ga. Ga po ti pe nderohoi
gwuvihavuhu'ḡa pyri gobernadores'ḡa pyri nehē no ḡa ko Jesus'gareheva'ero
javo nehē. Pevo po ti pe ami a'ero penhimbombe'ukatuavo ḡa pe nehē, ei
ga. ¹⁰ Jireheve'ḡa po ti imombe'umbe'ui na'ē pyryva'ea ojipe'ḡa gwyripeve'ḡa
pe nhaporemō ji mombe'gwovo ḡa pe nehē. Aerē po ti ihoi mbapavako-
tyva'ea apiavo nehē, ei Jesus'ga ḡa pe. ¹¹ Ga po ti pe pyhy pe nderog-
wovo imohiḡatuhara'ḡa pyri nehē. Pe nderohorame tapemomyi ti pejipy'a
penhi'ḡaḡwama rehe nehē marāi po ti ji ḡa pe javo nehē, ei ga ḡa pe. Ihorame
penhi'ḡa apiavo po ti Tupana'ga ra'uva ikwahavukari pe me pe mbo'eavo
nehē, ei ga. A'ero po ti pehe jate rūi pe nhi'ḡi nehē. Tupana'ga ra'uva pe
monhi'ĩ nehē, ei Jesus'ga ḡa pe.

¹² —Gwe'yja'ḡa vehevi po ti ḡa ḡa mondoukari ḡapo pe nehē tojuka ti ḡa
ḡa javo nehē. Jara'ḡa po ti oirū'ḡa mondoukari ḡapo pe nehē, ei ga. Jara'ḡa
po ti gwa'yra'ḡa mondoukari tojuka ḡa javo. Jara'ḡa po ti ḡa nhimonha'ngai
uva'ḡa ndehe ḡa jukavouka nehē, ei Jesus'ga ḡa pe. ¹³ Okouhu pa po ti ḡa pe

ndehe nehë pe jireheva'ero ġwaramo nehë. Po ti pe nhimboitai avuirama pejipohire'yma ji hugwi nehë, a'ero po ti Tupana'ga pe mongoi ojipyri nehë, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

Jesus'ga omombe'u aerëva'ea hahyheteva'ea

(Mateus 24.15-28; Lucas 21.20-24)

¹⁴ Igwete Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe no:

—Aerë po ti pe hepiagi ite'varuhuheteheteva'ea i'ama nehë – pevo po no'amuhūi ramo, ei ga. Tupana'ga noaronhuhū a'ea opohia judeus'ġa jatykahavuhua hugwi a'ea rehe nehë, ei ga. (Kiroki ga onhi'ī kiro ikwatijara pe – tokwaha ti ga a'ea.) Aerë po ti pe a'ea repiagi pevo nehë, ei Jesus'ga ġa pe. Pe hepiagame Judéiapeve'ġa ti toka'nhyka'nhy onhana yvytyruhu pe xamanoyme ti javo nehë, ei ga. ¹⁵ Kiroki ġa oko ongapereuhuva'ea arimo a'ea rupi – tojyvipe ti ġa ogwovo okie'yma onga pype ombatera rerogwovo nehë. Toka'nhymipe ti ġa onhana, ei ga. ¹⁶ Kiroki ġa oporavyky ko pe a'ea rupi – tojivyryme ti ġa onga pe tapy'ynhapira rerogwovo nehë, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁷ —Iporia'i po ti ipuru'ave'ġa a'ea rupi oka'nhygotarame nehë. Iporia'i po ti omoka'mbuve'ġa no gwa'yra'ġa nenonhambotarame nehë, ei ga. ¹⁸ Pe'ji ti Tupana'ga pe a'ero turyme ti akoja hahyva'ea yapohua rupi. A'ereki ahe nonhani gwerevi oka'nhyama a'ea rupi, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁹ Ite'varuhuheteheteva'ea urame po ti hahy hete ġa pe nehë. Nanongara ndogwerekoo'javi Tupana'ga rembiapoagwera jate hako. Aerë po ti ndogwerekoo'javi nanongara nehë no, ei Jesus'ga ġa pe. ²⁰ Hahyheteva'ea po ti tiruahū ranuhū ġa pe nehë, ei ga. Hahyheteva'ea ġwama rehe ojapyakarame Tupana'ga ei hako: “Po ti okombegwe hahyheteva'ea ġa pe nehë, a'ero po ti ġa papavi nehë,” ei ga hako, ei Jesus'ga ġa pe. Tupana'ga nhaġataruhu a'ero ġa ndehe okovo – kiroki ġa ga omo'emo'ē ojive. Nurã ga ei: “Namombegweukari ti ji hahyva'ea ġa pe a'ero nehë,” ei Tupana'ga hako, ei ga imombe'gwovo ġa pe.

²¹ Igwete Jesus'ga ei ġa pe no:

—Po ti ojipe'ġa etehei pe me nehë: “Pehepia. Agwa ko Cristo'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga.” Taperoviari ti ġa a'ero nehë, ei ga ġa pe. Po ti ojipe'ġa etehei pe me nehë: “Pehepia. Cristo'ga ko pevo u.” Taperoviari ti ġa na jitehe no, ei Jesus'ga ġa pe. ²² Aerë po ti ojipe'ġa nduġanduri nehë jihi ko ako Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo javo tehe nehë. Ojipe'ġa po ti ġa nduġanduri nehë no jihi Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharamo javo tehe nehë, ei ga. Ahemonhimomby'ava'ea po ti ġa japojapoi hepiuka nehë timoandyandyi ti ġa javo nehë. Tupana'ga remimo'ēhara'ġa vehevi po ti ġa ġa moandyandyipotari nehë novia, ei ga ġa pe. ²³ Penhimboko'i ti a'ero pejikovo. A'ereki ji amombe'u jipe pe me pe momoranduva tape-moandyandyjukaryme ti ġa javo, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

Jesus'ga rura'javaġwama

(Mateus 24.29-31; Lucas 21.25-28)

²⁴ Igwete Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe no:

—Hahypavirë

“po ti igwevi kwara nehë.

Jahya po ti nombokojahua'javi nehë no”, ei ga.

²⁵ “Jaytata'ia po ti indurundurugi yvaga hugwi nehë.

Yvagipeva'ea po ti iġwyġwymi nehë ipopoakava'ea”, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁶ A'ero po ti yvyakotyve'ġa jirura'java repiagi nehë. Yvaġatiġa pype po ti ji ruri nehë jipopoakahetea pyvõ. Nhirendy'ja hete po ti ji jitua nehë, ei Jesus'ga

ga pe. ²⁷ A'ero po ti ji ei jipyrive'ga pe yvagipeve'ga pe nehē: “Peho ti kiro nhiremimo'ēhara'ga nderua nehē,” a'e po ti ji javo ga pe nehē, ei ga. A'ero po ti ga hoi ga mono'oğa ga nderupava gāgwygagwya hugwi nhaporemo nehē. Gweru po ti ga ga kwara pora hugwi kwara hoa hugwi no tyapyra hugwi nhimbya hugwi no, ei Jesus'ga imombe'gwovo ga pe.

Figoyva figueira ahe mbo'e

(Mateus 24.32-35; Lucas 21.29-33)

²⁸ Igwete Jesus'ga ei gwemimbo'ehara'ga pe no:

—“Maname po ti ihoi japiavo nehē?” pe'ji ko pe ji ve ko. Penhimbo'e ti a'itituhēva'ea rehe figoyva repiaga a'ero, ei ga ga pe. Pe hepiagame figoyva huangy'ria, a'ero pe ei jipi: “Kwaria gweri kiro.” ²⁹ Na jitehe hepiagame hahyheteva'ea po ti pe ei nehē: “Kiro mbapava koty,” ei Jesus'ga ga pe. ³⁰ Amombe'u katu ji pe me, ei ga. Agwamove'ga ndekojirame po ti akoja ihopavi japiavo nehē, ei ga. ³¹ Aerē po ti ahana'ja kwara. Yvya po ti ahana'ja nehē no. Nhirembi'ea ki a'e te okoe'ymi a'itituhēva'ero opopoakaramo avuirama nehē, ei Jesus'ga imombe'gwovo ga pe.

Maname po ti Jesus'ga rura'javi nehē?

(Mateus 24.36-44)

³² Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Ahe ndokwahavi kwara jirura'javame nehē marananime po ti nehē javo, ei ga. Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga ndokwahavi. Ji vehevi Tupana'ga ra'yramo ndakwahavi no, ei ga. Jiruva'ga jate okwaha jirura'jahava, ei ga ga pe. ³³ Penhimboko'i ti. Pejirokwa ti nhinhi'iga rendukatua rehe ji mboha'uva. A'ereki pe ndapekwahavi jirura'jahava, ei ga ga pe.

³⁴⁻³⁶ Igwete ga ei ga pe no:

—Tamombe'u ti pe me jirura'java javijiteheva'ea a'ero, ei ga. A'ereki ji ko onga jara'ga ja – kiroki ga oho ojipe'ga gwyri pe. Ohorame ga ei ojipyrive'ga pe: “Pereko katu ti nhimbatera ji ve jirakykweri,” ei ga ga pe, ei ga. Ga mbojogwetavamo ga ga mboporavykyi a'ero ga mbojogwerekovo. Ojipe'ga pe ga ei: “Mytu'ē me e'ā hepiakatuavo nhironga,” ei ga, ei ga. Ga ndokwahavi reki ijara'ga rura'gwama, ei Jesus'ga ga pe. Po ti hepiakatuhara'ga ndohepiakatui garonga okia ga rura'javame nehē, a'ero po ti ijara'ga hepiagi ga kirame nehē, ei Jesus'ga imombe'gwovo ga pe.

—Na jitehe ji ei pe me a'ero: Pejirokwa ti nhinhi'iga rendukatua rehe, ei Jesus'ga ga pe. A'ereki pe ndapekwahavi jirura'jahava nehē. Mara'ngu po ti ypytunimo jitua nehē ypyhaji katu nehē? ei ga. Mara'ngu po ti ko'e'gatue'yma rupi jitua nehē? ei ga ga pe. Pe nhimboha'uve'ymame po ti ji rura'javi nehē, ei ga. Po ti pe ndapejirokwari nhinhi'iga rendukatua rehe ji rura'javame nehē, a'ero po ti ji hepiagi pejirokware'yma nehē! ei ga. ³⁷ Pejirokwa ti hehe a'ero, a'e ji pe me, ei ga. Poro jitehe ji ei jireheve'ga pe nhaporemo no. Pejirokwa tuhē ti hehe, ei Jesus'ga ga pe.

14

Ojuka pota ahe Jesus'ga

(Mateus 26.1-5; Lucas 22.1-2; João 11.45-53)

¹ Aerē judeus'ga japo'gwerirame toryva ikwava'ēhara'ga nduvihava'ga nhomonhi'igi ojogwerekovo judeus'ga mbo'ehara'ga pavēi. Yapoa rupie'ymi judeus'ga mokōi japo toryva. A'ea rupi memei ga japyakai gwamomhava'ea ruragwera rehe Egitopeve'ga gwya hugwi. Ojipejiva'ea pe ga ei Páscoa. Ojipea rupi toryva rupi ko ga i'ui pāo ndovuriva'ea jipi. Kiro judeus'ga

toryva japoḡwerĩrame ikwava'ēhara'ḡa nduvihava'ḡa nhomonhi'iḡi judeus'ḡa mbo'ehara'ḡa pavēi ojogwerekovo.

—Marã re po ti nhande Jesus'ga pyhynhimimukari ga jukavouka nehē? ei ḡa ojohupe. Mokōi nhande kirame po ti nhande japoukari toryva nehē, ei ḡa. ² A'ea rupi rūi po ti nhande ga pyhygukari he'yjuhuve'ḡa ti tojogwayvay-varyme ga rehe, ei ḡa ojohupe.

*Gweka'vo ahe nhandya Jesus'ga akaḡa rehe
(Mateus 26.6-13; João 12.1-8)*

³ Igwete Jesus'ga rekoi cidade de Betânia pe. Igwete ga i'ui mbatera ijaijauhugwera'ga rongga pe Simão'ga rongga pe. Nanime hēa heruri perfume nhandya hyru'ia pype. He'yjuhu hēa omondo itambere'ia nhandya rehe imombaravipyre'ỹva'ea rehe. Igwete hēa heruri ika'mbiga hovapytymbava heka'voga Jesus'ga akaḡa rehe. ⁴ A'ero jara'ḡa nhimonha'ngai hēa rehe.

—Maranuhũrame hēa jigwaraitehehui nhandya rehe? ei ḡa ojohupe. ⁵ He'yjuhuva'ea itambere'ia trezentos po ḡa ikwepygi hēa pe nhandya rehe ramo. A'ero po hēa imondoi itambere'ia imbatere'ỹve'ḡa pe ramo, ei ḡa. Emo hēa gweka'vopavipe reki Jesus'ga akaḡa rehe, ei ḡa ojohupe.

Igwete ḡa nhimboahivi onhi'iḡahyavo hēa pe. ⁶ Emo Jesus'ga e'i ḡa pe:

—Na hēa rekoi jate. Maranuhũrame pe hēa mbote'varuhu pota? ei ga ḡa pe. A'ereki hēa oko katu katu imbuhua ji ve, ei ga. ⁷ Nane'ymi po ḡa ndekoi pe pavēi imbatere'ỹve'ḡa jipi. Pe ḡa pokopotarame po pe ḡa pokogi jipi. Ji po ti a'ea nakombegwei pe pyri nehē, ei Jesus'ga ḡa pe. ⁸ Nanongara jate hēa gwereko, nanongara hēa ombuhu ji ve. Ji manoa renonde hēa imongyi nhandya jira'oa rehe nhitỹhava rupiaramo, ei ga. ⁹ Tamombe'u katu ti pe me: Yvyakotyve'ḡa pe nhaporemō ti ḡa imombe'ui pyryva'ea ji mombe'gwovo nehē. A'ea rupi ti ḡa hēa mombe'ui nehē no tokwaha pa ti ḡa hēaremimbuhuragwera, ei Jesus'ga ḡa pe.

*Tapyhyguka ti Jesus'ga pe me, ei Judasva'ea
(Mateus 26.14-16; Lucas 22.3-6)*

¹⁰ Aerē Judas Iscariotesva'ea – ahe ko dozeve'ḡa pyteripeva'ea Jesus'ga remimbo'eharava'ea novĩa – kiro ahe hoi ikwava'ēhara'ḡa nduvihava'ḡa pyri. Igwete ahe ei ḡa pe:

—Tapyhyguka ti Jesus'ga pe me, ei Judas Iscariotesva'ea ḡa pe.

¹¹ Igwete ḡa ndoryndoryvamo ahe renduvame.

—Toromondo ti itambere'ia nde ve gapyhygukara ikwepykavamo a'ero, ei ḡa ahe ve.

Aerē ahe jirokwapotari hehe a'ero, marã po ti ji ga pyhygukari ḡa pe javo.

*Jesus'ga o'u ḡwemimbo'eharava'ea pavēi Páscoa rupi
(Mateus 26.17-25; Lucas 22.7-14, 21-23; João 13.21-30)*

¹² Kiro Jesus'ga remimbo'ehara'ḡa nduri Jesus'ga pyri. A'ereki judeus'ḡa oapouka kiro toryva – kiroki a'ea rupi ḡa o'u pão ndovuriva'ea. A'ea rupi jitehe judeus'ḡa ojuka cordeiros Páscoa rupiaramo ti'u javo. Cordeiros jukahava rupi garemimbo'ehara'ḡa nduri Jesus'ga pyri. Igwete ḡa ei ga pe:

—Mome po ti ore hoi Páscoa rupiara imboavujikwea nde i'ui nehē? ei ḡa ga pe.

¹³ Igwete ga ei mokonha'ḡa pe:

—Hepejigwovo cidade pe. A'ero po ti pevove'ga pe novatĩ yhya rerua hyrua pype nehē, ei ga. Peho ti ga reviri. ¹⁴ Ga horame onga pype ti pe'ji onga jara'ga pe, ei ga. Pe'ji ti ga pe: “Nhanembo'ehara'ga e'i nde ve: ‘Mome i'ukava ruvi? Ta'u ti mbatera pevo nhiremimbo'ehara'ḡa pavēi,’ ei ga nde ve.” Peho ti javo

ga pe a'ero, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁵ A'ero ti ga hepiukari pe me i'ukavuhua onga jo'aripeva'ea. Pevo gwereko jipe mesa aheapykava. Pevo ti pemboavujikwe mbatera nhande ve a'ero nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁶ Nahā ga mokonha'ġa mondoukari cidade pe. Igwete ġa hepiapavi garemimombe'ua. Igwete ġa imboavujikweri mbatera inoġa Páscoa rupiara.

¹⁷ Ypytunimo Jesus'ga dozeve'ġa nderohoi pevo ġa nderokiavo. ¹⁸ Igwete ġa i'ui ojopyri upa. Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Amombe'u katu ji kiro pe me: Pepyteripeve'ga po ti ji pyhyguka ji mondovouka ġapo pe nehē, ei ga. O'u ga kiro ji pavēi, ei ga ġa pe.

¹⁹ A'ero ġa ndovy'ari okovo. Onhinanhinani ġa ei ga pe:

—Ji rūi re po? ei ġa ga pe.

²⁰ —Ga ko opymi pāo tyhya pype ji pavēi i'gwovo pepyteripeve'ga, ei Jesus'ga dozeve'ġa pe. ²¹ Kiro po ti ji manoi nehē. A'ereki kiro oho japiavo nhimombe'upyra – kiroki a'ea ahe okwatija ji mombe'gwovo hako, ei ga. Emo tiruahū hete ti ga pe – kiroki ga ji mondouka ġapo pe. Po ga ndojihuvi hamo, a'ero po koji'i pyry ga pe hamo. Tupana'ga po ti ombohahy hete ga pe nehē, ei ga.

Jesus'ga omondo ahe ve pāo vinho reheve

(Mateus 26.26-30; Lucas 22.15-20; 1 Coríntios 11.23-25)

²² Ga i'urame Jesus'ga ipyhygi pāo. Igwete ga nhi'īgi Tupana'ga pe ndepyry hete nde imbuhua ore ve javo. A'ero ga haygwe'rogi ima'ema'eamo ġwemimbo'ehara'ġa pe. Igwete ga ei ġa pe:

—Pepyhy i'gwovo. A'ea ko jira'oa, a'e ji jupe, ei ga.

²³ Aerē ga ipyhygi copo – kiroki gwereko vinho. Igwete ga nhi'īgi Tupana'ga pe ndepyry hete nde imbuhua javo. A'ero ga imondoi ġa pe. Igwete ġa nhaporemō i'ui jugwi a'ero upa. ²⁴ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—A'ea ko jirekoa, a'e ji jupe, ei ga. Aheka'voguka po ti ji jirekoa ġa pe jijjukauka nehē, ei ga. Nahā po ti ji manoi yvyakotyve'ġa ndepyga. A'ereki Tupana'ga e'i ipyahuva'ea mombe'gwovo: “Garekoa reka'vogame po ti ji imombori ġandekote'varuhua ġa hugwi,” ei ga. Nurā jirekoa reka'voga ġwaramo a'iti hete tuhē po ti Tupana'ga imombori he'yjuhuve'ġa ndekote'varuhua ġa hugwi nehē ġwembi'ea rupi nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁵ Amombe'u katu ji pe me: Kiro ti ji nda'apoa'javukari nanongara toryva vinho gwovo pe nderekovo nehē. Aerē po ti nhanderuvihavuhuhetero Tupana'ga japoukari ji ve toryva ġwonga pe yvagi pe nehē. A'ea rupi po ti ji japo toryva nhande ve a'ero nehē hajiheva'ea ipyahuva'ea, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁶ Igwete ġa nhimby'yi Tupana'ga mboheteavo aerē ogwovo monte das Oliveiras pe.

Jesus'ga omomrandu Pedrov'a'ea nahā ti ne'mbe javo

(Mateus 26.31-35; Lucas 22.31-34; João 13.36-38)

²⁷ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Pepohi pa ti pe ji hugwi nehē, ei ga. A'ereki Tupana'ga rembikwati-jarukara omombe'u nhoġwenonde a'ea, ei ga. Ikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'īga hako.

“Tupana'ga e'i:

‘Tajukauka ti ovelhas repiakatuhara'ga nehē,’ ei ga.

‘Ga jukarame po ti ovelhas nhiġwaheġwahemi nehē,’ ei Tupana'ga hako,” ei ga.

Igwete Jesus'ga ei no:

—Pe po ti na jitehe a'ero nehē no. Ga ji jukarame po ti pe nhiḡwahembavi nehē no, ei ga. ²⁸ Emo nhimbogweravirē nhimanoa hugwi po ti ji hoi Galiléiapeve'ḡa gwyri pe jitekovo pe nenonde nehē, ei ga ḡa pe.

²⁹ Igwete Pedro'ḡa ei ga pe:

—Jara'ḡa po ti opohipavipe nde hugwi. Jihi po ti ndapohiraḡwami nde hugwi, ei ga Jesus'ḡa pe novīa.

³⁰ Igwete Jesus'ḡa ei ga pe:

—A'itituhēva'ea ti ji ei nde ve: Kiroḡwe ypytunimo inamutiḡa nhi'iḡa renonde po ti nde ei ji ve nehē: “Ji ndakwahavi Jesus'ḡa.” Trēs po ti nde ea'jaa'javi ji ve nehē. Kirē po ti mokōi inhi'iḡa'javi inamutiḡa nehē, ei Jesus'ḡa ga pe.

³¹ Igwete Pedro'ḡa nhi'iḡahyi ga pe:

—Po ti ḡa ji jukai nde reheve, a'ero po ti ji nda'ei tuhē te a'ea nde ve nehē, ei ga.

A'ea jitehe jara'ḡa ei Jesus'ḡa pe no.

*Jesus'ḡa oko matetḡhava pype Getsēmani pe
(Mateus 26.36-46; Lucas 22.39-46)*

³² Igwete Jesus'ḡa hoi Getsēmani pe. Igwete ga ei ḡwemimbo'ehara'ḡa pe:

—Avo pejuvete pejiapyapyga, ei ga. Taho na'ē ti nhinhi'iḡa Tupana'ḡa pe, ei ga ḡa pe.

³³ Igwete ga ḡa nderohoi Pedro'ḡa Tiagova'ea. João'ḡa ga gweroho no. Kiro omboju hete Jesus'ḡa opy'a. Ndovy'arihu hete ga. ³⁴ Igwete ga ei ḡa pe:

—Jivy'are'yma ji juka ḡwerī, ei ga. Avo ti pepyta pejikire'yma, ei Jesus'ḡa ḡa pe.

³⁵ Hehemo'i ga hoi a'ero. Igwete ga nhinoḡi ojobapyvo onhi'iḡa Tupana'ḡa pe.

—Nde ipotarame terembuhurukari hahyva'ea ji apiavouka, ei Jesus'ḡa ga pe. ³⁶ Apī, ei ga, nde erekwaha imongopava neremimbotarimova'ea rehe. Nurā ji ei nde ve: Terembuhurukari hahyva'ea ji ve a'ero, ei ga. Emo nhiremimbotarimova'ea rupi rūi ti eko. Enhimimbotarimova'ea rupi ti eko, ei Jesus'ḡa ga pe.

³⁷ Kirē ga jivyra'javi ua trēsve'ḡa ndepiaga. Oki pa reki ḡa upa. Igwete ga ei Pedro'ḡa pe:

—Simão Pedro, ei ga. Ereki nde ejupa? Nerenhimomiranami'i'ī nde ejopehyja pe naerū? ei ga ga pe. ³⁸ Tapekiri ti, a'e ko ji pe me ko, ei ga. Penhi'ī ti Tupana'ḡa pe. Pe'ji ti ga pe: “Ore poko ti torokote'varuhupotaryme ti ore,” pe'ji ti Tupana'ḡa pe, ei ga. Peko pota pe Tupana'ḡa nhi'iḡa rupi novīa. Emo Tupana'ḡa pe pokoge'ymame pe napenhimomiranami pete'varuhuro ḡwaramo, ei Jesus'ḡa ḡa pe.

³⁹ Igwete Jesus'ḡa hoa'javi onhi'iḡa Tupana'ḡa pe.

—Nde ipotarame terembuhurukari hahyva'ea ji ve, e'ia'ja ga Tupana'ḡa pe.

⁴⁰ Aerē ga rura'javi trēsve'ḡa pyri. Okipava'ja ḡa upa. A'ereki ura'ja ḡa pe ḡa ndopehyihetea. Nonhi'iḡa'uvi ḡa ga pe a'ero.

⁴¹ Igwete ga hoa'javi onhi'iḡa Tupana'ḡa pe. Aerē ga jivyra'javi trēsve'ḡa pyri.

—Pekirijiuhu pe pejiupa? ei Jesus'ḡa ḡa pe. Kirupi pekiratete, ei ga. Kiro ihoi japiavo ji pyhygukahava. Kiro po ti ḡa ji kwava'eḡi okote'varuhuve'ḡa po pe nehē, ei Jesus'ḡa ḡa pe. ⁴² Pevy kiroḡwe. Pehepia. Kiro ki ga u jipyhygukahara'ḡa. Xaho ga rovatiamo a'ero, ei ga ḡa pe.

*Opyhyguka ahe Jesus'ḡa
(Mateus 26.47-56; Lucas 22.47-53; João 18.3-12)*

⁴³ Jesus'ga nhi'igame gwemimbo'ehara'ga pe kiro Judasva'ea ruri pea rupi – kiroki ahe dozeve'ga pyteripeva'ea garemimbo'eharava'ea novia. He'yjuhuve'ga ahe gweru ojupi. A'ereki xava'eve'ga ikwava'ehara'ga nduvihava'ga no judeus'ga mbo'ehara'ga no – judeus'ga moġitahara'ga nhaporemo ombuhuruka he'yjuhuve'ga Judasva'ea rupi topyhy ti ga Jesus'ga javo. Ga gweru itakyhea'javuhuva'ea mbuahava reheve a'ero. ⁴⁴ Judasva'ea e'i jipe ga pe:

—Tabeija na'e ti Jesus'ga repiuka pe me. A'ero ti pepyhygahy ga rerogwovo, ei ahe ga pe.

⁴⁵ Kiro Judasva'ea ruri a'ero ogwovo Jesus'ga rehei katu.

—Kiro ji ruri nde pyri, ei ahe Jesus'ga pe ombo'ehara'ga pe.

Igwete ahe Jesus'ga beijai. ⁴⁶ Kiro ga Jesus'ga pyhygi a'ero. ⁴⁷ Pevo Jesus'gareheve'ga rekoi o'ama Jesus'ga pavēi. Igwete ga ipyhygi oitakyhea'javuhuva'ea takyti ga javo novia. A'ea ga imondoi ikwava'ehara'ga nduvihavuhugapyrive'ga rehe ga nambi'oga novia. ⁴⁸ Igwete Jesus'ga ei pevove'ga pe:

—Amovahī po ji governo naerū? ei ga. Nurā pe heruruhui itakyhea'javuhuva'ea mbuahava reheve ji pyhyga naerū? ei ga ga pe. ⁴⁹ Nane'ymi ji rekoi pe pavēi nhandejatykahavuhua rokari pe ga mbo'eavo jipi, ei ga. A'ea rupi pe ndajipyhyguhui oji'i. Emo pe ji pyhyguka kiro aherembikwatijaragwera rupi ahenhi'ipo'ruavo, ei Jesus'ga ga pe.

⁵⁰ Igwete Jesus'ga remimbo'ehara'ga pohipavi ga hugwi onhana oka'nhyama. A'ero Jesus'ga pyhyhara'ga ga rerohoi ga rerekovo.

⁵¹ Igwete ipyahuve'ga ruri Jesus'ga reviri. Ojipeji opira ga omongi herua i'arimova'ea jate. Igwete Jesus'ga pyhyhara'ga ga pyhypotari novia. Emo gapiratehea ga opyhy. ⁵² Igwete ga hemi jugwi taka'nhy ti ga hugwi javo. Igwete ga henonhani opire'yma rerogwovo a'ero.

*Jesus'ga oko judeusva'ea moġitaharava'ea rovai pyteri pe
(Mateus 26.57-68; Lucas 22.54-55, 63-71; João 18.13-14, 19-24)*

⁵³⁻⁵⁶ Igwete ga Jesus'ga rerohoi ikwava'ehara'ga nduvihavuhuga ronga pe Caifás'ga ronga pe. Oro Pedro'ga, irupe ga ruri Jesus'ga reviri okari pe ovahema. Pevo ga apygi guardas'ga pavēi ojipe'eavo tata ppyvo.

Igwete ga Jesus'ga rerohoi onga pe. A'ero judeus'ga moġitahara'ga jatykatykapavi ikwava'ehara'ga nduvihava'ga jara'ga pavēi. Gahā tuhē ojatyka jipi henduva judeus'ga nhi'iga ga imbojarame mbatera ojipe'ga ndehe. Igwete judeus'ga moġitahara'ga nhaporemo ojipe'ga ndekari kiro tombojamboja ti ga ite'varuhuva'ea Jesus'ga rehe javo. A'ereki ga ojukauga pota ga. He'yi reki ga novia – kiroki ga u o'mbeo'mbero nahā Jesus'ga rekote'varuhui javo tehe. Emo ndojo'jajo'javi reki ganhi'iga. Nurā gamoġitahara'ga nde'i: “A'iti gamombe'ua. Nurā tijuka ga,” nde'i ga.

⁵⁷⁻⁵⁸ Aerē ojipe'ga po'ami o'mbero ga pe. Igwete ga etehei:

—Orohendu ore Jesus'ga nhi'iga ikwehe, ei ga. “Tamondurunduru ti aġa Tupana'ga ruhava,” e ko ga ikwehe, e'i tehe ga. “Akwaimbae'ga oapo agwa,” ei ga. “Emo mokōi ti ji herokiri japopava irūa nehē – kiroki vvyakotyve'ga ndoapokwahavi,” ei ga, ei ga imombe'uteheavo ga pe novia.

⁵⁹ Emo ganhi'iga vehevi ndojo'javi.

⁶⁰ Igwete Caifás'ga po'ami ua gandovai pyteri pe. Igwete ga ei Jesus'ga pe:

—Marāi nde a'ero ejihe ga imbojambojarame naerū? ei ga. Nerenhi-mombe'uuhui nde ekovo naerū? ei ga Jesus'ga pe.

⁶¹ Jesus'ga nonhi'igi reki upa onhi'ipotare'yma gwaramo. Igwete ga ea'javi Jesus'ga pe:

—Ndehe re koi Cristoramo ereko naerũ Tupana'ga remimbuhurukaramo? Nde ereko nhaneremimbohete'hara'ga ra'yramo Tupana'ga ra'yramo? ei ga. Enhimombe'u katu ti ore ve a'ero, ei ga ga pe.

⁶² —A'ea ko ji. Tupana'ga ji mbuhuruka avo yvya koty, ei Jesus'ga ga pe. Igwete po ti pe ji repiagi nehẽ ji apygame ipopoakaheteve'ga pyri Tupana'ga pyri jitekovo huvihavamo nehẽ, ei ga. Pehepia po ti pe ji rura'javame yvaḡatiḡa pype ua yvya koty nehẽ no, ei Jesus'ga ga pe.

⁶³ Igwete Caifás'ga nhimbohahetei Jesus'ga nhi'iḡa henduvame. Nurã ga imbotararagi opira onhimongouhu ga Tupana'ga'java'ero javo. Igwete ga ei jara'ḡa pe:

—Kirupi tuhẽ ojipe'ḡa nemimombe'ua nhande ve. A'ereki ga tuhẽ e'iuhu ojive, ei ga. ⁶⁴ Pehendu ko pe ganhi'iḡa ko. Onhimongouhu ga Tupana'ga'java'ero, ei ga. Marã po ti nhande ga rerekoi naerũ? Marãi pe ga pe? ei ga jara'ḡa pe.

Igwete ḡa epavi ga pe:

—Oko te'varuhu tuhẽ ga. Tomanpo po ga hamo! ei ḡa.

⁶⁵ Kiro ḡa nyvuni ga rehe. Igwete ḡa hovapiari gareakwara tapy'ynhapira pyvõ. Igwete ḡa kwaḡakwari ga rehe.

—Ma'ḡa okwa nde rehe? Ekwaha ti, ei ḡa ga pe ga rerekomemuamo.

Igwete guardas'ḡa ga rovapetepetegi no.

Ndakwahavi ji Jesus'ga, e'ia'jaa'ja Pedrova'ea

(Mateus 26.69-75; Lucas 22.56-62; João 18.15-18, 25-27)

⁶⁶ A'ea ja okari pe Pedro'ga apygi guardas'ḡa pavẽi ojipe'eavo. Igwete Caifás'gapyrivehẽa ruri. ⁶⁷ Pedro'ga repiagame hẽa ga repiahetei.

—Nde ko Nazarépeve'gapavẽiva'ea Jesus'gapavẽiva'ea, ei hẽa ga pe.

⁶⁸ —A'ea rũi ji! ei Pedro'ga o'mbero. Gara pe nde ei? ei ga hẽa pe.

A'ero ga hoi ahehohava rupi. Nanime inamutiḡa nhi'iḡi. ⁶⁹ Igwete hẽa ga repiagi pevo. Hẽa ea'javi pevove'ḡa pe:

—Agwa'ga ko Jesus'gapavẽive'ga.

⁷⁰ Igwete Pedro'ga ea'javi o'mbero:

—A'ea rũi ko ji!

Aere'ĩ pevove'ḡa ea'javi Pedro'ga pe:

—A'iti nde gapavẽiva'ea. A'ereki nde Galiléiapeva'ea no, ei ḡa ga pe.

⁷¹ Igwete Pedro'ga nhi'iḡahyi ḡa pe:

—A'itituhẽva'ea ji a'e pe me. Ji ndakwahavi tuhẽ akoja'ga, ei ga ḡa pe. Ji mberame pe me po ti Tupana'ga imbohahyi ji ve hamo, ei Pedro'ga ḡa pe novĩa.

⁷² Nanime inamutiḡa nhi'iḡa'javi. A'ero Pedro'ga ikwahava'javi Jesus'ga nhi'iḡagwera ojive. A'ereki opyhyga renonde Jesus'ga omombe'u jipe ga pe javo. “Inamutiḡa nhi'iḡa'java rupi po ti trêš nde ea'jaa'javi ji ve: ‘Ji ndakwahavi Jesus'ga,’” e'i jipe Jesus'ga Pedro'ga mbeaḡwama mombe'gwovo ga pe.

Kiro Pedro'ga ikwahava'javi ganhi'iḡagwera. Omboju Pedro'ga py'a. A'ero ga jehe'ohetei o'ama.

15

Pilatosva'ea eagwera Jesus'ga pe

(Mateus 27.1-2, 11-14; Lucas 23.1-5; João 18.28-38)

¹ Ypyhajive judeus'ḡa moḡitahara'ḡa jatykatykaa'javi ikwava'ẽhara'ḡa nduvihava'ḡa xava'eve'ḡa pavẽi judeus'ḡa mbo'ehara'ḡa pavẽi. Igwete ḡa nhaporemõ ga jatykai nahanahã ti tireko Jesus'ga a'ero javo. Igwete ḡa

Jesus'ga kwarukari ga rerogwovouka governador'ga pyri Pilatos'ga pyri.

² Igwete Pilatos'ga ei Jesus'ga pe:

—Nde ko judeus'ga nduvihavuhetero ereko naerũ?

Igwete Jesus'ga ei:

—Ndehe ko ere poha.

³ Igwete ikwava'ẽhara'ga nduvihava'ga imbojambojatehei Jesus'ga rehe. Emo Jesus'ga nonhi'ĩkwepyygi ga onhi'ĩpotare'yima gwaramo ga pe. ⁴ Igwete Pilatos'ga ea'javi ga pe:

—Nerenhi'igihũ nde ga pe naerũ? ei ga. Erehendu nde ganemimbojaruhua ejihe, ei ga Jesus'ga pe novĩa.

⁵ Emo Jesus'ga nonhi'ĩkwepyygi ga no. Nurã Pilatos'ga nhimomby'ai ga rehe.

Pilatosva'ea ojuka Jesus'ga

(Mateus 27.15-26; Lucas 23.13-25; João 18.39–19.16)

⁶⁻¹¹ Kiro he'yjuhuve'ga nduri javo Pilatos'ga pe.

—Páscoa japo nanani nde cadeiapypeve'ga mbopiro'yi ga mohema cadeia hugwi oreremimbotarimo. Emohemuka ga kiro a'ero, ei ga Pilatos'ga pe.

Igwete Pilatos'ga ei ga pe:

—Tamohemuka ti ga a'ero – kiroki ga pe ga ei judeus'ga nduvihavuhete'ga, ei ga. Ga mohema pe pepota a'ero? ei ga ga pe.

A'ea Pilatos'ga ei he'yjuhuve'ga pe. A'ereki ga e'i oyvyteri pe: “Ik-wava'ẽhara'ga nduvihava'ga onhimyrõ reki Jesus'ga rehe,” ei ga. “Nurã ga ga pyhygukari ga reruruka ji pyri,” ei Pilatos'ga. Nurã ga ei he'yjuhuve'ga pe: “Gamohema pe pepota?” Emo ikwava'ẽhara'ga nduvihava'ga omomymomyi he'yjuhuve'ga Barrabás'ga pe pe'ji javo. A'ea ja Barrabás'ga oko cadeia pype ojipe'ga pavẽi. A'ereki ga otavuka gwuvihava'ga pe. Igwete Barrabás'ga gwuvihava'gareheva'ea jukai. Emo ikwava'ẽhara'ga nduvihava'ga omomyi he'yjuhuve'ga Barrabás'ga pe pe'ji javo Pilatos'ga pe. Nurã ga ega'ei ga pe:

—Barrabás'ga koi emohemuka ore ve, ei ga ga pe.

¹² Igwete Pilatos'ga ea'javi ga pe:

—Oro ga – kiroki ga pe pe ei oreruvihavuhete'ga – marã po ti ji ga rerekoinei naerũ?

¹³ —Ekutuguka ga yva rehe ga mbovyruka tomano ga, ei ga onhi'iga mbuhua ga pe.

¹⁴ —Maranuhũrame ti ji ga kutugukari naerũ? Marã tuhẽ garekote'varuhua naerũ? ei Pilatos'ga ga pe.

Igwaigwavete reki ga onhi'iga mbuhuri ga pe a'ero.

—Embovyruka tuhẽ ga.

¹⁵ Nurã Pilatos'ga Barrabás'ga mohemukari tonhimohẽ ti ga ji rehe javo. Igwete ga Jesus'ga nupanupãukari ipira apopyra pyvõ ga mondovo soldados'ga po pe tokutu ga ga yva rehe a'ero javo.

Soldadosva'ea gwerekomemua Jesus'ga

(Mateus 27.27-31; João 19.2-3)

¹⁶ Igwete soldados'ga Jesus'ga rerohoi okihavuhua pype governador'ga rongaruvihava pype. Igwete ga jara'ga mbuhurukapavi tirekomemua ga javo. ¹⁷ A'ero ga imongiukari ga pe tapy'ynhapiğwağahiva'ea nanongara huvihava'ga omongi javo ga pe. Igwete ga ipovãpovani yhyppoa hatihũva'ea onhatimağatuvã'ea apovo inoğã Jesus'ga akağã rehe ağã huvihava'ga akani-tara javo tehe jupe. ¹⁸ Igwete ga ega'ei ga pe:

—Ejoryjory ti judeus'ga nduvihavuhetero, ei ga ga pe ga rerekomemuamo.

¹⁹ Ojopy'rupy'ru ġa ga akanupanupamo yvyra pyvõ. Onyvunyvũ ġa ga rehe. Igwete ġa nenypy'andurundurugi ga pyri timbohete ga javo tehe. ²⁰ Nahã ġa ga rerekomemui. Aerẽ ġa hekyi igwagahiva'ea ga hugwi gapiretea mongirukara'java ga pe. Igwete ġa ga rerohoi tikutu ga yva rehe kiro javo.

*Okutu ahe Jesus'ga yva rehe ga mbovya
(Mateus 27.32-44; Lucas 23.26-43; João 19.17-27)*

²¹ Kiro ġa Jesus'ga rerohoi cidade hugwi. Nanime Simão'ga ruri cidade pe. Ga ko cidade de Cirenepeva'ero. Alexandre'ga ko gara'yra'ga Rufo'ga pavêi. Kiro Simão'ga ruri nhuhũa hugwi. A'ero soldados'ga herohoukarahai Simão'ga pe yva Jesus'ga jukahava rupiara. ²² Igwete ġa Jesus'ga rerohoi ga rerogwovo yvytyruhua arimo Gólgota arimo. Gólgota pe nhande ei Aheapindava. ²³ Igwete ġa imondoi ga pe vinho mohaġa pavêi mirra pavêi tahahyyme ti ga pe javo novã. Emo ga ndo'ui. ²⁴ Igwete ġa ga noġi yva rehe ga kutukutuga hehe. A'ero ġa ga mbovyri ga mo'ama. Kiro soldados'ga ipyhygi Jesus'ga pira tima'ẽ ti javo. A'ero ġa imombori ita'java'ea dados'java'ea ji koha javo jupe. Nahã ġa ima'ẽi tapy'ynhapira ojohupeupe.

²⁵ Nove horas rupi ġa ga kutugi yva rehe. ²⁶ Igwete ġa ikwatijari ġanemimbojaragwera Jesus'ga rehe. “Agwa'ga ko judeus'ga nduvihavuhuhete'ga,” e'i ikwatijara. Nahã ġa ikwatijari imbojaragwera yva raygwera rehe ikutuga ga arimo yva rehe inoġa.

²⁷ Igwete soldados'ga mokonhava'ea jukai ojipea rehe yva rehe ahe monguva no. A'ereki ahe ko governo movahihũva'ea. Igwete ġa ahe mbojogwovai Jesus'ga rehe ahe mo'ama.

[²⁸ Na tuhẽ Tupana'ga rembikwatijarukara ga mombe'unhoġwenondei hako. A'ereki omombe'u ġanhi'iġa ga pe. “Oko te'varuhu ko ga,” ei ġa ga pe, e'i ikwatijara hako. Na tuhẽ reki ġa ei Jesus'ga pe a'ero.]

²⁹ Igwete ġa – kiroki ġa okwa ga pyvõ – ġa nhakambovavagi ga rerekomemuamo ga mbotegweteavo ga rerekovo. Igwete ġa ei ga pe:

—Eh! Ere tuhẽ nde raikwehe: “Tamondurunduru ti nhandejatykahavuhua mokõi herokia japopava irũa,” ere nde raikwehe novã, ei ġa. ³⁰ Epopoakaro ġwaramo ejy ti yva hugwi a'ero teremanoyme ti, ei ġa Jesus'ga pe ga rerekomemuamo.

³¹ Na jitehe ikwava'ẽhara'ġa nduvihava'ġa ga rerekomemui onhi'iġa ojohupe judeus'ga mbo'ehara'ġa pavêi. Igwete ġa ei:

—Ojipe'ġa ga nomomanoukari. Emo re ki ga omano kiro a'ero! ei ġa ojohupe. ³² E'i tehe ga ojive: “Tupana'ga ji mbuhuruka yvya koty. Ji ko ġanduvihavuhuhetero israelitas'ga nduvihavuhuhetero ako,” e'i tehe ga ojive, ei ġa. Na ga jyvi kiro yva hugwi a'ero, ei ġa. Ga jyvame po ti nhande ga repiagi ga rerovia nehẽ! ei ġa ojohupe.

Igwete ahe Jesus'ga mbotegwetei no – kiroki ahe o'ã yva rehe omanomo Jesus'ga pyri.

*Jesus'ga omano
(Mateus 27.45-56; Lucas 23.44-49; João 19.28-30)*

³³ Ahaji katu igwehetei kwara ipyryrymame. Ypytunahimba hete ġagwyri pe nhaporemõ imonga'aruga. Três horas rupi kwara imbokojahua'javi.

³⁴ Três horas rupi jitehe Jesus'ga onhi'iġa mondoahyahivi Tupana'ga pe.

—Eloí, Eloí, lemá sabactani? ei ga.

A'ea ko: “Tupana, Tupana, ajiko hete ji nde rehe. Maraname nde pohiri ji hugwi?”

A'ea Jesus'ga ei ga pe. ³⁵ Jararamo pevove'ga gwendu ganhi'igahyahiva novia. Emo ga e'i tehe:

—Pehendu. E'i po ga Eliasva'ea pe tuhu ti ga ji pyri ji pokoga javo, e'i tehe ga ojohupe.

³⁶ Igwete ojipe'ga nhani ipyhyga jyruhu'iva'ea imondeva vinho pype tajahiva'ea pype herua. Igwete ga ipimombygi vyvra rehe imbovya imondovo Jesus'ga juru pe topyte ga javo. Igwete ga ei jara'ga pe:

—Tihepia na'ẽ ti Eliasva'ea rura ga mbojyva naerũ, ei ga.

³⁷ Igwete Jesus'ga hapukajahivi omanomo.

³⁸ Nanime gajatykahavuhua pype tapy'ynhapira hovapiakava itararagi mbytera rupi yvatea hugwi ojyva ua vyvvo. ³⁹ Jesus'ga rovai pyteri pe soldados'ga nduvihava'ga ami. Igwete ga hepiagi gamanoa.

—Tupana'ga ra'yra tuhẽ po ahe, ei ga javo.

⁴⁰⁻⁴¹ Irupe kunhangwera'ga hepiagi gamanoa no – kiroki ga ohooho Jesus'ga rupi. Galilíapeve'ga gwyrá rupi ga horame ga hoi ga rupi imondomondovo mbatera ga pe jipi. Ga ko Maria Madalenahẽa Saloméhẽa no Mariahẽa no. Hẽara'yra'ga ko José'ga Tiago'ga no ipyahuve'ga. Ojipe'ga pevo u gamanoa repiaga onhimongyavo no kunhangwera'ga – kiroki ga uhu Jerusalém me Jesus'ga rupi.

Ono ahe Jesus'ga ra'oa ita kwaruhua pype

(Mateus 27.57-61; Lucas 23.50-56; João 19.38-42)

⁴² Kiro ka'aru hete. A'ero judeus'ga imboavujikweri mbatera. A'ereki ga e'i: “Ko'emame ko sábado. A'ea rupi po ti nhande ndiaporavykyi mbatera apovo,” ei ga. ⁴³ Igwete José'ga cidade de Arimatéapeve'ga ndopojihuvi ogwovo Pilatos'ga pyri oporanduva Jesus'ga ra'oa rehe. José'ga ko judeus'ga moğitahara'ga pyteripeve'ga. Ojipe'ga e'i ga pe pyry hete ga javo. Ymya ga Cristo'ga rura pota toko ti ga nhandervihavuhuhetero javo. Igwete ga ndopojihuvi oporanduva Jesus'ga ra'oa rehe.

—Taroho ti Jesusva'ea ra'oa yva hugwi? ei ga Pilatos'ga pe.

⁴⁴ Igwete Pilatos'ga ei ovyteri pe: “A'iti re po ahe manojipei?” Igwete ga ga mbuhurukari ojipyri soldados'ga nduvihava'ga javo ga pe.

—Omano Jesusva'ea a'ero?

⁴⁵ —Omano tuhẽ ko ahe, ei ga imombe'gwovo ga pe.

Henduvame ganhi'iga Pilatos'ga ei José'ga pe:

—Eroho ti ahera'oa a'ero.

⁴⁶ Igwete José'ga hoi ipyhyga tapy'ynhapipyryva herogwovo Jesus'ga ra'oa pyri. A'ero José'ga gara'oa mbojyvi yva hugwi imamana tapy'ynhapira pyvõ. Igwete ga gara'oa rerohoi herokia itaruvihavuhua kwaruhua pype imbogwaipyra pype inoga heja. Igwete ga hovapytymi ikwaruhua itauhua moanhana imohina jurukwari pe. ⁴⁷ Maria Madalena'ga gwepia gara'oa nongava. Mariahẽa gwepia no – kiroki hẽa Tiago'ga yhẽa.

16

Jesus'ga okwera omanoa hugwi

(Mateus 28.1-8; Lucas 24.1-12; João 20.1-10)

¹ Ihopavame kwara sábado rupi gaporavykye'yma rupi, a'ero kunhangwera'ga hoi ipyhyga nhandya'java'ea perfume timongy ti ahera'oa rehe javo. Maria Madalenahẽa hoi Saloméhẽa no Mariahẽa no – kiroki hẽa Tiago'ga yhẽa. ² Ko'emame domingo rupi ga herohoi a'ero itaruvihavuhua kwaruhu pe gara'oa nongai pe. Ypyhajive ga herohoi kwara po'ria rupi. ³ Herohorame ga ei ojohupe:

—Ma'ga po ti ope'a itauhua nhande ve nehẽ imoanhana jurukwara imon-govo nehẽ? ei ga. A'ereki ipohyi hete nhande ve, ei ga ojohupe novĩa.

⁴ Hepiakaturame ga nhimombaragwahavi reki imoanhanipyra rehe itauhua rehe.

—Ope'a jipe ga jugwi ra'e, ja'gwy, ei ga.

⁵ Igwete ga ki ikwaruhua pype. A'ero ga ipyahuve'ga repiagi. Kokoty ga reni ipype. Ipukuhu gapira. Tiğahivuhu hete. Onhimomby'a hete ga ga repiagame okyhyjiavo. ⁶ Igwete ga ei ga pe:

—Tapenhimomby'aa'javi, ei ga. Peheka pe Jesus'ga Nazarépeve'ga – gaha ga ojuka yva rehe oji'i novĩa, ei ga ga pe. Ga okwerava'ja. Avo rui ga rekoikiro. Pehepia ganongavagwera, ei ga kunhangwera'ga pe. ⁷ Hepejigwovo kiro gakwerava mombe'gwovo garemimbo'ehara'ga pe Pedro'ga pe, ei ga ga pe. Pe'ji ti ga pe: “Oho ti Jesus'ga Galiléia pe ga nenonde. Pevo ti ga ga repiagi nehẽ. E'i jipe ga a'ea ga pe ikwehe!” A'ea ti pe'ji Jesus'ga remimbo'ehara'ga pe, ei ga kunhangwera'ga pe.

⁸ A'ero ga ei ikwaruhua hugwi onhana ohyhyipava. A'ereki ga omboju opy'a. Nomombe'ui ve ga Jesus'ga kwerava ojipe'ga pe okyhyjihetero gwaramo.

Jesus'ga ojipiuka Maria Madalena'ea pe
(Mateus 28.9-10; João 20.11-18)

[⁹ Domingo rupi ko'eğatue'yma rupi Jesus'ga kwerava'javi omanoa hugwi. Okweravirẽ ga jipiukari Maria Madalena'hẽa pe ypy – hehã hugwi Jesus'ga ombojipe'ape'a anhağa seteva'ea. Igwete Jesus'ga jipiukari hẽa pe. ¹⁰⁻¹¹ A'ero hẽa hoi Jesus'gapavẽive'ğa pyri tamombe'u ga pe javo. Ojehe'o hete ga upa okoveveuhuro omano Jesusva'ea javo tehe. Igwete hẽa ei ga pe:

—Okwerava'ja ga kiro, ei hẽa. Ahepia ji ga ko, ei hẽa ga pe novĩa.

Emo ga ndogweroviarihu reki hẽanhi'iğa.

Jesus'ga gwupiti mokonhava'ea ogwovo Emaús pe
(Lucas 24.13-35)

¹² Aerẽ mokonha'ğa horame nhu me Jesus'ga jipiukari ga pe ojirojijyita. ¹³ Igwete ga jivyri a'ero imombe'gwovo Jesus'ga remimbo'ehara'ga pe.

—Jesus'ga okwerava'ja kiro, ei ga. Orohepia ore ga ko, ei ga ga pe novĩa.

Emo ga ndogweroviari jitehe ga.

Jesus'ga ojipiuka onzeva'ea pe
(Mateus 28.16-20; Lucas 24.36-49; João 20.19-23; Atos 1.6-8)

¹⁴ Aerẽ mbatera ua rupi Jesus'ga jipiukari onzeve'ga pe no gwemimbo'ehara'ga pe. Igwete ga nhi'iğahyi ga pe.

—Napeangarihu pe heroviare'yma, ei ga. A'ereki pe ndaperoviarihu ga – kiroki ga ji repia ji kweravirẽ, ei ga ga pe.

¹⁵ Igwete ga ei ga pe no:

—Peho ti ojipe'ga gwyrri pe nhaporemo, ei ga. Pemombe'u hete ti pyryva'ea ji mombe'gwovo vvyakotyve'ğa pe nhaporemo, ei ga ga pe. ¹⁶ Po ti ga jikogi ji rehe onhimobatizavouka nehẽ, a'ero po ti ga hoi Tupana'ga pyri okovo avuirama nehẽ, ei ga. Po ti ga ndojikogi ji rehe, a'ero po ti Tupana'ga ei peko te'varuhu pe javo ga pe nehẽ. A'ero po ti ga hoi hahyva'ea ruvihava pype avuirama nehẽ, ei Jesus'ga ga pe. ¹⁷ Kiroki ga ojiko ji rehe – ga pe po ti Tupana'ga japoukari ahemonhimomby'ava'ea nehẽ. Ombojipe'a po ti ga anhağa Diabo'gapyriva'ea ojipe'ga hugwi jipopoakarimo nehẽ. Tupana'ga po ti omongo ganhi'iğa hajiheva'ero nehẽ aherembikwahavipyre'ymamo nehẽ, ei ga ga pe. ¹⁸ Po ti ga ipyhygi mboja nehẽ, a'ea po ti nombote'varuhui ga

momanoukare'yma nehẽ. Po ti ġa i'ui ahejukava'ea nehẽ, ndikwahyi po ti ġa pe nehẽ, ei ga. Po ti ġa pokogi itetirũave'ġa ndehe nehẽ, a'ero po ti ġa nhimohiġatui nehẽ, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

Jesus'ga reroġhava yvaga pype

(Lucas 24.50-53; Atos 1.9-11)

¹⁹ Igwete Jesus'ga ġapoġykaharete'ga nhi'imbavi ġwemimbo'ehara'ġa pe. A'ero Tupana'ga ga rupirukari yvagi pe ga mbuhuruka. Pevo ga apygi oina Tupana'ga pyri ga moiruamo.

²⁰ Aerẽ Jesus'ga remimbo'ehara'ġa hoi Jesus'ga mombe'gwovo ojipe'ġape'ġa gwyrri pe. Igwete Jesus'ga ġapoġykaharete'ga ġa pokopokogi japovouka ahemonhimomby'ava'ea ġa pe. Nahã ga heroviarukari ġanemimombe'ua ojipe'ġa pe a'itituhẽva'ea javo jupe.]

LUCASVA'EA OMOMBE'U JESUS CRISTO'GA O Evangelho de Lucas

Lucasva'ea okwatija Teófilova'ea pe

¹ Kiro ji ikwatijari nde ve, Teófilo, terekwaha hete ti huvihavamo javo. Ojikwe he'yive'ga okwatija imombe'gwovo orerembikwahava nahanahã Cristo'ga oko ojiheve'ga pyteri pe ga mbojikoguka ojihe javo. ² Okwatija ga Jesus'garupive'ga nemimombe'ua – kiroki a'ea ga omombe'u ore ve Jesus'gareheva'ea pe. Ga omombe'u Jesus Cristo'ga rura avo yvya koty garuva ahe pyri no. Ga omombe'u Jesus'ga remimbo'ea ojive no. Ganemimombe'ua he'yive'ga okwatija a'ero.

³ Jihi no, ji ikwahapavi, Teófilo. A'ereki ymyahũ ji anhimbo'e Jesus'ga rura rehe gareporogita rehe no garemimbo'ea rehe no. Ajapyaka ji hendukat-uavo Jesus'garupive'ga ga mombe'urame. Pyry ji ve no ji ikwatijari Jesus'ga rehe terekwaha ti javo. Kiro po ti ji ikwatijapavi Jesus'ga mombe'ukatuavo nehẽ. ⁴ Nahã po ti ji nde mbo'epavi Jesus'ga rehe nehẽ. Ymya nde henduvi Jesus'ga mombe'ua. Kiro po ti ji ikwahaheteukari nde ve ikwatijarame imombe'upava nde ve nehẽ.

Tupana'gapyrive'ga omombe'u João Batistava'ea aragwama

⁵ Ymyahũ Herodesva'ea rekoi israelitas'ga nduvihavuhuro gagwryi pe Judéia pe. A'ea rupi Zacariasva'ea rekoi ikwava'ẽharamo Tupana'ga pe. A'ereki aheremboypya Abiasva'ea. A'ero ahe poravykyi Abiasva'ea rakykwepohara'ga pavẽi gwe'yja'ga jatykahavuhua pype templo pype. Zacariasva'ea rembirekova'ea ko ikwava'ẽharava'ea rakykwepoharamo oko no. Aherera Isabel. ⁶ Ahe memei Tupana'ga reroviahetei ga nhi'ĩpo'rupava Zacariasva'ea Isabelva'ea pavẽi. Ahe oko katu jipi.

—Pepyrý pe, ei Tupana'ga ahe ve a'ero.

⁷ Ahe ndata'yri. Ahe jogwerekoypyrame Isabelva'ea ndata'yri. Aerẽ ahe memei ixava'e, a'ero kaitu ahe ndata'yri.

⁸ Kiro Zacariasva'ea poravykyi gwe'yja'ga jatykahavuhua pype templo pype Abiasva'ea rakykwepohara'ga pavẽi jara'ga py'ruavo ikwava'ẽharamo. ⁹ Ojopy'rupy'ru ga imbokaita incenso perfume apopyra Tupana'ga pe jipi ojatykahavuhua pype. A'ero kiro Zacariasva'ea herohoi perfume apopyra imbokaita Tupana'ga pe. ¹⁰ Ahe imbokairame he'yjuhuve'ga nduvi onhi-mongyavo okari pe ojatykahavuhua pyri templo pyri onhi'ĩga Tupana'ga pe.

¹¹ Kotihĩ Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga jipiukari ua o'ama Zacariasva'ea pyri. Perfume apopyra kaihava pyri ojohukoty rũi ga ruri Zacariasva'ea imbokairame perfume apopyra hehe. ¹² Zacariasva'ea py'a oko tehe ga repiagame. Okyhyji hete ahe ga hugwi. Oyvyteri pe ahe ei: “Marã po ti ji rekoi nehẽ naerũ?” ei ahe.

¹³ A'ero Tupana'gapyrive'ga ei:

—Terekyhyji, ei ga Zacariasva'ea pe. A'ereki Tupana'ga gwendu katu nde nhi'ĩgame ga pe. Nurã po ti nde ra'yramo enhimbirekohẽa pe Isabelhẽa pe nehẽ, ei ga Zacariasva'ea pe. João ti pemondo inoğa gareraramo peja'yra'ga reraramo, ei ga. ¹⁴ Ga arame po ti nde vy'ari ejoryjoryvamo nehẽ. He'yjuhuve'ga po ti ovy'a gworygworyvamo nehẽ no.

¹⁵ —Aerẽ po ti Tupana'ga ei ga pe nehẽ: “Huvihava ko ga.” Nahã po ti Tupana'ga ei ndera'yra'ga pe nehẽ, ei Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga. Nurã

po ti pe ndoryndoryvamo nehẽ. Ndo'ui po ti ga vinho nehẽ. Ojipe'ia no ahemboheagwryva'ea po ti ga ndo'ui nehẽ. Tupana'ga ra'uva po ti ndojipe'ai ga hugwi ga pojkavo nehẽ ga arypyrame nehẽ ga nhimomboakaramenehẽ no.

¹⁶—Gaha po ti e'i israelitas'ga pe nehẽ: “Penhi'ĩpo'rua'ja ti Tupana'ga,” e po ti ga nehẽ. A'ero po ti he'yive'ga Tupana'ga nhi'ĩpo'rui ojikoga ga rehe nehẽ ndehe ko orepojkaharetea javo ga pe, ei Tupana'gapyrive'ga.

¹⁷—Ndera'yra'ga po ti oho nhandepojkaharete'ga renonde nehẽ, ei ga Zacariasva'ea pe. Ymyahũ Tupana'ga ra'uva opojyka Eliasva'ea ahe moiruamo ga mbopopoaka, ei Tupana'gapyrive'ga. Na jitehe po ti Tupana'ga ra'uva ndera'yra'ga pojkai ga moiruamo ga mbopopoaka nehẽ. A'ero po ti ndera'yra'ga akwaimbae'ga mbo'embo'ei nehẽ. “Pearõ ti peja'yra'ga.” A'ea po ti ga ei ga arõukara'java ga pe nehẽ, ei ga. Kiroki ga ndokoi Tupana'ga nhi'iga rupi – gahã po ti ga ombojapyaka katu nehẽ. Pyryve'ga ja po ti ga oko a'ero gweaporoğitakaturu nehẽ. Nahã po ti ndera'yra'ga ga mboavujikweri Tupana'ga pe nehẽ toko ti ga Tupana'gareheva'ero javo. O'arame nahã po ti ga reko'i nehẽ, ei Tupana'gapyrive'ga Zacariasva'ea pe.

¹⁸—Marã po ti ji heroviari tayri'ga rehe nehẽ? ei Zacariasva'ea. A'ereki ji jixava'e nhirembirekohẽa pavẽi, ei ahe.

¹⁹ A'ero Tupana'gapyrive'ga ei ahe ve:

—Jirera ko Gabriel. Jihi Tupana'gapyriva'ea jitekovo ga pyri jipi, ei ga Zacariasva'ea pe. Gaha Tupana'ga ji mbuhurukari nde pyri emombe'u ti Zacarias'ga pe javo. A'ero ji ruri imombe'ukatuavo nde ve pyryva'ea. ²⁰ Nahã po ti ndera'yra'ga, a'e ko ji nde ve ko, ei ga Zacariasva'ea pe. Aerẽ Tupana'ga erame po ti ji'eagwera apiavo ihoi nehẽ, ei Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga. Nde ndereroviari reki ji'ea, ei ga. Nurã po ti nde nerenhi'iga'javi nehẽ, ei ga. Ji rendu ti! Ndera'yra'ga arirẽ jate po ti nde nhi'iga'javi nehẽ, ei ga Zacariasva'ea pe.

²¹ Ojatykahavuhua pyri templo pyri Zacariasva'ea re'yja'ga nduvi okari pe Zacarias'ga ti tohẽ jugwi kiro javo. Ovytyteri pe ga ei: “Maraname ga nohemuhũ naerũ ore ve?” ei ga onhimomby'avo.

²² Aerẽ ahe hemame gajatykahavuhua hugwi ua ga pyri tegwete ganhi'ihava ga pe. A'ero ga ei:

—Marağatu ga nonhi'iga'javi? ei ga. Po Tupana'ga gwepiuka mbatera ga pe, ei ga.

A'ereki opoa pyvõ ahe nhi'inhi'ipotari ga pe. Nohema'javi ve reki ahenhi'iga ahe hugwi. A'ero ga hoi ogwovo.

²³ Aerẽ Zacariasva'ea poravykya'javi ojatykahavuhua pype templo pype. Mbohapyra te ahe kiri oporavykyavo. Oporavykypavirẽ ahe jivyri ogwovo gwonga pe.

²⁴ Aerẽ Zacariasva'ea rembirekova'ea Isabelva'ea puru'aro. Isabelva'ea ndohoi gwonga hugwi. Cinco ahe jahya mondoi ohoe'ymame gwonga hugwi. Ahe e'i:

²⁵—Ji poko Tupana'ga. A'ereki ga ombuhu jira'yra'ga ji ve nhirembireko'ga pe no, ei ahe. Ymya ga ji jai nanderayri javo. Kiro po ti ga nde'ia'javi ji ve nehẽ, ei ahe.

Tupana'gapyrive'ga omombe'u Jesus'ga aragwama

²⁶ Oporu'arame seis Isabelva'ea jahya mondoi. A'ea rupi Tupana'ga ojipyryve'ga mondoukari Gabriel'ga cidade de Nazaré pe – perope Galiléiapeve'ga gwyrri pe. ²⁷ Pevo Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga hoi ogyva imombe'gwovo Tupana'ga nhi'iga Mariava'ea pe. Akwaimbae'ga ndogwerekoi ve ahe.

—Hehã ti tahembireko tuhẽ Daviva'ea rymymino'ga pavẽi nehẽ José'ga pavẽi nehẽ, ei ahepo'ria.

Mariava'ea nahembirekoi ve Joséva'ea pavẽi Tupana'gapyrive'ga rurame Mariava'ea pyri. ²⁸ Kiro Tupana'gapyrive'ga ruri Mariava'ea pyri javo ahe ve:

—Ejoryjory ti, ei ga. A'ereki Tupana'ga omombyry nde ve okovo nde pyri. Koji'i Tupana'ga imombyryvi nde ve kunhangwera'ga pe hohe, ei ga Mariava'ea pe.

²⁹ Omyi Mariava'ea py'a Tupana'gapyrive'ga imombe'urame ahe ve. Oyvyteri pe ahe ei: “Marağatu ga ei ji ve ra'e?” A'ea ahe ei ojapyakavo hehe ikwahave'yma. ³⁰ A'ero Tupana'gapyrive'ga ei:

—Maria, ei ga ahe ve. Terekyhyji! A'ereki Tupana'ga imombyryvi nde ve. ³¹ Ji rendu ti! Ndepuru'a po ti nde nehẽ, ei ga. A'ero po ti nde eja'yra'ga mbo'ari nehẽ, ei ga Mariava'ea pe. Jesus emondo ti inoğa gareraramo. ³² Huvihavuhu hete po ti ga nehẽ, ei ga. Nhandepojykaharete'ga Tupana'ga koji'i ipopoaka hete ga hohe pa. Jesus'ga pe po ti ga ei nehẽ jira'yra'ga. Tupana'ga tuhẽ po ti ga mongoi nehẽ eko ti huvihavuhetero javo. Nahã po ti ga huvihavuhetero ġwamonhava'ea py'rovo Daviva'ea py'rovo nehẽ, ei Tupana'gapyrive'ga. ³³ Nane'ymi jipi po ti ga rekoi Jacóva'ea rakykwepohara'ga nduvihavuhetero gwe'yja'ga nduvihavuhetero nehẽ. Avuirama po ti ga rekoi huvihavamo nehẽ, ei Tupana'gapyrive'ga Mariava'ea pe.

³⁴ Kiro Mariava'ea ei:

—Akwaimbae'ga ndajirerekoi ve, ei ahe Tupana'gapyrive'ga pe. Ma po ti ji puru'aro nehẽ naerũ? ei ahe ga pe.

³⁵ A'ero Tupana'gapyrive'ga ei ahe ve:

—Pyry hete Tupana'ga ra'uva. Tupana'ga ipopoaka hete ojipe'ga hohe pa. Aerẽ po ti gara'uva jyvi ua nde pyri nehẽ. Opopoakara pyvõ po ti Tupana'ga tayri'ga mondoi nde pype a'ero nehẽ. Nahã po ti ga ndera'yra'ga apoi nde ve nehẽ, ei ga Mariava'ea pe. Nurã ombo'aramo po ti ndera'yra'ga pyryhetero nehẽ. “Tupana'ga ra'yra'ga,” e po ti ga ga pe nehẽ, ei ga ahe ve.

³⁶ —Ji rendu ti! ei ga ahe ve. Erekwaha nde eje'yjahẽa Isabelhẽa. Hẽa ipuru'a no. Iğwaiĩ hẽa kiro a. Ymya ga ei: “Ndata'yri tuhẽ hẽa.” Nahã ga ei. Emo seis hẽa omondo jahya opuru'aramo. Kiro po ti hẽa gwa'yra'ga mbo'ari nehẽ. ³⁷ A'ereki Tupana'ga pe ahã onhimiva'ea, ei ga imombe'gwovo.

³⁸ A'ero Mariava'ea ei Tupana'gapyrive'ga pe:

—Ji ko Tupana'gareheva'ea. Na ti ji puru'aro a'ero nehẽ ganhi'iğa rupi nehẽ – kiroki a'ea nde eremombe'u ji ve, ei ahe ga pe.

A'ero Tupana'gapyrive'ga hoi ahe hugwi.

Mariava'ea oho Isabelva'ea repiaga

³⁹ Aerẽ Mariava'ea herekokatui ombate'ria. Kotihĩ ahe herohoi yvytyruhua rupi Judéiapeve'ga gwyri pe yvytyruhupeve'ga gwyri pe ogwovo pevove'ga cidade pe. ⁴⁰ Pevo Zacariasva'ea rongga pe ahe hoi ogwovo Isabelva'ea pyri.

—Kiroğwe ji ruri, ei ahe Isabelva'ea pe.

⁴¹ A'ero Isabelva'ea ra'yrava'ea Isabelva'ea avykyi aheyvyteri pe ahe Mariava'ea nhi'iğa renduvame. Kiro Tupana'ga ra'uvapyryva ruri Isabelva'ea pyri ahe pojyako. ⁴² Nurã Isabelva'ea nhi'iğa hahyahi hẽa erame:

—Koji'i Tupana'ga imombyryvi nde ve kunhangwera'ga pe hohe, ei Isabelva'ea Mariava'ea pe. Aerẽ po ti Tupana'ga imombyryvi ndera'yra'ga pe nehẽ no. ⁴³ Nde ko jipojykaharete'ga yhẽa reki. Kiro po ti nde ga mbo'a

nehē. A'ero nde huvihava. Jihi okoteheva'ea ko ji. Emo nde erejo jitehe ji repiaga! ei ahe Mariava'ea pe onhimomby'avo. ⁴⁴ Nenhi'iga ji henduvame kotihī jira'yra'ga roryroryvamo ji avykyavo jivyteri pe ko, ei ahe Mariava'ea pe. ⁴⁵ Pyry hete nde ve. A'ereki nde Tupana'ga nhi'iga rerovia na tuhē po ti a'ero nehē javo, ei Isabelva'ea Mariava'ea pe. Tupana'ga po ti nopiriani tuhē onhi'iga nde ve nehē, ei Isabelva'ea.

Mariava'ea ombohete Tupana'ga

⁴⁶ A'ero Mariava'ea ei:
—Ambohete tuhē ji Tupana'ga jipojykaharete'ga jipy'a pe.
Huvihavuhu ko nde epyryvamo, a'e ji ga pe.

⁴⁷ Tupana'ga ji mbohoryory ojihe, ei ahe.

Jivyteri pe ji jiroryrory.

A'ereki ga nhimbopiro'yharamo oko.

⁴⁸ Ji ko gareheva'ero, ei ahe. Ji rendu ti! Kiro ji ndakotehea'javi reki.

A'ereki ga ji repia katu ji moka'nhyme'yma.

Nurā kiro po ti vvyakotyve'ga epavi nehē
pyry hete hēa pe javo ji ve, ei Mariava'ea.

⁴⁹ A'ereki Tupana'ga ipopoakaheteve'ga ji poko hete.

Anhimomby'a ji ga rehe.

Pyry hete tuhē ga.

⁵⁰ Nane'yimi ga ga arōhetei ga pokoga

– kiroki ga ganhi'iga rupi oko ga mbohetepepa.

Oporogwety ga gānda'yra'ga ganymymino'ga no

– kiroki ga ganhi'iga rupi oko ga mbohetepepa.

Oporogwety ga ganamonha'ga no

– kiroki ga ganhi'iga rupi oko ga mbohetepepa, ei Mariava'ea.

⁵¹ Ga okwahavuka opopoakara.

Ombokwaki'o ga onhimboheteve'ga.

⁵² Ga omombo huvihava'ga

tapekoa'javi ti huvihava kiro javo ga pe.

Okoteheve'ga ga omongouka reki

eko ti huvihavamo kiro javo ga pe, ei Mariava'ea.

⁵³ Ga omondo pyryva'ea imbatere'yve'ga pe.

Imbateve'ga ga omondouka reki ojihugwi.

Gapojate oho a'ero.

⁵⁴ Tupana'ga nomoka'nhymi onhi'igagwera ojiheva'ea pe israelitasva'ea pe.

Oko ga gwembi'ea rupi ahe pokoga, ei Mariava'ea.

⁵⁵ Ymyahū ga nhi'igatui nhaneramonhava'ea pe Abraãova'ea pe.

Aerē ga nhi'igatui aherakykwepoharava'ea pe israelitasva'ea pe.

“Nane'yimi ji pe pokogi jipi,” ei Tupana'ga ahe ve.

“Penymymino'ga po ti ji ga pokogi nehē no,” ei ga. Na tuhē reki.

Nomoka'nhymi ga ahe pokoga.

Ga po ti nhande pokogi nehē no, ei Mariava'ea.

Nhanenymymino'ga po ti ga ga pokogi nehē no.

Ganymymino'ga po ti ga ga pokogi nehē no, ei Mariava'ea.

⁵⁶ Kirē Mariava'ea trēs jahya mondoi gwerevi opytavo Isabelva'ea pyri.
Aerē ahe jivyri ogwovo gwonga pe.

João Batistava'ea o'a

⁵⁷ Kiro Isabelva'ea ra'yra'va'ea ahava. A'ero ahe gwa'yra'va'ea mbo'ari.

⁵⁸ Aherongapypeve'ga okwaha ahere'yja'ga pavēi Tupana'ga pyryhetea ahe

ve ga ahera'yrava'ea mbo'arukaro ġwaramo ahe ve. A'ero ġa ndoryndoryvamo Isabelva'ea pavēi.

⁵⁹ Sete tay'riva'ea kiri o'arirē. Ko'emame aherakwanhapi'ria kytihava. A'ero ġande'yja'ġa nduri hepiaga. Tay'riva'ea rehe ġa inombotari ahereraramo ahepo'ria rera Zacarias po ti garera nehē javo. ⁶⁰ A'ero ahe'yembora ei:

—Ahā te! Poi rūi po ti garera nehē. Garera po ti João nehē, ei Isabelva'ea.

⁶¹ A'ero ġa ei ahe ve:

—Maraname nde ei nahā? Ndogwerekoi ndere'yja'ġa a'ea gwera, ei ġa.

⁶² Opoa pyvō ġa ei tay'riva'ea po'ria pe marāva'ea nde erepota garera naerū javo. ⁶³ A'ero Zacariasva'ea poeruri peru ti ji ve ikwatijahava javo. A'ereki ahe nonhi'iġi. Ga imondorame ikwatijahava ahe ve, ahe ikwatijari inoġa: “Garera ko João.” Ga nhimomby'apavi aherera repiaga.

⁶⁴ Kiro kotihī Zacariasva'ea nhi'iġa'javi a'ero.

—Pyry hete Tupana'ga, ei ahe ga mboheteavo.

⁶⁵ Zacariasva'ea nhi'iġame ahekotyve'ġa kyhyjipavi. Hehe ġa nhomonhi'inhi'iġi imombe'gwombe'gwovo pa vytyvytyruhupeve'ġa pe nhaporemō Judéiapeve'ġa pe. ⁶⁶ Kiroki ġa ġwendu Zacariasva'ea mombe'ua tay'riva'ea mombe'ua no – ġa nhaporemō ojapyaka hehe. A'ero ġa ei:

—Tayri'ga po ti oko huvihavuhuro a'ero nehē! ei ġa.

A'ereki Tupana'ga popoakahetea oko tay'riva'ea rupi.

Zacariasva'ea omombe'u gwa'yrava'ea

⁶⁷ Tay'riva'ea po'ria Zacariasva'ea, ahe kiro Tupana'ga ra'uva ahe pojykai. A'ero ahe imombe'ui Tupana'ga rembikwahavukara javo:

⁶⁸ —Timbohete ti nhandepojy kaharete'ga israelitas'ġa pojy kaharete'ga Tupana'ga!

A'ereki ga uhu nhande pokoguka ojiheva'ea pokoguka nhande mbopiro'yavouka, ei Zacariasva'ea.

⁶⁹ Ga ombuhuruka ipopoakaheteve'ga toko ti ga ġambopiro'yharamo javo.

Garamonhava'ea ko Daviva'ea Tupana'gareheva'ea, ei Zacariasva'ea.

⁷⁰ Ymyahū hete Tupana'ga omombe'u jipe ipopoakaheteve'ga rura pyryva'ea pe onhi'iġa mombe'uharava'ea pe.

A'ero Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea garura mombe'ui nhaneramonhava'ea pe.

⁷¹ Ahe e'i: “Tianembopiro'y ti ipopoakaheteve'ga nhanearōe'ŷve'ġa hugwi nehē.”

A'ea Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea ei nhaneramonhava'ea pe Tupana'ga remimbotarimova'ea mombe'gwovo, ei Zacariasva'ea.

⁷² A'ereki ymyahū Tupana'ga e'i hete nhaneramonhava'ea pe:

“Amombyry po ti ji pe me

imoka'nhyme'yma nhinhi'iġa Abraãova'ea pe nehē,” ei Tupana'ga, ei Zacariasva'ea.

⁷³ Ymyahū Tupana'ga onhi'ĩ nhaneramonhava'ea pe Abraãova'ea pe, ei Zacariasva'ea.

⁷⁴ Abraãova'ea pe ga ei:

“Ambopiro'y po ti ji nderakykwepohara'ġa ġa'arōe'ŷve'ġa hugwi nehē.

A'ero ti ġa toko nhinhi'iġa rupi ji mboheteavo okyhyjie'yma nehē,” ei Tupana'ga.

⁷⁵ “Nane'y mi ti nderakykwepohara'ġa toko pyry okovo jireheva'ero ji mboheteavo okokatuavo jipi nehē,” ei Tupana'ga nhaneramonhava'ea pe, ei Zacariasva'ea imombe'gwovo ġa pe.

⁷⁶ —Tapihã, ei Zacariasva'ea gwa'yrava'ea pe.
 Nde ypy ti ereho Tupana'ga renonde nehẽ
 imboavujikwea ga pe garura renonde nehẽ.
 Nurã po ti ga ei nde ve nehẽ
 ereko ti nde nhinhi'iga mombe'uharamo nehẽ javo.
 Gaha oko ojipe'ga hohe pa Tupana'ga, ei Zacariasva'ea gwa'yrava'ea pe.
⁷⁷ Nde po ti eremombe'u pyryva'ea Tupana'ga nhi'iga gareheve'ga pe ga
 moğitavo nehẽ.
 A'ero po ti nde ei ga pe nehẽ:
 “Uhu po ti ipopoakaheteve'ga nhande mbopiro'yavo nhanderekote'varuhua
 hugwi nehẽ.
 A'ereki ga a'ea omombo nhande hugwi ikwahava'jave'yma.”
 A'ea po ti nde ei ga pe nehẽ, ei Zacariasva'ea gwa'yrava'ea pe.
⁷⁸ Nahã po ti nehẽ. A'ereki Tupana'ga omombyry nhande ve nhande repi-
 akatuavo.
 Opyryvamo gwaramo po ti ga ipopoakaheteve'ga mbuhurukari nhande pyri
 yvaga hugwi nehẽ.
⁷⁹ Urame po ti ipopoakaheteve'ga ei ikwahavuka nhande ve nehẽ.
 “Pejiko ti ji rehe imomboruka pejikote'varuhua ji ve.
 A'ero po ti ji pe nderohoukari yvagi pe
 pe mombytavo avuirama Tupana'ga pyri nehẽ.
 A'ero po ti pe ndapehoi hahyva'ea ruvihava pype nehẽ.”
 A'ea po ti ga ei ikwahavuka nhande ve nehẽ.
 A'ereki nhande ndikwahavi nhandekote'varuhuavo
 nhandekyhyjiavo hahyva'ea ruvihava hugwi okovo ga ja
 – kiroki ga oho ypytuna rupi.
 “Mome po pehea?” ei ga ikwahave'yma.
 Ipopoakaheteve'ga po ti ikwahavukari nhande ve
 imbokojahuavo nhaneakaği pe inoğatuavo nhandepy'a
 ji rupi po ti pe hoi yvagi pe nehẽ javo, ei Zacariasva'ea gwa'yrava'ea pe.
⁸⁰ Aerẽ tay'riva'ea nhimomboakari oky'rahu'iro Zacariasva'ea ra'yrava'ea.
 Pyry hete tuhẽ tay'riva'ea reaporoğita okovo. Aerẽ oyvuakarama ahe ruvi
 ongae'yi me upa. Aerẽ ahe oje'yja'ga moğitai israelitas'ga moğitai Tupana'ga
 nhi'iga rehe.

2

Jesus'ga aragwera *(Mateus 1.18-25)*

¹ João Batistava'ea arirẽ César Augustova'ea oko huvihavuhuro tuhẽ ro-
 manova'ea. A'ero ahe ei ogwyripeve'ga pe nhaporemõ ga mondovouka
 ikwatijaruka gãndera. ² A'ea rupi ga hoypyri ikwatija. A'ea rupi Cirênio'ga
 oko governador'ga Síriapeve'ga gwyri pe. ³ Ga nhaporemõ ga hogahoi
 gwamonhava'ea cidade pe gwamonhava'ea aragweri pe imondovo gwera.
⁴ Nurã Joséva'ea hoi cidade de Nazaré hugwi. Ogwyrã hugwi ahe hoi
 Galiléia hugwi ogwovo. Judéiapeve'ga gwyri pe ahe hoi cidade de Belém me
 – perope ymyahũ Daviva'ea o'a Joséva'ea ramonhava'ea. ⁵ Nurã pevo Belém
 me Joséva'ea hoi imondovo gwera Mariava'ea pavêi.
 Mariava'ea aherembirekoruama, ymyã ahe ipuru'a okovo. ⁶ Kiro
 aherã'yrã'ga ahava reki ahe vahemame pevo. ⁷ A'ero ahe gwa'yrã'ga
 mbo'ari upa. Gaha aherã'yrypyã. Ahe ga mamağatui tapy'ynhapira pyvõ
 ipukuhuva'ea pyvõ ga mondovo ga noğa yuranuhũã poitava pype – perope ga

omondo mbatera yuranuhûa pe. A'ereki ahã ahe ve ahekihava pevo ãanonga pype. Nurã yuranuhûa rokaja pype Mariava'ea ombo'a gwa'yra'ga.

Ovelhas repiakatuharava'ea Tupana'gapyrive'ga pavêi

⁸ Belém kotyi ve ga nduvi nhuhû me ovelhas repiakatuhara'ga. Gwepia katu ãa ovelhas he'yjuhuva'ea ypytunimo okovo.

⁹ Kotihĩ hete nhandepojykaharete'gapyrive'ga Tupana'gapyrive'ga jipiukari ãa pe yvaga hugwi. Nhandepojykaharete'ga rendy'jandy'java imbokojahupavi ãa pe. Ohyhyi ãa okyhyjiavo. ¹⁰ A'ero Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga ei ãa pe:

—Tapekyhyji te, ei ga ãa pe. Ji rendu ti! Ajo ji tamombe'u Tupana'ga nhi'iga pe me pyryva'ea pe me, ei ga. Henduvame horyory pa hete po ti ãa nehê pegwrypeve'ga israelitas'ga. ¹¹ Kiro ji imombe'ui pe me pyryva'ea. Ga o'a ko nhandepojykaharete'ga Cristo'ga. Ga ko pembopiro'yharamo oko, ei ga. Daviva'ea cidade pe ga ari ko. ¹² Kiro ji ga mombe'ukatui pe me. Nurã po ti pe mbaragwahavi ga rehe nehê ga rekaramo nehê. Yuranuhûa poitava pype po ti pe ga repiagi nehê. Tapy'ynhapira pyvõ hêa ga mamani ga noãa ipype, ei Tupana'gapyrive'ga ãa pe.

¹³ Kotihĩ he'yjuhuve'ga yvagipeve'ga jipiukari yvaga hugwi Tupana'gapyrive'ga pyri. Ga ko Tupana'gapyrive'ga soldados'ga'jave'ga. Tupana'ga mboheteavo ga ei:

¹⁴—Kiro yvagi pe hete yvagipeve'ga ombohete Tupana'ga tayri'ga rehe, ei ãa. Yvaga gwyrã yvya koty kiro u katu pa vyvakotyve'ga py'a no tayri'ga rehe. A'ereki Tupana'ga hory ãa ndehe, ei Tupana'gapyrive'ga.

¹⁵ Onhi'imbavirê Tupana'gapyrive'ga jivypavi ogwovo ojiupia yvagi pe. Ga horame ovelhas repiakatuhara'ga ei ojohupe:

—Tupana'ga ombuhuruka ãa nhande pyri ikwahavuka nhande ve ipita'ngive'ga ara. He xaho pevo cidade de Belém me ga repiaga a'ero nehê, ei ãa.

¹⁶ A'ero ãa ovelhas rejari nhuhû me onhana pea rupi ua Belém me. Pevo ãa ga rekari ga repiaga a'ero Mariava'ea reheve Joséva'ea reheve. Ipita'ngive'ga ãa ga repiagi yuranuhûa poitava pype.

¹⁷ Ga repiagame ovelhas repiakatuhara'ga imombe'umbe'upavi Tupana'gapyrive'ga nhi'iga.

—“Belém me pepojykaharete'ga Cristo'ga ari pembopiro'yharamo,” ei ga tayri'ga mombe'gwovo, ei ovelhas repiakatuhara'ga.

¹⁸ Onhimomby'a pa ãa – kiroki ãa ãwendu ãanhi'iga. ¹⁹ Mariava'ea reki ahe japyakapavi hehe oyvyteri pe. Nomoka'nhymbavi ahe.

²⁰ Aerê ovelhas repiakatuhara'ga jivyri ogwovo ãwenymbava pyri Tupana'ga mboheteavo.

—Pyry hete Tupana'ga, ei ãa. Gaha ahe mbojiko ojihe. A'ereki ga okwahavuka tayri'ga ara nhande ve. A'ero nhande tayri'ga repiagi reki. Tupana'gapyrive'ga omombe'u katu nhande ve, ei ãa Tupana'ga mboheteavo.

Jesus ko garera

²¹ Aerê sete tayri'ga kiri o'arirê. Kiro Mariava'ea garakwanhapi'ria kytiukari Joséva'ea pavêi. Jesus ahe inoãi gareraramo ga rehe. A'ereki Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga e'i jipe: “Eno ti gareraramo ga rehe Jesus.” A'ea ga e'i Mariava'ea pe ahe ra'yre'ymame.

Gweroho ahe Jesus'ga gwe'yjava'ea jatykahavuhu pe

²²⁻²⁴ He'yiva'ea quarenta okirirê Mariava'ea gwa'yra'ga rerohoi cidade de Jerusalém me Joséva'ea pavêi tihepiuka ti ga Tupana'ga pe javo. A'ereki

ymyahũ Tupana'ga e'i Moisésva'ea pe ikwatijaruka ahe ve nahã kunhangwera'ga ti toko gwa'yrypyve'ga arirẽ nehẽ javo.

“He'yiva'ea quarenta okira rupi ti hẽa tojikwaku gwa'yra'ga arirẽ,” ei Tupana'ga ikwatijaruka.

“Quarenta okirirẽ mokõi ti hẽa togweru ji pyri pykahu'ia ikwava'eğa ji ve. Herekoe'ymame pykahu'ia mokõi ti hẽa togweru pykahua'java'ea ra'yra ji ve nehẽ.

A'ea rupi po ti ji ęa mombyryvi a'ero nehẽ,” ei Tupana'ga Moisésva'ea pe ikwatijaruka.

E'i ga no:

“Akwaimba'eva'ea ojihuvypyva'ea jiapoa tuhẽ ęanenybava.

Akwaimbae'ęa ojihuvypyve'ęa jiapoa tuhẽ no ęanda'yrypyve'ęa.

Nurã ti ęa tombuhu ojihuvypyve'ęa ojihuvypyva'ea reheve ji ve nehẽ,” ei Tupana'ga Moisésva'ea pe ikwatijaruka.

Nurã Moisésva'ea rembikwatijara rendukatuavo ęwaramo Mariava'ea gwa'yra'ga rerohoi cidade de Jerusalém me ojikwakupavame. Ogwyripeve'ęa jatykahavuhua pype templo pype ahe gwa'yra'ga rerohoi pykahu'ia reheve. Ovahemame ahe mokõi imondoi pykahu'ia ikwava'ẽhara'ga pe.

—Ekwava'ẽ ti Tupana'ga pe, ei Mariava'ea Joséva'ea pavẽi ga pe. Xako ti Tupana'ga rembikwatijarukara rupi, ei ahe.

—Kwa, ei ga ahe ve ikwava'eğa.

²⁵ Nanime Tupana'ga ra'uva Simeãova'ea reruri ahewyripeve'ęa jatykahavuhua pype templo pype. Oko katu Simeãova'ea Tupana'ga rendukatuavo. Jerusalém me ahe ruvi. Ymya Simeãova'ea e'i: “Ymya ji ei garura pota: Aerẽ po ti ga ruri nehẽ – kiroki ga onogatu nhandepy'a nehẽ israelitas'ęa py'a nehẽ, a'e ji,” ei ahe. A'ereki ymya Tupana'ga ra'uva opojoyka Simeãova'ea. ²⁶ A'ero i'ei ahe ve: “Nde manoe'ymame po ti Tupana'ga Cristo'ga repiukari nde ve nehẽ. Gaha Tupana'ga ombuhu toko ti ga nderuvihavuhuhetero javo,” e'i Tupana'ga ra'uva ymya ahe ve.

²⁷ Kiro Tupana'ga ra'uva Simeãova'ea reruri ahe rerovahema ahewyripeve'ęa jatykahavuhua pype templo pype a'ero. A'ea rupi Mariava'ea tayri'ga reruri ga rerovahema pevo Joséva'ea pavẽi tihepiuka ti ga Tupana'ga pe nhandekovo Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi javo.

²⁸ Kiro Simeãova'ea Jesus'ga pyhynhyrõi opoti'a rehe ga mondovo ga noęa. Tupana'ga pe ahe ei ga mboheteavo:

²⁹ —Jipojoykaharetero ndepyry hete nde.

Eremombe'u katu ko nde ji ve, ei ahe.

Na ti ji manoi kiro a'ero.

A'ereki jipy'a u katu kiro, ei ahe.

A'ereki nde ere'e ji ve ejiheva'ea pe:

“Nde manoe'ymame po ti ji ga repiuka nde ve nehẽ.” Nahã nde ei.

³⁰ Kiro ji ga repiagi tuhẽ.

Ga po ti ore mbopiro'yi okovo nenhi'ięa rupi.

³¹ Gaha nde eremongo

eko ti ęambopiro'yharamo javo ga pe, ei Simeãova'ea.

Yvyakotyve'ęa po ti gwepia pa ga nehẽ

ga ko nhanembopiro'yharamo oko javo.

³² Ji rupi ahe oho Tupana'ga pyri javo,

gaha po ti oko hyapehava ja hepiuka ndeviara judeus'ęarũive'ęa pe gentios'ęa pe nehẽ, ei ahe.

Ore ko ndereheva'ero israelitasva'ero.

Ore mboheteuka po ti ga nehẽ, ei Simeãova'ea Tupana'ga pe.

³³ Onhimomby'a Jesus'ga yembora Joséva'ea pavẽi Jesus'ga mombe'ua renduvame.

³⁴ —Tupana, ei Simeãova'ea Tupana'ga pe. Emombyry ti José'ga pe Mari ahẽa pe no tayri'ga pe no, ei ahe.

Mariava'ea pe Simeãova'ea ei:

—Ji rendu ti! ei ahe Jesus'ga yembora pe. Agwa'ga ko ji amombe'u kiro nde ve ndera'yra'ga. Ymyahũ Tupana'ga ei ga mombe'gwovo: “Nahã po ti ga pe nehẽ. Ga rehe po ti jara'ga nduri ji pyri he'yive'ga israelitas'ga nehẽ xako ti gareheva'ero javo. Nduri po ti jara'ga ji pyri ga rehe jave'yma he'yive'ga israelitas'ga nehẽ. Ga po ti ndokopotari gareheva'ero nehẽ,” ei Tupana'ga. “Tohepiuka ti ga jireaporoğita ga pe nhaporemo nehẽ. A'ero po ti he'yive'ga nhi'ite'varuhui ga pe okote'varuhuro ga pe nehẽ. ³⁵ Nahã po ti ndera'yra'ga pe nehẽ tomboukwaha ti ga he'yive'ga ndeaporoğita nehẽ,” ei Tupana'ga, ei Simeãova'ea Mariava'ea pe. Ndehe, ei ahe Mariava'ea pe, hahy hete po ti nde ve nehẽ no, ei Simeãova'ea ahe ve.

³⁶⁻³⁸ Simeãova'ea nhi'imbevame nanime Anava'ea ruri ahe pyri. Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea Anava'ea. Fanuelva'ea ahepo'ria. Nurã ahe Aserva'ea rakykwepoharamo. Sete ahe ombokwara'a gwembirekova'ea rerekorame. Aerẽ ahe omano Anava'ea hugwi. Nahembirekoa'javi Anava'ea a'ero. Aerẽ kiro he'yi ahe imbokwara'ara'ari oitenta e quatro anos ahe imbokwara'ari. Igwaivĩ hete ahe. Nane'ymi ahe hoi oje'yja'ga jaty kahavuhua pype templo pype. Ipye ahe ndo'ui onhi'iğa Tupana'ga pe ypytunimo arimo no tambohete ji ga javo.

Kiro ahe ruri Mariava'ea pyri Joséva'ea pyri no ahe Jesus'ga rerekorame ipype.

—Ndepyry hete nde, ei Anava'ea Tupana'ga pe. A'ereki nde erembuhu tayri'ga Cristo'ga, ei ahe Tupana'ga pe.

A'ero ahe hoi tayri'ga mombe'gwombe'gwovo Jerusalémmeve'ğa pe – kiroki ga ombopiro'yhara'ga rura pota tuhu ti ga javo.

—Uhu nhanembopiro'yhara'ga, ei Anava'ea ga pe nhaporemo imombe'gwovo.

Ojivy Mariava'ea cidade de Nazaré pe

³⁹ Mariava'ea onhi'ipo'ru pa Tupana'ga nhandepojy kaharete'ga Joséva'ea pavẽi – kiroki Tupana'ga nhi'iğa Moisésva'ea okwatija. Aerẽ ahe jivyri ogwovo ogwryri pe Galiléia pe. Ocidade pe ahe hoi Nazaré pe.

⁴⁰ Pevo tayri'ga nhimomboakari Jesus'ga. Oata'i ga. Pyry hete tuhẽ gareaporoğita. Okwaha pa ga. Tupana'ga imombyryvi ga pe.

Jesus'ga oko gwe'yjava'ea jaty kahavuhu pe

⁴¹ Ano nanani Jesus'ga yembora oho Jerusalém me gapo'ria pavẽi. “Ti'u toryvi pe Páscoa pe pevo ojipe'ğa pavẽi,” ei ahe. “Timoka'nhymyme ti Tupana'ga pyryvagwera nhande ve. A'ereki ymyahũ Tupana'ga ombogwavuka nhaneramonhava'ea pyvõ ahera'yrypyva'ea jukaukare'yma,” ei ahe. ⁴² Nurã ahe hoi ano nanani Jerusalém me i'gwovo toryvi pe.

Kiro ahe hoa'javi Páscoa repiaga Jesus'ga vojarame. Doze anos Jesus'ga imbokwara'ari kiro. Jesus'ga rerogwovo ojupi ahe hoi ovahema i'gwovo toryvi pe.

⁴³ Aerẽ Páscoa mominirẽ ahe jivyri pehea rupi ua gwonga pe. Opyta Jesus'ga Jerusalém me. Ahe ndokwahavi reki ga pytarame. ⁴⁴ “Po ga ruri nhandere'yja'ga ndupi,” ei ahe ua. “Po nhanerembikwahave'ğa ndupi ga ruri,” ei ahe. A'ereki he'yive'ga ojivy Jerusalém hugwi pea rupi ua gwonga

pe. Ndokiri ve ahe mbytera rupi ve. Ka'arugame ahe ei: “Mome po ga rekoi naerũ?”

Oje'yja'ga ma'õ me ahe ga rekarekari novĩa onhimbikwahave'ga ma'õ me no. ⁴⁵ Ga repiag'ymame ahe jivyri Jerusalém me a'ero ga reka. ⁴⁶ Dois okirirẽ ahe ga repiagi ogwyripeve'ga jatyahavuhua pype. Ahegwyripeve'ga mbo'ehara'ga ma'õ me ga apygi ga nendukatuavo. Tupana'ga nhi'iga rehe ga ombo'e.

—Marã po? Emombe'u katu ti ore ve, ei gambo'ehara'ga Jesus'ga pe.

A'ero Jesus'ga imombe'ukatui ga pe. Kirẽ ga ei ga pe:

—Marã po? Pemombe'u katu ti ji ve kiro, ei Jesus'ga ga pe.

⁴⁷ Onhimomby'a pa reki garenduve'ga ga okwaha hete Tupana'ga nhi'iga javo.

⁴⁸ Ga repiagame ga'yembora nhimomby'ahetei Joséva'ea pavẽi.

—Pi'a, ei Jesus'ga yembora Jesus'ga pe. Maranameuhũ nde orepy'a momynhuhũ? Ndavy'ari ji nderuva'ga pavẽi nde rekaramel! Momeuhũ ga? oro'e ore nde ve.

⁴⁹ A'ero Jesus'ga ei ahe ve:

—Maraname pe ji rekari? Po ji rekoi avo jiruva'ga ronga pe hamo nhande-jatykahavuhu pe. Avo Tupana'ga nhi'iga rupi ji rekoi. Ndapekwahavi naerũ? ei ga ahe ve.

⁵⁰ Ndokwahavi tuhẽ reki ahe gwa'yra'ga ea Mariava'ea Joséva'ea pavẽi. A'ero ahe ei ovyteri pe: “Marãi ganhi'iga ga erame po ji rekoi jiruva'ga ronga pe hamo? Maraname ga ei a'ea?” ei ahe ovyteri pe.

⁵¹ Kiro ga jivyri o'yembora rupi Joséva'ea rupi ua cidade de Nazaré pe. Opyta ga upa aheronga pe okovo ahenhi'iga rupi jipi. Ga'yembora ojapyaka ovyteri pe ga'ea rehe. Nomoka'nhyimi ahe.

⁵² Aerẽ Jesus'ga imbokwara'ara'ari. Igwaigwavete Jesus'ga reaporogitakaturu. Okwaha pa ga okovo. Jyvuaka ga kiro onhimomboakaruhuavo. Tupana'ga oarõ hete ga. Yvyakotyve'ga ga arõ hete no.

3

João Batistava'ea remimombe'ua

(Mateus 3.1-12; Marcos 1.1-8; João 1.19-28)

¹⁻² Aerẽ João Batistava'ea pe Zacariasva'ea ra'yrava'ea pe Tupana'ga imbuhurukari onhi'iga imombe'gwovouka ahe ve.

—Emombe'u ti nhinhi'iga ga pe, ei Tupana'ga João Batistava'ea pe.

Tupana'ga nhi'iga renduvame João Batistava'ea ruvi ongae'yi me upa.

Tupana'ga imbuhurukaramel onhi'iga João Batistava'ea pe Tibério César'ga he'yjuhuve'ga nduvihavuhuro tuhẽ oko. Kiro César'ga he'yi quinze anos gwerĩ imbokwara'ari ganduvihavuhuro. Pôncio Pilatos'ga ko governador'ga Judéiapeve'ga gwyri pe. Herodes'ga omondomondo Galiléiapeve'ga gwemimbotarimova'ea rupi gagwyri pe. Herodes'ga irũ'ga Filipe'ga. Filipe'ga omondomondo Ituréiapeve'ga gwemimbotarimova'ea rupi gagwyri pe. Omondomondo ga Traconitespeve'ga gagwyri pe no. Lisâniás'ga ko omondomondo Abilenepeve'ga gwemimbotarimova'ea rupi gagwyri pe. Tibério César'ga gwereko pa ga ganduvihavuhuro okovo.

A'ea rupi ikwava'ẽhara'ga nduvihavuhu'ga ko Anás'ga Caifás'ga pavẽi.

A'ea rupi kiro João Batistava'ea pe Tupana'ga imbuhurukari onhi'iga imombe'gwovouka emombe'u ti nhinhi'iga ga pe javo. ³ Nurã João Batistava'ea hoi gagwyri pe nhaporemu rio Jordão rembeyvira rupi imombe'gwovo hete Tupana'ga nhi'iga ga mbo'eavo.

—Pepohi tuhē ti pejikote'varuhua hugwi, ei ahe. Perojijyjijyi ti pejea-poroḡita pejikokatuavo Tupana'ga nhi'iḡa rendukatuavo. A'ero po ti ji pe motizai yhya pype rio pype nehē, ei ahe. A'ero po ti Tupana'ga imombohetei pendekote'varuhua pe hugwi nehē imoka'nhyama nehē, ei João Batistava'ea ḡa pe ḡa moḡitavo.

⁴ Ymyahū Isaiásva'ea ko Tupana'ga nhi'iḡa mombe'uharava'ea. Isaiásva'ea João Batistava'ea mombe'u nhoḡwenonde. Isaiásva'ea e'i ikwatija hako:

“Hahyahi po ti ganhi'iḡa

ga erame ḡa mbo'eavo ongae'yi me nehē,” ei Isaiásva'ea.

“E'i po ti ga nehē:

‘Pemboavujikwe ti pehea huvihava'ga pe

tuhu ti ga nhande pyri javo.

Pembohupi katu ti pehea ga pe,' e po ti ga nehē,” ei ahe javo ḡandeaporoḡita rerojijyja pe nhandepojoykaharete'ga rura renonde.

⁵ “‘Omoypehỹ ti Tupana'ga nhyvyapỹapynuhũa ḡwaimbya nehē,' e po ti ga nehē.

‘Ombo'gwy'gwyruru po ti ga jvy'gwavy'gwajuhua vvytyra reheve imbojo'jakatuavo nehē.

Omohiḡatu po ti ga pehea nhikotĩkoti'ĩuhua nehē imondovo nehē.

Onoḡatu po ti ga nhyvyapỹapy'ndiuhua pea rupi nehē.

⁶ Tupana'ga po ti gwepiuka vvyakotyve'ḡa mbopiro'yhara'ga nehē,' e po ti ga nehē.”

A'ea Isaiásva'ea ei ymyahū ikwatija hako João Batistava'ea nhi'iḡa mombe'unhoḡwenondeavo hako.

⁷ Kiro João Batistava'ea ruvi ongae'yi me ogwovo rio Jordão rembeyvyri. A'ero he'yjuhuve'ḡa nduri onhimono'ono'oḡuhũavo João Batistava'ea pyri tianemobatiza ti javo ahe ve. A'ero João Batistava'ea ei ḡa pe:

—Tiruahū pendeaporoḡita! Pe'euhu pe pejohupe pejikokatupotare'yma ḡwaramo. Pe'e pe: “Haite! Xaho João Batista'ga pyri tianemobatiza ti ga. Nurã po ti Tupana'ga nonhimonha'ngaa'javi nhande rehe nehē. Ndahahyi po ti nhande ve a'ero nehē.” Nahã pe pe'e, ei João Batistava'ea. Maraname pe ehui nanongarava'ea naerũ? Pe tuhē penhimbo'e nava'ea rehe, ei João Batistava'ea ḡa pe.

⁸ —Ji a'e pe me: Po pe ndapepotari hahyva'ea Tupana'ga nhimonha'ngarame pe ndehe, a'ero ti peko katu, ei João Batistava'ea. Tapembopogwea'javi ti pejite'varuhua pejikovo. Pe pohirame jugwi po ti Tupana'ga ei pe me nehē: “Ndovy'ari ḡa okote'varuhua rehe kiro opohia jugwi herojijyita ojeaporoḡita. Nanhimonha'ngaa'javi ji ḡa ndehe a'ero.” Nahã po ti Tupana'ga ei pe me a'ero nehē, ei João Batistava'ea ḡa pe.

—Tape'ei ti pejiyvyteri pe: “Abraãova'ea nhaneramonhamo oko. Tupana'ga oarõ hete Abraãova'ea. Nurã po ti Tupana'ga nonhimonha'ngai nhande rehe nehē.” A'ea ti tape'ei. A'ereki Tupana'ga ndokoi reki Abraãova'ea rymymino'ḡa ndehe ḡa ndekote'varuhurame. Po Tupana'ga ojipe'ḡa pota, a'ero Tupana'ga oapo kwaha aḡa ita Abraãova'ea rymyminoro ḡa mongovo, ei João Batistava'ea ḡa pe.

⁹ Kiro João Batistava'ea imombe'ui ojo'java'ea ḡa pe. Ga mbo'eavo ga ei:

—Akwaimbae'ga ombogwa ḡwerĩ jykwa'ria pyvõ tambo'aruka javo. Po i'yva ndogwerekoi yva'ikatua, a'ero po ti ga imbo'ari imondovo tata pype nehē. Na jitehe Tupana'ga pe nderekoḡwerĩ pe momboa tata pype hahyva'ea ruvihava pype pe pohire'yma ḡwaramo pejikote'varuhua hugwi pejikokatue'yma, ei João Batistava'ea ḡa pe imombe'gwovo.

¹⁰ João Batistava'ea renduvame ḡa ei ahe ve onhimongyavo:

—Marã po ti ore rekokatui a'ero nehẽ?

¹¹ A'ero ahe ei ġa pe:

—Kiroki ga gwereko mokõi tapy'ynhapira – gaha ti tomondo ojipeji herekoe'ÿve'ga pe. Kiroki ga gwereko mbatera – gaha ti tomondo herekoe'ÿve'ga pe to'u ti ga javo. Nahã ji ei pe me pemondo ti javo, ei ga ġa pe.

¹² Kiro itambere'ia mono'ono'õhara'ġa nduri João Batistava'ea pyri. Omono'oġuhũ ġa itambere'ia governo pe. Ga uhu tianemobatiza ti João Batista'ga javo.

—Nhanembo'eharamo emombe'u ore ve, ei ġa ga pe. Marã po ti ore rekokatui a'ero nehẽ? ei ġa.

¹³ A'ero ahe ei ġa pe:

—Penhi'ïpo'ru ti penduvihava'ġa. Ganhi'iġa rupi te ti pemono'ono'oġatu itambere'ia ahe hugwi, ei ahe. Tape'ei ti ahe ve: “Koji'i ti embuhu ji ve.” A'ea ti tape'ei, ei João Batistava'ea ġa pe.

¹⁴ Kiro soldados'ġa nduri João Batistava'ea pyri no. Ahe ve ġa ei:

—Oro ore, marã po ti ore rekokatui nehẽ? ei ġa.

A'ero ahe ei ġa pe:

—Tapepojykai ti ojipe'ġa itambere'ia ġa hugwi. Tapenupanupãi ti ġa ġaitambere'ia rerohoahae'yma nehẽ. Tape'ei ti ojipe'ġa pe: “Pembuhu ti ore ve itambere'ia. Po pe napembuhuri ore ve, a'ero po ti ore imbojari pe ndehe nehẽ.” Tape'mbei ti javo nanongara pe ġa mongyhyjiavo imbuhuruka pejive. Pejoryjory ti peitambere'ia rehe – kiroki a'ea penduvihava'ġa imondoï pe me peporavykya repyra, ei ahe ġa pe.

¹⁵ João Batistava'ea renduvame ġa epavi oyvyteri pe: “Mara'ngu po João Batista'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga Cristo'ga? Ga tuhẽ po,” ei ġa oyvyteri pe ipota garura. ¹⁶ A'ero João Batista'ga ei ġa pe:

—Uhu po ti ga nehẽ – kiroki ga ji hohe hete huvihavuhuhetero ġwaramo, ei João Batistava'ea. Ji ki a'e te ako tehe. Jih opomobatiza yhya pyvõ jate. Nahã ji ikwahavukari ġa pe pepohira pejikote'varuhua hugwi pendeaporogita rerojijya reheve pendekokatua reheve. Gaha po ti pe pojykauka Tupana'ga ra'uvapyryva pe aerẽve'ga nehẽ. Nahã po ti ga pendekote'varuhua mombigukari pe mombyryvuka nehẽ, ei João Batistava'ea ga mombe'gwovo ġa pe.

¹⁷ Kiro João Batistava'ea imombe'ui ojo'java'ea ġa pe. Ga mbo'eavo ga ei:

—Trigo jara'ga gwereko japira mbovevehava opo pe tamboveve ti ji japira trigo hugwi javo, ei João Batistava'ea imombe'gwovo. Omono'ono'õ po ti ga oapoa trigo inhaġa hyrua pype nehẽ. Japira po ti ga imbokai tata pyvõ nehẽ. Ndogwevi po ti tata upa nehẽ, ei João Batistava'ea.

—Na jitehe po ti jhoheheteve'ga huvihavuhuhete'ga imboja'oja'ogukari pyryve'ġa okote'varuhuve'ġa hugwi okovo pyryve'ġa pojykaharetero nehẽ, ei João Batistava'ea ġa pe. “Tuhu ti pyryve'ġa ji pyri yvagi pe upa avuirama nehẽ,” e po ti jhoheheteve'ga nehẽ. “Toho ti okote'varuhuve'ġa ji hugwi ogwovo tata pype hahyva'ea ruvihava pype opytavo pevo avuirama nehẽ ojivrye'yma,” e po ti jhoheheteve'ga nehẽ, ei João Batistava'ea Cristo'ga mombe'gwovo ġa pe.

¹⁸ Ojipea rehe he'yiva'ea rehe João Batistava'ea ġa mbo'embo'ei. Nahã ahe imombe'ukatui pyryva'ea Jesus'ga mombe'ua ġa pe.

¹⁹ Ojikwe João Batistava'ea onhi'iġahy Herodes'ga pe. Herodes'ga omondomondo Galiléiapeve'ġa ġwemimbotarimova'ea rupi ġagwyri pe. Herodiashã rehe Herodes'ga irũ'ga rembirekohã rehe João Batistava'ea onhi'iġahy ga pe. Herodes'ga tiruahũ ranuhũ. Nurã João Batistava'ea ei ga pe:

—Nane'yimi nde ereko te'varuhu. Kiro nde neirũ'ga rembirekohẽa rereko no. Gwia ahe ndoapoi te ite'varuhuva'ea, ei João Batistava'ea ga pe.

²⁰ Koji'i Herodes'ga tiruahũ a'ero. A'ereki kiro ga João Batistava'ea momboruka cadeia pype.

João Batistava'ea omobatiza Jesus'ga
(Mateus 3.13-17; Marcos 1.9-11)

²¹ Cadeira pype Herodes'ga João Batistava'ea momborukare'ymame ahe he'yive'ga mobatizapavi. Ahe Jesus'ga mobatizai no. A'ea rupi Jesus'ga nhi'igame Tupana'ga pe Tupana'ga ipe'ai yvaga. ²² Tupana'ga ra'uva jyvi yvaga hugwi Jesus'ga rehe. Inamburo gara'uva nhimbotei ua Jesus'ga rehe. Yvaga hugwi Tupana'ga nhi'igi javo:

—Ndehe ko jira'yra nhiremia'nguhetea, ei Tupana'ga Jesus'ga pe. Anhi-mohẽ hete ko ji nde rehe, ei ga.

Jesus'ga ramonhava'ea
(Mateus 1.1-17)

²³ He'yiva'ea trinta anos Jesus'ga imbokwara'ara'ari yvyakotyve'ga mbo'eypyrame Tupana'ga nhi'iga rehe. Javo tehe ga ei ga pe:

—Po Jesus'ga José'ga ra'yra'ga, ei ga.

Joséva'ea Eliva'ea ra'yrava'ea.

²⁴ Eliva'ea Matateva'ea ra'yrava'ea.

Matateva'ea Leviva'ea ra'yrava'ea.

Leviva'ea Malquiva'ea ra'yrava'ea.

Malquiva'ea Janaiva'ea ra'yrava'ea.

Janaiva'ea Joséva'ea ra'yrava'ea.

²⁵ Joséva'ea Matatiasva'ea ra'yrava'ea.

Matatiasva'ea Amósva'ea ra'yrava'ea.

Amósva'ea Naumva'ea ra'yrava'ea.

Naumva'ea Esliva'ea ra'yrava'ea.

Esliva'ea Nagaiva'ea ra'yrava'ea.

²⁶ Nagaiva'ea Maateva'ea ra'yrava'ea.

Maateva'ea Matatiasva'ea ra'yrava'ea.

Matatiasva'ea Semeiva'ea ra'yrava'ea.

Semeiva'ea Joséva'ea ra'yrava'ea.

Joséva'ea Jodava'ea ra'yrava'ea.

²⁷ Jodava'ea Joanãva'ea ra'yrava'ea.

Joanãva'ea Resava'ea ra'yrava'ea.

Resava'ea Zorobabelva'ea ra'yrava'ea.

Zorobabelva'ea Salatielva'ea ra'yrava'ea.

Salatielva'ea Neriva'ea ra'yrava'ea.

²⁸ Neriva'ea Melquiva'ea ra'yrava'ea.

Melquiva'ea Adiva'ea ra'yrava'ea.

Adiva'ea Cosãva'ea ra'yrava'ea.

Cosãva'ea Elmadãova'ea ra'yrava'ea.

Elmadãova'ea Erva'ea ra'yrava'ea.

²⁹ Erva'ea Josuéva'ea ra'yrava'ea.

Josuéva'ea Eliézerva'ea ra'yrava'ea.

Eliézerva'ea Jorimva'ea ra'yrava'ea.

Jorimva'ea Matateva'ea ra'yrava'ea.

Matateva'ea Leviva'ea ra'yrava'ea.

³⁰ Leviva'ea Simeãova'ea ra'yrava'ea.

Simeãova'ea Judáva'ea ra'yrava'ea.

Judáva'ea Joséva'ea ra'yrava'ea.
 Joséva'ea Jonáva'ea ra'yrava'ea.
 Jonáva'ea Eliaquimva'ea ra'yrava'ea.
³¹ Eliaquimva'ea Meleáva'ea ra'yrava'ea.
 Meleáva'ea Menava'ea ra'yrava'ea.
 Menava'ea Matatava'ea ra'yrava'ea.
 Matatava'ea Natáva'ea ra'yrava'ea.
 Natáva'ea Daviva'ea ra'yrava'ea.
³² Daviva'ea Jesséva'ea ra'yrava'ea.
 Jesséva'ea Obedeva'ea ra'yrava'ea.
 Obedeva'ea Boazva'ea ra'yrava'ea.
 Boazva'ea Salava'ea ra'yrava'ea.
 Salava'ea Nassomva'ea ra'yrava'ea.
³³ Nassomva'ea Aminadabeve'ea ra'yrava'ea.
 Aminadabeve'ea Admimva'ea ra'yrava'ea.
 Admimva'ea Arniva'ea ra'yrava'ea.
 Arniva'ea Esromva'ea ra'yrava'ea.
 Esromva'ea Peresva'ea ra'yrava'ea.
 Peresva'ea Judáva'ea ra'yrava'ea.
³⁴ Judáva'ea Jacóva'ea ra'yrava'ea.
 Jacóva'ea Isaqueva'ea ra'yrava'ea.
 Isaqueva'ea Abraãova'ea ra'yrava'ea.
 Abraãova'ea Terava'ea ra'yrava'ea.
 Terava'ea Nacorva'ea ra'yrava'ea.
³⁵ Nacorva'ea Seruqueva'ea ra'yrava'ea.
 Seruqueva'ea Ragaúva'ea ra'yrava'ea.
 Ragaúva'ea Falequeva'ea ra'yrava'ea.
 Falequeva'ea Éberva'ea ra'yrava'ea.
 Éberva'ea Salava'ea ra'yrava'ea.
³⁶ Salava'ea Caináva'ea ra'yrava'ea.
 Caináva'ea Arfaxadeva'ea ra'yrava'ea.
 Arfaxadeva'ea Semva'ea ra'yrava'ea.
 Semva'ea Noéva'ea ra'yrava'ea.
 Noéva'ea Lamequeva'ea ra'yrava'ea.
³⁷ Lamequeva'ea Metusalémva'ea ra'yrava'ea.
 Metusalémva'ea Enoqueva'ea ra'yrava'ea.
 Enoqueva'ea Jareteva'ea ra'yrava'ea.
 Jareteva'ea Maleleelva'ea ra'yrava'ea.
 Maleleelva'ea Caináva'ea ra'yrava'ea.
³⁸ Caináva'ea Enosva'ea ra'yrava'ea.
 Enosva'ea Seteva'ea ra'yrava'ea.
 Seteva'ea Adãova'ea ra'yrava'ea.
 Adãova'ea Tupana'ga ra'yrava'ea.
 Nahã ko Jesus'ga ramonhava'ea.

4

*Diabo'ga omongo te'varuhu pota Jesus'ga
 (Mateus 4.1-11; Marcos 1.12-13)*

¹ Aerẽ João Batistava'ea omobatizarame Jesus'ga hoi rio de Jordão hugwi o'jivya. Tupana'ga ra'uva ga pojykahetei ga rerogworogwovo ongae'yi me.

² Okote'varuhuva'ea ruvihavuhu'ga ko Diabo'ga. Satanás garera no. He'yiva'ea quarenta ga kiri ogwoogwovo Jesus'ga rupi Jesus'ga mon-gote'varuhupota novĩa. A'ea rupi Jesus'ga ndo'ui. Quarenta Jesus'ga kirirẽ pevo ty'ara ga jukai. ³ A'ero Diabo'ga ei Jesus'ga pe:

—Ere jipe ndehe: “Jihi ko Tupana'ga ra'yramo.” A'ea nde ei, ei Diabo'ga. Gara'yramo ti ere kia pe ita pe a'ero: “Enhimbote ti pãoramo nhirembi'uramo.” A'ea ti ere jupe, ei Diabo'ga Jesus'ga pe.

⁴ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Nda'ei po ti ji jupe nehẽ, ei ga. Ymyahũ Tupana'ga okwatijaruka ahe ve inoḡuka hako. Aherembikwatijara e'i:

“Mbatara ua pyvõ jate rũi nhande rekoi.

Tupana'ga nhi'imbava rendukatua pyvõ nhande rekoi,” e'i aherembikwatijara, ei Jesus'ga.

⁵ Aerẽ Diabo'ga ga rerohoi ga rerojiupia vyvityruhua rehe. Pea hugwi kotihĩ Diabo'ga hepiukapavi vyvakotyve'ḡa nduvihavuhu'ḡa gwyrã Jesus'ga pe. ⁶ Kiro ga ei Jesus'ga pe:

—Kia jiapoa tuhẽ ḡagwyrã. Nurã ji imondopotarame ahe ve amondo po ti ji nehẽ, ei ga. Nde ve tuhẽ po ti ji imondopavi nehẽ. A'ero po ti nde ḡanduvihavuhuro nehẽ, ei Diabo'ga. A'ero po ti nde roryroryvamo herekopava nehẽ. ⁷ Po nde ji mbohetei nde ko Tupanamo javo, a'ero po ti ji imondopavi nde ve nehẽ, ei Diabo'ga Jesus'ga pe.

⁸ —Satanás, ei Jesus'ga Diabo'ga pe. Ymyahũ Tupana'ga okwatijaruka ahe ve inoḡuka hako. Aherembikwatijara e'i:

“Embohete ti Tupana'ga.

Gaha ndepojoykaharete'ga.

Gaha jate ti embohete

ejikovo ganhi'iḡa rupi jate,” e'i aherembikwatijara, ei Jesus'ga.

⁹ Aerẽ Diabo'ga Jesus'ga rerohoi cidade de Jerusalém me a'ero. Yvate ga ga rerojiupiri gare'yja'ḡa jatyahavuhua rehe templo rehe ga mo'ama japyra rehe. Ga rerovahemame pevo ga ei Jesus'ga pe:

—Ere jipe nde: “Jihi ko Tupana'ga ra'yramo.” A'ea nde ei, ei Diabo'ga. Gara'yramo ti epo avo hugwi japyra hugwi ehia a'ero. Tupana'gapyrive'ḡa yvagipeve'ḡa po ti nanembohirukarahyi vyvo nehẽ. A'ero po ti ndahahyi nde ve nde porame japyra hugwi nehẽ. ¹⁰ A'ereki ymyahũ a'ea Tupana'ga okwatijaruka ahe ve inoḡuka hako, ei Diabo'ga Jesus'ga pe. Aherembikwatijara e'i:

“Tupana'ga po ti ojipyrive'ḡa mondoukari nde pyri nehẽ yvagipeve'ḡa.

‘Pea'ngu ti ga repiakatuavo,’ e po ti ga ojipyrive'ḡa pe nehẽ.

¹¹ ‘Pepyhy katu ti ga rerogwovo

tahahyyme'i'i ti ga pe javo,’ e po ti Tupana'ga ojipyrive'ḡa pe nehẽ,” e'i aherembikwatijara, ei Diabo'ga Jesus'ga pe.

¹² A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ymyahũ Tupana'ga okwatijaruka ahe ve inoḡuka hako. Aherembikwatijara e'i:

“Tupana'ga ko ndepojoykaharete'ga.

Gareaporoḡita rehe jate ti eko.

A'ero po ti ga nde pokogi nehẽ.

Ejeaporoḡitatehea rehe rũi ti eko

ji poko ti kiro javo tehe Tupana'ga pe,” e'i aherembikwatijara, ei Jesus'ga Diabo'ga pe.

¹³ Diabo'ga Jesus'ga mongote'varuhupotara'jara'ja novĩa. Aerẽ Diabo'ga hoi ga hugwi ogwovo.

—Aerē po ti ji ga mongote'varuhui nehē, ei ga novīa.

Jesus'ga ombo'e Galilíapeva'ea na'ē
(*Mateus 4.12-17; Marcos 1.14-15*)

¹⁴ Tupana'ga ra'uva popoakara Jesus'ga pojyka. Nahā Jesus'ga hoi on-gae'yma hugwi ojivya Galilíapeve'ga gwyri pe ovahema ga pyri. Pevove'ga ga mombe'umbe'upavi ogwyripeve'ga pe nhaporemo. ¹⁵ Tupana'ga nhi'i'ga rehe ga ga mbo'embo'ei gajatykahava pype. Ombohete pa ga ga a'ero.

Jesus'ga oko ocidade de Nazaré pe
(*Mateus 13.53-58; Marcos 6.1-6*)

¹⁶ Kiro ga ruri ua cidade de Nazaré pe. Pevo ganhimomboakahava ymya. Nane'ymi ga oho gajatykahai pe judeus'ga poravykye'yma rupi sábadu rupi jipi. Kiro ga hoi jupe a'ero sábadu rupi. Tanhi'i Tupana'ga rembikwatijarukara pe javo ga ami. ¹⁷ A'ero gajatykahava repiakatuhara'ga imondo Jesus'ga pe Isaíasva'ea rembikwatijara. Ymyahū Isaíasva'ea ko Tupana'ga nhi'i'ga mombe'uharava'ea. Kiro Jesus'ga ipyhygi aherembikwatijara ga hugwi ipe'avo. Tohendu ti ga javo ga nhi'i'gi jupe – perope e'i:

¹⁸ “Tupana'ga ra'uva ji pojyka.

A'ereki Tupana'ga a'ea mongo ji pyri ikwehe'i.

A'ero ga ei ji ve: ‘Emombe'u ti pyryva'ea iporia'ive'ga pe.

Kiroki ga ndovy'ari – ga pe ti ere:

Kiro ji pe mbovy'ari pe nderekokatuavo. A'ea ti ere ga pe.

Eho ti imombe'gwombe'gwovo aherembipyhyhara'ga pe,’ ei ga ji ve. ‘Ere ti ga pe:

Pepiro'y pe pepyhyhara'ga hugwi. A'ea ti ere ga pe.

Heakwagweve'ga pe ti ere:

Kiro ji pe mboheakwaktui. A'ea ti ere ga pe.

Kiroki ga hahyva'ea kwaha – ga pe ti ere:

Kiro ji pe mbopiro'yi hahyva'ea hugwi. A'ea ti ere ga pe.

¹⁹ Eho ti imombe'gwombe'gwovo vyakotyve'ga pe. Ere ti ga pe:

Kiro po ti Tupana'ga pepojykaharete'ga imombyryvi pe me nehē. A'ea ti ere ga pe,’ ei ga ji ve.”

A'ea Jesus'ga ei onhi'i'ga Isaíasva'ea rembikwatijara pe tohendu ti ga javo.

²⁰ Onhi'imbavame jupe Jesus'ga imbotyva'javi Isaíasva'ea rembikwatijara imondoa'java gajatykahava repiakatuhara'ga pe. A'ero Jesus'ga apygi tambo'e ti ga javo. Nurā gajatykahavapypeve'ga nhaporemo ga repiahetei.

²¹ —Kirogwe pe henduvi Tupana'ga nhi'i'ga Isaíasva'ea pe ymyahūva'ea pe ji nhi'i'game jupe, ei Jesus'ga ga pe. Kirogwe pe henduvame, Isaíasva'ea rembikwatijara po'rua japiavo ihoi, ei Jesus'ga ga pe imombe'gwombe'gwovo ga pe.

²² Jesus'ga renduvame ga ei:

—Maraname Jesus'ga omombe'u kwaha naerū? ei ga onhimomby'avo. A'ereki ga José'ga ra'yra'ga jate reki, ei ga.

²³ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Aerē po ti pe ji moğitai ikwahapyra'ga eagwera rehe nehē. A'ero po ti pe ei tuhē ji ve nehē: “Ahepohanoharamo enhipohanogatu ti enhimbogwera-ava.” Nahā po ti pe ji moğitai ikwahapyra'ga na'ana'ağa pe'erame ji ve nehē, ei ga. Pe'e tuhē po ti pe ji ve nehē: “Ojipe'ga nde mombe'u ore ve. ‘Cidade de Cafarnaum me Jesus'ga japo ahemonhimomby'ava'ea he'yive'ga pohanoga,’ ei ga ore ve. Kiro na jitehe ti eapo ahemonhimomby'ava'ea orepyteri pe nhandegwyri pe.” Nahā po ti pe ei ji ve nehē, ei Jesus'ga ga pe ikwahavipeavo gandeaporoğita.

²⁴ —Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Tupana'ga nhi'iġa mombe'uhara'ġa gwyripeve'ġa nohendukatui ġandeaporoġita ġa arōe'yma, ei Jesus'ga ġa pe. ²⁵ Pehepia ti Eliasva'ea. Kiro ji imombe'ui a'itituhēva'ea pe me, ei Jesus'ga. Ymyahū Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea Eliasva'ea oko israelitasva'ea gwyri pe upa, ei ga. Trēs anos e meio rupi ndokyra'javi israelitas'ġa gwyri pe. Nurā ahā mbatera ahe ve. Ty'ara ahe jukai, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe. A'ea rupi he'yjuhu kunhangwerava'ea israelitasva'ea aherembirekokwerava'ea. ²⁶ Tupana'ga nomondoukari reki Eliasva'ea israelitasva'ea pyri epoko ti ġa javo. Sidompeva'ea pyri jate aherembirekokwerava'ea pyri ga ahe mondoukari epoko ti hēa javo. Perope cidade de Sarepta pe ahe ruvi Sidompeva'ea gwyri pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

²⁷ —Eliseuva'ea oko no Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea, ei Jesus'ga imombe'gwovo. Ymyahū ahe oko israelitasva'ea gwyri pe upa. A'ea rupi he'yjuhu ijaijauhuva'ea pevo. Eliseuva'ea nomonhimohiġatui reki israelitasva'ea ijaijauhuva'ea. Síriapeva'ea tehe Naamāva'ea tehe ahe ahe monhimohiġatui, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

²⁸ Jesus'ga renduvame ġa nhimboahipavi ġajatykahavapypeve'ġa. ²⁹ A'ero ġa po'ami ga pyhyga ga rerogwovo mytu'ē me cidade hugwi. Cidade oko yvytyra rehe gwerevi. Yvytyra rehe ġa ga rerohoi timombo ti ga jugwi javo novīa. ³⁰ Gapytera rupi reki ga hoi ogwovo ġa hugwi.

Jesus'ga ombojipe'a anhaġa ahe hugwi
(Marcos 1.21-28)

³¹ A'ero Jesus'ga hoi cidade de Cafarnaum me. Cafarnaum oko Galilíapeve'ġa gwyri pe. Pevo ga ġa mbo'ei sábadu rupi ġajatykahava pype. ³² Ga ġa mbo'ekatui huvihava'ga ja. Nurā ġa nhimomby'ai.

³³ Pevo ġajatykahava pype ojipe'ga rekoi anhaġa rembipojy kahara'ga Diabo'gapyriva'ea rembipojy kahara'ga. Hahyahi gahapukaja ga erame:

³⁴ —Ah! Jesus, Nazarépeva'ero, maranameuhū nde ore avykyi? e'i anhaġa Jesus'ga pe. Ore mombapava nde ruri naerū? e'i Jesus'ga pe. Orokwaha ji. Ndehe ko pyryheteva'ero Tupana'ga remimbuhurukaramo, e'i anhaġa Jesus'ga pe.

³⁵ A'ero Jesus'ga ei anhaġa pe:

—Terenhi'iġa'javi! Ejipe'a ti ga hugwi!

Jesus'ga mbyteri pe anhaġa akoja'ga mombori vvyvo. Ga momborame ijipe'ai ga hugwi imondoe'yma hahyva'ea ga pe.

³⁶ Onhimomby'a pa ġa hepiaga. A'ero ġa ei ojohupe:

—Maraname Jesus'ga popoakaruhuro javo? A'ereki ga omondouka huvihavuhu'ga ja, ei ġa. E'i ga anhaġa pe pejipe'a ti javo. A'ero ijipe'ai tuhē reki ġa hugwi, ei ġa onhimomby'avo.

³⁷ Ojipe'ġape'ġa pe ġa Jesus'ga mombe'ui ga kwahavukapava ojigwyri pe.

Jesus'ga omombi pa he'yjuhuva'ea tetirūa
(Mateus 8.14-17; Marcos 1.29-34)

³⁸ Ġajatykahava hugwi Jesus'ga hemi ogwovo Simão'ga rongga pe ovahema. Pevo Simão'ga rembirekohēa yhēa itetirūa. O'a hete hēa rehe. A'ero ġa hēa mombe'ui Jesus'ga pe epohano ti hēa javo. ³⁹ A'ero ga hoi hēa pyri o'ama.

—Epi hete, ei ga karugwara pe.

A'ero ipigi hēa hugwi. Kotihī hēa vyri reki ogwovo herua mbatera ġa pe to'u ġa javo.

⁴⁰ Aerē kwara ihoi. A'ea rupi ġa ġa nderupavi itetirūave'ġa ombyteripeve'ġa Jesus'ga pyri topohano ti ga ġa javo. Ojoparapara ġatetirūa. Itetirūave'ġa

ndehe nanani Jesus'ga pokopokogi ġa ndehe nhaporemō imombimombi-pava karugwara ġa hugwi. ⁴¹ Jesus'ga anhaġa mbojipe'ai jaraġa hugwi. Ohapukapukai anhaġa ojipe'avo ġa hugwi onhimongyavo. Hahyahi inhi'iġa i'erame Jesus'ga pe:

—Ndehe ko Cristo Tupana'ga ra'yra, e'i Jesus'ga pe.

A'ero Jesus'ga ei jupe:

—Tapenhi'iġa'javi! ei ga imombiga inhi'iġa.

A'ereki anhaġa ga kwaha ga ko Cristoramō Tupana'ga remimbuhurukaramō javo.

Jesus'ga omombe'u pyryva'ea ojipeva'ea pe
(*Marcos 1.35-39*)

⁴² Aerē ppyhaji ve ga hoi cidade hugwi ogwovo ongae'yi me. Pevove'ġa gweka ga repiaga onhimongyavo. Terehoi ti ore hugwi javo ġa hoi opytavo ga pyri. ⁴³ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Tamombe'u tuhē ti ji pyryva'ea ojipe'ġa pe no cidadespeve'ġa pe. A'ereki Tupana'ga e'i ji ve: “Eho ti ji mombe'gwovo ġa pe nhaporemō. Tako ti ji ġanduvihavuhetero,” ei Tupana'ga ji ve, ei Jesus'ga.

⁴⁴ A'ero Jesus'ga hogahoi judeus'ġa gwyri pe Judéia pe. Pevo ga ġa mbo'epavi Tupana'ga nhi'iġa rehe ġajatykahava pype.

5

Jesus'ga omo'emo'ē ypy ġwemimbo'eharamo
(*Mateus 4.18-22; Marcos 1.16-20*)

¹ Aerē Jesus'ga hoi o'ama okovo ypiahua rembeyvyri pe Genesaré rembeyvyri pe. Ga pyri he'yjuhuvē'ġa nduvi. Onhombotymbotyvahi ġa upa ga mbotyva no tihendu katu ti Tupana'ga nhi'iġa javo. ² O'amame pevo mokōi Jesus'ga hepiagi yharuhua ypiahua rembeyvyri pe. Ahā ġa ipype. A'ereki ġa oheohei pira mboahava upa. ³ Simão Pedro'ga yharuhua pype Jesus'ga avi javo ga pe:

—Emoanha'ndi eyharuhua yembe'yva hugwi, ei ga Simão Pedro'ga pe.

A'ero ġa herojipe'ai yembe'yva hugwi. Yharuhua pype Jesus'ga reni yembeyvyripeve'ġa mbo'eavo.

⁴ Aerē ġa mbo'epigame ga ei Simão'ġa pe:

—He xaho herogwovo ppyteri pe. Pemombo ti ipypira imboahava, ei ga Simão'ġa pe.

⁵ A'ero Simão'ga ei:

—Oroho jipe ore ppytunimo pira rehe ko. Oromoġo'ē ore. Norombo'ari reki ore! Emo kiro nde ei ore ve pembo'a ti pira javo. Nurā po ti ji hoa'javi kiro imomboa nenhi'iġa rupi nehē, ei ga Jesus'ga pe ombo'ehara'ga pe.

⁶ A'ero ġa hoi ppyteri pe imomboa ipypira imboahava. Imotynyhemi reki pira mboahavuhua. Otatararara gwere pira pohyja rerekovo. ⁷ Nurā ġa jipoerueruri onhimoirūhara'ġa pe jara pype yharuhua pype togweru ti ġa ore pokoga javo. A'ero ġa heruri oyharuhua ovahema ġa pokoga. Oyharuhua memei ġa imotynyhenyemi pira pyvō. A'ero ġa nderohoi gwerevi ppy pe!

⁸ Hepiagame Simão Pedro'ga renypy'andurugi Jesus'ga pyri.

—Jipojykaharetero ejipe'a ti ji hugwi. A'ereki nde ndepyry hete ekovo Tupana'ga nhi'iġa rupi. Jihi reki ndajipoyjayjari jirekote'varuhuavo ġwaramo. A'ereki ji ndakopavi Tupana'ga nhi'iġa rupi.

⁹ Nahā Pedro'ga ei. A'ereki ga onhimomby'a pira mbo'aruhua rehe. Onhimomby'a pa gapavēive'ġa hehe no. ¹⁰ Simão Pedro'ga moirūhara'ġa Zebedeu'ga ra'yra'ġa onhimomby'a no Tiagova'ea João'ga pavēi.

A'ero Jesus'ga ei Simão'ga pe:

—Terekyhyji, ei Jesus'ga. Pira nde ereru oji'i. Kiro nane'ymi po ti nde ji mombe'ui ojipe'ga pe nehẽ ga mbuhuruka ji pyri nehẽ toko ti ga Jesus'ga nhi'iga rupi javo, ei Jesus'ga Pedro'ga pe.

¹¹ A'ero ga heruri yharuhua memei inoga imboja yembe'yi pe. Ombatera ga hejapavi. Jesus'ga remimbo'eharamo ga ndekoi kiro ogwovo ga rupi jipi.

Jesus'ga omoka'ẽ ahejagwa

(Mateus 8.1-4; Marcos 1.40-45)

¹² Aerẽ Jesus'ga ruvi cidade pe pevo. Kiro ijaijauhuve'ga ruri. Ohy ga rehe gajagajauhua gara'oa rehe. Jesus'ga repiagame ga hoi onhinoğa ojovapyvo vvyvo Jesus'ga pyri jihoheva'ero ji poko javo. Ga e'i:

—Nde eremoka'ẽ kwaha jijagwa ji hugwi jipojykaharetero. Po nde imoka'ẽpotari jijagwa, a'ero po ti nde imoka'ẽi nehẽ, ehetei ga Jesus'ga pe.

¹³ A'ero Jesus'ga jipoapyhoi opokoga ga rehe javo ga pe:

—Apota ji. Eka'ẽ ga hugwi! ei Jesus'ga.

Kotihĩ ika'ẽi ga hugwi a'ero.

¹⁴ Jesus'ga e'i ga pe:

—Teremombe'ui tuhẽ ti ojipe'ga pe, ei ga. Eho ti ejipiuka ikwava'ẽhara'ga pe oka'ẽ jijagwa javo. Emondo tehe ti mbatepyryva ga pe tokwava'ẽ ti ga Tupana'ga pe okovo Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi – kiroki a'ea omombe'u ika'ẽagwera. Nde imondorame ga pe po ti pevove'ga nde repiagi nehẽ. A'ero po ti ga ikwahavi nehẽ gajagwa oka'ẽ javo.

Nahã Jesus'ga ei po ga nanhimombe'umbe'ui ojipe'ga pe hamo javo novĩa.

¹⁵ Emo ga omombe'umbe'u ojipe'ga pe. Kotihĩ a'ero he'yjuhuve'ga ikwahavi. Koji'i reki ga uhu Jesus'ga rendupota onhipohanoanoğuka ga pe.

¹⁶ Aerẽ Jesus'ga hoi ga hugwi ogwovo ongae'yi me. Pevo ga nhi'igi Tupana'ga pe okovo.

Jesus'ga omopo'ã nomyiva'ea

(Mateus 9.1-8; Marcos 2.1-12)

¹⁷ Aerẽ Jesus'ga ga mbo'ea'javame fariseus'ga apygi ga pyri upa judeus'ga mbo'ehara'ga pavẽi. Gambo'ehara'ga ombo'e jipi Moisésva'ea rembikwatijara rehe. Uhu ga Galilíapeve'ga cidade hugwi nanani Judéiapeve'ga cidade hugwi nanani no. Uhu ga cidade hugwi Jerusalém hugwi no. Opopoakara pyvõ Tupana'ga imombigukari Jesus'ga pe karugwara itetirũave'ga hugwi.

¹⁸ Nanime jara'ga ga reruri itetirũave'ga nomyive'ga gakupeupava pype. Gweroho pota ga ga onga pype Jesus'ga pyri novĩa. ¹⁹ Ga ndogwerohoi ga ipype reki Jesus'ga pyri. A'ereki he'yjuhuve'ga onhombotymbotyvahi onga pype. Nurã ga ga rerojiupiri gajupihava rupi onga arimo iperehuva'ea arimo. Ga ipe'ape'ai tujuga apopyra onga arimova'ea japovo ikwara. Ikwara rupi ga ga mbojyvi Jesus'ga pyri gakupeupava pype he'yjuhuve'ga mbyteri pe.

²⁰ Ga ndepiagame Jesus'ga ei oyvyteri pe: “Ojiko hete ga ji rehe ga rerua ji pyri tomopo'ã ti ga ga javo,” ei Jesus'ga oyvyteri pe.

—Kwãi, ei Jesus'ga nomyive'ga pe. Kiro nderekote'varuhua mombora nde hugwi.

A'ea Jesus'ga ei jiji amombo nderekote'varuhua javo.

²¹ Kiro judeus'ga mbo'ehara'ga noarõi Jesus'ga ea fariseus'ga pavẽi.

—Maranuhũ po Jesus'ga naerũ? ei ga ojohupe. Onhimongouhu ga Tupana'ga'java'ero! ei ga. A'ereki Jesus'ga e'i nomyive'ga pe: “Amombo ji nderekote'varuhua.” Tupana'ga jate e'i a'ea, ei ga. A'ea po Jesus'ga nde'i hamo, ei ga.

²² Jesus'ga ikwahahetei ġa nhi'igame ojohupe. A'ero ga ei ġa pe:

—Maraname pe japyakauhui javo? “Maranameuhũ Jesus'ga euhui a'ea? A'ereki ga Tupana'ga rui.” Nahã pe pe'e. ²³ A'e ji nomyive'ga pe ko: Amombo ji nderekote'varuhua nde hugwi, ei Jesus'ga ġa pe. Emo pe ndapehepiagi aherekote'varuhua mombora. A'ero pe ndaperoviari jipopoakara, ei ga ġa pe. Po ji ei ga pe nehẽ: Epo'ã egwovo, a'ero po ti pe hepiagi gahoa nehẽ. A'ero po ti pe heroviari jipopoakara nehẽ.

²⁴ —Nurã po ti ji ga mopo'ami kiro tapekwaha ti javo, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. A'ero po ti pe ei nehẽ: “Tupana'ga ombuhuruka tuhẽ Jesus'ga avo yvya koty ga mongovouka yvyakotyve'ga ndekote'varuhua momboharamo,” ei Jesus'ga ġa pe.

Nurã Jesus'ga ei nomyive'ga pe:

—Kiro ji ei nde ve: Epo'ã ti ejikupeupava rerogwovo enhonga pe, ei Jesus'ga ga monhimohiġatuavo.

²⁵ Nanime nomyive'ga po'ami pevove'ga gwepiagame onhimongyavo. Ga ipyhygi ojikupeupava herogwovo ġwonga pe Tupana'ga mboheteavo.

²⁶ Onhimomby'a pa ġa okyhyjiheteavo. A'ero ġa Tupana'ga mbohetei.

—Korogwe nhande hepiagi ahemonhimomby'ava'ea, ei ġa ojohupe.

Jesus'ga Leviva'ea pavẽi

(Mateus 9.9-13; Marcos 2.13-17)

²⁷ Aerẽ Jesus'ga hoi cidade hugwi. Ogwovo Jesus'ga gwepia itambere'ia mono'õhara'ga Levi'ga. Itambere'ia ryrua pype Levi'ga õi ipyhyga itambere'ia judeus'ga hugwi imono'oġa governo pe. Ga pe Jesus'ga ei:

—Herejo ti ji rupi ekovo nhiremimbo'eharamo.

²⁸ A'ero Levi'ga oapoa rejapavi opo'ama ogwovo Jesus'ga rupi okovo garemimbo'eharamo. Nomono'oġa'javi ga itambere'ia governo pe.

²⁹ Jesus'ga pe ga japoi toryva ġwonga pype. Hehanhuhũva'ea ga oapo. He'yjuhuve'ga nduri itambere'ia mono'õhara'ga ojipe'ga pavẽi. A'ero ġa apygi i'gwovo Jesus'ga pyri Levi'ga pyri no. Judeus'ga e'i ġa pe jipi ġa ko okote'varuhuva'ero hendukatue'yma Moisésva'ea remimbo'eagwera javo. Gahã uhu Jesus'ga pyri i'gwovo.

³⁰ A'ero fariseus'ga ndopotari judeus'ga mbo'ehara'ga pavẽi. Gambo'ehara'ga ko fariseus'ga no. Fariseus'ga ei Jesus'ga remimbo'ehara'ga pe:

—Maranameuhũ pe i'uuhui nanongara'ga pyri itambere'ia mono'õhara'ga pyri okote'varuhuve'ga pyri no? ei ġa.

³¹ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Kiroki ġa e'i ojive: “Nanhitetirui ji” – ġahã ahepohanohara'ga ndopokogi ġa pohanog'e'yma. Kiroki ġa e'i ojive: “Nhitetirua ji” – ġahã ahepohanohara'ga ġa pokogi ġa pohanoga. Na jitehe ji okote'varuhuve'ga pokogi jijihe'a ġa ndehe topohi ti ġa okote'varuhua hugwi javo, ei Jesus'ga.

³² —A'ereki a'ea rehe ji ajo yvya koty tapoko ti ji ġa javo – kiroki ġa e'i ojive: “Ako te'varuhu ji. Marã po ti ji ve a'ero nehẽ?” Ta'e ti ji ġa pe: Perojijyi ti pejeaporogita a'ero. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi pejikoga Tupana'ga rehe. Nahã ti ji ta'e okote'varuhuve'ga pe. Ojipe'ga pyri rui ji ajo javo – kiroki ġa e'i ojive: “Jipyry hete ji.”

Ndo'ui ahe xanhi'ĩ ti Tupana'ga pe javo

(Mateus 9.14-17; Marcos 2.18-22)

³³ Ga e'i ga pe:

—Nane'ymi João Batista'ga remimbo'ehara'ga ndo'ui xanhi'ĩ ti Tupana'ga pe javo. Na jitehe fariseus'ga nemimbo'ehara'ga ndo'ui xanhi'ĩ ti Tupana'ga

pe javo. Neremimbo'ehara'ga ki a'e te nane'ymi o'u reki. Maraname ore ja rūi ga ndekoi? ei ga Jesus'ga pe.

³⁴ A'ero Jesus'ga ei a'ea kwahavuka ga pe:

—Kiro ji hēarembirekoruama'ga mombe'ui pe me, ei Jesus'ga. Uhu hēarembirekohava apiavo. A'ero ga i'ui gworygworyvamo ga rehe okovo ga pyri toryva rupi – kiroki ga ojikoty'a ga pavēi. Po ahe nde'i te ga pe a'ero: “Tape'ui ti.” Ahe erame a'ea po ga ndokoi ahenhi'iga rupi, ei Jesus'ga. ³⁵ Aerē po ti tiruahūve'ga hēarembirekoruama'ga rerohoi nehē. Kiroki ga ojikoty'a ga pavēi – ga hugwi po ti ga ga rerohoi nehē. A'ero po ti ga ndo'ua'javi nehē.

A'ea Jesus'ga ei ikwahavuka ga pe onhimombe'gwovo gwemimbo'ehara'ga mombe'gwovo no.

³⁶ Kiro Jesus'ga imombe'ui ojo'java'ea ga pe. Ga mbo'eavo ga ei:

—Po ahe oapokatua'ja pota tapy'ynhapiryrymyana, a'ero ahe ndohaygwe'rogi tapy'ynhapirapyahua imondovo tapy'ynhapiryrymyana itararaga rehe imboja hehe, ei Jesus'ga. Ahe haygwe'rogame ipyahuva'ea tamboja ymyahūva'ea rehe javo, a'ero ahe imbotegwetei ipyahuva'ea. Ipyahuva'ea ndojihe'akatujuhu ymyahūva'ea rehe no, ei Jesus'ga.

³⁷ —Vinho aporame ahe ndoheka'vogi vinhopyahua hyruymyana pype mbiara piryrymyana pype, ei Jesus'ga. Po ahe heka'vogi vinhopyahua ipiryrymyana pype, a'ero vinho imombugi ipiryrymyana otururupava jugwi. Nahā vinho imbotegwetei mbiara pira. ³⁸ Ipiyahua pype tuhē ahe toheka'vo vinhopyahua, ei Jesus'ga. ³⁹ Kiroki ga o'uo'u vinhoymyana – ga ndougwei vinhopyahua. A'ereki ga e'i: “Pyrý hete nhymyana,” ei ga, ei Jesus'ga.

A'ea ojo'java'ea Jesus'ga omombe'u ahe ndopotari moroġitapyahua moroġitaymyana ipotarame javo.

6

Nahanahā ti ahe toko sábadu rupi, ei Jesus'ga (Mateus 12.1-8; Marcos 2.23-28)

¹ Judeus'ga poravykye'yma rupi sábadu rupi Jesus'ga hoi kohoa rupi garemimbo'ehara'ga pavēi. Trigo kopeva'ea pevo onhimongy. Ohorame garemimbo'ehara'ga ika'mbika'mbigi trigo jykyavo ikytykytygi jape'ia opovo i'gwovo.

² A'ero fariseus'ga ei ga pe:

—Ymyahū Moisésva'ea e'i ikwatija hako: “Tapeporavykyi ti sábadu rupi.” Nahā ahe ei hako. Pe napehendukatui reki. A'ereki pe peporavykyi ika'mbika'mbiga trigo sábadu rupi, ei fariseus'ga ga pe.

³ A'ero Jesus'ga ei fariseus'ga pe:

—Napehendukatui pe Tupana'ga nhi'iga. Garembikwatijarukara omombe'u Daviva'ea. A'ea onhi'ĩ pe me novia. Ymyahū ty'ara ojuka Daviva'ea onhipavēiva'ea pavēi hako. ⁴ A'ea rupi ahe hoi Tupana'ga rongu pype tenda pype. Ipye ikwava'ēhara'ga omondo pāo Tupana'ga rovai pyteri pe jipi. Ga ikwava'ēgirē Tupana'ga pe ga gwerohouka ga pe ġahā jate ti to'u jirovai pyteripeva'eagwera javo. Ojipe'ga po ndo'ui hamo novia. Emo Daviva'ea hoi Tupana'ga rongu pype ipyhyga pāo i'gwovo. Onhipavēiva'ea pe ahe imondoi to'u ti ga no javo hako, ei Jesus'ga imombe'gwovo fariseus'ga pe.

⁵ —Yvyakotyva'ero yvagipeva'ero jiji ta'e: Nahanahā ti ahe toko sábadu rupi. Nurā ji ei pe me: Tape'epe'ei ti nhiremimbo'ehara'ga pe a'ero ga ika'mbigame trigo sábadu rupi, ei Jesus'ga ga pe.

*Jesus'ga iponhimamava'ea pavēi
(Mateus 12.9-14; Marcos 3.1-6)*

⁶ Irũa rupi judeus'ga poravykye'yma rupi Jesus'ga hoi ġajatykahava pype. Okiavo ga ġa mbo'ei Tupana'ga nhi'ġa rehe. Ipye iponhimamave'ga rekoi. Ojohukoty rũi ga iponhimama.

⁷ Pevo ġa ndekoi no judeus'ga mbo'ehara'ga fariseus'ga pavēi. Jesus'ga repiaheteavo ġa ei oyvyteri pe: “Mara'ngu po ti Jesus'ga oporavykyavo gapoa mbokatua'java nhandeporavykye'yma rupi sábadu rupi? Ga gapoa mbokatua'javame po ti nhande Jesus'ga mbotegweteuhui nehē,” ei ġa ovyteri pe gweaporoġitate'varuhuavo.

⁸ Gayvytera rehe Jesus'ga ombaragwaha javo oyvyteri pe: “Omboja pota ġa ite'varuhuva'ea ji rehe,” ei ga.

Iponhimamave'ga pe Jesus'ga ei:

—Epo'ã ejoa avo orepyteri pe e'ama.

A'ero ga ruri o'ama ġapyteri pe. ⁹ A'ero Jesus'ga ei fariseus'ga pe judeus'ga mbo'ehara'ga pe no:

—Ojipeji jate po ti ji ei pe me kiro. Pemombe'u ti ji ve. Marã nhande xako nhandeporavykye'yma rupi hamo? Marãi Moisésva'ea rembikwatijara nhandeporavykye'yma mombe'gwovo sábadu mombe'gwovo? Pyry nhande imombyryvi ahe ve sábadu rupi? Marãi? Pyry nhande nimombyryvi ahe ve sábadu rupi? Marãi ikwatijara? Pyry nhande imbote'varuhui ahe ve sábadu rupi? Marãi? Pyry nhande nimbote'varuhui ahe ve sábadu rupi? Marãi ikwatijara? Pyry nhande nimomanoukari ahe sábadu rupi? Marãi? Pyry nhande ahe moka'nhymbavi sábadu rupi? Marãi ikwatijara? ei Jesus'ga.

A'ea Jesus'ga ei ġa pe tojapyaka katu ti ġa javo.

¹⁰ A'ero Jesus'ga ġa ndepiahetei. Iponhimamave'ga pe ga ei:

—Ejipoapyho!

A'ero ga jipoapyhokatui. A'ereki gapoa ikatua'ja ga Jesus'ga nhi'ġo'rurame.

¹¹ A'ero ġa nhimboahivi onhimonha'ngavo hepiagame. Ojohupe ġa ei:

—Maranuhũ po ti nhande Jesus'ga rerekouhui nehē naerũ? ei ġa.

*Jesus'ga omo'emo'ẽ dozeva'ea onhimoirũharamo
(Mateus 10.1-4; Marcos 3.13-19)*

¹² Aerẽ Jesus'ga hoi ojiupia yvytyvytyruhua rupi tanhi'ĩ ti Tupana'ga pe javo. Oho ga opytavo pevo. Ypytunimo ga nhi'inhi'ġi Tupana'ga pe imoġo'eamo.

¹³ Iko'emame ga ġa mbuhurukari ojipyri ġwemimbo'ehara'ga. Gwemimbo'ehara'ga hugwi Jesus'ga dozeve'ga mo'emo'ẽi toko ti ġa nhimoirũharamo javo. Ga ko nahã:

¹⁴ Mokonha'ga ko Simão'ga André'ga pavēi onhoirũ'ga. Pedro irũa Simão'ga rera. A'ereki ga rehe Jesus'ga ono Pedro.

Mokonha'ga ko Tiagova'ea João'ga pavēi.

Mokonha'ga ko Filipe'ga Bartolomeu'ga pavēi.

¹⁵ Mokonha'ga ko Mateus'ga Tomé'ga pavēi.

Mokonha'ga ko Tiago'ga Simão'ga pavēi. Tiago'ga ko Alfeu'ga ra'yra'ga. Simão'ga ko zelotes'ga nde'yja'ga – kiroki ġa ndekoi governo rehe romanos'ga ndehe.

¹⁶ Mokonha'ga ko Judas'ga Judas Iscariotesva'ea pavēi. Judas'ga ko Tiago'ga irũa'ga. Judas Iscariotesva'ea aerẽ Jesus'ga mondouka okote'varuhuve'ga pe ga pyhyguka ġa pe.

Nahã dozeve'ga nhaporemu Jesus'ga moirũhara'ga.

*Jesus'ga ombo'e ahe imombiga karugwara
(Mateus 4.23-25)*

¹⁷ Aerē Jesus'ga jivyri ojyva vytyruhua hugwi omoirūhara'ğa ndupi. Uhu ға nhuhū me – perope ga opyta o'ama. He'yjuhu garemimbo'ehara'ğa onhimono'oğa perope ga pyri. Ojipe'ğa ndupavi ogwyrā hugwi Judéia hugwi Jesus'ga pyri. Cidadespeve'ğa nduri Jerusalém hugwi Tiro hugwi no Sidom hugwi no. Oko cidades Tiro Sidom pavēi ypihua ruvihava rembeyvyri pe. He'yjuhu hete ko ға ua Jesus'ga pyri tihendu ti ga javo.

Itetirūave'ğa nduri no emombi karugwara ore hugwi javo ga pe. ¹⁸ Kiroki ға anhağa oavykyuhu – ға hugwi Jesus'ga anhağa mbojipe'ai. Tiruahū anhağa Diabo'gapyriva'ea. ¹⁹ Opoko pota pa pevove'ğa Jesus'ga rehe onhimongyavo. A'ereki Tupana'ga omondo opopoakara Jesus'ga hugwi imombipavuka Jesus'ga pe karugwara ға hugwi.

*Pyry hete pe me, ei Jesus'ga
(Mateus 5.1-12)*

²⁰ Kiro Jesus'ga hepiagi ғwemimbo'ehara'ğa ға nhimongyrame pevo. Ga pe ga ei:

—Pyry hete pe me peporia'iva'ea pe!

A'ereki penduvihavuhetero Tupana'ga pe ndepia katu imombyryva pe me, ei Jesus'ga.

²¹ Pyry hete pe me okoteheva'ea pe!

A'ereki a'ea Tupana'ga remimondoagwama pe me.

Pyry hete pe me pejehe'ova'ea pe!

A'ereki a'ea penembipukaagwama.

²² Pyry hete pe me ojipe'ğa pe arōe'ymame pe ndekoro ғwaramo jireheva'ero, ei Jesus'ga ға pe vyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

Ga euhurame pe me pe mondovo ojihugwi pe ndekoro ғwaramo jireheva'ero, pyry hete pe me.

Ga pe mbotegweterame petiruahū pe javo o'mbero pe ndekoro ғwaramo jireheva'ero, pyry hete pe me, ei Jesus'ga.

²³ —Pejoryjory ti ға ndekote'varuhurame pe me nahā. Pepopepo tuhē ti pendoryndoryva ғwaramo.

A'ereki Tupana'ga gwereko katu pe me yvagi pe ikwepykavuhua pyry-heteva'ea.

Aerē po ti ga imondoi pe me nehē, ei Jesus'ga ға pe. A'ereki pe peko ymyahūva'ea ja Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea ja hahyrame pe me. A'ereki ymyahū agwamove'ğa namonhava'ea gwereko te'varuhu Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea no, ei Jesus'ga ға pe.

Tiruahū pe me, ei Jesus'ga

²⁴ —Tiruahū hete pe me pembateva'ea pe! ei Jesus'ga. A'ereki avo jate yvya koty jate pe pendoryndory.

Aerē po ti pe ndapehoryvi nehē, ei Jesus'ga.

²⁵ Tiruahū hete pe me herekopava'ea pe!

Aerē po ti ahana'ja pe me nehē.

Tiruahū hete pe me pepukava'ea pe!

Aerē po ti pe jehe'oi pejikoveveuhuheteavo nehē, ei Jesus'ga.

²⁶ Tiruahū hete pe me ojipe'ğa ekatupavame pe me pe mboheteavo! Ymyahū na jitehe ғанamonhava'ea e'i katu pa Tupana'ga nhi'iğaatyviva'ea mombe'uharava'ea pe ahe mboheteavo, ei Jesus'ga.

*Pearō hete ti penhiarōe'ŷve'ğa, ei Jesus'ga
(Mateus 5.38-48)*

27 —Kiro nhirenduva'ea pe ji ei, ei Jesus'ga. Pearõ hete ti penhiarõe'ÿve'ğa. Peko katu ti ға pe ға pe arõe'ymame. 28 Po ға ei pe me: “Tuhu ti hahyva'ea pe me.” Ga euhurame na pe me pe'ji ti ға pe: “Tupana'ga ti tomomyry pe me.” Nahã ti pe'ji ға pe. Po ға jigwarai pe ndehe, a'ero ti penhiã Tupana'ga pe emomyry ti ға pe javo, ei Jesus'ga.

29 —Po ojipe'ga kwari nderetyvapea rehe, a'ero ti ejirova ga pe tokwa ti ga ojipea rehe no javo jiretyvapea rehe javo. Po ojipe'ga hekyi ndepaletõ nde hugwi, a'ero na ga hekyi ojipea ndecamisa nde hugwi no, ei Jesus'ga. 30 Po ojipe'ga ei nde ve embuhu ji ve javo, a'ero ti emondo ga pe. Po ojipe'ga ipyhygahyi ndeapoa nde hugwi, a'ero ti terei ga pe embuhura'ja ti jiapoa ji ve javo.

31 —Pe'e po pe pejiyvyteri pe: “Po ojipe'ğa oko katu nhande ve hamo.” Po nahã pe ei, a'ero na jitehe tuhẽ ti peko katu ға pe, ei Jesus'ga.

32 —Po pe pearõ hete penhiarõheteve'ğa jate, a'ero Tupana'ga ei pe me: “Pe okote'varuhuve'ğa ja reki.” Nahã ga ei pe me. A'ereki okote'varuhuve'ğa oarõ oarõheteve'ğa jate, ei Jesus'ga.

33 —Po pe peko katu pejerekokatuve'ğa pe jate, a'ero Tupana'ga ei pe me: “Pe okote'varuhuve'ğa ja.” Nahã ga ei pe me. A'ereki okote'varuhuve'ğa oko katu ojerekokatuve'ğa pe jate, ei Jesus'ga.

34 —Po pe ei pejiyvyteri pe imondorame ojipe'ğa pe: “Aerẽ po ti ға imbuhuri nhande ve nehẽ no.” Po pe ei na, a'ero Tupana'ga ei pe me: “Pe okote'varuhuve'ğa ja.” Nahã ga ei pe me. A'ereki okote'varuhuve'ğa omondo ojipe'ğa pe okote'varuhuve'ğa pe tombuhu ti ға nhande ve nehẽ no javo, ei Jesus'ga.

35 —Pearõ hete ti penhiarõe'ÿve'ğa pejikokatuavo ға pe. Pemondo'ã ti ға pe ға erame pe me. Imondorame ға pe, tape'ei ti pejiyvyteri pe: “Aerẽ po ti ға imbuhuri nhande ve nehẽ no.” Pe ee'ymame ға arõheteavo po ti Tupana'ga imbuhuhetei pe me nehẽ. Tupana'ga ra'yramo po ti pe ndekoi nehẽ no ғahoheve'ga ra'yramo nehẽ. Nde'i he'yjuhuve'ğa Tupana'ga pe: “Ndepyry nde ore rerekokatuvavo.” A'ea ға nde'i Tupana'ga pe. Tupana'ga opoko reki ға okote'varuhuve'ga ndeheve. 36 Tupana'ga penduvete'ga oporogwety ға. A'ero ga ға pokogi. Na jitehe ti peporogwety ға. Pepoko ti ға a'ero, ei Jesus'ga.

*Tape'epe'ei ti ға pe, ei Jesus'ga
(Mateus 7.1-5)*

37 —Tape'epe'ei ti ojipe'ğa pe: “Nahanahã ға okote'varuhu.” Tape'euhui ti a'ea. A'ero po ti Tupana'ga nde'i a'ea pe me nehẽ no. Tape'ei ti ojipe'ğa pe: “Oko te'varuhu tuhẽ ға. Oja ға ndehe.” Tape'ei ti a'ea. A'ero po ti Tupana'ga nde'i a'ea pe me nehẽ no. Tapehenonha'javi ғandekote'varuhua. A'ero po ti Tupana'ga ndokwahava'javi pendekote'varuhua nehẽ no, ei Jesus'ga.

38 —Pemondo ti ojipe'ğa pe. Aerẽ po ti Tupana'ga imbuhukatui pe me nehẽ. Hupi hete po ti ga ombuhuruka saca pype imbohygahivuka imbovavaguka saca tamotynahẽ tuhẽ javo imoakağa nehẽ. Nahã po ti ga imbuhukatui pe me nehẽ. Pemondo ti ға pe a'ero. Xunhiva'ea pe imondorame ға pe xunhiva'ea po ti Tupana'ga imbuhuri pe me nehẽ no. He'yjuhuva'ea pe imondorame ға pe he'yjuhuva'ea po ti Tupana'ga imbuhuri pe me nehẽ no, ei Jesus'ga ға pe.

39 Kiro Jesus'ga ға mbo'ei ojo'java'ea pyvõ. A'ea pyvõ ga ei:

—Po heakwagweve'ga gweroho ojipe'ga – kiroki ga ga ja ndohepiagi, a'ero po ti ға memei ohi ikwara pype nehẽ. A'ereki ға memei ndohepiagi, ei Jesus'ga.

40 —Gambo'ehara'ga koji'i garemimbo'ehara'ğa hohe. Ga ға mbo'epavame ға ga javijitehe, ei Jesus'ga.

⁴¹ Ga mbo'eavo Jesus'ga ei:

—Ererekouhu nde ejikotyve'ga. A'ero nde ei ga pe: “Hay'iuhua oko ndereakwari pe,” ere nde. Maranameuhũ nde euhui a'ea ga pe ndokokatui ga javo? Jihi a'e reki nde ve: Okyta reki oko ndereakwari pe, ei Jesus'ga. Nahã ji ei nde ve nde koji'i ereko te'varuhu ga hohe javo. Nde nderekwahavi reki ejekote'varuhua naerũ? ei Jesus'ga.

⁴² Maranameuhũ nde euhui ejikotyve'ga pe naerũ? Tere'ei ti ga pe a'ero: “Na ji hekyi hay'iuhua ndereakwara hugwi.” Tere'ei ti nahã okyta repi-age'yname ejeakwara pype naerũ. A'ereki nde nderehepiakatui ve hekyita gareakwara hugwi okyta pytarame ejeakwari pe. Okokatu'ãva'ero ko nde! A'ereki okyta rerekoe'yve'ga ja nde ere'e: “Ji ndarekoi jireakwari pe,” ere nde. Ehekyi na'ẽ ti okyta ejeakwara hugwi. A'ero po ti nde hepiakatui hekyita hay'iuhua gareakwara hugwi nehẽ, ei Jesus'ga.

I'yva yva'ia pavẽi

(Mateus 7.16-20; 12.33-35)

⁴³ —I'yvakatuapora ko yva'ikatua. I'yvate'varuhuapora ko yva'ite'varuhua. ⁴⁴ Ahe okwaha i'yva. A'ereki ahe gwepia herekorame yva'ia ojihe, ei Jesus'ga. A'ereki ahe ndoykyi figo gwakağwa'yva hugwi. A'ereki gwakağwa'yva figo'yva rũi figueira rũi. Na jitehe ahe ndoykyi uva ka'api'iuhua hugwi. A'ereki ka'api'iuhua uva'yva rũi videira rũi, ei Jesus'ga.

⁴⁵ —Nane'ymi pyryve'ga reaporoğitaro pyryva'ea rehe. Nurã ga ekatui jipi, ei Jesus'ga. A'ereki oyvyteri pe ga pyry hete, ei Jesus'ga ga pe. Nane'ymi ite'varuhuve'ga reaporoğitaro ite'varuhuva'ea rehe. Nurã ga ete'varuhui, ei Jesus'ga. A'ereki oyvyteri pe ga ite'varuhu hete, ei Jesus'ga ga pe.

Ahe ko onga apohara'ga ja

(Mateus 7.24-27)

⁴⁶ Kiro Jesus'ga ei:

—Pe'e pe ji ve: “Ga ko nhandepojoykaharetero.” Nahã pe ji renoi novĩa. Emo pe ndapekoi nhinhi'iğa rupi, ei Jesus'ga.

⁴⁷ —Kiroki ga uhu ji pyri ji rendukatua vo okovo nhinhi'iğa rupi – gaha ji ga mombe'ui pe me kiro, ei Jesus'ga. ⁴⁸ Gaha onga apohara'ga ja – kiroki ga oapo onga hyvykoita yvy pe. Ipukuhu ga imondoi hyvykoita yvy pe itauhua apiavo. Itauhua rehe ga imondoi okyta ikwara pype. Nahã ga japo onga imohina, ei Jesus'ga. Aerẽ hehanhuhũ yhya ua onhimombomomboa onga rehe novĩa. Yhya nomoğatãi onga. A'ereki imondovo itauhua rehe ga oapo imohina, ei Jesus'ga.

⁴⁹ —Jara'ga ji rendu novĩa. A'ereki ga ndokoi nhinhi'iğa rupi. Gaha onga apohara'ga ja – kiroki ga oapo onga hyvykoje'yma imbovyre'yma okyta ikwara pype, ei Jesus'ga. Yvya rehe jate ga japo onga imohina. Aerẽ hehanhuhũ yhya ua onhimombomomboa onga rehe imoğatagatamo. Kotihĩ onga o'arahy upa opepẽpenuhũavo, ei Jesus'ga ga mbo'eavo.

7

Jesus'ga omombi karugwara soldadova'eapyriva'ea hugwi

(Mateus 8.5-13)

¹ Imombe'upavirẽ ga pe Jesus'ga hoi ga hugwi ogwovo cidade de Cafarnaum me. ² Pevo soldados'ğa nduvihava'ga ruvi judeu'garũive'ga romano'ga. Gapyrive'ga itetirũa. Omano gwerĩ ga. Soldados'ğa nduvihava'ga ga arõhetei.

³ Nurã Jesus'ga rura kwahavame Cafarnaum me ga ei xava'eve'ğa pe:

—Peho ti Jesus'ga pyri. Pe'ji ti ga pe tuhu ti ga jipyrive'ga pyri karugwara mombiga ga hugwi, ei ga xava'eve'ğa pe.

⁴ A'ero xava'eve'ga hoi Jesus'ga pyri ovahema javo ga pe:

—“Tuhu ti ga,” ei soldados'ga nduvihava'ga nde ve. “Tuhu ti ga jipyrive'ga pyri karugwara mombiga ga hugwi,” ei ga nde ve, ei xava'eve'ga Jesus'ga pe. Eho tuhē ti a'ero, e'i hete xava'eve'ga Jesus'ga pe. Emombo ti karugwara gapyrive'ga hugwi. A'ereki ga pyry hete soldados'ga nduvihava'ga. ⁵ Pyry hete ga nhandere'yja'ga pe ga arōheteavo ga nderekokatuavo. Ga oapouka onga nhandejatykahava, ei xava'eve'ga Jesus'ga pe.

⁶ A'ero Jesus'ga hoi ga ndupi tahepia ti ga javo. Ovahē gwerī ga soldados'ga nduvihava'ga rongga pe. Kiro soldados'ga nduvihava'ga ei ga pe – kiroki ga ojikoty'a ga pavēi – ga pe ga ei ga mondouka Jesus'ga rovatiamouka.

—Peho ti Jesus'ga rovatiamo, ei ga ga pe. Pe'ji ti ga pe: “Omondo soldados'ga nduvihava'ga onhi'iḡagwera nde ve. Ga e'i: ‘Jipojykaharetero nde ereko huvihavamo ji hohe. Nurā po ti nde nderejori ji pyri nehē hamo. ⁷ Ji tuhē ndahoa'uvi nde pyri nde huvihavuhuro gwaramo ji hohe. Irupeuhu ti embuhu epopoakara nhironga pe imombiguka karugwara jijipyrive'ga hugwi. A'ero po ti ga nhimohiḡatui nehē. ⁸ Akwaha ji ndepopoakara mondoa irupeuhu. A'ereki na jitehe ji amondo soldados'ga jipi. Jiruvihava'ga ji mondoi no nahanahā eapo javo. A'ero ji rekoi ganhi'iḡa rupi. Jihi soldados'ga nduvihavamo ako no. Ojipe'ga pe ji ei: Eho nahanahā japovo pevo ji ve. A'ero ga hoi okovo nhinhi'iḡa rupi. Ojipe'ga pe ji ei: Ejo nahanahā japovo avo ji ve. A'ero ga ruri okovo nhinhi'iḡa rupi. Jijipyrive'ga pe ji ei: Nahā eapo. A'ero ga japoi,' ei ga.” A'ea ti pe'ji Jesus'ga pe, ei soldados'ga nduvihava'ga ga pe imondovouka onhi'iḡagwera.

⁹ A'ero ga hoi okovo ganhi'iḡa rupi Jesus'ga rovatiamo. Ga omombe'u pa ganhi'iḡagwera Jesus'ga pe. Ganhi'iḡagwera renduvame Jesus'ga nhimomby'ai. Opyryrī Jesus'ga. Pevove'ga pe – kiroki ga oho ga rupi onhimongyavo – ga pe Jesus'ga ei:

—Soldados'ga nduvihava'ga ojiko hete tuhē ji rehe! Jire'yja'ga hohe israelitas'ga hohe ga ojiko ji rehe! a'e ji pe me, ei Jesus'ga.

¹⁰ Kiroki ga ojikoty'a soldados'ga nduvihava'ga pavēi – ḡahā jivyra'javi soldados'ga nduvihava'ga rongga pe. Ovahemame ga gapyrive'ga repiagi. Onhimohiḡatua'ja ga!

Jesus'ga ombogwera aherembirekokwerava'ea ra'yrava'ea

¹¹ Aerē Jesus'ga hoi cidade de Naim me. Garemimbo'ehara'ga hoi ga rupi. Ojipe'ga hoi ga rupi no he'yjuhuve'ga. ¹² Ovahē gwerī ga cidade apoa pe portão pe.

Nanime ojipe'ga ivojave'ga ra'oa rerohoi pea rupi cidade hugwi Jesus'ga rovatiamo. Gweroho ga ivojave'ga ra'oa gakupeupava pype titī ti javo. Oho hēa ga ndupi ivojave'ga yhēa. Ga tehe ko hēara'yramo. A'ero kiro hēa tehe hēa rekoi aherembirekokwerahēa. He'yjuhuve'ga oho hēa rupi cidade hugwi. ¹³ Hepiagame Jesus'ga nhandepojykaharete'ga hēa porogwetygi. A'ero ga ei hēa pe:

—Terejehe'oa'javi.

¹⁴ Hēara'yra'ga pyri ga hoi opokoga gakupeupava rehe. Nurā gara'oa rerohohara'ga heropytai o'ama.

—Tapihā, ei ga ivojave'ga pe. A'e ji nde ve: Evy! ei Jesus'ga.

¹⁵ A'ero ga vyri onhi'iḡa oina okwerava'java. Jesus'ga okwerava'jave'ga mondo gayhēa pe. ¹⁶ Okyhyji hete pa pevove'ga onhimomby'avo ga repiagame. A'ero ga Tupana'ga mbohetei. A'ereki ga e'i ojohupe Jesus'ga mombe'gwovo:

—Tupana'ga nhi'igã mombe'uharuhu'ga ruri kiro ojipiuka nhande pyteri pe upa, ei gã. Nahã Tupana'ga nhande pokogi, ei gã.

¹⁷ A'ero gã Jesus'ga mombe'umbe'ukatui jara'ga pe garembiapoa reheve Jesus'ga ga mbogwerava'javi javo. Nahã Judéiapeve'gã hendupavi Jesus'ga mombe'ua Judéia rembeyvyripeve'gã pavêi.

*João Batistava'ea remimbo'eharava'ea oho Jesus'ga pyri
(Mateus 11.2-19)*

¹⁸ Aerẽ João Batistava'ea remimbo'ehara'gã Jesus'ga mombe'upavi João Batistava'ea pe. Jesus'ga rembiapoa garemimonhimomby'ava'ea gã imombe'ui ahe ve no. ¹⁹ A'ero João Batistava'ea mokonha'gã mbuhurukari ojipyri gwemimbo'ehara'gã. Ga pe ahe ei:

—Peho ti Jesus'ga pyri. Pe'ji ti ga pe: “Ymyahũ Tupana'ga nhi'igã mombe'uharava'ea imombe'ui aerẽ po ti Tupana'ga remimbuhurukara'ga ruri nhande pyri nehẽ javo. Ma'gã po ahe omombe'u ymyahũ? Mara'ngu po ndehe? Mara'ngu po ojipe'ga? Nahã ore ei aheremimombe'uhara'ga rurapota.” A'ea mombe'gwovo katu ti pe'ji Jesus'ga pe: “Marãi nde a'ero?” ei João Batistava'ea mokonha'gã pe gwemimbo'ehara'gã pe.

²⁰ —Kwa, ei gã.

A'ero gã hoi ogwovo Jesus'ga pyri ovahema.

—João Batista'ga ore mondoukari nde pyri, ei gã Jesus'ga pe. Ga e'i ore ve: “Pe'ji ti Jesus'ga pe: ‘Ymya Tupana'ga nhi'igã mombe'uharava'ea imombe'ui aerẽ po ti Tupana'ga remimbuhurukara'ga ruri nhande pyri nehẽ javo. Ma'gã po ahe omombe'u ymyahũ? Mara'ngu po ndehe? Mara'ngu po ojipe'ga? Nahã ore ei aheremimombe'uhara'ga rurapota.’ Nahã ti pe'ji Jesus'ga pe,” ei João'ga ore ve ore mondouka nde pyri, ei mokonha'gã Jesus'ga pe.

²¹ Emo Jesus'ga nomondoi ve onhi'igã João Batistava'ea pe. Oapo na'ẽ ga ahemonhimomby'ava'ea. Oapo ga ikwahavuka João Batistava'ea remimbo'ehara'gã pe a'ea ti pemombe'u João'ga pe javo.

Kiro Jesus'ga imombigi karugwara he'yjuhuve'gã hugwi. Ojipe'gã pe hahy hete. Ga hugwi ga imombipavi karugwaretea. Anha'ga ga gã mbojipe'ai ojipe'gã hugwi no. Heakwagweve'gã ga gã moma'e'gatuhetei he'yive'gã.

²² Kiro Jesus'ga ei mokonha'gã pe João Batistava'ea remimbo'ehara'gã pe:

—Pejivyra'ja ti pejigwovo João Batista'ga pyri. Pemombe'u ti ga pe penhimbiepiaga penhimienduva. Pe'ji ti ga pe imombe'gwovo: “Oma'e'gatu kiro heakwagweve'gã okovo. Opo'a'gatu kiro ipyka'naka'nauhũve'gã ogwovo katu. Oka'ẽ gajagwa ijaijauhuve'gã hugwi. Gwendu katu kiro japyakware'yve'gã okovo. Okwera tuhẽ omanove'gã kiro okovo. Imbatere'yve'gã gwendu kiro pyryva'ea Jesus Cristo'ga mombe'ua.” A'ea nhaporemo ti pemombe'u João Batista'ga pe.

A'ea Jesus'ga ei ikwahavuka ga pe Jesus'ga ko Tupana'ga remimbuhurukara'ga javo – kiroki ga Tupana'ga nhi'igã mombe'uharava'ea omombe'u ymyahũ.

²³ —“Pyry hete ga pe – kiroki ga ndojikopigi ji rehe.” A'ea ti pe'ji João Batista'ga pe, ei Jesus'ga mokonha'gã pe João Batistava'ea remimbo'ehara'gã pe.

²⁴ A'ero gã hoi javo katu João Batistava'ea pe.

Ga horẽ Jesus'ga ei pevove'gã pe he'yjuhuve'gã pe João Batistava'ea mombe'gwovo. Ga e'i:

—Ymya'ĩ pe peho ongae'y'i me. Pevo pe pehepia João Batista'ga. Marãi pe pejiyvyteri pe pea rupi pejigwovo garepiaga renonde? Pe'e po pe: “Xa'ho hepiaga nhungwava – kiroki okooko'ihu yvytua remimbotarimova'ea rehe

onhimbovavaguka yvytua pe.” Pe ndape'ji tuhẽ reki a'ea. A'ereki João Batista'ga ko nhungwava ja rũi. Ga ndokondoko'iuhi oji'pe'ga remimbota-rimova'ea rehe. Ga ko onhimboita Tupana'ga rehe, ei Jesus'ga pevove'ga pe.

²⁵—Marã pe a'ero pejiyvyteri pe garepiaga renonde? Pe'e po pe: “Xaho ga repiaga – kiroki ga omongi tapy'ynhapipyryva. Gweroho pa po itambere'ia gapira.” A'ea pe ndape'ei oji'i, ei Jesus'ga. A'ereki João Batista'ga ndokohetei mbatera rehe. Ji rendu ti! João Batista'ga nomongi tapy'ynhapipyryva. Kiroki ga omongi ikatuheteve'ea – gahã u huvihavuhu'ga nonga pype. He'yjuhu gambatekatua no.

²⁶—Marã pe a'ero pejiyvyteri pe? Pe'e po pe: “Xaho Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ga repiaga.” A'ea pe ekatui, ei Jesus'ga. Kiro ji ei pe me: João Batista'ga ko Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ga tuhẽ. Tupana'ga nhi'iga mombe'uharu'ga jate rũi ko ga, ei Jesus'ga ga pe.

²⁷—Ymyahũ Tupana'ga okwatijaruka ahe ve João Batista'ga mombe'gwovo hako ga po ti nhinhi'iga mombe'ui nehẽ javo, ei Jesus'ga. Aherembikwatijara e'i:

“Nahã Tupana'ga ei Cristo'ga pe:

‘Nde renonde po ti ji ga mondoi imombe'uuka nhinhi'iga nehẽ.

Tomboavujikwe ti ga nderura renonde,’ ei Tupana'ga,” e'i aherembikwatijara, ei Jesus'ga.

²⁸—Ağwamo Tupana'ga rembiepiakatuhava. Ağwamo po ti Tupana'ga he'yjuhuve'ga nduvihavuhete'ga nehẽ, ei Jesus'ga. A'e ji pe me: João Batista'ga ko koji'i huvihava ymyahũva'ea hohe pa. Emo ağwamove'ga reki Tupana'ga rembiepiakatuhara'ga ko koji'i huvihava João Batista'ga hohe. Kiroki gapyteripeve'ga huvihava rũi – ga vehevi koji'i huvihava João Batista'ga hohe, ei Jesus'ga ga pe.

²⁹ Jesus'ga nhi'iga rendupavame ga ei Tupana'ga pe itambere'ia mono'õhara'ga pavẽi:

—Ndehe ko erekwaha hete epyryvamo João Batista'ga mbuhua ore pyri te'i ti ga ga pe javo.

A'ea ga ei. A'ereki ga onhimobatizauka João Batistava'ea pe opohia okote'varuhua hugwi ahe erame. ³⁰ Fariseus'ga ki a'e te judeus'ga mbo'ehara'ga pavẽi nohendukatui João Batistava'ea nhi'iga ikwahapotare'yma Tupana'ga remimbotarimova'ea ojive. A'ereki ga onhimobatizaukari ahe ve opohire'yma okote'varuhua hugwi.

³¹—Marã po ti ji ei pe me ağwamova'ea pe a'ero nehẽ? ei Jesus'ga. Gara ja pe ndekoi a'ero? ei ga. ³² Kiro ji pe mombe'ui pe me. Tayri'ga ja ko pe ndekoi. Oapy tayri'ga ima'ẽhai pe feira pe. A'ero ga hapukai ojohupe. Onhi'iga mondovo ga ei:

“Oropy ore jiru'a pe me xajory ti nhanerembirekoa rehe javo.

Pe ki a'e te ndapeyrerupypotari henduvame.

Xajehe'o ti nhanenhikamombava rehe, oro'e ore pe me. A'ero ore jehe'oi.

Pe ki a'e te ndapejehe'oi ore pyri. A'ereki pe ndapepotariuhu.”

Nahã tayri'ga ei ojohupe, ei Jesus'ga.

³³—Tayri'ga ja pe ndekoi. A'ereki pe pe'epe'e João Batista'ga pe jipi. A'ereki ga rurame pe pyri ga ndo'uahivuhui mbatera vinho reheve tambohete ti ji Tupana'ga javo, ei Jesus'ga. A'ero pe epe'ei ga mombe'gwovo: “Anha'ga opyhy ga.” Nahã pe João Batista'ga mombe'ute'varuhui ga arõ'e'yma, ei Jesus'ga ga pe.

³⁴—Tayri'ga ja pe ndekoi. A'ereki pe pe'epe'e ji ve no, ei Jesus'ga ga pe. Yvyakotyva'ero yvagipeva'ero ji ajo pe pyri mbatera i'gwovo vinho i'gwovo no. A'ero pe epe'ei ji mombe'gwovo: “Ehepia Jesus'ga! O'uheteuhu ga. Ga ko

heagwryve'ga vinho i'gwovo,” pe'e pe ji ve, ei Jesus'ga. “Kiroki ġa omono'õ itambere'ia governo pe ite'varuhuve'ġa – ġa pavēi Jesus'ga ojikoty'a ojipe'ġa pavēi no okote'varuhuve'ġa pavēi,” pe'e pe. Nahã pe euhui ji mombe'gwovo ji arõe'yma, ei Jesus'ga.

³⁵ —Ojipe'ġa ndekokatua repiaga ġwaramo nhande ei: Tupana'ga reki okwahavuka ġa pe ġa mongokatuavo, ei Jesus'ga. Ojipe'ġa ndekote'varuhua repiaga ġwaramo nhande ei: Tupana'ga rũi omongo ġa ite'varuhua rehe, ei Jesus'ga ġa mbo'eavo.

Jesus'ga pyheja fariseuva'ea rongã pype

³⁶ Aerē Simão'ga fariseu'ga ei Jesus'ga pe:

—Ejo ti nhironga pype i'gwovo ji pyri.

—Kwa, ei Jesus'ga.

A'ero Jesus'ga hoi ga rupi garonga pype oapyga mesa pyri ga pavēi.

³⁷ Nanime cidadepevehēa – kiroki hēa oko te'varuhu – hēa ikwahavi Jesus'ga hoa fariseu'ga rongã pype. Ga i'urame hēa heruri perfume nhandya hyrua pype. Hyrua ko alabastrova'ea ita apopyra. ³⁸ Gapyã koty hēa ami ga reviri ojehe'gwovo okote'varuhua rehe. Hēareahya imoakymi gapyã. A'ero hēa gapyã monduvynduvyri o'ava pyvõ gapyã beijavo. A'ero perfume hēa imongyi gapyã rehe. A'ereki hēa ga arõ hete.

³⁹ Hēa repiagame fariseu'ga – kiroki ga e'i Jesus'ga pe ejo ti i'gwovo ji pyri javo – kiro ga ei ovytyeri pe: “Hehã okote'varuhuvehēa. Mara'ngu po Jesus'ga Tupana'ga nhi'iġa mombe'uhara naerũ? Po Jesus'ga Tupana'ga nhi'iġa mombe'uhara tuhē, a'ero po ga ombaragwaha hēa rehe hamo. Po ga ei hēa pe hamo: ‘Tanhimbote'varyme ti epokoga ji rehe,’ e po ga okote'varuhuvehēa pe hamo. Jesus'ga nombaragwahavi reki hēa rehe,” ei fariseu'ga ovytyeri pe.

⁴⁰ A'ero Jesus'ga ei fariseu'ga pe:

—Simão, ei Jesus'ga. Tamombe'u ti nde ve.

—Orembo'eharamo emombe'u ti ji ve a'ero, ei Simão'ga Jesus'ga pe.

⁴¹ Ga mbo'eavo Jesus'ga imombe'ui ga pe. Ga e'i:

—Itambere'ia mondo'ãhara'ga pe mokonha'ġa ei momi ti embuhu'rã itambere'ia ore ve javo. A'ero ga imondo'aġi ġa pe tombuhura'ja ti ġa koa irũ reheve ji ve nehē javo. He'yiva'ea quinhentos itambere'ia ga imondo'aġi ojipe'ga pe. Ndahe'yiva'ea cinquenta itambere'ia ga imondo'aġi ojipe'ga pe. Ga memei gweroho ga hugwi a'ero. ⁴² Aerē ġa ipo'rupavi herekoe'yma. Nurã ġa ndogwerekoi ikwepykavamo. A'ereki ahã ġa pe. Itambere'ia mondo'ãhara'ga oporogwety reki ġa. Nurã ga ihypavi reki ġaconta hugwi tapembuhura'javi ti itambere'ia ji ve a'ero javo, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

—Manamo ġa ga arõhetei? Manamo ġa ga aroi'ĩ? ei Jesus'ga Simão'ga pe.

⁴³ A'ero Simão'ga ei ga pe:

—Po ga – kiroki ga gweroho koji'iva'ea ga hugwi quinhentos itambere'ia – po gaha itambere'ia mondo'ãhara'ga arõ hete. A'ereki gaconta hugwi imondo'ãhara'ga ohy he'yiva'ea, ei ga.

—Na tuhē, ei Jesus'ga. Kiroki ga gweroho koji'iva'ea – gaha oarõ hete itambere'ia mondo'ãhara'ga.

⁴⁴ Kiro Jesus'ga ojirova hēa koty. Simão'ga pe ga ea'javi:

—Erehepia nde hēa? Ji ruri nenonga pype nde repiaga. Ndehe nerembuhuri yhya ji ve jipyheitava ekoe'yma nhaneramonhava'ea moġitagwera rehe – kiroki a'ea e'i nahanahã ahe omboapy ojipe'ġa javo. Hēa ki a'e te hēareahya omoakỹ jipyã. Omonduvynduvy hēa jipyã o'ava pyvõ. Nahã hēa roryroryvamo ji rehe, ei Jesus'ga.

⁴⁵ —Ndehe nanhibeijai tuhē ekoe'yma nhaneramonhava'ea moġitagwera rehe – kiroki a'ea e'i nahanahā ahe omboapy ojipe'ġa javo. Hēa ki a'e te jipyā nobeijabeijapigi ji rurirē nenonga pype. Nahā hēa roryroryvamo ji rehe, ei Jesus'ga.

⁴⁶ —Ndehe neremongyi ikava nhiakaġa rehe ekoe'yma nhaneramonhava'ea moġitagwera rehe – kiroki a'ea e'i nahanahā ahe omboapy ojipe'ġa javo. Hēa ki a'e te omongy perfume jipyā rehe. Nahā hēa roryroryvamo ji rehe, ei Jesus'ga fariseu'ga pe.

⁴⁷ —Nurā ji ei nde ve: Tupana'ga ihyjipei hēarekote'varuhua ikwahava'jave'yma. He'yjuhu hēarekote'varuhua, ei Jesus'ga. Hēa hugwi Tupana'ga imombori. Nurā hēa Tupana'ga arōhetei gworygworyva repiuka nhandepyteri pe, ei Jesus'ga. Po ojipe'ga okote'va gwere. Tupana'ga garekoteva'ria hypavame oarō gwere ga Tupana'ga gwory'viro ga rehe, ei Jesus'ga Simāo'ga pe.

⁴⁸ Hēa pe Jesus'ga ei kiro:

—Amomboripe ji nderekote'varuhua nde hugwi, ei ga.

⁴⁹ Kiroki ġa oapy mesa pyri ga pavēi – ġa ei oyvyteri pe: “Ma'ġa Jesus'ga naerū? Maranuhūrame ga hēarekote'varuhua mombori naerū?” ei ġa.

⁵⁰ A'ero Jesus'ga ei hēa pe:

—Nde jikoga ġwaramo ji rehe ji imombori nderekote'varuhua nde hugwi. Tu katu ndepy'a nde horame a'ero, ei ga.

8

Kunhangwerava'ea oho Jesus'ga rupi

¹ Aere'ī Jesus'ga imbojoapiapi cidades repiapava cidades'ia repiapava. He'yjuhu cidades cidades'ia pavēi. Pyryva'ea ga imombe'ui cidadespeve'ġa pe. Ga pe ga ei:

—Perojijyjijyuka ti pejeaporoġita Tupana'ga pe pejikoga ga rehe. A'ero po ti ga pe pokokatui nehē imomboa pendekote'varuhua pe hugwi okovo penduvihavuhhetero nehē.

Nahā Jesus'ga ei ġa pe ogwovo ġa pyġapyri. Ga rupi dozeve'ġa hoġahoi.

² Kunhangwera'ġa ġa hoġahoi ga rupi no. Jara'ġa hugwi Jesus'ga ombojipe'a jipe anhaġa. Jara'ġa hugwi ga imombigi karugwara. Mariahēa hugwi Jesus'ga ombojipe'a jipe sete anhaġa Diabo'gapyriva'ea. Mariahēa pe ahe ei: Madalapevehēa. ³ Ojipehēa rera Joana. Joanahēa rembireko'ga kō Cuza'ga. Ga ko Herodes'ga mbatera repiakatuhara'ga. Ojipehēa rera Susana. Gahā oho Jesus'ga rupi. Ojipe'ġa kunhangwera'ġa hoi ga rupi no. Imondovo ga pe ombatera ġa Jesus'ga repiakatui. Dozeve'ġa pe ġa imondoi no.

Ha'ynha mohāihara'ga

(Mateus 13.1-9; Marcos 4.1-9)

⁴ Cidades nanani ojipejipea hugwi he'yjuhuve'ġa nduri Jesus'ga pyri. Ojo'java'ea pyvō ga ġa mbo'embo'ei. Ga pe ga ei:

⁵ —Ha'ynha mohāihara'ga hoi ko pe imohaina ha'ynha. Nahā ga itymi ha'ynha. Ga imohāirame ha'ynha jara indurugi pehea rembeyvira rupi. A'ero ahe pyruġi hehe ohorame pehea rupi. Ua gwyrā'ia i'ui imokona, ei Jesus'ga.

⁶ —Ga imohāirame ha'ynha jara indurugi yja rehe ita arimo. A'ereki ita onhimongyheteuhu pevo. Xunhi yja a'ero ha'ynha pe yhya no. Henhunhame kotihī he'ouhū omanomo. A'ereki ahā yhya jupe.

7 —Ga imohāirame ha'ynha jara indurugi nhungwava ra'ynha pyteri pe hatīava'ea ra'ynha pyteri pe. Aerē ga'apoa ha'ynha renhunhamo nhungwava ra'ynha pavēi. A'ero nhungwava nhambyguhui garemityma, ei Jesus'ga.

8 —Ga imohāirame ha'ynha jara indurugi yjakatua pype. A'ero henhunhamo o'ao'aheteramo. He'yjuhu ahara a'ero. Ahara pype turi cem ha'ynha, ei Jesus'ga ha'ynha mohāihara'ga mombe'gwovo.

Onhi'iğa mondovo Jesus'ga ei ға pe:

—Peapyakwa pe. Pehendu katu ti ji'ea a'ero! ei Jesus'ga ға pe imombe'gwovo ojo'java'ea.

Jesus'ga okwahavuka ha'ynha mohāihara'ga mombe'ua

(Mateus 13.10-23; Marcos 4.10-20)

9 A'ero Jesus'ga remimbo'ehara'ға ei ga pe:

—Orohendu ore novīa nde'eagwera ojo'java'ea. Ndorokwahavi reki ore. Ore ve ti emombe'u a'ea.

10 A'ero Jesus'ga ei ға pe:

—Pe me Tupana'ga ei tokwaha ti ға onhimiva'ea nhirembiepiakaturaha javo, ei Jesus'ga. Marā hekoi kiro Tupana'ga vyakotyve'ға ndepiakaturame okovo ғanduvihavuhetero? A'earupiva'ea kiro ga ikwahakwahavukari pe me, ei Jesus'ga ғwemimbo'ehara'ға pe. Ojipe'ға pe ji imombe'ui ojo'java'ea. A'ero

“hepiagame ға gwepia tehe reki.

A'ereki ға nombaragwahapotari hehe.

Henduvame ға ғwendu tehe reki.

A'ereki ға ndokwahapotari”, ei Jesus'ga ғwemimbo'ehara'ға pe.

11-12 —Kiro po ti ji imombe'ukatui pe me ikwahavuka ha'ynha mohāihara'ga mombe'ua nehē, ei Jesus'ga ғwemimbo'ehara'ға pe.

—Ha'ynha ko Tupana'ga nhi'iğa, ei Jesus'ga. Kiroki ға ғwendu Tupana'ga nhi'iğa novīa ikwahave'yma – ға pyri ahemoandyandyihara'ga Diabo'ga ruri a'ero ipe'avo imombe'ua ғapy'a hugwi imoka'nhybavuka ға pe tomomborukaryme ti ға Tupana'ga pe okote'varuhua javo, ei Jesus'ga. Ga pe ji ei a'ero imombe'urame ha'ynha indurugagwera pehea rembeyvyra rupi.

13 —Amombe'u jipe ko ji ha'ynha indurugagwera – kiroki a'ea onduru ita rehe. Henhui ha'ynha novīa. A'ereki yhya rerekoe'yma ғwaramo, kotihī nonhimomiranami a'ero omanomo, ei ga. A'ereki ndokihetei hapoa yvya pype.

—A'ea ja ға ndekoi – kiroki ға ғwendu nhanderuvihavuhete'ga mombe'ua gworygworyvamo hehe novīa. Aerē ojipe'ға mbote'varuhu pota ға imohepia'ngiavo ite'varuhua'ea ға pe. Nurāro ғwaramo ға nonhimomiranami a'ero kotihī opohia nhanderuvihavuhete'ga mombe'ua hugwi. A'ereki ndokihetei nhanderuvihavuhete'ga mombe'ua ғavytyteri pe.

14 —Amombe'u jipe ko ji ha'ynha indurugagwera – kiroki a'ea onduru nhungwava ra'ynha pyteri pe hatīava'ea ra'ynha pyteri pe. Aerē igwaigwavete hatīava'ea nhambyguhui garemityma jukavo, ei Jesus'ga.

—A'ea ja ojipe'ға ndekoi nhungwava pyteripeva'ea ja. Ga ғwendu ojipe'ға erame ға pe: “Tupana'ga nhande poko katu kiro nhanderuvihavuhete'ga.” A'ea ға ғwendu katu novīa. Aerē ға aғataruhuramo ojihe javo: “Maramarā po ti nhande rekoi nehē naerū?” ei ға ovytyteri pe. A'ea nonoғatuukari ғapy'a. A'ereki ға opotaruhu itambere'ia a'ero, ei Jesus'ga. “Koji'i nhande tipotaruhu itambere'ia,” e'iuhu ға, ei Jesus'ga. Toryva rehe ikatuvua'ea rehe ға japyakauhui. A'ea nhaporemō nohenduva'javukari nhanderuvihavuhete'ga mombe'ua. A'ero igwaigwavete

ġa ndojapyakaa'javi tuhē gamombe'ua rehe. A'ero ġa ndokoa'javi reki gamombe'ua rupi okokatue'yma ojipe'ġa pe oporavykye'yma ga pe.

¹⁵—Amombe'u jipe ko ji ha'ynha indurugagwera – kiroki onduru yjakatua pype. A'ea ja ojipe'ġa ndekoi yjakatuapypeva'ea ja. Gwendu katu ġa nhanderuvihavuhete'ga mombe'ua ojikheteavo ga rehe gweaporoġitakaturu. Onhimomirana hete ġa oporavykyavo ga pe ga nhi'ġpo'rupava okokatuavo ojipe'ġa pe.

A'ea Jesus'ga ei imombe'gwovo pa ojo'java'ea ikwahavuka ġwemimbo'ehara'ġa pe.

A lamparina

(Mateus 5.15; Marcos 4.21-25; Lucas 11.33)

¹⁶—Imondygame lamparina nhande ndihovapygi hyrua pyvō, ei Jesus'ga. Nimondo nhande lamparina nhanenhinongava gwyrri pe cama gwyrri pe. Pyte'mbia rehe nhande timondo lamparina. Nurā okirame onga pype ojipe'ġa gwepia kojahua.

¹⁷—Na jitehe po ti Tupana'ga imboukwahavi nehē. Onhimiva'ea po ti ga hepiukari ikwahavuka henduvukapava nehē.

¹⁸—Ji rendu katu ti a'ero pejeaporoġitaro. Kiroki ga okwaha – ga pe po ti Tupana'ga ikwahavukari koji'iva'ea nehē. A'ero po ti ga ikwahahetei nehē, ei Jesus'ga. Kiroki ga ndokwahavi – po ga ikwahavi xunhiva'ea, a'ea vehevi po ti Tupana'ga ikwahava'jave'ymukari ga pe nehē, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa mbo'eavo.

Jesus'ga yembora gairūva'ea pavēi

(Mateus 12.46-50; Marcos 3.31-35)

¹⁹ Kiro Jesus'ga yembora ruri Jesus'ga repiaga gairū'ġa pavēi. Ndoki ġa onga pype ga pyri. A'ereki pevove'ġa ga mbotymboty gwe'yjuhuro.

²⁰ Gapyteripeve'ġa e'i Jesus'ga pe:

—Neyhēa uhu nde repiaga neirū'ġa pavēi. Pevo ġa ami okari pe.

²¹ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Kiroki ġa Tupana'ga nhi'iġa rendu katu ga nhi'ġpo'ruavo – ġa pe ji ei nhii'ġa. A'e ji ġa pe no nhii'ġa, ei Jesus'ga.

Jesus'ga omombi yvytua typepemuhūa reheve

(Mateus 8.23-27; Marcos 4.35-41)

²² Aerē Jesus'ga avi yharuhua pype ġwemimbo'ehara'ġa pavēi. Ga pe ga ei:

—He xaho ypihua aherovai.

A'ero ġa imoanhani herogwovo. ²³ Ga gwerohorame Jesus'ga ropehyiro okia. Yvyturanuhūa ruri ogyva ypihua rehe. Yharuhua pype yvytua yhya mbo'ambo'avi. Gweroho ġweri' ypy pe. ²⁴ A'ero ġa hoi Jesus'ga pyri ga mongirahiva.

—Kiro nhande hoi ypy pe nhandepapava nehē! ei ġa ga pe ombo'ehara'ga pe.

A'ero ga ma'ēi onhi'iġa yvyturanuhūa pe typepemuhūa pe no topi ti javo. A'ero yvytua ipigi. Notymynha'javi yhya no. ²⁵ Ga pe Jesus'ga ei:

—Ndapejikogi ji rehe naerū? ei ga.

A'ero ġa kyhyji onhimomby'avo javo ojohupe:

—Marā te ga rekoi naerū? Yvytua vehevi re po ġwendu katu ganhi'iġa yhya pavēi, ei ġa.

Jesus'ga ombojipe'a anhaga ahe hugwi

(Mateus 8.28-34; Marcos 5.1-20)

²⁶ Aerē ġa hoi ypiahua aherovai Galilēia aherovai ovahema Gerasapeve'ġa ġwuri pe. ²⁷ Jesus'ga hemame yharuhua hugwi cidadepeve'ga ruri Jesus'ga repenhana. He'yjuhu anhaġa Diabo'gapyriva'ea onhimongyavo ga pojkavo. Ymyahū ga ndipiri. Ga nduva'javi onga pype. Itaruvihavuhua kwaruhua pyteri pe ga ruvi aheryvya pyteri pe. ²⁸ Jesus'ga repiagame ga hapukai ġwenypy'anduruga Jesus'ga rovai pyteri pe. Ga hapukajahivi javo:
—Jesus! ei ga. Terejori ji avykyavo Tupana'ga ra'yramo huvihavuhu'ġahoheve'ga ra'yramo? ei ga Jesus'ga pe. A'e hete ji nde ve: Terembuhuri ti hahyva'ea ji ve.

²⁹ A'ea ga ei. A'ereki Jesus'ga e'i jipe anhaġa pe:

—Ejipe'a ga hugwi.

Ymyahū anhaġa ga pyhypokāpokaġi ga pojkavo jipi. Nurā pevove'ġa itanhuramuhūa pyvō gapoa kwari. Ga gapya kwari no. Nahā ġa ga mombytapotari ga repiakatuavo novīa. Ga omondohondoho itanhuramuhūa reki. Anhaġa ga pojkai ga renonhaheteavo ga mondovo ongae'yi me. Nahā ga rerekoi ymya.

³⁰ Kiro Jesus'ga ei ga pe:

—Gara nderera?

A'ero ga ei:

—He'yjuhu.

Nahā garera. A'ereki he'yjuhuva'ea anhaġa opojyka ga. ³¹ Anhaġa e'i hete Jesus'ga pe:

—Toremondoi ti vvykwara ruvihavuhua pype hahyva'ea ruvihava pype, e'i ga pe.

³² Yvytyra rehe porcos tuvi i'gwovo onhimongyavo. He'yjuhu hete porcos. Jesus'ga pe anhaġa ehetei:

—Ore mondouka ti porcos pojkauka ore ve, e'i.

—Peho ti a'ero, ei Jesus'ga jupe.

³³ Cidadepeve'ga hugwi anhaġa jipe'ai a'ero ogwovo Jesus'ga nhi'īpo'ruavo porcos pojkavo herogwovo. Porcos nhaporemō inhahetei ojyva vvyty'ramuhūa hugwi ogwovo ypiahua pype otypyvygamo omanomo.

³⁴ Porcos manoa repiagame porcos repiakatuhara'ġa nhani ogwovo jugwi. Ogwovo ġa imombe'upavi cidadepeve'ġa pe cidadekotyive'ġa pe no. ³⁵ A'ero pevove'ġa nduri ua torohepia katu javo. Ovahemame Jesus'ġa pyri ġa ga repiagi anhaġa rembipojykaagwera'ga. Oapy ga Jesus'ga pya pyri tapy'ynhapira mongijipeavo ojapyakakatuavo. A'ero ġa kyhyji. ³⁶ Kiroki ġa gwepia Jesus'ga anhaġa mbojipe'arame ga hugwi – ġa imombe'upavi ġa pe javo:

—Ga pyryvamo reki kiro. A'ereki Jesus'ga ombojipe'a anhaġa ga hugwi imondovo, ei ġa ga mombe'gwovo ġa pe.

³⁷ Okyhyji hete pa ġa Gerasapeve'ġa. Nurā ġa ei Jesus'ga pe:

—Heregwovo ore hugwi!

A'ero Jesus'ga avi yharuhua pype tajivy javo. ³⁸ A'ero anhaġa rembipojykaagwera'ga ehetei Jesus'ga pe:

—Taho ti nde rupi jijikoty'a nde pavēi! ei ga.

Jesus'ga ndogwerohoi ga reki. A'ereki ga e'i ga pe:

³⁹ —Epyta. Ejivy ti enhonga pe imombe'gwovo. Ere ti ġa pe: “Tupana'ga ipopoaka hete. Ji poko hete ga!” Nahā ti ere ġa pe, ei Jesus'ga ga pe.

A'ero ga hoi imombe'gwovo ġa pe nhaporemō cidadepeve'ġa pe.

—Pyry hete Jesus'ga ji ve ji pokoga anhaġa mbojipe'avo ji hugwi. Ga popoakahetero, ei ga imombe'gwovo.

*Jesus'ga opoko Jairova'ea ra'yrava'ea gwypova'ea reheve
(Mateus 9.18-26; Marcos 5.21-43)*

⁴⁰ Gerasapeve'ga hugwi Jesus'ga jivyri ua ovahema aherovai. Ga nhaporemo ga repenhani gworygworyvamo ga rehe. A'ereki pevo ga oko tuhu tuhẽ ti ga javo.

⁴¹ Nanime ga pyri Jairo'ga ruri. Jairo'ga ko huvihavamo oko judeus'ga jatykahava pype. Ga ruri onhino'ga ojovapyvo vvyvo Jesus'ga pya pyri jihoheva'ero ji poko javo.

—Herejo nhironga pe, ei ga Jesus'ga pe. ⁴² A'ereki jira'yrahẽa omano ġwerĩ, ei ga.

Hehã jate ko gara'yra. Ivoja hẽa. Doze anos hẽa imbokwara'ari ojihe.

Jesus'ga horame tahepia ti ji tayrihẽa javo, he'yive'ga ga mbotyvahivi ua ga rupi onhimongyavo. ⁴³ Ga reviri hẽa ruri no itetirũavehẽa gwypovehẽa. He'yi doze anos hẽatetirũa imbokwara'ari hẽa rehe opige'yma hẽa hugwi. Omondo pa hẽa opohanohara'ga pe novã. A'ereki ga nomombigi reki hẽatetirũa.

⁴⁴ Kiro hẽa ruri Jesus'ga reviri opokoga gapira rembeyvya rehe. Kotihĩ hẽa ndagwypora'javi a'ero.

⁴⁵ —Ma'ga opoko ji rehe? ei Jesus'ga.

A'ero ga epavi:

—Ore rũi! Ndoropokogi nde rehe, ei ga.

—Nde mbotymboty pa ga nde atimana he'yive'ga! Nde mbotyva ġwaramo ga pokogi nde rehe.

Nahã Pedro'ga ei Jesus'ga pe ombo'ehara'ga pe.

⁴⁶ A'ero Jesus'ga ei:

—A'ea rũi. Opoko aha ga ji rehe. Akwaha ji jivyvteri pe. A'ereki ji hugwi ihoi jipopoakara ga ndehe, ei ga.

⁴⁷ A'ero hẽa ei ovyvteri pe: “Okwaha reki ga ji pokogame ga rehe.” A'ero hẽa ruri ohyhyipava okyhyjiavo ġwenypy'anduruga vvyvo garovai pyteri pe onhimombe'gwovo ġandovaki pa. Hẽa e'i:

—Ymyahũ ji tetirũaramo gwyporo. Nurã ji pokogi nde rehe tomombi ti ga ji hugwi javo. Kotihĩ nhitetirũa pigi tuhẽ ko, ei hẽa.

⁴⁸ —Kui'i, ei Jesus'ga hẽa pe. Erejiko nde ji rehe. Nurã netetirũa pigi nde hugwi. Ndepy'a rukaturo ġwaramo kiro heregwovo katu, ei ga.

⁴⁹ Jesus'ga nhi'imbige'yname hẽa pe Jairo'ga rongapypeve'ga ruri javo Jairo'ga pe:

—Ndera'yrava'ea omano. Tohoa'javyme ti nhanembo'ehara'ga kiro neronga pe. A'ereki ahe omano jipe.

⁵⁰ Ga renduvame Jesus'ga ei Jairo'ga pe:

—Teremomyi ti epy'a. Ejiko hete jitehe ji rehe. A'ero po ti hẽa kwerava'javi nehẽ, ei Jesus'ga.

⁵¹ Ovahemame Jairo'ga rongga pe Jesus'ga ga mongiuvari ojupi onga pype Pedro'ga João'ga no Tiagova'ea no. Kujahẽa ruva'ga ga ga mongiuvari kujahẽa yhẽa no. Ojipe'ga pe Jesus'ga ei:

—Tapeki ti onga pype, ei ga ga pe.

⁵² Ojehe'o hete pevove'ga kujahẽa rehe okovo. A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Tapejehe'oi! Nomanoi hẽa. Oki reki hẽa upa.

⁵³ A'ero ga ga jai ga rerekovo ga rerekomemuamo. A'ereki ga okwaha ahemanoa.

⁵⁴ Ga mondopavirẽ onga hugwi ga kujahẽa popyhygi. Hẽa pe ga ei:

—Kui'i! Epo'ã!

⁵⁵ Kiro hẽa kweravi. Kotihĩ hẽa po'ami. A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Pemondo ti mbatera hẽa pe to'u ti hẽa.

⁵⁶ Onhimomby'a hēaruva'ga hēayhēa pavēi. Jesus'ga ei ġa pe:
—Tapemombe'ui tuhē ti nhiremimbogweravahēa nhiremimonhi-
momby'ava'ea ojipe'ġa pe, ei ga.

9

Jesus'ga remimbo'eharava'ea omombe'u Tupana'ga nhi'iġa
(Mateus 10.5-15; Marcos 6.7-13)

¹ Aerē Jesus'ga ġa mbuhurukari ojipyri ġwemimbo'ehara'ġa dozeve'ġa ġa mbopopoaka. Ga ombopopoaka ġa tombojipe'a ti ġa anhaġa Di-
abo'gapyriva'ea ojipe'ġa hugwi javo. Nahā ġa popoakaramo anhaġa hohe
pa. Ga ombopopoaka ġa tokwaha pa ti ġa karugwara imombiga itetirūave'ġa
hugwi javo.

² —Kiro po ti ji pe mondoi ojipe'ġa pyri nehē, ei Jesus'ga. Pemombe'u
katu ti Tupana'ga ġa pe. Pe'ji ti ġa pe: “Tupana'ga oko ġwerī nhanderuvi-
havuhhetero nhande repiakatuavo yvya koty nhande mongovo onhi'iġa
rupi.” A'ea ti pe'ji ġa pe, ei Jesus'ga dozeve'ġa pe. Pemombi ti karugwara ite-
tirūave'ġa hugwi. ³ Taperohoi ti mbatera pejive pehorame imombe'gwovo ġa
pe. Taperohoi ti yvyra pejikohavamo. Taperohoi ti sacola, pāo, itambere'ia.
Taperohoi ti irūa tapy'ynhapira camisa'java'ea, ei Jesus'ga dozeve'ġa pe.

⁴ —Pe vahemame ġacidades pe po ġande'yja'ga ei pe me: “Hepejijo pe-
jipytavo nhironga pype.” Ga erame na pe me peho ti garonga pe a'ero, ei
Jesus'ga ġa pe. Ga pyri jate ti peju. Aerē po ti pe hoi ojipe pe cidade pe nehē.
A'ero jate po ti pejiyi garonga hugwi pejiġwovo a'ero nehē, ei Jesus'ga. ⁵ Po
ongapypeve'ġa ndohoryvi pe ndehe tapepytai ti javo pe me pe vahemame
ġacidade pe. Pehorame ġacidade hugwi ti pemonduru otimbuguhua pejipyra
hugwi oropohi ore pe hugwi javo. Pe'ji ti ġa pe: “Peko te'varuhu pe
hendupotare'yma Tupana'ga nhi'iġa,” ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

⁶ Kiro ġa hoi a'ero Jesus'ga nhi'iġa rupi cidades pe imbojoapiapiavo.
Pevove'ġa pe ġa imombe'ui pyryva'ea Jesus'ga mombe'ua. Itetirūave'ġa
hugwi ġa imombimombigi karugwara.

Marā Jesus'ga naerū? ei Herodesva'ea
(Mateus 14.1-12; Marcos 6.14-29)

⁷ A'ea rupi Herodes'ga hendupavi Jesus'ga rembiapoa mombe'ua
garemimonhimomby'ava'ea mombe'ua. Herodes'ga omondomondo
ġwemimbotarimova'ea rupi Galiléiapeve'ġa gwyri pe.

—Marā Jesus'ga naerū? ei ga.

A'ea ga ei ikwahave'yma. A'ereki jara'ġa e'i:

—Jesus'ga ko João Batista'ga reki. João Batista'ga ovy gwyvya hugwi, ei ġa.

⁸ Jara'ġa e'i:

—Jesus'ga ko Elias'ga. Elias'ga ojipiuka ore ve ko, ei ġa.

Ojipe'ġa e'i:

—Jesus'ga ko Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea pyteripeve'ga – kiroki
ymyahūve'ga. Ovy ga gwyvya hugwi, ei ġa.

⁹ A'ero Herodes'ga ei:

—Jesus'ga ko João Batistava'ea rūi. A'ereki ji João'va'ea akaġa momboruka
ikwehe'i. Maranuhū Jesus'ga naerū? Omombe'u ġa ji ve garemimonhi-
momby'ava'ea. Tahepia ji gara'oa a'ero, ei ga.

Herodes'ga gwepia pota hete Jesus'ga okovo.

Jesus'ga omondouka mbatera cinco milva'ea pe
(Mateus 14.13-21; Marcos 6.30-44; João 6.1-14)

10 Aerē ojivyrame Jesus'ga pyri Jesus'ga moirūhara'ğa dozeve'ğa imombe'upavi ġwembiapoa ga pe. Ojupi Jesus'ga ġa nderohoi jara'ğa hugwi a'ero ġa nderogwovo ongae'yi me cidade kotyi ve Betsaida kotyi ve.

11 Gahoa kwahavame he'yive'ğa hoi gareviri tihendu ti ga javo. Ga ndurame ga pyri ga roryvamo ġa ndehe Tupana'ga mombe'gwovo ġa pe. Ga e'i:

—Perojijyjijyjuka ti pejeaporoġita Tupana'ga pe pejikoga ga rehe. A'ero po ti ga pe pokokatui nehē imomboia pendekote'varuhua pe hugwi okovo penduvihavuhuhetero nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

Itetirūave'ğa hugwi Jesus'ga imombigi karugwara.

12 Ka'arugame dozeve'ğa Jesus'ga remimbo'ehara'ğa, kiro ġa nduri Jesus'ga pyri javo:

—Ahā onga avo. A'ero ti toho agwa'ğa cidades'i pe kopeve'ğa pyri no. Pevo ti ġa to'u okia.

A'ea Jesus'ga remimbo'ehara'ğa ei Jesus'ga pe ġa mondoukapota ga pe.

13 —Pehe ti pemondo mbatera ġa pe to'u ti ġa javo, ei Jesus'ga ġa pe.

A'ero ġa ei:

—Ndorogwerekoi te! Cinco pães orogwereco dois pira reheve. Ndohygi'i'i po ti ġa ndehe nehē. Toropyhy po ti ore nehē naerū? Orohorame jate ipyhyga mbatera nehē itambere'ia rehe ġa pe nehē, po ti ore imbohygi mbatera ġa ndehe nehē to'u pa ti ġa javo, ei Jesus'ga remimbo'ehara'ğa Jesus'ga pe.

14 A'ereki he'yjuhuve'ğa cinco milve'ğa uhu pevo Jesus'ga pyri ak-waimba'ero. Kiro Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ğa pe:

—Pemboapy ti ġa yvyvo ġa mbojatykavo. Cinquentave'ğa ti pemboapy avo. Cinquentave'ğa ti pemboapy pevo. Cinquentave'ğa ti pemboapy irupe'i. Nahā ti pemboapy pa ġa ojohugwi, ei ga.

15 Ganhi'īga rupi ġa ġa mboapypavi a'ero.

16 Kiro ga ipyhygi mbatera – kiroki cinco pães dois pira reheve. Ojovavu ga yvaga repiaga.

—Ndepyry hete nde imbuhua ore ve, ei Jesus'ga Tupana'ga pe.

Kiro Jesus'ga haygwe'rogwe'rogi pães pira reheve imondomondovo ġwemimbo'ehara'ğa pe tomondo ti ġa ġa pe javo. A'ero ġa imondomondoi ġa pe. 17 Ga nhaporemō ġa i'ui onhimoytaromouka.

Ga i'urē Jesus'ga moirūhara'ğa imono'oġi hembyruera imondovo yrua pype. He'yjuhuva'ea hembyruera opyta reki garembihaygwe'rogagwera. A'ereki ġa ndo'upavi. He'yjuhuva'ea dozeva'ea yrua tynahē. Nahā Jesus'ga japoi ahemonhimomby'ava'ea he'yje'ŷva'ea imbovua imondovo ġa pe.

Nde ko Cristoramo, ei Pedrova'ea Jesus'ga pe

(Mateus 16.13-19; Marcos 8.27-29)

18 Aerē Jesus'ga hoi he'yjuhuve'ğa hugwi. Ga jate ga nhi'iġi Tupana'ga pe. Ga nhi'iġame garemmimbo'ehara'ğa oko ga pyri. Ga pe ga ei:

—Marāi ġa ji ve jipi?

19 A'ero garemmimbo'ehara'ğa ei ga pe:

—“Ga ko João Batista'ga,” ei ġa nde ve, ei ġa Jesus'ga pe. Ojipe'ğa e'i nde ve: “Ga ko Elias'ga.” Ojipe'ğa e'i nde ve: “Ga ko Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea pyteripeve'ga – kiroki ga ovy gwyvya hugwi ymyahūve'ga.” Nahā ġa ei nde ve, ei Jesus'ga remimbo'ehara'ğa Jesus'ga pe.

20 A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Pehe, marāi pe ji ve jipi?

A'ero Pedro'ga ei:

—Nde ko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo ereko.

*Jesus'ga omombe'u omanoagwama
(Mateus 16.20-28; Marcos 8.30-9.1)*

²¹ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—A'e tuhē ji pe me: Tape'ei tuhē ti ojipe'ġa pe ga ko Cristo'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga javo. A'ea ti tape'ei ji mombe'gwovo. ²² He'yiva'ea po ti ġa imondomondo hahyva'ea ji ve nehē ei Jesus'ga vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. Nanhia'oi po ti xava'eve'ġa ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa pavēi judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavēi, ei ga. Nanhia'ombavi po ti ġa ji rendukatue'yma nehē. A'ero po ti ġa ji jukaukari nehē. Mokōi ji kirirē po ti nhimbogwerahava nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

²³ Kiro Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe he'yjuhuve'ġa pe no. Ga pe nhaporemo ga ei:

—Kiroki ġa oko pota nhiremimbo'eharamo – tokoyme ti ġa ġwemimbotarimova'ea rupi okovo nhiremimbotarimova'ea rupi, ei Jesus'ga ġa pe. Po ti ojipe'ġa imbohahyukari ġa pe ġa jukavo vehevi nehē peko pe Jesus'gareheva'ero javo ġa pe, toko jitehe ti ġa jipi nhiremimbotarimova'ea rupi opohire'yma ji hugwi, ei Jesus'ga.

²⁴ —Kiroki ġa ndokopotari nhiremimbo'eharamo tajijukayme ti ġa javo – ġa po ti omano ogwovo hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei Jesus'ga.

—Kiroki ġa ojipe'ġa ġa jukai ġajikoga ġwaramo ji rehe – omanorē po ti ġa oho upa avuirama Tupana'ga pyri nehē, ei Jesus'ga.

²⁵ —Ojipe'ġa – kiroki ġa e'i: “Ndakoi ti ji Jesus'ga remimbo'eharamo tamono'ono'ō ti ji mbatera jijive javo” – po ġa imono'ono'ombavi mbatera ojive avo yvya koty, a'ero ġa imono'ono'ōtehei ojive novīa ogwovo hahyva'ea ruvihava pype, ei Jesus'ga.

²⁶ —Aerē po ti ji rura'javi avo vvyakotyve'ġa pyri nehē. Orerendy'jandy'java pyteri pe po ti ji rekoi jijoah nehē vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga. Orerendy'jandy'java ko jikatua, jiruva'ga katua, gapyrive'ġa katua. Po pe ei: “Ji Jesus'ga remimbo'eharamo rūi ako,” heroviare'yma nhinhi'ġa, a'ero jirura'javame po ti ji ei nehē: Ga ko nhiremimbo'eharamo rūi oko, ei Jesus'ga.

²⁷ —Kiroki ġa o'ā Jesus'ga pyri – ġa pe Jesus'ga ei: A'itituhēva'ea mombe'ukatuavo ji ei pe me: Omanoe'ymame po ti agwa'ġa pyteripeve'ġa ikwahavi nehē Tupana'ga oko vvyakotyve'ġa nduvihavuhuhetero kiro javo, ei Jesus'ga ġa pe nhaporemo.

*Jesus'ga ra'oa ojirojjiyi aherovaki
(Mateus 17.1-13; Marcos 9.2-8)*

²⁸ Aerē oito ġwerī okirirē Jesus'ga ġa nderohoi ojupi Pedro'ga João'ga reheve Tiagova'ea reheve no. Jesus'ga ġa nderohoi ġa nderojiupia vvytyruhua rupi tanhi'ī ti ji Tupana'ga pe javo.

²⁹ Pevo Jesus'ga nhi'ġame Tupana'ga pe Jesus'ga rova jirojjiyi. Ga'apoa tapy'ynhapira hendy'jandy'ja otigahivuhuhetero. ³⁰ Nanime mokonhava'ea jipiukari yvagahugwiva'ea Moisésva'ea Eliasva'ea pavēi onhi'ġa Jesus'ga pe.

³¹ Ahe katukaturo ġwendy'jandy'javamo. Jesus'ga pe ahe ei:

—Nahanahā po ti ga manoi cidade de Jerusalém me nehē, ei Tupana'ga nde mombe'gwovo ore ve.

Nahā ġa ei onhomonhi'ġa Jesus'ga pavēi.

—Nahā tuhē po ti nehē, ei Jesus'ga ikwahavipeavo.

³² Pedro'ġa hopehyi okia reki. Kiro ġa ma'eġatui hepiaga Jesus'ga katua garendy'jandy'java. Gwepia ġa mokonhava'ea amame Jesus'ga pyri. ³³ Kiro

ahe hoi Jesus'ga hugwi. Ahe horame Pedro'ga ei Jesus'ga pe ga renoina nde ko orembo'eharamo javo:

—Pyry nhanderekoa avo, ei Pedro'ga. Na ore japoi trêš tapyimbovyra pe me: ojipeji nde ve, ojipeji Moisés'ga pe, ojipeji Elias'ga pe.

A'ea Pedro'ga ei kotihĩ onhi'inhĩ'ĩga ikwahave'yma. ³⁴ Ga nhi'ĩgame yvaġatiġa ijyvi ġa arimo ġa mongovo o'aġi pe ua tuhẽ. A'ero Pedro'ga kyhyjihetei.

³⁵ Kiro yvaġatiġa hugwi Tupana'ga nhi'ĩgi. Jesus'ga mombe'gwovo ga ei:

—Agwa'ga ko jira'yra'ga nhiremia'nguhete'ga. Pehendu katu ti ganhi'ĩga, ei Tupana'ga.

³⁶ Ga nhi'imavame Jesus'ga jate Pedro'ga ga repiagi. Ojipe'ga pe ġa nonhi'ĩgi a'ea rehe. Manameuhũ ġa imombe'ui onhimbiepiaga.

Jesus'ga ombojipe'a anhaġa ahera'yra'va'ea hugwi

(Mateus 17.14-21; Marcos 9.14-29)

³⁷ Ko'emame Jesus'ga jyvi yvytyra hugwi ġwemimbo'ehara'ga pavẽi ogwovo. Ga jyvire he'yive'ga Jesus'ga repenhani. ³⁸ Nanime ġapyteripeve'ga hapukai Jesus'ga pe.

—A'e hete ji nde ve ahembo'ehara pe, ei ga Jesus'ga pe. Ehepia ti jira'yra'ga ga monhimohĩġatuavo. A'ereki gaha jate jira'yra'ga, ei ga Jesus'ga pe. ³⁹ Ji rendu ti. Anhaġa ga pojyka jipi Diabo'ġapyriva'ea. Opojykarame kotihĩ ga ohapukai. Anhaġa omombomombo ga mohendyipoipoa okote'varuhuavo ga pe. Ndojipe'apotari ga hugwi. Ga mu'umu'umbavame jate ihoi ga hugwi, ei ga Jesus'ga pe.

⁴⁰ —Neremimbo'ehara'ga pyri ji ga reruri. A'e hete ji ġa pe novĩa: Pembojipe'a ti anhaġa jira'yra'ga hugwi. Nombojipe'ai reki ġa ga hugwi. A'ereki ġa ndipopoakari jupe, ei ga Jesus'ga pe imombe'gwovo.

⁴¹ A'ero Jesus'ga ei pevove'ga pe nhaporemo:

—Ndapejikogiuhu pe ji rehe pejikote'varuhuavo. Pe ji mombitu pejiuva. Manameuhũ po ti pe jikogi ji rehe nehẽ naerũ? ei Jesus'ga ġa pe.

A'ero Jesus'ga ei garuva'ga pe:

—Eru ti ndera'yra'ga avo ji pyri.

⁴² Gara'yra'ga rurame anhaġa ga mbo'ari ga moheõ'a. A'ero Jesus'ga ei jupe:

—Ejipe'a ga hugwi.

Nahã Jesus'ga ga monhimohĩġatui ga mondoa'java garuva'ga pe. ⁴³ A'ero pevove'ga nhimomby'ai Tupana'ga popoakahetea rehe.

Jesus'ga omombe'ua'ja omanoaġwama

(Mateus 17.22-23; Marcos 9.30-32)

Ga nhimomby'apavame Jesus'ga rembiapopava rehe, Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ga pe:

⁴⁴ —Pehe ti peapyakwapupu hete nhinhi'ĩga rehe. Ji rendu ti kiro. Uhu ġwerĩ nhimondohava apiavo ġapo pe nehẽ. Ji pyhy po ti ġa nehẽ, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

⁴⁵ Jesus'ga remimbo'ehara'ga ndohekatui ga'ea rehe. A'ereki onhimiva'ea ganhimombe'ua ġa pe. Nurã ġa ei oyvyteri pe: “Ma gara pe ga ei?” Oyvyteri pe ġa ei a'ea. A'ereki Jesus'ga pe ġa nde'ia'uvi: “Ore mbo'e ti nde'ea rehe.” Nde'i ġa a'ero.

Manamo nhandejoheva'ero? ei ahe

(Mateus 18.1-5; Marcos 9.33-37)

⁴⁶ Aerẽ garemimbo'ehara'ga nhomonhi'ĩgi. Ojohupe ġa ei:

—Manamo nhande joheva'ero huvihavamo?

Oyvyteri pe ġa ei ojive: “Jihi ko.”

⁴⁷ Jesus'ga okwaha ġa erame nahã oyvyteri pe. A'ero ga tayri'ga pyhygi ga rerekovo ojipyri. ⁴⁸ A'ero ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Kiroki ġa jireheva'ero ġwaramo gwereko katu tayri'ga – jihi tuhẽ reki ġa ji rerekokatui. Kiroki ġa ji rereko katu nde ko Tupana'ga repykaramo javo – ġa nhimbuhurukara'ga rerekokatui reki. Pepyteripeve'ga – kiroki ga non-himbohetei tayri'ga ja – ga pe po ti Tupana'ga ei nehẽ: “Gaha huvihavuhua.” Nahã po ti Tupana'ga ei ga pe ga mboheteavo nehẽ, ei Jesus'ga.

*Gaha nhande repy, ei Jesus'ga
(Marcos 9.38-40)*

⁴⁹ Jesus'ga pe João'ga ei:

—Oji'i ore orohepia akwaimbae'ga. Ombojipe'ape'a ga anhaġa Di-abo'gapyriva'ea ojipe'ġa hugwi ndepopoakara pyvõ nde renoina. Jupe ga ei: “Jesus'ga pe mondo pe mbojipe'avo ġa hugwi.” Nurã ore ei ga pe: Terei ti nahã Jesus'ga renoina, oro'e ore. A'ereki ga nhandereheva'ea rũi, ei ga Jesus'ga pe ombo'ehara'ga pe.

⁵⁰ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Tapemombigi ga. A'ereki kiroki ga nianemovahĩ – gaha nhande repy a'ero, ei Jesus'ga.

Topytayme ti Jesus'ga avo, ei Samariapeva'ea

⁵¹ Aerẽ oho ġwerĩ Jesus'ga hohava agwa hugwi yvya hugwi yvagi pe. Nurã ga ei:

—Aho aha po ti ji kiro Jerusalém me na'ẽ nehẽ, ei ga.

⁵² A'ero ga jara'ġa mondoi ġwenonde. A'ero ġa hoi ga renonde ovahema Samariapeve'ġa cidade pe timboavujikwe ti Jesus'ga pe javo.

⁵³ Cidadepeve'ġa ndohoryoryvi Jesus'ga rehe reki. A'ereki ġa e'i ojohupe:

—Aerẽ po ti ga hoi Jerusalém me nehẽ ta'u ti ji Páscoa pevo javo, ei ġa.

Nurã ġa ei Jesus'ga remimbo'ehara'ġa pe:

—Topytayme ti Jesus'ga avo a'ero, ei ġa ġa pe.

⁵⁴ Ikwahavame ġa'ea Jesus'ga remimbo'ehara'ġa hoi imombe'gwovo Jesus'ga pe Tiagova'ea João'ga pavẽi. Nde ko orepojykaharetero javo ġa ei Jesus'ga pe:

—Orombojy pota ore tata yvaga hugwi ġa ndehe ġa mbokaipava a'ero. Ymyahũ nahã Eliasva'ea ombojy. Marã po? A'ea pyry nde ve?

⁵⁵ A'ero Jesus'ga pyryrymi ġa novatiamo javo hete ġa pe:

—Ndapyryvi ji ve! ei ga. Napembaragwahavi pejihe. ⁵⁶ Tapoko yvyakotyve'ġa javo ji ruri imomboia ġandekote'varuhua ġa hugwi. Ga jukae'yma ji ruri yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga ġa pe.

Ojipe pe cidade pe ġa hoi ogwovo a'ero.

*Okopotah Jesus'ga remimbo'eharamo
(Mateus 8.18-22)*

⁵⁷ Ga horame pea rupi ojipe'ga ei Jesus'ga pe:

—Ji po ti neremimbo'ehara'ga nehẽ. Ndehoa nanani po ti ji hoi nde rupi nehẽ.

⁵⁸ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ereho pota tuhẽ nde ji rupi? ei Jesus'ga. Ja'gwara'java'ea raposas gwyvykoi okwara yvy pe okia ipype. Gwyrã'ia ikiri hakã rehe, ei Jesus'ga. Jihi reki ndarekoi jikihava yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga ga pe. Nde horame ji rupi ji javijitehe po ti nde ndererekoi nehẽ no, ei Jesus'ga ga pe.

⁵⁹ Ojipe'ga pe Jesus'ga ei:

—Ji rupi nanani ti ejo, ei Jesus'ga.

A'ero ga ei reki Jesus'ga pe:

—Aerē po ti ji hoi ndehoa nanani nehē. Na ji hoi na'ē jipo'ria tyma, ei ga nde ko jipojykaharetero javo Jesus'ga pe.

⁶⁰ Emo Jesus'ga ei ga pe:

—Terehoi ti pevo. Omanove'ga'jave'ga – kiroki ga noarōi Tupana'ga nhi'iga – ga tuhē ti totȳ gwe'yja'ga. Ndehe, ehoeho ti imombe'gwombe'gwovo he'yjuhuve'ga pe. Ere ti ga pe: “Perojijyjijyjuka ti pejeaporogita Tupana'ga pe pejikoga ga rehe. A'ero po ti ga pe pokokatui nehē imomboia pendekote'varuhua pe hugwi okovo penduvihavuhuhetero nehē.” A'ea ti ere ga pe, ei Jesus'ga ga pe.

⁶¹ Kiro ojipe'ga ei Jesus'ga pe:

—Ji po ti neremimbo'ehara'ga nehē. Na ji hoi na'ē nhirongapypeve'ga pe javo. Kiro ji hoi, ta'e ti ji ga pe, ei ga nde ko jipojykaharetero javo Jesus'ga pe.

⁶² Emo Jesus'ga ei ga pe:

—Oporavykyrame ji ve ahe tomohepia'ngiukaryme ti ojipea ojive. Ojipea imohepia'ngiukarame ojive ahe ndapyryvi nhirembipo'ruhavamo. Ndapo'rui ji ahe a'ero.

10

Setentava'ea oko Jesus'ga nhi'iga rupi

¹ Aerē Jesus'ga nhandepojykaharete'ga ga mo'emo'ēi ojipe'ga setentave'ga. Ga pe ga ei:

—Penhomoirū ti Tupana'ga nhi'iga mombe'gwovo ojipe'ga pe.

A'ea ga ei mokonha'ga mondomondovo gwenonde. Cidades pe nanani – perope ga oho pota – pevo nanani ga setentave'ga mondoi. Mokokokōi ga hoi onhomoiruamo a'ero.

² Gahoa renonde Jesus'ga ei ga pe:

—Pevove'ga ko koapora ja ganemimondoroḡwerīva'ea ja – kiroki ga tohendu Tupana'ga nhi'iga, ei Jesus'ga ga pe. He'yi hete koapora gworygworyvamo. Imondorove'ga ndohygi reki hehe. A'ereki ga ndahe'yi. A'ero ahe ei koapora jara'ga pe: “Koji'i jitehe ti embuhurukara'ja imondorove'ga ga pyri imondoroguka ko pe.” A'ea ahe ei koapora jara'ga pe, ei Jesus'ga.

—Na jitehe pevove'ga koapora ja. A'ereki ga he'yjuhu ranuhū. Ndahe'yi reki imondorove'ga'jave'ga – kiroki ga oporavyky imombe'gwovo Tupana'ga nhi'iga ga pe tojiko ti ga Tupana'ga rehe javo, ei Jesus'ga. Pe'ji ti Tupana'ga pe a'ero koapora jara'ga'jave'ga pe: “Koji'i jitehe ti embuhurukara'ja ejiheve'ga ga pyri. Tomombe'u ti ga nenhi'iga he'yjuhuve'ga pe tojiko ti ga nde rehe. A'ero po ti ga ndekoi nde pyri upa avuirama nehē.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe, ei Jesus'ga setentave'ga pe.

³ —Kiro po ti ji pe mondoi nehē. Ji rendu ti. Jihi kiro po ti pe mondo okote'varuhuve'ga pyteri pe. Peko po ti pe cordeiros ja ipopoakare'ŷva'ea ja pejigwovo gapyteri pe nehē. Onharō ja'gwara'java'ea lobos cordeiros pyhyga otiruahūro jupe. Na jitehe po ti okote'varuhuve'ga tiruahūro pe me nehē, ei Jesus'ga.

⁴ —Taperohoi ti sacola, itambere'ia, sandálias irūa. Tapepytai'i ti pea rupi penhinhi'ige'yma ojipe'ga pe. ⁵ Pevahemame onga pe ti pe'ji na'ē ongapypeve'ga pe: “Tu katu ti pepy'a!” ⁶ Po ongapypeve'ga ipota tu katu ti jipy'a a'ero javo, a'ero po ti gapy'a rukatui tuhē nehē, ei Jesus'ga. Po ongapypeve'ga ndopotari, a'ero po ti gapy'a ndukatui nehē, ei Jesus'ga setentave'ga pe.

⁷ —Ongapypeve'ga ipotarama pekia gwonga pype ti pepyta ganonga pype a'ero. Pe'u ti gambatera – kiroki a'ea ga ombuhu pe me. A'ereki po ga

pe poraka pe pokoga hamo. Pepyta ti ġanonga pype jate pejiyyijijye'yma ojipejipea pype onga pype, ei Jesus'ga.

⁸—Po ġa horyory pe ndehe pe mboapyga imondovo pe me pe vahemame cidade pe, a'ero ti pe'u ġambatera – kiroki a'ea ġa ombuhu pe me. ⁹Pemombi ti karugwara itetirūave'ġa hugwi pevo. Pe'ji ti ġa pe: “Koro Tupana'ga gwepiuka opopoakara pe me okovo ġweri penduvihavuhuhetero.” A'ea ti pe'ji ġa pe imombe'gwovo, ei Jesus'ga.

¹⁰—Po ġa ndohoryoryvi pe ndehe pe mboapyge'yma imondoe'yma pe me pe vahemame cidade pe, a'ero ti peho pehea rupi cidade rapea rupi. Pe'ji ti: ¹¹“Pehepia ti otimbuguhua orepya rehe pecidadeva'ea. Koa otimbuguhua ore ihyvi kiro javo: Napehendupotari pe Tupana'ga nhi'iġa ore imombe'urame pe me. Pe hendupotare'ymame ti pekwaha: Koro Tupana'ga gwepiuka opopoakara okovo ġweri huvihavuhuhetero pe pyri.” A'ea ti pe'ji ġa pe, ei Jesus'ga setentave'ġa pe.

¹²—A'e ji pe me, ei Jesus'ga. Aerē mbapava koty po ti ġa hepiagi hahyva'ea ojihe Tupana'ga omanove'ġa mono'ombavame ġa ndeheve nehē. Ga mono'ombava po ti ga ei ġa pe nhaporemō peko te'varuhu pe javo. A'ereki ġa nohendupotari ganhi'iġa. Koji'i po ti hahy ġa pe Sodomapeve'ġa pe hohe, ei Jesus'ga setentave'ġa pe.

*Tiruahūaġwama cidadespeva'ea pe
(Mateus 11.20-24)*

¹³ Kiro Jesus'ga nhi'iġahyi cidadespeve'ġa pe Corazimmeve'ġa pe Betsaidapeve'ġa pe no. Javo ġa pe ga ei:

—Tiruahū ti pe me nehē! ei Jesus'ga. A'ereki pe ndapepohiri pejikote'varuhua hugwi. Pehepia ko pe Tupana'ga popoakara novia ji japorame ahemonhimomby'aheteva'ea. Hepiagame po pe pepohi pejite'varuhua hugwi hamo.

A'ea Jesus'ga ei cidadespeve'ġa pe Corazimmeve'ġa pe Betsaidapeve'ġa pe no.

—Ymyahū Tiropeva'ea Sidommeva'ea pavēi ndohepiagi Tupana'ga popoakara ahemonhimomby'ava'ea repiage'yma, ei Jesus'ga. Po ymyahū ji japoī ahemonhimomby'ava'ea ahepyteri pe, po kotihī ahe pohiri okote'varuhua hugwi po raka'e hamo. Omongi po ahe opite'varuhua imondovo tanimbuga oakaġa rehe po raka'e hamo ndorovy'ari ore orerekote'varuhua rehe javo, ei Jesus'ga.

¹⁴—Ymyahū Tiropeva'ea ndohepiagi reki Tupana'ga popoakara ahemonhimomby'ava'ea repiage'yma Sidommeva'ea pavēi, ei Jesus'ga. Ndopohiri ahe a'ero okote'varuhua hugwi. Nurā po ti ahe hepiagi hahyva'ea ojihe nehē Tupana'ga omanove'ġa mono'ombavame nehē ahe reheve nehē. Ga mono'ombavame po ti ga ei ahe ve nhaporemō nehē peko te'varuhu pe javo, ei Jesus'ga cidadepeva'ea mombe'gwovo.

—A'ea rupi koji'i po ti hahy pe me nehē, a'e ji pe me, ei Jesus'ga Corazimmeve'ġa pe Betsaidapeve'ġa pe no. Igwyre'i po ti hahy Tiropeva'ea pe Sidommeva'ea pe nehē no, ei Jesus'ga. A'ereki Tupana'ga popoakara repiakaturame pe ndapepohiri reki pejikote'varuhua hugwi, ei Jesus'ga Corazimmeve'ġa pe Betsaidapeve'ġa pe no.

Kiro Jesus'ga ei ojipe'ġa pe cidadepeve'ġa pe Cafarnaummeve'ġa pe. E'i ga:

¹⁵—Marāi pe pejive? “Nhande huvihava jara'ġa hohe pa.” Nahā ko pe ei pejohupe penhimboheteavouhu pejikovo. Pe peho hete hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei Jesus'ga Cafarnaummeve'ġa pe.

¹⁶ Setentave'ġa pe Jesus'ga ei:

—Kiroki ga pe nendu – gaha ji rendu reki. Kiroki ga napenendukatui pe arõ'e'yma – gaha nanhirendukatui reki. Kiroki ga nanhirendukatui ji arõ'e'yma – gaha nohendukatui nhimbuhurukara'ga, ei Jesus'ga setentave'ga pe.

Ojivy setentava'ea

¹⁷ Kiro setentave'ga hoğahoi a'ero ogwovo Jesus'ga nhi'ipo'ruavo imombe'gwombe'gwovo Tupana'ga nhi'iğa. Aerë ğa jivyri Jesus'ga pyri gworygworyvamo. Orepojkaharetero javo Jesus'ga pe ğa ei:

—Nderera pyvõ ore erame anhağa pe Diabo'gapyriva'ea pe a'ea oko orenhi'iğa rupi ojipe'avo ğa hugwi.

¹⁸ A'ero Jesus'ga ei ğa pe:

—Kwa. Ahepia katu ji Satanás'ga hira yvaga hugwi okote'varuhuva'ea ruvihavuhu'ga hira. Kotihĩ ga hihetei overavava'ea ja. ¹⁹ Ji rendu ti. Opombopopoaka ji. Nurã pe pyruğame mboja rehe jagwa'jyra rehe po ti ndahahyi pe me nehẽ. Opombopopoaka ji. Nurã pe popoakaramo Satanás'ga hohe Diabo'ga hohe. A'ero Satanás'ga imondorame hahyva'ea pe me po ti pe nhimomiranami nehẽ, ei Jesus'ga ğa pe.

²⁰ —Pe nhi'iğa rupi anhağa rekoro ğwaramo rõi ti pejory. Tupana'ga okwatija pendera inoğa ga'apoa rehe livro rehe yvagi pe. Pendera noğa ğwaramo ti pejoryjory, ei Jesus'ga setentave'ga pe.

Horyory Jesus'ga

(Mateus 11.25-27; 13.16-17)

²¹ A'ea rupi Tupana'ga ra'uva Jesus'ga mbohoryoryvi. A'ero Jesus'ga roryroryvamo Tupana'ga mboheteavo javo ga pe:

—Apĩ, ei ga. Ndepyry hete nde ekovo yvagipeve'ğa nduvihavuhuhetero yvyakotyve'ğa nduvihavuhuhetero no. A'ereki nde nderekwahavukari a'itituhẽva'ea ikwahapyra'ğa pe heaporoğitave'ğa pe no. Onhimbo'ee'ÿve'ğa pe tayri'ğa'jave'ğa pe nde erekwahavuka a'itituhẽva'ea. Na tuhẽ, Apĩ. A'ereki nahã nde erepota, ei Jesus'ga Tupana'ga pe.

²² Kiro Jesus'ga ei:

—Jiruva'ga ombuhu pa ji ve ji mbopopoaka. A'ero ji popoakaramo ojipe'ğa hohe pa. Gaha jate ji kwaha hete. Ojipe'ğa ndajikwahakatui. Jihi jate ji akwaha hete jiruva'ga. Okwaha ğa ga ji ga mboukwahapotarame jate ğa pe, ei Jesus'ga ğa pe.

²³ A'ero Jesus'ga pyryrymi ğwemimbo'ehara'ğa pe. Onhi'iğa ğa pe jate ga ei:

—Pe me pyry hete. A'ereki pe pejirokwa ikwahava aherembikwahavipyre'yma Tupana'ga rembiapoa repiaga. Pyry hete ti ğa pe no – kiroki ğa gwepia penembiepiaga ikwahava, ei Jesus'ga ğwemimbo'ehara'ğa pe.

²⁴ A'ereki ymyahũ ko Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea gwepia pota hete penembiepiaga aheruvihavuhuva'ea pavẽi. He'yiva'ea gwepia pota. Ahe ndohepiagi reki. Gwendu pota hete ahe penemienduva no. Ahe nohenduvi reki, ei Jesus'ga ğwemimbo'ehara'ğa pe.

Pyry hete Samariapeva'ea ahe hohe

²⁵ Aerë judeus'ğa mbo'ehara'ga o'ã Jesus'ga pyri. “Tahepia ti Jesus'ga reaporoğita,” ei ga ovyteri pe. “Mara'ngu po ti ga onhimbotegweteavouka ji ve ga nhi'iğame nehẽ?” ei ga.

A'ero ga ei Jesus'ga pe:

—Marã po ti jipyryhetea hamo nehẽ? A'ero po ti ji rekoi avuirama Tupana'ga pyri nehẽ, ei ga Jesus'ga pe ombo'ehara'ga pe.

²⁶ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Marāi Moisésva'ea rembikwatijara? Marā nde imonhi'īgi aherembikwatijara?

²⁷ A'ero ga ei Jesus'ga pe:

—Nahā Moisésva'ea rembikwatijara e'i:

“Pearō hete tuhē ti pejipojykaharete'ga Tupana'ga.

Pearō hete tuhē ti ga pejipy'a pe.

Pearō hete tuhē ti ga imondovo pejeaporogita imohina ga rehe.

Pearō hete tuhē ti ga pejirokwa pejikovo ga nhi'ipo'ruavo.

Pearō hete tuhē ti ga tako

ti ji garemimbotarimova'ea rupi jate javo.

Penhiarō hete pe.

Na jitehe ti pearō pejikotyve'ga.”

A'ea Moisésva'ea rembikwatijara ei, ei gambo'ehara'ga Jesus'ga pe.

²⁸ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Na tuhē. Eko pyry ti Moisésva'ea rembikwatijara rendukatuavo, a'ero po ti nde rekoi Tupana'ga pyri avuirama nehē, ei Jesus'ga ga pe.

²⁹ Oyvyteri pe gambo'ehara'ga ei: “Po nhirenduve'ga ei ji mombe'gwovo hamo gaha okwaha hete javo ji ve hamo,” ei ga oyvyteri pe. Nurā ga ei Jesus'ga pe:

—“Pearō ti pejikotyve'ga,” ei Moisésva'ea, ei ga. Ma'ga ko jikotyve'ga naerū? Ta'arō ji ga a'ero, ei ga Jesus'ga pe.

³⁰ A'ero Jesus'ga ei imombe'gwovo ga pe ga mbo'eavo.

—Judeu'ga hoi pea rupi cidade de Jerusalém hugwi ogwovo, ei Jesus'ga. Ojipe pe ga hoi cidade de Jericó pe. Ga horame pea rupi iporomive'ga ndekoi ga rehe imima ga hugwi ga mu'umu'uma ga noğa. Gwekyi ga gapira vehevi ga hugwi herogwovo ga reja. Kiro ga manogweri.

³¹ —Kiro ikwava'ehara'ga ruri pea rupi judeu'ga. Imu'umu'umbyra'ga repiagame ga hoi pea aherovai ga hugwi okwava ogwovo. ³² Na jitehe levita'ga rekoi judeu'ga. Uhu ga pea rupi. Urame ga imu'umu'umbyra'ga repiagi no. Pea aherovai ga hoi ga hugwi okwava ogwovo.

³³ —Aerē Samariapeve'ga ruri pea rupi no, ei Jesus'ga.

Samariapeve'ga noarōi judeus'ga.

—Emo imu'umu'umbyra'ga repiagame Samariapeve'ga ga porogwetygi reki. “Po hahy hete ga pe,” ei ga, ei Jesus'ga. ³⁴ Uhurame ga pyri ga ga pohanoği a'ero. Gweka'vo ga óleo vinho reheve gamohumbygagwera rehe ga pohanoğa. Ouvā ga gamohumbygagwera tapy'ynhapira pyvō. A'ero ga ga mondoi gwenymbava arimo yuhua'javuhuva'ea arimo ga rerogwovo. Onga pype ahekihavuhua pype ga ga rerohoi ga repiakatuavo pevo.

³⁵ —Ko'emame ohorame ga ipe'ai oitambere'ia hugwi mokōi moeda pratava'ea. He'yi hehe moeda rehe itambere'ia rehe. Onga jara'ga pe ga imondoi. “Ehepia katu ti ga,” ei ga imondovo ga pe. “Mara'ngu po ti mokōi itambere'ia ihyge'yma nehē nde ipyhygame mbatera ga pe nehē? Po ti ndohygi itambere'ia ndehe ipyhygame mbatera ga pe nehē, a'ero po ti ji imondoi koji'iva'ea nde ve nehē jirura'javame nde pyri nehē,” ei Samariapeve'ga onga jara'ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo gambo'ehara'ga pe.

³⁶ —Ejapyaka ti. Manamo trêsvē'ga – kiroki ga gwepia imu'umu'umbyra'ga pea rupi – manamo ga gwereko katu ga gakotyva'ero? ei Jesus'ga ga pe.

³⁷ A'ero gambo'ehara'ga ei Jesus'ga pe:

—Kiroki ga ga pohano – gaha oko gakotyva'ero ga pokoga.

A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ga ja ti eko ojipe'ga pokoga – kiroki ga iporia'i.

Jesus'ga Martava'ea pavēi Mariava'ea pavēi

³⁸ Aerē Jesus'ga hogahoi ġwemimbo'ehara'ġa pavēi pea rupi ogwovo cidade'i pe. Pevo Marta'ġa nonga pe ga hoi ovahema. Martahēa ga mboapygi ġwonga pype gworygworyvamo ga rehe. ³⁹ Gwereco hēa oirūhēa. Hēarera ko Maria. Mariahēa apygi Jesus'ga pyri gapya koty hendukatuavo ganhi'ġa.

⁴⁰ Kiro Martahēa nhimbaekwahivi japovo mbatera ti'u ti javo. Nurā hēa ruri opytaahi'viavo Jesus'ga pyri javo ga pe:

—Pyry nde ve nhiirūhēa ji pokoge'ymame? Jihi jate ji poravykyi. Orepo-
jykaharetero ere hēa pe a'ero tajipoko hēa japovo.

⁴¹ A'ero Jesus'ga nhandepojykaharete'ga ei:

—Marta! ei ga hēa pe. Nda'ei po ti ji nahā hēa pe nehē. Ndehe, terenhim-
baekwahivuhui ti ejapyakauhuavo mbatera rehe! ei Jesus'ga Martahēa pe.

⁴² Koji'i ko pyryvamo ahe nhinhi'ġa renduvi. Mariahēa ji rendu potaripe
okovo. Na hēa ji renduvi a'ero, ei ga Martahēa pe.

Ga ndepiapavirē ga oho ogwovo.

11

*Marā ore nhi'ġi Tupana'ga pe? ei ahe
(Mateus 6.9-13; 7.7-11)*

¹ Aerē Jesus'ga nhi'ġi Tupana'ga pe okovo. Ga nhi'imbavirē
garemimbo'ehara'ga ei Jesus'ga pe:

—João'ga ombo'e ġwemimbo'ehara'ġa nahanahā ahe nhi'ġi Tupana'ga pe
javo. Oro ore, marā ore nhi'ġi Tupana'ga pe? Ndehe ore mbo'e ti hehe
jipojykaharetero, ei ga Jesus'ga pe.

² A'ero Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Kwa. Opombo'e po ti ji kiro. Penhi'ġame Tupana'ga pe ti pe'ji ga pe:
“Apī, nde ereko katu hete.

Tanerenoiġatu ti ġa nhaporemo a'ero

nde mboheteavo ga ko Tupanete'ga javo nde ve.

Herejo ti yvyakotyve'ġa nduvihavuhuhetero ekovo.

³ Nane'yami ti embuhu ore ve mbatera toro'u ti.

⁴ Ore ndorokwahava'javi ojipe'ġa ndekote'varuhua orojive henonhe'yma ġa
pe nhaporemo.

Na jitehe ti orerekote'varuhua emombo ore hugwi ikwahava'jave'yma
henonhe'yma.

Ore poko ti toronhi'ġpo'ruyme ti Satanás'ga
orokoe'yma garemimbotarimova'ea rupi.”

A'ea Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa mbo'eavo nahā ti penhi'ġi Tupana'ga pe
javo.

⁵⁻⁶ Koji'iva'ea ga ei ġa pe:

—Po ga – kiroki ga ojikoty'a pe pavēi – po ga uhu penonga pe ohoa pyteri
pe ypyhaji katu pe ndepiaga, ei Jesus'ga. Momina po pembatera. Nurā ahā
imondoa ga pe. Marā po pe ndekoi a'ero? Peho po pe ojipe'ga ronga pe –
kiroki ga ojikoty'a pe pavēi no. Pe'e po pe ga pe: “Embuhu'ri ore ve trēs pães.
A'ereki ojipe'ga uhu oreronga pe ohoa pyteri pe – kiroki ga ojikoty'a ore pavēi.
Ndorogwerekoi ore mbatera to'u ti ga javo.”

⁷ —A'ero po ga ei pe me: “Ndavypotari ji jikira ġwaramo. Ahovapytym-
bavipe ji. Anhino ji jira'yra'ġa pavēi. Nurā ji ndavyri imondovo pe me,” e po
ga pe me, ei Jesus'ga.

⁸—A'e ji pe me, ei Jesus'ga. Pe pavēi ojikoty'aro ġwaramo rūi ga vyri imondovo pe me. Pe porandupige'yma ġwaramo ga hugwi ga vyri imondopava penemimbotarimova'ea, ei Jesus'ga.

⁹—Penhi'igame Tupana'ga pe na jitehe ti peporandurandu ga pe pejikovo. A'ero po ti Tupana'ga imondoukari pe me nehē. Pehekaeka ti tihepia ti javo. A'ero po ti pe hepiagi nehē. Pekwapekwa ti porta rehe pejikovo taho ti ji jurukwara rupi javo. A'ero po ti pe hoi hupi nehē, ei Jesus'ga.

¹⁰ A'ereki kiroki ġa onhi'ī Tupana'ga pe ore poko javo – ġa pe nhaporemō Tupana'ga omondouka okovo imombyryva oporanduve'ġa pe hekahara'ga pe okwaokwave'ġa pe, ei Jesus'ga.

¹¹—Po penda'yra'ga ei pe me embuhu ji ve pira javo, a'ero mboja rūi po pe imondoi ga pe. ¹² Po penda'yra'ga ei pe me embuhu ji ve hupi'a javo, a'ero jagwa'jyra rūi po pe imondoi ga pe.

¹³—Ite'varuhue'ŷve'ga ja po pe pekwaha imondovo peja'yra'ġa pe. Peko te'varuhu pe reki. Po pe ġanduvamo pekwaha imondovo peja'yra'ġa pe, a'ero koji'i penduvete'ga yvagipeve'ga pyryheteve'ga ikwahahetei gwa'uva mon dovouka pe me pe poranduvame ga pe. Pyry hete gara'uva, ei Jesus'ga ġa pe.

*O'mbero ahe e'i: Belzebu'ga opoko Jesus'ga
(Mateus 12.22-30; Marcos 3.20-27)*

¹⁴ Aerē anhaġa opojoyka akwaimbae'ga okovo. Nonhi'igi anhaġa Diabo'gapyriva'ea. Nurā nomonhi'igukari akwaimbae'ga pe. Jesus'ga anhaġa mbojipe'arame ga hugwi akwaimbae'ga nhi'igi reki. A'ero pevove'ġa nhi-momby'ai onhimongyavo. ¹⁵ Hepiaga jara'ġa ei:

—Belzebu'ga anhaġa ruvihavuhu'ga opokogame Jesus'ga popoakaro. Nurā Jesus'ga anhaġa mbojipe'ai ġa hugwi imondovouka, ei ġa o'mbero.

Belzebu, ei ġa Diabo'ga pe. Irūa garera Satanás.

¹⁶ Ojohupe ojipe'ġa ei:

—Tihepia ti Jesus'ga popoakara, ei ġa. Mara'ngu po Tupana'ga okovo ga pyri ga mbopopoaka? Tupana'ga ga mbopopoakare'ymame po ti nhande ga mbotegwetei nehē, ei ġa ojohupe. Nurā ġa ei Jesus'ga pe:

—Eapo ti ahemonhimomby'ava'ea. Mara'ngu po Tupana'ga japouka nde ve nde pokoga? Torohepia ti, ei ġa ga pe.

¹⁷ Jesus'ga okwaha ġandeporoġitate'varuhua. A'ero ga ei ġa pe:

—Po ġagwyriveve'ġa otavuka ojohupe, a'ero po ti ġa nhomoka'nhymbavi nehē. Po ongapypeve'ġa otavuka ojohupe, a'ero po ti ġa nhomoka'nhymbavi nehē no, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁸ Po na jitehe Satanás'gapyriva'ea otavuka ojohupe, a'ero po ti inhomoka'nhymbavi jovai nehē no. Marā po ti Satanás'ga huvihava a'ero ojipyryva'ea ahana'javame nehē? ei Jesus'ga ġa pe. A'ea ji ei. A'ereki pe pe'e: “Belzebu'ga Jesus'ga pokogi ojipyryva'ea mbojipe'auka ga pe.” Nahā pe pe'e, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁹—Ma'ġa ombojipe'auka Satanás'gapyriva'ea pendeheve'ġa pe naerū? ei Jesus'ga. Ndape'ji reki pe ġa pe: “Belzebu'ga ombojipe'auka ġa pe.” A'ea rūi pe ei, ei Jesus'ga. Po ga rūi ġa poko ojipyryva'ea mbojipe'auka ġa pe, a'ero ga rūi ji poko no, ei Jesus'ga. Tape'ei ti ji ve a'ero: “Belzebu'ga Jesus'ga poko.” Po pe'ji a'ea ji ve, a'ero po ti pendeheve'ġa ete'varuhui pe me nehē no pe'mbe pe javo pe me nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁰—Tupana'ga ipopoaka hete. Gapopoakara ombojipe'auka Satanás'gapyriva'ea ji ve, ei Jesus'ga. Pekwaha pe a'ero Tupana'ga ko nhanderuvihavuhuhetero kiro javo, ei Jesus'ga.

²¹ Kiro Jesus'ga Tupana'ga popoakara mombe'ui ga ojipe'ga hohe javo. Imombe'gwovo ga ei ġa pe ġa mbo'eavo:

—Ipopoakave'ga opyhy pa gwy'yva toavykyyme ti ojipe'ga nhironga javo. Ga hepiakaturame ġwonga u katu gambatera. ²² Ojiko ga gwy'yva rehe. Aerē ojipe'ga ruri otavuka ipopoakave'ga pe. Gaha koji'i ipopoaka ipopoakave'ga hohe. Nurā ga gapopoakara mombigi ipyhypava gary'yva ga hugwi gambatera no. A'ero ga ima'ēi gambatera.

A'ea Jesus'ga imombe'ui nahā Tupana'ga ipopoaka Satanās'ga hohe javo.

²³ —Kiroki ga ndajirepygi – gaha ji movahī, ei Jesus'ga. Kiroki ga nomono'oġi ji pavēi – gaha ombokwaki'o.

A'ea Jesus'ga ei ga nombojikogukari ġa ji rehe javo.

Ojivy anhaġa ahe pyri

(Mateus 12.43-45)

²⁴ —Kiro po ti ji imombe'ui anhaġa rembipyhyga'ga pe me, ei Jesus'ga. Nahā ja aġwamove'ġa ndekoi ite'varuhuve'ġa – kiroki ġa opohi okote'varuhua hugwi novīa ojikoge'yma ji rehe, ei Jesus'ga. Anhaġa Diabo'gapyriva'ea ite'varuhu hete akwaimbae'ga pyhyga otiruahūro ga pe. Aerē anhaġa jipe'ai ga hugwi ogwovo yhye'yi me okwaokwava. “Mome po ti ji ruvi nehē?” e'i ovyteri pe heka. Ndohepiagi reki. Nurā i'ei: “Ajivy po ti ji nhironga pe ipojykaa'java akwaimbae'ga pojkkaa'java,” e'i. Akwaimbae'ga pe anhaġa i'ei nhironga.

²⁵ —A'ero ituri ojivya akwaimbae'ga pyri. Ovahemame ga pyri anhaġa i'ei: “Ikatu hete nhironga imboavujikweripyra,” e'i anhaġa.

²⁶ —A'ero ihoi seteva'ea rerua anhaġa rerua. Akoja hohe seteva'ea tiruahū hete, ei Jesus'ga. Ovahemame akwaimbae'ga pyri ga pojkai otiruahūro ga pe. A'ero kiro koji'i tiruahū hete akwaimbae'ga pe. Ymya tiruahū ga pe ojipejiva'ea ga pojkarama. Aerē koji'i tiruahū hete ga pe seteva'ea ga pojkarama, ei Jesus'ga.

Horyory tuhē ahe

²⁷ Ga nhi'iġame hahyahi pevove'ġa pyteripevehēa nhi'iġa ga pe:

—Pyry hete hēa pe – kiroki hēa nde mbo'a nde moka'mbuka'mbuavo, ei hēa.

²⁸ A'ero Jesus'ga ei:

—Na tuhē. Emo koji'i pyry hete ġa pe – kiroki ġa Tupana'ga nhi'iġa rendu katu okovo ganhi'iġa rupi, ei ga.

Jesus'ga okwahava'javuka Jonasva'ea ahe ve

(Mateus 12.38-42; 16.1-4; Marcos 8.11-12)

²⁹ He'yive'ġa nhombotymbotyvame Jesus'ga pyri ga ei ġa pe:

—Peko te'varuhu pe aġwamova'ero! A'ereki pe pe'e: “Jesus'ga japorame jate nhande ve ahemonhimomby'ava'ea, a'ero po ti nhande ei ikwahava nehē: Tupana'ga ga poko. A'ea po ti nhande xa'e hepiagame nehē.” A'ea pe ei, ei Jesus'ga ġa pe.

—Ndoapoukari po ti Tupana'ga ojipea ahemonhimomby'ava'ea pe me nehē. Ojikwe ga oapo ahemonhimomby'ava'ea Jonasva'ea mohemukarama ymyahū hako. A'ea jate po ti ga ikwahavukara'javi pe me nehē jihi Jesus'ga poko javo, ei Jesus'ga. Ymyahū Jonasva'ea ko Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea hako. ³⁰ Pekwahava'ja ti Jonasva'ea pejapyakavo. Ymyahū Tupana'ga Jonasva'ea mondoukari cidadepeva'ea pyri Nīnivepeva'ea pyri tokwaha ti ġa jipopoakara javo. Na jitehe Tupana'ga ji mbuhurukari pe pyri aġwamova'ea pyri tokwaha ti ġa jipopoakara javo, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

Nahã Jesus'ga Jonasva'ea mombe'ui ahe ve tokwahava'ja ti ġa Tupana'ga popoakara Jonas'ga mbogwerava reheve javo. A'ero ga ei:

³¹ —Aerē mbapava koty po ti Tupana'ga omanove'ġa mono'ono'ombavi nehē pe ndeheve nehē, ei Jesus'ga. Pe mono'ombavame po ti ga ei pe me ġa pe nhaporemo nehē peko te'varuhu pe javo. A'ea rupi po ti tyapyrakotyva'ea ruvihavuhuva'ea kweravi nehē no kunhangwerava'ea. Ojipiukarame po ti ahe imboukwahavukari pendekote'varuhua nehē. A'ereki ymyahū ahe uhu Salomãova'ea pyri paivohuhetea hugwi hako tahendu ti ganhi'ġa javo. “A'ereki ga okwaha hete,” ei ahe ua, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

—Ji rendu ti! ei Jesus'ga ġa pe. Jihi kaitu akwaha hete Salomãova'ea hohe, ei Jesus'ga. Aġwamova'ero pe napehendupotari nhinhi'ġa ikwahapotare'yma a'itituhēva'ea. Nurã po ti tyapyrakotyva'ea ruvihavuhuva'ea imboukwahavukari pendekote'varuhua nehē, ei Jesus'ga.

³² —Mbapava koty po ti Tupana'ga omanove'ġa mono'ono'ombavi pe ndeheve nehē, ei Jesus'ga. Pe mono'ombavame po ti ga ei pe me ġa pe nhaporemo nehē peko te'varuhu pe javo. A'ea rupi po ti Nínivepeva'ea kweravi nehē no. Ojipiukarame po ti ahe imboukwahavukari pendekote'varuhua nehē. A'ereki ymyahū Nínivepeva'ea ġwendu katu Tupana'ga nhi'ġa hako. Opohi ahe okote'varuhua hugwi ymyahū hendukatuavo Tupana'ga nhi'ġa Jonasva'ea imombe'uro ġwaramo hako, ei Jesus'ga ġa pe imombe'gwovo.

—Ji rendu ti! ei Jesus'ga ġa pe. Jihi kaitu amombe'u katu Tupana'ga nhi'ġa Jonasva'ea hohe, ei Jesus'ga. Aġwamova'ero pe napehendupotari nhinhi'ġa pepohire'yma pejikote'varuhua hugwi. Nurã po ti Nínivepeva'ea imboukwahavukari pendekote'varuhua nehē, ei Jesus'ga.

Kojahuva'ea'javuhuva'ea

(Mateus 5.15; 6.22-23; Lucas 8.16)

³³ —Imondygame lamparina ahe nomondoi imihava pype. Ndohovapygi ahe lamparina hyrua pyvō. Pyte'mbia rehe ahe omondo lamparina. Nurã okirame onga pype ahe gwepia kojahua, ei Jesus'ga.

³⁴ —Ndereakwara ko lamparina ja nde ve. Ejeakwakaturame po ti nde hepiakatui egwovo kojahua rupi ikwahava nehē. Na jitehe ejeaporoġitaturame ekovo pota Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi po ti nde rekokatukwahavi nehē, ei Jesus'ga.

—Ejeakwate'varuhurame po ti nde nderehepiagi egwovo ypytuna rupi ikwahave'yma nehē. Na jitehe ejeaporoġitate'varuhurame ekopotare'yma Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi po ti nde nderekokatukwahavi nehē, ei Jesus'ga.

³⁵ —Ekwaha ti a'ero imbaragwahava mara'ngu po ji jireaporoġitakatue'yma javo. Ejeaporoġita katu ti takote'varuhuyme ti javo. ³⁶ Lamparina imbokojahuheterame nde ve nde hoi pehea rupi katu ikwahava. Na jitehe ekokatukwahavame po ti nde ikwahahetei nehē nahanahã Tupana'ga opota ji ve javo. Po nandereaporoġitate'varuhui'i'i, a'ero po ti nde rekokatukwahapavi nehē.

Tiruahū ti fariseusva'ea pe

(Mateus 23.1-36; Marcos 12.38-40)

³⁷ Jesus'ga nhi'ġirē fariseu'ga ei ga pe:

—Herejo nhironga pype i'gwovo ji pyri.

A'ero Jesus'ga hoi ga rupi garonga pype oapyga mesa pyri. ³⁸ Jesus'ga ndojipogwei na'ẽ ojkwakuve'yma. A'ero fariseu'ga ei oyvyteri pe: “Garamo Jesus'ga nohendukatui nhaneramonhava'ea remimbo'eagwera naerũ? Nhaneramonhava'ea e'i: ‘Nahanahã nhande xajipogwei katu. Nhandejipogweikaturo ġwaramo nhande nhimombyryvi Tupana'ga pe,’ ei ahe.” A'ea ga ei oyvyteri pe onhimomby'avo Jesus'ga rehe ga ndojipogwei i'ua renonde javo.

³⁹ A'ero Jesus'ga nhandepojykaharete'ga ei fariseu'ga pe:

—Pe'ara tehe oko Tupana'ga nhi'iġa rupi pendekoe'ymame ganhi'iġa rupi pejiyvyteri pe fariseusva'ero, ei Jesus'ga. A'ea pe ji ei ji'era me pe me: Copo ara prato ara reheve pepyhei hete pe. Gwaimbya pe ndapepyhei reki. Nahã ji ei, ei Jesus'ga. Peyvytera ite'varuhu pa. A'ereki pe pepotaruhu pa ipyhygahyavo mbatera pejive pejikote'varuhuavo. ⁴⁰ Peko ikwahave'ymuhũva'ero! ei Jesus'ga imombe'gwovo fariseus'ga pe.

—Tupana'ga oapo pa. Oapo ga ahe'ara. Oapo ga ahevytera no. ⁴¹ Po pevytera ikatu, a'ero po ti pe ima'ẽi jara penhimbatera imbatere'ỹve'ġa pe nehẽ. A'ero po ti pyrypavamo pembatera pe me nehẽ. A'ero po ti ndapejikwakuva'javi nehẽ, ei Jesus'ga.

⁴² —Tiruahũ ti pe me! A'ereki fariseusva'ero pe ndapekokatui pejikokatue'yma ojipe'ġa pe. Tiruahũ ti pe me. A'ereki napearõi Tupana'ga. Pemondo pe Tupana'ga pe novĩa. Petỹ imboheva'ea: hortelã, arruda, verduras. Pe herekorame dez itymipyra pe pemondo ojipeji ga pe. A'ea pyry Tupana'ga pe. Emo pe ndapekokatupavi pejikokatue'yma ojipe'ġa pe, ei Jesus'ga. A'ea ndapyryvi Tupana'ga pe. Peko katu po pe pejikokatuavo ojipe'ġa pe hamo. Pearõ hete po pe Tupana'ga hamo no. Pemondo ti Tupana'ga pe pejikokatuavo ojipe'ġa pe no Tupana'ga arõheteavo no. Nahã pyry hete Tupana'ga pe, ei Jesus'ga.

⁴³ —Tiruahũ ti pe me! ei Jesus'ga. A'ereki fariseusva'ero pe pe'e: “Tianderepia pa ti ġa nhande mboheteavo. A'ereki nhande ġanduvihavuhuro xako,” pe'e pe pejiyvyteri pe. Nurã pe apypotaruhui nhanderuvihava'ġa apykava rehe nhandejatykahava pype, ei Jesus'ga. Ikatuuhu pe me ġa mbaragwahavame pe ndehe ima'ẽhai pe feira pe onhi'iġatuavo pe me pe ko orembo'eharamo javo pe me, ei Jesus'ga.

⁴⁴ —Pe ko ahemoandyandyiva'ero! ei Jesus'ga judeus'ga mbo'ehara'ġa pe fariseus'ga pe no. Tiruahũ ti pe me nehẽ! A'ereki pe aheryvya ja. Ndiukwahavame aheryvya ahe ndohepiagi. A'ero ahe pyruġi hehe ikwahave'yma inema ipype. Na jitehe pe kwavame ahe ndokwahavi pendekote'varuhua pevyteri pe, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴⁵ A'ero judeus'ga mbo'ehara'ga ei Jesus'ga pe:

—Orembo'eharamo nde erame na ġa pe, ore ve nde ei nava'ea rehe no ore mbotegweteavo.

⁴⁶ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Pe me ti tiruahũ no! ei Jesus'ga judeus'ga mbo'ehara'ġa pe. A'ereki pe ojipe'ġa mbo'e hahyva'ea rehe. A'ereki penhi'iġa rupi ġa ndekorame hahy ġa pe. Pe'e pe ġa pe: “Nahanahã ti peko Moisésva'ea nhi'iġagwera rupi orenhi'iġa rupi no,” pe'e hete pe ġa pe. Pe tuhẽ ndapekopavi ahenhi'iġagwera rupi reki. Peko pa po pe hupi hamo. Penhimbi'eagwera pe pepirĩa reki no. Ga ja pe peko – kiroki ġa omondo ipohyjuhuva'ea ojipe'ġa arimo ġa pokoge'yma, ei Jesus'ga.

⁴⁷ —Tiruahũ ti pe me! A'ereki pe peapo katu tehe tapyja aheryvya rehe Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea ryvya rehe. Ymyahũ penamonhava'ea

Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea jukai. ⁴⁸ Pehe peapo katu aheryvya. Jukwaha reki ahemanoa pyryvamo pe me. A'ereki pe napehendukatui imombe'uharava'ea nhi'iġa no, ei Jesus'ga.

⁴⁹ —Nurã ymyahũ Tupana'ga reaporoġitaro. Ga e'i: “Amondouka po ti ji ġa pyri nhinhi'iġa mombe'uhara'ġa nhimoirũhara'ġa ndeheve nehẽ. Jara'ġa po ti ġa ġa jukai nehẽ nhinhi'iġa mombe'uhara'ġa nhimoirũhara'ġa ndeheve nehẽ. Jara'ġa po ti ġa ġa monhani okote'varuhuavo ġa pe nhinhi'iġa mombe'uhara'ġa pe nhimoirũhara'ġa pe nehẽ no ogwovo ġa ndeviri nehẽ,” ei Tupana'ga ymyahũ, ei Jesus'ga.

⁵⁰ —A'ero ahemanoa rehe nhaporemo po ti Tupana'ga imondoi hahyva'ea pe me nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe. “Pejuka pa pe nhinhi'iġa mombe'uharava'ea,” e po ti Tupana'ga pe me aġwamova'ea pe nehẽ. “Ji japopyrẽ yvya yvaga reheve penamonhava'ea ahe jukai. ⁵¹ Penamonhava'ea ojuka ypy Abelva'ea. Aerẽ penamonhava'ea he'yiva'ea jukai. Mbapavamo ahe ojuka Zacari-asva'ea ymyahũ hako. Omano Zacariasva'ea pejatykahavuhua pyri templo pyri okara pyteri pe ikwava'ẽhava pyri.” Nahã po ti Tupana'ga ei pe me imondovo hahyva'ea pe me imboja ahejukaagwera pe ndehe nehẽ, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

⁵² —Tiruahũ ti pe me nehẽ! ei Jesus'ga judeus'ġa mbo'ehara'ġa pe. A'ereki pe napembo'ekatui Tupana'ga nhi'iġa rehe herojijyita. Nurã hajihea rehe pe ġa mbo'ei ġa moandyandyita. Pereko pe Tupana'ga nhi'iġa aherembikwatijara novĩa timonhi'ĩ javo. A'ereki pe ndapekoi Tupana'ga nhi'iġa rupi pejikoge'yma ga rehe. Ga ndekopotarame ganhi'iġa rupi pe nape-mombe'ukatui ġa pe. Nahã pe napemongoi ġa ganhi'iġa rupi ġa mbo-jikoge'yma ga rehe, ei Jesus'ga fariseus'ġa pe.

⁵³ Nanime ġambo'ehara'ġa ndekote'varuhui ga pe ga arõe'yma fariseus'ġa pavẽi. A'ero ġa ei ga pe:

—Herejo ore mbo'eavo he'yiva'ea rehe. Maramarã po? Koji'i ore mbo'e.

Nahã ġa ei ga pe. ⁵⁴ A'ereki ġa e'i ojohupe:

—He timombe'uuka ti ga pe. Po ti ga nde'ikatui he'yjuhuva'ea mombe'urame nehẽ, a'ero po ti ore ga mbotegwetei nehẽ, ei ġa ojohupe.

12

Tupana'ga omboukwaha onhimiva'ea nehẽ

(Mateus 10.26-27)

¹ A'ea rupi he'yjuhuranuhũve'ġa nduġanduri onhimono'ono'oġa tihendu Jesus'ga javo. Opyrũpyrũ ġa ojogwehe onhimongyavo.

Kiro Jesus'ga nhi'ina'ẽi ġwemimbo'ehara'ġa pe. A'ero ga ei ġa pe:

—Penhimboko'i ti pão mbovuhava rehe fariseus'ġa apoa rehe. A'ea ji ei tapehendukatui ti fariseus'ġa nemimbo'ea javo. A'ereki ġa ahe moandyandyi ojihe. Nurã ahe ei pyry hete ġa javo novĩa. Emo ġa oko te'varuhu reki. Ga ja rũi ti peko. Pão mbovuhava onhinhamba pão pype. Na jitehe fariseus'ġa ndekote'varuhua oki pa pevyteri pe ġa pe mbo'erame.

² —Jahovipyra ahe ohaja'vo hepiuka. Na jitehe po ti Tupana'ga imboukwahavi nehẽ. Onhimiva'ea po ti ga hepiukari ikwahavuka henduvukapava nehẽ, ei Jesus'ga. ³ Kiroki a'ea pe pemombe'u ypytunimo ahe ve – a'ea jitehe po ti ahe imombe'ui arimo ojipe'ġa pe nehẽ. Kiroki a'ea pe pemombe'u nhimi okipe ahe ve – a'ea jitehe ti ahe imombe'uahyahivi ġandovaki tohendu pa ti ġa javo.

Tapekylli ti ġa hugwi, ei Jesus'ga

(Mateus 10.28-31)

⁴ —Pejikoty'a pe ji pavēi, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe. A'e ji pe me: Tapekyhyji ti pejukapotave'ġa hugwi. Pe jukarē tegwete ġa pemon-dohavaġwama hahyva'ea ruvihava pype, ei Jesus'ga. ⁵ Kiro ji Tupana'ga mombe'ui pe me. Ga hugwi ti pekyhyji. Gaha ipopoaka hete. Ahe jukarē ga omombo ahe tata pype hahyva'ea ruvihava pype ipotarame. A'e ji pe me: Ga hugwi ti pekyhyji, ei Jesus'ga ġa pe.

⁶ —Maramomi itambere'ia gwyrā'ia rehe? Ndahe'yi po hehe. Cinco rehe gwyrā'ia rehe po ojipeji'i jate itambere'ia. Tupana'ga gwyrā'ia repiapavi herekovo ikwahapava. Nurā ga nomoka'nhyimi ojipeji gwyrā'ia!

⁷ —Koji'i hete reki Tupana'ga pe ndepiakatui. A'ereki ga okwaha jitehe reki pe'ava nhaporemō vehevi he'yjuhuva'ea. Okwaha pa ga pe'ava nhaporemō vehevi he'yje'ŷva'ea. Nahā ga pe kwahahetei pe ndepiakatuavo. Tapekyhyji ti a'ero. A'ereki Tupana'ga e'i pe me: “Ahepia katu ji gwyrā'ia he'yjuhuva'ea. Koji'i ji rekoi pe ndehe pe ndepiakatuavo,” ei Tupana'ga, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

*Po nahā ahe ji mombe'ui, ei Jesus'ga
(Mateus 10.32-33; 12.32; 10.19-20)*

⁸ —Ġwemimbo'ehara'ġa pe Jesus'ga ei: A'e ji pe me: Po ahe ei ji mombe'gwovo: “Ajiko ji Jesus Cristo'ga rehe. Ga ko jipojykaharetero.” Po nahā ahe ji mombe'ui, a'ero po ti ji ei Tupana'gapyrive'ġa pe yvagipeve'ġa pe nehē: Ga oko jireheva'ero. A'ea po ti ji ei ahe mombe'gwovo nehē, ei Jesus'ga vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

⁹ —Po ojipe'ġa ei ji mombe'gwovo: “Ndajikogi ji Jesus'ga rehe. Ga ndokoi jipojykaharetero.” Po nahā ġa ei ji mombe'gwovo, a'ero po ti ji ei Tupana'gapyrive'ġa pe yvagipeve'ġa pe ġa mombe'gwovo nehē: Ga ndokoi jireheva'ero. A'ea po ti ji ei nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁰ —Po ġa ete'varuhui ji ve vehevi okote'varuhuavo, a'ero po ti Tupana'ga imombori ġandekote'varuhua ġa hugwi nehē, ei Jesus'ga vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. Po ġa ete'varuhui Tupana'ga ra'uva pe reki okote'varuhuavo, a'ero po ti Tupana'ga nomomboraġwami tuhē ġandekote'varuhua nehē, ei Jesus'ga.

¹¹ —Aerē po ti ojipe'ġa pe nderohoahyi ahejatykahava pype ipypeve'ġa nduvihava'ġa ndovai pyteri pe governador'ġa ndovai pyteri pe no huvihavuhu'ġa ndovai pyteri pe nehē no. Gandovai pyteri pe po ti ġa pe nderohoi timboja tehe ti ġa ndehe javo.

—Ga pe nderohorame tape'ei na'ē ti pejiyvyteri pe: “Maramarā po ti nhande nhi'iġi ġa pe nehē? Gara po ti nhande ei ġa pe nehē?” A'ea ti tape'ei pevy'are'yma. ¹² Ga pe nderohorame po ti Tupana'ga ra'uva pe mbo'euka nehē nahanahā ti pe'ji ġa pe javo.

Jesus'ga omombe'u imbateve'ga okote'varuhuve'ga

¹³ Kiro he'yjuhuve'ġa pyteripeve'ga ei Jesus'ga pe:

—Ahembo'eharamo ere ti nhiirū'ga pe ima'ēuka ga pe. Toma'ē ga orepo'ria mbateragwera ore ve memei.

¹⁴ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ji rūi ko ima'ēharamo ahe ve.

¹⁵ Pevove'ġa pe Jesus'ga ei:

—Penhimboko'i ti! Tapepotaruhuhetei itambere'ia mbatera reheve. A'ereki mbaterahetea ġwaramo rūi pe ndekoi, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁶ Kiro Jesus'ga imombe'ui ojo'java'ea ġa pe. Ga mbo'eavo ga ei:

—Imbateve'ga gwereko vvykatua. Horyory garemityma. Ohy hete!

¹⁷ Oyvyteri pe ga japyakai javo: “Marā re po ti ji herekoi koapora a'ero nehē?”

Mome po ti ji imondoi hepiakatuavo nehē imono'ono'oḡame nehē?" ei ga ojapyaka.

¹⁸—Aerē ga ei oyvyteri pe: “Nahā po ti ji rekoi a'ero nehē,” ei ga. “Apivohi po ti ji nhimbatera tuha'via nehē. A'ero po ti ji japoī hehanhuhūva'ea tuhava nehē. A'ea pype po ti ji imongipavi nehē jiapoā: trigo ojipea reheve nhimbatera reheve nehē. ¹⁹ A'ero po ti ji ei jiyvyteri pe nehē: Mbaterahetea ji herekoi hepiakatuavo. Mbaigwe po ti ipavi nhimbatera nehē. Nurā po ti ji ndaporavykya'javi nehē. Toryva rehe jate po ti ji rekoi nehē i'uheteavo vinho gwovo jiroryroryvamo nehē. Nahā po ti ji ei jiyvyteri pe nehē,” ei imbateve'ga.

²⁰—A'ero Tupana'ga ei ga pe: “Kiro ypytunimo po ti nde manoi nehē ikwahave'ymuhūva'ero! Oro nembatera po ti nehē naerū? – kiroki a'ea nde eremono'ono'oḡuhū. A'ea po ti ojipe'ga gwereko nde manorame nehē,” ei Tupana'ga ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

²¹—Na jitehe ga rekoi – kiroki ga omono'ono'oḡuhū mbatera ojive jate okoe'yma Tupana'ga nhi'īga rupi. Oko tehe po ti ga Tupana'ga rovai pyteri pe nehē, ei Jesus'ga ḡa pe.

*Tape'aḡataruhui ti mbatera rehe, ei Jesus'ga
(Mateus 6.25-34)*

²² Kiro Jesus'ga ei ḡwemimbo'ehara'ḡa pe:

—Nurā ji ei pe me: Tape'aḡataruhui ti mbatera rehe. Tape'ei ti: “Maramarā po ti ji rekoi nehē? Gara po ti ji a'u nehē? Ahā po ti ji ve mbatera nehē. Gara po ti ji amongi nehē? Aerē po ti jipira itoropavi nehē.” Tape'ei ti nahā penhi'aḡataruhue'yma.

²³—Tapekouhui ti penhimbi'ua rehe, ei Jesus'ga. Tupana'ga pe apo. A'ero po ti ga imondoukari pe me mbatera nehē to'u ti ḡa javo. A'ereki Tupana'ga pe koji'i pyry pendekoa. Tapekouhui ti pejipira rehe. Oapo ga penda'oa. A'ero po ti ga imondoukari pepira pe me nehē. A'ereki Tupana'ga pe koji'i pyry penda'oa, ei Jesus'ga.

²⁴—Pehepia te gwyrā'ia corvos ikwahava. Notymi ojive corvos. Ndohetygi ḡwemityma i'gwovo a'ero. Nomono'oḡi mbatera opoitava ryrua pype aerē po ti ti'u javo. O'u reki corvos. A'ereki Tupana'ga ouka jupe. Pe me ga ei: “Koji'i ji rekoi pe ndehe,” ei Tupana'ga pe me. Nurā po ti ga imondoi pe me nehē no, ei Jesus'ga.

²⁵—Pe'aḡataruhu po pe javo: “Koji'i po ti jinhimomboakari hamo. Um meio metro po ti jinhimomboakara'javi nehē.” Nahā po pe ei. Pe'aḡataruhu po pe a'ea rehe javo novīa. Napenhimomboakara'javi tuhē po ti pe nehē, ei Jesus'ga. ²⁶ Nenhimomboakahava nonhimimi'i'i Tupana'ga pe. Pehe reki ndapekwahavi a'ea pejikovo. A'ero ti ojipea rehe tape'aḡataruhui no!

²⁷—Pehepia ti yvoty'ria. Henhui onhimomboaka onhimongyavo yvoty'ria. Ndoporavykyi ipyhyga i'gwovo. Ndoapoi opi'ria. A'e ji pe me: Ymya aheruvihavuhuva'ea Salomāova'ea omongi tapy'ynhapipyryva jipi. Ikatu hete tuhē ahepipyryva onhimongyavo. Ahepipyryva hohe reki yvoty'ria ikatuhetero. ²⁸ Tupana'ga ombokatu ipira nhungwavuhua pira okovo hehe. Nhungwavuhua horyory nhuhū me kiro. Ko'emame ahe omombo nhungwavuhua tata pype tamohendy ti tata javo. Nombokwara'ari nhungwava.

—Koji'i Tupana'ga pe arōi imondoukari tapy'ynhapira pe me pemongi ti javo. Xunhi hete pe pejiko ga rehe! ei Jesus'ga.

²⁹—Tape'aḡataruhui ti penhimbi'ua rehe! Tape'aḡataruhui ti hehe pe-jipy'a noḡatuukare'yma. ³⁰ A'ereki yvyakotyve'ḡa gwyrīpeve'ḡa nhaḡataruhu

a'ea rehe nhaporemō – kiroki ġa ndojikogi Tupana'ga rehe. Tape'aġataruhui ti hehe a'ero. A'ereki gaha penduvete'ga okwaha pe mbatere'ymame togw-ereko ti ġa ġwiġwia javo, ei Jesus'ga.

³¹—Tupana'ga ko penduvihavuhete'ga. Pejirokwa ti pejikovo ganhi'iġa rupi gaha ko jiruvihavuhete'ga javo, ei Jesus'ga. Pe ndekorame ganhi'iġa rupi po ti Tupana'ga imbuhupavi mbatera pe me nehē togwereko paravuhu ti ġa javo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Ikatuheteva'ea yvagi pe
(Mateus 6.19-21)

³² Kiro Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Pe ko napende'yi jireheva'ero. Tapekyhyji ti. A'ereki Tupana'ga e'i pe me: “Opomongo pota ji huvihavamo ji pavēi.” ³³ Pemondo ti penhimbatera ojipe'ġa pe itambere'ia pyhyga ġa hugwi. Itambere'ia ti pemondo a'ero imbatere'ŷve'ġa pe. Po nahā pe ndekokatui, a'ero po ti pe herekoi pejive yvagi pe nehē. Ikatu hete po ti peapoa pevo gwe'yjamo a'ero nehē. Niymyani po ti nehē. Namomini po ti nehē. Iporomive'ga ndohoi yvagi pe imima aheapoa. Mbatera nombote'vari aheapoa yvagi pe.

³⁴—Nurā ji ei pe me: Penhiitambere'ia ti pemondo imbatere'ŷve'ġa pe. Po avo yvya koty peapoa uvame, a'ero vyakotyva'ea rehe pe pemondo pejeaporoġita jipi. Po yvagi pe peapoa uvame, a'ero yvagipeva'ea rehe pe pemondo pejeaporoġita imohina jipi, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Ndokiri huvihava'gapyrive'ga
(Mateus 24.43-44)

³⁵—Peko katu ti jirura'jahava pota. Peko ti ġa ja – kiroki ġa omongi oku'ayvira xanhimboavujikwe ti javo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe. Peko ti ġa ja no – kiroki ġa ombojapy'u lamparina tihepia katu ti ikwahava javo. ³⁶ Peko ti ġa ja – kiroki ġa e'i: “Aerē po ti nhandepojykahara'ga ruri. Uhu po ti ga toryva hugwi ojipe'ġa mohembirekohava hugwi,” ei ġa ġajivyhava pota. Ga rurame okwaokwa porta rehe, kotihī ġa ipe'ai ga pe.

³⁷—Pyry hete po ti ġa pe nehē – kiroki ġa ndokiri opojykahara'ga rurame, ei Jesus'ga ġa pe. Amombe'u katu ji pe me: Onhimboavujikwe ti ġapojykahara'ga imongiavo oku'ayvira nehē ta'apo ti ji mbatera ġa pe javo. A'ero po ti ga ġa mboapygi mesa pyri herua mbatera imondovo ġa pe nehē to'u ti ġa javo. “Pepyry hete pe jirura potari,” e po ti ga nehē imondovo ġa pe nehē.

³⁸—Po ġapojykahara'ga jivyrame toryva hugwi ypyhaji'i, pyry hete po ti ndokirive'ġa pe nehē. A'ereki ga gwepia ġakire'yma. Pyry hete po ti ndokirive'ġa pe nehē ga jivyrame ko'ema koty. A'ereki ga gwepia ġakire'yma, ei Jesus'ga ġa pe ġa mbo'eavo ojo'java'ea pyvō.

³⁹—Onga jara'ga ndokwahavi iporomive'ga rura ġwonga pe, ei Jesus'ga. Po ga okwaha, gwepia katu po ga ġwonga a'ea rupi hamo iporomive'ga mongiukare'yma hamo, ei Jesus'ga. A'ea pe pekwaha, ei Jesus'ga.

⁴⁰—Nurā ji ei pe me: Penhimboko'i ti a'ero penhimboavujikwea jirura'java pota ji mbuhua, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe. Pe nhimboha'uve'ymame po ti ji ruri vyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga.

Nahā ahe ombojikoguka ojihe
(Mateus 24.45-51)

⁴¹ A'ero Pedro'ga ei Jesus'ga pe:

—Ma'ġa pe nde imombe'ui a'ea ojo'java'ea? Mara'ngu po ore ve jate nde imombe'gwovo torohendu katu ti? Mara'ngu po ojipe'ġa pe no nde imombe'gwovo tohendu katu ti ġa ore pavēi? ei ga Jesus'ga pe.

⁴² A'ero Jesus'ga nhandepojykaharete'ga ei Pedro'ga pe:

—Kiroki ga ombojikoguka opojykahara'ga pe ojihe gweaporoĝitakaturō – marã ga rekokatui? ei Jesus'ga. Kiro po ti ji garekokatua mombe'ukatui pe me pe mbo'eavo ojo'java'ea pyvõ. Gwepia katu ga opojykahara'ga mbatera, ei Jesus'ga. Ga pe gapojykahara'ga ei a'ero ohorame: “Nde po ti jipyrive'ga ndepiakatuharamo. Ema'ẽ ti nhimbatera ĝa pe ĝandetakwera ja ĵipi to'u ti ĝa javo.” Nahã ga ei ojipyrive'ga pe ogwovo.

⁴³ —A'ero gapyrive'ga jara'ĝa ndepiakatui imondovo ĝa pe ĝa nderekovo ĝandepiakatuharamo ga horame.

—Aerẽ gapojykahara'ga jivyri ua. Ga ndepiagame ga ei: “Ga ndepia katu reki ga imondovo ĝa pe,” ei ga.

—Pyry hete ĝandepiakatuhara'ga pe a'ero, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

⁴⁴ Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Aerẽ po ti gapojykahara'ga ei ga pe nehẽ: “Ehepia katu pa ti a'ero nhironga jigwyrã reheve nhimbatera reheve no.” Nahã po ti ga ei nehẽ toko ti ga herekohavamo ji ve javo, ei Jesus'ga.

⁴⁵ —Po ĝandepiakatuhara'ga ei oyvyteri pe opojykahara'ga rure'ymame: “Mbaigwe po ti jipojykahara'ga jivyri nehẽ,” e po ga. A'ero po ga ndohepiakatui opojykahara'gapyrive'ĝa, ei Jesus'ga. Onupã po ga ĝa akwaimbae'ĝa kunhangwera'ĝa ndeheve ĝa poravykyrame. O'u hete po ga gambatera. Heagwyrã po ga no. ⁴⁶ Nomboha'uvi ga ga upa nduri po ti jipojykahara'ga kiro nehẽ javo.

—A'ea rupi po ti gapojykahara'ga ruri ovahema nehẽ, ei Jesus'ga. Gapojykahara'ga ga rovaja'rogukari. A'ereki ga ndokoi ganhi'iĝa rupi. Nahã po ti gapojykahara'ga ga mongoukari ahe pyri nehẽ – kiroki ahe nohendukatui, ei Jesus'ga imombe'gwovo ĝwemimbo'ehara'ĝa pe.

⁴⁷ Kiro Jesus'ga imombe'ui ojipea ĝa pe. Ga mbo'eavo ga ei:

—Ojipe'ga okwaha opojykahara'ga remimbotarimova'ea. Emo ga ndokoi ganhi'iĝa rupi onhimboavujikwere'yma. A'ero po ti gapojykahara'ga ga nupanupãheteukari nehẽ, ei Jesus'ga. ⁴⁸ Ojipe'ga ndokwahavi opojykahara'ga remimbotarimova'ea. Ga rekote'varuhurame po ti gapojykahara'ga ga nupãi hamo. Emo po ti gapojykahara'ga ga nupa'ũkari nehẽ, ei Jesus'ga.

—Na tuhẽ. Kiroki ĝa pe ahe omondo hete – ĝa na jitehe po ti tomondo hete hamo. Kiroki ĝa pe ahe koji'i omondo – ĝa po ti koji'i tomondo hamo, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

Ojogwayva po ti ĝa ji rehe nehẽ, ei Jesus'ga
(Mateus 10.34-36)

⁴⁹ —Ajo ji yvya koty jitekovo tamboukwaha yvyakotyve'ĝa ndeaporoĝita javo. Po kiro ĝandeaporoĝita ji amboukwaha ojĩkwe ramo. A'ereki nahã jiporavykyhava, ei Jesus'ga. ⁵⁰ Tupana'ga e'i ji ve: “Aerẽ po ti ojipe'ĝa imondoi hahyva'ea nde ve nde jukavo nehẽ,” ei ga ji ve. Tuhu ti hahyva'ea ji ve a'ero. A'ereki ji ga nhi'ĩpo'ru pota. Anhimbaekwahi ji jivy'are'yma hahyva'ea imbuhua.

⁵¹ —Marãi pe ji mombe'gwovo? ei Jesus'ga. “Jesus'ga rura ĝwaramo po ti yvyakotyve'ĝa py'a rukatui nehẽ.” Nahã po pe ei pejiyvyteri pe naerũ? A'e ji pe me: Tape'ei ti a'ea. Jirura ĝwaramo po ti ĝapy'a ndukatui nehẽ. Ojogwayva po ti ĝa ji rehe nehẽ, ei Jesus'ga.

—Ojipe'ĝa po ti ji arõhetei nehẽ. Ojipe'ĝa po ti nanhiarõi nehẽ. Nurã po ti ĝa jogwayvari ji rehe nehẽ.

⁵² Kiro po ti ongapypeve'ĝa cincove'ĝa jogwayvari nehẽ.

Trêsve'ĝa po ti doisve'ĝa rayvari nehẽ.

Doisve'ĝa po ti trêsve'ĝa rayvari nehẽ.

⁵³ Akwaimbae'ga po ti gwayva gwa'yra'ga nehẽ.
 Gara'yra'ga po ti ga rayva nehẽ no.
 Kunhangwerahẽa po ti gwayva gwa'yrahẽa nehẽ.
 Hẽara'yrahẽa po ti hẽa rayva nehẽ no.
 Gwayva po ti kunhangwerahẽa o'aihẽa nehẽ.
 Hẽa'aihẽa po ti hẽa rayva nehẽ no, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe.

Ikwahavukahava
(Mateus 16.2-3)

⁵⁴ Kiro Jesus'ga ei pevove'ga pe:

—Po kwara ihoa koty hovagwevagwe ġwerĩ kwara, a'ero pe ei: “Nimbegwei amana,” pe'e pe. Oky tuhẽ a'ero. ⁵⁵ Po nhimbya hugwi yvytua uhu, a'ero pe ei: “Kwarahyahi po ti nehẽ.” Kwarahyahi tuhẽ a'ero. ⁵⁶ Pe pehepia yvaga ikwahava aerẽva'ea. Nurã pe ei: “Aerẽ po ti ikyri nehẽ.” Pe pehepia avova'ea ikwahava aerẽva'ea. Nurã pe ei: “Aerẽ po ti kwarahyahi nehẽ.” A'ea pe pekwaha katu.

—Emo imbaragwahave'ÿve'ga ja po pe reki. Pehepia tehe pe ojipeva'ea aġwamova'ea – kiroki a'ea ikwahavuka aerẽva'ea. Emo pe napembaragwahavi reki aerẽva'ea rehe, ei Jesus'ga ġa pe. Pe ko ahemoandyandyiva'ero! ei Jesus'ga. Maranameuhũ pe napembaragwahavi aġwamova'ea rehe nhinhi'igã renduvame! Onhimiva'ea nhinhi'igã pe me naerũ?

Pejeaporogita ti, ei Jesus'ga
(Mateus 5.25-26)

⁵⁷ —Pe tuhẽ pekwaha hamo! ei Jesus'ga. Maranameuhũ pe napendeaporogitakatui naerũ ikwahave'yma? Pekwaha ti! ei Jesus'ga. ⁵⁸ Kiro po ti ji imombe'ui pe me ikwahavuka pe me nahã ti pejeaporogita katu javo. Ji rendu ti a'ero.

—Po nde te'varuhuro ojipe'ga pe, a'ero po ti ga ei nde ve nehẽ: “Xaho tuhẽ ji rupi juiz'ga pyri,” e po ti ga nehẽ. “Ga pe po ti ji nderekote'varuhua mombe'ui nehẽ te'i ti ga nhandereaporogita pe javo,” e po ti ga nde ve nehẽ. Ga nde rerohorame juiz'ga pyri ejirokwa ti javo ga pe ga ma'ngoma'ngoga ga rupi egwovo. Ere ti ga pe: “Nhande tuhẽ ti xanhimbovyvy na'ẽ.” A'ea ti ere ga pe. Po ti nde nerema'ngoma'ngogi ga pehea rupi nehẽ, a'ero po ti ga nde rerohoahyi juiz'ga pyri. A'ero po ti juiz'ga nde mondoukari guarda'ga pe nehẽ. Guarda'ga po ti nde mongi cadeia pype nehẽ. ⁵⁹ A'e ji pe me: A'ea pype po ti nde pytai nehẽ. Nde imondokatupave'yname ikwepykava, a'ero po ti guarda'ga nanerenohema'javi nehẽ, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

13

Pemano pejigwovo hahyva'ea ruvihava pype nehẽ

¹ A'ea Jesus'ga imombe'urẽ pevove'ga pyteripeve'ga ei Jesus'ga pe:

—Pilatos'ga ahe jukaukari ojiheva'ea Galilíapeva'ea ko. Okwava'ẽ pota Galilíapeva'ea mbatepyryva ikwava'ẽhava rehe Tupana'ga pe okovo. Ahe mbatepyryva jukarame Pilatos'ga ahe jukaukari. Aherekoa ono'õ mbatepyryva rekoa pavẽi ga ahe jukaukarame, ei ġa Jesus'ga pe.

² A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Pe'e po pe pejiyvyteri pe: “Tiruahũ ahe Galilíapeva'ea ogwyripeve'ga hohe. Nurã Pilatos'ga ahe jukaukari.” A'ea po pe ei naerũ? ei Jesus'ga ġa pe.

³ —A'e ji pe me: Pe ndapekwahavi pe'erame nanongara. A'ereki ahewyripeve'ga oko te'varuhu ahe ja. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi pejikovo. Pepohire'ymame jugwi pe nhaporemo po ti pemento no pejigwovo hahyva'ea ruvihava pype nehẽ.

⁴ —O'a onga jo'ajo'ara Jerusalémmeve'ea rehe dezoitova'ea rehe ahe jukavo Siloépeve'ga gwyri pe. Pe'e po pe pejiyvyteri pe: “Tiruahũ dezoitova'ea ojipe'ga hohe Jerusalémmeve'ga hohe. Nurã ahe rehe onga jo'ajo'ara ari.” A'ea po pe ei naerũ?

⁵ —A'e ji pe me: Pe ndapejapyakakatui ahe rehe. A'ereki Jerusalémmeve'ga oko te'varuhu ahe ja. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi. Pepohire'ymame jugwi pe nhaporemo po ti pemento no pejigwovo hahyva'ea ruvihava pype nehẽ, ei Jesus'ga ga pe.

Ahã yva'ia figueira rehe

⁶ Kiro Jesus'ga imombe'ui ga pe ojo'java'ea. Ga mbo'eavo ga ei ga pe:

—Akwaimbae'ga oho ko pe uva tymipyra pype. Pevo i'yva ami figueira. Oho ga heka hehe yva'ia figo ta'u ti javo. Ndogwerekoi yva'ia figo hehe reki. ⁷ A'ero ga ei gwemitymipyra repiakatuhara'ga pe: “Três anos imbokwara'ara'ari ji rujirurame avo heka figo figueira rehe. Ahã reki. Eha ti a'ero. A'ereki o'ã novia yvya po'ruavo,” ei ga.

⁸ —A'ero garemitymipyra repiakatuhara'ga ei: “Na ti ojipeji um ano imbokwara'ari hehe nehẽ. Kiro po ti ji hyvykoi yvya imondovo i'atagwera yvapo pyri nehẽ. ⁹ Po i'a nehẽ, a'ero pyry. Po ndi'ai nehẽ, a'ero ti emboharuka,” ei ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

Jesus'ga omombi onhimombeve'ea karugwara

¹⁰ Aerẽ sábadu rupi kiro Jesus'ga ga mbo'ei gwe'yja'ga jatyahava pype.

¹¹ Ipye kunhangwerahẽa reki. He'yiva'ea dezoito anos imbokwara'ari hẽatetirũa rehe. A'ea rupi hẽa nopo'ağatui. Onhimombe hẽa okovo. A'ereki anhağa nomopo'ağatuukari hẽa pe. ¹² Hẽa repiagame Jesus'ga ei hẽa pe:

—Kunha, ei ga. Avo ejo.

Hẽa rurame ga pyri ga ei hẽa pe:

—Ndepiro'y nde netetirũa hugwi kiro, ei ga.

¹³ Hẽa rehe ga pokogi kiro. A'ero kotihĩ hẽa po'ağatui. Tupana'ga mboheteavo hẽa ei:

—Pyry hete Tupana'ga ji ve, ei hẽa gworygworyvamo ga rehe.

¹⁴ Kiro huvihava'ga judeus'ga jatyahava pype ga nhimbohivi Jesus'ga pe. A'ereki sábadu rupi Jesus'ga omombi hẽatetirũa judeus'ga poravykye'yma rupi. A'ero huvihava'ga ei ipypeve'ga pe:

—Oporavyky po ahe ojipea rupi seis dias rupi hamo. A'ea rupi ti pejo tomombi ga petetirũa. Sábado rupi rũi po ti ga tomombi petetirũa nehẽ, ei ga ġajatykahava jaramo.

¹⁵ A'ero Jesus'ga nhandepojyaharete'ga ei ijara'ga pe ipypeve'ga pe no:

—Pe'e pe ji ve: “Oko te'varuhu ga. A'ereki ga oporavyky sábadu rupi.” Nahã pe ei ji ve, ei Jesus'ga. Pehe reki okokatu'ãva'ero peko. Pe nhaporemo peporavyky sábadu rupi no! A'ereki sábadu rupi pembopiro'y penhenymbava boi burro reheve hapya hugwi herogwovo y pe imboy'gwovo.

¹⁶ —Hẽa reki, Abraãova'ea rakykwepoharamo ko hẽa, ei Jesus'ga. Satanás'ga okote'varuhuva'ea ruvihavuhu'ga anhağa ruvihavuhu'ga, gaha hẽa pojykauka ojipyri'va'ea pe. Nurã hẽa nopo'ağatua'javi. He'yiva'ea dezoito anos imbokwara'ara'ari hẽa pojykaukaramo. Jihi a'e: Pyry ji imbopiro'yi karugwara hẽa hugwi sábadu rupi, ei Jesus'ga.

¹⁷ Ga nhi'igame ga'arõe'ÿve'ğa ndipoyjayjari. Ipypeve'ğa reki ға ndoryndo-ryvamo Jesus'ga rehe onhimongyavo. A'ero ға ei:

—Oapo hete Jesus'ga ahemonhimomby'ava'ea pyryva'ea. Ipopoaka hete ga, ei ға gworyvamo garembiapopava rehe.

Mostarda ra'ynha xunhiheteva'ea

(Mateus 13.31-32; Marcos 4.30-32)

¹⁸ Ojo'java'ea pyvõ Jesus'ga ға mbo'ei. A'ero ga ei:

—Marã hekoi kiro yvyakotyve'ğa pe ға erame Tupana'ga nhanderuvi-havuhuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei Jesus'ga. ¹⁹ Akwaimbae'ga gwereko mostarda ra'ynha. A'ea ga itymi ko pe, ei Jesus'ga. Henhunhame mostarda roryroryvamo. Aerẽ yvovouhuro tuhẽ. A'ero gwyrã'ia ruri onhimongyavo upa hakã rehe japovo gwaityga, ei Jesus'ga he'yje'ÿve'ğa po ti he'yjuhu nehẽ javo.

Pão imbovuhava

(Mateus 13.33)

²⁰ Ojipea pyvõ ojo'java'ea pyvõ Jesus'ga ға mbo'ei. A'ero ga ei:

—Marã hekoi kiro yvyakotyve'ğa pe ға erame Tupana'ga nhanderuvi-havuhuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei ga. ²¹ Kunhangwerahẽa opyhy he'yiva'ea vinte e cinco quilos de farinha de trigo, ei ga. Trigo pype hẽa imbojihe'ari imbovuhava ta'apo ti ji pão javo. A'ero hẽa igwaragwarai humbirimbiriga trigo ru'uma. Igwaigwavete imbovuhava onhinhamba trigo ru'uma pype imbovuvupava, ei Jesus'ga igwaigwavete po ti ға herojijyi ojeaporoğita nehẽ javo.

Porta'ia ndipypiriva'ea

(Mateus 7.13-14, 21-23)

²² Aerẽ Jesus'ga hogahoi ojipejipe pe cidades pe. Cidades'i pe ga hoi no. Pevopevo ga ға mbo'embo'eavo ogwovo Jerusalém me.

²³ Pevove'ga e'i Jesus'ga pe:

—Orepojykaharetero emombe'u ore ve. Tupana'ga omombo aherekote'varuhua ahe hugwi okovo. Maramomi ға hugwi po ti Tupana'ga imombori ғandekote'varuhua ға nderogwovo yvagi pe nehẽ toko ti ға jireheva'ero javo? Ndahe'yi po ға? ei ga Jesus'ga pe.

A'ero Jesus'ga ei ға pe:

²⁴ —Ndipypiriva'ea ko porta Tupana'ga ronga apoa. Pejirokwa hete ti penhimongiavo Tupana'ga ronga pype porta'ia rupi ndipypiriva'ea rupi ga pyri. A'e ji pe me: Pejirokwa hete ti penhimongiavo. A'ereki he'yjuhuve'ğa oki pota garonga pype novã. Emo ға ndoki.

²⁵ —Aerẽ po ti Tupana'ga po'ami hovapytyma porta nehẽ. Po pe ami mytu'ẽ me a'ea rupi, a'ero po ti pe kwapekwari porta rehe novã nehẽ. A'ero po ti pe ei nehẽ: “Ehovapytymba'vo ti porta ore ve orepojykaharetero.”

—A'ero po ti ga ei pe me nehẽ: “Nahovapytymba'vogi po ti ji pe me nehẽ. Peko pe ambotehero ji hugwi pejikoangave'yma jireheva'ero,” e po ti ga nehẽ.

²⁶ —A'ero po ti pe ei nehẽ: “Oro'u ko ore nde pyri ikwehe. Erembo'e nde pehea rupi orecidade rapea rupi ikwehe.”

²⁷ —A'ero po ti ga ei pe me nehẽ: “A'e ji pe me: Peko pe ambotehero ji hugwi pejikoangave'yma jireheva'ero. Pejipe'a pa ti ji hugwi pejigwovo. A'ereki nane'ymi pe pekote'varuhu.” A'ea po ti ga ei pe me nehẽ, ei Jesus'ga ға pe.

²⁸ A'ea rupi po ti pe ға ndepiagi nehẽ: Abraão'ga, Isaque'ga, Jacó'ga nehẽ. Pe ға ndepiapavi Tupana'ga nhi'igã mombe'uhara'ğa nehẽ no. Okipavipe

po ti ġa Tupana'ga ronga pype pe ġa ndepiagame nehē. Tupana'ga nape-mongiukari ġwonga pe nehē. A'ea rupi po ti pe jehe'oi pejihe penhi-monha'ngavo hahyrame pejive pevo nehē, ei Jesus'ga.

²⁹—Uhu po ti ojipe'ġa nehē. Kwara ipora hugwi po ti ġa nduġanduri kwara ihoa hugwi no, tyapyra hugwi no, nhimbya hugwi no. Ga uhu oapyga nehē ti'u ti Tupana'ga ronga pype javo, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁰—Pehendu ti! ei Jesus'ga. Kiroki ġa huvihava rui aġwamo – jara'ġa po ti huvihava nehē. Kiroki ġa huvihava aġwamo – jara'ġa po ti ndokoa'javi huvihavamo nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

Jesus'ga oarō hete Jerusalém
(Mateus 23.37-39)

³¹ Kiro fariseus'ġa nduri ovahema Jesus'ga pyri. Ga pe ġa ei:

—Heregwovo avo hugwi. A'ereki Herodes'ga nde juka pota, ei ġa.

³² A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Ga ko huvihavatehea jagwa'ria'java'ea ja raposa ja. Peho ji mombe'gwovo ga pe. Pe'ji ti ga pe: “‘Ehendu ti!’ ei Jesus'ga nde ve. ‘Kiro ji ambojipe'ape'a ahe hugwi anhaġa Diabo'gapyriva'ea. Amombimombi ji aheteriŭa ahe hugwi no aġwamo. Nahā ji poravykyi kiro. Ko'emame na jitehe ti. A'ea py'rovo po ti ji poravykypavi nehē.’ A'ea Jesus'ga ei nde ve.” A'ea ti pe'ji Herodes'ga pe, ei Jesus'ga ġa pe.

³³—Pe'e katu pe pe'erame ji ve: “Heregwovo.” Na tuhē. Taho ti ji jigwovo pea rupi kiro ko'emame no a'ea py'rovo no jigwovo cidade de Jerusalém me. A'ereki Jerusalém me jate ġa Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea juka pota jipi. Pevo jitehe po ti ġa tajijuka nehē naerū! ei Jesus'ga ġa pe.

Kiro Jesus'ga ei cidadepeve'ġa pe Jerusalémmeve'ġa pe:

³⁴—Jerusalémmeva'ero pe pejuka Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea jipi, ei Jesus'ga. Tupana'ga ahe mondoukarama pe pyri pe peapiapi ahe jipi ahe jukavo, ei Jesus'ga. Inamutiġa omono'ono'ō gway'ria opepoa gwyri pe. Na jitehe he'yjuhuva'ea rupi ji pe mono'ombotara'jara'javi ji pyri inamutiġa ja pe nderekokatupota novia. Emo pe ndapepotaruhui, ei Jesus'ga.

³⁵—Pehendu ti a'ero! Kiro po ti Tupana'ga pohiri pe hugwi nehē. Ga ndohepiakatua'javi pejatykahavuhua a'ero nehē. Pe tehe po ti peko a'ero nehē. Pe ndajirepiaga'javi nehē, a'e katu ji pe me. Aerē jate po ti ji rura'javi nehē. A'ea rupi po ti pe ei nehē: “Tupana'ga ti tomombyry Jesus'ga pe. Gaha Tupana'ga ga mbuhuruka,” pe'e po ti pe nehē, ei Jesus'ga.

14

Jesus'ga omombi ahevuvura ahe hugwi

¹ Aerē sábadu rupi Jesus'ga hoi fariseus'ġa nduvihava'ga ronga pe ta'u ji pevo javo. Ga vahemame garonga pe ġa Jesus'ga repiahetei fariseu'ga fariseu'ga pavēive'ġa pavēi javo ojohupe:

—Mara'ngu po ti Jesus'ga okote'varuhuavo nehē? Po nahā, a'ero po ti nhande ga mbotegwetei nehē, ei ġa ojohupe.

² Jesus'ga rovai pyteri pe oko itetirūave'ga. Ovuvu pa ga hugwi gapya gajyva. ³ Kiro Jesus'ga ei judeus'ġa mbo'ehara'ġa pe a'ero – kiroki ġa ombo'e jipi Moisésva'ea rembikwatijara rehe. Ga pe fariseus'ġa pe no Jesus'ga ei:

—Mahā po pyry? Mara'ngu po sábadu rupi ahe imombiga ġatetirūa ġa hugwi? Mara'ngu po ahe imombige'yma ġatetirūa sábadu rupi? Mahā po pyry?

A'ea Jesus'ga ei ġa pe tonhi'ĩpondekwa ti ġa javo.

⁴ Emo ġa nonhi'ĩpondekwavi. A'ero Jesus'ga pokogi itetirũave'ga rehe imombiga gavuvura ga mondouka garonga pe. ⁵ Ga pe Jesus'ga ei:

—Erereko po nde jumento. Boi po nde erereko. Po nerenymbava ihiri ikwaruhua pype, a'ero po kotihĩ nde ipyhygi enhenymbava henoHEMA jugwi sábadu rupi. Nahã nde enhenymbava rereko katu. A'ereki pyry nerenymbava nde ve.

A'ea Jesus'ga ei fariseus'ġa pe judeus'ġa mbo'ehara'ġa pe no pyry ji itetirũave'ga pokogi sábadu rupi no javo.

⁶ Nonhi'ĩpondekwavi ġa. A'ereki ġa ġwenohẽ tuhẽ sábadu rupi.

Nonhimbohetei po ahe hamo

⁷ Kiro ġa nduri fariseus'ġa ojipe'ġa ndeheve – kiroki ġa fariseu'ga ġa mono'oġuka ġa mbuhuruka ġwonga pe i'gwovouka ġa pe. Oapy ġa huvihava'ġa apykava rehe ikatuvae'a rehe. “Tianderepia pa ti ġa nhande mboheteavo,” ei ġa. “A'ereki nhande ġa hohe,” ei ġa ovytyteri pe.

Ga apygame hehe Jesus'ga ġa ndepiagi. A'ero ga ei imombe'gwovo ojo'java'ea ġa pe. Ga pe ga ei:

⁸ —Po toryva jara'ga pe mono'oġukari pe'u ti javo toryvi pe ġamohembirekohai pe. Pehorame toryva repiaga ti tapeapygi huvihava'ġa apykava rehe ikatuvae'a rehe tianderepia pa ti ġa jave'yma. Mara'ngu po ijara'ga javo ndehoheve'ga pe: “Herejo toryva repiaga”? ⁹ A'ero po ti ga ruri nehẽ. Nurã po ti ijara'ga ei pe me nehẽ: “Na ga apygi pe py'rovo huvihava'ga apykava rehe ikatuvae'a rehe.” Ga erame na pe me, a'ero po ti pe ndapepoyjayjari nehẽ pejigwovo peapyga irupe okoteheve'ġa apykava rehe nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁰ —Po toryva jara'ga pe mono'oġukari toryva repiagauka pe me nehẽ. Peapy na'ẽ ti okoteheve'ġa apykava rehe. Aerẽ po ti ijara'ga ruri javo pe me nehẽ. “Pejikoty'a pe ji pavẽi,” e po ti ga pe me nehẽ. “Ikatuvae'a rehe ti peapy huvihava'ġa apykava rehe.” Ga erame na, po ti ojipe'ġa ga renduvi – kiroki ġa oapy pe pyri. A'ero po ti ġa ei pe mombe'gwovo: “Gahã ore hohe.” Nahã po ti ġa ei pe mboheteavo nehẽ, ei Jesus'ga.

¹¹ —Po pe ei: “Jihi ko huvihavamo ojipe'ġa hohe pa.” Po pe ei a'ea penhimboheteavo pepopoakaramo pejikovo aha huvihavamo, a'ero po ti Tupana'ga ei pe me nehẽ: “Pe ndapekoi huvihavamo. Napenhimbohetei po pe hamo a'ero!” A'ea po ti Tupana'ga ei pe me nehẽ, ei Jesus'ga. Po pe napenhimbohetei ojipe'ġa pokokatuavo, a'ero po ti Tupana'ga ei pe me nehẽ: “Peko ti huvihavamo.” A'ea po ti ga ei pe me nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

¹² Jesus'ga ei fariseu'ga pe – kiroki ga ombuhuruka ga ġwonga pe e'u ti ji pyri javo. Ga pe Jesus'ga ei:

—Nde japorame mbatera to'u ti ġa javo, terembuhurukari ti ġa ejipyri – kiroki ġa ojikoty'a nde pavẽi. Terembuhurukari ti neirũ'ġa, eje'yja'ġa, imbateve'ġa. Terembuhurukari ti nanongara'ġa arimo ypytunimo no to'u ti ġa javo. Po nde ġa mbuhurukari, aerẽ po ti ġa ei nde ve nehẽ: “Herejo i'gwovo kiro oreronga pe.” Nahã po ti ġa toryva kwepygi nde ve nehẽ, ei Jesus'ga ga pe.

¹³ —Po nde japorame toryva koji'i pyry nde ġa mbuhurukari imbatere'yve'ġa, ika'naka'nauhũve'ġa, ipyka'naka'nave'ġa, heakwagweve'ġa. Nanongara'ġa embuhuruka ti to'u ti ġa ji pyri javo. ¹⁴ A'ero po ti pyryhetero nde ve nehẽ. Ga po ti ndokwepygi toryva nde ve nehẽ. Tupana'ga reki ga pyryhetero nde ve nehẽ omanove'ġa mbogweravame pyryve'ġa mbogweravame nehẽ, ei Jesus'ga ga pe.

*Hehanhuhũ toryva
(Mateus 22.1-10)*

¹⁵ Jesus'ga pyri ġa i'ui oapyga mesa pyri Jesus'ga renduva. Gapyteripeve'ga ei Jesus'ga pe:

—Horyory po ti ga nehẽ – kiroki ga o'u Tupana'ga ruhava pype Tupana'ga rekorame nhanderuvihavuhhetero, ei ga Jesus'ga pe.

¹⁶ A'ero Jesus'ga ga mbo'ei ojo'java'ea pyvõ. Imombe'gwovo ga ei ga pe:

—Marã Tupana'ga yvyakotyve'ġa nderekoukari okorame ġanduvihavuhhetero? A'ea rehe po ti ji nde mbo'ei ikwahavuka nde ve imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei Jesus'ga ga pe. Akwaimbae'ga ei he'yjuhuve'ga pe: “Kiro po ti ji japoukari toryva. Pe'u ti ji pyri,” ei ga ġa pe. A'ero ga hoi japovouka, ei Jesus'ga imombe'gwovo. ¹⁷ Omboavujikwepavuka ga inoġuka. A'ero ga ojipyrive'ga mondoukari ġa pyri. Ga pe ga ei: “Eho javo ġa pe: ‘Hepejijo kiroġwe. A'ereki ga omboavujikwepavuka mbatera pe me’.”

—“Kwa,” ei ga ogwovo javo ġa pe.

¹⁸ —Ganhi'iġa renduvame ġa ndohopotari toryvi pe. Ga pe ġa eġa'ei: “Ndorohoi ore. A'ereki nahanahã ore oroko,” ei ġa.

—Peropero gapyrive'ga hoi ġa momorandupava novã a'ero. Ojipe'ga pyri na'ẽ gapyrive'ga hoi javo ga pe: “Herejo i'gwovo. Omboavujikwepavuka jiruvihava'ga nde ve.”

—Emo ga ei gapyrive'ga pe: “Apyhy ko ji kohoa itambere'ia mondovo. Taho ji hepiaga. Nurã ji ei nde ve: Ji mombe'u katu ti nderuvihava'ga pe tonhimonha'ngayme ti ga ji hoe'ymame i'gwovo ga pyri.”

—“Kwa,” ei ga a'ero ogwovo.

¹⁹ —Ojipe'ga pyri ga hoi ovahema a'ero javo: “Herejo i'gwovo.”

—Emo ga ei gapyrive'ga pe: “Apyhy ko ji he'yiva'ea nhirenymbava dez boi itambere'ia mondovo. Taho ti ji hepiaga ipopoakara toporavyky boi ji ve. Nurã ji ei nde ve: Ji mombe'u katu ti nderuvihava'ga pe tonhimonha'ngayme ti ga ji hoe'ymame i'gwovo ga pyri.”

—“Kwa,” ei ga a'ero ogwovo.

²⁰ —Ojipe'ga pyri ga hoi ovahema a'ero.

—Emo gaha e'i gapyrive'ga pe: “Nhirembireko ji hẽa pavẽi ko. Nurã ji ndahoi i'gwovo ga pyri,” ei ga gapyrive'ga pe.

²¹ —A'ero gapyrive'ga jivyri ua gwuvihava'ga pyri. Omombe'u pa ga ga pe ġanhi'iġagwera. “Nduri tuhẽ ġa,” ei ga. “A'ereki nahanahã ġa oko.”

—A'ero garuvihava'ga nhimboahivi ġanhi'iġagwera renduvame. A'ero ga ei ojipyrive'ga pe: “Haite! Eho ti pehea rupi cidade rapea rupi ja'oga rupi cidade pe. Eru ti ġa: imbatere'yve'ġa, ika'naka'nauhũve'ġa, ipyka'naka'nave'ġa, heakwagweve'ġa. Emongi ti ġa nhironga pype to'u ti ġa.”

²² —Kotihĩ gapyrive'ga hoi ga nhi'ĩpo'ruavo. Iporia'ive'ga pe nhaporemo ga ei: “Hepejijo ji rupi. Pe'u ti jiruvihava'ga pyri.” Nahã ga ġa nderuri gwuvihava'ga rongga pe ġa nderovahema ġa mongiavo ipype. A'ero ga hoi gwuvihava'ga pyri javo: “Aru pa ji ġa. Ndohygi reki ġa mesa rehe,” ei ga gwuvihava'ga pe.

²³ —A'ero garuvihava'ga ei ga pe: “Eho ti cidade hugwi pepukuhua rupi pehe'ia rupi no pevove'ga mbuhuruka tuhẽ nhironga pe. Ohygahi ti ġa nhironga rehe nehẽ. ²⁴ A'ereki ji a'e nde ve: Jypyve'ġa – kiroki ġa nde hoypyrame nduri – ġa ndo'ui'i'po ti nhiremimboavujikwerukava'ea. Iporia'ive'ga jate po ti o'u,” ei ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

*Jesus'ga arõheterame ahe oko garemimbo'eharamo
(Mateus 10.37-39)*

²⁵ Aerē Jesus'ga hogahoi pehea rupi taho ti ji Jerusalém me javo. Ga rupi he'yjuhuve'ga hogahoi. Opyryryma Jesus'ga ei ġa pe:

²⁶—Po ga uhu ji pyri tako ji neremimbo'eharamo javo. Ji arōheterame po ti ga rekoi nhiremimbo'eharamo nehē. Koji'i ti ga tanhiarō hete gwuva'ga arōa hohe, oyhēa arōa hohe, ġwembirekohēa arōa hohe, gwa'yra'ga arōa hohe, oirū'ga arōa hohe, okuvyra'ga arōa hohe ġwendyra'ga arōa hohe. Koji'i ji arōheterame ġa'arōa hohe po ti ga rekoi nhiremimbo'eharamo nehē. Koji'i ga ġa arōrame nhiarōa hohe, namongoi po ti ji ga nhiremimbo'eharamo nehē. Gwemimbotarimo rehe ga rekorame po ti ji namongoi ga nhiremimbo'eharamo nehē. Ji rehe jate ti ga toko ji arōheteavo, ei Jesus'ga.

²⁷—Po ti ojipe'ga imbohahyukari ga pe ga jukavo vehevi nehē ereko nde Jesus'gareheva'ero javo ga pe, toko jitehe ti ga nhiremimbotarimova'ea rehe opohire'yma ji hugwi. Okoe'yname nhiremimbotarimova'ea rehe ti ga tokoyme nhiremimbo'eharamo nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁸—Po peapo pota onga jo'ara, a'ero pe peapyna'ēi pejapyakakatuavo hehe. Pejiyvyteri pe pe ei nehē: “Marā? Ohy re po ti hehe nhiitambere'ia ikwepykavamo ji japorame nehē? Marā? Ndohygi po ti nhiitambere'ia hehe ikwepykavamo nehē?” A'ea pe ei pejapyakakatuavo ikwahava. Ihygame jate po ti pe japoi nehē, ei Jesus'ga.

²⁹—Pejapyakakatuave'yname ikwahave'yname po ti pe imbovyri okyta tehe japopave'yma nehē herekoa'jave'yname itambere'ia nehē. Hepiagame ga nhaporemō ġa e'ie'i pe me pe jaita a'ero nehē. ³⁰ “Pehepia ti ġa! Ndoapoi gweuhu ġa,” e po ti ġa pe mombe'gwovo nehē, ei Jesus'ga.

³¹—Po huvihavuhu'ga oho pota ojipe'ga nduvihavuhu'ga rovatiamo ga rurame otavuka ga pe, a'ero ga apyna'ēi ojapyakakatuavo hehe. Oyvyteri pe ga ei nehē:

—“Nhipavēive'ga ko he'yive'ga dez milve'ga soldados'ga. Emo vinte milve'ga soldados'ga ko gapavēive'ga. Gapavēive'ga he'yjuhu hete nhipavēive'ga hohe reki. Marā po ti nhipavēive'ga ġa nderekoi ġa novatiamo ga ndurame otavuka ji ve nehē? Mara'ngu po ti ġa ġa jukavo nehē?” ei ga oyvyteri pe.

³²—Ojapyakarē hehe ga ei oyvyteri pe: “Nhipavēive'ga po ti ndipopoakari ġa pe nehē. Nduri ve ga. Irupe hete ga ji hugwi. Amondouka po ti ji ojipejipejiteve'ga nhipavēive'ga ga pyri nehē te'i katu ti ġa ga pe ga ma'ngoma'ngoga. Nurā ndura'javi po ti ga otavuka ji ve nehē.” A'ea huvihavuhu'ga ei ikwahava ojapyakakatuavo, ei Jesus'ga.

³³—Na jitehe penhimbopiro'y ti pejeaporogita hugwi peapoa hugwi no pejapyakakatuavo na'ē. Pe'ji ti: “Kiro ti ji tako Jesus'ga remimbotarimova'ea rupi jate. Jiapoa ko ga'apoa kiro.” Po pe ndape'ei a'ea penhimbopiro'ye'yma pejeaporogita hugwi, a'ero po ti pe ndapekoi nhiremimbo'eharamo nehē, ei Jesus'ga.

*Jukyra ndogwerekokatua'javi mbatera
(Mateus 5.13; Marcos 9.50)*

³⁴—Jukyra ko pyry. A'ereki omongo katu mbatera imonemukare'yma jupe. Pyry mbatera a'ero, ei Jesus'ga. Po jukyra ndapyryva'javi, marā po ti ahe imombyryva'javi jukyra a'ero nehē? Ahe nombyryva'javi tuhē jukyra! ei Jesus'ga. ³⁵ A'ero ahe ndopo'rua'javi jukyra. Ahe nomondoi yja pype tombohory nhiremityma javo. A'ereki nombhoryvi aheremityma. Ahe nombojihe'arukari i'atagwera rehe imondovo yja pype nhiremityma tombohory javo. A'ereki jukyra ndapyryva'javi. Omombo ahe a'ero.

—Po na jitehe pe ndapepyryva'javi, maranuhũ pe ojipe'ga mongokatui naerũ? Maranuhũ po ti ji nhimoirũukara'javi pe me nehẽ pehepiuka ti Tupana'ga pyryva ġa pe javo pe me naerũ? Peapyakwa pe. Pehendu katu ti ji'ea a'ero! ei Jesus'ga ġa pe.

15

Ovelha ika'nhympyra (Mateus 18.12-14)

¹ Aerẽ itambere'ia mono'õhara'ġa nduġanduri Jesus'ga pyri okote'varuhuve'ġa pavẽi. Ga uhu pa onhimonono'oġa Jesus'ga pyri tihendu Jesus'ga javo. ² Fariseus'ġa ġambo'ehara'ġa pavẽi ndopotari okote'varuhuve'ġa ndurame Jesus'ga pyri. A'ero ġa ei:

—Ojihe'a Jesus'ga okote'varuhuve'ġa ndehe gworygworyvamo ġa ndehe! Ga pyri ga i'ui no, ei ġa.

³ Nurã Jesus'ga imombe'ui fariseus'ġa pe ojo'java'ea. Ga mbo'eavo ga ei:

⁴—Po pe pereko penhenymbava cem ovelhas. Po ojipeji oka'nhy pe hugwi, ndapehoi re po pe heka naerũ? Peheja po pe naerũ he'yiva'ea noventa e nove ovelhas ongae'yi me pejigwovo hekapige'yma ojipeji ika'nhympyra'ea repiaga. ⁵ Hepiagame po pe imondoi peahavi pejoryjoryvamo herua. ⁶ Pevahemame penhonga pe po pe ġa mbuhurukari pejipyri pejikoty'ave'ġa pejikotyve'ġa ndeheve. Pe'e po pe ġa pe: “Pejoryjory ti ore pavẽi. A'ereki ore orohepia orerenymbava ovelha ika'nhympyra.” Nahã po pe ei, ei Jesus'ga.

⁷—Na jitehe yvagipeve'ġa ndoryndoryhetero yvagi pe okote'varuhuve'ga pohirame okote'varuhua hugwi. Tupana'ga ga rerura'ja ojipyri. Noka'nhympyra'javi ga Tupana'ga hugwi. Oka'nhyve'ġa ja rui noventa e nove pyryve'ġa ndekoi, ei Jesus'ga. A'e ji pe me: Koji'i yvagipeve'ġa ndoryndoryvamo ojipeji'ga rehe oka'nhympyra'ga rehe ga pohirame okote'varuhua hugwi, ei Jesus'ga ġa pe.

Itambere'ia ika'nhympyra

⁸ Kiro Jesus'ga imombe'ui ojipea. Ga mbo'eavo ga ei:

—Po kunhangwerahẽa gwereko itambere'ia dez moedas de prata, ei Jesus'ga. Po hẽa omoka'nhy ojipeji ġwonga pype, a'ero po hẽa imondygi lamparina tahepia ti itambere'ia javo. Opehipehi katu po hẽa ġwonga pype ytya mbojatyka itambere'ia rekapige'yma hepiaga, ei Jesus'ga. ⁹ Itambere'ia repiagame po hẽa ġa mbuhurukari ojipyri ojikoty'ave'ġa okotyve'ġa no. A'ero po hẽa ei ġa pe: “Pejoryjory ti ji pavẽi. A'ereki ji ahepia itambere'ia nhiremimoka'nhympyra,” e po hẽa, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

¹⁰ —Na jitehe Tupana'gapyrive'ġa yvagipeve'ġa ndoryndoryvamo okote'varuhuve'ga pohirame okote'varuhua hugwi ojipejive'ga. Noka'nhympyra'javi ga Tupana'ga hugwi. A'ereki Tupana'ga ga rerura'ja ojipyri, ei Jesus'ga imombe'gwovo fariseus'ġa pe.

Gara'yra'ga oka'nhympyra'ga

¹¹ Kiro Jesus'ga imombe'ui ojipea. Ga mbo'eavo ga ei:

—Mokõi akwaimbae'ga ra'yra'ġa. ¹² Uva'ga pe ipyahuve'ga ei: “Apĩ,” ei ga. “Aheruva'ga ti tomo'ẽ ombatera gwa'yra'ġa pe ġa yvuakarama. Emo'ẽ ti kiro a'ero. Embuhu ji ve kiro jiapoa,” ei ga. A'ero garuva'ga imo'embavi ombatera he'yiva'ea gwa'yra'ġa pe imondovo, ei Jesus'ga.

¹³ —Aereĩ ipyahuve'ga imono'ombavi ombatera. Kiro ga herohoi. Paivo ga hoi upa. Pevo gwe ga hogahoi hepia'ngia rehe. Nharuiveuhũ ga okovo.

14—Oitambere'ia ga imondopavi a'ero hehe. A'ea rupi tiruahũ ġagwyrī pe. A'ereki itympyra nahenhui. Ahã tuhẽ mbatera pevo a'ero. Kiro ġa jukapa-hetei ty'ara. Ga ndogwerekoa'javi ojive no. A'ero ty'ara ga jukai. 15 Nurã ga hoi oporavykyavo pevove'ga pe tapyhy mbatera jījive javo. Pevove'ga omboporavyky ga a'ero ga mondovo nhuhũ me. “Ehepia katu ti porcos tohoyme ti a'ea hugwi i'urame,” ei ga ga pe.

16—A'ero ga hepiakatuī porcos ga pe okovo. Ougwei ga ipoitava reki tanhimoytaromouka javo novĩa. A'ereki ġa nomondoī ga pe, ei Jesus'ga.

17—Aerẽ ga japyakwapupugamo. “Garamo ji pytauhui avo naerũ?” ei ga oyvyteri pe. “O'u katu ġa mbatera – kiroki ġa oporavyky jiruva'ga pe. Ga ndohygi reki hehe. He'yiva'ea hembyruera ġa gwereko a'ero. Emo jihi kiro po ti amano avo jitekovo. A'ereki ji juka hete ty'ara,” ei ga oyvyteri pe.

18—“Aho aha po ti ji nhivahema apina'ga pyri nehẽ. A'e po ti ji ga pe nehẽ: Apĩ, ji rekote'varuhui Tupana'ga pe yvagipeve'ga pe. Nde ve ji rekote'varuhui no. 19 Ere'e po nde ji ve hamo: ‘Jira'yra'ga rũi kiro ga rekoi ji ve.’ A'ea po nde ei ji ve hamo. Na ji poravykyi nde ve nehẽ oporavykyve'ġa ja a'ero nehẽ. A'ea po ti ji ei jiruva'ga pe nehẽ.” A'ea ga ei oyvyteri pe ojapyakavo oina, ei Jesus'ga.

20 Ovy ga a'ero opohia oporavykyia hugwi porcos reja ua pea hugwi.

—Ovahẽ ġwerĩ ga uva'ga rongā pe ua. Irupe garuva'ga gwa'yra'ga repiagi. “Kiroġwe jira'yra'ga jivyrā'javi ji pyri. Aporogwety ji ga,” ei ga. A'ero ga nhani ga repenhana. Obeiġa ga ga gworygworyvamo ga rehe ga anhuvana.

21—Kiro ipyahuve'ga ei uva'ga pe: “Apĩ,” ei ga. “Ji rekote'varuhui Tupana'ga pe yvagipeve'ga pe oji'i. Nde ve ji rekote'varuhui no. Ere'e po nde ji ve hamo: ‘Jira'yra'ga rũi kiro ga rekoi ji ve.’ A'ea po nde ei ji ve hamo,” ei ga.

22—Emo garuva'ga e'i ojipyrive'ġa pe: “Haite! Peru ti tapy'ynhapikatua – kiroki a'ea koji'i ikatu. Pemongiuka ti ga pe. Pemondo ti gapoakaġareheva'ea gapoakaġa rehe. Pemondo ti ga pe sandalias no,” ei ga ga pe. 23 “Peho ti herua imboky'rauhu'iva'ea bezerro yuranuhũa ra'yra. A'ea nhande iporakahetei. A'ea pejuka ti,” ei ga. “Ti'u ti. Tiapo ti toryva. 24 A'ereki jira'yra'ga horame ji hugwi ji ei: Omano ga. A'ereki ji a'e ikwehe'i: Ji ndahepiaga'javi po ti ga nehẽ. Kiro ga jivyrā'javame ji pyri ji ei: Okwerava'ja ga. Oka'nhymypy ko ga ji hugwi ohorame ji hugwi. Kiro ji ga repiaga'javi,” ei ga ojipyrive'ġa pe.

—“Kwa,” ei ġa ogwovo. Kiro ġa japoī toryva.

25—Ojihuvypyve'ga rekoi ko pe. Kiro ga ruri ojivya onga pe. Ovahemame ga henduvi. A'ero ga ei oyvyteri pe: “Opy po ġa imonhi'ġa,” ei ga.

26—Ojipyri ga ojipyrive'ga mbuhurukari javo ga pe: “Maraname ġa japoī toryva?” ei ga.

27—“Neirũ'ga uhu,” ei gapyrive'ga ga pe. “Nderuva'ga ga rerekokatua'ja. ‘Nitetirũi ga,’ ei nderuva'ga. ‘Okoji jira'yra'ga,’ ei ga. Nurã nderuva'ga ojukaoka imboky'rauhu'iva'ea bezerro,” ei ga.

28—Ojihuvypyve'ga onhimonha'nga henduvame. Ndokipotari tuhẽ ga onga pype toryva repiaga. A'ero garuva'ga hemi ua ga pyri. “Herejo tuhẽ,” ei ga gwa'yra'ga pe. A'ea ga ega'ei ga pe.

29—A'ero ojihuvypyve'ga ei uva'ga pe: “Ji rendu ti! Imbokwara'ara'arame jihi aporavyky hete nde ve jitekovo. Nane'ymi nenhi'ġa rupi ji ako katu. Ji ve nde nerembuhuri'i'i xunhiva'ea cabrito. Poi nde nerembuhuri ji ve toapo ti ga toryva javo ojikoty'ave'ġa pavẽi. 30 Gaha reki, ndera'yra'ga, ga jigwaraipavi neitambere'ia rehe imondovo ahe'upahara'ġa pe. Ga rura'javame nde ijukaukari ga pe imboky'rauhu'iva'ea bezerro,” ei ojihuvypyve'ga uva'ga pe.

31 —“Pi'a,” ei garuva'ga ga pe. “Nane'ymi nde ruvi ji pyri. Nhimbatepava nembatera tuhẽ okovo. 32 Pyry nhande roryroryvamo. Nurã ti tiapo toryva. A'ereki neirũ'ga horame nhande hugwi nhande ei: Omano ga. A'ereki nhande xa'e ikwehe'i: Ndihepiaga'javi po ti nhande ga nehẽ. Kiro ga jivyra'javame nhande pyri nhande ei: Okwerava'ja ga. Oka'nhymypy ko ga nhande hugwi ohorame nhande hugwi. Kiro nhande ga repiaga'javi,” ei garuva'ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

16

Akwaimbae'ga omoandyandyi gwuvihava'ga

1 Kiro Jesus'ga ei gwemimbo'ehara'ga pe imombe'gwovo ojipea. Ga mbo'eavo ga ei:

—Imbateheteve'ga ei ojipyrive'ga pe: “Ehepia katu nhimbatera ji ve ima'eamo ipyhyga itambere'ia ji ve,” ei ga ga pe.

—“Kwa,” ei ga.

—Aerẽ imbateve'ga pyri ġa uhu javo ga pe: “Ndepyrive'ga ojigwarajuhu nembatera rehe,” ei ġa imbateve'ga pe.

2 —Imbateve'ga ombuhuruka ojipyrive'ga a'ero. Ga pe ga ei: “Garamo nde rekouhui? Nde mombe'u ġa ji ve. Maraname nde jigwarai nhimbatera rehe? Ekwatija ti ji ve imombe'gwovo enhimima'ẽa. Tahepia ji. Nde po ti ndereporavykya'javi ji ve hepiage'yma nhimbatera ji ve nehẽ,” ei ga ga pe.

3 —A'ero gapyrive'ga ei oyvyteri pe: “Marã po ti ji rekoi a'ero nehẽ? Kiro po ti jiruvihava'ga ji mondohetei ojihugwi ji mboporavykya'jave'yma ojive nehẽ. Ndajipopoakari ji. Nurã ndahyvykoi ko pe. Naporanduva'uvi ji mbatera ojipe'ga hugwi. Marã po ti ji rekoi ipyhyga mbatera jijive nehẽ?” ei ga. 4 Ojapyaka ga. “Ah! Kiro ji akwaha!” ei ga. “Nahanahã po ti ji rekoi ġa mbohoryoryva ji rehe nehẽ. A'ero po ti ġa ji mboapygi gwonga pype ji rerekokatuavo nehẽ ji poravykya'jave'ymame ga pe nehẽ,” ei ga oyvyteri pe.

5 —A'ero ġa mbojopy'rupy'ruavo ga ġa mbuhupavukari ojipyri – kiroki ġa ndokwepygi ve garuvihava'ga pe. Urypyve'ga rurame ga ei ga pe: “Maramomi nderekwepygi ve jiruvihava'ga pe?” ei ga.

6 —A'ero ga ei gapyrive'ga pe: “He'yiva'ea ikava cem tambores de azeite,” ei ga.

—A'ero gapyrive'ga ei ga pe: “Koro neconta ikwatijara. Haite! Eapy ti ikwatijara'java he'yiva'ea rerojijyita. Ndahe'yiva'ea cinquenta tambores jate ti ekwatija. A'ea po ti nde ikwepygi ga pe nehẽ,” ei ga. A'ero a'ea ga ikwatijari.

7 —Ojipe'ga pe ga ei ga rurame: “Maramomi nderekwepygi ve jiruvihava'ga pe?”

—A'ero ga ei ga pe: “He'yiva'ea ha'ynha cem alqueires de trigo.”

—A'ero gapyrive'ga ei ga pe: “Koro neconta ikwatijara. Haite! Eapy ti ikwatijara'java he'yiva'ea rerojijyita. Ndahe'yiva'ea oitenta alqueires jate ti ekwatija. A'ea po ti nde ikwepygi ga pe nehẽ,” ei ga. A'ero a'ea ga ikwatijari.

8 —Aerẽ ikwahavame garuvihava'ga ei: “Heaporogita jipyrive'ga ojapyakaheteavo ji moandyita ikwahava.” A'ea ga ei ojipyrive'ga omoandyirame, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

—A'ereki okote'varuhuve'ga okwaha ojogwerekovo gweaporoġitaro. A'ea ġa ikwahavi pyryve'ga hohe jireheve'ga hohe kojahuarupive'ga hohe, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

9 —Jihi a'e pe me, ei Jesus'ga ġa pe. Pemondo ti iporia'ive'ga pe penhiitambere'ia tohoryory ti ġa pejihe. A'ero aerẽ pe manorame ipyhyga'jave'yma itambere'ia, po ti ġa ndoryndoryvamo jitehe pe ndehe nehẽ pe mboapyga

ohipyri pevo yvagi pe nehē – kiroki a'ea ndopavi nehē. Pevo nane'ymi po ti nde ruvi ġa pyri nehē, ei Jesus'ga.

¹⁰ —Kiroki ga ndahe'yiva'ea repia katu – gaha he'yjuhuva'ea repia katu no ahe mbojikoga ojihe. Kiroki ga ndahe'yiva'ea rehe omotetirūa – gaha he'yjuhuva'ea rehe omotetirūa no ahe mbojikoge'yma ojihe, ei Jesus'ga. ¹¹ Po pe ndapepo'rukatui vvyakotyva'ea penhiitambere'ia, a'ero po ti Tupana'ga nomondoï oapoa pyryheteva'ea yvagipeva'ea pe me nehē topo'ruyme ti ġa javo. ¹² Po pe ndapehepiakatui aheapoa ahe ve ahe mbojikoge'yma ojihe, a'ero po ti Tupana'ga nomondoï peapoa pe me nehē, ei Jesus'ga.

¹³ —Kiro po ti ji ġa mombe'ui mokonha'ġa ahepojykahara'ġa pe me pe mbo'eavo, ei Jesus'ga. Tiruahū ahe poravykyrame mokonha'ġa pe opo-
jykahara'ġa pe. Po ahe oporavyky mokonha'ġa pe, a'ero po ahe ojipe'ga arōhetei ojipe'ga arōe'yma. Ovy'a hete po ahe onhimiarōve'ga rehe ojipe'ga koty ojirovage'yma.

—Na jitehe ahe nonhi'īpo'rukatui Tupana'ga ovy'aheterame itambere'ia rehe. Tupana'ga potaheterame ahe ndovy'ahetei itambere'ia rehe. Itambere'ia potaheterame ahe ndojirovagi Tupana'ga koty, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Tupana'ga okwaha aherekote'varuhua

(Mateus 11.12-13; 19.9; 5.31-32; Marcos 10.11-12)

¹⁴ Jesus'ga imombe'urame ġwemimbo'ehara'ġa pe fariseus'ġa ga rendupavi. Fariseus'ġa opotaruhu itambere'ia. Nurā ġa ndopotari Jesus'ga remimombe'ua. A'ero ġa Jesus'ga jaihetei ga rerekomemuamo.

¹⁵ Kiro Jesus'ga ei fariseus'ġa pe:

—Pehe peko katu ahe pejepiagame jate. A'ero ahe ei: “Tupana'ga roryroryvamo ġa ndehe ġandekokatua rehe.” Ikwahave'yma ahe ei nahā ombaragwahave'yma ġwaramo pendekote'varuhua rehe. Tupana'ga ki a'e te okwaha pendekote'varuhua. Aheremimboheteva'ea pe Tupana'ga ei: “Ite'varuhu hete!” ei ga.

¹⁶ —Ymyahū ymyahūva'ea ahe mbo'ei Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe Tupana'ga nhi'īġa mombe'uharava'ea nhi'īġagwera rehe no. A'ea rehe ymyahūve'ġa ġa mbo'ei ikwehe'i no nahanahā ti peko katu javo. Kiro João Batista'ga aġwamove'ġa mbo'ei pyryva'ea rehe ji pavēi, ei Jesus'ga. Ga mbo'eavo ore ei ġa pe: Kiro Tupana'ga oko nhanderuvihavuhuhetero nhande repiakatuavo. Orerenduve'ġa heroviapotahetei orenhi'īġa. A'ero ġa ei: “Toko ti ga oreruvihavuhuhetero.” A'ea ġa ei ipotaheteavo ojikoga Tupana'ga rehe.

¹⁷ —Po yvaga opa. Po yvya opa. Moisésva'ea remimbo'eagwera ki a'e te ndopavi'i'i. Xunhi'i'īva'ea rūi po ti ipavi jugwi nehē, ei Jesus'ga.

¹⁸ —Kiroki ga opohi ġwembirekohēa hugwi hēa mondoheteavo – gaha ite'varuhu ojipehēa rerekorame. Tupana'ga ndopotari ga ojipehēa rerekorame. Hēa rerekorame ga ajuajuri. A'ereki ga hambireko jitehe jypyvehēa pavēi. Na jitehe – kiroki ga gwereko garemirekoypyvehēa ga pohirame hēa hugwi – gaha ite'varuhu hēa rerekorame. A'ereki ga gwereko garemirekohēa. Tupana'ga ndopotari nanongara, ei Jesus'ga ġa mbo'eavo.

Imbateheteva'ea Lázaro'ea pavēi

¹⁹ Kiro Jesus'ga imombe'ui ġa mbo'eavo. A'ero ga ei:

—Ahe gwereko pa imbateheteva'ea. Nane'ymi ahe omongi tapy'ynhapipyryva ikatuheteva'ea. He'yi hehe. Huvihava'ġa pira'java'ea ko ahepira hovy'iva'ea linho apopyra no pyryva'ea. Nane'ymi ahe herekoi ikatukatuva'ea jate i'gwoi'gwovo gworygworyvamo.

²⁰ —Aherongauhua apoa pyri porta pyri Lázarova'ea nhinoği. Ono ға ahe pevo jipi. Iporia'i Lázarova'ea ombatere'ymamo ojagwuhuro. He'yjuhu ahejagwa. ²¹ Ougwei ahe imbateva'ea rembi'uagwera. “Po ga imbuhurukari ji ve hamo – kiroki ohiohi gajurua hugwi vyvo ga i'urame,” ei ahe ovyvteri pe. Nhağwatiğa uhu ahejagwa rererereva okovo!

²² —Aerē iporia'iva'ea manoi Lázarova'ea. A'ero Tupana'gapyrive'ga ahera'uva rerohoi imondovo Abraãova'ea pyri yvagi pe.

—Imbateva'ea manoi no. A'ero ға ahe tymi. ²³ Omanove'ğa gwyrri pe imbateva'ea ra'uva rekoi. Hahy hete imbateva'ea pe pevo. Kiro ahe jovavuri. Paivo ihoi ahema'ëa Abraãova'ea repiaga. Ahe gwepia Lázarova'ea reko-rame Abraãova'ea pyri hete. ²⁴ A'ero imbateva'ea onhi'iğa mondoi: “Amoi! Abraão!” ei ahe. “Ji porogwety po nde hamo! Embuhuruka ti Lázarova'ea ji pyri. Tomonde ti ahe opoakãtĩapy'ria yhya pype herua imbuhua nhikũa rehe imbohakuvia nhikũa. A'ereki hahyuhu ji ve tata pype.”

²⁵ —A'ero Abraãova'ea ei: “Pi'a,” ei ahe. “Nahembuhurukari ji. Ekwa-hava'ja ti. Emanoe'ymame nde erereko embatera ikatuva'ea ejoryjoryvamo. Lázarova'ea pe ki a'e te ite'varuhu hete omanoe'ymame. Kiro Lázarova'ea py'a u katu avo ji pyri. Nde ve kiro hahy hete. ²⁶ Nhanema'õ me oko yvya kwaruhua. Nurã ahe ndohahavi ore hugwi pe pyri. Na jitehe ahe ndohahavi pe hugwi ore pyri,” ei Abraãova'ea ahe ve.

²⁷⁻²⁸ —A'ero imbateva'ea ei: “Amoi!” ei ga. “Ji rendu! Emondouka ti Lázarova'ea jiruva'ga ronga pe a'ero nhiirũ'ğa pyri cincove'ğa pyri. Tomombe'u ti ahe ға pe jirekote'varuhua kwepykava topohi ti ға okote'varuhua hugwi. A'ero nduri po ti ға avo ji pyri hahyva'ea ruvihava pype nehē,” ei imbateva'ea Abraãova'ea pe.

²⁹ —A'ero Abraãova'ea ei: “Gwerekõ ға Moisésva'ea remimbo'eagwera aherembikwatijara. Gwerekõ ға Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea nhi'iğagwera aherembikwatijara. Na ға aherembikwatijara rendukatui xako hehe javo,” ei Abraãova'ea ahe ve.

³⁰ —“Amoi,” ei ahe Abraãova'ea pe. “Nohenduvi po ti ға aherembikwatijara okoe'yma hehe. Po ti ahe vyri omanoa hugwi ogwovo ға pyri imombe'gwovo ға pe nehē, a'ero po ti ға pohiri okote'varuhua hugwi nehē,” ei imbateva'ea.

³¹ —A'ero Abraãova'ea ei ahe ve: “Po ға nohendukatui Moisésva'ea remimbo'eagwera Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea nhi'iğagwera reheve, a'ero po ti ға ndogweroviari ahe vyrame omanoa hugwi ogwovo ға pyri imombe'gwovo ға pe nehē. Nurã po ti ji namondoukari ahe pevo nehē,” ei Abraãova'ea imbateva'ea pe.

A'ea Jesus'ga imombe'ui fariseus'ğa pe ға mbo'eavo.

17

Tiruahũ hete ға pe, ei Jesus'ga

(Mateus 18.6-7, 21-22; Marcos 9.42)

¹ Gwemimbo'ehara'ğa pe Jesus'ga ei:

—Jara'ğa ombote'varuhu jipi. Na tuhē po ti jipi nehē, ei Jesus'ga. Ga pe ti tiruahũ hete nehē – kiroki ға ombote'va ojipe'ğa mbopogweavo ite'varuhuva'ea rehe, ei Jesus'ga. ² Omano jipe po ға hamo tombote'vayme ti ға jireheve'ğa – kiroki jireheve'ğa ağwamo gwe ojiko Tupana'ga rehe ikwahapave'yma Tupana'ga nhi'iğa, ei Jesus'ga. Po ahe opytĩ ғajurimo itaruvihavuhua ipohyiva'ea yngu'a'javuhuva'ea ға momboa ypihua ruvihava pype ға mbotypyvyga, a'ea ko tiruahũhetero ға pe. Koji'i tiruahũ hete ға pe ға jireheve'ğa mbote'varuhurame, ei Jesus'ga ғwemimbo'ehara'ğa pe.

³ —Eko katu ti! Po ndekotyve'ga ite'varuhu nde ve – kiroki ga ojiko ji rehe nde ja. Po ga ite'varuhu nde ve, a'ero ti ere ga pe: “Nahanahã nderekote'varuhua ji ve. Na rũi ahe japoí.” A'ea ti ere ga pe, ei Jesus'ga.

—Po ga ei nde ve: “Jite'varuhu ko ji ko. Ndajite'varuhua'javi po ti ji nde ve a'ero nehẽ,” e po ga nde ve. Po ga pohiri okote'varuhua hugwi, a'ero terehenonha'javi ti garekote'varuhua.

⁴—Po he'yjuhurame po seterame ga te'varuhua'jaa'javamo nde ve ara rupi ve. Po he'yjuhurame po seterame ga ea'jaa'javi nde ve: “Jite'varuhu ko ji ko,” e po ga nde ve. “Ndajite'varuhua'javi po ti ji nde ve a'ero nehẽ. Apohi ji kiro jirekote'varuhua hugwi,” e po ga. A'ero he'yjuhurame seterame ti erea'jaa'ja ga pe: “Nahenonha'javi po ti ji nderekote'varuhua nehẽ.” Nahã ti ere ga pe, ei Jesus'ga ģa pe.

Nahã oko ahe jikogame Tupana'ga rehe

⁵ A'ero Jesus'ga remimbo'ehara'ģa – kiroki gamoirũhara'ģa – ģa ei Jesus'ga pe nhandepojykaharete'ga pe:

—Orojiko ore Tupana'ga rehe gapopoakara rehe no. Ore poko ti. Koji'i ti embojikoguka ore ve.

⁶ A'ero Jesus'ga ei ģa pe:

—Po pe jikogi gwere jitehe Tupana'ga rehe gapopoakara rehe no, a'ero po pe ei agwava'ea pe i'yva pe figueira brava pe: “Ipya rehe vehevi ti ejijyi enhityma'java typya pype ypihua ruvihava pype.” Po pe ei a'ea, a'ero ijijyi onhityma'java typya pype, ei Jesus'ga ģa pe.

Gapyriva'ero po ģa oporavyky ģa pe hamo

⁷ Kiro Jesus'ga ei:

—Po pepyrive'ga gwyvykoi ko pe oporavykyavo. Po ga penenymbava repia katu ovelhas repia katu oporavykyavo. Ga rurame onga pe oporavyky-hava hugwi pe ndape'ei ga pe: “Haite! Herejo eapyga mesa pyri. E'u ti.” Pe ndape'ei na ga pe. ⁸ Pe pe'e ga pe: “Emboavujikwe pa ti mbatera ji ve ta'u. A'ero ti enhimboavujikwe herua mbatera imbuhua ji ve. Ji i'urẽ po ti nde i'ui ji py'rovo nehẽ,” pe'e pe pejipyrive'ga pe, ei Jesus'ga.

⁹—Pe ndape'ei ga pe: “Ndepyry hete nde eporavykyavo ji ve ekoheteavo nhinhi'iģa rupi.” A'ea rũi pe ei ga pe. Pepyryva'ero ģwaramo oporavyky po ga pe me hamo.

¹⁰—Na jitehe pejipyrive'ga ja pe tuhẽ ti peko. Pekopavame Tupana'ga nhi'iģa rupi ti pe'ji Tupana'ga pe: “Ore rekopavame enhi'iģa rupi, terei ti ore ve pepyry hete pe javo. Ndepyryva'ero ģwaramo oroporavyky po ore nde ve hamo.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe, ei Jesus'ga ģa pe.

Jesus'ga omombi dezva'ea hugwi ahejagwa

¹¹ Aerẽ Jesus'ga hogahoi taho ji Jerusalém me javo. Ohorame ga okwa Galiléiapeve'ģa gwyri pe Samariapeve'ģa gwyri pe no. ¹² Pevo ga vahemi cidade'i pe. Cidade'ia rembeyvyri pe ijaijauhuve'ģa ga rovatĩ dezve'ģa. Irupe ģa pytai ga hugwi. ¹³ Jesus'ga pe ģa onhi'iģa mondoi javo:

—Jesus! ei ģa ga pe. Ore porogwety po nde hamo, ei ģa Jesus'ga pe ga renoina nde ko orembo'eharamo javo ga pe.

¹⁴ Ga ndepiagame Jesus'ga ei ģa pe:

—Peho ti pejipiuka ikwava'ehara'ģa pe pejiagwa repiuka ģa pe.

Ga horame ģajagwa pigi ģa hugwi. ¹⁵ Ojagwapihava repiagame ojipeji'ga jivyri Jesus'ga pyri. Hahyahi ganhi'iģa ga erame Tupana'ga mboheteavo gworygworyvamo ga rehe.

¹⁶—Ndepyry hete nde! ei ga Jesus'ga pe. Erephano kwaha hete nde.

A'ea ga ei onhinoḡa upa ojovapyvo Jesus'ga pyri ndehe koji'i ji hohe javo. Ga ko Samariapeve'ga. ¹⁷⁻¹⁸ Nurā Jesus'ga ei:

—Nhandegwyriveve'ga rūi – gaha jate ga jivyri ji pyri gworygworyvamo Tupana'ga rehe ga mboheteavo. Amombi ji dezve'ḡa jagwa ḡa hugwi. Ma jara'ḡa naerū, noveve'ḡa judeus'ḡa? Po ḡa jivyri Tupana'ga mboheteavo hamo!

¹⁹ Samariapeve'ga pe Jesus'ga ei:

—Epo'ā heregwovo enhonga pe. Erejiko nde ji rehe. Nurā ndejagwa pigi nde hugwi.

Maname po ti Tupana'ga oko aheruvihavuhuhetero nehē?

(Mateus 24.23-28, 37-41)

²⁰ Aerē fariseus'ḡa ei Jesus'ga pe:

—Maname po ti Tupana'ga oko nhanderuvihavuhuhetero avo yvya koty nehē?

A'ero Jesus'ga ei ḡa pe:

—Ndiukwahavi Tupana'ga rekorame huvihavuhuhetero yvya koty nehē.

²¹ Nurā po ti ḡa nde'i nehē: “Pehepia! Avo ko ga rekoi huvihavuhuhetero! Pehepia! Pevo ko ga rekoi huvihavuhuhetero!” A'ea rūi po ti ḡa ei nehē. A'ereki Tupana'ga oko jipe huvihavuhuhetero ahevyteri pe ahe jikogame ga rehe, ei Jesus'ga fariseus'ḡa pe.

²² Gwemimbo'ehara'ḡa pe Jesus'ga ei:

—Aerē po ti pe ei nehē: “Po ti ga rura'javi opytaahi'viavo nhande pyri nehē hamo.” Nahā po ti pe ei ji repiaga'japotaheteavo nehē novīa. Pe ndajirepiagi nehē, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

²³ —O'mbero po ti ḡa ei pe me nehē: “Pehepia! Pevo ko Cristo'ga! Pehepia! Avo ko Cristo'ga!” Nahā po ti ḡa ei pe me o'mbero nehē. Tapehoi ti ḡa ndupi hepiaga. Taperoviari ti ḡa.

²⁴ —Jijipiukarame ji rura'jahava rupi tupā verava ja po ti ji rekoi nehē. Tupā veraveravame kikutu yvaga rehe ombokojahu pa kokoty yvaga rehe no. A'ero ahe gwepia pa kojahua. Na jitehe po ti ḡa nhaporemō ji repiagi ji rura'javame yvaga hugwi nehē, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. ²⁵ Kiro po ti ḡa imbuhuna'ēi he'yiva'ea hahyva'ea ji ve avo nehē. Aḡwamove'ḡa po ti nanhiarōi ji reroviare'yma kiro nehē.

²⁶ —Noéva'ea nhinhaḡa renondehava yhara ruvihavuhua pype ojo'ja jirura'java renondehava pavēi, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. ²⁷ Ymyahū Noéva'ea nhinhaḡa renonde yhara ruvihavuhua pype ahegwyriveva'ea i'ui'ui jipi gworygworyvamo hako. Ahegwyriveva'ea rembirekoro akwaimba'eva'ea jipi no. Ojipeva'ea kunhava'ea mohembirekoi no. Nahā ahegwyriveva'ea rekoi okovo imboha'uve'yma Noéva'ea avame yhara ruvihavuhua pype yhya hehanhuhūa rurame ahegwyriveva'ea mbotypvypava nhatymbava hako – kiroki ahegwyriveva'ea ndo'avi yhara ruvihavuhua pype.

²⁸ —Na jitehe Lóva'ea hoa renondehava Sodoma hugwi. Sodomapeva'ea i'ui'ui jipi gworygworyvamo. Mbatara ahe ipyhygi itambere'ia pyvō aerē imondovo mbatara itambere'ia rehe. Ko pe ahe itymi. Onga ahe japo. Nahā Sodomapeva'ea rekoi okovo ikwahave'yma ombokajaḡwama. ²⁹ Lóva'ea hemame cidade hugwi Sodoma hugwi ogwovo Tupana'ga imbohirukari yvaga hugwi tata enxofre reheve ojapy'uva'ea reheve Sodomapeva'ea rehe ahe jukapavuka.

³⁰ —Na jitehe po ti yvyakotyve'ḡa ndekoi okovo ikwahave'yma jirura'javaḡwama nehē, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

³¹ —Ji jipiukarame ti ga tokiyme ġwonga pype ombatera renoheme'yma jugwi – kiroki ga oko ongapereuhua arimo. Na jitehe ti ga tohoa'javyme ġwonga pe nehē – kiroki ga oko ko pe ji jipiukarame nehē, ei Jesus'ga. ³² Tapemoka'nhyimi ti Lóva'ea rembirekova'ea! Ohoa'ja pota ahe ġwonga pe omanomo, ei Jesus'ga imombe'gwovo. ³³ Kiroki ġa e'i: “Ndakoi ti ji Jesus'ga remimbo'eharamo tajjukayme ti javo” – a'ero po ti ġa manoi ogwovo hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei Jesus'ga. Kiroki ġa ojipe'ġa ġa jukai ġa jikoga ġwaramo ji rehe – omanorē po ti ġa oho upa avuirama Tupana'ga pyri nehē, ei Jesus'ga.

³⁴ —A'e ji pe me, ei Jesus'ga. Ji rura'javame po ti mokonha'ġa kiri onhinongava rehe ypytunimo. Ojipeji ġanhinongava. Kiro po ti ojipe'ga rerohohava nehē. Kiro po ti ojipe'ga rejahava nehē, ei Jesus'ga. ³⁵ Kunhangwera'ġa mokonha'ġa po ti ombo'i ombo'ihava pyvō ojopyri. Kiro po ti ojipehēa rerohohava nehē. Kiro po ti ojipehēa rejahava nehē, ei Jesus'ga. ³⁶ Mokonha'ġa po ti oko ko pe akwaimbae'ġa nehē. Kiro po ti ojipe'ga rerohohava nehē. Kiro po ti ojipe'ga rejahava nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁷ A'ero Jesus'ga remimbo'ehara'ġa ei ga pe:

—Nhandepojykaharetero emombe'u ti ore ve. Mome po ti nanongara nehē?

A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Jukwaha po ti nehē. Ahe manorame po ti huruvua onhimongy ahera'oa pyri nehē ti'u javo.

A'ea Jesus'ga ei na jitehe po ti jukwaha ji rura'javame nehē javo.

18

Aherembirekokwerava'ea juizva'ea pavēi

¹ Kiro Jesus'ga imombe'ui ojo'java'ea ġa pe. A'ea pyvō ga ġa mbo'ei ġanhi'ġa rehe Tupana'ga pe tapenhi'ī jipi pejikweraje'ymamo javo ġa pe.

² Ga mbo'eavo hehe ga ei:

—Juiz'ga oko cidade pype upa. Ndokoi ga Tupana'ga nhi'ġa rupi okyhyjie'yma ga hugwi. Ndojirovagi ga akwaimbae'ġa koty no okyhyjie'yma ġa hugwi. ³ Aherembirekokwerahēa oko akoja pype cidade pype upa no. Uhuuhura'ja hēa juiz'ga pyri jipi ja'javo ga pe: “Ji repy ti ga rehe. A'ereki ga ite'varuhu ji ve,” ei hēa juiz'ga pe jipi.

⁴ —Ndohepypotari ga hēa. Ga ndopokona'ēi hēa. Aerē reki ga ei oyvyteri pe: “Ndakyhyji ji Tupana'ga hugwi akwaimbae'ġa hugwi no ġa mbopogwee'yma. Jikyhyjiavo ġwaramo rūi po ti ji aherembirekokwerahēa pokogi nehē. ⁵ Nhimbokweraja ġwaramo po ti ji hēa pokogi nehē. Po ti ji ndahepygi hēa nehē, a'ero po ti hēa ji mohe'ouhū u'ua ji pyri nehē. Kiro po ti ji hēa repygi a'ero,” ei ga oyvyteri pe, ei Jesus'ga.

⁶ —Pejapyaka ti juiz'ga nhi'ġa rehe ndapyryvive'ga nhi'ġa rehe, ei Jesus'ga nhandepojykaharete'ga. ⁷ Marā po ti Tupana'ga hekoi ġwemimo'ēhara'ġa nderekovo nehē? Gwepy po ti ga ġa naerū? – kiroki ġa onhi'ī hete ga pe arimo ypytunimo no ore poko ti javo. Marāi pe? Mbegwe po ti ga ġa pokoga nehē naerū? Marāi pe? ⁸ A'e ji pe me: Ga kaitu ġa pokogi kotihī nehē ji mbuhura'java avo yvya koty nehē. Ji rura'javame mara'ngu po ti vyakotyve'ġa ojikoga ji rehe nehē? ei Jesus'ga vyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

Fariseu'ga itambere'ia mono'ōhara'ga pavēi

⁹ Kiro Jesus'ga imombe'ui ojipea ojo'java'ea jara'ga pe – kiroki ga e'i oyvyteri pe: “Orepyry hete ore. Ojipe'ga tiruahumba.” A'ea ga ei ojirovage'yma ga koty. Ga pe Jesus'ga ei pehe po ti ji pe mombe'ui kiro javo.

¹⁰ —Mokonha'ga oho ojatykahavuhua pype templo pype xanhi'i ti Tupana'ga pe javo. Ojipe'ga ko fariseu'ga. Ojipe'ga ko itambere'ia mono'ohara'ga, ei Jesus'ga.

¹¹ —Fariseu'ga o'a onhi'iga oyvyteri pe. “Tupana,” ei ga Tupana'ga pe. “Jiroryrory ji nde rehe. A'ereki nde ji mongo ojipe'gahoheva'ero. Nurã ga ja rui ji rekoi. A'ereki gahã ahe moandyandyi ipyhyga gambatera. Ndapyryvi ga. Gwereco ga ojipe'ga nembireko'ga. Avove'ga ja rui itambere'ia mono'ohara'ga ja rui ji rekoi nohõ. ¹² A'u ji cinco jikira rupi. Dois jikira rupi ji nda'ui tanhi'i Tupana'ga pe javo. Nahã ji rekoi jipi. Amondo ji nde ve nhimbatera jipi. Ji herekorame dez mbatera ji amondo nde ve ojipeji,” ei fariseu'ga, ei Jesus'ga ga mombe'gwovo ga mbo'eavo.

¹³ —Itambere'ia mono'ohara'ga ki a'e te irupe ga o'a ojipe'ga hugwi. Ndojovavuri ga hepiage'yma yvaga koty. Onupanupã ga opoti'a opoa pyvõ ov'yare'yma gwaramo. Tupana'ga pe ga ei: “Tupana, ako te'varuhu ji. Terenhimonha'ngai ji rehe. Ji porogwety kiro!” ei itambere'ia mono'ohara'ga Tupana'ga pe, ei Jesus'ga.

¹⁴ —A'e katu ji pe me, ei Jesus'ga. Itambere'ia mono'ohara'ga hugwi Tupana'ga imombori garekote'varuhua. A'ero ga jivyrame gwonga pe Tupana'ga ei ga mombe'gwovo: “Pyry kiro itambere'ia mono'ohara'ga.”

—Ojipe'ga pe fariseu'ga pe Tupana'ga nde'i: “Ndepyry nde.” A'ea rui Tupana'ga ei. Kiroki ga e'i jihi ko huvihavamo ojipe'ga hohe pa javo – po ga ei a'ea onhimboheteavo onhimongovo aha huvihavamo, a'ero po ti Tupana'ga ei ga pe nehẽ: “Nderekoi nde huvihavamo. Nerenhimbohetei po nde hamo a'ero.” A'ea po ti Tupana'ga ei ga pe nehẽ, ei Jesus'ga.

—Po ga nonhimbohetei ojipe'ga nderekokatuavo, a'ero po ti Tupana'ga ei ga pe nehẽ: “Eko ti huvihavamo.” A'ea po ti Tupana'ga ei ga pe nehẽ, ei Jesus'ga.

*Jesus'ga omomyry tay'riva'ea pe
(Mateus 19.13-15; Marcos 10.13-16)*

¹⁵ Aerẽ tayri'ga no, ojipe'ga ga nderuri Jesus'ga pyri topoko ti ga ga ndehe imomyryva ga pe javo. Tayri'ga nderura repiagame Jesus'ga remimbo'ehara'ga ei ga pe:

—Taperuri tayri'ga Jesus'ga pyri, ei ga.

¹⁶ Jesus'ga ki a'e te e'i:

—Tuhu tuhẽ ti tayri'ga ji pyri, ei ga. Tapemombigi ti gandura. A'ereki Tupana'ga pyry hete nanongara'ga'jave'ga pe okovo ganduvihavuhetero ga jikogame ojihe, ei Jesus'ga. ¹⁷ Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Tayri'ga ojiko uva'ga ndehe okovo ganemimbotarimova'ea rehe. Kiroki ga oko tayri'ga ja rui – ga ndojikogi Tupana'ga rehe okoe'yma garemimbotarimova'ea rehe. Ga po ti nomongoi Tupana'ga gwuvihavuhetero a'ero nehẽ, ei Jesus'ga ga pe.

*Imbateheteva'ea nomondopapotari
(Mateus 19.16-30; Marcos 10.17-31)*

¹⁸ A'ero huvihava'ga ei Jesus'ga pe ombo'ehara'ga pe:

—Marãva'ea rupi pyryva'ea rupi po ti ji rekoi nehẽ jirekoagwamamo Tupana'ga pyri avuirama nehẽ? ei ga Jesus'ga pe.

¹⁹ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Maraname nde ei pyryva'ea rehe? Tupana'ga nhi'iġa jate ko pyry, ei Jesus'ga. ²⁰ Erekwaha ko nde Tupana'ga remimbo'eukaragwera Moisésva'ea pe ymyahũ. Ga e'i ahe ve:

“Tererekoi ti ojipe'ġa nembireko'ġa.

Terejukai ti ojipe'ġa.

Teremimi ti ojipe'ġa hugwi.

Tane'mbei ti ojipe'ġa mombe'gwovo tehe.

Emondo ti ejeaporogita imohina ejuva'ga rehe eyhẽa rehe no,” ei Tupana'ga, ei Jesus'ga.

²¹ A'ero ga ei Jesus'ga pe:

—Jivoja'irame ji hendukatupavi Moisésva'ea remimbo'eagwera. Kiro ji heronhimomboakari ahendu katu ve ji, ei ga.

²² Ga renduvame Jesus'ga ei ga pe:

—Ojipeji rehe nderehygi ve Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. Emondo pa ti embatera itambere'ia pyhyga. Kirẽ ti ema'ẽ eitambere'ia imbatere'ỹve'ġa pe, ei Jesus'ga. A'ero po ti Tupana'ga imombyryvi nde ve yvagi pe nehẽ, ei Jesus'ga. Nurã ji ei nde ve: Emondo pa ti eitambere'ia kiro. Imondopavirẽ ti ejo ji rupi ekovo nhiremimbo'eharamo ejikoga ji rehe jate, ei Jesus'ga ga pe.

²³ Jesus'ga renduvame ga ndovy'ahetei. A'ereki ga nomondopapotari ombatehetero ġwaramo. ²⁴ Gavy'are'yma repiaga Jesus'ga ei:

—Hahy imbateve'ġa pe ġa erame Tupana'ga pe eko ti oreruvihavuhhetero javo. Po ġa nde'ipotari te a'ea. Ndokopotari ġa garemimbo'ea rupi okoheteavo ombatera rehe, ei Jesus'ga. ²⁵ Tegwete yuranuhũ'javuhuva'ea hohava camelo hohava agulha kwa'ria rupi. Tegwete hete imbateheteve'ġa hohava Tupana'ga nhi'iġa rupi okoheterame ombatera rehe. Nurã po ti ġa ndojikogi ga rehe, ei Jesus'ga.

²⁶ A'ero garenduve'ġa ei:

—Ma'ġa po ti oho Tupana'ga pyri yvagi pe nehẽ naerũ?

²⁷ A'ero Jesus'ga ei:

—Na tuhẽ yvyakotyve'ġa nonhimondoi yvagi pe. A'ereki tegwete ġa pe. Tupana'ga pe reki nonhimimi. A'ereki ga ġa mbojiko ojihe ġa mbuhuruka ojipyri, ei Jesus'ga.

²⁸ A'ero Pedro'ga ei Jesus'ga pe:

—Ji rendu ti, ei ga. Ore oropohi pa ore orombatera hugwi orojikovo neremimbo'eharamo.

²⁹ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Imombe'ukatuavo ji ei pe me pe'jave'ġa pe no – kiroki ġa pe ja opohi ombatera hugwi gwe'yja'ġa hugwi no xako ti Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi javo. A'e ji: Pyry hete po ti ga pe nehẽ – kiroki ga opohi ġwonga hugwi, gwuva'ga hugwi, oyhẽa hugwi, oirũ'ġa hugwi, ġwembirekohẽa hugwi, gwa'ya'ġa hugwi. ³⁰ Po ga opohi pa ġwonga hugwi ġa hugwi no taho ti Jesus'ga rupi javo, a'ero aġwamo koji'i Tupana'ga imombyryhetei ga pe nehẽ. Aerẽ po ti Tupana'ga ga mongoi ojipyri ga mombytavo avuirama nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

*Jesus'ga omombe'ua'ja omanoaġwama
(Mateus 20.17-19; Marcos 10.32-34)*

³¹ Kiro Jesus'ga dozeve'ġa nderohoi irupe'i jara'ġa hugwi. Dozeve'ġa pe ga ei a'ero:

—Ji rendu ti. Kiro nhande hoi cidade de Jerusalém me. A'ero ihoi Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea rembikwatijapava rupi – kiroki a'ea ji mombe'u,

ei Jesus'ga. ³² Aerē Jerusalém me po ti nhimondoukahava judeus'garūive'ga pe nehē. A'ero po ti ġa ji rerekomemui okote'varuhuavo ji ve onyvuna ji rehe nehē. ³³ Ipira apopyra pyvō po ti ġa ji nupanupāi ji mondohondohoga nehē. Kirē po ti ġa ji jukai nehē. Ko'emameva'ea py'rovo mokōi jikira py'rovo po ti ji kweravi nehē yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga dozeve'ga pe.

³⁴ Dozeve'ga nombaragwahavi ganhimombe'ua rehe reki. A'ereki onhimiva'ea ġa pe. Oyvyteri pe ġa ei:

—Marã ga'ea? Maraname ga ei na onhimombe'gwovo? ei ġa.

Jesus'ga omboheakwa katu heakwagweva'ea

(Mateus 20.29-34; Marcos 10.46-52)

³⁵ Aerē Jesus'ga hogahoi. Kiro ga vahemi ġwerī cidade de Jericó pe. Pevo heakwagweve'ga apygi pehea rembeyvyri pe oporanduva itambere'ia rehe.

³⁶ Gwendu ga he'yive'ga kwavame onhipyvō onhimongyavo. A'ero ga ei:

—Maraname ġa kwaġakwavi?

³⁷ A'ero ġa ei ga pe:

—Jesus'ga kwavi kiro Nazarépeve'ga.

³⁸ A'ero ga onhi'ġa mondoi tanhirendu ti Jesus'ga javo.

—Jesus! Nde ko Daviva'ea rymyminoru! ei ga.

Nahã ga ei Jesus'ga pe. A'ereki ga e'i oyvyteri pe: “Jesus'ga pe Tupana'ga e'i eko ti ġanduvihavuhetero javo.”

—Ji poko ti! ei ga Jesus'ga pe.

A'ea ga ei tanhimboheakwa katu ti ga opopoakara pyvō javo.

³⁹ A'ero tenondeve'ga ei ga pe:

—Epi! ei ġa ga pe tonhi'imbi ga javo.

Koji'i ga onhi'ġa mondoi reki.

—Daviva'ea rymyminoru ji poko ti! ei ga Jesus'ga pe.

⁴⁰ A'ero Jesus'ga pytai ga reruruka ojipyri. Ga rurame Jesus'ga ei ga pe:

⁴¹ —Marã po ti ji nde rerekoi nehē? Gara nde erepota?

A'ero ga ei:

—Ji mboheakwa katu jipojykaharetero, ei ga.

⁴² —Ehepia ti a'ero! ei Jesus'ga ga pe. Erejiko nde ji rehe. Nurã nde reakwakaturu kiro, ei Jesus'ga.

⁴³ Kotihī hete ga hepiagi a'ero. Ogwovo Jesus'ga rupi ga Tupana'ga mbohetei.

—Ndepyry hete nde ji ve, ei ga Tupana'ga pe.

Pevove'ga na jitehe ġa ei gareakwakatua repiagame:

—Ndepyry hete nde ga mboheakwakatuavo! ei ġa Tupana'ga pe onhimongyavo.

19

Jesus'ga Zaqueuva'ea pavēi

¹ Kiro Jesus'ga hoi ovahema cidade de Jericó pype ogwovo mbytera rupi.

² Pevo Zaqueu'ga ruvi itambere'ia mono'ōhara'ġa nduvihava'ga. Imbate hete ko ga. ³ Ga Jesus'ga repia pota. “Marã po ga rekoi?” ei ga oyvyteri pe. Zaqueu'ga yvyive. Nurã ga ndohepiagi Jesus'ga he'yive'ga ga mbotyvahivame.

⁴ Nurã ga nhani ġa pyvō okwava ogwovo ġa nenonde ojiupia i'yva rehe amoreira rehe. “Avo hugwi po ti ji Jesus'ga repiagi nehē,” ei ga oyvyteri pe. A'ereki Jesus'ga okwa ġwerī i'yva pyvō.

⁵ Ovahemame Jesus'ga rovavuri Zaqueu'ga koty ga repiaga javo ga pe:

—Zaqueu! Haite! Ejy! Aġwamo ji tapyta neronga pype, ei Jesus'ga.

⁶ Kotihĩ ga jyvi i'yva hugwi a'ero gworygworyvamo Jesus'ga rehe ga rerogwovo ġwonga pype. ⁷ A'ea ojipe'ġa ndopotaruhui onhimongyavo. A'ero ġa ei:

—Maranameuhũ okote'varuhuve'ga ronga pype Jesus'ga oki opytapota pevo?

⁸ Aerẽ Zaqueu'ga ami onhi'iġa nhandepojykaharete'ga pe Jesus'ga pe.

—Ji rendu jipojykaharetero, ei ga Jesus'ga pe. Ambohovaja ti nhimbat-epava imondovo hovajara imbatere'ŷve'ġa pe nehẽ. Ji ojipe'ġa moandyandyi ipyhygahyavo ġa hugwi ikwehe. Kiro po ti ji imondoa'javi ġa pe a'ero nehẽ. Po ojipeji mbatera ji apyhygahy ġa hugwi, a'ero po ti ji imondoi quatro ġa pe nehẽ. Nahã po ti ji imondoa'javi koji'i hete ġa pe nehẽ, ei ga Jesus'ga pe.

⁹ —Zaqueu, ei Jesus'ga ga pe. Aġwamo pe pejiko ji rehe, ndehe nenon-gapypeve'ġa pavẽi, imomboruka ji ve pejikote'varuhua pe hugwi. Orombojikoguka ji jijihe. A'ereki nde ko Abraãova'ea rakykwepohara no, ei Jesus'ga Zaqueu'ga pe. ¹⁰ A'ereki ji ajo yvya koty taheka ti ji vvyakotyve'ġa imomboia ġandekote'varuhua ġa hugwi ġa mbojikoguka jijihe javo. Kiroki ġa ndogwerekoi gwepiakatuhara'ġa oka'nhyve'ġa ja – ġandekote'varuhua ti ji tamombo, a'e ji jioa vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga.

*Huvihava'ga omondo oitambere'ia dezve'ga pe
(Mateus 25.14-30)*

¹¹ Ga ġwenduvame ga imombe'ui ojo'java'ea. A'ereki ga uhu ġwerĩ Jerusalém me. Omombe'u katu ga ġa pe. A'ereki ġa e'i oyvyteri pe: “Nambegwei po ti Tupana'ga oko vvyakotyve'ġa nduvihavuhetero Jerusalém me ore pyri nehẽ,” ei ġa hepiapota. ¹² Nurã Jesus'ga ei ġa pe:

—Marã po ti hekoi vvyakotyve'ġa pe ġa erame Tupana'ga nhanderuvihavuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'eĩ ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei Jesus'ga. Huvihava'ga hoi paivouhu ojipe'ġa gwyri pe. A'ereki ga e'i: “Pevove'ga huvihavuhu'ga ti te'i ji ve eko ti kiro ejigwyripeve'ġa nduvihavuhuro javo,” ei ga.

¹³ —Ohoa renonde ga ġa mbuhurukari ojipyri dezve'ġa ojipyripeve'ġa. Ga pe ga imondomondoi ojipeji itambere'ia ġa ndetakwera'ja tombohe'yjuhu ti ġa ji ve javo. A'ero ga ei ġa pe: “Pepyhyphy ti mbatera nhiitambere'ia pyvõ. Aerẽ ti pema'ema'ẽ mbatera itambere'ia pyhyga koji'iva'ea. Nahanahã ti peporavyky nhiitambere'ia pyvõ koji'iva'ea imono'ono'oġa aerẽ imbuhua ji ve,” ei ga ġa pe.

—Kiro ga hoi ġa hugwi a'ero ogwovo paivouhu ojipe'ġa gwyri pe, ei Jesus'ga.

¹⁴ —Gagwyripeve'ġa noarõhetei ga. Nurã ġa ei: “Tokoyme ti ga oreruvihavuhuro. Jararamo nhande xaho ga reviri javo a'ea huvihavuhu'ga pe,” ei ġa. A'ero paivouhu ġa hoi ovahema imombe'gwovo huvihavuhu'ga pe novã.

¹⁵ A'ereki ga e'i jipe ga pe eko ti ġanduvihavuhuro javo.

—A'ero ġanduvihavuhuro ga jivyri paivouhua hugwi ua ogwyri pe. Ovahemame kiro ga ojipyripeve'ġa mbuhurukari ojipyri – kiroki ġa pe ga omondo ojipeji oitambere'ia. A'ereki ga e'i oyvyteri pe: “Maramomi kiro nhiitambere'ia ġa imbohe'yjuhurame? Koji'iva'ea po ġa ipyhygi ji ve jirakykweri,” ei ga oyvyteri pe, ei Jesus'ga.

¹⁶ —Kiro gapyrive'ga ruri ga pyri javo ga pe: “Jipojykaharetero nde erembuhu ji ve ojipeji itambere'ia ikwehe'i. Ikwepygama ji ipyhygi dez,” ei ga.

¹⁷ —A'ero ga ei ojipyripeve'ga pe: “Ereporavyky katu nde! Ndepyry nde eporavykykatuavo ji ve. Ojipeji te nde erembohe'yjuhu ji ve. Pevo ko dez cidades teni. Akojapeve'ġa nduvihavamo ti eko kiro,” ei ga ojipyripeve'ga pe.

18—Kiro ojipe'ga gapyrive'ga ruri ga pyri javo ga pe: “Jipojykaharetero nde erembuhu ji ve ojipeji itambere'ia ikwehe'i. Ikwepygama ji ipyhygi cinco,” ei ga.

19—A'ero ga ei ojipyrive'ga pe:

—“Kwa. Pevu ko cinco cidades teni. Akojapeve'ga nduvihavamo ti eko kiro,” ei ga ojipyrive'ga pe.

20—Kiro ojipe'ga gapyrive'ga ruri ga pyri javo ga pe: “Jipojykaharetero nde erembuhu ji ve ojipeji itambere'ia ikwehe'i. Ehepia neitambere'ia – akoja jitehe!” ei ga opojykahara'ga pe. “Auvã ji neitambere'ia tapy'ynhapira pyvõ hepiakatuavo. 21 A'ereki ji akyhyji nde hugwi. A'ereki nde netiruahũ. Nde ndereporavykyi. Emo nde erepyhy ojipe'ga hugwi ejive. Nde neretymi. Emo nde eremondoro ojipe'ga nemitymipyra ejive,” ei ga opojykahara'ga pe.

22—A'ero ga ei ojipyrive'ga pe: “Ereko te'varuhu nde! Oja nde rehe nde ero gwaramo ji ve. Nde tuhẽ ere ji ve: ‘Netiruahũ nde ipyhyga ejive eporavykye'yma. Nde neretymi. Emo nde eremondoro ojipe'ga nemitymipyra ejive.’ Nahã nde ei ji ve. Nde ji kwahavipe ji imondorame nhiitambere'ia nde ve embohe'yi ti javo. 23 Maraname nde neremondoi nhiitambere'ia ikwepykara'ga pe banco pype? A'ero imbuhu'ragirẽ ojipe'ga pe po ga ombuhu koji'iva'ea nde ve ramo. Nahã po nde herekoi nhiitambere'ia jirakykweri ramo. A'ero jirura'javame po ji ipyhyga'javi nde hugwi nhiitambere'ia koji'iva'ea reheve ramo,” ei ga ojipyrive'ga pe, ei Jesus'ga.

24—Ga pe – kiroki ga o'ã ga pyri – ga pe ga ei: “Pepyhy nhiitambere'ia ga hugwi imondovo akoja'ga pe – kiroki ga ombohe'yi nhiitambere'ia nahã herekovo dez itambere'ia,” ei gapojykahara'ga, ei Jesus'ga.

Kiro Jesus'ga renduve'ga ei Jesus'ga pe:

25—Tere'ei na orepojkaharetero. Gwereco jipe ga dez itambere'ia.

26 A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—A'e ji pe me: Kiroki ga gwereco a'ea pyvõ oporavykypota ji ve – ga pe po ti ji koji'iva'ea imondoi toporavyky ti ga a'ea pyvõ javo, ei Jesus'ga. Kiroki ga ndogwerekoi gwerevi oporavykypotare'yma – aru po ti ji ga hugwi a'ero toporavykya'javyme ti ga ji ve javo, ei Jesus'ga.

27—Nurã gapojykahara'ga ei javo ojipyrive'ga pe, ei Jesus'ga. Koji'iva'ea ga ei javo: “Nhiarõe'yve'ga – kiroki ga ndopotari tokoyme ti ga nhanderuvi-havuhuro javo ji ve – peho ti ga nderua avo ga jukavo jirovai pyteri pe,” ei ga, ei Jesus'ga.

A'ea Jesus'ga imombe'ui ga pe ojo'java'ea.

*Jesus'ga ovahẽ Jerusalém me Domingo dos ramos
(Mateus 21.1-11; Marcos 11.1-11; João 12.12-19)*

28 Imombe'urẽ ga hoi ga nenonde taho ji Jerusalém me javo. 29 Ogwovo ga vahemi cidades'ia kotyi ve. Mokõi cidades'ia teni pevu. Ojipea ko Betfagé. Ojipea ko Betânia. Ohĩ cidades'ia vytyra rembeyvyri pe monte das Oliveiras rembeyvyri pe.

Kiro ga ei mokonha'ga pe gwemimbo'ehara'ga pe ga mondouka.

30—Peho ti cidade'i pe pendovai pyteripeva'e pe, ei Jesus'ga. Pevahemame po ti pe hepiagi yuhua'javuhuva'ea ra'yra jumentinho nehẽ. Ojugwa ga imo'ama yva rehe pevu. Ahe ndohoi ve i'arimo. Pekwahara ti herua avo.

31 Po ti ga ei pe me nehẽ: “Maraname pe ikwaharavi?” Po ga ei na, a'ero ti pe'ji ga pe: “Gaha – kiroki ga pe nhande ei nhandepojykaharete'ga – gaha e'i: ‘Tareko'ã ti ji taho ti ji i'arimo javo.’” Nahã ti pe'ji ga pe imbuhuruka, ei Jesus'ga ga pe.

32—Kwa, ei ga. Ogwovo ga vahemi hepiapava garemimombe'ua.

³³ Ga jumentinho kwaharavame ijara'ğa ға ndepiagi. A'ero ijara'ğa ei:
—Maraname pe ikwaharavi ta'yra?

³⁴ A'ero ға ei:

—Gaha – kiroki ga pe nhande ei nhandepojykaharete'ga – gaha e'i:
“Tareko'ã ti ji taho ti ji i'arimo javo.”

—Kwa, ei ға.

³⁵ Jesus'ga pe ға heruri a'ero herovahema. Oapoa tapy'ynhapira i'arimova'ea ға heropori inoğa ikupepytera rehe eho i'arimo javo Jesus'ga pe. A'ero ga hoi i'arimo. ³⁶ Kiro ta'yra ga rerohoi pea rupi. Ga rerohorame ға heroporopori opira i'arimova'ea pea rupi imbokatuavo pehea ga pe. Nahã ға Jesus'ga mbojiroviari ga rerua nhanderuvihavuhuhete'ga kiro u javo.

³⁷ Nahã Jesus'ga rerohoi pea rupi ga rerogwovo vytyra hugwi ga rerojyva ғwerĩ monte das Oliveiras hugwi. Nahã ga rerovahemi ғwerĩ Jerusalém me. A'ea rupi garemimbo'ehara'ğa ndoryndoryvamo Tupana'ga mboheteavo he'yjuhuve'ға. Hahyahi hete ғанhi'iğa ға erame ga mboheteavo garemimonhimomby'aheteva'ea rehe nhaporemo gapopoakara rehe ғwembiepiaga rehe nhaporemo. ³⁸ Ga e'i:

—“Ga pe ti nhandepojykaharete'ga tomombyry!

A'ereki nhandepojykaharete'ga ga mbuhuruka avo eko ti ғanduvihavuhuhetero javo ga pe,” ei ға.

“U katu yvagipeve'ga py'a ga rehe.

Timbohete ti Tupana'ga yvagipeheteve'ga!” ei ға.

³⁹ He'yive'ға pyteri pe fariseus'ға oko. Ndopotari jara'ға Jesus'ga remimbo'ehara'ға erame Jesus'ga mboheteavo. Nurã ға ei Jesus'ga pe:

—Ahembo'eharamo emombi ti neremimbo'ehara'ға, ei fariseus'ға.

⁴⁰ A'ero Jesus'ga ei fariseus'ға pe:

—A'e ji pe me: Po ға ji mbohete pigi jave'yma, a'ero hahyahi po ti ita nhi'iğa a'ea tuhẽ i'erame ji mboheteavo nehẽ, ei Jesus'ga ға pe.

Jesus'ga ojehe'o Jerusalém rehe ipypeva'ea rehe

⁴¹ Kiro Jesus'ga vahẽғwerĩ cidade de Jerusalém me. Hepiagame ga jehe'oi hehe ipypeve'ға ndehe no. ⁴² Ojehe'gwovo ga ei:

—Jerusalémmeva'ero po aғwamo vehevi pe pemongiuka Tupana'ga nhi'iğa pejipype ramo nahã imbaragwahava pepy'a noғatua rehe ramo. A'ea ji apota novĩa. Emo pe napehendukatui. A'ero kiro pepy'a noғatua onhimiva'ea pe me, ei Jesus'ga.

⁴³ —Aerẽ po ti pearõ'e'ŷve'ға picidade apẽi yja japovo hovapiaramo picidade rekihyma nehẽ. Nahã po ti ға pe atimani pe mohemukare'yma jugwi otavuka pe me nehẽ, ei Jesus'ga. ⁴⁴ A'ero po ti ға imondurupavi picidade pe moka'nhyimbava ipype nehẽ. Ndojikojikoga'javi ita ojogwehe penonga rehe ita apopyra rehe. Tupana'ga ji mbuhuruka pe pyri emombo ti ғandekote'varuhua ға hugwi javo. Emo pe napemomborukari ji ve pejikote'varuhua pemongiukare'yma Tupana'ga nhi'iğa pejipype penhimombaragwahapotare'yma pepy'a noғatupotara rehe. Nurã po ti ga pe moka'nhyimbavukari ға pe nehẽ, ei Jesus'ga.

Jesus'ga omo'emba ahe jatykahavuhua hugwi (Mateus 21.12-17; Marcos 11.15-19; João 2.13-22)

⁴⁵ Kiro Jesus'ga hoi oje'yja'ға jatykahavuhu pe Tupana'ga mbohete hai pe ovahema. Pevo okara hugwi mytu'eva'ea hugwi ga ға mo'embavi ima'ẽhara'ға ipyhyhara'ға ndeheve – kiroki ға oma'ẽ mbatera ipyhyga pevo ojatykahavuhua pyri. ⁴⁶ Ga pe ga ei:

—Ymyahũ Tupana'ga ei ikwatijaruka hako:

“Tonhi’i ti ġa ji ve nhironga pype yvya koty ji mboheteavo,” ei Tupana’ga hako, ei Jesus’ga ġa pe.

—Pe ki a’e te pe’ji pejuhupe: “Timoandyandyjuhu ti ġa ikwepykwepyga mbatera pyvõ Tupana’ga ronga pype,” pe’ji pe, ei Jesus’ga. Nahã pe Tupana’ga ronga mongoukari iporomive’ġa nduhavamo, ei Jesus’ga ikwepykara’ġa pe.

⁴⁷ Nane’yimi Jesus’ga judeus’ġa mbo’embo’ei ġajatykahavuhua pype. Emo ikwava’ēhara’ġa nduvihava’ġa ojuka pota Jesus’ga judeus’ġa mbo’ehara’ġa pavēi huvihava’ġa pavēi no.

⁴⁸ —Maramarã po ti nhande ga jukai nehē? ei ġa ojohupe.

Ndohekatui ġa ġajukahava rehe. A’ereki pevove’ġa ġwendu pota hete Jesus’ga nhi’iġa ovy’aheteavo ga rehe onhimongyavo.

20

*Ma’ġa nde mbuhurukaruhu avo? ei ahe Jesus’ga pe
(Mateus 21.23-27; Marcos 11.27-33)*

¹ Aerē Jesus’ga ġa mbo’ei ġajatykahavuhua pype templo pype. Omombe’u katu ga ġa pe pyryva’ea onhimombe’ua. Ga nhi’iġame uhu ikwava’ēhara’ġa nduvihava’ġa judeus’ġa mbo’ehara’ġa pavēi xava’eve’ġa pavēi no. ² Jesus’ga pe ġa ei:

—Emombe’u ti ore ve. Ma’ġa nde mbuhurukaruhu avo nahanahã ti eko javo? Ma’ġa e’i a’ea nde ve? ei ġa Jesus’ga pe.

³ A’ero Jesus’ga ei ġa pe:

—Ji nhi’iġpondekwa ti imombe’gwovo ji ve. ⁴ Ma’ġa ombuhuruka João Batistava’ea? A’ero ga ġa mobatiza okovo garemimbotarimova’ea rupi. “Tupana’ga yvagipeve’ġa ombuhuruka ahe,” pe’ji po pe. “Yvyakotyve’ġa ombuhuruka ahe,” pe’ji po pe. Marã pendeaporoġita a’ero naerũ? ei Jesus’ga ġa pe.

⁵ A’ero ġa eġa’ei ojohupe:

—Po ti nhande ei: Tupana’ga ombuhuruka ahe, a’ero po ti Jesus’ga ei nhande ve nehē: “Maraname pe ndaperoviari João Batistava’ea nhi’iġagwera naerũ?” Nahã po ti Jesus’ga ei nhande ve nehē. ⁶ Po ti nhande ei: Yvyakotyve’ġa ombuhuruka João Batistava’ea, a’ero po ti nhandegwyripeve’ġa henduvi nhanenhi’iġa imombomomboa ita nhande rehe nhande jukavo ipyvõ nehē. A’ereki nhandegwyripeve’ġa e’i oyvyteri pe: “João Batistava’ea ko Tupana’ga nhi’iġa mombe’uharamo. Tupana’ga ahe mbuhuruka nhande pyri. A’iti a.” Nahã nhandegwyripeve’ġa heroviari javo ahe ve oyvyteri pe, ei ġa ojohupe.

⁷ Nurã ġa ei Jesus’ga pe:

—Ma’ġa po ombuhuruka João Batistava’ea? Ma’ġa e’i ga pe, a’ero ga omobatiza ġa? Ndorokwahavi, ei ġa javo tehe ga pe.

⁸ A’ero Jesus’ga ei ġa pe:

—Ji po ti na jitehe namombe’ui ga pe me a’ero nehē – kiroki ga ji mbuhu avo ji rerekovo – gaha po ti ji namombe’ui pe me nehē, ei Jesus’ga.

*Garemitymipyra repiakatuhara’ġa okote’varuhuve’ġa
(Mateus 21.33-46; Marcos 12.1-12)*

⁹ A’ero pevove’ġa pe Jesus’ga imombe’ui ojo’java’ea. Ga mbo’eavo ga ei:

—Akwaimbae’ga itymi yhypoa’javuhuva’ea uva’yva ko pe, ei Jesus’ga. Aerē ga ei ojipe’ġa pe: “Pehepia katu ti nhiremitymipyra jikohoa. A’ero jkykhava rupi he’yjuhu po ti yva’ia peapoaramo ikwepykavamo a’ero nehē. He’yjuhu po ti yva’ia jiapoaramo a’ero nehē no,” ei kohoa jara’ga ġa pe.

—“Pyry,” ei ġa. A'ero ġa pytai ko pe hepiakatuavo ga pe, ei Jesus'ga.

—Paivohu kohoa jara'ga hoi a'ero mbaigwehu po ti jiji'vyra'java nehē javo, ei Jesus'ga.

¹⁰—Aerē kiro jykylhava reki, ei Jesus'ga. A'ero kohoa jara'ga ei ojipyryve'ga pe: “Eho ti ġa pyri nhiremitymipyra repiakatuhara'ġa pyri. Toyky ti ġa yva'ia imbuhuruka jiapoja ji ve,” ei ga.

—“Kwa,” ei ga. Ogwovo ga vahemi ġa pyri imombe'gwovo ganhi'igā ġa pe.

—Emo ġa nomondopotari yva'ia ga pe ga nupanupamo ga mondovo ojihugwi. Gapojate oho ġa hugwi a'ero.

¹¹—Aerē kohoa jara'ga ojipe'ga mondoidi ojipyryve'ga togweru ti ga yva'ia ġa hugwi javo novia. A'ero gapyryve'ga hoi. Ga vahemame pevo garemitymipyra repiakatuhara'ġa ga nupanupāi ojigwaraita ga rehe ga mondovo ojihugwi. Gapojate oho ġa hugwi a'ero.

¹²—Aerē kohoa jara'ga ojipe'ga mondoidi ġa pyri novia ojipyryve'ga. Gapyryve'ga vahemame ġa pyri ġa ga kyti ga mu'umu'uma ga momboa.

¹³—A'ero kohoa jara'ga ei: “Marā po ti ji nhiremitymipyra repiakatuhara'ġa nderekoi? Amondo po ti ji jira'yra'ga ġa pyri nhiremia'nguhete'ga nehē. Po ti ġa ga rerekokatui imondovo ga pe ga repiagame nehē,” ei ga gwa'yra'ga mondovo novia.

¹⁴—Ogwovo gara'yra'ga vahemi uva'ga remitymipyra repiakatuhara'ġa pyri. Gara'yra'ga repiagame ġa ei ojohupe: “Avova'ea ko gayvyaġwama. Tijuka ti ga. A'ero po ti nhande tireko pa yvya nehē,” ei ġa.

¹⁵—A'ero ġa gara'yra'ga mombori kohoa hugwi ga jukavo, ei Jesus'ga imombe'gwovo. Marā po ti kohoa jara'ga ġa nderekoi a'ero nehē? ¹⁶Ovahē po ti ga onhimitymipyra repiakatuhara'ġa moka'nhymbava gwa'yra'ga repyga nehē. A'ero ga ojipe'ġa mongoi ġwemitymipyra repiakatuharamo, ei Jesus'ga.

Jesus'ga nhi'igā renduvame pevove'ġa ei:

—Po ti na rūi nehē hamo!

¹⁷Ga ndepiaheteavo Jesus'ga ei ġa pe:

—Nahā tuhē po ti nehē. Tupana'ga rembikwatijarukara e'i:

“Onga apohara'ġa japoramē onga ita apopyra hepiagi ojipeji ita.

A'ea ġa imombori ipo'rue'yma tiruahū javo jupe.

Aerē akoja jitehe hekoi huvihavamo jara hohe

opyryhetero onga pyhykatuavo.”

A'ea ikwatijaripyra e'i, ei Jesus'ga oarōe'yma mombe'gwovo ġa pe.

¹⁸—Kiroki ġa o'a akoja rehe ita rehe – ġahā po ti onhika'mbika'mbi nehē, ei Jesus'ga. Po ti akoja ita ihiri ġa ndehe nehē, a'ero po ti ita ġa ka'mbika'mbigi ġa mongu'iuhuavo nehē.

A'ea Jesus'ga ei ikwahavuka oarōe'yve'ġa mbote'vara.

Césarva'ea rembiapoa itambere'ia

(Mateus 22.15-22; Marcos 12.13-17)

¹⁹A'ea rupi ġa ei ojohupe Jesus'ga mombe'gwovo judeus'ġa mbo'ehara'ġa ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa pavēi. Ga arōe'yma ġa ei:

—Jesus'ga nhande mombe'u o'ete'varuhuavo nhande ve imombe'urame ojo'java'ea peko akoja'ġa ja javo nhande ve, ei ġa.

Nurā ġa Jesus'ga pyhypotarahivi kiro. Emo ġa okyhyji pevove'ġa hugwi. A'ereki pevove'ġa oarō hete Jesus'ga onhimongyavo ga ko Tupana'ga nhi'igā mombe'uhara'ga javo. ²⁰Nurā ġambo'ehara'ġa ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa pavēi Jesus'ga rapekouhui okovo ganhi'igā rerojijyi pota. Ojipe'ġa pe ġa enhimimi:

—Peho ti Jesus'ga pyri ga renduva. Pekokatu'ã ti ga pyri tokwahavyme ti ga omoandyandyja. Po ti ga nomombe'ukatui a'itiheteve'ea, a'ero po ti ore ga mbotegwetei ga mondovo governador'ga pyri nehẽ. A'ero po ti ga ga pyhygukari ga rerekovo nehẽ, ei ġa ġa mondovouka Jesus'ga pyri.

—Kwa, ei ġa ogwovo.

Ovahẽ ġa Jesus'ga pyri. ²¹ Kiro ġa ei Jesus'ga pe:

—Hupi hete nde eremombe'u orembo'eharamo. A'itituhẽva'ea rehe nde ore mbo'e. A'ea rehe jate nde rekoi ekyhyjie'yma ojipe'ġa hugwi ekoe'yma huvihava'ġa ndehe jate. Nderekoi nde embohetetehea rehe no. Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe nde ore mbo'e katu, ei ġa Jesus'ga pe. ²² Marã ndereaporoġita? César'gareheve'ġa e'i: “Pemondomondo ti itambere'ia César'ga pe nhandervihavuhu'ga pe ga imono'oġukarame,” ei ġa. Mara'ngu po nde javo: “Timondo ti”? Mara'ngu po nde javo: “Timondoyme ti”? Marãi nde? ei ġa Jesus'ga pe.

²³ Ojohupe ġa ei:

—“Tapemondoi ti César'ga pe,” e po ti ga nhande ve nehẽ hamo, ei ġa ojohupe. A'ero po ti nhande ga'eagwera mombe'ui César'ga pe nehẽ. A'ero po ti César'ga onhimonha'nga ga rehe nehẽ, ei ġa ojohupe.

Jesus'ga ombaragwaha omoandyandyipotara rehe. Nurã ga ei ġa pe:

²⁴ —Pehepiuka ti ji ve itambere'ia moeda.

A'ero ġa hepiukari ga pe. A'ero ga ei:

—Ma'ġa ra'angava hehe? Ma'ġa ndera ġa okwatija inoġa hehe? ei Jesus'ga. A'ero ġa ei:

—César'ga ra'angava. Garera tuhẽ ġa okwatija inoġa hehe.

²⁵ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Pemondoa'ja ti César'ga rembiapoa ga pe a'ero. Tupana'ga rembiapoa ki a'e te pemondoa'ja Tupana'ga pe, ei Jesus'ga ġa pe.

Yvyakotyve'ġa pe Jesus'ga ei Tupana'ga rembiapoa tonhimondo ti ġa onhikwava'eġa ga pe javo.

²⁶ Hupi hete Jesus'ga imombe'ui tomondo ti ġa César'ga pe javo. A'ero tegwete ġa pe Jesus'ga moandyandyihava pevove'ġa ga renduvame a'ero. Onhimomby'avo Jesus'ga nhi'iġa rehe ġa nonhi'iġa'javi.

Ombogwerahavirẽ omanove'ġa nahembirekoa'javi

(Mateus 22.23-33; Marcos 12.18-27)

²⁷ Kiro saduceus'ġa nduri Jesus'ga pyri. Saduceus'ġa ndogweroviari omanove'ġa mbogwerahava. Ua ġa ei ojohupe:

—Mara'ngu po ti Jesus'ga onhimbotegweteavouka nhande ve onhi'iġame nehẽ?

A'ea ġa ei ojohupe ua ovahema Jesus'ga pyri.

²⁸ Nde ko orembo'eharamo javo, ġa ei Jesus'ga pe:

—Ymyahũ Moisésva'ea okwatija hako tokwaha ti ġa javo. Aherembikwatijara e'i:

“Po akwaimbae'ga irũ'ga manoi ta'yre'ymame ġwembirekohẽa pe, a'ero ti ga tahembireko hẽa pavẽi.

Ta'y ti ga hẽa pe nhiirũva'ea togwereco gwakykwepohara'ġa javo.”

A'ea Moisésva'ea ikwatijari hako, ei ġa Jesus'ga pe.

²⁹ Kiro ġa imombe'ui omanove'ġa Jesus'ga pe. Ga e'i:

—Ymya seteva'ea onhoirũva'ea hako, ei ġa Jesus'ga pe. Ojihuvypyva'ea rembirekoro kako. Ndata'yri ahe kunhangwerava'ea pe. Aerẽ akwaimba'eva'ea manoi. ³⁰ A'ero aheakoindava rembirekoro aherembirekokwerava'ea pavẽi oirũva'ea py'rovo Moisésva'ea nhi'ipo'ruavo. Ndata'yri ahe

aherembirekokwerava'ea pe. Aerē ahe manoi no. ³¹ Na jitehe aheakoindava pe a'ero. Omano ahe ta'yre'yma aherembirekokwerava'ea pe, ei ġa. Na jitehe jarava'ea onhoirūva'ea nhaporemō ahe rembirekoro aherembirekokwerava'ea pavēi. Ndata'ypavi reki seteva'ea aherembirekokwerava'ea pe. Omanomba ahe kako. Nahā ahe rekoi ojopy'ropy'rovo. ³² Aerē mbapavamo aherembirekokwerava'ea manoi kunhangwerava'ea kako, ei ġa Jesus'ga pe.

³³—Marā po ti a'ero nehē? ei ġa Jesus'ga pe. Omanove'ġa mbogweravame po ti Tupana'ga seteva'ea mbogweravi kunhangwerava'ea reheve nehē. Ma'ġa nembirekoro po kunhangwerava'ea rekoi nehē ahe kwerava'javame nehē? A'ereki seteva'ea onhoirūva'ea hembireko kunhangwerava'ea pavēi, ei ġa. Emombe'u ti ore ve. Marā po ti a'ero nehē? ei ġa Jesus'ga pe.

A'ea ġa imombe'utehei heroviare'yma ġwaramo omanove'ġa mbogwerahava.

³⁴Kiro Jesus'ga ei ġa pe:

—Avo yvya koty akwaimbae'ġa nembirekoro. Ojipe'ġa kunhangwera'ġa mohembirekoi no. ³⁵ Jara'ġa pe po ti Tupana'ga ei nehē: “Jihi a'e pe me: Pepyry pe. A'ero po ti ji pe mbogweravi omanove'ġa mbogwerahava rupi pe mombytavo ji pyri nehē.” Nahā po ti Tupana'ga ei ġa pe nehē. Ġahā kirē nahembirekoa'javi nehē akwaimbae'ġa kunhangwera'ġa no. ³⁶ Tegwete ġamanoa'java no. A'ereki ġa oko Tupana'gapyrive'ġa ja yvagipeve'ġa ja. Yvagi pe Tupana'gapyrive'ġa oko omanoe'yma. Na jitehe po ti Tupana'ga remimbogwerave'ġa nomanoa'javi nehē no. Tupana'ga ra'yramo ġa ndekoi Tupana'ga remimbogwerava'ero ġwaramo, ei Jesus'ga.

³⁷—Moisésva'ea vehevi imboukwahavi nhande ve ikwahavuka ahembogwerahava ikwatijarame i'yva mombe'ua ikaja pyteripeva'ea mombe'ua. A'ereki imombe'urame a'ea ahe okwatija javo:

“Tupana'ga ei: ‘Jihi ko Tupanamo.

Abraão'ga ji mbohete.

Isaque'ga ji mbohete.

Jacó'ga ji mbohete’.”

A'ea Moisésva'ea okwatija Abraão'ga manorē Isaquēva'ea manorē Jacó'ga manorē. Ikwatijarame nahā Moisésva'ea ikwahavukari nhande ve ġa okoji javo. ³⁸ A'ereki Moisésva'ea nde'i: “Tupana'ga ei: ‘Abraão'ga ji mbohete’.” A'ea rūi ahe e'i ikwatija. A'ereki Tupana'ga pe ġa okoji. “Oko pa ġa avuirama,” ei Tupana'ga ikwahava, ei Jesus'ga saduceus'ġa pe.

³⁹Kiro judeus'ġa mbo'ehara'ġa ei Jesus'ga pe:

—Ahembo'eharamo hupi hete nde nhi'īgi ahembogwerahava mombe'gwovo, ei ġa Jesus'ga pe.

⁴⁰ A'ero ġa nhaporemō nde'ia'javaġwami tuhē Jesus'ga pe maramarā javē'yma. A'ereki ġa okyhyji ga hugwi ga okwaha pa javo.

*Cristo'ga ko Daviva'ea rymyminoā ahēpojykaharetea no
(Mateus 22.41-46; Marcos 12.35-37)*

⁴¹ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—He'yive'ġa ei: “Cristo'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga ko Daviva'ea rymyminoā.” A'ea ġa ei, ei Jesus'ga. Maraname ġa ei a'ea ga pe? ⁴² A'ereki ymyahū Daviva'ea tuhē okwatija inoġa livro de Salmos rehe. Ikwatijarame ahe ei hako:

“Tupana'ga e'i jipojykaharete'ga pe:

‘Eapy na'ē ji pyri jiohukoty rūi ekovo huvihavamo epytavo.

⁴³ Tamongo ti ji nearōe'ŷve'ġa neremimbotarimova'ea rehe nehē,' ei Tupana'ga,” ei Daviva'ea ikwatija hako, ei Jesus'ga.

⁴⁴ A'ea Daviva'ea ei imombe'gwovo Cristo'ga ko jipojykaharetero oko javo. Ga ko Daviva'ea rymymino'ga jate rūi naerū, ei Jesus'ga onhimombe'gwovo ġa pe ġa mbojapyakavo.

Judeusva'ea mbo'eharava'ea onhimbohete tehe

(Mateus 23.1-36; Marcos 12.38-40)

⁴⁵ Pevove'ġa nhaporemō ġwenduvame Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

⁴⁶ —Penhimboko'i ti. Tapekoi ti judeus'ġa mbo'ehara'ġa ja. A'ereki ġa onhimboheteuhu. Omongi pota ġa opipukuhua tianderepia ti ġa nhande mboheteavo javo. Ikatuuhu ġa pe ojipe'ġa mbaragwahavame ġa ndehe ima'ēhai pe feira pe onhi'igatuavo ġa pe orembo'ehara javo ġa pe.

—Nhandejatykahava pype ġa oapy nhanderuvihava'ġa apykava rehe. A'ereki ġa e'i oyvyteri pe: “Tianderepia pa ti ġa nhande mboheteavo,” ei ġa. “A'ereki nhande ġanduvihavuhetero xako.” Na jitehe ġa ei oyvyteri pe i'upota toryva jara'ġa pyri toryva repiagame.

⁴⁷ —Opojykaahy ġa mbatera aherembirekokwera'ġa hugwi, ei Jesus'ga. Onhi'imbukuhu tehe ġa Tupana'ga pe. Oyvyteri pe ġa ei: “Nhande renduvame po ti ojipe'ġa ei nhande ve oarō hete ġa Tupana'ga javo,” ei ġa oyvyteri pe. Nurā jate ġa nhi'inhi'igi Tupana'ga pe ahe moandyandyita, ei Jesus'ga. A'ero kaitu po ti hahy hete ġa pe nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

21

Aherembirekokwerava'ea remimondoa

(Marcos 12.41-44)

¹ Kiro judeus'ġa jatykahavuhu pe Jesus'ga imbateve'ġa ndepiagi ġa imondorame itambere'ia hyrua pype. ² Ga aherembirekokwerahēa repiagi hēa imondorame oitambere'ia ipype imbatere'ġvehēa. Mokōi itambere'ia hēa imondoi ipype duas moedas. ³ A'ero Jesus'ga ei:

—A'e katu ji nde ve: Kia aherembirekokwerahēa remimondoa imbatere'ġvehēa remimondoa koji'i pyry Tupana'ga pe ġanemimondoa hohe pa. ⁴ A'ereki he'yiva'ea ġa omombyta itambere'ia ojive imondorame Tupana'ga pe hyrua pype. Hēa ki a'e te mokoi'ī te hēa herekoi itambere'ia. Hēa imondopavi reki oapoa ipype, ei Jesus'ga.

Judeusva'ea jatykahavuhua mondurupavaġwama

(Mateus 24.1-2; Marcos 13.1-2)

⁵ Aerē ojipe'ġa ei:

—Ikatu hete nhandejatykahavuhua ita apopyra. Omondo ġa itauhua pyryva'ea japokaturame ymyahū. Ombojigwa ġa ojatykahavuhua a'ea pyvō ojipea pyvō no timbohete Tupana'ga javo.

A'ero Jesus'ga ei:

⁶ —Pehepia pe nhandejatykahavuhua avo. Aerē po ti ndojikojikoga'javi ojogwehe itauhua nehē. Omonduru pa po ti ġa inoġa nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

Hahyheteaġwama Jesus'gareheve'ġa pe

(Mateus 24.3-14; Marcos 13.3-13)

⁷ A'ero ġa ei ġa pe:

—Orembo'eharamo emombe'u ore ve, ei ġa Jesus'ga pe. Maname po ti ġa imondurugi nhandejatykahavuhua nehē? Marāva'ea po ti Tupana'ga hepiukari na'ē ahemonhimomby'ava'ea nehē ikwahavuka nhande ve nehē? A'ero po ti nhande ikwahavi imonduruġwerihava po ti kiro javo, ei ġa.

⁸ A'ero Jesus'ga ei:

—Penhimboko'i ti! Tapenhimoandyjukari ti ġa pe. Aerē po ti he'yjuhuve'ġa uhu ji ra'āra'āteheavo javo nehē: “Jihi ko Cristoramo Tupana'ga

remimbuhurukaramo. Kiro mbapava uhu ahemoka'nhyambahava a'ero," e'i po ti ġa o'mbero nehē, ei Jesus'ga. Tapehendukatui ti ġa a'ero.

⁹—Aerē po ti ojipe'ġa tavukari ojipe'ġa pe nehē. Ojipe'ġa po ti ndokopotari gwuvihavuhu'ġa nhi'ġa rupi nehē. A'ero po ti ġa ndekoi ojogwehe nehē. Imombe'urame pe me ti tapenhimongyhyjiukari ġa pe. Otavuka tuhē po ti ġa nehē. A'ea rupi rūi po ti mbapavakotyva'ea nehē, ei Jesus'ga.

Ojipea Jesus'ga ei ġa pe:

¹⁰—Gagwyrripeve'ġa po ti oko na'ē ojipe'ġa gwyrripeve'ġa ndehe otavuka ġa pe nehē. Ojipe'ġa nduvihavuhu'ġa po ti omondo ojigwyrripeve'ġa otavuka ojipe'ġa nduvihavuhu'ġa gwyrripeve'ġa pe nehē, ei Jesus'ga. ¹¹ Omyomyi po ti yvya avo nehē. Pevo po ti yvya imyimi nehē no, ei Jesus'ga. Ahā po ti ġa pe mbatera avo nehē. Pevo po ti ty'ara ġa jukai nehē no, ei Jesus'ga. Itetirumba po ti ġa nehē. Opihipihi po ti ġa karugwara ojohugwi nehē, ei Jesus'ga. Yvaga hugwi ahemongyhyjiva'ea jipiukari ikwahavukava'ea ahe mongyhyjiavo nehē, ei Jesus'ga.

¹²—A'ea renonde po ti ġa pe pyhygi okote'varuhuavo pe me nehē. Ga po ti pe nderoohaahi pende'yja'ġa jatykahai pe ipypeve'ġa nduvihava'ġa ndovai pyteri pe pe mondouvouka cadeia pype nehē. Ga po ti pe nderohoukari huvihavuhu'ġa ndovai pyteri pe nehē governador'ġa ndovai pyteri pe no. Gandovai pyteri pe po ti ġa pe nderohoukari nehē timboja tehe ti ġa ndehe javo. Nahā po ti ġa ndekote'varuhui pe me pejikoga ġwaramo ji rehe nehē, ei Jesus'ga.

¹³—A'ea rupi po ti pe ji mombe'ui ġa pe nehē tojiko ti ġa Jesus'ga rehe javo. Nahā po ti pe pyryva'ea mombe'ui ġa pe nehē. ¹⁴ Tape'ei na'ē ti pejiyvyteri pe: “Maramarā po ti nhande nhi'ġi ġa pe nehē?” A'ea ti tape'ei pevy'are'yma. Pe'ji ti kiro pejiyvyteri pe: “Ndiajapyakai nhande nhanenhi'ġa rehe.” A'ea ti pe'ji, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁵ Jihi po ti akwahaheteuka pe me pe mbo'eavo nehē. Nurā po ti pe ekatui penhiarōe'ŷve'ġa pe nehē. A'ero po ti ġa ndipopoakari pe me pe nhi'ġame nahā. Tegwete po ti ġa'ete'varuhua penhi'ġa pe nehē, ei Jesus'ga.

¹⁶—Penduva'ġa vehevi po ti pe pyhygukari pey'ġa vehevi peirū'ġa vehevi pende'yja'ġa vehevi. Kiroki ġa ojikoty'a pe pavēi – ġahā pe pyhyguka no. Ga nhaporemō po ti pe pyhygukari pe mondouka gwuvihavuhu'ġa pe nehē. Jararamo pe ġa pe jukauka nehē. ¹⁷ Nahā po ti ġa ndekopavi pe ndehe pe arōhetee'yma nehē pendekoro ġwaramo jireheva'ero, ei Jesus'ga.

¹⁸—A'ero po ti Tupana'ga pe pokogi pe moka'nhymbavukare'yma ġa pe nehē. Pe'ava vehevi po ti Tupana'ga hepiakatui nehē. ¹⁹ Penhimboitaro ġwaramo pejikoga ga rehe po ti pe ndekoi avuirama Tupana'ga pyri nehē, ei Jesus'ga.

*Jesus'ga omombe'u Jerusalém mondurugaġwama
(Mateus 24.15-21; Marcos 13.14-19)*

²⁰—Aerē po ti pe hepiagi soldados'ġa cidade de Jerusalém atimaname nehē. Nahā po ti he'yjuhuve'ġa tavukari Jerusalémmeve'ġa pe nehē. A'ea repiagame po ti pe ikwahavi Jerusalém mondurugaġwerihava nehē, ei Jesus'ga. ²¹ A'ero Judéiapeve'ġa ti toka'nhy onhana vytyruhu pe onhimima nehē xamanoyme ti javo, ei Jesus'ga. Jerusalémmeve'ġa ti toho Jerusalém hugwi nehē. Nhuhumeve'ġa ti tokiyime Jerusalém me nehē xamanoyme ti javo, ei Jesus'ga. ²² A'ereki Jerusalém monduruga rupi po ti Tupana'ga jipygi nehē. Nahā po ti hekoi Tupana'ga nhi'ġpo'ruavo pa ymyahūva'ea po'ruavo pa. A'ereki ymyahū ga e'i ikwatijaruka nahanahā po ti ji jipygi nhiarōe'ŷve'ġa ndehe nehē javo, ei Jesus'ga.

²³ —Iporia'i po ti ipuru'ave'ġa a'ea rupi oka'nhyopotarame nehē. Iporia'i po ti ġa nehē no – kiroki ġa omoka'mbuka'mbu gwa'yra'ġa nenonhapotarame, ei Jesus'ga.

—Tiruahū hete po ti judeus'ġa pe nehē. Ndukatui po ti ġapy'a nehē. Onhimonha'nga hete po ti Tupana'ga okovouka ġa ndehe nehē. ²⁴Judeus'ġarūive'ġa pe ti Tupana'ga ġa jukaukari nehē. Itakyhea'javuhuva'ea pyvō po ti judeus'ġarūive'ġa jara'ġa jukai nehē. Ga po ti opyhy jara'ġa nderogwovo ogwryi pe nhaporemō nehē no. Nahanahā po ti ġa ġa mbokwaki'opavi Jerusalēm hugwi nehē. A'ero Jerusalēm ġa imondurupavi nehē. Nahanahā po ti Tupana'ga Jerusalēm rerekote'vate'varuhuukari judeus'ġarūive'ġa pe nehē. Emo po ti aerē ga ndogwerekōa'javukari ġa pe ġa mombiguka nehē, ei Jesus'ga.

Jesus'ga rura'javaġwama

(Mateus 24.29-31; Marcos 13.24-27)

²⁵ —Aerē po ti ahemongyhyjiva'ea jipiukari okovo kwara rehe jahya rehe jaytata'ia rehe ikwahavuka nehē. A'ero po ti vvyakotyve'ġa gwryipeve'ġa py'a ndukatui nehē. Ndovy'arihu po ti ġa nehē.

—Ipyambu paranauhūa nehē. Moumbe hete po ti typepemuhūa nehē. A'ero po ti ġa nhimomby'ai ikwahave'yma javo nehē: “Maraname po?” e po ti ġa.

²⁶ —Oġwyġwy po ti ipopoakava'ea yvagipeva'ea nehē, ei Jesus'ga. A'ero po ti vvyakotyve'ġa mano'ātehei okyhyjiavo nehē. “Marā po ti nhande rekoi nehē?” e po ti ġa onhimboko'iaivo nehē.

²⁷ —A'ero po ti ġa ji repiagi ji rura'javame yvaġatiġa pyteri pe nehē vvyakotyva'ero yvagipeva'ero. Jipopoakara po ti ġa gwepia nehē no. Nhirendy'jandy'java po ti ġa hepiagi nehē no jikatuhetea, ei Jesus'ga. ²⁸Ahemongyhyjihava uġwerīrame Tupana'ga po ti pe mbopiro'yġwerī pendekote'varuhua hugwi nehē. Nurā po ti pepo'ā pejovavua tahepia ti ji Jesus'ga rura javo pejoryjoryvamo nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

Figo'yva figueira ahe mbo'e

(Mateus 24.32-35; Marcos 13.28-31)

²⁹ Kiro Jesus'ga ġa mbo'ei ojo'java'ea pyvō. Imombe'gwovo ga ei:

—Pekwahava'ja ti figo'yva ojipea'yva reheve nhaporemō. ³⁰Henhunhame huangyra pe tuhē pe'e hepiaga: “Kwaria ġwerī kiro,” pe'e pe. ³¹Na jitehe hep-iagame akoja ahemongyhyjiva'ea po ti pe ikwahavi nehē, kiro Tupana'ga oko ġwerī vvyakotyve'ġa nduvihavuhetero javo, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

³² —Imombe'ukatuavo ji ei pe me, ei Jesus'ga. Aġwamove'ġa ndekojirame po ti akoja ihopavi japiavo, ei Jesus'ga. ³³Opa po ti yvaga yvya pavēi nehē. Nhinhi'ġa po ti ndopavaġwami opopoakapige'yma okovo a'itituhēva'ero avuirama nehē, ei Jesus'ga.

Ji mboha'u ti, ei Jesus'ga

³⁴ —Penhimboko'i ti ite'varuhuva'ea hugwi pejikokatuavo ji mboha'uva. Tape'ui ti ahemboheagwryryva'ea pejigwojigwovo toryvi pe. A'ereki i'urame ahe ndojapyakakatui jirura'java rehe. Tape'ei ti pejiyvyteri pe: “Maramarā po ti nhande rekoi nehē?” Tape'ei ti na. Tapejapyakauhui ti pejihe mbatera rehe no. A'ereki hehe pa pejapyakauhurame pe napenhimboko'i ji mboha'uve'yma. Naname po ti ji pe mo'maġi a'ero ji rurame pendekote'varuhua repiaga nehē. ³⁵Nahā po ti vvyakotyve'ġa pe nhaporemō ġa ji mboha'uve'yname. Noka'nhyimi ġa ji hugwi jirura'javame nehē, ei Jesus'ga.

³⁶ —Penhimboko'i ti ite'varuhuva'ea hugwi pejikokatuavo ji mboha'uva. Pe'ji ti Tupana'ga pe jipi nehē: “Ore mbopopoaka ti toromboita ti oroka'nhyama hahyva'ea hugwi nehē aerēva'ea hugwi nehē. Ore mbopopoaka ti torepoyja hete ti oro'ama Jesus'ga rovai pyteri pe orokoheteavo ġwaramo ganhi'iga rupi.” Nahā ti pe'ji Tupana'ga pe jipi nehē, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

³⁷ Nane'yimi arimo Jesus'ga ġa mbo'ei ġajatykahavuhua pype templo pype. Ypytuna nanani ga hoi Jerusalém hugwi ogwovo yvytyri pe monte das Oliveiras pe opytavo pevo ypytunimo. ³⁸ Ypyhajive ojatykave'ġa uhu pa ga pyri ojatykahavuhua pype tihendu ti ganhi'iga javo.

22

Ojuka pota ahe Jesus'ga

(Mateus 26.1-5; Marcos 14.1-2; João 11.45-53)

¹ Kiro judeus'ġa japoi ġweri toryva – kiroki toryva pe ġa ei: Páscoa. Toryvi pe ġa i'ui pão ndovuriva'ea. ² Ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa e'i judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavēi:

—Marā po ti nhande Jesus'ga jukaukari nehē?

Nahā ġa ei novia. Emo ġa okyhyji ojatykave'ġa hugwi. A'ereki ojatykave'ġa oarō hete Jesus'ga onhimongyavo.

Judasva'ea e'i apyhyguka Jesus'ga javo

(Mateus 26.14-16; Marcos 14.10-11)

³ Kiro Satanás'ga Judasva'ea pojykai. Judas Iscariotes, ei ġa ahe ve. Ahe ko Jesus'ga remimbo'eharava'ea dozeve'ġa pyteripeva'ea novia. ⁴ Judasva'ea hoi Jesus'ga hugwi ogwovo ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa pyri guardas'ġa pyri no – kiroki guardas'ġa gwepia katu judeus'ġa jatykahavuhua. Ovahemame ġa pyri ahe ei ġa pe:

—Tapyhyguka ti ji Jesus'ga mondovouka pe me. Marā po ti a'ero nehē?

A'ea ahe ei ġa pe ġa monhi'iga a'ea rehe. ⁵ Horyory ġa ahe renduvame. A'ero ġa ei ahe ve:

—Toromondo ti itambere'ia nde ve a'ero.

⁶ —Kwa, ei ahe. Apyhyguka po ti ji ga pe me nehē, ei ahe herogwovo.

Aerē ahe ei oyvyteri pe gweaporoġitaro: “Maraġatu po ti ji Jesus'ga rerekoukari ga pyhyguka ġa pe ojatykave'ġa ndakykweri nehē?” ei ahe oyvyteri pe.

Garemimbo'eharava'ea oapo mbatera Páscoa rupi

(Mateus 26.17-25; Marcos 14.12-21; João 13.21-30)

⁷ Aerē kiro toryva Páscoa. A'ea rupi jitehe nanani judeus'ġa i'ui pão ndovuriva'ea. A'ea rupi jitehe ġa ojuka mbatepyryva cordeiro. ⁸ Nurā Jesus'ga ei Pedro'ga pe João'ga pe no:

—Peho ti imboavujikwea mbatera nhande ve ti'u ti Páscoa rupi, ei ga.

⁹ A'ero ġa ei ga pe:

—Mome po ti ore hoi mbatera mboavujikwea nehē?

¹⁰ A'ero ga ei ġa pe:

—Ji rendu ti. Peho ti cidade pe. Pe horame po ti akwaimbae'ga pe novati yhya rerua yhya reruhava pype nehē. Peho ti ga reviri. Ga horame onga pype ti peho ga reviri ipype no. ¹¹ Pe'ji ti onga jara'ga pe: “Nhanembo'ehara'ga ei nde ve: ‘Mome po hyrua ruvi? Ta'u ti mbatera ipype nhiremimbo'ehara'ga pavēi Páscoa rupi,’ ei nhanembo'ehara'ga nde ve.” A'ea ti pe'ji ga pe, ei Jesus'ga. ¹² A'ero po ti ga hepiukari pe me hyruhua i'ukava ruhava onga jo'ari pe nehē. Pevo ti pemboavujikwe.

A'ea Jesus'ga ei Pedro'ga pe João'ga pe ġa mondovo.

¹³ A'ero ġa hoi cidade pe hepiapava garemimombe'ua. A'ero ġa japoi mbatera imboavujikwea Páscoa rupi okovo Jesus'ga nhi'ġa rupi. A'ero Jesus'ga hoi pevo no ovahema.

Jesus'ga omondo ahe ve pão vinho reheve

(Mateus 26.26-30; Marcos 14.22-26; 1 Coríntios 11.23-25)

¹⁴ Kiro ġa o'u ġwerĩ. A'ero Jesus'ga apygi mesa pyri. Dozeve'ġa gamoirũhara'ġa oapy ga pyri mesa pyri. ¹⁵ Kiro ga ei ġa pe:

—Kiroġweva'ea rupi ġi a'u pota hete mbatera pe pavẽi Páscoa rupi jijukahava renonde. ¹⁶ A'ereki a'e ġi pe me: Kirẽ po ti ġi nda'ua'javi te Páscoa rupi nehẽ. Aerẽ nhanderuvihavuhetero Tupana'ga imondopavame ġwemimbotarimova'ea rupi jate po ti gareheve'ġa mbopiro'ypahava apiavo ihoi nehẽ. A'ea rupi po ti ġi japoi toryva jiroryvamo ġa pavẽi nehẽ, ei Jesus'ga.

¹⁷ Copo ga ipyhygi. Ipype oko vinho. Hehe ga nhi'ġi Tupana'ga pe nde pyry hete nde imbuhua ore ve javo. Onhi'ġirẽ ga pe ga ei omoirũhara'ġa pe:

—Koro, ei ga ġa pe imondovo copo ġa pe. Pema'ema'ẽ ti pejive i'gwoi'gwovo, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁸ A'e ġi pe me: Nda'ua'javi te po ti ġi vinho nehẽ, ei Jesus'ga. Aerẽ huvihavuhetero Tupana'ga imondopavame ġwemimbotarimova'ea rupi jate po ti ġi japoi toryva jiroryvamo gareheve'ġa pavẽi nehẽ, ei Jesus'ga.

¹⁹ Kiro ga ipyhygi pão. Hehe ga nhi'ġi Tupana'ga pe ndepyry hete nde imbuhua ore ve javo. Onhi'ġirẽ ga haygwe'rogwe'rogi pão imondomondovo omoirũhara'ġa pe pe'u ti javo. A'ero ga ei:

—A'ea ko jira'oa, ei ga imondomondovo pão ġa pe. Aere'ĩ po ti hajiheve'ġa ġi pyhygi nehẽ ojigwaraita jira'oa rehe ġi jukavo nehẽ. Nahã po ti ġi manoi pe me pendepykaramo nehẽ. ġi manorẽ nahã ti pe'ua'ja'ja ojipea pão imoka'nhyme'yma nhimanoa pe me nehẽ, ei Jesus'ga.

²⁰ Aerẽ ġa i'ui mbatera imboavujikweva'ea. Ga i'urẽ mbatera ga ipyhygi copo. Oko vinho ipype. Kiro ga imondoi vinho ġa pe. A'ero ga ei:

—A'ea ko jirekoa, ei ga imondovo vinho ġa pe. Aheka'voguka po ti ġi jirekoa ġa pe jijukauka nehẽ. Nahã po ti ġi manoi yvyakotyve'ġa ndepyga nehẽ. A'ereki Tupana'ga ipyahuva'ea mombe'gwovo e'i: “Garekoa reka'vogame po ti ġi imombori ġandekote'varuhua ġa hugwi,” ei ga. Nurã jirekoa reka'voga ġwaramo a'iti hete tuhẽ po ti Tupana'ga imombori pendekote'varuhua pe hugwi nehẽ ġwembi'ea rupi nehẽ, ei Jesus'ga.

²¹ —Pehepia ti! Kiroki ga ġi pyhyguka ġwerĩ jijukahara'ġa pe – gaha oapy ġi pyri imondovo opoa mesa rehe! ²² A'iti a. Tamano ti ġi yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. A'ereki Tupana'ga e'i ymyahũ aerẽ ti emano javo ġi ve. Ga pe – kiroki ga ġi pyhyguka ġi mondovouka jijukahara'ġa pe – ga pe po ti tiruahũ hete nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

²³ A'ero ġa eġa'ei ojohupe:

—Manamo po ti nhande Jesus'ga pyhygukari nehẽ? ei ġa ojohupe onhi-momby'avo.

Manamo nhandejoheva'ero? ei ahe

²⁴ Aere'ĩ Jesus'ga moirũhara'ġa jogwayvari ojogwehe. Ojohupe ġa ei:

—Manamo nhande johe?

²⁵ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Judeus'ġarũive'ġa nduvihavuhu'ġa ipopoaka okote'varuhuavo ogwyripeve'ġa pe ġa mboporavykyheteavo ojive. Jara'ġa inoġi ojihe Ahepokohara. Nahã ġa ipotari ojeraramo onhimboheteavo ġi apoko jigwyripeve'ġa javo tehe, ei Jesus'ga ġa pe.

26 —Ga ja rûi ti pejogwereco pejikovo ġwaramo jireheva'ero. Kiroki ga oko penduvihavamo jireheva'ero – gaha ti toko pejipyrive'ga ja, ei Jesus'ga.
 27 Manamo ġa johe? ei Jesus'ga. Mara'ngu po pe javo: “Kiroki ga oapy na'ë i'gwovo mbatera ojipyrive'ga imboavujikwerirë ga pe”? Mara'ngu po pe javo: “Kiroki ga omboavujikwe mbatera imondovo mesa rehe to'u na'ë ojipe'ga aerë jihi javo”? Marãi pe? ei Jesus'ga. Manamo ġa johe?

—Jihi amombe'u pe me: Gaha – kiroki ga oapy i'gwovo na'ë – gaha oko ġa hohe pa. Na tuhë. Jihi ako penduvihavamo. Emo pepyrive'ga ja reki ji pe pokogi, ei Jesus'ga.

28 —Pehe aġwamo vehevi pepyta ji moiruamo jipi pepohire'yama ji hugwi hahyrame ji ve. 29 Nurã po ti ji tuhë pe mongoi nehë peko ti huvihavuhuro javo. Tupana'ga jiruva'ga ei ji ve: “Ereko ti nde ġanduvihavuhetero nehë.” Nahã ga ei ji ve. Na jitehe po ti ji pe mongoi nehë peko ti huvihavuhuro javo.

30 —A'ero po ti pe i'ui jia'poa pyri mesa pyri ji rekorame vyakotyve'ga nduvihavuhetero nehë. Pe po ti peapy ikatuva'ea rehe huvihavuhu'ga apykava rehe nehë pejikovo peje'yja'ga nduvihavuhuro Israelva'ea rakyk-wepohara'ga nduvihavuhuro. Doze ko ġa oko huvihavamo ojiheve'ga pavëi pende'yja'ga israelitas'ga. Pehe po ti peapy oina nehë xa'e ti ġa pe ġandeaporoġita rehe javo, ei Jesus'ga omoirũhara'ga pe.

*Jesus'ga omomorandu Pedrova'ea nahã ti ne'mbe javo
 (Mateus 26.31-35; Marcos 14.27-31; João 13.36-38)*

31 Kiro Jesus'ga ei Simão Pedro'ga pe:

—Simão, ei Jesus'ga. Ehendu hete. Ombogwa ahe trigo yrupema pyvõ tape'a ti ji ite'varuhuva'ea ikatuva'ea hugwi javo. Na jitehe Satanás'ga pe nderekopotari tahepia ti ji ġajikoga Jesus'ga rehe javo. A'ero Tupana'ga ei Satanás'ga pe: “Ehepia ti ġajikoga a'ero,” ei ga. Kiro po ti Satanás'ga pe nderekoi pe mbopohipota ji hugwi a'ero nehë ojigwaraita pe ndehe nehë, ei Jesus'ga Simão Pedro'ga pe.

32 —Ji ikwahavame Satanás'ga penderekopotara, ji nhi'iġi Tupana'ga pe nde mombe'gwovo ga pe nde repyga, ei Jesus'ga Simão'ga pe. A'e ji ga pe: Tojiko hete jitehe ti Simão'ga ji rehe nehë. Terembojikopigukari ti ga Satanás'ga pe a'ero. A'ea ji ei Tupana'ga pe, ei Jesus'ga Simão Pedro'ga pe. A'ereki hahy hete nde ve Satanás'ga nde mbopohirame. Aerë po ti nde reaporoġitakatua'javamo ejikoga ji rehe nehë. Kirë ti enhi'ĩ ġa pe nemoirũhara'ga pe ġa mbovy'a ġa monhimomiranama – kiroki avove'ga nhiremimbo'ehara'ga, ei Jesus'ga Simão Pedro'ga pe.

33 A'ero Simão'ga ei Jesus'ga pe opo'jykaharete'ga pe:

—Nde pavëi po ti ji hoi nehë. Po ti ġa nde mongi cadeia pype nehë, na ġa ji mongi a'ero nehë no. Po ti ġa nde jukai nehë, na ġa ji jukai a'ero nehë no, ei ga.

34 —Pedro, ei Jesus'ga Simão Pedro'ga pe. A'e ji nde ve: Kiro ypytunimo po ti nde ei ji ve nehë: “Ji ndakwahavi Jesus'ga.” Trës po ti nde ea'jaa'javi a'ea ji ve inamutiġa nhi'iġa renonde nehë, ei Jesus'ga Pedro'ga pe.

Peroho ti, ei Jesus'ga javo ġa'apoa pe

35 Kiro Jesus'ga ei omoirũhara'ga pe:

—Ymya'ĩ ji pe mondoukari Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwovouka ahe ve. A'ea rupi a'e ji pe me: Taperohoi ti itambere'ia, sacola, sandálias irũa. Marã pe me a'ea rupi raikwehe? Napembateri? Marã pe ndekoi raikwehe?

A'ero ġa ei ga pe:

—Orogwereco ore a'ea rupi, ei ġa.

³⁶ —Kiro hajihea ji imombe'ui pe me, ei Jesus'ga ġa pe. Po pe pereko itambere'ia, a'ero ti peroho. Po pe pereko sacola, a'ero ti peroho. Po pe ndaperekoi itakyhea'javuhuva'ea, a'ero ti pemondo peapoa pepira arimova'ea paletó ipyhyga itambere'ia. A'ero ti pepyhy itakyhea'javuhuva'ea pejive itambere'ia rehe. ³⁷ A'ereki ji a'e pe me: Kiro po ti nhimombe'ua po'ruavo toho nehē – kiroki Tupana'ga rembikwatijarukara e'i: “Ga jukauka po ti ġa ei nehē: ‘Ga ko okote'varuhu’.” A'ea ikwatijaripyra e'i ji mombe'gwovo, ei Jesus'ga. Nahā kiro hekoi nehē. A'ereki ji ahygahi pa ġwerī nhimombe'ua rehe, ei Jesus'ga.

³⁸ A'ero Jesus'ga moirūhara'ġa ei Jesus'ga pe:

—Ehepia orepojkaharetero, ei ġa. Agwa ko mokōi itakyhea'javuhuva'ea.

A'ero ga ei ġa pe:

—Kirupi te!

Jesus'ga oko oliveiras ndyvi pe monte das Oliveiras pe

(Mateus 26.36-46; Marcos 14.32-42)

³⁹ Kiro ga hoi ogwovo vvytyri pe oliveiras ndyvi pe monte das Oliveiras pe. Oho ga pevo jipi. Kiro garemimbo'ehara'ġa hoi ga rupi. ⁴⁰ Ovahemame pevo Jesus'ga ei ġa pe:

—Penhi'ī ti Tupana'ga pe. Pe'ji ti ga pe: “Ore poko ti torokote'varuhupotaryme ti.” Nahā ti pe'ji Tupana'ga pe, ei Jesus'ga.

⁴¹ Hehemo'i ga hoi ġa hugwi ġwenypy'anduruga tanhi'ī ti Tupana'ga pe javo. Onhi'ī ga pe a'ero.

⁴² —Apī, ei ga Tupana'ga pe. Nde ipotarame ti terembuhurukari hahyva'ea ji ve ji jukaukare'yma ġa pe. Emo nhiremimbotarimova'ea rupi rūi ji tako, a'e reki nde ve. Po nde erepota nhimanoa tamano ti ji a'ero, ei Jesus'ga Tupana'ga pe.

⁴³ Kiro Tupana'gapyrive'ga jipiukari Jesus'ga pe ua yvaga hugwi Jesus'ga mbopopoaka. ⁴⁴ Hahy hete Jesus'ga vvyteri pe ga rekoveveuhuavo ġwaramo. Nurā ga nhi'īhetei Tupana'ga pe. Gwy'ajyguhu ga. Otururu hete ga hugwi vvyvo gary'aja. Garekoa ja hete itururui.

⁴⁵ Aerē ga nhi'imbavi Tupana'ga pe opo'ama'java ojivya ġwemimbo'ehara'ġa pyri ġa ndepiaga. Oki ġa ġwe'ouhūro okoveveuhuavo ġwaramo. ⁴⁶ A'ero ga ei ġa pe:

—Maraname pe kiri? Pevy ti penhinhi'īga Tupana'ga pe. Pe'ji ti ga pe: “Ore poko ti torokote'varuhupotaryme ti.” Nahā ti pe'ji Tupana'ga pe, ei Jesus'ga ġa pe.

Opyhyguka ahe Jesus'ga

(Mateus 26.47-56; Marcos 14.43-50; João 18.3-11)

⁴⁷ Ga nhi'imbige'ymame nanime he'yive'ġa nduri. Judasva'ea ruri ġa nenonde ġa nderua ġa nderovahema. Judasva'ea ko Jesus'ga remimbo'eharava'ea dozeve'ġa pyteripeva'ea. Kiro ahe ruri Jesus'ga bejavo.

⁴⁸ —Judas, ei Jesus'ga ahe ve. Ji bejavo nde ruri. Nahā nde ji repiukari ġa pe naerū togweroho ti ġa ga javo? ei Jesus'ga vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

⁴⁹ Hepiagame Jesus'gapavēive'ġa ei oyvyteri pe: “Kiro po ti ġa Jesus'ga pyhygi!” ei ġa. A'ero ġa ei Jesus'ga pe:

—Marā? Torokyti ġa itakyhea'javuhuva'ea pyvō a'ero naerū? ei ġa Jesus'ga pe.

⁵⁰ Nanime Jesus'gapavēive'ġa pyteripeve'ga imondoi itakyhea'javuhuva'ea ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'gapyrive'ga apiavo ga nambi'oga gajohukoty rūi. ⁵¹ A'ero Jesus'ga ei onhipavēive'ga pe:

—Kirupi te!

Jesus'ga pokogi ganamihymuhũa rehe ganambia apokatua'java.

⁵² Kiro Jesus'ga nhi'igi ikwava'ẽhara'ga nduvihava'ga pe xava'eve'ga pe no guardas'ga pe no – kiroki guardas'ga gwepia katu judeus'ga jatykahavuhua. A'ereki ga nhaporemohu ga pyri tipyhy ti ga javo. Ga pe Jesus'ga ei:

—Amovahĩ po ji governo naerũ? Nurã pe heruri itakyhea'javuhuva'ea mbuahava reheve ji pyhyga naerũ? ⁵³ Nane'ymi ji rekoi pe pavẽi nhandejatykahavuhua pype templo pype ikwehe'i. A'ea rupi pe ndajipyhygi, ei Jesus'ga. Korogwe Tupana'ga ji pyhygukari pe me. Diabo'ga omondomondo ppytunarupive'ga'jave'ga. Gaha pe mbuhu ji pyhypota, ei Jesus'ga ga pe.

Ji ndakwahavi Jesus'ga, ei Pedrova'ea

(Mateus 26.57-58, 69-75; Marcos 14.53-54, 66-72; João 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ A'ero ga ga pyhygi ga rerogwovo. Ikwava'ẽhara'ga nduvihavuhu'ga rongauhu pe ga ga rerohoi ga rerovahema.

Ga reviri Pedro'ga hoi onhimboyha'iavo ga hugwi tajipyhygyme ti ga javo. ⁵⁵ Imondygirẽ tata okara pyteri pe ga oapy ojogwerekovo ipyri. A'ero Pedro'ga oapy ga pyri no. ⁵⁶ Ga apygame pevo tata pyri ikwava'ẽhara'ga nduvihavuhu'gapyrivehẽa ga repiagi. Hẽa gwepia hete ga. A'ero hẽa ei ga mombe'gwovo:

—Agwa'ga ko Jesus'ga pavẽive'ga no, ei hẽa.

⁵⁷ Pedro'ga nonhimombe'ui reki.

—Kunha, ei ga hẽa pe. Ji ndakwahavi ga, ei ga o'mbero.

⁵⁸ Aere'ĩ ojipe'ga ga repiagi. Pedro'ga pe ga ei:

—Ndehe no Jesus'ga pavẽiva'ea.

A'ero Pedro'ga ei ga pe o'mbero:

—Ji rũi ko! ei ga.

⁵⁹ Aerẽ uma hora ikwavame ojipe'ga ehetei Pedro'ga mombe'gwovo:

—Ga tuhẽ Jesus'ga pavẽive'ga no. A'iti a. A'ereki ga Galilẽiapeva'ero oko, ei ga.

⁶⁰ A'ero Pedro'ga ei:

—Gara pe nde ei? A'ereki ji ndakwahavi, ei ga.

Ga nhi'imbige'ymame kotihĩ inamuti'ga nhi'igi. ⁶¹ A'ero nhandepojykaharete'ga Jesus'ga pyryrymi Pedro'ga repiaga. A'ero Pedro'ga ikwahava'javi ga'eagwera ojive. A'ereki Jesus'ga e'i jipe ga pe: “Kiro ppytunimo po ti nde ei ji ve nehẽ ji ndakwahavi Jesus'ga javo. Trẽs po ti nde ea'jaa'javi a'ea ji ve inamuti'ga nhi'iga renonde nehẽ,” e'i jipe Jesus'ga ga pe. ⁶² Jesus'ga eagwera kwahava'javame Pedro'ga hoi ogwovo. Ga ojehe'o ranuhũ.

Soldadosva'ea ombotegwete Jesus'ga

(Mateus 26.67-68; Marcos 14.65)

⁶³ Kiroki ga Jesus'ga mombyta ikwava'ẽhara'ga nduvihavuhu'ga rongapype – kiro ga ega'ei ga pe ga jagajaita ga nupanupamo. ⁶⁴ Tohepiagyme ti ga javo ga ga reakwapygi. A'ero garova nupãrame ga ei ga pe:

—Eko ti Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ga ja. Emombe'u ti mbatera ore ve a'ero. Ma'ga nde nupã?

⁶⁵ Nahanahã ga ete'varuhui Jesus'ga pe ga mbotegweteavo.

Jesus'ga oko judeusva'ea mo'gitaharava'ea rovai pyteri pe

(Mateus 26.59-66; Marcos 14.55-64; João 18.19-24)

⁶⁶ Iko'emame xava'eve'ga nhimono'o'gi ikwava'ẽhara'ga nduvihava'ga pavẽi judeus'ga mbo'ehara'ga pavẽi no. Ga ko judeus'ga mo'gitahara'ga. Kiro ga Jesus'ga mbuhurukari gwovai pyteri pe. Ga pe ga ei:

⁶⁷ —Enhimombe'u ti ore ve. Ma gara ndehe? Nde ko Cristo Tupana'ga remimbuhurukara? Nde ko Cristo rũi? Emombe'u ti ore ve, ei ģa.

A'ero Jesus'ga ei ģa pe:

—Po ji ei pe me: Jihi Cristoramo, a'ero po ti pe ndaperoviari nhinhi'iga nehẽ. ⁶⁸ Po ji ei pe me: Pemombe'u ti mbatera ji ve, a'ero po ti pe nape-mombe'ui ji ve nehẽ. Pe napenhimohemukari nehẽ no. ⁶⁹ Aere'ĩ po ti ji apygi avuirama ipopoakaheteve'ga pyri Tupana'ga pyri gajohukoty rũi jitekovo huvihavamo nehẽ yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga.

⁷⁰ A'ero ģa epavi ga pe:

—Marãi po nde? Nde ko Tupana'ga ra'yra a'ero naerũ? ei ģa.

A'ero ga ei ģa pe:

—Pehe ko pe'ji poha, ei Jesus'ga.

⁷¹ A'ero ģa ei ojohupe:

—Kirupi ojipe'ģa nemimbojara Jesus'ga rehe a'ero! Ore tuhẽ ga rendu ko. Ga e'i ji Tupana'ga ra'yramo ako javo, ei ģa ojohupe.

23

Jesus'ga oko Pilatosva'ea rovai pyteri pe

(*Mateus 27.1-2, 11-14; Marcos 15.1-5; João 18.28-38*)

¹ A'ero ģa po'ambavi Jesus'ga rerogwovo Pilatos'ga rovai pyteri pe ga rerovahema. Pilatos'ga ko governador'ga Judéiapeve'ģa gwyri pe. ² Kiro ģa imbojambojari ite'varuhuva'ea Jesus'ga rehe Pilatos'ga rovai pyteri pe. O'mbero ģa ei ga pe:

—Oropyhy ore Jesus'ga ga orere'yja'ģa mongoukarama oreruvihava'ģa nhi'iga rupi rũi. E'i ga ģa pe: “Tapemondoi ti itambere'ia César'ga pe nhande ruvihavuhu'ga pe.” A'ea ga ei, ei ģa. Ojipea ga ei: “Ji tuhẽ ko Cristo huvihavuhuhetea.” A'ea Jesus'ga ei ģa pe, ei ģa Pilatos'ga pe o'mbero.

³ A'ero Pilatos'ga ei Jesus'ga pe:

—Marãi nde? Ndehe ko judeus'ģa nduvihavuhuhetero ra'e?

A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ndehe ko ere poha, ei Jesus'ga.

⁴ A'ero Pilatos'ga ei ikwava'ẽhara'ģa nduvihava'ģa pe pevove'ģa pe no:

—Kiro ji ga mohemukari. A'ereki ndojari ga rehe. Ga ndokote'varuhui governo pe, ei Pilatos'ga.

⁵ Koji'i ģa eģa'ehetei reki Pilatos'ga pe:

—Nombuhukatuu-kari ga orere'yja'ģa py'a pe ģa mbo'eavo ģwaramo. Ga ombo'e pa Judéiapeve'ģa. Galiléiapeve'ģa na'ẽ ga ģa mbo'ei. Avo've'ģa vehevi ga ģa mbo'ei aģwamo, ei ģa Pilatos'ga pe.

Jesus'ga oko Herodesva'ea rovai pyteri pe

⁶ A'ea renduvame Pilatos'ga ei ģa pe:

—Ga po Galiléiapeve'ga ra'e?

⁷ —Pevove'ga tuhẽ ko, ei ģa.

A'ea kwahavame Pilatos'ga Jesus'ga mondoukari Herodes'ga pyri. A'ereki Herodes'ga omondomondo Galiléiapeve'ģa ģwemimbotarimova'ea rupi ģagwyri pe. A'ea rupi ga opytaahi'vi Jerusalém me no.

⁸ Kiro Pilatos'ga Jesus'ga mondoukari Herodes'ga pyri a'ero. Hory-ory Herodes'ga Jesus'ga repiagame. A'ereki ymya ga ga repia pota gamombe'umbe'ua renduva ģwaramo. Ga gwepia pota Jesus'ga remimon-himomby'ava'ea no. ⁹ A'ero ga nhi'imbukui Jesus'ga pe. “Maramarã?” ei ga ga pe novĩa. Jesus'ga nonhi'igi reki ga pe.

10 Kiro ikwava'ēhara'ğa nduvihava'ğa ami judeus'ğa mbo'ehara'ğa pavēi onhi'īranuhūavo imbojamboja Jesus'ga rehe. 11 A'ero Herodes'ga Jesus'ga mbotegwetei ga jagajaita onhipavēive'ğa pavēi soldados'ğa pavēi. Omongiuka ға Jesus'ga pe tapy'ynhapipyryva i'arimova'ea hendy'java'ea tirekomemua Jesus'ga javo. Aerē ga Jesus'ga mondoukari ga mbojivyruka Pilatos'ga pyri. 12 Ga nonhoarōhetei ymya Herodes'ga Pilatos'ga pavēi. Kiro ға nhoarōi Jesus'ga arōe'yma ғwaramo.

Pilatosva'ea ojukauga Jesus'ga

(Mateus 27.15-26; Marcos 15.6-15; João 18.39–19.16)

13 Kiro Pilatos'ga ға mono'ono'oğukari ikwava'ēhara'ğa nduvihava'ğa judeus'ğa nduvihava'ğa ndeheve ojipe'ğa ndeheve. 14 Ga pe ga ei:

—Pe Jesus'ga reruri jirovai pyteri pe tokwaha ga garekote'varuhua javo. A'ereki pe pe'e: “Ga he'yjuhuve'ğa pe'a ғanduvihava'ğa hugwi,” pe'e tehe pe. Ji rendu! Ji pendovaki pe nendupavirē ji ei ga pe: Marāi nde naerū? a'e ji ga pe. Erepe'a nde ға ғanduvihava'ğa hugwi? Marāi? Nanongara ji eji'ei ga pe takwaha ti ji garekote'varuhua javo. Akwaha ji a'ero. Ndojari ga rehe a'ea – kiroki a'ea pe ei imbojateheavo ga rehe. 15 Herodes'ga na jitehe ga ei no ndojari ga rehe javo. A'ereki ga omondoukara'ja Jesus'ga nhande pyri imbojare'yma ga rehe.

—Ji rendu ti! ei Pilatos'ga. Jukwaha Jesus'ga pyryva. Tojukayme ti ahe Jesus'ga a'ero. 16 Nurā po ti ji ndajukaukari ga nehē. Anupanupāuka po ti ji ga mbo'eavo nehē tokote'varuhua'javyme ti ga nehē javo.

A'ea Pilatos'ga ei ға pe ға mbohorypota ojihe.

—A'ero po ti ji ga mohemukari ga mondouka garonga pe nehē, ei ga.

17 A'ereki ga ombopiro'y cadeiapypeve'ga mohemuka toryva rupi nanani Páscoa rupi nanani. A'ereki ymyahū judeus'ga e'i ga pe: “Emohemuka ti ore ve cadeiapypeve'ga Páscoa rupi nanani tojivyra'ja ti ga ғwonga pe,” ei judeus'ğa ymyahū.

Nurā kiro Pilatos'ga ei amohemuka po ti ji Jesus'ga nehē javo.

18 A'ero ға nhaporememo hapukai.

—Ejukauka Jesus'ga, ei ға. Emohemuka Barrabás'ga ore ve, ei ға oha-pukaita.

19 Omongia renonde Barrabás'ga ahe juka. Omovahī Barrabás'ğa gwuvihavuhuva'ea cidade de Jerusalém me no. Nurā Pilatos'ga ga mondoukari cadeia pype.

20 Kiro Pilatos'ga ea'javi ға pe. A'ereki ga Jesus'ga mohemuka pota. 21 Ga renduvame ға hapukajahiva'javi ga pe:

—Embovyruka ga! Embovyruka ga!

A'ea ға ei ga pe tomano ti Jesus'ga yva rehe javo.

22 Mokōi Pilatos'ga onhi'igipe ға pe. Kiro ga ea'javi:

—Maranameuhū naerū! Gara garekote'varuhua naerū? Ndojari ga rehe, a'e ji pe me ko. Tojukayme ti ahe Jesus'ga. A'ereki ga pyry. Nurā po ti ji ndajukaukari ga nehē. Anupanupāuka po ti ji ga mbo'eavo nehē tokote'varuhua'javyme ti ga nehē javo. A'ero po ti ji ga mohemukari nehē, ei ga.

23 Koji'i ға hapukapukajahivi a'ero ikwava'ēhara'ğa nduvihava'ğa pavēi. Ga nhi'igayvayvari ko ға.

—Embovyruka ga! Embovyruka ga!

A'ea ға ei oha-pukaita tomano ti Jesus'ga yva rehe javo. Ga hapukapukaita ғwaramo Pilatos'ga ei:

—Kwa. 24 Na tuhē po ti a'ero nehē naerū! ei ga okovo ғanhi'iga rupi.

²⁵ Nurā Pilatos'ga Barrabás'ga mohemukari cadeia hugwi ga mondovo ġa pyri – kiroki ga ahe juka gwuvihavuhuva'ea movahĩ no. Ga rehe ġa oporandu tomohekuma ga javo. Soldados'ġa pe Pilatos'ga Jesus'ga mondoukari reki tojuka ti ġa ga javo. A'ereki judeus'ġa nduvihava'ġa ġandeheve'ġa pavēi e'ie'i embovyruka ga javo.

*Okutu ahe Jesus'ga yva rehe ga mbovya
(Mateus 27.32-44; Marcos 15.21-32; João 19.17-27)*

²⁶ Kiro soldados'ġa Jesus'ga rerohoi a'ero tijuka ti ga javo. Uhu Simão'ga cidadepeve'ga Cirenepeve'ga pea rupi nhuhūa hugwi. Ga rurame ġa ga pyhyguhui imondovo yva ga arimo Jesus'ga jukahava rupiara togweroho ti ga Jesus'ga reviri javo.

²⁷ He'yjuhuve'ġa hoi Jesus'ga reviri. Kunhangwera'ġa hoi ġa pavēi ga reviri no ojehe'oranhūavo kiro po ti ga manoi nehē javo. ²⁸ A'ero Jesus'ga pyryrymi ġandovai.

—Kunha, Jerusalémmeva'ero ti tapejehe'oi ji rehe. Pejihe ti pejehe'o peja'ya'ġa ndehe no. ²⁹ Ji rendu! Aerē po ti avove'ġa ei nehē: “Pyry hete kunhangwera'ġa ndekorame ndata'yri'ero ġambo'are'ŷva'ero ġamoka'mbue'ŷva'ero,” e po ti ġa nehē. ³⁰ Aerē po ti avove'ġa manopotari hahyhetero ġwaramo ġa pe nehē. A'ero po ti ġa ei vvytyruhua pe nehē: “E'a ore rehe.” Nhyvyapyna pe po ti ġa ei nehē: “Ore tŷ ti,” e po ti ġa jupe nehē, ei Jesus'ga. ³¹ Po aġwamo ji ve okopyryva'ea pe turi hahyva'ea, a'ero kaitu po ti hahyheteva'ea ruri pe me penda'ya'ġa pe nehē no, ei Jesus'ga kunhangwera'ġa pe.

³² Jesus'ga reheve soldados'ġa mokonhava'ea rerohoi no tijuka ti ġa javo. A'ereki mokonhava'ea ndokoi gwuvihava'ga nhi'ġa rupi okote'varuhuavo. ³³ A'ero ġa ahe rerohoi pevo vvytyri pe A Caveira pe ahe rerogwovo i'arimo Jesus'ga reheve. Xa'e nhande A Caveira pe Aheapina. Pevo ġa Jesus'ga kutugi yva rehe ga mbovya hehe. Ombovy ġa mokonhava'ea yva rehe no – kiroki mokonhava'ea okote'varuhu. Soldados'ġa ojipeva'ea mbovyri Jesus'ga pyri gajohukoty rūi. Gajohukoty ġa ojipeva'ea mbovyri.

³⁴ Kiro Jesus'ga nhi'ġi Tupana'ga pe.

—Apī, ei ga Tupana'ga pe. Emombo ġandekote'varuhua ġa hugwi ikwahava'jave'yma. A'ereki ġa ndokwahavi okote'varuhuavo ji ve, ei Jesus'ga.

Kiro soldados'ġa ima'ēi Jesus'ga pira imombomomboa ita'java'ea dados'java'ea manamo nhande tipojyka gapira javo. Nahā ġa ima'ēi gapira ojive.

³⁵ Kiro he'yjuhuve'ġa ndekoi hepiaga onhimongyavo. Ganduvihava'ġa ete'varuhui Jesus'ga rerekomemuamo no javo ga pe:

—Jesus'ga opoko ojipe'ġa tomanoyme ti ġa javo, ei ġa. Po ga oko tuhē Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo, a'ero po ga pe Tupana'ga e'i katu eko ti nhiremimbotarimova'ea rupi javo. Po nahā ga rekoi, a'ero po ti ga tojipoko kiro tamanoyme ti ji javo, ei ġa.

³⁶ Ga pavēi soldados'ġa Jesus'ga rerekomemui no herua vinho tajahiva'ea ga pe ey'u ti javo.

³⁷ —Po nde ereko judeus'ġa nduvihavuhuhetero, a'ero ejipoko tamanoyme ti ji javo, ei soldados'ġa Jesus'ga pe.

³⁸ Okwatijaripe ko ġa imondovo Jesus'ga akaġa arimo yva rehe. Ikwatijaripyra omombe'u Jesus'ga. Imombe'gwovo i'ei:

—Agwa'ga ko judeus'ġa nduvihavuhuhete'ga.

Nahā ġa imondoi ikwatija gregos'ġa nhi'ġimo romanos'ġa nhi'ġimo no hebreus'ġa nhi'ġimo no Jesus'ga mombe'gwovo.

³⁹ Ojipeva'ea ġanemimbovyva'ea ete'varuhui Jesus'ga mbotegweteavo. Jesus'ga pe ahe ei:

—Po nde Cristo Tupana'ga remimbuhurukara, ejipoko ti naerũ. Ore poko no xamanoyme ti, ei ahe heroviare'yma.

⁴⁰ Ojipeva'ea ġanemimbovyva'ea, ahe ki a'e te e'i ga pe:

—Tere'ei ti a'ea Jesus'ga pe! Nderekyhyji nde Tupana'ga hugwi naerũ? Po nde erekyhyji ga hugwi hamo. A'ereki ġa nhande mbovyruka yva rehe ga reheve peko te'varuhu pe javo. ⁴¹ Oja hete tuhẽ nhande rehe. Pyry hahyro nhande ve a'ero. A'ereki nhande xako te'varuhu. Jesus'ga ki a'e te ndokote'varuhui, ei ahe.

⁴² Jesus'ga pe ga ei:

—Jipojykaharetero ji kwahava'ja ti imombyryva ji ve ekorame huvi-havuhuhetero nehẽ, ei ga Jesus'ga pe.

⁴³ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Imombe'ukatuavo ji ei nde ve: Aġwamo po ti nde rekoi ji pyri ahererekokatuhai pe yvagi pe nehẽ, ei Jesus'ga ga pe.

Jesus'ga omano

(Mateus 27.45-56; Marcos 15.33-41; João 19.28-30)

⁴⁴⁻⁴⁵ Ahaji katu kwara igwehetei reki ipyryrymame. Ypytunahimba hete yvya koty nhaporemõ. Ka'aruġwerĩa rupi às três horas kwara imbokojahua'javi. Gajatykahavuhua pype tapy'ynhapira hovapiahava itararagi mbytera rupi. ⁴⁶ Tupana'ga pe Jesus'ga hapukajahivi.

—Apĩ, ei ga Tupana'ga pe. Kiro ji imondoukari jira'uva nde ve herekokatuuka.

Onhi'igirẽ ga pytupavamo omanomo.

⁴⁷ Soldados'ġa nduvihava'ga gwepia pa hahyhava Jesus'ga pe gajukahava. Hepiagame ga ei:

—Ahe ko pyryheteva'ea. A'iti a! ei ga Tupana'ga mboheteavo.

⁴⁸ Kiroki ġa uhu tihepia katu gajukahava javo – ġa gwepia pa. Ojivy ġa kiro ogwovo ġwonga pe. Ojipoti'a rehe okwaokwa ġa opoa pyvõ okoveveuhuavo ġwaramo.

⁴⁹ Jesus'ga kwahakatuve'ġa nhaporemõ ġa ami irupe Jesus'ga hugwi hep-iapava kunhangwera'ġa pavẽi – kiroki kunhangwera'ġa uhu Jesus'ga rupi Galilíapeve'ġa gwyra hugwi ga pokoga.

Ono ahe Jesus'ga ra'oa ita kwaruhua pype

(Mateus 27.57-61; Marcos 15.42-47; João 19.38-42)

⁵⁰ Kiro José'ga hoi Pilatos'ga pyri. José'ga ko judeus'ġa moġitaharamo. Ojihe'a ko ga judeus'ġa moġitahara'ġa ndehe javo judeus'ġa pe nahanahã ti peko javo ġa pe. Pyry hete gareaporoġita. A'ereki ga oko Tupana'ga nhi'igã rupi. ⁵¹ Nurã ga noarõi ojipe'ġa ndeaporoġita judeus'ġa moġitahara'ġa ndeaporoġita ġa erame ojohupe tijukauka Jesus'ga javo. Ga nde'i a'ea. A'ereki ga ndopotari gajukahava. Ga Jesus'ga jukaukaramo ga nomoirũi ġa no. Nahã José'ga oko. Gacidadegwera ko Arimatéia gwe'yja'ġa cidade judeus'ġa cidade. Ymya José'ga Cristo'ga rura pota aerẽ po ti ga rekoi nhandervihavuhuhetero avo yvya koty nehẽ javo.

⁵² Kiro José'ga hoi Pilatos'ga pyri ogwovo ovahema javo ga pe:

—Taroho ti Jesusva'ea ra'oa, ei ga Pilatos'ga pe.

—Kwa. Eroho ti, ei ga José'ga pe.

⁵³ A'ero José'ġa jivyri ua Jesus'ga pyri. Yva hugwi José'ġa Jesus'ga ra'oa mbojyvi. A'ero ġa gara'oa uvani tapy'ynhapipyryva pyvõ linho apopyra

pyvõ. A'ero ġa gara'oa rerohoi inoġa itaruvihavuhua kwaruhua pype imbog-waipyra pype. Ndogwerekoi ve ojipeva'ea ra'oa ipype. Kiro ġa Jesus'ga ra'oa rerohoi inoġa ipype. ⁵⁴Mbatera mboavujikwehava sexta-feira ġa inoġi ipype ka'arugame. A'ero ġaporavykye'yma ġwerĩ sábadu ġwerĩ.

⁵⁵ Kunhangwera'ġa – kiroki ġa uhu Jesus'ga rupi Galilíapeve'ġa gwyra hugwi – ġahã oho José'ga rupi ikwaruhu pe. A'ero ġa hepiagi ikwaruhua Jesus'ga ra'oa nongava. José'ġa gara'oa noġame ipype kunhangwera'ġa hepiakatui nahã ġa ono ahera'oa javo.

⁵⁶ Aerē ġa jivyri ogwovo ġwonga pe imboavujikwea perfume timongy ti ahera'oa rehe imbojigwaga javo. Perfume ko mohaġa'java'ea nhandya'java'ea reheve.

Oporavykye'yma rupi sábadu rupi ġa pytu'ui oporavykyhava hugwi. A'ereki ymyahũ Tupana'ga e'i judeus'ġa mbo'eavo tapeporavykyi ti sábadu rupi javo.

24

Jesus'ga okwera omanoa hugwi

(Mateus 28.1-10; Marcos 16.1-8; João 20.1-10)

¹ Ġaporavykye'yma py'rovo domingo rupi kunhangwera'ġa heruri Jesus'ga ra'oa nongai pe itaruvihavuhua kwaruhu pe. Ypyhajive kwara ipoġwerĩrame ġa heruri pevo perfume – kiroki a'ea ġa omboavujikweripe. ² Herovahemame ġa hepiagi ikwaruhua rovapytymbava imoanhanipyra. Irupe'i ikwaruhua hugwi reki iteni hovapytymbava. ³ A'ero ġa ki ikwaruhua pype. Ga ndohepiagi reki Jesus'ga ra'oa nhandepojoykaharete'ga ra'oa ipype.

⁴—Marã naerũ? Mome ahera'oa? ei ġa ojohupe.

Nanime mokonha'ġa jipiukari ġa pe o'ama akwaimbae'ġa'jave'ġa. Overavera ġa'apoa tapy'ynhapira. ⁵ A'ero kunhangwera'ġa nhova'apÿhetei ġandovai pyteri pe okyhyjiavo ġwaramo. A'ero ġa ei kunhangwera'ġa pe:

—Po pe ndapehekari okojive'ga omanove'ġa nongai pe hamo. ⁶ Nduvi Jesus'ga avo onongavagwera pype. Ovy reki ga jugwi. Pekwahava'ja ti ganhi'igagwera. Ymya uvame Galilía pe ga omombe'u pe me. ⁷ Ga e'i pe me: “Okote'varuhuve'ġa po pe ti ġa tanhimondouka nehẽ. Ga ti tajijuka ji mbovyruka yva rehe nehẽ. Nhimanorẽ mokõi jikira py'rovo ti ji takwera nehẽ vyvakotyva'ero yvagipeva'ero no.” A'ea Jesus'ga e'i onhimombe'gwovo pe me ikwehe'i, ei ġa kunhangwera'ġa pe.

⁸ A'ero kunhangwera'ġa ikwahava'javi Jesus'ga nhi'igagwera. ⁹ Ga hemi ikwaruhua hugwi Jesus'ga ryvyagwera hugwi ogwovo onzeve'ġa pyri Jesus'ga moirũhara'ġa pyri. Ovahemame ġa imombe'upavi ġa pe Jesus'gareheve'ġa pe nhaporemno. ¹⁰ Maria Madalenahẽa omombe'u Joanahẽa pavẽi. Tiago'ga yhẽa Mariahẽa omombe'u ġapavẽive'ġa pavẽi kunhangwera'ġa. Ga nhaporemno omombe'u Jesus'ga moirũhara'ġa pe. ¹¹ Emo ġa ndogweroviari kunhangwera'ġa remimombe'ua.

—Onhi'ĩ tehe ġa, ei ġa.

¹² Pedro'ga ki a'e te ga vyri onhana ogwovo ikwaruhua pyri Jesus'ga ryvyagwera pyri tahepia ti ji javo. Ovahemame ga apyni hepiagi ikwaruhua pype. A'ero ga hepiagi Jesus'ga ra'oa hokava. Linho apopyra Jesus'ga ra'oa hokava. A'ea jate ga hepiagi ipype. A'ero ga hoi ġwonga pe ojapyakaheteavo hehe onhimomby'avo.

Jesus'ga gwupiti mokonhava'ea ogwovo Emaús pe

(Marcos 16.12-13)

¹³ A'ea rupi te kiro Cleopas'ga homemei cidade'i pe Emaús pe Jesus'gareheve'ga. Emaús oko irupe dez quilômetros gwerevi cidade de Jerusalém hugwi. ¹⁴ Ohorame ga nhomonhi'imbavi Jesus'ga rehe gajukahava rehe onhonhi'ĩpondekwa'ea hehe. ¹⁵ Ga nhomonhi'igame Jesus'ga tuhẽ ga ndupitigi ogwovo ga ndupi. ¹⁶ Ga nombaragwahavi Jesus'ga rehe.

¹⁷ Kiro Jesus'ga ei ga pe:

—Gara rehe pe nhonhi'ĩpondekwa'ea pe jigwovo ve pea rupi pevy'are'yma? ei Jesus'ga.

A'ero ga pytai. ¹⁸ Kiro Cleopas'ga ei Jesus'ga pe:

—Nde ko ojipeahugwiva'ero erepytaahi'vi kiro Jerusalém me ikwahave'yma tiruahũva'ea aḡwamova'ea Jerusalém me naerũ? Nde jate po nderekwahavi! ei ga.

¹⁹ —Gara pe pe ei? ei Jesus'ga.

Oambaragwahave'yma ga rehe ga ei:

—Tiruahũva'ea Jesusva'ea pe Nazarépeva'ea pe, ei ga. Jesusva'ea ko Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea, ei ga. Ipopoaka hete ahe japovo ahemonhimomby'ava'ea nhandegwyripeve'ga mbo'eavo Tupana'ga nhi'iga rehe. Jukwaha a'ero Tupana'ga nhimohema ahe rehe. Horyory nhandegwyripeve'ga ahe rehe no ga ipopoaka hete javo. ²⁰ Ikwava'ẽhara'ga nduvihava'ga nhanderuvihava'ga pavẽi omondo Jesusva'ea Pilatos'ga po pe te'i ti ga pembovy ti Jesus'ga javo. Ga ahe mbovyruka yva rehe ahe jukauka.

²¹ —Ore ki a'e te ore roryroryvamo ahe rehe novĩa. Oroyvyteri pe ore ei: Tupana'ga ga mbuhuruka nhande pyri israelitasva'ea pyri embopiro'y ti ga javo. A'ea ore ei novĩa. A'ereki ga ahe jukauka. Kiro mokõi ahe kiri omanorẽ.

²² —Oro kunhangwera'ga – kiroki ga ojiko Jesusva'ea rehe ore ja – ḡahã ore monhimomby'a hete oji'i. Oho jipe ga ppyhaji ve ovahema itaruvi-havuhua kwaruhu pe ahenongai pe oji'i. ²³ Ndohepiagi ga Jesusva'ea ra'oa ipype. A'ero ga jivuri ore pyri imombe'gwovo. E'i ga: “Yvagipeve'ga Tupana'gapyrive'ga ojipiuka ore ve Jesus'ga mombe'gwovo!” ei ga. “‘Okoji Jesus'ga,’ ei Tupana'gapyrive'ga ore ve.” A'ea kunhangwera'ga ei oji'i. ²⁴ A'ero orepyteripeve'ga hoi ikwaruhu pe ahenongai pe hepiaga. “Kunhangwera'ga omombe'u katu reki ahenongavagwera ore ve ko,” ei ga imombe'gwovo ore ve. Ga ndohepiagi Jesusva'ea, ei mokonha'ga Jesus'ga pe imombe'gwovo.

²⁵ —Ikwahave'ymuhũva'ero pe ndaperoviapapotari Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea nhi'iga, ei Jesus'ga mokonha'ga pe. ²⁶ Ymyahũ ahe e'i ganhi'iga mombe'gwovo: “‘He'yiva'ea ti tahahy Cristo'ga pe nehẽ. Toki ti ga yvagi pe okovo ḡanduvihavuhetero ji pavẽi nehẽ,’ ei Tupana'ga,” ei ahe. A'ea Tupana'ga opota, ei Jesus'ga imombe'gwovo ga pe. A'ea pe ndaperoviari naerũ? ei Jesus'ga.

²⁷ A'ero ogwovo ve ga pavẽi pea rupi Jesus'ga ga mbo'e ypy Moisésva'ea rembikwatijara rehe – kiroki a'ea omombe'u ga. Aerẽ ga ga mbo'ei Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea rembikwatijara rehe nhaporemõ – kiroki a'ea omombe'u ga no.

²⁸ Kiro ga nduḡwerĩ cidade'i pe. A'ea pe mokonha'ga ei toropyta avo javo. Jesus'ga oho ḡwerĩ a'ero ga hugwi. ²⁹ A'ero ga eḡa'ei ga pe:

—Epyta ore pyri. A'ereki ka'aru hete kiro. Ypytũ ḡwerĩ.

A'ea ga ei ga pe ga mombytavo ojipyri. Oki ga ḡanonga pype ga ndupi a'ero opytavo ga pyri.

³⁰ Aerẽ oapygame mesa pyri ga pavẽi ga ipyhygi pão onhi'iga Tupana'ga pe hehe ndepyry hete nde imbuhua ore ve javo. Kirẽ ga haygwe'rogwe'rogi pão

imondomondovo ġa pe. ³¹ Kiro ġa mbaragwahavi ga rehe a'ero ga repiaga ve.

—Jesus'ga tuhē reki! ei ġa.

Nanime ga ndiukwahavi oka'nhyma ġa hugwi.

—Tenagwe! e te ga.

³² Ojohupe ġa ei:

—Ikatu hete nhandeyvyteri pe nhande mbohoryoryva ga nhi'igame nhande ve onhimombe'gwovo pea rupi nhande mbo'eavo Tupana'ga rembikwatijarukara rehe, ei ġa.

³³ Kotihī ġa po'ami ojivya ogwovo Jerusalēm me. Ovahemame ġa onzeve'ġa ndepiagi.

Onhimono'oġipe onzeve'ġa onhipavēive'ġa pavēi. Mokonha'ġa pe ġa ei:

³⁴ —Nhandepojoykaharete'ga okwera tuhē ovyā onongava hugwi Jesus'ga. A'iti a! Okoji ga. Ojipiuka ga Simão Pedro'ga pe heaji'i, ei ġa mokonha'ġa pe.

³⁵ A'ero mokonha'ġa ei ġa pe:

—Ore ga repia no. Ore horame pea rupi Jesus'ga hoi ore rupi onhimombe'gwovo ore mbo'eavo Tupana'ga nhi'igā rehe. A'ea rupi ore norombaragwahavi ve ga rehe. Aerē ga haygwe'rogame pāo ore mbaragwahavi ga rehe, ei ġa imombe'gwovo.

Jesus'ga ojipiuka ġwemimbo'eharava'ea pe

(Mateus 28.16-20; Marcos 16.14-18; João 20.19-23; Atos 1.6-8)

³⁶ Ga a'ea mombe'urame nanime Jesus'ga jipiukari o'ama ġapyteri pe. Ga e'i:

—Tupana'ga ti tonogatu pepy'a! ei ga ġa pe.

³⁷ Anhaġa po javo ġa piryiro okyhyjiheteavo. ³⁸ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Maraname pepy'a oko tehe? A'ero pe kyhyjihetei. Maraname pe ndaperoviari? “Mara'ngu po Jesus'ga tuhē?” pe'e pe pejiyvyteri pe, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁹ Pehepia ti jipoa jipyā reheve. Hepiagame po ti pe mbaragwahavi ji rehe a'ero. Pepyhy ti jira'oa nhikaġa reheve ji kwahava. A'ereki anhaġa ndaha'oi. Nikaġi. Ji ki a'e te ji ra'oro. Ji kaġamo, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴⁰ Onhi'igirē ga hepiukari ġa pe opoa opyā reheve. ⁴¹ Gworygworyva ġwaramo ġa ndogweroviari ve. A'ereki ġa e'i oyvyteri pe onhimomby'avo: “Po Jesus'ga tuhē, a'ero pyry hete!” ei ġa. Ga nhimomby'arame Jesus'ga ei ġa pe:

—Ndaperekoi pe mbatera? Ta'u ji.

⁴² Pira ġa imondoi ga pe a'ero hehyripyra heiretea reheve. ⁴³ Ipyhyga ga i'ui ġa gwepiagame.

⁴⁴ Aerē ga ei ġa pe:

—Ymyaī ji nhimombe'umbe'ui pe me jiruvame pe pyri. A'e ji pe me: Moisésva'ea remimbo'eagwera aherembikwatijaripyra ji mombe'u Tupana'ga nhi'igā mombe'uharava'ea rembikwatijaripyra pavēi, a'e ji pe me. Ji mombe'ui no ikwatijaripyra Salmos, a'e ji ikwehe. Tako pa ti ji ikwatijaripyra rupi nehē – kiroki a'ea ji mombe'u, a'ea'e ji pe me ikwehe, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴⁵ Kiro ga ikwahavukari ġa pe Tupana'ga nhi'igā aherembikwatijaripyra.

⁴⁶ Imombe'gwovo ga ei:

—Ikwatijaripyra e'i: “Tahahy ti Cristo'ga pe. Omano po ti ga nehē. Mokōi okira py'rovo ti ga tokwerava'ja gwyvyagwera hugwi. ⁴⁷ Cristo'gareheva'ero ti ġa tomombe'u katu Cristo'ga vvyakotyve'ġa gwyriveve'ġa pe nhaporemo. Te'i ti ġa ġa pe: ‘Tapevy'ari ti pejikote'varuhua rehe pejipohia jugwi herojijyjijyita pejeaporoġita. A'ero po ti Tupana'ga imombohetei pendekote'varuhua pe hugwi nehē ikwahava'jave'yma nehē.’ A'ea po ti ġa

tomombe'u katu Jerusalémmeve'ğa pe na'ě. Aerě po ti ğa tomombe'u katu ojipe'ğa pe nhaporemo.” A'ea ikwatijaripyra e'i, ei Jesus'ga ğa pe.

⁴⁸—Oro pe, ei Jesus'ga ğa pe. A'ea pe ikwahapavi. A'ero ti pemombe'u. ⁴⁹Ji rendu ti! ei Jesus'ga. Ymyahũ Tupana'ga ei: “Jira'uva po ti pe pojykai nehě,” ei jiruva'ga pe me, ei Jesus'ga. Pepyta ti cidade de Jerusalém me gara'uva rura pota aerě po ti gara'uva tuhu nehě javo. A'ero jihi po ti gara'uva mondoukari yvaga hugwi pe pojykauka jupe pe mbopopoakaruka nehě, ei Jesus'ga ğa pe.

*Jesus'ga reroihohava yvaga pype
(Marcos 16.19-20; Atos 1.9-11)*

⁵⁰A'ero Jesus'ga hoi ğa nenonde ğa nderogwovo cidade de Betânia kotyi ve. Opoa mondovo ğa pe ga ei Tupana'ga pe:

—Emombyry ti ğa pe.

⁵¹Onhi'iga ve Tupana'ga pe ga hoi ğa hugwi. Kiro gareroihohava yvaga pype.

⁵²Ombohete ğa ga. Kirě ğa jivyri ogwovo Jerusalém me gworygworyhetero. ⁵³Nane'ymi ğa hoi opytavo ojatykahavuhua pype Tupana'ga mboheteavo ndepyry hete nde javo.

JOÃOVA'EA OMOMBE'U JESUS CRISTO'GA O Evangelho de João

Jesus Cristo'ga okwahavuka Tupana'ga nhande ve

¹ Jypya vyva apoa renonde Tupana'ga reaporogita kwahavukahara'ga rekojipei hako. Tupana'ga pyri ga ruvi ga rerekovo. Ga ko Tupanamo tuhē oko. ² Vyva apoa renonde akoja'ga reko'i Tupana'ga pavēi gakwahavukahara'ga. ³ Ga pe Tupana'ga oapopavuka mbatera. Ojipe'ga pe rūi Tupana'ga oapouka. Okwahavukahara'ga pe jate ga oapouka mbatera hako. ⁴ Tupana'ga kwahavukahara'ga tuhē oko po rimba'e. A'ero ga jara'ga mongopavi ga monguva. Ga vvyakotyve'ga mongoi. A'ero ga Tupana'ga kwahavukari ga pe no. Arimo nhande tihepia katu mbatera kwahavaḡwama mytu'ēro ḡwaramo. Na ja ga imomytu'ēi vvyakotyve'ga akaḡi pe tokwaha ti ga Tupana'ga javo.

⁵ Ypytunarupive'ga ndokwahavi hepiage'yma ḡwaramo. Ypytunarupive'ga'jave'ga – ga ndokwahavi Tupana'ga okote'varuhuavo – ga pe ga Tupana'ga mombe'umbe'ui no tokwaha ti ga ga javo. Ga omombi pota Tupana'ga kwahavaḡwama novīa. Ndopigi reki. A'ereki Tupana'ga mombe'ua ikwahy ve ojipe'ga ndehe ga kwahavuka ga pe.

⁶ Nahā ko ahe ikwehe. Ahe ve ga ei João Batista. Tupana'ga e'i ahe ve:

—Emombe'u ti ga pe jikwahavukahara'ga, ei Tupana'ga ahe ve.

⁷ A'ero João'va'ea ruri ga mombe'gwovo ikwehe.

—Tamombe'u ti ga pe me tapejiko pa ti ga rehe javoji, ei ahe, kiroki ga Tupana'ga kwahavuka nhande ve, ei João'va'ea ikwehe.

⁸ Ahe ko imomytu'ēhara'ga rūi.

—Akoja'ga mombe'gwovo reki ji ruri, ei ahe, kiroki ga omomytu'ē Tupana'ga kwahavuka nhande ve, ei João'va'ea ikwehe.

⁹ Gaha ko imomytu'ēharetero. A'ero ga ruri imomytu'embava vvyakotyve'ga akaḡi pe tokwaha pa ti ga Tupana'ga javo.

¹⁰ Vyva koty ga ruvi ikwehe. A'ea tuhē Tupana'ga oapouka ga pe hako vvyakotyve'ga ndeheve. Vvyakotyve'ga ki a'e te ndogweroviari ga. ¹¹ Ogwyri pe ga ruri ikwehe gwe'yja'ga pyri judeus'ga pyri. Ga ki a'e te ndokoi ga rehe.

¹² Kiroki ga oko reki ga rehe – ga pe ga ei a'ero: “Pejiko pe ji rehe,” ei ga. “Kiro ji pe mongoi Tupana'ga ra'yramo a'ero,” ei ga ga pe.

¹³ Vvyakotyve'ga ko na ta'y. Akwaimbae'ga ta'y pota ḡwembireko'ga nderekovo. Aerē ḡanda'yra'ga ari ga hugwi a'ero. Na rūi reki ga nhande mongoi Tupana'ga ra'yramo. Nhande xajiko Tupana'ga kwahavukahara'ga rehe. A'ero Tupana'ga ei nhande ve: “Jira'yramo ko pe ndekoi kiro pejikoga ḡwaramo ga rehe,” ei Tupana'ga.

¹⁴ Tupana'ga kwahavukahara'ga onhimongouka vvyakotyva'ero a'ero ikwehe Jesus Cristo'ga. Igwete ga ruvi orepyteri pe ikwehe. Ga nhande arō hete imombyryva nhande ve. Ga okwahavuka katu Tupana'ga nhande ve no. A'ereki ga jate ko Tupana'ga ra'yretero. Igwete ore nhimombaragwahavi garuvihavuhuhetea rehe garuva'ga ruvihavuhuhetea rehe.

¹⁵ João Batistava'ea omombe'umbe'u ga ikwehe. Ahe e'iahy ga pe ikwehe:

—Gaha ji amombe'u pe me oji'i, ei ahe. “Aerē po ti ga ruri pe nderekovo nehē,” a'e ji oji'i, ei ahe. “Ga huvihavuhuhetero. Ji ki a'e te ako tehe reki. Jypya vehevi ji rekoe'ymame ga okoe'ymi,” a'e ji pe me oji'i, ei João'va'ea ikwehe.

¹⁶ Ga pyry hete tuhẽ nhande aromo. A'ero nhande ve nhaporemo ga imombyryvi jipi. Igwaigwavete ga imombyryva'ja'javi nhande ve. ¹⁷ Moisésva'ea pe Tupana'ga ombuhuruka onhi'i'ga hako tohendu katu ti ġa javo. Jesus Cristo'ga pe ki a'e te Tupana'ga nhande arõheteuka.

—Emombyry ti ġa pe, ei Tupana'ga ga pe. Ji kwahavuka katu ti ġa pe no, ei ga Jesus Cristo'ga pe.

Na tuhẽ Jesus Cristo'ga rekoi a'ero. ¹⁸ Yvyakotyve'ġa ndohepiagangavi Tupana'ga. Gara'yra'ga jate – ga tehe ko Tupana'ga ra'yretero – gaha jate koi ojikoty'a Tupana'ga pavẽi. Gaha okwahakatuuka Tupana'ga nhande ve a'ero.

João Batistava'ea onhimombe'u

¹⁹⁻²⁸ Igwete judeus'ġa nduvihava'ġa ġa mbuhurukari ojipyri mbatera kwava'ẽhara'ġa – ġa okwava'ẽ mbatera Tupana'ga pe jipi. Igwete ġa ei ġa pe ġapokohara'ġa pe no levitas'ġa pe. Ga pe – ġa ko fariseus'ġa – ġa pe judeus'ġa nduvihava'ġa ei:

—Peho ti João Batista'ga pyri tonhimombe'u ti ga pe me nehẽ, ei ġa ġa pe.

A'ero ġa hoi cidade de Jerusalém hugwi ogwovo João Batistava'ea pyri – perope ahe ġa mobatiza paranahũa aherovai Jordão aherovai. Cidade de Betânia ira'agwe te jugwi. Pevo ġa hoi javo Joãova'ea pe.

—Mome ahe nde? ei ġa ahe ve. Enhimombe'u ti ore ve torokwaha ti nde, ei ġa.

Ahe ni'mbei ġa pe a'ero. Onhimombe'u katu ahe ġa pe tajikwaha ti ġa javo.

—Ji ko ga rũi – kiroki ga pe Tupana'ga e'i: “Amondo po ti ga yvyakotyve'ġa pyri ġanduvihavuhetero nehẽ Cristo'ga,” ei ga. Ji ko ga rũi, ei ahe.

—Marã naerũ? ei ġa ahe ve. Nde po Eliasva'ea ekwerava ejyvyva hugwi? ei ġa.

—Ji ko ahe rũi, ei ahe.

—Nde ereko Tupana'ga nhi'i'ga mombe'uharamo a'ero – kiroki ga Moisésva'ea omombe'u hako uhu ti ga javo hako? ei ġa ahe ve.

—A'ea rũi ko ji, ei ahe.

—Mome ahe nde naerũ? Enhimombe'u ti ore ve toromombe'u ti ġa pe – kiroki ġa ore mbuhu nde pyri, ei ġa. Marã ti nde nhimombe'ui ore ve nehẽ? ei ġa ahe ve.

—Pehendu ti nhinhi'i'ga a'ero, ei ahe. Tupana'ga nhi'i'ga mombe'uharava'ea Isaíasva'ea omombe'u nhoġwenonde ojipe'ga rembi'eagwama hako, ei Joãova'ea. Nahã Isaíasva'ea ei hako:

“Ojipe'ga nhi'i'ga po ti hahyahi

ga erame ġa mbo'eavo ongae'yi me nehẽ,” ei ahe.

“E'i po ti ga ġa pe:

‘Pemboavujikwe ti pehea imbohupikatuavo huvihava'ga pe

tuhu ti ga nhande pyri javo,’ e po ti ga,” ei Isaíasva'ea hako, ei ahe.

Jihi ko a'ea, ei Joãova'ea onhimombe'gwovo ġa pe. A'eahy ji javo ojipe'ġa pe:

“Penhimboavujikwe ti pejipohia pejikote'varuhua hugwi tuhu ti nhandepo-jykaharete'ga nhande pyri javo,” a'e ji, ei Joãova'ea onhimombe'gwovo ġa pe.

A'ero ġa ei ahe ve:

—Marã a'ero? Nahã nde ei ore ve: “Ji ko Cristo'ga rũi Tupana'ga remimbuhurukara'ga rũi,” ere ko nde, ei ġa. “Eliasva'ea rũi ko ji no,” ere ko nde, ei ġa. “Ji ko akoja'ga rũi Tupana'ga nhi'i'ga mombe'uhara'ga rũi,” ere ko nde ore ve, ei ġa. Maranuhũrame nde okoteheva'ero ġa mobatizai naerũ? ei ġa Joãova'ea pe.

—Jihi amobatiza ġa yhya pyvõ jipi, ei ahe. Pepyteri pe ojipe'ga ami okovo. Emo pe ndapekwahavi ga, ei ahe ġa pe. Gaha po ti oko pe pyri

huvihavuhetero nehë, ei ahe. Huvihavuhu hete tuhë ga, ei ahe. Ji ki a' te okoteheva'ea, ei Joãova'ea ġa pe.

Nhanderekote'varuhua mombohara'ga

²⁹ Ko'emame Joãova'ea Jesus'ga repiagi ga rurame ojipyri. A'ero ahe ei jara'ġa pe:

—Pehepia ga! ei ahe. Pevo ga rekoi – kiroki ga cordeiro ja, ei ahe. Ikwava'ẽhara'ġa ojuka cordeiros jipi Tupana'ga ti tomombo nhanderekote'varuhua a'ero javo, ei ahe. Cordeiro ja po ti ga manoi nehë no. A'ereki Tupana'ga ga mbuhuruka nhande pyri tomano ti ga imombo yvyakotyve'ġa ndekote'varuhua javo, ei Joãova'ea ġa pe. ³⁰ Amombe'u ji ga pe me oji'i cordeiro'jave'ga, ei ahe. “Pe pyri po ti ga rekoi jihoheva'ero. A'ereki jypya vehevi ji rekoeymame ga okoe'ymi po rimba'e,” a'e ji pe me oji'i, ei ahe Jesus'ga mombe'gwovo ġa pe.

³¹ —Ymya ji ei: “Ma'ġa po ti Tupana'ga ombuhuruka nhande pyri nehë tomombo ti ga ġandekote'varuhua javo?” ei ahe. Kiroġwe ji ga kwahavi. A'ero ji ga kwahavukari jire'yja'ġa pe israelitas'ġa pe. Nurã ji ruri pe mobatizavo yhya pyvõ tapekwaha ti ga javo, ei Joãova'ea ġa pe.

³²⁻³³ Igwete Joãova'ea Jesus'ga mombe'ukatui ġa pe:

—Ndakwahavi ypy ji ga ma'ġa po ti Tupana'ga ombuhuruka javo, ei ahe. Emo Tupana'ga – gaha ji mbuhuruka ġa mobatizauka yhya pyvõ – ga e'i ji ve: “Erehepia po ti nde jira'uva rura ga pyri nehë. Ojy po ti jira'uva opytavo ga pyri nehë,” ei Tupana'ga ji ve, ei ahe. “Gaha po ti aerë pe pojykauka jira'uva pe nehë a'ea ti tapemongo Jesus'gareheva'ea javo,” ei Tupana'ga ji ve, ei ahe. Ahepia tuhë ji Tupana'ga ra'uva rura a'ero oji'i, ei ahe. Inambua ja koi ijyvi yvaga hugwi opytavo ga pyri oji'i. ³⁴ Ahepia tuhë ko ji oji'i, a'e ji, ei ahe. Nurã ji ei pe me: Akoja'ga tuhë koi Tupana'ga ra'yra'ga, ei Joãova'ea.

Jesus'ga remimbo'eypyharava'ea

³⁵ Ko'emame Joãova'ea rekoa'javi onhi'iġa mokonha'ġa pavëi ġwemimbo'ehara'ġa pavëi o'ama. ³⁶ Igwete ahe hepiagi Jesus'ga kwava.

—Pevo ga hoi cordeiro'jave'ga! ei Joãova'ea ga mombe'gwovo ġa pe. Cordeiro ja po ti ga manoi nehë. A'ereki Tupana'ga ombuhuruka ga nhande pyri tomano ti ga ġandekote'varuhua imombo javo, ei ahe.

³⁷⁻⁴⁰ Joãova'ea remimbo'ehara'ġa ġwendu memei ahenhi'iġa André'ġa. A'ero ġa hoi Jesus'ga reviri. Igwete Jesus'ga jirovagi ġa ndepiaga gweviri.

—Gara? ei ga.

—Mome nde ruvi? ei ġa ga pe.

—He pejijo hepiaga, ei ga ġa pe.

A'ero ġa hoi ga rupi garuhava repiaga. Ka'aru quatro horas rupi ġa hoi. Igwete ġa nhomonhi'inhi'iġi upa kwara hoa rupi. ⁴¹ Kiro André'ga hoi na'ẽ oirũ'ga pyri Simão Pedro'ga pyri.

—Orohepia ore Messias'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga, ei ga Simão'ga pe. (Cristo'ga pe judeus'ga e'i Messias.)

⁴² A'ero André'ga Simão'ga reruri Jesus'ga pyri. Simão'ga repiagame Jesus'ga ei ga pe:

—Ndehe ko Simão João'ga ra'yra, ei Jesus'ga ga pe. Cefas po ti nderera nehë, ei ga Simão'ga pe. (Cefas'ga pe judeus'ga e'i Pedro. A'ea ko Ita.)

Jesus'ga ombuhuruka ahe ojiheva'ero

⁴³ Ko'emame Jesus'ga ei:

—Taho ti Galiléiapeve'ġa gwyri pe.

Oho na'ẽ ga Filipe'ga pyri.

—Herejo ji rupi nhiremimbo'eharamo, ei ga Filipe'ga pe.

⁴⁴ Filipe'ga ko cidade de Betsaidapeve'ga – perope André'ga u Pedro'ga pavêi. ⁴⁵ Aerê Filipe'ga hoi Natanael'ga pyri javo.

—Orohepia ore ga – kiroki ga Moisésva'ea omombe'u ikwatijarame gwemimbo'eagwera hako, ei Filipe'ga ga pe. Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea okwatija ga no ga mombe'gwovo hako, ei ga. Ga tuhê ore orohepia. Ga ko Jesus'ga Joséva'ea ra'yra'ga. Cidade de Nazaré pe ga ruvi, ei ga Natanael'ga pe.

⁴⁶ —Nazaré! ei Natanael'ga. Imombyryva'ea nduri tuhê pea hugwi, ei ga ga pe.

—Herejo xaho ji rupi a'ero terehepia ti ga, ei Filipe'ga ga pe.

⁴⁷ Natanael'ga rurame Jesus'ga ga repiagi.

—Kiro ki ga u israelitapyryvamo, ei Jesus'ga ga mombe'gwovo. Ga ni'mbeangavi jipi ojipe'ga moandyje'yma, ei ga Natanael'ga mombe'gwovo.

⁴⁸ —Marã nde ikwahavi jireaporoğita naerũ? ei Natanael'ga ga pe.

A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Irupe ko nde rekoï oji'i novã, ei ga. Filipe'ga ea renonde nde ve ji orohepia reki. Figueira ağı pe nde reni, ei Jesus'ga ga pe.

⁴⁹ —Jesus, ei Natanael'ga. Tupana'ga ra'yra tuhê ko nde! ei ga. Nde ko israelitas'ga nduvihavuhuhetea tuhê! ei ga Jesus'ga pe.

⁵⁰ Igwete Jesus'ga ei ga pe a'ero:

—A'e ko ji nde ve ko: “Orohepia ko ji nde rename figueira ağı pe.” A'ero nde jikogi ji rehe, ei Jesus'ga ga pe. Aerê po ti ji koji'iheteva'ea japoï nehê ahemonhimomby'aheteva'ea nehê. A'ea po ti nde erehepia nehê no, ei ga Natanael'ga pe.

⁵¹ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Tamombe'u katu tuhê kiro pe me, ei ga. Tamombe'u ti jijihe'ara Tupana'ga rehe, ei ga. A'ea'java'ea ko nahã a'ero. Pehepia po ti pe yvaga rovapytymba'vogipyra, ei ga. Pehepia po ti pe Tupana'gapyrive'ga jupiyupira gajivyjivya ji pyri nehê no, ei ga. Nahã ko ji ajihe'a Tupana'ga rehe nhiremimbuhurukara'ga rehe, ei Jesus'ga. Oronhomonhi'inhi'ige'yami ore orojogwerekokatuavo ga pavêi. Nahã po ti pe me nehê no, ei Jesus'ga ga pe.

2

Jesus'ga ombote yhya vinhoramo

¹⁻² Mokõï Jesus'ga kiri ogwovo toryvi pe cidade de Caná pe – perope Galiléiapeve'ga gwyri pe. A'ereki ga Jesus'ga mondouka ganembirekohava repiagauka. Ga Jesus'ga remimbo'ehara'ga mondouka no. Igwete Jesus'ga hoi hepiaga toryva. Jesus'ga yembora pevo oko ga pyri no. Toryva apopave'ymame momina ga hugwi vinho. ³ A'ero Jesus'ga yembora ei Jesus'ga pe:

—Momina kiro vinho ga hugwi, ei ahe Jesus'ga pe.

⁴ —Maraname nde ei ji ve kiro a'ea rehe? ei ga ahe ve. A'ereki ndohoi ve hepiukara apiavo. Agwamo rui po ti ji hepiukapavi Tupana'ga popoakara ga pe nehê, ei ga o'yembora pe.

⁵ Igwete ahe ei ga pe – kiroki ga opoko toryva repiakatuhara'ga – ga pe ahe ei:

—Jira'yra'ga erame pe me penhi'ipo'ru ti ga, ei ahe ga pe.

⁶ Pevo gwereko yhya ryrua ita apopyra. A'ereki judeus'ga nane'yami ojipyhepyhei. Oheohei ga mbatera jipi no nahã nhande nhimombyryvi Tupana'ga pe javo. Nurã gwereko pevo mbohapyrete seis yhya ryrua.

Inainani gwereko he'yjuhu cem litros gwerevi ipype tynahemame. ⁷ Igwete Jesus'ga ei hepiakatuhara'ga pokohara'ga pe a'ero:

—Peheka'voka'vo ti yhya ipype. Pemotynahē hete ti imohina, ei ga.

A'ero ga imotynahenahēhetei inoḡa hyrua pype. ⁸ Igwete ga ei ḡa pe:

—Pejara ti kiro yhya herogwovo toryva repiakatuhara'ga pe, ei ga ḡa pe.

A'ero ga herohoi yhya ga pe to'u ti ga hepiaga javo. ⁹ Yhya rūi reki ga i'urame. Vinho reki yhya mbotepyra ga i'ui hepiaga. Ndokwahavi ga yhya mbotea vinhoramo. Gapokohara'ga ki a'e te okwaha hete Jesus'ga remimbotea. Igwete ga i'ui hepiaga. A'ero ga hambirekove'ga mbuhurukari ojipyri javo ga pe.

¹⁰ —Nde ko ore atyvi, ei ga hambirekove'ga pe. Ore oromondo ypy vinho heheva'ea toryvarupive'ga pe, ei ga. Kirē ḡa i'uheterame ore imondoi ndaheiva'ea ḡa pe. A'ereki i'uheterame ḡa nonhimombaragwahavi ndaheiva'ea rehe. Nde ki a'e te nerembuhuri ypy heheheteva'ea kiroḡwe imbuhua ore ve, ei ga ga pe.

¹¹ Jesus'ga ombote yhya vinhoramo cidade de Caná pe Galiléiapeve'ga gwyri pe ikwehe. A'ea ypy ga oapo ahemonhimomby'ava'ea hepiuka ḡa pe gweaporoḡita Tupanamo. Nurā garemimbo'ehara'ga jikohetei ga rehe.

¹² Aerē Jesus'ga hoi cidade de Cafarnaum me. Ga'yembora oho gairũ'ḡa pavēi. Garemimbo'ehara'ga oho ḡa ndupi no. Pevo ḡa pytaahi'vi upa.

Jesus'ga omo'emba ahe ahejatykahavuhua hugwi

(Mateus 21.12-13; Marcos 11.15-17; Lucas 19.45-46)

¹³ Aerē Jesus'ga hoi cidade de Jerusalém me. A'ereki judeus'ga toryva gwereko ḡwerī. Páscoa ei ḡa akoja pe. A'ea rupie'ymi judeus'ga japyakai uragwera rehe Egitopeve'ga gwyrā hugwi. ¹⁴ Igwete Jesus'ga hoi judeus'ga jatykahavuhua rokari pe ḡa ndepiaga. Pevo ḡa ndekoi ima'ema'eamo mbat-epyriva itambere'ia pyhyga ḡa hugwi. Yuranuhūa bois ḡa ima'ema'ēi ovelhas. Inambu'ia ḡa ima'ema'ēi upa. Mesa pyri jara'ga neḡaneni hajiheve'ga itambere'ia ipyhypyhyga judeus'ga itambere'ia ikwepykwepyga imondovo ḡa pe. ¹⁵ Ga ndepiagame Jesus'ga japoī yhypohama ḡa nupanupamo ipyvō ḡa mo'embava ḡa mondovo ojatykahavuhua rokara hugwi. Ovelhas ga imo'emo'ēi, bois ga imo'emo'ēi imonhamonhana imondovo. Ombojirejire ga itambere'ia kwepykara'ga mesa heka'voka'vogauka ḡaitambere'ia jugwi.

¹⁶ Igwete ga ei ḡa pe – kiroki ḡa oma'ema'ē inambu'ia:

—Peroho ti kia jugwi! a'e te ji, ei ga. Tapema'ema'ēa'javuhui mbatera avo jiruva'ga rongā pe! ei ga ḡa pe.

¹⁷ A'ero garemimbo'ehara'ga ikwahava'javi Tupana'ga rembikwati-jarukara. Igwete ḡa ei ojohupe:

—A'ea pe reki ikwatijara i'ei Cristo'ga nhi'iḡa mombe'gwovo, ei ḡa. Nahā Cristo'ga nhi'iḡa Tupana'ga pe hako:

“Nhi'aḡataruhu ji neronga rehe jipi toko katu ti ḡa ipype javoji,” ei ga.

“Nhi'aḡataruhua ji juka hete,” ei ga, ei ḡa.

Ikwatijara omombe'u jipe Cristo'ga nhi'iḡaḡwama, ei Jesus'ga remimbo'ehara'ga.

¹⁸ Kiro judeus'ga nduvihava'ga nduri javo Jesus'ga pe a'ero.

—Ma'ga nde mbuhurukaruḡa ḡa mo'ēukaraḡwama avo hugwi? ei ḡa. Po Tupana'ga nde mbuhurukari, a'ero po ti nde hepiukari gapopoakara ore ve ahemonhimomby'ava'ea japovo, ei ḡa. A'ero po ti ore nde reroviari nehē Tupana'ga tuhē ga mbuhuruka javo, ei ḡa Jesus'ga pe.

¹⁹ Igwete Jesus'ga ei ḡa pe a'ero:

—Po ti pe imbojypavi aġa Tupana'ga ruhava imbote'varuhuavo nehē, aerē mokōi nhande kirame ti ji imbovyra'javi imohina nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁰ Igwete judeus'ġa nduvihava'ġa ei ga pe:

—Nde ki ere'eteheuhu, ei ġa. He'yjuhuva'ea rupi quarenta e seis anos rupi ġa poravykyvykyi japovo aġa Tupana'ga ryrúa, ei ġa. Marā po nde gwehu kotihī japoa'javuhui imohina mokōi nhande kirame naerū? ei ġa ga pe.

²¹ Gwa'oa pe reki Jesus'ga ei a'ea ko Tupana'ga ruhava javo. ²² Aerē Jesus'ga vyrame omanoa hugwi garemimbo'ehara'ġa ikwahava'javi ga'eagwera. A'ero ġa heroviari ga'eagwera Jesus'ga onhimombe'u katu javo. Igwete ġa heroviari Tupana'ga rembikwatijarukara ahe ve no Jesus'ga ahe omombe'u ga kwatija javo.

Jesus'ga okwaha yvyakotyve'ġa py'a

²³ Toryva rupi Páscoa rupi Jesus'ga rekoi cidade de Jerusalém me a'ero. Igwete ga hepiukari Tupana'ga popoakara ġa pe ahemonhimomby'ava'ea japovo. Nurā ġa jikojikogi ga rehe onhimongyavo. ²⁴ Jesus'ga ki a'e te ndojikogi ġa ndehe a. A'ereki ga okwahapavipe yvyakotyve'ġa py'a. ²⁵ Ga nde'i ojipe'ġa pe: “Marā ġandeaporoġita?” A'ea ga nde'i. A'ereki ga okwahapavipe ġa a.

3

Nicodemosva'ea uhu Jesus'ga pyri

¹⁻² Aerē Nicodemos'ga ruri Jesus'ga pyri ypytunimo. Ga ko judeus'ġa moġitahara'ga fariseu'ga. Aerē ga ruri Jesus'ga pyri xanhomonhi'ī ti javo.

—“Gaha ko nhanembo'ehara,” oro'e ore nde ve, ei ga Jesus'ga pe. “A'ereki Tupana'ga ga mbuhuruka nhande pyri tombo'e ti ga ġa javo,” oro'e ore nde ve, ei ga. Tupana'ga opokogame jate ġa hepiukari Tupana'ga popoakara nde ja ahemonhimomby'ava'ea japovo, ei ga ga pe. Nurā ore ei: “Tupana'ga ombuhuruka ga rerekovo,” oro'e ore, ei Nicodemos'ga ga pe.

³ Igwete Jesus'ga ei ga pe a'ero:

—Tamombe'u katu tuhē kiro nde ve, ei ga. Kiroki ġa ojihuva'ja – ġa pe jate po ti Tupana'ga ei: “Jihi ko ġanduvihavuhetero,” ei Jesus'ga ga pe.

⁴ Igwete Nicodemos'ga ei a'ero:

—Marā po jyvua'kave'ġa jihuvi naerū? ei ga. Maranuhū po ġa kia'javi oy'ġa yvyteri pe o'ara'java naerū? ei ga Jesus'ga pe.

⁵ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Tamombe'u katu tuhē nde ve. Penhimobatizauka po pe yhya pyvō imomboruka pejikote'varuhua pejihugwi hamo, ei ga. Tupana'ga ra'uva po pe mboheaporoġita pyahu hamo no, ei ga. Nane'ymame po ti Tupana'ga ndokoi penduvihavuhetero nehē penhimobatizaukare'ymame yhya pyvō gara'uva pe mboheaporoġitapyahue'ymame nehē no, ei Jesus'ga ga pe. ⁶ Nhaney'ġa nhande mbojihuvame nhande mbo'a, nhandera'o nhande a'ero yvyakotyva'ero, ei ga. Tupana'ga ra'uva nhande mboheaporoġitapyahurame jate nhande reaporoġitapyahuro a'ero, ei Jesus'ga ga pe. ⁷ Terenhimomby'auhui ti nhiremimombe'uagwera rehe ji erame nde ve: “Pejihuva'ja ti.” Nahā ti pe ndeaporoġitapyahuro nehē. Erovia ti nhinhi'ġa, ei ga Nicodemos'ga pe. ⁸ Nahā ko yvytua, ei ga. Gwemimbotarimo uhu okookovo. Pehendu pe tura novīa. Emo pe ndapekwahavi ma hugwi te turi javo. “Mome po ti ihoi nehē?” pe'ji pe no, ei ga. A'ea javijitehe ko Tupana'ga ra'uva ahe mboheaporoġitapyahurame, ei ga. Gwemimbotarimo gara'uva rekorekoi. Emo pe ndapekwahavi marā javo. “Ma'ġa po ti gara'uva ġa mboheaporoġitapyahu kiro nehē?” pe'ji pe, ei Jesus'ga ga pe.

⁹ —Maranuhũ nanongara? ei Nicodemos'ga. Ndakwahavi ji a'ea, ei ga ga pe.

¹⁰ —Ndehe ko israelitas'ga mbo'ehara novĩa. Nde nderekwahavi a'ea naerũ? ei ga Nicodemos'ga pe. ¹¹ Tamombe'u katu tuhẽ nde ve, ei ga. Oromombe'u ore pe me orerembikwahavipyra. Orerembiepiagipyra ore oromombe'u pe me novĩa. Emo pe ndaperoviarihu oreremimombe'uagwera, ei Jesus'ga ga pe. ¹² Yvyakotyva'ea ji amombe'u pe me. Emo pe ndaperoviari, ei ga. Ndaperoviari kaitu po ti pe nhinhi'igã nehẽ ji imombe'urame yvagipeva'ea pe me nehẽ, ei ga Nicodemos'ga pe. ¹³ Ndajupihavi yvagi pe ikwahava mbatera ojyva imombe'gwovo, ei ga. Jihi jate reki ajy pea hugwi imombe'gwovo a'itituhẽva'ea pe me. A'ereki Tupana'ga ji mbuhuruka kokoty, ei Jesus'ga imombe'gwovo Nicodemos'ga pe.

¹⁴ Igwete Jesus'ga Moisésva'ea mombe'ui no. A'ereki ymya Tupana'ga e'i Moisésva'ea pe hako:

“Eapouka ti mboja ra'angava imbovyva yva rehe imo'ama,” ei ga ahe ve hako. Ongae'ỹi me ahe imbovyri ha'angava imohina a'ero tohepia ti mboja rembihu'upyra'ga javo. Kiroki ahe ojavavu hepiaga imohinipyra – oka'ẽ ahe hugwi. Nomanoi ahe a'ero. Aerẽ Tupana'ga ei: “Moisésva'ea ombovyruka mboja ra'angava yva rehe hako,” ei ga. “Na jitehe po ti gã ga mbovyri yva rehe no. A'ero po ti gã ga jukai nehẽ,” ei Tupana'ga gwa'yra'ga mombe'gwovo hako.

¹⁵ Nahã Tupana'ga ga momanoukari toko pyahu ti gã javo – kiroki gã ojiko ga rehe. Aerẽ po ti gã ndekoi Tupana'ga pyri yvagi pe nehẽ no. ¹⁶ A'ereki Tupana'ga oarõ hete yvyakotyve'ga. A'ero ga gwa'yra'ga mbuhuri yvyakotyve'ga pyri ikwehe. Gara'yra'ga ko ojipeji hete ko ga rekoi ga pe. Emo Tupana'ga ga mbuhuri nhande pyri ga momanomouka nhande repyga toho ti gã yvagi pe nehẽ javo. Nurã nhandejikogame Tupana'ga ra'yra'ga rehe po ti nhande rekoi Tupana'ga pyri avuirama nehẽ. Ndiahoi po ti nhande hahyva'ea ruvihava pype a'ero nehẽ nhanemanorame nehẽ. ¹⁷ Gwa'yra'ga mbuhurame nhande koty Tupana'ga nde'i ga pe: “Eho ti gã pyri peko te'varuhu pe javo gã pe.” Tupana'ga nde'i a'ea gwa'yra'ga mbuhurukarame nhande koty. A'ereki ga gwa'yra'ga mbuhuruka avo togweru po ti ga gã ji pyri nehẽ javo.

¹⁸ Ga jikogame gara'yra'ga rehe Tupana'ga nde'ia'javi gã pe: “Peko te'varuhu pe.” Ga jikoge'ymame Tupana'ga e'i jipe a'ea gã pe. Oko te'varuhu tuhẽ nanongara'ga. A'ereki gã ndojikogi Tupana'ga ra'yra'ga rehe – ga ojipeji oko gara'yretero.

¹⁹ Nahã a'ero. Mytu'ẽrame nhande ve nhande hepiagi mbatera ikwahava. A'ea'java'ea pe Cristo'ga ei a'ero urame yvya koty. “Tamomytu'ẽ ti gã pe, ei ga. A'ero po ti gã Tupana'ga kwahavi okovo katu nehẽ,” ei ga novĩa. Emo gã ndokwahapotari Tupana'ga. A'ereki gã okote'varuhue'yimi. Oko hete gã okote'varuhua rehe jate a'ero – a'ea ypytuna ja ndokwahavukari gã pe. Nurã ko Tupana'ga eağwama gã pe. ²⁰ Okote'varuhurame gã ndekoi ga rehe – kiroki ga omomytu'ẽ ahe ve Cristo'ga. Ga ndokopotari tuhẽ ga pavẽi. A'ereki gã e'i ojive: “Po ti ji rekoi Cristo'ga pavẽi, a'ero po ti ga imboukwahavi jirekote'varuhua nehẽ,” ei gã ojive.

²¹ Jararamo ki gã a'e te oko Tupana'ga reaporoğita rupi okovo katu. Nanongara'ga oko pota tuhẽ Cristo'ga pavẽi – gaha okwahapavuka ahe ve. A'ereki gã e'i: “Ji rekorame Cristo'ga pavẽi po ti ojipe'ga ikwahavi jirekokatua nehẽ. A'ero po ti gã ei ji mombe'gwovo: ‘Tupana'ga ga poko ga mongovo gwemimbotarimova'ea rehe,’ e po ti gã ji mombe'gwovo a'ero nehẽ,” ei gã. Nanongara Jesus'ga imombe'umbe'ui Nicodemos'ga pe ikwehe.

João Batista'ea omombe'ua'ja Jesus'ga

²² Aerẽ Jesus'ga hoi Judéiapeve'ãga gwyri pe ġwemimbo'ehara'ãga pavẽi. Igwete Jesus'ga pytaahi'vi pevove'ãga pavẽi ġa mobatizatizavo. ²³ A'ea rupi João Batista'ea rekoi ojipe'ãga mobatizavo cidade de Enom me – a'ea ojopyri u cidade de Salim pavẽi. A'ereki gwereko hete yhya pevo. Igwete pevove'ãga hoġahoi ahe pyri a'ero onhimobatizavouka ahe ve. ²⁴ A'ereki a'ea rupi soldados'ãga nomongiukari ve João'ea cadeia pype.

²⁵ Aerẽ jararamo João'ea remimbo'ehara'ãga nhi'iġayvari ojipe'ga pavẽi judeu'ga pavẽi.

—João'ga ġa mobatizaramo pyry hete okwahyro ġa ndehe, ei aheremimbo'ehara'ãga ga pe.

A'ero judeu'ga ei ġa pe:

—A'ea hohe te ikwahyro ġa ndehe Jesus'ga ġa mobatizaramo, ei ga ġa pe.

²⁶ Nurã João'ea remimbo'ehara'ãga hoi ahe pyri javo ahe ve.

—Akoja'ga, ei ġa, kiroki ga oko nde pyri paranauhãa aherovai Jordão aherovai – kiroki ga nde eremombe'u ore ve oji'i, ei ġa, kiro ga ġa mobatizauhui no. Ohopavuhu reki ġa ga pyri a'ero, ei ġa imombe'gwovo ahe ve novã.

²⁷ Igwete João'ea ei ġa pe a'ero:

—Pyry hete reki ji ve ġa hopavame ga pyri, ei ahe. Tupana'ga jate ombopopoakaramo ahe popoakaramo a'ero okovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe, ei ahe. Nurã ġa hopavi ga pyri. A'ea ko pyry hete ji ve, ei ahe ġa pe. ²⁸ Pehe tuhẽ pehenduhinhi'iġagwera oji'i, ei ahe. A'ereki ji a'ea katu nhinhimombe'gwovo pe me oji'i. “Ji ko Cristo'ga rũi nhanderekote'varuhua mombohara'ga rũi,” a'ea ko ji pe me oji'i, ei ahe. Ga renonde Tupana'ga ji mbuhurukari, ei João'ea ġa pe.

²⁹—Nahã ġa nembirekorame jipi, ei João'ea. Hẽapotahara'ga tuhẽ gwereko hẽa, ei ahe. Gairũ'ga reki hẽapotahara'ga pokogi ġanembirekoagwama. A'ero ga roryvamo hẽapotahara'ga nhi'iġa renduva hẽa rerekoa mombe'urame, ei ahe ġa pe. Hẽapotahara'ga irũ'ga ja ko ji, a'ea ji pe me. A'ereki ji Jesus'ga poko. A'ero ji roryhetero ġa hopavame Jesus'ga pyri ga rerekovo, ei ahe ġa pe. ³⁰ A'ea ko pyry a'ero, ei ahe. Igwaigwavete po ti ga rekoi tuhẽ huvihavuhetero nehẽ. Ji ki a'ea te igwaigwavete ji rekotehei tuhẽ nehẽ, ei João'ea ġwemimbo'ehara'ãga pe.

Tupana'ga ombuhu Jesus'ga yvaga hugwi

³¹ Yvateahugwive'ga ko huvihavuhetero oko yvyakotyve'ãga hohe. Yvyakotyve'ãga yvyakotyva'ea rehe jate ġa ndekoi. A'ea rehe jate ġa nhi'iġi no. Yvagahugwive'ga ko huvihavuhetero tuhẽ oko ġa hohe pa.

³² Ga omombe'u ġwembiepiagipyra ġwemienduvipyra reheve. Ga ki a'ea te ndogweroviarihu ganhi'iġa. ³³ Kiroki ġa gwerovia ganhi'iġa – ġa e'i a'ero: “A'itituhẽva'ea tuhẽ Tupana'ga nhi'iġa,” ei ġa. ³⁴ A'ereki Tupana'ga remimbuhurukara'ga omombe'u katu Tupana'ga nhi'iġa. A'ereki Tupana'ga omondo gwa'uva ga pyri a'ea ti tokwahavuka pa ga pe javo. Nurã ga omombe'u katu Tupana'ga nhi'iġa. ³⁵ Tupana'ga oarõ hete gwa'yra'ga. A'ero ga ga mbopopoakarukari togwerekono pa ti ga ġwemimbotarimo. ³⁶ Kiroki ġa ojiko Tupana'ga ra'yra'ga rehe hendukatuavo ganhi'iġa – ġa ndeaporoġitapyahuro a'ero aerẽ okovo Tupana'ga pyri nehẽ. Kiroki ġa nohendukatui ganhi'iġa ojikoge'yma ga rehe – ġa po ti ndohoi yvagi pe upa Tupana'ga pyri nehẽ. Ga e'i ġa pe jipi peko te'varuhu pe javo.

4

Samariapeva'ea

¹ Aerē Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa nderohoi Judéiapeve'ġa gwyrā hugwi. A'ereki ga okwaha ojipe'ġa nhi'iġa fariseus'ġa pe. A'ereki ġa e'ihu fariseus'ġa pe:

—João'ga omongo ojipe'ġa ojiheva'ero ġa mobatizavo, ei ġa. João'gareheve'ġa hohe'i tehe reki Jesus'gareheve'ġa nde'yjuhuro – kiroki ġa Jesus'ga omobatizauhu, e'ihu ġa ġa momba'gwovo fariseus'ġa pe.

² Jesus'ga nomobatizai reki ġa. Ga omobatizauka ġa ġwemimbo'ehara'ġa pe. ³ Ganhi'iġa ikwahavame Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa nderohoi Judéiapeve'ġa gwyrā hugwi a'ero.

—Xajivy ti Galiléiapeve'ġa gwyrā pe a'ero, ei ga.

⁴ Ga horame Jesus'ga ei:

—Samariapeve'ġa gwyrā rupi po ti nhande hona'ēi nehē hamo, ei ga ġa pe.

⁵ Aerē ġa nduri cidade de Sicar pe a'ero Samariapeve'ġa gwyrā pe. Ira'agwe u Jacóva'ea koagwera hugwi. Jacóva'ea omondo a'ea gwa'yrava'ea pe Joséva'ea pe hako. ⁶ Jacóva'ea apoagwera ykwara pevo u no. Ahaji katu ġa nduri. Igwete Jesus'ga apygi oina ykwara pyri. A'ereki ga ipykane'ō.

⁷⁻⁸ Igwete garemimbo'ehara'ġa hoi cidade pe mbatera pyhyga. Nanime Samariapevehēa ruri yhya ti tajara javo. Igwete Jesus'ga ei hēa pe:

—Embuhu ji ve ya tay'u, ei ga hēa pe.

⁹—Garamo judeuramo nde euhui ji ve embuhu yhya javo ji ve? Ji ki a'e te Samariapeva'ea, ei hēa ga pe. (A'ereki judeus'ġa ndojihe'ari Samariapeve'ġa ndehe ġa arōe'yma.)

¹⁰ A'ero Jesus'ga ei hēa pe:

—A'e ji nde ve: “Embuhu ji ve ya.” Emo nde ndajikwahavi, ei ga. Nde nderekwahavi Tupana'ga remimbuhutehea no, ei ga hēa pe. Po nde ikwahavi hamo a'ero po nde ei ji ve embuhu ji ve akoja javo hamo, ei ga. A'ero po ji imondoi yhya ahemongohara nde ve hamo, ei ga hēa pe.

¹¹ A'ero hēa ei ga pe:

—Ndererekoi reki nde ijarahava, ei hēa. Irupehu yhya reni ykwara pype. Ma hugwi nde herekoi yhya a'ero ahemongohara? ei hēa ga pe. ¹² Nhaneramonhava'ea Jacóva'ea gweja aġa imohina nhandeygwavamo hako, ei hēa. Ahe tuhē oy'u avova'ea pyvō gwa'yrava'ea pavēi hako. Gwenymbava yuranuhūa ahe omboy'u ipyvō no, ei hēa. “Ji ko koji'i tehe jiruvihavuhu nhaneramonhava'ea hohe'i tehe,” ere po nde ji ve naerū? ei hēa ga pe.

¹³ Igwete Jesus'ga ei hēa pe:

—Aġa pyvō oy'urē po ti ġa ygweja'javamo nehē, ei ga. ¹⁴ Nhiremimondoa herekorame po ti ġa ndiygweja'javi nehē. Nhiremimondoa po ti ikwahy hete ġa ndehe nehē okookovo ġayvyteri pe nehē, ei ga. A'ea po ti ġa mboheaporogitapyahui nehē, ei ga. A'ero po ti ġa mongoi avuirama Tupana'ga pyri nehē no, ei Jesus'ga hēa pe.

¹⁵—Embuhu ji ve nanongara yhya a'ero tajiyygweja'javyme ti a'ero nehē, ei hēa ga pe. A'ero po ti ji ndajora'javi avo ijara jipi nehē, ei hēa ga pe.

¹⁶—Eho ti enhimbireko'ga rerua, ei ga hēa pe.

¹⁷—Ji ko nanhirembirekoi, ei hēa.

—Erenhimombe'u katu nde ji nanhirembirekoi javo, ei ga hēa pe. ¹⁸ A'ereki cinco nerembirekokwera'ġa. Korogweve'ga nde erereko tehe, ei ga. Nde nane'mbei tuhē javo ji ve, ei ga hēa pe.

¹⁹—Kiroġwe ji nde kwahavi, ei hēa. Tupana'ga nhi'iġa momba'uhara ndehe. Nurā nde ikwahahetei mbatera, ei hēa ga pe. ²⁰ Marā naerū? Emombe'u ti ji ve, ei hēa. Samariapeva'ero oreramonhava'ea ei pea pe

yvytyruhua pe hako: “Avo jate po nhande Tupana'ga mbohetei hamo,” ei ahe hako, ei hëa ga pe. Pehe judeusramo pe'ji: “Jerusalém me jate po nhande Tupana'ga mbohetei hamo,” pe'ji pe, ei hëa ga pe.

²¹ Igwete Jesus'ga ei hëa pe a'ero:

—Erovia ti nhinhi'iga, ei ga. Aerë po ti ġa nde'i avova'ea pe avo ti timbohete nhanderuvete'ga nehë javo. Jerusalém me po ti ġa nde'i nehë no pevo ti timbohete ga javo, ei ga. ²² Samariapeva'ero pemboheteheuhu pe ga kwahave'yma. Ore judeusramo orokwaha Tupana'ga mboheteavo, ei ga. Ore ve ga ojikwahavuka. Tupana'ga e'i ore ve hako: “Yvyakotyve'ga ndekote'varuhua mombohara'ga po ti o'a judeuramo,” ei Tupana'ga, ei ga. “Gaha po ti pe nderu ji pyri yvagi pe nehë,” ei Tupana'ga ore ve hako, ei Jesus'ga imombe'gwovo hëa pe. ²³ Aerë po ti ġa nhanderuvete'ga mbohete katui a'ero nehë, ei ga. Aġwamo vehevi po ti ġa ga mbohetei ga kwahaheteavo nehë. Gara'uva po ti ga mboheteukari ġa pe nehë. A'ea Tupana'ga opota nanongara'ga omboheterame, ei Jesus'ga hëa pe. ²⁴ Ndaha'oi Tupana'ga, ei ga. Kiroki ġa ga mbohete – tojipokoguka ti ġa gara'uva pe a'ero ga mboheteavo. Tokwaha hete ti ġa ga mboheteavo, ei Jesus'ga imombe'gwovo hëa pe.

²⁵ A'ero hëa ei ga pe:

—Messias'ga po ti uhu tuhë nehë Tupana'ga remimbuhurukara'ga Cristo'ga, ei hëa. Urame po ti gaha imombe'upavi mbatera nhande ve nehë, ei hëa Jesus'ga pe.

²⁶ —Ji tuhë Messiasramo kiro ji nhi'igi nde ve, ei ga onhimombe'gwovo hëa pe.

²⁷ Nanime Jesus'ga remimbo'ehara'ga jivyri cidade hugwi ua ga pyri. Igwete ġa nhimomby'ai ga repiaga hëa monhi'igame. A'ereki judeus'ga mbo'ehara'ga nonhi'igi kunhangwera'ga pe jipi. A'ero ġa nhimomby'ai Jesus'ga repiaga. Ga nde'i reki ga pe: “Maraname nde nhi'iguhüi hëa pe?” nde'i ġa. “Gara nde erepota hëa hugwi?” A'ea ġa nde'i Jesus'ga pe.

²⁸ Kiro hëa hejari imohina yhya ryrua a'ero ojivya ogwovo cidade pe. Igwete hëa ei ga mombe'gwovo pevove'ga pe:

²⁹ —He pejiyo xaho ji rupi ga repiaga, ei hëa. A'ereki ga omombe'u pa ji ve jirekoagwera, ei hëa ġa pe. Mara'ngu po Messias'ga tuhë Tupana'ga remimbuhurukara'ga tuhë? ei hëa ġa pe ga mombe'gwovo.

³⁰ A'ero ġa nduri cidade hugwi ua Jesus'ga pyri tihepia ti ga javo.

³¹ Ga vahema renonde Jesus'ga remimbo'ehara'ga eġa'ei ga pe:

—Jesus, here i'gwovo.

³² —Nhirembi'ua pe ndapekwahavi reki, ei ga ġa pe.

³³ —Marã? ei ġa ojohupe a'ero. Mara'ngu po ġa herua mbatera ga pe ra'e garembi'uramo? ei ġa ojohupe.

³⁴ Igwete ga ei ġa pe:

—Garemimbotarimova'ea rehe ji rekoi – kiroki ga ji mbuhuruka yvya koty, ei ga. Ga ji mboporavyky avo. A'ero ji taporavyky pa katu ga pe, ei ga. A'ea pe ji ei a'ero nhirembi'ua. A'ereki ji rekorame garemimbotarimova'ea rehe a'ea ji mbopopoaka nhirembi'ua ja, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁵ —Pe'ji pe: “Quatro jahya ipora rehe po ti itiniġi koapora nehë,” pe'ji pe, ei ga. Ji ki a'e te a'e pe me: Pehepia ti kohoa. Kiroġwe tuhë itiniġi koapora. Kiroġwe po ahe imopeni herua hamo, ei ga ġa pe. Tamombe'u katu pe me, ei ga. Ji rehe ġambojikoga pe ji ei reki koapora imopena imombe'urame, ei Jesus'ga. Nahã ji ei a'ero: Pe'ji pe pejiyvyteri pe: “Aerëji po ti nhande ġa mbojikojikogi Jesus'ga rehe nehë,” pe'ji pe, ei ga. Ji ki a'e te a'e pe me: Tape'ei

poro. Pehepia ti ġa. Kiroġwe ġa jikogi ġweri ji rehe, a'e ji, ei ga. Kiroġwe tuhē po pe ġa mbojikojikogi ji rehe hamo, ei ga ġa pe.

³⁶ —Kiroki ga omopemopē koapora herua – ga mbohory a'ero koapora, ei ga. Ga javijitehe ojipe'ga roryvamo no – kiroki ga otý na'ē, ei ga. Ga memei hory hete a'ero ojogwerekovo itýhara'ga imopēhara'ga pavēi, ei ga. Imopēhara'ga javijitehe ko ġa ndoryvamo no – kiroki ġa ombojiko ojipe'ga ji rehe. Ojikogame ji rehe po ti ġa ndekoi yvagi pe nehē no, ei ga ġa pe. Kiroki ġa ji mombe'u ypy ojipe'ga pe tojiko ti ġa ga rehe javo – itýhara'ga javijitehe ko ġa ndoryvamo ġambojikohara'ga pavēi. Ga hory hete a'ero ojogwerekovo nhimombe'uypyhara'ga ġambojikohara'ga pavēi, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁷ —Nahā ko nhanenhi'iġa jipi, ei ga. “Gaha otý. Ojipe'ga reki omopē herua ojive,” xa'e nhande, ei ga. A'itituhēva'ea tuhē ko nhanenhi'iġa. ³⁸ A'ereki na ja jara'ga ji mombe'umbe'u tojiko ti ġa ga rehe javo. Pehe reki ġa mbojikojiko ji rehe, ei ga. Ymya pe nanhimombe'ui pejikovo, ei ga. Aerē ji pe mondoukari ġa mbojikojikogukaraġwama jijihe, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

³⁹⁻⁴⁰ Kiro Samariapeve'ga nduri ovahema Jesus'ga pyri a'ero. A'ereki Samariapevehēa omombe'u jipe ga ocidadepeve'ga pe. “Jesus'ga omombe'u pa ji ve jirekoagwera,” ei hēa ga mombe'gwovo ġa pe. Hēanhi'iġa renduva ġwaramo ġa jikojikogi Jesus'ga rehe a'ero onhimongyavo. Kiro ġa nduri Jesus'ga pyri a'ero tihepia ti ga javo.

—Epytaahi'vi ti ore pyri, e'ie'i ġa ga pe.

—Kwa, ei ga.

Mokōi ga kiri ġa pyri a'ero. ⁴¹ Igwete ga nhimombe'umbe'ui ġa pe. Ganhi'iġa renduva ġwaramo jara'ga jikojikogi ga rehe no onhimongy-heteavo. ⁴² A'ero ġa ei hēa pe:

—Nenhi'iġa renduva ġwaramo jate rūi ore jikogi ga rehe kiro, ei ġa hēa pe. Ganhi'iġa tuhē ore orohendu ikwahava kiro, ei ġa. Nurā ore ei: “Ga ko yvyakotyve'ga ndekote'varuhua momboharamo tuhē,” ei ġa hēa pe.

Kiro ndera'yra'ga nhimohigatui, ei Jesus'ga ahe ve

⁴³ Mokōi Jesus'ga kiri pevo. A'ero ga hoi Galiléiapeve'ga gwyri pe upa. ⁴⁴ A'ereki Jesus'ga e'i jipe: “Kiroki ġa pevo u Tupana'ga nhi'iġa mombe'uhara'ga gwyri pe – ġa nomondoimohina ga rehe jipi,” ei ga. ⁴⁵ A'ero Jesus'ga hoi Galiléiapeve'ga gwyri pe. Ga repiagame ġa ndoryndoryvamo ga rehe. A'ereki ġa gwepia na'ē Jesus'ga cidade de Jerusalém me. A'ereki ġa oho na'ē pevo toryva repiaga. Pevo ġa hepiapavi Jesus'ga japoparavuhurame ahemonhimomby'ava'ea. Nurā ġa ndoryndoryvamo Jesus'ga rehe ga repi-aga ogwyri pe.

⁴⁶ Aerē Jesus'ga hoa'javi cidade de Caná pe Galiléiapeve'ga gwyri pe jitehe – perope ga ombote yhya vinhoramo ikwehe. A'ero jitehe Jesus'ga hoi. A'ero ga ruri Jesus'ga pyri ġanduvihava'gareheve'ga. Gara'yra'ga itetirūa hete ojipe'ga cidade pe Cafarnaum me. ⁴⁷ Galiléiapeve'ga e'i ga pe a'ero:

—Uhu Jesus'ga kiro nhande pyri Judéiapeve'ga gwyrā hugwi, ei ġa ga mombe'gwovo ga pe.

A'ero ga ruri Jesus'ga pyri javo.

—Herejo xaho ji rupi jira'yra'ga repiaga teremombi ti karugwara ga hugwi, ei ga. A'ereki ga omano ġweri, ei ga Jesus'ga pe.

⁴⁸ Igwete Jesus'ga ei:

—Hepiage'ymame ahemonhimomby'aheteva'ea po pe ndapejikogi tuhē ji rehe, ei ga ga pe.

⁴⁹ —Xaho tuhē ti ji rupi, ei ga Jesus'ga pe. Nde hoe'ymame po ti jira'yra'ga manoi a'ero nehē, ei ga.

⁵⁰ —Kiro ndera'yra'ga nhimohigatui, ei Jesus'ga ga pe. Heregwovo ga pyri a'ero ga repiaga, ei ga.

Gwerovia ga Jesus'ga nhi'iga a'ero ogwovo tahepia ti javo. ⁵¹ Ga horame pea rupi gapyrive'ga nduri ga rovatiamo.

—Onhimohigatu kiro ndera'yra'ga, ei ga ga pe.

⁵² —Marananime kwara nhimonaname ga rehe raji'i? ei ga ga pe.

—Kirame ahaji katu nhimonaname ga rehe oji'i, ei ga imombe'gwovo ga pe.

⁵³ A'ero ga ikwahavi javo.

—A'ea rupi tuhẽ Jesus'ga ei ji ve oji'i: “Kiro ndera'yra'ga nhimohigatui,” ei ga.

A'ero ga jikopavi Jesus'ga rehe gaha gwongapeve'ga pavẽi.

⁵⁴ Mokõï a'ero Jesus'ga rura'java Galilíapeve'ga gwyrì pe Judéiapeve'ga gwyrã hugwi. Urypyrame ga ojipeji oapo ahemonhimomby'ava'ea hepiuka ga pe. Kiro ura'javame ga ojipea oapo imombiga karugwara ga hugwi.

5

Jesus'ga omopo'ã ahe

¹ Aerẽ judeus'ga japoi toryva Jerusalém me. A'ero Jesus'ga hoi tahepia javo. Igwete Jesus'ga ipyka'nauhũve'ga repiagi ypia'ia pyri. ² Jerusalém jupihava pyri ypia'ia u – perope hovapytymbava pyri. Jurukwara rupi ga heno'eno'ẽi ovelhas jipi. Betezata ei judeus'ga ypia'ia pe. Gwereco mbohapyrete cinco tapyi'ia ypia'ia pyri. ³ A'ea gwyrì pe itetirũave'ga nhinoği upa ypia'ia pyri onhimongyavo jipi. Hehae'ỹve'ga ko pevo u jipi ipyka'naka'nauhũve'ga pavẽi nomyive'ga pavẽi. [⁴ A'ereki amoamome Tupana'gapyrive'ga ogy yhya pype ya momyina. Kirẽ kiroki ga oho ypy yhya pype – gahã onhimohigatu a'ero. Nahã ga horame ipype ga rugarurirẽ gatetirũaparavuhua ipigi ga hugwi a'ero. Nurã itetirũave'ga nhinoği upa ypia'ia pyri jipi taho ypy ti ipype javo.] ⁵⁻⁶ Igwete Jesus'ga ipyka'nauhũve'ga repiagi pevo. “Ymyahũ hete ga ka'nauhũro,” ei Jesus'ga. A'ereki he'yjuhu trinta e oito kwara gaka'na rehe. Ikwahavame Jesus'ga ei ga pe:

—Ndepyry hete pota nde? ei ga.

⁷ —Jipyry pota ji novã, ei ipyka'nauhũve'ga ga pe. A'ereki nanhimbojyhavi ipype ya momyiname jipi, ei ga. Ji hopotarame ipype ojipe'ga hojipei ipype ji renonde jipi, ei ga Jesus'ga pe.

⁸ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Epo'ã! Epyhy ti ejikupeupava herogwovo, ei ga.

⁹ Kotihĩ ga pyryvamo a'ero opo'ama herogwovo. A'ea ko sábadõ judeus'ga poravykye'yma. ¹⁰ Nurã judeus'ga nduvihava'ga ei ika'nauhũgwera'ga pe:

—Kirogwe ko sábadõ, ei ga. Ndapyryvi nde herohoi ejikupeupava kirogwe, ei ga ga pe. A'ereki Moisésva'ea e'i: “Po ahe ndogwerohoi te mbatera sábadõ rupi nhandeporavykye'yma rupi,” ei ahe ikwatija, ei ga ga pe.

¹¹ Igwete ga ei:

—Akoja'ga – kiroki ga ji mopo'ã ko – gaha e'i ji ve: “Epyhy ti herogwovo,” ei ga ga pe.

¹² —Ma'ga e'iuhu nde ve naerũ herohoukarağwama? ei ga ga pe.

¹³ Ika'nauhũgwera'ga ndokwahavi reki Jesus'ga. A'ereki Jesus'ga oho jipe gande'yjuhua pytera rupi ogwovo.

¹⁴ Aerẽ Jesus'ga ga repiagi judeus'ga jatukahavuhua pype. Igwete ga ei ga pe:

—Ji rendu ti, ei ga ga pe. Erepo'aġatu nde kiro, ei ga. Terekote'varuhua'javi ti a'ero, ei ga. Po ti nde nderepohiri ejikote'varuhua hugwi, a'ero po ti koji'i tehe nde mbatera rahya hepiagi nehē, ei Jesus'ga ga pe.

¹⁵ A'ero ika'nauhūgwera'ga hoi imombe'gwovo judeus'ġa nduvihava'ġa pe.

—Gaha ji mopo'ā Jesus'ga, ei ga ġa pe.

¹⁶ Nurā ġa imbote'varuhupotari Jesus'ga pe. A'ereki ga omombimombi ġatetirūa ġa hugwi sábadu rupi jipi.

¹⁷ Igwete Jesus'ga ei:

—Jiruva'ga oporavykye'yimi jipi ġa pokopokoga, ei ga. Ga javijitehe ji aporavykye'yimi ġa pokoga no, ei Jesus'ga.

¹⁸ Ganhi'ġa renduvame koji'i ġa Jesus'ga jukapotari a'ero.

—A'ereki sábadu rupi ga oporavykyuhu imombiga ġatetirūa ġa hugwi nhaneramonhava'ea nhi'ġa rendukatue'yima, ei ġa. Johe'i tehe garekote'varuhua. Jiruva'ga ei ga Tupana'ga pe no, ei ġa. Nahā ga nhimongopotaruhui Tupanamo a'ero, ei ġa.

Nurā ġa Jesus'ga jukapotari a'ero.

Tupana'ga gwa'yra'ga mongoi ġwemimbotarimova'ea rehe

¹⁹ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Tamombe'u katu tuhē pe me, ei ga. Jihi Tupana'ga ra'yramo ndakoi nhiremimbotarimova'ea rehe. Akwaha ji Tupana'ga reaporoġitakatua jitekovo. A'ea rehe jate ji reaporoġitaro a'ero, ei ga. Okoe'yimi ga ġwemimbotarimova'ea rehe. Gareximimbotarimova'ea rehe javijitehe ji rekoe'yimi no gara'yramo, ei Jesus'ga. ²⁰ A'ereki jiruva'ga ji arō hete, ei ga. A'ero ga ikwahapavukari ji ve gweaporoġitakatua, ei ga. Koji'i po ti ga ikwahavukari ji ve nehē no, ei ga. “Nahanahā po ti nde rekoi ġa monhimomby'avo nehē,” e po ti ga ji ve nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

—Pyry hete tuhē ji ika'nauhūve'ga mopo'ami, ei ga. Johe'i tehe po ti ji japoipyryheteva'ea nehē. A'ero po ti pe nhimomby'ahetei a'ea rehe nehē, ei ga. ²¹ A'ereki jiruva'ga omanove'ġa mbogwera ġa mongovo, ei ga. Ga javijitehe jihi gara'yramo ġa mbogwerapotarame ji ġa mbogweravi ġa mongovo no, ei Jesus'ga. ²²⁻²³ Jihi a'e jara'ġa pe: “Ereko te'varuhu nde. Eho ti hahyva'ea ruvihava pype a'ero nehē,” a'e ji, ei ga. Jara'ġa pe ji ei: “Ndepyry nde ejikoga ji rehe. Yvagi pe ti nde ruvi avuirama nehē,” a'e ji, ei ga. Tupana'ga tuhē nde'i ġa pe. A'ereki ga e'i ji ve gwa'yramo: “Ndehe ti ere ġa pe tanembohete ti ġa,” ei ga ji ve a'ero, ei Jesus'ga. Ombohete ġa Tupana'ga. Na jitehe po ti ġa tanhimbohete nehē no, ei ga. Kiroki ġa nanhimbohetei – ġa nombohetei jiruva'ga no nhimbuhurukara'ga, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁴ —Tamombe'u katu tuhē pe me, ei ga. Ga hendukaturame nhinhi'ġa ojikoga Tupana'ga rehe nhimbuhurukara'ga rehe, gweaporoġita pyahu ko ġa a'ero, ei ga. A'ero po ti ġa ndekoi avuirama Tupana'ga pyri nehē no, ei ga. Nda'ei po ti ji ġa pe nehē: “Peko te'varuhu pe,” ei ga. A'ereki ġa ndohoa'javi kiro hahyva'ea ruvihava viara rupi. Yvaga viara rupi ġa hoi a'ero Tupana'ga pyri nehē, ei ga. ²⁵ Tamombe'u katu tuhē pe me, ei Jesus'ga. Ji ko Tupana'ga ra'yramo ako. Okote'varuhuve'ġa po ti henduvi nhinhi'ġa nehē aġwamo vehevi reki. Hendukaturame po ti ġa ndeaporoġitapyahuro nehē, ei ga. ²⁶ Tupana'ga hete ahe mongoi ahe monguva. Ga javijitehe ji gara'yramo ahe mongoi no. A'ereki ga ahe mongoukari ji ve. ²⁷ Na jitehe Tupana'ga ei ji ve: “Ndehe ti ere okote'varuhuve'ġa pe peko te'varuhu pe javo,” ei ga ji ve, ei Jesus'ga. A'ereki ji ko yvagipeva'ea. Yvyakotyva'ea ko ji no, ei ga.

28 —Tapenhimomby'auhui ti nhinhi'iga renduva, ei ga. Aerē po ti ahe nhaporemo henduvi nhinhi'iga nehē. 29 Henduvame po ti omanove'ga kw-erava'javi nehē. Okokatuve'ga po ti okwera okovo Tupana'ga pyri avuirama nehē, ei ga. Okote'varuhuve'ga po ti okwera nehē no. A'ero po ti ji ei ġa pe: “Pendekote'varuhuro ġwaramo po ti pe hoi hahyva'ea ruvihava pype a'ero nehē,” a'e po ti ji ġa pe nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

A'iti tuhē Tupana'ga Jesus'ga mbuhuruka

30 Igwete Jesus'ga ei ġa pe no:

—Nhiremimbotarimo rūi ji ei ġa pe peko te'varuhu pe javo. Tupana'ga ji mbo'euka. Gareximimbo'ea rupi jate ji ei a'ero, ei Jesus'ga. Nurā hupi katu ji ei jara'ga pe peko te'varuhu pe javo. Hupi katu ji ei jara'ga pe no pepyry hete pe javo, ei ga. A'ereki nhiremimbotarimova'ea rehe rūi ji rekoi. Jiruva'ga remimbotarimova'ea rehe ji rekoi nhimbuhurukara'ga rehe, ei Jesus'ga ġa pe.

31 —Po ti jiji tehe anhimombe'u pe me, a'ero po ti pe ndajireroviari nehē hamo ga hete onhimombe'u javo ji ve, ei ga. 32 Ojipe'ga ji mombe'u no jiruva'ga, ei ga. Akwaha hete ji nhimombe'ukatua. A'ereki a'itituhēva'ea gareximimombe'ua, ei ga ġa pe.

33 —Pehe pemondo ġa João Batista'ga pyri raikwehe tonhimombe'u ti ga javo, ei ga. Onhimombe'urame a'ero ga ei a'itituhēva'ea pe. A'ereki ga ji mombe'u katu no, ei ga. 34 Ji ve rūi po ojipe'ga ji mombe'ukatui hamo, a'e ji. Pe me po ġa ji mombe'ukatui hamo tokwaha ti ġa ga javo, ei ga ġa pe. Nurā ji ei João'ga remimombe'uagwera pe taperovia ti. Heroviarame po ti pe jikogi ji rehe nehē pejigwove'yma hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

35 —João'ga ko hyapehava ja. A'ea hendy'javame gwepiuka nhande ve tokwaha ti ġa javo, ei ga. Na jitehe João'ga ji repiukari pe me ikwehe tokwaha ti ġa Jesus'ga javo, ei ga. Ga pe mbo'e katu novia. A'ero pe ndoryvamo jiji gareximimbo'ea rehe novia, ei Jesus'ga ġa pe.

36 —A'apo ji ahemonhimomby'ava'ea jipi. A'ereki Tupana'ga oapoapouka ji ve, ei ga. Nhirembiapoa tuhē ji kwahavukari pe me a'ero, ei Jesus'ga. João'ga nhi'iga ji kwahavukari pe me no. Koji'i reki nhirembiapoa ji kwahavuka pe me João'ga nhi'iga hohe, ei Jesus'ga. Nhirembiapoa repiaga ġwaramo po pe'ji hamo: “Tupana'ga ga mbuhuruka tuhē kokoty a'ea apouvouka ga pe,” pe'ji po pe hamo, ei Jesus'ga ġa pe. 37 Nhimbuhurukara'ga jiruva'ga ji mombe'u katu no, ei ga. Ndapehepiagangavi pe gara'oa. Pejiapyakwara pyvō pe napehenduvangavi ga nhi'igame no, ei ga. 38 Pe ndapekopotari ganhi'iga rupi, ei ga ġa pe. A'ereki pe ndaperoviari nhinhi'iga. Gaha reki ji mbuhuruka kokoty, ei ga. 39 Pehepiepia katu pe aherembikwatijara novia Tupana'ga mombe'uhara, ei ga. “A'ea repiagame po ti nhande ikwahavi nhanderekoagwama yvagi pe Tupana'ga pyri nehē,” pe'ji po pe pejohupe novia, ei ga. Aherembikwatijara jitehe reki ji mombe'u pe me novia, ei Jesus'ga ġa pe. 40 Emo pe ndapejikopotari ji rehe. Ndapejori ko pe ji pyri toroko ti Tupana'ga pyri nehē jave'yma ji ve, ei ga.

41 —Ji nda'ei ahe ve tanhimbohete ti ġa javo, ei Jesus'ga. 42 Pe ki a'e te ji atyvihu, ei ga. Anhimombaragwaha ji pe ndehe. Pe napearōi tuhē Tupana'ga, ei ga ġa pe. 43 Ajo ji jiruva'ga hugwi. A'ereki gaha ji mbuhuruka pepyteri pe ji mombe'u ti ġa pe javo, ei ga. Pe ki a'e te ndapekoi ji rehe. Ojipe'ga ko nhimbuhuteheuhu pepyteri pe. Ga ndehe pe ndekoi a, ei Jesus'ga ġa pe. 44 Pyry pe me pe nhomboheteheteuhui a. Pe ndapekoi reki Tupana'ga remimbohetea rehe. Ga jate ko Tupanamo, ei ga. Emo pe

ndape'ei: “Xako katu ti Tupana'ga ti tianembohete.” A'ea pe ndape'ei. Nurã tegwete pe me pejikoga ji rehe, ei ga ġa pe.

⁴⁵ —Ji rui po ti imombe'umbe'ui Tupana'ga pe pendekote'varuhua nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe. Moisésva'ea po ti imombe'ui a'ea ga pe nehẽ, ei ga ġa pe. Pe'ji po pe novia: “Aerẽ po ti Moisésva'ea vavagahivi nhande rehe Tupana'ga pyri nehẽ,” pe'ji po pe novia, ei ga. Emo po ti ahe omombe'u Tupana'ga pe pendekote'varuhua nehẽ, a'e ji, ei ga ġa pe. ⁴⁶ Moisésva'ea ji mombe'ukatui reki ji kwatija hako. Po pe Moisésva'ea nhi'iga reroviari tuhẽ hamo, a'ero po pe nhinhi'iga reroviari hamo no, ei ga. ⁴⁷ Pe ndaperoviari reki ahenhi'iga – kiroki a'ea ahe okwatija inoġa. Nurã pe ndaperoviari tuhẽ nhinhi'iga no, ei Jesus'ga ġa pe.

6

Jesus'ga ombohe'yi mbatera cinco milva'ea pe

(Mateus 14.13-21; Marcos 6.30-44; Lucas 9.10-17)

¹ Aerẽ Jesus'ga hero'yahavi ypiahua aherovai Galilíapeva'ea aherovai Tiberíadespeva'ea ei ġa ypiahua pe no. ² He'yjuhu hete ko ġa ogwoogwovo Jesus'ga ndeviri. A'ereki ġa gwepigwepia ahemonhimomby'ava'ea – kiroki Jesus'ga oapoapouka imombiga ġatetirũa ġa hugwi. ³ Igwete Jesus'ga hoi yvytyruhua rehe oina ġwemimbo'ehara'ga pavẽi. ⁴ A'ea rupi judeus'ga oapo ġwerĩ toryva cidade de Jerusalém me. Páscoa ko toryva rera. ⁵ Igwete Jesus'ga jovavuri he'yive'ga ndepiaga – kiroki ġa u ga pyri okovo. A'ero ga ei Filipe'ga pe:

—Mome po ti nhande ipyhygi mbatera akoja'ga nembi'uaġwama nehẽ? ei Jesus'ga ga pe.

⁶ Jesus'ga okwahavipe reki ġwemimondoaġwama ġa pe. Emo oyvyteri pe ga ei tahendu ti Filipe'ga nhi'iga ji ve javo. Nurã ga ei Filipe'ga pe: “Mome po ti nhande ipyhygi mbatera ġanembi'uaġwama?”

⁷ Igwete Filipe'ga ei ga pe:

—Po ti he'yjuhuva'ea duzentos nhande imondoi itambere'ia hehe nehẽ ndohygi'i po ti mbatera ġa ndehe nehẽ, ei ga. A'ereki ġa he'yjuhu hete.

⁸ Igwete André'ga – ga ko Jesus'ga remimbo'eharamo no Simão Pedro'ga irũ'ga – igwete ga ei Jesus'ga pe:

⁹—Avo tapihama'ga mbohapyrete cinco herekoi pães trigo'java'ea apopyra cevada apopyra, ei ga imombe'gwovo Jesus'ga pe. Dois ga pira'ia herekoi no. Emo mbohapyretero ġwaramo ndohygi tuhẽ ġa ndehe nhaporem, ei ga ga pe.

¹⁰ Igwete Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ga pe:

—Pe'ji ti ġa pe toapyapy ti ġa upa, ei ga.

Ga erame ġa pe ġa apygi nhungwa'via rehe a'ero. A'ereki nhungwava gwereko pa pevo. He'yjuhu hete ko akwaimbae'ga cinco mil. Kunhangwera'ga ndehe koji'i tehe ġa nde'yjuhuhetero tayri'ga ndehe no. ¹¹⁻¹² Kiro Jesus'ga ipyhygi tapihama'ga apoa pães javo Tupana'ga pe.

—Ndepyry hete nde imbuhuruka pão ore ve, ei ga ga pe.

A'ero ga ima'ema'ẽukari imondovouka ġapo pe – kiroki ġa oapyapy upa. Na jitehe ga ipyhygi pira'ia javo Tupana'ga pe. A'ero ga ima'ema'ẽukari ġa pe. Ombohe'yjuhu hete reki ga pães pira'ia reheve ġa moytaromouka. Aerẽ Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ga pe:

—Pemono'ono'õ ti hembyruera tipo'ru ti aerẽ nehẽ javo, ei ga.

¹³ Kiro ġa hoi imono'ono'oġa hembyruera a'ero imotynahema yrua. He'yiva'ea doze ġa imotynahemi yrua. A'ereki he'yi pães rembyruera cincova'ea rembyruera ġa i'upavirẽ.

¹⁴ Hepiagame pevove'ga ei a'ero:

—Ahemonhimomby'ava'ea Jesus'ga oapo pão imbohe'yja nhande ve, ei ga. Ga ko Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ga tuhẽ! Moisésva'ea omombe'u ga hako uhu po ti ga yvya koty javo. Ga tuhẽ reki, ei ga ojohupe.

¹⁵ Jesus'ga okwahavipe gandeaporogita. A'ero ga ei oyvyteri pe: “Kiro po ti ga nduri ji pyhygahyavo ji rerogwovo oreruvihavuhuhetero ti eko javo ji ve nehẽ,” ei ga. “A'ea rehe rui ji ruri yvya koty,” ei ga oyvyteri pe.

Nurã Jesus'ga hoa'javi ogwovo ga hugwi. Ga tehe oho a'ero vytyruhua rupi.

Jesus'ga oho yjapea rupi

(Mateus 14.22-33; Marcos 6.45-52)

¹⁶ Ka'aruheterame Jesus'ga remimbo'ehara'ga hoi ypiahu pe. ¹⁷ Igwete ga avi yhara pype xajivy ti Cafarnaum me javo. Ypytunamo ga pe a'ero ga horame. Jesus'ga nduri ve ga pyri. ¹⁸ Kiro vytyruhua ruri imotypepemuhuamo ga pe. ¹⁹ Igwete ga ipyvupyvuri a'ero. Irupe cinco quilômetros ga hoi ypyteri pe. A'ero ga Jesus'ga repiagi ga rurame. Yhya japea rehe ga pyrũpyruği ua yhara pyri.

—Gara katu? ei ga.

A'ereki ga okyhyji hete hepiagame garura yjapea rupi.

²⁰ —Tapekyhyji ti, ei Jesus'ga ga pe. Jihi ko koro ako, ei ga.

²¹ A'ero ga ndoryvamo here'ava ipype javo ga pe. Nanime ga vahemi aherovai a'ero.

Tiheka ti Jesus'ga, ei ahe

²²⁻²³ Ko'emame jara'ga ei – kiroki ga opyta ypiahua aherovai – perope ga o'u pão Jesus'ga nhi'igirẽ Tupana'ga pe hehe. Ko'emame ga ei o'ama:

—Mome po Jesus'ga hoi? ei ga ojohupe. A'ereki ojipeji ga herekoi yhara oji'i. Jesus'ga remimbo'ehara'ga avame ipype herogwovo Jesus'ga ndohoi ga ndupi kirame oji'i. Ahã ojipea yhara gahohava, ei ga. Mome po ga reko i a'ero? ei ga ojohupe.

Ojipe'ga gweru yhara cidade de Tiberíades hugwi kiro imboja pevo ga pyri.

²⁴ Gayhara pype ga a'ga'avi upa a'ero xajivy javo. A'ereki ga ndohepiaga'javi Jesus'ga pevo. Aerẽ ga vahemi cidade de Cafarnaum me tiheka ti Jesus'ga avo javo.

Jesus'ga ko pãohetea'jave'ga

²⁵ Jesus'ga repiagame ga ei a'ero:

—Jesus, maname nde ruri kokoty raji'i? ei ga ga pe.

²⁶ Igwete Jesus'ga ei:

—Tamombe'u katu tuhẽ pe me, ei ga. Ahemonhimomby'ava'ea repiaga pe ndape'ei reki ji ve: “Jesus'ga ko Tupana'ga remimbuhurukaramo oko. Nurã ti tiheka ga repiaga ga kwahava.” Ndape'ei pe a'ea, ei ga. Pe'uuhu pe pão nhiremimondoa penhimoytaromouka oji'i. Nurã ko pe ji rekaruhui toro'ua'ja ti javo, ei ga ga pe. ²⁷ Tape'a'gatarahivuhui po pe mbatera rehe hamo tiugweugwei nhande javo. Nanongara mbatera opa pa jipi. Tamombe'u katu ti pe me, ei Jesus'ga ga pe. A'ea rehe po pe a'gatarahivamo hamo – kiroki a'ea ahe mboheaporogita pyahu avuirama ahe mongoagwama – a'ea rehe po pe a'gatarahivamo hamo a'ea tipota hete javo, ei ga. Pejikogame ji rehe po ti ji pe mboheaporogitapyahui pe mongovo Tupana'ga pyri a'ero nehẽ. A'ereki Tupana'ga jiruva'ga ji mbopopoaka ahemonhimomby'ava'ea japovouka ji ve, ei ga. Nahã ga hepiukari pe me jihi Jesus'ga mondouka pe pyri javo pe me, ei Jesus'ga ga pe.

²⁸ A'ero ġa ei ga pe:

—Marã po ti ore rekoi jipi nehë Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe orokovo nehë? ei ġa.

²⁹ Igwete Jesus'ga ei:

—Nahã po pe ndekoi hamo, ei ga. Pejiko ti ji rehe. A'ereki Tupana'ga ji mbuhuruka kokoty, ei ga. Nahã po ti pe ndekoi garemimbotarimova'ea rehe nehë, ei ga ġa pe.

³⁰ A'ero ġa ei ga pe:

—Marãva'ea po ti nde ereapo ore ve ore monhimomby'avo nehë ndereroviaragwama nehë? ei ġa Jesus'ga pe. Gara ti nde ereapo hepiuka ore ve nehë? ei ġa. ³¹ Nhaneramonhava'ea o'uo'u maná mbeju'ia'javuhuva'ea pãoramo ongae'yi me hako. Nahã ikwatijara ei imombe'gwovo: “Yvaga hugwi ahe imbuhurukari pão ahe ve to'u ġa javo,” e'i, ei ġa.

³² Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Tamombe'u katu tuhë pe me, ei ga. Moisésva'ea rũi ombuhuruka pe me pão yvaga hugwi. Jiruva'ga ko ombuhuruka pe me pãohetea yvaga hugwi, ei ga ġa pe. ³³ A'ereki Tupana'ga remimbuhura ojy yvaga hugwi vyakotyve'ga mboheaporoġitapyahuavo ġa mongovo avuirama, ei ga ġa pe.

³⁴ A'ero ġa ei ga pe:

—Kotihĩtihi ti embuhu a'ea ore ve a'ero, ei ġa.

³⁵ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Jijive ko ji ei pãohetea. A'ereki jiji aji Tupana'ga hugwi ikwehe, ei ga. Jiji po ti ġa mboheaporoġitapyahui ġa mongovo nehë. Ga i'urame pão avova'ea po ti ġa jugweja'javi nehë. Oy'urame po ti ġa ygweja'javamo nehë, ei ga. Po ti ji rehe ġa jikogame a'ero po ti ġa ndopotara'javi hajiheve'ga omombyryharamo. “Jesus'ga jate nhande mombyry nhande mboheaporoġitapyahuavo,” e po ti ġa nehë. Ga po ti horyoryve'yimi a'ero jireheva'ero nehë, ei ga ġa pe.

³⁶ —A'e ko ji pe me ko, ei ga. Ji repia ko pe novĩa. Emo pe ndapejikogi ji rehe, ei ga. ³⁷ Jiruva'ga ombuhurukarame ji pyri po ti ġa nduri ojikoga ji rehe. Kiroki ġa uhu toroko ti ndereheva'ero javo ji ve – ji ti nda'eaġwami ġa pe ji ndopopotari pe jireheva'ero jave'yma ġa pe, ei ga. ³⁸ A'ereki ji aji yvaga hugwi tako ti Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe javo. A'ereki gaha ji mbuhuruka kokoty, ei ga. Ji ndakoi nhiremimbotarimova'ea rehe a'ero, ei ga ġa pe. ³⁹ Nahã ga ei ji ve nhimbuhurukara'ga: “Kiroki ġa ji ġa mondouka nde pyri ndereheva'ero – ereko katu pa ti ġa tohoyme ti ġa hahyva'ea ruvihava pype a'ero nehë,” ei ga ji ve, ei Jesus'ga. “Embogwera pa ti ġa ġamanoa hugwi ejivyra'javame yvya koty nehë,” ei ga ji ve, ei ga. ⁴⁰ “Kiroki ġa nhimombaragwahavi nde rehe ojikoga – ġa po ti oko pyahu okovo ji pyri nehë,” ei jiruva'ga ji ve, ei ga ġa pe. Jiji po ti ambogwera ġa a'ero jijivyra'javame nehë, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴¹ Kiro judeus'ga nduvihava'ga ete'varuhui ga mombe'gwovo ojohupe a'ero.

—Maranuhũrame ga euhui jiji ko pãohetea javo? “Yvaga hugwi ji jyvi ikwehe,” e'iuhu ga, ei ġa. ⁴² Ga ko Jesus'ga rũi naerũ José'ga ra'yramo? Orokwaha memei ore ġa garuva'ga gayhëa reheve, ei ġa. Maraname te ga euhui naerũ: “Ji ko aji yvaga hugwi ikwehe”? ei ġa.

⁴³ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Pepi ti pe'ete'varuhua hugwi, ei ga. ⁴⁴ Jiruva'ga ombojikoge'ymame po ġa ndojikogi ji rehe a'ero. Ga jikogame ji rehe po ti ji ġa mbogweravi ġamanoa hugwi jijivyra'javame nehë, ei ga. ⁴⁵ Nahã Tupana'ga nhi'iga

mombe'uharava'ea ei ikwatija hako: “Tupana'ga po ti ġa mbo'epavi nehē,” ei ahe hako, ei Jesus'ga. Kiroki ġa ġwendu katu jiruva'ga nhi'iġa ga ombo'erame – ġa ojiko ji rehe a'ero, ei ga ġa pe. ⁴⁶ Ji nda'ei: “Gwepia ġa jiruva'ga.” A'ereki ndohepiagi tuhē ġa ga a, ei ga. Jihi jate ahepia jiruva'ga. A'ereki Tupana'ga hugwi ji ruri ikwehe, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴⁷ —Tamombe'u katu tuhē pe me, ei ga. Kiroki ġa ojiko ji rehe – ġa heaporoġita pyahu kiro. Aerē po ti ġa ndekoi avuirama Tupana'ga pyri nehē no, ei ga. ⁴⁸ Jihi ko pāoheteramo ako. Jihi amboheaporoġita pyahu ġa mongovo avuirama, ei ga. ⁴⁹ Penamohava'ea o'uo'u maná pāoramo ongae'yi me jipi, ei ga. Emo ahe omano, ei ga. ⁵⁰ Pāohetea ki a'e te ogy yvaga hugwi. Nanongara i'urame po ti ġa ndekoi Tupana'ga pyri okovo nehē, ei ga. ⁵¹ Jihi ko pāoheteramo ako jiyva yvaga hugwi ġa mongovouka. Po ġa jikogame ji rehe a'ero po ti ġa ndekoi avuirama Tupana'ga pyri nehē, ei ga. Pāohetea – akoja ti ji amondo pe me nehē tape'u ti javo – a'ea ko jira'oramo, ei ga. A'ea po ti ji imondoi vyakotyve'ġa ndepyga ġa mongovouka nhimanorame nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

⁵² Ganhi'iġa renduvame judeus'ġa nduvihava'ġa nhonhi'iġayvari a'ero.

—Marā po ti ga imbuhurukarhui gwa'oa nhande ve nehē tape'u ti javo? ei ġa ojohupe.

⁵³ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Tamombe'u katu tuhē pe me, ei ga. Tupana'ga ji mbuhuruka kokoty, ei ga ġa pe. Po ti pe i'ue'ymame jira'oa jirekoa reheve, a'ero po ti pe napendeaporoġitapyahui avuirama nehē, ei ga. ⁵⁴ Kiroki ġa o'u jira'oa jirekoa reheve – ġa ko heaporoġita pyahu avuirama. Aerē po ti ji ġa mbogweravi jijivyra'javame nehē, ei ga. A'ero po ti ġa ndekoi avuirama Tupana'ga pyri nehē, ei ga. ⁵⁵ A'ereki jira'oa ġanembi'ua tuhē jirekoa pavēi. ⁵⁶ Kiroki ġa o'u jira'oa jirekoa reheve – ġahā ojihe'a hete ji rehe. Jihi ajihe'a hete ġa ndehe no, ei ga. ⁵⁷ Jiruva'ga ji mbuhuruka kokoty. Gaha ojipe'ġa mongouka. Gaha ji mongouka no, ei ga. Na jitehe kiroki ġa o'u jira'oa – jihi ti ġa mongo pyahu nehē no, ei ga ġa pe. ⁵⁸ Jira'oa ko pāoheteramo – a'ea ogy yvaga hugwi. A'ea ko akoja atyvi – kiroki penamohava'ea o'u aerē omanomo hako, ei ga. Pāohetea ġa i'urame po ti ġa ndeaporoġitapyahuro nehē. Aerē po ti ġa ndekoi Tupana'ga pyri nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

⁵⁹ A'ea Jesus'ga ei judeus'ġa jatyahava pype Cafarnaum me. Onhimi reki Jesus'ga nhi'iġa ġa pe ga erame to'u ti ġa jira'oa jirekoa reheve javo. A'ereki Jesus'ga e'i reki ġajikoga pe ojihe.

Opohi ahe Jesus'ga hugwi

⁶⁰ Nahā Jesus'ga he'yive'ġa mbo'embo'ei ġa nderekovo. Henduvame ganhi'iġa ġa ei ojohupe:

—Onhimi hete ganhi'iġa nhande ve, ei ġa. Nohendukatui po ahe a'ea, ei ġa.

⁶¹ Jesus'ga oyvyteri pe okwahavipe ġa'ete'varuhua ojive. A'ero ga ei ġa pe:

—Nhinhi'iġa pe monhimboahivuhui naerū? ei ga. ⁶² Po ti pe hepiagi jijjupira yvagi pe nehē – perope ji ajuvypy – marāi po ti pe nehē naerū? ei ga ġa pe. ⁶³ Tupana'ga ra'uva omboheaporoġita pyahu vyakotyve'ġa mongovo. Vyakotyve'ġa nomboheaporoġitapyahui ojipe'ġa mongovo, ei ga. Pe nhinhi'iġa rendukaturame ji pe mboheaporoġitapyahuukari Tupana'ga ra'uva pe pe mongovouka. ⁶⁴ Jararamo ko pe ndaperoviari nhinhi'iġa, ei ga ġa pe.

A'ereki Jesus'ga okwahavipe ġandeaporoġita. Ga mbo'eypyrame vehevi ko ga okwahavipe gweroviare'ŷve'ġa. Okwahavipe ga ga no – kiroki ga aerē ga mondouka guardas'ġa po pe ga pyhygauka ġa pe.

⁶⁵ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Jararamo pe ndaperoviari nhinhi'ġa, ei ga. Nurã ji ei pe me ko: “Jiruva'ga ombojikoge'ymame po ġa ndojikogi ji rehe,” ei ga ġa pe.

⁶⁶ A'ero jara'ġa pohiri Jesus'ga hugwi onhimongyavo. Ombo'embo'e ga ġa novĩa. Kiro ġa ndohopotara'javi ga rupi. ⁶⁷ A'ero Jesus'ga ei dozeve'ġa pe ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Pehe peho pota ji hugwi no? ei ga ġa pe.

⁶⁸ Igwete Simão Pedro'ga ei ga pe:

—Jesus, ma'ġa pyri po ore hoi? ei ga. Ndehe jate ere'e ore ve: “Nahã ti pe ndeaporoġitapyahuro pejikovo nehẽ,” ere ko nde ore ve, ei ga. ⁶⁹ Orokwahe hete ore nde rerovia. Nde ko pyryheteva'ero ereko Tupana'ga remimbuhurukaramo, ei Pedro'ga ga pe.

⁷⁰ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Opomo'emo'ẽ ji jġive dozeva'ero ikwehe novĩa, ei ga ġa pe. Pepyteripeve'ga reki Diabo'gareheva'ero oko, ei Jesus'ga ġa pe.

⁷¹ Judasva'ea pe Jesus'ga e'i Simão Iscariotes'ga ra'yrava'ea pe. Jesus'ga remimbo'ehara'ġa ko dozeve'ġa novĩa. Judasva'ea ki a'e te aerẽ Jesus'ga pyhyguka ga mondovouka.

7

Jesus'ga irũva'ea

¹ Aerẽ Jesus'ga hoi imbojoapiapiavo cidades repirepiaga Galilėiapeve'ġa gwyri pe. Ga ndohopotari Judėiapeve'ġa gwyri pe. A'ereki pevove'ġa nduvihava'ġa e'i tijuka ga javo. ² A'ea rupi ko judeus'ġa oapo ġwerĩ toryva huvihava. A'ea japorame ġa oapo tapyi'ia okihavamo. ³ Igwete Jesus'ga irũ'ġa ei ga pe:

—Pevo ti eho Judėiapeve'ġa gwyri pe, ei ġa. Nde erembo'embo'e ġa pevo ikwehe. Ehoa'ja ti ġa pyri a'ero tohepia ti ġa nerembiapoa ahemonhimomby'ava'ea, ei ġa Jesus'ga pe. ⁴ Oukwahahetepotaramo po ahe hepiukari ojipe'ġa pe ġwembiapoa hamo. Nde japorame ahemonhimomby'ava'ea ejipiuka ti ġa pe nhaporemo a'ero, e'i tehe ġa Jesus'ga pe.

⁵ A'ereki gairũ'ġa vehevi ndojikogi reki ga rehe.

⁶ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Ndohoi ve jihohava apiavo toryvi pe, ei ga. Kiromo jate pyryvamo pehoa, ei ga ġa pe. ⁷ Kiroki ġa noarõi Tupana'ga – ġa nonhimonha'ngai pe ndehe. Emo ji rehe ko ġa nhimonha'ngauhui jipi. A'ereki ji amombe'u katu ġa pe jipi ġandekote'varuhua, ei Jesus'ga ġa pe. ⁸ Pehe ti peho toryvi pe a'ero, ei ga. Jihi ndahoi ve kiro. A'ereki ndohoi ve jihohava apiavo, ei Jesus'ga ġa pe.

⁹ Onhi'ġirẽ ġa pe Jesus'ga pytaahi'vi pevo a'ero Galilėiapeve'ġa gwyri pe.

Jesus'ga hoa toryvi pe

¹⁰ Igwete Jesus'ga irũ'ġa hoi toryvi pe. Aerẽ Jesus'ga hoi no. Ojipiukare'yma ga hoi ojipe'ġa ndovakie'ÿ. ¹¹ Igwete judeus'ġa nduvihava'ġa ga rekarekaruhui toryva rupi mahã akoja'ga naerũ javo.

¹² Igwete he'yive'ġa nnonhi'ġayvayvari Jesus'ga rehe. Jara'ġa ei:

—Pyry hete ga.

Jara'ġa etehei ga pe:

—Ga iporomoandyandyjuhu, ei ġa o'eavo tehe ga pe.

¹³ Okyhyji reki judeus'ġa gwuvihava'ġa hugwi. Nurã ġa nonhi'ġi ojipe'ġa ndovaki Jesus'ga mombe'gwovo tianerenduvyme ti ġa javo ġwaramo.

¹⁴ Três Jesus'ga kiri ġa japorame toryva. Japopave'ymame ga hoi ġajatykahavuhua pyri pevove'ġa mbo'eavo. ¹⁵ Igwete judeus'ġa nduvihava'ġa nhimomby'ai ganhi'iġa renduva.

—Marā po ga ikwahahetei mbatera? ei ġa. A'ereki ikwahavipyra'ġa nombo'eangavuhui ga, ei ġa.

¹⁶ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Nhiremimbo'ea rūi reki. A'ea ko Tupana'ga remimbo'ea nhimbuhurukara'ga remimbo'ea, ei ga ġa pe. ¹⁷ Kiroki ġa oko pota Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe – ġahā po ti onhimombaragwaha Tupana'ga remimbo'ea rehe ji imombe'urame ġa pe nehē, ei ga. “Tupana'ga remimbo'ea tuhē ga imombe'ui,” e po ti ġa ji ve nehē, ei ga. “Gwemimbo'etehea rūi ga omombe'u,” e po ti ġa nehē ji mombe'urame ġa pe nehē, ei Jesus'ga.

¹⁸ —Kiroki ġa omombe'u ġwemimbo'etehea – ġahā e'i ji mbohete ti javo, ei ga. Jara'ġa ki a'e te e'i: “Gaha ti pembohete ga – kiroki ga ji mbuhuruka avo.” Kiroki ġa e'i poro – ġa nomoandyandyi ojipe'ġa. A'itituhēva'ea ġa omombe'u, ei ga. ¹⁹ Moisésva'ea okwatija Tupana'ga nhi'iġa inoġa pe me hako. Emo pe napehendukatupavi aheremimbo'eagwera, ei ga. Maraname pe ji jukapotaruhutehei? ei Jesus'ga ġa pe.

²⁰ A'ero he'yjuhuve'ġa ei ga pe:

—Anhaġa nde pojykauhu nde mboheagwyriva Diabo'gapyriva'ea! Nurā po nde ei poro, ei ġa. Ma'ġa nde juka potaruhu naerū? e'i tehe ġa Jesus'ga pe. A'ereki ġa ndokwahavi ve gwuvihava'ġa nembijukapotara ga rehe.

²¹ Igwete Jesus'ga ei:

—Ojipeji ji japoī ahemonhimomby'ava'ea sábadu rupi, ei ga. Hepiagame pe euhui ji ve: “Maraname ga japouhui sábadu rupi nhandeporavykye'yma rupi?” pe'euhu pe ji ve, ei ga. ²² Pehe na jitehe peapo mbatera sábadu rupi no. A'ereki a'ea rupi pe peja'ya'ġa nakwanha ikyti no Moisésva'ea nhi'īpo'rurame, ei ga. Moisésva'ea rūi reki e'i ypy jupe. Aherenondeva'ea penemboypya e'i ypy jupe hako, ei ga. “Pekyti ti peja'ya'ġa nakwanha pi'ria sete pekirirē ġa'ara rehe,” ei ahe hako, ei ga. ²³ Po pekipava horame sábadu apiavo a'ero sábadu rupi tuhē pe ġa kyti tihendu katu ti Moisésva'ea remimbo'eagwera javo. Ji ki a'e te sábadu rupi amombi pa akoja'ga ka'nahūa gara'oa hugwi, ei ga. Maraname pe nhimonha'ngauhui ji rehe naerū? ei ga ġa pe. ²⁴ Tape'euhui ti ikwahahetee'ymame i'ara tehe hepiagame. A'itituhēva'ea rupi katu po pe ei hamo, ei ga ġa pe.

Jesus'ga ko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo

²⁵ Igwete jara'ġa Jerusalémmeve'ġa ei ojohupe:

—Akoja'ga rūi naerū – kiroki ga nhanderuvihava'ġa ojuka potaruhu ga? ei ġa. ²⁶ Pehepia ti, ei ġa. Gandovaki hete ga nhi'inhi'iġi. Emo ġa nde'i reki ga pe, ei ġa. Mara'ngu po ġa javo kiro ga pe: “Ga ko Cristoramo tuhē Tupana'ga remimbuhurukaramo”? Poha po ġa euhui ga pe naerū? ei ġa ojohupe. ²⁷ Ga ko a'ea rūi reki. Cristo'ga jipiukarame po ti nhande ndikwahavi garura ma hugwi po ga ruri javo, ei ġa. Akoja'ga gwyruera reki nhande tikwaha hete, ei ġa ojohupe.

²⁸ A'ero Jesus'ga eaahyahi ġa mbo'erame ġajatykahavuhua pype.

—“Tikwaha hete nhande ga,” pe'jiuhu pe ji ve naerū? ei Jesus'ga. “Tikwaha hete nhande gagwyruera,” pe'jiuhu pe no, ei ga. Nhiremimbotarimo rūi reki ji ruri. Kiroki ga ji mbuhuruka kokoty – ga ko a'itituhēve'ġa. Gaha pe ndapekwahavihu, ei ga. ²⁹ Jihi reki akwaha ga. A'ereki ga hugwi ji ajo. Gaha ji mbuhuruka kokoty, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁰ A'ero jara'ğa Jesus'ga pyhypotari. Ndopokogi reki ға ga rehe ga pyhyga. A'ereki ndohoi ve gapyhyhava apiavo. ³¹ He'yjuhu hete reki ға – kiroki ға ojiko Jesus'ga rehe. A'ero ға ei ojohupe:

—Jesus'ga oapo pa ahemonhimomby'ava'ea, ei ға. Ndia'ei po nhande a'ero: “Cristo'ga rurame koji'i tehe po ti ga japo ahemonhimomby'ava'ea Jesus'ga hohe nehē.” Poa po nhande ndia'ei, ei ға. A'ereki Jesus'ga oapopavipe ahemonhimomby'ava'ea jipi, ei ға. Ga ko Cristoramo tuhē a'ero, ei ға.

Guardasva'ea uhu tipyhy Jesus'ga javo

³² Igwete he'yjuhuve'ğa imombe'ui nahanahã ko Jesus'ga rekoi javo. Ganhi'iga renduvame fariseus'ğa ei a'ero ikwava'ehara'ğa nduvihava'ğa pavēi:

—Tipyhyguka ti Jesus'ga.

A'ero ға ei guardas'ğa pe – kiroki ға gwepia katu judeus'ğa jatykahavuhua. A'ero ға ei ға pe:

—Pepyhy ti Jesus'ga rerua ore pyri, ei ға.

³³ Igwete Jesus'ga ei onhimombe'gwovo pevove'ğa pe:

—Apytaahi'vi po ti ji pe pyri nehē, ei ga. A'ero po ti ji hoa'javi ga pyri nehē – kiroki ga ji mbuhuruka kokoty, ei ga. ³⁴ Pe po ti ji rekarekari nehē tiandepoko ti ga javo ji ve nehē novia. Emo po ti pe ndajirepiaga'javi nehē, ei ga. A'ereki tegwete pehohava ji pyri – perope ji aju, ei ga ға pe.

³⁵ Igwete judeus'ğa nduvihava'ğa ei ojohupe:

—Marã ga euhui ndajirepiaga'javi po ti pe nehē javo? Mome tuhē po ti ga houhui a'ero nehē naerū? ei ға. Nhandere'yja'ğa pyri po ti ga hoi nehē naerū? ei ға, kiroki ға okwaki'o judeus'ğarūive'ğa gwyrī pe? ei ға. Ombo'e po ti ga judeus'ğarūive'ğa pevo nehē naerū? ei ға novia. ³⁶ A'ereki ga e'i: “Ji rekareka po ti pe nehē novia. Emo po ti pe ndajirepiaga'javi tuhē nehē,” ei ga, ei ға. “Tegwete pehohava ji pyri – perope ji aju,” ei ga, ei ға. Gara pe po ga euhui naerū? ei ға ojohupe.

Yhya'java'ea

³⁷ Okioki ға toryva apovo. Aerē mbapavava'ea rupi huvihava rupi Jesus'ga po'ami onhi'iga hahyahi ға pe:

—Kiroki ға yhya pota oygwejamo – tuhu ti ға ji pyri oy'gwovo a'ero, ei ga ға pe. Nahã a'ero, a'e ji, ei ga. Kiroki ға opota Tupana'ga ra'uva rekoa onhipavēi – tojiko ti ға ji rehe a'ero. A'ero po ti ға herekoi a'ea nehē yhya'java'ea – kiroki a'ea ға mboheaporoğita pyahu ға mongovo, ei ga ға pe. ³⁸ Ga jikogame ji rehe po ti ға herekohetei yhya'java'ea nehē. Ji mombe'umbe'u po ti ға ojipe'ğape'ğa pe nehē, ei ga. Henduvame po ti ға jikogi ji rehe no herekoheteavo yhya'java'ea. A'ea po ti ға mboheaporoğitapyahui ға mongovo Tupana'ga pyri nehē no, ei ga. A'ea jitehe Tupana'ga rembikwatijarukara omombe'u no, ei Jesus'ga ға pe.

³⁹ Tupana'ga ra'uva pe Jesus'ga ei a'ero a'ea ko yhya'java'ea javo. A'ereki ga e'i:

—Ga jikogame ji rehe yhya'java'ea po ti ji imondoi ға pyri nehē a'ea ti togwereco katu ға javo nehē, ei ga.

A'ea rupi Jesus'ga nomondoi ve gara'uva ojiheve'ğa pyri. A'ereki ga nomanoi ve. A'ero Tupana'ga nombogweravi ve ga rupia ojipyri ga mboheteavo. Ohoe'ymame Jesus'ga nomondoi ve gara'uva ojiheve'ğa pyri.

Onhonhi'igayva ahe Jesus'ga rehe

⁴⁰ He'yive'ğa gwendu Jesus'ga nhi'igame. A'ero jara'ға ei:

—Ga ko Tupana'ga nhi'i'ga mombe'uharamo tuhē Moisésva'ea remi-mombe'uhara'ga, ei ġa.

⁴¹ Jara'ġa ei:

—Ga ko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo.

—Ahā, e'i tehe jara'ġa ġa pe. Jesus'ga ko Galilíapeve'ga. Cristo'ga po ti Galilíapeve'ga rūi nehē! ei ġa. ⁴² Tupana'ga rembikwatijarukara e'i: “Cristo'ga po ti oko Daviva'ea rymyminoro nehē,” e'i. “O'a po ti ga cidade de Belém me – perope Daviva'ea uvypy,” e'i ikwatijara, ei ġa.

⁴³ Nahā ġa nnonhi'igayvayvari Jesus'ga rehe upa. ⁴⁴ Jara'ġa ga pyhy pota novia. Emo ġa ndopokogi ve ga rehe a.

Judeusva'ea ruvihavava'ea ndojikogi Jesus'ga rehe

⁴⁵ A'ero guardas'ġa jivyri ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa pyri fariseus'ġa pyri no. Igwete ġa ei guardas'ġa pe:

—Maranuhūrame pe ndapepyhygi Jesus'ga rerua ra'e? ei ġa ġa pe.

⁴⁶ Igwete guardas'ġa ei:

—A'ea ko jara'ġa nhi'i'ga ja rūi ga nhi'i'game, ei ġa. Norohenduvangavi ore nanongara, ei ġa ġa pe.

⁴⁷ Igwete fariseus'ġa ei ġa pe:

—Pehe na jitehe ga pe moandyandyjuhu? ⁴⁸ Ndapekwahavihu pe? ei ġa ġa pe. Judeus'ġa nduvihava'ġa ndojikogi pa ga rehe. Ore na jitehe fariseusramo ndorojikogi pa ga rehe no, ei ġa. ⁴⁹ A'ove'ġa ki a'e te okoteheuhu onhimongyavo. Gahā ndokwahavihu Moisésva'ea remimbo'eagwera, ei ġa ġa pe. Nanongara'ġa reki ojiko Jesus'ga rehe. Tupana'ga po ti imbohahyi ġa pe nehē peko te'varuhu pe javo, etehei ġa guardas'ġa pe.

⁵⁰ Igwete Nicodemos'ga ei fariseus'ġa pe javo. Nicodemos'ga ko fariseuramo oko no. Gaha ko oho na'ē Jesus'ga pyri raikwehe tahendu ti ganhi'iga javo. Igwete ga ei ġa pe:

⁵¹ —Moisésva'ea remimbo'eagwera e'i nhande ve: “Pehendu na'ē ti ġa nhimombe'urame pe me. Ikwahavirē ġandeaporoġita ti pyry pe ei ġa pe,” e'i aherembikwatijara nhande ve, ei ga ġa pe. Jesus'ga nhi'i'ga renduve'ymame xa'ete'varuhuyme ti ga pe a'ero, ei Nicodemos'ga ġa pe.

⁵² Nurā ġa ei Nicodemos'ga pe:

—Nde ko Galilíapeva'ero jitehe naerū? Nurā nde vavagahivuhui ga rehe a, ei ġa Nicodemos'ga pe. Ehepia ti Tupana'ga rembikwatijarukara ikwahava a'ero, ei ġa. A'ereki a'ea nde'iangavi: “Tupana'ga nhi'i'ga mombe'uhara'ġa Galilíapeva'ero oko,” nde'i, e'i tehe ġa. Jesus'ga ki a'e te Galilíapeva'ero, ei ġa ga pe.

[⁵³ Igwete ġa kwaki'opavi ogwovo ġwonga pype upa.

8

Ahe gwereko ġwembirekova'earūiva'ea

¹ Kiro Jesus'ga hoi oliveira ndyvuhu pe monte das Oliveiras pe. ² Ypyhajive ga rura'javi judeus'ġa jatykahavuhua rokari pe. Kiro ġa ndupavi a'ero onhimongyavo ga pyri. A'ero ga reni ġa mbo'embo'eavo. ³ A'ea rupi judeus'ġa mbo'ehara'ġa hēa pyhygi hēa rerua fariseus'ġa pavēi. Hēa ġwembireko'garūive'ga rerekorame ġa hēa pyhygi hēa rerua hēa mo'ama Jesus'ga pyteri pe. ⁴ Igwete ġa ei Jesus'ga pe:

—Jesus, gwereko hēa ġwembireko'garūive'ga. Nurā ore hēa pyhygi hēa rerua, ei ġa. ⁵ Ahe mbo'erame Moisésva'ea ei ikwatija hako: “Peapi ti nanongara'ġa jukavo kunhangwera'ġa,” ei ahe hako. Oro nde? ei ġa Jesus'ga pe. Marāi re po nde naerū? Toroapi ti hēa naerū? ei ġa.

⁶ A'ereki ġa e'i jipe ojohupe:

—Tihendu ti ganhi'iġa, ei ġa. Ga nghanenhi'ĩpondekwa'te'varuhurame po ti nhande imombe'ui nhanderuvihava'ġa pe nehẽ. “Nohendukatui ga Moisés'va'ea nhi'iġa,” xa'e ti ga mombe'gwovo a'ero ġa pe nehẽ, ei ġa ojohupe.

Nurã ġa ei Jesus'ga pe: “Marã re po nde naerũ?” Kiro Jesus'ga nhova'apyni oina opũa pyvõ ikwatija yvya rehe. ⁷ Ndopigi reki ġa ja'javo ga pe. A'ero ga po'ami javo ġa pe:

—Kiroki ga ndokote'varuhuangavi – ga ypy ti toapi hẽa, ei Jesus'ga ġa pe.

⁸ Igwete ga nhova'apyna'javi oina a'ero yvya rehe ikwatijara'java. ⁹ Ganhi'iġa renduvame kiro onhinanhinani ġa hoġahoi. Xava'eve'ġa ypy oho. A'ero ġa hopavi Jesus'ga reja – kiroki ġa gweru hẽa. Pevo hẽa ami a'ero ga pyri jara'ġa pyteri pe. ¹⁰ Kiro Jesus'ga po'ama'javi javo hẽa pe.

—Mahã akoja'ġa naerũ? ei ga. Ga nde'ia'javi nde ve teremano javo? ei ga hẽa pe.

¹¹—Ahã tuhẽ, ei hẽa.

—Ji na jitehe nda'ei nde ve, ei ga. Heregwovo a'ero, ei ga. Epohi ti kiro ekote'varuhua hugwi, ei Jesus'ga hẽa pe.]

Jesus'ga omomytu'ẽ nhande ve

¹² Aerẽ Jesus'ga nhi'iġa'javi he'yive'ġa pe:

—Arimo ko nhande hepiakatui mbatera ikwahavaġwama. A'ereki mytu'ẽ nhande ve, ei ga. Na jitehe ji amomytu'ẽ yvyakotyve'ġa pe. A'ereki ji akwahavuka Tupana'ga ġa pe, ei Jesus'ga ġa pe. Kiroki ġa ojiko ji rehe ji nhi'ĩpo'ruavo – ġa po ti nde'ia'javi: “Ndakwahavi ji Tupana'ga,” ei ga. Okwaha tuhẽ po ti ġa Tupana'ga gweaporoġitapyahuro nehẽ, ei ga ġa pe.

¹³ Igwete fariseus'ġa ei ga pe:

—Nde tehe erenhimombe'u, ei ġa. Nurã ore ndorogweroviari nenhi'iġa ndetehero ġwaramo, ei ġa ga pe.

¹⁴ A'ero ga ei ġa pe:

—A'iti ji tehe anhimombe'u pe me. Emo a'itituhẽva'ea rupi katu nhinhi-mombe'ua a, ei ga. A'ereki ji hete tuhẽ akwaha jiruhava – perope ji ajo jugwi – perope ji aho jupe no, ei ga. Pe ki a'e te ndapekwahavi pea – perope ji ajo jugwi – perope ji aho jupe, ei ga ġa pe. ¹⁵ Ojipe'ġa ara tehe pe pehepia. Ikwahahetee'yma pe etehei ġa pe a'ero peko te'varuhu pe javo, ei ga. Nahã ko yvyakotyve'ġa jipi. Ji ki a'e te nda'ei poa ojipe'ġa pe, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁶ Ji erame poa ġa pe a'itituhẽva'ea rupi katu nhirembi'ea a'ero. A'ereki ji tehe rũi a'e. Ore memei oro'e jiji jiruva'ga pavẽi nhimbuhurukara'ga pavẽi, ei ga. ¹⁷ Peapoa aherembikwatijara e'i no: “Mokonha'ġa imombe'urame mbatera na tuhẽ javo a'ero hupi katu ġanembi'ea,” e'i. “A'ereki ġa memei e'i a jupe,” e'i ikwatijara, ei Jesus'ga. ¹⁸ Jihi anhimombe'u, ei ga. Jiruva'ga ji mombe'u jitehe no nhimbuhurukara'ga, ei ga. Ore memei ji mombe'u a'ero, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁹ A'ero ġa ei ga pe:

—Mahã nderuva'ga naerũ? ei ġa ga pe.

—Pe ndajikwahavi tuhẽ, ei Jesus'ga. Ndapekwahavi jitehe pe jiruva'ga a'ero, ei ga ġa pe. Po pe ji kwahavi tuhẽ hamo, a'ero po pe jiruva'ga kwahavi hamo no, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁰ A'ea Jesus'ga ei ġa mbo'erame judeus'ġa jatykahavuhua pype – perope hyru'ia pyri. A'ea pype judeus'ġa omondomondo itambere'ia Tupana'ga pe jipi. Pevo Jesus'ga ei ġa pe ġa mbo'eavo. A'ero jara'ġa ga pyhypotari novĩa. Emo ġa ndopyhygi ga. A'ereki ndohoi ve gapyhyhava apiavo.

Jesus'ga onhimombe'u ahe ve

²¹ Aerē Jesus'ga nhi'iğa'javi judeus'ğa nduvihava'ğa pe:

—Aho po ti ji avo hugwi nehē, ei ga. Ji reka po ti pe nehē ore poko ti javo nehē novĩa. Pejikote'varuhua momborukare'ymame po ti pe manoi pejigwovo hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei ga. Perope ji aho – pevo ki a'e te tegwete pehohava ji pyri, ei Jesus'ga ға pe.

²² Igwete judeus'ğa nduvihava'ğa ei ojohupe:

—Marāi ga a'ero? Ojijukauhu po ti ga nehē naerū? ei ға. A'ereki ga e'i: “Perope ji aho – tegwete pehohava ji pyri,” ei ga, ei ға. Gara pe po ga ei? ei ға ojohupe.

²³ Igwete Jesus'ga ei ға pe:

—Pe ko yvyakotyva'ea. Ji ki a'e te yvagipeva'ea, ei ga. Pendeaporoğita te'varuhu pe yvyakotyva'ero ғwaramo. Ji ko na rõi, ei ga ға pe. ²⁴ Nurā ji ei pe me ko: “Pemano po ti pe imomborukare'ymame pejikote'varuhua nehē,” ei ga ға pe. Na tuhē, ei ga. Ji ko Tupanamo ako. Po ti pe ndaperoviari a'ea nehē, a'ero po ti pe manoi pejikote'varuhuro ғwaramo nehē, ei Jesus'ga ға pe.

²⁵ —Mome ahe tuhē nde naerū? ei ға ga pe.

—A'ea ypy tuhē ko ji a'e pe me, ei Jesus'ga ға pe. ²⁶ Opomombe'uahivuhu tuhē po ji hamo pe ndekote'varuhuro ғwaramo. Emo ganhi'iğa jate ko ji amombe'u yvyakotyve'ğa pe nhiremienduvamo, ei ga. Ganhi'iğa ko a'itituhēva'ea nhimbuhurukara'ga nhi'iğa, ei Jesus'ga ға pe.

²⁷ Gwuva'ga pe Tupana'ga pe Jesus'ga ei gaha ji mbuhuruka javo. A'ea onhimi reki judeus'ğa nduvihava'ğa pe ga erame ға pe. ²⁸ Nurā Jesus'ga ei ға pe:

—Ji ko Tupana'ga remimbuhurukara, ei ga. Pe ji mbovyrame ji mo'ama yva rehe po ti pe ji kwahavi nehē, ei ga. “Ga ko Tupanamo tuhē oko,” pe'ji po ti pe ji ve nehē, ei ga. “Ga ko ndokoi ғwemimbotarimova'ea rehe. Uva'ga remimbo'ea jate ga omombe'u okovo,” pe'ji po ti pe ji ve nehē, ei ga ға pe. ²⁹ Kiroki ga ji mbuhuruka – gaha ji pavēi oko jipi. Ga ndopohiri ji hugwi, ei ga. A'ereki ji ako garemimbotarimova'ea rehe jipi ganhimohemağwama ji rehe, ei Jesus'ga ға pe.

³⁰ Henduvame ganhi'iğa jara'ға jikogi ga rehe onhimongyavo.

Ipiro'y ahe

³¹ Igwete Jesus'ga ei judeus'ğa pe – kiroki ға ojiko ga rehe:

—Po ti pe ndekoi nhinhi'iğa rupi jipi jireheva'ea tuhē po ti pe ndekoi nehē, ei ga. ³² Igwete po ti pe Tupana'ga kwahavi nehē a'itituhēve'ga. Ga kwahava ғwaramo po ti pe piro'yro nehē, ei ga ға pe.

³³ Igwete ға ei ga pe:

—Maraname nde euhui poha ore ve? ei ға ga pe. Oreremimbotarimova'ea rehe jate tuhē ore rekoi. Ore ko Abraãova'ea rymyminororo oroko, ei ға. Orepipro'y tuhē ore ojipe'ға hugwi jipi. Ndipopoakari tuhē ға ore rehe, ei ға. Marāi nde ore ve naerū: “Pepiro'y po ti pe nehē”? ei ға ga pe.

³⁴ Igwete Jesus'ga ei ға pe:

—Tamombe'u katu tuhē pe me, ei ga. Kiroki ға oko te'varuhu jipi – ға ndipiro'yi tuhē okote'varuhua hugwi. Gandekote'varuhua ipopoaka hete ға ndehe a'ero, ei ga ға pe. ³⁵ Nahā aherongapypeve'ға, ei ga. Xava'eve'ga po omondomondo ojipyrive'ға okoteheve'ға jipi. Ga potara'jave'ymame ga ға mondohetei ojihugwi, ei ga. Gwa'yra'ga ki a'e te ga nomonoi tuhē. Gae'ŷe'yimi opyta uva'ga pyri gara'yra'ga ғwaramo, ei ga. ³⁶ Ji ko Tupana'ga ra'yramo, ei ga ға pe. Gara'yra ғwaramo ji imombigi aherekote'varuhua popoakara ahe hugwi. Po ti ji imombigi pe hugwi nehē, a'ero po ti

ndipopoakari tuhē pe ndehe nehē, ei ga. ³⁷ Pe ko Abraãova'ea rymymino-ro peko novĩa. Emo pe ji juka pota reki. A'ereki pe me ndatekwavi nhiremimbo'ea rehe, ei ga. ³⁸ Ahepia ji jiruva'ga rekoa. Nhirembiepiaga ji amombe'u katu pe me a'ero, ei ga. Pehe pehendu penduva'ga Diabo'ga. Penemienduva pe pehendu katu a'ero, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁹ —Abraãova'ea ko oreramonhava'ea, ei ġa ga pe.

Igwete Jesus'ga ei:

—Abraãova'ea rymymino-ro po pe ndekoi, a'ero po ahe javijitehe pe ndekokatui hamo, a'e ji pe me, ei ga ġa pe. ⁴⁰ Pe ki a'e te ji juka potaruhu, ei ga. Amombe'umbe'u ji pe me a'itituhēva'ea Tupana'ga remimombe'ua. Pe ki a'e te ji juka potaruhu, ei ga. Na rõi ko Abraãova'ea rekoi hako! ⁴¹ Pejijuvete'ga javijitehe ko pe ndekote'varuhui! ei ga ġa pe.

A'ero ġa ei ga pe:

—Tupana'ga ra'yreteramo jate ore rekoi, ei ġa. Ndorogwerekoi ore jara'ga orojuvetero, ei ġa ga pe.

⁴² Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Po Tupana'ga penduvetero oko hamo, a'ero po pe ji arõhetei hamo, ei ga ġa pe. A'ereki ji Tupana'ga hugwi ajo. Ji nanhimbuhuri avo. Gaha ji mbuhuruka kokoty, ei ga ġa pe. ⁴³ Marã pe ndapekwahavihu nhinhi'iga naerũ? ei ga. Pe napehendupotari nhiremimombe'ua. Nurã pe ndapekwahavihu, ei ga ġa pe. ⁴⁴ Pe ko Diabo'ga ra'yramo tuhē peko okote'varuhuve'ga ra'yramo. A'ero pe ndekote'vapotaruhui Diabo'ga remimbotarimova'ea rehe pejikovo, ei ga ġa pe. Tupana'ga rembiapopyagwera jate Diabo'ga ahe momanomanoukari kiromo jate. Ga ndokoi a'itituhēva'ea rehe. A'ereki a'itituhēva'ea rehe ndatekwava'javi ga pe, ei ga ġa pe. O'mberame ga rekoi gweaporoġita rupi. A'ereki ga i'mbeuhuve'ga tuhē. Gaha ahe mo'mbeuhu okovo no, ei ga. ⁴⁵ Peroviaruhu pe ga'mbea jipi. Nurã ko pe ndajireroviarihu reki a'ero. A'ereki ji a'itituhēva'ea mombe'u pe me, ei ga ġa pe. ⁴⁶ Manamo po ti pe hepiukari jirekote'varuhua naerũ? Ndapehepiukari tuhē po ti pe jirekote'varuhue'yma ġwaramo, ei ga. Marã naerũ? Ji a'itituhēva'ea mombe'urame pe me maraname pe ndajireroviarihu naerũ? ei ga ġa pe. ⁴⁷ Tupana'gareheve'ġa ġwendu katu ganhi'iga. Pe ki a'e te napehendukatui ganhi'iga gareheva'ero pejikoe'yma ġwaramo, ei ga ġa pe.

Abraãova'ea renonde Jesus'ga oko

⁴⁸ Igwete judeus'ġa nduvihava'ġa ei Jesus'ga pe:

—Nde ko judeuramo rõi reki, e'i tehe ġa. Nde ko Samariapeva'ea ekote'varuhuva'ea. Anhaġa nde pojkauhu Diabo'gapyriva'ea, ei ġa. Oro-mombe'u katu nde a, e'i tehe ġa Jesus'ga pe.

⁴⁹ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Anhaġa ndajipojykai tuhē, ei ga. Jihi ambohete jiruva'ga. Pe ki a'e te ji mbotegweteuhu, ei ga ġa pe. ⁵⁰ Ji nda'ei reki ojipe'ġa pe tanhimbohete ti ġa javo. Ojipe'ga e'i nhimbohetea rehe tombohete ti ġa ga javo. Gaha okwaha hete javo a'itituhēva'ea rupi katu Tupana'ga, ei ga ġa pe. ⁵¹ Tamombe'u katu tuhē pe me, ei ga. Kiroki ġa ġwendu katu nhinhi'iga – okoe'ymi po ti ġa nehē, ei ga ġa pe.

⁵² Igwete ġa ei Jesus'ga pe:

—Nurã ore kiro ikwahahetei a'ero. Anhaġa nde pojyka tuhē, ei ġa ga pe. Abraãova'ea omano hako. Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea na jitehe omanomba hako, ei ġa. Marã kiro nde euhui naerũ? “Kiroki ġa ġwendu katu nhinhi'iga – ġa po ti okoe'ymi nehē,” ereteheuhu nde, ei ġa ga pe. ⁵³ Omano ko oreramonhava'ea Abraãova'ea hako. Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea

omano jitehe no, ei ġa. Nde po nderuvihavuhu Abraãova'ea hohe naerũ nhirendukatuve'ġa po ti okoe'ymi javo naerũ? ei ġa. Mome ahe tuhẽ nde naerũ poha nde eaġwama? ei ġa ga pe.

⁵⁴ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Po jiteheuhu anhimbohete, a'ea po ndapyryvi hamo, ei ga. Jiruva'ga reki ji mbohete Tupana'ga – ga pe jitehe pe'e tehe reki orombohete ore ga javo tehe, ei ga ġa pe. ⁵⁵ Pe ndapekwahavi reki ga. Ji ki a'e te akwaha ga. Po ji ei hamo ji ndakwahavi ga javo, a'ero po ji mbero pe javijitehe hamo no, ei ga ġa pe. Ji ki a'e te akwaha tuhẽ ga. Igwete ji hendukatui ganhi'igã no, ei ga. ⁵⁶ Penamonhava'ea Abraãova'ea jiruraġwama gwepia potarahi hete hako. Igwete ahe hepiagi reki gworygworyvamo hehe, ei Jesus'ga ġa pe.

⁵⁷ Igwete ġa ei ga pe:

—Nandexava'ejuhu nde. Cinquenta kwara ndohoi ve nde rehe, ei ġa. Marã nde Abraãova'ea repiaguhui naerũ? ei ġa ga pe.

⁵⁸ —Tamombe'u katu tuhẽ ti pe me, ei Jesus'ga ġa pe. Abraãova'ea are'ymame kiromo tuhẽ ji rekoi Tupanamo, ei ga ġa pe.

⁵⁹ A'ero ġa ipyhygi ita tiapi ti ga javo. “A'ereki ga onhimongo Tupanamo o'mbero,” ei ġa ojohupe. Kiro Jesus'ga nhimimi ġa hugwi a'ero ogwovo judeus'ġa jatykahavuhua rokara hugwi.

9

Jesus'ga ahe mboheha katu

¹ Aerẽ ohorame Jesus'ga hehae'ÿve'ga repiagi. O'arypyrame vehevi ga ndahehai. ² Kiro Jesus'ga remimbo'ehara'ġa ei Jesus'ga pe a'ero:

—Ma'ġa ndekote'varuhua ga mbohehate'varuhui? Garekote'varuhua tuhẽ? ei ġa. Mara'ngu po garuva'ġa ndekote'varuhua ga mbohehate'varuhuavo? Marã? ei ġa ga pe.

³ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Garekote'varuhua rũi ga mbohehate'varuhui, ei ga ġa pe. Garuva'ġa ndekote'varuhua rũi ga mbohehate'varuhui no, ei Jesus'ga. Tupana'ga omboukwaha pota nhande ve opopoakara ga rehe nehẽ. Nurã ga ndahehai, ei ga.

⁴ Igwete Jesus'ga ei no:

—Kiro arimo nhande poravykyi nhandekovo, ei ga. A'ereki aerẽ ypytunimo tegwete nhandeporavykyhava. A'ea rupi nhande ndiaporavykyajavi a'ero, ei ga. Na jitehe aġwamo ti xaporavyky a'ero. Timboukwaha ti ġa pe Tupana'ga popoakara nhimbuhurukara'ga popoakara, ei ga. A'ereki aerẽ nhande manorẽ tegwete nhande ve Tupana'ga mboukwahahava, ei ga ġa pe. ⁵ Arimo mytu'ẽ nhande ve. Nurã nhande hepiagi ikwahavaġwama. Na jitehe ji ruvame yvya koty ji imomytu'ẽi yvyakotyve'ġa akaġi pe tokwaha ti ġa Tupana'ga javo.

⁶ Onhi'igirẽ Jesus'ga nyvuni yja rehe ikotiamo. A'ea ga imongyi hehae'ÿve'ga ropepira rehe a'ero.

⁷ —Heregwovo ejovaheita kiro, ei Jesus'ga ga pe. Pevo ypia'i pe Siloé pe ti eho, ei ga. (Siloé ko Imondopyra.)

Pevo hehae'ÿve'ga hoi a'ero. Ojovaheirẽ ga hepiakatui ua. Judeus'ga poravykye'yma rupi sábadu rupi Jesus'ga japo'i yja kotimbyra a'ea pyvõ ga mbohehavo katu. ⁸ Aerẽ hehae'ÿgwera'ga rongakotyve'ġa ga repiagi. Igwete ġa ei jara'ġa pavẽi – kiroki ġa hehae'ÿve'ga repia ga poranduranduvame itambere'ia rehe jipi – igwete ġa ei:

—Akoja'ga rũi novĩa? ei ġa ojohupe, kiroki ga oporandurandu itambere'ia rehe jipi oina, ei ġa.

⁹—Ga tuhẽ, ei jara'ġa.

Emo jara'ġa e'i:

—Akoja'ga'jave'ga tehe, ei ġa.

Hehae'ÿgwera'ga e'i ġa pe a'ero:

—Ji tuhẽ ko a'ea, ei ga.

¹⁰—Marã nde rehakaturamo kiroġwe a'ero? ei ġa ga pe.

¹¹—Uhu ga ji pyri – Jesus ei ġa ga pe, ei ga. Igwete ga ikotĩ yja ġwendya pyvõ imongyavo jiropepira rehe, ei ga. A'ero ga ji mondoi ypia'i pe Siloé pe ji mbojovaheita, ei ga. Ganhi'iġa rupi ji hoi a'ero. Jijovaheipavame kiro ji ma'eġatui, ei ga ġa pe.

¹²—Mahã ga naerũ? ei ġa ga pe.

—Ji ndakwahavi, ei ga.

Fariseusva'ea e'ie'i hehae'ÿgwerava'ea pe

¹³⁻¹⁴Judeus'ġa poravykye'yma rupi sábadu rupi Jesus'ga japoi yja kotimbyra a'ea pyvõ ga mbohehavo katu. Kiro ġa hehae'ÿgwera'ga rerohoi fariseus'ġa pyri a'ero. ¹⁵Igwete fariseus'ġa ei ga pe no:

—Marã nde rehakaturamo aġwamo naerũ?

—Omongy ga yja kotimbyra jiropepira rehe, ei ga. Igwete ji jovahei nhima'eġatuaġwama, ei ga ġa pe.

¹⁶Jararamo ġa ei ga pe a'ero:

—Akoja'ga koi Tupana'ga nombuhurukari ga, ei ġa. A'ereki ga oapo mbatera sábadu rupi nhaneramonhava'ea nhi'ïpo'rue'ymamo. Oko te'varuhu ga a'ero, ei ġa.

Jara'ġa e'i:

—Po ga rekote'varuhui hamo, a'ero po ga ndoapoi nanongara ahemonhi-momby'ava'ea jipi hamo, ei ġa.

A'ero ġa nhonhi'igayvari ga rehe. ¹⁷Igwete ġa ea'javi hehae'ÿgwera'ga pe:

—Oro nde? ei ġa ga pe. Po ga nde mbohehakatui marãi re po nde ga pe a'ero? ei ġa.

—Tupana'ga nhi'iġa mombe'uhara'ga po, a'e ji, ei ga ġa pe.

¹⁸Emo judeus'ġa nduvihava'ġa ndogweroviapotari ga mbohehakatua.

—Ndahehai po ga raji'i, ei ġa novĩa.

A'ero ġa hehae'ÿgwera'ga ruva'ga mbuhurukari ojipyri gayhẽa reheve.

¹⁹—Pe'ji katu ti ore ve, ei ġa ġa pe. Gaha ko ndera'yramo? A'iti ga ndahehai o'arame novĩa? ei ġa. Pe'ji ti ore ve. Marã kiro ga rehauhuro naerũ? ei ġa ġa pe.

²⁰—Ga orera'yra'ga tuhẽ, ei ġa. A'iti tuhẽ ko ga ndahehai o'arame ikwehe novĩa. A'ea ore orokwaha hete, ei ġa ġa pe. ²¹Emo gambohehakatuaġwera – a'ea ore ndorokwahavi. Marã po ga ma'eġatui kiro? oro'e ore, ei ġa. Ma'ġa omboheha katu ga naerũ? oro'e ore. A'ereki ore ndorokwahavi gambohehakatuaġwera, ei ġa ġa pe. Pe'ji ti ga pe a'ero. A'ereki ga yvuakaruhu. Gaha po ti onhimombe'u pe me nehẽ, ei ġa ġa pe.

²²A'ea ġa ei okyhyjiavo. A'ereki ojikwe judeus'ġa nduvihava'ġa e'i ojohupe: “Kiroki ġa e'i Jesus'ga pe: ‘Ga ko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo’ – timo'ẽuka hete ti ġa mondovouka avuirama nhandejatykahava hugwi nehẽ tura'javyme ti ġa ipype javo nehẽ,” e'i jipe judeus'ġa nduvihava'ġa ojohupe. ²³Nurã hehae'ÿgwera'ga ruva'ġa ei ġa pe: “Orera'yra'ga yvuakaruhu. Pe'ji ti ga pe a'ero tomombe'u ti ga ombohehakatuaġwera javo,” ei ġa ġa pe. A'ereki ġa okyhyji hete gwuvihava'ġa hugwi.

²⁴ Kiro fariseus'ğa hehae'ÿgwera'ga mbuhurukara'javi ojipyri a'ero.

—Ere ti kiro ore ve: “A'itituhēva'ea jate ti ji amombe'u. A'ereki Tupana'ga ji rendu.” Ere ti poro kiro, ei ğa ga pe. A'ereki ore orokwaha hete akoja'ga rekote'varuhua, ei ğa.

Jesus'ga pe ğa ei o'mbero oko te'varuhu ga javo.

²⁵ —A'ea ji ndakwahavi, ei ga. Mara'ngu po ga okote'varuhuavo? ei ga. Emo ymya ji ndajirehai hepiage'yma. Aġwamo ji rehakaturu hepiakatuavo. A'ea ji akwaha hete reki jitekovo, ei ga ğa pe.

²⁶ Igwete ğa ei ga pe:

—Marā ga nde rerekoi nde mbohehakatuavo? ei ğa ga pe.

²⁷ —Amombe'u ko ji pe me ko, ei ga ğa pe. Pe ki a'e te napehendukatui, ei ga ğa pe. Maranuhūrame pe hendupotara'javuhui naerū? Peko pota pe gareheva'ero no naerū? ei ga ğa pe.

²⁸ A'ero ğa ete'varuhuhetei ja'javo ga pe.

—Ndehe tehe reki erekouhu akoja'gareheva'ero, ei ğa ga pe. Ore ki a'e te Moisésva'eareheva'ero oroko, ei ğa. ²⁹ Tupana'ga e'i Moisésva'ea pe ahe rerekovo hako. A'ea ore orokwaha orokovo, ei ğa. Akoja'ga reki ma'ġa e'i ga pe ga mbuhurukaraġwama? A'ea ore ndorokwahavi, ei ğa ga pe.

³⁰ —Mbiperanuhū ko a'ea! Anhimomby'a hete ji pe nenduvame, ei ga ğa pe. Ga ji mboheha katu. Emo pe ndapekwahavi ga ma'ġa ga mbuhuruka javo, ei ga ğa pe ğa nderekomemuamo. ³¹ Tupana'ga nohenduvi te okote'varuhuve'ġa nhi'iġa jipi. Tikwaha pa nhande a'ea, ei ga. Ga ki a'e te – kiroki ğa ga mbohete tuhē okovo garemimbotarimova'ea rehe – nanongara'ġa Tupana'ga ġwendu katu, ei ga ğa pe. ³² Yvya apoagwera jate ahe nohenduvangavi hehae'ÿve'ġa moma'eġatua – kiroki ğa ndahehai o'arame. Kiromo jate nhande nihenduvi no, ei ga ğa pe. ³³ Po Tupana'ga rūi ga mbuhuruka hamo, a'ero po ga ndoapoi ahemonhimomby'ava'ea hepiuka nhande ve hamo, ei ga ğa pe.

³⁴ Igwete ğa ei ga pe:

—Na tuhē ko nde e'a ereko te'varuhu, ei ğa. Kiro nde ore mbo'epotaruhui naerū? ei ğa ga pe.

A'ero ğa ga mombori pea hugwi.

Hehae'ÿve'ġa'jave'ġa

³⁵ Aerē Jesus'ga henduvi ga mombe'ua.

—Omombo ğa hehae'ÿgwera'ga onga hugwi, ei ğa ga mombe'gwovo.

Igwete Jesus'ga hoi ga reka. Ga repiagame ga ei ga pe:

—Erejiko pota nde Tupana'ga remimbuhurukara'ga rehe? ei Jesus'ga ga pe.

³⁶ —Ma'ġa naerū? ei hehae'ÿgwera'ga. Tajiko ti ga rehe a'ero javoji, ei ga ga pe.

³⁷ —Erehepia nde ga'ama ejipyri a, ei Jesus'ga. Erehendu nde ganhi'iġa no, ei ga. Jihi ko a'ea, ei ga ga pe.

³⁸ —Ajiko ji nde rehe, ei ga Jesus'ga pe a'ero.

Igwete ga Jesus'ga mbohetei jipojykhara'ga javo ga pe.

³⁹ Aerē Jesus'ga ei:

—Jirura ġwaramo ti ji avove'ġa mboja'oja'ogi ojohugwi, ei ga. Jara'ġa po ti ojiko ji rehe. Jara'ġa po ti ndojikogi ji rehe, a'e ji, ei ga. Jukwaha reki gandekote'varuhua a'ero, ei ga. Nahā, ei Jesus'ga. Hehae'ÿve'ġa ndokwahavi jipi hepiage'yma ġwaramo. Yvyakotyve'ġa hehae'ÿve'ġa ja a'ero, ei ga ğa pe. Jara'ġa e'i reki: “Ore ko hehae'ÿve'ġa ja ikwahave'yma. Ekwahavuka ti ore ve a'ero,” ei ğa ji ve, ei ga. Nurā po ti ğa Tupana'ga kwahavi tuhē a'ero

nehē ojikogame ji rehe nehē, ei ga. Jara'ga ki a'e te e'i tehe ojive: “Ore ko hehae'ŷve'ga ja rŷi oroko. Orokwaha hete ore,” ei ga novia, ei ga. Ki ga tuhē po ti ndokwahavi Tupana'ga a'ero nehē. A'ereki ga ndojikopotari ji rehe. Ga nde'i ji ve: “Ekwahavuka ti ore ve,” ei Jesus'ga ga pe.

⁴⁰ Jararamo fariseus'ga gwendu ganhi'iga okovo ga pyri. Igwete ga ei ga pe: —Ore ve po nde ei naerū: “Ga ko hehae'ŷve'ga ja ndokwahavi”? ei ga ga pe.

⁴¹ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Pyry po pe ei hamo: “Ore ko hehae'ŷve'ga ja ndorokwahavi. Ekwahavuka ti ore ve a'ero,” pe'ji po pe hamo, ei ga ga pe. Po pe ei poha hamo, a'ero po pe napenhimongote'varuhui hamo. Emo pe pe'ji: “Ore ko hehae'ŷve'ga ja rŷi. Orokwaha hete ore,” pe'ji pe, ei ga. A'ero pe nhimongote'varuhui jipi, ei ga. Naname Tupana'ga nomombori pendekote'varuhua pe hugwi a'ero, ei Jesus'ga ga pe.

10

Ovelhas repiakatuhara'ga

¹⁻² Igwete Jesus'ga ei ga pe ga mbo'eavo:

—Tamombe'u katu tuhē ti pe me, ei ga. Ovelhas repiakatuhara'ga oki ogwovo ovelhas rokaja pype jurukwara rupi, ei ga. Kiroki ga jurukwara rupi rŷi oki ipype – ga ko iporomive'ga ahe moandyandyita. Ojiupi ga hokairungava rehe tapyhygahyahi ti herogwovo javo, ei ga. Hepiakatuhara'ga ki a'e te uhu hovapytymbava rerekohara'ga pyri. ³ A'ero ga hovapytymba'vogi hepiakatuhara'ga pe toki ti ga ipype javo, ei ga. Igwete hepiakatuhara'ga ki ua gwenymbava pyri hera nanani henoina heno'eamo tokaja hugwi herogwovo, ei ga. A'ea gwendu katu ganhi'iga. ⁴ Herohorame ga hoi henonde okovo ji reviri tuhu katu javo. A'ereki garenymbava okwaha ganhi'iga, ei ga. ⁵ Hajiheve'ga reviri ovelhas ndohoi tuhē. A'ereki ndokwahavi hajiheve'ga nhi'iga. Oka'nhy reki nanongara'ga hugwi a'ero, ei ga ga pe.

⁶ Nahā Jesus'ga ei moroġitapyahua mombe'gwovo ojo'java'ea mombe'gwovo ga pe. Emo ga ndokwahavi okovo.

—Maraname ga imombe'ui poa nhande ve? ei ga ojohupe.

Jesus'ga ko jurukwara'java'ga

⁷ A'ero Jesus'ga ei ga pe no:

—Tamombe'u katu tuhē pe me, ei ga. Jurukwara rupi ovelhas oho okovo tokaja pype. A'ea rupi jitehe hepiakatuhara'ga hoi ovelhas pyri herekovo, ei ga. Ji ko jurukwara'java'ea, ei Jesus'ga. A'ereki ji rupi jate vvyakotyve'ga oho Tupana'ga viara rupi. A'ereki jihi jate ga mongo gareheva'ero, ei ga. Jihi jate ga mbo'euka gandepiakatuhara'ga pe no, ei ga. ⁸ Kiroki ga ji renonde oko timbo'e ti Tupana'gareheve'ga javo novia – iporomive'ga ja ga ahe moandyandyi pota, ei ga. Onhimbuhu tehe ga Tupana'gareheve'ga pyri ga nderekote'varuhuavo. Tupana'gareheve'ga ki a'e te nohenduvi ganhi'iga, ei ga ga pe. ⁹ Ji ko jurukwara'java'ea, a'e ji, ei Jesus'ga ga pe. Ji pyri ga nduri javo. “Nde rupi ti toroho Tupana'ga pyri,” ei ga ji ve, ei ga. Ga erame ji ve po ti ji ga mongoi Tupana'gareheva'ero ga nderekokatuavo nehē. A'ero po ti ga inoġatui opy'a okovo nehē, ei ga. Igwete po ti ji imombyryvi ga pe nehē ga ndepiakatuavo ga nderekovo nehē, ei ga ga pe. ¹⁰ Iporomive'ga uhu jipi tapyhy ti herogwovo javo. “Tajuka ti,” ei ga. A'ea rehe jate ga nduri. Ji ki a'e te ajo tamboheaporoġita pyahu ti ga mbohoryva javo, ei ga. Tamongo ti ga Tupana'ga pyri nehē no, a'e ji, ei ga ga pe.

Jesus'ga ko ovelhas repiakatuharete'ga'java'ga

11 —Ji ko ovelhas repiakatuhara'ga'java'ea jipyryheteva'ea jitekovo, ei Jesus'ga javo ġa pe. A'ereki ji ahepia katu jijiheve'ġa. Gandepykavamo po ti ji manoi nehē tomanoyme ti ġa javoji, ei Jesus'ga ġa pe. 12 Ji ko ojipe'ga ja rūi – kiroki ga e'i tehe ovelhas repiakatuhara'ga pe tahepia ti nerenymbava nde ve javo tehe, ei ga. Gwenymbava rūi ġwaramo ga ndogwerekokatui reki ovelhas. Nurā ja'gwara'java'ea lobo rurame hehe ta'u javo, kiro ga pohipavi ovelhas hugwi a'ero onhana ogwovo, ei ga. A'ero lobo ruri ipyhyga ovelhas herogwovo ojive. Jara okwaki'o pa ojohugwiugwi, ei ga. 13 Oka'nhy ga ogwovo ovelhas reja. A'ereki ga ni'āġataruhui ovelhas rehe hepiakatuhara'ga rūi okovo ġwaramo, ei ga ġa pe. Ji ko ga ja rūi a'ero, ei Jesus'ga.

14-15 —Jihi ko hepiakatuhara'ga'java'ea jipyryheteva'ea, ei Jesus'ga. Jiruva'ga ji kwaha hete. Akwaha hete ji ga no, ei ga. Na jitehe ji akwaha hete jijiheve'ġa. Ga ji kwaha hete no. Aerē ti ji manoi ġandepykavamo nehē no, ei ga. 16 Ga ndeheve ji areko hajiheve'ġa jijiheva'ero no. Ga ko judeus'ġarūive'ġa, ei ga. Ambojikoguka po ti ji ġa jijihe nehē. A'ero po ti ġa hendukatui nhinhi'ġa nehē, ei ga. A'ero po ti ġa nhaporemo ġa ndekoi jireheva'ero nehē ojihe'ae'a ojogwehe ojipenhindyvamo nehē judeus'ġa judeus'ġarūive'ġa, ei ga. Ji tehe po ti ġandepiakatuhara nehē ġa ndepiakatupava nehē, ei ga ġa pe.

17 —Jiruva'ga ji arō hete, ei ga. A'ereki ji a'e: Ji ti amano jiji ġandepykavamo nehē takwerava'ja ti ji javo, ei ga. 18 Ji jujukaukare'ymame nhiarōe'ŷve'ġa pe po ti tegwete ġa pe jujukahava nehē. Emo nhiremimbotarimo po ti ji jujukaukari ġa pe nehē, ei ga. Jipopoaka ji jijjukavouka nhinhimbogweravuka no, ei ga. A'ereki jiruva'ga e'i ji ve a'ea rehe: “Nahā po ti nde rekoi nehē”, ei Jesus'ga ġa pe.

19 Kiro judeus'ġa nduvihava'ġa nhonhi'ġayvara'javi Jesus'ga nhi'ġa renduva. Jara'ġa e'i onhimongyavo:

20 —Anhaġa opoġyka ga mboheagwryvuhuavo Diabo'gapyriva'ea, ei ġa. Maraname pe henduvuhui ganhi'ġa naerū? ei ġa jara'ġa pe.

Jara'ġa ki a'e te e'i:

21 —Ga nde'i te nanongara pe anhaġa opoġykaramo, ei ga. Anhaġa nomoma'eġatui reki hehae'ŷve'ġa a, ei ġa.

Nahā judeus'ġa nduvihava'ġa nhonhi'ġayvari Jesus'ga nhi'ġa rehe.

Ahe ndokoi Jesus'ga rehe

22-23 Aerē Jesus'ga rekoi judeus'ġa jatykahavuhua pype. Igwete ga hoi okovo onga rembe'yvuhu pe ġambo'ehai pe – a'ea pe ġa ei Salomāova'ea apoa. Kiro yapouhua. Igwete judeus'ġa japoī toryva pevo cidade de Jerusalém me. A'ea rupi ġa ojapyakaaka ojatykahavuhua apopava rehe. A'ereki ymya onga apopavame ahe okwava'ē Tupana'ga pe ġwino teni javo ga pe. 24 Igwete Jesus'ga hoi okovo onga rembe'yvuhu pe. A'ero judeus'ġa nduvihava'ġa nduri Jesus'ga pyri ga atimana javo ga pe.

—Manamehū po ti nde nhimombe'ui ore ve nehē? ei ġa Jesus'ga pe. Po nde Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo, enhimombe'u katu ti ore ve a'ero tonhimimyme ti ore ve, ei ġa ga pe.

25 —Anhimombe'u tuhē ko ji pe me jipi, ei Jesus'ga ġa pe. Emo pe ndaperoviapotaruhui nhinhi'ġa. Nhirembiapoa – a'ea Tupana'ga oapouka ji ve – a'ea po ji kwahavukari pe me hamo, ei ga ġa pe. 26 Emo pe ndaperoviapotari. A'ereki pe jireheva'ea rūi, ei ga. 27 Jireheve'ġa ġwendu katu nhinhi'ġa, ei ga. Akwaha hete ji ġa. Igwete nhiremimbotarimova'ea rehe ġa ndekoi jipi, ei ga ġa pe. 28 Amboheaporogita pyahu ko ji ġa kiro, ei ga. Aerē po ti ji ġa nderohoi yvagi pe ġa mongovo Tupana'ga pyri avuirama nehē no. A'ero po

ti ġa ndohoa'javi hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei ga ġa pe. Ndipe'akavi ġa ji hugwi, ei ga. ²⁹ Jiruva'ga – gaha ġa mbojikoguka ji rehe – ga popoakahetero jara'ga hohe pa. Nurā ndipe'akavi ġa ga hugwi, ei ga. ³⁰ Ojipeji ko ore rekoi Tupanamo jihi jiruva'ga pavēi, ei ga ġa pe.

³¹ A'ero judeus'ġa nduvihava'ġa ipyhygi ita tiapi ti ga javo. ³² Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Pehepiepia pe nhirembiapoa novīa, ei ga. He'yiva'ea Tupana'ga oapouka ji ve pyryva'ea. Marāva'ea rehe pe ji apipotaruhū naerū? ei Jesus'ga ġa pe.

³³ —Pyryva'ea rehe rūi ore nde apipotari, ei ġa ga pe. Nde euhurame ite'varuhuva'ea rehe ore nde apipotari. A'ereki nde Tupana'ga mbotegwetei javo tehe ga pe. A'ereki nde yvyakotyva'ero tehe erenhimongo potaruhu Tupanamo, ei ġa ga pe.

³⁴⁻³⁵ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Pekwaha pe pejiapoa ikwatijara novīa. Kiha ko omombe'u Tupana'ga nhi'īga ahe ve hako, ei ga ġa pe. A'ereki Tupana'ga e'i ahe ve hako: “Pe'e ti ojipe'ġa pe ji py'rovo,” ei ga. Ahe ve jitehe ga ei a'ero: “Pe ko tupanamo,” ei ga. Ikwatijara – kiroki omombe'u Tupana'ga nhi'īga – kia koi a'itituhēva'ea, ei Jesus'ga ġa pe. Tupana'ga e'i ahe ve hako pe ko tupanamo javo. ³⁶ Maranuhūrame pe euhūi ji ve naerū ji nhimombe'urame ji ko Tupana'ga ra'yramo javo, ei ga ġa pe. “Nde erembotegwete Tupana'ga,” pe'ji tehe pe ji ve, ei ga. Emo ji ve tuhē Tupana'ga ei: “Ndehe ti eho yvya koty ekovo nhiremimbotarimova'ea rehe nehē,” ei ga ji ve, ei ga. ³⁷⁻³⁸ Pe ndaperoviarihu nhinhi'īga, ei ga. Ji ko Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe ako tuhē japovo ahemonhimomby'ava'ea. Po ji japoe'ymame taperoviari ti nhinhi'īga a'ero. Ji japorame ahemonhimomby'ava'ea po pe hepiagame heroviari hamo, ei ga. Perovia ti a'ero tapekwaha orejikoty'ara onhopavēi jihi jiruva'ga pavēi. A'ereki jiruva'ga ojikoty'a ji pavēi okovo. Jihi ajikoty'a jiruva'ga pavēi no, ei ga ġa pe.

³⁹ Kiro ġa Jesus'ga pyhypotara'javi a'ero novīa. Igwete ga nhimbojirevi ogwovo ġa hugwi.

⁴⁰ Igwete Jesus'ga jivyra'javi rio Jordão aherovai opytavo – perope João'va'ea ġamobatizagweri pe. ⁴¹ Kiro he'yjuhuve'ġa nduri Jesus'ga pyri. Igwete ġa ei ojohupe:

—João'ga ndoapoangavi ahemonhimomby'ava'ea, ei ġa ahe mombe'gwovo. Emo Jesus'ga mombe'urame ga omombe'u katu pa, ei ġa ojohupe.

⁴² A'ero pevove'ġa jikogi Jesus'ga rehe onhimongyavo.

11

Lázaro'va'ea manoagwera

¹⁻² Ojipe'ga kiro itetirūa. Garera ko Lázaro. Cidade de Betânia pe ga ruvi ġwendyra'ġa pavēi. Ga ko Martahēa Mariahēa pavēi. (Mariahēa ko akajahēa – kiroki hēa aerē omongy nhandya perfume nhandepojoykaharete'ga pya rehe Jesus'ga pya rehe. A'ero hēa imomikaġi gapya o'ava pyvō.) Hēakuvyra'ga Lázaro'ga kiro itetirūa. ³ Nurā Maria'ġa ojipe'ga mondoukari Jesus'ga pyri.

—Ere ti nhandepojoykaharete'ga pe itetirūa hete kiro garemiarōhara'ga javo ga pe, ei ġa ga pe imondovouka onhi'īga Jesus'ga pe.

A'ero ga hoi ġanhi'īga imombe'gwovo Jesus'ga pe.

⁴ Henduvame Jesus'ga ei:

—Lázaro'ga tetirūa nomomanoukaraġwami ga, ei ga. Gatetirūa ko Tupana'ga ruvihavuhetea repiukaraġwama tokwaha ti ġa

jiruvihavuhetea no, ei ga. Gatetirũaro ġwaramo po ti ġa ei ji ve nehẽ ipopoaka hete Tupana'ga ra'ya'ga javo ji ve nehẽ, ei Jesus'ga.

⁵ Jesus'ga oko hete Marta'ga ndehe ġakuvyra'ga rehe no Lázaro'ga rehe. ⁶ Emo imombe'urame Lázaro'ga tetirũa ga pe Jesus'ga opytaahi'vi na'ẽ pevo upa. Mokõi ga kiri pevo jitehe. ⁷ Kirẽ ga ei ġwemimbo'ehara'ga pe a'ero:

—Xajivy ti kiro Judéiapeve'ġa gwyri pe a'ero, ei ga ġa pe.

⁸ —Jesus, ei ġa. Judéiapeve'ġa nde apipotaruhu pevo oji'i. Kiro nde hopotara'javamo pevo jitehe naerũ? ei ġa Jesus'ga pe.

⁹⁻¹⁰ Igwete Jesus'ga ei nahã javo ġa pe:

—Ara rupi ve gwereko doze horas, ei ga. Arimo nhandehorame nhandekovo nhande ndi'ari yvya rehe hepiakatuavo ġwaramo. A'ereki nhanderyapehava omomytu'ẽ nhande ve, ei ga ġa pe. Ypytunimo nhandehorame nhande ari a'ero hepiage'yma ġwaramo. Tegwete nhande ve a. A'ereki nianderyapehavi ypytunimo, ei ga ġa pe. Aġwamo ko arimova'ea ja nhande ve. Aġwamo nhande rekorame Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe ni-anemombikavi, ei ga. A'ereki Tupana'ga omomytu'ẽ ġwemimbotarimova'ea nhaneakaġi pe nhande pokoga jipi, ei ga. Aerẽ po ti ypytuna ja nhande ve nehẽ. A'ereki aerẽ nhande manorame tegwete nhande ve, ei ga. Xaho tuhẽ ti kiro a'ero. A'ereki ndohoi ve nhimomanohava apiavo, ei ga ġa pe imombe'gwovo.

¹¹ Aerẽ Jesus'ga ei ġa pe no:

—Nhaneremiarõhara'ga kiro oki upa Lázaro'ga, ei ga. Taho ti ga moma'eamo a'ero, ei ga ġa pe.

¹² Igwete garemimbo'ehara'ga ei:

—Po ga kirame kiro a'ero po ti ga nhimohiġatui nehẽ, ei ġa ga pe novã.

¹³ “Lázaro'ga kira pe po ga ei ra'e,” ei ġa oyvyteri pe. Lázaro'ga manoa pe Jesus'ga ei reki. A'ero ga imombe'ukatui ġa pe:

¹⁴ —Lázarova'ea omano ra'e, ei ga ġa pe. ¹⁵ Ji rekoe'yma ġwaramo ahe pyri ahe manorame a'ero po ti ji pe monhimomby'ahetei nehẽ tapejiko hete ti ji rehe javo. Nurã ji roryvamo jirekoe'yma rehe pevo, ei Jesus'ga. Xaho ti kiro ahe pyri a'ero, ei ga ġa pe.

¹⁶ Igwete Tomé'ga – o Gêmeo ei ġa ga pe – igwete ga ei jara'ga pe:

—Xaho ti Jesus'ga rupi xamano ti ga pavẽi a'ero nehẽ, ei Tomé'ga ġa pe. A'ero ġa hoi cidade de Betânia pe pea rupi ogwovo.

Jesus'ga ko ġambogwerahavamo

¹⁷ Jesus'ga horame Betânia pe ġa imombe'ui Lázaro'ga manoagwera ġa pe. —Mbohapy'ri quatro ore kiri kiro ahera'oa mongirẽ itaruvihavuhua kwaruhua pype ahe noġa, ei ġa imombe'gwovo Jesus'ga pe.

¹⁸ Jerusalém ko ira'agwe Betânia hugwi três quilômetros. ¹⁹ Pevove'ga ohooho a'ero Martahẽa pyri Mariahẽa pyri no ġa porogwetyga. ²⁰ Igwete Martahẽa henduvi Jesus'ga rura mombe'urame. A'ero hẽa hoi tahovafĩ ti ga javo. Mariahẽa ki a'e te onga pype hẽa reni upa. ²¹ Igwete Martahẽa hoi ovahema Jesus'ga pyri.

—Jesus, ei hẽa ga pe. Avo po nde rekoi raji'i hamo, a'ero po jikuvyrava'ea nomanoi raji'i hamo! ei hẽa Jesus'ga pe. ²² Kiroġwe vehevi nde erame Tupana'ga pe po ti ga nde rendukatui hamo, ei hẽa ga pe. A'ea ji akwaha hete, ei hẽa ga pe.

²³ —Okwera po ti ndekuvyrava'ea nehẽ, ei Jesus'ga hẽa pe.

²⁴ —Akwaha ji aheweravaġwama aerẽ mbapava koty Tupana'ga omanove'ga mbogwerapavame nehẽ, ei hẽa.

²⁵ Igwete Jesus'ga ei hẽa pe:

—Jihi ko ġa mbogweraharamo ako ġa mongovo, ei ga. Kiroki ġa ojiko ji rehe – omanorame vehevi po ti ġa ndekoi avuirama Tupana'ga pyri nehē, ei ga hēa pe. ²⁶ Kiroki ġa heaporoġita pyahu ojikoga ji rehe – ġahā po ti ndohoi tuhē hahyva'ea ruvihava pype nehē. Oko hete po ti ġa Tupana'ga pyri avuirama okovo nehē, ei ga. Ererovia nde a'ea? ei Jesus'ga hēa pe.

²⁷—Arovia ji, ei hēa ga pe. A'ereki nde ko Tupana'ga remimbuhurukaramo ereko Tupana'ga ra'yramo ereko, ei hēa. A'ereki nde ve ko Tupana'ga e'i hako toho ti ga vyva koty javo, e ko ga nde ve, ei hēa ga pe.

Jesus'ga ojehe'o

²⁸ O'erē Jesus'ga pe Martahēa jivyri ua onga pe. Igwete hēa hoi oirūhēa pyri Mariahēa pyri. Gandovakie'ŷ hēa hoi javo hēa pe.

—Uhu ga nhanembo'ehara'ga, ei hēa. “Tuhu ti hēa ji pyri,” ei ga nde ve, ei hēa Mariahēa pe.

²⁹ A'ea renduvame kotihī hēa po'ami ogwovo ga pyri Mariahēa. ³⁰ Jesus'ga novahemi ve cidade pe. A'evo ga rekoi – perope Martahēa oho ga rovatiamo.

³¹ Kiro Mariahēa po'ami nhandaibe ogwovo ga pyri a'ero. Kiroki ġa hēa pavēi oko onga pype hēa porogwetyga – gwepia ġa hēahoa. Nurā ġa ei ojohupe novīa:

—Kiro hēa hoi aheryvy pe tajehe'o ti ahe pyri javo, ei ġa novīa. Xaho ti hēa reviri a'ero, ei ġa ojohupe a'ero.

³² Kiro Mariahēa hoi Jesus'ga pyri a'ero. Ga repiagame hēa ndurugi ġwenypy'amo gapya pyri.

—Jesus, ei hēa. Avo po nde rekoi raji'i hamo, a'ero po jikuvyrava'ea nomanoi raji'i hamo! ei hēa ga pe.

³³ Jesus'ga gwepia hēajehe'oa ġajehe'oa reheve – kiroki ġa uhu hēa rupi. Omynhete gapy'a a'ero. ³⁴ Igwete ga ei:

—Mome pe ahe noġi raji'i? ei ga ġa pe.

—Herejo hepiaga, ei ġa ga pe.

³⁵ Igwete Jesus'ga jehe'oi.

³⁶—Pehepia. Ga oarō hete ahe! ei ġa ġajehe'oa repiaga.

³⁷ Jara'ġa ki a'e te e'i:

—Ga omoma'eġatu hehae'ŷve'ga raji'i, ei ġa. Tegwete po ga pe naerū Lázaro'ea manoaġwama mombiga raji'i naerū? ei ġa ojohupe.

Ombogwera ga Lázaro'ea

³⁸ Jesus'ga py'a omynhetea'ja. Igwete ga ruri garyvy pe ikwaruhu pe. Jurukwara pype u itauhua imohinipyra hovapytymbavamo.

³⁹—Pepe'a ti itauhua, ei Jesus'ga pevove'ġa pe.

A'ero Martahēa ei ga pe:

—Ah, Jesus, kiro inemahivamo jikuvyrava'ea ra'oa. A'ereki he'yi'i quatro ore kiri ahe manorē, ei hēa ga pe.

⁴⁰ Igwete Jesus'ga ei hēa pe a'ero:

—A'e ko ji nde ve ko: “Po ti nde jikogi ji rehe, a'ero po ti nde hepiagi Tupana'ga ruvihavuhuhetea nehē,” ei ga hēa pe.

⁴¹ A'ero ġa ipe'ai itauhua jugwi. Igwete Jesus'ga jovavuri yvagi pe javo.

—Apī, ei ga. Ndepyry hete nde ji rendukatuavo kiro, ei ga Tupana'ga pe. ⁴² Nde ji rendu katu tuhē jipi. Emo ji a'e poa nde ve avove'ġa ndovaki togwerovia ti ġa neremimbuhuragwera ji rehe, ei ga Tupana'ga pe.

⁴³ Onhi'igirē Tupana'ga pe Jesus'ga ea'hyi:

—Lázaro, ei ga. Here ehema! ei ga ga pe.

⁴⁴ A'ero Lázaro'ga vyri omanoa hugwi ohema ikwaruhua hugwi. Imamanipyra ga gweru opya opoa reheve. Ga'akaġa na jitehe gwereko

tapy'ynhapira ojihe no. A'ereki judeus'ga omamamama ahera'oa tapy'ynhapipukuhua pyvõ jipi ahe mondorame ahe noğa ita kwaruhua pype jipi.

—Pemama'ndo ti ga hugwi tapy'ynhapira kwaharava ga hugwi toho ti ga, ei Jesus'ga ġa pe.

Ahe ojuka pota Jesus'ga

(Mateus 26.1-5; Marcos 14.1-2; Lucas 22.1-2)

⁴⁵ Kiro he'yjuhuve'ga jikogi Jesus'ga rehe a'ero judeus'ga – kiroki ġa uhu Mariahêa pyri. A'ereki ġa gwepia Jesus'ga remimbogwerava. ⁴⁶ Jara'ga ki a'e te oho fariseus'ga pyri imombe'gwovo.

—Jesus'ga ombogwera Lázaro'ga gamanoa hugwi! ei ġa ġa pe Jesus'ga mombe'gwovo.

⁴⁷ A'ero fariseus'ga ei ikwava'êhara'ġa nduvihava'ga pavêi:

—Timbojatyka jara'ga a'ero ġamoġitahara'ga.

Igwete judeus'ga moġitahara'ga jatykapavi javo ojohupe.

—Marã po ti nhande rekoï nehê naerũ? ei ġa ojohupe. A'ereki he'yjuhu akoja'ga oapoapouhu ahemonhimomby'ava'ea jipi, ei ġa Jesus'ga mombe'gwovo. ⁴⁸ Po ti nhande nimombigi ga, a'ero po ti ġa nhaporemõ ġa jikogi ga rehe nehê, ei ġa. “Gaha jate kiro oko nhanderuvihavuhuhetero,” e po ti ġa ga pe a'ero nehê, ei ġa ojohupe. Huvihavuhu'ga ikwahavame cidade de Roma pe po ti ga ei nehê: “Judeus'ga po ti nanhirendukatua'javi kiro a'ero nehê,” e po ti ga nehê, ei ġa. A'ero po ti ga soldados'ga mbuhurukari nhande pyri tapemomba pa ti pe judeus'ga javo. “Gajatykahavuhua po ti pemomba pa nehê no,” e po ti ga soldados'ga pe nehê, ei ġa ojohupe.

⁴⁹ A'ero Caifás'ga – ga ko ikwava'êhara'ġa nduvihavuhu'ga a'ea rupi – kiro ga ei ġa pe:

—Ndapekwahavihu pe! ei ga. ⁵⁰ Omano po ga hamo, ei ga javo. A'ero po ti ġa nianemomanoukari pa nehê. Na ti ojipejive'ga manoi nhande py'rovo a'ero xamanombavyme ti nhande judeusramo, ei ga ġa pe. Nanongara po ti pyry pe me nehê, ei ga. Pejapyaka katu ti a'ea rehe a'ero, a'e ji, ei Caifás'ga ġa pe.

⁵¹ Ga rũi onhimbo'e a'ea rehe javo. Tupana'ga reki ombo'euka ga hehe. A'ereki a'ea rupi Caifás'ga ikwava'êhara'ġa nduvihavamo oko. Tupana'ga ombo'euka ga ġwemimbotarimova'ea rupi. A'ero Caifás'ga ei ġa pe imombe'gwovo Jesus'ga manoaġwama judeus'ga ndepykavamo. ⁵² Judeus'ga pe jate rũi reki Jesus'ga manoi. He'yjuhuve'ga pe judeus'garũive'ga pe ga manoi no – kiroki ġa ojiko Tupana'ga rehe ogwyrĩ pe nhaporemõ. Omano ga Tupana'gareheve'ga pe nhaporemõ tojihe'ae'a ti ġa ojogwehe ojipenhindyvamo javo.

⁵³ Igwete Caifás'ga ei ġa pe imombe'gwovo Jesus'ga manoaġwama. A'ero judeus'ga nduvihava'ga nhomonhi'iġi javo jipi.

—Marã po ti nhande Jesus'ga jukaukari nehê? ei ġa javo ojohupe.

⁵⁴ Nurã Jesus'ga ndokoa'javi judeus'ga ndovaki. Pea hugwi ga hoi cidade de Efraim me a'ero upa ongae'yma koty. Efraim me ga pytai a'ero ġwemimbo'ehara'ga pavêi.

⁵⁵ Kiro judeus'ga oapo ġwerĩ toryva. Páscoa ei ġa jupe. A'ero ġa hogahoi kiro ogwyrã hugwi onhimongyavo tihepia ti toryva javo. Toryva renonde ġa hoi Jerusalém me onhimboavujikwejikwea nahanahã nhande nhimombyryvi Tupana'ga pe javo. ⁵⁶ A'ero ġa Jesus'ga rekarekari novĩa. Igwete ġa nhomonhi'inhi'iġi ojatykahavuhua pype o'ama.

—Marãi pe a'ero naerũ? ei ġa ojohupe. Uhu po ti ga toryvi pe nehẽ? ei ġa. Mara'ngu po ti ga ure'yma nehẽ? ei ġa ojohupe.

⁵⁷ Ojikwe vehevi ikwava'ẽhara'ġa nduvihava'ġa ei ġa pe fariseus'ġa pavẽi:

—Po ti pe ikwahavi garekohava, pemombe'u ti ore ve toropyhy ti ga, e'i jipe ġa ġa pe.

12

*Gweka'vo ahe nhandya Jesus'ga pya rehe
(Mateus 26.6-13; Marcos 14.3-9)*

¹ Aerẽ Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Mbohapyrete cinco po ti nhande kiri. A'ero po ti ġa japo toryva Páscoa Jerusalém me nehẽ, ei ga ġa pe. Xaho na'ẽ ti Betânia pe, ei ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Igwete ġa hoi Lázaro'ga pyri – akoja'ga Jesus'ga ombogwera gamanoa hugwi. ² A'ero pevove'ġa japo mbatera Jesus'ga pe to'u katu ti ġa ore pyri javo. Igwete Martahẽa herueruri mbatera ġa pe. Lázaro'ga oapy oina Jesus'ga pyri jara'ġa pavẽi. Igwete ġa i'ui. ³ Kiro Mariahẽa heruri perfume nhandya. Nardo ei ġa jupe nomombaraviva'ea. He'yjuhuva'ea itambere'ia hẽa omondo hehe. Meio litro hẽa gwereko. Kiro hẽa heruri heka'voga Jesus'ga pya rehe. A'ero hẽa imomikaġi gapya o'ava pyvõ. Ikatigahiva ohygahi onga rehe. ⁴ A'ero Jesus'ga remimbo'eharava'ea Judas Iscariotesva'ea – ahe ko aerẽ opyhyguka Jesus'ga – a'ero ahe ei:

⁵ —Maranuhũrame hẽa nomondojuhu kia itambere'ia kwepygauka ġa pe? ei ahe. He'yjuhuva'ea itambere'ia trezentos po ġa ikwepygi hẽa pe nhandya rehe ramo, ei ahe. Imbatere'ỹve'ġa pe po hẽa imondoi itambere'ia a'ero ramo, ei ahe ġa pe.

⁶ Judasva'ea ni'aġataruhui reki imbatere'ỹve'ġa ndehe Mariahẽa pe ja'javo. Ahe ko iporomiva'ea. Gwereco ahe Jesus'ga pe ġaitambere'ia ryrũ'ia herekokatuhava. A'ero ahe ipyhygi itambere'ia jugwi imima ojive jipi. Nurã ahe nhi'igahyi Mariahẽa pe itambere'ia potaruhuavo.

⁷ A'ero Jesus'ga ei:

—Na hẽa rekoi jate ġwemimbotarimo, ei ga. Hẽa gwereco a'ea nhitỹhava rupiaramo, ei Jesus'ga. ⁸ Okoe'yimi imbatere'ỹve'ġa pe pyri. Imondopotarame po pe imondoi a'ero ġa pe jipi hamo, ei ga. Ji po ti a'e nakombegwei pe pyri nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

Ahe ojuka pota Lázaro'va'ea

⁹ Kiro judeus'ġa ikwahavi Jesus'ga ruva pevo Betânia pe. A'ero ġa nduri ga repiaga onhimongyavo. Lázaro'ga repiaga ġa nduri no – akoja'ga Jesus'ga ombogwera. ¹⁰ Nurã ikwava'ẽhara'ġa nduvihava'ġa – ġa e'i jipe tijuka ti Jesus'ga javo – igwete ġa ei ojohupe kiro:

—Tijuka ti Lázaro'ga no, ei ġa.

¹¹ A'ereki he'yjuhuve'ġa judeus'ġa opohi kiro ġa hugwi Jesus'ga rehe okovo. Lázaro'ga mbogwerava ġwaramo ġa jikogi Jesus'ga rehe a'ero opohia ikwava'ẽhara'ġa nduvihava'ġa hugwi. Nurã ġa Lázaro'ga jukapotari kiro.

*Jesus'ga ovahẽ Jerusalém me Domingo dos ramos
(Mateus 21.1-11; Marcos 11.1-11; Lucas 19.28-40)*

¹²⁻¹⁸ Ko'emame Jesus'ga ipyhygi jumentinho taho ti Jerusalém me i'arimo javo. A'ea ja Jerusalém me ġa Jesus'ga mombe'ui.

—Kiro po ti ga ruri nehẽ, ei ġa.

A'ero he'yjuhuve'ġa – kiroki ġa uhu toryva repiaga Páscoa repiaga – a'ero ġa ei:

—Xaho ti ga rovatiamo, ei ġa.

A'ereki ojipe'ġa omombe'umbe'u Lázaro'ga mbogwerava ġa pe.

—Orohepia ore Jesus'ga oji'i, ei ġa. Lázaro'ga manorame Jesus'ga hoi ikwaruhua pyri. Ga onhi'ġa mondoi ga pe ga mbojipe'avo ga mbuhua jugwi, ei ġa. Nahā ga ga mbogweravi gamanoa hugwi oji'i, ei ġa imombe'gwovo ġa pe.

A'ea renduvame he'yjuhuve'ġa ei a'ero:

—Jesus'ga oapo hete ahemonhimomby'ava'ea, ei ġa. Xaho ti ga repiaga a'ero Lázaro'ga mbogwerahara'ga, ei ġa ojohupe.

Nurā Jesus'ga rura kwahavame ġa hoi ga rovatiamo. Igwete ġa hakā vondogi pindova rova ipyhyga herogwovo imbovavaga timbohete ti Jesus'ga javo. Igwete ġa ga mbojiroviari ga rerua ga rerovahema. A'ero ġa ei ga mombe'gwovo:

“Timbohete ti Tupana'ga,” ei ġa.

“Nhandepojykaharete'ga ti tomombyry ga pe

– kiroki ga nhandepojykaharete'ga Tupana'ga ombuhuruka nhande pyri,” ei ġa.

“Tupana'ga ti tomombyry hete ga pe

– kiroki ga oko nhanderuvihavuhuhetero israelitas'ġa nduvi-havuhuhetero,” ei ġa.

Kiro Jesus'ga ruri jumentinho arimo ua a'ero. A'ereki na tuhē Tupana'ga rembikwatijarukara ahe ve imombe'ujipei garuraġwama.

“Tapekyhyji ti Jerusalémmeva'ero,” ei ahe.

“Pehepia. Kiro ki ga u penduvihavuhuhete'ga jumenta ra'yra arimo oina,” ei ahe ikwatija hako.

Jesus'ga rurame garemimbo'ehara'ġa nonhimombaragwahavi garura rehe.

—Maraname tuhē Jesus'ga ruri nahā naerū? ei ġa ojohupe.

Jesus'ga kweravirē ogwovo Tupana'ga pyri, a'ea rupi ġa ikwahava'javi Tupana'ga rembikwatijarukara ahe ve. A'ero ġa ei: “Aherembikwatijara omombe'u jipe tuhē reki Jesus'ga ruraġwama,” ei ġa ikwahava. “Na tuhē ga ruri Jerusalém me a'ero ikwehe,” ei ġa. “Na tuhē nhande rekoi ga rerekovo ahe nhi'īpo'ruavo no ikwehe,” ei ġa ojohupe. Emo ga rurame ġa nonhimombaragwahavi hehe maraname ga ruri nahā javo.

¹⁹ Igwete fariseus'ġa ei ojohupe:

—Pehepia pe ġahoahivuhua ga pyri, ei ġa ojohupe. Xa'exa'e nhande ġa pe novīa tapejikogi ga rehe javo ġa pe novīa. Emo ġa oho pa ga pyri ga rehe gworygworyvamo, ei ġa ojohupe.

Gregosva'ea gwepia pota Jesus'ga

²⁰ Jararamo gregos'ġa uhu Jerusalém me ġa ndupi no – kiroki ġa uhu toryvi pe timbohete ti Tupana'ga javo. Gregos'ġa ko judeus'ġarūive'ġa. ²¹ Kiro ġa hoi javo Filipe'ga pe. Filipe'ga cidade ko Betsaida Galiléiapeva'ea. Igwete gregos'ġa hoi javo ga pe.

—Filipe, ei ġa, orohepia pota ore Jesus'ga.

²² Igwete Filipe'ga hona'ēi imombe'gwovo André'ga pe. A'ero ġa jogwerohoi Jesus'ga pyri imombe'gwovo gregos'ġa nhi'ġagwera ga pe. ²³ A'ero Jesus'ga ei pevove'ġa pe:

—Ji ko Tupana'ga remimbuhurukara, ei ga. A'ero oho ġwerī kiro japiavo jiruvihavuhuhetea ukwahava apiavo. A'ereki ji amano ġwerī, ei Jesus'ga ġa pe. ²⁴ Tamombe'u katu tuhē pe me. Ha'ynha ityme'ymame a'ea tehe opyta ojipeji jate, ei ga. Ga itymame ha'ynha omano ramenhumu. Omano'agirē henhunhamo. Kirē po o'aramo ha'ynha herekoahivuhui, ei ga ġa pe.

Omanoaḡwama pe Jesus'ga ei ha'ynha mombe'urame. A'ereki omanorē ga okwerava'ja. He'yjuhu gareheve'ḡa a'ero ga ḡa mboheaporoḡitapyahurame.

²⁵ Igwete Jesus'ga ei:

—Kiroki ḡa oko hete ojihe ji arōe'yma – ḡa po ti omano ogwovo hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei ga ḡa pe. Kiroki ḡa ndokohetei ojihe aḡwamo ji arōheteavo – ḡa po ti oko hete aerē ogwovo Tupana'ga pyri nehē, ei Jesus'ga ḡa pe. ²⁶ Kiroki ḡa jireheva'ero oko – nhiremimbotarimova'ea rehe po ḡa ndekoi hamo. Perope ji ako a'ero – pevo jitehe po ti ḡa ndekoi ji pyri nehē no, ei Jesus'ga. Kiroki ḡa jireheva'ero oko – ḡa pe po ti jiruva'ga ei pepyry hete pe javo nehē, ei ga ḡa pe.

Jesus'ga omombe'u omanoaḡwama

²⁷ Igwete Jesus'ga ei:

—Omynhete jipy'a kiro, ei ga. Marāi po ti ji a'ero nehē? Nda'ei po ti ji Tupana'ga pe: Apī, terembohahyukari ti ji ve nehē. Poa po ti ji nda'ei ga pe nehē, ei ga. A'ereki a'ea rehe tuhē ji ajo yvya koty tapo'ru ti ji hahya nhimanomo javo, ei Jesus'ga. ²⁸ Apī, ehepiuka ti ḡa pe ejuvihavuhuhetea, ei ga Tupana'ga pe.

A'ero ga ei Jesus'ga pe yvaga hugwi:

—Ahepiuka ko ji ikwehe, ei ga. Aerē po ti ji hepiukara'javi nehē no, ei ga Jesus'ga pe.

²⁹ Yvagahugwiva'ea renduvame he'yjuhuve'ḡa ei ojohupe o'ama:

—Gara poro?

Jara'ḡa e'i ojohupe:

—Onaraḡuhū po.

Jara'ḡa e'i:

—Tupana'gapyrive'ga po onhi'ĩ Jesus'ga pe, e'i tehe ḡa ojohupe.

³⁰ Jesus'ga e'i ḡa pe:

—Ji ve rūi ko Tupana'ga ei, ei ga ḡa pe. Pe me ko ga ei tokwaha ti ḡa javo, ei ga. ³¹ Kiroḡwe po ti ihoi japiavo Tupana'ga nhi'iḡa nhiarōe'ýve'ḡa pe nehē. “Okote'varuhu pa ḡa,” e po ti ga ḡa pe nehē, ei ga. Kiroḡwe po ti Tupana'ga imombigi nhiarōe'ýve'ḡa nduvihavuhu'ga popoakara Diabo'ga popoakara ga hugwi nehē, ei ga. ³² Nhimbovyrame yva rehe po ti ji imbuhurukapavi vvyakotyve'ḡa ndeaporoḡita tojiko ti ḡa ji rehe javo, ei Jesus'ga ḡa pe.

³³ A'ea erame ga imombe'ui ḡa pe omanoaḡwama nahā po ti ḡa ji jukai yva rehe nehē javo.

³⁴ Igwete he'yjuhuve'ḡa ei ga pe:

—Marā naerū? ei ḡa ga pe. Ere'e ko nde ore ve: “Ji ko Tupana'ga remimbuhurukaramo,” ere ko nde ore ve. “Ji mbovy po ti ḡa yva rehe ji jukavo nehē,” ere ko nde ore ve, ei ḡa ga pe. Nhandeapoa ikwatijara ki a'e te omombe'u Cristo'ga okoji po ti ga avuirama nehē javo. Nomanoi po ti ga a'ero nehē, ei ḡa. Marā po nde imombe'ui ore ve Tupana'ga remimbuhurukara'ga manoaḡwama naerū? Ga ko Cristo'ga rūi naerū? ei ḡa Jesus'ga pe.

³⁵ Igwete Jesus'ga ei ḡa pe:

—Amomytu'ē ji jiji tapekwaha ti a'itituhēva'ea javo, ei ga. Kirē po ti ji namomytu'ēa'javi pe me nehē. Imomytu'ērame ti pekwaha a'itituhēva'ea a'ero pejikoga ji rehe, ei ga. Ji imomytu'ēe'ymame po ti pe ypytunahivarupive'ḡa ja ndapekwahahetei. A'ereki ypytuna rupi ohorame ahe ndokwahavi tuhē hepiage'yma, ei Jesus'ga ḡa pe. ³⁶ Ji imomytu'ērame pe me ti pe jikogi ji rehe. A'ero po ti pe ikwahapyramo tuhē jireheva'ero nehē, ei Jesus'ga ḡa pe.

Judeusva'ea ndojikogi Jesus'ga rehe

Jesus'ga epavame ga hoi onhimima ġa hugwi. ³⁷⁻³⁸ Ojikwe Jesus'ga oapoapo ahemonhimomby'ava'ea ġapyteri pe novĩa. Ndojikogi reki ġa ga rehe Isaíasva'ea nhi'igagwera po'ruavo. Ahe ko Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea. Igwete ahe ikwatijari onhi'iga Tupana'ga pe hako.

“Ndiroviahavi oreremimombe'ua,” ei ahe Tupana'ga pe.

“Ndepopoakara ndiukwahavi ġa pe nhaporemo,” ei Isaíasva'ea ikwatija hako.

³⁹ Tegwete ġa pe ġajikohava Jesus'ga rehe. A'ereki ġa Isaíasva'ea nhi'ipo'ru. A'ereki ahe e'ia'ja ikwatija hako:

⁴⁰ “Tupana'ga omotiruahũ ġa'akaġa,” ei ahe.

“Ga nomombugi ġa'apyha.

A'ereki ġa e'iuhu jipi

tokiyme ti ganhi'iga nhande py'a pe javo,” ei ahe.

“Tikwahavyme ti nhande a'ea,' ei ġa,” ei ahe.

“Tirojijyjyme ti nhandereaporoġita

tomomboryme ti ga nhanderekote'varuhua javo,' ei ġa,” ei ahe hako.

⁴¹ Isaíasva'ea omombe'u reki Jesus'ga a'ea ikwatijarame hako. A'ereki ahe gwepia nhogwenonde Jesus'ga ruvihavuhuheteaġwama.

⁴² Gande'yjuhua ojiko reki Jesus'ga rehe judeus'ga nduvihava'ġa. Nonhi-mombe'ui reki ġa ojipe'ġa ndovaki. A'ereki ġa okyhyji fariseus'ga hugwi. Nomombe'ui ġa ojikoga Jesus'ga rehe tianemo'ėuhuukaryme ti ġa nhande-jatykahava hugwi javo. ⁴³ Tupana'ga omboheterame ġa ndokoi hihũ hehe. Koji'i pyry hete ġa pe ojipe'ġa ġa mboheterame.

Jesus'ga nhi'iga omboukwaha aherekote'varuhua

⁴⁴ Aerė Jesus'ga eaahyahi ġa pe:

—Kiroki ġa ojiko ji rehe – ji rehe jate rūi ġa jikogi. Ga rehe ġa jikogi no – kiroki ga ji mbuhuruka kokoty, ei Jesus'ga ġa pe. ⁴⁵ Kiroki ġa ji repia ji kwahava ga ko Tupana'ga ra'yramo javo ji ve – ġa okwaha ga no – kiroki ga ji mbuhuruka kokoty, ei ga. ⁴⁶ Ajo ji yvya koty ikwehe tamomytu'ė ti ġa pe javo, ei ga. Kiroki ġa ojiko ji rehe a'ero – ypytunarupive'ġa ja rūi po ġa toko a'ero hamo, a'e ji. Tokwaha hete ti ġa okokatuavo a'ero. A'ereki mytu'ė ġa'akaġi pe, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴⁷ Kiroki ġa ġwendu tehe nhinhi'iga okoe'yma hehe – ji nda'ei te ġa pe oko te'varuhu ġa javo, ei ga. A'ereki a'ea rehe rūi ji ajo javo vyakotyve'ġa pe. Ajo ji tamombo ti ji pendekote'varuhua pe hugwi javo ġa pe, ei ga.

⁴⁸ Kiroki ġa ndokoi ji rehe nhinhi'iga rehe okoe'yma – ġandekote'varuhua po ti jukwahavamo nehė ġa nhinhi'igagwera rendukatue'yma ġwaramo nehė, ei ga. Nhinhi'igagwera jitehe po ti ġandekote'varuhua mboukwahahetei ji jivyra'javame nehė mbapava koty nehė, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴⁹ Ji nanhi'igi nhiremimbotarimo, ei ga. Jiruva'ga nhimbuhurukara'ga ji mbo'e ji monhi'iga, ei ga. ⁵⁰ Jiruva'ga nhi'iga rendukatua ko ġandekoagwama ga pyri. A'ea ji akwaha hete, ei ga. Nhirembi'ea ko a'ea jitehe – kiroki a'ea rehe jiruva'ga ji mbo'ei no, ei Jesus'ga ġa pe.

13

Jesus'ga ohei ġwemimbo'eharava'ea pya

¹ Aerė Jesus'ga ei oyvyteri pe: “Kiro po ti ġa japoi toryva Páscoa nehė,” ei ga. “Oho kiro a'ero nhimanoa apiavo. A'ero po ti ji hoi yvagi pe jiruva'ga pyri nehė,” ei ga oyvyteri pe.

Oarōhete'yimi ko Jesus'ga ojiheve'ġa. Omanorame ga gwepiuka hete ġa pe ġwemiarōhetea a'ero.

² Kiro Jesus'ga i'ui mbatera ġwemimbo'ehara'ġa pavēi. Ojikwe Diabo'ga omboheaporoġita te'varuhu Judas Iscariotesva'ea Simão'ga ra'yrava'ea raikwehe. Nurã ahe ei oyvyteri pe:

—Tamondouka ti Jesus'ga guardas'ġa po pe topyhy ti ġa ga javoji, ei ahe.

³ Kiro Jesus'ga i'ui ġwemimbo'ehara'ġa pavēi. Igwete ga ei oyvyteri pe: “Tupana'ga ji mbopopoakaruka togwereko pa ti ga ġwemimbotarimo javo,” ei Jesus'ga. “Ajo ji Tupana'ga hugwi ikwehe. Kiro po ti ji hoa'javi ga pyri jitehe nehē no,” ei Jesus'ga oyvyteri pe.

⁴ A'ea kwahava Jesus'ga po'ami hekyita opira i'arimova'ea ojihugwi. Igwete ga ipyhygi imomikãhava a'ea pyvõ onhimamana oku'a rupi. ⁵ Igwete ga heka'vogi yhya nhaembeva pype ġwemimbo'ehara'ġa pya iheiheita imomikamikaġa tapy'ynhapira pyvõ oku'arupiva'ea pyvõ. ⁶ Igwete ga ruri Simão Pedro'ga pyri tahei ti ndepya kiro javo. A'ero Pedro'ga ei ga pe:

—Jesus, ji ako tehe tuhē. Nderehei po ti nde jipya hamo, ei Pedro'ga ga pe.

⁷ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Kiroġwe nde nderekwahavi maraname nde ihejuhui jipya javo, ei ga. Aerē gwe po ti nde ikwahavi a'ea nehē, ei Jesus'ga ga pe.

⁸—Nderehei tuhē po ti nde jipya nehē, ei Pedro'ga ga pe.

—Ji ndepya heje'ymame po ti nde jireheva'ea rũi a'ero nehē, ei Jesus'ga ga pe.

⁹—Jesus, jipya jate rũi ti ehei a'ero. Jipoa ti ehei no nhiakaġa reheve, ei Pedro'ga ga pe.

¹⁰ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Kiroki ga ojahu – ndojipyheipava'javi a'ero, ei ga. Opya jate ga ihei a'ero. A'ereki ga ndiky'ai'i'i, ei ga. Na jitehe pe pepyry kiro. A'ereki ji amombo pendekote'varuhua pe hugwi, ei ga Pedro'ga pe. Pe hugwi nhaporemõ rũi reki ji amombo. A'ereki ojipejive'ga hugwi ji namombori garekote'varuhua, ei ga ga pe.

¹¹ Jesus'ga okwahavipe reki ojipeva'ea rekote'varuhua. Oyvyteri pe ga ei a'ero: “Ji mondouka po ti ga guardas'ġa po pe ji pyhygauka nehē,” ei ga oyvyteri pe. Nurã ga ei Pedro'ga pe: “Pe hugwi nhaporemõ rũi ji amombo pendekote'varuhua,” ei ga javo ga pe.

¹² Gapyia iheipavirē Jesus'ga imongia'javi opira ojivyra'java mesa pyri oina. Igwete ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Ndapekwahavi pe maranuhũrame ga ihejuhui nhandepya javo, ei ga. Tamombe'u ti kiro pe me a'ero, ei ga. ¹³ Pe'ji pe ji ve nhanembo'ehara'ga. Nhandepojoykaharete'ga pe'ji pe ji ve no, ei ga ġa pe. Pyry hete pe ei poa ji ve. A'ereki na tuhē ko ji, ei ga. ¹⁴ Ji pepya ihei reki pe pokoga pepojoykaharetero pembo'eharamo. Ji javijitehe po pe jopokopokogi hamo, ei ga. ¹⁵ Opopoko ji hepiuka pe me tapepoko ti ojipe'ġa ji javijitehe, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁶ Tamombe'u katu tuhē pe me: Okoteheve'ga ko garuvihava'ga hohe rũi. Kiroki ga oho okovo okoteheva'ero – ga ko omondohara'ga hohe rũi, ei Jesus'ga ġa pe. Pepojoykaharetero ji pe pokogi nhinhimbohete'e'yma, ei ga. Pe ko ji hohe rũi reki. Nurã ti tapenhimbohetei a'ero ndorojopokogi po ti ore jave'yma, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁷ Pekwaha pe nhinhi'ġa kiro. Pe ji nhi'ĩpo'rurame po ti pyryvamo pe me nehē, ei ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

¹⁸ —Pe nhaporemõ rũi ji opomombe'u pyry po ti pe me javo, ei Jesus'ga. A'ereki ji akwaha pa pendeaporoġita pemo'ẽrame ikwehe, ei ga. Akwaha ji okote'varuhuve'ga reaporoġita a'ero. Opo'ru ti ga Tupana'ga rembikwatijarukaragwera, ei ga. Nahã ko Tupana'ga okwatijaruka ahe ve nhinhi'ġaġwama mombe'gwovo hako:

“Kiroki ga o'u pão ji pavêi – oko te'varuhu reki ga ji ve,” ei ahe ikwatija nhinhi'igãgwama mombe'gwovo hako, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁹ Amombe'u jipe ko ji pe me kiro garekote'varuhua, ei ga. A'ero ga rekote'varuhurame ji ve po ti pe heroviari nhiremimombe'uagwera nehê. A'ero ti pe ei pa ji ve ga ko Tupanamo tuhê javo nehê, ei ga. ²⁰ Tamombe'u katu tuhê pe me: Kiroki ġa oko nhiremimondohara'ga rehe – ġa oko ji rehe no, ei ga. Kiroki ġa oko ji rehe – ġa oko nhimbuhurukara'ga rehe no, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

Jesus'ga omombe'u jipe opyhygukaharava'ea
(*Mateus 26.20-25; Marcos 14.17-21; Lucas 22.21-23*)

²¹ Jesus'ga erame ġa pe omyi hete gapy'a. Igwete ga ekatui ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Tamombe'u katu tuhê pe me, ei ga. Pepyteripeve'ga tuhê po ti ji mondouka ġa pe ji pyhygauka nehê, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

²² A'ero garemimbo'ehara'ġa nhimomby'ahetei onhi'igã renduva ojogwepigwepiaga ma'ġa pe Jesus'ga ei javo ojohupe. ²³ Jesus'ga remiarõhara'ga oko Jesus'ga ppyvo mesa pyri. ²⁴ Ga pe Simão Pedro'ga pova'eġi javo.

—Ere ti Jesus'ga pe ma'ġa nde eremombe'u javo, ei Pedro'ga ga pe.

²⁵ A'ero ga jitygi Jesus'ga pyri javo ga pe.

—Jesus, ei ga. Ma'ġa nde eremombe'u ore ve ko? ei ga.

²⁶ —Ga pe po ti ji imondoi pão raygwe'ria imondevirê tyhya pype, ei Jesus'ga ga pe. Ga pe ko ji ei ko: “Gaha po ti ji pyhyguka ġa pe nehê,” ei ga.

A'ero Jesus'ga imondevi pão raygwe'ria tyhya pype imondovo Judasva'ea pe Simão Iscariotes'ga ra'yrava'ea pe. ²⁷ A'ero Judasva'ea ipyhygi ga hugwi. Ipyhygame Satanás'ga ahe pojykai ahe rerekovo. A'ero Jesus'ga ei ahe ve:

—Haite a'ero. Heregwovo ekovo enhimimbotarimova'ea rupi naerũ, ei ga Judasva'ea pe.

²⁸ Igwete jara'ġa ei – kiroki ġa u mesa pyri ġa pavêi – igwete ġa ei oyvyteri pe: “Maraname po Jesus'ga ei poro ga pe naerũ?” ei ġa. ²⁹ “Mara'ngu po ga ga mondovo mbatera pyhygauka toryva rupiaramo?” e'i tehe ġa oyvyteri pe. “Mara'ngu po Jesus'ga ga mondovo imbatere'ÿve'ġa pyri tomondo ti ga itambere'ia ġa pe javo?” e'i tehe ġa oyvyteri pe. A'ereki Judasva'ea gwereko ġa pe ġaitambere'ia jipi. Nurã ġa etehei a'ea oyvyteri pe Jesus'ga ahe mondorame.

³⁰ Ipyhygame pão raygwe'ria Jesus'ga hugwi Judasva'ea hoi ġa hugwi ogwovo. Kiro ppytunimo a'ero.

Jesus'ga omombe'u ipyahuva'ea

³¹ Judasva'ea horê Jesus'ga ei jara'ġa pe:

—Kiro po ti ji manoi nehê, ei ga. Ji manorame po ti jukwahavamo pe me jiruvihavuhuhetea Tupana'ga apoa'java'ea nehê. Amboukwaha po ti ji Tupana'ga ruvihavuhuhetea no, ei Jesus'ga ġa pe. ³² Ji imboukwahavame Tupana'ga ruvihavuhuhetea po ti ga tuhê imboukwahavi jiruvihavuhuhetea nehê. Kotihĩ tuhê po ti ga imboukwahavi a'ea nehê, ei Jesus'ga ġa pe.

³³ —Kiro ji ei pe me jira'yra'java'ea pe, ei ga. Kotihĩ po ti ji hoi pe hugwi kiro, ei ga. Ji reka tehe po ti pe a'ero nehê novĩa, ei ga. A'e ko ji judeus'ga nduvihava'ġa pe ikwehe. Kiro ji ei a'ea pe me no: Tegwete pehohava pevo – perope ji aho kiro, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁴ —Ipyahuva'ea ji imombe'ui pe me kiro, ei Jesus'ga ġa pe. Penhoarõ hete ti, a'e ji pe me a'ero, ei ga. Ji opoarõ hete pe nderekokatuavo. Na jitehe ti penhoarõarõ hete a'ero pejogwerekokatuavo, ei ga ġa pe. ³⁵ Penhoarõheterame po ti ojipe'ġa epavi Jesus'gareheve'ġa javo pe me nehê, ei Jesus'ga ġa pe.

*Jesus'ga omomorandu Pedrova'ea nahã ti ne'mbe javo
(Mateus 26.31-35; Marcos 14.27-31; Lucas 22.31-34)*

³⁶ Igwete Simão Pedro'ga ei Jesus'ga pe:

—Jesus, mome po ti nde hoi nehẽ? ei ga ga pe.

—Tegwete ndehohava ji pyri kiro – perope ji aho, ei Jesus'ga ga pe. Aerẽ po ti nde hoi tuhẽ ji pyri nehẽ, ei ga ga pe.

³⁷ —Jesus, maranuhũrame tegwete jihohava nde pyri naerũ? ei Pedro'ga ga pe. Po ti nhimanoa jihoagwamamo nde pyri nehẽ, a'ero po ti ji manoi nderepykavamo nehẽ, e'i tehe ga Jesus'ga pe.

³⁸ —“Amano po ti ji nde repykavamo nehẽ,” ere tehe nde ji ve? ei Jesus'ga ga pe. Tamombe'u katu tuhẽ nde ve: Inamutiġa nhi'ġa renonde po ti trẽs nde ea'jaa'javi ji ve nehẽ: “Ji ndakwahavi Jesus'ga,” ei ga Pedro'ga pe.

14

Jesus'ga ko Tupana'ga viaramo

¹ Igwete Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Tapemomyi ti pejipy'a, ei ga ġa pe. Pejiko ti Tupana'ga rehe. Ji rehe ti pejiko no, ei Jesus'ga ġa pe. ² He'yjuhu hete aheruhava jiruva'ga rongga pype, ei ga. Aho po ti ji imboavujikwea penduhava a'ero pe nenonde nehẽ. Po na rũi hamo a'ero po ji namombe'ui nanongara pe me hamo, ei ga ġa pe. ³ Jihorẽ penduhava imboavujikwea po ti ji jivyra'javi pe nderogwovo pe noġa jijipyri nehẽ. A'ero po ti ji pyri tuhẽ pe nduvi nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe. ⁴ Pkwaha pe pevova'ea viara – perope ji aho kiro, ei ga.

⁵ Igwete Tomé'ga ei a'ero:

—Jesus, mome nde hoi? Ndorokwahavi tuhẽ ore, ei ga. Marã po ore ikwahavi pevova'ea viara rekoa naerũ? ei Tomé'ga ga pe.

⁶ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Jihi ko jiruva'ga viaramo. A'ereki ji rupi vvyakotyve'ġa hoi ga pyri, ei ga. Jihi amboukwaha vvyakotyve'ġa pe a'itituhẽva'ea jiruva'ga mombe'gwovo. Jihi amboheaporoġita pyahu ġa mongovouka, ei ga ġa pe. Ojikoty'arame jate ji rehe ġa ndekoi jiruva'ga pavẽi, ei ga Tomé'ga pe. ⁷ Po pe ji kwahavi, a'ero po pe jiruva'ga kwahavi no, ei ga ġa pe. Kiro po ti pe jiruva'ga kwahavi tuhẽ a'ero nehẽ. Ji repiaga ġwaramo pe ga repiagi nehẽ, ei ga ġa pe.

⁸ Igwete Filipe'ga ei ga pe:

—Jesus, ehapiuka na'ẽ ti ejuva'ga ore ve. A'ero ti toroko jate, ei ga Jesus'ga pe.

⁹ —Ymya ji rekoi pe pavẽi, Filipe, ei ga. Nde ndajikwahavi ve tuhẽ naerũ? ei Jesus'ga ga pe. Kiroki ġa ji repia – ki'ġa gwepia jiruva'ga no, ei ga. Marã nde euhui ji ve naerũ: “Ehapiuka ti ejuva'ga ore ve”? ei Jesus'ga ga pe. ¹⁰ Ji ko ako Tupana'ga pavẽi. Tupana'ga oko ji pavẽi no. Ndereroviari nde a'ea naerũ? ei ga Filipe'ga pe.

—Nhinhi'ġame pe me ji ndakoi nhiremimbotarimova'ea rehe, ei Jesus'ga ġa pe. Tupana'ga reki ji monhi'ĩ. Jipavẽiva'ero ga ji mongo ġwemimbotarimo jipi, ei ga ġa pe. ¹¹ Ji ko ako Tupana'ga pavẽi, a'e ko ji pe me, ei ga. Tupana'ga oko ji pavẽi no, a'e ko ji no, ei ga. Perovia ti a'ea a'ero. Nhinhi'ġa reroviare'ymame perovia ti nhirembiapoa repiagame a'ero, ei Jesus'ga ġa pe.

¹² Tamombe'u katu tuhẽ pe me, ei ga. Kiroki ġa ojiko ji rehe – ji javijitehe po ti ġa hepiukari ahemonhimomby'ava'ea nehẽ no. Koji'i tehe po ti ġa ġa monhimomby'ai hepiuka ġa pe nehẽ, ei ga. A'ereki ji kiro aho jiruva'ga pyri jitupa, ei Jesus'ga ġa pe. ¹³ Pe poranduvame ji hugwi pejikovo jireheva'ero, a'ero po ti ji hendukatupavi penhi'ġa nehẽ takwahavuka ti ġa pe jiruva'ga

ruvihavuhetea javo. A'ero po ti ġa ga mbohetei nehē, a'e ji, ei Jesus'ga.
¹⁴ A'ea ja ji pe me: Pe poranduvame ji hugwi pejikovo jireheva'ero, a'ero po ti ji hendukatui penhi'īġa nehē, ei ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Amondouka ji Tupana'ga ra'uva pe pyri, ei Jesus'ga

¹⁵ —Ji arōheterame po ti pe hendukatui nhinhi'īġa nehē, ei Jesus'ga ġa pe.
¹⁶ A'ero po ti ji ei jiruva'ga pe tombuhu ti ga irūa ji'java'ea pe pyri nehē. A'ea po ti ga imbuhuri a'ero pepokohara nehē topyta hete ti ġa pyri avuirama nehē javo, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁷ A'ea ko Tupana'ga ra'uva – a'ea omboukwaha a'itituhēva'ea Tupana'ga kwahavuka, ei ga. Tegwete Tupana'ga arōe'ŷve'ġa ndehe gara'uva rembipokoga. A'ereki ġa ndokwahavi a'ea rekoa. A'ea onhimi ġa pe, ei ga. Pe ki a'e te pekwaha Tupana'ga ra'uva, ei ga. A'ereki a'ea ko opyta pe pyri. Igwete po ti a'ea jikoty'ari pe pavēi nehē opohira'jave'yma pe hugwi nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁸ —Ji horame po ti pe ndapeporia'i nehē. A'ereki ji ajivyra'ja pe pyri, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁹ Kotihī po ti nhiarōe'ŷve'ġa ndajirepiaga'javi nehē. Pe ki a'e te ji repiaga'ja nehē, ei ga ġa pe. Akwerava'ja po ti ji jitekovo nehē. A'ero po ti pe kweravi pejikovo nehē no, ei Jesus'ga. ²⁰ Ji kweravirē po ti pe ikwahavi jijikoty'ara jiruva'ga pavēi, ei ga. Pejikoty'a po ti pe ji pavēi nehē no. Ji po ti ajikoty'a pe pavēi nehē no. Pekwaha po ti pe nhandejikoty'ara onhopavēi a'ero nehē, ei ga ġa pe.

²¹ —Kiroki ga oko nhinhi'īġa rehe hendukatuavo – gaha ji arō hete, ei ga. Kiroki ga ji arō hete – Tupana'ga oarō hete ga no. Igwete po ti ji nanongara'ga arōhetei nhinhimboukwahava ga pe nehē no, ei Jesus'ga ġa pe.

²² Igwete Judas'ga ei – kiroki ga Judas Iscariotesva'earūive'ga – igwete ga ei Jesus'ga pe:

—Jesus, maraname po ti nde nhimboukwahavi ore ve jate earōe'ŷve'ġa pe enhimboukwahave'ymame nehē naerū? ei Judas'ga ga pe.

²³ Igwete Jesus'ga ei:

—Kiroki ga ji arō hete – ga po ti ġwendu katu nhiremimbo'ea nehē. Igwete po ti jiruva'ga ga arōhetei nehē, ei ga. Igwete po ti ore jogweruri ga pyri nehē jihi jiruva'ga pavēi nehē. Igwete po ti ore ruvi ga pyri oropytavo avuirama nehē, ei Jesus'ga ġa pe. ²⁴ Kiroki ga nanhiarōi – ga nohendukatui nhiremimbo'ea nehē, ei ga. Nhiremimbo'ea rūi reki pe pehendu. Ji amombe'u pe me jiruva'ga remimbo'ea nhimbuhurukara'ga remimbo'ea, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁵ —Amombe'u pa ko ji a'ea pe me jitekovo pe pyri, ei Jesus'ga ġa pe. ²⁶ Aerē po ti jiruva'ga imbuhurukari gwa'uva pe pyri ji py'rovouka jupe nehē, ei ga. Pepokohavamo po ti a'ea pe mbo'epavi nehē ikwahava'javuka pe me nhiremimombe'uagwera nhaporemonehē, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁷ —Anoġatu po ti ji pepy'a nehē, ei Jesus'ga ġa pe. Jipy'a u katu jipi. Jipy'a javijitehe ti ji inoġatui pepy'a nehē, ei ga ġa pe. Yvyakotyve'ġa ko e'i tehe poa pe me toronoġatu ti ore pepy'a javo tehe pe me, ei ga. Ji ko na rūi. Anoġatu tuhē ti ji pepy'a nehē, ei ga ġa pe. Tapemomynhyme ti pejipy'a a'ero. Penhimboitakwerimo ti peko, ei ga ġa pe.

²⁸ —Pehendu pe ji erame pejive ra'e. “Kiro po ti ji hoi nehē. Ajora'ja ti ji pe pyri nehē,” a'e ko ji pe me ko, ei Jesus'ga ġa pe. Ji arō hete po pe hamo, a'ero po pe ndoryndoryvamo jihoa rehe hamo. A'ereki jiruva'ga pyri ji aho kiro jihoheheteve'ga pyri, ei ga. ²⁹ Amombe'u jipe ko ji kiro pe me jihoaġwama ji horē ti pe perovia nhinhi'īġa nehē javo, ei Jesus'ga ġa pe. ³⁰ Nanhi'ihetei po ti ji pe me nehē. Nhinarōe'ŷve'ġa nduvihavuhu'ga po ti uhu kiro ji pyri nehē Satanás'ga, ei ga. Ndipopoakari reki ga ji rehe. ³¹ Emo ti ji manoi tuhē

a'ero nehē vyvakotyve'ga ti tokwaha jireaporoğita javo. “Oarō hete ga uva'ga ganhi'iğa rendukatupava,” te'i ti ga ji ve a'ero nehē. Ji manorame ti ga te'i ji ve nehē, ei ga.

—Xaho ti a'ero, ei Jesus'ga ga pe.

15

Jesus'ga ko i'yvetea'jave'ga

¹—Pekwaha pe uva'yva videira, ei Jesus'ga ga pe. Nanongara'java'ea ko ji imombe'ui pe me kiro. I'yvetea'java'ea ko ji a'ero videiretea'java'ea, a'e ji pe me, ei ga. Jireheve'ga ko videira rakā'jave'ga, ei ga. Jiruva'ga ko videira repiakatuhara'ga'jave'ga a'ero, ei ga. ²Videira repiakatuhara'ga g'wakāvondo imondovo yva hugwi – kiroki hakā ndi'aiva'ea. Na jitehe Tupana'ga omondo hete ga ji hugwi – kiroki ga e'i tehe ji ve: “Ore ko Jesus'gareheva'ea,” ei Jesus'ga. Videira rakā i'agwereuhurame videira repiakatuhara'ga gwaygwe'rogwe'ro hakā jahy kavipeva'ea ti'a hete ti aerē javo, ei ga ga pe. Na jitehe jireheve'ga ndekokatuhihūe'y mame Tupana'ga ga mbopohirukari g'andekote'varuhua hugwi toko katu hete ti ga javo. ³Pe nhinhi'iğa rendukaturo g'waramo jiruva'ga omomboripe pendekote'varuhua pe hugwi, ei Jesus'ga ga pe.

⁴—Pejikoty'a tuhē ti ji pavēi pejikoga ji rehe. A'ero po ti ji jikoty'ari pe pavēi nehē no, ei ga. Hakā jikoty'aramē jate yva pavēi, a'ero jate ko i'aramo. Hakā tehe ndi'ai, ei ga. Na jitehe peteherame ndapekokatui pejikove'ŷ Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe, ei ga. Ji pavēi pe jikoty'aramē jate pe ndekokatui a'ero pejikovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe, ei Jesus'ga ga pe.

⁵—Ji ko videira'java'ea, a'e ji, ei Jesus'ga. Pe ko videira rakā'java'ea, ei ga. Kiroki ga ojikoty'a ji pavēi, ji ajikoty'a ga pavēi no – gaha po ti oko katu hete okovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. A'ereki ji pe pokoge'y mame ndapekokatui'i'i a'ero pejikove'ŷ Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe, ei ga. ⁶Hakā i'ae'y mame hepiakatuhara'ga g'wakāvondo imomboa jugwi. A'ero hakā itiniğame ga imbojatykai imomboa tata pe imbokaita, ei ga. A'ea ja ko ga – kiroki ga ndojikoty'ari ji pavēi, ei ga. ⁷Pejikoty'aramē ji pavēi hendukatuvavo nhinhi'iğa po ti pe poranduvi penhimimbotarimova'ea rehe nehē. A'ero po ti Tupana'ga rekopavi penhi'iğa rupi nehē, ei Jesus'ga ga pe. ⁸Pendekokatua po ti hepiukari Tupana'ga ruvihavuhuhetea ojipe'ga pe nehē. A'ero po ti ga ei pe me nehē: “Ga ko Jesus'ga remimbo'ehara'ga,” e po ti ga pe mombe'gwovo nehē, ei ga. ⁹Tupana'ga ji arō hete, ei Jesus'ga. Na jitehe ji pe arōhetei no, ei ga. Pejikoty'a ti ji pavēi. A'ero po ti ji pe arōhetei, ei ga. ¹⁰Ji ahendu katu jiruva'ga nhi'iğa jjikoty'a ga pavēi. Nurā ga ji arōhetei, ei Jesus'ga. Na jitehe po ti pe nehē. Po ti pe hendukatui nhinhi'iğa pejikoty'a ji pavēi nehē, a'ero po ti ji pe arōhetei nehē no, ei ga ga pe.

¹¹—Amombe'u pa ji poha pe me pendory hete ti pe ji javijitehe nehē javo, ei Jesus'ga ga pe. ¹²Opoarō hete ji. Na jitehe ti penhoarō hete jipi. Poha ji ehetei pe me, ei ga. ¹³Nhande manorame nhaneremiarōhara'ga ndepykavamo a'ero nhande hepiukari nhaneremiarōhetea ga pe, ei ga ga pe. ¹⁴Pe hendukurame nhinhi'iğa nhiremiarōhara ko pe a'ero, ei ga. ¹⁵Ji nda'ea'javi pe me okoteheva'ea. A'ereki okoteheve'ga pe g'apo'y kahara'ga nde'i: “Nahanahā po ti ji japo'i nehē.” Ji a'e pe me nhiremiarōhara. A'ereki ji amombe'u pa pe me jiruva'ga nhi'iğagwera nhiremienduva, ei Jesus'ga ga pe. ¹⁶Pe ndape'ei ji ve: “Ndereheva'ero po ti ore rekoi nehē.” Jihi ypy koi a'e pe me: “Pe po ti jireheva'ero nehē,” ei Jesus'ga ga pe. Ji opomo'ē tapeho ti ojipe'ga mbojikoga ji rehe nehē javo. Ojikoge'y mi po ti ga ji rehe

a'ero nehê, a'e ji, ei ga. A'ero pe poranduvame jiruva'ga hugwi po ti ga hendukatupavi penhi'îga nehê pe jireheva'ero ġwaramo nehê, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁷ Penhoarôarô hete ti a'ero, a'e ji pe me, ei ga ġa pe.

Tupana'ga arôe'ÿve'ġa noarôi Jesus'gareheve'ġa

¹⁸ —Tupana'ga arôe'ÿve'ġa po ti napearôi okote'varuhuavo pe me nehê, ei Jesus'ga ġa pe. Ji ypy nanongara'ġa nanhiarôi okote'varuhuavo ji ve no. Pekwahava'ja ti a'ea ġa pe arôe'ymame a'ero nehê, ei ga ġa pe. ¹⁹ Po pe Tupana'ga arôe'ÿve'ġandeheva'ero hamo, a'ero po ġa pe arô hete hamo ġa ko orereheva'ea javo pe me hamo, ei Jesus'ga ġa pe. Ji opomo'ê reki jijive Tupana'ga arôe'ÿve'ġa hugwi pe ko ġandeheva'ea rûi kiro javo. Nurâ Tupana'ga arôe'ÿve'ġa napearôi okote'varuhuavo pe me, ei ga. ²⁰ Pekwahava'ja ti nhinhi'îġagwera pejive. A'ereki ji a'e pe me oji'i: Okoteheve'ġa ko huvi-hava'ga hohe rûi, a'e ko ji pe me oji'i, ei ga. Na jitehe ko pe ji hohe rûi. Ojipe'ġa ombohahy ji ve oji'i. Nurâ po ti nanongara'ġa imbohahyi pe me na jitehe nehê no, ei Jesus'ga ġa pe. Ojipe'ġa ki a'e te nhinhi'îġa rendu katu. Nurâ po ti nanongara'ġa penhi'îġa rendukatui na jitehe nehê no, ei ga. ²¹ Pe jireheva'ero ġwaramo po ti Tupana'ga arôe'ÿve'ġa imbohahyi pe me nehê. A'ereki ġa ndokwahavi Tupana'ga nhimbuhurukara'ga, ei ga. ²² Po ji ndajori Tupana'ga nhi'îġa mombe'gwovo ġa pe hamo, a'ero po ġanembikwahave'yma ndojari ġa ndehe hamo, ei Jesus'ga ġa pe. Okwaha tuhê reki ġa novîa. A'ereki ji ajo imombe'gwovo ġa pe ikwehe novîa, ei ga. Nurâ po ġa nde'ia'javi hamo: “Ndorokwahavi ore Tupana'ga nhi'îġa. Nurâ ore ndorokoi hupi.” Nde'ia'javi po ġa hamo, ei Jesus'ga ġa pe.

²³ —Kiroki ġa nanhiarôi – ġa noarôi jiruva'ga no, ei ga. ²⁴ A'apo hete ko ji ġapyteri pe ahemonhimomby'ava'ea ikwehe. Ojipe'ġa nhaporemo ko ndoapoangavi reki nanongara, ei ga. Po ġa ndohepiagi nhirembiapoa hamo, a'ero po ġa ei ji ve hamo: “Ndorogweroviari ore Jesus'ga popoakara hepiage'yma garembiapoa,” e po ġa a'ero hamo, ei Jesus'ga ġa pe. Ga ko gwepia reki nhirembiapoa. Emo ġa nanhiarôi jihi jiruva'ga reheve, ei ga. ²⁵ Nahâ ġa ndekouhui Tupana'ga rembikwatijarukara rupi. A'ereki ymya ġa'apoa aherembikwatijara omombe'u jipe nhinhi'îġaġwama hako. Igwete i'ei: “Ga nanhiarôi tehe,” e'i jipe aherembikwatijara, ei Jesus'ga. Igwete ġa nanhiarôi kiro ahe nhi'îpo'ruavo, ei ga ġa pe.

²⁶ —Tupana'ga hugwi po ti ji amondouka pe pyri pepokohara nehê Tupana'ga ra'uva. A'ea omboukwaha a'itituhêva'ea Tupana'ga kwahavuka yvyakotyve'ġa pe, ei Jesus'ga ġa pe. Urame Tupana'ga hugwi po ti a'ea ji mombe'ui pe me nehê, ei ga. ²⁷ Pehe po ti ji mombe'u ojipe'ġa pe nehê no. A'ereki ji pavêi pe peko ji ahe mbo'eypyrame kiromo jate pejikovo ji pavêi, ei Jesus'ga ġa pe.

16

¹ —A'e ko ji poha pe me tapejikopigyme ti ji rehe, ei Jesus'ga ġa pe. ² Aerê po ti ġa pe mondoukahetei pejatykahava hugwi nehê. Aerê po ti ġa pe jukai nehê no nahâ nhande tipoko Tupana'ga javo tehe nehê, ei ga. ³ Nahâ po ti ġa ndekote'varuhui pe me nehê. A'ereki ġa ndokwahavi jiruva'ga okoe'yma ga pavêi. Ga ndajikwahavi okoe'yma ji pavêi no, ei Jesus'ga ġa pe. ⁴ A'e ko ji poa pe me kiro tapekwahava'ja ti nhinhi'îġa aerê nehê. Ihorame ġandekote'varuhua japiavo po ti pe ei a'ero nehê: “Jesus'ga omombe'u nhogwenonde a'ea nhande ve,” pe'ji po ti pe nehê, ei ga.

Tupana'ga ra'uva rekoa

Igwete Jesus'ga ei:

—Pe mbo'eypyrame ji nda'ei poa pe me ikwehe, ei Jesus'ga ġa pe. A'ereki a'ea rupi pe pavēi ji rekoi ikwehe, ei ga.

⁵ —Aġwamo po ti ji hoi ga pyri nehē – kiroki ga ji mbuhuruka kokoty, ei Jesus'ga ġa pe. Emo pe ndape'ei pa ji ve: “Mome tuhē po ti nde hoi nehē?” ⁶ Jihoa imombe'uro ġwaramo pe me pekoveveuhu pe a'ero, ei ga. ⁷ A'itituhēva'ea ji imombe'ui pe me. Jihoa po ti pyry hete tuhē pe me nehē, ei ga. Ji hoe'ymame nduri po ti pepokohara pe pyri nehē Tupana'ga ra'uva. Ji horame po ti ji a'ea mbuhurukari pe pyri nehē, ei ga ġa pe. ⁸⁻¹¹ Urame po ti Tupana'ga ra'uva ikwahavukari nharōe'ŷve'ġa pe ġandekote'varuhua rehe. A'ereki ojikoge'ymame ji rehe ġa oko te'varuhu a'ero, ei Jesus'ga. Urame po ti Tupana'ga ra'uva ikwahavukari ġa pe ġandeaporoġitakatue'yma jipyryhetea rehe no. A'ereki jipyryva ġwaramo jiruva'ga ji mbuhurukari kiro ojipyri. A'ero po ti pe ndajirepiaga'javi nehē, ei ga ġa pe. Tupana'ga ra'uva urame po ti ikwahavukari nharōe'ŷve'ġa pe ġandeaporoġitakatue'yma Tupana'ga ea rehe no. A'ereki Tupana'ga e'i jipe ġanduvihavuhu'ga pe Satanás'ga pe: “Ereko te'varuhu nde. Ereho po ti nde hahyva'ea ruvihava pype ejiheve'ġa pavēi nehē,” e'i jipe Tupana'ga ga pe, ei ga. A'ea nhaporemō po ti Tupana'ga ra'uva ikwahavukari nharōe'ŷve'ġa pe nehē a'ea urame hepiuka nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

¹² —Koji'i tehe po ji imombe'ui pe me hamo. Emo aġwamo ndoki a'ea peakagi pe, ei Jesus'ga ġa pe. ¹³ Tupana'ga ra'uva urame pe pyri po ti okwahavuka pa a'itituhēva'ea pe me a'ero Tupana'ga mombe'gwovo nehē, ei ga ġa pe. Gweaporoġita pyvō rūi po ti gara'uva nhi'igi nehē. Gwemienduva ti imombe'ui nehē. Aerēva'ea po ti a'ea imombe'ui pe me nehē no, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁴ Tupana'ga ra'uva po ti henduvi nhinhi'iga ji imombe'urame jupe jireaporoġita Tupanamo nehē, ei ga. A'ero po ti gara'uva imombe'ui a'ea jitehe pe me nehē. Nahā po ti imboukwahavi pe me jiruvihavuhuhetea Tupana'ga ruvihavuhuhetea nehē, ei ga ġa pe. ¹⁵ Jireaporoġita ko jiruva'ga reaporoġita javijitehe, ei ga. Nurā ji ei pe me ko: “Tupana'ga ra'uva po ti henduvi nhinhi'iga ji imombe'urame jireaporoġita jupe nehē,” a'e ji. “A'ero po ti imombe'ui a'ea jitehe pe me nehē,” a'e ko ji pe me ko, ei Jesus'ga ġa pe.

Aheroryvaġwama

¹⁶ —Kotihī po ti pe ndajirepiagi jiji. Aerē po ti pe ji repiaga'javi nehē, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

¹⁷ Nurā jararamo Jesus'ga remimbo'ehara'ġa ei ojohupe:

—Marāi ga poro javo nhande ve? ei ġa. A'ereki ga e'i: “Kotihī po ti pe ndajirepiagi jiji. Aerē po ti pe ji repiaga'javi nehē,” e ko ga ko, ei ġa. “A'ereki ji aho kiro jiruva'ga pyri,” e ko ga nhande ve ko, ei ġa ojohupe. ¹⁸ Gara pe po ga ei kotihī po ti nahā nehē javo? ei ġa. A'ereki nhande ndikwahavi a'ea, ei ġa.

¹⁹ Jesus'ga okwahavipe ġanhi'iga ojohupe. “Toro'e po ga pe,” ei ġa ji ve novīa, ei ga ovyteri pe.

Nurā ga ei ġa pe:

—“Marāi ga?” pe'ji pe ojohupe ra'e, ei Jesus'ga ġa pe. A'ereki ji a'e pe me ko: “Kotihī po ti pe ndajirepiagi jiji. Aerē po ti pe ji repiaga'javi nehē,” a'e ko ji pe me ko, ei ga. ²⁰ Tamombe'u katu tuhē pe me a'ero, ei ga. Pejehe'o hete po ti pe ji rehe nehē pejikoveveuhuro ji manorame nehē. Nharōe'ŷve'ġa po ti a'ea horyory ji manorame nehē, ei ga. Pekoveveuhu jiji po ti pe nehē. Emo kotihī po ti pendekoveveuhua ipigi pe hugwi nehē. A'ero po ti pe ndoryva'javamo nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

21 —Tamombe'u ti pe me a'ea javijiteheva'ea, ei ga. Kunhahêa gwa'yra mbo'ağwerĩrame okoveveuhu jiji a'ero hahya rehe. Aerê gwa'yra mbo'arirê hêa roryva'javamo okovo ipita'ngia rehe, ei ga. Omoka'nhy hêa hahya a'ero. A'ereki hêa hory hete gwa'yra rehe, ei ga ġa pe. 22 Na jitehe po ti pe peko a'ero nehê, ei Jesus'ga ġa pe. Kiroğwe pe ndekoveveuhui jiji. Emo aerê ji pe ndepiaga'javame po ti pe ndoryva'javamo nehê. A'ero po ti ġa nomombigi tuhê pendoryva pe hugwi nehê, ei ga ġa pe.

23 —A'ea rupi po ti pe ndape'ea'javi ji ve nehê marã nanongara javo nehê, ei Jesus'ga ġa pe. Tamombe'u katu tuhê pe me. Pe poranduvame jiruva'ga hugwi pejikovo jireheva'ero a'ero po ti ga pe nhi'ĩpo'rui nehê, ei ga ġa pe. 24 Jireheva'ero pe napeporanduvi ve ga hugwi. Peporandurandu ti kiro. A'ero po ti Tupana'ga pe nhi'ĩpo'rui nehê, ei ga. A'ero po ti pe ndoryndoryhetero pejikovo nehê, ei Jesus'ga ġa pe.

Penhimboitakwerimo ti peko

25 —Opombo'embo'e ji jipi ojo'java'ea pyvõ onhimiva'ea pyvõ, ei Jesus'ga ġa pe. Aerê po ti ji a'ea pyvõ rui pe mbo'ei nehê. Amombe'u katu po ti ji jiruva'ga pe me nehê, ei ga ġa pe. 26 A'ea rupi po ti pe poranduvi jiruva'ga hugwi pejikovo jireheva'ero nehê, ei ga. Ji rui po ti aporandu ga hugwi pe ndepyga nehê, a'e ji, ei ga. 27 Pe tuhê po ti peporandu pejive ga hugwi nehê. A'ero po ti ga pe nhi'ĩpo'rui nehê. A'ereki jiruva'ga jitehe pe arõ hete. A'ereki pe ji arõ hete herovia jiruragwera Tupana'ga hugwi, ei ga ġa pe. 28 Ajo tuhê ko ji jiruva'ga hugwi ua yvya koty ikwehe. Kiro po ti ji hoa'javi yvya hugwi nhimanorame nehê jigwovo jiruva'ga pyri jitehe nehê, ei Jesus'ga ġa pe.

29 Igwete Jesus'ga remimbo'ehara'ğa ei ga pe:

—Kiroğwe nonhimimi ore ve nenhi'iğa, ei ġa ga pe. Eremombe'u katu nde kiro. 30 Nurã ore ei nde ve: Erekwaha pa nde mbatera. A'ereki nde erekwahavipe orereaporoğita ore epotarama nde ve marã javo, ei ġa. Nurã ore heroviahetei nderuragwera Tupana'ga hugwi, ei ġa Jesus'ga pe.

31 —A'iti pe perovia kiro pejikoga ji rehe naerũ? ei Jesus'ga ġa pe. 32 Kiroğwe tuhê po ti pe nhiğwahembavi ji reja penhinhana pejigwovo penhonga pe nehê. Emo ji tehe rui ako. Tupana'ga okoe'yimi ji pavêi jipi, ei ga ġa pe. 33 Amombe'u ji a'ea pe me tu katu ti pepy'a ji rehe pejikoty'aro ġwaramo, ei ga. Nhiarõe'ỹve'ğa po ti okwahavuka hahyva'ea pe me nehê, ei ga. Penhimboitakwerimo ti peko, ei ga. A'ereki ji amombi nhiarõe'ỹve'ğa nduvihava'ga popoakara, ei Jesus'ga ġa pe.

17

Jesus'ga nhi'iğa Tupana'ga pe

1 Onhi'imbavame ġwemimbo'ehara'ğa pe Jesus'ga jovavuri yvagi pe tanhi'ĩ Tupana'ga pe javo.

—Apĩ, ei Jesus'ga ga pe. Oho kiro japiavo jiruvihavuhuhetea repiukara apiavo, ei ga. Ehepiuka ti kiro ġa pe jiruvihavuhuhetea ji tahepiuka nderuvihavuhuhetea ġa pe nehê no, ei Jesus'ga Tupana'ga pe. Ndera'yramo ji ei poro nde ve. 2 A'ereki nde ere'e jipe ji ve: “Emongo pa ti vyakotyve'ğa enhimimbotarimova'ea rehe teremboheaporoğita pyahu ti ġa – kiroki ġa ji ambojikoguka nde rehe,” ere ko nde ji ve, ei Jesus'ga javo uva'ga pe. 3 Nahã ġa ndeaporoğitapyahurame a'ero, ei ga. Ga nde kwaha hete ojikoga nde rehe gaha jate ko Tupanamo javo. Ga ji kwaha hete ojikoga ji rehe no ga ko Jesus Cristoramamo Tupana'ga remimbuhurukaramo javo, ei Jesus'ga. 4 Ymya nde ei ji ve: “Ji mombe'umbe'u ti eporavykyavo ji ve,” ere ko nde ji ve, ei ga Tupana'ga pe. Kiro ji poravykypavi nde ve a'ero. A'ereki ji

oromombe'u pa ġa pe, ei ga. Nahã ji hepiukari nderuvihavuhuhetea ġa pe avo yvya koty, ei ga Tupana'ga pe. ⁵ Apĩ, ymya yvya apoa renonde ji herekoi nderuvihavuhuhetea hako, ei Jesus'ga. Erekoukara'ja ti ji ve a'ea jitehe ejipyri nehẽ, a'e ji nde ve, ei ga Tupana'ga pe.

⁶ A'ero Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa mombe'gwovo Tupana'ga pe:

—Akwahavuka nderuvihavuhuhetea ġa pe – kiroki ġa nde erembo-jikoguka ji rehe, ei Jesus'ga ga pe. Ga ko ndereheve'ġa. Nde eremo'emo'ẽ ġa ejive yvyakotyve'ġa hugwi, ei ga. A'ero nde ġa mbojikogukari ji rehe. Igwete ġa ndekohetei nenhi'iġa rupi ji imombe'urame ġa pe, ei ga ga pe. ⁷ Kiro ġa ei a'ero: “Tupana'ga reki ombo'e Jesus'ga mbatera rehe nhaporemõ,” ei ġa, ei ga. ⁸ A'ereki ji amombe'u ġa pe nenhi'iġa. A'ero ġa ndekoi nenhi'iġa rupi, ei ga ga pe. Okwaha hete ġa jiruragwera nde hugwi. Gwerovia hete ġa a'ero ga ko Tupana'ga remimbuhurukara'ga javo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa mombe'gwovo Tupana'ga pe.

⁹ —Ga ndepyga ji nhi'iġi nde ve teremombyry ti ġa pe javo, ei ga Tupana'ga pe. Ji nanhi'iġi nearõ'e'ỹve'ġa ndepyga, ei ga. Emo kiroki ġa nde erembo-jikoguka ji rehe – ġahã ko ji ahepy javo nde ve. A'ereki ġa ndereheva'ero, ei Jesus'ga ga pe. ¹⁰ Kiroki ġa ojiko ji rehe – ġa nhaporemõ ko ndereheve'ġa. Ndereheve'ġa jitehe ko jireheva'ero no, ei ga. Igwete po ti ġa hepiukari jiruvihavuhuhetea nehẽ, ei Jesus'ga ga pe.

¹¹ —Apĩ, kiro po ti ji hoi nde pyri nehẽ, ei ga ga pe. Ndajuva'javi ji avo yvya koty a'ero. Jireheve'ġa ki a'e te u ve kokoty, ei Jesus'ga ga pe. Apĩ, ndepyry hete nde. Ereko katu ti ġa ndepopoakarimo – a'ea nde erembuhu ji ve jipi ejipopoakara, ei ga ga pe. Ereko katu ti ġa toko ti ġa nhande ja a'ero nehẽ. Ojo'ja nhandereaporoġita jipi. Gandeaporoġita po ti ojo'ja a'ero nehẽ no, ei Jesus'ga ga pe. ¹² Jiruvame ġa pyri ji ġa nderekokatui jipi ndepopoakarimo. Ejipopoakara jitehe nde erembuhu ji ve nohõ, ei ga ga pe. A'a'ngu ji ġa nderekovo jipi. A'ero po ti ġa nhaporemõ ndopo'rui hahyva'ea nehẽ, ei ga. Gaha jate po ti opo'ru hahyva'ea – kiroki ga garekote'varuhua gahoagwama hahyva'ea ruvihava pype. Opo'ru tuhẽ ti ga nerembikwatijarukara – kiroki ikwatijara ga mombe'u nhoġwenonde hako, ei Jesus'ga ga pe.

¹³ —Apĩ, kiro po ti ji hoi nde pyri a'ero nehẽ, ei ga. Poa nhaporemõ ji ei kiro ġandovaki jihoa renonde tohoryory hete ti ġa. Gandoryhetea po ti jiroryhetea javijitehe nehẽ, ei ga ga pe. ¹⁴ Amombe'u ji nenhi'iġa ġa pe jipi, ei ga. A'ero nearõ'e'ỹve'ġa noarõhetei ġa. A'ereki ġandeaporoġita ko nearõ'e'ỹve'ġa ndeaporoġita ja rũi, ei ga. Ga ko ji javijitehe a'ero. A'ereki jireaporoġita ko nearõ'e'ỹve'ġa ndeaporoġita ja rũi no, ei Jesus'ga ga pe.

Igwete ga ei Tupana'ga pe ġwemimbo'ehara'ġa mombe'gwovo:

¹⁵ —Apĩ, ji nda'ei nde ve: Eroho ti ġa yvya hugwi, ei ga. Nahã ji ei: Ereko katu ti ġa Diabo'ga ti tombo'eyme ġa okote'varuhuva'ea rehe, ei Jesus'ga. ¹⁶ Jireaporoġita ko nearõ'e'ỹve'ġa ndeaporoġita ja rũi. Na jitehe jireheve'ġa ndeaporoġita ko nearõ'e'ỹve'ġa ndeaporoġita ja rũi no, ei ga ga pe. ¹⁷ Emongo ti ġa enhimimbotarimova'ea rehe enhi'iġa pyvõ a'itituhẽva'ea pyvõ, ei ga. ¹⁸ Nde ji mbuhuruka avo yvyakotyve'ġa pyteri pe tomombe'u ti ga nhinhi'iġa ġa pe javo. Na jitehe ji nhiremimbo'ehara'ġa mondoukari ġapyteri pe no tomombe'u ti ga nhinhi'iġa ġa pe javo, ei ga ga pe. ¹⁹ Anhimongo ji neremimbotarimova'ea rehe nhinhikwava'eġa nde ve. Ga ndepyga ji nhimongoi a'ea rehe nhiremimbo'ehara'ġa ti toko tuhẽ neremimbotarimova'ea rehe nehẽ no, ei Jesus'ga ga pe ġa mombe'gwovo.

²⁰ —Apĩ, nhiremimbo'ehara'ġa jate rũi ji ġa ndepygi nhinhi'iġa nde ve, ei ga. Aerẽ po ti nhiremimbo'ehara'ġa ji mombe'umbe'ui ojipe'ġa pe nehẽ

ga mbojikoguka ji rehe nehẽ no. Ga jitehe ji ga ndepyygi kiro no, ei ga Tupana'ga pe. ²¹ Anhi'ĩ ji nde ve jireheve'ga ndepyyga a'ero ga nhaporemo ti toko ojipejiva'ea'java'ero, ei ga. Nde erejikoty'a ji pavẽi. Ji ajikoty'a nde pavẽi no, ei ga. Nhande pavẽi ti jireheve'ga tojikoty'a no nearõ'e'ỹve'ga ti togwerovia nhimbuhurukara nde hugwi a'ero, ei Jesus'ga ga pe. ²² Apĩ, nde ererekouka ji ve ejuvihavuhuhetea. Na jitehe ji arekouka a'ea ga pe no toko ti ga ojipejiva'ea'java'ero nhande javijitehe nehẽ no, ei ga Tupana'ga pe. ²³ Ji ajikoty'a ga pavẽi. Nde erejikoty'a ji pavẽi no, ei ga. Nahã ti ga toko hete ojipejiva'ea'java'ero, nearõ'e'ỹve'ga ti tokwaha nhimbuhurukara nde hugwi, ei ga. Ga ti toko hete ojipejiva'ea'java'ero nearõ'e'ỹve'ga ti tokwaha neremiarõhetea jireheve'ga ndehe, ei ga. A'ereki nde ji arõ hete. Na jitehe nde ga arõ hete no, ei Jesus'ga Tupana'ga pe.

²⁴—Apĩ, ei Jesus'ga. Nde erembojikoguka ga ji rehe ikwehe, ei ga ojiheve'ga mombe'gwovo. Apota hete ji ganduva'gwama jijipyri – perope ji aho kiro jitupa – tohepia ti ga jiruvihavuhuhetea Tupanamo nehẽ, ei ga. A'ea nde ererekouka ji ve. A'ereki ymya yvya apoa renonde nde ji arõ hete, ei ga Tupana'ga pe. ²⁵ Apĩ, ei Jesus'ga. Erekokatue'ymi ko nde. Nearõ'e'ỹve'ga nandekwahavi reki, ei ga. Ji ki a'e te orokwaha nde. Igwete jireheve'ga ikwahavi nhimbuhurukara nde hugwi, ei Jesus'ga ga mombe'gwovo ga pe. ²⁶ Akwahavuka ji ga pe ndereaporogita. Koji'i po ti ji ikwahavukari a'ea ga pe nehẽ no toarõ hete ti ga ojipe'ga javo, ei ga. A'ereki nde ji arõ hete. Na jitehe po ti ga ojipe'ga arõhetei a'ero nehẽ. Akwahavuka po ti ji ga pe ndereaporogita tajikoty'a ti ji ga pavẽi nehẽ no, ei Jesus'ga ga pe.

18

Ahe opyhyguka Jesus'ga

(Mateus 26.47-56; Marcos 14.43-50; Lucas 22.47-53)

¹ Onhi'imbavame Tupana'ga pe Jesus'ga hoi cidade hugwi gwemimbo'ehara'ga pavẽi. Igwete ga yahavi yakwa'via aherovai Cedrom aherovai. Matetyhava pype ga hoi ovahema. ² Kiro Judasva'ea – ahe opyhyguka gwerĩ Jesus'ga – kiro Judasva'ea soldados'ga nderuri Jesus'ga pyri. A'ereki ahe okwaha hete pea. A'ereki pevo Jesus'ga onho'gwovatĩ jipi gaha gwemimbo'ehara'ga pavẽi. ³ A'ero Judasva'ea soldados'ga nderuri guardas'ga ndeheve – kiroki guardas'ga gwepia katu judeus'ga jatykahavuhua jipi. A'ereki mbatera kwava'ẽhara'ga nduvihava'ga omondouka ga Judasva'ea rupi fariseus'ga pavẽi. Gweru ga itakyhea'javuhuva'ea mbuahava reheve. Yhyga ga gweru hyapehava reheve onhimongyavo. Nahã Judasva'ea ga nderuri Jesus'ga pyri a'ero. ⁴⁻⁵ Ojikwe Jesus'ga okwaha opyhyga'gwama novĩa. Igwete ga hoi ga novatiamo. Ga pyri Judasva'ea rekoi o'ama.

—Mome ahe pe peheka? ei Jesus'ga ga pe.

—Jesus'ga Nazarépeve'ga, ei ga ga pe.

—Jihi ko a'ea, ei Jesus'ga ga pe.

⁶ Ga erame poro ga hyrygi ojakykwe koty o'a yvyvo upa. ⁷ Igwete Jesus'ga ea'javi ga pe:

—Mome ahe pe peheka naerũ? ei ga.

—Jesus'ga Nazarépeve'ga, ei ga ga pe.

⁸ —Ji ko a'ea, a'e ko ji pe me ko, ei ga. Jihi pe ji reka. Na ga hoi a'ero nhiremimbo'ehara'ga, ei ga ga pe.

⁹ A'ereki ojikwe ga ei Tupana'ga pe: “Apĩ, kiroki ga nde erembojikoguka ji rehe – a'angu ji ga nderekokatuavo,” ei ga. “Nurã po ti ga nhaporemo

ndopo'rui hahyva'ea nehẽ, a'e ji," e'i jipe ga Tupana'ga pe. Nurã ga ei kiro soldados'ga pe: "Na ga hopavi a'ero nhiremimbo'ehara'ga."

¹⁰ Kiro Simão Pedro'ga ipyhygi oitakyhea'javuhuva'ea Malco'ga nambi'oga garovai pytera koty. Malco'ga oporavyky jipi ikwava'ẽhara'ga nduvi-havuhu'ga pe gapyriva'ero. Gaha Pedro'ga onambi'o. ¹¹ A'ero Jesus'ga ei Pedro'ga pe:

—Emondeva'ja ti eitakyhea'javuhuva'ea haimbepirohokava pype, ei ga ga pe. Apo'ru tuhẽ ti ji hahyva'ea nehẽ, ei ga. A'ereki a'ea ko jiruva'ga remimbotarimova'ea ji ve, ei ga Pedro'ga pe.

Ahe gweroho Jesus'ga Anãsva'ea pyri

¹² A'ero soldados'ga nduvihavuhu'ga Jesus'ga pyhygi ga rerekovo solda-dos'ga pavẽi guardas'ga pavẽi no. Igwete ga ga pokwari ga rerogwovo. ¹³ Anãs'ga pyri na'ẽ ga ga rerohoi. Anãs'ga ko Caifãs'ga rembirekohẽa ruva'ga. Caifãs'ga ko ikwava'ẽhara'ga nduvihavuhu'ga a'ea rupi. ¹⁴ Gaha e'i jipe judeus'ga nduvihava'ga pe ga moğitavo: "Ojipejive'ga po ti omano nhande repykavamo nehẽ hamo," e'i jipe Caifãs'ga ga pe. Anãs'ga pyri na'ẽ ga Jesus'ga rerohoi a'ero.

Ndakwa'havi ji Jesus'ga, ei Pedrova'ea

(Mateus 26.57-58, 69-70; Marcos 14.53-54, 66-68; Lucas 22.54-57)

¹⁵ Igwete Simão Pedro'ga hoi Jesus'ga reviri. Ga rupi ojipe'ga hoi no Jesus'ga remimbo'ehara'ga jitehe. Ikwava'ẽhara'ga nduvihavuhu'ga okwaha hete reki Pedro'garupive'ga. Nurã ga reki garonga rokari pe Jesus'ga reviri. ¹⁶ Pedro'ga ki a'e te opyta jiji o'ama mytu'ẽ me hokairungava rovapytymbava pyri. A'ero akoja'ga – ga ikwava'ẽhara'ga nduvihavuhu'ga okwaha – a'ero ga hoajavi mytu'ẽ me javo hovapytymbava rerekoharahẽa pe emongiuka ti Pedro'ga javo. Igwete hẽa Pedro'ga mongiukari okari pe ga mo'ama. ¹⁷ A'ero hẽa ei Pedro'ga pe:

—Nde nderekoi akoja'ga remimbo'eharamo no naerũ? ei hẽa ga pe.

—Ji ko a'ea rũi, ei ga o'mbero hẽa pe.

¹⁸ Pevo ga ami tata rembeyvyri ikwava'ẽhara'ga nduvihavuhu'gareheve'ga guardas'ga pavẽi. A'ereki iroyxağahi ypytunimo. Nurã ga imondygi tat-apynha xajipe'e javo. Pevo ga ami tata pyri a'ero. Igwete Pedro'ga hoi o'ama ojipe'eavo ga pyri.

Marã? e'ie'i Anãsva'ea Jesus'ga pe

(Mateus 26.59-66; Marcos 14.55-64; Lucas 22.66-71)

¹⁹ Kiro ikwava'ẽhara'ga nduvihavuhu'ga ei Jesus'ga pe:

—Marã neremimbo'ehara'ga ndekoi naerũ? ei ga. Gara rehe nde ga mbo'embo'ei jipi? ei ga Jesus'ga pe.

²⁰ —Ojipe'ga pe nhapremo ji imombe'umbe'ui gandovaki jipi, ei Jesus'ga ga pe. Judeus'ga jatykahava pype ji ga mbo'embo'ei jipi judeus'ga jatykahavuhua pype no. Ji namombe'unhimimi reki ga pe jipi, ei ga ga pe. ²¹ Marã nde euhui ji ve naerũ gara rehe nde ga mbo'ei jipi javo ji ve? ei Jesus'ga ga pe. Nhirenduhara'ga koi okwaha nhiremimbo'eagwera. Ga pe ti emombe'uuka nhinhi'iğã a'ero, ei Jesus'ga ga pe.

²² A'ea erame guarda'ga – kiroki ga ga ppyvo o'ã – ga Jesus'ga rova petegi.

—Maranuhũrame nde ei poa javo ikwava'ẽhara'ga nduvihavuhu'ga pe? ei ga Jesus'ga pe.

²³ A'ero Jesus'ga ei:

—Po ji ete'varuhui, emombe'u ti ji'ete'varuhuagwera a'ero, ei ga. Ji ekaturame po ga ndajirovapetegi ramo, ei Jesus'ga.

²⁴ Kiro Anás'ga ga rerohoukari Caifás'ga pyri ikwava'ēhara'ğa nduvi-havuhu'ga pyri. Opokwariji ға Jesus'ga.

Ndakwahavi ji Jesus'ga, e'ia'ja Pedrova'ea
(*Mateus 26.71-75; Marcos 14.69-72; Lucas 22.58-62*)

²⁵ A'ea ja Pedro'ga jipe'ei tata pyri o'ama. Igwete pevove'ğa ei ga pe a'ero:
—Nde nderekoi garemimbo'eharamo naerũ? ei ға ga pe.

Igwete Pedro'ga ei:

—A'ea rũi ko ji, ei ga o'mbero ға pe.

²⁶ Igwete ojipe'ga ei Pedro'ga pe no – kiroki ga oporavyky ikwava'ēhara'ğa nduvihavuhu'ga pe gapyriva'ero. Pedro'ga gare'yja'ga nambi'ogipe itymipyra pyri. Igwete ga ei kiro Pedro'ga pe:

—Orohepia po ji nde Jesus'ga pyri itymipyra pyri raji'i, ei ga ga pe.

²⁷ —Ji rũi tuhẽ koi oji'i, e'ia'ja Pedro'ga ga pe.

Nanime inamutiğa nhi'iği o'ama.

Pilatosva'ea e'i marã Jesus'ga rekoa javo
(*Mateus 27.1-2, 11-14; Marcos 15.1-5; Lucas 23.1-5*)

²⁸ Ypyhajive judeus'ga nduvihava'ğa Jesus'ga rerohei Caifás'ga rongga hugwi. Governador'ga rongaruvihai pe ға ga rerohei Pilatos'ga rongaruvihai pe. Igwete ға Jesus'ga mondoukari ga mo'amauka Pilatos'ga pyri. Judeus'ğa nduvihava'ğa ndoki ipype. A'ereki judeus'ğa ndoki tuhẽ judeus'garũive'ğa nonga pype ojihe'are'yma ға ndehe jipi. “Po ti nhande hoi ipype, a'ero po ti nhande nhimbote'varuhui Tupana'ga pe nehẽ,” ei ға. “Nhanenhimbote'varuhurame po ti nhande ndi'ua'javi toryva rupiara nehẽ,” ei ға. Nurã judeus'ğa nduvihava'ğa ndoki Pilatos'ga rongga pype. Igwete ға Jesus'ga mondoukari Pilatos'ga pyri. ²⁹ A'ero Pilatos'ga ruri mytu'ẽ me javo ға pe.

—Marã pe'eağwama Jesus'ga pe naerũ? Marã garekote'varuhua naerũ? ei Pilatos'ga ға pe.

³⁰ Igwete ға ei ga pe:

—Po ga ndokote'varuhui jipi hamo, a'ero po ore norokwava'eği ga kiro nde ve hamo, e'i tehe ға Pilatos'ga pe.

³¹ —Pe tuhẽ ti peroho ga a'ero imbohahyavo ga pe nehẽ penamonhava'ea nhi'ĩpo'ruavo nehẽ, ei ga judeus'ğa nduvihava'ğa pe.

Igwete ға ei:

—Torojuka ti ga novĩa, ei ға. Emo romanosramo pe ndapejukaukari ға ore ve, ei ға Pilatos'ga pe. Pehe ti pejuka ga a'ero romanosramo, ei ға ga pe.

Romanos'ğa o'erame oko te'varuhu hete ға javo, a'ero ға ға kutugi yva rehe ға mbovyia ға jukavo. Igwete judeus'ğa ei Pilatos'ga pe: “Pehe ti pejuka Jesus'ga romanosramo,” ei ға. ³² E'i ға a'ea Jesus'ga nhi'ĩpo'ruavo. A'ereki Jesus'ga omombe'u jipe omanoagwama yva rehe nahã ti ға ji jukai javo.

³³ A'ero Pilatos'ga hoa'javi onga pype Jesus'ga mbuhuruka ojipyri.

—Ndehe ko judeus'ğa nduvihavuhuhetero naerũ? ei ga Jesus'ga pe.

³⁴ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Ndehe tuhẽ erekwaha nanongara? ei ga. Mara'ngu po nahã ojipe'ğa ji mombe'gwovo nde ve ra'e? ei ga ga pe.

³⁵ —Jihi ko nda'ei a'ea, ei ga. Ji ko judeu rũi! ei Pilatos'ga. Ndere'yja'ğa tuhẽ reki nde pyhy nde rerua ji pyri ikwava'ēhara'ğa nduvihava'ğa pavẽi, ei ga. Marã nderekote'varuhua naerũ? Nde ғanduvihavuhuro tuhẽ ereko naerũ? ei ga Jesus'ga pe.

³⁶ —Ji ko vvyakotyve'ğa nduvihava'ğa atyvi, ei Jesus'ga ga pe. Po ji ғanduvihava'ğa ja hamo, a'ero po jireheve'ğa ға avykyi ji repyga hamo

tomondoyme ti ġa ga judeus'ġa nduvihava'ġa po pe javo hamo, ei ga. Ji ko avove'ġa nduvihava'ġa atyvi reki, a'e ji nde ve, ei ga Pilatos'ga pe.

³⁷ A'ero Pilatos'ga ei ga pe:

—Nde ko huvihavuhua tuhē naerū? ei ga ga pe.

—Nde ere'e katu ji ve nde ko huvihavuhua javo, ei Jesus'ga ga pe. Ajo ji ji'a yvyakotyva'ero kako tamombe'u ti ġa pe a'itituhēva'ea javo, ei ga. Kiroki ġa oko hete a'itituhēva'ea rehe – ġa ġwendu katu nhinhi'ġa a'ero, ei ga ga pe.

³⁸ —Manongara tuhē po a'itituhēva'ea naerū? ei Pilatos'ga ga pe a'ero.

Pilatosva'ea ojukauga Jesus'ga

(Mateus 27.15-31; Marcos 15.6-20; Lucas 23.13-25)

A'ero Pilatos'ga hoa'javi mytu'ē me judeus'ġa pyri.

—Ga ndokote'varuhui'i'i, a'e ji pe me, ei ga. ³⁹ Nahā ji ei pe me kiro a'ero. Kwara nanani Páscoa aporame pe ei ji ve ipyhygipyra'ga rehe. A'ero ji ga mohemukari cadeia hugwi, ei Pilatos'ga ġa pe. Ma'ġa ji amohemuka kiro pe me a'ero? Amohemuka po ti ji pe me Jesus'ga penduvihavuhuhete'ga? ei ga ġa pe.

⁴⁰ —Ga rūi tuhē! ei ġa ohapukaita. Teremohemukari tuhē akoja'ga! ei ġa. Barrabás'ga ti emohemuka, ei ġa Pilatos'ga pe.

Barrabás'ga ko governo movahīve'ga okote'varuhuve'ga.

19

¹ A'ero Pilatos'ga Jesus'ga kupepytera nupanupāukari ipira'javuhuva'ea pyvō. ² Igwete soldados'ġa Jesus'ga rerekomemuapotari. Nurā ġa ipovāpovani yhyppoa hatihūva'ea onhatimaġatuva'ea apovo. Igwete ġa inoġi Jesus'ga akaġa rehe nahā huvihava'ġa akanitara javo tehe. Igwete ġa imongiukari ga pe tapy'ynhapiġwaġahiva'ea nanongara huvihava'ġa omongi javo ga pe. ³ Nahā ġa Jesus'ga rerekomemui u'ua ga pyri.

—Ejory ti judeus'ġa nduvihavuhuhetero, e'iuhu ġa onhi'ġa mondovo ga pe.

Igwete ġa garova petepetegi ga rerekovo. ⁴ Aerē Pilatos'ga hoa'javi mytu'ē me judeus'ġa pyri.

—Pehepia ga, ei ga. Kiro ji ga mbuhurukara'javi pe pyri tapekwaha ti ji'ee'yma ga pe. A'ereki ga ndokote'varuhui'i'i reki, ei Pilatos'ga ġa pe.

⁵ A'ero Jesus'ga heruri tapy'ynhapiġwaġahiva'ea rerekovo. Hatihūva'ea ga gwereko oakaġa rehe ipovanipyra. Igwete Pilatos'ga ei:

—Kiro ki ga u! Pehepia ga! ei ga ġa pe.

⁶ Kiro ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa ga repiagi guardas'ġa pavēi. A'ero ġa hapukajahivi javo:

—Ejukauka ga! ei ġa. Embovyruka ga yva rehe!

Igwete Pilatos'ga ei ġa pe:

—Pe tuhē ti pembovy ga jukavo yva rehe, ei ga ġa pe. Ji ki a'e te a'e pe me: Ga ndokote'varuhui'i'i, ei ga ġa pe.

⁷ Igwete judeus'ġa ei ga pe:

—Oreramohava'ea e'i ikwatija hako: “Kiroki ga ombotegwete Tupana'ga –pejuka po pe gaha hamo,” ei ahe hako, ei ġa. Nurā reki ore ga jukaukapotari kiro. A'ereki ga e'i: “Ji ko Tupana'ga ra'yramo ako,” ei ga, ei ġa Pilatos'ga pe.

⁸ A'ea renduvame Pilatos'ga kyhyjihetei mara'ngu po ga Tupana'ga ra'yra'ga tuhē javo. ⁹ Igwete ga hoa'javi ongaruvihava pype javo Jesus'ga pe:

—Mome ahe tuhē nde naerū? ei ga ga pe.

Emo Jesus'ga nonhi'ġi ga pe. ¹⁰ Igwete Pilatos'ga ei ga pe:

—Nerenhi'igihũ nde ji ve? ei ga. Nderekwahavi tuhẽ nde jipopoakara naerũ? Ganduvihavamo ji erame ġa pe po ti ġa nde mohemi nehẽ, ei ga. Ji erame ġa pe po ti ġa nde kutugi yva rehe nde jukavo nehẽ, ei ga Jesus'ga pe.

¹¹ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Tupana'ga nde mbopopoakarama jate po nde popoakaramo ji jukavouka ġa pe, a'e ji nde ve, ei Jesus'ga ga pe. Nurã kiroki ga ji mondouka nde ve – nde hohe'i tehe ga rekote'varuhui a'ero, ei ga ga pe.

¹² A'ero Pilatos'ga ei ovytyeri pe: “Tamohemuka tuhẽ ti Jesus'ga.” Judeus'ga okwaha a'ea. Nurã Pilatos'ga horame ġa pyri ġa hapukajahyahivi ga pe:

—Ga mohemukarama po ti nde nderekokatua'javi nhanderuvihavuhu'ga pe César'ga pe. A'ereki Jesus'ga e'i tehe: “Jihi ko ġanduvihavuhuhetero,” ei ġa. Nanongara'ġa ko omovahĩ César'ga. Jesus'ga mohemukara renduvame po ti César'ga nhimboahihetei nde ve a'ero nehẽ, ei ġa Pilatos'ga pe.

¹³ A'ea renduvame Pilatos'ga Jesus'ga mbuhurukari onga hugwi. Igwete ga apygi juizes'ġa apykava rehe oina – perope ġa omondo itapereuhua yja rehe inoġa. Judeus'ġa nhi'igimo pevova'ea rera ko Gabatá. ¹⁴ Kiro ko sexta-feira. A'ea rupi judeus'ġa omboavujikwe mbatera toryva rupiara Páscoa rupiara. Ahaji katu Pilatos'ga apygi a'ero, ta'e ti kiro gareaporoġita pe javo judeus'ġa pe.

—Pehepia te pejuvihavuhuhete'ga! ei ga Jesus'ga repiuka ġa pe.

¹⁵ Emo ġa hapukajahyahivuhui javo ga pe:

—Embovyruka ga! ei ġa. Embovyruka ga! Ejukauka ga yva rehe! ei ġa ga pe.

—A'iti re po ti ji ga mbovyrukari ga jukavouka penduvihavuhuhete'ga nehẽ? ei Pilatos'ga ġa pe javo.

—César'ga jate ko oreruvihavuhu'ga! ei ġa ga pe. Ndorogwerekoi ore ojipe'ga oreruvihavuhuro, ei ikwava'ẽhara'ġa nduvihava'ġa ga pe javo.

¹⁶ A'ero Pilatos'ga Jesus'ga mondoukari ġapo pe soldados'ġa ti tokutu ga yva rehe ga mbovyava javo.

Okutu ahe Jesus'ga yva rehe ga mbovyava

(Mateus 27.32-44; Marcos 15.21-32; Lucas 23.26-43)

¹⁷ Igwete soldados'ġa Jesus'ga rerohoi a'ero cidade hugwi. Gajati'yva rehe ġa herohoukari ga pe yva gajukahava rupiara. Aerẽ ġa Jesus'ga rerovahemi vvytyra rehe. Vvytyra rera ko Aheapindava. Judeus'ġa e'i jupe Gólgota.

¹⁸⁻²³ Pevo ġa Jesus'ga rerovahemi hekyita gapira ga hugwi. Igwete ġa ga kutugi a'ero yva rehe ga mbovyava ga mo'ama ga jukavo. Ojikwe Pilatos'ga okwatijarukaripe yva raygwera rehe. Igwete ga imondoukari ikutugauka Jesus'ga arimo. Nahã i'ei ikwatijara: “Agwa'ga ko Jesus'ga Nazarépeve'ga. Ga ko judeus'ġa nduvihavuhuhete'ga,” e'i ikwatijara yva raygwera rehe. Pilatos'ga okwatijaruka a'ea judeus'ġa nhi'igimo. Okwatijaruka ga romanos'ġa nhi'igimo no. Okwatijaruka ga gregos'ġa nhi'igimo no. Igwete Pilatos'ga imondoukari yva raygwera ikutugauka yva rehe Jesus'ga arimo. A'ero he'yjuhuve'ga nhi'igi jupe judeus'ġa. A'ereki ira'agwe Jesus'ga kutuhava cidade hugwi. A'ero ikwava'ẽhara'ġa nduvihava'ġa ei Pilatos'ga pe novã:

—Terekwatijarukari: “Ga ko judeus'ġa nduvihavuhuhete'ga,” ei ġa ga pe. Nahã ekwatijaruka: “Agwa'ga e'i ojive: ‘Ji ko judeus'ġa nduvihavuhuhetero.’” A'ea ekwatijaruka inoġa hehe, ei ġa Pilatos'ga pe novã.

Emo Pilatos'ga e'i ġa pe:

—Na tu ve te nhirembikwatijarukaragwera, ei ga.

Igwete soldados'ga Jesus'ga kutugi yva rehe ga mbovya ga mo'ama ga jukavo. Igwete ga mokonhava'ea mbojogwovai Jesus'ga rehe ahe mo'ama ojipea rehe yva rehe. Jesus'ga ahepyteri pe o'ã.

Aerē soldados'ga ipyhygi gapira ima'eamo ojohupeupe. Quatrove'ga onhinanhinani ipyhygi ojipeji gapira ojive. Aerē ga ojipea ipyhygi nimbojaha-viva'ea kirojateva'ea. ²⁴ Igwete ga ei ojohupe:

—Kia ti timbotararagyme, ei ga ojohupe. Manamo po ti nhande herekoi gapira nehē? ei ga. Timombo'ri ti ita'java'ea herekohavamo, ei ga ojohupe.

Nurã ga imombo'ri gapira rehe. Nahã soldados'ga ndekoi tapy'ynhapira rehe a'ero. Oma'ema'ē ga Jesus'ga pira ga nhi'ĩpo'ruavo a'ero. A'ereki Tupana'ga rembikwatijarukara omombe'u nhoḡwenonde Cristo'ga nhi'igagwama hako. Nahã Cristo'ga ei:

“Oma'ē ga jipira ojohupe,” ei ga.

“Ojipea rehe ga imombori ita'java'ea,” ei ga.

Ikwatijara omombe'u ganhi'igagwama hako. Na tuhē reki soldados'ga ndekoi gapira rehe a'ero ipojoykavo ojive ikwehe.

²⁵ Kiro Jesus'ga o'yembora repiagi. Pevo ahe ami Jesus'ga kutuhava pyri. Jesus'ga yembora irũhã pevo o'ã ahe pyri no Mariahã no – kiroki hã Clopas'ga rembirekohã. Maria Madalenahã pevo o'ã ga pyri no. ²⁶ Kiro Jesus'ga o'yembora repiagi a'ero ḡwemimbo'ehara'ga reheve ḡwemiarõhara'ga reheve. A'ero ga ei o'yembora pe:

—Ha'i, ei ga. Gaha po ti oko ndera'yra ja nehē ji py'rovo nehē, ei ga ahe ve.

²⁷ ḡwemimbo'ehara'ga pe ga ei a'ero:

—Hã po ti oko ndehya ja nehē, ei ga. Ereko katu ti hã a'ero eyhẽaramo, ei Jesus'ga ga pe.

A'ero garemimbo'ehara'ga ahe rerohoi ḡwonga pe. Igwete ga ahe repiakatu jipi.

Jesus'ga omano

(Mateus 27.45-56; Marcos 15.33-41; Lucas 23.44-49)

²⁸ Aerē Jesus'ga ei oyvyteri pe: “Anhi'ĩpo'ru pa ji Tupana'ga kiro,” ei ga. Kirē ga ei:

—Jiygwei ji.

A'ea erame ga onhi'ĩpo'ru ahe. A'ereki Tupana'ga okwatijaruka ahe ve Cristo'ga ygwejagwama mombe'gwovo hako.

²⁹ ḡwereko pevo vinho tajahiva'ea ya'ia pype. A'ero ga ipyhygi jyruhuva'ea imondeva vinho pype ipimombyga yvyra rehe hissopo rehe. Igwete ga imbovyri imondovouka Jesus'ga juru pe topyte ti ga javo. ³⁰ Ipyterame Jesus'ga ei a'ero:

—Anhi'ĩpo'ru pa ji, ei ga.

A'ero ga nhova'apyni omanomo.

Oykikutu ahe Jesus'ga

³¹ Aerē judeus'ga nduvihava'ga hoi javo Pilatos'ga pe:

—Emopenuka ti yvareheve'ga netymakaḡa tomanoḡatu ti ḡa, ei ḡa ga pe. A'ero po ti ḡa ahera'oa mbojyvi herogwovo nehē, ei ḡa ga pe.

E'i ḡa a'ea Pilatos'ga pe. A'ereki a'ea ko sexta-feira mbatera mboavujikwehava ḡa pe. Ndopotari ḡa ahera'oa mo'amipyra yva rehe sábadu rupi oporavykye'yma rupi. A'ereki a'ea ko huvihahetea ḡa pe sábadu Páscoa rekoro ḡwaramo. Nurã ḡa hoi javo Pilatos'ga pe tomopenuka ti ga ḡanetymakaḡa ga jukavouka javo. ³² A'ero Pilatos'ga soldados'ga mondoukari yvareheve'ga pyri. Igwete ga hoi Jesus'ga aherovaive'ga retymakaḡa nupamo imopena.

Kirē ġa hoi ojipe'ga pyri Jesus'ga rovai garetymakaġa nupamo imopena.

³³ Urame Jesus'ga pyri ġa ei reki:

—Omano jipe po ahe ra'e, ei ġa.

Nurā ġa nomopeni Jesus'ga retymakaġa. ³⁴⁻³⁷ Emo soldado'ga Jesus'ga ykikutugi ta'akwara pyvō. Kiro gara'oa hugwi turi garekoa yhya pavēi. Imopene'ymame Jesus'ga kaġa soldados'ġa onhi'īpo'ru ahe. A'ereki nahā Tupana'ga okwatijaruka ahe ve imombe'uuka hako.

“Nomopeni'i'i po ti ġa gakaġa nehē,” e'i ikwatijara hako.

Ojipea Tupana'ga rembikwatijarukara e'i no:

“Gwepigwepia po ti ġa ġwembikutuhara'ga nehē,” e'i ikwatijara hako.

Kiroki ga omombe'u kiro pe me – gaha gwepia tuhē Jesus'ga manoagwera ikwehe. Omombe'u ga kiro pe me taperovia ti javo. Omombe'u katu ga. Okwaha hete ga a'ea a'itituhēva'ea ji amombe'u javo.

Ono ahe Jesus'ga ra'oa ita kwaruhua pype

(Mateus 27.57-61; Marcos 15.42-47; Lucas 23.50-56)

³⁸⁻³⁹ Aerē José'ga hoi javo Pilatos'ga pe. Cidade de Arimatéia pe José'ga ruvi. Ojiko nhimi ga Jesus'ga rehe. A'ereki ga okyhyji judeus'ġa nduvihava'ga hugwi. Igwete ga hoi javo Pilatos'ga pe.

—Tarohe ti Jesusva'ea ra'oa, ei José'ga ga pe.

—Kwa, ei Pilatos'ga. Eroho ti a'ero, ei ga ga pe.

A'ero ga hoi Jesus'ga ra'oa pyri Nicodemos'ga pavēi – gaha ymya oho Jesus'ga pyri ga repiaga ypytunimo raikwehe. Nicodemos'ġa gweroho perfume apopyra ojupi. Japopyra ko mirra mohaġa'java'ea aloés pavēi yvahugwiva'ea memei. He'yiva'ea ġa gweroho trinta e cinco quilos. Ipohyi hete japopyra. A'ero ġa hoi ipyhyga Jesus'ga ra'oa. ⁴⁰ Igwete ġa a'ea imamani tapy'ynhapipyryva pyvō imondovo perfume apopyra tapy'ynhapira pype inoġa. A'ereki nahā judeus'ġa omboavujikwe ahera'oa jipi ahetyma renonde.

⁴¹ Ira'agwe tuvi itymipyra Jesus'ga jukahava hugwi. Gwereco pevo itaruvihavuhua kwaruhua ahetyhavamo. Ndogwerecoangavi ve ahera'oa ipype.

⁴² Ira'agwe ġwaramo José'ġa Jesus'ga ra'oa rerohoi pevo imondovo inoġa ipype. A'ereki ġaporavykye'yma sábadu u ġweri.

20

Jesus'ga okwera omanoa hugwi

(Mateus 28.1-8; Marcos 16.1-8; Lucas 24.1-12)

¹ Domingo rupi ppyhajive Maria Madalenahēa hoi itaruvihavuhua kwaruhu pe hepiaga – perope ġa ono Jesus'ga ra'oa. Nako'eġatui ve hēa horame. Igwete hēa hepiagi itauhua ikwaruhua rovapytymbava.

—Ope'auhu ġa itauhua jurukwara hugwi! ei hēa.

² Igwete hēa jivyri onhana ua tamombe'u ti Jesus'ga remimbo'ehara'ga pe javo. A'ero hēa ruri Simão Pedro'ga pyri ojipe'ga pyri no Jesus'ga remi-arōhara'ga. Igwete hēa imombe'ui ġa pe.

—Gwenohē po ġa nhandepojoykahareteva'ea ra'oa ikwaruhua hugwi raji'i, ei hēa. Ore ndorokwahavi kiro ahenoġagwera, ei hēa ġa pe.

³ Nurā Pedro'ga hoi ojipe'ga pavēi ogwovo itakwaruhu pe hepiaga. ⁴ Onha memei ġa ojogwerogwovo. Ojipe'ga koji'i tehe onha Pedro'ga hohe ogwovo. Igwete ga vahemypyri ikwaruhu pe. ⁵ A'ero ga apyni tapy'ynhapipyryva repiaga ipype. Emo ga ndoki ipype. ⁶ Kiro Simão Pedro'ga vahemi ga reviri okiavo ipype. Igwete ga hepiagi tapy'ynhapipyryva no. ⁷ Pevo tuvi Jesus'ga akaġa mamanipyra no. A'ea ko irupe'i tuvi tapy'ynhapipyryva hugwi onhimamana oina. ⁸ Kiro ojipe'ga reki ipype a'ero hepiaga – kiroki ga urypy

ikwaruhu pe novĩa. Igwete ga hepiagi herovia Jesus'ga kwerava. ⁹ A'ea rupi onhimi ve ġa pe ikwatijara remimombe'ua. Tupana'ga rembikwatijarukara e'i jipe: “Okwerava'ja tuhẽ po ti ga omanoa hugwi nehẽ,” e'i ikwatijara hako. Emo a'ea onhimi ve ġa pe. ¹⁰ Igwete ġa jogwerojivya'javi onga pe a'ero ojogwerokuva.

Jesus'ga ojipiuka Maria Madalena'ea pe
(Mateus 28.9-10; Marcos 16.9-11)

¹¹ Aerẽ Maria Madalena hẽa hoa'javi ojehe'gwovo o'ama mytu'ẽ me ikwaruhua pyri. Ojehe'orame hẽa nhova'apyni hepiaga ikwaruhua pype. ¹² Igwete hẽa mokonha'ġa ndepiagi pevo Tupana'gapyrive'ġa. Tiġahivuhu ġapira. Oapy ġa oina Jesus'ga noġagweri pe. Ojipe'ga oapy Jesus'ga akaġagweri pe. Ojipe'ga Jesus'ga pyagweri pe oapy oina. ¹³ Igwete Maria hẽa ġa ndepiagi. A'ero ġa ei hẽa pe:

—Kui'i, maraname nde jehe'oi?

—Gwenohẽ ġa jipojykahareteva'ea ra'oa, ei hẽa. Ji ndakwahavi ahenoġagwera a'ero, ei hẽa ġa pe.

¹⁴ Onhi'iġirẽ hẽa jirovagi Jesus'ga repiaga novĩa ga mombaragwahave'yma.

¹⁵ Igwete ga ei hẽa pe o'ama:

—Kui'i, gara rehe nde jehe'oi e'ama? Ma'ġa nde ereheka naerũ? ei ga hẽa pe.

Igwete hẽa etehei oyvyteri pe: “Ga ko itymipyra repiakatuhara'ga.” Nurã hẽa ei ga pe:

—Po nde ahera'oa rerohoi raji'i emombe'u ti ji ve ahenoġagwera taroho ti a'ero, ei hẽa ga pe.

¹⁶ —Maria, ei Jesus'ga hẽa pe.

Kiro hẽa jirovapavi ga koty ga repiakatuavo.

—Raboni, ei hẽa ga pe. (A'ea judeus'ġa e'i ombo'ehara'ġa pe.)

¹⁷ —Tajipyhygi, ei Jesus'ga hẽa pe. A'ereki ji ndajiupiri ve jiruva'ga pyri, ei ga. Eho ti nhiirũ'ġa pyri nhiremimbo'ehara'ġa pyri. Emombe'u ti nhinhi'ġa ġa pe tokwaha ti ġa javo, ei ga. Kiro po ti ji jiupiri jiruva'ga pyri ġanduvete'ga pyri. Gaha ji ambohete Tupana'ga. Gaha ġa ombohete no, ei ga. Emombe'u ti ġa pe tokwaha ti ġa jihoaġwama ga pyri, ei Jesus'ga hẽa pe.

¹⁸ Igwete Maria Madalena hẽa hoi Jesus'ga remimbo'ehara'ġa pyri javo.

—Ahepia ko ji nhandepojykaharete'ga ko! ei hẽa ġa pe.

Igwete hẽa imombe'upavi Jesus'ga nhi'iġa ojive.

Jesus'ga ojipiuka onzeva'ea pe
(Mateus 28.16-20; Marcos 16.14-18; Lucas 24.36-49)

¹⁹ A'ea rupi jitehe domingo rupi Jesus'ga remimbo'ehara'ġa ndekoi onhi-mono'oġa onga pype ypytunimo. Hovapytymba katu ġa. A'ereki ġa okyhyji hete judeus'ġa nduvihava'ġa hugwi. Emo Jesus'ga uhu o'ama ojipiuka ġapyteri pe.

—Tu katu ti pepy'a, ei ga ġa pe.

²⁰ Onhi'iġame ġa pe ga hepiukari opokutugagwera oykikutugagwera reheve. Ga repiagame ġa ndoryndoryvamo a'ero. ²¹ Kiro Jesus'ga ea'javi ġa pe:

—Tu katu ti pepy'a, ei ga. Jiruva'ga ji mbuhuruka avo ikwehe tomombe'u ti ga nhinhi'ġa javo ji ve ikwehe. Na jitehe po ti ji pe mondoukari nehẽ no, ei ga ġa pe.

²² A'ero ga ipyi ġa ndehe.

—Kiro ji imondoi Tupana'ga ra'uva pe me. Peko ti a'ea rehe a'ero, ei ga ġa pe. ²³ Po ti pe ei ojipe'ġa pe Tupana'ga omombo pendekote'varuhua pe hugwi

javo, a'ero ga imombori tuhẽ ġa hugwi, ei ga. Po ti pe ei ġa pe Tupana'ga nomombori pendekote'varuhua pe hugwi javo, a'ero ga nomombori tuhẽ, ei Jesus'ga ga pe.

Jesus'ga ojipiuka Tomé'va'ea pe

²⁴ Ojipe'ga Jesus'ga remimbo'ehara'ga nduvi pevo jara'ġa pyri Jesus'ga jipiukarame ġa pe. O Gêmeo ei ġa ga pe Tomé'ga pe. ²⁵ Igwete jara'ġa ei ga pe:

—Orohepia ore Jesus'ga oji'i, ei ġa imombe'gwovo ga pe novĩa.

E'ia'jaa'ja ġa ga pe novĩa. Emo ga ndogweroviarihu ġanemimombe'ua ojive. Igwete ga ei ġa pe:

—Ji tahepia na'ẽ ti itaju'ia rembikutugagwera gapo pe, ei ga. Tamondo na'ẽ ti nhipũa itaju'ia rembikutugagwera rehe. Tapo'ẽ na'ẽ ti gaykikutugagwera pype, ei ga. Nhipo'ẽ'e'ymame po ti ji ndaroviaru tuhẽ gakwerava'java nehẽ, ei Tomé'ga ġa pe.

²⁶ Irũa domingo rupi Jesus'ga remimbo'ehara'ġa nhimono'oġa'javi onga pype. A'ea rupi Tomé'ga reko'i ġa pyri a'ero. Gwovapytymbava'ja ġa onga novĩa. Emo Jesus'ga uhu o'ama ġa pyri ojipiukara'java ġa pe.

—Tu katu ti pepy'a, ei ga ġa pe.

²⁷ Igwete ga ei:

—Tomé, embuhu ti epũa jipokutugagwera repiaga, ei ga. Epo'ẽ ti jiykikutugagwera pype. Erovia tuhẽ ti jikweravagwera a'ero, ei Jesus'ga ga pe.

²⁸ A'ero Tomé'ga ei ga pe:

—Nde ko jipojykaharetero tuhẽ! Tupanamo tuhẽ ko nde! ei ga. Orombohete ji nde, ei ga.

²⁹ —Ji repiaga ġwaramo nde heroviaru a'ero, ei Jesus'ga ga pe. Emo pyri hete jirepiage'yve'ġa pe ġa heroviarame ojikoga ji rehe, ei ga.

Okwatija ahe toko ti ġa Tupana'ga pyri javo

³⁰ Jesus'ga oapoapo hete ahemonhimomby'ava'ea ġwemimbo'ehara'ġa pyteri pe jipi. Ji namombe'upavi ikwatijarame agwa. ³¹ Kia ki a'e te ji akwatija taperovia hete ti Jesus'ga rekohava javoji. A'ero po ti pe ei: “Ga ko Cristoramo oko Tupana'ga remimbuhurukaramo. Ga ko Tupana'ga ra'yramo tuhẽ,” pe'e po ti pe ga pe. Akwatija ji pe me tapendeaporoġita pyahu ti no pejikogame Jesus'ga rehe. A'ero po ti pe ndekoi avuirama yvagi pe Tupana'ga pyri nehẽ.

21

Jesus'ga ojipiuka seteva'ea pe

¹ Aerẽ Jesus'ga jipiukara'javi ġwemimbo'ehara'ġa pe a'ero okweravirẽ omanoa hugwi. Ypiahu pe Tiberiades pe ga jipiukara'javi ġa pe. Nahã a'ero.

² Jesus'ga remimbo'ehara'ġa ojogwereko ojogwerojuva: Simão Pedro'ga, Zebedeu'ga ra'yra'ġa, Tomé'ga no – ga pe ġa ei o Gêmeo. Natanael'ga oko ġa pyri no – gaha u cidade de Caná pe Galiléiapeve'ġa gwyri pe. Mokonha'ġa ojogwereko ġa pyri no. ³ Igwete Simão Pedro'ga ei ġa pe:

—Koro ji hoi imombo'a pira mboahava, ei ga.

—Toroho ti nde rupi, ei jara'ġa ga pe.

Igwete ġa jogwerohoi onhinhaġa yharuhua pype ojogwerogwovo. Nombo'ari'i'i reki ġa imoġo'eamo. ⁴ Kwara po'rirame Jesus'ga jipiukari o'ama yembe'yi pe. Emo garemimbo'ehara'ġa nonhimombaragwahavi ve ga rehe. ⁵ Igwete ga ei ġa pe:

—Napembo'ari pe mo? ei ga.

—Norombo'ari ore, ei ġa.

⁶—Pemombo ti pejovai pytera koty, ei ga. A'ero po ti pe imbo'ari nehẽ, ei ga ġa pe.

A'ero ġa imombori ojevai pytera koty. Kiro ġa nombo'ava'javi pira mboahava yharuhua pype a'ero. Tegwete ġa pe. A'ereki ipohyi hete ġa pe pirare'yjuhua rerekovo ġwaramo. ⁷⁻⁸ A'ero Jesus'ga remimbo'ehara'ga garemiarõhara'ga ei Pedro'ga pe:

—Nhandepojykaharete'ga ko kiro oko, ei ga.

A'ea renduvame Simão Pedro'ga imongi opira i'arimova'ea nhapytiam ojihe. A'ereki ġa imbo'arame gwekyi opira. Igwete ga pori y pe ua. A'ereki ġa ira'agwe u yembe'yva hugwi cem metros. Igwete jara'ġa nduri yharuhua pype imoatamo pira mboahava herua pirahetehua reheve. ⁹ Jesus'ga omoka'ẽ pira tatapynha pyvõ o'ama yembe'yi pe. Pão ga gwereko no. Igwete ġa nduri o'eamo yhara hugwi hepiaga. ¹⁰ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Peru ti mo penhimimbo'aripyra, ei ga ġa pe.

¹¹ Kiro Simão Pedro'ga henohemi herohyryryga imboahava herua yembe'yi pe. Tynahẽ hete imboahava pirahetehua rerekovo. A'ereki he'yjuhu pira cento e cinquenta e três. Huvihaviha hete pira. Emo pira mboahava ndotorogi reki. ¹² Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—He pejjo i'gwovo mo, ei ga.

Garemimbo'ehara'ġa opojihu javo ga pe manamo nde javo. A'ereki ġa okwahavipe ga ko nhandepojykaharete'ga javo. ¹³ Igwete Jesus'ga hoi ipyhyga pão pira moka'embyra reheve ima'eamo ġa pe.

¹⁴ Três kiro Jesus'ga jipiukara'javi ġwemimbo'ehara'ġa pe a'ero okweravirẽ omanoa hugwi.

Jesus'ga onhi'ĩ Pedrova'ea pe

¹⁵ Ga i'upavirẽ Jesus'ga ei Simão Pedro'ga pe João'ga ra'yra'ga pe:

—Simão, ei Jesus'ga. Enhimombe'u ti kiro ji ve. Jara'ġa hohe'i tehe nde ji arõhetei? ei ga ga pe.

—Na tuhẽ. Ji ko oroarõ hete nde, ei ga. Nde erekwaha nhiremiarõhetea, ei ga Jesus'ga pe.

Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Nahã ti a'ero. Ovelhas repiakatuhara'ġa gwepia katu ovelhas jipi. Na jitehe ti ehapia katu jireheve'ġa mbojikoheteavo ji rehe, ei ga Simão Pedro'ga pe.

¹⁶ Kirẽ Jesus'ga ea'javi ga pe:

—Simão, ji arõ hete nde? ei Jesus'ga ga pe.

—Oroarõ hete ko ji ndehe. Nde erekwaha nhiremiarõhetea, ei Simão Pedro'ga.

Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Hepiakatuhara'ġa gwereko katu ovelhas jipi. Na jitehe ti ereko katu jireheve'ġa mbo'eavo nhinhi'i'ġa rehe, ei ga Simão Pedro'ga pe.

¹⁷ Kirẽ Jesus'ga ea'javi ga pe:

—Simão, ji arõ hete nde?

A'ero Simão Pedro'ga rekoveveuhuro a'ea ero ġwaramo ojive. A'ereki três vezes Jesus'ga ea'jaa'javi ga pe: “Ji arõ hete nde?” Nurã ga ei Jesus'ga pe:

—Jesus, erekwaha pa nde mbatera. Nde erekwaha nhiremiarõhetea! ei ga Jesus'ga pe.

Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Hepiakatuhara'ġa gwepia katu ovelhas jipi. Na jitehe ti ehapia katu jireheve'ġa mbojikoheteavo ji rehe, ei ga Simão Pedro'ga pe. ¹⁸ Amombe'u

katu tuhê ji nde ve: Evoja'irame nde eremongi epira egwovo enhimimbota-rimova'ea rupi ekovo raikwehe, ei Jesus'ga ga pe. Aerê exava'erame po ti nde epoa pyhoi nehê. A'ero po ti ojipe'ga nde kwari nde rerogwovo nehê – perope nde nderehopotari, ei ga Simão Pedro'ga pe.

¹⁹ Ga manaogwama pe Jesus'ga ei. Omombe'u ga ga pe nahã po ti nde manoi nehê javo.

—Nde manorame po ti ojipe'ga ei nehê: “Simão Pedrova'ea ndopohiri Tupana'ga hugwi omanorame pyry hete Tupana'ga ji ve javo,” e po ti ga nde mombe'gwovo nehê, ei ga. Nahã po ti nde hepiukari Tupana'ga ruvihavuhuhetea ga pe emanorame nehê, ei Jesus'ga imombe'gwovo ga pe.

Kirê Jesus'ga ei ga pe:

—Eko tuhê ti nhiremimbotarimova'ea rupi nehê, ei ga Pedro'ga pe.

Pedrova'ea e'i Jesus'ga pe: Marã po ti ga rekoi nehê?

²⁰ A'ero Simão Pedro'ga jirovagi ojipe'ga repiaga. A'ereki ga ndeviri ga ruri Jesus'ga remiarõhara'ga – gaha ojity Jesus'ga pyri ga i'urame ojogwerojuva Jesus'ga manoa renonde ikwehe. A'ea rupi ga ei Jesus'ga pe ikwehe: “Jesus, ma'ga pe nde ei: ‘Kiro po ti ga ji mondoukari gapo pe topyhy ga ga javo?’” ei ga Jesus'ga pe ikwehe. ²¹ Kiro Pedro'ga jirovagi akoja'ga repiaga ga rurame ojiviri. A'ero Pedro'ga ei Jesus'ga pe:

—Oro ga, marã po ti ga rekoi aerê nehê naerũ? ei ga.

²² Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Ji ipotarama po ti ga rekoji jirura'java repiaga nehê, ei ga. Maranuhũ nde rekoi a'ea rehe naerũ? Ndehe ti eko nhiremimbotarimova'ea rupi, a'e ko ji nde ve, ei Jesus'ga Pedro'ga pe.

²³ Aerê Jesus'gareheve'ga imonhimoanhani javo tehe ojipe'ga pe.

—Akoja'ga po ti nomanoi nehê Jesus'ga remimbo'ehara'ga, e'ie'i tehe ga.

Emo Jesus'ga nde'i reki: “Nomanoi po ti ga nehê.” Nahã ga e'i: “Ji ipotarama po ti ga rekoji jirura'java repiaga nehê. Maranuhũ nde rekoi a'ea rehe naerũ?” A'ea Jesus'ga ei ga mombe'gwovo Pedro'ga pe.

²⁴ Akoja'ga – ga pe ga e'i tehe nomanoi po ti ga javo – gaha omombe'umbe'u pa Jesus'ga reaporoğita. A'ea jitehe ga okwatijatija inoğa. Orokwaha tuhê ore a'iti tuhê garemimombe'ua javo, a'e ji.

²⁵ Gwereco hete ojipea Jesus'ga rembiapoagwera onhimongyavo. Po ti ahe ikwatijapavi garembiapoagwera a'ero po ti yvya koty ndohypavi aherembik-watijara rehe nehê ovuhu, a'e ji.

JESUS'GA MOIRŪHARAVA'EA REAPOROGITA

Atos dos Apóstolos

¹ Teófilo, ymya ypy ji ikwatijari nde ve imondovo ikwehe. Igwete ji imombe'upavi nde ve Jesus'ga rekohava ga ruvame avo yvya koty ikwehe. Garemimbo'eagwera ji amombe'u no ikwehe. ²⁻³ Garupiragwera yvagi pe ji amombe'u no.

Omanorē Jesus'ga kwerava'javi raikwehe. A'ero ga ikwahavukavukari okwerava ġa pe – kiroki ġa ga omo'emo'ē ojive omoirūharamo. He'yjuhu ġakira rupi quarenta dias rupi ga jipiukaukari ġa pe okovo ġa pyri. Igwete ga ġa mbo'embo'ei Tupana'ga ra'uva popoakarimo. “Nahanahã a'ero Tupana'ga rekorame ġanduvihavuhuhetero,” ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe. ⁴ Aerē okorame ġa pyri Jesus'ga ei ġa pe no:

—Tapehoi na'ē ti cidade de Jerusalém hugwi, ei ga ġa pe. Amombe'u ko ji pe me jiruva'ga nhi'igagwera ikwehe. A'ereki ymya Tupana'ga e'i hako: “Tamondo ti jira'uva ġa pyri nehē,” e ko jiruva'ga hako, ei ga ġa pe. Tapehoi na'ē ti a'ero gara'uva imboha'uva, ei Jesus'ga. ⁵ João Batistava'ea oko ġa pavēi ġa mobatizauka yhya pyvō ikwehe. Emo nambegwehetei po ti Tupana'ga oko pe pavēi gwa'uva mondouka pe pyri nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

Jesus'ga rerohohava yvaga pype

⁶ Aerē Jesus'ga moirūhara'ġa jatykatykaa'javi Jesus'ga pavēi. Igwete ġa ei ga pe:

—Jesus, aġwamo nde rekorame huvihavuhuhetero po ti nhande israelitas-ramo hajiheve'ġa mondomondoa'javi nehē? ei ġa Jesus'ga pe.

⁷ Igwete Jesus'ga ei:

—Jiruva'ga ġwemimbotarimo omongo ymyava'ea aerēva'ea no, ei ga. Ga ndokwahavukari reki a'ea pe me, ei ga ġa pe. ⁸ Gara'uva po ti uhu pe pyri pe pojykavo nehē. Nahã po ti Tupana'ga pe mbopopoakarukari tomombe'u ti ġa Jesus'ga ojipe'ġa pe javo nehē, ei Jesus'ga. Ji mombe'u ti a'ero Jerusalém me Judéiapeve'ġa gwyri pe nhaporemonehē, ei ga. Samariapeve'ġa gwyri pe ti ji mombe'u nehē no irupeheteve'ġa gwyri pe nehē no, ei Jesus'ga ġa pe.

⁹ Ga nhi'igirē Tupana'ga ga rupiri ga mondovo ojipyri yvagi pe. Ojovavu ġa hepiaga gahoa. Yvaġatiġa pype ga hoi ogwovo. A'ero ġa ndohepiaga'javi ga. ¹⁰ Ga horame ġa gwepia hete yvaga novia Jesus'ga moirūhara'ġa. Nanime mokonha'ġa jipiukari ġa pe o'ama ġa pyri. Ipitigahivuhu ġa okupa. ¹¹ Igwete ġa ei Jesus'ga moirūhara'ġa pe:

—Galiléiapeva'ero maranuhūrame pe hepiaguhui yvaga pejjupa? ei ġa ġa pe. Akoja'ga – kiroki ga Tupana'ga gwupi yvagi pe pe hugwi – ga jitehe ti ojivyra'ja ua kokoty nehē Jesus'ga, ei ġa. Pehepia pe gahoa. Nahã ti ga jivyra'javi nehē no, ei ġa Jesus'ga moirūhara'ġa pe.

Judas Iscariotesva'ea rakykwepoharava'ea

¹² Aerē Jesus'ga moirūhara'ġa jivyri vytyruhua hugwi monte das Oliveiras hugwi – perope oliveiras ndyvuhua u. A'ero ġa hoi cidade de Jerusalém me. A'ereki Jerusalém ko ira'agwe um quilômetro monte das Oliveiras hugwi. ¹³ Ovahemame ġa hoi onga jo'ari pe – perope ġa opytaahi'vi upa. Pevo ġa ndekoi Pedro'ga, João'ga, Tiagova'ea, André'ga, Filipe'ga, Tomé'ga, Bartolomeu'ga, Mateus'ga, Tiago'ga – kiroki ga Alfeu'ga ra'yra'ga. Simão'ga zelote'ga pevo oko no Judas'ga pavēi – kiroki ga Tiago'ga ra'yra'ga. ¹⁴ Igwete

ġa jatykatykai jipi onhi'ġa Tupana'ga pe ojihe'ae'a kunhangwera'ġa pavēi. Jesus'ga yembora Mariava'ea oko ġapyteri pe Jesus'ga irū'ġa no.

¹⁵ Ojipea rupi ġa jatykaa'javi onhimongyavo Jesus'gareheve'ġa. He'yjuhu ko ġa cento e vinte. A'ero Pedro'ga po'ami ġapyteri pe. ¹⁶ Igwete ga ei ġa pe:

—Nhiirū, ymyahū ko Tupana'ga ra'uva okwatijaruka Daviva'ea pe hako, ei Pedro'ga ġa pe. A'ero Daviva'ea ikwatijari aerēva'ea Judasva'ea mombe'unhoġwenondeavo hako – kiroki ahe soldados'ġa nderoho Jesus'ga pyhygauka ikwehe, ei ga. Judasva'ea oko tuhē Daviva'ea nhi'ġpo'ruavo, ei Pedro'ga ġa pe. ¹⁷ Judasva'ea ko orepyteripeva'ero oko novīa. A'ereki Jesus'ga ore mo'ē ji mombe'u ti ojipe'ġa pe javo, ei ga ġa pe.

(¹⁸ Judasva'ea opyhyguka Jesus'ga ikwehe. Igwete ġa ikwepygi itambere'ia imondovo ahe ve garekote'varuhuva'ea rehe Jesus'ga pyhygukara rehe. Kia pyvō Judasva'ea ipyhygukari kohotehea. Igwete ahe hoi pevo ojijugwa ojijuvyga ojijukavo. A'ero ahe hiri. Aherevega ipugi ojikavo. A'ero ihembavi aheryhea ahe hugwi. ¹⁹ Jerusalēmmeve'ġa nħaporemō okwaha pa ahemanoa ikwehe. Igwete ġa inoġi Aherekoa gwyrā kohoa rehe. Aceldama ei ġa jupe onhi'ġimo.)

Koji'i Pedro'ga ei Jesus'gareheve'ġa pe ġa jatykaramē:

²⁰ —Igwete Daviva'ea ikwatijari aerēva'ea Judasva'ea mombe'unhoġwenondeavo inoġa hako, ei ga. Salmos ko Daviva'ea rembikwatijara rera, ei ga. Nahā ahe ei ikwatija Judasva'ea mombe'gwovo hako.

“Tipypiaryme po ti aherongagwera oina.

Tuvyme ti ġa ipype javoji nehē,” ei aherembikwatijara, ei Pedro'ga ġa pe.

Ojipea ahe ei ikwatija no:

“Ojipe'ga ti toporavyky aherakwepoharamo a'ero nehē,” ei aherembikwatijara, ei ga.

²¹⁻²² —Nurā ji ei kiro pe me, ei Pedro'ga ġa pe. Ojipe'ga ti toko ore pavēi a'ero tomombe'u ti ga Jesus'ga kweravagwera ore pavēi, ei ga. Nahā ko garekoagwera: Ga oko ypy ore pavēi João Batistava'ea ġa mobatizaramē ikwehe. Ojikoty'a ga ore pavēi avuirama Jesus'ga rekorame orepyteri pe ore rerekovo ikwehe. Okoji ga ore pavēi hepiaga Tupana'ga Jesus'ga rerohorame yvagi pe no, ei Pedro'ga ġa pe. Nanongara'ġa ti toko ore pavēi Judasva'ea rakykwepoharamo nehē, ei ga ġa pe.

²³ Henduvame ganhi'ġa ġa nanongara'ġa mo'ememei José'ga Matias'ga no. Ojipea ko José'ga rera Barsabás. Justo garera no. Jara'ga ko Matias'ga.

²⁴⁻²⁵ A'ero ġa nhi'ġi javo opojoykaharete'ga pe Tupana'ga pe.

—Ndehe erekwaha pa ahereaporogita, ei ġa ga pe. Ma'ġa nde erēpota ġandekoa ore pavēi a'ero? Ehepiuka ga ore ve toporavyky ti ga nemoirūharamo okovo nehē, ei ġa. A'ereki Judasva'ea opohi oporavykya hugwi kirē ogwovo hahyva'ea ruvihava pype, ei ġa. Ekwahavuka ore ve a'ero enhimimbotarimove'ga, ei ġa Tupana'ga pe.

²⁶ Igwete ġa ikwatijari Matias'ga rera ita'ia rehe. Ojipea rehe ġa ikwatijari José'ga rera. A'ero ġa inomemei ita yru'ia pype imoġwyġwyma. Kiroki ita jypya ohi jugwi – a'ea gwereko Matias'ga rera. A'ero Matias'ga rekoi Jesus'ga moirūharamo. Nurā gamoirūhara'ġa ndekoa'javi dozeramo.

2

Tupana'ga ra'uva ruragwera Jesus'gareheve'ea pyri

¹ Aerē toryva rupi Pentecostes rupi ġa jatykapavi onga pe – kiroki ġa ojiko Jesus'ga rehe. ² Kotihī ġa henduvi vyvruhua'java'ea ipopoakava'ea. Kiro turi

yvaga hugwi onga pype imotynahema – perope ġa õi. ³ Igwete ġa hepiagi tata'java'ea. Kiro turi oja'oga ġa ndehe nhaporemõ o'a. ⁴ Igwete Tupana'ga ra'uva ġa pojykapavi ġa nderekovo katu. Igwete a'ea ġa monhi'igukari hajihejiheve'ġa nhi'igimo.

⁵⁻¹² Henduvame he'yjuhuve'ġa jatykatykai judeus'ġa. Ga ko pevo u Jerusalém me Tupana'gareheve'ġa. Hajihejiheve'ġa gwyra hugwi nhaporemõ ġa nduri upa. Ga ko Pártiapeve'ġa gwyrripeve'ġa. Ojipe'ġa ko Médiapeve'ġa gwyrripeve'ġa. Ojipe'ġa Elãomeve'ġa gwyrripeve'ġa, Mesopotâmiapeve'ġa gwyrripeve'ġa no Judéiapeve'ġa gwyrripeve'ġa, Capadóciapeve'ġa gwyrripeve'ġa, Pontopeve'ġa gwyrripeve'ġa, Ásiapeve'ġa gwyrripeve'ġa, Frigiapeve'ġa gwyrripeve'ġa, Panfíliapeve'ġa gwyrripeve'ġa, Egitopeve'ġa gwyrripeve'ġa, Cretapeve'ġa gwyrripeve'ġa, Arábiapeve'ġa gwyrripeve'ġa, Líbiapeve'ġa gwyrripeve'ġa – kiroki ġayvya u cidade de Cirene pyri. Cidade de Roma hugwi ojipe'ġa nduri upa Jerusalém me no. Jara'ġa ko judeus'ġa jara'ġa pavēi – kiroki ġa onhimongo judeusramo. Henduvame he'yjuhuve'ġa jatykatykai a'ero onhimomby'apava. A'ereki ġa nhaporemõ gwendu ojigwyrripeve'ġa nhi'igã ra'ãra'aġa.

—Maraġatu? ei ġa ojohupe. Agwa'ġa ko Galiléiapeve'ġa nhaporemõ. Marã re po ġa ndekoi ikwahava nhandegwyrripeve'ġa nhi'igã naerũ? ei ġa ojohupe. A'ereki nhanenhi'igã nhaporemõ reki ġa ġwa'aġwa'ã. Omombe'umbe'u ġa nhande ve pyryheteva'ea Tupana'ga rembiapoa, ei ġa ojohupe.

¹³ Igwete ojipe'ġa Jesus'gareheve'ġa nderekomemumemui.

—Agwa'ġa ko heagwryr vinho i'gwoi'gwovo, e'i tehe ġa ġa pe.

Pedrova'ea nhi'igã ahe ve

¹⁴ Nanime Pedro'ga po'ami onzeve'ġa pavēi. Hahyahi ganhi'igã ga erame gwe'yja'ġa pe judeus'ġa pe:

—Nhiirũ, pehendu ti nhinhi'igã Jerusalémmeva'ero, ei ga ġa pe.

¹⁵ “Heagwryr po avove'ġa,” pe'ji tehe pe ġa pe, ei ga. Avi ġa ndaheagwryrvi reki. Ypyhajive nove horas rupi ahe ndo'ui jipi, ei Pedro'ga ġa pe.

¹⁶ Penemienduva ko Joelva'ea omombe'u nhoġwenonde hako – kiroki ahe omombe'u Tupana'ga nhi'igã jipi, ei ga. A'ea pe tuhē ahe e'i Tupana'ga ra'uva po ti oho ġa pyri nehē javo, ei ga. Joelva'ea omombe'u Tupana'ga nhi'igã ikwatija hako, ei Pedro'ga ġa pe. Nahã Tupana'ga ei a'ero:

¹⁷ “Nahã ti ji rekoi vvyakotyve'ġa pavēi mbapava koty nehē,” ei Tupana'ga hako, ei ga.

“Amondo ti ji jira'uva ġa pyri nhaporemõ.

A'ero po ti penymymino'ġa imombe'ui nhinhi'igã nehē akwaimbae'ġa kunhangwera'ġa nehē no,” ei ga, ei ga.

“Akwahavuka ti ji a'itituhēva'ea hepiuka xava'eve'ġa pe ġa kirame nehē.

Ipyahuve'ġa pe ti ji ikwahavukari hepiuka ġa pe ġakire'yma rupi nehē no,” ei ga, ei ga.

¹⁸ “Kiroki ġa oko nhiremimbotarimova'ea rehe

– ġa pyri tuhē ti ji imondoi jira'uva a'ea rupi nehē akwaimbae'ġa pyri kunhangwera'ġa pyri no,” ei ga.

“A'ero ti ġa imombe'ui nhinhi'igã nehē,” ei ga, ei Pedro'ga imombe'gwovo ġa pe.

Joelva'ea omombe'u nhoġwenonde Tupana nhi'igã ikwatija hako, ei ga.

¹⁹ “Ahepiuka ti ji ahemonhimomby'ava'ea yvagi pe nehē yvya koty nehē no,” ei Tupana'ga, ei Pedro'ga ġa pe.

“Ahepiuka ti ji gwyhya'javuhuva'ea no tata no.

Tatatiġahivuhua ti ji ahepiuka nehē no,” ei ga.

20 “Ogwe ti kwara nehē,” ei Tupana'ga.

“Jahya ti iğwağahi nehē gwyhyva'ea ja,” ei ga.

“Aerē ti ihoi vvyakotyve'ğa mboja'ogukahava apiavo nehē.

Huvihavuhuva'ea apiavo oho nehē nhirenimboja'ogukahava.

A'ero po ti ji ei vvyakotyve'ğa ndeaporoğita pe nehē,” ei ga, ei ga.

21 “Kiroki ға e'i ji ve ji poko ti javo

– ғаpojykaharetero po ti ji amboheaporoğita pyahu ға mongovo jijipyri avuirama nehē,” ei Tupana'ga, ei ga.

Nahā Joelva'ea imombe'ui Tupana'ga nhi'iğa kwatija hako. Joelva'ea rembikwatijara Pedro'ga omombe'u ға pe no.

22 Igwete Pedro'ga ei no:

—Pejapyaka ti nhinhi'iğa rehe, ei ga gwe'yja'ğa pe israelitas'ğa pe. Jesus'ga pe Nazarépeve'ga pe Tupana'ga oapouka ahemonhimomby'ava'ea ikwehe tokwaha ti ға nhirembiapoukara ga pe javo, ei ga. Pekwaha pe a'ea hepiaga. A'ereki pepyteri pe ga oapouka Jesus'ga pe ikwehe, ei Pedro'ga ға pe. 23 Ojikwe Tupana'ga ei Jesus'ga pe ғwemimbotarimo: “Aerē ti ji nde mondoukari ғаpo pe nehē. A'ero ti ға nde mbovyrukari yva rehe nde jukauka nehē,” ei Tupana'ga ga pe, ei ga. Pehe koi Jesus'ga jukaukaha ga mbovyruka yva rehe okote'varuhuve'ğa pe ikwehe, ei Pedro'ga ға pe. 24 Emo Tupana'ga Jesus'ga mbogweravi gamanoa hugwi. A'ea ga imombigi gamanoa rahya ga hugwi. A'ereki tegwete Jesus'ga piro'ye'yma gamanoa hugwi, ei ga gwe'yja'ğa pe. 25 Ymya Daviva'ea omombe'u Jesus'ga nhi'iğağwama ikwatija hako, ei ga. Tupana'ga rehe Jesus'ga onhi'ī. Nahā Jesus'ga ei a'ero:

“Nane'ymi ko ji jipojykaharete'ga repiagi jirovaki.

Ga ko ji pyri oko jipi ji pokoga

tomomynhyme ti ға ndepy'a javo ji ve,” ei ga onhi'iğa Tupana'ga rehe, ei Pedro'ga.

26 “Nurā ji roryroryvamo.

Avy'a hete ji nde rehe, a'e ji javo nde ve,” ei ga Tupana'ga pe, ei ga.

“Yvyakotyva'ero ko ji rekoi novīa.

Emo ji a'e jipi ombogwera po ti ga jira'oa nehē javo,” ei ga Tupana'ga pe, ei ga.

27 “Nderepohiri ti nde ji hugwi

ji mombytavo omanove'ğa gwyri pe nehē,” ei ga, ei ga.

“Neremonemukari po ti nde jira'oa nehē no.

A'ereki ji anhikwava'ē nde ve,” ei ga ga pe, ei Pedro'ga.

28 “Nde erekwahavuka ji ve jihoağwama ejipyri,” ei ga.

“Ejikoty'aro ғwaramo ji pavēi ko nde ji mbohoryhetei nehē,” ei ga Tupana'ga pe, ei ga.

Nahā ko Daviva'ea omombe'u Jesus'ga nhi'iğağwama ikwatija hako, ei Pedro'ga imombe'gwovo gwe'yja'ğa pe.

29 —Nhiirū, tamombe'u katu Daviva'ea kiro pe me a'ero nhaneramonhava'ea, ei Pedro'ga ға pe. Ahe nonhimombe'ui ikwatijarame hako. Jesus'ga nhi'iğağwama Daviva'ea omombe'u nhoğwenonde, ei ga. A'ereki Daviva'ea omano tuhē, ahera'oa inemba hako, ei ga. Ahe tymi ahe noğa hako. Kiromo jate tuvi Daviva'ea ryvya nhande pyri, ei Pedro'ga ға pe.

30 —Daviva'ea ko Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharamo oko, ei ga. Igwete Tupana'ga ikwahavukari aerēva'ea Daviva'ea pe hako. Ga omombe'u nhoğwenonde ahe ve Cristo'ga rekoagwama a'ero, ei ga. Nahā Tupana'ga ei Daviva'ea pe hako: “Tupanamo ji ei nde ve kiro,” ei ga onhinoina. “Aerē ti

nde javijitehe nerymymino'ga israelitas'ga nduvihavuhuhetero toko nehē,” ei Tupana'ga ahe ve hako, ei ga. ³¹ Nurã a'ea kwahavipeavo Daviva'ea imombe'ui Cristo'ga mbogweravaġwama, ei Pedro'ga ġa pe. Ahe omombe'u Cristo'ga nhi'igagwama Tupana'ga pe a'ero, ei ga. “Nde nderepohiri ti ji hugwi ji mombytavo omanove'ga gwyri pe nehē. Neremonemukari ti nde jira'oa nehē no,” ei ga, ei Pedro'ga.

³² —Jesus'ga reki ahe omombe'u, ei Pedro'ga. A'ereki gaha Tupana'ga ombogwera omanoa hugwi, ei ga. Ga kweravirē ore nhaporemō ga repiagi ikwehe, ei ga imombe'gwovo ġa pe. ³³ A'ero Tupana'ga ga mondoi ga mongovo oypyvo yvagi pe omoirūharamo ikwehe, ei ga. Igwete ga imondoi gwa'uva Jesus'ga pyri. A'ereki ymya Tupana'ga Jesus'ga ruva'ga e'i Jesus'ga pe: “Tamondo ti jira'uva nde pyri nehē,” e ko ga hako, ei Pedro'ga ġa pe. Igwete ga imondoi Jesus'ga pyri ikwehe. A'ero Jesus'ga imbuhurukari Tupana'ga ra'uva kiro ore pyri topojoyka ġa javo, ei Pedro'ga ġa pe. Pe pehepia tuhē kiro Tupana'ga ra'uva rura. Pehendu pe Tupana'ga ra'uva ġa monhi'igukarame penhi'igimo no, ei ga ġa pe. ³⁴ Jesus'ga ko oho yvagi pe ikwehe, ei Pedro'ga. Daviva'ea ra'oa ki a'e te ndohoi, ei ga. Omanoe'ymame Daviva'ea omombe'u opojoykaharete'ga Jesus'ga. Igwete ahe ei hako:

“Tupana'ga e'i jipojoykaharete'ga pe:

‘Eapy ji pyvo nhimoirūharamo,’ ei Tupana'ga,” ei Daviva'ea.

³⁵ “‘Kiro ti ji nearōe'ŷve'ġa mongoi neremimbotarimova'ea rehe,’ ei Tupana'ga jipojoykaharete'ga pe,” ei ahe.

Nahã Daviva'ea ei Jesus'ga mombe'gwovo ga ko jipojoykaharete'ga javo, ei Pedro'ga ġa pe.

³⁶ Igwete Pedro'ga ei no:

—Jesus'ga jitehe pe ga mondouka yva rehe ga jukavouka ikwehe novĩa, ei ga. Emo Tupana'ga ga mbogwera reki ga mongovo yvagi pe nhandepojoykaharetero nhanderuvihavuhuhetero. Pekwaha tuhē a'ea pehe nhaporemō israelitasramo, ei Pedro'ga gwe'ya'ga pe.

³⁷ Henduvame Pedro'ga nhi'igã ġa imbojui opy'a okote'varuhuro ġwaramo. Igwete ġa ei Pedro'ga pe:

—Marã po ti ore rekoi ore nehē? ei ġa.

³⁸ Igwete Pedro'ga ei ġa pe:

—Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi pejikoga Jesus Cristo'ga rehe, ei ga. Penhimobatizauka ti Jesus'gareheva'ero. A'ero po ti Tupana'ga imombori pendekote'varuhua pe hugwi nehē, ei ga. Igwete po ti Tupana'ga imondoi gwa'uva pe pyri pe moiruamouka pe nderekovouka nehē. ³⁹ A'ereki Tupana'ga e'i jipe pe me tamondo ti jira'uva ġa pyri javo, ei Pedro'ga. “Penymymino'ga pyri ti ji imondoi nehē no,” ei Tupana'ga pe me, ei ga. Irupeve'ga pe Tupana'ga ei na jitehe no judeus'garūive'ga pe. Kiroki ġa ga omo'emo'ē ojive – ġa pe nhaporemō nhandepojoykaharete'ga ei, ei Pedro'ga imombe'gwovo ġa pe.

⁴⁰ Pedro'ga ega'ei ġa pe imombe'ukatuavo. Igwete ga ei:

—Pepohi ti agwamove'ga hugwi okote'varuhuve'ga hugwi Tupana'ga ti tombohahyukaryme pe me nehē, ei ga ġa pe.

⁴¹ Kiroki ġa gwendu katu Pedro'ga nhi'igã – kiro ġa nhimobatizaukari Pedro'ga pe. Trēs mil ko ġa onhimongyavo – kiroki ġa ojiko Jesus'ga rehe a'ea rupi Pedro'ga nderekovo. ⁴² Kotihītihī ġa jihe'akatui ojogwehegwehe a'ero. Gwendu hete ġa Jesus'ga moirūhara'ga nemimbo'ea Pedro'ga nemimbo'ea. O'uo'u ġa mbatera ojopyri no. I'urame ġa japyakai Jesus'ga manoagwera rehe. Igwete ġa nhi'inhī'īgi Tupana'ga pe jipi.

Jesus'gareheva'ea ojogweroju

⁴³ Tupana'ga oapoapouka ahemonhimomby'ava'ea Jesus'ga moirũhara'ga pe.

—Ja'gwy! ei pevove'ga hepiaga. Tupana'ga ipopoaka hete, ei ga onhimomby'apava.

⁴⁴ Igwete Jesus'gareheve'ga jihe'akatui jipi ojopokopokoga ombatera rehe. ⁴⁵ Ombatera rerekorame ga imondoi ikwepyguka itambere'ia ima'ema'eamo ojipe'ga pe imbatere'ymame. ⁴⁶⁻⁴⁷ Nane'ymi ga nhimono'ono'o'gi judeus'ga jatykahavuhua rokari pe. Igwete ga ho'gahoi onhonga pe mbatera i'gwovo ima'ema'eamo ojohupe gworygworyvamo Tupana'ga mboheteavo. Ojipe'ga nhaporemō e'i ga pe pyry hete ga javo. Igwete nhandepojykharete'ga koji'ive'ga mbojikojikogukari ojihe jipi. Igwete ga ojiheve'ga mbojihe'apavukari ojogwehegwehe.

3*Ipyka'nauhũva'ea po'agatua*

¹ Aerẽ Pedro'ga hoi gajatykahavuhu pe João'ga pavẽi xanhi'ĩ Tupana'ga pe javo. Ka'aru trẽs horas rupi ga hoi. A'ereki a'ea rupie'ymi judeus'ga oho onhi'iga Tupana'ga pe. ² Igwete Pedro'ga nduri. A'ea ja ojipe'ga ipyka'nauhũve'ga reruri pea rupi. Nane'ymi ga gweru ga ojatykahavuhua jurukwara pyri ga mohina. Jurukwara pe ga e'i Ikatuva'ea. Ipyka'naka'nauhũ po ga o'a raka'e. Nopo'ami ga a'ero. Nurã ga ga reruri ga mohina toporandu ga itambere'ia rehe javo. Igwete ga poranduranduvi ojipejipe'ga pe ga horame onga rokari pe. ³ Kiro Pedro'ga nduri a'ero. Ga vahemame onga pe ipyka'nauhũve'ga ga ndepiagi oina. Igwete ga ei ga pe:

—Pembuhu ji ve itambere'ia, ei ga.

⁴ Igwete Pedro'ga ga repiahetei João'ga pavẽi. Pedro'ga e'i ga pe:

—Ejirova ore koty, ei ga ipyka'nave'ga pe.

⁵ A'ero ga jirovagi ga koty ga ndepiaga oina. “Ombuhu po ti ga mo ji ve nehẽ,” ei ga oyvyteri pe. ⁶ Igwete Pedro'ga ei ga pe:

—Itambere'ia ji ndarekoi te novã. Emo Jesus Cristo'ga popoakara ji areko Nazarẽpeve'ga popoakara, ei ga. Nurã ji ei nde ve: Epo'ã egwovo, ei Pedro'ga ga pe.

⁷ Igwete Pedro'ga ga popyhygi ga mopo'ama. Omopo'amame ga pyitaro a'ero ga pynhu'aitaro no. ⁸ A'ero ga pori opo'ama ogwovo. Igwete ga reki onga rokari pe Pedro'ga ndupi okovo. Opoopo ga ogwovo gworygworyvamo. Igwete ga Tupana'ga mboheteheitei. ⁹ Pevove'ga nhaporemō gwepia gahoa henduva ganhi'iga Tupana'ga mboheterame.

¹⁰ —Gaha, ja'gwy! ei ga, kiroki ga õi itambere'ia rehe jipi jurukwara pyri Ikatuva'ea pyri! ei ga onhimombaragwahava ga rehe.

Onhimomby'a hete reki ga gapyita rehe.

Pedrova'ea omombe'umbe'u ahe ve

¹¹ Igwete ika'nauhũgwera'ga Pedro'ga anhuvani. Kiro pevove'ga nhambavi ojatykava upa ga pyri gambo'ehai pe onga rembe'yvuhu pe – a'ea pe ga e'i Salomãova'ea apoa. Igwete ga nhimomby'ahetei ika'nauhũgwera'ga repiaga.

¹² —Marã ga po'amuhũi? ei ga ojohupeupe. Gandura repiagame Pedro'ga ei ga pe israelitas'ga pe:

—Maraname pe ore repiahetei penhimomby'auhuavo gapo'ama rehe? ei ga ga pe. Pe'e tehe po pe ore ve naerũ. “Ipaji hete ga Pedro'ga. Opyryva gwaramo ga agwa'ga mopo'ami ga mondovo.” Poro po pe etehei ore ve naerũ? ei Pedro'ga ga pe. Na rũi reki, a'e ji pe me, ei ga. ¹³⁻¹⁶ Jesus'ga reki

omopo'amuka ore ve penembiepiaga'ga penembikwahava'ga. A'ereki ore orojiko Jesus'ga rehe. Orejikoga ġwaramo ga rehe Jesus'ga ga mopo'aġatui pendovaki, ei ga ġa pe.

—Nhaneremboypya ojiko hete Tupana'ga rehe hako Abraãova'ea Isaqueva'ea. Jacóva'ea ojiko ga rehe, ei ga. Gaha ombohuvihavuhu hete Jesus'ga omoirũhara'ga. Pehe ki a'e te Jesus'ga mondo nhanderuvihava'ga po pe ikwehe, ei Pedro'ga ġa pe. Igwete governador'ga Pilatos'ga ei novia: “Amohemuka ji ga cadeia hugwi ga mbopiro'yavouka,” ei ga. Pe ki a'e te pe'e Pilatos'ga pe: “Teremohemukari Jesus'ga. A'ereki ga okote'varuhu,” pe'eteheuhu pe Pilatos'ga pe ikwehe, ei ga. Iporojukave'ga reki pe pepota gaha emohemuka ore ve javo. Piryheteve'ga ki a'e te pe ndapepotari gahema naerũ, ei ga ġa pe. Gaha ko vvyakotyve'ga mongo tuhẽ Jesus'ga. Emo pe pejukauga ga. Tupana'ga ga mbogwera reki gamanoa hugwi ikwehe, ei ga. Ga mbogweravirẽ ore ga repiaga'javi a'ero, ei Pedro'ga imombe'gwovo ġa pe.

¹⁷ Igwete ga ei gwe'yja'ga pe no:

—Nhiirũ, pejukauga pe ga ikwehe. A'ereki pe ndapekwahavi tuhẽ nhanderuvihava'ga pavẽi, ei ga ġa pe. ¹⁸ Ymyahũ Tupana'ga ombo'e nhoġwenonde ahe a'ea rehe hako – kiroki ahe omombe'u Tupana'ga nhi'iġa jipi, ei ga. Ahe nhaporememo Cristo'ga mombe'u nhoġwenonde a'ero okwaha po ti ga hahyva'ea omanomo javo. Pe Cristo'ga jukaukarama nahã Tupana'ga ahe nhi'ipo'ruukari a'ero, ei Pedro'ga ġa pe.

¹⁹ —Perojijyi ti pejeaporoġita a'ero. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi pejikoga Tupana'ga rehe tohy ti ga pendekote'varuhua pe hugwi nehẽ, ei ga. ²⁰ Pepohi ti jugwi pejikoga nhandepojykaharete'ga rehe tomomby ti ga pepy'a nehẽ. Pepohi ti jugwi pejikoga ga rehe tombuhura'ja ti ga Jesus Cristo'ga pe pyri, ei ga. Ga pe Tupana'ga e'i nhoġwenonde tamondoa'ja ti ga ġa pyri nehẽ javo, ei Pedro'ga ġa pe.

²¹ —Jesus'ga opyta tuhẽ kiro yvagi pe Tupana'ga ti toapokatua'ja naẽ vvyakotyva'ea ji renonde javo, ei ga. Ymyahũ ko Tupana'ga imombe'ujipei a'ea onhi'iġa mombe'uharava'ea pe hako tapemombe'u ti jara'ga pe javo, ei ga. ²² A'ea ko Moisésva'ea omombe'u a'ero hako. A'ereki ahe e'i: “Tupana'ga pepojykaharete'ga po ti ji'jave'ga mongoi pepyteri pe nehẽ,” ei ahe, ei ga.

“Ga po ti pejiġwyriveva'ero oko pe pavẽi nehẽ.

Igwete po ti ga imombe'ui Tupana'ga nhi'iġa pe me nehẽ,” ei Moisésva'ea hako, ei ga.

“Pehendu katu pa ti ganhi'iġa a'ero nehẽ,” ei ahe.

²³ “Kiroki ġa ndohopotari ganhi'iġa rupi

– ġahã ti ġa tombojipe'a Tupana'gareheve'ga hugwi ġa jukavo nehẽ,” ei ahe hako, ei Pedro'ga imombe'gwovo ġa pe.

²⁴ —Samuelva'ea omombe'u nhoġwenonde aġwamova'ea no hako, ahepy'rovova'ea omombe'u no Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea, ei Pedro'ga ġa pe. Tupana'ga imombe'uukarama ahe ve ahe nhaporememo omombe'u aġwamova'ea hako, ei ga. ²⁵ Pe ndepyga reki Tupana'ga omombe'uuka nhoġwenonde aġwamova'ea ahe ve hako. Pe ndepyga jitehe Tupana'ga e'i jipe penamonhava'ea pe hako tamombyry ti ġa pe nehẽ javo, ei Pedro'ga ġa pe. A'ereki Abraãova'ea pe ga e'i jipe hako: “Nerymymino'ga po ti imombyryvi vvyakotyve'ga pe nhaporememo nehẽ,” ei Tupana'ga ahe ve hako, ei Pedro'ga ġa pe. ²⁶ Pe pyri naẽ Tupana'ga Jesus'ga mbuhurukari a'ero ga mongovo omoirũharamo tamombyry ti ġa pe javo, ei ga. “Tamombyry ti ġa pe

ga mbopohiruka pa gandekote'varuhua hugwi," ei Tupana'ga pe ndepyya, ei Pedro'ga imombe'gwovo ga pe.

4

Onhi'igahy ahe Pedrova'ea pe

¹⁻⁴ Igwete João'ga pavēi Pedro'ga imombe'ui Jesus'ga kwerava ga manoagwera hugwi. A'ea imombe'urame ga pe ga ei:

—Okwerava gwaramo po ti Jesus'ga nhande mbogweravi nehē no, ei ga.

Henduvame Pedro'ga nhi'iga he'yjuhuve'ga heroviari ojikoga Jesus'ga rehe a'ero. Cinco mil ko ga a'ero Jesus'gareheve'ga onhimongyavo. Pedro'ga nhi'inhigame ga pe kiro ga nduri ga pyri. Guardas'ga nduvihava'ga uhu – kiroki ga gwepia katu judeus'ga jatykahavuhua guardas'ga. Ganduvihava'ga uhu, mbatera kwava'ehara'ga uhu no saduceus'ga pavēi. Ga ndogweroviari omanove'ga mbogwerava gamanoa hugwi. Nurã ga nhimonha'ngai Pedro'ga ndehe ga omanove'ga mbogwerava mombe'urame ojipe'ga pe. Kiro ga nduri a'ero Pedro'ga pyhyga ga nderogwovo ga mongiavo cadeia pype ga mongia. A'ereki kiro ka'aru hete.

⁵ Ko'emame judeus'ga nduvihava'ga jatykai Jerusalém me tihendu ti Pedro'ga nhi'iga javo. Xava'eve'ga oko judeus'ga mbo'ehara'ga pavēi. ⁶ Anás'ga oko ga pyri no ikwava'ehara'ga nduvihavuhu'ga. Gare'yja'ga no Caifás'ga João'ga Alexandre'ga jara'ga no. ⁷ Igwete ga jatykai Pedro'ga mbuhuruka ga mo'ama ojipyteri pe tihendu ti ganhi'iga javo. Igwete ga ei Pedro'ga pe:

—Ma'ga popoakara pyvō pe ga mopo'ami ika'nauhūve'ga? Ma'ga e'ihu pe me: “Pempopōã ga”? ei ga ga pe.

⁸ Nanime Tupana'ga ra'uva Pedro'ga pojykapavi. A'ero ga ei xava'eve'ga pe judeus'ga nduvihava'ga pe no:

⁹ —Pe'ji pe ore ve: “Marã pe ika'nauhūve'ga mopo'ağatui pyryva'ea apovo ga pe?” pe'ji pe ore ve naerū? ei Pedro'ga ga pe. ¹⁰ Pekwaha ti a'ero. Nhandere'yja'ga nhaporemo ti tokwaha no israelitas'ga, ei ga. Jesus Cristo'ga reki Nazarépeve'ga – gaha ko omopo'ağatuuka ika'nauhūve'ga avo pepyteri pe, ei ga. Pehe Jesus'ga mbovy yva rehe ga jukavo ikwehe. Tupana'ga ki a'e te ombogwerava'ja ga gamanoa hugwi, ei Pedro'ga imombe'gwovo ga pe.

¹¹ Tupana'ga rembikwatijarukara ko e'i hako, ei ga.

“Onga apohara'ga japoramé onga ita apopyra hepiagi ojipeji ita.

A'ea ga imombori tiruahū javo jupe.

Aerē akoja jitehe hekoi huvihavamo jara hohe

opyryhetero onga pyhykatuavo,” e'i ikwatijara hako, ei Pedro'ga.

Na jitehe ko pe, ei ga. Pe napearōi Jesus'ga tiruahū ga javo tehe ga pe. Tupana'ga ki a'e te oarō hete reki ga pyry hete ga javo ga pe, ei ga. ¹² Jesus'ga jate reki Tupana'ga ombuhuruka nhande pyri togweru ti ga ga ji pyri javo. A'ereki yvya koty niandererohohavi tuhē. Gaha jate po ti nhande rerohoagwama Tupana'ga pyri nhande mongovo nehē, ei Pedro'ga ga pe.

¹³ Henduvame Pedro'ga nhi'iga ga nhimomby'ai hehe ojapyaka upa.

—Pedro'ga ndopojihuvi ja'javo João'ga pavēi, ei ga ojohupe. Marã re po ga ikwahahetei mbatera? A'ereki ga ko okoteheve'ga, ei ga. Jesusva'ea pavēi reki ga ndekoi jipi onhimbo'eavo, ei ga ojohupe.

¹⁴ Omboja pota ga mbatera Pedro'ga ndehe novia. Emo ika'nauhūgwera'ga repiaga ga nde'ia'javi ga ağaturo gwaramo ga pyri. ¹⁵ Kiro ga Pedro'ga mondoukari na'ē ojihugwi. Igwete ga nhomonhi'inhigā upa.

¹⁶ —Marã po ti nhande ga nderekoi nehē naerū? ei ga ojohupe. A'ereki Pedro'ga oapo tuhē ahemonhimomby'ava'ea Jerusalémmeve'ga ndovaki, ei

ga. “Ga ndoapoi,” nhande ndia'ei. A'ereki jukwaha ga pe nhaporemo ika'nauhũve'ga po'aġatua, ei ga ojohupe. ¹⁷ Xanhi'iġahyahi ti ga pe a'ero ga mombiga tomonhimoanhanyme ti he'yjuhuve'ga pe, ei ga. Xa'e ti ga pe tonhi'iġa'javyme ti ga ga pe Jesusva'ea renoina, ei ga ojohupe.

¹⁸ A'ero ga Pedro'ġa mbuhura'javi ojipyri. Igwete ga nhi'iġahyi ga pe novĩa. —Tapenhi'iġa'javi'i ti Jesusva'ea renoina ga mbo'eavo ahe rehe, ei ga Pedro'ġa pe novĩa.

¹⁹ Emo Pedro'ġa e'i ga pe Joã'o'ga pavẽi:

—Marã naerũ? ei ga. Toroko po ti ore penhi'iġa rehe orokoe'yma Tupana'ga nhi'iġa rehe hamo naerũ? A'ea po pyry Tupana'ga pe naerũ? Pejapyaka katu ti ikwahava, ei ga ga pe. ²⁰ Oro ore, noromombe'upigi tuhẽ reki oronhimbiepiaga oronhimienduva no, ei Pedro'ġa ga pe.

²¹ Koji'i ga nhi'iġahyahi Pedro'ġa pe a'ero.

—Pepige'ymame po ti ore pe nupanupãukari nehẽ, ei ga ga pe.

Igwete ga ga mo'ẽukari ga mondouka. Nonupãukari reki ga ga. A'ereki he'yjuhuve'ga horyory pa Pedro'ġa ndehe Tupana'ga mboheteavo ahemonhimomby'ava'ea rehe. ²² A'ereki he'yi kwara quarenta kwara ika'nauhũve'ga rehe Pedro'ġa ga mopo'amame.

Jesus'gareheva'ea onhi'ĩ Tupana'ga pe

²³ Igwete ga Pedro'ġa mo'ẽukari ga mondovo. A'ero Pedro'ġa hoi jara'ga pyri Jesus'gareheve'ga pyri. Igwete ga imombe'upavi ga pe ikwava'ẽhara'ga nduvihava'ga nhi'iġa ojive xava'eve'ga nhi'iġa no. ²⁴ Henduvirẽ onhopavẽi ga nhi'iġi opojykaharete'ga pe Tupana'ga pe.

—Ereapo pa nde yvaga, yvya, paranauhũa, ipypeva'ea reheve po rimba'e, ei ga Tupana'ga pe. ²⁵ Eja'uva pyvõ nde ejiheva'ea monhi'ĩ hako Daviva'ea oreramonhava'ea. A'ero ahe ei:

“Maraname israelitas'ġarũive'ġa nhimboahivuhui nhandepojykaharete'ga pe Tupana'ga pe?

Maraname ga ndeaporoġitateheuhuro naerũ?” ei Daviva'ea hako, ei ga Tupana'ga pe.

²⁶ “Yvyakotyve'ga nduvihavuhu'ga ojatyka upa.

Omovahĩ ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga no Cristo'ga,” ei ahe hako.

²⁷ A'ea Jesus'gareheve'ga ei onhi'iġame Tupana'ga pe. Igwete ga ei ga pe no:

—A'iti tuhẽ ga jatykai nemoirũhara'ga movahiamo Jesus'ga movahiamo ikwehe. Ga pyry hete reki neremimbuhurukara'ga, ei ga Tupana'ga pe. Emo Herodes'ga ojatyka avo Jerusalém me Põncio Pilatos'ga pavẽi ikwehe. Israelitas'ga ojatyka israelitas'ġarũive'ġa no Jesus'ga movahiamo, ei ga Tupana'ga pe. ²⁸ Ojikwe nde ei: “Nahanahã ti ga ndekouhui nehẽ,” ere nde hako. A'ereki nde ndepopoaka javo jupe, ei ga. Na tuhẽ reki ga ndekoi a'ero, ei Jesus'gareheve'ga Tupana'ga pe.

²⁹ —Ehepia kiro ġanhi'iġahya ore ve oji'i. “Pe Jesus'ga mombe'upige'ymame toponupanupãuka po ti ore pe nehẽ,” ei ga ore ve oji'i, ei ga Tupana'ga pe. Ore poko ti a'ero toromombe'u katu ti nenhi'iġa Jesus'ga mombe'gwovo ga pojihuve'yma nehẽ. A'ereki ore ndereheva'ero oroko, ei ga ga pe. ³⁰ Ehepiuka ti ejipopoakara imombiga avove'ga tetirũa ga hugwi, ei ga. Eapouka ti ore ve ahemonhimomby'aheteva'ea Jesus'ga popoakarimo. A'ereki ga pyry hete nemoirũhara'ga, ei Jesus'gareheve'ga ga pe.

³¹ Ga nhi'imbevire ga pe kiro iġwyġwyġwyġwymi onga – perope ga ojatyka ipype. Igwete Tupana'ga ra'uva ga pojykapavi ga nderekokatuavo. A'ero ga imombe'ui Tupana'ga nhi'iġa ojipe'ga pojihuve'yma.

Jesus'gareheva'ea oma'ema'ẽ ombatera ojohupe

³² Kiroki ġa ojiko Jesus'ga rehe – kiro ġa jihe'akatuheitei ojogwehe onhi-mongyavo. Ojo'jajo'ja hete ġandeaporoġita. Nde'i ġa ombatera pe ndeapoa rui. A'ereki ġa oma'eġatu ombatera ojohupeupe nhandeapoa javo jupe.

³³ Tupana'ga popoakahetea rerekovo Jesus'ga moirũhara'ġa imombe'ui opo-
jykaharete'ga mbogweravagwera Jesus'ga mbogweravagwera. Igwete Tu-
pana'ga imombyryhetei ġa pe nhaporem. ³⁴⁻³⁵ Kiroki ġa gwereko onga,
kiroki ġa gwereko yvya – ġa omondomondo a'ea itambere'ia pyhyga. Igwete
ġa heruri itambere'ia Jesus'ga moirũhara'ġa pe toma'ẽ ti ġa imbatere'ỹve'ġa
pe javo. Nurã ndogwerekoa'javi ġapyteri pe imbatere'ỹve'ġa. A'ereki ġa
herekoe'ymame ojipe'ġa imondoi mo ġa pe.

³⁶ José'ga na jitehe imondoi ogwya itambere'ia rehe herua. Ga ko levi-
taramo ypa'omeva'ero Chiprepeva'ero. Jesus'ga moirũhara'ġa ono Barnabé
ga rehe. Garera pe nhande ei: Ga mbohory ga. ³⁷ Igwete ga imondoi ogwya
itambere'ia herua Jesus'ga moirũhara'ġa pe toma'ẽ ti ġa ġa pe javo.

5

Ananiasva'ea Safirava'ea pavẽi

¹ Aerẽ ko Ananiasva'ea na jitehe novia. Ahe imondoi ogwya itam-
bere'ia pyhyga ġwembirekova'ea pavẽi Safirava'ea pavẽi. ² Ananiasva'ea
opojyka reki jara ojive imombytavo inoġa ojipyri. Jara ahe gweru Jesus'ga
moirũhara'ġa pe aru pa ji itambere'ia javo tehe ġa pe. Aherembirekova'ea
Safirava'ea okwaha hete ahe'mbea. ³ Igwete Pedro'ga ei Ananiasva'ea pe:

—Maranuhũrame nde erepojkauka ejeaporoġita Satanás'ga pe e'mbero
Tupana'ga ra'uva pe? A'ereki nde eremombytauhu jara ejive egwya
kwepykava, ei Pedro'ga ahe ve. ⁴ Ndeapoa tuhẽ ko ndegwya imondoa
renonde. Imondorẽ ikwepykava na jitehe ndeapoa no, ei ga ahe ve.
Maranuhũrame nde reaporoġitate'varuhuro e'mbero aru pa ji javo tehe? ei
ga Ananiasva'ea pe. Yvyakotyve'ġa pe jate rui nde mbero. Tupana'ga pe nde
mbero, ei Pedro'ga ahe ve.

⁵ Henduvame ganhi'iġa Ananiasva'ea manoi o'a upa. Okyhyji pa hete ġa
a'ero ikwahavame ahemanoa. ⁶ Igwete ipyahuve'ġa nduri ahera'oa mamana
tapy'ynhapira pyvõ. Igwete ġa ahe rerohoi ahe tyma.

⁷ Koiramehe aherembirekokwerava'ea ruri Pedro'ga pyri no Safirava'ea.
Ndokwahavi ve ahe ġwembirekova'ea manoa. ⁸ Igwete Pedro'ga ei Safi-
rava'ea pe:

—Emombe'u katu ji ve. Maramomi ikwepykava pe imondorame egwya?
Momi tuhẽ oji'i?

—Momi tuhẽ itambere'ia, ei ahe ga pe o'mbero.

⁹ Igwete ga ei:

—Maranuhũrame pe ememei novia: “Tihepia ti nhande imoandyandyi
Tupana'ga ra'uva”? ei Pedro'ga ahe ve. Kiro ki ġa u – kiroki ġa gweroho
nerembirekova'ea tyma, ei ga. Ahe javijitehe po ti ġa nde rerohoi nde tyma
nehẽ no, ei Pedro'ga ahe ve.

¹⁰ Nanime Safirava'ea manoi o'a upa a'ero gapya pyri. Igwete ipyahuve'ġa
nduri ahe repiaga. Igwete ġa ahe rerohoi ahe tyma aherembirekova'ea pyri
ahe mbojoyvya. ¹¹ Okyhyji pa hete ġa a'ero Jesus'gareheve'ġa ojipe'ġa no
henduvame ahemanoa.

Jesus'ga moirũharava'ea oapo ahemonhimomby'ava'ea

¹² Igwete Jesus'ga moirũhara'ġa japojaipo ahemonhimomby'ava'ea
pevove'ġa pyteri pe. Igwete Jesus'gareheve'ġa nhimono'ombavi jipi

ojihe'akatuavo ojogwehe ojatykahavuhua pype – perope onga rembe'yvuhu pe Salomãova'ea apoa pe. ¹³ Ojipe'ga e'ie'i ga pe pyry hete ga javo novia. Emo ojikoge'ymame Jesus'ga rehe ga ipojihuvi ojihe'are'yma ga ndehe. ¹⁴ Igwaigwavete reki ojipe'ga jikogi Jesus'ga rehe ojihe'a ga ndehe onhimongyavo akwaimbae'ga kunha'ga no. ¹⁵ Ahemonhimomby'ava'ea repiaga pevove'ga ga nderuri itetirũave'ga. Igwete ga ga noçi pea rupi gakupeupava rehe. “Ga ndekorame vehevi Pedro'ga açi pe jate ga kwavame, opi po ti gatetirũ ga hugwi nehẽ,” ei ga. ¹⁶ He'yjuhuve'ga gwerugweru itetirũave'ga anhağa rembipojykahara'ga no. Gweru ga ga ojipejipea hugwi Jerusalẽmpyriva'ea hugwi. A'ero itetirũave'ga nhimohiğatugatupavi. Anhağa jipe'apavi ga hugwi.

Ahe ombohahy Jesus'ga moirũharava'ea pe

¹⁷ Igwete ikwava'ẽhara'ga nduvihavuhu'ga nhimyrõi Jesus'ga moirũhara'ga ndehe Pedro'ga ndehe. Gareheve'ga na jitehe onhimyrõ ga ndehe no saduceus'ga. ¹⁸ Nurã ga Pedro'ga pyhygukari ga mongiuca cadeia pype. ¹⁹ Emo Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga ruri ypytunimo ga pyri cadeia pype hovapytymba'voga ga pe ga nenohema jugwi. Igwete ga ei Pedro'ga pe:

²⁰ —Hepejigwovo kiro pejatykahavuhua rokari pe penhi'ama. Pe'ji ti pevove'ga pe: Pejikogame Jesus'ga rehe po ti ga imbopyahui pejeaporogita nehẽ, pe'ji ti ga pe, ei ga Pedro'ga pe.

²¹ Gwendu katu ga Tupana'gapyrive'ga nhi'iga. Igwete Pedro'ga hoi ko'eğatue'yma rupi gajatykahavuhua rokari pe ga mbo'eavo.

A'ea ja ikwava'ẽhara'ga nduvihavuhu'ga ruri ojiheve'ga pavẽi. Igwete ga jara'ga mbojatykapavi. Judeus'ga moğitaharamo ga guardas'ga mondoukari cadeia pype togweru ti ga Pedro'ga javo novia. ²² Emo ovahemame cadeia pe guardas'ga ndohepiagi reki Pedro'ga. A'ero ga jivyri imombe'gwovo.

²³ —Avi ga ahã pevo! ei guardas'ga ga pe. Gwovapytyğatu po ga novia, ei ga. Pero hepiakatuhara'ga aštehei hovapytymbava pyri, ei ga ga pe. Igwete ore hovapytymba'vogi tiroho ti ga javo novia. Emo ga nduvi reki ipype! ei guardas'ga imombe'gwovo ga pe.

²⁴ Henduvame guardas'ga nduvihavuhu'ga nhimomby'apavi ikwava'ẽhara'ga nduvihava'ga pavẽi.

—Marã po ti nehẽ naerũ? ei ga ojohupe.

²⁵ Nanime ojipe'ga ruri ga pyri Pedro'ga mombe'gwovo ga pe:

—Akoja'ga – kiroki ga pe ga mondouka ga mongiavo cadeia pype kirame raji'i novia – kiro ga ga mbo'embo'ei o'ama nhandejatykahavuhua rokari pe, ei ga ga mombe'gwovo ga pe.

²⁶ A'ero guardas'ga hoi gwuvihavuhu'ga rupi Pedro'ga nderua. Maymbeve ga Pedro'ga nderuri ga nderekovo. A'ereki ga okyhyji he'yjuhuve'ga hugwi. “Pedro'ga pyhygahyrame po ti ga nhande api nehẽ,” ei ga ojohupe.

²⁷ Igwete ga hoi ga nderua ga mo'ama judeus'ga moğitahara'ga ndovai pyteri pe. A'ero ikwava'ẽhara'ga nduvihavuhu'ga ei Pedro'ga pe:

²⁸ —“Tapembo'ei ti ga Jesusva'ea remimbo'ea rehe,” oro'e ko ore pe me oji'i novia, ei ga. Emo pe pemonhimoanhaanha penhimbi'ea Jerusalẽmmeve'ga pe nhaporemo, ei ga ga pe. Igwete pe imbojapotaruhui Jesusva'ea manoagwera ore rehe no, ei ga ga pe.

²⁹ Igwete Pedro'ga ei ga pe jara'ga pavẽi Jesus'ga moirũhara'ga pavẽi:

—Tupana'ga nhi'iga po ore hendukatui vyakotyve'ga nhi'iga hohe hamo, ei ga. ³⁰ Tupana'ga rehe nhaneramonhava'ea ojiko hako. Gaha koi ombogwera Jesus'ga gamanoa hugwi pe ga jukarẽ ga mbovyrukarama yva rehe ikwehe, ei Pedro'ga ga pe. ³¹ Tupana'ga omongo Jesus'ga ojipyri

a'ero ga mongovo nhanderuvihavuhetero. Ga omongo Jesus'ga nhanembopiro'yharamo no, ei ġa. Tupana'ga e'i: “Togwerojijyjijyuka po ti ga israelitas'ġa ndeaporoġita topohi ti ġa okote'varuhua hugwi. Tomombo po ti ga ġandekote'varuhua a'ero ġa mbopiro'yavo jugwi,” ei Tupana'ga, ei ġa ġa pe. ³² A'ea ore oromombe'umbe'u ġa pe. Tupana'ga ra'uva na jitehe okwahavuka ġa pe no. A'ereki gwa'uva Tupana'ga ombuhuruka onhi'iġa rendukatuhara'ġa pyri, ei Pedro'ġa ġa pe.

³³ Ganhi'iġa renduvame judeus'ġa moġitahara'ġa nhimboahihetei Pedro'ġa pe. Igwete ġa ei ojohupe:

—Marā po ti nhande ġa nderekoi ġa jukavo nehē, ei ġa ojohupe.

³⁴ Kiro ġapyteripeve'ga po'ami a'ero Gamaliel'ga. Ga ko fariseu'ga. Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe ga ġa mbo'embo'e jipi. Ga nhaporemo e'i pyry hete ga pe. Kiro ga po'ami ġapyteri pe a'ero Gamaliel'ga. Igwete ga Pedro'ġa mondoukari na'ē pea hugwi. ³⁵ Ga horē ga ei jara'ġa pe:

—Israelitasramo pejapyaka katu na'ē ti penhimbohovajara rehe, ei ga.

³⁶ A'ereki ymya ko Teudasva'ea uhu ikwehe jihi ko penduvihavamo ako kiro javo. He'yjuhu reki ġa quatrocentos ko ġa jikogi ahe rehe a'ero okovo ahe rupi, ei ga ġa pe. Emo ojipe'ġa ahe jukai, ei ga. A'ero ahereheve'ġa kwaki'okatukatui ikwehe. Ahana'ja reki ahereheve'ġa a'ero, ei Gamaliel'ga imombe'gwovo ġa pe.

³⁷ —Aerē Judasva'ea ruri ikwehe Galiléiapeve'ġa gwyriveva'ea ikwehe, ei ga. A'ea rupi huvihavuhu'ga okwatijapavuka nhanderera inoġauka, ei ga ġa pe. Igwete Judasva'ea ruri onhimbopogweuka he'yjuhuve'ġa pe timovahī nhanderuvihavuhu'ga javo. Emo ojipe'ġa ahe jukai. Ahereheve'ġa kwaki'opavi reki ikwehe, ei Gamaliel'ga imombe'gwovo ġa pe. ³⁸ Nurā ji ei pe me kiro: Tapeavykyi ti Pedro'ġa. Na ġa ndekoi jate, ei ga. Po vyakotyve'ġa ndeaporoġita rupi ġa ġa mbo'ei ġa nderekovo, a'ero po ti aerē momina nehē, ei ga ġa pe. ³⁹ Po Tupana'ga reaporoġita rupi Pedro'ġa ġa mbo'ei, a'ero po ti pe napemombigi tuhē Pedro'ġa nehē. Pe po ti Tupana'ga movahī nehē, ei ga. Tapeavykyi ti Pedro'ġa a'ero, a'e ji pe me, ei Gamaliel'ga ġa pe.

Oho reki ġa Gamaliel'ga nhi'iġa rupi a'ero Pedro'ġa jukaukare'yma.

⁴⁰ Igwete ġa Pedro'ġa mbuhurukara'javi ġa nupanupamouka mbiara pira apopyra pyvō.

—Tapihi'iġa'javi ti Jesusva'ea renoina, ei ġa ġa pe.

Igwete ġa ġa mo'ēukari a'ero ġa mondovo. ⁴¹ Igwete Pedro'ġa hoi judeus'ġa moġitahara'ġa hugwi. Horyory reki ġa hahyva'ea rehe ogwovo. A'ereki ġa e'i ojohupe: “Tupana'ga e'i reki nhande ve: ‘Pepyry hete pe. Nurā ko pyry pe ikwahavi hahyva'ea Jesus'ga repyga,’ ei Tupana'ga nhande ve,” ei ġa. Nurā Pedro'ġa ndoryndoryvamo hahyva'ea kwahava ogwovo. ⁴² Nane'ymi ġa hoġahoi ojipe'ġa mbo'eavo Jesus'ga ko Tupana'ga remimbuhurukara'ga javo. Ojatykahavuhua rokari pe ġa hoi. Ojipe'ġape'ġa nonga pe ġa hoi no Jesus Cristo'ga mombe'gwovo ġa pe.

6

Seteva'ea opoko Jesus'ga moirūharava'ea

¹ Igwaigwavete ojipe'ġa jikogi Jesus'ga rehe onhimongyavo. Aerē ġa nnonhi'iġayvari reki judeus'ġa. Kiroki ġa grego ġanhi'iġa – ġa onhi'iġahy ġa pe – kiroki ġa aramaico ġanhi'iġa.

—Ga ndoporakakatui aherembirekokwera'ġa, ei ġa ġa pe. Nomondokatui ġa orere'yja'ġa pe mbatera ma'ema'ērame jipi, ei ġa – kiroki ġa grego ġanhi'iġa.

² Igwete Jesus'ga moirũhara'ġa dozeve'ġa henduvi ġanhonhi'ġayvara. A'ero ġa Jesus'gareheve'ġa mbojatykapavi ojipyri. Igwete ġa ei ġa pe:

—Oreirũ, ndoropohiri po ore Tupana'ga nhi'ġa mombe'ua hugwi hamo ima'ema'eamo mbatera ġa pe hamo, ei ġa ġa pe. ³ Nurã ti pemo'ẽ nhandere'yja'ġa toma'ema'ẽ ti ġa mbatera ġa pe, ei ġa. Nanongara'ġa ti pemo'ẽ. Ojipe'ġa e'i ġa pe: “Ga pyry hete ikwahaheteavo,” ei ġa. “Tupana'ga ra'uva ġa pojyka hete ġa mongokatuavo,” ei ġa ġa pe. Nanongara'ġa ti pemo'emo'ẽ ġa mongovo seteve'ġa, ei dozeve'ġa ġa pe. Ga pe po ti ore ima'ẽukari a'ero nehẽ imondokatuuka mbatera aherembirekokwera'ġa pe nehẽ. ⁴ Ore po ti oromombe'u Tupana'ga nhi'ġa ojipe'ġa pe jipi nehẽ, ei ġa. Oronhi'inhi'ĩ ti ore Tupana'ga pe nehẽ no, ei dozeve'ġa ġa pe.

⁵—Kwa, ei jara'ġa ġa pe. Toromo'ẽ ti ġa a'ero.

Seteve'ġa ġa ġa mo'ẽi a'ero. Estêvãova'ea pe ġa e'i. A'ereki ahe ojiko hete Jesus'ga rehe. Tupana'ga ra'uva ahe pojyka hete ahe rerekokatuavo. Ojipe'ġa ġa ġa mo'ẽi no Filipe'ga, Prócoro'ga, Nicanor'ga, Timom'ga, Pármenas'ga, Nicolau'ga. Antioquiapeva'ero ko Nicolau'ga oko. Onhimongo ga judeuramo okovo ikwehe. ⁶ Seteve'ġa ġa ġa mo'ẽi a'ero. Igwete ġa ġa nderuri Jesus'ga moirũhara'ġa pyri. A'ero ġa nhi'ġi Tupana'ga pe seteve'ġa ndepyga. Igwete ġa pokogi seteve'ġa akaġa rehe toporavyky ti ġa mbatera ma'eamo javo.

⁷ Igwaigwavete Jesus'ga moirũhara'ġa imombe'umbe'ui Tupana'ga nhi'ġa ojipe'ġa pe. Igwaigwavete ġa hendukatui ganhi'ġa a'ero ojikoga Jesus'ga rehe onhimongyavo Jerusalém me. He'yjuhuv'e'ġa ojiko Jesus'ga rehe no mbatera kwava'ẽhara'ġa.

Judeusva'ea ruvihavava'ea opyhyguka Estêvãova'ea

⁸ Igwete Tupana'ga imombyryvi Estêvãova'ea pe. Igwete ga ahe mbopopoakarukahetei japovouka ahe ve ġamonhimomby'ava'ea ġapyteri pe. ⁹ Aerẽ judeus'ġa nduri Estêvãova'ea pyri ahe movahiamo – kiroki ġa cidade de Cirenepeve'ġa cidade de Alexandriapeve'ġa no. Ġajatykahava pe ġa ei Ipiro'yve'ġa apoa. Aerẽ ġa nduri Estêvãova'ea pyri Cilíciapeve'ġa gwyriveve'ġa pavẽi Ásiapeve'ġa gwyriveve'ġa pavẽi no. Ga ko judeus'ġa jitehe. Igwete ġa nhi'ġayvari Estêvãova'ea pe. ¹⁰ Emo Estêvãova'ea okwaha hete ġa nhi'ĩkwepyga. A'ereki Tupana'ga ra'uva okwahavuka ga pe. Nurã ġa nonhi'ġayvara'javi ahe ve. ¹¹ A'ero ġa ojipe'ġa monhi'ġukari ġa mo'mbeavouka itambere'ia mondovo ġa pe. Nurã ġa ei o'mbero:

—Orohendu ore Estêvão'ga ete'varuhua Moisésva'ea pe Tupana'ga pe no, ei ġa o'mbero.

¹² Nahã ġa ojipe'ġa momymomyi. Ga xava'ev'e'ġa momymomyi, judeus'ġa mbo'ehara'ġa momymomyi no. Nurã ġa nduri Estêvãova'ea pyri ahe pyhyga ahe rerogwovo judeus'ġa moġitahara'ġa pyteri pe ahe mo'ama. ¹³ Igwete ġa ojipe'ġa mo'mbeukari. A'ero ġa ei o'mbero:

—Estêvão'ga ndopigi o'ete'varuhuavo nhandejatykahavuhua pe jipi – a'ea nhaneramonhava'ea okwava'ẽ Tupana'ga pe hako, ei ġa. Moisésva'ea remimbo'eagwera pe ga ete'varuhui jipi no, ei ġa o'mbero. ¹⁴ Orohendu ore ganhi'ġa oji'i, ei ġa, ahe mombe'urame oji'i – kiroki ahe Nazarépeva'ero oko Jesusva'ea, ei ġa. “Jesus'ga po ti omondurunduru nhandejatykahavuhua nehẽ,” ei Estêvão'ga oji'i, ei ġa o'mbero ġa pe. “Jesus'ga po ti nhande mongoukari hajiheva'ea rehe. Ga po ti nianemongoukari nhaneramonhava'ea remimbo'eagwera rehe – kiroki a'ea rehe Moisésva'ea ombo'embo'e nhaneramonhava'ea,” ei Estêvão'ga oji'i, ei ġa o'mbero ġa pe.

¹⁵ Kiro judeus'ġa moġitahara'ġa Estêvãova'ea repiahetei oina. Aherova ko Tupana'gapyrive'ġa ndova javijitehe ġa pe ġwendy'javamo.

7

Estêvãova'ea omombe'u Abraãova'ea

¹ Igwete ikwava'êhara'ğa nduvihavuhu'ga ei Estêvãova'ea pe:

—A'iti nde ei poha? ei ga ahe ve.

² Igwete Estêvãova'ea ei ymyahũva'ea mombe'gwombe'gwovo ğa pe a'ero:

—Nhiirũ, peymyana, pehendu ti nhinhi'ğa, ei ahe. Tupana'ga onhim-boukwaha gwuvihavuhuhetero, ei ahe. Igwete ga jipiukari nhaneramon-hava'ea pe Abraãova'ea pe hako. A'ea rupi ahe ndohoi ve cidade de Harã me. Mesopotâmiapeva'ea gwyri pe Abraãova'ea ruvi hako, ei ahe. Igwete Tupana'ga jipiukari Abraãova'ea pe. ³ Igwete ga ei ahe ve: “Heregwovo kiro egwyrã hugwi eje'yja'ğa ndeja,” ei ga ahe ve. “Ahepiuka ti ji nde ve hajiheve'ğa gwyra nehẽ. Pevo ti eho,” ei Tupana'ga ahe ve hako, ei Estêvãova'ea imombe'gwovo ğa pe.

⁴ —A'ero Abraãova'ea hoi Caldéiapeva'ea gwyra hugwi a'ero hako. Harã me ahe hoi upa, ei ahe. Ahepo'ria manorame Tupana'ga ahe mbuhurukari kokoty – perope xaju, ei Estêvãova'ea ğa pe. ⁵ A'ea rupi Tupana'ga ndopojykaukari'i'i ve Abraãova'ea pe ahegwyrã. Emo Tupana'ga e'i ahe ve: “Aerẽji ti ji imondoi avova'ea nde ve ndegwyrãmo nehẽ nerymymino'ğa gwyrãmo nehẽ no – kiroki ğa ndepy'rovove'ğa,” ei ga ahe ve, ei ahe. Ahe ra'yre'ymame Tupana'ga ei ahe ve, ei ahe imombe'gwovo judeus'ğa moğitahara'ğa pe.

⁶ —Nahã Tupana'ga ei Abraãova'ea pe no: “Aerẽji ti nerymymino'ğa hopavi agwa hugwi nehẽ. A'ero po ti ğa nduvi hajiheve'ğa gwyri pe nehẽ,” ei ga ahe ve, ei ahe. “Pevove'ğa po ti ğa mboporavykyuhui ojive ojigwaraita ğa ndehe nehẽ ğa mbopiro'ye'yma ojihugwi nehẽ,” ei Tupana'ga. “He'yjuhã rupi quatrocentos kwara rupi po ti ğa jigwarajuhui ğa ndehe nehẽ. ⁷ Aerẽ po ti ji imbohahi ğa pe nerymymino'ğa ndepyga nehẽ,” ei ga Abraãova'ea pe. “Aerẽ po ti nerymymino'ğa jivyri ua ji mboheteavo kokoty jitehe nehẽ,” ei ga ahe ve hako, ei Estêvãova'ea imombe'gwovo ğa pe.

⁸ —Aerẽ Tupana'ga ea'javi Abraãova'ea pe hako, ei ahe. “Hendukaturame nhinhi'ğa ejive po ti nde ikytiukari enhakwanhapira nehẽ,” ei Tupana'ga. “Ekyti ti eja'yra'ğa nakwanha pi'ria no,” ei ga. “Ndera'yra'ğa na jitehe tokyti gwa'yra'ğa nehẽ no,” ei Tupana'ga ahe ve, ei ahe. “Nahã ti a'ero,” ei Abraãova'ea ga pe, ei Estêvãova'ea imombe'gwovo. Aerẽ Abraãova'ea ra'yramo. Isaque ahe ono gwa'yrava'ea rehe, ei ahe. Oito okirirẽ Abraãova'ea ikyti ipita'ngiva'ea pi'ria a'ero. Aerẽ Isaqueva'ea na jitehe okyti gwa'yrava'ea Jacóva'ea, ei ahe. Aerẽ Jacóva'ea ta'yta'y no. Doze ko ahera'yrava'ea nhaneremboypya, ei ahe. Igwete Jacóva'ea okytikyti gwa'yrava'ea no, ei Estêvãova'ea imombe'gwovo ğa pe.

Estêvãova'ea omombe'u Joséva'ea

⁹⁻¹⁰ —Aerẽ Jacóva'ea ra'yrava'ea nhimyrõi oirũva'ea rehe Joséva'ea rehe hako, ei ahe. Nurã ahe Joséva'ea pyhygi ahe mondovo hajiheva'ea pe itambere'ia kwepygauka toporavyky ti ga ğa pe javo, ei ahe. Igwete hajiheva'ea Joséva'ea rerohoi a'ero ogwyri pe Egito pe. Pevova'ea Joséva'ea mboporavykyuhui hako. Ahe jigwarairame Joséva'ea rehe Tupana'ga gwereko katu ahe mbopiro'yavo hahya hugwi nhaporemõ, ei Estêvãova'ea ğa pe. Faraóva'ea ko Egitopeva'ea ruvihavuhuro oko hako. Joséva'ea kwahavame Faraóva'ea e'i ahe ve: “Pyry hete ga.” A'ereki Tupana'ga ahe arõuka Faraóva'ea pe, ei Estêvãova'ea. Tupana'ga okwahaheteuka mbatera Joséva'ea pe no. Nurã Faraóva'ea ahe mongoi governadorva'ea hako. Igwete ahe ei Joséva'ea pe: “Ji moirũ ti ğa ndepiakatuavo jigwyrripeve'ğa. Ehepia katu pa ti nhimbatãra ji ve no,” ei ahe Joséva'ea pe hako, ei Estêvãova'ea imombe'gwovo.

11 —Aerē Egito pe ipapavi aheremitymagwera. Canaãmeva'ea gwyri pe opa pa aheremitymagwera no, ei ahe. Tiruahũ hete ahe ve a'ero. Ndogwerekoa'javi mbatera nhaneramonhava'ea pe Canaã me a'ero, ei Estêvãova'ea. 12 Emo ojipeva'ea omombe'u Joséva'ea ruvava'ea pe Jacóva'ea pe. “Gwerekoga mbatera Egito pe,” ei ahe imombe'gwovo. Nurã Jacóva'ea gwa'yrava'ea mondonga'ei pevo peho ti mbatera pyhygauka nhande ve javo. A'ero ahe hoi herua opo'ria pe, ei ahe. 13 Mominame ahe hoa'javi tipyhy javo. A'ea rupi Joséva'ea jikwahavukari oirũva'ea pe. A'ero Faraóva'ea Joséva'ea re'yjava'ea kwahavi no, ei ahe. 14 Igwete Joséva'ea oirũva'ea mondonga'javi opo'ria pyri gwe'yjava'ea pyri tuhu pa ti ga ji pyri Egito pe javo. He'yi aheryjava'ea, setenta e cinco ko ahe, ei Estêvãova'ea imombe'gwovo ga pe. 15 Igwete Jacóva'ea hoi Egito pe a'ero. Pevo ahe manoi. Aerē pevo jitehe aheryrava'ea manoi no nhaneramonhava'ea, ei ahe. 16 Aerē aheryminova'ea aheryava'oa rerohoi Canaã me inoga itaruvihavuhua kwaruhu pe hako – perope Siquém me Emorva'ea re'yjava'ea gwyrageri pe. Ymya Abraãova'ea opyhy pevova'ea yvya Emorva'ea re'yjava'ea hugwi itambere'ia mondonga ahe ve.

Estêvãova'ea omombe'umbe'u judeus'ga moġitahara'ga pe. Igwete ahe ei no:

17 —Aerē Jacóva'ea rymyminova'ea nhimohemyhãi hete onhimongyavo Egito pe hako nhaneramonhava'ea, ei ahe. Kiro ihoġwerĩ nhaneramonhava'ea hohava apiavo pea hugwi a'ero. A'ereki ymya Tupana'ga omombe'u nhoġwenonde Abraãova'ea pe ahehoagwama, ei ahe. 18 Ahehoa rupi ojipeva'ea ko oko Egitopeva'ea ruvihavuhuva'ea. Ahe ndokwahavi Joséva'ea. 19 Igwete ahe nhaneramonhava'ea moandyandyi ojigwarajuhavavo ahe rehe, ei Estêvãova'ea imombe'gwovo. Igwete ahe nhaneramonhava'ea mbopohirukari aheryrava'ea hugwi ipita'ngiva'ea hugwi ahe momboruka tomano ti penda'yra'ga javo, ei ahe.

Estêvãova'ea omombe'u Moisésva'ea

20 —A'ea rupi Moisésva'ea ari hako. Ipita'ngiva'ea ikatu'i hete, ei ahe. Três jahya rupi ipita'ngiva'ea ka'mbui opo'ria rongga pype novãa. 21 Emo ahe'yembora ahe noġame mytu'ẽ me Faraóva'ea ra'yrava'ea ahe pojycai ojive ahe rerekokatuavo jira'yra'ga javo ahe ve, ei ahe. 22 Aerē Egitopeva'ea Moisésva'ea mbo'embo'ei jipi ikwahavuka pa ahe ve. Igwete Moisésva'ea ikwahahetei mbatera mombe'gwovo japokatuavo mbatera, ei ahe.

23 —Aerē he'yi kwara quarenta kwara Moisésva'ea rehe, ei ahe. Igwete ahe ei ovyteri pe: “Taho ti ji jire'yja'ga ndepiaga israelitas'ga ndepiaga,” ei Moisésva'ea hako, ei ahe. 24 Ahe horame Egitopeva'ea rekote'varuhui Moisésva'ea re'yjava'ea rehe. Hepiagame Moisésva'ea hoi gwe'yjava'ea pyri ahe repyga Egitopeva'ea juka, ei ahe. 25 A'ereki Moisésva'ea e'i ovyteri pe: “Jire'yja'ga po okwaha nhiremimbopiro'yaġwama Egitopeva'ea hugwi,” ei ahe novãa. “E'i po ga ji ve: ‘Moisés'ga pe po ti Tupana'ga nhande mbopiro'yukari Egitopeve'ga hugwi nehẽ,’ e po ga ji ve,” ei Moisésva'ea novãa. Emo Moisésva'ea re'yjava'ea ndokwahavi ve a'ea okovo, ei Estêvãova'ea imombe'gwovo ga pe.

26 —Ko'emame ohoa'javame Moisésva'ea gwe'yjava'ea repiagi ahe jogwayvarama, ei ahe. Igwete Moisésva'ea hoi tambojogwerekoko katu ga javo novãa. “Penhoirũ pe novãa,” ei ahe. “Maranuhũrame pe jogwayvaruhui naerũ?” ei Moisésva'ea gwe'yjava'ea pe, ei ahe. 27 Emo ahe – kiroki ahe oko te'varuhui ojipeva'ea pe – ahe Moisésva'ea moanhani ahe mondonga. Igwete ahe ei Moisésva'ea pe: “Nanemongoukaruhui ga oreruvihavamo. Ga nde'i nde ve: ‘Juizramo nde rekoi ga pe tere'e katu ti gandeaporoġita pe,’ jave'yma nde ve,”

ei ahe. ²⁸ “Kirame nde Egitopeva'ea jukai oji'i. Kiro nde ji jukapotaruhui no naerũ?” ei ahe Moisésva'ea pe, ei ahe. ²⁹ Ahenhi'iga renduvame Moisésva'ea ka'nhyimi ahe hugwi ogwovo. Hajiheva'ea gwyri pe ahe ruvi a'ero Midiã me, ei ahe. Pevo ahe ra'yra'yramo. Dois ahera'yrava'ea akwaimba'ero, ei Estêvãova'ea imombe'gwovo ga pe.

³⁰ —He'yi kwara quarenta kwara Moisésva'ea ruvame pevo hako, ei ahe. Aerẽ yvagipeve'ga jipiukari Moisésva'ea pe ongae'yi me vytyruhua ppyvo Sinai ppyvo, ei ahe. I'yva pype ga jipiukari Moisésva'ea pe ikaja pytera pype. ³¹ Hepiagame ahe nhimomby'ai hehe o'ama. “Taho ti jypyvo hepiaga,” ei Moisésva'ea, ei ahe. Ohorame ahe henduvi Tupana'ga nhi'iga a'ero, ei ahe.

³² “Jihi ko Tupanamo ako,” ei ga.

“Neramonha'ga ji mbohete.

A'ereki Abraão'ga ji mbohete.

Isaque'ga ji mbohete.

Jacó'ga ji mbohete,” ei Tupana'ga ahe ve, ei ahe.

A'ero Moisésva'ea hyhyipavi o'ama. Ahe opojihu hepiaga okyhyjiavo gwaramo, ei Estêvãova'ea.

³³ —Igwete Tupana'ga ei ahe ve: “Ehekyi epyruhua e'ama avo. A'ereki avova'ea yvya ji apojyka jijive ji pyri okovo gwaramo,” ei Tupana'ga ahe ve, ei ahe. ³⁴ Igwete ga ei ahe ve no: “Ahepia ji Egitopeve'ga jigwaraja jireheve'ga ndehe. Ahendu ji jijiheve'ga pytuhemahivuhua hahya rerekovo gwaramo,” ei ga, ei ahe. “Kiro ji jyvi ga mbopiro'yavo Egitopeve'ga hugwi,” ei ga. “Heregwovo kiro a'ero. Torombojivy ti nde Egito pe jitehe nehẽ,” ei Tupana'ga Moisésva'ea pe hako, ei ahe.

Estêvãova'ea omombe'u Moisésva'ea movahãgwera

³⁵ Igwete Estêvãova'ea ei ga pe no:

—Ahere'yjava'ea omovahĩ a'ero Moisésva'ea hako. “Nanemongoukaruhui ga oreruvihavamo,” ei ahe. “Ga nde'i nde ve: ‘Juizramo nde rekoi ga pe tere'e katu ti gandeaporogita pe, jave'yma nde ve,” ei ahe Moisésva'ea pe hako, ei ahe. Moisésva'ea jitehe reki Tupana'ga ahe mondoi ahe mongovo aheruvihavamo ahe mbopiro'yharamo Egitopeva'ea hugwi, ei ahe. Tupana'ga omondouka Moisésva'ea pyri yvagipeve'ga – kiroki ga ojipiuka ahe ve i'yva pype ikaja pytera pype. Tupana'ga omondouka ga monhi'iga Moisésva'ea pe. Nahã Tupana'ga Moisésva'ea mondoukari terembopiro'yuka ti eje'yja'ga javo, ei ahe. ³⁶ Igwete Moisésva'ea gwe'yjava'ea rerohoi gwupi Egito hugwi. Ahe oapoapo ahemonhimomby'ava'ea Egito pe ypiahu pe no Mar Vermelho pe, ei ahe. He'yi kwara rupi quarenta kwara rupi Moisésva'ea ahe monhimomby'ai ongae'yi me po rimba'e, ei Estêvãova'ea imombe'gwovo.

³⁷ —Moisésva'ea jitehe e'i gwe'yjava'ea pe israelitasva'ea pe hako: “Aerẽ po ti Tupana'ga ojipe'ga mongoi onhi'iga mombe'uharamo pe me nehẽ. Nhaneryminororo po ti ga rekoi nehẽ ji jave'ga nehẽ,” ei Moisésva'ea hako, ei ahe. ³⁸ Moisésva'ea oko nhaneramonhava'ea pyteri pe israelitasva'ea pyteri pe a'ero ahe jogwerekorame ongae'yi me hako. Moisésva'ea oko yvagipeve'ga pyri no – kiroki ga onhi'ĩ ahe ve vytyruhua rehe Sinai rehe, ei ahe. Igwete Tupana'ga imbuhuri onhi'iga ahe ve teremombe'u ti jara'ga pe javo. A'ero Tupana'ga imbuhurukari a'ea nhande ve no. Ganhi'iga ko okoji avuirama, ei Estêvãova'ea ga pe.

³⁹ —Emo Moisésva'ea nhi'iga nhaneramonhava'ea nohendupotari reki, ei ahe. “Xakoyme nhande Moisés'ga rehe,” ei nhaneramonhava'ea hako. “Xajivy po nhande Egitopeve'ga gwyri pe hamo,” ei ahe ojohupe novĩa, ei

ahe. ⁴⁰ Igwete Moisésva'ea mbegwerame ua vytyruhua hugwi nhaneramonhava'ea hoi javo Arãova'ea pe Moisésva'ea reki'yrava'ea pe: “Eapoapo ti ha'angava nhaneremimbohete haramo togweroho ti ġa nhande renonde,” ei ahe. “A'ereki akoja'ga – kiroki ga nhande reru Egito hugwi ikwehe – mahã po ga kiro naerũ Moisés'ga? Oho hete po ga nhande hugwi,” ei nhaneramonhava'ea novãa, ei ahe. ⁴¹ A'ea rupi nhaneramonhava'ea japoi yuranuhã ra'yra ra'angavuhua a'ero ġwemimbohete haramo. A'ero ahe ijukai mbiara ikwava'eġa jupe, ei ahe. Aerẽ ahe japoi toryva ġwembiapoa pe ha'angava pe timbohete ti a'ea javo jupe. ⁴² Nurã Tupana'ga pohiri nhaneramonhava'ea hugwi, ei ahe. “Tombohete tehe ti ġa jaytata'ia a'ero. A'ereki a'ea ġa opota hete ġwemimbohete haramo,” ei Tupana'ga, ei Estêvãova'ea imombe'gwovo ġa pe. A'ea ko Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea okwatija hako nhaneramonhava'ea mombe'gwovo hako, ei ahe. Tupana'ga nhi'iġa ahe omombe'u ikwatijarame.

“He'yi kwara rupi quarenta kwara rupi pe ndekoi ongae'yi me.

Ji ve rũi reki pe ijukai mbiara ikwava'eġa a'ea rupi,” ei Tupana'ga, ei ahe.

⁴³ “Moloque reki pe peroho hyrua pype.

A'ea ko penemimbohete haramo oko,” ei ga.

“Renfã apoa ra'angava jaytata'ia ra'angava pe peroho pejupi penemimbohete haramo no.

A'ereki a'ea pe peapo timbohete ti a'ea javo,” ei Tupana'ga, ei ahe.

“Nurã ti ji pe mondohetei cidade de Babilônia rehero nehẽ,” ei Tupana'ga hako.

Nahã aherembikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'iġa, ei ahe.

Estêvãova'ea omombe'u onga Tupana'gapeva'ea

⁴⁴ Igwete Estêvãova'ea ei judeus'ġa moġitahara'ġa pe no:

—Ongae'yi me nhaneramonhava'ea gwereko tenda tapyjamo Tupana'ga pe hako – a'ea pype Tupana'ga ojipiuka ahe ve. A'ereki Tupana'ga e'i jipe Moisésva'ea pe toapo ti ġa javo, ei ahe. “Tahepiuka ti ji nde ve yvagipeva'ea. A'ea javijitehe ti eapo tenda a'ero,” ei Tupana'ga Moisésva'ea pe hako, ei ahe. ⁴⁵ Nhaneramonhava'ea gwereko tenda a'ero. A'ea ahe ra'yrava'ea heruri Josuéva'ea pavẽi ipojoykarama yvya hajiheva'ea hugwi. A'ereki Tupana'ga omondomondo aha hajiheva'ea ahegwyrã hugwi ahe monhamonhana nhaneramonhava'ea hugwi, ei ahe. Nurã tenda rekoi avo avuirama hako. U ve ahe pyteri pe Daviva'ea ruvame avo, ei ahe. ⁴⁶ Daviva'ea gweaporoġitapyryva ġwaramo onhiarõuka Tupana'ga pe. Igwete Daviva'ea ei Tupana'ga pe: “Ta'apo ti onga nde ve. A'ereki nde rehe nhaneremboypya Jacóva'ea ojiko,” ei ahe. ⁴⁷ Daviva'ea ra'yrava'ea ki a'e te oapo onga imohina Tupana'ga pe hako Salomãova'ea, ei Estêvãova'ea imombe'gwovo.

⁴⁸ —A'erorame tehe nhanderuvihavuhete'ga Tupana'ga nduvi vyakotyve'ġa nembiapoa pype, ei ahe. Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea omombe'u a'ea ikwatija hako. Nahã Tupana'ga ei:

⁴⁹ “Yvagi pe ji rekoi huvihavuhuro jipi,” ei ga.

“Yvya ko oko tehe ji ve a'ero,” ei ga.

“Marãva'ea pe peapo onga ji ve naerũ

topyta ti ga ipype javo?” ei ga.

⁵⁰ “A'ereki jiji te tuhẽ a'apo pa yvaga yvya no,” ei Tupana'ga nhandepojoykaharete'ga hako, ei Estêvãova'ea.

A'ea Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea omombe'u Tupana'ga nhi'iġa ikwatija hako, ei Estêvãova'ea judeus'ġa moġitahara'ġa pe.

⁵¹ Igwete Estêvãova'ea ei ġa pe no:

—Napeangarihu pe tuhē naerū, ei ahe. Ndapeapyakwapupugihu pe henduvame Tupana'ga nhi'iġa. Penamonhava'ea rupi ko pe hoi. Ndapehopotari pe Tupana'ga ra'uva rupi jipi, ei ahe. ⁵² Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea rehe nhaporemo penamonhava'ea jigwarai hako, ei ahe. Igwete penamonhava'ea ahe jukajukai no – kiroki ahe omombe'u nhoġwenonde pyryheteve'ga ruraġwama Jesus'ga ruraġwama, ei ahe. Kiro pe, pepyhyguka Jesus'ga guardas'ġa pe ga jukavouka ikwehe, ei ahe. ⁵³ Pe me Tupana'ga ombuhuruka ġwemimbo'ea novĩa ga imondorame ojipyryve'ġa pe togweroho ti ġa israelitas'ġa pe javo. Emo reki pe napehendukatui, ei Estêvãova'ea imombe'gwovo judeus'ġa moġitahara'ġa pe.

Ahe ojuka Estêvãova'ea

⁵⁴ Henduvame Estêvãova'ea nhi'iġa judeus'ġa moġitahara'ġa nhimboahivuhui ranuhū ahe rehe a'ero. ⁵⁵ Emo Tupana'ga ra'uva opojyka hete Estêvãova'ea. A'ero ahe rovavuramo hepiakatuavo yvagi pe. Igwete ahe hepiagi Tupana'ga rendy'jahetea. Ahe hepiagi Jesus'ga ama Tupana'ga koty no. ⁵⁶ Igwete Estêvãova'ea ei:

—Pehepia, ei ahe. Ji ahepia yvaga rovapytymba'vogipyra, ei ahe. Ahepia ji ga no – kiroki ga Tupana'ga ombuhuruka nhande pyri ikwehe. Pevo ga ami Tupana'ga koty, ei Estêvãova'ea ġa pe.

⁵⁷ Igwete ġa hapukajahyahivi ojapyakwapyga tihenduvyme ga javo. A'ero ġa nhambavi ahe rehe. ⁵⁸ Ga ahe pyhygi ahe rerogwovo ahe momboa cidade hugwi tiapiapi ga javo. Kiroki ġa e'i oko te'varuhu Estêvão'ga javo – kiro ġa hekyi opira i'arimova'ea imondovo inoġa Saulo'ga pyri. A'ero ġa ahe apiapi tijuka ga javo. ⁵⁹ Oapirame Estêvãova'ea nhi'iġi Jesus'ga pe opojykaharete'ga pe.

—Jesus, emondo jira'uva ejipyri yvagi pe, ei ahe.

⁶⁰ Igwete ahe ndurugi ġwenypy'amo oina onhi'iġa mondovo opojykaharete'ga pe.

—Terembojari ti ġa ndehe ġandekote'varuhuva'ea jiapiagwera, ei ahe ga pe.

O'erē ahe manoi upa.

8

1-2 Igwete Saulo'ga ei:

—Na ġa ga jukai tuhē, ei ga.

Kiro Tupana'gareheve'ġa Estêvãova'ea ra'oa rerohoi ityma. Igwete ġa jehe'ohetei ahe rehe upa.

Saulova'ea ojigwarai Jesus'gareheve'ea rehe

A'ea rupi tuhē ojipe'ġa jigwarai hete Jesus'gareheve'ġa ndehe Jerusalém me. Nurã gareheve'ġa kwaki'opavi ġa hugwi ogwovo Judéiapeve'ġa gwyri pe Samariapeve'ġa gwyri pe no. Jesus'ga moirūhara'ġa jate ndohoi upa.

³ Oro Saulo'ga, ojigwarajuhu hete ga Jesus'gareheve'ġa ndehe. Igwete ga imbojoapiapi ogwovo ġanonga pype ġa pyhyga akwaimbae'ġa kunhangwera'ġa no. Igwete ga ġa nderohyryrygi ġa nderogwovo ġa mongiavo cadeia pype jipi.

Filipeva'ea omombe'u Jesus'ga Samaria pe

⁴ Okwaki'opavame ogwovo Jesus'gareheve'ġa hoġahoi Jesus'ga mombe'gwovo ojipe'ġa pe ikwehe. ⁵ Igwete Filipe'ga hoi cidade de Samaria pe. Pevo ga Jesus Cristo'ga mombe'umbe'u ga ko Tupana'ga remimbuhurukara'ga javo ġa pe. ⁶ Igwete ga japoipoi ahemonhimomby'ava'ea ġapyteri pe no. Igwete pevove'ġa henduvi

Filipe'ga nhi'iġa hepiaga ahemonhimomby'ava'ea. A'ero ġa nhaporemo ġa japyakahetei ganhi'iġa rehe. ⁷ Anhaġa ohapukajahi opohia ġwembipojyakahara'ġa hugwi he'yjuhuve'ġa hugwi. Filipe'ga omopo'aġatu nomyive'ġa ipyka'nauhũve'ġa no. ⁸ A'ero Samariapeve'ġa horyory hete a'ea rupi onhimongyavo.

⁹⁻¹⁶ Igwete Filipe'ga Jesus Cristo'ga mombe'umbe'ui ġa pe.

—Tupana'ga ombuhuruka ga yvya koty nhande pyri, ei ga. Pejikogame ga rehe po ti Tupana'ga pe mongoi ojiheva'ero nehẽ, ei Filipe'ga ġa pe.

Igwete ġa heroviari ganhi'iġa ojikoga Jesus'ga rehe akwaimbae'ġa kunhangwera'ġa no. A'ero ga ġa mobatizai yhya pyvõ Jesus Cristo'gareheva'ero ġa ndekoro ġwaramo. A'ea rupi Tupana'ga ra'uva nduri ve ġa pyri ġa nderekovo.

Kiro ipajive'ga na jitehe heroviari Filipe'ga nhi'iġa no Simão'ga. Igwete ga nhimobatizaukari Filipe'ga pe. Ymya Simão'ga omonhimomby'a Samariapeve'ġa opajia pyvõ jipopoaka hete ji javo novĩa. A'ea rupi ġa hopavi Simão'ga nhi'iġa rupi a'ero huvihava'ġa okoteheve'ġa pavẽi. E'i tehe ġa ga pe: “Agwa'ga ko ipopoakaheteve'ga Tupanamo,” e'i tehe ġa ga pe. A'ea rupi ġa hopavi Simão'ga nhi'iġa rupi. Ombokwara'ara'a ga ġa monhimomby'avo opajiro ġwaramo. Emo kiro hendukaturame Filipe'ga nhi'iġa ġa gwerovia hete ga onhimobatizauka. Simão'ga ġa javijitehe gwerovia no. Igwete ga nhimobatizaukari Filipe'ga pe. A'ero ga rekoi Filipe'ga pavẽi jipi onhimomby'avo hepiaga Filipe'ga japoaporame ahemonhimomby'ava'ea.

Aerẽ ojipe'ġa Samariapeve'ġa mombe'ui Jerusalém me.

—Samariapeve'ġa ġwendu katu kiro Tupana'ga nhi'iġa Jesus'ga mombe'ua, ei ġa ġa pe.

Jesus'ga moirũhara'ġa ikwahavame kiro ġa ei Pedro'ga pe a'ero:

—Heregwovo kiro Samaria pe ġa ndepiaga a'ero. João'ga ti toho nde rupi no, ei ġa ga pe.

—Kwa. Oroho ti a'ero nehẽ, ei Pedro'ġa ġa pe.

A'ero ġa jogwerohoi Samaria pe Jesus'gareheve'ġa pyri. Ga ndepiagame Pedro'ġa nhi'iġi Tupana'ga pe:

—Embuhu kiro eja'uva ġa pyri ġa nderekokatuavo. A'ereki nduri ve, ei ġa Tupana'ga pe.

¹⁷ Igwete Pedro'ga pokogi ġa ndehe João'ga pavẽi. Kiro turi Tupana'ga ra'uva ġa pyri ġa nderekokatuavo a'ero.

¹⁸ Igwete Simão'ga hepiagi no ipajive'ga.

—Nahã, ja'gwy, ei ga. Jesus'ga moirũhara'ġa pokogame ġa ndehe a'ero Tupana'ga imbuhuri gwa'uva ġa pyri imongovo, ei ga.

Igwete ga ei Pedro'ga pe:

—Koro itambere'ia, ei ga. ¹⁹ Ji mbopopoaka ti nanongara rehe no, ei ga. Nurã ji pokogame ojipe'ġa ndehe po ti Tupana'ga imbuhuri gwa'uva ġa pyri nehẽ, ei ga ġa pe novĩa.

²⁰ —Ereho ti nde hahyva'ea ruvihava pype eitambere'ia pavẽi nehẽ, ei Pedro'ga ga pe. A'ereki nde ere'euhu: “Tamondo ti nhiitambere'ia Tupana'ga ra'uva mbuhura kwepyguka,” ereuhu nde, ei ga Simão'ga pe. ²¹ Ore Tupana'ga ra'uva mbuhurukarame ko nde orereheva'ea rũi. A'ereki nde ndepy'a te'varuhu Tupana'ga pe, ei Pedro'ga ga pe.

²² Erojjyi ti ejeaporogitate'varuhua. Enhi'ĩ ti Tupana'ga pe tomombo ti ga nderekote'varuhua nde hugwi nehẽ, ei ga. ²³ A'ereki ji anhimombaragwaha nenhimyrouhũhetea rehe. Nandepiro'yi nde ete'varuhua hugwi, ei ga Simão'ga pe.

²⁴ Igwete ga ei Pedro'ġa pe:

—Pehe ti penhi'i Tupana'ga pe ji repyga tanhimondoukaryme ti ga hahyva'ea ruvihava pype penembi'eagwera rupi nehē, ei Simão'ga ġa pe.

²⁵ Aerē Pedro'ga imombe'ui ġwembikwahava pevove'ġa pe João'ga pavēi Jesus'ga nhi'ġa imombe'gwovo ġa pe. A'ero ġa jivyri imbojoapiapiavo ogwovo cidades pe Samariapeve'ġa gwyri pe Jesus'ga mombe'gwovo ġa pe. Aerē ġa vahemi Jerusalém me.

Etiópiapeve'ea

²⁶ Aerē nhandepojkaharete'gapyrive'ga yvagipeve'ga ruri javo Filipe'ga pe:

—Heregwovo ypihua koty pehe pe – kiroki pehea oho Jerusalém hugwi ongae'yma rupi ogwovo cidade de Gaza pe, ei Tupana'gapyrive'ga ga pe.

²⁷⁻²⁸ A'ero Filipe'ga hoi ogwovo. A'ea ja huvihava'ga hoi pea rupi Etiópiapeve'ġa gwyriveve'ga. Oporavyky ga Candacehēa pe jipi – kiroki hēa ġanduvihavuhēa Etiópiapeve'ġa gwyri pe. Gwepia katu ga itambere'ia hēa pe. Uhu na'ē ga Jerusalém me Tupana'ga mboheteavo. Kiro ga hoa'javi pea rupi ojivya ojigwyri pe jitehe Etiópi pe. Igwete ga reni gwyrua pype ġwenonhandavuhua pype ogwovo. Ohorame ga nhi'ġi ikwatijara pe oina – kiroki Isaíasva'ea Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea okwatija inoġa. ²⁹ A'ea ja Filipe'ga hoi pehea rupi ogwovo no. Igwete Tupana'ga ra'ua ei ga pe:

—Heregwovo garyruhua pyri ekovo jypyvo.

³⁰⁻³³ A'ero Filipe'ga hojipei ipyri ogwovo. Igwete Etiópiapeve'ga nhi'inhi'ġi Isaíasva'ea rembikwatijaragwera pe oina – kiroki Tupana'ga okwatijaruka ahe ve hako. Aherembikwatijara e'i:

“Gweroho ġa ovelha tijuka javo,” e'i.

“Cordeiro hava mondohogame nonhi'ġi upa,” e'i ikwatijara.

“T'javijitehe ko ga no.

Gweroho ġa ga tijuka ga javo,” e'i.

“Gwerohorame ga nonhi'ġi upa,” e'i ikwatijara.

“Ga ga mbotegweterame ojipe'ġa ndovavagahivi ga rehe,” e'i.

“Ndahakykwepori ga.

A'ereki ġa ga juka yvyakotyve'ġa hugwi,” e'i aherembikwatijara.

Igwete Etiópiapeve'ga nhi'inhi'ġi jupe oina gwyrua pype. Henduvame ganhi'ġa Filipe'ga ei ga pe:

—Erekwaha po nde aheremimombe'ua? ei Filipe'ga onhi'ġa mondovo ga pe.

—Avi ahā novīa, ei ga. Marā po ji ikwahavi? A'ereki nimombe'uhavi ji ve, ei ga. Ejiupi ji pyri eina, ei ga Filipe'ga pe.

Igwete Filipe'ga jiupiri oina ga pyri a'ero ga rupi ogwovo. ³⁴ Igwete ga ei Filipe'ga pe:

—Ji mbo'e ti a'ea rehe. Ma'ġa pe ahe ei ikwatija Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea? ei ga. Ojive ahe ei? Mara'ngu po ojipe'ga pe javo? ei Etiópiapeve'ga ga pe.

³⁵ —Jesus'ga pe ahe ei gweroho ġa ga jukavo javo, ei Filipe'ga ga pe.

Kiro Filipe'ga Jesus'ga mombe'umbe'ui aherembikwatijara mombe'ukatuavo a'ero ga pe.

³⁶⁻³⁸ Ohorame pea rupi kiro ġa vahemi ypiahu'ia pyri. Igwete Etiópiapeve'ga ei:

—Agwa reki yhya, ei ga. Nanhimobatizai po ti nde nehē? ei ga ga pe.

Igwete Etiópiapeve'ga imombigukari ġwenonhandavuhua. A'ero ġa jog- werojyvi ojogwerogwovo y pe. Igwete Filipe'ga ga mobatizai.

³⁹ Ga ěrame yhya hugwi nhandepojykaharete'ga ra'uva Filipe'ga rerohojipei. Etiópiapeve'ga ndohepiaga'javi ga a'ero. Igwete ga hoi ogwovo pea rupi gworyvamo Etiópiapeve'ga. ⁴⁰ Kiro Filipe'ga ukwahavi cidade de Azoto pe. Aerē ga imbojoapiapi ogwovo cidades pe Jesus'ga mombe'gwovo ġa pe. Aerē ga vahemi cidade de Cesaréia pe.

9

Saulova'ea ojiko reki Jesus'ga rehe

¹ A'ea ja ko Saulo'ga nhimbohovajari Jesus'gareheve'ġa ndehe ta'apiti pa ġa javo. Igwete ga hoi mbatera kwava'ěhara'ġa nduvihavuhu'ga pyri. ² Igwete ga ei ga pe:

—Ekwatija ti enhi'iġa mondovouka judeus'ġa pe cidade de Damasco pe ji kwahavuka ġa pe, ei ga. Aroho ti ji nerembikwatijara a'ero hepiuka ġa pe ġajatykahava pype tajipoko ti ġa nehē, ei Saulo'ga ga pe. A'ero po ti ji ġa ndekari pevo nehē – kiroki ġa oho Jesus'ga nhi'iġa rupi. Ga ndepiagame po ti ji ġa pyhypyhygukari ġa nderurahyavouka avo jitehe Jerusalém me nehē akwaimbae'ġa kunhangwera'ġa no, ei Saulo'ga ga pe.

—Kwa. Takwatija ti ji nde mombe'gwovo ġa pe, ei ikwava'ěhara'ġa nduvihavuhu'ga ga pe.

Igwete ga ikwatijari Saulo'ga pe imondovo togweroho ti ga a'ea javo.

³ Igwete Saulo'ġa hoi pea rupi okovo. Ga vahēġwerĩrame Damasco pe kotihĩ hendy'javuhuva'ea uhu ga pyri yvaga hugwi. Hendy'javuhuva'ea pyteri pe ga rekoi a'ero. ⁴ A'ea ga mombori yvyvo ga noġa. Igwete ga henduvi ganhi'iġa.

—Saulo, Saulo! ei ga ga pe. Maraname nde imbohahyukaruhui ji ve?

⁵ —Manamo pe naerũ? ei Saulo'ga ga pe.

—Ji ko Jesus, ei nhandepojykaharete'ga ga pe. Ji ve nde erembohahyukaruhu. ⁶ Emo ji a'e nde ve kiro: Epo'ã egwovo cidade pe, ei ga Saulo'ga pe. Pevove'ga po ti omombe'u nde ve nderekoagwama nehē, ei Jesus'ga ga pe.

⁷ Saulo'garupive'ġa nonhi'iġi o'ama. A'ereki ġa ġwenduvice ojipe'ga nhi'iġa. Emo ġa ndohepiagi ga. ⁸ Igwete Saulo'ga po'ami. Kiro ga ma'ěi novĩa, emo ga ndahehai reki. Igwete ġa ga popyhygi ga rerogwovo Damasco pe. ⁹ Trēs ga gwehae'yma rerokiri. Ndo'ui ga mbatera. Ndoy'ui ga no. Onhi'inhi'ĩ ga Tupana'ga pe a'ero.

¹⁰ A'ea ja Ananias'ga rekoi Damasco pe. Pevo ga ruvi Jesus'gareheva'ero. Igwete Jesus'ga jipiukari ga pe.

—Ananias, ei ga ga pe.

—Gara? ei ga.

¹¹ —Heregwovo pea rupi kiroġwe – kiroki pehea pe ġa e'i Direita, ei Jesus'ga ga pe. Peho ti Judas'ga rongga pe Saulo'ga reka – kiroki ga cidade de Tarsopeve'ga. Kiro ga nhi'iġi Tupana'ga pe, ei Jesus'ga. ¹² Orohepiuka ji nde ga pe ko. A'ero ga hepiagi nderuraġwama ojipyri, ei ga. Igwete nde pokogi ga rehe ga mboheakwakatuavo. Nahã ti eho ga pyri a'ero, ei ga Ananias'ga pe.

¹³ Igwete Ananias'ga ei:

—Po ahe ndohoi Saulo'ga pyri hamo, ei ga. He'yive'ġa omombe'u gareaporoġita ji ve oji'i. Oko te'varuhu ga ndereheve'ġa pe Jerusalém me heaji'i, ei ga Jesus'ga pe. ¹⁴ Kiro ikwava'ěhara'ġa nduvihava'ġa ga mbuhuri avo ore pyri topyhy ti ga ġa javo – kiroki ġa onhi'inhi'ĩ nde ve jipi. Ore pyhy pota ga a'ero tomongi ġa cadeia pype javo, ei Ananias'ga Jesus'ga pe.

¹⁵ Emo Jesus'ga e'i ga pe:

—Eho jate ti akoja'ga pyri. A'ereki ji anhimoirũuka ga pe kiro, ei Jesus'ga ga pe. Ji mombe'u po ti ga judeus'garũive'ga pe ganduviha'ga pe nehẽ israelitas'ga pe nehẽ no, ei ga Ananias'ga pe. ¹⁶ Jihi ti tahepiuka hahyağwama ga pe, ei ga. Nharõ'e'ỹve'ga po ti okwahavuka hahyva'ea ga pe ga ji mombe'urame ga pe nehẽ. Emo po ti ga onhimomirana jupe nehẽ tamombe'u tuhẽ ti Jesus'ga ga pe javo nehẽ, ei Jesus'ga ga pe.

¹⁷ A'ero Ananias'ga hoi ogwovo Judas'ga rongga pe okiavo Saulo'ga pyri. Saulo'ga onhi'inhiĩ Tupana'ga pe. Igwete Ananias'ga pokogi ga rehe. Igwete Ananias'ga ei ga pe:

—Nhiirũ, ei ga Saulo'ga pe. Nhandepojoykaharete'ga – gaha ojipiuka nde ve pea rupi nde rurame Jesus'ga – kiro ga ji mbuhurukari nde pyri teremboheakwa katu ti ga javo ji ve, ei ga. Terepojoykauka ga jira'uva pe javo ga ji mbuhurukari nde pyri kiro, ei ga Saulo'ga pe.

¹⁸ Kotihĩ indurugi Saulo'ga reakwara hugwi pira pea'java'ea. A'ero ga hep-iakatua'javi. Kirẽ Saulo'ga nhimobatizaukari Jesus'gareheva'ero. ¹⁹ I'urame mbatera ga pytupoakaramo.

Saulova'ea omombe'u Jesus'ga Damasco pe

Igwete Saulo'ga pytaahi'vi Jesus'gareheve'ga pyri Damasco pe. ²⁰ Nambegwei ga ogwovo judeus'ga jatykahai pe Jesus'ga mombe'gwovo ga pe.

—Jesus Cristo'ga ko Tupana'ga ra'yramo tuhẽ oko, ei ga ga pe.

²¹ Ganhi'iga renduvame ga nhimomby'apavi. Igwete ga ei ojohupe:

—Marã naerũ? Saulo'ga oko te'varuhu hete ga pe Jerusalém me heikwehe – kiroki ga onhiĩ Jesus'ga pe jipi, ei ga. Aerẽ ga ruruhui kokoty tapyhy ti ga nderogwovo ikwava'ẽhara'ga nduvihava'ga pyri javo. Agwa'ga ko ga rui naerũ? ei ga ojohupe.

—Ki ga tuhẽ reki a'ea, ei ga.

Onhimomby'a hete ga a'ero Saulo'ga nhi'iga renduva Jesus'ga mombe'urame.

²² Igwete Saulo'ga ega'ei ga pe:

—A'iti tuhẽ Jesus'ga ko Cristoramo oko Tupana'ga remimbuhurukaramo, ei Saulo'ga ga pe.

Igwaigwavete Saulo'ga heroviarukari ga pe Jesus'ga mombe'urame ga pe. Henduvame garemimbo'ekatua judeus'ga nonhi'iga'javi ga pe a'ero Damascopeve'ga.

²³ He'yi Saulo'ga kiri. Aerẽ judeus'ga jatykai marã po ti nhande ga jukai javo ojohupe novia. ²⁴ Igwete ga ami jurukwara pyri – perope jupihavuhua oatima cidade – jurukwara pyri ga ami arimo ypytunimo tipyhy ti Saulo'ga jukavo javo novia. Emo Saulo'ga okwaha ganhi'iga. ²⁵ Nurã garemimbo'ehara'ga ga rerohoi ypytunimo ga rerojiupia jupihavuhua rehe. Igwete ga ga mbo'avi pandyruhua pype ga mbojyva mytu'ẽ me ga mondovo ga moka'nhyama ga hugwi.

Saulova'ea ojivy Jerusalém me

²⁶ Aerẽ Saulo'ga jivyri Jerusalém me. A'ero ga hopotari Jesus'gareheve'ga pyri ga nderekovo. Emo ga okyhyji pa ga hugwi. A'ereki ga ndogweroviari Saulo'ga jikoga Jesus'ga rehe. ²⁷ Nurã Barnabé'ga ga rerohoi Jesus'ga moirũhara'ga pyri ovavagahiva ga rehe ga mombe'ukatuavo ga pe. Igwete Barnabé'ga ei ga pe:

—Nhandepojoykaharete'ga ojipiuka Saulo'ga pe pehea rupi ga horame heikwehe, ei ga ga pe. Igwete Jesus'ga nhi'igi ga pe, ei ga. A'ero Saulo'ga

jikogi ga rehe ga mombe'gwombe'gwovo ojipe'ga pojihuve'yama Damasco pe heikwehe, ei Barnabé'ga ga mombe'gwovo ga pe.

²⁸ A'ero Saulo'ga pytai Jesus'gareheve'ga pyri ogwoogwovo ga ndupi Jerusalém rupi. Igwete ga nhandepojykaharete'ga mombe'ui Jesus'ga mombe'ui Jerusalémmeve'ga pojihuve'yama. ²⁹ Igwete Saulo'ga nhi'igayvari judeus'ga pe – kiroki ga grego g'hanhi'iga. Ga Jesus'ga mombe'urame ga pe ga ga jukapotari novia. ³⁰ Jesus'gareheve'ga ikwahavame Saulo'ga rerohoi ga hugwi cidade de Cesaréia pe. A'ea hugwi ga ga mondoi cidade de Tarso pe.

³¹ Kirē ojipe'ga nombohahyukara'javi Jesus'gareheve'ga pe a'ero Judéiapeve'ga gwyri pe Galiléiapeve'ga gwyri pe no Samariapeve'ga gwyri pe no. Igwaigwavete ga jikohetei Jesus'ga rehe a'ero imondovo imohina ga rehe. Tupana'ga ra'uva ga pokopoko jipi. A'ero igwaigwavete ga ojipe'ga mbojikogukari Jesus'ga rehe.

Pedrova'ea omombi Enéiasva'ea ka'nauhūa

³² Aerē Pedro'ga imbojoapiapi ogwovo cidades pe. Aerē ga vahemi cidade de Lida pe ogwovo Jesus'gareheve'ga pyri. ³³ Pevo ga nomyive'ga repiagi gakupeupava rehe Enéias'ga. Oito kwara gamynhe'yama rehe. ³⁴ Igwete Pedro'ga ga repiagi javo ga pe.

—Enéias, Jesus Cristo'ga omombi kiro neka'nauhūa nde hugwi, ei ga. Epo'ã ti herekokatuavo ekupeupava, ei Pedro'ga ga pe.

³⁵ Kotihī Enéias'ga po'ami a'ero. Igwete ga nhaporemō ga nduri ga repiaga Lidapeve'ga nhumeve'ga no. Sarena ei ga nhuhūa pe. Ga repiagame ga jikopavi Jesus'ga rehe a'ero.

Pedrova'ea ombogwera Tabitava'ea

³⁶ A'ea rupi Tabitahēa rui cidade de Jope pe. Igwete hēa tetirūaramo upa. Hēa ko Jesus'garehevehēa. Dorcas ko hēarera Gréciapeve'ga nhi'igimo. Gwereco katu katu hēa ojipe'ga jipi. Ombatera hēa omondomondo imbatere'yve'ga pe jipi. ³⁷ Igwete hēa tetirūaramo. A'ero hēa manoi hete upa. Igwete hēapavēive'ga ipyhei hēara'oa herojiupia onga jo'ari pe inoga. ³⁸ Igwete Jesus'gareheve'ga mokonha'ga mondoukari Pedro'ga pyri. A'ereki ga okwaha garuva cidade de Lida pe – a'ea ojopyri u cidade de Jope pavēi. Igwete ga ga mondoukari Pedro'ga pyri tuhu ti ga kotihī javo.

³⁹ A'ero Pedro'ga ruri ga ndupi. Ga vahemame ga ga rerojiupiri onga jo'ari pe. Igwete aherembirekokwera'ga Pedro'ga atimani o'ama ojehe'gwovo Tabitahēa rehe omano ahe ore hugwi javo. Igwete ga hepiukari opira ga pe hēarembiapoagwera i'arimova'ea igwyriva'ea no. A'ea hēa omboja ga pe jipi okorame ga pavēi. ⁴⁰ Igwete Pedro'ga ga mo'embavi ga mondovo okia hugwi. A'ero ga renypy'andurugi onhi'iga Tupana'ga pe. Igwete ga ami ojirovaga hēara'oa pe.

—Tabita, epo'ã, ei ga hēa pe.

Kiro hēa ma'ēi a'ero. Pedro'ga repiagame hēa vyri oina. ⁴¹ Igwete ga hēa popyhygi hēa mopo'ama. A'ero ga Jesus'gareheve'ga mbuhurukara'javi ojipyri aherembirekokwera'ga jara'ga no. Igwete ga hēa repiukari ga pe.

⁴² Aerē ga imonhimoanhambavi imombe'gwovo Jopepeve'ga pe. Ikwahavame he'yive'ga jikogi Jesus'ga rehe a'ero. ⁴³ Igwete Pedro'ga pytai Jope pe Simão'ga rongga pe upa. Simão'ga ko mbiara pira apoharamo oko.

10

Cornéliova'ea ombuhuruka Pedrova'ea gwonga pe

¹ A'ea rupi Cornélio'ga rekoi cidade de Cesaréia pe. A'ereki ga pevo u soldados'ga nduvihavamo. Soldados'ga ko romanos'ga Itália'peve'ga gwyrhugwive'ga onhimongyavo. ² Cornélio'ga ojiko Tupana'ga rehe ga mboheteavo jipi gwongapypeve'ga pavēi. He'yi ga omondondo itambere'ia judeus'ga pe imbatere'ŷve'ga pe. Onhi'inhiĩ ga Tupana'ga pe jipi. ³ Kiro ga rekoi onhi'iga Tupana'ga pe. Ka'aru três horas rupi Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga jipiukari Cornélio'ga pe. Kiro ga ruri javo ga pe.

—Cornélio, ei ga ga pe.

⁴ Ga repiagame Cornélio'ga kyhyjihetei a'ero.

—Gara? ei ga ga pe.

—Tupana'ga gwendu nenhi'iga ojive, ei Tupana'gapyrive'ga ga pe. Gwepia ga neremimondoa imbatere'ŷve'ga pe a'ea ko pyry hete javo. Nurã ga ji mbuhuri nde pyri, ei ga. ⁵ Kiro ji ei nde ve a'ero: Emondo ti ejipyri'ga kiro Jope pe Simão Pedro'ga reruruka. ⁶ Mbiara pira apohara'ga ronga pe ga ruvi Simão'ga ronga pe. Ypiahua koty ko tuvi garonga, ei ga Cornélio'ga pe.

⁷ Onhi'imbavirē ga pe Tupana'gapyrive'ga hoi ga hugwi. A'ero Cornélio'ga mokonha'ga mbuhurukari ojipyri – kiroki ga oporavyky ga pe garonga pype. Soldado'ga ga ombuhuruka no – kiroki ga gapyrituhēve'ga. Soldado'ga ga javijitehe ojiko Tupana'ga rehe no. ⁸ Igwete Cornélio'ga ga mbuhurukari ojipyri imombe'gwovo ga pe Tupana'gapyrive'ga nhi'iga ojive. Igwete ga ga mondoi Jope pe Pedro'ga reruruka.

⁹ Ko'emame ga vahemi Jope koty. A'ea ja ko Pedro'ga jiupiri onga arimo ipereuhuva'ea arimo. Ahaji katu ga hoi tanhiĩ Tupana'ga pe javo. ¹⁰⁻¹¹ A'ero ty'ara ga jukai. Ga imboavujikwerame mbatera ga pe ga hepiagi yvagipeva'ea. A'ereki Tupana'ga gwepiuka ga pe yvaga rovapytymba'vogipyra. Kiro hyruhua ijyvi ga pyri ta'apynhapira'javuhuva'ea. Quatro ko ipyhykava imbojyhava. ¹² Gwereco paravuhu mbatera ipype onhimongyavo ipyva'ea hyryryva'ea ipepova'ea. ¹³ Igwete Tupana'ga ei ga pe:

—Pedro. Here ijukavo i'gwovo, ei ga ga pe novã.

¹⁴—Avi ahã, ei Pedro'ga. Ji nda'uangavi tuhē mbatete'varuhua, ei ga ga pe.

¹⁵ Igwete Tupana'ga ea'javi ga pe:

—Jihi a'e pyry jupe. Ite'varuhu terei jupe a'ero, ei ga Pedro'ga pe.

¹⁶ Três vezes ga ea'jaa'javi hepiuka Pedro'ga pe. Aerē hyrua jivyra'javi ogwovo yvagi pe jitehe.

¹⁷ Igwete Pedro'ga ei ovyteri pe:

—Gara rehe Tupana'ga hepiukarhui nanongara ji ve naerũ? ei ga. Gara rehe ga ji mbo'e pota a'ea pyvõ? ei ga ikwahave'yma.

Ga japyakarama a'ea rehe kiro Cornélio'gahugwive'ga ami jupihava pyri jurukwari pe. A'ereki pevove'ga omombe'u Simão'ga ronga ga pe. Kiro ga ami jurukwari pe a'ero. ¹⁸ Igwete ga nhi'iga mondoi ipypeve'ga pe:

—Agwa Simão Pedro'ga ruvi?

—Agwa ko ga ruvi, ei ga ga pe.

¹⁹ A'ea ja Pedro'ga japyakai hepiagipyra rehe onga arimo oina. Igwete Tupana'ga ra'uva ei ga pe:

—Uhu kiro trêsve'ga nde reka, e'i. ²⁰ Here ejyva ga pyri a'ero, e'i. Eho tuhē ti ga ndupi ipojihuve'yma. A'ereki jihi amondouka ga nde pyri, e'i Pedro'ga pe.

²¹ A'ero Pedro'ga jyvi Cornélio'gahugwive'ga pyri javo ga pe.

—Jihi pe ji reka pejikovo, ei ga. Gara rehe pe nduri ji pyri a'ero? ei ga ga pe.

22 —Cornélio'ga ko ore mbuhuruka nde pyri soldados'ga nduvihava'ga, ei ġa ga pe. Oko katu ko ga jipi. Tupana'ga rehe ga jikogi ga mboheteavo, ei ġa. Judeus'ga nhaporemo e'i ga pe: “Pyry hete,” ei ġa Pedro'ga pe. Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga uhu ga pyri heaji'i, ei ġa. Igwete ga ei Cornélio'ga pe: “Emondouka ti ġa Pedro'ga reruruka ejipyri terehendu ti ganhi'iġa,” ei Tupana'gapyrive'ga ga pe heaji'i, ei ġa. Nurã ore ruri kiro nde pyri javo nde ve, ei ġa Pedro'ga pe imombe'gwovo.

23 A'ero Pedro'ga ġa mbuhuri onga pype ġa mongiavo ojipyri.

Ypyhajive Pedro'ga ei ġa pe:

—Xaho kiro ga pyri Cesaréia pe a'ero, ei ga ġa pe.

Igwete ġa hoi. Jesus'gareheve'ġa oho Pedro'ġa ndupi no Jopepeve'ġa.

24 Ko'emame ġa vahemi Cesaréia pe. Cornélio'ga ombojatyka pa gwe'yja'ġa noġa ġahã no – kiroki ġa ga pavêi ojikoty'a. Garonga pe ġa ndekoï Pedro'ġa mboha'uva a'ero upa. 25 Pedro'ga vahemame Cornélio'ga ga repenhani ġwenypy'anduruga ga pyri tambohete ga javo novia. 26 Emo Pedro'ga ga mopo'ã.

—Tanhimbohetei, ei ga. A'ereki jihi ko vvyakotyva'ea pe javijitehe, ei Pedro'ga ga pe.

27 Onhi'iġame ga pe Pedro'ga reki garonga pype ġajatyka repiaga. 28 Igwete Pedro'ga ei ġa pe:

—Judeus'ġarũiva'ero ko pe peko novia. Pe atyvi ko ji rekoi judeuramo novia, ei ga. Pekwaha reki pe oreramonhava'ea nhi'iġa ore ve jipi tapehoi judeus'ġarũive'ġa pyri javo. “Tapejihe'ari tuhẽ ti ġa ndehe,” ei ahe, ei Pedro'ga. Emo Tupana'ga okwahavuka ji ve gweaporoġita a'ea rehe oji'i, ei ga ġa pe. “Ite'varuhu terei jara'ġa pe,” ei Tupana'ga ji ve oji'i, ei ga. 29 Nurã ji ndapojihuvi jijoã pe pyri pendeheve'ġa erame ji ve oji'i, ei ga. Kiro ji ei pe me a'ero: Gara rehe pe ji mbuhurukari kokoty a'ero? ei Pedro'ga ġa pe.

30 Igwete Cornélio'ga ei ga pe:

—Tamombe'u ti nde ve a'ero, ei ga. Três kiro ji kiri ga jipiukarirẽ ji ve, ei ga. Ka'aru três horas rupi ji nhi'iġi Tupana'ga pe avo nhironga pe oji'i. A'ero gapyrive'ga yvagipeve'ga jipiukari ji ve. Hendy'ja hete gapira, ei ga Pedro'ga pe. 31 “Cornélio,” ei ga ji ve, ei ga. “Tupana'ga ġwendu nenhi'iġa. Gwepia ga neremimondoagwera imbatere'yve'ġa pe,” ei ga ji ve, ei Cornélio'ga Tupana'gapyrive'ga nhi'iġa mombe'gwovo. 32 “Emondo ti ġa Jope pe a'ero Simão Pedro'ga reruruka ejipyri,” ei ga ji ve. “Mbiara pira apohara'ga ronga pe ga ruvi Simão'ga ronga pe. Ypiahua koty ko garonga ruvi,” ei ga, ei Cornélio'ga imombe'gwovo. 33 Kotihĩ ji ġa mondoukari nde pyri a'ero, ei ga Pedro'ga pe. Pyry hete a'ero nde ruri avo. Igwete ore jatykapavi kiro Tupana'ga rovai pyteri pe orokovo. Torohendu pa ti Tupana'ga remimombe'ua nde ve, ei ga Pedro'ga pe.

Pedrova'ea omombe'u Jesus'ga Cornéliova'ea pe

34 Igwete Pedro'ga ei Cornélio'ġa pe:

—Kiroġwe ji ikwahahetei, ei ga. Judeus'ġa ndehe jate rũi Tupana'ga rekoi. Oko pa ga judeus'ġarũive'ġa ndehe no. A'ereki ġa ojo'ja ga pe. 35 Gagwyri pe nhaporemo Tupana'ga oko ġa ndehe ġa jikogame ga rehe okokatuavo, ei Pedro'ga ġa pe.

36 —Tupana'ga omondouka onhi'iġa israelitas'ga pe ikwehe, ei ga. A'ereki Jesus Cristo'ga omanoro ġwaramo Tupana'ga rerekokatuukari nhande ve. A'ereki Jesus'ga nhandepojykaharetero oko, ei Pedro'ga ġa pe. Pekwaha pe a'ea, ei ga imombe'gwovo Cornélio'ġa pe. 37 João Batistava'ea e'i na'ẽ ġa pe: “Peko ti Tupana'ga nhi'iġa rupi,” ei ahe, ei ga. Ga ndekorame hupi

ahe ġa mobatizai ikwehe, ei Pedro'ga ġa pe. Aerē ġa Jesus'ga mombe'ui Galiléiapeve'ġa gwyri pe na'ē. A'ero Judéiapeve'ġa gwyri pe nhaporemō ġa ga mombe'umbe'ui, ei ga ġa pe. Pekwaha pe Jesus'ga mombe'ua jipi. ³⁸ Pekwaha pe Jesus'ga reaporoġita no Nazarépeve'ga reaporoġita, ei ga. A'ereki Tupana'ga opojykauka ga gwa'uva pe ga mbopopoaka ikwehe. Nurā Jesus'ga rekokatukatui ogwovo ġapyteri pe, ei ga. Diabo'ga ġa pojykarame Jesus'ga ga pe'ai ġa hugwi. A'ereki Tupana'ga Jesus'ga poko ga rerekovo, ei Pedro'ga ġa pe.

³⁹ —Orohepia pa ore Jesus'ga reaporoġita Jerusalém me Israelpeve'ġa gwyri pe nhaporemō. Igwete ore imombe'ui orerembiepiagagwera no, ei ga. Ojuka reki ġa Jesus'ga kutuga ga mo'ama yva rehe. ⁴⁰ Emo mokōi ġa kirirē Tupana'ga ga mbogwera ga repiuka orerovaki, ei ga. ⁴¹ Jara'ga pe – kiroki ġa ndojikogi ga rehe – ġa pe ga ndohepiukari ga, ei ga. Ore ve jate ga gwepiuka. A'ereki Tupana'ga ore mo'ē jipe tomombe'u ti ġa Jesus'ga javo. Igwete ore i'ui mbatera ga pavēi ga kweravirē, ei ga Cornélio'ġa pe imombe'gwovo.

⁴² —Jesus'ga e'i ore ve ikwehe: “Jihi po ti a'e ġandeaporoġita pe mbapava koty nehē omanove'ġa okojive'ġa no,” ei ga. “A'ereki Tupana'ga e'i ji ve a'ea rehe hako,” ei Jesus'ga, ei ga. “Ji mombe'umbe'u ti ojipe'ġa pe a'ero nehē,” ei ga ore ve ikwehe, ei Pedro'ga ġa pe.

⁴³ —Jesus'ga jitehe Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea nhaporemō omombe'u nhoġwenonde ga kwatija po raka'e, ei Pedro'ga. Igwete ahe ei: “Ga jikogame ga rehe po ti Tupana'ga imombori ġandekote'varuhua ġa hugwi nehē ga manoro ġwaramo ġa ndepyga nehē,” ei ahe Jesus'ga mombe'gwovo po raka'e, ei ga Cornélio'ġa pe imombe'gwovo.

Tupana'ga ra'uva uhu Cornéliova'ea pyri

⁴⁴ Pedro'ga nhi'ġame ġa pe Tupana'ga ra'uva ruri ġa pyri nhaporemō ġa pojykavo – kiroki ġa ġwendu Jesus'ga mombe'ua. ⁴⁵⁻⁴⁶ Kiro ġanhi'ġa aherembikwahave'ŷva'ea a'ero. Igwete ġa Tupana'ga mbohetehetei upa. Henduvame ġanhi'ġa judeus'ġa nhimomby'ai a'ero – kiroki ġa uhu Pedro'ga rupi Jesus'gareheve'ġa.

—Iii! Judeus'ġarūive'ġa pyri vehevi Tupana'ga omondo gwa'uva ġa pojy kavouka no! ei ġa ojohupe.

Igwete Pedro'ga ei ġa pe:

⁴⁷ —Nhande pyri na'ē ko Tupana'ga ra'uva uhu ikwehe. Kiro gara'uva ruri ġa pyri na jitehe no, ei Pedro'ga. Timobatiza ti ġa yhya pyvō a'ero, ei ga ga pe.

⁴⁸ A'ero Pedro'ga ġa mobatizaukari ġa ndekoro ġwaramo Jesus Cristo'gareheva'ero. Igwete ġa ei Pedro'ga pe:

—Pepytaahi'vi ti ore pyri.

A'ero ġa pytai ġa pyri upa.

11

Pedrova'ea omombe'u pa Jerusalémmeva'ea pe

¹ Aerē ojipe'ġa ġa mombe'ui javo Judéiapeve'ġa gwyri pe.

—Judeus'ġarūive'ġa ġwendu katu kiro Tupana'ga nhi'ġa no, ei ġa ġa mombe'gwovo.

Jesus'ga moirūhara'ġa pe ġa imombe'ui jara'ga pe no Jesus'gareheve'ġa pe.

² Aerē Pedro'ga jivyri ua Jerusalém me. A'ero judeus'ġa nhi'ġayvari ga pe Jesus'gareheve'ġa.

³ —Maranuhū nde houhui judeus'ġarūive'ġa pyri i'gwovo ġa pavēi? ei ġa ga pe. Judeus'ġa ndojihe'ari te ġa ndehe, ei ġa Pedro'ga pe.

⁴ Igwete Pedro'ga ei ġa pe.

—Tamombe'u pa ti kiro pe me. ⁵ Jihi ko ako na'ē Jope pe nhinhi'iga Tupana'ga pe ikwehe, ei ga. A'ero ji hepiagi yvagipeva'ea. A'ereki Tupana'ga gwepiuka ji ve hyrua tapy'ynhapira'javuhuva'ea, ei ga ġa pe. Yvaga hugwi ijyvi ua. Quatro ko ipyhykava imbojyhava. Igwete ijyvi ua opiga ji ppyvo, ei ga. ⁶ Hepiakaturame ji hepiagi ipype ipyva'ea onharōva'ea hyryryva'ea. Ipepova'ea ji ahepia no, ei ga. ⁷ Igwete ji henduvi Tupana'ga nhi'iga jijive. “Pedro,” ei ga. “Here ijukavo i'gwovo,” ei ga ji ve, ei ga. ⁸ “Avi ahā,” a'e ji. “Mbatete'varuhua ndokiangavi jijuru pe,” a'e ji ga pe. ⁹ Emo ga ea'javi ji ve yvaga hugwi: “Jihi a'e pyry jupe. Ite'varuhu terei jupe a'ero,” ei ga ji ve, ei Pedro'ga. ¹⁰ Três vezes ga ea'jaa'javi hepiuka ji ve. Kirē hyrua jivyra'javi ogwovo yvagi pe jitehe ikwehe, ei ga imombe'gwovo ġa pe.

¹¹ —Nanime trêsve'ġa nduri ji pyri onga pe – peropeaju. Cornélio'ga ombuhuruka ġa ji pyri Cesaréia hugwi ikwehe, ei ga. ¹² Igwete Tupana'ga ra'uva ei ji ve: “Eho tuhē ti ġa ndupi ipojihuve'yma,” e'i ji ve, ei ga. Agwa'ġa ji aroho ji rupi a'ero Jope hugwi ikwehe. Seis ko ġa Jesus'gareheve'ġa, ei Pedro'ga ġa pe. Aerē ore vahemi Cornélio'ga rongga pe a'ero. ¹³ Igwete ga imombe'ui ore ve: “Tupana'gapyrive'ga uhu ji pyri o'ama nhironga pe oji'i,” ei Cornélio'ga, ei ga. “Igwete ga ei ji ve: ‘Emondouka ti ġa Jope pe Simão Pedro'ga reruruka ejipyri,’ ei Tupana'gapyrive'ga ji ve,” ei ga. ¹⁴ “‘Garemimombe'ua rendukaturu ġwaramo po ti pe hoi yvagi pe a'ero nehē nerongapeve'ġa pavēi nehē no,’ ei Tupana'gapyrive'ga ji ve,” ei Cornélio'ga.

Pedro'ga omombe'u pa Cornélio'ga nhi'igagwera ojive. Igwete Pedro'ga ei ġa pe no:

¹⁵ —A'eroġwe ji Jesus'ga mombe'ui ġa pe. A'ero Tupana'ga ra'uva ruripei ġa pyri ġa pojykavo, ei Pedro'ga. Pehepia ko gara'uva ruri nhande pyri ikwehe. Akoja javijitehe kiro turi ġa pyri nohō, ei ga ġa pe. ¹⁶ A'ea rupi ji ikwahava'javi reki Jesus'ga nhi'igagwera, ei Pedro'ga. A'ereki ga e'i ikwehe: “João Batista'ga oko ġa pavēi ġa mobatizavo yhya pyvō. Emo po ti Tupana'ga oko pe pavēi nehē imondovouka gwa'uva pe pyri pe pojykauka nehē,” ei Jesus'ga ikwehe, ei ga. ¹⁷ Tupana'ga ombuhuruka gwa'uva nhande ve nhande jikogame nhandepojykaharete'ga rehe Jesus Cristo'ga rehe. A'ea jitehe ga omondo kiro judeus'ġarūive'ġa pe nohō, ei ga. Tupana'ga imondopotarame ġa pe ji namovahī ga a'ero, ei Pedro'ga ġa pe.

¹⁸ Henduvame Pedro'ga nhi'iga ġa ndogwayvara'javi ga a'ero. Igwete ġa Tupana'ga mbohetei pyry hete ga javo.

—Judeus'ġarūive'ġa vehevi Tupana'ga ombopohiruka ġandekote'varuhua hugwi ġa mboheaporoġitapyahuavo, ei ga ogwovo.

Antioquiapeva'ea ojiko Jesus'ga rehe

¹⁹ Estêvãova'ea jukarame judeus'ġa ojigwarajuhu Jesus'gareheve'ġa ndehe. Nurã Jesus'gareheve'ġa kwaki'oki'oi a'ero ġa hugwi ogwovo. Jara'ġa oho Feníciapeve'ġa gwyri pe. Jara'ġa oho ypa'ouhū me Chipre pe okovo. Jara'ġa oho cidade de Antioquia pe. A'ero ġa Jesus'ga mombe'umbe'ui ġa pe. Judeus'ġa pe jate reki ġa Jesus'ga mombe'ui. ²⁰ Emo jara'ġa Chiprepeve'ġa cidade de Cirenepeve'ġa pavēi ohorame Antioquia pe Jesus'ga mombe'umbe'ui judeus'ġarūive'ġa pe. ²¹ Tupana'ga ġa moirū ġa nderekovo. A'ero Antioquiapeve'ġa hendukatui ġanhi'iga. Igwete he'yjuhuve'ġa jikogi opojykaharete'ga rehe Jesus'ga rehe onhimongyavo.

²² Aerē ojipe'ġa hoi Jerusalém me ġa mombe'gwovo Jesus'gareheve'ġa pe.

—Antioquiapeve'ġa ojiko Jesus'ga rehe kiro, ei ga ġa pe.

Henduvame ġa Barnabé'ga mondoi ġa pyri a'ero Antioquia pe. ²³ Igwete ga hoi ġa ndepiaga.

—Tupana'ga omombyry tuhẽ pe me, ei ga ġa pe.

Igwete Barnabé'ga roryvamo a'ea rehe. Igwete ga ġa mbojikohetei Jesus'ga rehe.

—Pejikopave'yimi Jesus'ga rehe penhimimbotarimo, ei ga ġa pe.

²⁴ A'ereki Barnabé'ga ko pyry hete. Tupana'ga ra'uva ga pojyka hete ga rerekokatuavo. Ojiko hete ga Jesus'ga rehe. Igwete ga ġa mbojikojikogi ga rehe no. He'yjuhuve'ga kiro ojiko nhandepojykaharete'ga rehe onhimongyavo.

²⁵ Aerẽ Barnabé'ga hoi cidade de Tarso pe Saulo'ga reka. ²⁶ Ga repiagame ga ga reruri Antioquia pe. Ojipeji kwara ġa nduvame pevo. A'evo jitehe ġa Jesus'gareheve'ga nderojatykatykai jipi he'yjuhuve'ga mbo'eavo. Antioquia pe na'ẽ ġa ono Cristo'gareheve'ga ġa ndehe – kiroki ġa ojiko Jesus'ga rehe.

²⁷ A'ea rupi ġa pyri Ágabo'ga nduri Jerusalém hugwi – kiroki ġa omombe'ui Tupana'ga nhi'iġa aerẽjiva'ea no. Igwete ġa nduri Jesus'gareheve'ga pyteri pe.

²⁸ Igwete Ágabo'ga ami javo ġa pe. A'ereki Tupana'ga ra'uva ga mbo'e. A'ero ga ami javo Antioquiaveve'ga pe ġa momoranduva.

—Aerẽ po ti ipapavi nhaneremityma nhandegwyriveve'ea nhaporemonehẽ, ei ga.

A'ea Ágabo'ga imombe'ui ġa pe. Aerẽ na tuhẽ ihoi ganhi'iġa rupi ikwehe. Opa pa mbatera Cláudio'ga rekorame nhandervihavuhuro ikwehe.

²⁹⁻³⁰ Nahã Ágabo'ga imombe'unhoġwenondei Jesus'gareheve'ga pe. A'ero ġa ei ojohupe:

—Timondo ti itambere'ia nhaneirũ'ġa pokoga Judéia pe a'ero, ei ġa.

A'ero ġa imondomondi. Kiroki ġa he'yi gwereko – he'yi ġa omondo. Kiroki ġa mokonhete gwereko – mokonhete'i ġa omondo. Igwete ġa imondoi Barnabé'ga pe togweroho ti ġa Judéiaveve'ga gwyriveve'ga pe javo. Aerẽ Barnabé'ga herohoi Judéia pe Saulo'ga pavẽi imondovo Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ga pe.

12

Koji'i ahe ojigwarai Jesus'gareheve'ea rehe

¹ A'ea rupi ko Herodesva'ea rekoi judeus'ga gwyriveve'ga pe huvihavuhuro. Igwete ahe jigwarai Jesus'gareheve'ga pyteriveve'ga ndehe. ² Igwete Tiagova'ea – kiroki João'ga reki'yrava'ea – Herodesva'ea ahe akamomborukari itakyhea'javuhuva'ea pyvõ. ³⁻⁴ Ikwahavame judeus'ga mbohoryvukara ahejuka rehe, Herodesva'ea Pedro'ga pyhygukari no. Igwete ahe Pedro'ga mondoukari ga mongiavouka cadeia pype. Ahe ga mondoukari soldados'ga po pe dezesseisve'ga pe tohemyme ti ga javo. Quatrove'ga gwepia na'ẽ ga. Kirẽ ojipe'ga quatrove'ga py'rovo. Quatro vezes ġa jopy'rupy'ruigi ga repiaga ara rupi ypytunimo no. Nahã Herodesva'ea ga mondoukari soldados'ga po pe tapemohemukari ti Pedro'ga javo. A'ea rupi judeus'ga japoitoryva pão ndovuriva'ea i'gwovo. Igwete Herodesva'ea ei oyvyteri pe: “Na judeus'ga i'upavi na'ẽ Páscoa rupiara,” ei ahe. “Aerẽ po ti ji Pedro'ga mbuhurukari imbojambojaruka garekote'varuhua ga rehe ġandovaki hete nehẽ. A'ero po ti ji ga jukaukari nehẽ,” ei Herodesva'ea oyvyteri pe novã. ⁵ Igwete ahe Pedro'ga mombytai cadeia pype. Emo Jesus'gareheve'ga onhi'inhi'i hete Tupana'ga pe emohemuka ti Pedro'ga cadeia hugwi javo.

Pedrova'ea ohẽ cadeia hugwi

⁶ Aerẽ Herodesva'ea ei oyvyteri pe: “Ko'emame po ti ji Pedro'ga mbuhurukari ġandovaki nehẽ,” ei ahe novã. Ypytunimo Pedro'ga kiri soldados'ga pyteri pe mokonha'ga pyteri pe. Soldados'ga opokwa memei ga ojihe

itanhuramuhūa pyvō ga rerekovo. Ojipe'ga opojoyka hovapytymbava o'ama hepiaga. Igwete Pedro'ga kiri upa. ⁷ Kotihī Tupana'gapyrive'ga ukwahavamo o'ama Pedro'ga pyri yvagipeve'ga. Hendy'ja hete cadeia pype a'ero. Igwete ga pokogi Pedro'ga jati'yva rehe toma'ē ga javo.

—Haite! Here evya, ei ga javo Pedro'ga pe.

A'ero itanhuramuhūa ihiri Pedro'ga poa hugwi. ⁸ Igwete Tupana'gapyrive'ga ei ga pe:

—Embogwa eku'ayvira. Emongi epyruhua nohō, ei ga javo ga pe.

Igwete Pedro'ga imongi a'ero.

—I'arimova'ea emongi ejoa ji reviri, ei ga ga pe.

⁹ Igwete Pedro'ga hoi ga reviri ogwovo. Ndogweroviari reki ga Tupana'gapyrive'ga rembirohoa novīa. “Jikiri pe ji ga repiagi,” ei ga novīa.

¹⁰ Kiro ŋa kwavi soldados'ga pyvō. Kiro ŋa kwavi jara'ga pyvō no. Igwete ga vahemi jupihai pe jurukwara pyri. A'ea rupi ko ahe oho cidade pe. Hovapytymbava ko ferrova'ea. Kiro ŋa vahemi ipyri. Igwete a'ea nhovapytymba'vogi ŋa pe. Igwete ŋa ēi cadeia hugwi a'ero ogwovo cidade rapea rupi onga pyvō okwava. Kotihī Tupana'gapyrive'ga hoi ga hugwi ga reja.

¹¹ Kiro Pedro'ga ikwahavi a'ero. “A'iti tuhē reki!” ei ga. “Tupana'gapyrive'ga ji rerohoi tuhē cadeia hugwi. Jipojykaharete'ga ombuhuruka ga ji pyri,” ei ga. “A'ero ga ji mbopiro'yukari Herodes'ga popoakara hugwi judeus'ga ndeaporoŋitate'varuhua hugwi no,” ei Pedro'ga oyvyteri pe.

¹² Ojapyakarē a'ea rehe kiro ga hoi Mariahēa ronga pe João Marcos'ga yhēa ronga pe. Igwete ga vahemi onga jupihai pe. A'ea ja Jesus'gareheve'ga jatykapavi onga pe onhimongyavo onhi'inhi'iga Tupana'ga pe.

—Emohemuka ti Pedro'ga cadeia hugwi, e'ie'i ŋa ga pe.

A'ereki ŋa ndokwahavi ve Pedro'ga hemagwera jugwi. ¹³ Igwete Pedro'ga vahemi onga jupihai pe okwaokwa hovapytymbava rehe o'ama. A'ero kujahēa ruri henduva Rodehēa.

—Ma'ga pero okwa? ei hēa javo ga pe.

¹⁴ Pedro'ga nhi'igame hēa nhimombaragwahavi hehe. A'ero hēa nhani tamombe'u javo jara'ga pe. Emo hēa omoka'nhy reki hovapytymba'voga ga pe gworygworyva ŋwaramo ga rura rehe. Igwete hēa nhani javo.

—Pero Pedro'ga ami hovapytymbava pyri, ei hēa ŋa pe.

¹⁵ Ndogweroviarihu ŋa hēanhi'iga.

—Ere'eteheuhu nde, ei ŋa hēa pe.

—Avi ahā, ei hēa. Ki ga jitehe pero o'ā, e'ie'i hēa ŋa pe novīa.

—Gara'uva po, ei ŋa a'ero.

¹⁶ Pedro'ga o'amete jiji hovapytymbava rehe okwaokwa. A'ero ŋa hoi hovapytymba'voga ga pe. Ga repiagame ŋa nhimomby'apavi a'ero upa.

¹⁷ Igwete ga reki onga pype ŋa pyri. A'ero ga nhipova'eği tapenhi'igi ti ji renduva javo. Igwete ga imombe'ui ŋa pe Tupana'ga remimohemukara cadeia hugwi.

—Peho ti imombe'gwovo nhimohemagwera Tiago'ga pe jara'ga pe no nhaneirū'ga pe, ei ga ŋa pe.

Igwete Pedro'ga hoi ŋa hugwi a'ero ogwovo.

¹⁸ Ko'eğaturame soldados'ga ndekotehei Pedro'ga repiage'yma cadeia pype.

—Mahā Pedro'ga naerū? e'ie'i ŋa ojohupe novīa.

¹⁹ Igwete Herodesva'ea ga rekarukari cadeia pype novīa. Emo ŋa ndohepiagi ga. A'ero Herodesva'ea soldados'ga mbuhurukari ŋa monhi'iga ma rupi te ga hoi naerū javo ŋa pe. Emo ŋa ndokwahavi reki Pedro'ga hoagwera jugwi. Nurā Herodesva'ea soldados'ga jukaukari a'ero.

Aerē Herodesva'ea hoi judeus'ga gwyra hugwi Judéia hugwi. Cidade de Cesaréia pe ahe hoi opytavo.

Herodesva'ea manoagwera

²⁰ Herodesva'ea omondouka mbatera ogwya hugwi cidadespeve'ga pe jipi Tiropeve'ga pe Sidommeve'ga pe no. Aerē ahe nhimboahiahivi reki ġa pe. Nurā ġa ei ojohupe:

—Timonhyrō ti Herodes'ga kiro. Nhande ga monhyrōe'ymame po ti ga nombuhurukara'javi mbatera nhande ve nehē, ei ġa ojohupe.

Nurā ġa jogwerohoi na'ē Herodesva'ea moirūhara'ga pyri Blasto'ga pyri onhi'igatuavo ga pe tovavagahi ti ga nhande rehe javo. Aerē ġa jogwerohoi Herodesva'ea pyri.

—Xajogwereco katu ti, ei ġa Herodesva'ea pe.

²¹ Igwete ahe ei:

—Ojipe'ia rupi po ti ji nhi'igi pe me nehē, ei ahe ġa pe.

—Kwa, ei ġa ogwovo.

A'ea rupi katu Herodesva'ea jigwagi opikatua mongiavo ġanduvihavuhuro. Igwete ahe hoi ġapyteri pe ojiupia oina ġwendava rehe. A'ero ahe nhi'inhi'igi ġa pe. ²² Henduvame ahenhi'iga ġa javo.

—Herodes'ga ko yvagipeve'ga. Yvyakotyve'ga rūi ko koro, e'i tehe ġa ahe ve.

²³ Herodesva'ea nomombigi reki ġanhi'itehea ojihe. Nomboheteukari ahe ġa pe Tupanete'ga. Nurā nanime Tupana'gapyrive'ga ruri ahe pyri yvaga hugwi ahe moheō'aruka. A'ero hevo'ia ihu'uu'upavi aherevega. Kirē ahe manoi upa.

²⁴ Igwaigwavete Jesus'gareheve'ga imombe'ui Tupana'ga nhi'iga imonhi-moanhana. Igwaigwavete ojipe'ga hendukatui a'ero onhimongyavo.

²⁵ Barnabé'ga gweroho itambere'ia Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ga pe Jerusalém me Saulo'ga pavēi. Imondopavirē Barnabé'ga jivyri Antioquia pe a'ero. Gweru ġa João Marcos'ga ojupi.

13

Ahe omo'ē Barnabéva'ea Saulova'ea no

¹ Kiro Antioquia pe oko Jesus'gareheve'ga pyteri pe ġambo'ehara'ga Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ga no. Ga ko Barnabé'ga; Simão'ga – kiroki ga ipiryvytunuhūve'ga; Lúcio'ga – kiroki ga Cirenepeve'ga; Saulo'ga; Manaém'ga – ga ko onhimomboaka governadoraġwama'ga pavēi Herodes'ga pavēi.

² Igwete ġa Tupana'ga mboheteheitei. Xanhi'ī Tupana'ga pe javo ġa ndo'ui mbatera ojogwerekovo. A'ea rupi ko Tupana'ga ra'uva ei ġa pe:

—Pemo'ē kiroġwe Barnabé'ga Saulo'ga no toporavyky ti ġa ji ve Jesus'ga mombe'gwovo, e'i ġa pe. A'ereki ji a'e nhiġwenonde ġahā po ti oporavyky ji ve javo, e'i ġa pe.

³ A'ero ġa nhi'igi Tupana'ga pe i'ue'yama. Kirē ġa pokogi Barnabé'ga ndehe pejogweroho ti Jesus'ga mombe'gwovo a'ero javo. A'ero ġa ġa mondoukari ojihugwi.

Barnabéva'ea oho Chipre pe Saulova'ea pavēi

⁴⁻⁵ A'ero ġa jogwerohoi Barnabé'ga Saulo'ga pavēi. A'ereki Tupana'ga ra'uva omondouka ġa. João Marcos'ga oho ġa ndupi no ġamoirūharamo. Igwete ġa hoi cidade de Selêucia pe. Pevo ġa avi itayharuhua pype ogwovo ypa'ouhū me Chipre pe. Pevo ġa jari upa cidade de Salamina pe. Igwete ġa hoġahoi judeus'ga jatykahai pe imombe'gwovo Tupana'ga nhi'iga pevove'ga pe. ⁶⁻⁸ Aerē ġa hoi ypa'ouhūa rupi ogwovo cidade de Pafos pe. Pevo ġa

judeu'ga repiagi Barjesus'ga. Ojipe'ga nhi'igimo garera Elimas. Ipaji ko ga huvihava'gareheva'ero.

—Tupana'ga nhi'iga mombe'uharamo ko ji rekoi, ei Elimas'ga ga pe jipi o'mbero.

Igwete Barnabé'ga ga repiagi pevo. Igwete Elimas'ga ruvihava'ga Barnabé'ga mbuhurukari ojipyri Sérgio Paulo'ga – kiroki ga pevove'ga governador'ga. Okwaha hete ga mbatera Sérgio Paulo'ga. Tahendu ti Tupana'ga nhi'iga javo ga Barnabé'ga mbuhurukari ojipyri. Emo Barnabé'ga horame ga pyri Elimas'ga ga movahĩ tonhi'igyme ga ga pe javo. “Tojikogyme ti jiruvihava'ga Jesus'ga rehe,” ei Elimas'ga ipajive'ga.⁹ Igwete Saulo'ga – ojipea ko garera Paulo – Tupana'ga ra'uva ga pojyka hete. A'ero ga Elimas'ga repiahetei javo ga pe.

¹⁰—Netiruahũ hete nde Diabo'ga ja! ei ga ga pe. Pyryheteva'ea nde eremovahiuhũ. Nde eremoandyandyi paravuhu ekovo, ei ga ga pe. Nane'ymi nde Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea mombe'ui! ei Paulo'ga ga pe. ¹¹Nurã po ti Tupana'ga nde movahiuhũ kiro nehẽ. Nanderehaahi'vi ti nde kiro hepiage'yma kwara nehẽ, ei ga Elimas'ga pe.

Kotihĩ turi ypytunahiva Elimas'ga pe ga mbohehae'yma. Igwete ga reko-reko'ihui ogwovo.

—Pejijo ji popyhyga ji rerogwovo, e'ie'i ga ga pe.

¹² Hepiagirẽ Elimas'ga rehae'yma Sérgio Paulo'ga jikogi Jesus'ga rehe. A'ereki ga onhimomby'a nhandepojykaharete'ga mombe'ua rehe.

Paulova'ea oho Antioquia pe

¹³ Aerẽ Paulo'ga avi itayharuhua pype ogwovo Pafos hugwi. A'ero ga hoi Panfíliapeve'ga gwyri pe ogwovo cidade de Perge pe. A'ea rupi João Marcos'ga hoi ga hugwi ojivya Jerusalém me. ¹⁴ Aerẽ Paulo'ga hoi Perge hugwi pea rupi ogwovo. Aerẽ ga vahemi cidade de Antioquia pe Pisídiapeve'ga gwyrayvyri pe. Judeus'ga poravykye'yma rupi sábado rupi ga hoi gajatykahai pe. A'ero ga apygi upa. ¹⁵ Igwete pevove'ga nhi'igi aherembikwatijaragwera pe Moisésva'ea remimbo'eagwera pe. Kirẽ ga nhi'igi ojipea pe aherembikwatijara pe. A'ea Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea okwatija hako. Aerẽ huvihava'ga gajatykahava pype ga imondoukari onhi'iga Paulo'ga pe.

—Pe ko orere'yjamo peko israelitasramo, ei ga ga pe. Pe'epotarame avove'ga pe ga moğitavo pe'ji ti ga pe a'ero, ei ga Paulo'ga pe.

¹⁶ A'ero Paulo'ga po'ami onhipova'eğa tapenhi'igi ti javo. Igwete ga ei:

—Israelitasramo pehendu nhinhi'iga pejiyupa, ei ga. Pehendu ti judeus'garũiva'ero no. A'ereki pe pejiko Tupana'ga rehe no. Pehendu katu ti, ei Paulo'ga ga pe. ¹⁷⁻²⁰ Tamombe'u ti Tupana'ga pe me. Gaha rehe nhaneramonhava'ea ojiko hako. Tupana'ga omo'emo'ẽ ojive nhaneramonhava'ea hako. Aerẽ he'yjuhu hete quatrocentos e cinquenta Tupana'ga kwara mbo'ambo'ari, ei ga. A'ea rupi ga imombyrymbyryvi ahe ve ahe ruvame hajiheva'ea gwyri pe Egitopeva'ea gwyri pe po rimba'e. Igwete ga ahe rerurukari pea hugwi opopoakarimo, ei ga ga pe. He'yi kwara rupi quarenta kwara rupi Tupana'ga nhimomiranami aherekote'varuhua pe ahe ruvame ongae'yi me, ei ga. Igwete ga seteva'ea apitipitiukari aheruvihavava'ea ahereheva'ea reheve Canaãmeva'ea gwyri pe. Ahe moka'nhyrbavirẽ ga ima'ema'ẽi ahegwyruera imondomondovo nhaneramonhava'ea pe hako, ei Paulo'ga ga pe.

—Aerẽ Tupana'ga juizva'ea mongoi aheruvihavamo nhaneramonhava'ea pe ahe mbojopy'rupy'ruavo hako, ei Paulo'ga. Aerẽ ahe py'rovo Samuelva'ea

ahe repiakatui Tupana'ga nhi'igā mombe'uharava'ea, ei ga. ²¹ Aerē nhaneramonhava'ea ruri javo Samuelva'ea pe: “Huvihavuhu'ga ore oropota aḡwamo toremondomondo ti ga nde py'rovo,” ei ahe Samuelva'ea pe hako, ei ga. Igwete Tupana'ga Saulva'ea mongoi aheruvihavuhuro a'ero. Saulva'ea ko Quisva'ea ra'yra'ea Benjamimva'ea rymymino'ea, ei ga. Igwete Tupana'ga Saulva'ea mongoukari aheruvihavuhuro he'yi kwara rupi quarenta kwara rupi, ei Paulo'ga ḡa pe.

²² —Aerē Tupana'ga ei: “Kiro ji Saul'ga pe'ai penduvihavuhua hugwi,” ei ga, ei ga. “Davi'ga Jessé'ga ra'yra'ga oko kiro penduvihavuhuro Saul'ga py'rovo,” ei ga. Daviva'ea mombe'gwovo Tupana'ga ei no: “Jipy'a ja hete ga Davi'ga. Gaha ti oko pa nhiremimbotarimova'ea rehe nehē,” ei Tupana'ga, ei Paulo'ga imombe'gwovo ḡa pe.

²³ —Daviva'ea rymymino'ga reki Tupana'ga omongouka nhanderekote'varuhua momboharamo heikwehe, ei ga. A'ereki ymya Tupana'ga e'i nhandere'yjava'ea pe israelitasva'ea pe: “Aerē ti ji Davi'ga rymymino'ga mongoukari pembopiro'yharamo nehē,” ei Tupana'ga, ei ga. Kiro Daviva'ea rymymino'ga tuhē Tupana'ga omongouka a'ero o'eagwera rupi katu. Ga ko Jesus'ga, ei Paulo'ga ga mombe'gwovo ḡa pe. ²⁴ Jesus'ga rura renonde João Batistava'ea israelitas'ga moḡitapavi jipi heikwehe, ei ga. “Perojijyi ti pejeaporogita pejipohia pejikote'varuhua hugwi,” ei ahe. “A'ero po ti ji pe mobatizai nehē,” ei João Batistava'ea, ei Paulo'ga. ²⁵ Oporavykypavame Tupana'ga pe João Batistava'ea ei ḡa pe: “'Ndehe ko Cristo,' pe'ji po pe ji ve novīa? Ji ko a'ea rūi,” ei João Batistava'ea ḡa pe, ei ga. “Emo po ti Cristo'ga uhu ji py'rovo nehē,” ei ahe, ei ga. “Ga ko huvihavuhu hete. Ji ki a'e te okoteheva'ea,” ei João Batistava'ea heikwehe, ei ga.

²⁶ Igwete Paulo'ga ei ḡa pe no:

—Nhiirū, Abraāova'ea rymymino'ea pe ji ei. Judeus'ḡarūiva'ea pe ji ei no. A'ereki pe pejiko Tupana'ga rehe, ei ga. Nhande ve Tupana'ga ombuhuruka onhi'igā Jesus'ga ko pembopiro'yharamo oko javo! ei Paulo'ga ḡa pe. ²⁷ Jerusalémmeve'ḡa nonhimombaragwahavi a'ea rehe raikwehe. Ganduvihava'ḡa na jitehe no, ei ga. Onhi'igame aherembikwatijara pe sábadō nanani ḡa nonhimombaragwahavi reki Jesus'ga mombe'ua rehe, ei ga. Tupana'ga nhi'igā mombe'uharava'ea Jesus'ga mombe'ukatui reki ikwatija hako novīa. Nahā ahe ei ikwatija hako: “Ojukauka po ti ḡa ga ereko te'varuhu nde javo,” ei ahe hako, ei ga. Jerusalémmeve'ḡa ahe nhi'ipo'ru reki ḡanduvihava'ḡa pavēi. A'ereki ḡa e te'varuhu Jesus'ga pe ga jukauka, ei Paulo'ga ḡa pe. ²⁸ Ga jukapotarame ḡa hekatehei garekote'varuhua hep-iage'yma novīa. A'erorame tehe ḡa ei reki Pilatos'ga pe: “Ejukauka tuhē ti ga,” ei ḡa ga pe, ei Paulo'ga. ²⁹ Ahe omombe'u pa gajukaagwama ikwatijan-hoḡwenondeavo hako. Ga ahe nhi'ipo'ru pa reki ga jukavo, ei ga. Kirē ojipe'ḡa Jesus'ga ra'oa mbojyvi yva hugwi. Igwete ḡa gara'oa rerohoi itaruvihavuhua kwaruhua pype herokiavo inoḡa. ³⁰ Emo Tupana'ga ga mbogwera reki gamanoa hugwi, ei Paulo'ga ḡa pe. ³¹ Kirē Jesus'ga jipiukaukari ḡa pe – kiroki ḡa oho Galiléia hugwi ga rupi ogwovo Jerusalém me gamanoa renonde. He'yi ḡa kiri ga repiagagwera rupi ga kweravirē. Gahā kiro ga mombe'umbe'u israelitas'ḡa pe a'ero, ei ga.

³² —Oro ore oromombe'u pyryheteva'ea pe me, ei Paulo'ga. Ymya Tupana'ga e'i nhaneramonhava'ea pe hako: “Nahā po ti ji ga mongoukari nehē,” ei ga, ei ga. ³³ Kiro na tuhē reki nhande ve aherymymino'ea pe. A'ereki o'eagwera rupi katu Tupana'ga Jesus'ga mongouka ga mbogwera gamanoa

hugwi, ei Paulo'ga ġa pe. A'ea jitehe ahe omombe'u ikwatija hako. Salmo dois aherembikwatijara rera, ei ga. Ahe omombe'u Tupana'ga nhi'iġa Jesus'ga pe. “Ndehe ko jira'yra.

Kiroġwe ji nhimongoukari nderuvamo,” ei ga.

Aherembikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'iġa, ei Paulo'ga ġa pe.

³⁴—Jesus'ga mbogwerava pe Tupana'ga ei no. Gamanoa'jave'yma pe ga ei no, ei ga. Igwete Tupana'ga ei:

“Amombyry po ti ji pe me nehē,” ei ga.

“Pryheteve'ea ji amombe'u Davi'ga pe hako a'itituhēva'ea.

A'ea po ti imombyryvaġwama pe me nehē,” ei Tupana'ga Jesus'ga pe, ei ga.

³⁵ Iru'ña Daviva'ea okwatija imombe'gwovo onhi'iġa Tupana'ga pe, ei Paulo'ga. Nahã ahe ei ga pe:

“Nde po ti neremonemahivukari ejiheve'ga pryheteve'ga ga manorame nehē,” ei ahe ikwatija hako, ei ga.

³⁶—Daviva'ea nonhimombe'ui javo, ei Paulo'ga. A'ereki Daviva'ea opoko na'ē ojupiva'ea Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe okovo. Aerē ahe manoi. A'ero ahere'yjava'ea ahera'oa rerohoi inoġa aheramonhava'ea ppyvo, ei ga. Kirē inemahivamo ahera'oa upa a'ero. ³⁷ Jesus'ga ra'oa ki a'e te ninemi, ei ga. A'ereki Tupana'ga ga mbogwera. Aerē Jesus'ga nomanoa'javi a'ero avuirama, ei Paulo'ga ġa pe.

³⁸—Nhiirũ, pekwaha ti a'ero, ei ga. Jesus'ga rehe ore imombe'ui pe me pendekote'varuhua mombora. ³⁹ Ga rehe pejikogame po ti pe piro'yro pejikote'varuhua hugwi, ei ga ġa pe. Hendukaturame Moisésva'ea remimbo'eagwera pe ndapepiro'yi pejikote'varuhua hugwi. Pejikogame jate Jesus'ga rehe po ti pe piro'yro jugwi nehē, ei Paulo'ga ġa pe. ⁴⁰ Penhimboko'i ti a'ero tapepo'ruyme ti hahyva'ea nehē, ei ga. A'ereki nanongara pe ahe e'i hako – kiroki ahe omombe'u nhoġwenonde aerēva'ea. Nahã ahe ei Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwovo hako:

⁴¹ “Pehendu ti, a'e ji pe me.

A'ereki pe pe'e te'varuhu nhinhi'iġa pe,” ei ahe.

“Penhimomby'a ti penhimanomo nehē.

A'ereki ji a'apo ahemonhimomby'ava'ea kiro.

Po ti ġa imombe'ui pe me nehē,

ndaperoviarihu po ti pe nehē,” ei ahe Tupana'ga nhi'iġa imombe'gwovo hako, ei Paulo'ga ġa pe.

⁴² Aerē Paulo'ġa horame ġajatykahava hugwi kiro ġa nduri javo ġa pe:

—Iruã rupi sábadu rupi pemombe'ua'ja ti ore ve nanongara jitehe nehē, ei ġa ġa pe.

—Kwa, ei Paulo'ġa ġa pe.

⁴³ Igwete judeus'ġa hopavi a'ero ojatykahava hugwi. Igwete ġa hoi Paulo'ġa ndupi onhimongyavo ġa pavēi – kiroki ġa onhimongo judeusramo. A'ero Paulo'ġa nhi'iġi ġa pe.

—Igwaigwavete ti pejiko Tupana'ga remimombyryva rehe, ei ġa ġa pe.

⁴⁴ Iruã rupi sábadu rupi cidadepeve'ġa nhaporemu gwerevi ġa jatykai onhimongyavo.

—Torohendu ti Tupana'ga nhi'iġa mombe'ua, ei ġa.

⁴⁵ Emo judeus'ġa onhimyrō hete Paulo'ga rehe hepiagame he'yjuhuve'ġa hoa ga pyri. Nurã Paulo'ga ġa mbo'erame ġa etehei ga pe.

—Mbehea ga omombe'uuhu, e'i tehe ġa.

Igwete ġa Paulo'ga mbotegwetei. ⁴⁶ Paulo'ga ndopojihuvi reki ġa Barnabé'ga pavēi. Igwete Paulo'ga ei ġa pe:

—Tupana'ga e'i: “Judeus'ga na'ë po gwendu nhinhi'iga hamo,” ei ga, ei ga ga pe. Nurã ore imombe'ui a'ea pe me na'ë novã. Emo pe ndaperoviapotari reki Tupana'ga nhi'iga, ei ga ga pe. Pe'ji po pe: “Ndapyryvi po ore hoi orojupa Tupana'ga pyrie'ymi nehë.” Pe'ji po pe a'ea. Nurã po ti ore hoi imombe'gwovo kiro judeus'garũive'ga pe a'ero nehë, ei Paulo'ga ga pe.

⁴⁷ A'ereki nahã orepojkaharete'ga ore mondouka javo ore ve:

“Oromongo ji nde israelitas'garũive'ga ndyapehava'java'ero

teremomytu'ë ti ga'akaçi pe ikwahavuka ga pe nehë,” ei Tupana'ga.

“Gandekote'varuhua mombora po ti nde ikwahavukari yvyakotyve'ga pe nhaporemonehë,” ei ga, ei Paulo'ga.

⁴⁸ Israelitas'garũive'ga judeus'garũive'ga henduvame Paulo'ga nhi'iga ga ndoryndoryvamo a'ero. Igwete ga imbohetei Tupana'ga nhi'iga. A'ero ga jikogi Jesus'ga rehe – kiroki ga pe Tupana'ga e'i nhoğwenonde gahã po ti oko ji pyrie'ymi nehë javo.

⁴⁹ Igwete ga imombe'umbe'ui nhandepojkaharete'ga nhi'iga imonhi-moanhana gagwyrã rupi nhaporemone. ⁵⁰ Emo judeus'ga omomymomyi akwaimbae'ga huvihava'ga cidade pe. Judeus'ga omyomyi kunhangwera'ga no imbateve'ga – kiroki ga ojiko Tupana'ga rehe novã. Igwete judeus'ga ga momymomyi ga mongote'varuhuavo Paulo'ga pe. A'ero ga Paulo'ga mondoahai ogwyrã hugwi ga mondovo. ⁵¹ Ohorame Paulo'ga ihyvi opya otimbuguhua mondurunduruga jugwi. Nahã ga hepiukari pevove'ga ndekote'varuhua ihyvame opya. Igwete Paulo'ga hoi cidade de Icônio pe Barnabé'ga pavëi. ⁵² Emo Antioquia pe Jesus'gareheve'ga horyory upa. Igwete Tupana'ga ra'uva ga pojkahetei okovo ga moiruumo.

14

Paulova'ea oho Icônio pe

¹ Na jitehe ga pe ga horame Icônio pe. Paulo'ga oho judeus'ga jatykahai pe Barnabé'ga pavëi. Pevo ga Jesus'ga mombe'umbe'ukatui ga pe. Nurã he'yjuhuve'ga jikogi Jesus'ga rehe judeus'ga judeus'garũive'ga pavëi.

² Emo judeus'ga – kiroki ga ndojikopotari Jesus'ga rehe – ga omomymomyi judeus'garũive'ga oko te'varuhu Paulo'ga javo ga pe. Ga nhi'igaykaro gwaramo judeus'garũive'ga nhimboahitehei Jesus'gareheve'ga pe a'ero onhimongyavo. ³ He'yi Paulo'ga kiri pevo. Ndopojihuvi reki ga ga nhandepojkaharete'ga mombe'gwovo pevove'ga pe.

—Jesus'ga omombyry hete nhande ve, ei ga ga mombe'gwovo jipi.

A'itituhêva'ea ganemimombe'ua. Nurã Jesus'ga japoukari ahemonhi-momby'ava'ea Paulo'ga pe. A'ereki Jesus'ga e'i: “A'ea repiagame po ti ga ei nehë: ‘A'itituhêva'ea reki Jesus'ga remimombyryva mombe'ua’,” ei ga. ⁴ Cidadepeve'ga ndeaporoğita ojoatyvi a'ero. He'yive'ga oho Jesus'ga moirũhara'ga nhi'iga rupi Paulo'ga nhi'iga rupi. Jara'ga oho judeus'ga nhi'iga rupi onhimongyavo.

⁵ Aerë judeus'ga judeus'garũive'ga monhi'igi upa. Gwuvihava'ga pavëi ga ei:

—Xajigwarai ti Paulo'ga ndehe ga apiapiavo nehë, ei ga ojohupe.

⁶ Igwete Paulo'ga ikwahavipei ganhimbohovajara ojihe. A'ero ga ka'nhymi ga hugwi ogwovo cidade de Listra pe cidade de Derbe pe no Licaôniapeve'ga gwyri pe. Ojipe'ga gwyri pe ga hoi no – kiroki gagwyrã Licaônia atima.

⁷ Ohooorame ga pyryva'ea mombe'ui ga pe pevo Jesus'ga mombe'gwovo.

Paulova'ea oho Listra pe

⁸ Ga horame Listra pe Paulo'ga Jesus'ga mombe'ui pevove'ga pe. Igwete ga reni Paulo'ga nhi'i'ga renduva ipyka'nauhũve'ga. Tegwete gapo'ãhava. A'ereki ga na tuhẽ o'a. ⁹ Kiro ga reni Paulo'ga nhi'i'ga renduva a'ero. Henduvame Jesus'ga mombe'ua ga ei oyvyteri pe: “Jesus'ga po ti ji mopo'ã a'ero naerũ.” Paulo'ga gwepia katu ga ikwahava gareaporogita. ¹⁰ Igwete ga eaahyahi ga pe:

—Epo'a'gatu, ei Paulo'ga ga pe.

Kiro ipyka'nauhũve'ga po'ami a'ero opoopoa ogwovo.

¹¹ Pevove'ga gwepia Paulo'ga ga mopo'a'gaturame. Nurã ga hapukapukai onhi'igimo. E'i tehe reki ga Paulo'ga mombe'gwovo.

—Yvagipeve'ga onhimongo yvyakotyva'ero ojyva nhande koty, e'i tehe ga ga pe.

Paulo'ga ndokwahavi reki ga etehea ojive. A'ereki hajihe pevove'ga nhi'i'ga. ¹² Igwete ga hapukapukai javo Paulo'ga pe: “Ga ko yvagipeve'ga aheremimbohete'hara'ga.” Barnabé'ga pe ga etehei: “Ga ko Júpiter'ga huvihavuhete'ga.” Paulo'ga pe ga etehei: “Ga ko Mercúrio'ga. A'ereki ga omombe'umbe'u mbatera,” ei ga.

¹³ Igwete ga Paulo'ga mbohete'potari. A'ero mbatera kwava'ẽhara'ga heruri yuranuhũa heno'ama gajatykahava pyri – a'ea pevo u cidade ppyvo. A'ereki a'ea pype ga ojatykatyka jipi Júpiter'ga mbohete'avo. Kiro ikwava'ẽhara'ga – gaha ojuka mbatera ikwava'e'ga Júpiter'ga pe jipi – kiro ga heruri jurukwara pyri yuranuhũa heno'ama imbojigwakava reheve ipoty'riva'ea reheve. A'ero ga ijukapotari pevove'ga pavẽi ikwava'e'ga Jesus'ga moirũhara'ga pe Paulo'ga pe. A'ereki ga ga mbohete pota ga ko yvagipeve'ga javo tehe.

¹⁴ Ikwahavame Paulo'ga ndovy'ahetei okovo. Nurã ga imbotararagi opira tapeno'gi yvagipeve'ga ore rehe javo ga pe. Igwete ga nhani gapyteri pe o'eahyahiva ga pe.

¹⁵ —Maranuhũrame pe ore mboheteuhui? Tupana'ga jate ti pembohete, ei Paulo'ga ga pe. A'ereki ore yvagipeva'ea rui. Pe javijiteheva'ea ko ore, ei ga ga pe. Igwete ore ruri pyryva'ea imombe'gwovo pe me novia taperojijyi ti pendeaporogita javo. Pepohi ti Tupana'garũiva'ea hugwi, oro'e ore pe me, ei ga. Tupana'ga rehe jate ti pejiko agwamo omanoe'ỹve'ga rehe. A'ereki gaha oapo yvaga, yvya, ypihua. Yvyakotyva'eareheva'ea ga oapo pa po rimba'e, ei ga ga pe. ¹⁶ Ymya Tupana'ga ei: “Na ga ndekoi jate na'ẽ gwemimbotarimova'ea rehe a'ero judeus'garũive'ga,” ei ga, ei ga. ¹⁷ Emo Tupana'ga gwepiuka gweaporogita pe me. A'ereki ga ombuhu pyryva'ea pe me jipi, ei ga. Amana ga omongy pe me yvaga hugwi. Ombohoryory ga penemitymipyra i'ahava rupi, ei ga. Mbatera ga ombuhuruka pe me pe'u javo. A'ero ga pe mbohoryoryvi jipi, ei ga ga pe.

¹⁸ Paulo'ga nhi'i'ga renduvame vehevi ga ikwava'embotari yuranuhũa Paulo'ga pe timbohete ga javo novia. Emo Paulo'ga ndojukaukari reki ga pe.

¹⁹ Aerẽ judeus'ga nduri Listrapeve'ga pyri. Antioquia hugwi ga nduri Pisidiapeve'ga gwyrã hugwi. Icônio hugwi ga nduri no. Igwete ga ei ga pe:

—I'mbe hete Paulo'ga pe me, e'i tehe ga. Tiapiapi ga, ei ga.

Igwete ga ga mbopogwei Paulo'ga apiavo ga rerohyryryga cidade hugwi ga reja. “A'ereki ga omano,” ei ga ojohupe novia. ²⁰ Emo Jesus'gareheve'ga oatima ga o'ama. Kiro ga po'ami reki ojyva cidade pe ga ndupi. Ko'emame Paulo'ga hoi cidade de Derbe pe Barnabé'ga pavẽi.

Paulova'ea ojivy Antioquia pe

²¹ Igwete Paulo'ga imombe'ui pyryva'ea Jesus'ga mombe'gwovo Derbepeve'ga pe. A'ero ga he'yive'ga mbojikogukari Jesus'ga rehe ga nderekovo.

Aerē ġa jivyri Litra pe. Aerē ġa jivyri Icônio pe. Aerē ġa jivyri Antioquia pe Pisídiapeve'ġa gwyri pe. ²² Ohohorame Jesus'gareheve'ġa pyri ġa ġa mbojikohetei Jesus'ga rehe. Igwete ġa ei ġa pe:

—Pejikoge'yimi ti Jesus'ga rehe, ei Paulo'ġa. Ga rehe nhandejikoga ġwaramo po ti ojipe'ġa jigwarai nhande rehe nehē novīa, ei ġa. Penhimomirana ti jupe a'ero Tupana'gareheva'ero. A'ereki na tuhē na'ē. Emo po ti aerē nhande hoi Tupana'ga pyri nhandejupa nehē, ei ġa ġa pe.

²³ Paulo'ġa ombojoapiapi ojogwerogwovo Jesus'gareheve'ġa pyri a'ero javo ġa pe. Ohorame ġa pyri Paulo'ġa ġapyteripeve'ġa mo'emo'ēi toko ti ġa Jesus'gareheve'ġa ndepiakatuhara'ġa javo. A'ero Paulo'ġa nhi'īgi Tupana'ga pe i'ue'yima.

—Ereko katu ti ġa. A'ereki ġa ojiko nde rehe, ei ġa opojoykaharete'ga pe.

²⁴ Aerē Paulo'ġa hoi Pisídiapeve'ġa gwyrā rupi. Aerē ġa hoi Panfíliapeve'ġa gwyri pe. ²⁵ Cidade de Perge pe ġa hoi Jesus'ga mombe'gwovo ġa pe. Aerē ġa hoi cidade de Atália pe. ²⁶ Pevo ġa avi itayharuhua pype ogwovo. Igwete ġa jivyri Antioquia pe jitehe – kiroki Síriapeve'ġa gwyripeva'ea – perope Jesus'gareheve'ġa e'i ypy Tupana'ga pe: “Emombyry ti Paulo'ġa pe ġa horame oporavykyavo nde ve,” e'i ypy ġa ġa pe pevo ikwehe.

Oporavyky pa ġa Jesus'ga mombe'gwovo a'ero. ²⁷ Igwete ġa jivyri kiro pevo. Ovahemame ġa hoi Jesus'gareheve'ġa nderojatykavo imombe'upava ġa pe ohoagwera.

—Nahanahā Tupana'ga nhimoirūukari ore ve ġa pokogauka jipi, ei ġa ġa pe. Tupana'ga ombojikoguka judeus'ġarūive'ġa Jesus'ga rehe kiro, ei Paulo'ġa imombe'gwovo ġa pe.

²⁸ He'yjuhu ġa kiri pevo Jesus'gareheve'ġa pyri a'ero.

15

Ojatyka ahe Jerusalém me

¹ Aerē ko ojipe'ġa nduri ogwyrā hugwi Judéia hugwi judeus'ġa. Antioquia pe ġa nduri Jesus'gareheve'ġa pyri ġa mbo'eavo. Igwete ġa ei ġa pe:

—Moisésva'ea ahe mbo'e ymya hako, ei ġa. Nahā ahe ei akwaimba'eva'ea pe po raka'e: “Pekytiuka ti penhakwanhapira,” ei ahe, ei ġa. Nurā ore ei kiro pe me no: Po ti pe napehendukatui Moisésva'ea nhi'īgagwera pe-jikytiukare'yima, a'ero po ti pe ndapehoi Tupana'ga pyri yvagi pe nehē, e'i tehe ġa ġa pe.

²—Avi na rūi, ei Paulo'ga ġa pe Barnabé'ga pavēi.

A'ea rehe Paulo'ġa judeus'ġa nhi'īgavahetei ja'javo ġa pe. Nurā pevove'ga ei ojohupe:

—Tikwaha katu ti a'ero. Timondo ti Paulo'ġa Jerusalém me, ei ġa. Ojipe'ġa ti toho ġa ndupi no. A'ero po ti ġa hoi Jesus'ga moirūhara'ġa pyri Jesus'gareheve'ġa ndepiakatuhara'ġa pyri nehē henduva ġanhi'īga, ei ġa. A'ereki jara'ġa e'i: “Ojikytiukare'yimame po ti judeus'ġarūive'ġa ndohoi yvagi pe Tupana'ga pyri avuirama nehē,” ei ġa, ei ġa. Tikwaha ti Jerusalémmeve'ġa nhi'īga a'ea rehe a'ero Paulo'ġa ndurame imombe'gwovo nhande ve nehē, ei ġa ojohupe.

—Kwa, ei jara'ġa.

³ A'ero Jesus'gareheve'ġa Paulo'ġa nderohoi pea rupi ġa mondovouka. Igwete ġa hoi Feníciapeve'ġa gwyrā rupi. Samariapeve'ġa gwyrā rupi ġa hoi no. Ohorame ġa hoi Jesus'gareheve'ġa pyri. Igwete ġa ei ġa pe:

—Judeus'ġarūive'ġa ojiko Jesus'ga rehe kiro nhande javijitehe, ei ġa ġa pe. Gamombe'ua Jesus'gareheve'ġa mbohorypavukari a'ero.

⁴ Aerē Paulo'ga vahemi Jerusalém me. Igwete Jesus'gareheve'ga ndoryndo-ryvamo gandura rehe gwepiakatuhara'ga pavēi Jesus'ga moirūhara'ga pavēi. Igwete Paulo'ga imombe'upavi ga pe.

—Nahanahā Tupana'ga nhimoirūukari ore ve, ei ga. Nurā judeus'garūive'ga jikogi Jesus'ga rehe kiro a'ero, ei ga imombe'gwovo ga pe.

⁵ A'ero fariseus'ga po'ami gapyteri pe. Ga ko Jesus'gareheve'ga no. Igwete ga po'ami javo.

—Judeus'garūive'ga po ojikytiuka hamo Moisésva'ea remimbo'eagwera hendukatuavo hamo, ei ga. Pe'ji po pe ga pe a'ero hamo, ei ga jara'ga pe.

⁶ A'ero Jesus'ga moirūhara'ga jatykai Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ga pavēi upa.

—Marā po ti nhande ei a'ea pe naerū? ei ga javo ojohupe.

⁷ Kiro ga nhomonhi'inhi'ihetei a'ea rehe upa. Aerē Pedro'ga po'ami javo ga pe.

—Nhiirū, pekwaha pe Tupana'ga nhi'igagwera ji ve ikwehe. Ji ko pepy-teripeva'ea, ei Pedro'ga. Igwete Tupana'ga ei ji ve: “Ndehe ti emombe'u pyryva'ea judeus'garūive'ga pe Jesus'ga mombe'gwovo tohendu ti ga javo. A'ero po ti ga jikogi Jesus'ga rehe nehē,” e ko ga ji ve ikwehe, ei Pedro'ga ga pe. Igwete ji Jesus'ga mombe'ui ga pe. ⁸ Ga ji rendukaturame Tupana'ga ei: “Pry hete gajikoga Jesus'ga rehe kiro judeus'garūive'ga,” ei ga. A'ereki ga okwaha pa ahereaporoğita okovo, ei Pedro'ga. Nurā ga imondoi gwa'uva ga pyri, ei Pedro'ga. Pehepia ko ga imbuhuri na'ē gwa'uva nhande ve ikwehe. Na jitehe kiro ga imondoi a'ea judeus'garūive'ga pe no, ei ga. ⁹ Tupana'ga pe ore judeusramo ojo'jajo'ja judeus'garūive'ga pavēi, ei ga. Omombo ga nhanderekote'varuhua nhande hugwi ikwehe. Na jitehe ga hugwi ga imombori gandekote'varuhua ga jikogame Jesus'ga rehe, ei Pedro'ga ga pe. ¹⁰ Maranuhūrame pe Tupana'ga mbokweraipotari kiro a'ero? ei ga. Pepotaruhu pe judeus'garūive'ga mbopiro'ye'yma Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi novīa, ei ga ga pe. Nhaneramonhava'ea nohendukatupavi Moisésva'ea remimbo'eagwera raka'e. Nhande na jitehe nihendukatupavi a, ei ga. Maraname pe euhui judeus'garūive'ga pe naerū tohendu katu ti ga a'ea javo, ei ga ga pe. ¹¹ Nahā reki nhande ei: Jesus Cristo'ga remimombyryva gwaramo nhande ve Tupana'ga nhandereaporoğita mbopyahui. Na jitehe garemimombyryva gwaramo judeus'garūive'ga pe Tupana'ga gandeaporoğita mbopyahui no, ei Pedro'ga imombe'gwovo ga pe.

¹² A'ero ga nonhi'iga'javi onhimongyavo. Kiro Paulo'ga imombe'umbe'ui ga pe ohoagwera Barnabé'ga pavēi.

—Tupana'ga oapouka ore ve ahemonhimomby'ava'ea judeus'garūive'ga pyteri pe ikwehe, ei ga ga pe.

¹³ Paulo'ga imombe'upavirē kiro Tiago'ga ei ga pe no:

—Nhiirū, pejapyaka ti nhinhi'iga rehe, ei ga ga pe. ¹⁴ Simão Pedro'ga omombe'u pe me Tupana'ga ağataruhua judeus'garūive'ga ndehe. Tupana'ga gwepiukarypy o'agataruhua ga ndehe he'yive'ga mo'emo'eamo ojiheva'ero, ei Tiago'ga ga pe. ¹⁵ Nanongara pe tuhē ko Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea ei hako, ei ga. Omombe'u ahe Tupana'ga nhi'iga ikwatija hako.

¹⁶ “Ymya ko Daviva'ea aheruvihavamo oko hako.

Aerē ahana'ja ahepy'rovova'ea,” ei Tupana'ga.

“Aerē ti ji jivyri nehē.

Jijivya'javame po ti ji ga mbojatykaa'javi nehē ganduvihavamo nehē,” ei ga.

17 “Nahã po ti jara'ga nhaporemõ judeus'garũive'ga ji rekari okovo ji rehe nehẽ

– kiroki ga ji amo'emo'ẽ jijiheva'ero,” ei Tupana'ga.

18 “Poro ji ei jitekovo.

Jihi akwahavuka nanongara ymya hako,” ei ga.

Nahã ahe omombe'u ikwatija Tupana'ga nhi'iga hako, ei Tiago'ga imombe'gwovo ga pe.

19 Igwete Tiago'ga ei no:

—Nurã jiji a'e pe me kiro: Xa'eyme ti ga pe: “Tojikytiuka ti ga.” Xa'eyme ti a'ea judeus'garũive'ga pe – kiroki ga gwerõjijyi gweaporoõgita kiro ojikõga Tupana'ga rehe, ei ga.

20 —Nahã tikwatija javo ga pe:

“Tape'ui ti gambatera ga ikwava'eõgame ha'angava pe õwemimbohethara pe,” xa'e ga pe, ei ga.

“Taperekõ ojipe'ga nembireko'ga,” xa'e ga pe.

“Tape'ui mbiara hekoa ipore'ymame jugwi.

Hekõa tape'ui no.”

Nahã ti xa'e ga pe ikwatija nehẽ, ei Tiago'ga ga pe. ²¹ A'ereki nanongara rehe Moisésva'ea ombo'e ahe hako, ei ga. Sábado rupi judeus'ga hõ ojatykahai pe jipi imonhi'iga ikwatijara pe Moisésva'ea remimbo'eagwera pe. Cidades pe nhaporemõ ga imombe'ui a'ea ymya hako. Kiro mo jitehe no, ei Tiago'ga ga pe.

Okwatija ahe imondovõuka judeus'garũiva'ea pe

²² Kiro Jesus'ga moirũhara'ga nhomonhi'imbavi Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ga pavẽi jara'ga pavẽi no Jesus'gareheve'ga. Igwete ga ei ojuhupe:

—Timõdo ti mokõnha'ga Antioquia pe a'ero tomombe'u katu ti ga nhanenhi'iga ga pe, ei ga. Paulo'ga rupi po ti ga hõ Barnabé'ga rupi, ei ga.

—Kwa, ei jara'ga.

Igwete ga ga mo'ẽi ojipytera hugwi. Huvihava'ga ga ga mo'ẽi Silas'ga Judas'ga no. Ojipea ko Judas'ga rera Barsabás. ²³ Igwete Jesus'gareheve'ga ikwatijari imondovo Judas'ga pe togweroho ti ga javo. Nahã ga ikwatijari inõga:

“Kiro ore ikwatijari pe me. Jesus'ga moirũharamõ orõkwatija Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ga pavẽi,” ei ga ikwatija.

“Pe ko judeus'garũiva'ero peko novã. Emo nhande xanhomõirũirũ agwamo nhandejikõga õwaramõ Jesus'ga rehe,” ei ga. “Igwete pe nduvi Antioquia pe. Jararamõ pe nduvi Síriapeve'ga gwyrõ pe Cilíciapeve'ga gwyrõ pe no. Pe me nhaporemõ ore ikwatijari imondovõuka orenhi'iga a'ero,” ei ga ikwatija ga pe.

²⁴ “Orepyteripeve'ga oho pe pyri heikwehe. Omomyi ga pepy'a onhi'iteheavo pe me. Emo ore norõmondõukari reki ga pe pyri. Ojõroho tehe ga heikwehe,” ei ga ikwatija ga pe. ²⁵ “Nurã ore jatykai orõnõmonhi'iga orõjupa. Igwete ore ei: ‘Timo'ẽ ti mokõnha'ga mondovõuka judeus'garũive'ga pyri Paulo'ga ndupi,’ oro'e ore orõjõhupe,” ei ga. “Oroarõ hete memei ore Paulo'ga Barnabé'ga no. ²⁶ Ndõpojõhuvi ga omanõa nhandepõjõkaharete'ga mombe'gwovo Jesus Cristo'ga mombe'gwovo jipi,” ei ga. ²⁷⁻²⁹ “Kiro ore mokõnha'ga mo'ẽi ga mondovo Paulo'ga ndupi a'ero.

Judas'ga ore oromondo. Silas'ga oromondo no. Tomombe'u katu ti ġa orenhi'iġa pe me orerembikwatijara,” ei ġa ikwatija ġa pe.

“Kiro ore ei pe me a'ero: Tape'ui ġambatera ġa ikwava'eġame ha'angava pe ġwemimbohethara pe. Hekoa tape'ui no. Mbiara tape'ui ġa ipore'ymame hekoa jugwi. Taperekoi ojipe'ġa nembireko'ġa. A'ea pe jate oro'e ore ikwatija pe me. Ojipea pe ndoro'ei a'ero,” ei ġa ġa pe. “A'ereki pyry ore ve oro'ee'yma pe me. Pyry Tupana'ga ra'uva pe no,” ei ġa. “Pehendu katu po pe orenhi'iġa a'ero hamo.

Ki rupi a'ero.”

³⁰ Nahã ġa ikwatijari judeus'ġarũive'ġa pe inoġa. Igwete ġa imondoi ġwembikwatijaragwera Judas'ġa pe togweroho ti ġa ġa pe jawo. A'ero Judas'ġa herohoi pea rupi Antioquia pe. Ovahemame ġa Jesus'ġareheve'ġa nderojatykai imondovo ikwatijara ġa pe. ³¹ Igwete pevove'ġa nhi'iġi jupe. A'ero ġa ndoryndoryvamo omoġita repiaga.

³² Igwete Judas'ga nhi'inhi'iġi ġa pe Silas'ga pavēi ġa moġitavo no. A'ereki ġa Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharamo tuhē oko no. Igwete ġa Jesus'ġareheve'ġa mbojikohetei Jesus'ga rehe a'ero ġa mbohoryva.

³³⁻³⁵ Opytaahi'vi Judas'ġa pevo. Aerē ġa ei Jesus'ġareheve'ġa pe:

—Kiro po ti ore jivyri Jesus'ga moirũhara'ġa pyri a'ero. A'ereki ġa ore mbuhuruka avo ikwehe.

—Pejivy ti a'ero ġa pyri, ei ġa ġa pe.

Emo Paulo'ga opyta Antioquia pe okovo Barnabé'ga pavēi. He'yive'ġa pavēi ġa pevove'ġa mbo'embo'ei imombe'gwovo Tupana'ga nhi'iġa ġa pe.

Paulova'ea onhomboja'o Barnabé'va'ea pavēi

³⁶ Aerē Paulo'ga ei Barnabé'ga pe:

—Xajivyra'ja ti Jesus'ġareheve'ġa ndepiaga. Timbojoapiapi pa ti cidades nehē – perope nhande timombe'u ġa pe nhandepojoykaharete'ga nhi'iġa ikwehe, ei Paulo'ga ga pe. Tihepia ti ġajikoga Jesus'ga rehe aġwamo, ei ga ga pe.

³⁷ —Kwa, ei Barnabé'ga. Xahoa'ja ti ġa ndepiaga. Tiroho ti João Marcos'ga nhandejupi, ei ga ga pe.

³⁸ —Tirohoyme ti ga, ei Paulo'ga. Opohi ga nhande hugwi Panfíliapeve'ġa gwyri pe ikwehe. A'ero ga ndohoa'javi nhande rupi Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwovo ikwehe, ei ga ga pe.

³⁹ —Tiroho jate ti ga nhandejupi, ei Barnabé'ga ga pe.

Igwete ġa nhomonhi'iġayvahetei ga rehe. A'ero ġa nhomboja'ogi ojohugwi ogwovo. Barnabé'ga gweroho João Marcos'ga ojupi ga rero'ava itayharuhua pype. Chiprepeve'ġa gwyri pe ġa hoi a'ero ogwovo.

⁴⁰ Paulo'ga ki a'e te gweroho Silas'ga ojupi ga rerogwovo. Ga horame Jesus'ġareheve'ġa ei ġa pe:

—Tupana'ga ti tomombyry pe me pe nderekovo katu, ei ġa Paulo'ġa pe.

⁴¹ Igwete Paulo'ġa hoi Síriapeve'ġa gwyra rupi Cilíciapeve'ġa gwyra rupi no. Igwete ga Jesus'ġareheve'ġa mbojikohetei Jesus Cristo'ga rehe.

16

Timóteova'ea oho Paulova'ea rupi

¹ Aerē Paulo'ga hoi cidade de Derbe pe Silas'ga pavēi. Aerē ġa hoi cidade de Listra pe. Pevo Paulo'ga Timóteo'ga repiagi. Igwete ga ei taroho ti ga jijupi

javo. Timóteo'ga ko Jesus'gareheve'ero oko. Gayhêa na jitehe no. Hêa ko judeuramo oko no. Gapo'ria ki a'e te judeu rûi.

² —Pyry hete ko Timóteo'ga, e'i pa Jesus'gareheve'ga ga pe Listrapeve'ga Icôniopeve'ga no.

³ Igwete Paulo'ga ei taroho ti ga javo.

—Xaho ti ji rupi ji moiruamo, ei ga Timóteo'ga pe.

—Aho ti nehê, ei Timóteo'ga ga pe.

Igwete Paulo'ga ikytiukari Timóteo'ga rakwanha pira garerohoa renonde. A'ereki pevo judeus'ga okwaha Timóteo'ga po'ria. Ahe ko judeu rûi. Nurã ko ahe ndokytiukari gwa'yra'ga gapita'ngia. “Nde jikytiukare'ymame po ti judeus'ga noarõi nehê,” ei Paulo'ga Timóteo'ga pe. Igwete Paulo'ga ga kytiukari na'ê a'ero ga rerogwovo ojupi. ⁴ Imbojoapiapirame cidades ga hoi Jesus'gareheve'ga pyri. Igwete ga imombe'umbe'ui ga pe Jerusalémmeve'ga nhi'igagwera.

—“Nahanahã ti peko,” ei Jesus'ga moirũhara'ga javo pe me Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ga pavêi, ei Paulo'ga imombe'gwovo ga pe. Pejapyaka katu ti ghanhi'iga rehe a'ero, ei ga ga pe.

⁵ Nahã ko ga Jesus'gareheve'ga mbojikohetei Jesus'ga rehe a'ero. Igwaig-wavete ko ojipe'ga jikogi ga rehe jipi.

Tupana'ga gwepiuka Macedôniapeve'ea Paulova'ea pe

⁶ Aerẽ Paulo'ga ei ojohupe novã:

—Xaho ti Ásiapeve'ga gwyri pe imombe'gwovo Tupana'ga nhi'iga ga pe, ei ga.

Emo Tupana'ga ra'uva nomondoukari ga pevo. Kiro ga hoi Frígiapeve'ga gwyrã rupi a'ero Galáciapeve'ga gwyrã rupi ogwovo. ⁷ Ga horame Mísiapeve'ga gwyrã pyri Paulo'ga ei ojohupe:

—Xaho Bitíniapeve'ga gwyri pe kiro, ei ga novã.

Emo Jesus'ga ra'uva nomondoukari ga pevo. ⁸ Nurã ga hoi Mísiapeve'ga gwyrã rupi ovahema cidade de Trôade pe. ⁹ Ypytunimo Paulo'ga Macedôniapeve'ga gwyrripeve'ga repiagi okiri pe. Igwete ga nhi'igi Paulo'ga pe o'ama.

—Herejo tuhê oregwyri pe Macedônia pe ore pokoga, ei ga ga pe.

¹⁰ Kirẽ Paulo'ga imombe'ui gwembiapiaga ore ve. A'ero ore ei:

—Xaho ti Macedônia pe a'ero Jesus'ga mombe'gwovo pevove'ga pe. A'ereki Tupana'ga nhande mondo pota kiro ga pyri, oro'e ore orojohupe.

(Jihi Lucas aho ga ndupi no ikwehe.) Kotihĩ ore imboavujikweri mbatera hero'ava itayharuhua pype herogwovo a'ero.

Lídiava'ea ojiko Jesus'ga rehe

¹¹ Igwete ore herohoi imoanhana Trôade hugwi. Igwete ore herohoi ypa'ouhũa rehei katu Samotrácia rehei katu. Ko'emame ore herohoi cidade de Neápolis pe. ¹² Pea hugwi ore hoi orokovo pea rupi Macedôniapeve'ga gwyri pe. A'ero ore vahemi cidade de Filipos pe. Filipos ko huvihavuhu pevo Macedôniapeve'ga gwyri pe. Cidade de Romahugwive'ga ko pevo u Filipos pe onhimongyavo. A'ero ore vahemi Filipos pe. Mbohapyrete'i ore kiri pevo oropytavo.

¹³ Sábado rupi ore ei orojohupe:

—Xaho ti cidade hugwi yhyã rembe'yi pe nhandejupa. Pevo po judeus'ga hoi jipi onhi'iga Tupana'ga pe, oro'e ore orojohupe.

A'ero ore hoi kunhangwera'ga nhimono'oğa repiaga. A'ero ore apygi Jesus'ga mombe'gwovo ga pe. ¹⁴ Igwete Lídiãhêa henduvi orenhi'iga oina. Hêa ko cidade de Tiatirahugwiva'ero. Ipiğwağuhũva'ea hêa oma'ema'ê jipi

itambere'ia pyhyga. Ojiko hete hēa Tupana'ga rehe. Igwete hēa henduvi Paulo'ga nhi'iġa. A'ero Tupana'ga imomytu'ēi hēa'akaġi pe toko ti hēa Paulo'ga nhi'iġa rupi javo. ¹⁵ Aerē ore hēa mobatizai a'ero. Ore hēarongapypeve'ġa mobatizai no. Aerē hēa ei ore ve:

—Pekwaha pe kiro jijikoga nhandepojykaharete'ga rehe, ei hēa. Nurā pejijo tuhē nhironga pype pejipytavo, ei hēa ore ve.

A'ero ore hēa mbopogwei orogwovo hēaronga pe oropytavo.

Ahe omongi Paulova'ea cadeia pype

¹⁶ Ojipe'ia rupi ore ei orojohupe:

—Xahoa'ja ti pevo jitehe – perope ġa oho onhi'iġa Tupana'ga pe jipi.

Ore horame ojipehēa ore rovatī pea rupi. Anhaġa opojyka hēa. A'ea omonhi'ī hēa aerēva'ea imombe'gwovouka. Ojipe'ġa he'yi omondo itambere'ia hēapojykahara'ġa pe jipi tomombe'u ti hēa aerēva'ea ore ve javo. ¹⁷ Kiro hēa ore rovatī pea rupi. A'ero hēa ruri ore reviri. Paulo'ga reviri hēa ruri okovo ohapukapukaita.

—Agwa'ġa ko oporavyky Tupana'ga pe. Gaha ko huvihavuhu hete jara'ġa hohe pa, ei hēa. Nahā ġa ei pe me: “Tupana'ga imomborame pendekote'varuhua po ti pe hoi ga pyri nehē,” ei ġa imombe'gwovo, ei hēa ohapukaita.

A'ereki anhaġa opojyka hēa. ¹⁸ Kotihītihī hēa hapukai ore reviri ua. A'ero Paulo'ga kwerajahivamo hēa rehe. Igwete ga pyryrymi javo anhaġa pe.

—Jesus Cristo'ga popoakarimo ji ei nde ve kiro: Epohi hēa hugwi, ei ga jupe.

Kotihī anhaġa pohiri hēa hugwi a'ero. ¹⁹ Ikwahavame anhaġa pohira hēapojykahara'ġa ei ojohupe:

—Nombuhura'javi po ti ojipe'ġa itambere'ia nhande ve nehē. A'ereki anhaġa opohiruhu hēa hugwi, ei ġa. Ndokwahava'javi po ti hēa aerēva'ea imombe'gwovo nehē, ei ġa ojohupe.

Igwete ġa nhimboahivuhui Paulo'ga rehe Silas'ga rehe ġa pyhyga ġa nderohyryryga ġa nderogwovo okari pe gwuvihava'ġa pyri. ²⁰ Ga nderurame ġa ei gwuvihava'ġa pe:

—Agwa'ġa ko judeusramo oko. Igwete ġa porayvaruhuro nhandecidadepeve'ġa momymomyina upa, ei ġa javo tehe ġa pe. ²¹ A'ereki ġa ombo'embo'e ġa ġwamonhava'ea nhi'iġagwera rehe, ei ġa. Nhande reki Romahugwiva'ero xako ġa atyvi. Nurā po nhande ndiakoi nanongara rupi hamo romanosramo, e'i tehe ġa ġa pe.

²²⁻²³ Kiro pevove'ġa nhimbohovajapavi Paulo'ġa ndehe a'ero onhimongyavo. Igwete ġanduvihava'ġa imbotararararagukari Paulo'ġa pirekyitauka ġa hugwi. Igwete ġa ġa nupanupāukari yvyra pyvō ġa momboruka cadeia pype ġa mongiavo.

—Teremohemukari ti ġa ġa monguva ipype, ei ġa guarda'ga pe.

²⁴ Henduvame ġanhi'iġa ga Paulo'ġa mondoi ġa mohina okia mbyteri pe te. Igwete ga ġapya mombygi yva pyvō. Ono ga ġapya yva kwa'ria rehe. A'ero ga inoġi irūa yva ġapya arimo imombyga.

²⁵ Ypyhaji katu Paulo'ga nhimby'yi onhi'iġa Tupana'ga pe ga mboheteavo Silas'ga pavēi. Cadeiapypeve'ġa ojapyaka upa ġa nhimby'yirame. ²⁶ Kotihī yvya imyimyī hete upa. A'ero cadeia gwyriva'ea imyimyimbavi no. Nanime hovapytymbava nhovapytymba'vopavi upa. Igwete itanhuramuhūa jikyipavi cadeiapypeve'ġa hugwi. ²⁷ Igwete guarda'ga ma'ēi hepiaga hovapytymba'vogipyra. “O'emba ġa ji hugwi ogwovo ra'e,” ei ga novīa. Nurā ga ipyhygi itakyhea'javuhuva'ea tajijuka a'ero javo. ²⁸ Emo Paulo'ga nhi'iġa mondoahyi ga pe.

—Terejijukai, ei ga ga pe. A'ereki ore nhaporemo koro oroko, ei Paulo'ga ga pe.

²⁹ A'ero guarda'ga ei onhipavēive'ga pe:

—Eru yhyga ji ve, ei ga.

Igwete guarda'ga nhani ua ohyhyipava okyhyjiavo ġwaramo. Igwete ga renypy'andurugi Paulo'ga pyri pepyry hete pe javo. ³⁰ Aerē ga Paulo'ga nderohoi pea hugwi. Igwete ga ei ġa pe:

—Marã po ti ji imomborukari jirekote'varuhua ji hugwi nehē? Marã po ti ji hoi Tupana'ga pyri yvagi pe nehē? ei guarda'ga ġa pe.

³¹ Igwete Paulo'ga ei ga pe:

—Ejiko ti nhandepojykaharete'ga rehe Jesus Cristo'ga rehe. A'ero po ti ga imombori nderekote'varuhua nde hugwi nehē. Aerē po ti nde hoi Tupana'ga pyri nehē no, ei ġa ga pe. Na jitehe po ti nerongapypeve'ga nehē no, ei ġa ga pe.

³² Igwete ġa Jesus'ga mombe'umbe'ui ga pe garongapypeve'ga pe no. Igwete ġa hendukatui upa. ³³ A'ea rupi jitehe guarda'ga ġa nderohoi iheita ġanupãagwera. Nanime Paulo'ga ga mobatizai. Aerē ġa garongapypeve'ga mobatizai no. ³⁴ Aerē guarda'ga Paulo'ga nderohoi ġwonga pe. Igwete ga imondoi mbatera ġa pe to'u ti ġa javo. Horyory ga ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe ġwongapypeve'ga pavēi.

³⁵ Ko'emame pevove'ga nduvihava'ga ei soldados'ga pe:

—Peho ti javo guarda'ga pe cadeia pe tomo'ē ti ga Paulo'ga jugwi.

Igwete ġa nduri imombe'gwovo ġanhi'īga guarda'ga pe. ³⁶ A'ero ga imombe'ui Paulo'ga pe no.

—Oreruvihava'ga e'i javo pe me to'ē ġa jugwi kiro, ei ga. Pejigwovo a'ero. Tupana'ga ti tapenderoho katu, ei ga ġa pe.

³⁷ Emo Paulo'ga e'i soldados'ga pe:

—Po na rũi ġa ore mondouka, ei ga. Penduvihava'ga ġwendu ġa'mbea ġa imbojateherame ite'varuhuva'ea ore rehe oji'i. Orenhi'īga ki a'e te ġa nohenduvi oji'i, ei Paulo'ga ġa pe. Ndojari reki ore rehe novĩa. Emo ġa ore nupanupãuka tehe ojipe'ga ndovaki, ei ga. Ore ko romanosramo tuhē oroko. Po ahe nonupauhũ te romanos'ga hamo, ei Paulo'ga. Aerē ġa ore mbuhurukatehei avo ore mongiavouka cadeia pype oji'i, ei ga. Kiro ġa ore mo'embotari ġandovakie'ỹ naerũ? Po na rũi te, a'e ji, ei Paulo'ga ġa pe. Gahã tuhē ti tuhu ore rerogwovo katu agwa hugwi nehē, ei ga soldados'ga pe.

³⁸ Igwete soldados'ga hoi imombe'gwovo Paulo'ga nhi'īga gwuvihava'ga pe.

—A'iti tuhē ġa romanosramo oko? ei ġanduvihava'ga ġa pe.

—Nahã tuhē re ko ġa e'i ore ve, ei ġa.

Igwete ġa kyhyjihetei henduva.

—Xaho ti Paulo'ga ma'ngoma'ngoga a'ero naerũ, ei ġa.

³⁹ A'ero ġa nduri Paulo'ga pyri ja'javo katu ġa pe.

—Oroko te'varuhu ore pe me raji'i, ei ġa ġa pe.

Igwete ġa Paulo'ga nderohoi cadeia hugwi.

—Pejigwovo kiro oreidade hugwi, e'ie'i ġa onhi'igatuavo Paulo'ga pe.

⁴⁰ Igwete Paulo'ga hoi cadeia hugwi a'ero. Lídiahēa rongga pe na'ē ġa hoi. Pevo ġa Jesus'gareheve'ga ndepiagi. Igwete Paulo'ga ei ġa pe:

—Pejiko hete ti Jesus'ga rehe jipi, ei ġa ġa pe.

Aerē Paulo'ga hoi ogwovo cidade hugwi.

17

¹ Igwete Paulo'ga hoi pea rupi cidade de Anfípolis pe aerë Apolônia pe no. Aerë ga vahemi ojipe'i pe no Tessalônica pe. Pevo tuvi judeus'ga jatykahava. ² A'ero sábado rupi Paulo'ga hoi ipype ga pyri a'ero. A'ereki sábado nanani ga hoi judeus'ga jatykahava pype jipi. Três vezes Paulo'ga hogahoi pevove'ga monhi'inhi'iga aherembikwatijara rehe Tupana'ga mombe'uhava rehe. ³ Igwete ga imombe'ukatui javo ga pe.

—Nahanahã ahe ei ikwatija hako, ei Paulo'ga. Cristo'ga manoa pe ahe ei a'ero tokwaha ti ga hahyva'ea omanomo javo. Cristo'ga kwerava pe ahe ei no tokwerava'ja ti ga omanoa hugwi javo, ei ga. Jesus'ga ko Cristoramo oko Tupana'ga remimbuhurukaramo. A'ereki gaha ahe nhi'ipo'ru pa ikwehe. Gaha ji amombe'u kiro pe me a'ero Jesus'ga, ei Paulo'ga ga pe.

⁴ Igwete jara'ga Paulo'ga nhi'iga reroviari ga mbopogweavo ojikoty'a Paulo'ga pavêi judeus'ga. Na jitehe ko judeus'garũive'ga – kiroki ga ojiko Tupana'ga rehe. Grego ko gani'iga. He'yjuhuve'ga Paulo'ga mbopogwei ojikoty'a ga pavêi. Kunhangwera'ga na jitehe no onhimongyavo imbateve'ga.

⁵ Judeus'ga ki a'e te onhimyrõ Paulo'ga ndehe hepiagame Paulo'ga mbopogwea. Nurã ga okote'varuhuve'ga nderuri ojipyri – kiroki ga okoteheuhu oporavykye'yma jipi. Igwete ga ga mbojatykai ga mbohapukapukaita Paulo'ga ndehe cidadepeve'ga momymomyinauka. A'ero ga hoahypavi Jasão'ga rongga pe tiheka ti Paulo'ga javo.

—Tiroho ti ga mytu'ẽ me gandovaki, ei ga ojohupe novã.

⁶ Ndohepiagi reki ga Paulo'ga ipype. Silas'ga ga ndohepiagi no.

—Jasão'ga ti tipyhy a'ero Jesus'gareheve'ga, ei ga ojohupe.

A'ero ga Jasão'ga pyhygi ga nderohyryryga ga nderogwovo huvihava'ga pyri. Igwete ga ei ga pe:

—Paulo'ga iporayvaruhu ogwoogwovo gagwyri pe nhaporemõ ga momymomyina, ei ga o'mbero ga pe. Igwete ga nduruhui kiro nhande pyri no.

⁷ A'ero Jasão'ga ga mbuhurukari gwonga pe ga mombytavo ojipyri, ei ga ga pe. Ga nhaporemõ nohendukatui nhanderuvihavuhu'ga nhi'iga César'ga nhi'iga. A'ereki ga e'i: “Hajiheve'ga agwamo nhanderuvihavuhuro oko,” ei ga, ei ga. “Jesus ko garera,” ei Paulo'ga, ei ga ga pe.

⁸ Onhi'igame a'ea rehe ga pe ga imomymomyi huvihava'ga py'a jara'ga py'a no. ⁹ Igwete huvihava'ga ei Jasão'ga pe:

—Imbuhumbuhurame itambere'ia ore ve po ti ore pe mo'ëukari pe mondovouka a'ero, ei ga. Pe ndekokaturame po ti ore imbuhura'javi peitambere'ia pe me a'ero nehẽ, ei ga ga pe.

Igwete Jasão'ga imondoi itambere'ia ga pe. A'ero ga Jasão'ga mbopiro'yukari ga mondovouka.

Paulova'ea oho Beréia pe

¹⁰ Kotihĩ ypytunimo Jesus'gareheve'ga Paulo'ga mondoukari cidade hugwi a'ero topyhygye ti ga Paulo'ga javo. Igwete Paulo'ga hoi pea rupi cidade de Beréia pe okovo Silas'ga pavêi. Ovahemame ga jogwerohoi judeus'ga jatykahava pype upa. ¹¹ Igwete Paulo'ga imombe'umbe'ui ga pe Tupana'ga nhi'iga. Beréiapeve'ga koji'i pyry hete reki Tessalônicapeve'ga hohe. A'ereki ga gwendu pota hete Tupana'ga mombe'ua. Paulo'ga imombe'urame ga ei ojohupe: “Tihepia ti imombe'ukatua.” Nurã ga hoi hepiaga aherembikwatijara jipi Tupana'ga mombe'uhava nahã reki ra'e javo.

¹² A'ero ga heroviari ojikoga Jesus'ga rehe onhimongyavo. He'yive'ga kunhangwera'ga ojiko Jesus'ga rehe no imbateve'ga. Grego ko gani'iga. Akwaimbae'ga na jitehe grego gani'iga. Igwete ga jikogi Jesus'ga rehe

onhimongyavo. ¹³ Emo ojipe'ga Paulo'ga mombe'u judeus'ga pe – perope Tessalônica pe.

—Paulo'ga oho Beréia pe raji'i, ei ga. Kiro ga imombe'umbe'ui Tupana'ga nhi'iga ga pe no, ei ga ga pe.

Ikwahavame judeus'ga hoi Beréia pe a'ero. Igwete ga ega'euhui Beréiapeve'ga pe i'mbe hete Paulo'ga pe me javo. Nahã ga he'yjuhuve'ga momymomyi upa. ¹⁴ Nurã Jesus'gareheve'ga Paulo'ga mondoukaripei a'ero toho ti ga ypiahu pe javo. Emo Silas'ga opyta na'ẽ Beréia pe Timóteo'ga pavëi. Kiroki ga Paulo'ga reroho – gweroho ga ga ypiahu pe. ¹⁵ Aerë ga ga rero'avi ga rerogwovo cidade de Atenas pe ga reja.

—Pejivy kirogwe, ei Paulo'ga ga pe. Pe'ji ti Silas'ga pe Timóteo'ga pe no kotihĩ ti ga tuhu ji pyri avo, ei Paulo'ga ga pe.

A'ero ga reja ga herojivyri herogwovo.

Paulova'ea oho Atenas pe

¹⁶ Igwete Paulo'ga pytai Atenas pe Silas'ga mboha'uva. He'yjuhuheteve'ea cidadepeve'ga gwereko ha'angava gwemimbohete'hara. Nurã Paulo'ga py'a oko tehe hepiagame. A'ereki pevove'ga nombohetei Tupana'ga. ¹⁷ A'ero ga hoi judeus'ga jatykahava pype Jesus'ga mombe'gwovo ga pe. Igwete ga nhi'inhi'igi ga pe judeus'ga pe judeus'garũive'ga pe no – kiroki ga ojiko Tupana'ga rehe. Ima'ẽhai pe ga hogahoi jipi ja'javo pevove'ga pe no. ¹⁸ A'ero ga nduri Paulo'ga pyri – kiroki ga ombo'e epicureu'ga nhi'igagwera rehe. Kiroki ga ombo'e estóicos'ga nhi'igagwera rehe – ga uhu ga pyri no. Igwete ga Paulo'ga nhi'igayvari a'ero. Jara'ga e'i ojohupe:

—Gara rehe ga onhi'iguhũ naerũ? ei ga.

Jara'ga e'i:

—Omombe'u po ga hajiheve'ga yvagipeve'ga ovuhu, ei ga.

A'ea ga ei. A'ereki Paulo'ga omombe'u Jesus'ga ga pe. Omombe'u ga omanove'ga mbogwerava no. ¹⁹ A'ero ga Paulo'ga rerohoi vvytyruhua rehe Areópago rehe. Igwete ga jatykai tihendu ganhi'iga javo.

—Emombe'u kirogwe ore ve enhimimombe'upyahua torohendu, ei ga ga pe. ²⁰ A'ereki hajiheve'ea nde eremombe'u ore ve ore monhimomby'avo. Nurã torokwaha tuhẽ neremimombe'ua, oro'e ore nde ve, ei ga.

²¹ A'ereki ga nhaporemone onhomonhi'inhi'ĩ ranuhũ jipi Atenaspeve'ga hajiheve'ga no – kiroki ga u ga pyri upa Atenas pe. Nane'ymi ga imombe'umbe'ui mbaterapyahua ojohupeupe. Nanongara jate ga gwendu pota jipi no. Nurã ga Paulo'ga rerohoi pevo tomombe'u ga mbaterapyahua ore ve javo.

²² A'ero Paulo'ga ami gapyteri pe vvytyruhua rehe Areópago rehe. Igwete ga ei Atenaspeve'ga pe:

—Pembohete hete po pe yvagipe'ga, ei ga. ²³ A'ereki jikwavame pehea rupi ji ahepiepia ha'angavaparavuhua imbohete'hava, ei ga ga pe. Igwete ji hepiagi ikwava'ẽhava. Igweryi pe pe ikwatijari ino'ga. “Oroapo ore agwa yvagipeve'ga pe orerembikwahave'yma'ga pe,” e'i penembikwatijaragwera, ei ga. Gaha pe pembohete ga kwahave'yma – gaha jitehe ji amombe'u kiro pe me. Tupana'ga reki ji amombe'u pe me, ei Paulo'ga ga pe.

²⁴ —Tupana'ga – gaha oapo yvya vvyakotyva'eareheve'ea reheve – yvaga jaramo ko ga rekoi yvya jaramo no, ei ga. Ga ko nduvi vvyakotyve'ga nembiapoa pype ombohete'hava pype, ei ga ga pe. ²⁵ Ga gwereko pa mbatera ojive. Nurã ga ndojikogi vvyakotyve'ga ndehe ji poko javo ga pe. Gaha ko omongouka pa ahe. Igwete ga imbuhumbuhurukari mbatera ga pe nhaporemone, ei Paulo'ga ga pe.

²⁶ —Tupana'ga oapo na'ē nhaneremboypya ojipejiva'ea hako, ei ga. Aerē ga ahe mbohetauhui huvihava'ga mongovo gāndeheve'ga pavēi. Igwete ga gā mboja'oja'ogi gā mondovo gāgwyrī pe nhaporemō, ei ga. Ga'apoa renonde Tupana'ga e'i jipe ovyteri pe hako: “Nahanahā po ti gā pe nehē. Aerē po ti nahā nehē,” ei ga. “Pevo gwe ti gā toko nehē,” ei ga. A'ea Tupana'ga e'i ovyteri pe hako, ei Paulo'ga gā pe. ²⁷ Nahanahā Tupana'ga japoī gā nderekovo tajireka ti gā javo. “Ji repia po ti gā ji rekaramē nehē,” ei Tupana'ga hako, ei ga. Irupe rūi reki Tupana'ga oko nhande hugwi, ei Paulo'ga gā pe. ²⁸ A'ereki “gaha nhande mongo nhande mbovavagauka,” ei gā. A'ea pe pegwyrīpeva'ea ei ikwatija no: “Nhande vehevi ko Tupana'ga ra'yramo xako,” ei ahe, ei Paulo'ga gā pe.

²⁹ —Tupana'ga ra'yramo nhande rekoro gwaramo ndia'ei po nhande a'ero hamo: “Tupana'ga ko gānembīapoa'java'ea ouro apopyra'java'ea prata apopyra'java'ea. Ita apopyra'java'ea ko ga.” Ndia'ei po a'ea ga pe hamo, ei Paulo'ga imombe'gwovo gā pe. ³⁰ Ymya gā erame a'ea Tupana'ga pe ga imbogwawetena'ēi gānhi'gā. A'ereki a'ea rupi gā ndokwahavi ve. Emo ga nombogwawukara'javi gāndekote'varuhua kiro, ei ga. Kirogwe ga ehetei yvyakotyve'gā pe gāgwyrī pe nhaporemō: “Perojijyi pejeaporoģita pejipohia pejikote'varuhua hugwi,” ei Tupana'ga gā pe, ei ga.

³¹ —Aerē mbapava koty po ti Tupana'ga Jesus'ga mbo'eukari gādeaporoģita pe nehē. A'ereki ymya ga e'i Jesus'ga pe: “Aerē po ti ndehe ere'e gā pe nehē,” ei Tupana'ga ga pe. A'ea rupi katu po ti Jesus'ga ekatui gā pe a'ero nehē ikwahava gādeaporoģitapyryva ojipe'gā ndeaporoģitate'varuhua nehē, ei Paulo'ga gā pe. Tupana'ga okwahavukarīpe Jesus'ga rembi'eaģwama yvyakotyve'gā pe ikwehe. A'ereki ga ombogwera Jesus'ga mongovo, ei ga Atenaspeve'gā pe.

³² Henduvame Paulo'ga nhi'īgā Jesus'ga kwerava rehe jara'gā ga rerekomemui. Emo jara'gā e'i:

—Torohenduva'ja ti nenhi'īgā a'ea rehe nehē.

³³ A'ero Paulo'ga hoi gāpytera hugwi ogwovo. ³⁴ Jara'gā ojikoty'a Paulo'ga pavēi ojikoga Jesus'ga rehe. Dionísio'ga – kiroki ga omoģita pevove'gā ojipe'gā pavēi yvytyruhua rehe Areópago rehe jipi – ga ojikoty'a Paulo'ga pavēi ojipe'gā no Damárishēa no.

18

Paulova'ea oho Corinto pe

¹ Aerē Paulo'ga hoi pea hugwi Atenas hugwi ogwovo cidade de Corinto pe. ² Pevo ga Áquila'ga repiagi. Pontopeve'gā gwyrī pe Áquila'ga ari kako. Aerē ga hoi Itáliapeve'gā gwyrī pe upa. Pevo ga ruvi cidade de Roma pe Áquila'ga. Aerē gānduvihavuhu'ga Cláudio'ga imondoi onhi'īgā Romapeve'gā pe. Igwete ga ei:

—Judeus'gā ti toho pa agwa hugwi Roma hugwi, ei ga gā pe.

Áquila'ga ko judeuramo. Nurā ga hoi Itáliapeve'gā gwyrā hugwi a'ero gwembirekohēa pavēi Priscilahēa pavēi. A'ero gā nduri upa cidade de Corinto pe ikwehe. Pevo Paulo'ga Áquila'gā ndepiagi a'ero. ³ Igwete ga ruvi gā pyri tendas apovo. A'ereki Áquila'gā na jitehe oporavyky a'ea rehe no. Tapy'ynhapira pyvō gā japoī tendas aherapyjamo tipyhy ti itambere'ia a'ea rehe javo. Nurā Paulo'ga ruvi gā pyri tendas apovo jipi. ⁴ Sábado rupie'ymi Paulo'ga hoi gājatykahava pype. Igwete ga gā monhi'inhi'ihetei judeus'gā judeus'garūive'gā no – kiroki ga grego gānhi'īgā.

—Perovia ti nhiremimombe'ua pe me, ei ga ġa pe. A'ereki ji amombe'u katu javo.

⁵ Aerē Silas'ga ruri Macedôniapeve'ġa gwyra hugwi Timóteo'ga pavēi. Ga ndurame Paulo'ga pyri Jesus'ga mombe'ua rehe jate Paulo'ga poravykyi a'ero. Igwete ga ei judeus'ġa pe:

—Jesus'ga ko Cristoramo oko Tupana'ga remimbuhurukaramo, ei ga ġa pe.

⁶ Emo judeus'ġa Paulo'ga rayvari o'ete'varuhuavo ga pe. Nurã Paulo'ga imbovavagi opira nahã ti ji hepiukari ġandekote'varuhua javo.

—Napehendupotari pe nhinhi'ġa, ei Paulo'ga ġa pe. Po ti pe hoi hahyva'ea ruvihava pype nehē, a'ero po ti pe napembojari pejihoa ji rehe nehē. A'ereki ji amombe'u katu pe me pe momoranduva, ei ga. Pe tuhē po ti pe nhimomboruka hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei ga. Agwamo po ti ji hoi judeus'ġarūive'ġa pyri a'ero Jesus'ga mombe'gwovo ġa pe jipi nehē, ei Paulo'ga ġa pe.

⁷ A'ero ga hoi ġa hugwi ogwovo. Igwete ga hoi judeu'garūive'ga ronga pype Tício Justo'ga ronga pype. Garonga judeus'ġa jatykahava ypyvo oko. Ojiko ga Tupana'ga rehe Tício Justo'ga. Igwete Paulo'ga hoi garonga pype.

⁸ Aerē Paulo'ga Jesus'ga mombe'umbe'ui pevove'ġa pe. Igwete Crispo'ga – kiroki ga huvihavamo oko ġajatykahava pype – kiro ga jikogi Jesus'ga rehe ġwongapypeve'ġa pavēi. Na jitehe Paulo'ga nhi'ġa renduvame he'yive'ġa jikogi Jesus Cristo'ga rehe Corintopeve'ġa. A'ero Paulo'ga ġa mobatizaukari ġa nderekovo.

⁹ Aerē Jesus'ga nhi'ġi Paulo'ga pe gakiri pe ypytunimo. Igwete ga ei ga pe:

—Terekyhyji ti ġa hugwi, ei ga ga pe. Terepigi ti imombe'gwombe'gwovo ġa pe. ¹⁰ A'ereki jihi ko ako nde pyri, ei Jesus'ga. Nombohahyukari po ti ġa nde ve nehē. A'ereki jireheve'ġa he'yjuhu avo cidade pe, ei ga Paulo'ga pe.

¹¹ Igwete Paulo'ga ġa mbo'embo'ei Jesus'ga mombe'ua rehe. Ojipeji kwara ga ruvame pevo. ¹² Irũa mbytera rupi judeus'ġa jatykai Paulo'ga rehe ga pyhyga ga rerogwovo Gálio'ga pyri. Gálio'ga ko pevove'ġa governador'ga Acaiapeve'ġa gwyri pe. Igwete judeus'ġa Paulo'ga rerohoi ga pyri te'i ti ga Paulo'ga reaporoġita pe javo. ¹³ Igwete ġa ei Gálio'ga pe:

—Agwa'ga e'i ahe ve: “Nahã po ti pe Tupana'ga mbohetei hamo,” ei Paulo'ga, ei ġa. Na rũi reki oreramonhava'ea ore mbo'ei hako, ei ġa Gálio'ga pe.

¹⁴ Paulo'ga nhi'ġwerĩrame kiro Gálio'ga ei judeus'ġa pe:

—Po Paulo'ga rekote'varuhuro, a'ero po ji hendukatui penhi'ġa hamo pe imbojarame ga rehe hamo, ei ga ġa pe. ¹⁵ Emo pe ga rayva garemimbo'ea rehe penamonhava'ea nhi'ġagwera rehe no, ei ga. Pe tuhē ti pemohġatu a'ea a'ero. Ji nda'ei tuhē nanongara pe, ei Gálio'ga ġa pe.

¹⁶ Igwete ga ġa momborukari onga hugwi. ¹⁷ A'ero ġa nhaporemo Sóstenes'ga pyhytehei – kiroki ga huvihavamo oko judeus'ġa jatykahava pype. Igwete ġa ga pyhygi ga nupanupamo pevo onga ypyvo. Gálio'ga ombogwavete reki ga nupanupãrame.

Paulova'ea ojivyra'ja Antioquia pe

¹⁸ He'yi Paulo'ga pytai pevo Jesus'gareheve'ġa pyri. Aerē ga hoi ġa hugwi.

—Xaho ti Síriapeve'ġa gwyri pe, ei ga Áquila'ga pe Priscilahēa pe no.

—Xaho ti a'ero, ei ġa.

Ga horame cidade de Cencreia pe Paulo'ga nhi'ġi Tupana'ga pe a'ero.

—Nahanahã po ti ji rekoi nehē, ei ga Tupana'ga pe. Nahã jirekorame po ti ji ndakytiukara'javi ji'ava nehē, ei ga.

A'ero ga nhiapinukari na'ë pevo. Aerë ġa nhinhaġi itayharuhua pype ogwovo. ¹⁹ Ga vahemame cidade de Éfeso pe Paulo'ga hoi Áquila'ġa ndeja. Igwete ga hoi na'ë judeus'ġa jatykahava pype onhi'inhi'ġa ġa pe. ²⁰ Aerë Jesus'gareheve'ġa ei Paulo'ga pe:

—Koji'i epyta ore pyri, ei ġa ga pe novia.

²¹ —Kiro ji hoi tuhë, ei ga ġa pe.

Ohorame ġa hugwi ga ei:

—Tupana'ga ipotarama po ti ji rura'javi pe pyri nehë, ei ga ġa pe.

Igwete ga avi itayharuhua pype ojipe'ġa pavëi herogwovo Éfeso hugwi.

²² Aerë Paulo'ġa hoi ovahema cidade de Cesaréia pe o'eamo. A'ero ga hoi pea rupi Jerusalém me. Oho ga jiji onhi'ġa Jesus'gareheve'ġa pe. Aerë ga hoi Antioquia pe Síriapeve'ġa gwyri pe. ²³ Mbaigwe ga ruvi pevo ġa pyri. Pea hugwi ga hogahoi imbojoapiapiavo cidades ogwovo Galáciapeve'ġa gwyrarupi Frígiapeve'ġa gwyrarupi no. Igwete ga Jesus'gareheve'ġa mbojikohetei Jesus'ga rehe.

Apolova'ea omombe'u Jesus'ga

²⁴⁻²⁵ Aerë Apolo'ga hoi cidade de Éfeso pe. Ga ko judeuramo cidade de Alexandriapeve'ga. Onhi'ġatu Apolo'ga imombe'urame mbatera. Ikwatijara ga okwaha hete Tupana'ga mombe'uhara. Ojipe'ġa ombo'e ga Jesus'ga nhi'ġarupiva'ea rehe. Emo ga ndokwahapavi ve Jesus'ga mombe'ua. João Batistava'ea nhi'ġa rehe jate ġa Apolo'ga mbo'e – kia ko João Batistava'ea omombe'u ġa pe Jesus'ga mombe'urame ahe ġa mobatizarama yhya pyvõ jipi. A'ea jate Apolo'ga okwaha a'ero. Igwete Apolo'ga hoi Éfeso pe. Pevo ga ġwembikwahava imombe'uhetei ġa pe Jesus'ga mombe'gwovo. ²⁶ Aerë ga hoi judeus'ġa jatykahava pype ġa mbo'embo'eavo ġa pojihuve'yma. Igwete Priscilahëa henduvi ganhi'ġa Áquila'ga pavëi. A'ero ġa Apolo'ga rerohoi ġwonga pe. Kiro ġa Tupana'ga nhi'ġarupiva'ea mombe'ukatupavi a'ero ga mbo'eavo.

—Nahanahã po Tupana'gareheve'ġa ndekoi hamo, ei ġa ga pe.

²⁷ Aerë Apolo'ga ei Jesus'gareheve'ġa pe:

—Kiro po ti ji hoi Acaiapeve'ġa gwyri pe nehë.

—Eho ti a'ero, ei ġa ga pe.

Igwete ġa ikwatijari imondovouka onhi'ġa pevove'ġa pe Jesus'gareheve'ġa pe.

—Pembuhuruka katu ti Apolo'ga pejiipyri, e'i ġanembikwatijara.

A'ero Apolo'ga herohoi ġanembikwatijara imondovo ġa pe. Pevo ga ġa pokopokogi ġa nderekovo – kiroki ġa ojiko Jesus Cristo'ga rehe Tupana'ga remimombyryva ġwaramo ojive. ²⁸ Igwete Apolo'ga judeus'ġa monhi'inhi'ġi ja'javo ġa pe pevove'ġa ndovaki. Omombe'umbe'u ga ġa pe ikwatijara Tupana'ga mombe'uhara.

—“Nahã po ti Cristo'ga rekoi nehë Tupana'ga remimbuhurukara'ga nehë,” e'i ikwatijara, ei ga ġa pe. Na tuhë reki Jesus'ga rekoi ikwehe, ei ga. Nurã ore nhimombaragwahavi Jesus'ga rehe ga tuhë ko Cristoramo javo, ei ga ġa pe.

A'ea renduvame judeus'ġa nonhi'ġa'javi a'ero. A'ereki ga omombe'u katu.

19

Paulova'ea oho Éfeso pe

¹ Apolo'ga ruvame Corinto pe ko Paulo'ga hoi Galáciapeve'ġa gwyrarupi Frígiapeve'ġa gwyrarupi no. Aerë ga vahemi cidade de Éfeso pe. Pevo Paulo'ga ġa ndepiagi Jesus'gareheve'ġa. ²⁻⁷ Doze ko ġa. Igwete Paulo'ga ei ġa pe:

—Pe jikogypyrame Jesus Cristo'ga rehe Tupana'ga ra'uva uhu pe pyri raikwehe? ei ga ġa pe.

—Ndorokwahavi a'ea, ei ġa. Norohendunhoġwenondei ore Tupana'ga ra'uva mombe'ua, ei ġa ga pe.

—Manongara rehe ġa pe mobatizai a'ero naerū? ei ga ġa pe.

—João Batistava'ea remimombe'ua rehe ġa ore mobatizai ikwehe, ei ġa.

Igwete Paulo'ga ei ġa pe:

—João Batistava'ea ġa mobatizai ġa pohirame okote'varuhua hugwi, ei ga. Igwete ahe Jesus Cristo'ga mombe'ui israelitas'ga pe jipi, ei ga. “Pejiko ti ga rehe – kiroki ga u pe pyri ji py'rovo Jesus Cristo'ga,” ei João Batistava'ea ġa pe, ei ga ġa pe.

A'ea Paulo'ga ei ġa pe pejiko jitehe ti Jesus'ga rehe javo.

A'ea renduvame ġa nhimobatizaukari opojykaharete'gareheva'ero Jesus Cristo'gareheva'ero. Paulo'ga pokopokogame ġa ndehe Tupana'ga ra'uva uhu ġa pyri ġa nderekokatuavo. A'ero hajihe ġanhi'iġa aherembikwa-have'ŷva'ea. Tupana'ga nhi'iġa ġa omombe'u no.

⁸ Aerē Paulo'ga hoi judeus'ga jatykahava pype onhi'inhi'iġa ġa pe.

—Tupana'ga remimbuhurukara'ga uhu reki raikwehe Jesus'ga. Nurā ti pejiko ga rehe, ei ga. A'ero po ti Tupana'ga pe mongoi ojiheva'ero nehē, ei Paulo'ga ġa pe.

Três jahya rupi ga hogahoi ipype javo ġa pe ġa pojihuve'yama. ⁹ Emo jara'ga noangarihu hendukatue'yama ganhi'iġa. A'ero ġa imbotegwetei Jesus'ga nhi'iġarupiva'ea o'ete'varuhuavo jupe he'yjuhuve'ga ndovaki. Nurā Paulo'ga hoi ġa ndeja ogwovo. Igwete ga Jesus'gareheve'ga nderohoi ojupi. Ojipea pype onga pype ga ġa nderohoi a'ero ġa nderuva – perope Tirano'ga ombo'embo'e ojiheve'ga ġa nderekovo. Pevo Paulo'ga ġa nderohoi ġa monhi'inhi'iġa jipi. ¹⁰ Dois ga kwara mbo'ari ġa monhi'inhi'iġa ġa nderekovo. A'ero Ásiapeve'ġa nhaporemō henduvi Jesus'ga mombe'ua. Judeus'ga ġwendu. Judeus'ġarūive'ġa ġwendu jitehe Jesus'ga mombe'ua.

Cevava'ea ra'yra'va'ea

¹¹ Igwete Tupana'ga japoukahetei Paulo'ga pe ahemonhi-momby'aheteva'ea. ¹² Tapy'ynhapira Paulo'ga rembipo'rua ġa herohoi ga hugwi. Tapy'ynhapi'ria vehevi ġa herohoi inoġa itetirūave'ga ndehe kiro ipigi ġatetirūa ġa hugwi. Anhaġa ġa pojykarame ojipe'a ġa hugwi no. ¹³ Igwete jararamo judeus'ga – kiroki ġa ohoo ho anhaġa ipe'ape'avo ojipe'ga hugwi jipi – kiro ġa ei ojohupe:

—Paulo'ga javijitehe ti tipe'a anhaġa ġa hugwi Jesus'ga renoina no, ei ġa.

Igwete ġa ei jupe a'ero:

—Jesus'ga – kiroki ga Paulo'ga omombe'u jipi – kiro ga ei pe me tojipe'a ti ġa hugwi javo.

A'ea ġa ei anhaġa pe.

¹⁴ Kiro Ceva'ga ra'yra'ga ei no:

—Nhande ti xa'e anhaġa pe no.

Ceva'ga ko judeuramo oko mbatera kwava'ēhara'ga nduvihavamo. Sete gara'yra'ga. Igwete Ceva'ga ra'yra'ga ei anhaġa pe Jesus'ga renoina tojipe'a ti ġwembipojykahara'ga hugwi javo novia. ¹⁵ Igwete anhaġa ei ġa pe:

—Ji ndajipe'ai ga hugwi penhi'iġa rupi jigwove'ŷ, e'i ġa pe. Jesus'ga ji akwaha. Paulo'ga ji akwaha no. Oro pe, ji ndopokwahavi. Ndakoi'i'i ji penhi'iġa rupi, e'i ġa pe.

¹⁶ A'ero ga – kiroki ga anhağa opojyka ga – a'ero ga pori Ceva'ga ra'yra'ga ndehe nhaporemō anhağa popoakara rerekovo ġwaramo. Igwete ga jigwarai ġa ndehe ġa nupanupamo ġapira mbotararaga. A'ero ġa ka'nhyimi ga hugwi opire'yma henonhana.

¹⁷ Igwete Éfesopeve'ġa hendupavi ġanupanupāagwera judeus'ġa judeus'ġarūive'ġa pavēi. Ikwahavame ġa kyhyjipavi tihenoiteheyme ti Jesus'ga javo. Igwaigwavete ġa Jesus'ga mboheteheitei a'ero. ¹⁸ Igwete Jesus'gareheve'ġa nduri onhimongyavo okote'varuhua imohema ġandovaki. ¹⁹ Kiroki ġa ipaji – kiro ġa ei a'ero xapohi pa nanongara hugwi javo. Igwete ġa herueruri inoġa opajia rupiara ikwatijara. Igwete ġa imbokaipavi pevove'ġa pyteri pe. Hepiagame ojipe'ġa ei:

—He'yjuhuheteve'ea ġa imondomondo itambere'ia a'ea rehe nhaporemō ikwehe novīa cinquenta mil itambere'ia, ei ġa imbokaipyra repiaga.

²⁰ Nanongara nhaporemō gweroviaruka hete Tupana'ga mombe'ua ojipejipe'ġa pe. Igwaigwavete he'yjuhuve'ġa hendukatui ojikoga Jesus'ga rehe a'ero.

Éfeso pe ahe onhomomyi Paulova'ea rehe

²¹ Aerē Paulo'ga ei oyvyteri pe: “Kiro po ti ji hoi Macedōniapeve'ġa gwyrā rupi Acaiapeve'ġa gwyrā rupi no,” ei ga. “Aerē po ti ji hoi cidade de Jerusalém me nehē. Pea hugwi ti taho tuhē hepiaga cidade de Roma no,” ei Paulo'ga oyvyteri pe.

²² Igwete ga opokohara'ġa mondonhoġwenondei Macedōniapeve'ġa gwyrā pe Timóteo'ga Erasto'ga no. A'ea ja ga pytai jiji Ásiapeve'ġa gwyrā pe okovo.

²³ A'ea rupi Éfesopeve'ġa nhomomymomyi Jesus'ga nhi'iġarupiva'ea rehe. ²⁴ A'ereki Demétrio'ga onhimonha'nga Paulo'ga rehe. Nurā ga onhipavēive'ġa mbojatykai ja'javo ġa pe. Demétrio'ga oapoapo pratava'ea ojipe'ġa pavēi jipi. Dianahēa ryrūa ra'anga'via ġa oapoapo. A'ereki Dianahēa oko ġanemimbohete Haramo. A'ero ġa hugwi ojipe'ġa ipyhypyhygi hēaryrūa ra'anga'via itambere'ia kwepyga ġa pe. A'ea rehe gwe Demétrio'ġa imono'ono'oġuhūi itambere'ia ojive ha'anga'via rehe. ²⁵ Igwete Demétrio'ga onhipavēive'ġa mbojatykai jara'ga no – kiroki ġa oapo ha'anga'via jitehe prata pyvō. Igwete ga ei ġa pe:

—Timono'ono'ō nhande itambere'ia nhandejive nhanerembiapoagwera rehe jipi. Pekwaha pe a'ea, ei ga ġa pe. ²⁶ Pe pehepia kiro akoja'ga rura kokoty. Pehendu pe Paulo'ga remimombe'ua no, ei Demétrio'ga ġa pe. A'ereki ga e'i: “Aherembiapoa imboheteheva ko Tupanamo rūi oko,” e ko Paulo'ga, ei ga. Igwete Paulo'ga heroviarukaruhui onhi'iġa he'yjuhuve'ġa pe avo Éfeso pe, ei Demétrio'ga. Ga pe jate rūi reki. Nhandegwyrā pe nhaporemō ġa Paulo'ga mbopogweuhui ogwovo ganhi'iġa rupi onhimongyavo Ásia pe nhaporemō, ei ga ġa pe. ²⁷ Kiro po ti ġa ete'varuhupavi nhande japorame ha'anga'via a'ero nehē, ei ga. A'ea jate rūi reki. Kiro po ti ġa ndokoa'javi Dianahēa ryrūa rehe a'ero nehē. Ásiapeve'ġa nhaporemō ombohete hete Dianahēa jipi vyakotyve'ġa nhaporemō reki. A'ereki hēa huvihavuhu yvagipeva'ero, e'i tehe ga ġa pe. Emo ġa hopavame Paulo'ga nhi'iġa rupi po ti hēa ndahuvihava'javi a'ero nehē, ei Demétrio'ga ġa pe.

²⁸ Henduvame Demétrio'ga nhi'iġa ġa nhimboahivuhui Paulo'ġa pe a'ero. Igwete ġa eahyahivi.

—Huvihavuhu ko Dianahēa Éfesopevehēa, ei ġa.

²⁹ Igwaigwavete ġa nhimongyi ohapukapukaita cidade pe onhomomyina. Igwete ġa Gaio'ga pyhygi. Aristarco'ga ġa opyhy no. Ga ko

Paulo'garupive'ğa Macedôniapeve'ğa. Igwete ға ға pyhygi ға nderohoahyavo nhandaibe ongauhua pype – perope ға ojatykatyka jipi. ³⁰ Ikwahavame Paulo'ga ei:

—Kiro ji hoi pevo ға pyri nhinhi'iğa ға pe, ei ga novĩa.

Emo Jesus'gareheve'ğa nomondoukari ga ғapyteri pe. ³¹ Ojipe'ğa ombuhuruka onhi'iğa ga pe no huvihava'ğa.

—Terehoi ti ejipiuka ongauhua pype, ei ға ga pe.

A'ereki ға oarõ hete Paulo'ga. ³² Igwete ға – kiroki ға ojatyka pevo – kiro ға hapukapukaitehei onhomomyina. Ohapukai paravuhu ға upa. Emo koji'iheteve'ğa ei onhimongyavo: “Maraname nhande jatykauhutehei kiro nhandejupa naerũ?” ei ға ojohupe. ³³ Igwete judeus'ğa Alexandre'ga moanhani ga mondovo ғapyteri pe. Ga repiagame jara'ға ei:

—Gaha reki.

Igwete Alexandre'ga pova'eği ға pe pepi te javo.

—Tamombe'u katu na'ě pe me, ei ga ға pe novĩa.

³⁴ Emo onhimombaragwahavame ga rehe jara'ға ei:

—Ga ko judeuramo oko. Tihenduvyme ti ga a'ero, ei ға ojohupe.

A'ero ға eға'epavi:

—Huvihavuhu ko Dianahëa Éfesopevehëa.

Kwara ipyryryma rupi duas horas rupi ға jogwerohapukapukai a'ea javo.

³⁵ Aerë tavijara'ға ruri ға mombiga ikwatijahara'ға. Igwete ga ei Éfesopeve'ға pe:

—Tikwaha pa ko nhande hëaryrua rerekokatua – kiroki hëa huvihavuhetero oko Dianahëa, ei ga. Éfesopeva'ero nhande tireko katu hëaryrua hëara'angava no – kiroki ita ohi yvaga hugwi imbohetehavamo, ei ga ға pe.

³⁶ Tikwaha pa nhande a'ea. Nurã po pe pigi hamo. Pejapyaka katu ti, ei ga ға pe. ³⁷ Agwa'ға pe peru kiro novĩa. Emo ға nomimi reki mbatera nhandejatykahava hugwi. Ga nombotegwetei reki hëa no nhaneremimboheteharahëa, ei ga ға pe.

³⁸ Po ti Demétrio'ğa imbojapotari ға ndehe nehë, a'ero po ti ға ға nderohoi ға mombe'gwovo huvihava'ға pe nehë hamo, ei ga. Huvihava'ға ndekorame imohiğatuavo po ti ға ға nderohoi ға pyri imbojamboja ға ndehe hamo, ei ga ға pe. ³⁹ Po ti pe ikwahapotari ojipe'ia mbatera nehë a'ea pe po ti cidadepeve'ға e'i ojatykarama nehë, ei ga ға pe.

⁴⁰ A'e ji pe me: Kiro po ti nhanderuvihava'ға e'i nhande ve nehë: “Gara rehe tuhë pe jatykauhui pehapukapukaita?” e po ti ga nhande ve nehë, ei ga. Marãi po ti nhande ga pe a'ero nehë? ei ga. Nianhi'iği po ti nhande nehë nhandepoyjayjare'yma ғwaramo nehë. A'ereki nhande xajatyka tehe reki, ei ga ға pe.

⁴¹ Aerë ga ei ға pe a'ero:

—Pekwaki'o ti kiro pejigwojigwovo, ei ga.

Cidadepeve'ға opi pa a'ero ogwovo.

20

Paulova'ea ohoa'ja Macedônia pe Grécia pe no

¹ Igwete Paulo'ga Jesus'gareheve'ğa mbuhurukari ojipyri. Igwete ga ға mbojikohetei Jesus'ga rehe ja'javo ға pe. Aerë ga ei ға pe:

—Kiro po ti ji hoi Macedôniapeve'ğa gwyri pe nehë, ei ga ға pe.

² Igwete ga hoi Jesus'gareheve'ğa pyri Macedôniapeve'ğa gwyrupa rupi ogwovo. Igwete ga ega'ei ға pe pejiko hete ti Jesus'ga rehe javo. Aerë ga hoi Gréciapeve'ға gwyri pe. ³ Três jahya rupi ga ruvi pevo.

—Taho ti kiro Síriapeve'ға gwyri pe, ei ga novĩa.

Ga nhinhaḡwerĩrame itayharuhua pype ojipe'ḡa ei ga pe.

—Judeus'ḡa nde juka pota kiro, ei ḡa Paulo'ga pe.

Igwete ga ei:

—Pea rupi po ti ji hoi a'ero nehẽ jijivya Macedõniapeve'ḡa gwyra rupi jikwava nehẽ, ei ga.

⁴ Beréiapeve'ga oho ga rupi Pirro'ga ra'yra'ga Sópatro'ga. Tessalõnicapeve'ḡa oho ga rupi no Aristarco'ga Segundo'ga pavẽi. Derbepeve'ga oho no Gaio'ga. Timóteo'ga oho no. Ásiapeve'ḡa oho no Tíquico'ga Trófimo'ga pavẽi. ⁵ Gahã oho na'ẽ ore renonde ore ra'aromo cidade de Trõade pe. ⁶ Ore rekorame cidade de Filipos pe judeus'ḡa japoi toryva. Nanongara rupie'ymi ḡa i'ui pão ndovuriva'ea. Japopavirẽ ore avi orogwovo Filipos hugwi. Cinco ore kiri ya rupi. A'ero ore vahemi Trõade pe orerenondeve'ḡa ndepiaga. Sete ore kiri pevo orojupa.

Paulova'ea oho Trõade pe mbapavamo

⁷ Sábado rupi ypytunimo ore jatykai Jesus'gareheve'ḡa pavẽi onga jo'ajo'aruhu pe ti'u ti ojopyri javo. Igwete Paulo'ga nhi'inhi'iḡi ḡa pe. Igwaigwavete ga nhi'iḡi ḡa pe imboypyhajikatuavo. A'ereki ga oho pota pea hugwi ko'emame. ⁸ He'yi jyapehavuhua pevo jo'ajo'aruhu pe – perope ore orojatyka. ⁹ Oapy ga oina jurukwara rehe yvateva'ea rehe ipyahuve'ga Êutico'ga. Igwete ga ropehyiro Paulo'ga nhi'inhi'iḡame. Igwaigwavete Êutico'ga ropehyiro okia. Kiro ga hiri mytu'ẽ me vvyvo upa. A'ero ḡa nhani ojyva ga pyri. Ga pyhygame ḡa ei:

—Omano ahe.

¹⁰ A'ero Paulo'ga jyvi onhinoḡa ga rehe ga anhuvana ga mbogwerava.

—Tapembojui pejipy'a, ei ga ḡa pe. Okwerava'ja ga kiro.

¹¹ Igwete Paulo'ga jiupira'javi pevo jitehe jo'ajo'aruhu pe. Igwete ga i'ui ore pavẽi. Kirẽ koji'i ga nhi'inhi'iḡi ḡa pe imoḡo'eamo. ¹² A'ero ga hoi ḡa hugwi. Igwete ḡa ipyahuve'ga rerohoi onga pe. Horyory ḡa gambogwerava rehe.

Paulova'ea oho Mileto pe

¹³⁻¹⁴ Aerẽ Paulo'ga ei ore ve:

—Pe na'ẽ ti pe'a pejigwovo cidade de Assõs pe, ei ga. Pevo ti ji mbo'a ji rerogwovo nehẽ. A'ereki ji pea rupi aho pevo, ei ga ore ve.

A'ero ore hoi ga repiaga Assõs pe, ga mbo'avi ga rerogwovo cidade de Mitilene pe. ¹⁵ Pea hugwi ore hoi. Ko'emame ore vahemi ypa'ouhũ me Quios pe. Ko'emame ore hoi ojipe'i pe Samos pe. Ko'emame ore hoi cidade de Mileto pe. ¹⁶ Ndorohoi reki ore cidade de Éfeso pe. A'ereki Paulo'ga ndohopotari pevo.

—Ndajipykopypotari ji Ásiapeve'ḡa gwyrri pe kiro, ei ga. A'ereki ji aho potarahi jigwovo Jerusalém me kiro. Tahepia tuhẽ ti toryva pevo nehẽ Pentecostes, ei ga ore ve.

Paulova'ea onhi'ĩ Éfeso'ea pe

¹⁷ Mileto hugwi Paulo'ga onhi'iḡa mondoukari Éfeso'ea'ḡa pe tuhu ti ḡa ji pyri javo ḡa pe.

—Tanhi'ĩ na'ẽ ti Jesus'gareheve'ḡa ndepiakaturaha'ḡa pe, ei ga.

¹⁸ A'ero ḡa nduri ga pyri ua. Igwete ga ei ḡa pe:

—Pekwaha pe jireaporoḡita jirekokatua pe pyri ji rurypyrame avo pegwyrri pe Ásia pe ikwehe. Kiromo jate ji rekokaturamo, ei ga ḡa pe. ¹⁹ Ji ndavy'ari jitekovo ikwehe. A'ereki judeus'ḡa ombohahyuka hete ji ve. A'ereki ḡa onhimbohovaja ji rehe, ei ga. Emo ji aporavyky hete jitekovo

jipojykaharete'ga pe Jesus'ga pe ga mombe'gwovo pe me. Nanhimbohetei ji pepyteri pe, ei Paulo'ga ġa pe. ²⁰ Ndapojihuvi reki ji imombe'upava pe me mbatera – kiroki imombe'ua pe poko, ei ga. Ndapojihuvi ji pe mbo'eavo Jesus'ga rehe ġandovaki penonga pype no, ei ga. ²¹ A'ea'e ji pe me nhaporemō jipi judeus'ġa pe judeus'ġarūive'ġa pe no. Perojijyi pejeaporoġita Tupana'ga rehe, a'e ji pe me, ei ga. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi. Pejiko ti nhandepojykaharete'ga rehe Jesus Cristo'ga rehe, a'e ji pe me no, ei Paulo'ga ġa pe.

²² —Kiro po ti ji hoi Jerusalēm me a'ero nehē. A'ereki Tupana'ga ra'uva ji mondouka pevo, ei ga. Marā po ti ji rekoi pevo nehē? ²³ Ojigwarajuhu po ti ġa ji rehe ji mondovo cadeia pype nehē, ei ga. A'ea jate ji akwaha. A'ereki a'ea rehe Tupana'ga ra'uva ji momorandu ji imbojoapiapirame cidades jipi, ei Paulo'ga. ²⁴ Na ġa ji jukai a'ero nehē. Jipy'a ndokotehei reki a'ea rehe, ei ga. Nhiremimombe'ua rehe jate ji rekoi. Tamombe'umbe'u pa ti ġa pe. A'ereki Jesus'ga jipojykaharete'ga e'i ji ve ikwehe: “Emombe'u ti ġa pe pyryva'ea. Tupana'ga pyryva ġa pe ti emombe'u ġa pe,” e ko ga ji ve, ei ga. Nurā ji tamombe'u pa na'ē ġa pe Jesus'ga nhi'īpo'ruavo nehē, ei Paulo'ga ġa pe.

²⁵ —Ahoaho ko ji pepyteri pe nhaporemō Tupana'ga mombe'gwovo ikwehe. “Peho ti Tupana'ga nhi'īġa rupi gareheva'ero,” a'e ji pe me ikwehe, ei ga. Emo po ti pe ndapehepiaga'javi jira'oa nehē, ei ga. Akwaha ji a'ea. ²⁶ Nurā ji ekatui pe me kiro. Po ti pe hoi hahyva'ea ruvihava pype nehē a'ea po ti pe napembojari ji rehe nehē. A'ereki ji amomorandu pa pe me a'ea rehe, ei ga. ²⁷ Ndapojihuvi ji imombe'upava pe me Tupana'ga remimbotarimova'ea, ei Paulo'ga ġa pe. ²⁸ Peko katu ti a'ero. Pereko katu pa ti Jesus'gareheve'ġa no, ei ga. A'ereki pe me Tupana'ga ra'uva e'i: “Pehepia katu ti Tupana'gareheve'ġa,” e'i. Pembo'embo'e ti ġa Tupana'ga nhi'īġa rehe jipi, a'e ji pe me, ei ga. A'ereki Tupana'ga opojoyka ġa ojive gwa'yra'ga manoro ġwaramo ġa ndepykaramo, ei Paulo'ga ġa pe.

²⁹ —Tamombe'u ti kiro aerēva'ea pe me, ei ga. A'ereki ji akwaha penderekoagwama. Ji horame pe hugwi po ti hajiheve'ġa nduri pepyteri pe nehē okote'varuhuve'ġa, ei ga. A'ero po ti ġa pe moandyandyi ġwembi'ea pyvō pe nderekote'varuhuavo nehē, ei Paulo'ga ġa pe. ³⁰ Pepyteripeve'ġa vehevi po ti na jitehe nehē no. Ga po ti i'mbe jara'ġa pe. A'ero po ti ġa nhimbopogweukari Jesus'gareheve'ġa pe nehē, ei ga. ³¹ Pehepia ti a'ero penhimoandyjukare'yma ġa pe nehē, ei ga ġa pe. Tapemoka'nhymi ti nhinhi'īġagwera pe me. A'ereki trēs ji kwara mondoi pe moġitapava ikwehe. Arimo ji pe moġitai. Ypytunimo na jitehe ji pe moġitai jijehe'gwovo nhi'agataruhuramo pe ndehe, ei ga ġa pe.

³² —Kiro ji ei pe me a'ero: Tupana'ga ti tapendereko katu. Tupana'ga pyryva mombe'ua ti tapendereko katu nohō, ei ga. A'ereki gaha pe mbojiko hete Jesus'ga rehe pe mbo'eavo. Aerē po ti Tupana'ga imombyryvi pe me nehē no ga imombyryvame ojiheve'ġa pe nhaporemō nehē, ei Paulo'ga ġa pe. ³³ Nahā ko ji rekoi pe pyri ikwehe, ei ga. Ji ndapotari ojipe'ġa apoa ouro prata reheve ikwehe. Gapira ji ndapotari no, ei ga. ³⁴ Pekwaha pe jiporavykyagwera. Jipoa pyvō tuhē te ji aporavyky ipyhyga mbatera jijive. A'ero ji imondoi mbatera jijipyryve'ġa pe no, ei ga. ³⁵ Ahepiuka pa ji pe me ikwehe. Nhandeporavykyagwera ikwepykava pyvō po nhande imbatere'ŷve'ġa pokogi a'ero hamo, ei ga. Timōka'nhymyme ti Jesus'ga nhi'īġagwera nhandepojykaharete'ga nhi'īġagwera. A'ereki ga e'i ikwehe: “Nhanderory nhande ġa imbuhurame mbatera nhandejive. Johe'i tehe nhande roryvamo nhande imondorame mbatera ojipe'ġa pe,” ei Jesus'ga ikwehe, ei ga.

³⁶ Nahã Paulo'ga ei ġa pe. Kirẽ ga renypy'andurugi onhi'ġa Tupana'ga pe ġa pavẽi. ³⁷ Igwete ġa Paulo'ga rerojehe'opavi ga anhuvanhuvana ga rerekovo. Ndovy'ahetei ġa ganhi'ġa renduvame. ³⁸ A'ereki ga e'i ġa pe: "Aerẽ po ti pe ndapehepiaga'javi jira'oa nehẽ." Igwete ġa ga rerohei itayharuhu pe.

21

Paulova'ea oho Jerusalém me

¹ Igwete ore hoi ġa hugwi a'ero oro'ava herogwovo ypa'ouhũa rehei katu cidade de Cós rehei katu. Ko'emame ore herohoi ojipe pe ypa'ouhũ me Rodes pe. Pea hugwi ore herohoi heroja cidade de Pátara pe o'eamo. ² Pevo ore hepiagi ojipea itayharuhua – kiroki oho ġwerĩ Feníciapeve'ġa gwyri pe. Igwete ore avi a'ea pype herogwovo. ³ Aerẽ ore hepiagi ypa'ouhũa Chipre orojohukoty. Igwete ore kwavi ipyvõ orogwovo Síriapeve'ġa gwyri pe. Pevo ore herojari cidade de Tiro pe. A'ereki pevo ġa ġweno'embota mbatera itayharuhua hugwi. ⁴ A'ero ore ãi orogwovo Jesus'gareheve'ġa ndeka pevo ġa ndepiaga. Sete ore kiri ġa pyri a'ero. Igwete ġa ei Paulo'ga pe tohoyme ti ga Jerusalém me nehẽ javo novĩa. A'ereki Tupana'ga ra'uva omombe'u jipe ġa pe. "Tiruahũ po ti Paulo'ga pe Jerusalém me nehẽ," e'i. Emo Paulo'ga e'i ġa pe:

—Aho tuhẽ ti pevo nehẽ.

⁵ Aerẽ ihorame orohohava apiavo ore jivyri itayharuhu pe a'ero. Ga nhaporemome ore rerojivyri cidade hugwi akwaimba'ero kunhangwera'ġa pavẽi gwa'yra'ġa pavẽi no. Nhimbiari pe ore renypy'andurupavi y'ytĩga pype oronhi'ġa Tupana'ga pe. ⁶ Aerẽ:

—Kiro ore hoi, oro'e ore ġa pe.

Igwete ore ava'javi itayharuhua pype. A'ero ġa jivyra'javi ġwonga pe ogwovo.

⁷ Igwete ore herohoi Tiro hugwi herogwovo cidade de Ptolemaida pe. A'ero ore hoi Jesus'gareheve'ġa ndepiaga ġa anhuvanhuvana. Ojipeji ore kiri ġa pyri. ⁸ Ko'emame ore hoi. Igwete ore hoi cidade de Cesaréia pe. Igwete ore hoi Filipe'ga ronga pe orojupa. Ymya Filipe'ga ruvi Jerusalém me raikwehe. Gaha ko seteve'ġa nde'yja'ga. Ga pe Jesus Cristo'ga moirũhara'ġa e'i raikwehe: "Gahã ti toma'ẽ mbatera imbatere'ỹve'ġa pe jipi," ei ġa ġa pe raikwehe. Filipe'ga ohoohe Jesus'ga mombe'gwovo ojipe'ġa pe no. ⁹ Quatro ko gara'yra'ġa kunhangwera'ġa hembirekoe'ỹve'ġa. Ga na jitehe omombe'umbe'u Tupana'ga nhi'ġa jipi. Igwete ore hoi Filipe'ga ronga pe orojupa. ¹⁰ Mbohapyrete ore kiri pevo ġa pyri. A'ero Ágabo'ga ruri Judéiapeve'ġa gwyra hugwi Tupana'ga nhi'ġa mombe'uhara'ga. ¹¹ Kiro ga ruri ore pyri ipyhyga Paulo'ga ku'ayvira ipukuhuva'ea. A'ea pyvõ ga jikupykwari. Ga jipokwari no. Igwete ga ei ore ve:

—Gaku'ayvira ijara'ga mombe'gwovo ji ei: Nahã ti judeus'ġa ga kwari Jerusalém me nehẽ, ei ga. A'ero po ti ġa ga mondoukari judeus'ġarũive'ġa po pe nehẽ ga pyhygauka nehẽ, ei ga. A'ea Tupana'ga ra'uva e'i, ei Ágabo'ga ore ve.

¹² Henduvame ganhi'ġa ore ehetei Paulo'ga pe pevove'ġa pavẽi:

—Terehoa'javi ti Jerusalém me a'ero, oro'e ore ga pe novĩa.

¹³ Igwete Paulo'ga ei:

—Maraname pe jehe'ouhui ji rehe? Pe ji mbopyagwyruhu javo ji ve novĩa, ei ga. Na ġa ji kwari ji jukavo vehevi te a'ero nehẽ, ei ga. Ji ti aho jate tuhẽ pevo nehẽ Jesus'ga rehe jipojykaharete'ga rehe nehẽ, ei ga.

¹⁴ Ndokoi ga orenhi'ġa rehe.

—Nandejate ti toko Tupana'ga remimbotarimova'ea, oro'e ore.

A'ero ndoro'ea'javi ga pe a'ea rehe.

¹⁵ Aerẽ ore herekokatupavi orombatera herogwovo pea rupi Jerusalém me. ¹⁶ Jara'ga ko oho ore rupi Cesaréia hugwi Jesus'gareheve'ga. Igwete ga ore rerohoi Menasom'ga rongga pe. Ga pyri ore pytai. Ga ko Chiprepeva'ero. Ymya ga jikogi Jesus Cristo'ga rehe. Ga pyri ore pytaahi'vi orojupa.

Paulova'ea oho Tiagova'ea pyri

¹⁷ Ore vahemame Jerusalém me Jesus'gareheve'ga ndoryndoryvamo ore rehe. ¹⁸ Ko'emame Paulo'ga ore rerohoi Tiago'ga repiaga. Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ga nhaporem o jatyka upa. ¹⁹ Igwete Paulo'ga nhi'iği ga pe. A'ero ga imombe'upavi ga pe ohoagwera.

—Amombe'umbe'u ji Jesus'ga judeus'garũive'ga pe, ei ga. Nurã Tupana'ga ga mbojikogukari ojihe, ei ga. Nahanahã Tupana'ga rekoi gapyteri pe a'ero ore horame ga pyri, ei Paulo'ga imombe'upava ga pe.

²⁰ Henduvame Paulo'ga nhi'iğa ko ga Tupana'ga mbohetei a'ero. Aerẽ ga ei Paulo'ga pe:

—Oreirũ, ehapia judeus'ga kiro. He'yjuhu hete ko ga jikogi Jesus'ga rehe milhares. Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe ga ndekohetei reki ti-hendu katu pa ti hamo javo, ei ga Paulo'ga pe. ²¹ Igwete ojipe'ga mbero nde mombe'gwovo ga pe, ei ga. “Paulo'ga ko ombo'e te'varuhu judeus'ga nhaporem o – kiroki ga u judeus'garũive'ga pyteri pe,” ei ga. “Paulo'ga e'i ga pe: ‘Pepohi ti Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi,’ ei Paulo'ga ga pe,” ei ga heikwehe. “‘Tapekytia'javi ti peja'yra'ga nakwanha pi'ria,’ ei ga,” ei ga. “‘Tapekoa'javi ti nhanderamohava'ea nhi'iğagwera rehe,’ ei Paulo'ga ga pe,” ei ga heikwehe. Nahã ga mbero reki nde mombe'gwovo ga pe, ei ga imombe'gwovo Paulo'ga pe.

²² —Marã po ti a'ero nehẽ? ei ga Paulo'ga pe. Okwaha po ti ga nderura avo nehẽ. ²³ Nahã po ti nde rekoi a'ero nehẽ, ei ga. Quatrove'ga oko ore pyri kiro. Ymya'i ga ei Tupana'ga pe: “Nahanahã po ti ore rekoi nehẽ,” ei ga ga pe. Kiro ga ndekoi tuhẽ a'ero gwembi'eagwera rupi katu, ei ga Paulo'ga pe. ²⁴ Eroho ti quatrove'ga nhandejatykahavuhua pype a'ero. Ejipyhei ti pevo ga pavẽi nahã ti xanhimomyry Tupana'ga pe javo, ei ga. Aerẽ ti epyhy mbiara quatrove'ga ndepyga eitambere'ia pyvõ. A'ea po ti ga ikwava'eğukari Tupana'ga pe nehẽ. A'ero po ti ga nhiapinukari nehẽ, ei ga Paulo'ga pe. Judeus'ga po ti nde repia pevo nehẽ. A'ero po ti ga epavi nehẽ: “Nomombe'ukatui reki ga Paulo'ga nhande ve. Oko katu tuhẽ reki ga Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi okovo,” e po ti judeus'ga nde ve nehẽ, ei ga Paulo'ga pe.

²⁵ —Oro judeus'garũive'ga pe – kiroki ga ojiko Jesus'ga rehe – ga pe ore ikwatijari ikwehe, ei ga ga pe. Igwete ore ei ga pe: “Nahã po pe ndekoi hamo. Tape'ui ti gambatera ikwava'eğame ha'angava pe gwemimbohete'hara pe,” oro'e ore. “Hekoa tape'ui no,” oro'e ore ga pe. “Mbiara tape'ui ipore'ymame hekoka jugwi,” oro'e ore. “Taperekoi ojipe'ga nembireko'ga,” oro'e ore ga pe ikwatija, ei ga Paulo'ga pe.

²⁶ Ganhi'iğa rupi Paulo'ga quatrove'ga nderohoi ga nderekovo. Ko'emame ga jipyhei ga pavẽi xanhimomyry ti Tupana'ga pe javo. Aerẽ ga ki ojatya-havuhua pype. Igwete Paulo'ga imombe'ui mbatera ikwava'ẽhara'ga pe.

—Orojipyhei ore ko, ei ga ga pe. Kiro sete po ti ore kiri nehẽ, ei ga. Aerẽ po ti ji imondoukari mbiara quatrove'ga ndepyga ikwava'eğuka ga pe imondovouka Tupana'ga pe nehẽ, ei Paulo'ga ga pe.

Ahe opyhy Paulova'ea

27-28 Seis ko ġa kiri. A'ero judeus'ġa Paulo'ga repiagi ojatykahavuhua pype Ásiapeve'ġa gwyrivepeve'ġa. Igwete ġa he'yjuhuve'ġa monhimboahivukatehei Paulo'ga pe ġa momymomyina. A'ero ġa Paulo'ga pyhygi ohapukaita gwe'yja'ġa pe judeus'ġa pe:

—Pejijo ore pokoga, ei ġa. A'ereki agwa'ga ko ohooho ġa mbo'epavuhuavo ite'varuhuva'ea rehe, ei ġa. Nhande mbotegwete ga ja'javoteheuhu. “Tapehenduva'javi ti Moisésva'ea remimbo'eagwera,” ei ga ġa pe, ei ġa. Nhandejatykahavuhua pe ga ete'varuhui no, ei ġa. A'ero ga kiro judeus'ġarūive'ġa nderuruhui ipype imbotegweteavo nhandejatykahavuhua Tupana'ga ronga, ei ġa ġa pe o'mbero.

29 Nahã judeus'ġa etehei Paulo'ga mombe'gwovo. A'ereki ġa gwepia Trófimo'ga hoa cidade pe Paulo'ga rupi novã. Trófimo'ga ko judeu'garūive'ga Éfesopeve'ga. Hepiagame gahoa Paulo'ga rupi ġa etehei a'ero:

—Paulo'ga gweroho ga nhandejatykahavuhua pype, ei ġa javo tehe.

30 Nahã judeus'ġa ei cidadepeve'ġa momymomyimbava Paulo'ga rehe. Igwete ġa nhaġanhani Paulo'ga pyhyga ga rerohyryryga ojatykahavuhua hugwi. Kotihĩ ġa hovapytymi ġa hugwi. 31 Kiro ġa Paulo'ga jukaġwerĩ. Emo ojipe'ġa oho imombe'gwovo soldados'ġa pe romanos'ġa pe. Igwete ġa ei soldados'ġa nduvihavuhu'ga pe:

—Jerusalémmeve'ġa nhaporemohimboahivuhu ohapukapukajahyavo, ei ġa ga pe.

32 Kotihĩ ga soldados'ġa nderuri ġanduvihava'ġa pavēi ġa nenonhana he'yjuhuve'ġa pyteri pe Jerusalémmeve'ġa pyteri pe. Soldados'ġa ndepiagame ġa Paulo'ga nupambigi a'ero opohia ga hugwi. 33 Igwete soldados'ġa nduvihavuhu'ga ruri Paulo'ga pyhygauka ga kwaruka itanhuramuhũa pyvõ mokõiva'ea pyvõ.

—Ma'ġa koro? ei ga. Ma gara rehe pe ga nupanupãuhui? ei ga ġa pe.

34 Ojoatyatyvi ġanhi'iġa ga pe ġa hapukajahyrame onhimongyavo. A'ero ga ndokwahavi reki maranuhũ javo. Nurã ga Paulo'ga rerohoukari soldados'ġa nongauhua pype. 35 Ga rerovahemame ojiupihava rehe ġa ojatiy'varimo ga rerohoi he'yjuhuve'ġa hugwi onhimboahiheteve'ġa hugwi topyhygahayme ġa ga javo. 36 A'ereki ġa ohoohoji ġa ndeviri ohapukajahyavo pejuka ga javo novã.

Paulova'ea onhimombe'u judeusva'ea pe

37 Gwerohoġwerĩrame ongauhua pype Paulo'ga ei soldados'ġa nduvihavuhu'ga pe:

—Tanhi'ĩ na'ẽ ti nde ve, ei ga ga pe.

Igwete ga ei Paulo'ga pe:

—Erekwaha nde Gréciapeve'ġa nhi'iġa naerũ? 38 Nde ko Egitopeve'ga rũi naerũ? – kiroki ga ymya he'yjuhuve'ġa monhimboahivi nhanderuvihava'ga pe ġa momymomyina, ei ga. Igwete ga quatro milve'ġa nderohoi ongae'ỹi me iporojukauhuve'ġa. Nde ko ga rũi naerũ? ei ga Paulo'ga pe.

39 —Ji ko a'ea rũi, ei Paulo'ga. Judeuramo ko ji. Cilícia ko jigwyrã, ei ga. Cidade de Tarso pe huvihavuhu pe ji ari kako, ei ga. Na ji nhi'iġi kiro ġande'yjuhua pe, ei ga ga pe.

40 —Enhi'ĩ ti a'ero ġa pe, ei ga ga pe.

A'ero Paulo'ga ami ġajiupihava rehe. Igwete ga pove'eġi ġa pe ji rendu ti javo. A'ero ġa pipavi upa. Igwete judeus'ġa nhi'iġimo tuhẽ ga ei onhimombe'gwovo ġa pe.

22

¹ Igwete Paulo'ga ei:

—Nhiirũ, peymyana, pejapyaka ti nhinhi'iga rehe ji nhimombe'ukaturame pe me, ei ga. A'ereki ji ndakote'varuhui jitekovo, ei ga ġa pe.

² Judeus'ga nhi'igimo tuhẽ ga ei ġa pe. Nurã koji'i ġa pigi a'ero ganhi'iga renduva. Igwete ga ei ġa pe:

³—Jihi ko ji judeuramo ako, ei ga. Cilícia ko jigwyrã. Cidade de Tarso pe ko ji ari kako. Aerẽ ji nhimomboakari avo Jerusalém me kako, ei ga. A'ea rupi Gamaliel'ga ji mbo'embo'ekatui Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe – kiha tuhẽ nhaneramonhava'ea omombe'u, ei ga. Nhiremimbotarimo ji poravykyhetei Tupana'ga pe ikwehe. Pehepia ko pe na jitehe peko pa ga rehe, ei Paulo'ga ġa pe. ⁴ A'ea rupi ji jigwarajuhui Jesus'ga nhi'igarupive'ga ndehe ġa jukauka ikwehe. Akwaakwaruka ji ġa mondovouka cadeia pype ġa mongiuuka akwaimbae'ga kunhangwera'ga no, ei ga. ⁵ Mbatara kwava'ẽhara'ga nduvihavuhu'ga okwaha tuhẽ jireaporogita ji repiaga ikwehe judeus'ga mogitahara'ga pavẽi. Gahã okwatija nhandere'ya'ga pe Damascopeve'ga pe ji mombe'gwovo ikwehe. A'ea ji herohoi tapyhy ti Jesus'gareheve'ga javo. Takwatakwa ti ji ġa nderojivya Jerusalém me tambohahyuka ti ġa pe nehẽ javo, a'e ji ikwehe novã, ei Paulo'ga ġa pe.

Paulova'ea omombe'u gweaporogita rerojijyagwera

⁶ Igwete Paulo'ga ei ġa pe:

—Ahaji katu ji vahẽgwerĩrame Damasco pe kotihĩ turi ji ve hendy'javuhuva'ea yvaga hugwi, ei ga. Hendy'javuhu hete. Ipyteri pe ji rekoi a'ero, ei ga. ⁷ A'ea ji mombo vvyvo ji noġa. Igwete ji henduvi ganhi'iga jijive, ei ga. “Saulo, Saulo! Maranuhĩrame nde imbohahyukari ji ve?” ei ga ji ve, ei Paulo'ga.

⁸—“Manamo pe?” a'e ji ga pe.

—“Ji ko Jesusramo Nazarépeva'ero ako. Ji ve nde erembohahyuka,” ei ga ji ve, ei Paulo'ga ga pe.

⁹—Jirupive'ga gwepia hendy'javuhuva'ea novã. Emo ġa ndokwahavi ganhi'iga ji ve, ei ga. ¹⁰ Igwete ji ei Jesus'ga pe: “Marã po ti ji rekoi a'ero nehẽ?”

—“Epo'ã ti egwovo kiro Damasco pe. Pevove'ga ti omombe'u pa nhiremimbotarimova'ea nde ve nehẽ nderekoagwama nehẽ,” ei ga ji ve, ei Paulo'ga ġa pe.

¹¹—Hendy'javuhuva'ea ombogwe reki jireakwara, ei ga. A'ero jirupive'ga ji popyhygi ji rerogwovo Damasco pe ikwehe, ei ga imombe'gwovo ġa pe. ¹²⁻¹³ Aerẽ Ananias'ga ruri ji pyri, ei ga. Gwendu katu ga Moisésva'ea remimbo'eagwera jipi. Ombohete hete ga Tupana'ga no, ei ga. “Pyry hete ko Ananias'ga,” ei judeus'ga ga pe pevove'ga, ei ga. Igwete ga ruri ji pyri o'ama. “Nhiirũ, Saulo,” ei ga ji ve. “Ehepiakatua'ja ti kiro,” ei ga, ei ga.

—Kotihĩ ji ga repiakatui reki a'ero, ei Paulo'ga ġa pe. ¹⁴ Igwete ga ei ji ve: “Tupana'ga nhaneramonhava'ea remimbohete'hara'ga e'i jipe nde ve tokwaha ga nhiremimbotarimova'ea javo,” ei ga ji ve. “Tohepia ti ga pyryheteve'ga Jesus'ga ganhi'iga tuhẽ renduva, e'i jipe Tupana'ga nde ve,” ei Ananias'ga ji ve, ei ga. ¹⁵ “Kiro po ti nde ako'ga mombe'umbe'ui a'ero nehẽ ġa pe nhaporemonehẽ. Nerembiepiaga po ti nde eremombe'u nehẽ neremienduva nehẽ no,” ei ga ji ve. ¹⁶ “Maraname nde mbegwehuro a'ero kiro?” ei ga ji ve, ei Paulo'ga. “Haite. Enhimobatizauka ti kiro. Ere ti nhandepojykaharete'ga pe tomombo ti ga nderekote'varuhua nde hugwi nehẽ,” ei ga ji ve, ei Paulo'ga ġa pe onhimombe'gwovo.

Paulova'ea hoagwera judeus'garũiva'ea pyri

¹⁷ Igwete Paulo'ga ei ġa pe no:

—Aerē ji jivyra'javi avo Jerusalém me ikwehe, ei ga. Igwete ji hoi nhandejatykahavuhua pype nhinhi'iġa Tupana'ga pe, ei ga. ¹⁸ Ji nhi'iġame ga pe jipojykaharete'ga jipiukari ji ve. Igwete ga ei ji ve: “Haite ti egwovo Jerusalém hugwi,” ei ga. “Avove'ġa po ti ndogweroviari nenhi'iġa ji mombe'urame nehē,” ei ga ji ve, ei Paulo'ga.

¹⁹ —Igwete ji ei ga pe: “Gwerovia po ti ġa nhinhi'iġa nde mombe'urame nehē ovuhu,” a'e ji ga pe novia. “A'ereki ġa okwaha tuhē jirojijyagwera. A'ereki ji ajigwarajypy ġa ndehe – kiroki ġa ojiko nde rehe,” a'e ji ga pe, ei ga. “Aho ji ojipejipea pype orejatykahava pype ġa pyhygauka ġa nupanupamouka ġa mondovouka cadeia pype ikwehe,” a'e ji, ei Paulo'ga. ²⁰ “Oro Estêvão'ea no,” a'e ji. “Ahe nde mombe'urame ġa ahe jukai ikwehe. Emo jihi ko a'ã reki pevo ġa pyri na ġa ga jukai tuhē javo,” a'e ji ga pe, ei ga. “Gapira ji areko katu ahe jukarame. A'ereki ġa gwekyi opira ita imomboa ahe rehe,” a'e ji ga pe, ei Paulo'ga ġa pe. “Jerusalémmeve'ġa okwaha jirekote'varuhuagwera a'ero. Kiro ji imombe'ukaturame ġa pe jijirojijyja po ti ġa heroviari nhinhi'iġa nde mombe'urame nehē,” a'e ji jipojykaharete'ga pe novia, ei Paulo'ga ġa pe.

²¹ —“Ndogweroviari tuhē ti ġa nehē,” ei jipojykaharete'ga ji ve. “Heregwovo avo hugwi. Jihi nde mondouka kiro irupe judeus'ġarūive'ġa pyri nehē,” ei ga ji ve. “Ga pe ti nde ji mombe'ui nehē,” ei ga ji ve ikwehe, ei Paulo'ga ġa pe onhimombe'gwovo.

²² Nahã Paulo'ga nhimombe'ui ġa pe. Ojapyaka na'ē ġa Paulo'ga nhi'iġa rehe novia. Emo Paulo'ga e'i ġa pe: “Ji mondouka po ti ga judeus'ġarūive'ġa pyri nehē,” ei ga. Nurã ġa nohendupotara'javi ga onhimboahivuhuavo ga pe. A'ero ġa hapukapukajahi.

—Pejuka ga. Omano po ga hamo, ei ġa ohapukapukaita upa.

²³ Igwete ġa tapy'ynhapira imbovavavavagi oko te'varuhu hete ga javo. Otimbyguhua ġa omombomombo onhimboahivuheteavo. ²⁴ Nurã soldados'ġa nduvihavuhu'ga ga rerohoukari ongauhua pype.

—Maranuhūrame ġa hapukajuhuatetei ga rehe naerū? ei ga.

Nurã ga ei soldados'ġa pe:

—Penupanupã ga mbiara pira apopyra pyvõ tomombe'u ti ga nhande ve okote'varuhua, ei ga ga pe.

²⁵ A'ero ġa ga pokwari tinupã ga javo. Opokwaramame Paulo'ga ei soldados'ġa nduvihava'ga pe – kiroki ga o'ã ga ypyvo:

—Tanhinupã ti, ei ga ga pe. A'ereki ji ko romanoramo, Romapeve'ġa'java'ero ako. Po ahe nonupã te romanos'ġa hamo, ei ga. Pe ndajirerohei ve juizes'ġa pyri tonhimombaragwaha ti ga Paulo'ga rekote'varuhua rehe javo. Ga nde'i tuhē ji ve oja nde rehe jave'yma, ei ga. Tanhinupã ti a'ero, a'e ji pe me, ei Paulo'ga ga pe.

²⁶ Henduvame ganhi'iġa soldado'ga hoi javo gwuvihavuhu'ga pe.

—Terenupãukara'javi ti ga! A'ereki ga romanoramo oko, ei ga.

²⁷ A'ero garuvihavuhu'ga ruri Paulo'ga pyri.

—Enhimombe'u katu ji ve. A'iti romanoramo nde rekoi? ei ga ga pe.

—A'ea ko ji, ei Paulo'ga ga pe onhimombe'gwovo.

²⁸ Igwete ga ei Paulo'ga pe:

—Na jitehe ko ji romanoramo. A'ereki he'yjuhu reki ji imondoi itambere'ia a'ea rehe ikwehe, ei ga ga pe.

—Ji namondoi tuhē itambere'ia hehe, ei Paulo'ga. Jiruva'ga ko romanoramo. A'ea jitehe ko ji a'ero, ei ga ga pe.

²⁹ Nanime ġa jipe'ai Paulo'ga hugwi – kiroki ġa onupã gwerevi ga to-mombe'u ti ga okote'varuhua javo. Igwete soldados'ġa nduvihavuhu'ga e'i:
—Romanoramo reki ga oko, ei ga. Mbaria po ji ga kwarukateheuhui ra'e!
ei ga okyhyjiavo.

Paulova'ea e'i judeus'ġa moġitaharava'ea pe

³⁰ Ko'emame soldados'ġa nduvihavuhu'ga ei:

—Ma gara judeus'ġa omboja Paulo'ga rehe naerũ? ei ga. Tahendu ti ġanhi'ġa ikwahava, ei ga.

Igwete ga judeus'ġa moġitahara'ġa mbojatykaukari. Ga jatykapavame mbatera kwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa jara'ġa pavēi, kiro ga Paulo'ga kwa-haravukari ga reruruka ga mo'ama ġapyteri pe.

23

¹ Igwete Paulo'ga ġa ndepiahetei judeus'ġa moġitahara'ġa. Igwete ga ei ġa pe onhimombe'gwovo.

—Nhiirũ, akokatue'yimi ji Tupana'ga nhi'ġa rupi jitekovo kiromo jitehe, ei ga ġa pe. Nurã ji poyjahetero jiyvyteri pe, ei Paulo'ga ġa pe.

² Igwete Ananias'ga ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga henduvi ganhi'ġa onhimboahiva o'ama. A'ero ga ei Paulo'gaypyvove'ġa pe:

—Pekwa ti Paulo'ga jurua rehe ga mombiga.

³ Igwete Paulo'ga ei ga pe:

—Tupana'ga ti tombohahy nde ve no. Erekokatu'aġuhũ nde, ei ga ga pe. Ereapy nde avo javo novã: “Takwaha ti garemiendukatue'yima Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe,” ere nde novã, ei Paulo'ga. Emo ndehe reki nerehendukatui reki a'ea ġa mbokwaruka jijurua rehe, ei ga ga pe.

⁴ A'ero Paulo'gaypyvove'ġa ei ga pe:

—Ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga pe nde ere'e te'varuhu Tupana'ga repykara'ga pe!

⁵ Igwete Paulo'ga ei:

—A'iti ga ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga? ei Paulo'ga. Ji ndakwahavi, ei ga. Ikwahavame po ji nda'ei poha ramo. A'ereki Tupana'ga omombe'u onhi'ġa ikwatijaruka. “Tape'ete'varuhui pejuvihava'ġa pe,” ei Tupana'ga, ei ga.

⁶⁻⁸ Kirē Paulo'ga eahyi ġa pe o'ama.

—Ji ko fariseuramo ako, ei ga.

A'ereki ga onhimombaragwaha pevove'ġa ndehe judeus'ġa ndehe. Jara'ġa ko saduceus'ġa. Jara'ġa ko fariseus'ġa. Paulo'ga okwaha ġanembiroviara no. A'ereki saduceus'ġa ndogweroviari omanove'ġa mbogweravaġwama ġamanoa hugwi. “Ndogwerekoi Tupana'gapyrive'ġa no yvagipeve'ġa,” e ko saduceus'ġa. “Ha'oe'ỹve'ġa ndogwerekoi no,” ei ġa.

Fariseus'ġa ki a'e te gwerovia pa a'ea Paulo'ga javijitehe. A'ero Paulo'ga eahyi judeus'ġa moġitahara'ġa pyteri pe o'ama.

—Ji ko fariseuramo ako, ei ga. Jiruva'ga ko fariseuramo oko no, ei ga. Igwete ji heroviari ġambogweravaġwama ġamanoa hugwi, ei ga. A'ea rehe pe euhui ji ve oko te'varuhu ga javo, ei ga.

Henduvame Paulo'ga nhi'ġa ġa nhonhi'ġayvayvari a'ero fariseus'ġa saduceus'ġa pavēi. ⁹ Igwete ġa hapukapukai a'ero onhimbohovaja ojogwehe. A'ero fariseus'ġa po'ami onhi'ġahyavo – ġa ko judeus'ġa mbo'eharamo oko.

—Ndokote'varuhui reki Paulo'ga, ei ġa ġa pe. Onhi'ĩ tuhē po ga pe ha'oe'ỹve'ga. Mara'ngu po yvagipeve'ga Tupana'gapyrive'ga? ei fariseus'ġa.

¹⁰ Igwaigwavete ġa nnonhi'igayvahetei. Nurã soldados'ġa nduvihavuhu'ga ei:

—Kiro po ti ġa Paulo'ga rovaja'roja'rogi nehẽ! ei ga.

A'ero ga soldados'ġa mondoukari ga pyri.

—Pepyhygahy ga ġapytera hugwi ga rerogwovo ja ongauhua pype ga mongiavo, ei ga ġa pe.

Igwete ġa ga pyhygi ga rerogwovo a'ero.

¹¹ Ypytunimo nhandepojoykaharete'ga jipiukari Paulo'ga pe o'ama ga ypyvo. Igwete ga ei ga pe:

—Paulo, enhimboitakwerimo ti eko, ei ga. Nde ji mombe'u avo Jerusalém me oji'i. Na jitehe ti nde ji mombe'ui cidade de Roma pe nehẽ no, ei Jesus'ga ga pe.

Judeusva'ea ojuka pota Paulova'ea

¹² Ko'emame judeus'ġa ei ojohupe:

—Tijuka tuhẽ ti Paulo'ga, ei ġa. Ti'uyme na'ẽ ti mbatera kiro, xay'uyme na'ẽ ti Paulo'ga jukae'ymame, ei ġa. Tupana'ga ġwendu nhanenhi'igã. Nhande ga jukae'ymame po ti Tupana'ga imbohahyukari nhande ve a'ero nehẽ, ei ġa ojohupe Tupana'ga renoina novã.

¹³ He'yi ko ġa quarenta ko ġa – kiroki ġa e'i a'ea. ¹⁴ Aerẽ ġa hoi ikwava'ẽhara'ġa nduvihava'ġa pyri xava'eve'ġa pyri no. Igwete ġa nhi-mombe'ui ġa pe.

—Nahã ore ehetei orojohupe oji'i: “Ti'uyme na'ẽ ti mbatera Paulo'ga jukae'ymame,” oro'e ore oji'i, ei quarentave'ġa ġa pe. ¹⁵ Pemondouka ti kiro penhi'igã soldados'ġa nduvihavuhu'ga pe. Pehe jara'ġa pavẽi nhanemoġitaharamo pemondouka ti penhi'igã ga pe togweruruka ti ga Paulo'ga ore pyri javo. “Torohenduva'ja ti ganhi'igã gareaporoġita ikwahava,” pe'ji ti ga pe, ei ġa. Nahã ti pemondouka penhi'igã ga pe ga moandyandyita, ei quarentave'ġa ġa pe. Ga Paulo'ga rerurukarame po ti ore ga jukai ga vaheme'ymame avo nehẽ, ei ġa ġa pe novã.

¹⁶ Emo Paulo'ga kunhamembyra'ga okwaha reki ġanembijukapotara Paulo'ga rehe Paulo'ga rendyrahẽa ra'ya'ga. Nurã ga hoi ongauhua pype imombe'gwovo Paulo'ga pe. ¹⁷ Igwete Paulo'ga onhi'igã mondoi soldados'ġa nduvihava'ga pe javo.

—Eroho kwanha'ga ejuvihavuhu'ga pyri tomombe'u ga mbatera ga pe, ei Paulo'ga ga pe.

¹⁸ A'ero ga Paulo'ga kunhamembyra'ga rerohoi gwuvihavuhu'ga pyri. Igwete ga ei ga pe:

—Cadeiapypeve'ga Paulo'ga ji mbuhuruka ojipyri ko, ei ga. Nahã ga ei ji ve: “Eroho kwanha'ga ejuvihavuhu'ga pyri tomombe'u ga mbatera ga pe,” ei ga ji ve, ei ga. Nurã ji ga reruri nde pyri kiro, ei ga ga pe.

¹⁹ Igwete huvihavuhu'ga ga popyhygi ga rerogwovo ġandovakie'ỹ.

—Gara nde eremombe'u pota ji ve? ei ga ga pe.

²⁰ Igwete ga ei:

—Tamombe'u katu ti nde ve, ei ga. Kiro po ti judeus'ġa nduvihava'ġa nduri nde pyri nehẽ, ei ga. A'ero po ti ġa etehei nde ve nehẽ tereruruka ti Paulo'ga ko'emame nehẽ javo. “Judeus'ġa moġitahara'ġa ġwendu potara'ja ganhi'igã ikwahava gareaporoġita,” e'i tehe po ti ġa nde ve nehẽ, ei ga soldados'ġa nduvihavuhu'ga pe imombe'gwovo. ²¹ Terembopogwei ti ġa erame poha nde ve nehẽ, ei ga. A'ereki ojipe'ġa ojuka pota Paulo'ga. Onhimi po ti ġa pea rupi tijuka ga javo, ei ga ga pe. Quarenta ko ġa. Igwete ġa ei ojohupe oji'i: “Ti'uyme na'ẽ ti mbatera, xay'uyme na'ẽ ti Paulo'ga jukae'ymame,” ei ġa oji'i.

“Tupana'ga ġwendu nhanenhi'iġa nhande erame na,” ei ġa ojohupe, ei ga. Nurã ji ei kiro nde momoranduva. A'ereki ġa onhimboavujikwe kiro tijuka ga javo. Igwete ġa ei tikwaha ti soldados'ġa nduvihavuhu'ga nhi'iġa javo nde ve, ei Paulo'ga kunhamembyra'ga ga pe imombe'gwovo.

²² Igwete soldados'ġa nduvihavuhu'ga ei ga pe:

—Teremombe'ui ti ojipe'ġa pe enhimbi'eagwera ji ve.

A'ero ga ga mondoi ojihugwi.

Ahe omondouka Paulova'ea Félixva'ea pyri

²³ Aerẽ soldados'ġa nduvihavuhu'ga mokonha'ġa mbuhurukari ojipyri. Ga ko soldados'ġa nduvihava'ġa memei. Igwete ga ei ġa pe:

—Penhimboavujikwe ti kiro jara'ġa pavëi soldados'ġa pavëi. Ypyhaji katu po ti pe hoi cidade de Cesaréia pe, ei ga. Duzentosve'ġa po ti oho pea rupi. Setentave'ġa po ti oho cavalo arimo. Ojipe'ġa duzentosve'ġa po ti gweroho ta'akwara nehë, ei ga ġa pe. ²⁴ Peroho ti cavalos Paulo'ga ti toho i'arimo. Peroho katu ti ga governador'ga pyri Félix'ga pyri a'ero nehë, ei ga ġa pe.

²⁵ A'ero soldados'ġa nduvihavuhu'ga ikwatijari tamondo ti Félix'ga pe javo. Nahã ga ei ikwatija.

²⁶ “Jihi ko Cláudio Lísiasramo,” ei ga ikwatija.

“Kiro ji ikwatijari nde ve, governador Félix. Huvihavuhu'ga oro'e ore nde ve,” ei ga ga pe ikwatija.

²⁷ “Kiro ti ji agwa'ga mombe'ui nde ve a'ero,” ei ga. “A'ereki judeus'ġa opyhy ga raji'i. Gajukaġwerĩa rupi ji soldados'ġa nderohoi ga pyhygauka ġa hugwi oji'i. A'ereki ġa e'i ji ve: ‘Ga ko romanoramo oko,’” ei ga ikwatija ga pe. ²⁸ “Aerẽ ji ga rerohoi judeus'ġa moġitahara'ġa pyteri pe takwaha ti ġanemimbojara ga rehe javo,” ei ga. ²⁹ “Emo ġa omboja tehe reki ga rehe. ‘Ga ndojapyakai oreramonhava'ea nhi'iġagwera rehe,’ ei ġa ga pe,” ei ga. “Nanongara'ġa ko ahe ndojukatehei. A'ea rehe ahe nomondoi ġa cadeia pype no, a'e ji,” ei ga ikwatija gwuvihava'ga pe. ³⁰ “Aerẽ ojipe'ga e'i ji ve: ‘Judeus'ġa ojuka pota Paulo'ga,’ ei ga ji ve oji'i,” ei ga. “Nurã ji ga mondoukaripei nde pyri kiro. Igwete ji ei ġa pe oji'i – kiroki ġa omboja ga rehe – igwete ji ei ġa pe: ‘Pejigwovo tuhë Félix'ga pyri tapemboja ti Paulo'ga rehe garovaki a'ero,’ a'e ji ġa pe.

A'ea jate ji akwatija nde ve kiro a'ero,” ei ga Félix'ga pe ikwatijarame.

Igwete ga imondoi ġwembikwatijara soldados'ġa pe taperoho ti Félix'ga pe javo. ³¹ Igwete soldados'ġa Paulo'ga rerohoi ganhi'ïpo'ruavo. Ypytunimo ġa ga rerohoi cidade de Antipátride pe. ³² A'ero jara'ġa jivyri ġwongauhua pype. Ko'emame cavalos'arimove'ġa Paulo'ga rerohoi Cesaréia pe. ³³ A'ero ġa ga mondoi governador'ga pyri Félix'ga pyri ikwatijara reheve. ³⁴ Igwete Félix'ga imonhi'iġi ikwatijara. A'ero ga ei Paulo'ga pe:

—Ma'ġa gwyri pe nde ari raikwehe?

—Cilíciave'ġa gwyri pe ji ari ikwehe, ei Paulo'ga ga pe.

³⁵ Igwete Félix'ga ei:

—Aerẽ po ti ji nenhi'iġa renduvi nhinhimombaragwaha ndereaporoġita rehe ġa ndurame nehë – kiroki ġa omboja nde rehe raji'i, ei ga.

Igwete ga Paulo'ga mongiukari Herodesva'ea rongauhuagwera pype ga repiakatuavouka soldados'ġa pe ga mombytavo.

24

Judeusva'ea ombojaruhu Paulova'ea rehe

¹ Cinco ko ġa kiri a'ero. Aerē ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga ruri Cesaréia pe Ananias'ga. Ga gweru xava'eve'ġa ojupi. Igwete Ananias'ġa Tértulo'ga reruri governador'ga pyri Félix'ga pyri tomboja ti ga Paulo'ga rehe javo. A'ereki ġa e'i: “Tértulo'ga okwaha hete onhi'igatuavo. Gweroviaruka po ti ga Félix'ga pe Paulo'ga rekote'varuhua,” ei ġa. Nurã ġa Tértulo'ga reruri Félix'ga pyri tomboja ti ga Paulo'ga rehe javo. ²⁻³ Igwete Félix'ga Paulo'ga mbuhurukari ġapyteri pe. A'ero Tértulo'ga imbojambojateheuhui Paulo'ga rehe o'mbero. Nahã ga ei Félix'ga pe:

—Nde ko oreruvihavuhua, ei ga. Nde erehepia katu pa nhandegwyrã jipi. Nurã ġa ymya ndotavukara'javi nhandegwyrã pe a'ero, ei ga Félix'ga pe. Nde ereapouka pyryva'ea nhandegwyrã pe jipi. Ndepyry hete nde ore ve. Nurã ore epavi nde ve jipi, ei Tértulo'ga ga pe. ⁴ Norombokwerajahivi po ti ore nde rerekovo nehē. Emo ji a'e nde ve kiro: Emombyry na'ē ti ore ve kiro orenhi'igã rendukatuvavo. Toronhi'iheteyme ti nde ve, ei ga Félix'ga pe.

⁵ —Agwa'ga ko oko te'varuhu hete Paulo'ga. Ohoohouhu ga ġagwyrã pe nhaporemõ okovo judeus'ġa ndayvayva ġa momymomyina nhanderuvihava'ġa movahivahiamo, e'i tehe ga. Ga ko nazarenos'ġa nduvihavamo oko – kiroki ġa oho Nazarépeva'ea nhi'igã rupi Jesusva'ea nhi'igã rupi. ⁶ Igwete ga imbote'varuhupotari judeus'ġa jatykahavuhua oji'i, ei ga. A'ero ore Paulo'ga pyhygipei xa'e ti garekote'varuhua pe javo. A'ereki ga nohendukatui nhaneramonhava'ea nhi'igãgwera, ei ga. ⁷ Emo kotihĩ soldados'ġa nduvihavuhu'ga ruri ore pyri Lísias'ga. Igwete ga Paulo'ga rerohoahyi ore hugwi, ei ga. ⁸ A'ero Lísias'ga ei ġa pe – kiroki ġa omboja Paulo'ga rehe – ġa pe ga ei toho ti ġa ga mombe'gwovo Félix'ga pyri javo. A'ero ore ruri nde pyri kiro, ei ga. Po ti nde ei Paulo'ga pe ga monhimombe'uuka nehē, a'ero po ti nde tuhē erekwaha pa garekote'varuhua nehē. “A'iti ġanemimbojara ga rehe,” ere po ti nde nehē, e'i tehe Tértulo'ga ga pe.

⁹ Igwete judeus'ġa ei no:

—Pohi tuhē, ei ġa ga pe imboja Paulo'ga rehe no.

Paulova'ea onhimombe'u Félixva'ea pe

¹⁰ Aerē Félix'ga jipoeruri Paulo'ga pe:

—Ndehe erenhimombe'u kiroġwe, ei ga ga pe.

Igwete Paulo'ga ei:

—Ymyahũ ko nde juizramo ere'e katu jire'yja'ġa ndeaporoġita pe judeus'ġa ndeaporoġita pe jipi. Nurã jirory hete ji nhinhimombe'gwovo nde ve terekwaha, ei ga Félix'ga pe. ¹¹ Korogweuhunhi ji hoi Jerusalém me oji'i tambohete ti Tupana'ga javo oji'i. A'ereki doze ji kiri kiro. Po ti nde ei ġa pe po ti nde ikwahavi nehē, ei ga. ¹² Pevo judeus'ġa ji repia novia. Emo ji nanhi'igayvari pevove'ġa pe orejatykahavuhua pe. Namomymomyi ji ġa cidade pe no. Orejatykakai pe ji namomyi ġa no, ei ga. ¹³ Ombojamboja tehe reki agwa'ġa ji rehe. Nurã ġa ndohepiukari jirekote'varuhua kiro nde ve, ei Paulo'ga ga pe.

¹⁴ —Emo ji a'e kiro nde ve nhinhimombe'gwovo: Oreramonhava'ea javijitehe ji jikogi Tupana'ga rehe. Ajiko ji ga rehe Jesus'ga nhi'igã rupi – Tupana'ga nhi'igãatyviva'ea, ei ġa jupe, ei ga. Arovia pa reki ji Moisésva'ea remimbo'eagwera Tupana'ga nhi'igã mombe'uharava'ea nhi'igãgwera no. ¹⁵ Omanove'ġa mbogweravaġwama ji arovia hete agwa'ġa javijitehe, ei ga ga pe. Tupana'ga po ti ġa mbogwera pa ġamanoa hugwi nehē okokatuve'ġa. Okote'varuhuve'ġa po ti ga ombogwera pa nehē no. Oro'e pa ore a'ea, ei

ga. ¹⁶ Heroviaro ġwaramo ji jirokwari jipi jirekokatuavo tajipoyja hete ti ji javo. Ako katu ji Tupana'ga pe. Ako katu ji ojipe'ġa pe no. A'ero ji ikwahavi jivyteri pe jirekote'varuhue'yma, ei ga ga pe.

¹⁷ —Ambokwara'ara'ja'ja ji jitekove'ÿ Jerusalém me, ei ga Félix'ga pe. Aġwamo jate ji hoa'javi pevo itambere'ia rerogwovo jire'yja'ġa pe imbatere'ÿve'ġa pe oji'i. Mbatera ji herohoi no takwava'ë ti Tupana'ga pe javo, ei ga ga pe. ¹⁸ A'ea rehe ji hoi orejatykahavuhua pype. Jihoe'ymame ipype ji jipyhei tanhimombyry ti Tupana'ga pe javo, ei ga. Ojipe'ġa nonhimongyi ji pyri pevo. Ji nanhi'igayvari ġa momyina no. Nahã ji rekorame judeus'ġa ji repiagi pevo, ei ga ga pe. ¹⁹ Asiapeve'ġa ko pevo u judeus'ġa jitehe. Gahã po uhu nde pyri javo nde ve ramo ġa imbojapotarame ji rehe ramo, ei Paulo'ga. ²⁰ Ga ndure'ymame po agwa'ga omombe'u nde ve jirekote'varuhuagwera naerũ hamo. Marã reki ji rekote'varuhuagwera oji'i ji nhimombe'urame oremogitahara'ġa pyteri pe nhi'ama oji'i? ei ga. ²¹ A'ea rupi ji eahyi ġa pe oji'i: “Ji ġambogweravaġwama reroviaro ġwaramo pe ete'varuhui ji ve,” a'e ji ġa pe oji'i. Pohoa jate ji eahyi nhi'ama ġapyteri pe oji'i, ei Paulo'ga ga pe.

²² —Kirupi, ei Félix'ga a'ero.

Okwaha hete ga Jesus'ga nhi'igãrupiva'ea novãa. Igwete ga ei Paulo'ga pe: —Aerëji ti ji ei ndereaporoġita pe a'ero nehë soldados'ġa nduvihavuhu'ga rurame nehë Lísias'ga, ei Félix'ga ġa pe.

²³ Igwete ga ei soldados'ġa nduvihava'ga pe:

—Ehepia katu ti Paulo'ga, ei ga. Na ga rekoi jate reki ġwemimbotarimo onga pype. Na gareheve'ġa herueruri mbatera ga pe jipi, ei Félix'ga ga pe.

A'ero ġa hopavi pea hugwi.

Paulova'ea onhi'igã'ja Félixva'ea pe

²⁴ Aerë Félix'ga rura'javi ġwembirekohëa pavëi Drusilahëa pavëi. Hëa ko judeuramo oko. Igwete ga Paulo'ga mbuhurukara'javi ojipyri tahendu ti ganhi'igã javo. A'ero Paulo'ga imombe'ui ga pe ahejikoga Jesus Cristo'ga rehe.

²⁵ —Nahanahã po ahe oko katu hamo, ei Paulo'ga ga pe no. Ahe tokoyme ġwemimbotarimova'ea rehe jate hamo, ei ga ga pe. Aerë po ti Tupana'ga ġa mbuhurukapavi ojipyri javo ġandeaporoġita pe nehë, ei Paulo'ga ġa pe.

A'ea renduvame Félix'ga kyhyji a'ero. Igwete ga ei Paulo'ga pe:

—Heregwovo kiro a'ero, ei ga. Aerë hendupotara'javame po ti ji nde mbuhurukara'javi jipyri nehë, ei Félix'ga ga pe.

²⁶ Igwete Félix'ga ei ovyteri pe no novãa: “Paulo'ga po ti ombuhu itambere'ia ji ve ji mohemuka cadeia hugwi javo ji ve nehë,” ei ga novãa. Igwete ga Paulo'ga mbuhurukara'ja'javi ojipyri jipi ga monhi'igã ga mongovo.

²⁷ Dois ga kwara mbo'ari. Emo Félix'ga nomohemukari Paulo'ga cadeia hugwi tonhimohë ti judeus'ġa ji rehe javo. Aerë Pórcio Festo'ga rekoi Félix'ga py'rovo governadoramo a'ero.

25

Paulova'ea oho pota Césarva'ea pyri

¹ Aerë Festo'ga ruri Cesaréia pe tahepia katu jigwyripeve'ġa kiro javo. Mokoi'ĩ ga kiri pevo. Aerë ga hoi pea rupi Jerusalém me. ² Igwete judeus'ga nduvihava'ġa nduri Festo'ga pyri ikwava'ëhara'ġa nduvihava'ġa pavëi. A'ero ġa imbojambojatehehui Paulo'ga rehe. Igwete ġa ehetei Festo'ga pe:

³ —Ejapyaka ti orenhi'igã rehe kiro, oro'e ore nde ve. Embuhuruka ti Paulo'ga kokoty Jerusalém me, ei ġa ga pe novãa.

A'ereki ġa e'i nhoġwenonde: “Tijukauka ti Paulo'ga pea rupi ga rurame Jerusalém me,” ei ġa novġa. ⁴ Nurġa ġa ei Festo'ga pe tombuhuruka ti ga kokoty javo.

—Nambuhurukari po ti ji ga kokoty nehġe, ei Festo'ga ġa pe. Pero ġa ga mombytai Cesarġa pe ga rerekovo. Kotihġi po ti ji jivyra'javi jigwovo pevo nehġe no, ei ga. ⁵ Paulo'ga rekote'varuhurame po ti penduvihava'ġa hoi ji rupi a'ero imbojamboja ga rehe pevo nehġe, ei Festo'ga ġa pe.

⁶ Mbohapyrete Festo'ga kiri Jerusalém me. Kirġe ga hoa'javi Cesarġa pe opytavo. Ko'emame ga hoi juizes'ġa apykava rehe oina – perope ġa e'ie'i ġandeaporoġita pe. Igwete ga Paulo'ga rerurukari ojipyri. ⁷ Paulo'ga rurame judeus'ġa – kiroki ġa uhu Jerusalém hugwi – kiro ġa imbojambojaruhui ite'varuhuhetevea'ea ga rehe ga atimana o'ama. Omboja tehe reki ġa ga rehe. Emo ġa ndohepiukari reki garekote'varuhua. ⁸ A'ero Paulo'ga nhimombe'ui.

—Ji ndakote'varuhui reki judeus'ġa namonhava'ea remimbo'eagwera pe, ei ga. Orejatykahavuhua pe ji ndakote'varuhui no. Nhandegwyripeve'ġa nduvihavuhu'ga pe – perope Roma pe – ga pe ji ndakote'varuhui na jitehe no César'ga pe, ei Paulo'ga ga pe.

⁹ Igwete Festo'ga ei ga pe:

—Nderehopotari nde Jerusalém me? ei ga ga pe. Pevo gwe po ti ji ei ndereaporoġita pe a'ero nehġe henduvame ġanemimbojara nde rehe nehġe, ei ga ga pe.

A'ereki Festo'ga e'i ovytyeri pe: “Nahġa po ti judeus'ġa nhimohemi ji rehe Paulo'ga rerohorame pevo nehġe,” ei ga ovytyeri pe.

¹⁰ Emo Paulo'ga ei Festo'ga pe:

—Ji ndahoi pevo, ei ga. Avo ji ami kiro nde pyri romanoramo. Nhandegwyripeve'ġa nduvihavuhu'ga moirūharamo César'ga moirūharamo po nde ei jireaporoġita pe hamo, ei ga Festo'ga pe. Ji ko ndakote'varuhui tuhġe judeus'ġa pe. Erekwaha tuhġe reki nde a'ea, ei ga ga pe. ¹¹ Po a'iti jirekote'varuhuro ġwaramo ġa ji jukapotari, a'ero po ji jujukaukari ġa pe hamo. Emo ġa omboja tehe ji rehe o'mbero. Nurġa po ahe nanhimondoġi ġapo pe a'ero hamo, ei ga ga pe. César'ga pyri po ti ji hoi. Gaha ti e'i jireaporoġita pe nehġe nhandegwyripeve'ġa nduvihavuhu'ga, ei Paulo'ga ga pe.

¹² A'ero Festo'ga hoi jiji onhimoġitahara'ġa monhi'iġa a'ea rehe. Kirġe ga rura'javi javo Paulo'ga pe:

—Ehopotarame po ti nde hoi César'ga pyri a'ero nehġe, ei Festo'ga ga pe.

Ahe omombe'u Paulova'ea Agripava'ea pe

¹³ Aerġe Agripa'ga ruri Cesarġa pe. Ga ko judeus'ġa nduvihavuhuro oko ojipe'ġa gwyri pe. Berenicehġa pavġei ga ruri Festo'ga repiaga. ¹⁴ He'yi ġa kiri pevo. Aerġe Festo'ga Paulo'ga mombe'ui Agripa'ga pe.

—Ohorame Félix'ga omombyta Paulo'ga cadeia pype ga mongovo, ei Festo'ga ga pe. ¹⁵ Ji horame Jerusalém me judeus'ġa ga mombe'ui ji ve ikwehe, ei ga. Ikwava'ġhara'ġa nduvihava'ġa ombojaruhu ga rehe xava'eve'ġa pavġei. Igwete ġa ei ji ve: “Ejukauka ga a'ero,” ei ġa ji ve ikwehe novġa, ei Festo'ga Agripa'ga pe.

¹⁶ —“Na rūi ore rekoi romanosramo ġa jukajipeavo,” a'e ji ġa pe, ei Festo'ga. “Omboja naġe ġa ġa ndehe ġa mo'ama. Henduvame ġanemimbojara ojihe ġa nhi'ġkwepyi a'ea rehe tuhġe onhimombe'gwovo no,” a'e ji. “A'ero ko ore ei ġandeaporoġita pe javo ġa pe,” a'e ji ġa pe ikwehe, ei ga Agripa'ga pe.

¹⁷ —Aerġe ji jivyra'javame avo judeus'ġa nduri ikwehe, ei ga ga pe. Igwete ji nanhimbegwei. Ko'emame ji hoi juizes'ġa apykava rehe nhitena takwaha ti Paulo'ga reaporoġita javo, ei Festo'ga. Igwete ji Paulo'ga rerurukari ga

mo'ama orepyteri pe a'ero. ¹⁸ “Kiro po ti ġa imombe'ui garekote'varuhua nehē,” a'e jiji vyteri pe novia. Emo hajiheva'ea reki ġa omboja ga rehe o'ama, ei ga Agripa'ga pe. ¹⁹ Nahā ġa ei: “Paulo'ga nohendukatui oreramonhava'ea nhi'igagwera,” ei ġa, ei ga. “Paulo'ga omombe'u te'varuhu Jesusva'ea no,” ei ġa. “Ga e'i: ‘Jesus'ga omano. Aerē ga kwerava'javi omano hugwi,’ ei Paulo'ga,” ei ġa. “Imbe ko Paulo'ga javo,” ei ġa ji ve. “A'ereki Jesusva'ea omano hete okwerava'jave'yama,” ei ġa ji ve, ei Festo'ga imombe'gwovo Agripa'ga pe.

²⁰ —“Marā po ti ji ikwahahetei nanongara javo jupe naerū?” a'e jiji vyteri pe, ei Festo'ga. Nurā ji ei Paulo'ga pe ikwehe: “Nderehopotari nde Jerusalém me nehē?” a'e ji ga pe. “Pevo gwe po ti ji ei ndereaporogita pe nehē henduvame ġanhi'iġa nehē,” a'e ji ga pe, ei Festo'ga. ²¹ Emo Paulo'ga e'i ji ve: “Ji ndahoi pevo,” ei ga. “Nhandegwyripeve'ġa nduvihavuhu'ga pyri ti ji hoi a'ero nehē César'ga pyri. Gaha jate po ti e'i jireaporogita pe a'ero nehē,” ei ga. “Ji mombyta jiji avo a'ero jihoa renonde,” ei Paulo'ga ji ve, ei Festo'ga. Nurā ji ga mombytaukari jiji cadeia pype kiro. Aerē po ti ji ga mondoukari César'ga pyri a'ero nehē, ei ga Agripa'ga pe.

²² Igwete Agripa'ga ei Festo'ga pe:

—Jihi tahendu Paulo'ga nhi'iġa no.

—Ko'emame po ti nde henduvi ġanhi'iġa a'ero nehē, ei Festo'ga ga pe.

Ahe gweru Paulova'ea Agripava'ea pyri

²³ Ko'emame ġa hopavi ongauhua pype pevove'ġa jatykahava pype. Agripa'ga oho Berenicehēa pavēi. Ojigwajigwa hete pa ġa ogwovo ongauhua pype onhimboukwahava. Soldados'ġa nduvihavuhu'ġa oho ojipe'ġa no – kiroki ġa huvihavamo oko cidade pe. Igwete ġa hopavi ipype. A'ero Festo'ga Paulo'ga rerurukari ġapyteri pe. ²⁴ Igwete Festo'ga ei:

—Nde ve ji ei kiro, Agripa. Pe me ji epavi no. A'ereki pe avo peju, ei ga ġa pe. Pehepia pe agwa'ga Paulo'ga. Gaha rehe judeus'ġa nhaporemō uhuuhu javo ji ve Jerusalém me, avo na jitehe no. “Omano po ga hamo,” e'ie'i ġa ohapukapukaita ga pe, ei Festo'ga. ²⁵ Emo ji ndakwahavi garekote'varuhua reki. A'ero po ahe ndojukaukatehei ga, ei ga. Emo Paulo'ga tuhē e'i ji ve: “César'ga pyri po ti ji hoi a'ero. Gaha ti e'i jireaporogita pe nehē,” ei ga ji ve ikwehe, ei Festo'ga ġa pe. A'ero po ti ji ga mondoukari ga pyri nehē, ei ga. ²⁶ Emo ji ndakwahavi Paulo'ga mombe'gwovo. Gara po ti ji ikwatijari imondovouka nhanderuvihavuhu'ga pe a'ero nehē? a'e ji, ei ga ġa pe. Nurā ji Paulo'ga mbuhurukari pe pyri kiro – nde pyri kaitu, Agripa, ei Festo'ga – tapehendu ti ġanhi'iġa a'ero javoji. Hendupavame ti pemombe'u ji ve garekote'varuhua a'ero. A'ea ti ji ikwatijari ga mombe'gwovo César'ga pe a'ero nehē, ei ga. ²⁷ Ikwatijare'ymame ġanemimbojara ga rehe, marā po ti ji cadeiapypeve'ga mondoukari ga pe nehē naerū? ei Festo'ga Agripa'ga pe.

26

Paulova'ea onhimombe'u Agripava'ea pe

¹ Igwete Agripa'ga ei Paulo'ga pe:

—Here nhimombe'gwovo kiroġwe.

A'ero Paulo'ga jipoapyhoi huvihavuhu'ga pe Agripa'ga pe ta'e ti kiro nde ve javo.

²⁻³ —Pyry ji ve ji nhimombe'ui nde ve kiro, ei Paulo'ga ga pe. A'ereki nde erekwaha hete judeus'ġa ndeaporogita ekovo. Nde erekwaha ġanamonhava'ea nhi'igagwera ġanhi'iġayvara no, ei ga Agripa'ga pe. Judeus'ġa ombojamboja tehe reki ji rehe ikwehe, ei ga. Kiro ti ji

nhimombe'ukatui nde ve. Ejapyaka katu ti ji rehe a'ero, a'e ji nde ve, ei Paulo'ga ga pe.

⁴—Judeus'ga nhaporemō okwaha jireaporoḡita jivoja'ia rupi. Ga okwaha jireaporoḡita ymya vehevi ji ruvame jijigwyri pe na'ē aerē Jerusalēm me no, ei ga. ⁵Jirekoagwera fariseuramo ḡa ymya ikwahavi no. Fariseus'ga ko koji'i reki ḡwendu katu ḡwamonhava'ea nhi'igagwera jara'ga hohe, ei ga. Ji ko na tuhē ahendu katu ahenhi'igagwera jipi. Ipotarame po ḡa imombe'ui te a'ea hamo, ei Paulo'ga ḡa pe. ⁶Kiro ḡa ji mo'ami reki avo timbojamboja mbatera ga rehe javo. “Gweroviaruhu ga ḡambogweravaḡwama,” ei ḡa ji ve, ei ga. A'iti tuhē ji imboha'uvi nhanembogweravaḡwama, a'e ji. A'ereki ymya Tupana'ga e'i tuhē oreramonhava'ea pe: “Aerē ti ji ḡa mbogwerapavi nehē,” ei Tupana'ga ahe ve hako, ei ga. ⁷A'ea jitehe orere'yja'ga omboha'u no judeus'ga – kiroki ḡa doze oko huvihavamo ojiheve'ḡa pavēi. Igwete ḡa nhaporemō imboha'uvi ombogweravaḡwama omanoa hugwi. A'ero ḡa Tupana'ga mbohetehetei upa arimo pytunimo no tonhimohē Tupana'ga nhande rehe javo, ei ga. Ombogwerava mboha'uva reki ḡa ombojamboja ji rehe gweroviaruhu ga a'ea javo ji ve, ei ga Agripa'ga pe. ⁸Ah judeus, maranuhūrame tuhē pe ndaperoviarihu Tupana'ga remimbogwerava naerū? ei Paulo'ga pevove'ḡa pe.

⁹Igwete Paulo'ga ei no:

—Jihi na jitehe a'e na'ē jiyvyteri pe: “Amovahī po ji Nazarēpeve'ga mombe'ua Jesus'ga mombe'ua imombiga hamo,” a'e ji javo ikwehe novīa, ei Paulo'ga. ¹⁰Na tuhē ji rekoi a'ero Jerusalēm me ikwehe, ei ga. He'yive'ḡa ji amondouka ḡa mongiuuka cadeia pype Jesus'gareheve'ḡa. Ikwava'ēhara'ḡa nduvihava'ḡa omongiuuka ḡa ji ve, ei Paulo'ga ga pe. Ga ḡa jukapotarame ji ei no: “Pejukauka tuhē ḡa a'ero,” a'e ji ḡa pe, ei ga. ¹¹Igwete ji hojiohi nhandejatykahava pype nhaporemō ḡa nupanupāuka pepohi ti Jesus'ga hugwi javo ḡa pe, ei ga. Anhimboahi hete ji ḡa pe, ei ga. A'ero hajihejiheva'e pe cidades pe ji hoi tajigwarai ti ḡa ndehe javo ikwehe, ei Paulo'ga ga pe.

Paulova'ea omombe'u gweaporoḡita rerojijyagwera

¹²Igwete Paulo'ga ei Agripa'ga pe:

—A'ero ji hoi pea rupi cidade de Damasco pe ikwehe novīa. Ikwava'ēhara'ḡa nduvihava'ḡa ji mondouka pevo topyhyguka ti ga Jesus'gareheve'ḡa javo ji ve, ei Paulo'ga. ¹³Ahaji katu ji hepiagi reki hendy'javuhuva'ea. Yvaga hugwi turi ji ve. A'ea hendy'javuhu hete koji'i kwara hohe. Mbyteri pe ji rekoi a'ero jirupive'ḡa pavēi, ei ga. ¹⁴A'ea ore mombori vvyvo, ei ga. Igwete ji henduvi ganhi'iḡa ji ve. Judeus'ga nhi'igimo ga ei ji ve. “Saulo, Saulo!” ei ga ji ve. “Maraname nde imbohahyukarhui ji ve? Tiruahū nde ve nde naneangarihu,” ei ga ji ve, ei ga Agripa'ga pe.

¹⁵—A'ero ji ei ga pe: “Manamo pe?”

—“Ji ko Jesusramo ako. Ji ve nde erembohahyuka,” ei ga, ei Paulo'ga. ¹⁶“Here epo'ama kiroḡwe,” ei Jesus'ga ji ve, ei ga. “Ajipiuka ji nde ve toko ti ga jipokoharamo javo nde ve. Eremombe'u po ti nde ḡa pe enhimbiepiaga nehē,” ei ga, ei ga. “Ji jipiukara'javame nde ve po ti nde a'ea mombe'ui nehē no,” ei Jesus'ga ji ve, ei Paulo'ga. ¹⁷“Judeus'ga jigwarairame nde rehe po ti ji nde mbopiro'yi ḡa hugwi. Judeus'garūive'ḡa hugwi po ti ji nde mbopiro'yi nehē no,” ei ga javo ji ve, ei ga. “Ga pyri po ti ji nde mondoukari nehē judeus'garūive'ḡa pyri. ¹⁸Igwete po ti nde ikwahavukari a'itituhēva'ea judeus'garūive'ḡa pe nehē,” ei ga ji ve, ei ga. “Igwete po ti nde ḡa mbopohirukari ḡandekote'varuhua hugwi ḡa mongokatuavo nehē. Igwete po ti nde ḡa mbopiro'yi Satanás'ga popoakara hugwi nehē Tupana'ga popoakara

rerekouka ġa pe nehē,” ei ga ji ve, ei ga. “A'ero po ti Tupana'ga imombori ġandekote'varuhua ġa hugwi nehē ġajikoga ġwaramo ji rehe nehē. Igwete po ti ġa nduvi jara'ġa pyri nehē – kiroki ġa Tupana'ga omo'emo'ē ġa ojive no,” ei Jesus'ga ji ve ikwehe, ei Paulo'ga imombe'gwovo ġa pe.

Paulova'ea onhimombe'u Jesus'ga pokoharamo

¹⁹ Igwete Paulo'ga ei no:

—Ahendu katu ji ga jipiukarame ji ve yvaga hugwi, ei ga Agripa'ga pe. ²⁰ Igwete ji imombe'ui Jesus'ga nhi'iġa Damascove'ġa pe na'ē Jerusalémmeve'ġa pe no. Judéiapeve'ġa gwyrá rupi ji hojioi imombe'gwovo ġa pe. Judeus'ġarūive'ġa pe ji imombe'ui no, ei ga. A'ea'e ji ġa pe jipi: Perojijyi ti pejeaporoġita pejipohia pejikote'varuhua hugwi pejikoga Tupana'ga rehe. Peko katu ti a'ero hepiuka pejipohiragwera pejikote'varuhua hugwi, a'e ji ġa pe, ei Paulo'ga. ²¹ Nhirembi'ea rehe judeus'ġa ji pyhygi nhandejatykahavuhua rokari pe ji juka pota. ²² Emo kiromo jate Tupana'ga ji pokopoko okovo. Nurā ji ami imombe'ukatuavo kiro ahe ve nhaporemo okoteheve'ġa pe huvihava'ġa pe no, ei Paulo'ga. Nhiremimombe'ua ko aheremimombe'ua ja reki. A'ereki Moisésva'ea omombe'u aerēva'ea. Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea omombe'u a'ea jitehe no. A'ea pe jate ji ei jipi imombe'gwovo no, ei ga ga pe. ²³ Nahā ahe ei hako: “Aerē po ti Cristo'ga manoi nehē. Cristo'ga na'ē po ti Tupana'ga ga mbogwera gamanoa hugwi a'ero nehē,” ei ahe. “Nahā po ti Cristo'ga ikwahavukari ġambogweravaġwama judeus'ġa pe judeus'ġarūive'ġa pe no,” ei ahe hako, ei Paulo'ga ġa pe.

²⁴ Nahā Paulo'ga nhimombe'umbe'ui. Nanime Festo'ga eahyi ga pe:

—Paulo, neakāte'varuhu nde. Ikwatijara repiahetea neakaġa mbote'varuhui, ei Festo'ga ga pe.

²⁵ —Avi pyry hete nhiakaġa, ei Paulo'ga javo ga pe. A'itituhēva'ea ji amombe'u katu, Festo, ei ga. ²⁶ Agripa'ga okwaha hete nanongara. A'ero ji ndapojihuvi nhinhi'iġa ga pe, ei ga. A'ereki Jesus'ga mombe'ua nonhimimi'i'i ga pe. A'ereki jukwaha hete Jesus'ga rekohava, ei ga Festo'ga pe. ²⁷ Oro nde, Agripa, ei ga. Ererovia nde Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea nhi'iġagwera? Ki nde ererovia tuhē, a'e ji, ei Paulo'ga ga pe.

²⁸ Igwete Agripa'ga ei ga pe:

—Kotihī nde ji mbojikopotari Jesus'ga rehe naerū? ei ga.

²⁹ Igwete Paulo'ga ei:

—Kotihī nde jikogame ga rehe po ti pyryvamo ji ve. Mbaigwe nde jikogame po ti pyryvamo jitehe nehē. A'ereki ji a'e hete Tupana'ga pe toko ti ġa ji javijitehe javo, ei Paulo'ga. Nde ve ji ei, Agripa. Jara'ġa pe ji ei no – kiroki ġa ġwendu nhinhi'iġa kiro. Tapejiko pa ti Jesus'ga rehe ji javijitehe, a'e ji pe me, ei ga. Emo jipoa ja rūi po pepoa hamo. A'ereki ġa ji pokwa itanhuramuhūa pyvō, ei ga ġa pe.

³⁰ Igwete Agripa'ga po'ami a'ero Festo'ga pavēi. Berenicehēa po'ami no jara'ġa pavēi. Igwete ġa jogwerohoi pea hugwi onhomonhi'iġa.

³¹ —Ndokote'varuhui reki Paulo'ga, ei ġa javo ojohupe. Po ahe ndojukatehei te ga, ei ġa. Nomondoukari po ahe ga cadeia pype hamo, ei ġa ojohupe novīa.

³² Igwete Agripa'ga ei Festo'ga pe:

—Ga hopotare'ymame César'ga pyri po ahe omohemuka ga cadeia hugwi ga mondovo hamo, ei ga ga pe.

27

Soldadosva'ea gweroho Paulova'ea Roma pe

¹ Aerē Festo'ga ei soldados'ga pe:

—Pembo'avuka ti kiro cadeiapypeve'ga Paulo'ga kiro itayharuhua pype ga mondovo César'ga gwyri pe Itália pe, ei ga soldados'ga pe.

Igwete ga Paulo'ga nderohoi Júlio'ga pyri. Ga ko soldados'ga nduvihava'ga. Ga oporavyky gwuvihavuhu'ga pe Roma pe onhimongyavo. Igwete soldados'ga Paulo'ga nderohoi javo Júlio'ga pe:

—Embo'a ti cadeiapypeve'ga nderogwovo kiro, ei ga ga pe.

² Jihi Lucasramo aho Paulo'ga ndupi no. Igwete ore avi itayharuhua pype cidades de Adramítiohugwiva'ea pype.

—Toroho ti imbojoapiapiavo cidades Ásiapeve'ga gwyri pe, ei ga.

Igwete ore avi ipype orogwovo. Aristarco'ga oho ore rupi no Macedôniapeve'ga gwyrivepe'ga cidade de Tessalônicapeve'ga. ³ Igwete ore hoi. Ko'emame ore vahemi cidade de Sidom me. Igwete Júlio'ga pyryvamo Paulo'ga pe javo.

—Eho ti ga pyri, ei ga, ejiheve'ga pyri tomondo ti ga mbatera nde ve, ei ga Paulo'ga pe.

A'ero ore hoi.

⁴ Aerē ore ava'javi orogwovo pea hugwi. Kiro vyvturanuhūa ruri ore rovatiamo. Nurã ore hoi ypa'ouhū vyvri Chipre vyvri oronhimima vyvtua hugwi. ⁵ Aerē ore yahavi okwava Cilíciapeve'ga gwyray pyvō. Panfiliapeve'ga gwyray pyvō ore kwavi no. Aerē ore hoi cidade de Mirra pe Líciapeve'ga gwyri pe. ⁶ Pevo Júlio'ga hepiagi ojipea itayharuhua Alexandriahugwiva'ea – kiroki oho gwerĩ Itáliapeve'ga gwyri pe. Nurã Júlio'ga ore nhaği a'ea pype.

⁷ He'yi ore kiri orogwovo. Maymbeve ore hoi orokovo. A'ereki vyvturanuhūa ore ve. Nderohoi gwerevi ore orokovo. Ore vahemame cidade de Cnido vyvri vyvtua noremogwavukari ipyvō. Nurã ore hoi ypa'ouhū vyvri Creta vyvri vyvtue'yma rupi. Igwete ore kwavi Salmona pyvō – perope vyva oho pyyteri pe. ⁸ Hehemo ore hoi yembeyvyri. Vyvtua noremovahemukari gwerevi nhimbiari pe Bons Portos pe ira'agwe cidade de Laséia hugwi.

⁹ Aerē Paulo'ga ga moğitai novĩa. A'ereki maname ore pytai pevo. Okwavipe judeus'ga apoa a'ero i'ue'ÿkava – a'ea rupi ga ikwava'eğukari mbiara Tupana'ga pe okote'varuhuva'ea rehe. Okwavipe a'ea. Tiruahū orehoa'javame kiro. A'ereki yapohua u gwerĩ. Nurã Paulo'ga ga moğitai javo ga pe.

¹⁰ —Xahoa'javyme ti kiro, ei ga. Nhande hoaharame kiro po ti imbohahyukari nhande ve nehē, ei ga. Ite'varuhu po ti itayharuhua pe nhandembatera pe no. A'ero po ti nhande manoi nehē no, ei Paulo'ga ga pe.

¹¹ Júlio'ga nohenduvi reki Paulo'ga nhi'iga. Gwerovia ga itayharuhua jara'ga nhi'iga imondohara'ga nduvihava'ga nhi'iga no. ¹² Ojipe'ga e'i no:

—Timbojaryme ti yhara avo, ei ga. A'ereki ite'varuhu nhimbiara yapouhua rupi, ei ga ojohupe. Hehemo'i ti tiroho ypa'ouhū vyvri Creta vyvri imboja. Tihepia ti nhandevahema pevo cidade de Fenice pe nehē, ei ga. Pevo po ti nhande imbojari yhara yapouhua rupi. A'ereki pyry ijahava pevo. Ndipopoakahetei ko vyvtua pevo, ei ga ojohupeupe onhimongyavo.

Vyvruhua

¹³ Aerē turi vyvtukatua. Nurã ga ei ojohupe:

—Xaho tuhē kiroğwe, ja'gwy, ei ga. Kiroğwe po pyry ovuhu nhandehohava, ei ga ojohupe novĩa.

A'ero ġa hupiri yhya hugwi itauhuva'ea ipohyiva'ea – kiroki nomoanhanukari itayharuhua. Igwete ore hoaj'avi Creta rembeyvyri. ¹⁴ Emo kotihĩ uhu vvyturanuhũa Creta hugwi. Nordeste ko hera vvyturanuhũa rera. ¹⁵ Kiro turahyi itayharuhua pe. Tegwete ore herohohava vvytua ore rovatiamo ġwaramo. Vvytua tuhẽ ore rerohoi ore rerekovo a'ero. ¹⁶⁻¹⁷ Ypa'õ vvyri Cauda vvyri ore hoi. Pevo igwyre'i vvytua ore ve. Igwete ore ipyhygahyi yha'ria hupia. Norombo'avi gwerevi ore itayharuhua pype herekokatuavo. Kirẽ ġa imonhatimatimani itayharuhua ihama rerogwovo nhapytiammo imongovo toandogyne ti itayharuhua javo. Aerẽ:

—Kiro po ti nhande herohoi tye'ymuhũa apiavo herotyva y'ytiġuhũa rehe nehẽ, ei ġa okyhyjiavo.

A'ereki pevo u y'ytiġuhũa ppyteri pe'i Líbiave'ġa gwyra ppyvo. Igwete ġa imbojyva'javi itayharuhua pype tapy'ynhapiruhuva'ea yhara moanhandava vvytua tomoanhaheteyme ti javo. Gwemimbotarimo vvytua ore rerohoi a'ero. ¹⁸ Ndopigi vvyruhua ore mbojirejireva. Nurã ko'emame ġa imombombori mbatera y pe timbovevujuka ti itayharuhua javo. ¹⁹ Ko'emame ġa opoa pyvõ imombori y pe itayharuhua rupiara no.

²⁰ He'yi ore kiri ipype. Arimo ore ndorohepiaga'javi kwara. Ypytunimo ore ndorohepiaga'javi jaytata'ia. Igwete vvyruhua ore rerekouhui. Nurã ore ei:

—Kiro po ti nhande papavi tuhẽ nehẽ, oro'e ore orojhupe.

²¹ Ymya ġa ndo'ukatua'javi mbatera okovo. A'ero Paulo'ga hoi ġapyteri pe o'ama.

—Mbaria po pe nanhirenduvi raikwehe, ei ga ġa pe. Ndaperuri po pe Creta hugwi ramo. Herure'ymame po ndojigwarajuhui itayharuhua rehe kiro ramo. A'ero po mbatera ndohoi ppy pe ramo, ei Paulo'ga ġa pe. ²² Emo kiro ji ei pe me: Penhimboitakwerimo ti peko. Niamanoi po ti nhande nehẽ. Itayharuhua tehe po ti oho ppy pe nehẽ, ei ga ġa pe. ²³ Akwaha ji a'ea. A'ereki Tupana'ga – ga ji pojyka ojive, gaha ji ambohete hete jipi – gaha ojipyrive'ga mbuhuruka ji pyri ga mo'ama ypytunimo, ei ga. ²⁴ Igwete ga ei ji ve oji'i: “Paulo, terekyhyji ti ekovo. Ereho tuhẽ ti nde e'ama César'ga pyri nehẽ,” ei ga ji ve oji'i, ei ga ġa pe. “Tupana'ga ti omombyry nde ve. Nurã ti nderupive'ġa ndopapavi ppy pe nehẽ,” ei Tupana'gapyrive'ga ji ve, ei ga. ²⁵ Penhimboitakwerimo ti peko a'ero, ei Paulo'ga ġa pe. Ajiko ji Tupana'ga rehe. A'ero ji heroviahetei ganhi'ġa jijive. Nurã ji ei pe me: Na tuhẽ po ti ihoi Tupana'ga rembi'ea rupi nehẽ, ei ga. ²⁶ A'erorame tehe po ti vvytua nhande rerohoi nhande mbotyva nhande noġa ypa'ouhũa rehe, ei Paulo'ga imombe'gwovo ġa pe.

²⁷ He'yi treze ore kiri vvyruhua rerekovo. Vvytua ore rerohorohoi ypihua ruvihavuhua pype Mediterrâneo pype. Ypyhaji katu itayharuhua mondohara'ġa ei:

—Ira'agweuhunhi yembe'yva aġwamo, ei ġa ojohupe.

²⁸ Igwete ġa ha'ãa'aġi tihepia ti typya a'ero javo.

—Trinta e seis metros, ei ġa.

Hehemo'i ġa herohoi ha'ãa'aġa'java.

—Igwyre'i kiroġwe typya vinte e sete metros, ei ġa. ²⁹ Kiro po ti vvytua nhande rerohoi ita rehe nhande noġa nehẽ, ei ġa okyhyjiavo.

Nurã ġa ipohyiva'ea imbojyvi yhara revira hugwi ihamuhũa rehe. Quatro ġa imbojyvi ipohyiva'ea imondovo ppy pe timombyta ti itayharuhua inoġa javo.

—Kotihĩ po ko'ema ruri hamo, ei ġa ojohupe.

³⁰ Emo itayharuhua mondohara'ġa oka'nhy pota jugwi onhimima xamanoyme ti javo ojohupe. A'ero ġa imbojyvi yha'ria y pe. Igwete ġa ei jara'ġa pe o'mbero:

—Torombojy ti ipohyiva'ea itayharuhua tĩa hugwi kiro, ei ġa o'mbero.

³¹ Oka'nhy ġwerĩ reki ġa novĩa. Emo Paulo'ga ikwahavame e'i soldados'ġa pe Júlio'ġa pe:

—Imondohara'ġa pytae'ymame itayharuhua pype po ti pe papavi ypy pe nehẽ, ei ga.

³² Igwete soldados'ġa ikwahavondogi ihamuhũa imbojyhava yha'ria mbohia y pe tohoyme ti ġa javo.

³³ Ko'eġatue'yma rupi Paulo'ga ei ipyiarara'ġa pe nhaporemō:

—Peji i'gwovo kiroġwe, ei ga. A'ereki he'yi quatorze pe kiri i'ukatue'yma marã pe ti nhande ve javo, ei ga. ³⁴ Nurã ji ehetei pe me: Pe'u ti mo tapepytujiko tuhẽ ti. Napemanoi po ti pe nehẽ, a'e ji pe me, ei Paulo'ga ġa pe.

³⁵ Onhi'igirẽ ga ipyhygi pão onhi'iġa Tupana'ga pe ġandovaki.

—Pyry hete nde imbuhuri mbatera ore ve toro'u, ei Paulo'ga ga pe.

Igwete ga jaygwe'rogi i'gwovo. ³⁶ A'ero ġa ndoryvamo i'gwovo no.

³⁷ He'yjuhuva'ero ore rekoĩ itayharuhua pype duzentos e setenta e seis.

³⁸ I'ukatupavirẽ ġa imombomombori trigo y pe timbovevujuka itayharuhua javo.

Typepemuhũa gwovaja'ro itayharuhua

³⁹ Ko'eġaturame itayharuhua mondohara'ġa hepiagi yvya ikwahave'yma. Kirẽ ġa hepiagi ypia'ia y'ytiġa hembeyvyri. Nurã ġa ei ojohupe:

—Pevo ti tiroho heroħyga y'ytiġa rehe heroja. Tihepia ti nhande herovahema pevo nehẽ, ei ġa ojohupe.

⁴⁰ A'ero ġa ikwahavondogi ihama imbohia ipohyiva'ea ypy pe. A'ea ja jara'ġa ikwaharavi imopyryryngava tiroho katu javo. Igwete ġa imbovyri yva rehe tapy'ynhapiruhuva'ea itayharuhua moanhandava imohina ipypira. Itĩa rehe ġa imbovyri imohina a'ea pyvõ ti vyvtua tomoanha yhara javo. Nahã vyvtua ore rerohoi yembe'yva rehei katu novĩa. ⁴¹ Emo ore rerohy ore noġa ypyjuvuhua rehe ypyteri pe. A'ero itĩatykai y'ytiġa rehe. Ndojipe'aa'javi jugwi. Igwete hevira jovaja'roja'rogi a'ero typepemuhũa rerekouhuavo.

⁴² Igwete soldados'ġa ei ojohupe:

—Tijuka pa ti cadeiapypeve'ġa a'ero toytavyme ti ġa oka'nhyima nhande hugwi, ei ġa ojohupe.

⁴³ Emo Júlio'ga e'i ġa pe:

—Tapejukai ti ġa, ei ga ġa pe.

A'ereki ga ndojukaukapotari Paulo'ga. Kirẽ ga ei ore ve:

—Ikwahavame pejiytavo pe na'ẽ ti pepopepo y pe pejiytavo penhi'eamo yembe'yi pe nehẽ, ei ga. ⁴⁴ Aerẽ ti jararamo pehopeho yva raygwera rehe itayharuhua raygwera rehe nehẽ, ei ga ore ve.

Nahanahã ore hopavi yembe'yi pe a'ero oro'eamo.

28

Paulova'ea opyta Malta pe

¹ Oro'embavame pevove'ġa imombe'ui yvya ore ve.

—Agwa ko ypa'ouhũa. Malta ko hera, ei ġa ore ve.

² Igwete ġa imombyryhetei ore ve ore pokoga. A'ereki iroyxaġahi ore ve. Amana okyripe ore ve no. Igwete ġa imombyryhetei ore ve japovo

tata tapejipe'e ti javo. ³ Igwete Paulo'ga ġa ndatahari herua inoġa tata pe. A'ero ihemi mboja jugwi ahejukava'ea hakuva rerekovo ġwaramo. Igwete Paulo'ga poa hu'ui ohaekovo gapoa rehe okovo. ⁴ Hepiagame pevove'ġa etehei ojohupe:

—Iporojukava'ero po ga oko. Nomanoi ga ypy pe raji'i. Emo kiro aherepykava. Mboja po ti ojuka ga kiro nehē, e'i tehe ġa ga pe.

⁵ Igwete Paulo'ga opoa mbovavagi imomboia mboja imbohia tata pe. Ndahahi reki ga pe. ⁶ Igwete ġa ga repiahetei upa.

—Kiro po ti ivvupavi nehē, e'i tehe ġa. Mara'ngu po ti ga kotihĩ omanomo nehē? ei ġa.

Mbaigwe ġa nduvi tihepia ti gamanoa javo novĩa. Aerē hepiagame hahye'yma ga pe a'ero ġa herojijyi gweaporoġita.

—Yvagipeva'ero reki ko ga rekoi, e'i tehe ġa ga pe a'ero.

⁷ Igwete Públio'ga ore mbuhurukari ojipyri. Ira'agwe te gagwyrá. Ga ko ġanduvihavamo oko pevo ypa'ouhũ me. Igwete ga ore mbuhurukari ojipyri imombyryva ore ve. Trēs ga ore mongirukari ojipyri. ⁸ A'ea rupi Paulo'ga hoi Públio'ga ruva'ga pyri. A'ereki ga itetirũa onhinoġa upa. O'ao'a ga rehe jipi. Gapy'a hahy hete no. Igwete Paulo'ga hoi ga repiaga. Igwete ga ei Tupana'ga pe tomombi ti ga karugwara ga hugwi javo. A'ero Paulo'ga pokogi ga rehe imombiga gatetirũa ga hugwi. ⁹ Ikwahavame jara'ġa nduri Paulo'ga pyri ypa'ouhumeve'ġa – kiroki ġa itetirũa – kiro ġa nduġanduri Paulo'ga pyri tomombi ti ga oretetirũa ore hugwi javo. A'ero ga imombimombigi ġa hugwi no. ¹⁰⁻¹¹ A'ero ġa imbuhumbuhuri mbatera ore ve ore rerekokatuavo.

Paulova'ea oho Roma pe

Trēs jahya rupi ore pytai pevo orojupa yapohua rupi. A'ero ore nhinhaġi itayharuhua pype Alexandriahugwiva'ea pype. “Os Deuses Gêmeos,” ei ġa jupe. A'ea opyta ypa'ouhũ me yapohua rupi no. A'ea pype ore nhinhaġi a'ero. Ore herohoġwerĩrame ypa'omeve'ġa imbuhumbuhuri ore ve mbatera orehohava rupiara. ¹² Igwete ore hoi orovahema cidade de Siracusa pe oroja. Trēs ore kiri pevo. ¹³ Aerē ore hoi yembeyvyri cidade de Régio pe. Ko'emame turi yvytukatua ore ve ore rerogwovo. Ko'emame ore vahemi cidade de Pozuoli pe oropytavo. ¹⁴ Pevo ore Jesus'gareheve'ġa ndepiagi.

—Pepytaahi'vi ti. Sete ti peki ore pyri, ei ġa ore ve.

A'ero ore pytai ġa pyri. Aerē ore hoi pea rupi orogwovo Roma pe. ¹⁵ Ojipe'ġa orehoa mombe'u jipe Jesus'gareheve'ġa pe Roma pe. Henduvame ġa nduri jugwi ore rovatiamo Praça de Ápio pe. Aerē ojipe'ġa ore rovatĩ Trēs Vendas pe. A'ero ġa ore mbojiroviari ore rerogwovo. Ga ndepiagame Paulo'ga ei Tupana'ga pe:

—Pyry hete nde ġa mbuhurukari ji pyri, ei ga ga pe.

A'ero Paulo'ga roryvamo ogwovo ġa ndupi.

Paulova'ea omombe'u Jesus'ga Roma pe

¹⁶ Aerē ore vahemi Roma pe. Igwete romanos'ġa nduvihava'ġa Paulo'ga mondoukari onga pype tohoyme ti ga jugwi javo. Ga tehe u pevo soldado'ga pavēi gwepiakava'ga pavēi. ¹⁷ Trēs ġa kiri. Aerē Paulo'ga ġa mbuhurukari ojipyri judeus'ġa nduvihava'ġa. Ga jatykaramo Paulo'ga nhimombe'ui ġa pe.

—Nhiirũ, ei ga gwe'yja'ġa pe. Ji ndakote'varuhui judeus'ġa pe nhandere'yja'ġa pe ikwehe, ei ga. Nhaneramonhava'ea nhi'igagwera pe ji ndakote'varuhui no novĩa. Emo judeus'ġa oko tehe reki ji rehe ji pyhygauka Jerusalém me ji mondoukaruhu tehe romanos'ġa nduvihava'ġa po pe ikwehe, ei Paulo'ga. ¹⁸ Aerē ġanduvihava'ġa henduvi nhinhi'iġa. “Po

ahe ndojukai tuhē te Paulo'ga hamo,” ei ġa ji mombe'gwovo. “A'ereki ga nitiruahūi. Timohemuka ti ga mondovouka a'ero,” ei ġa ikwehe novīa, ei ga. ¹⁹ Emo judeus'ġa e'i: “Tapemohemukari ga,” ei ġa, ei Paulo'ga ġa pe. Nurā ji ei romanos'ġa nduvihava'ġa pe: “Aho pota ji nhandegwyripeve'ġa nduvihavuhu'ga pyri César'ga pyri a'ero. Gaha ti e'i jireaporoġita pe nehē,” a'e ji, ei ga. Emo ji nambojari reki ite'varuhuva'ea nhandere'yja'ġa ndehe, ei Paulo'ga ġa pe. ²⁰ Kiro ji pe mbuhurukari jijipyri a'ero tahepia ġa javo. Tanhiī ti ġa pe, a'e ji pe me, ei ga. A'ereki israelitasramo nhande tirovia Tupana'ga remimbogwerava. A'ea rehe reki ġa ji pyhygi ji pokwa itanhuramuhūa pyvō ikwehe, ei Paulo'ga imombe'gwovo ġa pe.

²¹ Igwete ġa ei Paulo'ga pe:

—Judéiapeve'ġa nombuhurukari ġwembikwatijara ore ve nde mombe'gwovo, ei ġa. Igwete nhandere'yja'ġa – kiroki ġa uhu pea hugwi – ġa nde'ite'varuhui nde ve. Ga ndogweruri pevove'ġa nhi'iġagwera a'ea rehe no. ²² Ore reki orohendu pota nenhi'iġa, ei ġa Paulo'ga pe. Marāi nde jupe naerū? A'ereki ojigwyripeve'ġa nhaporemō ġa e'i te'varuhu Jesus'ganh'iġarupiva'ea rehe, ei ġa. ²³ Irūa rupi po ti ore rura'javi henduva nenhi'iġa a'ero nehē, ei ġa Paulo'ga pe.

O'eagwera rupi katu ġa ndura'javi Paulo'ga rongā pe a'ero. He'yjuhuve'ġa reki uhu ga pyri. Igwete ga imombe'ui ġa pe Moisésva'ea remimbo'eagwera ahenhi'iġagwera no – kiroki ahe Tupana'ga nhi'iġa mombe'u hako. A'ereki ga gweroviaruka pota ġa pe onhi'iġa Jesus'ga mombe'urame.

—Cristo'ga ahe omombe'u hako, ei Paulo'ga ġa pe. Jesus'ga reki ko Cristoramō oko Tupana'ga remimbuhurukaramō, ei ga. Pejikogame ga rehe po ti Tupana'ga pe mongoi ojiheva'ero nehē, ei Paulo'ga ġa pe.

Ypyhajive ga ega'ei ġa pe imoypytunauka. ²⁴ A'ero jara'ġa heroviari tuhē ganhi'iġa. Jara'ġa ki a'e te ndogweroviari upa. ²⁵ Igwete ġa nhonhi'iġayvayvari ogwovo ga hugwi. Ga hoġwerīa rupi Paulo'ga ei ġa pe a'ero:

—Tupana'ga ra'uva ombuhuruka katu onhi'iġa a'itituhēva'ea penamonhava'ea pe hako. A'ereki gara'uva onhiī Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea pe Isaíasva'ea pe emombe'u ti ġa pe javo, ei ga. ²⁶ Nahā ko Tupana'ga ra'uva ei ahe ve a'ero hako:

“Heregwovo nhinhi'iġa mombe'gwovo akoja'ġa pe.

Nahā ti ere ġa pe:

‘Pehenduendu po ti pe novīa.

Emo po ti pe ndapekwahavi nehē.

Pehepiepia po ti pe novīa.

Emo po ti pe napembaragwahavi nehē.’

Pohoa ti ere javo ġa pe,” e'i Tupana'ga ra'uva, ei Paulo'ga ġa pe.

²⁷ “A'ereki ġa noangarihu ikwahapotare'yma,” e'i Isaíasva'ea pe, ei ga.

“Ndaheakwari ġa.

A'ereki ġa napembaragwahavi hepiagame.

Ndiapyakwari ġa.

A'ereki ġa ndokwahavi henduvame,” e'i Tupana'ga ra'uva, ei ga.

“A'ereki ġa ndopohipotaruhui okote'varuhua hugwi.

Nomomborukapotari ġa Tupana'ga pe okote'varuhua,” e'i, ei ga ġa pe.

Nahā ko Tupana'ga ra'uva nhi'iġagwera Isaíasva'ea pe hako, ei ga. A'ero ahe imombe'ui nhaneramonhava'ea pe, ei Paulo'ga judeus'ġa pe.

28-29 —Pekwaha tuhẽ a'ero, ei ga ġa pe. Judeus'ġarũive'ġa pe Tupana'ga omondouka onhi'iġa a'ero, ei ga. Ga pe ga omombe'uuka Jesus'ga nhanderekote'varuhua mombohara'ga, ei ga. Gahã po ti ġwendu ojikoga Jesus'ga rehe a'ero nehẽ! ei Paulo'ga ġa pe.

A'ero ġa hoi ga hugwi.

³⁰ Aerẽ ojipe'ġa nduġanduri Paulo'ga pyri jipi. A'ereki pevove'ġa omondoã ġwonga ga pe itambere'ia rehe. Dois Paulo'ga kwara mbo'ari upa ipype. A'ero ojipe'ġa nduġanduri ga repiaga. Horyory ga ġa ndurame ojipyri.

³¹ Igwete ga ġa mbo'embo'ei Jesus Cristo'ga rehe nhandepojykaharete'ga rehe.

—Pejikogame Jesus'ga rehe po ti pe ei Tupana'ga pe: “Emombo ti jirekote'varuhua ji hugwi.” Jesus'ga manoro ġwaramo pe ndepyga po ti Tupana'ga imombori pendekote'varuhua pe hugwi pe mongovo ojiheva'ero nehẽ, ei ga. Jesus'ga nhi'iġa rupi ti peho a'ero pejikokatuavo nehẽ, ei Paulo'ga ġa pe.

Ndopojihuvi ga imombe'gwombe'gwovo ġa pe jipi. Igwete pevove'ġa nomombe'upigukari ga pe.

PAULOVA'EA OMOMBE'U ROMAPEVA'EA PE Carta de Paulo aos Romanos

¹ Ji ko Pauloramō Jesus Cristo'gareheva'ero jitekovo garemimbotari-mova'ea rehe. Kiro ji ikwatijarukari nhinhi'iga imondovouka pe me – perope peju cidade de Roma pe. Tupana'ga ji mongo omoirũharamo ikwehe. Igwete ga ei ji ve: “Emombe'umbe'u ti ġa pe nhiremimombe'upyryva Jesus Cristo'ga mombe'gwovo,” ei Tupana'ga ji ve ikwehe.

² Ymya Tupana'ga ikwahavukari ġwemimombe'upyryva onhi'iga mombe'uharava'ea pe hako. “Amondo po ti ji Cristo'ga vvyakotyve'ġa pyri nehẽ. Pyry po ti ġa pe a'ero nehẽ,” ei Tupana'ga ahe ve. “Pekwatija ti nhiremimombe'upyryva Cristo'ga mombe'gwovo a'ero tokwaha ti ġa javoji,” ei ga onhi'iga mombe'uharava'ea pe hako. A'ero ahe ikwatijari inoġa hako. (Aherembikwatijara ko Tupana'ga mombe'uhava.)

³ Tupana'ga okwatijaruka ahe ve ġwemimombe'upyryva Cristo'ga mombe'gwovouka hako. Jesus Cristo'ga ko Tupana'ga ra'yra'ga nhandepojoykaharete'ga. Yvyakotyva'ero ga ari Daviva'ea rymyminorō raikwehe. ⁴ Tupana'gahugwiva'ero ga pyryhetero. Tupana'ga opopoakarimo ga Cristo'ga mboukwahahetei gwa'yramo. A'ereki ga Cristo'ga mbogwera gamanoa hugwi. ⁵ Igwete ga ei Cristo'ga pe: “Emombyry ti Paulo'ga pe terenhimoirũuka ti ga pe a'ero,” ei Tupana'ga Cristo'ga pe. Nurã ji Cristo'ga moirũi ga mombe'gwovo ojipe'ġa gwyripeve'ġa pe nhaporemō tojiko ti ġa ga rehe javo. “Tohendu katu ti ġa Cristo'ga nhi'iga nehẽ. A'ero po ti ġa ga mbohetei nehẽ no,” a'e ji ġa pe jipi. ⁶ Pe me ji ei a'ea no. A'ereki Tupana'ga e'i pe me: “Pejiko ti Jesus Cristo'ga rehe pejikovo gareheva'ero,” ei Tupana'ga.

⁷ Kiro ji ikwatijarukari nhinhi'iga a'ero imondovouka pe me Roma pe. Pe ko Tupana'ga py'a ja. E'i ga pe me: “Ga ko jireheva'ero,” ei ga pe me.

Tupana'ga ti tomombyry pe me nhanderuvete'ga Jesus Cristo'ga pavẽi nhandepojoykaharete'ga pavẽi. Tonogatu ti ġa pepy'a no.

Taho ti pe pyri, ei Paulova'ea

⁸ Ta'e naẽ ti pe me. Jesus Cristo'ga rekoro ġwaramo ji pavẽi ji ei Tupana'ga pe: “Apĩ, ndepyry hete nde ejiheve'ġa nderekopava Roma pe. A'ereki jara'ġa nhaporemō omombe'u ġa kiro,” a'e ji. “Ojiko hete ġa Jesus Cristo'ga rehe Roma pe,” ei ġa,” a'e ji Tupana'ga pe pe mombe'gwovo.

⁹ Ga pe ji poravykykatui jipi garemimombe'ua mombe'gwovo gara'yra'ga mombe'gwovo. Nhinhi'iga nanani Tupana'ga pe ji pe mombe'umbe'ui jipi. Ga okwaha hete nhiremimombe'umbe'ua ojive. ¹⁰ A'ea'e ji Tupana'ga pe jipi: “Apĩ, ymyagwera jate ji hopotaramo Romapeve'ġa pyri novĩa. Nde ipotaramo jihoa ġa pyri ji mondo ti kiro ġa pyri a'ero,” a'e ji ga pe. ¹¹ A'ereki ji opohepiaga'u hete topomoirũ ti javo. A'ero po ti Tupana'ga ra'uva imombyryvi pe me nehẽ. A'ero po ti pe jikohetei Cristo'ga rehe nehẽ. ¹² Nahã po ti nhande jopokopokogi a'ero nhanderoryroryvamo nehẽ. Pejikohetea repiagame po ti ji roryvamo pe ndehe nehẽ. Na jitehe po ti pe ndoryvamo jijikohetea repiagame nehẽ no. Nahã po ti nhande nhombojikojikohetei Cristo'ga rehe nehẽ.

¹³ Nhiirũ, tamombe'u ti pe me tapekwaha. Kotihĩtihĩ ji hopotaramo pe pyri novĩa. Emo tegwete jihohava jipi. Tambojiko pota ji pepyteripeve'ġa Cristo'ga rehe. Nahanahã ji judeus'ġarũive'ġa mbojikogukari ojipe'ġa gwyri pe ikwehe. ¹⁴ A'ereki Jesus Cristo'ga e'i ji ve: “Ji mombe'umbe'u ti ġa pe nhaporemō,” ei ga. Nurã ji Cristo'ga mombe'umbe'ui ġa pe jipi.

Ka'gwyripeve'ga pe ji ga mombe'ui. Cidapeve'ga pe ji ga mombe'ui no. Ikwahapyra'ga pe ji ga mombe'ui. Ikwahapyre'ÿve'ga pe ji ga mombe'ui no.
¹⁵ Nurã ji jirokwapotari Cristo'ga mombe'gwovo pe me Roma pe no.

Tupana'ga remimombe'upyryva ikwahy hete

¹⁶ Cristo'ga mombe'ua pyry hete ji ve. Nurã ji nanotĩ a'ea. Ga a'ea reroviarame Tupana'ga omombo gandekote'varuhua ga hugwi – kiroki ga ojiko Cristo'ga rehe. Judeus'ga hugwi ypy ga imombori gandekote'varuhua ga jikogame Cristo'ga rehe. Na jitehe judeus'garũive'ga hugwi ga imombori gandekote'varuhua ga jikogame ga rehe. ¹⁷ A'ereki Cristo'ga mombe'ua rehe nhande tikwaha. Nurã nhande ei: Tupana'ga nhande mombyry nhande jikogame Cristo'ga rehe – nhande jikogame jate ga rehe. Nahã i'ei aherembikwatijara no Tupana'ga mombe'uhara:

“Ga jikogame ga rehe Tupana'ga ga mombyryvi. A'ero po ti ga ndekopyahui nehẽ,” e'i ikwatijara.

Ite'varuhu hete vyvakotyve'ga

¹⁸ Tupana'ga okwahavuka nhande ve. Nurã nhande ei: Yvagipeve'ga po ti ombohahy okote'varuhuve'ga pe nehẽ onhimonha'ngavo gandekote'varuhua rehe. Okote'varuhuro gwaramo ga nombokwahyukari ojihe a'itituhẽva'ea Tupana'ga kwahava. ¹⁹ Tupana'ga po ti ombohahy tuhẽ ga pe. A'ereki Tupana'ga kwahava jukwaha ga pe. A'ereki Tupana'ga tuhẽ ojikwahavukaripe ga pe novĩa. Emo ga ndokwahapotari ga.

²⁰ Ymya Tupana'ga oapo vyva hako. Garembiapoagwera jate jukwaha a'ero Tupana'ga reaporoğita gapopoakara no – a'ea namominangavi gapopoakara. Nhande ndihepiagi gareaporoğita nhandereakwara pyvõ novĩa. Emo nhande tikwaha a'ea garembiapo repiagame. Nurã ijari ga ndehe ga ikwahapotare'ymame.

²¹ Ga okwaha Tupana'ga novĩa. Emo ga nombohetei ga. Ga nde'i ga pe: “Ndehe ko Tupanetero. Ndepyry hete nde imombyryva ore ve,” nde'i ga ga pe. Ga heaporoğita tehe reki. Ohorame ypytuna rupi ahe ndokwahavi okovo hepiage'yma. Na jitehe okote'varuhuve'ga ndokwahavihu a gweaporoğitakatue'ymame. ²² “Orokwaha hete ore,” ei ga novĩa. Emo ga ndokwahavihu okovo. ²³ Ga nombohetea'javi Tupana'ga – gaha koi nomanoa'javi. Ha'angavatehea reki ga ombohete, gana'angava no – kiroki ga vyvakotyve'ga omanove'ga. Gana'angava ga ombohete. Ipepova'ea ra'angava ga ombohete no ipyva'ea ra'angava. Ohyryryva'ea ra'angava ga ombohete no.

²⁴ Nurã Tupana'ga pohiri ga hugwi. “Okote'varuhu potaruhu ga oakwahave'yma,” ei ga. “Ojogwerekote'varuhu pota ga,” ei ga. “Na ga ndekoi jate a'ero gwemimbotarimova'ea rehe ojogwerekote'varuhuavo,” ei Tupana'ga.

²⁵ Ndogweroviara'javi ga a'itituhẽva'ea Tupana'ga mombe'ua. I'mbeva'ea ga gwerovia reki. Ombohete ga Tupana'ga rembiapo okovo hehe. Tupana'ga reki mbatera apohara'ga ga nombohetei okoe'yma ga rehe. Gaha po nhande timbohete avuirama hamo. Na tuhẽ a.

²⁶ Ga ndekote'varuhuro gwaramo Tupana'ga pohiri ga hugwi. “Na ga jogwerekote'varuhupotari a'ero,” ei ga. A'ereki ga nahembirekokatua'javi reki. Kunhangweramo memenhuhũ ga jogwerekoi. ²⁷ Na jitehe akwaimba'ero memenhuhũ ga jogwerekopotari. Ojogwerekote'varuhu ga. Na rui po ahe rekoi hamo. Ite'varuhu tuhẽ ga pe a'ero gandekote'varuhua ikwepykavamo.

²⁸ E'i ga ojohupe: “Timoka'nhy ti Tupana'ga.” Nurã Tupana'ga e'i ga pe: “Na ga ndeaporoğitate'varuhuro a'ero,” ei ga. A'ero ga ndekouhui okote'varuhua rehe – kiroki a'ea rehe ahe ndekoi hamo. ²⁹ Okote'varuhuparavuhua rehe jate ga ndekoi. Opotarahivuhu hete ga ojipe'ga mbatera. Onhimyrõ hete ga

ojipe'ga ndehe. Ojojukajuka ga. Ojogwayvayva ga. Onhomoandyandyjuhu ga. Heaporoğita te'varuhu ga ojipe'ga pe. Omombe'u tuhē ga mbehea. ³⁰ E'ie'yimi ga ojipe'ga pe: “Ite'varuhu ga okovo.” Noaronhete ga Tupana'ga. Onhombotegwete ga. Onhimbohete tehe ga jipyry hete ji javo tehe. Heaporoğitağita ga nahanahā ti xako te'varuhu javo. Nohendukatui ga gwuva'ga nhi'iga. ³¹ Ndokwahavihu ga. Ndokoi ga gwembi'ea rupi. Ndoporogwetygi ga ojipe'ga arōe'yma. ³² Tupana'ga e'i nanongara'ga pe: “Oho po ga hahyva'ea ruvihava pype hamo,” ei ga. Okwaha reki ga Tupana'ga nhi'iga novia. Emo ga ndopohiri okote'varuhua hugwi kiro gāndekoa tuhē opohire'yma jugwi. Johe'i tehe ko gāndekote'varuhua. A'ereki ojipe'ga ndekote'varuhurame ga e'i pyry ga pe.

2

Tupana'ga okwaha pa javo ahereaporoğita pe

¹ Pe'ji po pe ojipe'ga pe: “Ite'varuhu ga okote'varuhuavo.” Pehe reki peko te'varuhu no. A'ereki pe ga javijitehe peko te'varuhu. Pe ndehe tuhē reki ijari a'ero pe erame ga pe ite'varuhu ga javo. Pe'erame a'ea ga pe pe pemboja reki pejihe. A'ereki pe peko te'varuhu jitehe. ² A'itituhēva'ea rupi katu Tupana'ga imbohahyukari nanongara'ga pe okote'varuhuve'ga pe. A'ea tikwaha pa nhande. ³ Oro pe, Tupana'ga po ti ombohahyuka tuhē pe me nehē no. A'ereki pe peko te'varuhu no. Pe'ji pe ojipe'ga pe: “Ite'varuhu ga okote'varuhuavo.” Pe ki a'e te peko te'varuhu jitehe no. Ombohahyuka tuhē po ti Tupana'ga pe me nehē.

⁴ Ga pyry hete pe me novia. Nonhimbaekwahivi ve ga pe me. A'ereki ga e'i pe me: “Perojijyi na'ē ti pejeaporoğita pejipohia pejikote'varuhua hugwi,” ei Tupana'ga pe me. “Pe pohirame pejikote'varuhua hugwi po ti ji nambohahya'javi pe me a'ero nehē,” ei ga pe me. Emo pe ndapekoi gapyryhetea rehe. Ndapekwahavi pe naerū? Ga pyry hete pe me topohi ti ga okote'varuhua hugwi javo.

⁵⁻⁶ Napeangarihu vehe pe peapyhae'yma! Nurā po ti koji'i Tupana'ga imbohahyukari pe me nehē ga ega'erame nhande ve ikwepyga nhanderea-poroğitaagwera nehē. A'ea rupi po ti ga imboukwahavi onhimboahivuhua okote'varuhuve'ga pe. Ikwepykava po ti ga imboukwahavi ja'javo ga pe nehē no. A'itituhēva'ea rupi katu po ti ga ei ikwepyga yvyakotyve'ga pe nhaporemo nehē. ⁷ Jara'ga oko katue'yimi. “Tihendu pota nhande Tupana'ga nhi'igatua nhande ve,” ei ga. “Tihendu pota nhande garemimbohetea nhandejihe. Xako pota nhande ga pyri avuirama,” ei ga. Gahā po ti Tupana'ga omongo ojipyry yvagi pe nehē. ⁸ Jara'ga ki a'e te gwemimbotarimova'ea reheuhu ga oko. Ga nohendukatui a'itituhēva'ea Tupana'ga nhi'iga. Oho reki ga okote'varuhua rupi. Tupana'ga po ti onhimboahivuhu ga pe ga nderekovo nehē onhimonha'ngavo gāndekote'varuhua rehe nehē. ⁹ Ombohahyuka po ti ga ga pe nehē. Okote'varuhuve'ga pe nhaporemo po ti ga imbohahyukari nehē judeus'ga pe judeus'garūive'ga pe nehē no. ¹⁰ Okokatuve'ga po ti Tupana'ga ga mbohetei nehē. “Pepyry hete pe,” e po ti ga ga pe nehē. Onoğatu po ti ga gapy'a nehē no. Nahā po ti ga imombyryvi ga pe nehē judeus'ga pe judeus'garūive'ga pe nehē no. ¹¹ A'ereki a'itituhēva'ea rupi katu Tupana'ga e'i ikwepyga nhande ve nhaporemo.

¹² Ymya Tupana'ga ombo'euka Moisésva'ea pe onhi'iga rehe hako ikwatijaruka ahe ve inoğauka hako. A'ero judeus'ga gwereko Moisésva'ea remimbo'eagwera. Judeus'garūive'ga ki a'e te ndogwerekoi Moisésva'ea

remimbo'eagwera aherembikwatijaragwera. Oho po ti ġa hahyva'ea ruvihava pype nehē. Ga ndekote'varuhuro ġwaramo po ti Tupana'ga ġa mondoi ipype nehē. Emo po ti ga nde'i ġa pe nehē: “Napehendukatui pe Moisésva'ea remimbo'eagwera.” A'ea po ti ga nde'i ġa pe nehē. A'ereki ġa ndogwerekoi Moisésva'ea remimbo'eagwera. Ga ndekote'varuhuro ġwaramo po ti ga ġa mondoi hahyva'ea ruvihava pype nehē.

Na jitehe judeus'ġa, ġandekote'varuhuro ġwaramo po ti Tupana'ga ġa mondoi hahyva'ea ruvihava pype nehē no. Judeus'ġa gwereko reki Moisésva'ea remimbo'eagwera novīa. Nurā po ti ga ei a'ero ġa pe nehē: “Napehendukatui reki pe Moisésva'ea remimbo'eagwera,” e'i po ti ga ġa pe nehē. ¹³ Ga henduteherame a'ea Tupana'ga nde'i ġa pe: “Pepyry pe pejikovo.” Ga ndekorame ganhi'īġa rupi Tupana'ga ei a'ea ġa pe. ¹⁴ Moisésva'ea remimbo'eagwera e'i judeus'ġa pe: “Peko katu ti.” Judeus'ġarūive'ġa reki ndogwerekoi Moisésva'ea remimbo'eagwera. Gwemimbotarimo tehe po ġa ndekoi Tupana'ga nhi'īġa rupi, a'ero po jukwaha tuhē ġandekokatukwahava. ¹⁵ Nhande ikwahavame ġandekokatua nhande ei: Moisésva'ea remimbo'eagwera e'i: “Peko katu ti.” A'ea kwa-have'ymame ġa ikwahavi reki oyvyteri pe okokatuavo. Gweaporoġita pe ġa nhimombaragwahavi aherekokatua rehe. A'ereki okokaturame ġa e'i oyvyteri pe: “Nanongara ko pyry.” Okote'varuhurame ġa ikwahavi okote'varuhua no. ¹⁶ Aerē po ti Tupana'ga ei Jesus Cristo'ga pe a'ero te'i ti ga yvyakotyve'ġa pe javo. A'ero po ti ga ei ġandeaporoġita pe ikwepyguka ġa pe nehē. Ojipe'ġa ndeaporoġita onhimi nhande ve. Tupana'ga okwaha pa reki. A'ero po ti ga ei ikwepyguka ġa pe nehē. Nahā ji ei jipi imombe'urame Tupana'ga remimombe'ua.

Judeusva'ea gwereko Moisésva'ea remimbo'eagwera

¹⁷ Oro pe judeusramo pe'ji reki pe: “Nhande ko judeusramo. Tireko nhande Moisésva'ea remimbo'eagwera. Nurā nhande pyryvamo,” pe'ji tehe reki pe pejive. Penhimboheteuhu tehe pe nhande ko Tupana'gareheva'ea javo. ¹⁸ Pekwaha pe Tupana'ga remimbotarimova'ea novīa. Moisésva'ea remimbo'eagwera pe mbo'embo'e. Nurā pe ei: “Xanhimombaragwaha nhande aherekokatua rehe,” pe'ji pe novīa.

¹⁹ Hehae'ỹve'ġa ndokwahavi hepiage'yma ġwaramo. Nurā ahe ġa nderohoi. Ypytunarupive'ġa na jitehe ndokwahavi hepiage'yma. Nurā ahe hyapei ġa pe tohepia ti ġa ikwahava javo. Nurā pe ei nanongara'ġa'jave'ġa pe – kiroki ġa ndokwahavi Tupana'ga – ġa pe pe ehetei: “Nhande tikwahavuka Tupana'ga pe me,” pe'ji hete pe ġa pe. ²⁰ “Timogita nhande okokatue'ỹve'ġa. Timbo'embo'e nhande ġa no – kiroki ġa ndokwahapavi,” pe'ji tehe pe. “A'ereki nhande tikwaha pa a'itituhēva'ea Moisésva'ea remimbo'eagwera rerekoro ġwaramo,” pe'jiteheuhu pe.

²¹ Pembo'e pe ojipe'ġa. Maraname pe napenhimbo'ejuhu reki naerū? Pe'ji pe ġa pe: “Tapemimuhūi ti ojipe'ġa mbatera,” pe'ji pe ġa pe. Maraname pe tuhē imimuhūi reki naerū? ²² Pe'ji pe ġa pe: “Taperekoi ti ojipe'ġa nembireko'ġa,” pe'ji pe. Maraname pe ojipe'ġa nembireko'ġa nderekouhui naerū? “Tapekoi ti ġanemimbohete'hara rehe,” pe'ji pe ojipe'ġa pe. Maraname pe ndekouhui itambere'ia rehe ġanemimbohete'hara rongapeva'ea rehe imima jugwi naerū? ²³ Pe'ji pe: “Tireko nhande aherembikwatijara Tupana'ga nhi'īġa,” pe'ji pe penhimboheteavo. Emo pe napehendukatui reki Tupana'ga nhi'īġa. A'ero ojipe'ġa e'i te'varuhu Tupana'ga pe. ²⁴ Tupana'ga mombe'uhava e'i:

“Judeus'ga ndekote'varuhuro gwaramo judeus'garũive'ga e'i te'varuhu Tupana'ga pe ga mbotegweteavo,” e'i ikwatijara.

²⁵ Nahã pe ei judeusramo: “Nhande ko Tupana'gareheva'ero xako nhanderakwanhapira ikytiro gwaramo.” A'ea pe ei. Pyry tuhẽ pejikytiagwera pe hendukaturame Moisésva'ea remimbo'eagwera. Hendukatue'ymame ndatekwava'javi reki pejikytiagwera rehe. Pejikyti tehe pe a'ero. ²⁶ Oro judeus'garũive'ga ojikyti'e'ỹve'ga, ga ndekorame Tupana'ga nhi'i'ga rupi, a'ero po ti ga ei ga pe nehẽ: “Pe ko ojikyti'e'ga ja ji ve kiro,” e po ti ga nehẽ. “A'ereki pe jireheva'ero peko kiro nhinhi'i'ga rendukaturu gwaramo,” e po ti Tupana'ga judeus'garũive'ga pe nehẽ. ²⁷ Pehe judeusramo pereko pejikytiagwera novã. Pereko pe Moisésva'ea rembikwatijaragwera no novã. Emo pe napehendukatui a'ea. Judeus'garũive'ga ki a'e te ndogwerekoi okytiagwera. Ndogwerekoi ga aherembikwatijara. Emo ga oko Tupana'ga nhi'i'ga rupi. Nurã ga imboukwahavi pendekote'varuhua pe hendukatue'ymame ganhi'i'ga.

²⁸ Pe'ji pe: “Nhande ko judeusramo xako Tupana'gareheva'ero,” pe'ji pe. Emo o'eteheuhuro gwaramo rũi ahe oko Tupana'gareheva'ero. Okytiro gwaramo rũi ahe oko Tupana'gareheva'ero. ²⁹ Ga ndeaporoğitapyryvame jate ovyteri pe Tupana'ga ei ga pe: “Pehe ko jireheva'ero.” Pe herekoteherame Moisésva'ea rembikwatijaragwera Tupana'ga nde'i a'ea pe me. Tupana'ga ra'uva imbopyahurame pendeaporoğita a'ero Tupana'ga ei pe me: “Pe ko jireheva'ero.” Tupana'ga tuhẽ ombohete nanongara'ga a'ero. Ojipe'ga rũi ombohete ga.

3

¹ Pe'ji po pe ji ve a'ero: “Ndapyryvi nhande rekoi judeusramo naerũ?” pe'ji po pe. “Ndapyryvi nhandejikytiagwera naerũ?” pe'ji po pe ji ve. ² Pyry hete tuhẽ reki. A'ereki judeusva'ea pe nhanderamohava'ea pe Tupana'ga omondo onhi'i'gagwera gwembikwatijarukaragwera. “Togwerekko katu ti ga nhinhi'i'ga imombe'gwovo,” ei Tupana'ga ahe ve hako.

³ Pe'ji po pe ji ve no: “Jara'ga reki ndokoi Tupana'ga rembi'ea rupi nhandere'yja'ga. Nurãro gwaramo po ti Tupana'ga na jitehe ndokoi gwembi'ea rupi naerũ?” pe'ji po pe ji ve. ⁴ Na rũi. Gwembi'ea rupi katu Tupana'ga rekoi jipi. Jara'ga i'mbe pa. Tupana'ga ki a'e te ni'mbei jipi. Nahã Tupana'ga mombe'uhava i'ei:

“Nde nhi'i'game po ti ga ei nde ve:

‘A'itituhẽva'ea rupi katu neremimombe'ua’,” e'i.

“Ga imbojateherame nde rehe

po ti jukwahavamo nderekokatua nehẽ,” e'i ikwatijara.

⁵ Pe'ji po pe ji ve: “Nhande rekote'varuhurame po ga ei nhande mombe'gwovo: ‘Okoko te'varuhu ga. Tupana'ga reki ga atyvi,’ e po ga. ‘A'ereki ga oko katu hete,’ e po ga,” pe'ji po pe ji ve. A'ero po pe etehei: “Nhande rekote'varuhuro gwaramo koji'i jukwaha hete reki Tupana'ga rekokatua. Pyry a'ero nhanderekote'varuhua. A'ereki nhanderekote'varuhua omboukwaha Tupana'ga rekokatua,” pe'jiteheuhu po pe ji ve. “Tupana'ga tiruahũ reki imbohahyrame nhande ve nhanderekote'varuhurame,” pe'jiteheuhu po pe. ⁶ Na rũi reki, a'e ji pe me. Tupana'ga pyry tuhẽ. Nurã po ti ga ikwahavi ja'javo yvyakotyve'ga ndeaporoğita pe nehẽ ikwepykwepyga ga pe nehẽ. Po Tupana'ga ndapyryvi hamo a'itituhẽva'ea rupi katu rũi po ga ei a'ero ga pe hamo.

⁷ Pe'ji po pe ji ve a'ero: “Ji rekote'varuhurame po ga ei ji mombe'gwovo: ‘Ga atyvi reki Tupana'ga oko katu,’ e po ga,” pe'ji po pe. “Ji rekote'varuhuro

ḡwaramo koji'i jukwaha hete Tupana'ga rekokatua. A'ero ḡa koji'i Tupana'ga mbohetei," pe'ji tehe po pe ji ve. "Pyry a'ero jirekote'varuhua. A'ereki ji rekote'varuhurame ḡa koji'i Tupana'ga mbohetei garekokatuhetea kwa-hava," pe'ji tehe po pe. "Maraname po Tupana'ga euhui ji ve naerũ netiruahũ nde javo?" Pe'ji tehe po pe ji ve. ⁸ Po pe ei a'ea, a'ero po pe etehei no: "Xako te'varuhu tokwaha hete ti ḡa Tupana'ga rekokatua javo." Pohoa tuhẽ ojipe'ḡa etehei imbojateheavo ji rehe ji mbotegweteavo. "Paulo'ga e'i jipi: 'Xako te'varuhu tokwaha hete ti ḡa Tupana'ga rekokatua javo,' ei ga," e'i tehe ḡa ji ve. Ji ko nda'ei reki a'ea. Pyry po ti Tupana'ga imbohahyi ḡa pe nehẽ ḡa erame xako te'varuhu javo.

Ndiakokatuhavi pa

⁹ A'ero po pe ei ji ve: "Marã a'ero? Nhande judeusramo nhandepyry hete jara'ḡa hohe?" Ahã tuhẽ, a'e ji. "Ndojovavyi judeus'ḡa judeus'ḡarũive'ḡa pavẽi okote'varuhuavo," a'e ko ji pe me ko. A'ereki niandepiro'ypavi nhande nhanderekote'varuhua hugwi. ¹⁰ Nahã Tupana'ga rembikwatijarukara i'ei vvyakotyve'ḡa mombe'gwovo.

"Ndapyryvi pa ḡa Tupana'ga pe," e'i.

¹¹ "Nonhimombaragwahavi pa ḡa aherekokatua rehe.

Ndokwahapotari pa ḡa Tupana'ga okoe'yma ga rehe," e'i.

¹² "Opohi pa ḡa Tupana'ga hugwi.

Ndoakwahavihu pa ḡa.

Ndokokatui pa ḡa," e'i ikwatijara.

¹³ "Onhi'ĩ te'varuhu ḡa ja'javo ojipe'ḡa pe.

Omoandyandyi ḡa ojipe'ḡa," e'i.

"Mboja ahe hu'urame ahera'oa mbotegwetei.

Na jitehe o'ete'varuhurame ojipe'ḡa pe

ḡa ḡa mbotegwetei," e'i ikwatijara.

¹⁴ "Onhimboahivuhurame ojipe'ḡa pe

ḡa e'i te'varuhu ḡa pe imbote'varuhuavo," e'i.

¹⁵ "Ojukatuhẽtuhenhuhũ ḡa ḡa.

¹⁶ Perope ḡa oho

– pevo ḡa ojipe'ḡa mbotegwetegwetei ḡa mbovy'are'yma," e'i.

¹⁷ "Nombojogwerekokatuukari ḡa jara'ḡa pe.

¹⁸ Nomondoĩ ḡa imohina Tupana'ga rehe okyhyjie'yma ga hugwi," e'i ikwatijara vvyakotyve'ḡa mombe'gwovo.

¹⁹ Tupana'ga okwatijaruka onhi'iḡa heja. Ga pe garembikwatijarukara i'ei a'ero – kiroki ḡa oko Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi judeus'ḡa. A'ea ikwahava nhande xa'eyme a'ero: "Ndorokwahavi ore orerekote'varuhua." Xa'eyme ti nhande a'ea judeusramo. Judeus'ḡarũive'ḡa ti te'iyme no. Nhande ikwahava ḡwaramo nhanderekote'varuhua, a'ero po pyry Tupana'ga ei nhande ve nhaporemõ: "Peko te'varuhu tuhẽ pe." ²⁰ Tupana'ga nde'i nhande ve: "Pepyry hete pe aherembikwatijaragwera hendukaturo ḡwaramo." Nde'i ga a'ea nhande ve. A'ereki ikwatijaragwera okwahavuka reki nhande ve nhanderekote'varuhua.

Tupana'ga nhande mombyry

²¹ Aḡwamo reki Tupana'ga okwahavuka nhande ve nhande mombyryva. Aherembikwatijaragwera rehe rũi reki Tupana'ga nhande mombyry. Moisésva'ea rembikwatijara nhande mbo'e reki nhande mombyryva rehe. Tupana'ga nhi'iḡa mombe'uharava'ea na jitehe nhande mbo'e a'ea rehe.

²² Nhande jikogame Jesus Cristo'ga rehe Tupana'ga nhande mombyryvi. Ga nhaporemõ Tupana'ga ḡa mombyryvi ḡa jikogame Cristo'ga rehe. A'ereki

ga ojo'jajo'ja judeus'ga judeus'garũive'ga pavẽi. ²³ A'ereki ga nhaporemo okote'varuhu. Ndohoi ga Tupana'ga pyryhetea apiavo. ²⁴ Emo Tupana'ga omombyry ga pe. Ga ndokwepyyi Tupana'ga pe. Ga omombyry tehe ga pe ga jikogame Jesus Cristo'ga rehe. A'ereki Tupana'ga ga mbopiro'yuka gandeskote'varuhua hugwi. ²⁵ Tupana'ga ombuhuruka Cristo'ga yvya koty teremano ga ndepyya javo. "A'ero po ti nde imombori gandeskote'varuhua ga hugwi ga jikogame nde rehe," ei ga Cristo'ga pe. Cristo'ga momanoukaramo Tupana'ga ei: "Tokwaha ti ga jipyryva. A'ereki ji gandeskote'varuhua momboruka," ei Tupana'ga. A'ereki Cristo'ga manoa renonde Tupana'ga imbogwavetei aherekote'varuhua onhimbaekwahive'yma a'ea rehe. ²⁶ Agwamo reki Tupana'ga Cristo'ga momanoukari ikwahavuka opyryva imomboia gandeskote'varuhua. A'ero nhande ei: Tupana'ga pyry. Nhande jikogame Cristo'ga rehe ga nhande mombyryvi no.

²⁷ Xanhimboheteyme tuhẽ nhande naerũ. A'ereki aherembikwatijaragwera rendukaturu gwaramo rui Tupana'ga nhande mombyry. Nurã nhande nianhimbohetei. Nhande jikogame Cristo'ga rehe ga nhande mombyryvi. ²⁸ Nahã a'ero, a'e ji. Nhandejikoga gwaramo Cristo'ga rehe Tupana'ga nhande mombyryvi. Nhande ikwatijara rendukaturu gwaramo rui ga nhande mombyryvi. ²⁹ Judeus'ga jate rui e'i Tupana'ga pe: "Ga ko nhanderuvihava'ga." Judeus'garũive'ga e'i a'ea ga pe no. ³⁰ Tupana'ga ko ojipeji. Gaha judeus'ga mombyry ga jikogame Cristo'ga rehe. Ga jitehe judeus'garũive'ga mombyry ga jikogame Cristo'ga rehe. ³¹ Ndia'ei reki nhande: "Ndapyryva'javi aherembikwatijaragwera kiro. Nhandejikoga gwaramo Cristo'ga rehe tihenduva'javyme ti a'ea," ndia'ei nhande. "Timongo hete reki nhande aherembikwatijaragwera. A'ereki a'ea ko pyry," xa'e nhande jupe.

4

Abraãova'ea jikoga Tupana'ga rehe

¹ Marã Abraãova'ea hako oreramonhava'ea judeus'ga namonhava'ea? ² Tupana'ga e'i ahe ve: "Ndepyry hete nde," ei ga Abraãova'ea pe hako. Po aherekokatua rehe Tupana'ga ei a'ea Abraãova'ea pe, a'ero po Abraãova'ea nhimbohetei hamo. Aherekokatua rehe rui reki Tupana'ga ei ahe ve ndepyyry hete nde javo. Nurã ahe nonhimbohetei Tupana'ga pyry hako. ³ Nahã ikwatijara Tupana'ga mombe'uhava e'i hako:

"Abraão'ga ojiko Tupana'ga rehe," e'i.

"Nurã Tupana'ga ei ga pe:

'Ndepyry hete nde.

A'ereki nde erejiko ji rehe,' ei ga Abraão'ga pe," e'i ikwatijara Abraãova'ea mombe'gwovo hako.

⁴ Nhande poravykyrame ojipe'ga pe ga imbuhuri itambere'ia nhande ve. Ndia'ei nhande a'ero: "Ombuhu tehe ga itambere'ia nhande ve." A'ea nhande ndia'ei. A'ereki nhandeporavykyagwera rehe ga ombuhu nhande ve. ⁵ Emo na rui nhande ve nhande jikogame Tupana'ga rehe. A'ereki nhanderekokatua rehe rui ga nhande mombyryvi. Okote'varuhuve'ga pe ga ei reki: "Pepyry pe ji rehe pejikogame." Nhandejikoga rehe Tupana'ga nhande mombyry a'ero.

⁶ A'ea pe jitehe Daviva'ea ei gandoryva mombe'urame hako. A'ereki Tupana'ga omombyry ga gandeskokatua rehe rui. Daviva'ea e'i nanongara'ga ndoryva pe a'ero hako.

⁷ "Hory hete ga," ei ahe.

“A'ereki Tupana'ga omombo hete ġandekote'varuhua ġa hugwi,” ei ahe.
 8 “Hory hete ġa
 Tupana'ga henonha'jave'ymame ġandekote'varuhua rehe,” ei
 Daviva'ea.

9 Daviva'ea omombe'u ġandoryva a'ero – kiroki ġa gwereko ġwakwanha pira kytia gwera. Ga jate rūi reki ahe omombe'u. Gandoryva ahe omombe'u no – kiroki ġa ndogwerekoi okytiagwera.

Pehepia ko Abraãova'ea a'ero. Xa'e nhande ko: Abraãova'ea jikogame Tupana'ga rehe ga ei ahe ve ndepiry hete nde javo. 10 Ahejikytiukara renonde reki Tupana'ga ei a'ea ahe ve. Ahe jikytiukarirē rūi ga ei. Ahejikytiukara renonde ga ei ndepiry nde javo, a'e ji. 11 Ahe jikytiukare'ymame vehevi Tupana'ga ei a'ea ahe ve ahe jikogame ga rehe. Aerē ahe jikytiukari. Okytia pyvō ahe hepiukari Tupana'ga omombyryva. Abraãova'ea ypy okytie'ymame ojiko Tupana'ga rehe. Nurã Tupana'ga ei ahe ve: “Ndepyry hete nde.” Aerē ahe javijitehe judeus'ġarūive'ġa ojikyti'e'yma ojiko Tupana'ga rehe. Nurã Tupana'ga ei ġa pe no: “Pepyry hete pe.” Abraãova'ea ypy ojiko Tupana'ga rehe. Aerē judeus'ġarūive'ġa ahe javijitehe ġa jikogi ga rehe no. Nurã ġa ei nhaneremboypya Abraãova'ea pe. A'ereki ġa oho ahe rupi ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe. 12 Judeus'ġa ojikyti'e'ġa na jitehe e'i nhaneremboypya Abraãova'ea pe. Okytia rehe jate rūi ġa ei Abraãova'ea pe. Ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe ġa ei. A'ereki ġa oho ahe rupi ojikoga Tupana'ga rehe no. A'ereki Abraãova'ea nhaneremboypya ojikytiukare'ymame vehevi ojiko Tupana'ga rehe.

Tupana'ga nhi'igagwera Abraãova'ea pe

13 Ymya Tupana'ga ei Abraãova'ea pe hako: “Amondo pa po ti ji ojipe'ġa yvya pe me nehē tapereko pa ti nehē,” ei ga Abraãova'ea pe. Abraãova'ea rymymino'ġa pe Tupana'ga ei no tamondo ti pe me javo. Ga nde'i ġa pe: “Abraãova'ea ġwendu katu Moisésva'ea remimbo'eagwera. Nurã po ti tamondo ġayvya pe me.” A'ea Tupana'ga nde'i ġa pe. Ahe jikogame Tupana'ga rehe ga ahe mombyryvi. A'ea rehe Tupana'ga ei ġa pe: “Tamondo ti ġayvya pe me nehē,” ei ga. 14 Po Tupana'ga imondoi pyryva'ea ġa pe aheremimbo'eagwera rendukaturu ġwaramo hamo, a'ero po ġajikoga ġwaramo rūi ga imondoi hamo. Ojiko tehe po ġa a'ero. Tupana'ga po e'i tehe ġa pe a'ero: “Pejikoga ġwaramo ji rehe ti ji imondoi pe me nehē.” Aheremimbo'eagwera rendukaturu ġwaramo rūi Tupana'ga imondoi a'ero. 15 A'ereki ġa nohendukatupavi jipi. Hendukatupave'ymame aheremimbo'eagwera Tupana'ga imbohahyi ġa pe. Ga herekoe'ymame ombo'eagwera Tupana'ga nde'i ġa pe: “Napehendukatui pembo'eagwera.” A'ereki ġa ndogwerekoi. Ga herekorame ombo'eagwera ga imbohahyi ġa pe ġa hendukatue'ymame.

16 Tupana'ga e'i reki: “Tamondo ti ġa pe ġajikoga ġwaramo ji rehe,” ei ga. “Nurãro ġwaramo ji imombyrytehei ġa pe togwereko pa katu tuhē ti ġa nehē,” ei Tupana'ga. Ga pe ga ei – kiroki ġa ojiko ga rehe Abraãova'ea ja. Omondo po ti ga ġa pe jate rūi a'ero – kiroki ġa ġwendu katu Moisésva'ea remimbo'eagwera. Jara'ġa pe po ti Tupana'ga imondoi no ġa jikogame ojihe Abraãova'ea ja. Ahe ve nhande xa'e pa a'ero nhaneremboypya. A'ereki Abraãova'ea ypy ojiko Tupana'ga rehe.

17 Ikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'igagwera Abraãova'ea pe no.
 “Ogwyogwyri pe po ti he'yjuhuve'ġa ei nde ve nehē:
 ‘Abraãova'ea ko nhaneremboypya,’ e po ti ġa nde ve nehē,” e'i ikwatijara
 Tupana'ga nhi'igagwera mombe'gwovo.

“Na tuhẽ,” ei Tupana'ga. Tupana'ga rehe Abraãova'ea jikogi. Gaha ombogwera omanove'ga. Onhi'i'ga pyvõ ga imbojihuvi mbatera. Hekoe'ymame ga imbojihuvi. Ga rehe Abraãova'ea jikogi.

¹⁸ Igwete Abraãova'ea heroviari Tupana'ga nhi'i'ga. “Ogwyogwyri pe po ti he'yjuhuve'ga epavi nhaneremboypya ji ve nehẽ,” ei ahe. “A'ereki Tupana'ga e'i ji ve: ‘He'yjuhu po ti nerymymino'ga nehẽ onhimongyavo nehẽ,’ ei ga,” ei ahe. “Na tuhẽ po ti a'ero nehẽ,” ei ahe. Emo a'ea rupi ko Abraãova'ea ixava'ete hete. ¹⁹ Cem anos gwerevi ahe ombo'a kwara ojihe. Igwete Abraãova'ea ei: “Jixava'ete hete ji kiro novia,” ei ahe. “Sarahẽa na jitehe no,” ei ahe. “Nanongara'ga ko ndata'yra'javi jipi,” ei ahe novia. Emo ahe ojikojiko tuhẽ Tupana'ga rehe. ²⁰ Ahe nde'i: “Tupana'ga e'i tehe ji ve he'yjuhu po ti nerymymino'ga javo ji ve,” nde'i ahe. “Mara'ngu po ti ji ra'yramo kiro nehẽ?” nde'i ahe. Ojiko hete ahe Tupana'ga rehe ga mboheteavo. ²¹ “Tupana'ga e'i ji ve,” ei ahe. “Gwembi'ea rupi katu po ti ga rekoi ji rerekovo nehẽ. A'ereki ga ipopoaka gwembi'ea rupi ogwovo,” ei ahe. ²² Nurã Tupana'ga ei ahe ve a'ero: “Pyry hete Abraãova'ga. A'ereki ga ojiko hete ji rehe,” ei ga.

²³ Tupana'ga okwatijaruka a'ea Abraãova'ea mombe'gwovo. Ahemombyryva jate rui Tupana'ga omombe'u. ²⁴ Nhande mombyryva'gwama ga omombe'u no. A'ereki nhande xajiko ga rehe no – kiroki ga ombogwera nhandepojykaharete'ga Jesus'ga gamanoa hugwi. ²⁵ Okwava'eguka na'ẽ Jesus'ga vyakotyve'ga po pe ga momanomouka nhanderekote'varuhua rehe. Aerẽ Tupana'ga ga mbogweravi tomombyry ti ga ga javo nhande ve.

5

Pepyry pe, ei Tupana'ga

¹ Nhande jikoga gwaramo ga rehe Tupana'ga e'i nhande ve: “Pepyry hete pe,” ei ga. Nurã nhandepy'a rukatui Tupana'ga rehe. A'ereki Jesus Cristo'ga nhandepojykaharete'ga omano nhanderekote'varuhua momboa nhande hugwi. ² Nhande jikogame ga rehe Cristo'ga ikwahavukahetei nhande ve Tupana'ga remimombyryva. A'ereki Tupana'ga omombyry nhande ve jipi. Nhanderory hete nhande no. A'ereki nhande xa'e: Tupana'ga ruvihavuhetea rupi po ti nhande rekoi nehẽ. ³ Nahã no, nhanderory nhande mbatera rahya rehe no. A'ereki hahyrame nhande ve xanhimboita nhande nhanenhimomiranama. ⁴ A'ero Tupana'ga ei nhande ve: “Pepyry tuhẽ pe penhimomiranama.” Ikwahavame Tupana'ga nhi'i'ga koji'i nhande ei a'ero: Aerẽ po ti nhande rekoi Tupana'ga ruvihavuhetea rupi nehẽ. ⁵ A'ea erame nhande ndiroviatehei. A'ereki Tupana'ga py'a ja ko nhande. Tupana'ga ombuhu gwa'uva nhande pyri. Gara'uva okwahavuka nhande ve Tupana'ga remiarõa a'ero.

⁶ Nhande niandepopoakari nhanenhimbopiro'yavo nhanderekote'varuhua hugwi ikwehe. Aerẽ Tupana'ga ei raikwehe: “Kirogwe oho japiavo. Kirogwe po ti Cristo'ga manoi okote'varuhuve'ga ndepyga nehẽ,” ei ga. A'ero Cristo'ga manoi tuhẽ nhande repyga raikwehe. ⁷ Nhanderovai jate nhande niamanoi te ojipe'ga ndepyga okokatuve'ga ndepyga vehevi. Nhande ndia'ei gwerevi: “Amano po ti ji pyryheteve'ga repyga.” ⁸ Tupana'ga ki a'e te nhande atyvi. Ga nhande arõ hete. Gwepiuka ga gwemiarõa gwa'yra'ga momanorame. A'ereki nhande rekote'varuhurame Cristo'ga omano nhande repyga.

⁹ Cristo'ga manoro gwaramo Tupana'ga ei nhande ve kiro: “Pepyry pe.” A'ero po ti na tuhẽ nehẽ no. Nhande mombyryva gwaramo po ti

Cristo'ga nhande mbopiro'yi Tupana'ga monha'nga hugwi. A'ero po ti Tupana'ga nonhimonha'ngaa'javi nhanderekote'varuhugwera rehe nhande mondove'ỹ hahyva'ea ruvihava pype nhande manorame nehẽ. ¹⁰ Nhande xako te'varuhu ypy Tupana'ga pe. Emo Cristo'ga manoro ġwaramo Tupana'ga ojirekokatuuka nhande ve. A'ero po ti na tuhẽ nehẽ no. Tupana'ga ojirekokatuuka nhande ve kiro. A'ero po ti Cristo'ga okojiro ġwaramo nhande rerekokatui nehẽ no. ¹¹ Nahã no, nhanderory hete nhande Tupana'ga rehe no. A'ereki Jesus Cristo'ga nhandepojoykaharete'ga gwerekokatuuka Tupana'ga kiro nhande ve.

Adãova'ea reaporogitaagwera ikwahy nhande rehe

¹² Nahã a'ero. Adãova'ea oko te'varuhu ypy yvya koty hako. Nurã ahe manoi. Nahã yvyakotyve'ġa manombavi okote'varuhupava ġwaramo. ¹³ Moisésva'ea remimbo'ea renonde yvyakotyva'ea oko te'varuhu pa. Emo Tupana'ga nde'i ahe ve: “Pe napehendukatui Moisésva'ea remimbo'eagwera.” A'ereki Moisésva'ea nombo'ei ve ahe. ¹⁴ Emo a'ea rupi Moisésva'ea remimbo'ea renonde ahe manomanombavi Adãova'ea py'rovova'ea. Adãova'ea nonhi'ĩpo'rui Tupana'ga okote'varuhuavo. Adãova'ea rekote'varuhua atyvi reki jarava'ea rekote'varuhua novĩa. Emo ahe omanomanomba a'ea rupi.

Cristo'ga reaporogita ikwahy tuhẽ nhande rehe

Adãova'ea reaporogita ikwahy nhande rehe. A'ea nhande mbo'e aerẽve'ga rehe Cristo'ga rehe. A'ereki Cristo'ga reaporogita ikwahy jitehe nhande rehe no. ¹⁵ Emo ojoatyvi reki Adãova'ea Cristo'ga pavẽi. A'ereki Adãova'ea oko te'varuhu. Cristo'ga ki a'e te pyry nhande ve. Adãova'ea ojipejiva'ea oko te'varuhu. A'ero nhandere'yjuhua rekote'varuhui nhanemanomanomo. Tupana'ga ki a'e te omombyry nhande ve. A'ereki ga nhandere'yjuhua mombyrymbyryvuka Jesus Cristo'ga pe ojipejive'ga pe. Jesus Cristo'ga reaporogita ikwahy tuhẽ nhande rehe a'ero ga imombyryvame nhande ve. ¹⁶ Ojoatyvi tuhẽ Adãova'ea Tupana'ga pavẽi. Adãova'ea rekote'varuhurẽ Tupana'ga ei ahe ve: “Ereko te'varuhu nde.” A'ero ga ei nhande ve nhaporemõ: “Peko te'varuhu pe.” Emo nhandere'yjuhua rekote'varuhurẽ Tupana'ga ei reki nhande ve: “Pepyry hete pe.” A'ereki ga omombyry tehe nhande ve. ¹⁷ Nhande xamanomanomba ojipejiva'ea rekote'varuhuro ġwaramo. Emo ojipejive'ga pyryva Jesus Cristo'ga pyryva ikwahy tuhẽ nhande rehe nhande mbohuvihavuhuavo. A'ereki nhande jikogame ga rehe Tupana'ga omombyry hete nhande ve. Igwete ga nhande mombyryvi. A'ero Jesus Cristo'ga nhande mbohuvihavuhui a.

¹⁸ Adãova'ea rekote'varuhuro ġwaramo Tupana'ga ei nhande ve: “Peko te'varuhu pa pe yvyakotyva'ero.” Emo Cristo'ga opyryva ġwaramo omano nhande repyga. Nahã ga nhande mbopiro'yi nhanderekote'varuhua hugwi nhande mongoheteavo. ¹⁹ Adãova'ea nohendukatui Tupana'ga nhi'ĩga. A'ero nhande rekote'varuhupavi kiromo. Jesus Cristo'ga ki a'e te ġwendu katu Tupana'ga nhi'ĩga. A'ero Cristo'ga nhandere'yjuhua mombyryvi kiromo.

²⁰ Tupana'ga okwatijaruka onhi'ĩga Moisésva'ea pe hako tokwaha ti ġa okote'varuhua javo. Ikwahavame Tupana'ga nhi'ĩga koji'i tehe ġa ndekote'varuhui jipi. Emo ġa ndekote'varuhuheterame Tupana'ga imombyryhetehetei ġa pe. ²¹ Nahã ji ei a'ero. Nhanderekote'varuhua ikwahy nhande rehe nhanemanoaġwama nhande mondovouka hahyva'ea ruvihava pype. Emo Tupana'ga remimombyryva ikwahy jitehe nhande rehe no. A'ereki Tupana'ga nhande mombyry hete. A'ero po ti ga nhande mongoukari

ohipyri nehē. Jesus Cristo'ga pe nhandepojoykaharete'ga pe po ti ga nhande mongoukari yvagi pe avuirama nehē.

6

Nhandepiro'y nhande nhanderekote'varuhua hugwi

¹ Marã po ti a'ero nehē? Pe'ji po pe: “Xako te'vate'varuhu po nhande hamo. A'ero po ti koji'i Tupana'ga imombyrymbyryhetei nhande ve nehē,” pe'ji tehe po pe a. ² Na rũi, a'e ji. Kiroki ahe omano – ahe ndokote'varuhua'javi. Ahe javijitehe po nhande ndiakote'varuhua'javi hamo. ³ Ndapekwahavi pe naerũi? Cristo'ga omano tambopiro'y ġa ġandekote'varuhua hugwi javo. Nhandenhimobatizaukarame Cristo'gareheva'ero nhande ei a'ero: “Cristo'ga nhande mbopiro'y nhanderekote'varuhua hugwi omanorame,” xa'e nhande. ⁴ Cristo'ga manorame ġa ga tymi a'iti ahe omano javo. Nhandenhimobatizaukarame nhande ei: “A'iti Cristo'ga nhande mbopiro'yi nhanderekote'varuhua hugwi omanorame,” xa'e nhande. Cristo'ga nhande mbopiro'yi nhanderekote'varuhua hugwi taheaporoġita pyahu ti ġa javo. Tupana'ga nhanderuvete'ga opopoakahetero ġwaramo Cristo'ga mbogwera gamanoa hugwi ga mongopyahuavo. Nahã po nhanderekoaġwama ipyahuro nohō hamo.

⁵ Cristo'gareheva'ero nhande rekoi nhandejikoty'a ga pavēi. Nurã Cristo'ga manoro ġwaramo nhande ei xakote'varuhua'javyme ti javo. Na jitehe gareheva'ero nhande reaporoġitapyahuro gambogwerava ġwaramo. ⁶ A'ero nhande ei: Omanorame yva rehe Cristo'ga imombigi nhandereaporoġitaymyana tipopoakara'javyme ti ġandekote'varuhua ġa ndehe javo. “Tipiro'y ti ġa jugwi,” ei ga. ⁷ A'ereki omanorame ahe ipiro'y okote'varuhua hugwi. Ahe javijitehe po nhande piro'yramo nhanderekote'varuhua hugwi Cristo'ga manorame.

⁸ Cristo'gareheva'ero nhande piro'yramo nhanderekote'varuhua hugwi Cristo'ga manoro ġwaramo. Nurã nhande ei no: Cristo'gareheva'ero po ti nhande reaporoġitapyahuro ga rekojiro ġwaramo. ⁹ A'ereki Cristo'ga okwera omanoa hugwi. Nomanoa'javi po ti ga nehē. Gamanoa po ti ndopojoykaukara'javi ga nehē. ¹⁰⁻¹¹ Nhanderekote'varuhua rerekovo Cristo'ga manoi ojipeji. Omanoro ġwaramo ga ndogwerekoa'javi nhanderekote'varuhua a'ero. A'ereki ga omano hete jugwi. Pe'ji ti a'ero: “Cristo'gareheva'ero ġwaramo xakote'varuhua'javyme ti nhande,” pe'ji ti. Aġwamo reki Cristo'ga rekoi Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. Pe'ji ti a'ero: “Na jitehe nhande xako Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe Jesus Cristo'gareheva'ero ġwaramo,” pe'ji ti.

¹² Tipopoakaryme ti pe ndehe pendekote'varuhua tapekoyme ti penhimimbotate'varuhua rehe nehē. ¹³ Tapenhikwava'eġi ti pejeaporoġitate'varuhua pe pejikote'varuhuavo. Ymya pe ndeaporoġitate'varuhuro jipi. Aġwamo ki pe a'e te pe ndeaporoġitapyahuro. Penhikwava'ē ti Tupana'ga pe a'ero xako katu ti javo. ¹⁴ Pendekote'varuhua ti tapepojoykapavyme pe nderekovo a'ero. A'ereki Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi rũi pe peko kiro. Aġwamo ki pe a'e te peko Tupana'ga remimomyryva rupi. A'ereki Tupana'ga omomyry pe me pe mbopiro'yavo pendekote'varuhua hugwi.

Xanhikwava'ē ti Tupana'ga pe

¹⁵ Pe'ji po pe ji ve a'ero: “Marã naerũi? A'iti nhande rekoi Tupana'ga remimomyryva rupi kiro. Nhanderekoa'jave'ymame Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi xako te'varuhu naerũi?” pe'ji tehe po pe ji ve. Na

rūi te! a'e ji. ¹⁶ Ndapekwahavi pe naerū? Nahā a'ero. Po pe ei ojipe'ga pe: “Anhikwava'ē ji nde ve neremimbotarimova'ea rehe ji tako javo.” Pe'erame a'ea garemimbotarimova'ea rehe tuhē po pe ndekoi a'ero pejipiro'ye'ymamo ga hugwi. Na jitehe penhikwava'eḡame pejeaporoḡitate'varuhua pe po pe ndapepiro'yi pejikote'varuhua hugwi. A'ero pemanorame po ti pe hoi hahyva'ea ruvihava pype nehē. Penhikwava'eḡame Tupana'ga pe garemimbotarimova'ea rehe tuhē po pe ndekoi. A'ero po ti ga pe mombyryvi nehē.

¹⁷ Ymya pe ndapepiro'yi pejikote'varuhua hugwi raikwehe. Aerē reki pe hendukatuhetei penhimbo'ea. Nurā ji ei kiro Tupana'ga pe: “Ndepyry hete nde ḡa mboheaporoḡitapyahuavo.” ¹⁸ Tupana'ga pe mbopiro'y pendekote'varuhua hugwi. Igwete pe nhikwava'eḡi ga pe pejikokatuavo.

¹⁹ A'ea ji imombe'ukatui pe me tonhimimyme ti pe me javo. A'ereki pe ndapekwahakatui a. Ymya pe nhikwava'eḡi pejeaporoḡitate'varuhua pe xako te'varuhu javo. “Xako te'vate'varuhu paravuhu ti,” pe'e pe raikwehe. Aḡwamo ti penhikwava'ē Tupana'ga pe xako katu javo. Pe'ji ti: “Xako katu kiro Tupana'gareheva'ero.”

²⁰ Ymya pepiro'ye'ymame pejikote'varuhua hugwi pe ndapekokatui. ²¹ Ndapyryva'uvi reki pe me pe ndekote'varuhurame raikwehe. Aḡwamo pe ndapepoyjayjaruhui pejikote'varuhuagwera rehe. Aherekote'varuhua po ahemondoagwama hahyva'ea ruvihava pype. ²² Emo Tupana'ga pe mbopiro'y kiro pendekote'varuhua hugwi pe mongovo ojiheva'ero. Pyry tuhē pe me pe ndekorame Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. A'ea po ti pehoagwama yvagi pe nehē. Pevo po ti pe ndekoi Tupana'ga pyri avuirama nehē. ²³ Aherekote'varuhuagwera kwepykava ko hahyva'ea ruvihava pype. Emo Tupana'ga omombyry tehe nhande ve. Nhande mongo po ti ga ojipyry yvagi pe avuirama nehē. A'ereki nhande xajikoty'a Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojykaharete'ga pavēi.

7

Nhandepiro'y nhande aheremimbo'eagwera hugwi

¹ Nhiirū, pekwha pe nhanemoḡita. Tihendu katu nhande moroḡita nhandekovo jipi. Nhanemanorame reki nhandepiro'yro jugwi. A'ea pe pekwha pa no. ² Nahā kunhangwera'ḡa pe a'ero hambirekove'ḡa pe. Ganembireko'ḡa manoe'ymame moroḡita e'i ḡa pe topohiryme ti ḡa ḡwembireko'ḡa hugwi. Ganembireko'ḡa manorame kunhangwera'ḡa piro'yro jugwi. ³ Po hēarembireko'ga manoe'ymame hēa ojipe'ga rerekovo, a'ero po nhande ei hēa pe: Ite'varuhu hēa ojipe'ga rerekovo. Po hēarembirekova'ea manorē hēa ojipe'ga rerekoi, a'ero moroḡita nde'i hēa pe hēa ga rerekorame. A'ereki hēa ipiro'y a'ea hugwi.

⁴ Na jitehe pe pepiro'y Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi Cristo'ga manoro ḡwaramo. Kiro pe peko Cristo'ga reheva'ero – gaha ko Tupana'ga ombogwera gamanoa hugwi. Cristo'gareheva'ero xako katu Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe nhandekovo jipi. ⁵ Ymya nhande rekouhui nhanenhimimbotarimova'ea rehe ikwehe. A'ero Moisésva'ea remimbo'eagwera i'ei nhande ve novīa: “Tapekote'varuhui ti.” Hendukatue'yma reki koji'i nhande rekote'varuhupotaruhui. Nhanderekote'varuhua po nhanemondoagwama hahyva'ea ruvihava pype novīa. ⁶ Ymya nhande ei: “Tihendu katu ti Moisésva'ea remimbo'eagwera aherembikwatijara. Nahā nhande nhimombyryvi Tupana'ga pe,” xa'e nhande ikwehe novīa. Emo nhande ndia'ea'javi a'ea kiro. A'ereki Tupana'ga nhande mbopiro'yi Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi. Aḡwamo nhande

rekoi tuhē Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. A'ereki Tupana'ga ra'uva nhande mboheaporogita pyahu.

Aheremimbo'eagwera okwahavuka nhanderekote'varuhua

⁷ Marã a'ero? Pe'ji po pe: “Ite'varuhu Moisésva'ea remimbo'eagwera naerũ?” Na rõi, a'e ji pe me. Aheremimbo'eagwera okwahavuka reki ji ve jirekote'varuhua. A'ereki e'i: “Tapepotaruhui ti ojipe'ga mbatera,” e'i aheremimbo'eagwera nhande ve. A'ero ji ei: Ako te'varuhu reki ji Tupana'ga pe ji ipotaruhurame gambatera. Aheremimbo'eagwera i'ee'ymame po ji ndakwahavi a'ea hamo. ⁸ A'ereki: “Tapepotaruhui ti gambatera,” e'i. Ikwahavame reki a'ea koji'i tehe reki ji ipotaparavuhui jirekote'varuhuro gwaramo. Herekoe'ymame aheremimbo'eagwera po ndiukwahavi nhanderekote'varuhua hamo. ⁹ Ymya ikwahakatue'ymame aheremimbo'eagwera ji etehei: “Jipyry hete ji.” Ikwahaveterame aheremimbo'eagwera a'e te ji rekote'varuhupotari tuhē reki. ¹⁰ “Nhimanorame po ti ji hoi hahyva'ea ruvihava pype a'ero nehē,” a'e ji.

Ymya Tupana'ga ei Moisésva'ea pe hako: “Embo'e ti ġa nhinhi'ġa rehe,” ei ga. “Hendukaturame neremimbo'ea po ti ġa ndekoi ji pyri nehē,” ei Tupana'ga ahe ve novĩa. Emo ji ikwahavame aheremimbo'eagwera ji a'e: “Aho po ti ji hahyva'ea ruvihava pype a'ero nehē,” a'e ji jijive. ¹¹ Jirekote'varuhuro gwaramo ji nhimoandyandyi naē. Aheremimbo'eagwera e'irame tapekote'varuhui javo koji'i tehe reki ji ako te'varuhu pota a'ero. Nahã jirekote'varuhua po nhimondoagwama hahyva'ea ruvihava pype novĩa.

¹² Pyry hete reki Moisésva'ea remimbo'eagwera. A'ereki Tupana'ga ahe mbo'eukari onhi'ġa rehe Moisésva'ea pe. Aheremimbo'eagwera okokatukwahavuka pa nhande ve. ¹³ Ji nda'ei reki aheremimbo'eagwera pe: Pyryheteva'ea po nhimondoagwama hahyva'ea ruvihava pype novĩa. Ji nda'ei tuhē a'ea. Nahã ji ei: Jirekote'varuhua po nhimondoagwama hahyva'ea ruvihava pype novĩa, a'e ji. Aheremimbo'eagwera pyryheteva'ea e'i nhande ve: “Peko katu ti,” e'i. Jirekote'varuhuro gwaramo tegwete reki jirekokatuhava a. A'ero ji ei: Aho po ti ji hahyva'ea ruvihava pype nehē, a'e ji. Jirekote'varuhua ji mbo'e reki hendukatuukare'yma ji ve pyryheteva'ea. Jukwaha reki a'ero. Ite'varuhu ko jirekote'varuhua a. Ikwahavame aheremimbo'eagwera a'ero nhande nhimombaragwahavi nhanderekote'varuhua rehe ite'varuhu hete javo jupe.

Ako katu pota ji novĩa, ei Paulova'ea

¹⁴ Tupana'ga nhande mbo'euka Moisésva'ea pe hako toko ti ġa nhiremimbotarimova'ea rehe javo. Emo yvyakotyva'ero ji ako nhiremimbotarimova'ea rehe. A'ero ji ndajipiro'yi tuhē jirekote'varuhua hugwi. ¹⁵ Marã ji rekoi naerũ? a'e ji jitekovo. A'ereki jirekokatupotaramame ji ndakokatui tuhē. Ji rekote'varuhupotare'ymame ji rekote'varuhui tuhē. ¹⁶ Po ji rekote'varuhui jirekote'varuhupotare'ymame, a'ero po ji ei: Pyry tuhē Moisésva'ea remimbo'eagwera tapekote'varuhui ti javo. ¹⁷ Ji rõi reki anhimongo te'varuhu. Jite'varuhua jipy'a pe ji mongo te'varuhu. ¹⁸ Ji ako katu pota novĩa. Emo tegwete reki jirekokatuhava. Nurã ji nhimombaragwahahetei jipyryve'yma rehe jipy'a pe. ¹⁹ Jirekokatupotaramame ji ndakokatui reki. Ji rekote'varuhupotare'ymame ji rekote'varuhui reki. ²⁰ Po ji rekote'varuhui jirekote'varuhupotare'ymame, a'ero po ji rõi anhimongo te'varuhu. Jite'varuhua jipy'a pe ji mongo te'varuhu.

²¹ Nahã ji ve a'ero jipi. Ji ako katu pota novĩa. Emo ji akote'varuhue'ymi reki. ²² Jireaporogita pe ji rekoi Tupana'ga remimbo'ea rehe novĩa. ²³ Emo ji anhimombaragwaha jireaporogitate'varuhua rehe no. A'ea gwovahoguhu jireaporogitapyryva jipi. Tegwete a'ero jirekokatuhava. A'ereki jireaporogitate'varuhua nanhimbopiro'yi jirekote'varuhua hugwi. ²⁴ Ndavy'ari hete ji a'ero! Ma'ga po ti ji mbopiro'yi jirekote'varuhua hugwi? a'e ji. A'ereki a'ea nhimondoagwama hahyva'ea ruvihava pype. ²⁵ Tupana'ga jate, a'e ji. Gaha ji mbopiro'yuka jugwi Jesus Cristo'ga pe nhandepojoykaharete'ga pe. Pyry hete Tupana'ga ji ve.

Nahã ji rekoi a'ero. A'e ko ji novĩa: Jihi tako Tupana'ga remimbo'ea rupi. Emo jireaporogitate'varuhuro gwaramo ji rekote'varuhui.

8

Tupana'ga ra'uva ojikoty'a nhande pavëi

¹ Jesus Cristo'ga pavëi nhandekovo gwaramo Tupana'ga nde'i kiro nhande ve: “Peho po ti pe hahyva'ea ruvihava pype nehë.” Nde'i ga kiro nhande ve. ² A'ereki Tupana'ga ra'uva ji mbopiro'yi jirekote'varuhua hugwi. A'ero ji ndahoajavi hahyva'ea ruvihava pype nehë. Tupana'ga ra'uva jitehe nhande mboheaporogita pyahu Jesus Cristo'ga pavëi nhandekovo gwaramo. ³⁻⁴ Moisésva'ea remimbo'eagwera e'i nhande ve novĩa: “Peko katu ti.” Emo nhande ndiakokatui reki nhandereaporogitate'varuhuro gwaramo. Aheremimbo'eagwera rendukatua nianemongokatui. Tupana'ga reki nhande mongokatuuka. Ga ombuhuruka gwa'yra'ga yvya koty raikwehe. Nhande ja gara'yra'ga rekoi yvyakotyva'ero okote'varuhuve'ga ja novĩa. Emo ga ndokote'varuhui'i'i okokatuavo. A'ero Tupana'ga Cristo'ga momanoi nhandereaporogitate'varuhua rehe tamombo yvyakotyve'ga ndekote'varuhua ga hugwi javo. Nahã ga nhande mbopiro'yi nhanderekote'varuhua hugwi toko katu ti ga javo. “Ombopiro'yrame gandekote'varuhua hugwi po ti ga hendukatui Moisésva'ea remimbo'eagwera nehë aherekokatua mombe'uhava,” ei Tupana'ga. A'ereki nhande ndiakoi kiro nhaneremimbotarimova'ea rehe. Tupana'ga ra'uva remimbotarimova'ea rehe jate nhande rekoi a.

⁵ Kiroki ga oko gwemimbotarimova'ea rehe – gwemimbotara rehe ga ndeaporogitae'ymi. Kiroki ga oko Tupana'ga ra'uva remimbotarimova'ea rehe – gara'uva remimbotara rehe ga ndeaporogitae'ymi. ⁶ Gweaporogitarame gwemimbotara rehe jipi po ti ga hoi hahyva'ea ruvihava pype nehë. Gweaporogitarame Tupana'ga ra'uva remimbotara rehe jipi ga ndekopyahui. Onogatu gapy'a. Aerë po ti ga ndekoi Tupana'ga pyri avuirama nehë no. ⁷ Gweaporogitarame gwemimbotara rehe jipi ga ndekoi Tupana'ga rehe a'ero. Ga nohendukatui ganhi'iga. A'ereki tegwete ga pe garendukatuhava. ⁸ Ga ndekorame gwemimbotarimova'ea rehe jipi tegwete Tupana'ga nhimohema ga ndehe.

⁹ Oro pe, po Tupana'ga ra'uva jikoty'ari pe pavëi, a'ero po pe ndapekoi penhimimbotarimova'ea rehe jipi. Tupana'ga ra'uva remimbotarimova'ea rehe po pe ndekoi jipi. Cristo'ga ra'uva jikoty'are'ymame ga pavëi po ga Cristo'gareheve'ga rui. ¹⁰ Pendekote'varuhuro gwaramo po ti penda'oa manoi nehë novĩa. Po Cristo'ga jikoty'ari pe pavëi a'ero po penda'uva rekopyahui. A'ereki Tupana'ga pe mombyry pe nderekovo. ¹¹ Tupana'ga ra'uva Jesus Cristo'ga mbogwera gamanoa hugwi raikwehe. Po gara'uva jikoty'ari pe pavëi, a'ero po ti Tupana'ga jitehe penda'oa mbogweravukari gwa'uva pe nehë pemoanoa hugwi nehë. A'ereki gara'uva ojikoty'a pe pavëi.

¹² Nhiirũ, nahã po nhande rekoi a'ero hamo. Xako po nhande Tupana'ga ra'uva remimbotarimova'ea rehe hamo. Ndiakoa'javĩ po nhande nhanen-himimbotarimova'ea rehe hamo. ¹³ Pe ndekorame penhimimbotarimova'ea rehe po ti pe hoi hahyva'ea ruvihava pype a'ero nehẽ. Pe'ji po pe hamo: “Tupana'ga ra'uva nhande pokoga ġwaramo po ti nhande pohiri nhanderekote'varuhua hugwi.” Po pe ei a'ea, a'ero po pe ndekopyahui. ¹⁴ Kiroki ġa ombopogwe Tupana'ga ra'uva – ġahã Tupana'ga ra'yramo oko. ¹⁵ Ymya pe ndapepiro'yi pejikyhyjia hugwi raikwehe. Emo Tupana'ga ra'uva urame pe pyri pe mbopiro'yi jugwi. Nurã pe ndapekyhyjia'javi kiro. Gara'uva pe mongo Tupana'ga ra'yramo pe mbo'eavo. Nurã nhande ei Apĩ nhandervete'ga pe Tupana'ga pe. ¹⁶ Nhande ko Tupana'ga ra'yramo, xa'e nhande. “Pohi tuhẽ pe'ji,” e'i Tupana'ga ra'uva nhande ve no. ¹⁷ Gwa'yra ġwaramo po ti Tupana'ga imbuhuri pyryva'ea nhande ve nehẽ. Jesus Cristo'ga pavẽi po ti nhande herekoi pyryva'ea nehẽ. A'ereki ga pavẽi nhande xako. Hahy ga pe ga ruvame yvya koty. A'ero hahy nhande ve no. Po nhande ikwahavi hahya kiro Cristo'ga pavẽi, a'ero po ti ga imbuhurukari gwuvihavuhua nhande ve nehẽ no.

Pyry hete po ti nhande ve nehẽ

¹⁸ Aġwamo nhande ikwahavi hahya. Aerẽ po ti Tupana'ga ikwahavukari gwuvihavuhuhetea nhande ve nehẽ. A'ero ji ei: Hahy'i reki kiro nhande ve. Emo po ti pyry hete hete tuhẽ nhande ve nehẽ Tupana'ga ikwahavukarame gwuvihavuhuhetea nhande ve nehẽ. ¹⁹ Tupana'ga po ti gwa'yra'ġa nduvihavuhua mboukwahahetei nehẽ no. Nurã yvagipeva'ea yvyakotyva'ea Tupana'ga rembiapoa nhaporemõ e'i kiro: “Tupana'ga po ti tomboukwaha tuhẽ gwa'yra'ġa nduvihavuhua nehẽ,” e'i. “A'ea nhande tipota hete,” e'i pa Tupana'ga rembiapoa. ²⁰⁻²¹ A'ereki Tupana'ga ombote'varuhu ġwembiapoa ahe rekote'varuhurame hako. Garembiapoa remimbotarimova'ea rehe rõi Tupana'ga ombote'varuhu. Gwemimbotarimo ga ombote'varuhu a'ea novĩa. Emo ga e'i: “Aerẽ po ti nhirembiapoa ipiro'yro ijuga hugwi nehẽ,” ei Tupana'ga. “Jira'yra'ġa piro'yrame po ti pyryhetero ġa pe nehẽ,” ei ga. “Na jitehe po ti pyryvamo nhirembiapoa pe nhaporemõ opiro'yrame nehẽ no,” ei Tupana'ga hako.

²² Tikwaha nhande tiruahũa jupe kiro. Kunhangwera'ġa pe tiruahũ no gwa'yra'ġa mbo'aġwerĩrame. A'ereki hahy pa ġa pe. Na jitehe Tupana'ga rembiapoa pe nhaporemõ kiromo jate vehevi tiruahũramo. ²³ Garembiapoa pe jate rõi reki tiruahũ. Nhande ve na jitehe hahypavamo kiro no. Igwete nhande ei tiruahũ kiro nhande ve javo. Emo po ti Tupana'ga nhande mboukwahavi gwa'yramo nehẽ. Ombopiro'y po ti ga nhandera'oa ite'varuhuva'ea hugwi. A'ea nhande tipotarahi imboha'uva. Tupana'ga omombyryvypy nhande ve gwa'uva mbuhua nhande pyri ikwehe. A'ero nhande ei: Aerẽ po ti Tupana'ga imombyryva'javi nhande ve nehẽ, xa'e nhande. ²⁴ Nhandejikogame Jesus'ga rehe nhande ei ikwehe: “Aerẽ po ti Tupana'ga imbuhuri nhandera'opyahua nhande ve a'ero nehẽ,” xa'e nhande. Po ga imbuhuripei nhande ve, a'ero po nhande ndia'ei: “Ombuhu po ti ga nhande ve nehẽ.” A'ereki ga ombuhuripe. ²⁵ Emo herekoe'ymame nhande xa'e: “Aerẽ po ti nhande herekoi nehẽ.” Imboha'uva ġwaramo nhande nhimomiranami hahya pe a'ero.

²⁶ Nhande nhimomiraname'ymame Tupana'ga ra'uva nhande pokogi no. Nhande ndikwahavi nhanenhi'iġame Tupana'ga pe marã po ti ji ei ga pe javo. Tupana'ga ra'uva ki a'e te onhi'ĩ Tupana'ga pe gareheve'ġa ndepyga. Inhi'iġa ko ahepytuhemahivuhua ja. Nhande nimombe'ukwahavi a'ea. ²⁷ Tupana'ga

ki a'e te okwaha. Ga okwaha nhandereaporogita. Ga okwaha gwa'uva nhi'iga no a'ea pe jira'uva ei javo. A'ereki Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe gara'uva rekoi onhi'igame ga pe nhande repyga.

²⁸ Nhande xako hete Tupana'ga rehe. A'ero Tupana'ga nhande pokogi mbatera rahya mombyrypava nhande ve. Ojikwe vehevi ga ei nhande ve: "Pe ko jireheva'ea tapeko ti nhiremimbotarimova'ea rehe," ei Tupana'ga. ²⁹ A'ereki ymya Tupana'ga nhande mo'emo'ẽ ojive. "Ga po ti jireheva'ero," ei ga, "jira'yra'ga ja ti ġa toko javo," ei Tupana'ga hako. "He'yjuhu po ti ġa gairũramo onhimongyavo nehẽ," ei ga. "Jira'yra'ga ja po ti ġa ndekoi ġanduvihavuhetero ti ga toko nehẽ," ei Tupana'ga hako. ³⁰ Ymya Tupana'ga ei a'ero toko ti ġa jireheva'ero javo. A'ero ga ei jireheve'ġa nhande ve. A'ero ga nhande mombyryvi nhande rerekovo. A'ero ga ei: "Gwereco po ti ġa jiruvihavuhua ji pavẽi nehẽ no," ei Tupana'ga nhande mombe'gwovo.

Tupana'ga py'a ja ko nhande

³¹ Nahã a'ero. Tupana'ga nhande repygame nianemovahĩhavi a'ero. ³² Tupana'ga nhande repyga nokate'ymi gwa'yra'ga rehe. A'ereki ga nde'i gwa'yra'ga pe: "Terehoi ti emanomo ġa ndepyga," nde'i ga. Ga gwa'yra'ga mbuhuruka tuhẽ reki yvya koty tomano ti ga ġa ndepypava javo. Gwa'yra'ga ga ombuhuruka nhande pyri raikwehe. Ombuhu pa po ti ga pyryva'ea nhande ve a'ero nehẽ. ³³ Tupana'ga e'i nhande ve ġwemimo'ẽharamo: "Pepyry hete pe kiro," ei ga. Nimbojahavi nhande ve a'ero. ³⁴ Nda'ekavi nhande ve pejeaporogita te'varuhu pe javo. Jesus Cristo'ga nde'i a'ea nhande ve. A'ereki ga omano nhande repyga tamombo ġandekote'varuhua javo. Tupana'ga ga mbogwera reki ga mongovo ojipyri yvagi pe tambohete ti ga javo. Cristo'ga nhande repy kiro onhi'iga Tupana'ga pe a'ero. ³⁵ Cristo'ga nhande arõhetei nhande rerekovo jipi. Nimombikavi Cristo'ga remiarõa. Hahyrame nhande ve ga nhande arõ. Hekoteherame nhandepy'a ga nhande arõ. Ga ndekote'varuhurame nhande ve Cristo'ga nhande arõ. Ty'ara nhande jukaheterame ga nhande arõ. Nhande herekoe'ymame mbatera ga nhande arõ. Nhande manogwerĩrame ga nhande arõ. Ga nhande jukarame ga nhande arõ. Nimombikavi tuhẽ Jesus'ga remiarõa. ³⁶ Aherembikwatijara omombe'u no. Omombe'u ahenhi'iga Tupana'ga pe hako.

"Ore ndereheva'ero ġwaramo

ġa ore juka pota jipi," ei ahe.

"Ore ko ovelhas ja ġa pe

ġa ore jukapotarame," ei ahe ikwatija hako.

³⁷ Nhanembovy'are'ỹva'ea nhaporemom ndikwahyi nhande rehe. Xanhi-momirana nhande jupe. A'ereki Cristo'ga nhande mbopopoaka nhanenhi-momiranama rehe. Ga nhande arõ hete. A'ero koji'i nhande roryroryhetero nhandejikoga ga rehe. ³⁸ A'e hete ji: Nimombikavi Tupana'ga remiarõa. Nhanemanoa nomombigi garemiarõa nhande rehe. Nhanemano'e'yma na jitehe nomombigi. Yvagipeve'ġa nomombigi nhanearõa. Ganduvihava'ġa nomombigi no. Ipopoakave'ġa nomombigi. Agwamova'ea nomombigi. Aerẽva'ea na jitehe nomombigi. ³⁹ Yvateuhuva'ea nomombigi nhanearõa. Yvyvotaruhupeva'ea nomombigi no. Tupana'ga rembiapoa nhaporemom nomombigi nhanearõa. A'ereki Tupana'ga nianearombigaġwami tuhẽ. Nhandejikogame Jesus Cristo'ga rehe nhandepojykaharete'ga rehe ga okwahavuka Tupana'ga remiarõa nhande ve.

9

Tupana'ga remimo'ẽhara'ġa israelitas'ga

¹ Cristo'gareheva'ero ji nhimombe'ukatui kiro pe me. Ji nanhi'mbei. Tupana'ga ra'uva okwahavuka ji ve jiyvyteri pe nhi'mbee'yma no. ² Jivy'are'yhetea ji imombe'ukatui kiro pe me. A'ereki ji ndavy'ari hete jire'yja'ga ndehe judeus'ga ndehe ga jikoge'ymame Cristo'ga rehe. Ndopigi jirekoveveuhua ga ndehe a'ero. ³ A'ereki ji apota hete gajikoga Cristo'ga rehe. Ahepy pota ji ga novia. Po jire'yja'ga jikogi Cristo'ga rehe Cristo'ga pohira gwaramo ji hugwi hamo, a'ero po ji ipotari Cristo'ga pohira ji hugwi hamo, a'e po ji novia. A'ereki ji apotarahivuhu gajikoga ga rehe. ⁴ Ga ko Tupana'ga remimo'eharamo israelitas'ga. Ymya Tupana'ga ei ganamonhava'ea pe: "Jira'yramo ko pe ndekoi," ei ga. Gwepiuka ga gwuvihavuhuhetea ahe ve no. "Nahanahã po ti ji rekoi pe nderekokatuavo nehẽ," ei ga ganamonhava'ea pe. Tupana'ga okwatijaruka onhi'iga Moisés'va'ea pe terembo'e ti ga javo. Okwahavuka ga ganamonhava'ea pe nahã ti ji mbohete javo. Tupana'ga e'i ahe ve no: "Nahanahã po ti ji imombyryvi pe me nehẽ," ei ga ahe ve. ⁵ Israelitas'ga nemboypya ko Abraãova'ea, Isaqueva'ea, Israelva'ea no. Cristo'ga ko o'a yvya koty israelitaramo no raikwehe. Gaha ko nhanderuvihavuhuhete'ga Tupanamo. Timbohete ti ga avuirama a'ero. Na tuhẽ.

⁶ Israelitas'ga ndokoi reki Cristo'ga rehe. Emo ji nda'ei: "Tupana'ga opirĩa o'eagwera o'erame ahe ve hako tamo'ẽ ti ga jijive javo hako." Ji nda'ei a'ea. A'ereki israelitas'ga nhaporemõ rui Tupana'ga omo'ẽ ojive. ⁷ Ga nomongopavukari Abraãova'ea rymymino'ga gwa'yramo no. Tupana'ga e'i Abraãova'ea pe: "Ndera'yra'ga rymymino'ga pe jate Isaque'ga rymymino'ga pe jate po ti ji ei ndera'yra'ga nehẽ," ei ga ahe ve. ⁸ Abraãova'ea rymymino'ga nhaporemõ rui ko Tupana'ga ra'yra'ga a'ero. A'ereki Tupana'ga nomo'embavi ga ojive javo ga pe. Tupana'ga erame jate ga pe ga mo'eamo a'ero gara'yramo ga ndekoi. ⁹ Nahã Tupana'ga e'i Abraãova'ea pe a'ero ahera'yrava'ea mombe'gwovo hako.

"Ambota'yruka po ti ji nde ve nerembirekohẽa Sarahẽa nehẽ," ei Tupana'ga. "Irũa kwara rupi po ti Sarahẽa gwa'yra'ga mbo'ari a'ero nehẽ ji jivyrame nehẽ," ei ga Abraãova'ea pe hako.

¹⁰ Na jitehe Tupana'ga ei Rebecava'ea pe no nahã po ti penda'yra'ga nehẽ javo. Ahera'yrava'ea memei ko nhaneramonhava'ea ra'yrava'ea Isaqueva'ea ra'yrava'ea novia. Emo nahã hako. Isaqueva'ea ojay'ro gwembirekova'ea pe Rebecava'ea pe. Ojopohe Rebecava'ea ra'yrava'ea dois. Ojopoheva'ea arame Esaúva'ea o'arypy. Kirẽ ahepoheva'ea Jacóva'ea ari no. ¹¹⁻¹² Igwete Tupana'ga ejipei Rebecava'ea pe ahera'yrava'ea mombe'gwovo. Ojopoheva'ea mbo'are'ymame Tupana'ga ei: "O'arypyve'ga po ti oko tehe oirũ'ga pyri nehẽ – kiroki ga aerẽ o'a," ei Tupana'ga. Tupana'ga e'i jipe aerẽva'ea pe Jacóva'ea pe, ga rehe po ti ji rekoi nehẽ javo. Gwemimbotarimova'ea rehe Tupana'ga rekoi javo ahe ve. A'ereki ga erame ahe ndojogwero'ari ve. Nurã ahe ndokokatui ve. Ndokote'varuhui ve ahe no. A'ereki ahe ndojogwero'ari ve. Jacóva'ea rekokaturõ gwaramo rui reki Tupana'ga ei ahe ve a'ero. Gwemimbotarimo tehe Tupana'ga rekoi javo ahe ve. ¹³ Nahã ikwatijara e'i Tupana'ga nhi'iga mombe'gwovo:

"'Ako ji Jacóva'ea rehe,' ei ga.

'Esaúva'ea rehe a'e te ji ndakoi,' ei Tupana'ga," e'i ikwatijara imombe'gwovo.

¹⁴ E'i tehe po ga Tupana'ga pe a'ero: "Ndapyryvi Tupana'ga," e tehe po ga. "A'ereki jara'ga ndehe ga ndokoi. Jara'ga ndehe ga oko," e po ga. Nde'i po ga a'ea Tupana'ga pe hamo. ¹⁵ A'ereki Tupana'ga e'i Moisés'va'ea pe hako:

"Ji ga porogwetypotarame po ti ji ga porogwetygi nehẽ," ei ga hako.

16 Nahã a'ero. Nhaneremimbotarimo rõi Tupana'ga nhande porogwetygi. Nhande rekokaturu ġwaramo rõi Tupana'ga nhande porogwetygi. Gwemimbotarimo jate ga nhande porogwetygi. 17 A'ereki ikwatijara e'i Tupana'ga nhi'igã mombegwovo. Tupana'ga e'i Faraóva'ea pe hako:

“Oromongouka ji nde ġanduvihavuhuro

terekwahavuka ti ojipe'ġa pe jipopoakara,” ei ga.

“Tajikwahavuka ti ġa pe ġagwyri pe nhaporemo,” ei Tupana'ga Faraóva'ea pe.

Ikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'igã hako. 18 Nahã a'ero. Tupana'ga ġa porogwetypotarame ġa porogwety. Ipotarame ġa'angare'yma a'ero ga noangarukari tuhẽ ġa ġwemimbotarimo okovo ġwaramo.

19 Pe'ji tehe po pe ji ve a'ero: “Po ore noreangari a'ero maraname po Tupana'ga euhui ore ve naerũ? Maraname ga ei: ‘Peko te'varuhu pe peangare'yma?’” pe'ji po pe ji ve. “A'ereki ga tuhẽ oko ġwemimbotarimo ore angarukare'yma. A'ereki ahe nomovahĩ Tupana'ga remimbotarimova'ea.” Pe'ji tehe po pe ji ve, a'e ji. 20 Ahe nonhi'igayvari tuhẽ Tupana'ga vvyakotyva'ero, a'e ji. Aherembiapoa nde'i ahe ve: “Maraname nde ji apouhui na?” Aherembiapoa po nde'i a'ea. 21 Kiroki ga oapo nhaetitujuga – ġwemimbotarimo tehe ga oapo a. Opyhy po ga tujuga ru'uma japovo. Jara japorame po ga ei: “Koa po ti ji a'apo katu nehẽ. Pyryheteva'ea po ti ji a'apo nehẽ,” e po ga. Igwete po ga ei no: “Kirẽva'ea po ti ji a'apo jate hembyruera pyvõ. A'ea po ti ji apo'ru jipi,” e po ga. Gwemimbotarimo tehe ga japo'i a'ero.

22 Ga javijitehe nhandeapohara'ga rekoi Tupana'ga rekoi vvyakotyve'ġa nderekovo. Okwahavuka pota ga onhimboahiva okote'varuhuve'ġa pe. Okwahavuka pota ga opopoakara ġa pe no. Ga nonhimbaekwahivi ve okote'varuhuve'ġa ndehe – kiroki ġa Tupana'ga monhimboahi ojive. A'ea ko hahyheteaġwama ġa pe. 23 Okwahavuka pota ga gwuvihavuhuhetea nhande ve. Tupana'ga nhande porogwety. Igwete ga nhande mombryryvi togwereco ti ġa jiruvihavuhuhetea ji pavẽi javo. 24 Nhande tuhẽ ga nhande mo'ẽ ġahã po ti jireheve'ġa javo. Judeus'ġa pe jate rõi ga ei. Judeus'ġarũive'ġa pe ga ei no ġa mo'eamo ojive. Nahã ga nhande mo'emo'ẽi judeus'ġa hugwi judeus'ġarũive'ġa hugwi no. 25 Oséiasva'ea okwatija Tupana'ga nhi'igã a'ea rehe hako. Nahã Tupana'ga ei:

“Kiroki ġa aġwamo jireheve'ġa rõi

– ġa pe po ti ji ei aerẽ gwe nehẽ jireheve'ġa,” ei ga.

“Kiroki ġa aġwamo nhiremiarõhara'ġa rõi

– ġa pe po ti ji ei aerẽ gwe nehẽ nhiremiarõhara'ġa,” ei ga.

26 Oséiasva'ea okwatijara'ja Tupana'ga nhi'igã mombegwovo. Nahã Tupana'ga ei:

“A'e ypy ji ġa pe:

‘Pe ko jireheva'ea rõi’,” ei Tupana'ga.

“Perope ji a'e poa ġa pe

– pevo jitehe po ti ji ei ġa pe nehẽ:

‘Pe ko jira'yramo peko kiro.

A'ereki jihĩ ahe mongo jitekovo’,” ei Tupana'ga ġa pe.

Nahã Oséiasva'ea omombe'u Tupana'ga nhi'igã ikwatija hako.

27 Isaíasva'ea okwatija israelitas'ġa mombegwovo no. Nahã ahe ei hako:

“He'yjuhu po ti israelitas'ġa onhimongyavo nehẽ novĩa.

Y'ytigã hay'iuhuva'ea javijitehe po ti ġa ndetauhuro nehẽ novĩa,” ei ahe.

“Emo ġanembyruera'ġa jate po ti ga nomomanoukari nehẽ,” ei Isaíasva'ea.

²⁸ A'ereki Tupana'ga e'i: “ ‘Kotihĩ po ti ji epavi he'yjuhuve'ġa ndeaporoġita pe yvyakotyve'ġa ndeaporoġita pe nehẽ,' ei ga,” ei ahe.

²⁹ A'ea pe Isaíasva'ea e'i nhoġwenonde ikwatija no.

“Ymya Tupana'ga ipopoakaheteve'ga aheryjuhua mombapavukari cidade de Sodoma pe cidade de Gomorra pe no hako,” ei ahe.

“Po ga nombokupyri'i'i ahe nhaneremboypyro hamo, a'ero po nhande papakatukatui ahe javijitehe no,” ei Isaíasva'ea hako.

Israelitas'ga nonhimombyryvi reki

³⁰ Nahã ji ei a'ero. Judeus'ġarũive'ġa nde'i ojohupe: “Marã po ti nhande nhimombyryvi nehẽ?” nde'i ġa. Tupana'ga reki omombyry ġa. A'ereki ġa ojiko ga rehe. ³¹ Israelitas'ġa ki a'e te nahã e'i tehe ojohupe: “Marã po ti nhande rekoi nhanenhimombyryva nehẽ?” ei ġa. “Nahã ti nhande xako. Tihendu katu ti nhanembo'ea, a'ero po ti Tupana'ga ei nhande ve nehẽ: ‘Pepyry hete pe.’” E'iteheuhu ko ġa. ³² A'ereki ġa e'i: “Nhande tuhẽ po ti xanhimombyry nehẽ.” Ga ndojikogi Cristo'ga rehe. Cristo'ga e'i ġa pe: “Pejiko ti ji rehe.” A'ero ġa nhimboahivi ga pe ojikopotare'yma ġwaramo ga rehe. Itauhua ko ahe mbo'a ahe noġa ahe monhimboahiva. Ita javijitehe ko Cristo'ga judeus'ġa monhimboahivuhui ġa monhimonha'ngavo. ³³ Ikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'iġa Cristo'ga mombe'urame ita javijitehe ko ga javo. A'ereki ikwatijara e'i Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwovo:

“ ‘Pehendu katu ti nhinhi'iġa.

Onga apohara'ga omondo ita inoġa.

A'ea reki ġa mbo'a ġa noġa ġa monhimboahiva ġa mbopoyjayjare'yma ġa mongovo,' ei ga.

‘Na jitehe ji ga mondoi cidade de Sião pe ga noġa judeus'ġa pyteri pe.

Ita javijitehe ga ġa monhimboahivuhui ġa monhimonha'ngavo ġa mbopoyjayjare'yma,' ei ga.

‘Emo ojikogame ga rehe po ti ġa ndipoyjayjare'ymuhũi nehẽ,' ei ga,” e'i ikwatijara.

A'ereki ikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'iġa Cristo'ga mombe'urame ga ko ita javijitehe javo.

10

¹ Nhiirũ, anhi'ĩ hete ji Tupana'ga pe jire'yja'ġa ndepyga judeus'ġa ndepyga tojiko ti ġa Cristo'ga rehe javo. A'ereki ji apota hete ġajikoga ga rehe. ² A'e ji ġa mombe'gwovo: Oko hete ġa Tupana'ga rehe xako ti garemimbotarimova'ea rupi javo novĩa. Emo ġa ndokokwahavi reki garemimbotarimova'ea rupi. ³ Ga ndokoi Tupana'ga remimombyryva rupi. Igwete ġa etehei: “Xanhimombyry nhande,” ei ġa. “Xako nhande Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi. A'ero po ti Tupana'ga ei nhande ve: ‘Pepyry hete pe,’ e po ti ga nhande ve nehẽ,” e'i tehe ġa. A'ea ġa e'i tehe okoe'yma Tupana'ga remimombyryva rupi. ⁴ Cristo'ga jate ġwendu katu pa Moisésva'ea remimbo'eagwera. Nhande nihendukatupavi a'ea nhanenhimombyryve'yma. Nurã nhande jikogi Cristo'ga rehe Tupana'ga te'i pepyry pe javo nhande ve.

Ojiko pa po ġa Cristo'ga rehe hamo

⁵ Ymya Moisésva'ea ikwatijari ġa mombe'gwovo hako – kiroki ġa e'i: “Po nhande hendukatui Tupana'ga remimbo'ea, a'ero po ti nhande pyryvamo nehẽ.” Kiroki ġa e'i a'ea – ġa pe Moisésva'ea ei:

“A'ea rendukatupava po ti ġa mombyryvi a'ero nehẽ,” ei Moisésva'ea.

⁶ Jara'ga pe ki a'e te ahe e'i ikwatija ġa mombe'gwovo no – kiroki ġa e'i: “Nhande jikogame Tupana'ga rehe po ti ga nhande mombyryvi nehē.” Ga pe Moisésva'ea ei:

“Te'iyme ti ġa oyvyteri pe:

“Tojiupi ti ġa yvagi pe’.”

Cristo'ga mbojyva pe jugwi Moisésva'ea ei te'iyme ti ġa a'ea javo. A'ereki Cristo'ga uripe raikwehe tamombyry ġa javo. ⁷ Igwete Moisésva'ea ei no:

“Te'iyme ti ġa no:

“Toho po ti ġa omanove'ġa gwyri pe’.”

Cristo'ga mbogwerava pe jugwi Moisésva'ea ei te'iyme ti ġa a'ea javo. A'ereki Cristo'ga okweravipe reki omanoa hugwi raikwehe. ⁸ Moisésva'ea e'i a'ero:

“Pekwaha pe Tupana'ga nhi'ġa,” ei ahe.

“A'ereki nonhimimi pe me a.

Penhi'ĩ pe a'ea rehe.

Pejapyaka pe a'ea rehe Tupana'ga nhi'ġa rehe,” ei ahe ikwatija hako.

A'ea ore imombe'ui pe me no tapejiko ti ga rehe javo. ⁹ Penhimombe'u ti jara'ga pe Jesus'ga ko jipojykaharete'ga javo, oro'e ore pe me. Perovia hete ti pejipy'a pe Jesus'ga kwerava Tupana'ga ombogwera ga gamanoa hugwi javo. Heroviaheterame a'ea po ti Tupana'ga pe mondoukari ojipyri yvagi pe aerē nehē. ¹⁰ A'ereki heroviaheterame nhandepy'a pe nhande xajiko Jesus'ga rehe. Nhande jikogame ga rehe ga ko jipojykaharete'ga javo, a'ero Tupana'ga ei nhande ve pepyry hete pe javo. A'ero po ti ga nhande mondoukari ojipyri nehē. ¹¹ Tupana'ga rembikwatijarukara e'i no:

“Kiroki ġa ojiko ga rehe

– ġa po ti ndipoyjayjare'ymuhūi nehē,” e'i.

¹² Yvyakotyve'ġa pe nhaporemō i'ei. A'ereki ġa ojo'ja hete Tupana'ga pe judeus'ġa judeus'ġarūive'ġa pavēi. A'ereki Jesus Cristo'ga ko judeus'ġa pojykaharete'ga. Ga jitehe ko judeus'ġarūive'ġa pojykaharete'ga no. Ga omombyry hete ġa pe nhaporemō ġa jikogame ga rehe ore poko javo.

¹³ A'ereki ikwatijara e'i no:

“Kiroki ġa ojiko nhandepojykaharete'ga rehe ore poko javo

– ġa mondouka po ti ga yvagi pe ojipyri nehē,” e'i.

¹⁴ Emo ojikoge'ymame ga rehe po ġa nde'i ore poko javo ga pe. Ganhi'ġa renduve'ymame po ġa ndojikogi ga rehe. Ga mombe'ue'ymame ġa pe po ġa nohenduvi ganhi'ġa. ¹⁵ Tupana'ga ġa mondōe'ymame ga mombe'uuka ġa pe po ġa nomombe'ui ga ġa pe a'ero. Emo Tupana'ga ġa mondouka tuhē reki ga mombe'gwovouka ġa pe. Igwete ikwatijara e'i no:

“Pryry hete tuhē ġa ndurame imombe'gwovo pryryva'ea nhande ve,” e'i hako.

¹⁶ Emo imombe'urame ġa pe ġa nhaporemō rūi ġwendu katu Tupana'ga remimombe'upyryva. Nanongara pe Isaíasva'ea ei Tupana'ga pe hako:

“Ga nohendukatui reki ore imombe'urame ġa pe,” ei ahe opojykaharete'ga pe hako.

¹⁷ Nahã a'ero. Hendukaturame jate Cristo'ga mombe'ua nhande jikogi ga rehe.

¹⁸ “Oro israelitas'ġa, nohenduvi ġa pryryva'ea mombe'ua naerũ?” e'i po ġa ji ve. Ġwendu tuhē reki ġa. A'ereki ikwatijara e'i:

“Yvyakotyve'ġa nhaporemō ġwendu ġanhi'ġa.

A'ereki ġagwyri pe nhaporemō ġa oho imombe'gwovo pryryva'ea,” e'i ikwatijara hako.

¹⁹ “Israelitas'ġa ndokwahavi naerũ?” e po ġa. Okwaha tuhē ġa. Moisésva'ea ypy omombe'u a'ea Tupana'ga nhi'ġa mombe'urame ikwatija hako. Tupana'ga e'i israelitas'ġa pe:

“Pe’ji tehe pe israelitas’garũive’ga pe:
 ‘Ga ko Tupana’gareheve’ga rui.
 Ga ndokwahavihu,’ pe’ji tehe pe israelitas’garũive’ga pe,” ei Tupana’ga.
 “Ga pe jitehe po ti ji imombyryvi nehẽ.
 Nahã po ti ji pe monhimyrõi israelitas’garũive’ga ndehe nehẽ.
 Igwete po ti ji pe monhimboahivi nehẽ no,” ei Tupana’ga israelitas’ga pe.
 Moisésva’ea okwatija Tupana’ga nhi’iga inoğa hako.
²⁰ Isaíasva’ea koji’i ndopojihuvi imombe’gwovo Tupana’ga nhi’iga. Tu-
 pana’ga e’i israelitas’garũive’ga mombe’gwovo:
 “Ymya ga ndajikwahapotari.
 Agwamo ki a’e te ga ji kwahavi,” ei ga.
 “Ymya ga nde’i: ‘Pemombe’u ti Tupana’ga ore ve.’
 Agwamo ki a’e te ji anhimboukwaha ga pe,” ei Tupana’ga israeli-
 tas’garũive’ga mombe’gwovo.
 Isaíasva’ea omombe’u a’ea Tupana’ga nhi’iga ikwatija hako.
²¹ Emo ahe omombe’u israelitas’ga no imombe’urame Tupana’ga nhi’iga.
 Tupana’ga e’i hako:
 “A’e’e ji ga pe jipi novia:
 ‘Pejiko ti ji rehe’,” ei ga.
 “Emo ga nanhirendupotari.
 Ga noangarihu ojikoge’yama ji rehe,” ei Tupana’ga israelitas’ga
 mombe’gwovo.
 Isaíasva’ea okwatija a’ea Tupana’ga nhi’iga hako.

11

Tupana’ga ndopohiri israelitas’ga hugwi

¹ E’i po ga ji ve a’ero: “Tupana’ga opohi hete ojiheve’ga hugwi israelitas’ga
 hugwi naerũ ga jikopotare’ymame ga rehe?” e’i tehe po ga ji ve. Ga
 ndopohihetei reki ga hugwi, a’e ji. Jihi ko israelitaramo ako. Abraãova’ea
 ko nhiremboypya. Ji ko Benjamimva’ea rymyminororo ako no. ² Tupana’ga
 ndopohiri tuhẽ ojiheve’ga hugwi. Gahã ga jypya omo’emo’ẽ ojive.
 Pekwaha tuhẽ pe Tupana’ga rembikwatijarukara – kiroki omombe’u
 Eliasva’ea. A’ereki Eliasva’ea e’i hete Tupana’ga pe israelitas’ga
 mombe’gwovo hako.
³ “Ojuka pa ga nenhi’iga mombe’uharava’ea,” ei ahe Tupana’ga pe.
 “Omombo ga ikwava’ehava no
 – perope ore orokwava’eğuka mbiara jukapyra nde ve jipi.
 Ji tehe reki ako ndereheva’ero.
 Kiro po ti ga ji jukapotari nehẽ no,” ei ahe Tupana’ga pe hako.
⁴ Igwete Tupana’ga ei Eliasva’ea pe hako:
 “Nde tehe rui reki ereko,” ei ga.
 “Sete milve’ga akwaimbae’ga ji areko jijiheva’ero.
 Ga nombohetei Baal ra’angava,” ei Tupana’ga ahe ve hako.
⁵ Na jitehe tuhẽ Tupana’ga judeus’ga nembyruera’ga nderekoi ojiheva’ero
 agwamo. Tupana’ga omo’emo’ẽ ga ojive. A’ereki ga omombyry pota ga pe.
⁶ Ga ndekokaturu gwaramo rui Tupana’ga ga mo’ei. Gwemimombyrypotaro
 gwaramo ga ga mo’ei ojive. A’ereki ga omombyry pota tehe ga pe. Po ga
 ndekokaturu gwaramo ga ga mo’ei ojive hamo, a’ero po ga nomombyrytehei
 ga pe hamo. Omombyry tehe tuhẽ reki ga ga pe ga mo’eamo ojive.
⁷ A’ero ji ei: Israelitas’ga opota omombyryva novia. Tupana’ga ki a’e te
 nomombyrypavi ga. Gwemimo’ehara’ga jate ga ga mombyry. Jara’ga reki

hendupotare'ymame Tupana'ga nhi'iġa ga nohendukatuukari ġa pe a'ero.

⁸ Ikwatijara e'i no:

“Tupana'ga noangarukari ġandeaporogita
tokwahavyme ti ġa javo.

Henduvame ganhi'iġa
ġa nohendukatui a'ero.

Aġwamo vehevi ġa ndokwahavihu,” e'i ikwatijara israelitas'ġa
mombe'gwovo hako.

⁹ Tupana'ga ombuhuruka israelitas'ġa pe onhi'iġa pyryva'ea nahanahã
ti ġa toko katu javo hako. A'ea rehe ġa ndoryndorytehero kiro ti
nhande nhimombyryvi nehẽ javo tehe. Emo ganhi'iġa omombe'u reki
ġandekote'varuhua ġa mbotegweteavo. Nurã Daviva'ea ikwatijari ġa
mombe'gwovo hako.

“Tupana'ga nhi'iġa ti tombotegwete ġa,” ei ahe.

“Tombohahy ti ga ġa pe nehẽ
ġandekote'varuhuro ġwaramo,” ei ahe.

¹⁰ “Tokwahavyme tuhẽ ti ġa onhimombyryva
ojikoge'yma Tupana'ga rehe,” ei ahe.

“Tipiro'ya'javyme ti ġa ġwembikwahave'yma hugwi,” ei Daviva'ea ikwatija
hako.

¹¹ Judeus'ġa ndojikopavi Cristo'ga rehe aġwamo a'ero. E'i tehe po ġa ji
ve a'ero: “Ndojikogi ġa kiro Tupana'ga rehe toho ti ġa hahyva'ea ruvihava
pype nehẽ naerũ?” e'i tehe po ġa. Ji nda'ei a'ea, a'e ji pe me. Judeus'ġa
ndekote'varuhuro ġwaramo judeus'ġarũive'ġa jikogi ga rehe judeus'ġa ti ton-
himyrõ ġa ndehe a'ero nehẽ. Judeus'ġa po ti e'i a'ero nehẽ: “Judeus'ġarũive'ġa
jikogame Cristo'ga rehe Tupana'ga omombyry ġa pe. Xajiko pa ti Cristo'ga
rehe no tomombyry ti ga nhande ve ġa javijitehe nehẽ no,” e po ti ġa nehẽ.

¹² Judeus'ġa ndekote'varuhuro ġwaramo Tupana'ga omombyry hete jara'ġa
pe. A'ereki judeus'ġa jikoge'yma ġwaramo Cristo'ga rehe Tupana'ga omom-
byry hete judeus'ġarũive'ġa pe. Po Tupana'ga imombyryvi judeus'ġarũive'ġa
pe judeus'ġa jikoge'yma ġwaramo Cristo'ga rehe, koji'i tehe po ti Tupana'ga
imombyryhetei ġa pe nehẽ judeus'ġa jikopava ġwaramo Cristo'ga rehe nehẽ
no.

Tupana'ga omombyry judeus'ġarũive'ġa pe

¹³ A'e ji kiro judeus'ġarũive'ġa pe. A'ereki Tupana'ga ji mongouka Jesus
Cristo'ga moirũharamo. A'ero Cristo'ga ei ji ve: “Eho ti ji mombe'gwovo
judeus'ġarũive'ġa pe,” ei ga. Pyry hete ji ve a'ero ji ga mombe'ui pe me.

¹⁴ Tamonhimyrõ po ti ji pe ndehe jire'yja'ġa judeus'ġa. A'ero po ti jararamo
ġa jikogi Cristo'ga rehe nehẽ no. ¹⁵ Opohirame judeus'ġa hugwi Tupana'ga
jirekokatuukari judeus'ġarũive'ġa pe. Aerẽ Tupana'ga jirekokatuukarirẽ
judeus'ġa pe po ti kaitu pyryheteramo vvyakotyve'ġa pe nhaporemonehẽ!

¹⁶ Pão japorame nahã judeus'ġa ndekoi jipi. Ga ġweno'ẽ ypy xunhiva'ea
hu'uma hugwi Tupana'ga apoa javo jupe. O'erame a'ea jypyva'ea pe po
jarava'ea hu'uma nhaporemonehẽ Tupana'ga apoa no. Oro yva no. Po ġa
ei Tupana'ga apoa yvapoa pe, a'ero po hakã Tupana apoa no. Na jitehe
Tupana'ga ei jireheve'ġa judeus'ġa nemboypya pe hako. Po ga ei jireheve'ġa
ahe ve, a'ero po ti aherymymino'ġa ndekoi Tupana'gareheva'ero nehẽ no
judeus'ġa.

¹⁷ Tamombe'u katu ti kiro pe me a'ero ojo'java'ea. Gwereco oliveira
aheremityma. Gwereco irũa no yva ka'gwyripeva'ea ahheremityma rũi.
Aheremityma rakã ite'varuhurame nhande ndipotari a'ea hakãvondoga
yva hugwi. A'ero po nhande heruri ka'gwyripeva'ea rakã imondovo

imbojoapya imohina nhakāvondogipyra rehe a'ea toko hakāte'varuhuva'ea py'rovo javo. A'ero pyry ka'gwyripeva'ea rakā pe oliveira rapoa rerekovo ġwaramo. Judeus'ġa nemboypya ko oliveira rapoa javijitehe. Aherymymino'ġa judeus'ġa ko oliveira rakā ja. Kiroki ġa ndojikogi Tupana'ga rehe – ga ndopotari ġa opohia ġa hugwi. Pehe reki judeus'ġarūiva'ero pe ka'gwyripeva'ea rakā ja. Pe jikogame ga rehe Tupana'ga pe mongoi ojiheva'ero judeus'ġa py'rovouka. A'ero pyry hete pe me. Ymya Tupana'ga imombyryvi judeus'ġa nemboypya pe hako. Ahe ja pe ndekoro ġwaramo ga imombyryvi jitehe pe me no. A'ereki pe ahe javijitehe pejiko Tupana'ga rehe a.

¹⁸ Judeus'ġa jikoge'ymame ga rehe Tupana'ga pohiri ġa hugwi. Emo judeus'ġarūiva'ero tapenhimboheteuhui ti a'ea rehe. Tape'jiuhui ti: “Ga hohe'i tehe ko ore pyryvamo. Nurā Tupana'ga opohi ġa hugwi imombyryva ore ve.” Tape'jiuhui ti a'ea. A'ereki judeus'ġa nemboypya rehe Tupana'ga omombyry pe me. Ndia'ei nhande: Hakā rehe ko pyry yva rapoa pe, ndia'ei nhande. A'ereki yva rapoa rehe ko pyry hakā pe. Na jitehe judeus'ġa nemboypya rehe ko pyry pe me. A'ereki Tupana'ga omombyry pe me pe ġanemboypya javijitehero ġwaramo. A'ereki ahe ypy gwereko Tupana'ga nhi'ġa imombe'gwovo pe me. Tape'ea'javuhui ti a'ero: “Ore rehe Tupana'ga omombyry judeus'ġa pe.”

¹⁹ Pe'ji po pe ji ve a'ero: “Oliveira nhande tihakāvondo ka'gwyripeva'ea rakā toko ipy'rovo javo. Na jitehe judeus'ġa hugwi Tupana'ga pohiri judeus'ġarūive'ġa toko ġa py'rovo javo,” pe'ji po pe. “Ore judeus'ġarūiva'ero orepyry hete ġa hohe a'ero,” pe'ji tehe po pe ji ve. ²⁰⁻²¹ Ndapekwahavihī. Tupana'ga opohi tuhē ġa hugwi ġa jikoge'ymame ga rehe. A'ero pejikoga ġwaramo ga rehe ga pe mongoi ojiheva'ero. Tapenhimbohetehe reki a'ea rehe. Nhande tihakāvondo oliveira hugwi hakā ite'varuhurame. Na jitehe Tupana'ga pohiri judeus'ġa hugwi ojiheve'ġa hugwi ġa te'varuhurame ġa jikoge'ymame ojihe. Opohi ga ġa hugwi. A'ero kaitu po ti ga pohiri pe hugwi no pe jikoge'yma'javame ga rehe nehē. Pekyhyji ti gapohira hugwi a'ero. Tapejikoge'ymuhūi ti ga rehe a'ero.

²² Pehepia pe Tupana'ga reaporoġita. Ga pyry hete. Emo ga ombohahy ġa pe ġa jikoge'ymame ojihe. Pe me reki ga pyry pe ndekoro ġwaramo garemimombyryva rupi jipi. Ahaname po ti ga pohiri pe hugwi nehē no. ²³ Judeus'ġa jikoge'ymbigame po ti Tupana'ga ġa mongoa'javi ojiheva'ero imombyryva'java ġa pe nehē no. A'ereki a'ea nonhimimi Tupana'ga pe.

²⁴ Nahā a'ero. Nhande tihakāvondo ka'gwyripeva'ea hugwi hakā mondovo imbojoapya ojipea rehe oliveira rehe. A'ero ko pyry ka'gwyripeva'ea rakā pe. Judeus'ġarūiva'ero ko pe ka'gwyripeva'ea rakā ja. Pejikogame Tupana'ga rehe pyry pe me a'ero. Ymya pe ndapejikogi ga rehe judeus'ġarūiva'ero ġwaramo. Aġwamo reki pyry pe me pejikoga ġwaramo ga rehe judeus'ġa nemboypya javijitehe. A'ero Tupana'ga imombyryvi pe me. Po pe me ga imombyryvi koji'i tehe po ti ga imombyryvi judeus'ġa pe nehē ġa jikogame ga rehe nehē. A'ereki judeus'ġa ko oliveira rakā ja. Po hakāvondogirē oliveira hugwi nhande imondopotara'javi akoja imbojoapypota oliveira rehe jitehe a'ea ko nonhimimi. A'ereki oliveira rakā tuhē nhande timondoa'ja oliveira rehe. Na jitehe judeus'ġa jikogame Tupana'ga rehe po ti nonhimimi tuhē ga pe ga ġa mongoa'javame ojiheva'ero imombyryva'javame ġa pe nehē.

Tupana'ga omombyry ġa pe nhaporemō

²⁵ Nhiirū, tamombe'u mbatera pe me kiro tapekwaha ti javo. Ymya ko nhande ndikwahavi nanongara. Aġwamo reki Tupana'ga ikwahavukari nhande ve. Tamombe'u a'ea kiro pe me tape'ea'javyme ti: “Tupana'ga po ti

nomombyryva'javi israelitas'ga pe nehē. Nhande ve jate ga omombyry kiro.” Tapenhimbohetei a'ea javo tehe nehē. Nahā ti ji imombe'ui pe me a'ero. He'yjuhu ko ga kiro novīa – kiroki ga noangarihu ojikopotare'yma Cristo'ga rehe novīa. Judeus'garūive'ga ki a'e te ojikojiko Cristo'ga rehe kiro. Ogwyri pe nhaporemo po ti ga ojiko na'ē ga rehe nehē. ²⁶ Nahā po ti israelitas'ga jikojikogi Cristo'ga rehe nehē no. A'ero po ti Tupana'ga ga mongopavi ojiheva'ero nehē. Ikwatijara Tupana'ga mombe'uhava e'i no:

“Nhanembopiro'yhara'ga po ti uhu nehē.

Judeus'ga cidade hugwi Sião hugwi po ti ga ruri nehē,” e'i.

“A'ero po ti ga imombori Jacóva'ea rymymino'ga ndekote'varuhua judeus'ga ndekote'varuhua ga hugwi nehē,” e'i ikwatijara.

²⁷ Igwete i'ei Tupana'ga nhi'iga mombe'gwovo:

“Imomborame gāndekote'varuhua ga hugwi po ti ji rekoi ji'ea rupi katu nehē,” e'i ikwatijara Tupana'ga nhi'iga mombe'gwovo.

²⁸ Judeus'ga ndogweroviari aḡwamo Tupana'ga remimombe'ua Cristo'ga mombe'ua. Nurā Tupana'ga nhimonha'ngai ga ndehe tambojiko ti judeus'garūive'ga jijihe a'ero javo. A'ea ko pyry reki pe me a'ero. Emo Tupana'ga oko hete judeus'ga ndehe no. A'ereki ymya ga omo'emo'ē gānemboypya ojive hako. “Pe po ti jireheva'ero nehē,” ei ga ahe ve hako. ²⁹ “Opomo'ē ji jijive. Tamombyry ti ji pe me nehē,” ei Tupana'ga hako. O'erame a'ea ga ndogwerojijyi gweaporogita. Omo'ē tuhē ga ga ojive a'ero. Omombyry tuhē ga ga pe no. ³⁰ Ymya pe napehendukatui Tupana'ga nhi'iga judeus'garūiva'ero. Emo Tupana'ga pe porogwety aḡwamo judeus'ga hendukatue'yma ḡwaramo. ³¹ Na jitehe judeus'ga nohendukatui Tupana'ga nhi'iga aḡwamo. Emo po ti Tupana'ga ga porogwety nehē no pe porogwetyga ḡwaramo. ³² Yvyakotyve'ga ndekote'varuhupava ḡwaramo Tupana'ga nohenduvukari ga pe onhi'iga taporogwety ti ji ga nhaporemo nehē javo.

Timbohete ti Tupana'ga

³³ Tupana'ga pyry hete tuhē imbuhua pyryva'ea nhande ve.

Heaporogita katu hete ga mbatera rehe.

Okwaha pa hete tuhē ga.

Nhande ndikwahavi tuhē Tupana'ga reaporogita.

“Onhimi hete nhande ve,” xa'e nhande jupe.

³⁴ Tupana'ga mombe'uhava e'i no:

“Ndikwahahavi Tupana'ga reaporogita,” e'i.

“Nimoḡitahavi ga

nahanahā po nde rekoi hamo jave'yma ga pe,” e'i.

³⁵ “Nimondohavi ga pe

tokwepy ti ga javo,” e'i ikwatijara.

³⁶ A'ereki Tupana'ga oapo pa mbatera.

Ga gwereko katu pa mbatera no.

Gwereko ga mbatera

tanhimbohete ti nhirembiapoa nhaporemo javo.

Timbohete ti Tupana'ga avuirama a'ero. Amém.

12

Penhikwava'ē ti Tupana'ga pe pejikokatuavo

¹ Nhiirū, Tupana'ga nhande porogwety hete. Nurā ji ehetei pe me: Nahā po pe ndekoi a'ero hamo. Penhikwava'ē hete ti Tupana'ga pe pejikokatuavo. A'ero po ti ga nhimohēhetei pe ndehe nehē. Nahā po pe Tupana'ga

mbohetei gareheva'ero hamo penhikwava'eġa ga pe pejikokatuavo hamo. ² Tapembopogwei ti ġa – kiroki ġa oko Tupana'ga remimbotare'yma rehe. Pe'ji ti Tupana'ga pe: “Ore mboheaporogitapyahue'ymi ti,” pe'ji ti ga pe. Pendeaporogitapyahurame po ti pe ikwahavi pejikovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. Gareimimbotarimova'ea ko nahā: kiroki pyry hete, kiroki a'ea rehe Tupana'ga onhimohē, kiroki ndogwerekoi a'ea hoheva'ea pyryvamo – a'ea ko Tupana'ga remimbotarimova'ea.

³ Tupana'ga omombyry ji ve onhimoirūka. Nurā ji ei pe me nhaporemo: Tapenhimboheteuhui ti. Pe napenani ti pejeaporogita katu pejapyakakatuavo pejihe Tupana'ga pe mbojikoga ġwaramo ojihe.

⁴ Tamombe'u ti kiro pe me jira'oa tapekwaha ti ojo'java'ea. Jira'oa ko ojipeji. He'yi reki jira'oareheva'ea onhimongyavo jijuraa, jireakwara, jipoa no. Ojoatyatyvi reki jira'oareheva'ea ikarakatuhava. Jiapyakwara pyvō ji ahendu. Jijuraa pyvō ji nahenduvi. A'ea pyvō ji nhi'iġi. Jipoa pyvō ji ipyhygi. Jira'oa ojipejiva'ea reki. Emo gwereko paravuhu jira'oareheva'ea. Ojoatyatyvi ikarakatuhava a'ero. ⁵ Na jitehe jira'oareheva'ea'java'ero ko nhande nhimongyi Cristo'gareheva'ero nhandekovo. Emo nhande nhaporemo ko jira'oa'java'ero ojipejiva'ea'java'ero nhande jikoty'aro ġwaramo Cristo'ga pavēi. A'ero nhande nhaporemo nhande nhomoiruamo. ⁶ Ojoatyatyvi reki nhandekarakatuhava. A'ereki ojoatyviva'ea Tupana'ga ombuhuruka nhande ve nhandekarakatuhava ga imombyryvame nhande ve.

Po Tupana'ga nhande mbokarakatuuka imombe'gwovouka onhi'iġa, timombe'u hete po ti nhande hamo ga nhande mbojikogame ojihe hamo. ⁷ Po Tupana'ga nhande mbokarakatuuka ojiheve'ġa pokogauka, tipoko po ti nhande ġa a'ero hamo. Po Tupana'ga nhande mbokarakatuuka ġa mbo'eavouka, timbo'e po ti nhande ġa Tupana'ga mombe'ua rehe a'ero hamo. ⁸ Po Tupana'ga nhande mbokarakatuuka ġa mbohoryvuka, timbohory po ti nhande ġa a'ero hamo. Po Tupana'ga nhande mbokarakatuuka imoma'eamo mbatera ojipe'ġa pe, tima'eġatu po ti nhande ġa pe a'ero hamo tipoko ti ġa javo. Po Tupana'ga nhande mbokarakatuuka nhande mongovouka ġanduvihavamo, timondomondo katu po ti nhande ġa a'ero hamo. Po Tupana'ga nhande mbokarakatuuka ġa porogwetygauka, tiporogwety po ti nhande ġa nhanderoryryvamo a'ero hamo.

⁹ Pe'ara tehe rūi toarō ġa. Pearō hete tuhē ti ġa. Tapekoi ti aherekote'varuhua rehe. Ahepyryva rehe ti peko. ¹⁰ Penhoarōarō hete ti a'ero. A'ereki pe penhomoirūrū Cristo'gareheva'ero ġwaramo. Penhombohete ti nde ko ji hohe javo ojohupe. ¹¹ Pejirokwa ti mbatera rehe pejivevugwee'yma. Penhimbatepota ti pepy'a pe. A'ereki nhandepojykaharete'ga remimbotarimova'ea rehe pe peko. ¹² Peho po ti pe pejikovo Tupana'ga pyri avuirama nehē. A'ea mboha'uva ġwaramo ti pejoryjory. Penhimomirana ti ġa imbohahyrame pe me. Penhi'iġe'ymi ti Tupana'ga pe. ¹³ Pema'ema'ē ti penhimbatera Cristo'gareheve'ġa pe ġa herekoe'ymame. Cristo'gareheve'ġa nduġandurame pejipyteri pe pembuhuruka ti ġa penhonga pe jipi ġa nderekokatuavo.

¹⁴ Pearōe'ŷve'ġa imbohahyrame pe me penhi'ī ti Tupana'ga pe tomombyry ti ga ġa pe javo. Na tuhē ti pemombyryvuka ġa pe ġa imbohahyrame pe me. Tape'euhui ti Tupana'ga pe tombote'varuhu ti ga ġa pe javo. Tape'euhui ti a'ea ga pe ġa ndehe. ¹⁵ Ojipe'ġa ndoryndoryvame ti pejoryjory ġa pavēi. Ga jehe'orame ti ġa pavēi pejehe'o no. ¹⁶ Peko ti pejogwehegwehe. Pejihe jate rūi ti peko. Okoteheve'ġa ndehe ti peko ġa pokoga. Tape'euhui ti: “Akwaha pa ji mbatera.” A'ea ti tape'euhui pejive.

¹⁷ Ojipe'ga imbote'varuhurame pe me tapembote'varuhui ti ga pe pejipyge'yama ga rehe. Ojipe'ga epavame: “Nahanahã aherekokatua”, nahã ti peko katu a'ero. ¹⁸ Pejirokwa hete ti ojipe'ga nderekokatupava. ¹⁹ Nhiirũ, tapejipygi ti ojipe'ga ndehe. Na ti Tupana'ga pe ndepygi ġa ndehe nehẽ imbohahyavo ġa pe nehẽ. A'ereki ikwatijara e'i Tupana'ga nhi'igã mombe'gwovo. “Jihi po ti ġa ndepy ġa ndehe nehẽ

– kiroki ġa imbohahy ojipe'ga pe,” ei ga.

“Jihi po ti ambohahyuka ġa pe a'ero nehẽ,” ei nhandepojykaharete'ga, ei ikwatijara.

²⁰ Nahã ti peko a'ero ikwatijara hendukatuavo. A'ereki ikwatijara e'i:

“Po ty'ara pearõe'ÿve'ġa jukai

pemondo ti mbatera ġa pe to'u ti ġa javo.

Po ġa ygweiramo

pemondo ti yhya ġa pe toy'u ġa.

Pe ġa nderekokaturame

po ti ġa ndipoyjayjari okote'varuhuagwera rehe nehẽ,” e'i ikwatijara hako.

²¹ Ga ndekote'varuhurame pe me tapekote'varuhui ti ġa pe pejipyge'yama ġa ndehe. Peko katu ti ġa pe a'ero ġandekote'varuhua hugwi ġa mbopohiruka.

13

Pehendu katu ti penduvihava'ga

¹ Pe me nhaporemo ji ei: Pehendu katu ti penduvihava'ga. A'ereki Tupana'ga omongo ġa penduvihavamo. Po Tupana'ga nomongoi nhanderuvihava'ga nhande ve, a'ero po nianderuvihavi a'ero hamo. ² Penduvihava'ga nendukatue'ymame pe napehendukatui Tupana'ga nhi'igã a'ero. A'ereki gaha omongo ġa penduvihavamo. Penduvihava'ga nendukatue'ymame po ti pe ikwahavi hahya nehẽ. ³ Pe ndekokaturame pe ndapekyhyji penduvihava'ga hugwi. Emo pe ndekote'varuhurame pe pekyhyji ġa hugwi a'ero. Pekihyjipotare'ymame penduvihava'ga hugwi peko katu tuhẽ ti. A'ero po ti ga pe mbohetei nehẽ. ⁴ A'ereki Tupana'ga omongo ga pe pokogauka. Emo pe ndekote'varuhurame pekyhyji ti ga hugwi a'ero. A'ereki ga okwaha imbohahyavo ahe ve. A'ereki Tupana'ga omongo ga tombohahy ti ġa okote'varuhuve'ga pe javo. ⁵ Nurã ti pehendu katu penduvihava'ga a'ero tombohahyukaryme ti Tupana'ga nhande ve javo. Pe pekwaha pejiyvyteri pe no. “Po ahe ġwendu katu ġa hamo,” pe'e tuhẽ pe pejiyvyteri pe. Nurã ti pehendu katu penduvihava'ga.

⁶ Na jitehe po pe imondoï itambere'ia ġa pe hamo ġa imono'oġukarame. A'ereki Tupana'ga ġa mondouka pe pyri ġa mboporavykyavo tohepia katu ti ġa ġa javo. ⁷ Nurã ti pemondo katu itambere'ia ġa pe ġa imono'oġukarame. Pemondo ti pejeaporoġita imohina penduvihava'ga ndehe.

Pejogwereko katu ti

⁸ Nahã po pe peko hamo: Pemondo pa ti ikwepykava ojipe'ga pe te'iyme ti ġa pe me a'ero: “Napembuhurihu pe ore ve.” Nahã po pe peko hamo no: Peko katu hete ti pejogwehe pejogwerekokatuavo avuirama. Kiroki ġa oko ojipe'ga ndehe – ġa ko ġwendu katu Moisésva'ea remimbo'eagwera. ⁹ A'ereki aheremimbo'eagwera e'i:

“Taperekoi ti ojipe'ga nembireko'ga.

Tapejukai ti ojipe'ga,” e'i.

“Tapemimuhũ ti ojipe'ga mbatera.

Tapepotarahivuhui ti ojipe'ga mbatera,” e'i aheremimbo'eagwera.

Aheremimbo'eagwera nhaporemo reki e'i:

“Erenhiarõ hete nde.

Na jitehe ti earõ hete ejikotyve'ga,” e'i aheremimbo'eagwera ikwatijara. ¹⁰ A'ereki ga ndehe nhande rekorame nhande nimbote'varuhui ga pe. Nahã reki nhande hendukatupavi aheremimbo'eagwera a'ero nhande rekorame ga ndehe.

¹¹ Pejirokwa ti a'ea rehe Jesus Cristo'ga jivyhava imboha'uva gwaramo. A'ereki agwamo ira'agwe hĩ gajivyhava. Ymya nhandejikogypyrame Cristo'ga rehe nhande ei: “Kotihĩ po ti Jesus'ga jivyri nehẽ.” Agwamo kaitu ira'agwe gajivyhava. Pejirokwa tuhẽ ti a'ero. Ojivyrame po ti ga nhande rerohoi yvagi pe nehẽ.

¹² Tamombe'u ti ojo'java'ea pe me a'ero. Ypytunahiva ko ite'varuhu nhande ve. Ypytuna javijitehe agwamova'ea ko ite'varuhu. Ko'ema reki ikatu nhande ve. Ko'ema javijitehe po ti ikaturamo aerẽva'ea nehẽ. Cristo'ga jivyri rĩ po ti ikatuheteramo nehẽ. Momina gwerĩ kiro agwamova'ea ypytuna'java'ea nhande hugwi. Nurã ti xako te'varuhu pi a'ero. Ko'egwerĩ ja ko Cristo'ga ojivy gwerĩ. Nurã ti xako katu ga'java'ero. ¹³ Kojahua rupi ahe oko katu tohepia ti ga jirekokatua javo. Kojahuarupive'ga javijitehe ti xako katu no. Tape'upe'ui ti ahemboheagwryva'ea kağwitiğa pejeagwryve'ymamo. Taperekoi ti ojipe'ga nembireko'ga. Peakwaha ti. Tapejogwayvaruhui ti. Tapenhimyrõi ti ojipe'ga ndehe. ¹⁴ Penhimongo ti Jesus Cristo'ga ja ga pavẽi pejikovo. Tapembopogwei ti pejeaporoğitate'varuhua rehe penhimimbota-rimova'ea rehe.

14

Tape'ete'varuhui ti penhiirũ'ğa pe

¹ Kiroki ga ndokwahakatui ve Cristo'ga nhi'iga ojikogame ga rehe – peko ti ga ndehe ga mbuhuruka pejiptyteri pe. Emo tapenhi'igayvari ti ga. ² A'ereki jara'ğa e'i: “Pyry Tupana'ga pe ahe i'upavame mbatera.” Jara'ğa ki a'e te – kiroki ga ndokwahakatui ve Cristo'ga nhi'iga – gahã e'i: “Ndapyryvi Tupana'ga pe ahe i'uuhui mbiara.” ³ Kiroki ga o'u pa mbatera – togwerekomemuayme ti ga jara'ğa ga mbiara ue'ymame. Mbiara ue'ỹve'ğa na jitehe te'iuhuyme ti jara'ğa pe pe'u paravuhu pe mbatera javo. A'ereki Tupana'ga e'i mbatera upave'ğa pe: “Ga ko jireheve'ğa.” ⁴ Tape'ei ti ga pe: “Peko te'varuhu pe.” A'ereki ga pendeheve'ğa rui. Ganduvihava'ga po ti e'i ga pe. Ga ndekokaturame po ti ga ei pepyry pe javo. Ga ndekote'varuhurame po ti ga ei peko te'varuhu pe javo. Tupana'ga po ti e'i tuhẽ ojiheve'ğa pe: “Peko katu pe.” A'ereki nhandepojykaharete'ga ga mongo katu ga nderekovo.

⁵ Jara'ğa e'i: “Kiroğwe ko dia huvihavuhua ojipea hohe,” ei ga. Jara'ğa ki a'e te e'i: “Na rui. Ndojoavyavyi a,” ei ga. Nahã ji ei pe me a'ero. Pehe po pekwaha hete pejiptyteri pe hamo. ⁶ Kiroki ga e'i diaruvihavuhua pe – ga e'i: “A'ea rupi timbohete Tupana'ga.” Kiroki ga o'u mbiara jipi – ga o'u timbohete ti Tupana'ga javo no. A'ereki ga e'i Tupana'ga pe: “Ndepyry hete nde imbuhuruka mbiara ore ve.” Kiroki ga ndo'ui mbiara – ga ndo'ui a'ea timbohete Tupana'ga javo. Ojipea i'urame ga ei Tupana'ga pe a'ero: “Ndepyry hete nde imbuhuruka ore ve.” ⁷ Nhanemanoe'ymame nhande ndia'ei: Xako ti nhande nhaneremimbotarimova'ea rehe. Nhanemanorame na jitehe nhande ndia'ei a'ea. ⁸ Nhanemanoe'ymame nhande ei: Xako ti nhandepojykaharete'ga remimbotarimova'ea rehe. Nhanemanorame a'ea jitehe nhande ei. Nhande ko nhandepojykaharete'gareheva'ea a'ero nhanemanoe'ymame nhanemanorame no. ⁹ A'ereki Cristo'ga okwera omanoa hugwi

tako ti ji ġapojkaharetero javo omanoe'ỹve'ġa pojkaharetero omanove'ġa pojkaharetero no.

¹⁰ Oro pe mbiara ue'ỹva'ero, maraname pe euhui penhirũ'ġa pe Tupana'gareheve'ġa pe peko te'varuhu pe javo? Oro pe no mbatera upava'ero, maraname pe penhiirũ'ġa nderekomemui naerũ? A'ereki Tupana'ga jate okwaha javo a'ea pe. Nhande ve nhaporemō po ti ga e'ie'i nhandereaporoġita pe nehẽ. ¹¹ A'ereki ikwatijara e'i:

“Tupana'ga e'i:

‘Ga naġanani po ti ji mbohetei nehẽ
nde pyry hete nde javo.

E'i pa po ti ġa ji ve nehẽ

nde ko Tupanetero javo ji ve nehẽ,’ ei ga.

‘A'iti tuhẽ, a'e ji pe me,’ ei Tupana'ga,” e'i ikwatijara.

¹² Nhande nhaporemō po ti imombe'ui nhandereaporoġita Tupana'ga pe a'ero nehẽ.

Tapembote'varuhui penhiirũ'ġa

¹³ Tape'jia'javuhui ti ojohupepe peko te'varuhu pe javo. Nahã po pe'ji hamo: “Xakote'varuhuyme ti timbote'varuhuyme nhaneirũ'ġa nehẽ,” pe'ji po pe hamo. ¹⁴ Mbatera nhaporemō pyry reki. Pyry nhande i'ui mbiara a'ero. A'ea tuhẽ Jesus'ga okwahavuka hete ji ve okovo ji pavẽi. Po ojipe'ġa japyakai mbiara rehe ite'varuhu ahe i'ui javo novĩa, a'ero po ġa pe ite'varuhu tuhẽ ġa i'urame. ¹⁵ Po ti ġa hepiagi pe i'urame ġwia, a'ero po ti ġapy'a rekotehei pe ndehe nehẽ. Po ti pe ġapy'a mongotehei i'gwovo ġwaramo, a'ero po ti pe ndaperekokatui ġa okoe'yma ġa ndehe. Tapembote'varuhui ti nanongara'ġa a'ero mbiara gwove'ỹ ga pyri. A'ereki Cristo'ga omano ġa ndepyga. ¹⁶ Pe'ji po pe pejohupe: “Nahanahã xako. A'ereki a'ea ko pyry nhande ve,” pe'ji po pe novĩa. Emo ojipe'ġa erame ite'varuhu nanongara pe, a'ea rehe ti tapekoi a'ero te'ite'varuhuyme ti ġa javo. ¹⁷ Tupana'gareheva'ero nhande ndia'ei: “Gwiġwia ti ti'uyme. Ġwia ti ti'u.” Ndia'ei ko nhande nanongara pe. “Xako katu ti. Xajogwerekō katu ti no,” xa'e nhande. “Tianderoryrory ti. A'ereki Tupana'ga ra'uva nhande mbohory jipi,” xa'e nhande. ¹⁸ Nahã nhande reko-rame Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe Tupana'ga nhimohemi nhande rehe. Ojipe'ġa e'i nhande ve no: “Pepyry hete pe pejikokatuavo.”

¹⁹ Nurã ti xajirokwa nhandejogwerekokatuvavo nhanenhombójikoheteavo Cristo'ga rehe nehẽ. ²⁰ Pyry nhande i'upavi mbatera novĩa. Emo ite'varuhu nhande mbatera ui ġa pyri – kiroki ġa e'i: “Ite'varuhu ahe i'urame ġwihã.” I'urame po nhande ġa mbote'varuhui a'ero. Tapembote'varuhui ti nanongara'ġa Tupana'gareheve'ġa a'ero ġwia ue'yma ġa pyri. ²¹ Kiro pyry nhande ndi'ui mbiara nanongara'ġa pyri a'ero. Pyry nhande ndi'ui vinho ġa pyri ġa erame ite'varuhu jupe. Ojipea pe ġa erame ite'varuhu jupe no pyry nhande pohiri jugwi nhande rekorame ġa pyri timbote'varuhuyme ti nhaneirũ'ġa javo.

²² Penembiroviara ti tapemombe'uuhui ojipe'ġa pe a'ero. Pekwaha ti a'ea Tupana'ga pavẽi jate. Pe'ji po pe: “Pyry po ti ji rekoi nahanahã nehẽ,” pe'ji po pe. Nahã pejikorame po pe ndoryvamo a'ero peji'ee'ymame pejiyvyteri pe nehẽ: “Ndapyryvi reki nahã ji rekorame.” ²³ Po ġa e'i: “Mara'ngu po pyryvamo ji mbiara i'ui?” Nanongara'ġa i'urame Tupana'ga e'i ite'varuhu ġa pe. A'ereki ġa nde'i: “Ajiko ji Jesus'ga rehe. Nurã ko pyry ji i'ui.” A'ea ġa nde'i. Oko te'varuhu reki ġa a'ero o'ee'ymame: “Pyry ji rekoi nahã Cristo'gareheva'ero.”

15

Timbohory ti ojipe'ga

¹ Nhandejikokaturame Cristo'ga rehe tipoko po nhande jara'ga hamo – kiroki ga ndokwahakatui ve ojikoga Cristo'ga rehe. Xakoyme ti nhande nhanderemimbotarimova'ea rehe jate nhanenhimbohoryva. ² Nhaneirũ'ga po nhande ga mbohory hamo tapyry ti ga pe javo. A'ero po ti ga jikokatu Cristo'ga rehe nehẽ no. ³ A'ereki Cristo'ga vehevi nonhimbohoryvi no. Ikwatijara omombe'u Cristo'ga ga nhi'igame Tupana'ga pe. “‘Ga ete'varuhurame nde ve gandekote'varuhua ji kwai,' ei ga,” e'i ikwatijara. ⁴ Tupana'ga okwatijarukaruka ahe ve hako penembikwatijara nhaporemo ti tombo'embo'e aerẽve'ga javo hako. Aherembikwatijara nhande mbo'embo'e a'ero nhande monhimomiranama. A'ea nhande mbo'e nhande mbohoryva no. A'ero nhande ei: A'iti tuhẽ po ti pyryvamo nhande ve nehẽ.

⁵ Tupana'ga tuhẽ nhande monhimomirana jipi. Gaha nhande mbohory no. Tombojo'jajo'ja ti ga pendeaporoğita a'ero pe mbojogwerekokatuavo Jesus Cristo'ga rupi pe horame. ⁶ Pejikyoty'aro gwaramo po ti pe Tupana'ga mbohetei a'ero nehẽ nhandepojoykaharete'ga ruva'ga Jesus Cristo'ga ruva'ga.

Judeus'garũive'ga ombohete Tupana'ga

⁷ Peko hete ti ojogwehe. A'ereki Cristo'ga oko hete pe ndehe. Pe ndekorame ojogwehe po ti ojipe'ga ei nehẽ: “Tupana'ga ko pyry hete. A'ereki gareheve'ga oko hete ojogwehe,” e po ti ga Tupana'ga mboheteavo nehẽ. ⁸ Kiro ji ei pe me: Cristo'ga uhu yvya koty imombyryva judeus'ga pe raikwehe. A'ereki Tupana'ga e'i judeus'ga namonhava'ea pe hako: “Tamondo ti Cristo'ga pe pyry tomombyry ti ga pe me javo,” ei Tupana'ga hako. Nurã Cristo'ga ruri a'ero tanhi'ipo'ru ti Tupana'ga javo. Igwete ga ei: “A'ero po ti ga ei nehẽ: ‘Tupana'ga nopiriani gwembi'ea jipi,' e po ti ga nehẽ,” ei Cristo'ga raikwehe. ⁹ Cristo'ga uhu imombyryva judeus'ga pe judeus'garũive'ga ti tombohete Tupana'ga javo no. “Tombohete ti ga ga oporogwetyga rehe,” ei ga. Aherembikwatijara e'i no. A'ereki omombe'u Cristo'ga nhi'iga Tupana'ga pe hako.

“Judeus'garũive'ga pyteri pe po ti ji ei nehẽ
ndepyry hete nde javo.

Orombohete po ti ji nhinhimby'yita nde ve nehẽ,” e'i ikwatijara Cristo'ga
nhi'iga mombe'gwovo hako.

¹⁰ Ojipeva'ea rembikwatijara e'i no:

“Judeus'garũiva'ero ti pejoryjory Tupana'ga remimo'ehara'ga pavẽi judeus'ga
pavẽi,” e'i aherembikwatijara.

¹¹ Ojipeva'ea rembikwatijara e'i no:

“Judeus'garũiva'ero ti pembohete nhandepojoykaharete'ga.
Ojipendyhyga'ga nhaporemo ti tombohete ga,” e'i aherembikwatijara.

¹² Isaíasva'ea okwatija Cristo'ga mombe'ujipeavo no hako.

“Jesséva'ea rymymino'ga po ti ojihu vyakotyva'ero nehẽ.

Judeus'garũive'ga nduvihavamo po ti ga rekoi nehẽ.

‘Gaha po ti nhande reroho yvagi pe nehẽ,’ e po ti judeus'garũive'ga nehẽ,” ei
ahe ikwatija hako.

¹³ Tupana'ga pe mbo'e penderohoağwama rehe no. Ga po ti tapembohory
hete inoğatuavo pepy'a nehẽ. A'ereki pe pejiko ga rehe. Igwaigwavete po ti
Tupana'ga ra'uva pe mbo'embo'ei. A'ero po ti pe ei nehẽ: “Uhu tuhẽ po ti ga
nhande rerogwovo yvagi pe nehẽ,” pe'e po ti pe nehẽ.

Paulova'ea poravykyagwera judeus'garũiva'ea pe

¹⁴Nhiirũ, jihu ko opokwaha hete. Pepyry hete pe. Pekwaha hete pe mbatera no. Penhomogita kwaha pe no. ¹⁵Emo ji akwatijaruka pe me tapekwahava'ja ti mbatera javo. Namombe'unhimimi ji imondovouka pe me a'ero. A'ereki Tupana'ga omombyry ji ve. ¹⁶Ga ji mboporavyky Jesus Cristo'ga pe judeus'garũive'ga pokoguka ji ve. Ikwava'ehara'ga omombe'umbe'u Tupana'ga nhi'iga judeus'ga pe. Na jitehe ji imombe'umbe'ui kiro Tupana'ga remimombe'upyryva judeus'garũive'ga pe Cristo'ga mombe'gwovo. Amombe'u ji ga pe takwava'ẽ ti ji ga Tupana'ga pe javo. Ga ndehe po ti Tupana'ga nhimohẽhetei nehẽ Tupana'ga ra'uva ga mombyryvame nehẽ.

¹⁷Jesus Cristo'ga okovo gwaramo ji pavẽi jiroryrory hete ji jiporavykyrame Tupana'ga pe. ¹⁸Amombe'u po ti ji pe me jiporavykyagwera. Emo Cristo'ga remimboporavykyagwera jate po ti ji imombe'ui pe me nehẽ. A'ea ji namombe'unhimimi. A'ereki Cristo'ga ji poko hete ji mboporavykyavo Tupana'ga pe. A'ero ji imombe'ui Tupana'ga nhi'iga judeus'garũive'ga pe tohendu katu ti ga javo. Amombe'umbe'u ji ga pe. Ako katu ji gapyteri pe no. ¹⁹Tupana'ga ra'uva ombuhu opopoakara ji ve. A'ero ji hep-iukari ga pe ahemonhimomby'aheteve'ea. Nurã ga hendukatui Tupana'ga nhi'iga. Amombe'umbe'u ji Tupana'ga remimombe'ua ga pe a'ero Cristo'ga mombe'gwovo. Jerusalém me na'ẽ ji ga mombe'ui ga pe. Pea hugwi ji hoi a'ero pea rupi. Ambojoapiapi ji jigwovo cidades pe ga mombe'gwovo ga pe. Aerẽ ji hoi Ilíriapeve'ga gwyri pe no. ²⁰A'ereki ji ajirokwa Cristo'ga mombe'gwovo ga pe pevo – perope ga nohenduvi ve Cristo'ga mombe'ua. Jihu ndahoi Cristo'ga mombe'gwovo ga pyri – perope ojipe'ga omombe'u jipe Cristo'ga ga pe. Nanongara'ga ji nambo'ei jipi. ²¹Ikwatijara e'i no: “Ojipe'ga nomombe'ui ve ga ga pe.

Emo po ti ga okwaha tuhẽ ga nehẽ.

Kiroki ga nohenduvi ve

– okwaha po ti ga ga nehẽ,” e'i ikwatijara.

Paulova'ea oho pota Romapeve'ea pyri

²²Ymyagwera jate ji hopotarahivamo pe pyri novĩa. Emo ji ahoaho ojipe'ga pyri. A'ero tehe ji ndahoi ve pe pyri. ²³⁻²⁴Agwamo reki ji amombe'u pa Cristo'ga avove'ga pe. A'ero po ti ji hoi Espanhapeve'ga gwyri pe. Ji kwavame po ti ji pytai pe ndepiaga nehẽ. A'ereki ymyahũ ji porepiapotaramo pe ndehe. Apytaahi'vi po ti ji pe pyri nehẽ jiroryroryvamo pe ndehe nehẽ. A'ero po ti pe ji pokogi nehẽ ji mondovouka pea rupi nehẽ.

²⁵Kirogwe po ti ji hoi na'ẽ Jerusalém me tapoko ti Cristo'gareheve'ga pevo. ²⁶A'ereki ga pe Macedõniapeve'ga gwyriveve'ga Cristo'gareheve'ga omono'ono'õ itambere'ia. Na jitehe Gréciapeve'ga gwyriveve'ga omono'ono'õ itambere'ia ga pe. “Timondouka ti itambere'ia Jerusalém me Cristo'gareheve'ga pe imbatere'yve'ga pe,” ei ga ojohupe. Ganemimbuhura po ti ji herohoi kiro heja ga pe a'ero nehẽ. ²⁷Gwemimbotarimo tehe ga omondouka imombyryva Jerusalémmeve'ga pe judeus'ga pe. “Timondouka po nhande mbatera ga pe hamo,” ei ga raikwehe. A'iti tuhẽ. A'ereki judeus'ga ojikwe omombyry ga pe judeus'garũive'ga pe Cristo'ga mombe'gwovo ga pe. Igwete ga jikogi Cristo'ga rehe raikwehe Macedõniapeve'ga Gréciapeve'ga no. Kiro pyryvamo ga imondoukari ombatera judeus'ga pe ikwepyga a'ero. A'ereki judeus'ga pyryvipe ga pe Cristo'ga mombe'gwovo ga pe. ²⁸Kiro po ti ji herohoi ganemimbuhura itambere'ia heja Jerusalémmeve'ga pe a'ero nehẽ. Hejapavame po ti ji hona'ẽi pe pyri pe ndepiaga nehẽ jhorame Espanhapeve'ga gwyri pe nehẽ. ²⁹Cristo'ga omombyry hete ji ve. Ji horame pe pyri po ti ga imombyryhetei pe me nehẽ no. A'ea ji akwaha hete.

³⁰ Nhiirũ, xajiko nhande nhandepojy kaharete'ga rehe Jesus Cristo'ga rehe. Nhandejopy'a ja nhande no. A'ereki Tupana'ga ra'uva nhande mongoi nhandejopy'a ja. Nurã ji ehetei pe me a'ero: Ji ja ti penhi'ĩ hete Tupana'ga pe ji repyga. ³¹ Nahã ti pe'ji ga pe: “Apĩ, ea'ngu ti Paulo'ga ga horame Judéapeve'ğa gwyri pe tojukayme ti ға ga pevo. A'ereki ға ndojikogi Cristo'ga rehe,” pe'ji ti ga pe. “Kiro po ti Paulo'ga herohoi judeus'ғarũive'ğa itambere'ia Cristo'gareheve'ға pe judeus'ға pe Jerusalém me nehẽ. Ga herohorame ға pe embohoryory ti ға judeus'ғarũive'ға itambere'ia rehe topyhy ti ға Paulo'ga hugwi javoji,” pe'ji ti Tupana'ga pe ji repyga, a'e hete ji pe me. ³² A'ero po ti ji roryheteramo ji horame pe pyri nehẽ Tupana'ga ji mondoukarama pe pyri nehẽ. A'ero po ti pe ji mbohoryhetei nehẽ no. ³³ Tupana'ga onogatue'ymi nhandepy'a. Tapendereko katu pa ti ga a'ero nehẽ. Na tuhẽ.

16

Paulova'ea omondouka onhi'iga gwembikwahava'ea pe

¹ Tamombe'u ti pe me Febehẽa nhaneirũhẽa. Hẽa ko Jesus'gareheve'ға ndepiakatuhara'ға pokoharamo oko cidade de Cencreia pe. Pyry hete ko hẽa. ² Hẽa rurame pe pyri pembuhu ti hẽa penhonga pe pejikokatuavo hẽa pe. A'ereki hẽa ojiko hete nhandepojy kaharete'ga rehe. Nanongara'ға po nhande timbuhuruka tuhẽ nhande pyri hamo nhande Cristo'gareheva'ero ғwaramo hamo. Hẽa herekoe'ymame mbatera pemondomondo ti hẽa pe a'ero. A'ereki hẽa jitehe opokopoko jara'ға jipi. Hẽa ji poko ikwehe no. Nurã ti pepoko hẽa imondovo hẽa pe mbatera nehẽ.

³ Tamondouka ji nhinhi'iga Priscilahẽa pe hẽarembireko'ga pe no Áquila'ga pe. Ga oporavyky ji pavẽi Jesus Cristo'ga mombe'gwovo ikwehe. ⁴ Ji repyga ға omano gwerevi onhia'ngue'yma ikwehe tomanoyme ti Paulo'ga javo ikwehe. A'e ji ға pe kiro: “Pepyry hete pe.” Judeus'ғarũive'ға na jitehe e'i – kiroki ға onhimono'õ jipi Cristo'gareheva'ero. Ga nhaporemo e'i Áquila'ға pe: “Pepyry hete pe Paulo'ga a'nguavo.”

⁵ Tamondouka ji nhinhi'iga ға pe no – kiroki ға onhimono'õ Cristo'gareheva'ero Áquila'ға nonga pe.

Tamondouka ti nhinhi'iga Epêneto'ga pe no. Jipy'a ja hete ga. Ga na'ẽ ko ojiko Cristo'ga rehe Ásiapeve'ға gwyri pe ikwehe.

⁶ Tamondouka ji nhinhi'iga Mariahẽa pe. Hẽa oporavyky hete pe pokoga raikwehe.

⁷ Tamondouka ji nhinhi'iga Andrônico'ga pe Juniashẽa pe no. Ga ko jire'yja'ға judeus'ға. Orojogwereko ore cadeia pype ikwehe. Jijikoga renonde ға jikogi Cristo'ga rehe. Ga ko ojipe'ға hohe Cristo'ga moirũhara'ға pyteri pe.

⁸ Tamondouka ji nhinhi'iga Ampliato'ga pe no. Jipy'a ja hete ga Cristo'gareheva'ero.

⁹ Tamondouka ji nhinhi'iga Urbano'ga pe no. Nhande ja ga poravykyi tamombe'u ti Cristo'ga ға pe javo. Estáquis'ga pe ji imondoukari nhinhi'iga no. Jipy'a ja hete ga.

¹⁰ Tamondouka ji nhinhi'iga Apeles'ga pe no. Onhimomirana ga hahya pe opohire'yma Cristo'ga hugwi.

Tamondouka ji nhinhi'iga Aristóbulo'ga rongapypeve'ға pe no.

¹¹ Tamondouka ji nhinhi'iga Herodião'ga pe. Jire'yja'ga ko ga judeu'ga.

Tamondouka ji nhinhi'iga Narciso'ga rongapypeve'ға pe no – kiroki ға ojiko Cristo'ga rehe.

- 12 Tamondouka ji nhinhi'íga Trifenahêa pe no Trifosahêa pe no. Ga oporavyky hete nhandepojykaharete'ga pe.
 Tamondouka ji nhinhi'íga Pérsidêhêa pe. Jipy'a ja hete hêa. Hêa oporavyky hete tuhê nhandepojykaharete'ga pe no.
- 13 Tamondouka ji nhinhi'íga Rufo'ga pe. Ojipe'ga hohe ko ga pyry hete Cristo'gareheva'ero. Gayhêa pe ji imondoukari nhinhi'íga no. Jihya ja ko hêa ji rerekokaturu ġwaramo.
- 14 Tamondouka ji nhinhi'íga Asíncrito'ga pe no Flegonte'ga pe no Hermes'ga pe Pátrobas'ga pe Hermas'ga pe ġapyrive'ga pe no nhaneirũ'ga.
- 15 Tamondouka ji nhinhi'íga Filólogo'ga pe Júliahêa pe no Nereu'ga pe garendyrahêa pe no Olimpas'ga pe no ġapyrive'ga pe nhaporemo no Cristo'gareheve'ga.
- 16 Penho'anhuvanhuvã ti penhoiruamo. Ojipendyhyga'ga nhaporemo – kiroki ġa onhimono'õ jipi Cristo'gareheva'ero – ġa omondouka onhi'íga pe me.

Mbapavamo Paulova'ea omogita ahe

17 Nhiirũ, kiro ji ehetei pe me. Pehepia ti ġa pejipe'avo ġa hugwi – kiroki ġa ġa mbojogwayvayvaruka. “Pembo'eagwera ndapyryvi,” ei ġa. “Ore po ti pe mbo'e nehê,” ei ġa. Ganhi'íga rendukaturame po ahe ndojikokatua'javi Cristo'ga rehe a'ero. Pejipe'a ti ġa hugwi, a'e ji. 18 Nanongara'ga ndokoi nhandepojykaharete'ga remimbotarimova'ea rehe Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe. Gwemimbotaruhua rehe ġa ndekoi. Onhi'ígate tehe ġa ojipe'ga mboheteteheavo ġa moandyandyita – kiroki ġa nonhimombaragwahavi ġandekote'varuhuva'ea rehe. 19 Pehe reki pehendu katu Cristo'ga mombe'ua. Ojipe'ga nhaporemo okwaha penemiendukatua. Nurã ji roryryvamo pe ndehe. A'e ji pe me a'ero: Peko katu kwaha ti, a'e ji. Tapekote'varuhukwahavi ti, a'e ji pe me no.

20 Tupana'ga onoġatue'yimi nhandepy'a. Ga po ti kotihĩ omombi pe hugwi Satanás'ga popoakara anhaġa ruvihavuhu'ga popoakara nehê. Pe po ti Satanás'ga hoheramo a'ero nehê.

Nhandepojykaharete'ga Jesus Cristo'ga ti tomomyry pe me.

21 Timóteo'ga – ga oporavyky ji pavêi – ga omondouka onhi'íga pe me. Na jitehe Lúcio'ga omondouka onhi'íga Jasão'ga pavêi Sosípatro'ga pavêi. Jire'yja'ga ko ġa judeus'ga.

22-24 Gaio'ga omondouka onhi'íga pe me no. Garonga pype ji ruvi kiro. Garonga pype jitehe Cristo'gareheve'ga onhimono'ono'õ jipi. Erasto'ga omondouka onhi'íga pe me no. Gaha gwereko katu itambere'ia cidadepeve'ga nduvihava'ga pe. Quarto'ga nhaneirũ'ga omondouka onhi'íga pe me no.

Ji ko Tércioramo. Jihhi akwatija koha Paulo'ga repyga. Cristo'gareheva'ero ji amondouka nhinhi'íga pe me no.

Paulova'ea ombohete Tupana'ga

25 Timbohete ti Tupana'ga. Gaha pe mbojiko hete Cristo'ga rehe. A'ea pe ko ji ei jipi ji imombe'urame Tupana'ga remimombe'upyryva Cristo'ga mombe'gwovo ġa pe. A'ea Tupana'ga okwahavuka yvyakotyve'ga pe aġwamo. Ymyagwera jate ga ndokwahavukari a'ea ahe ve. A'ero onhimi ahe ve. 26 Aġwamo ki a'e te ikwatijara okwahavuka pa nhande ve – kiroki ikwatijara Tupana'ga nhi'íga mombe'uharava'ea okwatija hako. A'ereki aġwamo Tupana'ga okoe'ymive'ga e'i: “Akwahavuka ji kiro ojipendyhyga'ga pe nhaporemo tojiko pa ti ġa Cristo'ga rehe ga rendukatuavo,” ei Tupana'ga.

²⁷ Tupana'ga jate okwaha hete. Gaha jate ko Tupanetero. Timbohete ti ga avuirama a'ero. A'ereki Jesus Cristo'ga omboheteuka ga nhande ve. Na tuhẽ. Amém.

PAULOVA'EA OMOMBE'UYPY CORINTOPEVA'EA PE Primeira Carta de Paulo aos Coríntios

¹ Jihi ko Pauloramo. Sóstenes'ga oko ji pavêi no. Nhaneirũramo ko ga rekoi Cristo'gareheva'ero okovo ġwaramo. Kiro ji ikwatijari nhinhi'iga imondovouka pe me. Tupana'ga ġwemimbotarimo Jesus Cristo'ga moirũukari ji ve ikwehe. “Eho ti Jesus Cristo'ga mombe'gwombe'gwovo ojipe'ga pe ga repyga,” ei Tupana'ga ji ve ikwehe.

² Kiro ji ikwatijari imondovouka nhinhi'iga pe me a'ero – perope peju cidade de Corinto pe pejijatykavo Tupana'ga mboheteavo. Pe ko Tupana'gareheva'ero. A'ereki Tupana'ga pe mo'emo'ẽ ojive. “Jireheva'ero ko pe ndekoi pejikoty'a Jesus Cristo'ga rehe,” ei Tupana'ga pe me. Ojipe'ga ġwyrive'ga pe nhaporemoga ei no – kiroki ġa Jesus Cristo'ga mbohete jipi. Ga ko nhandepojykaharete'ga ġapojykaharete'ga no.

³ Tupana'ga ti tomombyry pe me nhanderuvete'ga Jesus Cristo'ga pavêi nhandepojykaharete'ga pavêi. Tonoġatu ti ġa pepy'a nehẽ no.

Tupana'ga omombyry pe me

⁴ Nhinhi'iga nanani Tupana'ga pe ji ei: “Ndepyry hete nde imombyryva Corintopeve'ga pe ġa jikoty'aro ġwaramo Jesus Cristo'ga rehe,” a'ea'e ji ga pe jipi pe mombe'gwovo. ⁵ Pe jikoty'aro ġwaramo Jesus Cristo'ga pavêi Tupana'ga imombyryhetepavi pe me a. Ga okwahavuka pa pe me Jesus Cristo'ga mombe'ua. Pemombe'u kwaha hete pe Jesus Cristo'ga ojipe'ga pe no. ⁶ A'ereki Tupana'ga gweroviaheteuka pe me Cristo'ga mombe'ua. ⁷ A'ero pe herekopavi Tupana'ga ra'uva remimbuhuhava pyryheteva'ea pe imboha'uvame Jesus Cristo'ga ukwahava. ⁸ Jesus Cristo'ga tuhẽ po ti pe mbojiko hete ojihe pe mongokatuavo avuirama nehẽ. A'ero po ti ga nombojari'i'i pe ndehe nehẽ ura'javame nehẽ.

⁹ Tupana'ga ġwembi'ea rupi oho jipi. Nurã nhande jikogi ga rehe. E'i ga pe me raikwehe tapejikoty'a ti jira'yra'ga pavêi javo. Nhandepojykaharete'ga pe ga ei Jesus Cristo'ga pe.

Ojogwayva ahe Corinto pe

¹⁰ Nhiirũ, kiro ji ehetei pe me Jesus Cristo'ga repyga. Pembojo'jajo'ja ti penhi'iga ojohupe. Tapejogwayvayvari ti. Pejihe'a katu ti ojogwehe imbojo'jajo'java pejeaporoġita. ¹¹ A'ereki Cloehẽa rongapypeve'ga omombe'u ji ve pejogwayvayvara. ¹² Ojoatyatyvihu po penhi'iga. Nahã po pe ei. Jara'ga e'i: “Ji ko Paulo'gareheva'ero.” Jara'ga e'i: “Ji ko Apolo'gareheva'ero.” Jara'ga e'i: “Ji ko Pedro'gareheva'ero.” Jara'ga: “Ji ko Cristo'gareheva'ero.”

¹³ Cristo'ga jate ko penduvihavete'ga. Gareheva'ero ko pe nhaporemoga a'ero. Maranuhũ pe ndapejihe'ari ojogwehe naerũ? Ji rũi reki amano yva rehe pendepykaramo ikwehe. Pe mobatizaramo po ġa nde'i pe me raikwehe: “Kiro pe ndekoi Paulo'gareheva'ero.” Nde'i po ġa a'ea pe me raikwehe. “Cristo'gareheva'ero kiro pe ndekoi,” e po ġa pe me raikwehe.

¹⁴⁻¹⁵ Ji nopomobatizatai ji ruvame pe pyri ikwehe. Pyry reki ji ve ji nopomobatizatai. Po ji pe mobatizatai, a'ero po ġa etehei ji ve hamo: Ojiheva'ero Paulo'ga ġa mobatizatai. Nopomobatizatai ji a'ero. Crispo'ga jate ji amobatiza Gaio'ga reheve Cristo'gareheva'ero ti ġa toko javo. ¹⁶ Gahã nohõ, Estéfanas'ga rongapypeve'ga ji amobatiza nohõ. Ojipe'ga po ji namobatizatai ovuhu. ¹⁷ A'ereki a'ea rehe rũi Cristo'ga ji mbuhuruka avo. “Emombe'u ti

pyryva'ea ji mombe'gwovo ġa pe. Terenhi'ġatutehei ti ji mombe'urame ġa pe,” ei ga ji ve ikwehe. Ako ji ganhi'ġa rupi a'ero. Nurã ji nanhi'ġatutehei Cristo'ga mombe'urame ġa pe. Po nahã ji nhi'ġatui ġa pe hamo, a'ero po nhinhi'ġatua rehe jate ġa ndekoi hamo. A'ero po Cristo'ga mombe'ua rehe ġa ndokoi hamo. Ndikwahyi po ġa pe Cristo'ga manoagwera ġa ndepyga a'ero hamo.

Tupana'ga okwaha hete

¹⁸ Kiroki ġa oho hahyva'ea ruvihava viara rupi okote'varuhuro ġwaramo – nhande imombe'urame ġa pe Cristo'ga manoagwera nhande repyga, a'ero ġa ei: “Pemombe'u tehe pe ġwihã ore ve,” ei ġa.

Nhande rehe ki a'e te Cristo'ga manoagwera mombe'ua ikwahy hete reki. A'ereki nhande xaho Tupana'ga ronga viara rupi nhandejikoga Cristo'ga rehe. Cristo'ga manoagwera pyvõ Tupana'ga ikwahavukari nhande ve opopoakara. ¹⁹ Nahã aherembikwatijara imombe'ui no Tupana'ga nhi'ġa mombe'gwovo hako. Tupana'ga e'i hako:

“E'i ġa ojive novã:

‘Jireaporogita katu hete ji ikwahaheteavo,’ ei ġa ojive novã.

Kiro po ti ji imboukwahavukari ġandeaporogitatehea a'ero nehẽ,” ei Tupana'ga hako.

Nahã aherembikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'ġa hako.

²⁰ Maranuhũ nanongara'ġa ndekoi naerũ ikwahapyra'ġa pembo'ehara'ġa no? Marã onhi'ġatuhara'ġa no? Yvyakotyve'ġa e'i tehe nanongara'ġa pe: “Okwaha hete ġa.” Tupana'ga ki a'e te omboukwahavuka reki ġanembikwahave'yma.

²¹ Tupana'ga okwaha hete. A'ero ga ei: “Gweaporogita rupi rũi po ti yvyakotyve'ġa ji kwahavi nehẽ,” ei Tupana'ga ġa mombe'gwovo. A'ero ga ei ore ve: “Pemombe'umbe'u ti Cristo'ga manoagwera ġa pe,” ei ga. “Kiroki ġa gwerovia penemimombe'ua ojikoga Cristo'ga rehe – ġahã po ti ji aru yvagi pe jijipyri nehẽ,” ei Tupana'ga ore ve.

Ore imombe'urame Cristo'ga manoagwera ojipe'ġa pe, a'ero ġa etehei ore ve: “Pemombe'u tehe pe a'ea ore ve,” e'i tehe ġa. ²² Judeus'ġa e'i ore ve: “Peapo na'ẽ ti ahemonhimomby'ava'ea torohepia,” ei ġa. “Hepiagame jate po ti ore heroviari pe Cristo'ga mombe'urame ore ve,” ei ġa ore ve. Judeus'ġarũive'ġa e'i ore ve: “Pe ikwahaheterame jate penhi'ġatuavo po ti ore heroviari penemimombe'ua nehẽ,” ei ġa ore ve.

²³ Ore ki a'e te oromombe'u katu Cristo'ga manoa yva rehe nhande repyga. Judeus'ġa onhimonha'nga reki oreremimombe'ua rehe. Judeus'ġarũive'ġa e'i reki ore ve: “Pemombe'u tehe pe a'ea ore ve,” ei ġa. ²⁴ Na rũi reki ore imombe'urame Tupana'ga remimo'ẽhara'ġa pe. Tupana'ga omo'emo'ẽ ġa ojive toko ti ġa jireheva'ero javo. Judeus'ġa pyteripeve'ġa hugwi ga omo'emo'ẽ ġa. Judeus'ġarũive'ġa pyteripeve'ġa hugwi ga omo'emo'ẽ ġa no. Ore imombe'urame Cristo'ga manoa ġa pe ġa ei: “Cristo'ga gwepiuka nhande ve Tupana'ga popoakara,” ei ġa. “Okwahavuka ga nhande ve Tupana'ga reaporogita no. A'ereki Tupana'ga okwaha hete,” ei ġa. ²⁵ Ojipe'ġa e'i tehe Tupana'ga pe: “Ga ndokwahavihu,” ei ġa javo tehe. Ga okwaha hete reki nhande hohe pa. Ga e'i tehe ga pe no: “Tupana'ga ndipopoakarihu. A'ereki gara'yrava'ea omano,” ei ġa javo tehe. Nhande hohe pa reki Tupana'ga popoakaramo.

²⁶ Nhiirũ, pekwhava'ja pejikoagwera Tupana'ga pemo'emo'ẽrame ojive ikwehe. A'ea rupi pe mombe'urame ojipe'ġa ei: “Mokonha'ġa jate okwaha hete. Mokonha'ġa jate ipopoaka hete,” ei ġa. “Mokonha'ġa jate huvihavuhu.

Jara'ga ndokwahavihu pa,” ei ġa pe mombe'gwovo. ²⁷ Ga e'i pe me ikwahapyre'ŷve'ġa. Tupana'ga ki a'e te e'i pe me: “Opomo'emo'ē ji jijive tahepiuka ti ikwahapyra'ġa nembikwahave'yma,” ei Tupana'ga pe me. E'i ġa pe me ipopoakare'ŷve'ġa. Tupana'ga ki a'e te e'i pe me: “Opomo'emo'ē ji jijive tahepiuka ti ipopoakave'ġa popoakare'yma,” ei Tupana'ga pe me. ²⁸ Pe ndehe ġa ndokoi okoteheve'ġa javo pe me. “Huvihava'ġa rūi,” ei ġa pe me. Tupana'ga ki a'e te e'i pe me: “Opomo'emo'ē ji tahepiuka ti huvihava'ġa ndekotehea,” ei ga. ²⁹ Nurã Tupana'ga ei tonhimbohete pavyme ti ġa ji pyri a'ero.

³⁰ Tupana'ga pe mbojikoty'aruka Jesus Cristo'ga pavēi. A'ero Cristo'ga okwahavuka nhande ve Tupana'ga reaporoġita. Cristo'ga nhande mombyry no Tupana'ga rerekokatuavouka nhande ve. Cristo'ga nhande mongo Tupana'gareheva'ero. Cristo'ga nhande mbopiro'yi nhanderekote'varuhua hugwi no. Nahã nhande rekoi Tupana'ga nhanembojikoty'arukaro ġwaramo Jesus Cristo'ga pavēi. ³¹ A'ea pe Tupana'ga rembikwatijarukara e'i a'ero:

“Kiroki ġa ombohete pota

– tombohete ti ġa nhandepojoykaharete'ga jate
ndepyry hete nde ji ve javo,” e'i ikwatijara hako.

2

Cristo'ga manoagwera mombe'ua

¹ Nhiirũ, jhorame pe pyri ji imombe'ukatui pe me Tupana'ga mombe'ua ikwehe. A'ea nhande ymya ndikwahavi. Ikwahapyra'ġa'jarũiva'ero reki ji imombe'ui pe me. Nanongara'ġa onhi'ġatu hete jipi orokwaha hete ore javo pe me. Ji ko na rūi amombe'u pe me a'ero. ² Nahã ji ei jiyvyteri pe: “Jesus Cristo'ga jate po ti ji amombe'u ġapyteri pe nehē gamanoagwera yva rehe imombe'gwovo nehē,” a'e ji jiyvyteri pe.

³ Jipopoakare'ymamo ji rekoi pe pyri a'ero. Ahyhyi ji jikyhyjiavo mara'ngu po ti ji Cristo'ga mombe'ukatuavo ġa pe javo.

⁴ Ikwahapyra'ġa'jarũiva'ero ji ga mombe'ui pe me. Pe mbo'erame ji nda'ei toko ti ġa nhinhi'ġatua rupi jave'yma pe me. Nhiremimombe'ua pyvõ Tupana'ga ikwahavukari reki pe me gwa'uva popoakara. ⁵ Tupana'ga okwahavuka a'ea pe me jipopoakara ti tombojikoguka ġa Cristo'ga rehe javo. Yvyakotyve'ġa nembikwahava rūi pe mbojikoguka ga rehe a'ero.

Tupana'ga ra'uva okwahavuka gareaporoġita

⁶ Tupana'ga reaporoġita reki ore imombe'ui ġa pe – kiroki ġa okwaha hete Cristo'ga. Yvyakotyve'ġa ndeaporoġita ore noromombe'ui ġa pe. Noromombe'ui ore ġandeaporoġita no – kiroki ġa vyakotyve'ġa mondomondoi ġwemimbotarimova'ea rehe jipi. Ga igwaigwavete ndipopoakari nehē. ⁷ Onhimiva'ea ore oromombe'u Tupana'ga rembikwahava. Ymya ga ndokwahavukari a'ea vyakotyve'ġa pe. Emo yva apoa renonde ga e'i nhoġwenonde jupe hako. “Nhirembikwahava po ti ġambohuvihavuhuaġwama nehē,” ei Tupana'ga hako. Nahã Tupana'ga e'i nhoġwenonde nhande mombe'gwovo hako.

⁸ Yvyakotyve'ġa nduvihava'ġa ndokwahavi a'ea raikwehe. Po ġa ikwahavi hamo, a'ero po ġa nombovyrukari Cristo'ga mo'ama yva rehe ga jukavo hamo. Ga ko Tupanamo huvihavuhu hete reki. ⁹ Aherembikwatijara Tupana'ga mombe'uhava e'i reki hako:

“Ymya Tupana'ga e'i:

‘Tamombyry hete ti nharõhara'ġa pe,’ ei ga,” ei ahe.

“Ndihepiagi pa nhande nanongara Tupana'ga remimombyryvaḡwama,” ei ahe hako.

“Nihenduvi pa a'ea no.

Niandeaporogítai pa nhande nanongara rehe Tupana'ga remimombyryvaḡwama rehe,” ei ahe ikwatija hako.

¹⁰ Nhande ve reki Tupana'ga ikwahavukari onhimiva'ea. Gwa'uva pyvõ ga ikwahavukari nhande ve. A'ereki a'ea gwepia pa ikwahapava. Tupana'ga ra'uva okwaha pa gareaporogíta onhimiheteva'ea.

¹¹ Nhandereaporogíta ojipe'ḡa ndokwahavi. Nhande jate tikwaha nhandereaporogíta. Na jitehe ojipe'ḡa ndokwahavi Tupana'ga reaporogíta. Gara'uva jate okwaha a'ea. ¹² Ndirekoi reki nhande ḡandeaporogíta – kiroki ḡa ndojikogi Tupana'ga rehe. Tupana'ga ra'uva reki ojikoty'a nhande pavēi. A'ereki Tupana'ga ombuhu gwa'uva nhande pyri tokwaha ti ḡa nhiremimombyryva ojive javo.

¹³ Tupana'ga remimombyryva rehe gara'uva ojipe'ḡa mbo'eukari ore ve. Ikwahapyra'ḡa ndeaporogíta nombo'eukari ore ve a'ea rehe. Igwete ore imombe'ukatui Tupana'ga ra'uva remimbo'ea ḡa pe – kiroki ḡa ojikoty'a gara'uva pavēi. ¹⁴ Kiroki ḡa ndojikoty'ari gara'uva pavēi – ḡa ndogwerekoi Tupana'ga ra'uva remimbuhura. Ore imombe'urame ḡa pe ḡa ei: “Pe-mombe'u tehe pe a'ea,” ei ḡa ore ve. Ndokwahavi tuhē ko ḡa a'ea.

Gahã jate – kiroki ḡa ojikoty'a Tupana'ga ra'uva pavēi – ḡahã jate onhimombaragwaha nanongara rehe ikwahava. ¹⁵ Gahã okwaha pa. Onhimombaragwaha ḡa pyryva'ea rehe. Onhimombaragwaha ḡa pyryve'ỹva'ea rehe. Emo ḡandeaporogíta pe po ojipe'ḡa nde'i hamo ikwahave'yma. A'ereki ḡa ndojikoty'ari Tupana'ga ra'uva pavēi. ¹⁶ Nahã Tupana'ga ikwatijarukari ahe ve hako. Igwete ahe ei hako:

“Ndokwahavi pa ḡa nhandepojoykaharete'ga reaporogíta.

Nomogítai pa ḡa ga javo ga pe,” ei ikwatijara.

Nhandereaporogíta reki Cristo'ga reaporogíta'java'ea.

3

Peko ti Tupana'ga reaporogíta rupi

¹ Nhiirũ, jiruvame pe pyri ji namombe'ui onhimiheteva'ea pe me ikwehe. Pejikoty'a pe Tupana'ga ra'uva pavēi novĩa. Emo pe ndapekoi ve Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe. Tayri'ḡa javuhu pe ndapekwahavi a. ² Nurã ji namombe'ui ve pe me onhimiheteva'ea ikwehe. Jukwahava'ea jate ji imombe'ui pe me a'ero. Po ji imombe'ui onhimiheteva'ea pe me, a'ero po pe ndapekwahavi a'ea hamo. Na jitehe kiro ji imombe'urame onhimiheteva'ea po ti pe ndapekwahavi. ³ A'ereki penhimimbotarimova'ea rehe pe ndekoi jipi.

Jukwaha reki a'ea. Penhimyrõ ko pe ojogwehegwehe. Pejogwayvayva ko pe no. Nurã ko ji ei pe me: Peko pe penhimimbotarimova'ea rehe. Cristo'gareheve'ḡa'jarũiva'ea ko pe. ⁴ Pe'e tehe pe javo ojohupe jipi. Jara'ḡa e'i tehe: “Ore ko Paulo'gareheva'ea,” ei ḡa. Jara'ḡa e'i: “Ore ko Apolo'gareheva'ea.” Nahã po pe etehei pejikovo penhimimbotarimova'ea rehe.

⁵ Marã tuhē Apolo'ga rekoi naerũ? Marã ko ji rekoi naerũ? Tupana'ga remimbotarimova'eareheva'ero ore memei oroko. Tupana'ga Cristo'ga mombe'uuka ore ve pe mbo'eavouka. A'ero pe jikogi Cristo'ga rehe ikwehe.

⁶⁻⁹ Tamombe'u kiro pe me ojo'java'ea a'ero tapekwaha ti nhanderekoa. Tupana'gareheva'ero ko pe kohoa'java'ea. Kohoa jara'ga'jave'ga ko Tupana'ga. Tupana'ga moirũharamo ko ore ḡa ja a'ero – kiroki ḡa gwereko katu kohoa.

Nahã ko kohoa rerekokatuhara'ga ndekoi jipi. Ojipe'ga otỹ ha'ynha. Aerẽ ojipe'ga imoakỹakymi herekovo. Tupana'ga reki omonhimomboakaruka ga pe. Na jitehe ore pe nderekokatui. Jihi amombe'u ypy Cristo'ga pe me. Aerẽ Apolo'ga pe mbo'embo'ei ga rehe. Tupana'ga reki pe mbojikoguka hete jipi Cristo'ga rehe. Ojipe'ga otỹ, ojipe'ga omoakỹakỹ. Tupana'ga jate omonhimomboakaruka ganemityma. Gaha jate ko huvihavetea a'ero. Itỹhara'ga huvihava rũi imoakỹhara'ga pavẽi. Na jitehe ji huvihava rũi Apolo'ga pavẽi. Tupana'ga jate ko huvihavetea pe mbojikoguka hete Cristo'ga rehe. Ore memei oroporavyky Tupana'ga pe Cristo'ga mombe'gwovo ojipe'ga pe. Kiroki ga oporavyky Tupana'ga pe – ga po ti okwepy imondovo ga pe nehẽ.

Tupana'gareheva'ero ko pe peko onga'java'ero no. ¹⁰ Ore ko oroko onga apohara'ga'java'ero. Nahã po ahe japorame onga. Ojipe'ga ombovy okyta imo'ama. Aerẽ ojipe'ga imondoi heheva'ea japopava. Na ja ore pe ndereko katu a'ero. Tupana'ga ji mbokarakaturame ji amombe'u katu ypy Cristo'ga pe me pe mbojikogauka ga rehe. Kiro ojipe'ga pe mbo'embo'ei ga rehe a'ero. Kiroki ga pe mbo'e – ga po pe mbo'e katu a'ero hamo. ¹¹ Jesus Cristo'ga jate ko nhande timombe'u ypy ojipe'ga mbojikoguka ga rehe. Ojipe'ga rũi po nhande timombe'u ypy hamo. A'ereki Jesus Cristo'ga Tupana'ga omombe'uuka ga rehe jate ti pejiko javo.

¹² Japorame mbatera imondovo jypyva'ea rehe jara'ga opo'ru pyryheteva'ea – kiroki ndopavi a, ndokai no. Ouro ga opo'ru, prata. Ita'ia ga opo'ru, ikatuheteva'ea – kiroki he'yjuhu ahe omondo itambere'ia hehe. Jara'ga ki a'e te opo'ru opava'ea, okaiva'ea. Yva ga opo'ru, nhungwava, pindova. ¹³ Ikairame ganembiapoagwera jukwaha reki ndapyryviva'ea. A'ereki tata ombokai pa ndapyryviva'ea ga hugwi. Jukwaha pyryheteva'ea no. A'ereki tata omboukwaha pyryva'ea nhimomiranama imbokaipave'ymame.

Na jitehe jara'ga pe mbo'e katu Jesus'ga rehe. Jara'ga napembo'ekatui ga rehe. Jesus Cristo'ga rurame po ti jukwahavamo ganemimbo'ea nehẽ, ganemimbo'ekatua. Jukwaha po ti ganemimbo'ekatue'yma nehẽ nohõ. Penembikwahava repiagame po ti Tupana'ga ikwahavi ja'javo pembo'ehara'ga pe nehẽ. ¹⁴ Po ti pe ikwahahetei Jesus'ga mombe'ua pejikoga ga rehe, a'ero po ti Tupana'ga imombyryhetei pembo'ehara'ga pe nehẽ pembo'e katu pe ga javo ga pe. ¹⁵ Po ti pe ndapekwahavi Jesus'ga mombe'ua, a'ero po ti Tupana'ga nomombyryvi pembo'ehara'ga pe nehẽ napembo'ekatujuhu pe ga javo ga pe. Oho po ti ga yvagi pe nehẽ novia ojikoga gwaramo Jesus'ga rehe. Emo po ti Tupana'ga e'i ga pe: “Napembojikohetei pe ga Cristo'ga rehe,” e po ti ga ga pe nehẽ.

¹⁶ Pe ko Tupana'ga ruhava. A'ereki gara'uva oko pe pyri. Pekwaha po pe a'ea hamo. ¹⁷ Po ga imbote'varuhui pe me, a'ero po ti Tupana'ga imbote'varuhui ga pe nehẽ. A'ereki pe garuhava pyryheteva'ea.

¹⁸ Tapenhimoandyandi ti. Po pepyteripeve'ga e'i tehe ojive: “Yvyakotyve'ga ndeaporoğita rupi ji akwaha hete.” Topohi ti ga gandeaporoğita hugwi. Toko ti ga Tupana'ga reaporoğita rupi. Ga rekorame Tupana'ga reaporoğita rupi po ti ga ei ga pe ndokwahavihu ga javo novia. Emo po ti ga okwaha hete tuhẽ nehẽ. Tapenhimoandyandi ti a'ea rehe a'ero.

¹⁹ Yvyakotyve'ga e'i tehe ojipyteripeve'ga pe: “Gweaporoğita katu hete ga ikwahava.” Tupana'ga ki a'e te e'i ga pe: “Gweaporoğita tehe reki ga. A'ereki ga ndokwahavihu,” ei ga. Igwete garemikwatijarukara i'ei no: “Gweaporoğita kwaha ga ojipe'ga moandyandyita.

Emo Tupana'ga okwaha ga mombiga ga ndeaporoğitate'varuhurame,” ei ikwatijara.

²⁰ Iru'ia ikwatijara i'ei no:

“Nhandepojoykaharete'ga e'i:

‘Heaporoğita tehe ġa

– kiroki ġa e'i tehe ojive

orokwaha hete ore javo,' ei ga,” ei ikwatijara.

²¹ Tapembohetei ojipe'ga ji ko ndereheva'ero javo ga pe. Pehe reki pereko pa. Ore nhaporemō ko pendeheva'ero pepokohavamo. ²² A'ereki jihi pe poko. Apolo'ga pe poko. Pedro'ga pe poko. Yvya ko pendepykavamo. Pemanoe'yma ko pendepykavamo. Pemanoa ko pendepykavamo. Aġwamova'ea pendepykavamo. Aerēva'ea pendepykavamo. A'ereki pe pereko pa a'ea pe jipokohavamo. ²³ A'erorame tehe pe pepoko Cristo'ga gareheva'ero. Cristo'ga ko opoko Tupana'ga gareheva'ero.

4

Cristo'ga moirūharava'ea poravykya

¹ Nahā po pe ei ore mombe'gwovo a'ero hamo: “Ġa ko Cristo'ga remimbotarimova'eareheva'ero oko ga pokoga,” pe'ji po pe hamo. “Tupana'ga nhande mbo'euka ġa pe aherembikwahavipyre'yma rehe tokwaha ti ġa kiro javo. Nahā ga nhimoirūukari ġa pe.” A'ea po pe ei ore mombe'gwovo hamo. ² Huvihava'ġa e'i omoirūhara'ġa pe jipi: “Peporavyky katu ti ji ve a'ero pejikovo nhinhi'ġa rupi,” ei ġa ġa pe. ³ Jesus Cristo'ga e'i jiporavykya pe a'ero. Pe erame jupe ji ndahaykai reki. Ji ndahaykai ojipe'ġa erame jiporavykya pe no. Jihi vehevi nda'ei jupe. ⁴ Jipoyja hete ji jiyvyteri pe. A'ereki ji aporavyky katu Cristo'ga pe jirekote'varuhue'yma. Ji ero ġwaramo rūi reki jukwahavamo jiporavykypyryva. Nhandepojoykaharete'ga po ti e'i jupe nehē Jesus Cristo'ga.

⁵ Nurā ji ei pe me: Tape'ei ti penhinonde ojipe'ġa poravykya pe. Cristo'ga urame po ti hepiukari nhande ve onhimiva'ea nehē – kiroki nhande ndikwahavi ve. Okwahavuka pa po ti ga nhandereaporoğita nehē. Nhande poravykykaturame nhandekovo katu po ti Tupana'ga nhande mbohetei a'ea rupi nehē.

⁶ Nhiirū, imombe'upavame a'ea pe me ji nhimombe'ui pe ndepyga. Apolo'ga ji amombe'u ko no. Pe me ji imombe'ui orerekoagwera tapenhimbo'e ti pejikovo ikwatijara rehe jate nehē. Tapembohetei ti ojipe'ġa gareheva'ero ko ji javo. “Ji ndakoi ojipe'ga rehe,” tape'jiuhui ti. ⁷ Tapenhimbohetei no ji ko ġa hohe javo. A'ereki ojo'jajo'java'ero pe peko. Tupana'ga remimondotehea reki pe pereko. Gaha omondo pe me. Nurā pe herekoi. Tapenhimbohetei ti a'ero. A'ereki peapoa ko Tupana'ga remimondoa.

⁸ Perekopavipe pe Tupana'ga remimondotehea naerū? Ndaperekopavi tuhē reki pe a'ea. Pe teheuhu peko huvihavamo naerū ore rekoe'ymame nahā naerū? Po pyry pe ndekoi huvihavamo novīa ore ti toroko huvihavamo pe pavēi novīa. ⁹ Emo Tupana'ga po e'i ore ve ovuhu: “Nhimoirūhara'ġa ko koji'i toko tehe ojipe'ġa hohe pa,” e po ga ore ve. Ore po ġa ja – kiroki ġa pe ġa e'i tijukauka ġa ojipe'ġa ndovaki javo, a'e ji. A'ereki ġa nhaporemō ore repiaguhu ġa ko mbipehu javo ore ve. Yvyakotyve'ġa e'i a'ea ore ve yvagipeve'ġa pavēi. ¹⁰ Ore Cristo'gareheva'ero ġwaramo ġa ei ore ve: “Ndapekwahavihu pe,” ei ġa ore ve. Pe ki a'e te pe'ji tehe pejive: “Cristo'gareheva'ero ore orokwaha hete.” Ore ve ġa ei: “Ndapepopoakarihu pe.” Pe ki a'e te pe'ji tehe pejive: “Orepopoaka hete ore ojipe'ġa mondovo.” Pe ndehe ġa ndekoi pe mboheteheateavo jipi. Ore rehe ki a'e te ġa ndekoi tuhē.

¹¹ Orety'a ore jipi. Oreygwei ore nohõ. Ndorogwerekoi ore tapy'ynhapira. Ore nupanupã ãa ore rerekote'varuhuavo. Oropytaahi'vii'viuhu ore jipi. Nahanahã ore rekoikiromojate. ¹² Oroporavyky hete ore oropokapavamotoropyhy ti mbatera orojive javo. Ga ete'varuhurame ore ve ore ei reki: "Tupana'ga ti tomomyry pe me." Ga imbohahyukarame ore ve ore nhi-momiranami reki. ¹³ Ga ore mbotegweterame ore nhi'igatui reki ãa pe. Aãwamo vehevi ore mbatera ratykwera'java'ea aheremimombora'java'ea ãa pe – kiroki ãa ndojikogi Cristo'ga rehe.

¹⁴ Kiro ji ikwatijarukari pe me. Emo ji nda'ei tipoyjayjaryme ti ãa javo pe me. Tambo'e ti ãa javo ji ei pe me jira'yra'java'ea pe. A'ereki ji opoarõ hete. ¹⁵ Po pembo'ehara'ãa he'yjuhu hete novãa, po ãa dez mil novãa. Emo ojipeji reki jihi jate ako penduva'java'ero pe nderekovo katu. Ojipe'ãa omombe'u Jesus Cristo'ga kiro pe me. Jihi ki a'e te pe mbojikogypy ga rehe pyryva'ea mombe'gwovo pe me ikwehe. ¹⁶ Nurã ji ehetei pe me: Ji rupi ti peho pe-jikokatuavo. ¹⁷ A'ero ji Timóteo'ga mondoi kiro pe pyri. Ga ko jira'yra'java'ea ji ve. A'ereki jihi ga mbojiko Cristo'ga rehe. Ako hete ji ga rehe. Ga rehe ji jikogi no. Igwete ji Timóteo'ga mondoi pe pyri tokwahavukara'ja ti ga pe me jirekoagwama ji jikoty'arame Cristo'ga pavëi. A'ea rehe ji Cristo'gareheve'ãa mbo'embo'ei jipi no jihorame ãagwyri pe nhaporemo.

¹⁸ Jararamo pepyteripeve'ãa nhimbohetetehei kiro Paulo'ga po ti nduri nhande pyri nehë javo tehe ji ve novãa. ¹⁹ Emo Tupana'ga ipotarama po ti kotihĩ ji hoi pe pyri nehë. Tihepia ti ãa herekorame Tupana'ga popoakara a'ero, a'e ji. A'ea ji takwaha. Ganhi'igãa jate rõi ji takwaha ãa nhimboheteteherame. ²⁰ A'ereki Tupana'gareheva'ero nhande nianhi'ĩteheuhui. A'ero koi nhande rekokatui Tupana'ga popoakara pyvõ. ²¹ Marã po ti ji rurame pe pyri a'ero nehë? Pe pohire'ymame pendekoagwera hugwi po ti ji nhi'igahyi pe me imbohahyuka nehë. Pe pohirame jugwi po ti ji rekoiki pe ndehe pe nderekonhyromo nehë jirurame pe pyri nehë. Marãva'ea po pe pepota naerũ?

5

Ndoakwahavihu ahe

¹ Kiro ji ei pe me: Omombe'u ãa ji ve pepyteripeve'ga. "Ndoakwahavihu ga okovo," ei ãa ga mombe'gwovo. A'ereki ga gwereko gwuva'ga rembirekohëa. Ite'varuhu hete a, xa'e pa nhande jupe. Tupana'gareheve'ãarũive'ãa vehevi e'i ite'varuhu nanongara pe no. ² Penhimboheteuhu pe naerũ oroko katu pa ore javo tehe naerũ? Ndapevy'arihu hete po pe ga rehe hamo. Pepe'a ti ga pejipytera hugwi ga mondovo pejatykarame jipi Tupana'ga mboheteavo. ³⁻⁴ Jira'oa ko irupe pe hugwi kiro novãa. Emo ji amondo jireaporoãita imongovo pe pyri. Ji ndakoi pe pyri novãa. Emo ji a'e jipe akoja'ga pe. "Jesus'ga nhandepojykaharete'ga e'i nde ve: 'Nde ereko te'varuhu,' ei ga nde ve," a'e ji ga pe a'ero. Pejatykarame po ti ji imondoi jireaporoãita pe pyri nehë. Jesus'ga popoakara po ti pe nderekoi nehë no. ⁵ Pejatykarame ti pekwava'ë akoja'ga Satanã's'ga pe tombotegwete ti ga gara'oa nehë. Jesus'ga ti togweroho gara'uva yvagi pe a'ero nehë ura'javame nehë.

⁶ Ndapyryvi reki pe nhimboheterame oroko katu pa ore javo tehe. Nhande japorame pão xunhiete'i nhande imondoi imbovuhava hu'uma pype. A'ero ivuvuvuvupavi upa. Na jitehe ojipejive'ga okote'varuhuve'ga pytarame pepyteri pe, a'ero ojupi pavëi po ga pe mondoi nehë pe mongote'varuhuuka. Ndapekwahavi pe a'ea naerũ? ⁷ Pãsoa rupi judeus'ãa imombopavi imbovuhava ymyava'ea pão reheve tipyahu ti hu'uma a'ero javo – kiroki hu'uma ndogwerekoi imbovuhava. Na jitehe pe pohipavi ymyava'ea hugwi

pejikote'varuhua hugwi ikwehe tipyahu ti nhandereaporoğita a'ero javo. A'ereki na tuhẽ pe pendeaporoğita pyahu pejikoga ġwaramo Cristo'ga rehe. A'ereki Cristo'ga omano nhanderekote'varuhua momboa. Pepohi pa ti pejikote'varuhua hugwi a'ero. Ymya judeusva'ea ijukai cordeiros hako tomanoyme ti nhandera'yrypy'ğa javo hako. Aġwamo ġa Jesus'ga jukaukari raikwehe. Jesus'ga omano nhande repyga tohoyme ti ġa hahyva'ea ruvi-hava pype omanorame javo. ⁸ Nurã ti xako katu jipi. Xapohi ti nhanderekote'varuhua hugwi. Tiandereaporoğita katu ti nhandekovo. Xanhi'ĩ ti a'itituhẽva'ea rehe.

⁹ Akwatijaruka ji imondovouka pe me ikwehe. Ikwatijarukarame ji ei pe me: “Tapejihe'ari ti ġa ndehe ġa akwahave'ymuhũrame nehẽ,” a'e ji pe moğitavo ikwehe. ¹⁰ Ji nda'ei ġa pe – kiroki ġa ndojikogi Jesus'ga rehe. Nanongara'ğa ko ndoakwahavihu. Ga opotarahivuhu mbatera jipi. Omiomi ġa ojipe'ğa mbatera ġa hugwi. Oko hete ġa ha'angava rehe ġwemimbohethara rehe okoe'yma Tupana'ga rehe. Nanongara'ğa pe rũi ji ei pe me: “Tapejihe'ari ti ġa ndehe.” A'ereki yvya koty pejikoro ġwaramo pe pejihe'a tuhẽ ġa ndehe jipi. ¹¹ Ji ikwatijarame pe me kiro ġa pe ji ei – kiroki ġa e'i ojive novĩa: “Ji ko peirũa. Jesus'gareheva'ero ko ji,” ei ġa javo novĩa. Emo ġa ndoakwahavihu. Jara'ğa opotarahivuhu mbatera. Jara'ğa oko hete ha'angava rehe ġwemimbohethara rehe okoe'yma Tupana'ga rehe. Jara'ğa e'i te'varuhu ojipe'ğa pe. Jara'ğa ko heagwryvuhu. Jara'ğa omiomi ojipe'ğa mbatera. Nanongara'ğa erame ji ko Jesus'gareheva'ero javo novĩa, tapejihe'ari ti ġa ndehe. Tape'ui jitehe ti ġa pavẽi.

¹²⁻¹³ Kiroki ġa ndojikogi Jesus'ga rehe – ġa pe ji nda'ei peko te'varuhu pe javo. Tupana'ga gwe ti e'i ġa pe nehẽ. Ga pe ki a'e te – kiroki ġa ojatyka pe pavẽi Tupana'ga mboheteavo – ġa pe po pe ei hamo ġa ndekote'varuhurame. Nahã Tupana'ga rembikwatijarukara i'ei no: “Pemombo ti okote'varuhuve'ga pejiptyera hugwi,” e'i.

6

Pemohiğatu ti ojohupe

¹ Penhoirũ ko pe Jesus'gareheva'ero. Nurã ji ei pe me: Pejogwayvarame ti tapejogwerohoi juizes'ğa pyri – kiroki ġa ndokoi Tupana'ga rehe. Tapejogwerohoi ti nanongara'ğa pyri tomohiğatu ti ġa nhande ve javo. Jesus'gareheve'ğa jate ti tomohiğatu pe me. ² Tupana'gareheva'ero po ti pe epe'ei imohiğatuavo Tupana'ga rembiapo'ğa pe nehẽ. Cristo'ga rura'javame po ti pe ei ġa pe nehẽ. Ndapekwahavi pe a'ea naerũ? Po ti pe imohiğatui ja'javo ġa pe nhaporemonehẽ, marã po pe ndapehekatui imohiğatuavo nonhimimiva'ea ojohupe naerũ? ³ Xa'e po ti nhande imohiğatuavo yvagipeve'ğa pe nehẽ no Tupana'gapyrive'ğa pe. Ndapekwahavi pe a'ea? Po ti nhande ei ġa pe vehevi nehẽ, yvyakotyva'ea pe kaitu po nhande imohiğatui kiro hamo. ⁴ Pe jogwayvarame mbatera rehe tapejogwerohoi ti ġa pyri a'ero – kiroki ġa pe Jesus'gareheve'ğa e'i ndapyryvi ġa javo. Nanongara'ğa pyri tapejogwerohoi a'ero nehẽ tomohiğatu ti ġa nhande ve javo. ⁵ A'e ji kiro pe me tapepoyjayjari ti pejikovo. Ndogwerekoi'i'ikwahapyra'ga pepyteri pe naerũ te'i ti ga peirũ'ğa ndeaporoğita pe ġa ndayvarame naerũ? ⁶ Nurã pe peirũ'ğa nderohoi juizes'ğa pyri Jesus'gareheve'ğarũive'ğa pyri naerũ te'i ti ġa nhandereaporoğita pe javo. Na rũi po pe ndekoi hamo.

⁷ Ndapyryvi tuhẽ pe me pejogwerohohava juizes'ğa pyri pejogwayvaro ġwaramo. Peirũ'ğa ndekote'varuhurame pe me nandejate a'ero. Ga imimame pembatera pe hugwi tapejipygi ti ġa ndehe. ⁸ Pehe reki peko te'varuhu

ġa pe a. Pemi reki pe ġambatera ġa hugwi – kiroki ġa peirū'ġa vehevi Jesus'gareheve'ġa.

⁹ Okote'varuhve'ġa po ti nduvi Tupana'ga pyri yvagi pe nehē. Ndapekwahavi pe a'ea naerū? Tapenhimoandyandyi ti. Kiroki ġa ndoakwahavihu – nduvi po ti ġa Tupana'ga pyri nehē. Kiroki ġa oko hete ha'angava rehe imboheteavo – nduvi po ti ġa ga pyri nehē no. Kiroki ġa gwereko ojipe'ġa nembireko'ġa – nduvi nehē no. Kiroki ġa ojogwereko akwaimbae'ġa memenhuhū – nduvi po ti ġa Tupana'ga pyri na jitehe nehē no. ¹⁰ Iporomive'ġa po ti nduvi pevo nehē no. Kiroki ġa opotarahivuhu mbatera na jitehe no. Heagwryryve'ġa po ti nduvi nehē no. Gahā no – kiroki ġa e'i te'varuhu ojipe'ġa pe. Kiroki ġa onupahū ojipe'ġa herua mbatera ġa hugwi – nduvi po ti ġa Tupana'ga pyri yvagi pe nehē no. ¹¹ Na jitehe ko pe jararamo ikwehe novīa. Emo Jesus Cristo'ga omombo pendekote'varuhua pe hugwi pe mo'emo'eamo pe mombryryva Tupana'ga ra'uva pavēi ikwehe. Tupana'ga nhande timbohete jipi.

Penda'oa ko Cristo'ga apoa kiro

¹² Pe'ji po pe: “Cristo'gareheva'ero ġwaramo ji ndajikwakuvi. A'ero ji rekoi nhiremimbotarimova'ea rehe,” pe'ji po pe novīa. Ji na jitehe ndajikwakuvi novīa. Emo jara aheremimbotarimova'ea ndapyryvi reki ahe ve. A'ereki a'ea ahe pojyka. Nurā ji ndakopavi nhinhimimbotarimova'ea rehe tajipiro'y ti nanongara hugwi – kiroki ahe pojyka, a'e ji pe me. ¹³ Pe'ji po pe no: “Tupana'ga oapo mbiara a'ea ti toho ġandevoga pype javo. Ga oapo nhanderevega no a'ea pype ti mbiara toho javo,” pe'ji po pe. A'ero pe etehei: “Na jitehe Tupana'ga oapo nhandera'oa tojogwerekoreko ti ġa akwaimbae'ġa kunhangwera'ġa pavēi javo,” pe'ji tehe pe. “Nurā ko pyri nhande ġa nderekohetei. Tireko ti ojipe'ġa nembireko'ġa no,” pe'ji tehe pe. Nanongara rehe ti tapekoi, a'e ji pe me. Tupana'ga oapo tuhē nhanderevega mbiara reheve. Emo po ti ga omomba memei nehē no. Tupana'ga ndoapoi nhandera'oa kia pyvō ti ġa togwereko ġa javo. Oapo ga nhandera'oa nhandereaporoġita reheve a'ea pyvō ti ġa tombohete Jesus Cristo'ga javo. Ga ko nhandepojykaharete'ga. Gaha ti topojoyka nhandera'oa nhandereaporoġita reheve. ¹⁴ Tupana'ga ombogwera nhandepojykaharete'ga gamanoa hugwi ikwehe. Aerē po ti ga nhande mbogweravi jitehe nehē opopoakara pyvō nehē no.

¹⁵ Cristo'gareheva'ero pe pejikoty'a ga pavēi. A'ero penda'oa ko Cristo'ga apoa. Ndapekwahavi pe a'ea naerū? Taperekoi ti ġa'upahara'ġa a'ero. Maranuhūrame po pe imondouhui penda'oa Cristo'ga apoa ġa'upahara'ġa pe ġa nderekovouka jupe naerū? Taperekoukari ti ġa peja'oa pe, a'e ji. ¹⁶ Ga ġa'upaharahēa rerekorame ġa jikoty'ari ojipejiva'ea'java'ero. Ndapekwahavi pe a'ea naerū? A'ereki Tupana'ga rembikwatijarukara e'i: “Ga ojogwerekoro ġwaramo ojipejiva'ea'java'ea akwaimbae'ga kunhahēa pavēi,” e'i ikwatijara.

¹⁷ Emo nhanderekorame Cristo'ga pavēi nhande xajikoty'a ojipejiva'ea'java'ero gara'uva pavēi.

¹⁸ Taperekouhui tuhē ti ġa a'ero. Ga nderekouhurame ġa imbote'varuhui gwa'oa pe. Ojipea ġandekote'varuhua ko na rūi ġa pe. ¹⁹ Penda'oa ko Tupana'ga ra'uva ruhava. A'ereki gara'uva oko pe pyri jipi. Ndapekwahavi pe a'ea naerū? Tupana'ga omondo gwa'uva, pe imbuhuri pejipyri. Penda'oa ko peapoa rūi a'ero. Penda'oa ko Tupana'ga apoa. ²⁰ A'ereki ga Cristo'ga momanouka pe mbopiro'yavo pendekote'varuhua hugwi tapojoyka ti ġa jijive javo. Nurā ti peko katu Tupana'ga mboheteavo.

7

Cristo'gareheve'ga nembirekoa

¹ Pekwatija pe mbatera imbuhuruka ji ve ikwehe. Takwahavuka ti ji kiro pe me a'ero imombe'ukatuavo ikwatija imondovouka pe me.

Pyry tuhẽ akwaimbae'ga pe kunhangwera'ga nderekoe'ymame novĩa. ² Emo jara'ga ojipe'ga nembireko'ga potarahivuhu ga nderekovo. Nurã ji ei reki pe me: Tahembireko po akwaimbae'ga kunhangwera'ga pavẽi a'ero, a'e ji. A'ero po ga gwembireko'ga jate gwereko hamo.

³ Gwembirekorame nahã po ga toko a'ero hamo. Hẽa gwembireko'ga potarame togwerekoko po ga hẽa hamo. Na jitehe ga gwembirekohẽa potarame po hẽa togwerekoko ga hamo. ⁴ Gwembirekorame po hẽa ga rerekoi okovo garemimbotarimova'ea rehe hamo. Na jitehe po ga hẽa rerekoi okovo hẽaremimbotarimova'ea rehe hamo. Tokoyme ti ga gwemimbotarimova'ea rehe jate. ⁵ Hembirekove'ga ti te'yme ojohupe a'ero ndorogwerekoi ji nde kiro javo. Emo ojipea ji amombe'u kiro pe me. Po ti pe pe'e na'ẽ ojohupe: "Xanhi'inhiĩ ti Tupana'ga pe. Nurã xajogwerekoyme kiro." Pe erame a'ea, a'ea rupi jate ko pyry pejogwerekoe'yma. A'ereki ojikwe pe pe'e na'ẽ: "Ndiajogwerekoi kiro xanhi'inhiĩ ti Tupana'ga pe javo," pe'e na'ẽ pe ojohupe. Tapekombegwei ti pejogwerekoa'java, a'e ji pe me. Pe ndekombegwerame po ti Satanás'ga ei pe me nehẽ: "Pereko ti ojipe'ga a'ero," e po ti ga pe me nehẽ. Penhimomiraname'ymame po ti kotihĩ pe ojipe'ga potarahivuhui a'ero Satanás'ga nhi'iga rupi pejikovo nehẽ. Nurã ji ei pe me: Tapekombegwei ti penhimbirekoa'java a'ero.

⁶ Ji nda'ei reki kiro: Ahe nhaporemoko ti tahembireko a'ero. Nahã ji ei: Ahe hembirekopotarame ti pyry ahe rembirekoro a'ero nehẽ. ⁷ Ji ve reki koji'i pyry ji javijitehe ga nahembirekoi ga potare'yma. Emo Tupana'ga nhande mbokarakatu pa. Jara'ga Tupana'ga ga mbokarakatu toko katu ti ga gwembirekoe'yma javo. Jara'ga ga ga mbokarakatu tahembireko katu ti ga javo.

⁸ Kiro ji ei a'ero hembirekoe'ỹve'ga pe aherembirekokwera'ga pe no. Pyry ga pe ga ndekorame gwembirekoe'ymamo ji javijitehe. ⁹ Emo ga nhimomiraname'ymame ga potarahivuhuavo tahembireko ti ga ga pavẽi a'ero. A'ereki nanongara'ga gwembirekoe'ymame ga potarahivuhuhetei novĩa. Koji'i pyry nanongara'ga nembirekoro a'ero.

¹⁰ Kiro ji ei hembirekove'ga pe kunhangwera'ga pe topohiryme ti ga gwembireko'ga hugwi. A'ea ko nhinhi'iga jate rũi. A'ea ko nhandepojoykaharete'ga ei ga pe no. ¹¹ Kunhangwera'ga pohirame gwembireko'ga hugwi ji ei ga pe togwerekokatua'ja ti ga gwembireko'ga jitehe. Gwembireko'ga nderekoa'jave'ymame tahembirekoyme ti ga ojipe'ga pavẽi. Akwaimbae'ga pe ji ei no topohiryme ti ga gwembireko'ga hugwi, a'e ji nhandepojoykaharete'ga nhi'iga mombe'gwovo.

¹² Jara'ga pe ji ei kiro. Tupana'ga nhi'iga ji namombe'ui kiro ga pe. Jihi a'e ga pe. Po Cristo'gareheve'ga rembirekohẽa ndojikogi Cristo'ga rehe. Po hẽa pohipotare'ymame ga hugwi topohiryme ti ga hẽa hugwi a'ero. ¹³ Na jitehe ji ei no: Po Cristo'garehevehẽa rembireko'ga ndojikogi Cristo'ga rehe. Po ga pohipotare'ymame hẽa hugwi topohiryme ti hẽa ga hugwi a'ero. ¹⁴ A'ereki ga Tupana'gareheve'ga'jave'ga ga rekoro gwaramo gwembirekohẽa pavẽi Cristo'garehevehẽa pavẽi. Na jitehe kiroki hẽa ndojikogi Cristo'ga rehe – hẽa ko Tupana'gareheve'ga'javehẽa hẽa rekoro gwaramo gwembireko'ga pavẽi Cristo'gareheve'ga pavẽi. Po na rũi hamo,

a'ero po ġanda'yra'ġa Tupana'gareheve'ġarũive'ġa ja hamo. Ganda'yra'ġa ko Tupana'gareheve'ġa'jave'ġa tuhẽ reki.

¹⁵ Tupana'ga e'i ojiheve'ġa pe nhaporem: “Pejogwereco katu ti,” ei ga. Kiroki ġa ndojikogi Cristo'ga rehe – ġa pohipotarame ġwembireko'ġa hugwi Cristo'gareheve'ġa hugwi, na ġa pohiri ġa hugwi a'ero. Naname ko Cristo'gareheve'ġa piro'yro ġa hugwi a'ero. ¹⁶ A'e reki ji kunhangwera'ġa pe: Mara'ngu po ti nde enhimbireko'ga mbojikoguka Cristo'ga rehe nehẽ? Igwete ji ei akwaimbae'ġa pe: Mara'ngu po ti nde enhimbirekohẽa mbojikoguka Cristo'ga rehe jitehe nehẽ no?

Nahã ti peko Tupana'ga remimo'ẽa rupi

¹⁷ Po nahã pendekoagwera Tupana'ga pe mo'ẽrame ojive ikwehe nahã jitehe ti peko a'ero kiro. A'ereki nahã nhandepojoykaharete'ga pe mongo pe mbokarakatuavo. A'ea ji ei pe me. A'ea jitehe ji ei Cristo'gareheve'ġa pe nhaporem jihorame Tupana'ga mboheteħava pype ġa mbo'embo'erame jipi. ¹⁸ Judeus'ġa okytiuka gwa'yra'ġa nakwanhapi'ria ġa pita'ngirame. Po judeusramo pe ndekoi Tupana'ga pemo'ẽrame ojive tapeavykyi ti ika'ẽagwera a'ero tiukwahavyme ti javo. Po judeus'ġarũiva'ero pe ndekoi Tupana'ga pemo'ẽrame tapekytiukari ti ġa pe penhakwanhapira. ¹⁹ Na ġa ndekoi jate ojikytiukare'ymame. Na jitehe na ġa ndekoi jate ojikytiukarame. A'ereki nanongara rehe rũi Tupana'ga oko. Ga onhi'ĩpo'rurame a'ea rehe Tupana'ga reki.

²⁰ A'e ji pe me a'ero: Po nahã pe ndekoi Tupana'ga pemo'ẽrame nahã jitehe ti peko. ²¹ Tupana'ga pemo'ẽrame ojive po pe poravykytehei ojipe'ga pe pejipiro'yangave'yma penhimboporavykyve'ga hugwi. Tapevy'aruhui ti a'ea rehe. Nandejate ti peko a'ero pejiporavykyavo ga pe. A'erorame teħe ga pe mbopiro'ypotarame ojihugwi, pejirokwa ti a'ero pejiġwovo ga hugwi. ²² Kiroki ġa ndipiro'yi ojipe'ġa hugwi nhandepojoykaharete'ga omo'ẽrame – ġa ipiro'y reki okote'varuhua hugwi. A'ereki nhandepojoykaharete'ga ġa mbopiro'y jugwi ġa mongovo ġwemimbotarimova'ea rehe. Kiroki ġa ipiro'y ojipe'ġa hugwi Cristo'ga omo'ẽrame – ġa ndipiro'yi reki Cristo'ga hugwi. A'ereki ga ġa mongo ġwemimbotarimova'ea rehe. ²³ Tupana'ga omomanouka Cristo'ga pe ndepyga ikwehe tapoġyka ti ġa jijive javo. Peko ti garemimbotarimova'ea rehe a'ero. Tapekoi ti ojipe'ġa nemimbotarimova'ea rehe a'ero okote'varuhuve'ġa nemimbotarimova'ea rehe. ²⁴ Nhiirũ, a'ea'ja ji pe me: Po nahã pe ndekoi Tupana'ga pemo'ẽrame ikwehe, nahã ti peko jitehe peġikoty'a Tupana'ga pavẽi.

Hembirekoe'ỹve'ġa

²⁵ Ikwatijarame ji ve pe ei ikwehe: “Marã re po hembirekoe'ỹve'ġa ndekoi a'ero hamo kunhangwera'ġa?” pe'e pe ikwehe. Kiro ji imombe'ui pe me a'ero. Nhandepojoykaharete'ga nde'i reki ji ve a'ea rehe. Jiħi a'e a'ero imombe'gwovo pe me. A'ereki nhandepojoykaharete'ga omombyry ji ve. Nurã po aħe ojiko ji rehe. ²⁶ A'ero ji ei kiro pe me: Mbatera rahyaġwama ġwaramo pyry akwaimbae'ġa ndekoi jitehe okoagwera rehe. ²⁷ Enhimbirekojiperame ti terei a'ero tapohi ti hẽa hugwi javo. Enhimbirekoe'ymame ti terei tanhirembireko ti kiro javo. ²⁸ Emo enhimbirekorame nde nderekote'varuhui. Hembirekoe'ỹvehẽa na jitehe ġwembirekorame po ti hẽa ndokote'varuhui a'ero. Emo penembirekorame koji'i po ti pe ikwahavi hahya nehẽ peġikovo avo yvya koty nehẽ. Ndapotari ji hahya pe me novĩa. Nurã ji ei pe me: Pyry pe napenembirekoi ġa potaruhue'yma.

²⁹ Nhiirũ, nokombegwei po ti Cristo'ga ura'java mbapava koty nehẽ, a'e ji pe me. Nurã ji ei akwaimbae'ga pe hembirekove'ga pe a'ero toko po ga hembirekoe'ỹve'ga'java'ero hamo. A'ereki hembirekoe'ỹve'ga ndokoi aḡwamova'ea rehe. A'ereki a'ea kotihĩ momina. Ga ja po hembirekove'ga ndekoi a'ero hamo, a'e ji pe me. ³⁰ Kiroki ga ojehe'o hete kiro – toko po ga ojehe'oe'ỹve'ga javijitehe hamo. Kiroki ga ojai hete kiro – toko po ga ijaje'ỹve'ga javijitehe hamo. Kiroki ga opyhypyhy mbatera kiro – toko po ga ga ja hamo – kiroki ga okoe'yma mbatera rehe nhandeapoa rũi reki javo jupe. ³¹ Kiroki ga opo'ru vvyakotyva'ea – toko po ga ga ja hamo – kiroki ga ndokoi vvyakotyva'ea rehe jate. A'ereki yvya aḡwamova'ea mominaḡwama nhande hugwi.

³² Apota ji pepiro'ya nhaḡatarahiva'ea hugwi. Akwaimbae'ga hembirekoe'ỹve'ga oko hete Tupana'ga rehe tonhimohẽ Tupana'ga ji rehe javo. ³³ Hembirekove'ga ki a'e te oko hete vvyakotyva'ea rehe no tonhimohẽ nhirembirekohẽa ji rehe javo. ³⁴ Mokõi ga'aḡatara a'ero. Oko pota ga Tupana'ga rehe novĩa. Emo ga oko pota ḡwembireko'ga ndehe no. Nanongara ko ndapyryhetei a'ero.

Kunhangwera'ga na jitehe hembirekoe'ỹve'ga aherembirekokwera'ga no. Oko hete ga Tupana'ga rehe tako pa ti garemimbotarimova'ea rehe javo. Hembirekove'ga ki a'e te oko hete vvyakotyva'ea rehe no tonhimohẽ nhirembireko'ga ji rehe javo.

³⁵ A'e ji a'ea pe me topopoko ti ji javo. Ji nda'epotari pe me: “Na rũi peko. Na rũi peko.” Nda'ei ji a'ea. Toko katu ti ga javo ji ei pe me. Peko hete ti Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe pejeaporoḡitakaturu nehẽ, a'e ji pe me.

³⁶ Po ojipe'ga ei ḡwembirekoruamahẽa pe: “Xajogwerekoye ti.” Emo po aerẽ ga ei oyvyteri pe: “Ndapyryvi reki a'ea hẽa pe,” e po ga. “Apotarahi ji hẽa no. Areko pota ji hehã a'ero hamo,” e po ga. Tahembireko tuhẽ ti ga hẽa pavẽi a'ero ḡwemimbotarimo. Ndokote'varuhui reki ga ḡwembirekorame hẽa pavẽi.

³⁷ Ojipe'ga po e'i oyvyteri pe: “Ndarekoi tuhẽ ti ji nhinhimbirekoruamahẽa pavẽi,” e po ga. Ojipe'ga rũi e'i ga pe. Ga tuhẽ e'i ojive ḡwemimbotarimo. Ndopotarahivuhui po ga hẽa no. Pyry po ga nahembirekoi hẽa pavẽi a'ero hamo. ³⁸ Nahã a'ero. Kiroki ga hembireko kunhangwerahẽa pavẽi – pyry tuhẽ ga hẽa rerekoi a'ero. Kiroki ga nahembirekoi kunhangwerahẽa pavẽi – koji'i pyry reki garekoa a'ero.

³⁹ Hembirekovehẽa po nahembirekoa'javi ojipe'ga pavẽi hamo hẽarembireko'ga manoe'ymame hamo. Ahe manorame hẽa piro'yro ahe hugwi. A'ero po pyry hẽa rembirekoro ojipe'ga pavẽi ḡwemimbotarimo. Jesus Cristo'gareheve'ga jate po hẽa gwereko hamo. ⁴⁰ Emo koji'i hẽa roryvamo ḡwembirekoa'jave'ymame. Jihi reki a'e a'ea pe me. Tupana'ga ra'uva po ji mbo'e a'ea rehe no.

8

Ikwava'eḡipyra ha'angava pe

¹ Tamombe'u kiro pe me mbiara ikwava'eḡipyra ha'angava pe ḡwemimbohethara pe. “Mara'ngu po opyryvamo Tupana'ga pe nhande i'urame a'ea?” pe'e pe ji ve ikwatija ikwehe. Pepyteripeve'ga e'i reki: “Nhande nhaporemõ tikwaha mbatera,” ei ga. A'iti nhande tikwaha, a'e ji. Emo nhande ikwahavame mbatera xanhimbohete pota reki. Hovai jate nhanenhoarõheterame nhande nhombojikogi Cristo'ga rehe. ² Kiroki ga e'i tehe ojive akwaha ji mbatera javo – ga ndokwahakatui ve a'ero. ³ Hovai

jate kiroki ġa oarõ hete Tupana'ga – Tupana'ga okwaha hete ġa ojihe ġa ndekoheterame.

⁴ Tamombe'u kiro a'ero mbiara ikwava'eġipyra ha'angava pe. Tikwaha nhande ġanemimbohete'hara. A'ea ko ha'angavatehea reki a. Tupana'ga jate oko Tupanamo. Jara ndogwerekoi. Tikwaha nhande a'ea. ⁵ Ojipe'ġa e'i: “Gwereco tupana yvagi pe yvya koty onhimongyavo yvaga jara pavêi,” ei ġa. Ga pe po gwereco a'ea. ⁶ Nhande ve ki a'e te gwereco ojipejive'ga jate Tupana'ga nhandervete'ga. Gaha oapopavuka mbatera hako. Ga rehe nhande rekoi xako ti garemimbotarimova'ea rehe javo. Ojipeji jate ko nhandepojykaharete'ga Jesus Cristo'ga. Gaha oapo pa mbatera hako. Tupana'ga oapopavuka ga pe. Gaha nhandereaporoġita mbopyahu nhande rerekovo no.

⁷ Jararamo nhande tikwaha a'ea. Jara'ġa ki a'e te ndokwahavi a'ea. A'ereki ġa ojipokwaha ha'angava mbohetea rehe Tupana'garũiva'ea mbohetea rehe ojikoga renonde Jesus'ga rehe. Aġwamo ki a'e te Jesus'gareheva'ero ġa ei ha'angavatehea jupe novãa. Emo ojipokwahava ġwaramo ġa ei jitehe kiro mbiara pe ikwava'eġipyra pe: “A'ea ko Tupana'garũiva'ea apoa.” A'ero i'urame po ġa ei oyvyteri pe: “Mara'ngu po Tupana'ga nharõe'yma ahe i'urame? Anhimbote'varuhu po ji a'ea uro ġwaramo,” e po ġa oyvyteri pe. A'ereki ġa ndokwahakatui ve. ⁸ Tupana'ga nde'i nhande ve nhande i'urame. Ga nde'i jitehe nhande i'ue'ymame. A'ereki nianemombyryvi i'urame. I'ue'ymame nianembote'varuhui no. A'ea ġa ndokwahakatui ve.

⁹ A'e reki ji pe me a'ero: Tapemongote'varuhui ti ġa. Pehe pe'e: “Nan-himbote'varuhui ji i'upavame mbatera,” pe'e pe. Emo ojipe'ġa ndokwahavi ve a'ea. A'ero po ġa ei: “Cristo'gareheva'ero nhande nhimbote'varuhui nhande jupavame mbatera,” e po ġa. Tapemongote'varuhui ti ġa a'ero i'gwovouka ġa pe. ¹⁰ Po nde i'ui Tupana'garũiva'ea ronga pype, a'ero po ga nde repiagi. A'ero po ga ei: “Ga okwaha hete mbatera. Igwete ga i'ui reki Tupana'garũiva'ea rupiara,” e po ga nde mombe'gwovo. “Ga javijitehe ti ta'u no,” e po ga. A'ero po ga i'ui a. Emo ga pe po ndapyryvi ga i'urame. A'ereki oyvyteri pe ga etehei: “Jesus'gareheva'ero ji nhimbote'varuhui ji i'urame Tupana'garũiva'ea rupiara,” e'i tehe ga. ¹¹ Ga ndokwahakatui ve. Nde ki a'e te erekwaha nhanerembi'ua nianhimbote'varuhui reki javo. Nerembikwahava reki ġamongote'varuhuaġwama nde i'urame ġandovaki. ¹² Ga ko neirũ'ga. Ga repyga Cristo'ga omano no tamombo ti garekote'varuhua javo. Nde ereko te'varuhu enhirũ'ga pe i'gwovouka ga pe pyryve'ymame ga pe. Nahã nde ereko te'varuhu Cristo'ga pe no. ¹³ Nurã ji ei: Po ti nhirembi'ua nhiirũ'ga mongote'varuhui nehê, a'ero po ti ji nda'uaġwami mbiara tamongote'varuhuyime ti ga javo ġwaramo.

9

Paulova'ea onhimombe'u Jesus'ga moirũharamo

¹ Jipiro'y ko ji ojipe'ġa hugwi. Ji ko Jesus Cristo'ga moirũharamo ako. A'ereki ji ahepia ga ikwehe nhandepojykaharete'ga. Ji ve ga pe mbojikoguka ojihe ikwehe. ² Ojipe'ġa po e'i ji ve Jesus'ga moirũhara'ga rũi. Pe ki a'e te pe'e ji ve Jesus'ga moirũhara'ga tuhê. Jukwaha reki a'ea. A'ereki pehe ko nhiremimbojikohara. A'ereki ji ve nhandepojykaharete'ga onhimoirũuka nahã pe mbojikoguka ojihe.

³ Ojipe'ġa e'i tehe ji ve: “Po Jesus'ga moirũharamo nde rekoi hamo, a'ero po na rũi nde rekoi hamo,” e'i tehe ġa ji ve. Nahã ji ei a'ero nhinhimombe'gwovo ġa pe: ⁴ Jesus'ga moirũharamo ore Jesus'ga mombe'umbe'ui ojipe'ġa pe. A'ero po pyry tuhê orerenduhara'ga imbuhuri mbatera ore ve

ikwepykavamo hamo novĩa. ⁵ Jesus'ga moirũharamo jara'ga nembirekoro Jesus'gareheve'ga pavẽi. Jesus'ga reki'yra'ga ko na, Pedro'ga no. Ga ġwembireko'ga nderohorame ojupi ojipe'ga imondoi mbatera ġa pe no. Po ore rembirekoro Jesus'gareheve'ga pavẽi hamo, a'ero po pyry ore ġa nderohoi ore rupi hamo novĩa. ⁶ Jesus'ga moirũharamo jara'ga Jesus'ga mombe'urame ġanenduhara'ga omondo mbatera ġa pe toporavykyyme ti ġa ojipea rehe mbatera pyhyga javo. Ore po na jitehe no hamo jiji Barnabé'ga pavẽi. Pyry po ore ndoroporavykyi ojipea rehe mbatera pyhyga orojive hamo novĩa. A'ereki ore na jitehe Jesus'ga mombe'umbe'u ojipe'ga pe jipi novĩa.

⁷ Soldados'ga tavukarame ġanduvihava'ga omondo mbatera ġa pe. Ga ndoporavykyi ojipea rehe no tipyhy ti mbatera nhandejive javo. Ganduvihava'ga omondo ġa pe. Oro itỹhara'ga no. Ga o'u yva'ia ġwemitymagwera oporavykyagwera rehe. Na jitehe oporavykyagwera rehe ovelhas repiakatuhara'ga o'u ika'mbya ovelhas hugwi.

⁸ Nanongara pe nhande epavi vvyakotyva'ero. Nhande jate rũi reki xa'e. A'ereki Tupana'ga okwatijaruka nanongara Moisésva'ea pe hako. ⁹ A'ea ikwatijarame Moisésva'ea ei a'ero:

“Tapembojurutyvukari yuranuhũa a'ea ipyrũpyruġame ipi'rogame japea ha'ynha hugwi.

Na i'ui oporavykyro ġwaramo,” ei ahe ikwatijarame ġwemimbo'eagwera hako.

Gara pe ikwatijara i'ei? Yuranuhũa rehe jate Tupana'ga aġataramo ikwatijarukarame naerũ? ¹⁰ Ore repyga jate rũi Tupana'ga ei naerũ? Ore repyga tuhẽ reki Tupana'ga ei ikwatijaruka hako togwereko ti ġa mbatera javo hako. Nurã ore Jesus'ga mombe'urame po orerenduhara'ga tombuhu mbatera ore ve hamo. Ore ko itỹhara'ga'java'ea. Hyvykoirame ityma renonde po itỹhara'ga ei hamo: “Aerẽ po ti ji i'ui kohoa pora nehẽ,” e po ġa hamo. Gahã no – kiroki ġa onupanupã ipi'roga japea ha'ynha hugwi. Ipi'rogame po ġa ei aerẽ ti ta'u nehẽ javo hamo. ¹¹ Ore na jitehe no a'ero. Ore Jesus'ga mombe'umbe'urame pe me po tiruahũ pe me pe imbuhurame mbatera ore ve naerũ? Pyry tuhẽ reki pe imbuhuri ore ve novĩa. ¹² Po pyry ojipe'ga ei pe me mbatera rehe, ore kaitu po pyry ore ei pe me hamo novĩa.

A'erorame tehe ore ndoro'ei reki pe me pembuhu ti mbatera ore ve javo. Po ore ei pe me mbatera rehe, a'ero po ojipe'ga ete'varuhui ore ve ore Cristo'ga mombe'urame. “Mbatera rehe jate ġa Cristo'ga mombe'ui ore ve,” e po ġa. “Nurã ore norohendupotara'javi gamombe'ua,” e po ġa ore mombe'ute'varuhuavo. Nurã ore ndoro'ei pe me mbatera rehe jipi. Oronhimomirana ore hahyparavuhua pe orokovo jipi timombigyme ti pyryva'ea mombe'ua javo ġwaramo.

¹³ Oro ġa – kiroki ġa oporavyky judeus'ga jatykahavuhua pype – ġa o'u pevova'ea ojipe'ga nembikwava'eġa jipi. Ga inoġame mbiara ikwava'ehava rehe tikwava'ẽ Tupana'ga pe javo ġa opojoyka mo ojive. Pekwaha pe a'ea. ¹⁴ A'ea'java'ea pe nhandepojoykaharete'ga e'i ore ve no: “Kiroki ġa omombe'u katu pyryva'ea jipi – ġanenduhara'ga po omondo mbatera ġa pe a'ea rehe hamo,” ei ga.

¹⁵ Pyry po pe imbuhuri mbatera ji ve Jesus'ga mombe'ua rehe hamo novĩa. Emo ji ndapojoykai mbatera pe hugwi. Ji ikwatijarukarame kiro pe me ji nda'ei: “Tapojoyka ti mbatera pe hugwi.” Ji ndapojoykai tuhẽ reki pe hugwi. Nhimanoa ko koji'i pyry ji ve a'ea hohe. Anhimbohete ji nhirembipojoykae'yma rehe. Te'iyme ti ġa ji ve a'ero: “Paulo'ga onhimbohete tehe reki. A'ereki ga opojoyka mbatera ġa hugwi,” te'iyme ti ġa

ji ve a'ero. ¹⁶ Emo pyryva'ea mombe'urame ji nanhimbohetei a'ea rehe jipi. A'ereki Tupana'ga ji mondouka a'ea rehe tuhẽ. “Emombe'u ti Jesus'ga mombe'upyryva,” ei ga ji ve ikwehe. Po ji nahendukatui Tupana'ga nhi'iga Jesus'ga mombe'gwove'y, a'ero po ite'varuhu ji ve. ¹⁷⁻¹⁸ Po nhiremimbotarimo ji Jesus'ga mombe'umbe'ui jipi, a'ero po pyry ga imbuhuri mbatera ji ve hamo. Po nhiremimbotarimo rui Tupana'ga ji mondoukari ga pyri ga mombe'gwovouka ji ve, a'ero po pyry ji ve ji ndapojkai mbatera ojipe'ga hugwi ji Jesus'ga mombe'urame ga pe. A'ero po ji ga mombe'ui ga pe mbatera rehe rui.

Paulova'ea ombojiko pota ahe Jesus'ga rehe

¹⁹ Jipiro'y ji ojipe'ga hugwi nhaporemo novia. Emo gandeaporogita rupi nhaporemo ji nhimondoi reki tambojiko ti koji'ive'ga Jesus'ga rehe javo. ²⁰ Ji Jesus'ga mombe'urame judeus'ga pe gandeaporogita rupi ji hoi a'ero tambojiko ti ga Jesus'ga rehe javo. Jipiro'y ji Moises'va'ea remimbo'eagwera hugwi novia. Emo judeus'ga a'ea gwendu katu. A'ero ji ga javijitehe hendukatui no tambojiko ti ga Jesus'ga rehe javo. ²¹ Na jitehe Jesus'ga mombe'urame judeus'garuive'ga pe gandeaporogita rupi ji hoi no tambojiko ti ga Jesus'ga rehe javo. Ga ndogwerekoi Moises'va'ea remimbo'eagwera. Nurã jirekorame gapyteri pe ji ndakoi hehe no. Ji nda'ei reki: Ji ndakoi Tupana'ga nhi'iga rehe. A'ea rui ji a'e. A'ereki ji ako tuhẽ Cristo'ga nhi'iga rupi. ²² Jirekorame gapyteri pe – kiroki ga ndokwahakatui ojikogame Jesus'ga rehe – ikwahakatue'yve'ga'java'ero ji rekoi tambojiko hete ti ga Jesus'ga rehe javo. Jihojihorame ojipe'ga pyteri pe ga javijitehe ji rekoi a'ero nahã ti tambojiko jara'ga mo Jesus'ga rehe javo. ²³ Nahã ji rekorekoi gapyteri pe a'ero tokwaha pa ti ga Jesus'ga mombe'ua. Akwahavuka ji Jesus'ga ga pe Tupana'ga ti tomomyry ga pe javo. A'ereki imomyryvame ga pe ga omomyry ji ve no.

²⁴ Penembikwahava pe kiro ji ei pe me. Ga nhağanhaname ji ypy ti tavahe javo, he'yjuhuve'ga onha novia. Emo ojipejive'ga jate ga ypy ovahẽ. Ga pe ga imondoi pyryva'ea a'ero ikwepykavamo. Ga javijitehe ti pejirokwa pejikokatuheteavo Tupana'ga ti tomomyry ji ve a'ero nehẽ javo. ²⁵ Kiroki ga onha hete tapyhy ti pyryva'ea javo – ojikwe ga nhağanhahetei jipi onhimboitavo tanhaġatu kwaha ti javo. Nhande ki a'e te xako katu katu hete jipi xako katu kwaha ti javo. Kiroki ga onha hete pyryva'ea rehe – pyrygwereuhuva'ea rehe reki ga ndekoi novia ka'atehea apopyra rehe oakaġareheva'ea rehe. Emo a'ea kotihĩ opa ga hugwi. Nhande ki a'e te pyryheteva'ea rehe nhande rekoi avuiramava'ea rehe. A'ereki nhandervagwama Tupana'ga pyri namomini. ²⁶ Onhaname ga hokatui tavahe tuhẽ ti javo. Na jitehe ji rekokatui tavahe tuhẽ ti Tupana'ga pyri javo.

Ojipe'ga okwaokwaramame ojogwehe ga opoa mondokatui toho ti jipoa ga rehei katu javo. Na jitehe ji rekokatui taho ti Tupana'ga rehei katu javo.

²⁷ Amombe'umbe'u ji ojipe'ga pe jipi: “Peko katu ti Jesus'ga remimbotarimova'ea rehe. A'ero po ti Tupana'ga imomyryvi pe me nehẽ,” a'e ji ga pe jipi. Jihi na jitehe ako katu a'ea rehe no Tupana'ga ti tomomyry ji ve javo. Ji nanhimongoukari nhiremimbotarimova'ea rehe a'ero, te'iyme ti ga ji ve: “Namomyryva'javi reki ji nde ve.”

10

Tapembohetei Tupana'garuiva'ea

¹ Nhiirũ, tapekwahava'ja ti nhaneramonhava'ea rekoagwera Moises'va'earheva'ea rekoagwera. Ohorame Egitopeva'ea gwyrã hugwi ahe oho pa yvaġatiġa gwyrã hako – kiroki yvaġatiġa ahererohohava hako. Oho

pa katu ahe yvya pikağa rupi ypiahua pytera rupi o'yahava. ² Ohorame yvağatiğa gwyri ahe nhimboukwahapavi Moisésva'eareheva'ero ohorame yvya pikağa rupi ypiahua pytera rupi. ³ Ahe nhaporemō o'u maná – a'ea Tupana'ga ombuhuruka ahe ve yvaga hugwi aherembi'uramo. ⁴ Ahe nhaporemō o'u yhya no – kiroki Tupana'ga ombuhuruka ahe ve toy'u pa ti ğa javo. A'ereki Tupana'ga ombuhuruka yhya ahe ve itauhua hugwi. Cristo'ga pe ji ei reki ita mombe'gwovo. A'ereki Cristo'ga ombuhuruka yhya ahe ve ogwovo ahe rupi. ⁵ Nahã Tupana'ga imombyryhetei ahe ve novãa. Emo ahe rekouhurame ite'varuhuva'ea rehe onhimongyavo ga nhimonha'ngahetei ahery'juhua rehe ahe apitiuka ahera'oa momboruka ongae'yi me hako.

⁶ Ahemombe'upyra nhande momoranduvi nhande moğitavo. Ahe ja rũi ti xako a'ero. Tipotaruhuyime ti ite'varuhuva'ea. ⁷ Ahery'juhua ombohete ha'angava Tupana'garũiva'ea no hako. Tupana'ga rembikwatijarukara ahe mombe'u javo:

“O'uo'u ğa oina toryva apovo.

A'ero ğa pyi o'ama Tupana'garũiva'ea mboheteavo,” ei ikwatijara ahe mombe'gwovo hako.

Ahe ja rũi ti xako a'ero. Timboheteyme ti ha'angava Tupana'garũiva'ea.

⁸ Ahery'juhua gwereko ojipeva'ea rembirekova'ea hako. Nurã ahe manoi ara rupi ve vinte e três milve'ğa onhimongyavo. A'ereki Tupana'ga oapitiuka ahe hako. Ahe ja rũi ti xako a'ero. Tirekoyme ti ojipe'ğa nembireko'ğa.

⁹ Ahery'juhua ombokwerajahi nhandepojykaharete'ga onhiroyrõyromo jipi hako. Nurã ga mboja mondomondoi ahe ve ahe hu'uuka ahe apitiuka hako. Ahe ja rũi ti xako a'ero. Timbokwerajahivyme ti nhandepojykaharete'ga monhimonha'ngavo.

¹⁰ Ahery'juhua e'ie'i te'varuhu onhiroyrõyromo jipi hako. Nurã Tupana'ga ahe apitiukari ojipyrive'ga pe. Ahe ja rũi ti xako a'ero. Xa'ete'varuhuyime ti nhanenhiroyrõe'yma.

¹¹ Nahanahã ahe rekoi hako. A'ea koi ojipe'ğa momorandu. Igwete Tupana'ga ikwatijarukari aherekoagwera mombe'gwovouka a'ea ti tapemoğita javo nhande ve. Tapekote'varuhui ti a'ero. A'ereki momina ğwerĩ yvya vyvareheva'ea reheve nhande hugwi.

¹² Tape'ei ti pejive: “Jijikohetero ğwaramo Cristo'ga rehe po ti ji ndakote'varuhua'javi nehẽ,” tape'ei ti. Mara'ngu po ti pe kotihĩ pejikote'varuhua'java nehẽ? Penhimboko'i ti. Pejapyaka katu ti tapekote'varuhua'javyme ti a'ero. ¹³ Pekwaha pe mbatera rahya jipi. Nanongara jitehe reki ojipe'ğa okwaha no. Emo po ti Tupana'ga oho ğwembi'ea rupi pe pokoga jipi. Ga nomondoahivuhuukari hahyheteuhuva'ea pe me. Hahyrame pe me po ti ga pe mbopopoakari hehe nehẽ. Ga po ti pe mbo'e nehẽ nahã ti peko javo nehẽ. A'ero po ti pe nhimomiranambavi hahya pe nehẽ.

¹⁴ Nhiirũ, tapembohetei'i ti ha'angava Tupana'garũiva'ea. ¹⁵ Pekwaha hete pe mbatera, a'e ji pe me. Penhimombaragwaha hete ti a'itituhẽva'ea rehe a'ero kiro ji nhi'igame pe me. ¹⁶ Amoamome nhande i'ui vinho pão raygwe'roga reheve xajapyaka kiro Cristo'ga manoagwera rehe javo. Nhande i'urame vinho copopypeva'ea nhande ei Tupana'ga pe: “Ndepyry hete nde Cristo'ga rekoa reka'vogauka ga momanomouka ore ve,” xa'e nhande ga pe. Nhande i'urame vinho copopypeva'ea nhande jogwerekoi nhanenhimbojikoty'a Cristo'ga pavẽi garekoa rerekovo. Nhande i'urame pão nhanerembihaygwe'roga nhande jogwerekoi nhanenhimbojikoty'a Cristo'ga pavẽi Cristo'ga ra'oa rerekovo. ¹⁷ Nhandere'yjuhu nhande novãa.

Emo nhande xajogwerekó pa nhandejikoty'a Cristo'ga pavēi ojipejiva'ero. A'ereki nhande nhaporemó ti'u akoja jitehe pão ojipejiva'ea.

¹⁸ Pehepia ti judeus'ga ndekoagwera no. Gweru ga mbiara jipi imondovouka Tupana'ga pe ikwava'ehava rehe. Aerē ga i'ui mo. I'urame Tupana'gapeva'ea ga jogwerekoi ojikoty'a Tupana'ga pavēi. ¹⁹ Oro Tupana'garūiva'eapeva'ea, marāi ji jupe a'ero? Oko tehe reki Tupana'garūiva'ea, a'e ji, ganembikwava'eğa pavēi – kiroki ikwava'embyra Tupana'garūiva'ea pe. ²⁰ Imondorame mbatera jupe ikwava'ehava rehe Tupana'ga pe rūi ga imondoi. Omondo ga Diabo'gapyriva'ea pe reki anhağa pe, a'e ji. Ndapotari ji pejikoty'ara Diabo'gapyriva'ea pavēi. ²¹ Pe'u pe copopypeva'ea nhandepojykaharete'gapeva'ea. Tape'ui po pe copopypeva'ea Diabo'gapyriva'eapeva'ea no hamo. Pe'u pe mbatera ikwava'embyra nhandepojykaharete'ga pe. Tape'ui po pe mbatera ikwava'embyra Diabo'gapyriva'ea pe no hamo. ²² I'urame a'eapeva'ea po ti nhande nhandepojykaharete'ga monhimboahivuhui nhandejive nehē. A'ero po ti ga imbohahyukari nhande ve nehē. A'ereki ga ipoakaruhu hete nhande hohe pa.

Ji rupi jitehe ti peho, ei ahe

²³ Pe'ji po pe: “Cristo'gareheva'ero gwaramo nhande ndikwakuva'javi. A'ero ji rekoí nhiremimbotarimova'ea rehe,” pe'ji po pe. Na tuhē nhande ndikwakuva'javi novia. Emo amoamome ndapyryvi reki ojipe'ga pe nhande rekorame nhaneremimbotarimova'ea rehe. Amoamome nhanderekorame nhaneremimbotarimova'ea rehe nhande ndipokopokogi reki ojipe'ga Cristo'gareheve'ga. ²⁴ Nhandejive jate rūi po nhande imombyryvi hamo. Timombyry po nhande ojipe'ga pe hamo no.

²⁵ Nahā ti peko a'ero. Pe'u pa ti mbiara ipyhygame ima'ehai pe. Tape'ei ti ga pe: “Pemombe'u ti ji ve. Omondo jipe ga agwa Tupana'garūiva'ea pe ikwava'ehava rehe inoğa? Marā a'ero?” Tape'ei ti a'ea ga pe. Pe'u pa ti jave'yma. Tapemongotehei ti pejipy'a mbatera rehe i'gwovo a'ero. ²⁶ A'ereki Tupana'ga mombe'uhava e'i:

“Yvya ko nhandepojykaharete'ga apoa vvyakotyva'eareheva'ea nhaporemó no,” e'i ikwatijara imombe'gwovo.

Pyry tuhē nhande i'ui garembiapoa a'ero.

²⁷ Po Cristo'gareheve'garūive'ga ei pe me: “Pejijo i'gwovo ji pyri,” e po ga. Pehopotarame ti peho ga pyri a'ero i'gwovo. Pe'u pa ti garembihura. Tape'ei ti ga pe: “Marā? Eremondo jipe nde agwa Tupana'garūiva'ea pe ikwava'eğa inoğa?” Tape'ei a'ea ga pe. Pe'u pa ti imongotehee'yma pejipy'a hehe i'gwovo pa ga pyri. ²⁸ Hovai jate po ojipe'ga ei pe me: “Okwava'eha agwa Tupana'garūiva'ea pe.” Po ga erame a'ea pe me tape'ui ti a'ero penhağataruhuramo ga rehe – kiroki ga omombe'u pe me. A'ereki oyvyteri pe ga e'i jupe: “Po Cristo'gareheve'ga ndo'ui nanongara hamo,” ei ga. ²⁹ Pe me ko pyry pe i'ui novia. Emo ga pe ndapyryvi i'ua. Nurā tape'ui a'ero.

Pe'e po pe ji ve a'ero: “Marā naerū? Jipiro'y ji jijikwakuva hugwi i'gwovo pa mbatera. Maraname ji nda'ui naerū ga eteherame jupe ahe ndo'ui javo?” pe'e po pe ji ve. ³⁰ “I'urame jipi ji ei Tupana'ga pe: ‘Ndepyry hete nde imbuhuruka mbatera ji ve,’ a'e ji ga pe,” pe'e po pe ji ve. “Maranuhūrame ga ete'varuhui ji ve nhirembi'ua rehe ji ekaturame Tupana'ga pe i'gwovo naerū?” pe'e po pe ji ve.

³¹ Nahā a'ero, a'e ji. Peko katu ti mbatera urame mbatera aporame no pejikovo katu pa. A'ero po ti ojipe'ga pe ndepiagame Tupana'ga mbohetei nehē. “Ndepyry hete nde ga mongokatuavo,” e po ti ga Tupana'ga pe a'ero pe mombe'gwovo nehē. ³² Peko katu ti a'ero. Tapemongote'varuhui ti judeus'ga.

Tapemongote'varuhui ti judeus'garũive'ğa no. Tupana'gareheve'ğa ti tape-mongote'varuhui Jesus'gareheve'ğa. ³³ Ji rupi jitehe ti peko katu a'ero. Ji tamonhimoheureka pa ojipe'ğa jijihe jipi. Namombyrypotari ji jijive jate. Ga pe nhaporemo ji imombyrypotari jipi tojiko ti ға Jesus'ga rehe javo.

11

¹ Cristo'ga rupi jitehe ji hoi. Na jitehe ti peho ji rupi.

Kunhangwera'ğa ndekoa ға jatykarame

² Pyry hete pe napemoka'nhyimi jipi jirekoagwera pejiipyri. Peho pe nhiremimbo'ea rupi no. A'ereki Cristo'gareheve'ğa nemimombe'ua rehe ji pe mbo'ei.

³ Takwahavuka ti a'ero pe me. Cristo'ga ko huvihava'ga akwaimbae'ğa pe. Akwaimbae'ğa ko huvihava'ğa ғwembireko'ğa pe. Tupana'ga ko huvihava'ga Cristo'ga pe. ⁴ Ndapyryvi a'ero akwaimbae'ğa nhakağahovi onhi'igame Tupana'ga pe ғandovaki Tupana'ga mombe'urame ojipe'ğa pe no. Onhakağahovame po ға imbote'varuhui Cristo'ga pe ga ko jiruvihava'ga rui javo.

⁵ Emo kunhangwera'ğa nhakağahove'ymame ndapyryvi ға nhi'igame Tupana'ga pe ғandovaki ға Tupana'ga mombe'urame ojipe'ğa pe no. Onhakağahove'ymame po ға ei: “Nhirembireko'ga ko huvihava rui ji ve,” e po ға. Nanongara'ğa ko ға ja – kiroki ға, ojipe'ğa opĩ ға'ava ға hugwi tipoyjaryme ti ға javo. ⁶ Onhakağahove'ymame po ға tokyti pa o'ava a'ero hamo. Po ға ndopotari opoyjayjare'ymamo oapina rehe, a'ero po ға tonhakağaho hamo. Tonhakağaho po ға onhi'igame Tupana'ga pe ғandovaki ga mombe'urame no hamo.

⁷ Akwaimbae'ğa po nonhakağahovi hamo. A'ereki Tupana'ga oapo akwaimbae'ğa oji'java'ero. Gandeaporoğita Tupana'ga reaporoğita ja. Kunhangwera'ğa ki a'e te ғandeaporoğita akwaimbae'ğa ndeaporoğita ja. ⁸ Tupana'ga ndoapoi reki akwaimba'eva'ea kunhangwerava'ea ra'oa pyvõ. Ga oapo kunhangwerava'ea akwaimba'eva'ea nharukağa pyvõ hako. ⁹ Na jitehe Tupana'ga ndoapoi akwaimba'eva'ea kunhangwerava'ea pe. Ga oapo kunhangwerava'ea akwaimba'eva'ea pe topoko ti hẽa ga javo hako. ¹⁰ A'ero po kunhangwera'ğa tuhẽ e'i onhakağahova pe hamo yvagipeve'ğa nembiepiaga ғwaramo. ¹¹ Ojikoty'aro ғwaramo nhandepojoykaharete'ga pavẽi ға jikogi ojogwehe jipi kunhangwera'ğa akwaimbae'ğa pavẽi. ¹² A'ereki ymya Tupana'ga oapo kunhangwerava'ea akwaimba'eva'ea nharukağa pyvõ. Nahã kunhangwerava'ea ohẽ akwaimba'eva'ea hugwi. Emo kiro akwaimbae'ğa o'a kunhangwera'ğa hugwi. Tupana'ga reki oapopavuka okovo.

¹³ Pehe ti penhimombaragwaha hehe. Pyry pe me kunhangwera'ğa nhi'igame Tupana'ga pe ғandovaki ға nhakağahove'ymame naerũ? Ahã, a'e ji. ¹⁴ Pekwaha pe pejiyvyteri pe akwaimbae'ğa avukuhua ғambopoyjayjare'yama. ¹⁵ Kunhangwera'ğa avukuhua ki a'e te ғambokatua rupiara. A'ereki Tupana'ga omondo a'ea ға pe toakağaho'i ti ға a'ea pyvõ javo. ¹⁶ Momina nhinhi'iga a'ea rehe a'ero. Po ojipe'ğa ji rayvapotari ға'akağahova rehe, a'ero po ji ei ға pe: Na tuhẽ ore rekoi. Nahã jara'ğa ndekoi no Cristo'gareheve'ğa ojatykarame Tupana'ga mboheteavo.

Ahe o'u ikwahava'java Cristo'ga manoagwera

¹⁷ Kiro pe mbo'erame po ti ji nopombohetei nehẽ. Anhi'igahy po ti ji pe me nehẽ. A'ereki pe jatykarame Tupana'ga mboheteavo a'ea ko pen-dekokatuağwama rui reki. Peko te'varuhu reki pe. ¹⁸ Tanhiĩ na'ẽ pe me

pejogwayvara rehe a'ero. A'ereki ojipe'ga omombe'u a'ea ji ve. “Corintopeve'ga ojatykarama ga jogwayvayvari jipi. Ga ndojihe'akatui,” ei ga pe mombe'gwovo ji ve. Arovia gwere ji gani'i'ga. ¹⁹ Tupana'ga po e'i a'ero: “Na ga jogwayvari tomboukwaha ti okokatuve'ga a'ero.” ²⁰ Pejatykarama pe ei: “Ti'u ti nhandejapyakavo nhandepojykaharete'ga rehe,” pe'e tehe pe jipi. Emo reki pe ndapekoi ga rehe pejikote'varuhuro gwaramo i'urame. ²¹ Pejihe reki pe peko. A'ereki i'urame jararamo pe pe'u jipe ima'ea renonde. Jara'ga ndogwerekoi reki. Nurã ko ty'ara jara'ga jukai. Jara'ga ki a'e te heagwryr vinho i'uhetero gwaramo. ²² Ndaperekoi tuhẽ po pe onga naerũ tape'u ipype? Ndapekoa'javi po pe Tupana'gareheve'ga ndehe naerũ imbatere'yve'ga mbopoyjayjare'yma naerũ? Marã po ti ji a'ero pe me nehẽ naerũ? Opombohete po ti ji a'ea rehe naerũ? Nopombohetei tuhẽ po ti pe a'ero nehẽ.

²³ Amombe'u ko ji pe me nhandepojykaharete'ga remimbo'eagwera ikwehe – a'ea ga omombe'uuka ji ve. Nahã a'ero. Omanoa renonde Jesus'ga reki gwemimbo'ehara'ga pavẽi ypytunimo ikwehe. Judasva'ea omondouka gwerĩ ga guardas'ga po pe tojuka ti ga ga javo. A'ea renonde Jesus'ga ipyhygi pão. ²⁴ Igwete ga ei Tupana'ga pe: “Ndepyry hete nde imbuhua ore ve,” ei Jesus'ga javo ga pe. Igwete ga haygwe'rogwe'rogi imondovo gwemimbo'ehara'ga pe. “A'ea ko jira'oa, a'e ji jupe,” ei ga ga pe. “Pe'u kiro. A'ereki jira'oa ji anhiqwava'ẽ kiro pe ndepykaramo nhimanorame,” ei ga. “Aerẽ ti pe'ua'jaa'ja pão a'ero tanhimoka'nhymyme ti,” ei Jesus'ga gwemimbo'ehara'ga pe ikwehe.

²⁵ Na jitehe ga i'urẽ mbatera Jesus'ga ipyhygi copo vinho ryrua. Igwete ga imondoi ga pe javo. “Pe'u kiro copopyeva'ea,” ei ga. Igwete ga imombe'ui gwekoa ga pe. “Aheka'voguka po ti ji jirekoa ga pe jijijukauka nehẽ,” ei ga. “Nahã po ti ji manoi vyakotyve'ga ndepyyga. A'ereki Tupana'ga e'i ipyahuva'ea imombe'gwovo. ‘Garekoa reka'vogame po ti ji imombori gandekote'varuhua ga hugwi,’ ei Tupana'ga,” ei ga. “Nurã jirekoa reka'voga gwaramo a'iti hete tuhẽ po ti Tupana'ga imombori he'yjuhuve'ga ndekote'varuhua ga hugwi nehẽ gwembi'ea rupi,” ei Jesus'ga ga pe. “Pe'u ti a'ero vinho copopyeva'ea. Pe i'ua'jaa'javame ji kwahava'ja a'ero nehẽ,” ei Jesus'ga gwemimbo'ehara'ga pe. ²⁶ A'ea ko Jesus'ga nhi'igagwera ikwehe. Igwete ji ei pe me: Garura'java renonde nahã po ti pe i'ua'jaa'javi pão copopyeva'ea reheve. I'ua nanani po ti pe ikwahavukari ojipe'ga pe gamanoagwera nehẽ.

²⁷ Peko katu ti a'ero i'urame pão copopyeva'ea reheve Cristo'ga manoagwera herekokatuavo. Kiroki ga oko te'varuhu i'gwovo – ga ombotegwete Cristo'ga ra'oa garekoa reheve, ga ombotegwete gamanoagwera a'ero. ²⁸ Nurã ti pekwaha na'ẽ pejeaporoğita i'ua renonde. Pendeaporoğita pyryvame ti pe'u pão copopyeva'ea reheve herekokatuavo a'ero nehẽ. ²⁹⁻³⁰ Pepyteripeve'ga ki a'e te nonhimombaragwahavi nhandepojykaharete'ga manoagwera rehe ga i'urame pão copopyeva'ea reheve. Nanongara'ga pe Tupana'ga ombohahyuka a'ero. Nurã pepyteripeve'ga tetirũaramo opopoakare'yma onhimongyavo. Jara'ga omano no. ³¹ Po ti nhande ikwahavi nhandereaporoğitapyryva na'ẽ i'ua renonde, a'ero po ti ga nombohahyukari nhande ve nehẽ. ³² Imbohahyukarama nhande ve ga nhande mbo'ei nhanderekote'varuhua rehe tomombi ti ga a'ea javo. Ga nhande mbo'ei te'iyme ti ga nhanderekote'varuhua pe o'erame oarõ'e'yve'ga pe nehẽ ga mondovo hahyva'ea ruvihava pype nehẽ.

³³ Nhiirũ, pejatykarama i'gwovo Cristo'ga manoagwera kwahava'java

tape'una'ëi ti a'ero. Pe'ji ti pejohupe: “Na ti ġa ndupavi na'ë,” pe'ji ti.
³⁴Tape'una'ëi ti mbatera Tupana'ga ti tombolahyukaryme pe me. Po ti ty'ara jara'ġa jukahetei, a'ero po ti ġa ġwonga pe na'ë i'ui mo hamo.

Jihorame pe pyri po ti ji pe mbo'ei jara rehe pe nderekovo nehë.

12

Tupana'ga ra'uva ahe mbokarakatu

¹ Nhiirū, tamombe'u ti kiro pe me Tupana'ga ra'uva remimbuhura Cristo'gareheve'ġa pe. A'ereki a'ea rehe pe ikwatijari ji ve ikwehe. A'ea ji tamombe'u katu kiro pe me tapekwaha hete ti javo. ² Pekwaha pe pejikoagwera. Pe ndapejikogi Cristo'ga rehe ikwehe. Nurã ġa pe mbopogwepogweuhui ġwemimbotarimova'ea rupi imboheteuka pe me ha'angava Tupana'garūiva'ea okojirūiva'ea. ³ A'ero ji takwahavuka kiro pe me Tupana'ga ra'uva remimbo'ea. Tupana'ga ra'uva ombo'erame ġa nombotegwetei Jesus'ga a'ero. Tupana'ga ra'uva ombo'erame jate reki ġa ei: “Jesus'ga ko orepojyakaharetero oko,” ei ġa.

⁴ Tupana'ga ra'uva ombuhu paravuhu nhandekarakatua. Gara'uva jitehe reki ombuhu pa nhande ve nhande nanenani. ⁵ Nhandeporavykya ojoatyatyvi ojohugwi novĩa. Emo Jesus'ga pe jitehe nhande xaporavyky nhandekovo. ⁶ Nhandekarakatua ojoatyatyvi ojohugwi novĩa. Emo Tupana'ga jitehe nhande mbokarakatu pa nhande rerekovo.

⁷ Tupana'ga gwepiuka gwa'uva remimbuhura nhande nanenani topoko pa ti ġa ojipe'ġa javo. ⁸ Nahã Tupana'ga ra'uva nhande mbokarakatu pa. Ojipe'ga pe gara'uva omombe'uuka Tupana'ga rembikwahava. Tupana'ga ra'uva jitehe ombo'euka ojipe'ga pe a'itituhēva'ea kwahava rehe. ⁹ Gara'uva jitehe ombojiko hete ojipe'ga Tupana'ga rehe. A'ea jitehe omombiguka ojipe'ga pe ġatetirūa ġa hugwi. ¹⁰ A'ea jitehe oapouka ahemonhimomby'ava'ea ojipe'ga pe. Ojipe'ga pe a'ea omombe'uuka Tupana'ga nhi'iġa. Tupana'ga ra'uva omombaragwahavuka ojipe'ga pe ġwemimbokarakatua. A'ero ga ikwahavi javo Tupana'ga ra'uva ġa mbokarakaturame. Ga ikwahavi javo Tupana'ga ra'uvarūiva'ea ġa mbokarakaturame. Tupana'ga ra'uva ombokarakatu ojipe'ga monhi'iparavuhuavo. A'ero ko ganhi'iġa yvyakotyve'ġa nembikwahave'ỹva'ea. Ojipe'ga pe Tupana'ga ra'uva okwahavuka akoja'ga nhi'iġa imombe'ukatuavouka nhanerembikwahave'ỹva'ea tokwaha pa ti ġa javo. ¹¹ Tupana'ga ra'uva jitehe ombokarakatu pa ġa a'ero. A'ea jate ombokarakatu paravuhu ġa naġanani ġwemimbotarimo okovo.

He'yi nhandera'oareheva'ea

¹² Ta'e ti kiro nhandera'oa'java'ea mombe'gwovo. Ojipeji ahera'oa rekoi novĩa. Emo ahera'oa gwereko he'yiva'ea ojihe: ahetĩa, ahepoti'a, ahepy'a no. Ahera'oareheva'ea nhaporemō ojihe'a reki ojogwehe onhimongovo ojipejiva'ero ahera'oro. Na jitehe nhande re'yiro Cristo'gareheva'ero nhanenhimongyavo novĩa. Emo nhande nhaporemō xako ojipejiva'ea'java'ero Cristo'ga pavēi. ¹³ A'ereki Tupana'ga ra'uva nhande mongo pa ojipejiva'ea'java'ero. Nhande xako paravuhu novĩa. Jara'ġa ko judeusramo, jara'ġa judeus'ġarūiva'ero. Jara'ġa oporavyky tehe ojipe'ġa pe opiro'ye'yma ġa hugwi. Jara'ġa oporavyky opiro'yro ojipe'ġa hugwi. Nhande pyri nhaporemō ko Tupana'ga ombuhu gwa'uva jitehe.

¹⁴ Pehepia ahera'oa a'ero. Ojipejiva'ea jate rūi ahera'oareheva'ea. He'yiva'ea reki ahera'oa gwereko ojihe. ¹⁵ Po ahepyā ei: “Ji ko ahepoa rūi. Ji ahera'oareheva'ea rūi reki a'ero.” Ahepyā erame a'ea po i'etehei ikwahave'yma javo. A'ereki ahepyā ko ahera'oareheva'ero

tuhẽ reki oko. ¹⁶ Po aheapyakwara ei: “Ji ko ahereakwara rõi. Ji ahera'oareheva'ea rõi reki a'ero.” Aheapyakwara erame a'ea po i'etehei. A'ereki aheapyakwara ko ahera'oareheva'ero tuhẽ reki oko. Na jitehe nhande re'yiro Cristo'gareheva'ero nhandekarakatuparavuhuavo ojipe'ga pokoga. Ojipejive'ga jate rõi reki Cristo'gareheva'ero. Po ojipe'ga ei: “Ikarakatu ga japovo ahemonhimomby'ava'ea. Ji ndajikarakatui japovo a'ea. Ji Cristo'gareheva'ea rõi reki a'ero.” Ga erame a'ea po ga etehei ikwahave'yima. A'ereki ga Cristo'gareheva'ero tuhẽ reki oko.

¹⁷ A'ea'ja ji pe me. Pehepia ahera'oa. Po ahereakwara jate hekorame gara pyvõ po ahe henduvi hamo naerũ? Po aheapyakwara jate hekorame gara pyvõ po ahe hetuni a'ero hamo naerũ? Nahã ji ei Cristo'gareheve'ga mombe'gwovo a'ero no. Po ahemonhimomby'ava'ea apohara'ga jate ga ndekorame ma'ga po omombe'u Tupana'ga ojipe'ga pe hamo naerũ? ¹⁸⁻²⁰ Ahera'oareheva'ea nhaporemo reki Tupana'ga omongo katu ahera'oa rehe gwemimbotarimo. Po heheva'ea jate hekorame ojipejiva'ea jate, marã po ahera'oa rekoi a'ero hamo naerũ – kiroki a'ea rehe oko heheva'ea? He'yi reki ahera'oareheva'ea. Emo ojipejiva'ea ahera'oa. Na jitehe nhande nanenani Tupana'ga nhande mongoi ojiheva'ero nhande mbokarakatuparavuhuavo gwemimbotarimo. Po ojipejive'ga jate ga rekorame Cristo'gareheva'ero marã po nhande xajihe'a ojogwehe Cristo'ga pavẽi hamo naerũ? Nhandere'yjuhu reki nhande Cristo'gareheva'ero. Emo nhande xako ojipejiva'ea'java'ero Cristo'ga pavẽi nhandekarakaturo nhandejopokopokoga.

²¹ Ahereakwara nde'i ahepoa pe: “Ji ndajikogi nde rehe,” nde'i jupe. Na jitehe aheaka'ga nde'i ahepya pe no: “Ji ndajikogi nde rehe,” nde'i jupe. A'ereki ahera'oareheva'ea ojiko tuhẽ ojogwehegwehe. Na jitehe Cristo'gareheve'ga jikogi ojogwehegwehe no.

²² Jara pe nhandera'oareheva'ea pe nhande ei ipopoakare'yva'ea. Emo xajiko hete reki nhande nanongara rehe. ²³ Jara pe nhande ei okoteheva'ea. A'ea nhande imbojigwagi tireko katu ti javo. Jara nhande ndihepiukari ojipe'ga pe. A'ea rehe nhande timongi katu tapy'ynhapira a'ero tohepiagyme ti ga javo. ²⁴ Kiroki koji'i ikatu nhande ve nhandera'oareheva'ea – a'ea nhande nimbojigwagi a'ero. Tupana'ga tuhẽ ombojihe'a pa ahera'oareheva'ea tombojigwa hete ti ga okoteheva'ea javo nhande ve. ²⁵ Nahã Tupana'ga imbojihe'akatui ahera'oareheva'ea a'ero tokote'varuhuyime ti heheva'ea ojohupeupe javo. “Ti'a'gata pa ti ahera'oareheva'ea ojogwehegwehe,” ei Tupana'ga. Na jitehe Tupana'ga nhande mbojihe'akatui ojipejiva'ea'java'ero tokote'varuhuyime ti Cristo'gareheve'ga ojohupe javo. “Ti'a'gata pa ti ga ojogwehegwehe ojogwerekokatuavo,” ei Tupana'ga nhande ve. ²⁶ Hahyrame ojipejiva'ea pe ahera'oareheva'ea pe hahy jara pe nhaporemo a'ero. Ga imombyryvame ojipejiva'ea pe a'ea ko pyry jara pe nhaporemo no. Na jitehe hahyrame ojipejive'ga pe Cristo'gareheve'ga pe hahy jara'ga pe nhaporemo Cristo'gareheve'ga pe nhaporemo. Ojipe'ga imombyryvame ojipejive'ga pe Cristo'gareheve'ga pe jara'ga ndorypavamo ga pavẽi a'ero.

²⁷ Penhinanhinani peko Cristo'gareheva'ero. Igwete ojipejiva'ero pe jihe'ari ojogwehe Cristo'ga pavẽi. ²⁸ A'ero pe jatykatykai Tupana'ga mboheteavo. Igwete Tupana'ga pepyteripeve'ga mo'emo'ei tojopokopoko ti ga javo. Jara'ga pe ga ei: “Ga hohe pa po ti pe. Cristo'ga moirũharamo po ti pe peko nehẽ,” ei ga. Jara'ga pe ga ei: “Cristo'ga moirũhara'ga ndehohyva'ero po ti pe peko. Pe po ti nhinhi'iga mombe'uharamo peko nehẽ,” ei ga.

Jara'ga pe Tupana'ga ei: “Nhinhi'iga mombe'uhara'ga ndehohyva'ero po ti pe peko. Ojipe'ga mbo'eharamo po ti pe peko nehē tapemongo ti ga Cristo'ga nhi'iga rupi,” ei ga ga pe. Jara'ga pe Tupana'ga ei: “Pe po ti peapo ahemonhimomby'ava'ea nehē.” Jara'ga pe ga ei: “Pe po ti pemombiguka ojipe'ga tetirūa ga hugwi nehē.” Jara'ga pe ga ei: “Pe po ti ojipe'ga pokopoko imbatere'ŷve'ga nehē ipopoakare'ŷve'ga nehē no.” Jara'ga pe Tupana'ga ei: “Pe po ti ojipe'ga moġitai ga mondomondovo.” Jara'ga pe ga ei: “Opombokarakatu po ti ji pe monhi'iparavuhavo nehē. Penhi'iga po ti vyvakotyve'ga nembikwahave'ŷva'ea a'ero nehē,” ei Tupana'ga ga pe.

²⁹ Ga nhaporemo rūi reki Cristo'ga moirūhara'ga a'ero. Ga nhaporemo rūi Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ga. Ga nhaporemo rūi gambo'ehara'ga. Ga nhaporemo rūi oapo ahemonhimomby'ava'ea. ³⁰ Ga nhaporemo rūi Tupana'ga ga mbokarakatui imombigauka ga pe ojipe'ga tetirūa ga hugwi. Ga nhaporemo rūi Tupana'ga ga monhi'igi imongovo ganhi'iga nhanerembikwahave'ŷva'ero. Ga pe nhaporemo rūi Tupana'ga imombe'ukwahavukari ganhi'iga nhanerembikwahave'ŷva'ea. ³¹ Pepota tuhē ti pejive a'ero Tupana'ga ra'uva remimbuhura a'ea remimbokarakatua – kiroki koji'i pyryva'ea ojipea hohe.

Igwete ji kiro imombe'una'ēi pe me penemiarōhetea tapendeaporoġita katu ti javo. A'reki koji'i pyry hete tuhē nhande ojipe'ga arō hete a.

13

Tiarō hete nhande ojipe'ga

¹ Po nhande nhi'igi hajiheve'ga nhi'igimo yvagipeve'ga nhi'igimo no. Po nhande niarōi ahe nhanenhi'igame ganhi'igimo, a'ero po nhande nhi'itehei reki imotininiuhūva'ea ja hahyahivuhuva'ea ja.

² Po Tupana'ga nhande mbokarakatui imombe'gwovouka onhi'iga. Po nhande niarōi ahe imombe'urame, a'ero po nhande rekotehei reki.

Po nhande ikwahapavi mbatera ikwahava Tupana'ga rembikwahava onhimiva'ea. Po nhande niarōi ahe nhande ikwahapavame mbatera, a'ero po nhande rekotehei reki.

Nhande jikohetero gwaramo Tupana'ga rehe po ga nhande pokogi vytyruhua mbojipe'auka nhande ve nhande erame jupe pepe'a javo. Po nhande niarōi ahe nhandejikoheterame Tupana'ga rehe nahā javo, a'ero po nhande rekotehei reki.

³ Po nhande ima'ema'embavi nhanembatera imbatere'ŷve'ga pe. Po nhande niarōi ahe nhande ima'embavame, a'ero po nhande ima'ētehei. Nhaneremima'embava nomombyryvi reki nhande ve.

Po ga ei nhande ve: “Pe pohire'yma gwaramo Cristo'ga hugwi po ti ore imbokaipavi penda'oa nehē,” e po ga nhande ve. Nhandepohipotare'ymame ga hugwi po nhande ikwava'eġi nhandera'oa ga pe a'ero tombokai ti ga javo. Po nhande niarōi ahe nhanenhikwava'eġame ga pe, a'ero po nhande nhikwava'ētehei reki. Nhanenhikwava'eġa nomombyryvi reki nhande ve.

⁴ Nhande ojipe'ga arōheterame nhande nianhimonha'ngajipei ga ndehe jipi. Timombyry nhande ga pe. Nhande ojipe'ga arōheterame nhande nianhimyrōi ga ndehe. Nianhimbohetei nhande ji ko ga hohe jave'yma. ⁵ Ga arōheterame nhande xako katu tuhē ga pe. Nhandejihe jate rūi nhande xako. Nhande nianhimboahivi ga pe. Nhande ndikwahava'ja'javi ojipe'ga ndekote'varuhua nhandejive. ⁶ Ga arōheterame nhande nianderoryvi gandekote'varuhua rehe. Gandekokatua rehe nhande roryroryvamo. ⁷ Ga arōheterame nhande xanhimomirana jipi ga ndekote'varuhurame nhandejive. Tiarō hete nhande

avuirama. “Aerē po ti pyryvamo nehē,” xa'e nhande jipi. Nhande xajiko ojipe'ga ndehe jipi. Xanhimomirana nhande jipi a'ero.

⁸ Ga arōheterame nhande niarombigi tuhē ga. Opi po ti nhandekarakatua nehē Tupana'ga remimbuhura. Tupana'ga nhi'iga mombe'ua po ti opi. Ganhi'iga po ti opi no nhanerembikwahave'ỹva'ea. Mbatara kwahava po ti opi nehē no. ⁹ Aḡwamo ndikwahapavi nhande. Nhande ni-mombe'ukwahapavi Tupana'ga nhi'iga no. ¹⁰ Tupana'ga ki a'e te okwaha pa. Cristo'ga rurame po ti opa nhanerembikwahapave'yma nehē.

¹¹ Jivoja'irame ji ndakwahapavi ikwehe. Tayri'ga ja ji nhi'igi a'ero ikwehe. Ndajireaporoḡitakatui ji no. Nanhimombaragwahakatui ji mbatara rehe no jivoja'iro ḡwaramo ikwehe. Aerē jiyvuakarama ji pohiri tayri'ga ndeaporoḡita'java'ea hugwi.

¹² Hepiagame espelho pyvõ nhande ndihepiakatuhetei. A'ereki nhandera'angava tehe nhande tihepia. Na jitehe aḡwamo nhande ndikwahahetei Tupana'ga repiag'eymame. Aerē po ti nhande a'ea ga repiakatui ga kwahava nehē. Ojogwovavo po ti nhande jogwepiagi Tupana'ga pavēi. Aḡwamo nhande ndikwahapavi ga. Ga ki a'e te nhande kwaha hete pa. Na jitehe po ti nhande ga kwahahetei nhandekovo ga pyri nehē no.

¹³ Nahā hekoi avuiramava'ea a'ero:

Xajiko nhande Tupana'ga rehe.

Tikwaha nhande pyryvaḡwama.

Tiarõ hete nhande ojipe'ga.

Pyry Tupana'ga pe nhande jikogame ga rehe.

Pyry nhande ikwahavame pyryvaḡwama no.

Johe'i tehe reki pyry Tupana'ga pe nhanderemiarōhetea.

14

Ganhi'iga nhanerembikwahave'ỹva'ea

¹ Pejirokwa ti ojipe'ga arōheteavo a'ero. Pepota ti Tupana'ga ra'uva remimbuhura penhimbokarakatua. Pepota ti pejikarakatua Tupana'ga nhi'iga mombe'ua rehe kaitu.

² Tupana'ga ra'uva ombokarakatu ojipe'ga monhi'iga. A'ero ḡanhi'iga nhanerembikwahave'ymaḡwama. Nahā onhi'igame ga nhi'igi Tupana'ga pe a'ero. Nhande ve rūi reki ga onhi'ĩ. A'ereki nhande ndikwahavi nanongara ḡanhi'iga. ³ Emo kiroki ga omombe'u Tupana'ga nhi'iga ikwahavuka ojipe'ga pe – ga onhi'ĩ nhande ve tuhē. A'ero ga nhande mbojikoheteukari Jesus'ga rehe. Onoḡatu ga nhandepy'a no. ⁴ Kiroki ga ḡanhi'iga rekoi nhanerembikwahave'ỹva'ero – ga onhimbojiko hete Tupana'ga rehe. Ga ki a'e te – kiroki ga omombe'u Tupana'ga nhi'iga – ga ombojikoguka pa Jesus'gareheve'ga ga rehe a'ero.

⁵ Apota po ji pe napenani penhi'iga hekorame nhanerembikwahave'ỹva'ero novĩa. Koji'i reki ji apota penemimombe'ua Tupana'ga nhi'iga rehe. Nanongara'ga nemimombe'ua koji'i pyry ojipe'ga nhi'iga hohe nhanerembikwahave'ỹva'ea hohe, a'e ji. A'ereki ga omombe'u katu Tupana'ga nhi'iga. Kiroki ḡanhi'iga ikwahavipyre'ỹva'ea – a'ea nhande ndikwahavi. Ojipe'ga ikwahavukarama ḡanhi'iga nhande ve a'ea ko pyry jitehe no. A'ero ga Jesus'gareheve'ga mbojikohetei Jesus'ga rehe imombe'urame ga pe.

⁶ Nhiirũ, po ti nhinhi'iga nhanerembikwahave'ỹva'ea ji horame pe pyri nehē, a'ero po ti ji ndopopokogi tuhē nehē. Po ti ji imombe'ui pe me Tupana'ga rembikwahavukara ikwahavuka mbatara pe me, a'ero po ti ji

pe pokogi nehē. Po ti ji imombe'ui Tupana'ga nhi'īga pe me pe mbo'eavo a'itituhēva'ea rehe, a'ero po ti ji pe pokogi nehē no.

⁷ Ehepia ko imonhi'ingava jiru'a'java'ea violão no heaporoģitae'ỹva'ea. Inhi'īgatue'ymame po nhande niambaragwahavi inhimby'ya rehe. ⁸ Opy ġa trombetea soldados'ģa momoranduva tapetavuka ti ġa pe kiro javo. Po trombetea nonhi'īgatui ikwahavukare'yma ġa pe, a'ero po ti soldados'ģa nonhimboavujikweri tuhē otavukara rehe.

⁹ Na jitehe po ti penhi'īga oko aherembikwahave'ỹva'ero, a'ero po ti ġa ndokwahavi pe nhi'īgame ġa pe a'ero nehē. “Onhi'ī tehe po ġa upa,” e po ti ġa pe me nehē. ¹⁰ Gwereco paravuhu hete po yvyakotyve'ģa nhi'īga ojoatyatyviva'ea. Ojogwe'yja'ģa okwaha reki onhonhi'inhi'īga. ¹¹ Emo ji ikwahave'ymame ojipe'ga nhi'īga ga ko hajiheva'ea ji ve. Ji hajiheva'ea ga pe no.

¹² Oro pe, pe nhi'īgame ojipe'ģa pe tokwaha ti ġa penhi'īga. Pepota pe Tupana'ga ra'uva remimbuhura penhimbokarakatua pejikovo. Pepota hete ti a'ero penhimbokarakatua – kiroki a'ea nhaporemō Jesus'gareheve'ģa mbojikohetei Jesus'ga rehe.

¹³ Nurā ji ei pe me: Ganhi'īga rekorame nhanerembikwahave'ỹva'ero te'i ti ġa Tupana'ga pe a'ero: “Nhimbokarakatua'ja ti. A'ero po ti ji imombe'ukatui nhinhi'īga ġa pe nehē tokwaha ti ġa javo,” te'i ti ġa Tupana'ga pe. ¹⁴ Nhinhi'īga rekorame nhanerembikwahave'ỹva'ero nhinhi'īgame Tupana'ga pe, jiji anhi'ī. Emo nhiakaģa ndokwahavi a'ea. ¹⁵ Marā po ti ji rekoi a'ero nehē naerū? Anhi'ī po ti ji Tupana'ga pe nhinhi'īga rekorame nhanerembikwahave'ỹva'ero. Anhi'ī po ti ji ga pe nhiakaģa ikwahavame nehē no. Na jitehe po ti ji nhimby'yi nhinhimby'ya rekorame nhanerembikwahave'ỹva'ero. Anhimby'yi po ti ji nhiakaģa ikwahavame nehē no. ¹⁶ Pejatyka pe jipi Tupana'ga mboheteavo ndepyr̄y nde javo ga pe. Po nenhi'īga rekoi nhanerembikwahave'ỹva'ero nde nhi'īgame Tupana'ga pe, a'ero po ti marā ikwahave'ỹve'ga ei amēm na tuhē javo nde nhi'imbavame nehē naerū? A'ereki ga ndokwahavi nde nhi'īgame. ¹⁷ Pyry hete po nenhi'īga Tupana'ga pe ovuhu. Emo nde nerembojikogi ojipe'ga Tupana'ga rehe. A'ereki ga ndokwahavi nde nhi'īgame.

¹⁸ Pe hohe pa ji nhi'inhi'īgi nhinhi'īga rekorame nhanerembikwahave'ỹva'ea novīa. Igwete ji ei Tupana'ga pe: “Pyry hete nde ji mbokarakatui a'ea rehe jipi,” a'e ji ga pe. ¹⁹ Emo nhande jatykaramē jipi koji'i pyry ji ve nhinhi'īga rekoi ikwahavukava'ea tambo'e ti ojipe'ģa a'ea pyvō. Po xunhi hete ji nhi'īgi ġa pe novīa. Emo ġa okwaha pa reki. Po ji nhi'inhi'īhetei nhinhi'īga rekorame nhanerembikwahave'ỹva'ero, a'ero po ndapyryvi ġa pe. A'ereki ġa ndokwahavi reki nhirembi'ea.

²⁰ Nhiirū, ipita'ngive'ģa ndokote'varuhukwahavi. Ga ja ti peko a'ero pejikote'varuhukwahave'yma. Tayri'ģa ndaheaporoģitakatui okovo. Ga ja rūi ti peko a'ero pejeaporoģitarame. Peyvuakara ġwaramo ti tapendeaporoģitakatu.

²¹ Aherembikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'īga ga judeus'ģa mombe'urame. Nahā Tupana'ga ei:

“Jireheve'ģa nohendukatui nhinhi'īga.

Nurā po ti ji hajiheve'ģa mondoukari ġa monhi'īguka ġa pe tokwaha ti ġa nhiremimbo'ea javo novīa,” ei Tupana'ga.

“Hajiheva'ero ġwaramo ko ġanhi'īga jireheve'ģa nembikwahave'ỹva'ea.

Emo ġanhi'īga vehevi po ti nohendukatuukari jireheve'ģa pe nhiremimbo'ea nehē,” ei Tupana'ga judeus'ģa remienduve'yma imombe'gwovo.

²² Nurã ji ei pe me: Tupana'ga ġanhi'iġa mongo nhanerembikwahave'ÿva'ero Jesus'gareheve'ġarũive'ġa ti tokwaha jipopoakara javo. Nhande ki a'e te Jesus'gareheva'ero tikwahavipe gapopoakara. Tupana'ga onhi'iġa omombe'uuka Jesus'gareheve'ġa ti tokwaha javo. Jesus'gareheve'ġarũive'ġa pe ki a'e te Tupana'ga ndokwahavukari a'ea. ²³ Pejatyka po pe Tupana'ga mboheteavo jipi. Po ti penhi'iġa nhaporemõ nhanerembikwahave'ÿva'ea ikwahave'ÿve'ġa ndurame pepyteri pe Jesus'gareheve'ġarũive'ġa ndurame no. A'ero po ti ġa ei nehẽ: “Mbipe hete ġanhi'iġa. Heagwyry pa ġa a,” e po ti ġa pe me nehẽ. ²⁴ Po ti pe nhaporemõ imombe'umbe'ui Tupana'ga nhi'iġa Jesus'gareheve'ġarũive'ġa rurame pepyteri pe ikwahave'ÿve'ġa rurame no. Henduvame penemimombe'ua po ti ga ei: “Kiro ji ikwahavi jirekote'varuhua. Penhi'iġa nhaporemõ omombe'u katu ji ve Tupana'ga rembi'ea jirekote'varuhua pe,” e po ti ga nehẽ. ²⁵ Omohẽ po ti ga gweaporõgitate'varuhua ovyteripeva'ea pendovaki nehẽ. A'ero po ti ga nhova'apyni Tupana'ga mboheteavo ndepyry hete nde javo nehẽ. “Tupana'ga oko tuhẽ pepyteri pe,” e po ti ga pe me nehẽ.

Nahã nhande rekoi nhandejatykaramẽ

²⁶ Marã a'ero, nhiirũ? Pejatykaramẽ jipi Tupana'ga mboheteavo jara'ġa onhimby'yi Tupana'ga pe. Jara'ġa ombo'e ojipe'ġa. Jara'ġa omombe'u Tupana'ga rembikwahavukara. Jara'ġa nhi'iġa ko penembikwahave'ÿva'ea. Jara'ġa omombe'u katu akoja'ġa nhi'iġa penembikwahave'ÿva'ea tokwaha ti ġa javo. Na tuhẽ ti peko a'ero pejopokopokoga penhombojikojikoga Tupana'ga rehe. ²⁷ Po ti penembikwahave'ÿva'ea ġanhi'iġa pe jatykaramẽ mokonha'ġa po ti onhi'ĩ a'ero hamo. Ndahe'yive'ġa trẽsve'ġahoherũive'ġa po ti onhi'ĩ hamo. Ojopy'rupy'ru po ti ġa onhi'iġa hamo. A'ero po ti ojipe'ġa imombe'umbe'ui ġanhi'iġa tokwaha ti ġa javo hamo. ²⁸ Po ti nimombe'uhavi ġanhi'iġa pe tonhi'igyme ti ġa pendovaki a'ero. Pendovakie'ÿ ti ġa tonhi'ĩ Tupana'ga pe okovo.

²⁹ Oro Tupana'ga nhi'iġa mombe'uhara'ġa no. Na mokonha'ġa nhi'igi, trẽsve'ġa po. A'ero po ti jara'ġa japyakai ġanhi'iġa rehe nahanahã javo hamo. ³⁰ Po ti Tupana'ga ikwahavukaramẽ mbatera ojipe'ġa pe ga apygame pepyteri pe, onhi'igypyve'ġa po ti opi hamo ji py'rovo ti ga omombe'u kiro a'ero javo hamo. ³¹ Pe nhaporemõ ti pemombe'umbe'u Tupana'ga nhi'iġa a'ero pejopy'rupy'ruavo nhande nhaporemõ tikwaha ti henduva javo. Tapenhombjiko pa ti Tupana'ga rehe a'ero no. ³² Tupana'ga nhi'iġa mombe'uhara'ġa imombe'upotaramẽ ġa imombe'ui. Opipotaramẽ ġa pigi no. ³³⁻³⁴ Pejopy'rupy'ru'e'ymame hahyahivamo penhi'iġa. Nanongara rehe Tupana'ga ndokoi. Pejogwerekokatukatua rehe ga rekoi.

Pe jatykaramẽ po kunhangwera'ġa opi hamo Tupana'ga nhi'iġa henduva onhi'ige'yama hamo. Nahã Tupana'gareheve'ġa ndekopavi no ojatykaramẽ ga mboheteavo. Moisésva'ea rembikwatijara e'i jupe no. ³⁵ Ikwahapotaramẽ mbatera po ġwonga pype kunhangwera'ġa ei ġwembireko'ġa pe marã javo hamo. Ndipoyjayjari po kunhangwera'ġa onhi'igame pe jatykaramẽ Jesus'gareheva'ero hamo.

³⁶ Marã pe ndekouhui naerũ? Peheypyuhu pemombe'u Tupana'ga nhi'iġa raikwehe naerũ? Pe me jate Tupana'ga ombuhuruka onhi'iġa raikwehe naerũ? Ahã reki. ³⁷ Po pepyteripeve'ġa ei ojive: “Jihi ko Tupana'ga nhi'iġa mombe'uhara. Tupana'ga ra'uva ji mbokarakatu ji rerekovo,” e po ġa. Nanongara'ġa po onhimombaragwaha nhiremimoġita rehe hamo. E'i po ġa ji ve hamo: “Nhandepojykaharete'ga Cristo'ga okwatijaruka Paulo'ga

pe nhande moġitauka a'ero,” e po ġa ji ve hamo. ³⁸ Ga ndekoe'ymame nhiremimoġita rehe tapekoi ġa ndehe a'ero.

³⁹ Nhiirũ, kiro ji ei pe me a'ero: Pe'ji ti Tupana'ga pe: “Ji mbokarakatu ti. A'ereki ji tamombe'u nenhi'iġa,” pe'ji ti ga pe. Nahã ji ei pe me no: Ojipe'ġa nhi'iġa rekorame nhanerembikwahave'ÿva'ea tapemombigi ti ġanhi'iġa. ⁴⁰ Pejatykarama ti pejopy'rupy'ru katu pejogwerekokatuavo.

15

Tupana'ga ombogwera Cristo'ga

¹ Nhiirũ, kiro ji ikwahavukara'javi pe me nhiremimombe'upyryvagwera Cristo'ga mombe'uagwera. Pehendu katu pe nhinhi'iġa ikwehe. Nhiremimombe'ua rehe pe peko hete kiro a'ero pejikoga Cristo'ga rehe. ² Po ti pe heroviahetei nhiremimombe'ua avuirama nehẽ, a'ero po ti Cristo'ga pe nderohoi yvagi pe nehẽ pe mongovouka avuirama nehẽ. Po pe herovia'raġuhũ, a'ero po ti ga napenderohoi nehẽ.

³ Nhiremienduvagwera ji amombe'u pe me ikwehe. Koji'i hete po nhande tihendu katu a'ea ojipea hohe hamo. Nhiremimombe'ua gwera ko na: Cristo'ga omano raikwehe tamombo ti ġandekote'varuhua ġa hugwi javo raikwehe. Tupana'ga rembikwatijarukara rupi ga manoi. ⁴ Igwete ġa gara'oa rerohoi inoġa itaruvihava kwaruhua pype. Mokõi ahe kirirẽ Tupana'ga ga mbogweravi. Gwembikwatijarukara rupi Tupana'ga ga mbogweravi raikwehe. ⁵ Aerẽ Cristo'ga jipiukari Pedro'ga pe. Aerẽ ga jipiukari dozeve'ġa pe no omoirũhara'ġa pe. ⁶ Aerẽ ga jipiukari kiro ve he'yjuhuve'ġa pe quinhentosve'ġa pe. He'yjuhuve'ġa nde'yja jararamo ġa ndekoji aġwamo. Jararamo ahe manoi. Ga nhaporemko gareheve'ġa. ⁷ Aerẽ ga jipiukari Tiago'ga pe. Aerẽ ga jipiukari omoirũhara'ġa pe nhaporemko.

⁸ Mbapavamo ga jipiukari ji ve no. Na ja hekoi. Kunhangwera'ġa gwa'yra mbo'ariperame nhande nimboha'uvi. Na jitehe ji jikogame Cristo'ga rehe nhande nimboha'uvi a'ea no. ⁹ A'ereki ji ambohahy na'ẽ Tupana'gareheve'ġa pe jirekote'varuhuavo ikwehe. Nurã ji ei jijive kiro: Jara'ġa gwyre'i hete ko ji Cristo'ga moirũhara'ġa gwyre'i hete. Cristo'ga moirũhara'ga po ġa nde'i ji ve hamo novã. A'ereki ji ako te'varuhu Tupana'gareheve'ġa pe ikwehe. ¹⁰ Emo Tupana'ga omomyry reki ji ve ji mongovo Cristo'ga moirũharamo. Nomomyrytehei reki ga ji ve. A'ereki ji aporavyky hete ga pe Cristo'ga moiruamo jara'ġa hohe pa. Ji tehe rũi reki aporavyky. Tupana'ga imomyryvame ji ve ji mbokarakatui ji mboporavykyavo. ¹¹ Nhiremimombe'ua ojo'ja reki ġanemimombe'ua pavẽi. A'ea jitehe pe heroviari a'ero pejikoga Cristo'ga rehe.

Nhanembogwerahava

¹² Xa'e nhande jipi: Tupana'ga ombogwera Cristo'ga gamanoa hugwi heikwehe. Maranuhũrame po pepyteripeve'ġa euhui naerũ Tupana'ga nombogweravi omanove'ġa javo? ¹³ Po ga nombogweravi ġa hamo, a'ero po ga nombogweravi Cristo'ga raikwehe hamo. ¹⁴ Po ga nombogweravi Cristo'ga hamo, a'ero po ore Cristo'ga mombe'utehei pe me hamo. A'ero po pe jikotehei ga rehe hamo.

¹⁵ Nahã no. Po ga nombogweravi Cristo'ga hamo, a'ero po jukwahavamo ore'mbea ore Tupana'ga mombe'urame hamo. A'ereki ore oro'e: “Tupana'ga ombogwera Cristo'ga gamanoa hugwi,” oro'e ore ga mombe'gwovo. Po a'iti omanove'ġa mbogwerave'ymamo, a'ero po ga nombogweravi Cristo'ga hamo. ¹⁶ A'ereki nahã ji a'e: Ga mbogwerave'ymame po ga nombogweravi Cristo'ga hamo. ¹⁷ Po Cristo'ga ndokweravi, a'ero po pe jikotehei ga

rehe hamo. A'ero po ga nomombori pendekote'varuhua pe hugwi hamo. ¹⁸ Po Cristo'ga ndokweravi hamo, a'ero po Cristo'gareheva'ea hoi hahyva'ea ruvihava pype hamo – kiroki ahe omano jipe. ¹⁹ Po nhande ei hamo: “Nhande manoe'ymame jate Cristo'ga imomyryvi nhande ve”, a'ero po nhande poria'iheteramo ġa hohe pa hamo.

²⁰ Emo Tupana'ga ombogwera tuhē reki Cristo'ga ikwehe. A'ea ko Cristo'gareheva'ea mbogwerahavaġwamamo oko. ²¹ Akwaimba'eva'ea rekote'varuhuro ġwaramo nhande manoi reki. Ojipe'ga rekokaturu ġwaramo po ti nhande kwerava'javi nhanemanoa hugwi nehē. ²² Nahā ji ei. A'ereki Adãova'ea rymyminoru nhandekovo ġwaramo nhande manombavi. Cristo'ga pavēi nhandekovo ġwaramo po ti nhande kwerapavi a'ero nehē.

²³ Nahā Tupana'ga ġa mbogweravi a'ero: Cristo'ga na'ē ga ga mbogwera. Aerē na jitehe Cristo'ga rura'javame po ti Tupana'ga ġa mbogweragweravi nehē no Cristo'gareheve'ġa. ²⁴ Aerē mbapava koty po ti Cristo'ga ikwava'eġi ġwembipojykahava uva'ga pe nehē koro ndeapoa javo Tupana'ga pe nehē. Cristo'ga po ti omombi pa na'ē Tupana'ga arōe'ŷve'ġa popoakara tohendu katu pa ti ġa Tupana'ga nhi'iġa javo nehē. Kiroki ġa huviha hete yvaga gwyrri pe yvya koty no – ġapopoakara po ti Cristo'ga omombi pa nehē. ²⁵ A'ereki Tupana'ga e'i nhoġwenonde Cristo'ga pe: “Ndehe ti ġanduvihavamo eko avuirama nehē. Tamongo pa ti nearōe'ŷve'ġa nenhi'iġa rupi,” ei ga Cristo'ga pe.

²⁶ Mbapavamo po ti Tupana'ga imombipavi ahemanoa tiruahūheteva'ea nehē. ²⁷ Tupana'ga rembikwatijarukara e'i hako:

“Tupana'ga omongo pa Cristo'ga nhi'iġa rupi,” e'i.

Jukwaha reki ikwatijara mombe'ua. Tupana'ga imongopavame ga nonhi-mongoi Cristo'ga nhi'iġa rupi. ²⁸ Ihopavame ganhi'iġa rupi a'ero Cristo'ga jitehe Tupana'ga ra'yra'ga po ti onhikwava'ē Tupana'ga pe nehē Tupana'ga jate ti toko huvihavuhetero avuirama nehē.

²⁹ Oro ġa – kiroki ġa onhimobatizauka omanova'ea repyga onhimobati-zaukare'ŷva'ea repyga – marā ġa ndekoi nanongara rehe naerū? Po Tupana'ga nombogweravi ahe hamo, a'ero po ġa nde'i hamo: Xanhimobati-zauka ahe repyga nehē.

³⁰ Oro ore, po Tupana'ga nombogweravi omanove'ġa hamo, a'ero po ore pohiri Cristo'ga hugwi hamo tombohahyyme ti ġa ore ve javo hamo. ³¹ Nhiirū, nane'ymi ġa ji jukapotari novīa. Amombe'u ji a'ea pe me. A'ereki ji pe mbohetei nhande jikoty'aro ġwaramo Jesus Cristo'ga rehe nhandepojykaharete'ga rehe. ³² Imombe'upotaramo Tupana'ga nhi'iġa ji ġa ndayvayvari Éfesopeve'ġa. Ga ko ja'gwara ja ji ve, a'e ji. A'ereki ġa onharō hete tijuka ti ga javo. Po ji ikwahahetei hahya nhimanomo Tupana'ga nanhimbogwerava'javi javo, a'ero po ji ikwahatehei hahya Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwovo hamo. Po Tupana'ga nombogweravi omanove'ġa, a'ero po xako aherembi'ea rupi hamo – kiroki ahe e'i:

“Mara'ngu po ti nhanemanomo ko'emame nehē?

Ti'u hete ti mbatera toryva apovo a'ero.

Ti'u hete ti kaġwitigā no,” ei ahe.

³³ Tapenhimoandyandyjukari ti ġa pe.

“Tapekoi ti ġa pavēi jipi – kiroki ġa heaporoġita te'varuhu.

Pe ndekorame ġa pavēi po ti ġa ndupi jitehe pendeaporoġita ihoi a'ero nehē,” e'i ikwatijara.

³⁴ Peapyakwapupu ti imombiga pejikote'varuhua. Jararamo pepy-teripeve'ga ndokoi hete Tupana'ga pavēi. A'e ji a'ea pe me tapepoyjayjaryme ti a'ero.

Nhandera'oa ti okwerava'ja

³⁵ Jara'ga po e'i: “Marā po ti omanove'ga mbogwerava? Marā po ti gānda'oa nehē Jesus'gareheve'ga nda'oa nehē?” e po ga javo. ³⁶ Nderekwahavihu nde! a'e po ji ga pe. Nde itymame po ha'ynha omano na'ē jipi. Narunhe'ymame nahenhui reki mbatera. Na jitehe po ti nhande manoi nhanembogwerava renonde nehē. ³⁷ Itymame mbatera po nde neretyimi henhuiva'ea. Ha'ynha tehe po nde eretȳ trigo ra'ynha ojipea ra'ynha no. ³⁸ Henhunhame Tupana'ga gwemimbotarimo imondoi ha'oa ha'ynha pe. Ha'ynha hetakwera'ja gwereko gwa'oa a'ero.

³⁹ Ojoatyatyvi reki ha'oa. Yvyakotyve'ga gwereko gwa'oa. Mbiara gwereko ojipea gwa'oa. Gwyrā'ia gwereko ojipea gwa'oa. Pira gwereko ojipea gwa'oa nohō.

⁴⁰ Gwereko yvagipeva'ea ra'oa. Gwereko vyvakotyva'ea ra'oa nohō. Ojoatyvi reki yvagipeva'ea katua vyvakotyva'ea katua pavēi. ⁴¹ Kwara gwereko okatua. Jahya katua ojipea. Jaytata'ia katua ojipea no. Ojoatyatyvi reki jaytata'ia katua ojohugwi no.

⁴² Nahā po ti nhande mbogweravame a'ero nehē. Otymame nhandera'oa ijugamo. Ombogweravame po ti nhandera'oa ndijugi nehē. ⁴³ Otymame nhandera'oa ite'varuhuro. Ombogweravame po ti nhandera'oa ikatuheteramo nehē. Otymame nhandera'oa ndipopoakari. Ombogweravame po ti ipopoakaramo nehē. ⁴⁴ Otymame nhandera'oa vyvakotyva'ea. Ombogweravame nhandera'oa po ti Tupana'ga ra'uva remimongopyra nehē. Gwereko nhandera'oa vyvakotyva'ea. Nurā ji ei: Gwereko nhandera'oa gwama no. A'ea Tupana'ga ra'uva omongo nhande ve.

⁴⁵ Nahā Tupana'ga rembikwatijarukara i'ei no: “Tupana'ga omongo jypyve'ga Adāo'ga,” e'i ikwatijara hako. Aerēve'ga Adāo'ga nhande mongo nhande mboheporogitapyahuavo. Cristo'ga pe ji ei. A'ereki gaha nhande mboheporogita pyahu gwa'uvimo. ⁴⁶ Jypya ko nhande rekoi vyvakotyva'ero. Aerē nhande reaporogitapyahuro nhandekovo. ⁴⁷ Tupana'ga oapo jypyva'ea Adāova'ea yja pyvō. Ahe ko vyvakotyva'ea a'ero. Aerēve'ga ko yvagahugwive'ga Cristo'ga. ⁴⁸ Yvyakotyve'ga ko oho Adāova'ea rupi yjapyvōva'ea rupi. Cristo'gareheve'ga ko oho Cristo'ga rupi yvagahugwive'ga rupi. ⁴⁹ Nhandera'oa ko yjapyvōva'ea ra'oa ja kiro Adāova'ea ra'oa ja. Aerē po ti nhandera'oa yvagahugwive'ga ra'oa ja Cristo'ga ra'oa ja nehē.

⁵⁰ Nhiirū, amombe'u katu ji pe me. Yvyakotyve'ga nda'oa nhande herekorange po ti nhande ndiahoi yvagi pe nehē – perope Tupana'ga oko huvihavuhhetero. Ijuva'ea ndokoagwami ijuge'ȳva'ero.

⁵¹⁻⁵² Pehendu ti kiro ji imombe'urame aherembikwahavipyre'yma. Jararamo po ti nhande niamanoi ve Cristo'ga rura'java renonde nehē. Emo po ti Tupana'ga nhande mbojirojijyipavi nehē trombeta nhi'igame mbapavamo nehē. Trombeta nhi'igame po ti Tupana'ga ga mbogweravi na'ē omanove'ga Cristo'gareheve'ga. Nomanoa'javi po ti ga a'ero nehē. Kotihī hete po ti Tupana'ga nhande mbojirojijyi a'ero nehē.

⁵³ Yvyakotyva'ero nhandera'oa omano ojugamo. Nurā po ti Tupana'ga imbuhuri hajiheva'ea nhande ve nehē. A'ea po ti nomanoi ojuge'yma nehē. ⁵⁴ Imbuhurukarame omanoe'ȳva'ea nhande ve po ti ihoi Tupana'ga rembikwatijarukara japiavo nehē – kiroki e'i:

“Ndogwerekoa'javi kiro ahemanoa.
Tupana'ga omombi pa a'ea kiro,” e'i.
Irũa aherembikwatijara e'i:

⁵⁵ “Nhanemanoa niandepojoykapava'javi.

Nhanemanoa nombohahya'javi nhande ve,” e'i aherembikwatijara.

⁵⁶ Nhanemanoa ombohahy nhande ve nhande rekote'varuhuro ġwaramo. Nhanderekote'varuhua ipopoaka nhande rehe nhande ikwahava ġwaramo Moisésva'ea remimbo'eagwera. A'ereki a'ea e'i nhande ve: “Kiroki ġa oko te'varuhu – ġa po ti omano ogwovo hahyva'ea ruvihava pype nehē,” e'i aheremimbo'eagwera. ⁵⁷ Emo Tupana'ga ombuhuruka avo Jesus Cristo'ga nhandepojoykaharete'ga. Igwete ga manoi nhande repyga nhande mbopiro'yavo nhanderekote'varuhua hugwi. Timbohete ti Tupana'ga a'ero ndepiry hete nde Jesus'ga mbuhuruka javo.

⁵⁸ Nhiirũ, ako hete ji pe ndehe. Pemondo ti pejipy'a mbotyva pejikoheteavo Cristo'ga rehe. Peporavyky katu hete ti ga pe ojipe'ġa mbojikoguka ga rehe. A'ereki pejiporavykyrame garemimbotarimova'ea rehe pe ndapepo-ravykytehei pejikovo. Pekwaha pe a'ea.

16

Itambere'ia mono'oġa

¹ Ta'e ti kiro pe me itambere'ia mono'ono'oġa pe – akoja po ti nhande timondo Cristo'gareheve'ġa pe imbatere'ÿve'ġa pe Judéiapeve'ġa gwyrri pe. A'e ji Cristo'gareheve'ġa pe Galáciapeve'ġa gwyrri pe itambere'ia rehe ikwehe. Nahã ti peko javo ji ei ġa pe. Kiro ji ei jitehe pe me no: Nhirembi'ea rupi po ti peko no hamo. ² Domingo nanani ti pemono'õ mo imongovo penhonga pe. Pe napenani ti pemono'õ. He'yjuhrame peporavykya kwepykava itambere'ia he'yi'iva'ea ti pemono'õ. Mbohapyreterame peporavykya kwepykava mbohapyrete'i ti pemono'õ. A'ero ji horame pe pyri po ti pe herekojipei imono'oġipyra nehē. ³ Jihorame po ti ji a'ea imondoukari penemimo'ëhara'ġa pe nehē togweroho ti ġa Jerusalémmeve'ġa pe nehē. Togweroho ti ġa ġa pe ikwatijara no – kiroki omombe'u ġandekokatua. A'ero po ti ġa imondoi itambere'ia ikwatijara reheve Jerusalémmeve'ġa pe nehē. ⁴ Po pyryvame ji hoi pevo no, a'ero po ti ji ġa nderohoi ji rupi nehē.

Paulova'ea omombe'u ohoġwama

⁵ Taho ti pe pyri nehē jhorë Macedôniapeve'ġa gwyrri rupi. A'ereki pevo na'ë ji hoi ġa pyri. ⁶ Aerë po ti ji pytai pe pyri ovuhu. Amongo pa po ti ji yapoa jipytavo pe pyri nehē. A'ero po ti pe ji pokogi ojipe'ġa gwyrri pe ji mondovo nehē. ⁷ Ndahopotari po ti ji pe pyri aġwamo jipytaahi'viavo jate. A'ereki Tupana'ga ipotarama ji pytapotari manamehũ pe pyri. ⁸ Kiroġwe ji pytai avo cidade de Éfeso pe toryva rupi Pentecostes rupi nehē. ⁹ A'ereki avove'ġa ġwendu pota kiro Cristo'ga nhi'iġa onhimongyavo. Tamombe'umbe'u ti ġa pe a'ero ġa mbojikoguka ga rehe nehē. Emo he'yjuhuve'ġa ji movahĩ tomombe'uyme ti ga Cristo'ga nhi'iġa javo ji ve.

¹⁰ Po ti Timóteo'ga vahemi pe pyri pereko katu ti ga gapy'a inoġatuavo pepyteri pe nehē. A'ereki ga oporavyky Cristo'ga pe ganhi'iġa mombe'gwovo ji javijitehe. ¹¹ Tape'ei ti ga pe a'ero: “Ga ndokwahavihu ovoja'iro ġwaramo.” Pepoko ti ga mbohoryva ga mbuhuruka ji pyri nehē. A'ereki ji ga mboha'uvi jara'ġa ndeheve nhaneirũ'ġa ndeheve nehē.

¹² Oro Apolo'ga no nhaneirũ'ga. Apota hete ji gahoa pe pyri ikwehe novĩa. Igwete ji ehetei ga pe toho ti ga jara'ġa ndupi nhaneirũ'ġa ndupi javo novĩa.

“Ndahopotari tuhẽ ji kiro,” ei ga ji ve ikwehe. “Aerẽ pyryvame po ti ji hoi ẽa pyri nehẽ,” ei ga ji ve.

Paulova'ea remimbo'ea mbapavava'ea

¹³ Pejapyaka katu jipi. Pejiko hete ti Cristo'ga rehe. Penhimboita tuhẽ ti. Pemondo ti pejipy'a mbotyva. ¹⁴ Pearõarõ ti ojipe'ga pejikojikovo jipi.

¹⁵⁻¹⁶ Pekwaha pe Estéfanas'ga. Ga na'ẽ ojiko Cristo'ga rehe ẽwongapeve'ga pavẽi ikwehe – perope Acaiapeve'ga gwyrri pe. Onhimondo ẽa onhimbo-poravykyavo Cristo'gareheve'ga pokopokoga jipi. Nhiirũ, a'e hete ji pe me tapehendu katu ti nanongara'ga nhi'ĩga pejikovo hupi. Pehendu katu ti jara'ga nhi'ĩga no – kiroki ẽa Cristo'gareheva'ero oporavyky hete ojipe'ga pokopokoga jipi.

¹⁷ Jirory hete ji kiro Estéfanas'ga ndura rehe – gaha Fortunato'ga pavẽi Acaico'ga pavẽi no. A'ereki pendakykweri ẽa nduri ji pokoga. ¹⁸ Onoẽatu ẽa jipy'a ji mbohoryva. Nahã ẽa inoẽatui pepy'a pe mbohoryva no. Pemondo ti imohina pejeaporoẽita nanongara'ga ndehe.

¹⁹ Ásiapeve'ga gwyrripeve'ga Cristo'gareheve'ga omondo onhi'ĩga pe me. Cristo'gareheva'ero Áquila'ga omondo hete onhi'ĩga pe me no Priscilahẽa pavẽi jara'ga pavẽi – kiroki ẽa ojatyka ẽanonga pe jipi Tupana'ga mbo-heteavo. ²⁰ Avove'ga nhaporemõ nhaneirũ'ga omondo onhi'ĩga pe me nohõ.

Penho'anhuvanhuva ti Cristo'gareheva'ero pejoryjoryva ojogwehe.

²¹ Jihi tuhẽ Pauloramõ akwatija koha kiro pe me jipoa pyvõ imondovouka nhinhi'ĩga pe me.

²² Kiroki ẽa ndokoi nhandepojoykaharete'ga rehe Jesus Cristo'ga rehe – ẽa pe ti Tupana'ga tombohahy a'ero nehẽ.

Kiro ji ei Jesus Cristo'ga pe: “Marana tá!” (A'ea ko: “Herejo orepojoykaharetero!”)

²³ Jesus'ga tomomyry pe me nhandepojoykaharete'ga.

²⁴ Opoarõ hete pe nhaporemõ nhande jikoty'aro ẽwaramõ Jesus Cristo'ga pavẽi.

PAULOVA'EA OMOMBE'UA'JA CORINTOPEVA'EA PE Segunda Carta de Paulo aos Coríntios

¹ Jihi ko ako Pauloramo Jesus Cristo'ga moirūharamo. Aporavyky ji Tupana'ga pe Cristo'ga mombe'gwovo. A'ereki a'ea Tupana'ga opota.

Kiro ji ikwatijarukari orenhi'i'ga imondovouka pe me Timóteo'ga pavēi. Timóteo'ga oko nhande'irūramo ojikoga ġwaramo Jesus'ga rehe nhande pavēi. Jesus'gareheva'ero pejiko pe Tupana'ga rehe penhimono'oga tihendu ti ganhi'i'ga javo. Kiro ore ikwatijarukari imondovouka pe me – perope picidade de Corinto pe. Kiro ore ikwatijarukari ġa pe nhaporemō no – kiroki Tupana'ga remimo'ēhara'ġa u pegwyri pe Grécia pe.

² Ore oro'e: Nhanderuvete'ga Tupana'ga ti tomomyry pe me Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojoykaharete'ga pavēi. Tonoġatu ti ġa pepy'a, oro'e ore.

Paulova'ea ombohete Tupana'ga

³ Timbohete ti Tupana'ga! Ga ko Jesus Cristo'ga ruvihavuhuhete'ga garuva'ga no nhandepojoykaharete'ga ruva'ga. Ga nhande porogwety nhande arōheteavo. Ga nhande poko hete jipi nhandepy'a noġatuavo.

⁴ Nane'y mi ga ore pokogi hahyrame ore ve ji javijitehe ti ġa topoko ojipe'ga javo ore ve. Oropokoga ġwaramo ore ġa pokokwahavi hahyparavuhurame ġa pe. ⁵ Hahyahy Cristo'ga pe ymya. Na jitehe hahyahy ore ve kiro ore Cristo'gareheva'ero ġwaramo. Hahyahyheterame ore ve Tupana'ga ore pokopoko hete ore Cristo'gareheva'ero ġwaramo. ⁶ Hahy ore ve jipi ore pe pokogame pe mbojikoheteavo Tupana'ga rehe. Hahyrame ore ve Tupana'ga ore poko. A'ero ore pe pokokwahavi nahā ahe nhimomiranami hahya pe javo. A'ereki na jitehe hahy pe me no. A'ero pe nhimomiranami hahya pe.

⁷ Orojiko hete ore Tupana'ga rehe ga po ti Corintopeve'ga poko jipi nehē javo. Nurā ore ei: Tupana'ga ore poko hahyheterame ore ve. A'ero po ti ga Corintopeve'ga pokogi hahyheterame ġa pe nehē no, oro'e ore.

⁸ Tamombe'u kiro pe me nhiirūa pe tapekwaha ti. Tiruahū hete ore ve Ásiapeve'ga gwyri pe ikwehe. Hahyhetero tuhē ore ve pevo. A'ero ore ei ikwehe: Kiro po ti nhande manoi nehē, oro'e ore orovy'ahetee'y ma.

⁹ Xamano tuhē ti nhande! oro'e ore ikwehe.

Tupana'ga ore momanouka gwerevi tojikogy me ti ġa ojihe javo. Tojiko ti ġa ji rehe jate javo ga ore momanoukari gwerevi omanove'ga mbogwera-hara'ga. ¹⁰ A'ea rupi ga ore pokohetei tuhē tomanote'varuhuyme ti ġa javo. Aerē po ti ga ore pokoga'javi nehē no tomanoyme ti ġa javo. Ga rehe jate ore jikohetei aerē ti ga nhande pokoga'ja'javi nehē no javo. ¹¹ Nahā po ti nehē pe nhi'inhi'i'game Tupana'ga pe epoko ti Paulo'ga javo. Penhi'ī ti ga pe a'ero ojipe'ga pavēi penhimongyavo. A'ero po ti pe ei ga pe ġa pavēi ndepyry hete nde imomyryva Paulo'ga pe javo nehē.

Paulova'ea oho pota Corintopeva'ea pyri novīa

¹² Tupana'ga oropokoga ġwaramo orepyry hete ore orokokatuavo ojipe'ga pe nhaporemō ġa moandyandyje'y ma. Pe me koji'i ore rekokatui. A'ea ore ei oronhimboheteavo. A'ereki ore orokwaha orovytyeri pe orerea-porogitapyryva. Yvyakotyve'ga nembikwahatehea rupi rūi ore rekokatui pe me. Tupana'ga remimomyryva ġwaramo reki ore ve ore rekokatui pe me.

13-14 Hajiheva'ea ore ndorokwatijari javo pe me. Onhimime'ỹva'ea jate orokwatija ore pe me. Nurã pe ikwahavi nahanahã Paulo'ga ei nhande ve ikwatija javo. A'erorame tehe pe ndapekwahakatui ve orereaporogita. Ikwahaheterame po ti pe ndoryndoryvamo ore rehe nehẽ. Na jitehe po ti ore roryroryvamo pe ndehe nehẽ nhandepojy kaharete'ga rura'javame Jesus'ga rura'javame nehẽ. A'ea ore oropota hete.

15-16 Nahã tuhẽ ko Corintopeve'ga, a'e ji ikwehe. Nurã ji ena'ei: Apytaahi'vi po ti ji Corintopeve'ga pyri ga ndepiaga jikwavame jigwovo Macedõniapeve'ga gwyri pe nehẽ, a'e ji novã. Aerẽ po ti ji jivyri Corintopeve'ga pyri ga mbohoryva'java nehẽ. A'ero po ti ga ji pokogi ji horame Judéiapeve'ga gwyri pe nehẽ, a'e ji novã.

17 Aerẽ ji herojijyi jireaporogita ikwehe ndahoa'javi po ti ji kiro Corintopeve'ga pyri javo. Nurã jararamo pe ei: "Heaporogita te'varuhu Paulo'ga jipi herojijyjijyita ojeaporogita. A'ereki ga ombotembote'iuhu javo nhande ve," pe'ji pe ji ve.

Ndajireaporogitate'varuhui ji. Nanhi'ĩtehei ji. 18 Jireaporogita katu reki ji nhinhi'igã rerojijyirame. Tupana'ga e'i katu jipi. A'itituhẽva'ea pe ga ei. Na jitehe ore ekatui oronhi'igame pe me. Noronhi'ĩtehei ore a'itituhẽva'ea mombe'gwovo jipi. 19 A'ereki ore Jesus Cristo'ga ja imombe'ukatuavo. Jesus Cristo'ga Tupana'ga ra'yra'ga, gaha ore ga mombe'u katu pe me jiji Silas'ga pavẽi Timóteo'ga pavẽi no. Nombotembote'iuhui ga. A'itituhẽva'ea jate ga omombe'u. 20 Onhi'ĩpo'ru pa ga Tupana'ga no Jesus Cristo'ga. A'ero ga Tupana'ga nhi'ĩpo'ruavo gwaramo nhande ei na tuhẽ hekoi javo Tupana'ga pe ga mboheteavo.

21 Tupana'ga tuhẽ ore mbojikoheteuka Cristo'ga rehe pe ndeheve. Tupana'ga nhande mo'emo'ẽ ojive tomombe'u ti ga Jesus Cristo'ga javo.

22 Tupana'ga nhande mongoi ojiheva'ero. Ombuhuruka ga gwa'uvapyryva nhande pyri. Gara'uvapyryva okwahavuka nhande ve. A'ero nhande ei: Nhande xako Tupana'gareheva'ero kiro. Omombyry po ti Tupana'ga nhande ve nehẽ, xa'e nhande.

23 Jiji a'e Tupana'ga pe kiro:

—Tupanamo ehendu ti nhinhi'igã ji ikwatijarame Corintopeve'ga pe. Po ji mbero kiro ga pe, a'ero po ti embuhu hahyva'ea ji ve.

A'ea ji ei kiro Tupana'ga pe. A'ereki ga okwaha jipy'a.

Kiro ji ei pe me a'ero Corintopeva'ea pe. Namondopotari hahyva'ea pe me. Nurã ji ndahoa'javi pe pyri ikwehe. 24 Ndoro'ei ore kiro pe me: Nahanahã tuhẽ ti pejiko. A'ea rũi ore ei pe me. A'ereki pe pejiko hete tuhẽ Tupana'ga rehe. Opopoko pota reki ore koji'i pe mbohoryryva jipi.

2

1 Nurã ji ei jivytyteri pe ikwehe: Ndahoa'javi ti ji Corintopeve'ga pyri tahahya'javyme ti ga pe javo. 2 Po ti ji hoi pe pyri hamo, a'ero po ji imondo hahyva'ea pe me pe mongoveveuhuavo hamo. A'ero po nanhimbohoryhavi hamo pe ndekoveveuhuro gwaramo.

3 Nurã ji ikwatijari pe me ikwehe pepohi ti pejikote'varuhua hugwi kiro javo. A'ereki ji a'e: Po ji hoi ga pyri nhinhi'igãhyavo ga pe gandekote'varuhua rehe nehẽ, a'ero po ti ga ji mongoveveuhui ji rayva nehẽ. Gahã po ji mbohory hamo! a'e ji ikwehe. Akwaha pa reki pendeaporogita. Ji roryvame pe ndorypavamo no. 4 Hahy hete ji ve ji ikwatijarame pe me ikwehe. Ji rekoveveuhuro jijehe'oheteavo ikwehe. Nopomongoveveuhupotari reki ji ikwatijarame pe me. A'ereki ji opoarõ hete. Akwatija po ti ji Corintopeve'ga pe tokwaha ti ga nhiremiarõhetea, a'e ji ikwatijarame pe me ikwehe.

Tapehenonha'javi ti garekote'varuhua, ei Paulova'ea

⁵ Kiroki ga omondo hahyva'ea okote'varuhurame ikwehe – ji ve jate rūi ga imondoi hahyva'ea. Pe me ga imondoi hahyva'ea pe mongoveveuhuavo no. Emo kotihī ipavi pendekoveveuhua pe hugwi. A'ea ji ei. A'ereki ji nanhi'igahyhetepotari reki ga pe. ⁶ A'ereki penhimongyavo pe peko ga rehe imondovo hahyva'ea ga pe. Kirupi kiro a'ero! ⁷ Tapehenonha'javi ti garekote'varuhua kiro a'ero ga mbohoryva'java garekoveveuhuhetea to-jukayme ti ga. ⁸ Nurã ji ehetei kiro pe me: Pekwahavuka ti ga pe penhimiarõa oroarõ hete nde javo.

⁹ Ikwatijarame pe me ji ei jiyvyteri pe ikwehe: Tahepia ti nhinhi'ipo'rupava. Gwendu katu po Corintopeve'ga nhinhi'iga jipi, a'e ji jiyvyteri pe ikwehe.

¹⁰ Pe aherekote'varuhua renonhe'ymame ji na jitehe nahenonha'javi aherekote'varuhua no. Po ji henonha'jave'ymame aherekote'varuhua, a'ero pe ndehe ji nahenonha'javi. Cristo'ga okwaha nhiremienonha'jave'yma. ¹¹ Nahã ji rekoi Satanás'ga tianemoandyandyjyme javo. A'ereki Satanás'ga nhande arõe'yve'ga heaporoğita te'varuhu. Ga nhande mongo pota ġwemimbotarimova'ea rupi nhande mbote'varuhuavo. A'ea nhande ikwahahetei.

Paulova'ea opytaahi'vi cidade de Trôade pe

¹² Aho ji cidade de Trôade pe ikwehe tamombe'u ti pyryva'ea ġa pe javo Jesus Cristo'ga mombe'ua. Ji vahemame pevo ġa ndoryvamo ji rehe hendupota. A'ereki nhandepojykaharete'ga e'i jipe kiro ihoi japiavo nhi-mombe'ua apiavo Trôade pe javo. ¹³ Jipy'a ndukatui reki okoteheavo. A'ereki pevo ji ndahepiagi Tito'ga nhaneirũ'ga. Nurã ga rure'ymame ji ei pevove'ga pe: Kiro ji hoi a'ero. Pea hugwi ji hoi a'ero jigwovo Macedôniapeve'ga gwyrri pe Tito'ga reka.

Tupana'ga opoko hete omoirũharava'ea

¹⁴ Timbohete ti Tupana'ga! Tupana'ga Cristo'ga poko hete tipopoaka hete ti ga Diabo'gapyriva'ea hohe anhaġa hohe javo. Nhande Cristo'gareheva'ero ġwaramo Tupana'ga nhande poko hete tipopoaka ti ġa Cristo'ga pavēi Diabo'gapyriva'ea hohe no javo. Nhande ipo'rurame perfume kiro ihoi ojipe'ġape'ġa pe. Na jitehe Tupana'ga nhande po'rurame Cristo'ga mombe'gwovouka kiro gamombe'ua ihoi ojipe'ġape'ġa pe nhaporemo.

¹⁵ Gapyteri pe Cristo'ga mombe'urame nhande ikatuva'ea ja perfume ja Tupana'ga pe ga mbohoryva.

Jara'ġa ojiko Cristo'ga rehe. A'ero ga ġa nderohoi Tupana'ga viara rupi.

Jara'ġa ndojikogi reki Cristo'ga rehe ogwovo hahyva'ea ruvihava viara rupi. ¹⁶ Ga pe Cristo'ga mombe'ua i'agahiva'ea ja ndikatui okovo ahējukaagwama. A'ereki henduvame Cristo'ga mombe'ua ġa ndogweroviari ipotare'yma. Nurã po ti ġa manoi ogwovo hahyva'ea ruvihava pype nehē.

Kiroki ġa Cristo'ga gweroho Tupana'ga viara rupi – ġa pe Cristo'ga mombe'ua perfume ja ikatu hete okovo ġambogweravaġwama. A'ereki henduvame Cristo'ga mombe'ua ġa ojiko ga rehe. A'ero po ti ġa ndekoi avuirama ga pyri nehē.

Ma'ġa po ipopoaka Cristo'ga mombe'gwovo ġa pe hamo naerũ? A'ereki ahã ipopoakave'ġa jupe. ¹⁷ Kiroki ġa pe Tupana'ga e'i reki ġa mbopopoaka pemombe'u ti javo – ġahã po omombe'u Tupana'ga nhi'iga Cristo'ga mombe'ua ġa pe hamo. Emo he'yive'ġa ojiroho tehe onhimonhi'iga imombe'gwovo ojipe'ġa pe. Ga pe Tupana'ga nde'i. Ga oho tehe. Kirē ġa ei: “Pembuhu ti itambere'ia ore ve kiro. A'ereki ore Tupana'ga nhi'iga mombe'u pe me,” ei ġa ġa pe.

Ore ki a'e te ġa ja rŭi ore rekoi. Ore orepyry hete ojipe'ġa moandyandyje'yma Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwovo. A'ereki Tupana'ga e'i ore ve pemombe'u ti nhinhi'iġa javo. Nurã Cristo'gareheva'ero ore nhi'iġatui imombe'gwovo katu Tupana'ga rekorame ore rupi.

3

Paulova'ea oporavyky ipyahuva'ea mombe'gwovo

¹ Oronhimombe'urame pe me ore ndoro'ei: Corintopeve'ġa niandekwahavi ve. Nurã xanhimombe'u katu ġa pe. A'ea rŭi ore ei. A'ereki a'ea rehe rŭi reki ore nhimombe'ui javo pe me. Ore ojipe'ġa ja rŭi. Ohoohorame Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwovo ġa gweroho pevove'ġa pe onhimombe'uva'ea ojipe'ġa nembikwatijara. Ikwatijara e'i: “Agwa'ġa ko Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharamo oko,” e'i. “Pyry hete ġa.” Nahã ikwatijara ei tokwaha hete ġa ġa javo. Ohorame ġa hugwi ġa gweroho ġanembikwatijara no ojipe'ġa ti torekwaha hepiagame javo.

Ore ko ndorogwerohoi pe me ikwatijara orenhimombe'uva'ea. A'ereki pe nhaporemō ore kwahavipe. Ndorogwerohoi pe hugwi ikwatijara ojipe'ġa pe no. A'ereki ġa nhaporemō ore kwahavipe no. ² Pe tuhẽ orerekokatua kwahavuka ġa pe. Oroyvyteri pe ore ikwahavi a'ea. Ga nhaporemō orerekokatua kwaha no pendekokatua repiaga. ³ A'ereki pe ndepiagame ġa e'i: “Cristo'ga tuhẽ Paulo'ġa mondouka Corintopeve'ġa pyri onhimombe'uuka ġa pe. Gaha ġwendukatuuka ġa pe ġa mongokatuavo Paulo'ġa omombe'urame,” ei ġa.

Na tuhẽ Cristo'ga pe pojykai. A'ero pe pejikokatua ikwahavukari ojipe'ġa pe. Ahe okwatija imohŭhava pyvõ tokwahavuka ti mbatera ojipe'ġa pe. Tupana'ga ki a'e te avuiramave'ga, ga gwa'uva pyvõ pendeaporoġita mbopyahui pe mongokatuavo tokwahavuka ti ojipe'ġa pe. Ahe okwatija itapereuhuva'ea rehe tokwahavuka ti ġa pe javo. Tupana'ga ki a'e te pendeaporoġita mbopyahui pevyteri pe tokwahavuka ti ġa pe javo.

⁴ Hapiagame pendekokatua ore ei: Tupana'ga nhande mondo tuhẽ Corintopeve'ġa pyri ġa mbojikoguka nhande ve. A'ea ore oro'e. A'ereki a'ea Cristo'ga okwahavuka ore ve Tupana'ga pe mondo ġa pyri javo. ⁵ Marã po nhande timbojikoguka ġa Cristo'ga rehe? oro'e ore. A'ereki ore ndorepopoakari ikwahave'yma. A'ero ore ndoro'ei: Ore tehe ti torombojiko ġa ga rehe. A'ea rŭi ore ei. A'ereki Tupana'ga jate okwahavuka ore ve ore mbopopoaka nahã ti pembojikoguka ġa Cristo'ga rehe javo. ⁶ A'ereki ga okwahavuka ore ve ipyahuva'ea javo: “Pe Cristo'ga mombe'urame ġa pe ti jira'uva ġa mbojikogi ga rehe imbopyahuavo ġandeaporoġita nahã ġa mongovo ji pyri avuirama nehẽ. A'ea ti pemombe'u ġa pe,” ei ga ore ve. “Nahã ti ji ġa pokokatui kiro,” ei Tupana'ga ore ve.

Nurã ore imombe'ui a'ea ipyahuva'ea ġa pe Tupana'ga ra'uva ti tomongo ġa Tupana'ga pyri javo. Ore noromombe'ui Tupana'ga rembikwatijarukaragwera – kiroki garembikwatijarukaragwera Moisésva'ea pe. A'ereki a'ea e'i: “Nahanahã ti peko Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe jipi. Pejikoe'ymame hehe po ti pe hoi hahyva'ea ruvihava pype nehẽ,” e'i Moisésva'ea rembikwatijaragwera.

Moisésva'eareheva'ea ġwendu aherembikwatijaragwera novã okokatuan-gave'yma Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi. A'ero ahe hoi hahyva'ea ruvihava pype onhimongyavo. A'ereki aherembikwatijaragwera nombopopoakarukari ahe pokoge'yma. A'ero ore ei: Moisésva'ea rembikwatijaragwera ahe mondouka hahyva'ea ruvihava pype.

⁷ Tupana'ga okwatijaruka Moisésva'ea pe onhi'íga itapereuhua rehe ikytikiyuuka. Tupana'ga ikwatijarukarame gakatukatuhetea jukwahavamo ġwendy'jandy'javamo imohendy'jaheteavo Moisésva'ea rova. A'ero ahereheva'ea israelitasva'ea nonhimomiranami Moisésva'ea rova repiaheterame ojirovaga ahe hugwi ahe imombe'urame Tupana'ga rembikwatijarukara. Igwaigwavete aherova rendy'java igwevi avuiramarūiva'ea. A'ea vehevi ahe nonhimomiranami hepiahetea rehe Tupana'ga katua jukwahavame. Tupana'ga ikatu hete ikwatijarukarame Moisésva'ea pe. Moisésva'ea imombe'urame ġwembikwatijara israelitasva'ea ndogwerojijyi reki ojeaporoġita okoe'yma Tupana'ga pyri.

⁸ Koji'i Tupana'ga katukatuhetea jukwaha hete tuhē ga nhi'ígame ipyahuva'ea rehe Cristo'ga mombe'ua rehe a'ero. A'ereki ġa Cristo'ga mombe'urame ġa pe Tupana'ga ra'uva ombopyahu ġandeaporoġita ġa mbojikoga ga rehe. A'ero po ti a'ea ġa mongoi Tupana'ga pyri avuirama nehē.

⁹ Ikatu hete Tupana'ga rembikwatijarukara Moisésva'ea pe novīa ymyahūva'ea. A'ea e'i: "Tupana'ga nhi'ípo'rupave'ymame ti ġa toho hahyva'ea ruvihava pype nehē."

Koji'i hete ikatu hete Tupana'ga nhi'íga ipyahuva'ea rehe Cristo'ga mombe'ua. A'ereki onhi'ígame ga rehe ga gwa'uva mbuhurukari nhande pyri nhanderekote'varuhua momboa nhande hugwi nhande mongokatuavo. ¹⁰ Koji'i hete tuhē ikatu hete Tupana'ga nhi'ígapyahua garembikwatijarukaragwera hohe. Ganhi'ígapyahua katuhetea ombogwe garembikwatijarukaragwera katua. ¹¹ Garembikwatijarukaragwera ikatu avuiramarūiva'ea. Koji'i hete ikatu hete avuiramava'ea ganhi'ígapyahua.

¹² Nurā orojikoga ġwaramo Tupana'ga nhi'ígapyahua rehe ore imombe'ukatui a'ea ġa pojihuve'yma tokwaha hete ti ġa avuiramava'ea javo. ¹³ Moisésva'ea ja rūi ore rekoi imombe'urame a'ero. Imombe'urē Tupana'ga rembikwatijarukara Moisésva'ea ojovapia tapy'ynhapira pyvō jireheve'ġa tajirepiagyme javo. A'ero ahereheva'ea ndokwahavi aherova rendy'java gweva ahe hugwi a'ea ko avuiramarūiva'ea jave'yma. ¹⁴ Ndoki aheakaġi pe ahe Moisésva'ea rembikwatijara monhi'ígame. Ojikoge'yma ġwaramo Tupana'ga rehe koji'i ahe ndokwahavi imonhi'ígame nahanahā Tupana'ga ei nhande ve jave'yma. Ojovapiave'ġa ja ahe rekoi. A'ereki ojovapiave'ġa ndokwahavi hepiakatue'yma.

Na jitehe kiromonhate aherakypohara'ġa israelitas'ġa ndokwahavi imonhi'ígame Moisésva'ea rembikwatijara Tupana'ga nhi'íga ymyahūva'ea. A'ereki Cristo'ga rehe ojikogame jate ġa okwaha Cristo'ga pe Moisésva'ea ei javo. ¹⁵ Kiromonhate vehevi imonhi'íga nanani Moisésva'ea rembikwatijara ndoki ġa'akaġi pe ġa jikoge'yma ġwaramo Cristo'ga rehe. Ojovapiave'ġa ja ġa ndekoi a'ero ikwahave'yma hepiakatue'yma.

¹⁶ Kiroki ga gwerojijyi ojeaporoġita ojikoga Cristo'ga rehe nhandepojykaharete'ga rehe – gaha okwaha javo: "Cristo'ga omano ji repyga imomboja jirekote'varuhua ji hugwi," ei ga. "Jijikoga ġwaramo Cristo'ga rehe ti ji hoi yvagi pe nehē," ei ga. Okwaha ga kiro ġa ja – kiroki ġandova hugwi ojipe'ġa ope'a tapy'ynhapira.

¹⁷ Ji'erahe nhandepojykaharete'ga pe ji ei Tupana'ga ra'uva pe. A'ereki nhande jikogame nhandepojykaharete'ga rehe Cristo'ga rehe ga ombopyahuuka nhandereaporoġita Tupana'ga ra'uva pe. A'ero nhande piro'yro Cristo'ga kwahave'yma hugwi nhanderekote'varuhua hugwi no hahyva'ea ruvihava hugwi no. ¹⁸ Cristo'gareheva'ero nhande nhaporemō ikwahavi ġa ja kiro – kiroki ġandova hugwi ojipe'ġa ope'a tapy'ynhapira. A'ereki nhande

nhandepojoykaharete'ga katukatuhetea kwaha hete. A'ero nhande ikwahavame igwaigwavete ga herojijyjijjukari nhandereaporoġita gwa'uva pe ji javijitehe ti ġa tikatu katu hete javo.

4

Paulova'ea ndipopoakari; Tupana'ga ahe mbopopoaka

¹ Tupana'ga pyry hete Cristo'ga mombe'uuka ore ve ore pokoguka. Ore Cristo'ga mombe'ukatui jipi a'ero orojirokwa. ² Noronhinoti ore. Ndorokote'varuhui ore. Noromoandyandi ore ojipe'ġa. Tupana'ga nhi'ġaatyviva'ea rūi ore imombe'ui. Ndorogwerojijyi ore ganhi'ġa. A'itituhēva'ea ore imombe'ukatui Tupana'ga nhi'ġa kwahavuka ġandovaki. Nahã ore rekoi ikwahavuka orokokatuavo ġa pe nhaporemō Tupana'ga ore repiagame. A'ero po ti ġa ikwahavi javo oyvyteri pe nehē: “Paulo'ġa omombe'u katu a'itituhēva'ea,” e po ti ġa nehē.

³ Jara'ġa pe oreremimombe'ua onhimiva'ea – kiroki ġa oho hahyva'ea ruvihava viara rupi. Ga pe jate onhimi. ⁴ Ndojikogi ġa Cristo'ga rehe heroviare'yma oreremimombe'ua. A'ereki okote'varuhuve'ġa pojoykahara'ga Satanás'ga, ga ndokwahavukari pyryva'ea mombe'ua ġa pe tombokojahuyme ti ġa'akaġi pe javo. Omondomondo ga ġa ġwemimbotarimova'ea rupi yvya koty. Ndoki ġayvyteri pe a'ero Cristo'ga katukatua mombe'ua. Gaha okwahavuka Tupana'ga nhande ve Cristo'ga. ⁵ Noronhimombe'ui ore. Jesus Cristo'ga ore oromombe'u ga ko nhandepojoykaharete'ga javo. Jesus'gareheva'ero ġwaramo ore pe pokopokogi ga mombe'gwovo pe me.

⁶ Ymyahū japorame yvya yvaga reheve Tupana'ga ei hako: “Tokojahu kiro ypytuna pyteri pe.” A'ea Tupana'ga ei hako. A'ero kojahuro. Aġwamo ga jitehe ombokojahu nhaneakaġi pe imbopyahuavo nhandereaporoġita ikwahavuka okatukatua nhande ve Cristo'ga kwahavukarame nhande ve. A'ereki Cristo'ga okwahavuka Tupana'ga katukatua nhande ve.

⁷ Ore Cristo'ga mombe'urame ore ko itujuga apopyra ja – kiroki gwereko mbatepyryva ipype. A'ereki itujuga apopyra ndipopoakari ohaġe'yma ġwaramo. Ore na jitehe ndorepopoakari pyryheteva'ea mombe'gwovo katu Cristo'ga mombe'gwovo katu. Tupana'ga ki a'e te ore mbopopoaka ore pojoykavo. Nurã ore Cristo'ga mombe'ukatui ojipe'ġa pe. A'ero ġa ei: “Tupana'ga popoakahetea opoko Paulo'ġa. Nurã Paulo'ġa Tupana'ga nhi'ġa'rupavi Cristo'ga mombe'ukatuavo nhande ve,” ei ġa.

⁸ Tupana'ga arōe'ŷve'ġa ombuhu hahyparavuhuva'ea ore ve jipi tomombe'uyme ti ġa Cristo'ga javo novĩa. Emo ġa nomombigi oreremimombe'ua. A'ereki ore Cristo'ga mombe'u jitehe. Oroko tehe ore jipi marã po ti nhande rekoi javo novĩa. Emo Tupana'ga ore poko jipi nahã ti pe ndekoi javo. ⁹ Otiruahūro ore ve ġa ndekote'vate'vari okookovo ore rehe novĩa. Emo Tupana'ga ndorerejari ġapo pe. Tomanō ti ġa javo novĩa ġa ore mbote'varuhui. Emo ore noromanōi oropo'ama'java. ¹⁰ Nane'ymi ore manōi ġwerĩ nhandepojoykaharete'ga ja Jesus'ga ja. A'ereki ga'arōe'ŷve'ġa ore juka pota no novĩa. Emo Jesus'ga ndorejukaukari ġa pe. A'ereki ga oko ore pyri. Nahã Jesus'ga ore pokogi tokwaha ti ġa jikwerava'java javo.

¹¹ Aġwamo ġa ore juka pota novĩa ore Jesus'gareheva'ero ġwaramo. Ore ve tiruahūro jipi. Emo Jesus'ga noremomanoukari tokwaha ti ġa jikwerava'java javo. A'ereki ore repiagame ġa e'i: “Jesus'ga ko oko reki Tupana'ga pyri Paulo'ġa pokoga ġa mongovo Tupana'ga pyri no,” ei ġa.

¹² Ore Jesus'ga mombe'urame ġa ore juka pota. Emo oreremimombe'ua pemongoaġwama Tupana'ga pyri. A'ereki pe oreremimombe'ua rendu katu.

¹³ Tupana'ga rembikwatijarukara omombe'u ahe'eagwera hako. E'i: “ ‘Ajiko ji Tupana'ga rehe.

Nurã ji ga mombe'ui,' ei ahe,” e'i ikwatijaripyra hako.

Na jitehe ore jikogi Tupana'ga rehe. Nurã ore ga mombe'ui ojipe'ga pe. ¹⁴ A'ereki ore orokwaha hete nhandembogweravağwama. Tupana'ga ombogwera nhandepojykaharete'ga Jesus'ga hako. Nhande jikoty'aro ġwaramo Jesus'ga pavēi ti Tupana'ga nhande mbogweravi nehē no. A'ero ti ga ore mboukwahavi pe ndeheve nehē.

¹⁵ Pe ndepyga reki ore nhimomiranami hahyva'ea pe Cristo'ga mombe'gwovo. A'ereki ore ga mombe'urame pe me pejiko pe ga rehe. A'ero Tupana'ga imombyryvi pe me. Igwaigwavete ti ġa nde'yjuhuro nehē – kiroki ġa ojiko ga rehe garemimombyryva kwahava no. A'ero igwaigwavete ti ġa nde'yjuhuro – kiroki ġa Tupana'ga mbohete hete ndepyry hete nde javo.

Xajiko Jesus'ga rehe imboha'uva nhanderuhava yvagi pe

¹⁶ Ore Cristo'ga mombe'u katu jipi a'ero orojirokwa. Igwaigwavete ore ymyahũramo oropopoakare'yre'ymano jipi novĩa. Emo orereaporoğita igwaigwavete Tupana'ga imbopyahui jipi imbopopoakara'jara'java. ¹⁷ Ga imbuhurame hahyva'ea ore ve kiro ore ei: Ndahahyhetei novĩa. Kotihĩ po ti ipigi ore hugwi, oro'e ore. Hahyva'ea rehe ti Tupana'ga imombyrymbyryvi ore ve yvagi pe nehē ore mongovo ojipyri avuirama nehē. Nurã ağwamova'ea hahyva'ea Tupana'ga remimombyryvağwama. Koji'i hete ranuhũ ti garemimombyryva ore ve hahyva'ea hohe! Ikatu hete hete ti ore ve avuirama nehē.

¹⁸ Nahã ore ei. A'ereki ore toromondo orereaporoğita yvagipeva'ea rehe pyryva'ea rehe imohina. Noromondo ore orereaporoğita avova'ea rehe hahyva'ea rehe imohine'yma. Nimbegwei po ti avova'ea momina hahyva'ea nehē. Yvagipeva'ea po ti namominağwami pyryva'ea nehē.

5

¹ Nahã ore ei. A'ereki ore orokwaha nhanderuhavağwama yvagi pe. Avo yvya koty nhande xakoahi'vi. Po nhande manoi nhande ve Tupana'ga gwereko yvagi pe nhanderuhava – kiroki a'ea Tupana'ga oapo nhande ve avuiramava'ea. Pevo ti nhande ruvi avuirama nhandemanoe'yma'java nehē. ² Nhanderekorame yvya koty nhande ndiavy'ahetei xaju pota hete nhande yvagi pe nhanderuhava pype javo.

³ Nhanderuvame nhanderuhava pype yvagi pe nhande tireko a'ea jipi. ⁴ Avo yvya koty nhanderekoahi'virame nhande rekovevehui. A'ereki nhande xaju pota nhanderuhava pype yvagi pe. Ndia'ei reki nhande: Ndi-ajupotara'javi avo xamano javo. A'ea rũi nhande ei. Nhande manoe'ymame vehevi pyry nhande hoi yvagi pe nhandekovo avuirama nehē. A'ea nhande ipotari.

⁵ Tupana'ga tuhē opota hete a'ea jitehe nhanderuva yvagi pe ojipyri. Nurã ga nhande mboavujikweri. Ombuhurukaripe ga gwa'uva nhande ve. Nahã ga ikwahavukari nhande ve nhanderuhavağwama ojipyri.

⁶ Nurã nhande roryhetero jipi. Avo yvya koty nhanderuvame, Cristo'ga rovakie'ỹ nhandepojykaharete'ga rovakie'ỹ nhande rekoi a'ero. A'ea ore orokwaha. ⁷ A'ereki nhande ndihepiagi ga kiro novĩa. Emo nhande xajiko ga rehe. ⁸ A'ea'ja ji pe me a'ero: Nhanderory hete nhande. A'ereki nhande tipota hete nhandehoağwama Cristo'ga pyri. Nurã pyry nhande ve nhandemanoa. Nhandemanorame ti nhande hoi yvagi pe nhandejupa nhandepojykaharete'ga pyri nehē.

⁹ Nurã ore jirokwari ga nhi'ipo'ruavo jipi tonhimohẽ hete ti ga nhande rehe javo. Ore rekorame yvya koty na jitehe ore rekorame yvagi pe ore ga monhimohẽhetepotari orojihe. ¹⁰ A'ereki Cristo'ga ikwepykara'ga nhande ve. Xaho pa ti nhande Cristo'ga rovai pyteri pe nehẽ tokwepy ti ga nhande ve nanani nehẽ. Po nhande rekote'varuhui avo yvya koty, a'ero ti ga ikwepygi imbuhua hahyva'ea nhande ve nehẽ. Po nhande rekokatui yvya koty, a'ero ti ga ikwepygi imbuhua pyryva'ea nhande ve nehẽ.

Ahereaporogitapyahua

¹¹ A'ero ore ikwahavi nhandepojykaharete'ga nhimombojya ga omondo hahyva'ea okote'varuhuve'ga pe javo. A'ero ore ga mombe'ukatui ojipe'ga pe tomomboruka ti ga ga pe okote'varuhua javo. Tupana'ga orereaporogitakatua kwaha hete. Po pe orereaporogitakatua kwahahetei pejiyvyteri pe no, a'ea pyry ji ve.

¹² A'ea pe ore erame po pe ei: “Kiro Paulo'ga nhimbohetea'javi ojikwahavuka nhande ve,” pe'ji po pe pejiyvyteri pe. Noronhimbohetehe reki ore javo pe me. Oro'e ore pe me pejoryjory ti ore rehe javo. Igwete po ti pe ore mombe'ukwahavi ore repyga ga pe – kiroki ga onhimbohete tehe orepyry hete ore javo. Emo ga heaporogita te'varuhu reki. ¹³ Ojipe'ga e'i: “Paulo'ga ndokwahavi heagwryryve'ga ja Cristo'ga mombe'gwombe'gwovo jipi,” ei ga novã. Emo nahã ore rekoi Cristo'ga mombe'gwombe'gwovo timbohoryory ti Tupana'ga javo.

Ojipe'ga e'i: “Onhimbovyvy Paulo'ga ikwahaheteavo gweaporogitakaturo Cristo'ga mombe'ukatuavo,” ei ga. Oronhimbovyvy tuhẽ ore Cristo'ga mombe'gwombe'gwovo pe me tipoko ti ga ikwahavuka ga pe javo. ¹⁴ A'ereki Cristo'ga nhande arõ hete. Nurã ore ei: Cristo'ga remiarõa gwaramo timombe'u tuhẽ nhande Cristo'ga ojipe'ga pe. A'ereki ore orokwaha hete gamanoa yvyakotyve'ga ndepykavamo. A'ereki ga ndekote'varuhuro gwaramo Tupana'ga e'i: “Omanomba ti ga ogwovo hahyva'ea ruvihava pype a'ero nehẽ,” ei ga. Cristo'ga ki a'e te e'i: “Jihi ojipejiva'ero ti tamano ga ndepypava imomboia gandekote'varuhua ga hugwi tohopavyme ti ga hahyva'ea ruvihava pype javo.”

Nurã ore ei: Cristo'ga yvyakotyve'ga ndepypavi omanomo. Nurã gamanoa kwahyro ga ndehe nhaporemõ, oro'e ore. ¹⁵ Cristo'ga omano yvyakotyve'ga ndepypava toko ti ga nhiremimbotarimova'ea rupi a'ero javo – kiroki ga ombopyahuuka ojeaporogita ga pe. Tokoa'javyme ti ga gwemimbotarimova'ea rupi kiro javo Cristo'ga ga ndepyi omanomo okwerava'java, oro'e ore.

¹⁶ Nurã orojikogirẽ Cristo'ga rehe ore ndoro'etehea'javi ojipe'ga pe ikwahave'ymame gandeaporogita. Ymya ore eteheypy Cristo'ga pe no ga ko yvyakotyva'ea jate javo. Orojikogirẽ ga rehe ore ndoro'ea'javi a'ea ga pe. ¹⁷ A'ero ji ei: Cristo'ga pavẽi ga jikoty'arame gandeaporogita ipyahu. Gandeaporogitate'varuhua opi. Pehendu ti! Gandeaporogita ipyahu!

Na Tupana'ga nhiarõukari pe me imbopyahuavouka pendeaporogita

¹⁸ Tupana'ga ombopyahu nhandereaporogita imombiga nhandereaporogitate'varuhua. Gaha omondo Jesus Cristo'ga yvya koty javo ga pe: “Yvyakotyve'ga ndojikoty'ara'javi ji pavẽi ji arõ'e'yma. Emano ti ga ndepyga. A'ero ti ji nhiarõukari ga pe nehẽ,” ei ga. Cristo'ga manoro gwaramo Tupana'ga nhiarõukari nhande ve. A'ero nhandejikoty'ari ga pavẽi ga aromo.

A'ero Tupana'ga ei ore ve: “Ji mombe'u ti ojipe'ga pe kiro,” ei ga. “Pe'ji ti ga pe nhaporemõ: ‘Na Tupana'ga nhiarõukari pe me imbopyahuavouka pendeaporogita.’ A'ea ti pe'ji ga pe ga mbojikoty'a ji pavẽi,” ei Tupana'ga ore ve. ¹⁹ A'ereki Cristo'ga manoro gwaramo yvyakotyve'ga pe Tupana'ga

onhiarõuka ġa pe imomboia ġandekote'varuhua henonha'jave'yima ikwa-hava'jave'yima. “A'ea ti pemombe'u ġa pe,” ei Tupana'ga ore ve.

²⁰ Cristo'ga repykaramo ore rekoi. A'ereki Tupana'ga omombe'uuka ore ve. Ga e'i: “Pe'ji ti ġa pe: ‘Pehendu katu ti’,” ei ga. Cristo'ga repykaramo ore ehetei a'ero: Na Tupana'ga nhiarõukari pe me imbopyahuavouka pendeaporoġita.

²¹ A'ereki Cristo'ga ndokote'varuhuangavi'i'ive'ga, ga pe Tupana'ga gwerekouka nhanderekote'varuhua nhande repyga. A'ea ga herekoukari Cristo'ga pe Cristo'gareheve'ġa ti togwereco jipyryva javo.

6

¹ Tupana'ga moiruamo ore ehetei pe me a'ero: Tupana'ga pe arõ hete imombyryva pe me. Peko hete ti gapyryva rehe pejikokatuavo a'ero tomombyryteheyime ti ga pe me. ² A'ereki Tupana'ga e'i ikwatijaruka hako:

“Oho nhiremimombyryhava japiavo.

A'ero pe erame ji ve ji pe nenduvi pe mombyryva.

Oho nhirembipokohava japiavo.

A'ero ji pe pokogi imomboia pendekote'varuhua pe hugwi.”

A'ea Tupana'ga ei hako.

Pehendu ti! oro'e ore. Aġwamo tuhẽ Tupana'ga pe mombyrypotahetei. Aġwamo tuhẽ ga pe pokopotahetei imombopota pendekote'varuhua pe hugwi, oro'e ore.

Paulova'ea oko katu tiruahũrame ahe ve

³ Oroko katu pota ore jipi te'ite'varuhuyme ti ġa ore Cristo'ga mombe'urame. Po ti ore rekote'varuhui, a'ero po ti ojipe'ġa ei nehẽ: “Omombe'u tehe Paulo'ġa Cristo'ga nhi'ġa. A'ereki ġa vehevi ndokoi ganhi'ġa rupi okote'varuhuavo. Tiroviaryme ti ġanemimombe'ua a'ero,” e po ti ġa a'ero nehẽ.

⁴ Nane'ymi ore rekokatupotari te'i katu ti ġa ore ve javo. “Tupana'ga pe Paulo'ġa poravykyi,” e'i katu po ti ġa a'ero nehẽ.

Oronhimomirana ore tiruahũheterame ore ve. Oronhimomirana ore hahyrame ore ve no. Ite'varuhurame ore ve no ore oronhimomirana. ⁵ Ore nupanupã ġa. Ore mongi tehe ġa cadeia pype. Ojatykatyka ġa ore ve onhimboahiheteavo ore rayvaheteavo. Nane'yne'ymi ore poravykyhetei Tupana'ga mombe'gwombe'gwovo. A'ero ore ndorokikatukatui ypytunimo. Ore ndoro'uro'ui no. A'ea rupi nhaporemõ ore rekokatui oronhimomiranama tikwahavuka ti ġa pe nhandeporavykyia Tupana'ga pe javo.

⁶ Orereaporoġita pyry ore orokokatuavo ikwahavuka ġa pe oroporavykyia Tupana'ga pe. Orokwaha hete ore Cristo'ga mombe'ua. Ndorohaykai ore ojipe'ġa ġa ndekote'varuhurame ore ve. Oroko katu ore ġa pe. Nahã ore rekokatui oronhimomiranama tokwaha ti ġa oreporavykyia Tupana'ga pe. Tupana'ga ra'uvapyryva ore poko ore poravykyrame Tupana'ga pe. Oroarõ hete ġa. ⁷ Ore a'itituhẽva'ea mombe'u Cristo'ga mombe'gwovo. Jukwaha Tupana'ga popoakara ore pokoga. Tupana'ga ore mombyry. A'ero ore Cristo'ga mombe'ui ġa pe. Ore orojiko hete Tupana'ga rehe ġa ete'varuhurame ore ve. A'ero ġa ikwahavi oreporavykyia Tupana'ga pe.

⁸ Ojipe'ġa e'i katu ore ve. Ojipe'ġa e'i te'varuhu ore ve. Ojipe'ġa ore mbotegwete. Ojipe'ġa ore mbohete. Ojipe'ġa e'i ore ve Paulo'ġa i'mbe ahe moandyandyita javo novĩa. Emo ore oro'e katu reki a'itituhẽva'ea mombe'gwovo. Jukwaha a'ero oreporavykyia Tupana'ga pe. ⁹ Ojipe'ġa e'i ore ve okoteheve'ġa ko Paulo'ġa javo. Emo ojipe'ġa ore kwaha hete reki Paulo'ġa oporavykyia Tupana'ga pe javo. Oromano gweregwerevi ore. Emo ore orokoji reki. Ore nupanupã ġa. Emo ġa ndorejukai reki.

¹⁰ Ndorovy'ari ore novĩa. Emo oreroryrory ore jipi orojikoty'aro ġwaramo Cristo'ga pavěi. Norembateri'i'i ore. Emo ore oromombyry reki ġa pe ġa mbogukokarame ga rehe. A'ereki ġa jikogame ga rehe Tupana'ga omombyry hete ġa pe. Ndorogwerekoi ore mbatera. Emo Tupana'ga omombyry pa ore ve.

¹¹ Pe me Corintopeva'ea pe ore imombe'upavi orereaporogita ikwahavuka pe me. A'ereki ore opoarõ hete. ¹² Ore opoarõ pota ikwahavuka orereaporogita pe me. Emo pehe ko norearõpotari ikwahavukare'yma pejeaporogita. ¹³ Kiro ji nhi'iġi pe me penduva'ġa ja. Pejipy ti ore arõheteavo!

Tapejihe'ari ti Tupana'ga arõe'ÿve'ġa ndehe

¹⁴ Tapejihe'ari ti Tupana'ga arõe'ÿve'ġa ndehe pejogwerekoe'yma ġa pavěi. A'ereki tegwete okokatuve'ġa jihe'akatus okote'varuhuve'ġa ndehe. Na tuhě! Kojahua ndojihe'ari ypytuna rehe. Na jitehe heaporogitapyahuve'ġa ndojihe'akatusawami te heaporogitate'varuhuve'ġa ndehe. ¹⁵ Na tuhě! Tegwete ġajogwerekokatua Cristo'ga Diabo'ga pavěi. Cristo'gareheve'ġa ndeaporogita ko Cristo'gareheve'ġarũive'ġa ndeaporogita atyvi.

¹⁶ Tupana'ga mboheteheva pype ndogwerekoi ha'angava – kiroki a'ea pe ġa e'i oreremimboheteheva. A'ereki a'ea ndojogwerekokatui Tupana'ga pavěi. A'ereki pevo Tupana'ga ruvi jipi. Gareheva'ero nhande tuhě xako Tupana'ga mbohetehevamo avuiramave'ga mbohetehevamo. Nhandepyteri pe ga ruvi no. A'ea pe tuhě Tupana'ga ei javo hako:

“Aju ti ji ġa pyri jitekovo ġapyteri pe.

Jihi po ti ġa ji mbohetei nehě.

Oko ti ġa nhinhi'igarupiva'ero nehě,” ei Tupana'ga hako.

¹⁷ Nurã nhandepojkaharete'ga Tupana'ga ei onhi'igarupive'ġa pe hako:

“Pejipe'a ti ġa hugwi pejipohia ġa mbopogwee'yma

– kiroki ġa ndojikogi ji rehe.

Tapekoi'i'i ġandekote'varuhua rehe.

A'ero ti ji ei pe me nehě: ‘Hepejijo ji pyri’,” ei Tupana'ga hako.

¹⁸ “Ji ti ako penduveteramo a'ero nehě.

Pe ti peko jira'yramo nehě,” ei Tupana'ga hako.

Ga ko ġapojkaharetero ojipe'ġa hohe ġa mondomondopava onhi'iġa rupi.

7

¹ Tupana'ga e'i a'ea nhande ve no. Nurã ti xapohi pa nhanderekote'varuhua hugwi: kiroki nhandera'oa mbote'va, kiroki nhandereaporogita mbote'va no. A'ea ore ei pe me oreremiarõa pe. Tikwaha nhande Tupana'ga popoakara gapyryva reheve. Nurã ti xako pa garemimbotarimova'ea rupi nhandekokatuavo.

Horyory Paulova'ea Corintopeva'ea rehe

² Peko ti ore rehe ore arõheteavo. A'ereki ore ndorokote'varuhui pe me. Nopombote'varuhui ore. Nopomoandyandyi ore no. ³ A'ea pe ji erame ji nda'ei pe me: Pe'e te'varuhu pe ore ve. A'ea ji nda'ei. A'ereki ji a'e jipe pe me ko: Opoarõ hete ore. A'ero po ti ore jikoty'ari pe pavěi nehě nhande manorame nehě. Nhanemanoe'ymame na jitehe nehě no. ⁴ Ajiko hete ji pe ndehe ġa ji arõ hete javo. Opombohete ji. Penogatu pe jipy'a ji mbohoryheteavo kiro tiruahũrame vehevi ore ve.

⁵ Ore rurame Macedõniapeve'ġa gwyrri pe orepy'a ndukatui. A'ereki nane'ymi tiruahũ ore ve. Ga ore rayvayva. Oko tehe orepy'a no. ⁶ Emo Tupana'ga onogatu ovy'are'ÿve'ġa py'a jipi. A'ero ga onogatu orepy'a ore mbohoryva Tito'ga mbuhua ore pyri. ⁷ Garuro ġwaramo orepy'a rukatui

kiro. Gareximombe'uro ġwaramo orepy'a rukatui no. A'ereki ga pe mombe'u jawo: “Corintopeve'ġa jipy'a noġatu,” ei ga. “Ga nde repiaga'u hete,” ei ga ji ve. “Ndovy'ari ġa ore Paulo'ga mongoveveuhu jawo,” ei ga. “Okote hete ġa nde rehe ovavagahiva nde rehe,” ei ga ji ve pe mombe'gwovo. Ganhi'iġa renduvame koji'i ji roryroryvamo.

⁸⁻⁹ A'ereki ji akwaha kiro pepohira pejikote'varuhua hugwi. A'ereki pe pepohi pejikote'varuhua hugwi imonhi'iġame nhirembikwatijariipyra – kiroki a'ea ji akwatija nhinhi'iġahyavo pe me ikwehe. Nhirembikwatijariipyra imondoi hahyva'ea pe me heikwehe. Ikwahavame ji rekoveveuhuna'ei. A'ereki jiyvyteri pe ji a'e: Maraname ji akwatija nhinhi'iġahyavo ġa pe? Emo avuirama rūi reki hahy pe me. Ndakoveveuhua'javi ji kiro. A'ereki hahyrame pe me pe pekoveveuhu pejikote'varuhua rehe. A'ero pe pohiri jugwi pejikovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. Ndajiroryvi reki ji hahyro ġwaramo pe me. Emo pejikote'varuhua hugwi pe pohiro ġwaramo ji roryhetero. A'ereki a'ea pyry reki pe me. Nurã ji ei: Ndorokote'varuhui ore pe me ikwatijarama pe me ikwehe.

¹⁰ A'ereki pejikote'varuhua rehe pevy'are'yma ġwaramo pe pepohi jugwi pejikovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi. A'ero pe ndapekoveveuhuaġwami pejikote'varuhua mombora rehe. Yvagi pe po ti pe hoi nehē imomborukaro ġwaramo pejikote'varuhua Tupana'ga pe. Ojipe'ġa ki a'e te ġa ndekoveveuhutehei. A'ero ġa ndopohiri jugwi onhimondovo hahyva'ea ruvihava pype.

¹¹ Pehepia ti pejeaporoġita jirojijya pevy'are'ymame pejikote'varuhua rehe pejikovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi. A'ero pe penhimbovyvy kiro. Pe pejirokwa pota pejikokatuavo pejivavagahiva pejihe kiro. Penhimonha'nga pe pejikote'varuhuaġwera rehe. Pekihihi pe tiruahū po ti ore ve a'ero nehē jawo. Pe ji repiaga'u hete pe ji arōheteavo. Pemondo pe hahyva'ea pepyteripeve'ga pe topohi ti ga okote'varuhua hugwi jawo. Nahanahã pe pehepiuka pa ore ve a'ero pejipohira pejite'varuhua hugwi.

¹² Akwatija ji pe me nhinhi'iġahyavo pepyteripeve'ga ti topohi okote'varuhua hugwi jawo ikwehe. Akwatija ji pe me tapemohiġatu ti ga pe no jawo. Ga pe ji ei – kiroki ga pe ga okote'varuhu. Koji'i hete reki ji epotari ikwatija pe me tapekwaha ti pe'aġatarahiva ji rehe jawo. Nurã Tupana'ga ji repiagame ji ikwatijari pe me heikwehe. ¹³ Ore pendeaporoġita rerojijya kwahavame pyry hete orepy'a.

Koji'i hete ore roryroryvamo Tito'ga roryva rehe no. A'ereki gapy'a u katu pe ndehe. A'ereki pe nhapremo pevy'a hete ga rehe ore reheve. Pe pembohory ga ga vahemame pe pyri heikwehe.

¹⁴ Gahoa renonde pe pyri ji pe mombe'ukatui ga pe pe mboheteavo oko pota ġa Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi jawo ga pe ikwehe. Na tuhē pe ndekoi ga vahemame pe pyri heikwehe. A'ero ji poyjahetero. Nane'ymi ore imombe'ukatui a'itituhēva'ea pe me. Na jitehe ore imombe'ukatui a'itituhēva'ea pe mombe'urame Tito'ga pe pe mboheteavo.

¹⁵ Tito'ga pe arōhetei ikwahava pendekokatua ojapyakavo pe ndehe. A'ereki pe nhapremo pehendu katu ganhi'iġa pejipohia pejikote'varuhua hugwi. Pejikoveveuhuaavo pejikote'varuhua rehe pe pejikoty'a pota ga pavēi ga vahemame pe pyri. ¹⁶ A'ea kwahavame ji roryroryvamo jijikoga tuhē pe ndehe pe ndekoro ġwaramo Tupana'ga nhi'iġa rehe.

8

Pejirokwa ti imondovo Judéiapeve'ġa pe, ei ahe

¹ Oreirūramo ko pe, oro'e ore pe me pejikoga ġwaramo Cristo'ga rehe ore ja. Kiro ore ikwahavukari pe me. Macedôniapeve'ġa gwyripeve'ġa pe Tupana'ga remimombyryva ġwaramo ġa imondoi oitambere'ia – kiroki ġa ojiko Cristo'ga rehe onhimono'oġa tihendu ti Tupana'ga nhi'iġa javo. ² Tiruahū hete ranuhū ġa pe ikwehe novīa. Emo ġa ndoryndoryhetero reki. Nimbateri hete ġa oporia'iro novīa. Emo ġa imondohetei reki oitambere'ia ojipe'ġa pe toropoko tuhē ti ġa javo. “A'ereki ġa koji'i iporia'i ore hohe imbatere'yma,” ei ġa ikwehe.

³ Akwaha tuhē ji ġanemimondoa. Nahā ġa ja'roja'rogi oitambere'ia imondovo: Kiroki ġa ndahe'yiva'ea rereko – ġahā omondo'i. Kiroki ġa koji'iva'ea rereko – koji'i ġa imondoi a'ero. Omondo hete tuhē ġa ore monhimomby'avo. Marā ġa omondo hete herekoe'ymame? oro'e ore.

Gwemimbotarimo ġa imondoi. Ore ndoro'ei ġa pe. ⁴ “Na ore imondoi ojipe'ġa pavēi nhaneirū'ġa pe Tupana'ga remimo'ēhara'ġa pe,” ei ġa ore ve imondopotaheteavo. “A'ereki ahā ġa pe ogwryi pe Judéia pe. Peroho ti ġa pe a'ero,” ei Macedôniapeve'ġa gwyripeve'ġa ore ve ikwehe.

⁵ Oronhimomby'a ore ġandekokatua rehe. A'ereki Tupana'ga remimbota-rimova'ea rupi okovo ġa e'i ppy Cristo'ga pe nhandepojoykaharete'ga pe ore po'ru ti javo. Aerē Tupana'ga ipotaro ġwaramo ġa ei ore ve no ore po'ru ti javo. Nahā Macedôniapeve'ġa gwyripeve'ġa ei oporavykypota Tupana'ga pe ore ve no.

⁶ A'ero ore Tito'ga mondotari pe pyri. A'ero ore ei Tito'ga pe ikwehe: Ehoa'ja ti Corintopeve'ġa pyri itambere'ia imono'oġuka ġa pe no. A'ereki ymyahū ġa omondo pota no nhaneirū'ġa pe imbatere'ŷve'ġa pe nde ġa mombe'urame ġa pe, oro'e ore Tito'ga pe ikwehe.

Kiro ga hoajavi pe pyri ipyhyga itambere'ia pe hugwi imono'ono'oġukapava. A'ero ti pehe Macedôniapeve'ġa pavēi Judéiapave'ġa pokogi itambere'ia mondovo ġa pe imombyryva nehē.

⁷ Pejiko hete pe Tupana'ga rehe. Penhi'ī kwaha hete pe Cristo'ga mombe'ukatuavo gamombe'ua kwahaheteavo. Pejirokwa hete pe peporavykyavo Tupana'ga pe. Pe ore arō hete. Nahanahā pe ndekohetei ojipe'ġa hohe pa. Na jitehe ti pejirokwa hete imombyryva ojipe'ġa pe no imondovo katu itambere'ia Judéiapave'ġa pe.

⁸ Nanhi'iġahyi ji pe me pemondo tuhē ti jave'yma. Pyry po pe imondoi hamo, a'e ji. Amombe'u ji pe me Macedôniapeve'ġa nemimondopotara ko. A'ereki ji a'e jiyvyteri pe: Henduvame po ti Corintopeve'ġa imondopotari na jitehe nehē no. A'ero po ti ji ikwahavi ġanemiarōhetea nehē, a'e ji jiyvyteri pe.

⁹ A'ereki pe pekwaha tuhē Jesus Cristo'ga remimombyryva nhandepojoykaharete'ga remimombyryva ga nhande arōhetero ġwaramo. Jypya ga huvihavamo oko yvagi pe Tupana'ga pyri okovo Tupana'ga katukatua pyteri pe pyryva'ea herekopava. Gwereko pa ga hako novīa. Emo ga opohi pa jugwi ua avo yvya koty onhimongovo okoteheva'ero nhande ja. A'ero ga manoi nhande repyga toho ti ġa yvagi pe herekopava nehē javo. Pkwaha pe Jesus Cristo'ga remiarōhetea ga javijitehe ti tiarō hete ojipe'ġa a'ero javo.

¹⁰ Kiro jireaporoġita pe me nahā ti pemondo nehē javo. Ereki pe ppy pemondo pota itambere'ia nhaneirū'ġa pe Judéiapave'ġa gwyripeve'ġa pe heikwehe. A'ea rupi pe imono'oġi a'ero. Emo pe napemono'ombavi reki. Nurā kiro jireaporoġita ko nahā: Pyry hete pe imono'ombavi kiro, a'e ji.

¹¹ Pemondo pota pe heikwehe. Na jitehe kiro a'ero. Pejirokwa ti imono'ombava toromondo ti imbatere'ŷve'ġa pe javo. Kiroki a'ea pe pereko – a'ea ti peja'ro imono'oġa ġa pe. Po pe pereko he'yjuhuheteva'ea, a'ero ti

pemono'õ he'yiva'ea. Po ndahe'yiva'ea pe pereko, a'ero ti pemono'o'ngi. ¹² Po pe imondopotari ġa pe, a'ero pyry Tupana'ga pe penemimondoa. A'ereki penemimondopotara rehe Tupana'ga onhimohẽ. Nurã ji ei: Pemono katu ti peitambere'ia ġa pe. Herekorame ti peja'ro pota imondovo ġa pe a'ero. Pe herekoe'ymame Tupana'ga nde'i reki pe me embuhu jave'yma.

¹³ Tapemondopavi ti pejihugwi imbatere'ỹve'ġa pe, a'e ji. Po ti pe imondopavi nehẽ, a'ero po ti imbatere'ỹve'ġa gwereko pa pe herekoe'ymame nehẽ. ¹⁴ Ojogwetakwera'ja ti ġa pe pavẽi, a'e ji. Aġwamo reki pe herekohetei. Peja'ro ti mo ġa pe a'ero kiro. A'ero ti ġa kiro herekoi. Aerẽ po ti pe ndaperekoa'javi nehẽ. A'ero ti ġa jipygi imbuhua pe me ġa herekoheterame nehẽ. A'ero po ti pe herekoi nehẽ no. Nahã ojopokogame ahe nhaporemo herekoi jipi a'ero.

¹⁵ A'ea pe Tupana'ga rembikwatijarukara i'ei o'erame:

“Kiroki ġa omono'õ he'yjuhuva'ea
 – ġa ndogwerekoi hembyruera.
 Kiroki ġa omono'õ ndahe'yiva'ea
 – ohy reki ġa ndehe.”

Titova'ea oho pota imono'õpokoga

¹⁶ Tupana'ga rehe ore roryroryvamo ndepyry hete nde javo ga pe. Nahã ore ga mbohetei. A'ereki ga pe pokopotaruka Tito'ga pe. A'ero ore javijitehe Tito'ga pe pokopotari. ¹⁷ Ore ga mondoa'ja pota pe pyri a'ero javo ga pe. Kotihĩ ga ei reki: “Aho tuhẽ ti.” A'ereki ga tuhẽ oho potaripe pe pyri pe pokopotaheteavo. Nurã ġwemimbotarimo ga hoi pe pyri a'ero.

¹⁸ Kiro ore ojipe'ga mondoi Tito'ga rupi pe pyri no. Ga ko nhaneirũ'ga ojikoga ġwaramo Cristo'ga rehe. Cristo'gareheve'ġa nhaporemo ga kwaha hete pyry hete ga javo. A'ereki ga Cristo'ga mombe'u katu katu jipi. ¹⁹ Koji'i ji ga mombe'ui pe me kiro. A'ereki Cristo'gareheve'ġa Macedônia pe e'i ga pe toho ti ga Paulo'ġa ndupi Judéiapeve'ġa gwyri pe javo. Aerẽ po ti ga hoi ore rupi a'ero orepokohavamo ore herohorame peitambere'ia pevo nehẽ – kiroki penemimondoa Macedôniapeve'ġa nemimondoa no. Orogweroho ti ore imbatere'ỹve'ġa pe ġa ti tombohete Cristo'ga javo. Ga po ti e'i nehẽ: “Pyry hete Cristo'ga nhandepojykaharete'ga. A'ereki ga ombuhuruka itambere'ia nhande ve,” e po ti ġa nehẽ. Orogweroho ti ore imbatere'ỹve'ġa pe tokwaha ti ġa nhanerembipokopotara javo.

²⁰ Orojirokwa hete ore te'ite'varuhuyme ti ġa ore ve javo. Nurã ore ei: Toho ti ga ore rupi. Ohorame ore rupi ore pokoga ti ga hepiagi ima'ema'ėkatua penemimondohetea imbatere'ỹve'ġa pe nehẽ. A'ereki ore oro'e: Mara'ngu po ti jara'ġa ete'varuhuavo ore ve nehẽ javo: “Noma'eġatui reki Paulo'ġa imbatere'ỹve'ġa pe imombytavo jara ojive”? A'ea po ti ġa ei nehẽ, oro'e ore. Nurã ko pyry ore ve ga hoi hepiaga imombe'ukatuavo. ²¹ A'ereki ore oromondo orogweaporoġita orokokatua rehe tokwaha ti ġa a'ea javo. Tupana'ga jate rũi ti tokwaha orekokatua. Ojipe'ġa ti tokwaha no.

²² Kiro ore akoja'ga mondoi pe pyri Tito'ga rupi. Ga ndupi ore ojipe'ga mondoi no. Ga ko nhaneirũ'ga no ojikoga ġwaramo Cristo'ga rehe. Irũiru'fa rehe ore ga mboporavykyvykyrame nane'ymi ga ore nhi'ĩpo'rupotari oporavykykatuavo Tupana'ga pe ojipe'ġa pokopokoga. A'ero ore pe mombe'urame ga pe ga jikogi pe ndehe omondo po ti ġa imbatere'ỹve'ġa pe Judéia pe nehẽ javo. Koji'i ga poravykypotari Tupana'ga pe kiro. A'ero ga hopotari pe pyri pe pokoga nehẽ.

²³ Oro Tito'ga, ga ko nhimoirũharamo oko oporavykyavo ji pavēi pe pokoga. Akoja'ga – kiroki ga oho ga rupi nhaneirũ'ga – ga oporavyky katu Cristo'ga mombe'gwovo nahã ga mboheteavouka. Oho ga Cristo'gareheve'ga ndepygã.

²⁴ Tito'ga vahemame pe pyri pemboapy ti ga pejipyri pendoryndoryvamo ga ndehe. A'ero po ti Cristo'gareheve'ga Macedôniapeve'ga ikwahavi penemiarõhetea. E'i po ti ga no: “Paulo'ga omombe'u katu Corintopeve'ga mboheterame,” e po ti ga nehẽ.

9

¹ Akwatija tehe ji kiro pe me itambere'ia mondoa mombe'gwovo – kiroki a'ea ore orogweroho pota Tupana'ga remimo'ẽhara'ga pe Judéia pe. ² A'ereki pe pemondopotaripe ga pe. A'ea ji akwaha pe mboheteavo pe mombe'urame Macedôniapeve'ga gwyrripeve'ga pe – kiroki ga ojiko Cristo'ga rehe. A'e ji ga pe ikwehe: Ymya Gréciapeve'ga gwyrripeve'ga Corintopeve'ga ei timondo ti itambere'ia ga pe javo. A'ea ji ei pe mombe'gwovo ga pe ikwehe. A'ero henduvame he'yjuhuve'ga imondopotari no.

³ Amondo ji kiro Tito'ga pe pyri a'ero tomono'oũguka tuhẽ ti ga Corintopeve'ga pe itambere'ia javo. A'ereki ji a'e jipe Macedôniapeve'ga pe: Omono'ono'oũgipe Corintopeve'ga kiro itambere'ia imbatere'ỹve'ga pe. Amondo ji kiro Tito'ga pe pyri a'ero te'iyme ti ga Paulo'ga omombe'u tehe Corintopeve'ga ore ve.

⁴ Po ti pe napemono'oũgi ve itambere'ia ji Macedôniapeve'ga nderohorame pe pyri nehẽ, a'ero po ti ga ikwahavi nehẽ. A'ero po ti ore ndorepoyjayjari orojiko tehe ore Corintopeve'ga ndehe javo nehẽ. Nda'epotari ji pepoyjayjare'ymağwama rehe no.

⁵ Nurã jiyapyakarama hehe ji ei Tito'ga pe: Nhiirũramo peho na'ẽ ti Corintopeve'ga pyri ji renonde imono'ombavuka ga pe itambere'ia – akoja pe ga e'i toromondo ti javo, a'e ji. A'ero po ti ga imono'oũgipyra mboavujikweripei jirura renonde nehẽ, a'e ji ga pe. A'ero ti ojipe'ga ikwahavi javo nehẽ: “Ga tuhẽ omondo hete pota imono'oũga gworygworyvamo. Gwemimbotarimo ga imondoi. Ojipe'ga nde'i ga pe.” A'ea po ti ga ei nehẽ, a'e ji Tito'ga pe ga mondovo pe pyri.

⁶ Pehendu ti a'ero! Ojo'java'ea kiro ji imombe'ui pe me. Kiroki ga otỹ ndahe'yiva'ea koho'iapypeva'ea – ndahe'yiva'ea ga omondo ojive. Kiroki ga otỹ he'yjuhuva'ea kohouhua pypeva'ea – he'yjuhuva'ea ga omondo ojive. Na jitehe ti pe me nehẽ no. Po ti ndahe'yiva'ea pe imondoi imbatere'ỹve'ga pe imondopotare'ymame nehẽ, a'ero po ti ndahe'yiva'ea jitehe pe me nehẽ. Po ti he'yjuhuva'ea pe imondoi imbatere'ỹve'ga pe imondopotarame nehẽ, a'ero po ti he'yjuhuva'ea jitehe pe me nehẽ.

⁷ Pe napenani ti pekwaha na'ẽ javo pejiyvyteri pe: “Maranime po ti ji imondoi nehẽ itambere'ia?” Aerẽ ikwahavame ti pemondo akoja. Imondorame ti tapevy'are'ymuhũi nehẽ namondopotari tuhẽ ji jave'yma nehẽ. Imondorame ti tape'ei: “Ojipe'ga ero ġwaramo jate ji ve ji imondoi ga pe.” Tape'ei a'ea. A'ereki Tupana'ga ga arõ hete – kiroki ga omondo pota gworygworyvamo imondorame. ⁸ Tupana'ga gwereko pa opopoakaramo imombyryva pe me. A'ero po ti pe herekoparavuhui jipi ahe pokopokoga nehẽ no.

⁹ A'ea pe Tupana'ga rembikwatijarukara i'ei o'erame: “Pyryve'ga omondo katu nimbaterive'ga pe gworygworyvamo ga ndehe. Nane'ymi ga gwereko imondomondovo mbatera ga pe okokatuavo avuirama,” e'i ikwatijaripyra.

¹⁰ Kiro ji ei a'ero: Tupana'ga omondo ha'ynha itÿhara'ga pe totÿ ti ga javo. Tupana'ga ombohoryoryvuka garemitymipyra ga pe no tomondoro ti ga i'gwovo javo. Na jitehe ti Tupana'ga imbuhumbuhurukari pe me pe mombateruka nehë. “Nahã ti ða herekohetei imondomondopotarame imbatere'ÿve'ða pe okokatuavo ða pe,” ei Tupana'ga. Koji'i ti Tupana'ga imbuhumbuhurukari pe me a'ero nehë koji'i ti ða tomondomondo ojipe'ða pe javo.

¹¹ Na tuhë. Nane'ymi ti Tupana'ga imombyryparavuhui pe me tomondo ti ða ojipe'ða pe jipi a'ero javo nehë. A'ero ore herohorame peitambere'ia ða pe ti he'yjuhuve'ða Tupana'ga mbohetei ndepyry hete nde imbuhuruka ore ve javo. ¹² A'ereki pe imondorame Tupana'ga remimo'ëhara'ða pe imbatere'ÿve'ða pe ða pe jate rÿi pe imombyryvi. Tupana'ga pe pe imombyryhetei no. A'ereki he'yjuhuve'ða ga mbohete hete ndepyry hete nde imbuhuruka ore ve javo.

¹³ Pe imondorame po ti jukwahavamo pendekoa Cristo'ga rehe. A'ereki pe pe'e jipe: “Orojiko hete Tupana'ga rehe orokovo pyryva'ea rehe Cristo'ga mombe'ua rehe.” A'ea pe ei.

A'ero pe imondorame Tupana'ga remimo'ëhara'ða pe po ti he'yjuhuve'ða ei Tupana'ga pe ga mboheteavo nehë: “Corintopeve'ða nonhi'ÿtehei. Ojiko hete tuhë ða nde rehe okoheteavo Cristo'ga mombe'ua rehe hendukatuavo nenhi'igã. Ndepyry hete nde itambere'ia mbuhuheteukari ore ve ojipe'ða pe nhaporemo no. A'ereki nde ere'e Corintopeve'ða pe pemondo ti ða pe javo,” e po ti Tupana'ga remimo'ëhara'ða ga pe nehë.

¹⁴ Horyory hete ti ða pe ndehe nehë. Nhaðata hete po ti ða pe ndehe onhi'igã Tupana'ga pe nehë epoko ti Corintopeve'ða javo nehë. Onhi'igatu ti ða Tupana'ga pe pe nenoigatuavo pe ndepyga nehë garemimombyryva ðwaramo pe me nehë.

¹⁵ Timbohete katu ti Tupana'ga! Gaha jate ombuhu hete kwaha. A'ereki ga Jesus Cristo'ga mbuhuruka ga momanouka nhande repyga. Tupana'ga pyry hete hete tuhë nhande ve! Nomombe'upakatukatui ahe gapyryva!

10

Paulova'ea ko Jesus Cristo'ga moirÿharamo oko

¹ Kiro ji pe moðitahetei. Jihi Paulo opomoðita. Cristo'ga oko nhyrõ opyryvamo nhande ve. Ga ja ji rekopotari pe moðitarame. Pe ki a'e te pe ei ji ve: “Paulo'ga nhande pojihu okoteheavo nhanderovaki. Paivouhurame jate nhande hugwi ga niandepojihuvi onhi'igahyavo ikwatija nhande ve.” Jararamo pe ei a'ea ji ve.

² Tape'ea'javi ti nanongara, a'e hete ji pe me. Pe pigame po ti ji nanhi'igahya'javi pe me nehë javo. A'ereki a'e jipe jiyvyteri pe: Po Corintopeve'ða ndogwerojijyi ojeaporoðita ji rendukatuavo, a'ero po ti ji nhi'igahyi ða pe nhivahemame ða pyri nehë. Nahã ji ei jiyvyteri pe. A'ereki ji akwaha nhinhi'igahyaðwama ða pe.

Tupana'ga ji mingo omoirÿharamo. Nurã ko pyryvamo ji ei javo pepyteripeve'ða pe – kiroki ða e'i ore ve: “Paulo'ga oko ðwemimbotarimova'ea rupi yvyakotyva'ero okote'varuhuavo. Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi rÿi ða ndekoi.” A'ea pepyteripeve'ða ei ore atyvi imombe'gwovo.

Ga pe ji ei a'ero: Tape'ei ti nanongara ore ve tanhi'igahyyme ti ji ji rurame pe pyri nehë. ³ A'ereki pe pe'mbe javo a'ea. A'iti hete tuhë ore yvyakotyva'ero oroko. Emo oreremimbotarimova'ea rupi rÿi ore rekoi. Cristo'ga ore ga mombe'ui ða pe toromongo ti ða garemimbotarimova'ea rupi.

⁴ Orepopoakarimo rūi ore oromombe'u Tupana'ga nhi'īga yvyakotyva'ero. Tupana'ga popoakarimo ore ganhi'īga mombe'ukatui toromongo ti ға garemimbotarimova'ea rehe. Tupana'ga popoakarimo ore imombigi okote'varuhuve'ға ndeaporoğitate'varuhua – kiroki ға nombojikogukari ojipe'ға Tupana'ga rehe. ⁵ Tupana'ga popoakarimo ore ga reaporoğitaatyviva'ea mombigi. Okote'varuhuavo onhimboheteve'ға nhi'īgi tokwahavyme ti ға Tupana'ga javo. Tupana'ga popoakarimo ore ganhi'īga mombipavi. Orombogwerojijyi pa ғandeaporoğita tohendu katu ti ға Cristo'ga nhi'īga javo. ⁶ Aerē po ti ore imondoi hahyva'ea pepyteripeve'ға pe nehē – kiroki ға nohendukatui orenhi'īga. Nahā po ti ore ға nderekoï nehē pe hendukatupavame orenhi'īga.

⁷ Ore'arajatea repiagame pe ei pejiyvyteri pe orepy'a kwahave'yma: “Paulo'ға okoteheve'ға. Tupana'ga nomondoi ға tomombe'u ti nhinhi'īga jave'yma.” A'ea pe ei ore'arajatea repiaga pejapyakakatue'yma orereaporoğita kwahave'yma.

Kiroki ga e'i ojive jihi ko Cristo'ga moirūharamo ako javo – tokwaha ti ga oyvyteri pe. Po Cristo'ga ei ga pe nde ko nhimoirūharamo eko javo, a'ero po a'ea jitehe Cristo'ga ei ore ve pe ko nhimoirūharamo peko javo. Hehe ojapyakakaturame po ti ga ikwahavi oyvyteri pe Paulo'ға Cristo'ga moirūharamo tuhē oko no javo.

⁸ Anhimbohete hete ji jipoyjaheteramo Cristo'ga ei ore ve javo. A'ereki nhandepojoykaharete'ға Jesus Cristo'ga e'i tuhē ore ve pe ko nhimoirūhara javo. “Pembojiko hete ti ға ji rehe nhinhi'īga kwahavuka ға pe,” ei Cristo'ga ore ve. Ga nde'i ore ve: “Penhi'igahy ti ға pe tipoyjayjaryme ti ға ojeaporoğita rehe.” A'ea rūi ga ei ore ve.

⁹ A'ea ji imombe'ui pe me tape'ei ti ji ve javo. A'ereki mara'ngu po pe'javo ji ve: “Paulo'ға nhande mongyhyji hete pota”? Pe'e po pe a'ea ji ve. ¹⁰ A'ereki pepyteripeve'ға e'i ji ve: “Paivouhua hugwi ikwatijarame nhande ve Paulo'ga onhi'igahy nhande mondomondovo onhi'īga rupi aheruvihava'ға ja,” ei ға. “Nhande pyri ga ruvame ndipopoakari ganhi'īga reki. Nonhi'ihetekwahavi ga onhi'iteheavo,” ei ға ji ve novia.

¹¹ Nanongara'ға ti tokwaha nhinhi'īga kiro. Orepopoaka ore pe me kiro orojuvame paivouhu pe hugwi ikwatija. Na jitehe orovahemame pe pyri Corinto pe po ti ore popoakaro pe me oronhi'īga nehē no, a'e ji ға pe.

¹² Ndoro'ei ore: Ore ko ғandeheva'ea. Ore ko ға javijitehe. Ndoro'ea'uvi ore a'ea! A'ereki ға onhimbohete tehe. Ndokwahavihu ға. A'ereki ға e'i: “Nahanahā ore rekoi. A'ea ko pyri a'ero,” e'i tehe ға. “Nahā ore rekorame ore pyryvamo a'ero,” e'i tehe ға.

¹³ Ore ki a'e te ikwahakatui Tupana'ga ea ore ve. Ore ve ga ei: “Nahā ti peko katu. Pevo ti peporavyky Cristo'ga mombe'uharamo ji pembopopoakaro ғwaramo. Corintopeve'ға pyri vehevi ti peho ga mombe'gwovo ға pe nohō.” A'ea Tupana'ga ei ore ve. Koa rupi jate ti ore hoi a'ero oroporavykyavo oronhimboheteavo nehē. Hajihea rupi rūi ti ore hoi oronhimboheteavo nehē. ¹⁴ A'ereki Tupana'ga ore mondo pemombe'u ti Cristo'ga Corintopeve'ға pe javo. A'ero ore hoi ga mombe'gwovo pe me ikwehe orokovo Tupana'ga nhi'īga rupi. Ga ee'yname ndorohoi ore pevo – perope ga nde'i ore ve peho javo.

¹⁵ Ndoro'ei ore oreporavykyagwera ojipe'ға poravykyagwera pe oronhimboheteheavo. A'ereki oreporavyky rūi. Tupana'ga noremoporavykyi a'ea rehe. Koji'i pe jikojikoheterame oreremimombe'ua rehe Cristo'ga rehe koji'i po ti ore Cristo'ga mombe'ui pegwyri pe hehemo'i orogwovo ojipe'ға

pyri Cristo'ga mombe'gwovo jara'ga pe nehē. Tupana'ga erame jate ore ve po ti ore hoi nehē. ¹⁶ A'ero hajihejihe pe cidades pe po ti ore hoi ga mombe'gwovo ojipe'ga gwyri pe nehē – perope nimombe'uhavi ga pe. A'ero ti ore ypy Cristo'ga mombe'ui ga pe nehē. A'ero po ti ore nhimbohetei Tupana'ga ore mondo pevo javo. Ojipe'ga poravykyagwera rehe rūi ti ore nhimbohetei – perope ga oporavyky jipe Cristo'ga mombe'gwovo.

¹⁷ Tupana'ga rembikwatijarukara e'i:

“Kiroki ga ombohete pota

– tombohete ti ga nhandepojoykaharete'ga jate ndepyry hete nde javo ga pe,” e'i ikwatijaripyra.

¹⁸ Na tuhē. Tupana'ga nde'i pyry ga pe – kiroki ga onhimbohete. Emo Tupana'ga ga mboheterame a'ero ga pyry tuhē.

11

Paulova'ea onhi'igahy Cristo'ga moirūhara'gaatyviva'ea pe

¹ A'e ji pe me kiro: Na ji etehei pe me. A'ereki ji tanhimbohete tehe. Ite'varuhu ahe nhimboheterame. Emo ji rendu tehe ti. ² A'ereki Tupana'ga ja ji akate'ỹ pe ndehe pe arōheteavo. Tamombe'u ojo'java'ea pe me kiro. Hēakuvyra'ga hēa mohembirekouka ga pavēi ga rehe jate ti eko javo. Na jitehe ji pe mbojiko Cristo'ga rehe ga rehe jate ti peko javo. Taperojijyi ti jara'ga ndehe pejikovo, a'e ji. A'ero po ti ji ei Cristo'ga pe pe mombe'gwovo nehē: Koro ga ndekoi. Nde rehe jate ga jikojikogi jipi okokatuavo, a'e po ti ji nehē. A'ero po ti ga pe nderohoi yvagi pe pe mombytavo ojipyri avuirama nehē.

³ Ako tehe ji jikate'yma pe ndehe. Mara'ngu po ti Corintopeve'ga opohia Cristo'ga hugwi nehē? a'e ji jivyteri pe. Ymyahū Evava'ea gwerovia Satanás'ga nhi'iga ga omoandyandyirame. Na jitehe ojipe'ga pe moandyandyipotari kiro heroviapotaruka pe me mbehea. A'ero ga nderoviarame po ti pe pohiri Cristo'ga hugwi nehē. A'ero Cristo'ga rehe jate rūi ti pe jikogi nehē. A'ea ji ndapotari.

⁴ A'ea'ja ji pe me: Na ji etehei pe me nhimboheteherame. Ite'varuhu ahe nhimboheterame. Emo ji rendu tehe ti. A'ereki pe pehendu tehe ojipe'ga nhi'iga i'mbeve'ga nhi'iga ikatu ga nhimboheterame javo – kiroki ga omombe'u Jesus'ga mombe'uaatyviva'ea pe me ogwovo pe pyri. Ore Cristo'ga mombe'urame pe me Tupana'ga ra'uva tuhē oho upa pe pyri ikwehe. Hajiheva'ea rehe pe ndekoi reki kiro peangaruhuramo ga'mbea renduvame. Opomoğita ore Jesus'ga mombe'ua rehe ikwehe. Hajiheva'ea rehe pe ndekoi reki Jesus'ga mombe'uarūiva'ea rehe ga pe moğitarame hehe kiro. Pehendu tehe katu reki ganhi'iga pendoryndoryvamo ga ndehe ahemoandyandyihara'ga ndehe!

⁵ E'i ga pe me: “Ore ko huvihava jitehe Cristo'ga moirūharamo orokovo,” ei ahemoandyandyihara'ga pe me.

A'ero ji mombe'ukatue'yma pe ei: “Paulo'ga ko ga gwyre'i.” A'ea pe pe'ji tehe ji ve naerū? Ji gagwyre'iva'ea rūi tuhē!

⁶ “Nonhi'igatukwahavi Paulo'ga ojipe'ga mongoe'yma ojihe. A'ereki ahā gambo'ehara'ga hehe,” ei ga pe me. Ahā tuhē nhimbo'ehara'ga hehe. Nurā ga pe ndikatui nhinhi'iga. Cristo'ga mombe'ua ji akwaha hete reki ga mombe'ukatuavo. Jukwaha a'ea pe me. A'ereki nane'ymi ore Cristo'ga mombe'u katu ikwahavuka pa pe me ikwehe.

⁷ Amombe'u katu ji pyryva'ea pe me ikwehe. Cristo'ga omano nhande repyga imomboruka nhanderekote'varuhua nhande hugwi, a'e ji pe me ikwehe. A'ero po ti ga nhande rerohoi yvagi pe nhande mongovo ojipyri

avuirama nehẽ nhande jikoga ġwaramo ga rehe. A'ea pa ji imombe'ui pe me Tupana'ga nhi'ġa. Nda'ei ji pe me: Pembuhu ti itambere'ia ji ve ji Cristo'ga mombe'uro ġwaramo pe me. A'ea ji nda'ei pe me. Ji aporavyky okoteheve'ga ja pe pyri Cristo'ga mombe'gwovo pe me ikwehe tomombyry ti Tupana'ga Corintopeve'ga pe javo.

Mara'ngu po pe javo: “Paulo'ga oko te'varuhu igware'yma ġwaramo itambere'ia nhande hugwi”? A'ea pe'ji ji ve naerũ? Ji jipyry hete reki igware'yma pe hugwi. Ndapekwahavi pe a'ea naerũ?

⁸ Po pyry pe imbuhuri ji ve ji poravykyrame Cristo'ga mombe'gwovo pe me ramo. Napembuhuri reki pe ji ve ikwehe. Ojipe'ga ki a'e te ombuhu ji ve Cristo'gareheve'ga. Ganemimbuhura ji herohoi ġa hugwi a'ero ikwehe. Tareko ti jijive jijuvame Corintopeve'ga pyteri pe reki, a'e ji ikwehe. Nurã ji herekoi na'ẽ Cristo'ga mombe'urame pe me.

⁹ Aerẽ ji ndarekoa'javi jijive. Nda'ei ji pe me reki: Pembuhu ti ji ve. A'ea ji nda'ei. A'ereki momina rupi Cristo'gareheve'ga ombuhu ji ve itambere'ia urame Macedõniapeve'ga gwyrã hugwi. Aerẽ ti ji nda'ei a'ea rehe pe me nehẽ no. ¹⁰ Nane'ymi Cristo'ga omombe'u a'itituhẽva'ea ymya. Ji ojiheva'ero ġwaramo ga imombe'uukari ji ve a'itituhẽva'ea no. Kiro ji imombe'ui a'itituhẽva'ea pe me: Cristo'ga mombe'urame pegwyrripeve'ga pe Grécia pe po ti ji nda'eagwami pembuhu ji ve itambere'ia javo nehẽ. Nane'ymi ti ji nhimbohetei a'ea rehe nehẽ. Ji nhimboheterame ti nanhimombihavi nehẽ no, a'e hete ji.

¹¹ Pe'e tehe po pe: “A'ea Paulo'ga ei nhande ve. A'ereki ga nianearõi,” pe'e po pe novĩa. Ji opoarõ hete reki! Tupana'ga okwaha a'ea.

¹² Ndapyhygi ji itambere'ia pe hugwi. Aerẽ po ti na jitehe nehẽ no tamombi ti ji ġa'ete'varuhua ji ve – kiroki ġa onhimbohete oporavykya rehe. A'ereki ġa e'i tehe ojive: “Oromombe'u ore Cristo'ga pe me Paulo'ga javijitehe,” e'i tehe ġa ojive. A'ereki ore ja rõi reki ġa ndekoi. A'ereki ġa opyhy itambere'ia onhi'ġa renduve'ga hugwi jipi. ¹³ Ga ko Cristo'ga moirũhara'ġaatyvive'ga. A'ereki Cristo'ga rõi e'i ġa pe ġa ko nhimoirũharamo oko javo. O'mbero ġa imombe'ui ojipe'ga pe ġa moandyandyita. Oa'ãa'ã ġa Cristo'ga moirũhara'ga okokatu'aga pepyteri pe oroko tuhẽ ore gamoirũharamo javo o'mbero.

¹⁴ Nianhimomby'ai nhande a'ea rehe. Satanãs'ga vehevi oa'ãa'ã hete Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga ġwendy'jandy'javamo ako tuhẽ ji Tupana'gapyriva'ero jipyryvamo javo o'mbero. Nahã ga rekoi nhande moandyandyipota nhande arõ'e'yma. ¹⁵ A'ero nhande nianhimomby'ai Satanãs'gareheve'ga ndehe ġa okokatuve'gareheve'ga ra'agame oroko tuhẽ ore Jesus'gareheva'ero javo o'mbero. Aerẽ mbapava koty ti Tupana'ga ġa mondoi hahyva'ea ruvihava pype nehẽ ġa ndekote'varuhuro ġwaramo.

Hahy hete Paulova'ea pe

¹⁶ A'ea'ja ji pe me: Na ji etehei pe me. Ite'varuhu ahe nhimboheterame. Tape'ei ji ve: “Paulo'ga ikwahave'ỹve'ga ja onhimbohete.” A'ea pe ti tape'ei ji ve. Pe epotarame ji ve ji rendu tehe a'ero. A'ereki ji tanhimbohete'i no.

¹⁷ Jesus Cristo'ga nhandepojoykaharete'ga nde'i ji ve: “Enhimbohete ti javo ġa pe.” A'ea rõi ga ei ji ve. Jihi reki a'e jijive ikwahave'ỹve'ga ja jipyry tuhẽ ji javo.

¹⁸ He'yive'ga onhimbohete pepyteripeve'ga nahanahã ore ojipe'ga hohe javo. Nurã ti ji nhimbohetei no kiro. ¹⁹ A'ereki pe pehendu tehe ikwahave'ỹve'ga pendoryndoryvamo ġa ndehe. Nahã ikwahapyramo po pe ndekoi pejikovo ġa ndehe naerũ novĩa? Po ikwahapyra'ga nohendukatui ikwahave'ỹve'ga hamo.

²⁰ Ga napembopiro'yukari pe mondomondovo onhi'iga rupi jipi. Ga opojyka pa peitambere'ia pembatera reheve pe moandyandyita. Pe me ga ei: “Ore huvihavamo oroko. Peko tehe pe ore pyri,” ei ga pe me. Ga pe mbotegwete hete pe pojihuve'yama. Emo pe ga nendu tehe reki jipi gandekote'varuhua mbogwavipeavo na ga ndekoi nahã ore ve javo.

²¹ “Paulo'ga opojihu huvihave'yva'ero okovo ore atyvi,” ei ga pe me. A'e ji pe me: A'iti tuhẽ ore oropojihu ite'varuhuva'ea. Nurã ore oropojihu oronhimimbojigwaraja pe ndehe. A'ea rehe ji poyjahetero pe nderekokatuavo. Ore ga atyvi oroko. Ndorojigwarai ore pe ndehe. A'ea pe ndapekwahavihu naerũ?

Ga ja reki kiro ji nhimboheteri a'ero. A'e tehe reki ji ikwahave'yve'ga ja. A'ereki ite'varuhu ahe nhimboheterame.

²² “Ore ko hebreusramo oroko,” ei ga onhimboheterave.

Jihi ko hebreuramo no, a'e ji nhinhimboheterave.

“Ore ko israelitasramo oroko,” ei ga.

Jihi ko israelitaramo ako no, a'e ji.

“Ore ko Abraãova'ea rakykwepoharamo oroko,” ei ga.

Jihi ko Abraãova'ea rakykwepoharamo ako no, a'e ji.

²³ “Oroporavyky ore Cristo'ga pe,” ei ga onhimboheterave. Jihi kaitu ko aporavyky hete Cristo'ga pe ga hohe. A'ea ji ei nhinhimboheterave ikwahave'yheteve'ga ja heagwryve'ga ja. Po ahe nonhimboheteri hamo. Emo ji tanhimombe'u katu pe me.

Ga hohe ji he'yjuhu aporavykyvyky Cristo'ga pe.

Ga hohe ji he'yjuhu akiaki cadeia pype. A'ereki Cristo'ga arõe'yve'ga ji mongimongi cadeia pype ji mo'ama Paulo'ga ti tomombe'ua'javyme Cristo'ga javo.

Pepyteripeve'ga hohe ji he'yjuhu akwahakwaha hahya. A'ereki Cristo'ga arõe'yve'ga ji nupanupã teremombe'ua'javi Cristo'ga javo ji ve.

Ji amano gweregwerevi.

²⁴ Kiro ji imombe'ukatui a'ea pe me:

Manamename'ĩ cinco vezes ga ji pyhypyhygi ji nupanupamo ipira apopyra pyvõ. Jipyhyga nanani judeus'ga nduvihava'ga ei: “Penupanupã ti Paulo'ga momi trinta e nove ga mondohondohoga ipyvõ,” ei ga ojipyryve'ga pe. A'ero ga ji nupanupã trinta e nove okovo Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe.

²⁵ Manamename'ĩ três vezes romanos'ga gwyrripeve'ga ji pyhypyhygi ji nupanupamo yvyra pyvõ.

Ojipeji ojipe'ga ji apiapi ita pyvõ ji juka pota novã.

Manamename'ĩ três vezes yharuhua ihoi ypy pe ji rerotypyvy gweregwerevi ypy pe no.

Ojipeji ji pytai ypihua ruvihava pyteri pe ypytunimo arimo no yhara raygwera rehe.

²⁶ Ambojoapiapi ji jigwovo gacidades pe gagwryri pe no. Tiruahũ ji ve ji hojihorame jipi. Kiro ti ji imombe'ukatui pe me:

Tiruahũ ji ve ji paranauhã ahaahavame nhatymbavame.

Tiruahũ ji ve iporomive'ga imimame nhimbatera ji hugwi ji hojihorame.

Tiruahũ ji ve jire'yja'ga judeus'ga ndekote'varuhurame ji ve ji hojihorame.

Tiruahũ ji ve judeus'garũive'ga ndekote'varuhurame ji ve ji hojihorame.

Tiruahũ ji ve ji hojihorame cidades pe ongae'yri me no ypihua ruvihava rehe no.

Tiruahũ ji ve ga ji moandyandyirame – kiroki ga e'i ji ve o'mbero: “Nde ja ore orojiko Cristo'ga rehe.”

²⁷ Aporavyky hete ji ipyhyga mbatera ji ve. Jipokapa ji!

Manamename'iuhũ ji ndakiri.

Manamename'iuhũ ty'ara ji jukai. Nday'uy'ui ji no jitekovo.

Manamename'iuhũ ji nda'ukatui.

Manamename'iuhũ iroyxağahivuhu ji ve. Ahã ji ve nhimbukuhava jipira.

²⁸ Koji'iva'ea tiruahũ ji ve nanongara hahyva'ea no. A'ea ji namombe'ui kiro.

Ojipeva'ea ti ji imombe'ui kiro pe me jipy'a. Nane'ymi ji ağataruhuramo Cristo'gareheve'ğa ndehe nhaporemō – kiroki ġa pe ji Cristo'ga mombe'u ġa mbojikoguka ga rehe. Akwaha pota ji mara'ngu po ġa ojikheteavo kiro Cristo'ga rehe javo.

²⁹ Po ojipe'ga oko gwereuhu Cristo'ga nhi'ığa rupi opopoakare'ymamo, a'ero ji haykahetei gapopoakare'ymagwera. Ji ndajipopoakari a'ero. Po ojipe'ğa ga mbo'e ite'varuhua rehe tambotegwete ti ji ga javo, a'ero ji nhimboahivi ġa pe.

³⁰ Tanhimbohete ti ji ikaturo ġwaramo pe me. A'ereki pepyteripeve'ğa onhimbohete pe mbohoryva. A'ero kiro ti ji nhimbohetei no. E'i ġa ji ve: “Nahanahã Paulo'ga rekoï. Nurã ore ikwahavi ga ndipopoakari javo,” ei ġa.

Kiroki omboukwaha jipopoakare'yma – a'ea rehe ti ji nhimbohetei kiro a'ero. ³¹ Nanhi'mbei ji javo pe me. Tupana'ga okwaha a'ea. Gaha nhande timbohete avuirama. Ga ko Jesus Cristo'ga ruvihavuhuhete'ga garuva'ga no nhandepojoykaharete'ga ruva'ga.

³² Jiruvame cidade de Damasco pe governador'ga ji pyhyguka pota ikwehe novã. A'ero ga soldados'ğa mondoi cidade rokairungava apoa pyri portões pyri ġa mo'ama pevo tonhimimyme ti Paulo'ga nhande hugwi javo. Garuvihavuhu'ga ko Aretas'ga. ³³ Cristo'gareheve'ğa ki a'e te ji poko. Anhimbo'a ji pandyruhua pype. A'ero ipype ji rekorame ġa ji mondoi cidade rokairungava kwara rupi ji mbojyva yvyvo. Nahã ji nhimimi Damascove'ğa nduvihava'ga hugwi jigwovo ga hugwi. Nahã jipopoakare'yma a'ero. Nanongara rehe ji nhimbohetei a'ero.

12

Paulova'ea omombe'u Cristo'ga rembiepiukara

¹ Koji'i ti ji tanhimbohete ikaturo ġwaramo pe me. A'ereki pepyteripeve'ğa onhimbohete pe mbohoryva. Nomombyryvi reki ji nhimboheterame. Emo ji nhimbohetei jitehe. Kiro ji imombe'ui a'ero Cristo'ga rembiepiukara ji ve nhandepojoykaharete'ga rembiepiukara. Ga ikwahavukari ji ve aherembikwahavipyre'yma no.

² Ga hepiukarirẽ ji ve catorze anos imbokwara'ari ji rehe kiro. Ojipeji Tupana'ga ji reroho yvagi pe kako hepiuka ji ve kako. Kiro ti ji imombe'ui jirerohohava. Avo yvya koty ji rekoï Cristo'gareheva'ero kako. Nanime Tupana'ga ji pyhygi ji rerogwovo jaytata'ia rehemō'i ji rerogwovo dois yvaga aherovai yvaga pype hete. Mara'ngu po jira'oa tuhẽ Tupana'ga herogwovo? A'ereki ji ndakwahavi. Mara'ngu po ga jira'uva jate rerogwovo yvagi pe? Ji ndakwahavi. Tupana'ga jate okwaha a'ea.

³⁻⁴ Ji reroho ga yvagi pe ahererekokatuhai pe. Mara'ngu po Tupana'ga jira'oa rerogwovo? Mara'ngu po ga jira'uva jate rerogwovo? Ji ndakwahavi, a'e ji. Tupana'ga jate okwaha a'ea. Yvagi pe ahererekokatuhai pe ga ji rerohei. Pevo ji henduvi pevove'ğa nhi'ıgame. Tegwete nhiremi-mombe'uhava. A'ereki Tupana'ga nomombe'uukari ji ve a'ea yvagipeve'ğa

nhi'iga. ⁵ Nanongara'ga po ji ga mboheteri hamo – kiroki Tupana'ga rembiroho'ga. Emo po ti ji nanhimboheteri jijihe nehē. Jipopoakare'yma rehe jate ti ji nhimboheteri nehē.

⁶ Po ti ji nhimboheteripotari Cristo'ga rembiepiukara rehe, a'ero po ti ikwahave'ŷva'ea ja rūi ji rekoi nehē a'itituhēva'ea mombe'gwovo gwaramo. Emo po ti ji namombe'ui ojipea pe me nhinhimboheteri'yma. A'ereki ji a'e: Po ti ji a'ea mombe'ui pe me nehē, a'ero po ti pe nhimboheteranuhūi nehē Paulo'ga pe Cristo'ga gwepiuka hete javo. Pyry pe ikwahavi jireaporoḡita jate henduva nhiremimbo'ea Cristo'ga rehe.

Paulova'ea omombe'u nahā ji ndajipopoakari javo

⁷ He'yiva'ea Cristo'ga okwahavuka ji ve aherembikwahavipyre'yma ikwehe. Ikatu hete ji ve ji monhimomby'aheteavo ga ikwahavukarame ji ve. Aerē Tupana'ga ei ovyteri pe: “Mara'ngu po Paulo'ga onhimboheteranuhūavo jihi jate Tupana'ga ji arō hete ikwahavuka ji ve javo?” ei Tupana'ga. “Na ti Satanás'gapyriva'ea anhaḡa ihoi ga pyri ojigwaraita ga rehe nehē tonhimboheteranuhūyme ti Paulo'ga javo,” ei Tupana'ga ovyteri pe.

Na tuhē ji ve a'ero. Nane'ymi juhua ja Satanás'gapyriva'ea anhaḡa jigwarai ji rehe ji mbopopoakare'yma. A'ero ji nanhimboheteripotara'javi.

⁸ Trēs ko ji a'ea'jaa'ja nhandepojykaharete'ga pe Cristo'ga pe tojipe'a ti Satanás'gapyriva'ea ji hugwi javo. ⁹ Emo Cristo'ga e'i ji ve: “Ndape'ai ti ji nde hugwi nehē. Ji amombyry nde ve jipi. A'ero nhiremimombyryva ihygi nde rehe ndepokohavamo. A'ereki ndepopoakare'ymame igwaigwavete jipopoakara nde pojykapavi nde pokoheteavo jipi,” ei Cristo'ga ji ve.

Nurā koji'i pyry ji ve kiro jipopoakare'yma Satanás'gapyriva'ea pe'ahava hohe. Epe'a ti ji hugwi, nda'ea'javi ji Cristo'ga pe a'ero. Jipopoakare'yma rehe ji roryheteramo a'ero nhinhimboheteri'avo hehe Cristo'ga popoakara tajipojyka ji rerekovo javo. ¹⁰ A'ero ji nhimohēheteri jipopoakare'yma rehe jipopoakare'ymame Cristo'gareheva'ero gwaramo. Cristo'ga arōe'ŷve'ḡa ji mbotegwete novīa. Emo nhimbotegwetea rehe ji nhimohēheteri. Ite'varuhu ji ve novīa. Emo ite'varuhuva'ea rehe ji nhimohēheteri. Ga ombuhu hahyva'ea ji ve novīa. Emo hahyva'ea rehe ji nhimohēheteri. Tiruahū ji ve novīa. Emo tiruahūva'ea rehe ji nhimohēheteri. Nanongara rehe nhaporemo ji nhimohēheteri. A'ereki naname ji ve ji ndajipopoakari. Jipopoakare'yma nanani Cristo'ga ombuhumbuhu popoakara ji ve a'ero.

Paulova'ea nhagataruhu Corintopeva'ea rehe

¹¹ Ikwahave'ŷve'ga ja tuhē ko ji ko nhinhimboheteri'avo. Emo ji imbojari pe ndehe. A'ereki pe nanhimboheteri jipi Paulo'ga Cristo'ga moirūharamo tuhē jave'yma. Pehe po pe'e a'ea hamo ji repyga pepyteripeve'ḡa pe hamo. Emo pe ndape'ei reki ji mboheteri'yma.

Pepyteripeve'ḡa e'i ji ve: “Paulo'ga ko okoteheva'ea.” A'ea ḡa ei – kiroki ḡa e'i tehe ojive huvihavuhuro ore rekoi Cristo'ga moirūharamo orokovo javo.

Po ji okoteheva'ea, a'ero po ḡa okoteheva'ea no. A'ereki ji ḡagwyre'iva'ea rūi tuhē. ¹² He'yiva'ea Tupana'ga japoukari ji ve ahemonhimomby'aheteva'ea hepiuka opopoakahetea pepyteri pe ikwehe. Nanongara ga japoukari ji ve ji poravykyrame ga pe Cristo'ga mombe'gwovo pe me jikweraje'yma. Japoukaro gwaramo ga ikwahavukari pe me a'ero Paulo'ga ko nhimoirūharamo oko javo.

¹³ Nahā ji rekoi ji Cristo'ga mombe'urame pe me a'ero. Na jitehe ji rekoi ji Cristo'ga mombe'urame ojipe'ḡa pe no. Ojo'jajo'ja ji rekokatui pe me ḡa pe no. Marā ji rekote'varuhui pe me jijekokaturame ḡa pe naerū?

Ji nda'ei pe me ikwehe: Pembuhumbuhu itambere'ia ji ve ji Cristo'ga mombe'uro ġwaramo. A'ea rūi ji ei pe me ikwehe. Nurã po pe ei ji ve naerũ: “Paulo'ga ite'varuhu ore ve ipyhyge'yma ore hugwi ipyhygame ojipe'ġa hugwi.” A'ea po pe ei ji ve naerũ? Po pe ei a'ea ji ve, a'ero ji nhimomby'ahetei heroviare'yma! Jipyry ji pe me imbuhurukare'yma pe hugwi ikwehe.

¹⁴ Dois ko ji hoi pe pyri ikwehe. Kiro ji hoa'japotari pe pyri. Nda'ei po ti ji pe me nehẽ: Pembuhu ti itambere'ia ji ve. A'ereki peitambere'ia ji ndapotari. Apota hete ji nhiarõhetea. Pe ko jira'yra'java'ea ji ve. Nurã ti jihi topogwereco katu. A'ereki tayri'ġa nduva'ġa omono'õ itambere'ia tipyhy ti mbatera nhandera'yra'ġa pe javo. Tayri'ġa nomono'ogi uva'ġa pe jipi.

¹⁵ Penduva'javamo ti ji roryheteramo imondopava nhinhikwava'eġa pe me nehẽ pe pokoga pe mbojikoheteavo Cristo'ga rehe nehẽ. Igwaigwavete ji pe arõheterame igwaigwavete po pe nanhiarõi naerũ?

¹⁶ Pe'ji po pe a'ero pejikovo nhinhi'ġa rupi: “Paulo'ga nde'i pembuhu ti itambere'ia ji ve jave'yma,” pe'e po pe.

Emo po pepyteripeve'ġa ei: “Heaporoġita te'varuhu Paulo'ga pe moandyandyita reki. A'ereki ga e'i: ‘Pembuhu itambere'ia toromondo ti ojipe'ġa pe,’ ei ga. Pe imondorame ga ipojykai ojive pe moandyandyita,” e po ġa o'mbero.

¹⁷ Ji nopomoandyandyjangavi. Ji ojipe'ġa mondorame pe pyri ġa nde'i pe me: “Pembuhu ti itambere'ia ore ve.” A'ea rūi ġa ei herure'yma pe hugwi imbuhure'yma ji ve.

¹⁸ A'e hete ji Tito'ga pe ikwehe: Eho ti Corintopeve'ġa pyri. A'ero ga hoi pe pyri. Ga rupi ji amondo ojipe'ga no. Tito'ġa napemoandyandyi reki pembuhu ti ore ve jave'yma. Gareaporoġita ko jireaporoġita ja. Ojo'ja hete orepy'a ojogwehe.

¹⁹ Marãi pe pejiyvyteri pe penhi'ġame nhirembikwatijara pe? Pe'e po pe: “Onhimombe'umbe'u Paulo'ga nahanahã ji ako katu pe moandyandyje'yma javo. Nahã ga ei nhande ve te'i katu ti ġa ji ve javo.” A'ea po pe ei ji ve naerũ? Na rūi reki ji rekoi. Tupana'ga ore renduva ore nhimombe'ukatui a'itituhẽva'ea mombe'gwovo katu Cristo'gareheva'ero. Oreremiarõhara ko pe, a'e ji pe me. Pe ndepyga ore imombe'upavi timbojiko hete ti Corintopeve'ġa Cristo'ga rehe javo. ²⁰ A'ereki ji nhi'aġataruhu nhandejogwerecoaġwama rehe jihorame pe pyri.

Mara'ngu po ti nhande javo ojohupe: “Ndapyryvi ndereaporoġita ji ve”?

Mara'ngu po ti pe pejogwayva nehẽ? Mara'ngu po ti pe penhimyromo pejogwehe nehẽ? Mara'ngu po ti pe penhimboahiva nehẽ? Mara'ngu po ti pe javo pejohupe: “Ore ko pehoheva'ero”? Mara'ngu po ti pe penhombotegweteavo nehẽ? Mara'ngu po ti pe pe'mbero imombe'umoanhana nehẽ? Mara'ngu po ti pe penhimboheteavo nehẽ? Mara'ngu po ti pe pejikouhuavo penhimbotarimova'ea rupi nehẽ?

²¹ Mara'ngu po ti Tupana'ga ji mbopoyjayjare'yma'java ji horame pe ndepiaga nehẽ? Nhi'aġataruhu ji pendekote'varuhua rehe. A'ereki pe peko te'varuhu penhimongyavo ikwehe. Pepyteripeve'ġa hambireko te'varuhu. Ga oko ġwembireko'ġarũive'ġa pavẽi. Ga ndoakwahavihu ikwehe. Mara'ngu po pe pejipohia pejikote'varuhua hugwi pejeaporoġita rerojijyita? Po pe pohire'yname jugwi po ti ji rekovevehui jijehe'gwovo pe ndehe jipoyjayjare'yma nehẽ.

13

Mominakotyva'ea Paulova'ea kwatija Corintopeva'ea pe

¹ Dois ji ahoaho pe pyri ikwehe. Kiro ji hoa'javi pe pyri nehē. Nhivahe-mame pe pyri ti ji henduvi ġandekote'varuhua mombe'ua. Xako po ti nhande Tupana'ga rembikwatijarukara rupi a'ero nehē – kiroki e'i nahã:

“Ojipejive'ga imbojarame ojipe'ga rehe,

tihenduvyme ti ga. A'ereki ga tehe omombe'u garekote'varuhua.

Po ojipe'ga imombe'ui garekote'varuhua no,

tihendu ti ġanhi'iga a'ero ikwahava ġa ekaturame.

Po doisve'ga omombe'u,

tihendu ti a'ero.

Po trêsvē'ga omombe'u,

tihendu ti a'ero.

Nahã ti nhande rekoi a'ero henduva ġandekote'varuhua mombe'ua nehē,” e'i ikwatijaripyra.

² Jihoa'javame pe pyri ji ei pepyteripeve'ga pe ġa momoranduva ikwehe – kiroki ġa ndopohipotari okote'varuhua hugwi ikwehe. Avo jirekorame kiro ji ea'javi ikwatija pepyteripeve'ga pe jitehe. Akwatija ji ġa pe no – kiroki ġa kirē oko te'varuhu no. Kiro ji ei ġa pe nhaporemo: Amondo tuhē po ti ji hahyva'ea pe me nhivahema'javame pe pyri nehē, a'e ji ġa pe.

³ A'ereki pe pe'e: “Mara'ngu po Cristo'ga Paulo'ga mongovo omoirūharamo ga monhi'iga jipi? A'ereki Paulo'ga ndipopoakari. Paulo'ga ti tohepiuka Cristo'ga popoakara nhande ve a'ero.”

A'ea pe ei. Nurã nhivahema'javame javo pe me ti Cristo'ga imbuhuri tuhē opopoakara ji ve emondo ti hahyva'ea ġa pe javo. Ga pe ti tape'ei ga ndipopoakari jave'yma. Opopoakahetea ga gwepiuka pe me nhaporemo.

⁴ Cristo'ga jukarame yva rehe ġa po e'i: “Ga ndipopoakari.” A'ea po ġa ei novia hako. Emo kiro ga okoji Tupana'ga popoakarimo. Ga ja ore ndoropopoakari kiro orojikoty'a Cristo'ga pavēi. Nahã ore rekoi pe pyri imondove'ŷ hahyva'ea pe me ikwehe. Emo orovahema'javame pe pyri javo pe me po ti ore rekoi Tupana'ga popoakarimo nehē orojikoty'a Cristo'ga pavēi avuiramave'ga pavēi nehē.

⁵ Marã pendeaporogita naerũ? Ndapejikogi pe Jesus Cristo'ga rehe naerũ? Pekwaha hete ti pejiyvyteri pe. Pe napembaragwahavi Cristo'ga jikoty'ara rehe penhipavēi naerũ? Po Cristo'ga ndojikoty'ari pe pavēi, a'ero po pe Cristo'gareheva'ea rūi hamo. ⁶ Pe ikwahavame pejikoga Cristo'ga rehe po ti pe ei Paulo'ga ko Cristo'ga moirūhara'ġa tuhē javo nehē no. A'ea ji apota.

⁷ A'e ji Tupana'ga pe:

—Epoko ti Corintopeve'ga tokote'varuhuyeme ti ġa. A'ereki ji apota ġandekokatua, a'e ji Tupana'ga pe.

Ji nda'ei pendekokatua pe ojipe'ga ti te'i katu ji ve javo. A'ereki ji apota tuhē pendekokatua. Emo pe ndekote'varuhua'jave'ymame po ti ore noromondo'javavi pe me hahyva'ea hepiukare'yma Tupana'ga popoakara pepyteri pe. Ji hepiukare'ymame po ti ojipe'ga ei ore ve nehē: “Paulo'ga ko Cristo'ga moirūhara'ġa rūi. A'ereki ġa ndohepiukari ore ve Tupana'ga popoakara,” e po ti ġa nehē. Na ġa etehei ore ve a'ero. A'ereki koji'i pyry hete ji ve pendekokatua. ⁸ A'ereki ore noromondotehei hahyva'ea pe me.

Po pe ndekote'varuhui, a'ero ti ore toromondo hahyva'ea pe me toko ti ġa Tupana'ga nhi'iga rehe a'itituhēva'ea rehe javo. Po ti pe ndekoi Tupana'ga nhi'iga rehe, a'ero po ti ore pe pokogi nehē koji'i ti Corintopeve'ga ndekokatui nehē javo. ⁹ A'ea ore oropota hete pendekokatua. A'ereki pe ndekokaturame ore noromondo hahyva'ea pe me. A'ereki ore noromondotehei hahyva'ea. A'ero po pe pe'e: “Paulo'ga ndipopoakari,” pe'e po pe. Po ore nahã, a'ero

oropopoakare'yma rehe ore roryroryvamo reki. A'ereki pe pepopoaka pejikokatuavo. Oro'e ore Tupana'ga pe a'ero:

—Igwaigwavete ti emongo katu Corintopeve'ga jipi ġa mbojogwerekokat-uavo, oro'e ore ga pe.

¹⁰ Oropota tuhē ore pendekokatua. Nurã avo jirekorame ji ikwatijari imondovo nhinhi'iġa pe me pe moġitavo jihoa koty pe pyri. A'ereki ji a'e jiyvyteri pe: Po ti ji ikwatijana'ēi imondovouka ġa pe, a'ero po ti Corintopeve'ga pohiri okote'varuhua hugwi nehē. A'ero nhivahemame ġa pyri po ti ji nanhi'iġahyi ġa pe nehē imondove'ŷhahyva'ea ġa pe nehē. Jesus Cristo'ga nhandepojoykaharete'ga e'i ore ve: “Pepoko ti jireheve'ga mbojikoheteavo ji rehe nhinhi'iġa kwahavuka ġa pe,” ei Jesus Cristo'ga ore ve. Ga nde'i ore ve: “Penhi'iġahy ti ġa pe ġa mbopoyjayjare'yma.” A'ea rūi ga ei.

¹¹ Kiro ji ikwatijapavi pe me nhiirūa pe. Pejoryjory ti Cristo'ga rehe. Penhimbovyvy ti. Pehendu katu ti oreremimoġita inoġatuavo pepy'a. Pembojo'ja ti pejeaporoġita. Peko katu ti pejohupe. Nane'ymi ti tapeko nahã. A'ero po ti Tupana'ga oko pe pyri nehē. Gaha nhande arõ hete nhandepy'a noġatuavo nhande mbojogwerekokat-uavo.

¹² Penho'anhuvã ti penhoiruamo Cristo'gareheva'ero.

¹³ A'ove'ga – kiroki ġa Tupana'ga remimo'ēhara'ġa – ġa nhaporemo omondouka onhi'iġa pe me.

¹⁴ Kiro ji ei:

Nhandepojoykaharete'ga Jesus Cristo'ga tomomyry ti pe me.

Tupana'ga ti tokwahavuka pe me ġwemiarõhetea.

Tojikoty'a Tupana'ga ra'uva pe pavēi.

PAULOVA'EA OMOMBE'U GALÁCIAPEVA'EA PE Carta de Paulo aos Gálatas

Paulova'ea okwatijaruka Galáciapeva'ea pe

¹ Jihi ko Pauloramō. Jesus Cristo'ga ji mōngo omoirūharamo ikwehe. Tupana'ga pavēi nhandervete'ga pavēi ga ji mōngo ikwehe. Yvyakotyve'ga rūi ji mōngo gamoirūharamo. Jesus Cristo'ga nanhimongoukari yvyakotyve'ga pe. Jesus Cristo'ga tuhē ji mōngo omoirūharamo Tupana'ga pavēi. Gaha ombogwera Jesus Cristo'ga gamanoa hugwi ikwehe Tupana'ga. ² Kiro ji ikwatijarukari nhinhi'iḡa mondovouka pe me – pero ki pe peju pejigwuri pe Galácia pe. Pejiko pe Jesus Cristo'ga rehe pejatykavo ga mboheteavo jipi. Pe me nhipavēive'ḡa omondo pota onhi'iḡa no Jesus'gareheve'ḡa.

³ Kiro ji ei a'ero: Tupana'ga ti tomomyry pe me nhandervete'ga Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojoykaharete'ga pavēi. Tonogatu ti ḡa pepy'a, a'e ji.

⁴ Cristo'ga onhikwava'ē omanomo heikwehe tamombo ḡandekote'varuhua javo. “Tamano ti ji ḡa mbopiro'yavo gweaporoḡitate'varuhua hugwi,” ei Cristo'ga. A'ereki aḡwamove'ḡa gweaporoḡita te'varuhu hete jipi. Jesus Cristo'ga oko nhandervete'ga remimbotarimova'ea rehe Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe omanomo nhande repyga a'ero heikwehe. ⁵ Timbohete Tupana'ga jipi a'ero. Na tuhē.

Cristo'ga mōmbe'upyryva

⁶ Ji mo'ma hete ḡa pe mōmbe'urame ji ve ikwehe. A'ereki kotihĩ pe pepohi ga hugwi – kiroki ga pe mo'ē ojive Cristo'ga remimomyryva rupi. Pepohiruhu reki pe Tupana'ga hugwi kiro ojipe'ḡa nemimōmbe'ua rupi pejikovo. A'ereki ḡa e'i pe me: “Pyryva'ea ore oromōmbe'u,” e'i tehe ḡa pe me. ⁷ Ndogwerekoi reki irūa Cristo'ga mōmbe'upyryva. Omomyi tehe ḡa pepy'a herojiyipotota pyryva'ea Cristo'ga mōmbe'ua. A'ero ḡa jatyviva'ea omōmbe'u pe me. ⁸ Tupana'ga po ti ombohahyuka ḡa pe hamo. Ore vehevi po ti jatyviva'ea imōmbe'ui pe me, po ti Tupana'ga tombohahyuka ore ve hamo. Po ti yvagahugwive'ga vehevi imōmbe'ui jatyviva'ea pe me, po ti Tupana'ga tombohahyuka ga pe hamo. ⁹ A'e ji a'ea pe me ikwehe. Kiro ji ea'javi no: Pehendu katu pe ji imōmbe'ukaturame Cristo'ga mōmbe'upyryva ikwehe. A'eaatyviva'ea ḡa imōmbe'urame pe me po ti Tupana'ga tombohahyuka ḡa pe hamo.

¹⁰ Ji nda'ei: Yvyakotyve'ḡa tanhimbohete. A'ea ji nda'ei. Tupana'ga tanhimbohete. A'ea ji ei. Ji nda'ei no: Tonhimohē ḡa ji rehe. Nda'ei ji a'ea. Po ji ipotari ve ḡanhimohema jijihe, a'ero po ji ndakoĩ Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe hamo.

Paulova'ea ko Jesus Cristo'ga moirūharamo

¹¹ Nhiirū, kiro ti ji ikwahavukari pe me. Amōmbe'umbe'u ji pyryva'ea jipi. Emo yvyakotyve'ḡa ndeaporoḡita rūi nhiremimōmbe'ua. ¹² Yvyakotyve'ḡa nanhimbo'ei a'ea rehe. Jesus Cristo'ga reki okwahavuka ji ve.

¹³ Omōmbe'u pa ḡa pe me jirekoagwera raikwehe. Ajikwaku hete ji jire'yja'ḡa javijitehe judeus'ḡa javijitehe ikwehe. Ambohahy hete ji Tupana'ga remimo'ēhara'ḡa pe Jesus Cristo'gareheve'ḡa pe. “Tamoka'nhyamba ti ḡa,” a'e ji ḡa pe novĩa. ¹⁴ Judeuramo ji akwaku hete jire'yja'ḡa hohe jirupive'ḡa hohe. Ga hohe ji rekohetei oreramōnhava'ea remimbo'eagwera rupi katu ikwehe.

¹⁵ Tupana'ga pyry hete reki ji ve. Ji are'ymame ga ei ji mombe'gwovo: “Aerë po ti ji Paulo'ga mongoi jira'yra'ga moirũharamo nehë,” ei Tupana'ga.

¹⁶ “Akwahavuka hete ti ji Jesus'ga ga pe tomombe'u ti ga ga nehë javo. Judeus'garũive'ga pe po ti ga Jesus'ga mombe'ui nehë,” ei Tupana'ga ji mombe'gwovo. Okwahavuka ga Jesus'ga a'ero ji ve ji mbojikoguka ga rehe ikwehe. A'ea rupi ji ndahoi ojipe'ga pyri tanhimbo'e ti ga javo. ¹⁷ Ji ndahoi ve cidade de Jerusalém me jara'ga pyri Jesus'ga moirũhara'ga pyri. Ji renonde ga Jesus'ga moirũ. Emo ji ndahoi ga pyri nhinhi'iga ga pe. Arábiapeve'ga gwyrri pe ji hojipei reki jitekovo ikwehe. Aerë ji jivryri cidade de Damasco pe ikwehe.

¹⁸ Três kwara mbo'arirë ji hoi Jerusalém me tahepia ti Pedro'ga javo. Mbo-hapyrete ji kiri quinze ji kiri ga pyri ikwehe. ¹⁹ Ndahepiagi ji jara'ga Jesus'ga moirũhara'ga. Tiago'ga jate ji ahepia Jesus'ga irũ'ga nhandepojykaharete'ga irũ'ga.

²⁰ A'itituhëva'ea ji amombe'u pe me ikwatijaruka. Tupana'ga ji repia ikwahava nhi'mbee'yma.

²¹ Aerë ji hoi judeus'ga gwyrri hugwi Judéia hugwi ikwehe. Hajiheve'ga gwyrri pe ji hoi Síria pe Cilícia pe no. ²² A'ea rupi Judéiapeve'ga ndajirepiagi ve Jesus'gareheve'ga. ²³ Ji mombe'ua reki ga gwendu. Ojipe'ga po e'i ga pe: “Kiroki ga ombohahy nhande ve ikwehe – kiro ga jirojijyi reki,” e po ga ji mombe'gwovo. “Ymya ga nhande moka'nhyotari okovo. Omombi pota ga nhandejikoga Jesus'ga rehe novia. Emo agwamo ga Jesus'ga mombe'ukatui reki pejiko ti ga rehe javo,” e po ga. ²⁴ Henduvame ga Tupana'ga mbohetei jijirojijya rehe a'ero.

2

Paulova'ea oho huvihavava'ea pyri

¹⁻² Aerë catorze ji kwara mbo'ari jitekovo. A'ero ji hoa'javi Jerusalém me. A'ereki Tupana'ga e'i ji ve: “Ehoa'ja ti kiro Jerusalém me,” ei ga. Garembi'ea rupi ji hoi pevo a'ero Barnabé'ga pavëi ikwehe. Tito'ga ji aroho ji rupi no. Huvihava'ga pyri ji hoi nhinhimombe'gwovo. Huvihava'ga, ei Jesus'gareheve'ga ga pe. Ga pe tehe ji imombe'ukatui nhiremimbo'ea a'ero. “Ambo'embo'e ji nhandere'yja'garũive'ga judeus'garũive'ga jipi,” a'e ji ga pe. “Pyryva'ea rehe ji ga mbo'ei Jesus Cristo'ga mombe'gwovo ikwehe. Agwamo na jitehe no. Nahanahã ji ei ga pe jipi,” a'e ji imombe'gwovo huvihava'ga pe. Igwete ji imombe'upakatui ga pe nhiremimbo'ea te'iyime ti ga ji ve oreremimbo'eaatyviva'ea rehe nde ga mbo'ei javo. Nde'i tuhë reki ga a'ea ji ve a'ero. ³⁻⁶ Emo ore nhomonhi'igame ojipe'ga oko orepyteri pe henduva orenhi'iga. “Ore ko peirũa. Orojiko ore Jesus Cristo'ga rehe pe javijitehe,” ei ga o'mbero. Uhu reki ga ore pyri tihepia ti gandeaporoğita javo. “Maranuhũ ga ndekoi?” ei ga. “Marã ga piro'yramo Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi ojikoty'aro gwaramo Jesus Cristo'ga pavëi?” ei ga ojohupe. Nurã ga ei ore ve: “Po nhande niandepiro'yi te Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi. Tihendu katu pa po nhande a'ea hamo,” ei ga ore ve. “Ehepia te Tito'ga,” ei ga, “Paulo'garupive'ga. Ga ko Gréciapeve'ga. Nhandere'yja'ga rui ko ga judeu'ga rui,” ei ga ore ve. “Pekytiuka ti garakwanha pira a'ero ga mongovo nhande ja. Nahã po ti pe Moisésva'ea nhi'iga po'rui nehë,” ei ga ore ve novia. Ga nomombe'ui a'itituhëva'ea. Nurã ore ndorokoi'i'i ganhi'iga rupi ga erame ore ve. “Po ti nhande rekoi ganhi'iga rupi, a'ero po ti ojipe'ga heroviari ga'mbea nehë,” oro'e ore orojohupe. Ndoropotari ore pemoandyandyjuhua. Nurã ore ndorokoi ganhi'iga rupi tapekwaha katu ti a'itituhëva'ea Jesus Cristo'ga mombe'upyryva.

Igwete huvihava'ğa – huvihava'ğa, e po ға ға pe. A'ea pe ji nda'ei. A'ereki nanongara pe rüi Tupana'ga ei. Nhandereaporoğita pe ga ei. Igwete huvihava'ğa nde'i ji ve: “Embo'e ti ға ojipea rehe.” A'ea ға nde'i. “Ekytiuka ti Tito'ga,” a'ea ға nde'i ji ve no. ⁷ A'ereki ға e'i: “Tupana'ga moirũhara'ğa memei ko ға Paulo'ga Pedro'ga no. Ga pe memei Tupana'ga e'i: ‘Tombo'e ti ға pyryva'ea rehe Jesus'ga mombe'gwovo’,” ei ға. “Pedro'ga pe Tupana'ga ei: ‘Judeus'ğa ti embo'e Jesus'ga rehe.’ Paulo'ga pe a'e te ga e'i: ‘Judeus'ğarũive'ğa ti embo'e Jesus'ga rehe,’ ei Tupana'ga,” ei ға. ⁸ “Tupana'ga omongo Pedro'ga omoirũharamo tombo'e ti ga judeus'ğa javo. Tupana'ga jitehe omongo Paulo'ga omoirũharamo gaha ti tombo'e judeus'ğarũive'ğa javo,” ei ға ji mombe'gwovo.

⁹ Aerẽ Tiago'ga, Pedro'ga, João'ga no – ғahã po huvihava'ğa – aerẽ ға ei ji ve: “Tupana'ga pyry tuhẽ nde ve nde mongovo omoirũharamo,” ei ға. “Ore javijitehe nde a, Barnabé'ga no,” ei ға. “Xanhomoirũ ti a'ero,” ei ға ore ve. “Peho po ti pe Jesus'ga mombe'gwovo judeus'ğarũive'ğa pyry nehẽ,” ei ға. “Ore po ti oroho ga mombe'gwovo judeus'ğa pyry nehẽ,” ei ға ore ve. “Kwa. Xanhomoirũ ti,” oro'e ore ға pe. Nurã ore jopopyhygi a'ero. ¹⁰ Igwete ға ei ore ve: “Tapemoka'nhymi ti imondovo mbatera Jesus'gareheve'ğa pe – kiroki ға ndogwerekoi avo oregwry pe,” ei ға. “A'ea pe jate ko ore ei pe me,” ei ға ore ve. Ji namoka'nhymi tuhẽ jijirowka ға ndehe imondomondovo mbatera ға pe jipi.

Pedrova'ea ndokokatui Antioquia pe

¹¹ Aerẽ Pedro'ga ruri ore pyry cidade de Antioquia pe ikwehe. Igwete ji ga movahĩ ғandovaki. A'ereki ga ndokokatui ojihe'are'yma judeus'ğarũive'ğa ndehe. ¹² Urypyrame Pedro'ga i'ui judeus'ğarũive'ğa pyry jipi ojihe'a ға ndehe – kiroki ға Jesus'gareheve'ğa. Emo Tiago'ga hugwi mbohapyrete'ğa nduri. Pedro'ga opojihu reki Tiago'gahugwive'ğa. A'ereki judeusramo ға ojikwaku. Judeus'ğa e'i jipi: “Judeus'ğarũive'ğa ndojikwakuvi. Ndi'ui nhande ға pyry a'ero,” e'i judeus'ğa jipi. “Po pyry tuhẽ te nhande i'ui ға pyry hamo,” ei Pedro'ga ovytyeri pe novãa. Emo Tiago'ga hugwi mbohapyrete'ğa nduri. Igwete Pedro'ga ға pojihuvi. Nurã ga ndo'ua'javi judeus'ğarũive'ğa pyry ojihe'are'yma ға ndehe. ¹³ Na jitehe jara'ğa no nhaneirũ'ğa. Judeusramo ға hoi Pedro'ga rupi ojihe'are'yma judeus'ğarũive'ğa ndehe. Ga jihe'are'ymame Barnabé'ga vehevi ға mbopogwei. A'ero ga ndo'ua'uvi ға pyry no.

¹⁴ Nahã Pedro'ğa ndokoa'javi a'itituhẽva'ea rupi Jesus Cristo'ga mombe'ua rupi. Igwete a'ea repiagame ji Pedro'ga movahĩ ғandovaki. “Nde ko judeu ji javijitehe. Emo judeus'ğa atyvi reki nhande rekoi aғwamo nhaneramonhava'ea atyvi,” a'e ji. “Nhaneramonhava'ea ojikwaku pa jipi. Nhande ki a'e te nhandejikoga ғwaramo Jesus Cristo'ga rehe nhande jikwakupigi a'ero ikwehe,” a'e ji ga pe. “Judeus'ğarũive'ğa javijitehe reki nhande rekoi aғwamo. Maraname nde euhui kiro judeus'ğarũive'ğa pe a'ero? A'ereki nde ere'e ға pe: ‘Pejikwaku ti, a'ero po ti ore jihe'ari pe ndehe nehẽ.’ Po ahe nombojikwakuvukari ға hamo,” a'e ji Pedro'ga pe ikwehe.

Nahã Tupana'ga nhande mombyry

¹⁵ Judeusramo nhande ari kako. Nhande ko ға rüi – kiroki ға ndokwahavi Moisésva'ea remimbo'eagwera judeus'ğarũive'ğa. ¹⁶ Nhande tikwaha pa aheremimbo'eagwera novãa. Emo a'ea rupi rüi nhande xanhimombyry. Nhande jikogame jate Jesus Cristo'ga rehe Tupana'ga ei nhande ve: “Pepyry pe kiro.” Tupana'ga nde'i a'ea nhande Moisésva'ea remimbo'eagwera hendukaturu ғwaramo. A'ea nhande tikwaha. Nurã nhande jikogi Jesus Cristo'ga rehe ikwehe Tupana'ga tianemombyry nhandejikoga ғwaramo ga

rehe javo. Tupana'ga nianemombyryvi nhande hendukaturame Moisésva'ea nhi'igagwera. A'ereki a'ea rendukatua rehe rũi Tupana'ga e'i yvyakotyve'ga pe: “Pepyry pe kiro.”

¹⁷ Xajiko nhande Cristo'ga rehe Tupana'ga ti tianemombyry javo. Nhandejikogame ga rehe nhande ndiajikoga'javi Moisésva'ea nhi'igagwera rehe a'ero. Nurã po ojipe'ga e'i tehe nhande ve: “Pe hendukatue'ymame Moisésva'ea remimbo'eagwera pe peko te'varuhu judeus'garũive'ga javijitehe,” e po ga nhande ve. “Cristo'ga reki pe mbote'varuhu. A'ereki pejikogame ga rehe pe napehendukatua'javi ahenhi'igagwera pejikote'varuhuavo,” e tehe po ga nhande ve. Na rũi reki, xa'e nhande ga pe. Cristo'ga nombote'varuhui tuhẽ ahe! xa'e nhande ga pe. ¹⁸ Ymya ji jikopigi Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe ikwehe. Po ji jikoga'javi hehe kiro, a'ero po ji imboukwahavi jirekote'varuhua. A'ereki Moisésva'ea nhi'igagwera tuhẽ e'i ji ve: “Nde ereko te'varuhu.” ¹⁹ Ji ahenhi'iga renduvame Tupana'ga nanhimombyryvi. A'ero ji pohiri ahenhi'igagwera hugwi tako ti Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe javo. A'ereki ji repyga Cristo'ga omano yva rehe jirekote'varuhua rehe raikwehe. Jijikoty'a ga pavẽi ji piro'yro ahenhi'iga hugwi a'ero – kiroki e'i ji ve: “Ereko te'varuhu nde.”

²⁰ Nhiremimbotarimova'ea rehe ji ndakoa'javi kiro. Cristo'ga reki ji pojyka a ji rerekovo. Gareximimbotarimova'ea rehe ji reko kiro jijikoga ga rehe Tupana'ga ra'yra'ga rehe. Gaha ji arõ hete. Ga onhikwava'ẽ omanomo jirepykaramo raikwehe. ²¹ Ji namovahĩ Tupana'ga remimombyryva jijive. A'ereki Tupana'ga nde'i nhande ve: “Pepyry pe Moisésva'ea remimbo'eagwera hendukatuavo gwaramo.” A'ea Tupana'ga nde'i. Po ga nhande mombyryvi hendukatua rehe hamo, a'ero po Cristo'ga manotehei tamombyry ga javo hamo.

3

Pejiko ti Jesus Cristo'ga rehe

¹ Ah, Gálatas! Perovia paravuhu pe ghanhi'iga pejipohia a'itituhẽva'ea hugwi. Maraname ga pe moandyandyjuhu pe nderekovo? A'ereki ji amombe'u katu pe me Jesus Cristo'ga manoagwera yva rehe ikwehe. ² Marã naerũ? Pe hendukaturame Moisésva'ea remimbo'eagwera po Tupana'ga omondouka gwa'uva pe pyri naerũ? Ahã tuhẽ reki. A'ea rehe rũi ga omondouka pe pyri. Ji Jesus Cristo'ga mombe'urame pe me pe pejiko ga rehe ikwehe. Nurã Tupana'ga imondoukari gwa'uva pe pyri tapendereko katu javo. ³ Maranuhũrame pe peroviaruhu pejipohia a'itituhẽva'ea hugwi naerũ? Jypya Tupana'ga ra'uva pe mombyry. Kiro pehe penhimombyry avuirama naerũ? ⁴ Pejikoga gwaramo Jesus'ga rehe ojipe'ga imbohahyukari pe me jipi. Penhimomirana tehe po pe naerũ. Ereki kiro pe pepohi Jesus'ga hugwi. Ndapepohiri po pe ga hugwi ovuhu. ⁵ Tupana'ga omondouka gwa'uva pe pyri. Igwete ga hepiukari ahemonhimomby'ava'ea pepyteri pe. A'ereki henduvame Jesus'ga mombe'ua pe pejiko ga rehe. Nurã Tupana'ga imondoukari gwa'uva pe pyri hepiuka ahemonhimomby'ava'ea. Na rũi pe me Moisésva'ea remimbo'eagwera rendukatua rehe.

⁶ Ehepia re ko Abraãova'ea no. Tupana'ga rembikwatijarukara omombe'u ahe. Gwerovia hete ko ahe Tupana'ga nhi'iga ojikoga ga rehe hako. A'ero Tupana'ga ei:

“Pyry hete Abraãoga a.

A'ereki ga ojiko hete ji rehe,” ei Tupana'ga.

7 Pekwaha ti a'ero – kiroki ġa ojiko Tupana'ga rehe – ġahã ko Abraãova'ea ra'ya'jave'ġa. 8 Tupana'ga okwaha nhoġwenonde judeus'ġarũive'ġa jikoga ojihe. Igwete ga ei:

“A'ero po ti ji ei ġa pe nehē:

‘Pepyry pe pejikoga ji rehe’,” ei Tupana'ga.

Nurã ga imombe'ui pyryva'ea Abraãova'ea pe hako.

“Oropo'ru po ti ji nde imombyryva ojipe'ġa pe nhaporemo nehē,” ei Tupana'ga ahe ve hako.

9 Na tuhē a'ero. Abraãova'ea ojiko hete Tupana'ga rehe hako. Nurã Tupana'ga imombyryvi ahe ve. Ahe javijitehe ojipe'ġa jikogame ga rehe Tupana'ga imombyryvi ġa pe no.

10 Kiroki ġa ojiko Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe – ġa pe po ti Tupana'ga imbote'varuhui nehē. A'ereki Tupana'ga rembikwatijarukara e'i:

“Ga hendukatupave'ymame Moisésva'ea remimbo'eagwera po ti Tupana'ga imbote'varuhui ġa pe a'ero nehē,” e'i ikwatijara.

11 Jukwaha nhande ve a'ero. Tupana'ga nde'i: “Pepyry pe Moisésva'ea nhi'ġagwera renduva ġwaramo.” Ga nde'i a'ea nhande ve. A'ereki ikwatijara e'i:

“Tupana'ga ei ġa pe ġajikoga ġwaramo ojihe:

‘Pepyry hete pe a,’ ei ga ġa pe.

Nanongara'ġa po ti heaporoġita pyahu a'ero nehē,” e'i ikwatijara.

12 Ojikogame Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe ġa ndojikogi Tupana'ga rehe a'ero. Ikwatijara i'ei no:

“Okopotarame ahenhi'ġagwera rupi po ti ġa nane'ymi tonhi'ĩpo'ru pa ahe hamo,” e'i ikwatijara.

13 Ore ko judeusramo novãa. Emo tegwete reki ore ve Moisésva'ea nhi'ĩpo'rupava. Ore ahe nhi'ĩpo'rupave'ymame Tupana'ga ei ore ve a'ero: “Peko te'varuhu pe pejikovo. A'ero po ti pe manoi pejigwovo hahyva'ea ruvihava pype nehē,” ei ga. Emo Cristo'ga ore mbopiro'yi garembi'ea hugwi. A'ereki ga orete'varuhua rereko ore repyga omanorame yva rehe. Tupana'ga e'i ga pe: “Ndete'varuhu nde kiro,” ei ga Cristo'ga pe. A'ereki ikwatijara omombe'u nanongara'ġa.

“Kiroki ġa ġa ġa mo'ami yva rehe ġa jukavo

– Tupana'ga e'i nhoġwenonde ġa pe ite'varuhu hete,” e'i ikwatijara imombe'gwovo.

14 Cristo'ga ore repy ore mbopiro'yavo Tupana'ga ti tomombyry judeus'ġarũive'ġa pe javo. A'ereki Tupana'ga e'i: “Abraãova'ea po'ruavo po ti ji imombyryvi ġa pe nehē.” Igwete ji ei no: Cristo'ga ore mbopiro'y Tupana'ga ti toko ġwembi'ea rupi katu javo. A'ereki ymya Tupana'ga e'i okovo: “Tamondo ti jira'uva ġa pyri nehē,” ei ga. Nurã ore jikogame Cristo'ga rehe Tupana'ga imbuhurukari gwa'uva ore pyri ore pojykauka.

Tupana'ga nhi'ġa Abraãova'ea pe

15 Nhiirũ, nahã nhande rekoi jipi. Mokonha'ġa po onhomonhi'ĩ mbatera rehe ojogwerokuva. “Nahã ti xako,” e po ojipe'ga. “Kwa. Nahã ti a'ero,” e po ojipe'ga. Igwete po ġa ikwatijapavi inoġa onhi'ġa a'ero. Ogwera po ġa okwatija hehe no. Aerē po na tuhē reki ġa jogwerekoi. A'ereki ġa okwatijapavipe inoġa. Ndogwerojijyi po ahe a'ea a'ero. Ahe po ndokwatijari ojipea akoja rehe no.

16 Oro Abraãova'ea pe Tupana'ga ei hako: “Nahã po ti ji tamombyry ġa pe nde po'ruavo nehē,” ei ga ahe ve. Abraãova'ea rymymino'ga pe Tupana'ga

ei a'ea no ojipejive'ga pe. Tupana'ga nde'i he'yive'ga pe aherymymino'ga pe. “Nerymymino'ga pe ji ei javo ga pe,” ei ga ahe ve. A'ereki ga e'i Cristo'ga pe.

¹⁷ Na ji imombe'ukatui kiro. Ymya Tupana'ga ei Abraãova'ea pe hako: “Tamomyry ti ga pe nde po'ruavo,” ei ga. Aerē ga ea'javi ahe ve na tuhē ti javo. Aerē he'yjuhuva'ea quatrocentos e trinta Tupana'ga kwara mbo'ari okovo. A'ero ga nhi'igi Moisésva'ea pe embo'e ti ga nhinhi'iga rehe javo. Onhi'igame Moisésva'ea pe ga ndogwerojijyi reki onhi'igagwera gwenondeva'ea Abraãova'ea pe. A'ereki onhi'iga rupi tuhē Tupana'ga oko. ¹⁸ Po Tupana'ga ei tamondo ti pyryva'ea javo, a'ero po ga gwembi'ea rupi tuhē imondoi. Po Tupana'ga imondoi pyryva'ea ahenhi'iga rendukatua rehe jipi, a'ero po gwembi'ea rupi rūi ga imondoi. Gwembi'ea rupi tuhē reki ga imondoi pyryva'ea Abraãova'ea pe hako.

¹⁹ A'ero po pe ei: “Maraname Tupana'ga omondo onhi'iga Moisésva'ea pe a'ero tombo'e ti ga ga javo?” pe'ji po pe. Ombo'euka ga ahe ve onhi'iga rehe tonhimombaragwaha ti ga okote'varuhua rehe javo. “Tohendu katu na'ē ti ga Moisésva'ea remimbo'ea,” ei Tupana'ga hako. “Abraãova'ea rymymino'ga hoa renonde yvya koty ti ga tohendu katu na'ē,” ei ga. Abraãova'ea rymymino'ga pe Tupana'ga e'i – kiroki ga pe Tupana'ga e'i nhoḡwenonde nde po'ruavo ti ji tamomyry ga pe javo, Cristo'ga. “Gahoa renonde yvya koty po ti ga hendukatui Moisés'ga remimbo'ea nehē hamo,” ei Tupana'ga hako. Nahā Moisésva'ea remimbo'ea ruri hako. Tupana'ga onhi'ī na'ē ojipyryve'ga pe. Aerē Tupana'gapyrive'ga heruri ganhi'iga yvya koty imombe'gwovo Moisésva'ea pe. Aerē ahe imbuhurukari oreramonhava'ea pe hako. Na tuhē ko Tupana'ga imonhimoanhani onhi'iga imbuhuruka ahe ve hako. ²⁰ Abraãova'ea pe ki a'e te Tupana'ga tehe ombuhu onhi'iga. Ga nomonhimoanhani onhi'iga ojipe'ga pe imbuhuruka. Ga tehe ombuhu katu onhi'iga ahe ve hako.

Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe ndatekwava'javi

²¹ Tupana'ga e'i ypy Abraãova'ea pe hako. Aerē ga ei Moisésva'ea pe. Pe'e po pe a'ero: “Tupana'ga nhi'iga Moisésva'ea pe omovahī ganhi'iga Abraãova'ea pe naerū?” Nomovahī tuhē reki. A'ereki Tupana'ga onhi'ī Abraãova'ea pe ga mombyryva rehe. A'ereki gamomyryva ko gamongoagwama Tupana'ga pyri. Moisésva'ea remimbo'ea renduva ki a'e te nianemongoi reki Tupana'ga pyri. Po Tupana'ga nhande mongohetei ojipyri nhande aheremimbo'ea rendukaturu gwaramo hamo, a'ero po ga nhande mombyryvi nhande hendukaturame hamo. ²² Tupana'ga e'i reki: “Ndipiro'yhavi okote'varuhua hugwi yvya koty,” ei ga. “A'e ji poa ga pe tamomyry ti ga nhirembi'eagwera rupi,” ei ga. Ga pe ga ei – kiroki ga ojiko Jesus Cristo'ga rehe. A'ereki ga jikogame Jesus Cristo'ga rehe Tupana'ga ga mombyryvi.

²³ Jesus Cristo'ga rure'ymame yvya koty ndorojikogi ve ore ga rehe. A'ea rupi ore ndorepiro'yi ve Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi. A'ereki Tupana'ga gwenduvuka na'ē a'ea ore ve jipi a'ea py'rovo ti ga tojiko Jesus Cristo'ga rehe javo. “Tojiko ti ga ga rehe ji ikwahavukarame ga pe Cristo'ga mombe'ua nehē,” ei ga. ²⁴ Cristo'ga rure'ymame Moisésva'ea remimbo'eagwera ko tayri'ga rerekohara'ga ja ore ve – kiroki ga tayri'ga rereko katu jipi eko katu javo ga pe. Na jitehe Moisésva'ea remimbo'eagwera ore rerekokatui jipi peko katu javo ore ve. A'ereki Tupana'ga e'i: “A'ea ga ndereko na'ē. A'ea py'rovo ti Cristo'ga toko ga pavēi,” ei ga. “Cristo'ga ti tomomyry ga gajikoga gwaramo ga rehe,” ei Tupana'ga. ²⁵ Agwamo ore jikogi Jesus Cristo'ga rehe a'ero. Nurā Moisésva'ea remimbo'eagwera ndorererekoa'javi. A'ereki ndatekwava'javi a'ea rehe.

²⁶ Peko pa pe Tupana'ga ra'yramo kiro pejikoty'a Jesus Cristo'ga pavēi. A'ereki pe pejiko pa ga rehe. ²⁷ Penhimobatizauka pe Cristo'gareheva'ero pejikoty'a ga pavēi. ²⁸ Ojo'jajo'ja pe ndekoi kiro penhoirūirūamo. Igwete Tupana'ga ei: “Ojo'ja ġa ndekoi kiro judeus'ġa judeus'ġarūive'ġa pavēi,” ei ga. “Ipiro'yve'ġa ojo'ja ipiro'ye'ỹve'ġa pavēi – kiroki ġa ndipiro'yi ojara'ġa hugwi. Akwaimbae'ġa ojo'ja kunhangwera'ġa pavēi,” ei ga. A'ereki pe nhaporemo penhoirūirū pejikoty'aro ġwaramo Jesus Cristo'ga pavēi. ²⁹ Cristo'gareheva'ero ġwaramo ko pe Abraãova'ea rymyminoa'java'ea. A'ereki ymya Tupana'ga e'i Abraãova'ea pe aherymyminoaġwama'ġa mombe'gwovo. Igwete po ti Tupana'ga pe mombyryvi nehē.

4

¹⁻² Koji'i ti ta'e pe me a'ea rehe kiro ojo'java'ea mombe'gwovo. Tayri'ga ruva'ga po e'i ojipyrive'ġa pe: “Tamondo pa ti nhimbatera jira'yra'ga pe nehē,” e po ga. “Momi po ti kwara ari ga rehe nehē. A'ea rupi po ti ga ipojykai nhimbatera ojive nehē,” e po ga ġa pe. “A'ea renonde pereko katu ti jira'yra'ga mbo'eavo ga rerekovo nehē. Pehepia katu na'ē ti gambatera ga pe nehē no. A'ereki ga ivoja'i hete kiro,” e po ga ojipyrive'ġa pe. Gara'yra'ga gwereko pa tehe reki ombatera novīa. Emo ga ovoja'irame ndopojykai ve. Okoteheve'ġa javijitehe reki ga rekoi novīa ipojykae'ymame ombatera. Ojipe'ġa ombo'e tayri'ga a'ero gambatera rerekokatuavo. Ga ndipiro'yi ġa hugwi. ³ Tayri'ġa javijitehe ko ore rekoi Cristo'ga rure'ymame. A'ereki a'ea rupi ore ndorepiro'yi ikwakuva hugwi.

⁴⁻⁵ Ihoġwerīrame Tupana'ga ra'yra'ga rura japiavo Tupana'ga ei ikwehe: “Aġwamo ko pyry jira'yra'ga hoa yvya koty. Tombopiro'y ti ga yvyakotyve'ġa Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi,” ei ga. A'ero Tupana'ga gwa'yra'ga mbuhurukari kokoty ikwehe. Igwete ahe Jesus'ga mbo'ari a'ero ga monhimomboaka ikwehe. Yvya koty Jesus'ga rui hendukatupava Moisésva'ea remimbo'eagwera. Ga ndipiro'yi a'ea hugwi ore mbopiro'yavo jugwi. “Tupana'ga ti tomomyry ġa pe a'ero. Ereki ġa gara'yramo oko,” ei Jesus'ga.

⁶ Peko pe gara'yramo tuhē. A'ero Tupana'ga ombuhuruka gwa'yra'ga ra'uva nhandepy'a pyri nhande mbo'eavo. Nurā nhande ehetei Tupana'ga pe Apī. ⁷ Ndapekoa'javi pe kiro pepiro'ye'ỹva'ea a'ero. A'ereki Tupana'ga ra'yramo pe peko. Gwa'yra ġwaramo Tupana'ga pe mombyrypavi a'ero.

Paulova'ea nhagataruhu Galáciapeva'ea rehe

⁸ Ymya Tupana'ga kwahave'ymame pe Tupana'gareheva'ea rūi ikwehe. A'ea rupi po pe ndapepiro'yi ha'angava hugwi penemimbohete'hara hugwi. ⁹ Aġwamo ki a'e te pe pekwaha tuhē Tupana'ga. Gaha reki ojikwahavuka pe me pe mbojikoguka ojihe. Maranuhūrame pe perojijyjuhu pejeaporogita kiro pejikopotara'java ikwakuva'ea rehe – kiroki ndipopoakari tehe? Maranuhūrame pe ndapepiro'ypotara'javi a'ea hugwi? ¹⁰ Pekwaku po pe sábadu jipi. Jahya porame po pe pekwaku no. Yapoarupiva'ea po pe pekwaku. Kwara mbo'ara rupi na jitehe no. Nahā po pe ikwakukwakui jipi. ¹¹ Oko tehe jipy'a pe ndehe. Mara'ngu po ji poravykytehehuavo pe mbo'embo'erame ikwehe, a'e ji.

¹² Nhiirū, a'e hete ji pe me: Ji rupi ti peho. A'ereki ji pe javijitehe no. Pe ndapekote'varuhui ji ve ji horame pe pyri ikwehe. ¹³ Napemoka'nhyimi pe jioyppya pegwryi pe ikwehe. Nhitetirūaro ġwaramo ji pytai pe pyri. A'ero ji imombe'ui pyryva'ea pe me Jesus Cristo'ga mombe'gwovo. ¹⁴ Nhitetirūa ite'varuhu pe me novīa. Emo pe ndapekote'varuhui ji ve. Pe ji mbuhuruka katu reki pejipyteri pe ji rerekovo katu. Po Tupana'gahugwive'ga ruri pe

pyri hamo, a'ero po pe ga mbuhurukakatui pejipyteri pe hamo. Po Jesus Cristo'ga ruri pe pyri hamo, a'ero po pe ga mbuhurukakatui pejipyteri pe hamo. Nahã ja ko pe ji mbuhuruka katu pejipyteri pe ikwehe. ¹⁵⁻¹⁶ A'ea rupi pe vy'ahetei ji rehe novãa. A'iti tuhẽ pe ndekohetei ji rehe penhikwava'eãa ji ve. A'ea rupi pe hendukatui nhiremimombe'ua pe me novãa. Aãwamo ki a'e te ji imombe'uro ãwaramo a'itituhẽva'ea pe me po pe etehei ji ve: "Paulo'ga ndokoa'javi nhande rehe kiro," pe'ji tehe po pe. Marã po pe ndekoi kiruamo naerũ?

¹⁷ Nhaneirũ'ãaatyvive'ãa oko hete tehe pe ndehe onhi'igatuavo pe me jipi. "Xanhi'igatu ti ãa pe toja'oja'o ti ãa Paulo'ga hugwi," e po ãa ojohupe. "Po ti ãa ja'ogi Paulo'ãa hugwi, a'ero po ti ãa ndekohetei nhande rehe nehẽ," e po ãa ojohupe. Nurã ãa ndekoi pe ndehe, a'e ji. ¹⁸ Pyry hete reki aherekooa pe ndehe pe nderekokaturame. A'ero ko pyry jirekoa pe ndehe ji rekorame pe pyri. Pyry ji rekoe'ymame pe pyri no. ¹⁹ Pe ko jira'yra'java'ea. Hahyahi kunhangwerahẽa pe gwa'yra mbo'arama. Na jitehe hahyahi ji ve ikwehe. A'ereki a'ea rupi ji apotarahi pejikoga Cristo'ga rehe. Aãwamo hahyahiva'ja ji ve pejikohete'ymame Cristo'ga rehe. ²⁰ Marã po pe ndekouhui a'ero? Ako po ji kiro pe pyri hamo. Hajihe po nhinhi'igã pe me a'ero hamo.

Abraãova'ea ra'yrava'ea memei

²¹ Jararamo po pe pe'e tehe ojohupe: "Xako ti Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe. A'ero po ti Tupana'ga ei nhande ve nehẽ: 'Pepyry hete pe'," pe'e tehe po pe. Peko pota pe aheremimbo'eagwera rehe novãa. Emo pe ndapehenduvi ahenhi'igã. ²² A'ereki aherembikwatijara nhande mbo'e Abraãova'ea ra'yrava'ea rehe. Dois ahera'ykwaimba'ea hako. Ojipeva'ea ko Agarva'ea ra'yrava'ea. Ojipeva'ea ko Abraãova'ea rembirekoeteva'ea ra'yrava'ea Sarava'ea ra'yrava'ea. Agarva'ea oporavyky Sarava'ea pe ipiro'ye'yma ahe hugwi. A'ereki ymyahũagwera jate gwereko ipiro'ye'yva'ea akwaimba'eva'ea kunhangwerava'ea no. Ahe oporavyky hete ojarava'ea pe gwa'yrava'ea pavẽi ipiro'yangava ahe hugwi. Nahã ko Agarva'ea a'ero. Ahe oporavyky Sarava'ea pe ipiro'ye'yma ahe hugwi. Nane'ymi ahe rekoi Sarava'ea remimbotarimova'ea rupi a'ero. Sarava'ea ki a'e te na rũi Abraãova'ea rembirekoeteva'ea. Ahe ko ipiro'yva'ea.

Mokõi Abraãova'ea ra'ykwaimba'ea a'ero hako Sarava'ea ra'yrava'ea Agarva'ea ra'yrava'ea pavẽi hako. ²³ Tupana'ga e'i nhogwenonde Abraãova'ea pe hako: "Aerẽ po ti nerembirekohẽa tuhẽ ga mbo'ari nde ve nehẽ," ei ga ahe ve Sarava'ea mombe'gwovo hako. Emo Abraãova'ea ta'y naẽ ipiro'ye'yva'ea pe Agarva'ea pe Tupana'ga nhi'igã rupi rũi. Aerẽ Abraãova'ea xava'ehetero ãwembirekoeteva'ea pavẽi Sarava'ea pavẽi novãa. Emo Tupana'ga ãwembi'ea rupi katu ahe mbota'yruka Abraãova'ea pe. Nurã Isaqueva'ea ari ãwaivãva'ea hugwi Sarava'ea hugwi.

²⁴⁻²⁵ Nanongara ko nhande mbo'e Tupana'ga nhi'igã rehe. A'ereki Tupana'ga nhi'igã oko kunhangwerava'ea'java'ea. Dois kunhangwerava'ea. Na jitehe ko dois Tupana'ga nhi'igã hako. Ga nhi'igame Abraãova'ea pe Tupana'ga nhi'igã ko Sarava'ea'java'ea. Ga nhi'igame Moisésva'ea pe Tupana'ga nhi'igã ko Agarva'ea'java'ea. Nahã a'ero. Ymya Moisésva'ea hoi o'ama yvytyruhua rehe Sinai rehe Arãbiapeve'ãa gwyri pe hako. Pevo Moisésva'ea henduvi Tupana'ga nhi'igã. A'ero ahe judeusva'ea mbo'embo'ei a'ea rehe. Kiroki ãa oko Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi – ãa ndipiro'yi jugwi. Ga ko Agarva'ea ra'yrava'ea ja. A'ereki kiroki ahe oko Agarva'ea ra'yrama – ahe ko ipiro'ye'yva'ea no.

Aḡwamova'ea cidade de Jerusalém ko Agarva'ea javijitehe. Ojarava'ea nhi'iga hugwi Agarva'ea ndipiro'yi jipi gwa'yrava'ea pavēi. Na jitehe Jerusalémmeve'ga ndipiro'yi Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi judeus'ga. ²⁶ Gwereco iru'ia Jerusaléma'java'ea Tupana'ga apoa. A'epeva'ea ko nhande. A'ereki nhande nhandepiro'y Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi.

Sarava'ea Abraãova'ea rembirekoeteve'ea na jitehe ipiro'y opo-ravykye'yma ojipeva'ea pe. ²⁷ Igwete Tupana'ga ikwatijarukari onhi'iga inoḡauka hako.

“Nandera'yri nde ḡa mbo'are'yma.

A'ereki ga opohi nde hugwi.

Emo po ti nde roryroryvamo nehē,” ei ga.

“Nde nderekwahavi ve hahya ḡa mbo'are'yma.

Emo ti nde rahērahemamo ḡa mbo'ambo'a nehē,” ei Tupana'ga.

“Ejoryjory ti a'ero.

Opohi ga nde hugwi novia.

Emo po ti ndera'yra'ga ndetauhuro nehē hēara'yra'ga hohe hēa rembirekorame ga pavēi,” ei Tupana'ga ikwatijaruka hako.

²⁸ Nhiirū, Tupana'ga e'i Abraãova'ea pe hako: “Aerē po ti nde ra'yramo nehē,” ei ga. “Tamombyry ti nde ve a'ero nehē nerymymino'ga pe nehē no,” ei ga Abraãova'ea pe hako. Gwembi'ea rupi Tupana'ga Isaqueva'ea mongoi Abraãova'ea ra'yramo gwa'uva pyvō a'ero. Gwembi'ea rupi jitehe Tupana'ga pe mongoi Abraãova'ea ra'yra'javamo no pejikoty'aro ḡwaramo Cristo'ga pavēi. ²⁹ Tupana'ga ra'uva pyvō Isaqueva'ea o'a. Ismaelva'ea Agarva'ea ra'yrava'ea ki a'e te a'ea pyvō rūi o'a. A'ereki Abraãova'ea ta'y tehe ipiro'ye'yva'ea pe. Aerē Ismaelva'ea rekote'varuhui Isaqueva'ea pe hako. Na jitehe aḡwamo – kiroki ḡa Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi oko – ḡa oko te'varuhu nhande ve nhande jikoty'arame Cristo'ga pavēi Tupana'ga ra'uva pyvō. ³⁰ Marā reki ikwatijara e'i a'ero hako? Ikwatijara omombe'u Sarava'ea nhi'igagwera ḡwembirekova'ea pe Abraãova'ea pe.

“Emombo ti avo hugwi ipiro'ye'yvehēa hēara'yra'ga reheve,” ei ahe.

“Ga po ti ndopojykai tuhē nembatera nehē ipiro'ye'yvehēa ra'yra'ga,” ei Sarava'ea ahe ve.

“Jihi ko nerembirekoetea,” ei ahe.

“Jira'yra'ga jate po ti opojyka ndeapoa nehē,” ei ahe Abraãova'ea pe hako.

Nahā ikwatijara imombe'ui Sarava'ea nhi'igagwera hako.

³¹ Nhiirū, ipiro'ye'yva'ea ra'yrava'ea ja rūi nhande rekoi a'ero. A'ereki Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi rūi nhande xako. Xako nhande ipiro'yva'ea ra'yrava'ea javijitehe. Nurā nhande rekoi Tupana'ga remimombyryva rupi.

5

Cristo'ga nhande mbopiro'y

¹ Cristo'ga nhande mbopiro'y vvyakotyva'ea remimbo'eagwera hugwi tipiro'y tuhē ti ḡa javo. Na tuhē ti peko a'ero. Tapekoa'javi ti ipiro'ye'yve'ga ja ḡa jikwakukwakuvame.

² Ji rendu katu ti. Tapenhimbo'ea'javukari ḡa pe. A'ereki ḡa e'i pe me jipi: “Pekytiuka ti penhakwanhapira,” ei ḡa. “A'ero po ti Tupana'ga ei pe me nehē: ‘Pepyry hete pe’.” A'ea ḡa ei pe me novia. Ji ki a'e te Pauloramo ta'e pe me: Po ti pe jikytiukapotari nehē, a'ero po ti Cristo'ga ndapepokogi'i'i nehē. ³ A'ea'ja hete ko ji: Kiroki ḡa ojikytiuka pota – tonhi'ipo'ru pa po ti ḡa Moisésva'ea hamo. ⁴ Jararamo po pe ei ojohupe: “Po nhande Moisésva'ea nhi'ipo'rurame

po ti Tupana'ga ei nhande ve a'ero nehê: 'Pepyry hete pe,' pe'e tehe po pe. Pe'erame a'ea po pe nhimbopohiri Cristo'ga hugwi. Pemovahĩvahĩ po pe Tupana'ga remimombyryva pejive a'ero. ⁵ Ore ki a'e te orojikoty'a Cristo'ga pavêi. Tupana'ga ra'uva ore mbo'e a'ero. Nurã ore ehetei: "Tupana'ga po ti e'i nhande ve nehê: 'Pepyry hete pe,' e po ti ga nehê," oro'e ore. Na tuhê. A'ereki orojiko ore Cristo'ga rehe. ⁶ Ore jikoty'aro ġwaramo Jesus Cristo'ga pavêi Tupana'ga ei: "Pyry hete ġa jikogi ga rehe." Ga nde'i pyry ore jikytiukaro ġwaramo. Pyry ga nde'i ore jikytiukare'yma ġwaramo. Ore jikoga ġwaramo Cristo'ga rehe Tupana'ga e'i pyry. Ore ojipe'ġa arõheterame jukwaha reki orejikoga ga rehe.

⁷ Ymya pe jikohetei Jesus Cristo'ga rehe pyryva'ea rerovia ikwehe. Emo kiro pe napehendukatua'javi pyryva'ea mombe'ua. Maranuhũrame ojipe'ga pe ndovahoguhui pendeaporogita rerojijyjijyita? ⁸ Tupana'ga rui gwerojijyi pendeaporogita. Gaha e'i pe me peko ti jireheva'ea javo. ⁹ Tamombe'ua'ja pe me ojo'java'ea a'ero. Nhande imondo'irame imbovuhava pão hu'uma pype, aerê imbovuvupavi reki hu'uma a'ero. Na jitehe ga pe mbo'e'irame kiro Tupana'ga nhi'ĩgarũiva'ea rehe, aerê po ti pe heroviapavi garemimbo'ea Tupana'ga nhi'ĩgarũiva'ea nehê. ¹⁰ Na rui reki pe ndekoi, a'e ji. Jijikoty'aro ġwaramo Cristo'ga pavêi ji ei: Pejapyaka katu tuhê po ti pe ji javijitehe nehê. Emo pemomynhuhũve'ga pe po ti Tupana'ga imbohahyukari nehê. Mara'ngu po ga huvihavamo okovo? Ga vĩa po ti okwaha hahya nehê.

¹¹ Oro ji, nhiirũ, ji nda'ei tuhê ahe ve tojikytiuka ti ġa javo. I'mbe reki judeus'ġa ji mombe'gwovo Paulo'ga e'i jupe javo. "Tojikytiuka ti ġa. A'ea pyry Tupana'ga pe,' ei Paulo'ga," ei ġa o'mbero. Ymya ji ei a'ea novĩa. Aġwamo ji erame po ġa ndokote'varuhua'javi ji ve a'ero hamo. A'ereki ahekytia ġa opota hete. Ga oko te'varuhu tuhê reki ji ve. A'ea'e ko ji jipi: Jesus Cristo'ga omano yva rehe nhande repyga, a'e ji. Pejikoga rehe jate ga rehe po ti Tupana'ga ei pepyry pe javo. Emo ji nda'ei tojikytiuka ti ġa javo. Ji erame po ġa nonhimonha'ngaa'javi ji ve hamo ji Cristo'ga manoagwera mombe'urame hamo. ¹² Kiroki ġa ombovambova pepy'a tapekytiuka ti penhakwanha javo – maranuhũrame ġa ndojirakwanha'otehei?

¹³ Pehe reki, Tupana'ga pe mo'ẽ tapepiro'y ti javo. Tape'ei ti a'ero: "Nhandepiro'y nhande. Xako te'varuhu ti nhaneremimbotarimo a'ero." Tape'ei ti a'ea. Nahã ti peko: Pejopokopoko ti penhoaromo. ¹⁴ A'ereki Moisésva'ea remimbo'eagwera nhaporemo e'i no:

"Erenhiarõ hete nde.

Na jitehe ti earõ hete ejikotyve'ġa," e'i aheremimbo'eagwera a'ero.

¹⁵ Emo pejogwayvaramo ko pe onharõva'ea'java'ea. A'ea ojou'uu'u okovo. Penhimboko'i ti a'ero. Pejogwayvaramo po ti pe nhombote'varuhupavi nehê.

Peko ti Tupana'ga ra'uva remimbotarimova'ea rehe

¹⁶ Na tuhê ji ei pe me kiro: Na Tupana'ga ra'uva nhimbopogweukari pe me. Nahã po ti pe ndapekoi tuhê pejipty'ate'varuhua remimbotarimova'ea rehe pejikovo. ¹⁷ Nhandepy'ate'varuhua omovahĩ Tupana'ga ra'uva jipi. Tupana'ga ra'uva omovahĩ nhandepy'ate'varuhua jipi no. Onhomovahĩ tuhê a. Tupana'ga ra'uva omovahĩ pepy'ate'varuhua tapekoyme ti penhimimbotarimova'ea rehe. ¹⁸ Tupana'ga ra'uva nhimbopogweukarame pe me aheremimbo'eagwera napemondomondo'i a'ero.

¹⁹ Gapy'a te'varuhurame jukwaha reki ġandekote'varuhua. Gwerekouhu ġa ojipe'ġa nembireko'ġa. Ndoakwahavihu ġa okovo a. Ga nanuhũ jipi.

²⁰ Oko hete ko ġa ha'angava rehe ġwemimbohete'hara rehe okoe'yma Tupana'ga rehe. Ombote'varuhu ġa opajiro. Nanongara'ġa nombopogwei Tupana'ga ra'uva remimbotarimova'ea rehe. Ojogwereco te'varuhu ġa. Ojogwayvaruhu ġa okovo. Onhimyrō ġa ojogwehe. Onhimboahiahivuhu ġa ojohupe. Ojihe jate ġa ndekoi ji po ti jara'ġa hohe nehē javo. Ojipe'ape'a ġa jara'ġa hugwi ndokwahavihu ġa javo. Ndojihe'ara'javi ġa jara'ġa ndehe ġwemimbo'ea rehe. ²¹ Opota pota ġa ojohugwi. Heagwrygywry ġa toryva rerekouhurame. Ojipejipea ko ġandekote'varuhua no nanongara jitehe. Amombe'u ko ji pe me ikwehe. Kiro ji imombe'ua'javi a'ero. Nanongara'ġa po ti Tupana'gareheve'ġa rūi nehē.

²² Emo Tupana'ga ra'uva nhande pojykarame ko nhande nanongara'ġa atyvi. Tiarō hete nhande ojipe'ġa. Nhanderory nhande a'ero. A'ereki Tupana'ga ra'uva nhande mbohoryory nhande rerekovo. U katu nhandepy'a. Xanhimomirana nhande avuirama ojipe'ġa ndekote'varuhurame nhande ve. Timombyry nhande ġa pe. Nhandepyry tuhē nhande. Jara'ġa ojiko nhande rehe. Nahā nhande rekoi Tupana'ga ra'uva nhande pojykarame. ²³ Nhanenhyrō nhande jara'ġa pe. Nhande ndiakoa'javi nhandepy'ate'varuhua remimbotaruhua rupi. Aheremimbo'ea nomovahī nanongara'ġa! ²⁴ Jesus Cristo'gareheva'ero ġwaramo nhande ei: Ndiakoa'javi nhande nhandepy'ate'varuhua remimbotarimova'ea rupi. ²⁵ Tupana'ga ra'uva nhande mboheaporōgita pyahu nhande rerekovo. Xako po ti gara'uva remimbotarimova'ea rupi a'ero hamo. ²⁶ Xanhimboheteyme ti, ji po ti jara'ġa hohe nehē javo. Xanhimyrōyme ti ġa ndehe no.

6

Pejopokopoko ti

¹ Nhiirū, nahā po pe ndekoi penhirū'ga pavēi hamo ikwahavame garekote'varuhua hamo. Pendekorame Tupana'ga ra'uva remimbotarimova'ea rehe penhi'inhyrō ti ga pe a'ero ga mongokatua'java. Pejapyaka katu ti pejihe tapembopogweyme ti garekote'varuhua rehe nehē no. ² Pejopokopoko ti a'ero jipi. Nahā po ti pe hendukatui Cristo'ga remimbo'ea nehē. ³ Kiroki ġa onhimbohete tehe – ġa onhimoandyandyi reki. ⁴ Pejapyaka katu ti pejeaporōgita rehe tahepia ti jirekokatua javo. Pendekokaturame, a'ea rehe po ti pe ndoryvamo a'ero ji ġa hohe jave'ỹ. ⁵ Nhande retakwera'ja po xako katu jipi hamo.

⁶ Nhanembo'ehara'ġa pe po nhande timondomondo pyryva'ea hamo ġa nhanembo'embo'erame Cristo'ga nhi'iġa rehe jipi.

⁷ Tapenhimoandyandyi ti pejikote'varuhua rehe. A'ereki ahe nomoandyandyi Tupana'ga. Jukwaha reki nhande ve. Nhande itymame mbatera ġwia jitehe po ti nhande jykyi a'ero nehē. Na jitehe nhande rekote'varuhurame ite'varuhu tuhē po ti nhande ve a'ero nehē. Tupana'ga po ti ombohahyuka nhande ve nehē. ⁸ Po ti nhande rekoi nhandepy'ate'varuhua remimbotarimova'ea rehe, a'ero po ti nhandepy'ate'varuhua jitehe nhanemondoagwama hahyva'ea ruvihava pype nhande manorame nehē. Po ti nhande rekoi Tupana'ga ra'uva remimbotarimova'ea rehe, a'ero po ti gara'uva jitehe nhande mongoi Tupana'ga pyri nehē. ⁹ Tiandekwerajyme ti nhanderekokatua rehe. Nhande jirokwaramo nhandekokatuavo jipi po ti oho nhande ve imombyryhava apiavo nehē. ¹⁰ Nhanderekorame ġa pavēi xako katu ti ġa pe nhaporemo a'ero, ġa pe kaitu Jesus'gareheve'ġa pe.

Paulova'ea okwatija pa Galáciapeva'ea pe

¹¹ Jihi kiro akwatija jipovo pe me. Pehepia nhirembikwatijara. Hehanhuhũva'ea ji a'apo.

¹² Topomogita katu ti ji kiro a'ero. Cristo'ga omano yva rehe nhande repyga ikwehe. Nhande jikogame jate Cristo'ga rehe Tupana'ga ei pepyry pe javo. Judeus'ga ki a'e te e'i: “Po ahe ġwendu Moisésva'ea remimbo'eagwera hamo,” ei judeus'ga. Nurã akoja'ga – kiroki ġa oho pe pyri – ġa pe kytiuka pota tohendu katu ti ġa Moisésva'ea remimbo'eagwera a'ero javo. A'ea ġa opota. A'ereki ġa e'i ojohupe: “Nhande ġa kytiukarame po ti judeus'ga nhimohemi nhande rehe nehẽ,” ei ġa. “Ndokote'varuhui po ti ġa nhande ve a'ero nehẽ nhande Cristo'ga manoa mombe'urame nehẽ,” ei ġa. A'ea rehe jate ġa e'i hete pe me pejikytiuka javo. ¹³ “Pejikytiuka ti hendukatupava Moisésva'ea remimbo'eagwera,” e'i tehe ġa pe me. Ga vehevi ki a'e te nohendukatupavi Moisésva'ea remimbo'eagwera no. Ga opota tehe pekytiukara. Pe kytiukarame po ti ġa nhimboheteuhui a'ea rehe nehẽ ore tuhẽ ġa kytiuka javo nehẽ.

¹⁴ Ji ki a'e te nanhimbohetei. Jesus Cristo'ga jate ji ambohete nhandepojkaharete'ga. A'ereki ga omano yva rehe nhande repyga. A'ero jijikoga ġwaramo Cristo'ga rehe kiro ji ndakoa'javi yvyakotyve'ga ndeaporoġita rehe. Na jitehe – kiroki ġa oko yvyakotyve'ga ndeaporoġita rehe – ġa ndakoa'javi jireaporoġita rehe no. ¹⁵ Tupana'ga nde'i reki pyry nhande kytirame. Ga nde'i pyry nhande kytie'ymame. Nhande reaporoġitapyahurame, a'ea pe Tupana'ga e'i pyry.

¹⁶ Kiroki ġa ġwendu katu a'ea nhiremimbo'ea rehe okovo – Tupana'ga ti tonogatu ġapy'a. Toporogwety ti ga ġa no. Ojiheve'ga nhaporemoti ga toporogwety.

¹⁷ Kiro ji ei a'ero: Tanhimomynha'javyme ti ġa onhi'ĩteheavo. A'ereki Jesus'ga ko jipojyaharete'ga. Jukwaha reki a'ea. A'ereki jukwaha ika'ẽagwera jira'oa rehe. A'ereki ji Jesus'ga mombe'umbe'urame ojipe'ga jigwarai ji rehe ji nupanupamo.

¹⁸ Nhiirũ, Jesus Cristo'ga tomombyry pe me nhandepojkaharete'ga. Na tuhẽ. Amém.

PAULOVA'EA OMOMBE'U ÉFESOPEVA'EA PE Carta de Paulo aos Efésios

¹ Jihi ko Pauloramó Jesus Cristo'ga moirũharamo jiporavykyavo Tupana'ga pe Cristo'ga mombegwovo. A'ereki nahã Tupana'ga opota.

Kiro ji ikwatijarukari imondouka pe me. Pe ko Tupana'ga remimo'ẽharamo. Ndapepohiri pe Cristo Jesus'ga hugwi pejikovo gareheva'ero jipi. Kiro ji ikwatijarukari imondouka pe me – perope cidade de Éfeso pe.

² Kiro ji ei: Nhandervete'ga Tupana'ga ti tomomyry pe me Jesus Cristo'ga pavẽi nhandepojykaharete'ga pavẽi. Tonoġatu ti ġa pepy'a, a'e ji.

Tupana'ga pyry hete nhande ve

³ Timbohete ti Tupana'ga! Ga ko nhandepojykaharete'ga ruva'ga Jesus Cristo'ga ruva'ga. Ga ko Jesus Cristo'ga ruvihavuhuhete'ga no.

Ymyahũ yvaga hugwi Tupana'ga omondo gwa'uvapyryva nhande pyry imomyryva nhande ve. Nhande jikoty'aro ġwaramo Cristo'ga pavẽi a'ea imomyryparavuhupavi nhande ve.

⁴ A'ereki ymyahũ yvya apoa renonde yvaga apoa renonde Tupana'ga e'i: “Tatomomyry ti ji ġa pe nehẽ,” ei ga. A'ea rupi ga nhande mbojikoty'aruka Cristo'ga pavẽi. Nahã ga nhande mo'emo'ei ojive.

“Toko pyry ti ġa okote'varuhue'yma tuhẽ jirovai pyteri pe ji arõheteavo nehẽ,” ei Tupana'ga nhande mo'emo'eamo.

⁵ A'ereki ymyahũ ga e'i ojapyakavo nhande rehe: “Amboja'oja'o ti ji ġa jijive toko ti ġa jira'yramo upa ji pyry nehẽ Jesus Cristo'ga manoro ġwaramo ġa ndepyga nehẽ,” ei ga.

“Nanongara ji apota,” ei ga.

⁶ Nahã ymyahũ ga pyryvamo nhande ve nhande mo'emo'eamo nhande mongovo gwa'yramo tanhimboheteuka ti ġa pe jipyryva katukaturó ġwaramo ġa pe javo.

Tupana'ga pyryhetero nhande ve nhande jikoty'aro ġwaramo Cristo'ga pavẽi Tupana'ga remia'nguhete'ga pavẽi.

⁷ Gwekoa reka'vogukaro ġwaramo omanomo Cristo'ga nhande mbopiro'yi nhanderekote'varuhua hugwi. Nurã Tupana'ga ndokwahava'javi nhanderekote'varuhua imombo.

Nahã Tupana'ga pyrykatukaturó.

⁸ Nahã ga pyryhetero nhande ve ikwahapava onhimombaragwahava.

⁹ Gwemimbotarimova'ea ġwembiepiukaripyre'yma ga ikwahavukari reki nhande ve.

A'ereki ga okwahavuka pota hete nhande ve. E'i ga: “Nahanahã ti nehẽ ji Cristo'ga mondro ġwaramo ġa pyry nehẽ,” ei ga.

¹⁰ “Aerẽ mbapava koty ti pyry ji ve ji ġa mongopavi Cristo'ga nhi'iga rupi yvagipeve'ġa yvyakotyve'ġa ndeheve nehẽ. Nahã ti ga ġapojykaharete'ga nehẽ, ei ga.

Cristo'ga nhi'iga rupi ti ji imongopavi yvagipeva'ea yvyakotyva'ea reheve nehẽ. Nahã ti ga a'ea pojkaharete'ga nehẽ no.

Nahã ti Cristo'ga rekoi tuhẽ huvihavuhuhetero mbatera nhaporemó ipojykaharetero ġa nhaporemó ġapojykaharetero nehẽ no,” ei Tupana'ga.

¹¹ Ore jikoty'aro ġwaramo Cristo'ga pavẽi Tupana'ga pyryhetero ore ve. Aerẽ ti ga ore mongoi ojipyry ore mombytavo avuirama nehẽ no.

A'ereki ymyahũ Tupana'ga omongo pa ġwemimbotarimova'ea rehe. A'ea rupi ga ojapyaka ore rehe no. Heaporoġita ga ore mo'emo'eamo ojive javo hako. E'i ga:

12 “Tanhimboheteuka ti ġa pe jikatukaturu ġwaramo – kiroki ġa ojikogypy Cristo'ga rehe,” ei ga hako. Na tuhē. A'ereki Tupana'ga ojapyaka ypy gweaporoġitaro.

Aerē te ga imongopavi ġwemimbotarimova'ea rehe. Orojikogypy ore Cristo'ga rehe.

13 Ymyaĩ pejiko pe Cristo'ga rehe no henduvame Cristo'ga mombe'ua a'itituhēva'ea.

Ga e'i pe me: “Pejiko ti Cristo'ga rehe imomboruka ga pe pejekote'varuhua,” ei ġa pe me.

Cristo'ga pavēi pe jikoty'aro ġwaramo Tupana'ga imondoi gwa'uvapyryva imombytavo pe pyri no pejikogame Cristo'ga rehe.

A'ereki ymyahũ Tupana'ga e'i: “Amondo ti ji jira'uvapyryva ġa pyri ġa pojkauka jijive nehē – kiroki ġa ojiko Cristo'ga rehe. Jukwaha a a'ero nhirembipojyka nehē.” A'ea Tupana'ga ei gwa'uvapyryva mondovo pe pyri.

14 Pyryva'ea gwa'uvapyryva ga imondoi nhande ve kiro. Nurã nhande ei ikwahava javo: Tupana'ga ti imombyryhetei nhande ve nhande pokoguka nhande mbopiro'yuka nhanderekote'varuhua hugwi nehē.

Ojipyri ti ga nhande rerohoukari nhande mombytavo avuirama nehē toko ti ġa jireheva'ero javo, xa'e nhande ikwahava.

Pyry hete ga nhande ve gwa'uvapyryva mondovo nhande pyri tanhimboheteuka ti ġa pe jikatukaturu ġwaramo javo.

Paulova'ea onhi'ĩ Tupana'ga pe Éfesopeva'ea repyga

15-16 Nurã jihi no, nhinhi'ĩgame Tupana'ga pe ji nanhi'imbige ga pe pe ndepyga.

—Ndepyry hete nde, a'e ji Tupana'ga pe. A'ereki nde erembojiko Éfesopeve'ġa Jesus'ga rehe ġa pokoga. Emombyry ti ġa pe, a'e ji ga pe jipi.

A'ereki ojipe'ġa pe mombe'u ji ve. “Éfesopeve'ġa ojiko hete Jesus'ga rehe nhandepojykaharete'ga rehe ikwehe,” ei ġa ji ve. “Oarō hete ġa Tupana'ga remimo'ēhara'ġa nhaporemō,” ei ġa pe mombe'gwovo.

17 Tupana'ga ko nhandepojykaharete'ga ruvihavuhete'ga Jesus Cristo'ga ruvihavuhete'ga. Gaha timbohete! A'ereki ga pyry katu katu nhandervete'ga. Ga pe ji ei pe ndepyga jipi:

—Ekwahaheteuka ti Éfesopeve'ġa pe nahanahã ji rekoi javo. Ndera'uva ti tomo'e ġa nde rehe nde monhimombaragwahavuka ġa pe. Ndera'uva ti tanderepiuka ġa pe ġa mboheaporoġitakatuavo nahanahã Tupana'ga rekoi javo, a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyga.

18 Ga pe ji ei:

—A'ero ti gweaporoġitakatuheterame Éfesopeve'ġa ikwahavi ovytyeri pe nehē. Nurã ti ġa ei nehē: “Pyry hete ti nhande ve nehē. A'ereki Tupana'ga e'i opyryvamo nhande ve: “Tuhu ti ġa upa avuirama ji pyri nehē,” ei Tupana'ga nhande ve.”

—Nahã ti ġa ei ojikheteavo nde rehe gworygworyvamo nehē, a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyga.

Ga pe ji ei:

—Gweaporoġitakatuheterame ti Éfesopeve'ġa ikwahavi neremimbokatukata ojive, a'e ji. Nurã ti ġa ei nehē: “Yvagi pe ti ikatu katu nhande ve nhaporemō nehē Jesus'gareheva'ero nhande rekoro ġwaramo. Tupana'ga

ti nhande mongoi ojipyri jara'ga ndeheve nehẽ no ġwemimo'ẽhara'ġa. Ga pyri ti nhande rukatui ġa pavẽi avuirama nehẽ,” e'i ti ġa ikwahava nehẽ, a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyga. Nahã ti ejikwahavuka Éfesopeve'ġa pe, a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyga.

¹⁹ Ga pe ji ei:

—Gweaporoġitakatuheterame ti Éfesopeve'ġa ikwahavi ndepopoakahete-hetea nehẽ. A'ea nde hepiukari ji ve ġa pe nhaporemno no – kiroki ġa ojiko nde rehe. Nurã ore ei: Ndepopoakaheteavo ġwaramo ti nde ore pokogi nehẽ no. A'ea ore ei, a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyga.

²⁰ A'ereki Tupana'ga opopoakara pyvõ Cristo'ga mbogwerava'ja omanove'ga hugwi. Opopoakara pyvõ jitehe ga Cristo'ga reroho ojipyri ga mboapyga ojohukoty rui ga mongovo toko ti ga huvihavuhetero yvagi pe okovo nhimoirũharamo javo. Nahã opopoakahetea pyvõ Tupana'ga imombyryvi Cristo'ga pe. Na jitehe ti Tupana'ga imombyryvi nhande ve opopoakahetea pyvõ nehẽ no.

²¹ Yvaga pype hete Tupana'ga omongo Cristo'ga ojohukoty rui. Koji'i hete tuhẽ Cristo'ga popoakaramo ojipe'ga hohe pa a'ero. Ipopoaka hete ranuhũ ga a'ero ipopoakaheteve'ga hohe pa ipopoakaheteve'ġandeheve'ga hohe pa no ġanduvihava'ga hohe pa no ġanduviha'vi'ga hohe pa no. Ga nhaporemno omondondouka ojipe'ga ġwemimbotarimova'ea rehe aġwamo. Aerẽ ti ġa ġa mondomondouka nehẽ no. Ga hohe pa Cristo'ga ipopoaka ojipe'ga hohe pa nhaporemno.

²² Tupana'ga ġa mongopavukari yvagipeve'ga nhaporemno yvyakotyve'ga nhaporemno Cristo'ga nhi'iga rupi ga ko ġapojykaharetero javo. Tupana'ga imongopavukari yvagipeva'ea nhaporemno yvyakotyva'ea nhaporemno Cristo'ga nhi'iga rupi ga ko a'ea pojkaharetero javo. Cristo'ga rekorame ipojykaharetero ġapojykaharetero Tupana'ga ga mongoi ġapojykaharetero – kiroki ġa ojiko ga rehe onhimono'ono'oġa jipi tihendu Tupana'ga nhi'iga javo. Nahã Tupana'ga ga mongoi ġa'akaġamo tomongo ti ga ġa ġwemimbotarimova'ea rehe javo.

²³ Ga pe ji ei: Cristo'ga ra'oa. A'ereki gaha ġa poko ġa monhimomiranambava ġa mbopopoaka imombyrypava ġa pe okovo ġa pyri. Nahã ga ġa pojkapavi ohygahipava ġa ndehe jipi. Yvagipeva'ea yvyakotyva'ea ga ipojykapavi ohygahipava hehe jipi no. Yvagipeve'ga yvyakotyve'ga ga ġa pojkapavi ohygahipava ġa ndehe jipi no.

2

Tupana'ga ombopyahu nhandereaporoġita

¹ Pehe, ymya'ĩ pendeaporoġita Tupana'ga nombopyahui ve. A'ero Tupana'ga pe pe ndekoi omanove'ga ja. A'ereki ga e'i: “Ji ve ko ġa ambotehea imombigukare'yma ġwaramo gweaporoġitatiruahũa. Ji ndajikoty'ari ġa pavẽi a'ero. A'ereki ġa oko nhiremimbotarimova'ea rehe rui okote'varuhuavo,” ei Tupana'ga pe mombe'gwovo.

² Ga oko te'varuhu jipi avove'ga nhaporemno yvya koty. Ymya'ĩ nane'yimi pe ndekote'varuhui ġa pavẽi pejikovo ġanduvihavuhu'ga nhi'iga rupi Satanás'ga nhi'iga rupi – kiroki ga u yvatea gwyri okovo yvatea gwyriveve'ga nduvihavuhuro no. Ga ko oko ite'varuhuve'ga ndaha'oive'ga. Ndapekoa'javi ganhi'iga rupi aġwamo. Jara'ga reki oko ga rupi aġwamo Tupana'ga nhi'iga rendukatue'yma.

³ Ymya'ĩ nhande nhaporemo xako ġa ja nhandekote'vapotaruhuavo nhandekovo nhaneremimbotarimova'ea rehe. Ymya'ĩ tiruahũ nhandereaporogita. Nhande japyakate'varuhui. Nane'ymi nhande rekote'varuhui. Nurã Tupana'ga nhimonha'ngai nhande rehe kako. Na jitehe jara'ġa ndehe ga nhimonha'ngai no.

⁴ Tupana'ga nhande arõ hete ranuhũ reki. Nurã ga nhande porogwety-hetei. ⁵ Emo nhandereaporogita tiruahũ reki. A'ea rupi ga pe nhande rekoï omanove'ġa ja. Nhandereaporogita tiruahũrame ga nhandereaporogita mbopyahui reki nhande arõheteavo ġwaramo. Ymyahũ Tupana'ga ombogwera Cristo'ga gamanoa hugwi ga mbopyahuavo. Na jitehe Tupana'ga nhandereaporogita mbopyahui. Opyryhetero ġwaramo Tupana'ga imombopaheteukari pendekote'varuhua pejikogame ga rehe.

⁶ Ymyahũ Tupana'ga Cristo Jesus'ga mbogweravi gamanoa hugwi ga mbopyahuavo. Cristo Jesus'ga pavēi nhande jikoty'aro ġwaramo ga nhandereaporogita mbopyahui. A'ero ga nhandereaporogita mbuhuri yvagi pe ojipyri no. Ga nhandereaporogita mbopyahui toko ti ġa huvihavamo Jesus'ga pavēi yvagi pe javo. Aġwamo Cristo Jesus'ga apygi Tupana'ga pyri yvagi pe okovo huvihavamo. A'ereki ymyahũ Tupana'ga Cristo Jesus'ga mbuhu ojipyri imombyrymbyryva ga pe. Cristo Jesus'ga pavēi nhande jikoty'aro ġwaramo Tupana'ga na jitehe imombyryvi nhande ve no ga moirũuka. ⁷ Nahã ti Tupana'ga hepiukari opyrykatukatua nhande ve avuirama nehē Cristo Jesus'ga manoro ġwaramo nhande repyga.

⁸ A'ereki opyryhetero ġwaramo Tupana'ga pendekote'varuhua mombo pa hete pe jikoheterame Cristo Jesus'ga rehe. Pe rũi pemombo pejikote'varuhua pejihugwi. Tupana'ga reki omombo imombyrypota pe me ipotaro ġwaramo. Nurã ji ei: Omombyry tehe ga pe me. ⁹ Aherekokatua kwepyga ġwaramo rũi Tupana'ga imombyryvi ahe ve. A'ereki ga e'i: "Te'iyme ti ġa: 'Ji pyryro ġwaramo Tupana'ga imombyryvi ji ve.' A'ea ti ġa te'iyme. Tonhimboheteyme ti ġa a'ero," ei Tupana'ga. ¹⁰ A'ereki Tupana'ga nhande mombyry. Cristo Jesus'ga pavēi nhande jikoty'aro ġwaramo Tupana'ga nhandereaporogita mbopyahui toko katu ti ġa a'ero ojipe'ġa pokoga javo. A'ereki ymyahũ nhandereaporogita mbopyahua renonde Tupana'ga e'i: "Nahanahã ti ġa toko katu jipi ojipe'ġa pokoga nehē," ei ga.

Ojo'ja hete nhandereaporogita

¹¹ Pekwahava'ja ti a'ero. Ymya'ĩ jukwaha hete pe ndekoi judeus'ġarũiva'ero Tupana'gareheve'ġarũiva'ero. Judeusramo ore orokytiuka orerakwanhapira ore ko Tupana'gareheva'ero javo. A'ea rupi oro'e te'varuhu ore pe me a'ero ojikytiukare'ỹve'ġa.

¹² Pekwahava'ja ti. Ymya'ĩ pe ndapekoi Cristo'gareheva'ero pejikovo oreirũ'ġarũiva'ero. Peko pe orere'yja'ġa rũi israelitas'ġa nde'yja'ġarũiva'ea judeus'ġa nde'yja'ġarũiva'ea. A'ereki pe ko ambotehea Tupana'ga pe. A'ero Tupana'ga nde'i pe me: "Tamombyry ti ji pe me." A'ea rũi Tupana'ga ei pe me. Nurã pe ndape'ei: "Aerē ti nhande hoi yvagi pe Tupana'ga pyri nhandejupa avuirama nehē." A'ea rũi pe ei. Ndapekoi pe Tupana'gareheva'ero. Nahã pe ndekoi pejikovo okote'varuhuve'ġa pyteri pe. ¹³ Na tuhē. Ymya'ĩ irupeve'ġa ja pe ndekoi Tupana'ga hugwi pejikovo ġwaramo judeus'ġarũiva'ero. A'ereki ymya'ĩ pe ndapejikoty'ari ga pavēi.

Aġwamo reki pe ndekoi ira'agweve'ġa ja Tupana'ga hugwi pejikoty'aro ġwaramo Cristo Jesus'ga pavēi. Tupana'ga pavēi pe jikoty'ari kiro. A'ereki Cristo'ga gwekoa reka'voguka omanomo pe ndepyga. ¹⁴ A'ereki Jesus'ga nhandepy'a noġatu nhande jikoty'aro ġwaramo onhipavēi.

Ymya judeusramo ore nopoarõhetei. Pe na jitehe judeus'garũiva'ero pe norearõhetei no. Nhanenhoarõe'yma ko hovapiahava ja nhandepyteri pe. Aerẽ Cristo'ga nhande monhoarõuka nhande mbohoryva'javi Tupana'ga rehe. Nahã ga nhande mbojogwerekokatuavo. Aḡwamo judeusramo ore roryvamo pe ndehe. Na jitehe judeus'garũiva'ero pe ndoryvamo ore rehe. A'ero hovapiahava'java'ea ndogwerekoa'javi nhandepyteri pe. A'ereki nhanenhoarõe'yma opi nhande hugwi. ¹⁵ A'ereki Cristo'ga omombi nhande-jogwerekote'varuhua omanomo ḡwaramo nhande repyga. A'ea rupi ga e'i: "Ndatekwava'javi kiro Moisésva'ea rembikwatijaragwera rehe," ei ga.

Aherembikwatijara e'i judeus'ḡa pe jate. Jesus'ga manoa renonde oron-himboheteavo judeusramo ore ei pe me judeus'garũiva'ea pe: Ore ve jate Tupana'ga onhi'ĩ. Pe me rũi ga onhi'ĩ. Nahã ore ei ore ko pe hohe javo. A'ea rupi Moisésva'ea rembikwatijara ko nhanemonhoarõe'ymukava'ea a'ero.

Aherembikwatijara rehe ndatekwava'javi aḡwamo. Judeusva'ero ore jikogame Cristo'ga rehe ga orereaporoḡita mbopyahui. Na jitehe Cristo'ga pendeaporoḡita mbopyahui no pe jikogame ga rehe judeus'garũiva'ero. Nhandereaporoḡita mbopyahurame ga nhandereaporoḡita mbojo'javi a'ero. Nahã ga nhandepy'a noḡatui nhande monhoarõheteuka. ¹⁶ Nahã yva rehe omanoro ḡwaramo Cristo'ga nhandereaporoḡita rerojijyi nhandereaporoḡita mbopyahuavo. Omano ga yva rehe imombiga nhandejogwerekote'varuhua nhande mongovo oja'oro. "Nahã ti ji imombigi ḡandekote'varuhua Tupana'ga pe nehẽ no," ei ga.

¹⁷ Cristo'ga uhu yva koty pyryva'ea mombe'gwovo. "Tanoḡatu ti judeus'garũive'ḡa py'a – kiroki ḡa oko irupeve'ḡa ja Tupana'ga hugwi ga kwahave'yma ḡwaramo," ei ga. "Tanoḡatu ti judeus'ḡa py'a no – kiroki ḡa oko ira'agweve'ḡa ja Tupana'ga hugwi ga kwahava ḡwaramo," ei Cristo'ga pyryva'ea mombe'gwovo pe me ore ve no.

Pe me ga ei, a'e ji. A'ereki pe peko judeus'garũiva'ero. Ore ve ga ei, a'e ji. A'ereki ore oroko judeusva'ero. ¹⁸ Nhande ve nhaporemoga ei, a'e ji. A'ereki Cristo'ga manoro ḡwaramo nhande repyga Tupana'ga ra'uva tuhẽ nhande pojyka nhande nhaporemoga. Gara'uva nhande pokoga ḡwaramo nhande nhi'igi Tupana'ga pe nhanderuvete'ga pe.

¹⁹ A'ero judeus'garũiva'ero pe ndapekoa'javi ambotehero Tupana'ga pe kiro. Ga nde'ia'javi pe me: "Jigwyriveva'ea rũi pe ndekoi." A'ea rũi ga ei pe me aḡwamo. A'ereki aḡwamo pe peko oreirũramo pejikovo Tupana'ga remimo'ẽharamo ore javijitehe. Tupana'ga oko oreruvihavuhetero penduvihavuhetero no. Peko pe Tupana'ga re'yjamo.

²⁰ Jesus Cristo'ga moirũhara'ḡa ojikogypy Jesus Cristo'ga rehe Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ḡa pavẽi. Aerẽ pe jikogi Jesus Cristo'ga rehe no. Ga pe ji ei onga pyhykava. A'ereki ḡa ojikogypy Cristo'ga rehe pejikoga renonde. Jesus Cristo'ga pe tuhẽ ji ei onga pyhykava ruvihava. A'ereki ga rehe nhande xajiko ḡa pavẽi. ²¹ Ga pavẽi nhandejikoty'aro ḡwaramo nhande nhaporemoga xajogwerekoga katu katu nhandepyrypyryvamo tu katu ti Tupana'ga nhandepyteri pe jipi javo. Nahã ko nhande Tupana'ga rongapyryva ja gamboheteava ja nhandejikoty'aro ḡwaramo Jesus Cristo'ga pavẽi nhandepojykaharete'ga pavẽi. ²² Na jitehe ga pavẽi pe jikoty'aro ḡwaramo pehe Tupana'ga ra'uva pe mbojogwerekoga katu katu pe mombyrymbyryva pe pyri ti Tupana'ga ruvi jipi javo.

3

Paulova'ea omombe'u Tupana'ga nhi'iga judeus'garũiva'ea pe

¹ Jihi ko ako cadeia pype kiro. A'ereki ji aporavyky Jesus Cristo'ga pe ga mombe'gwovo pe me judeus'garũiva'ea pe Cristo'ga omano pe ndepyya javo. Nurã ojipe'ga ji mongi cadeia pype tomombe'ua'javyme ti ga Cristo'ga judeus'garũive'ga pe javo.

² Pekwaha po pe Tupana'ga eagwera ji ve. Ymya Tupana'ga ei ji ve: “Eho eporavykyavo pyryva'ea mombe'gwovo Cristo'ga mombe'gwovo judeus'garũive'ga pe. Tokwaha ti ga jipyryva ojive,” ei Tupana'ga ji ve.

³ A'ero ga hepiukari ji ve ikwahavuka ji ve gwembiepiukaripyre'yma. Tupana'ga rembiepiukara mombe'gwovo ji akwatija'ri pe me oji'i.

⁴ Imonhi'i'game nhirembikwatijara po ti jukwaha pe me nhirembikwahava nehẽ. A'ereki Tupana'ga okwahavuka ji ve gwembiepiukaripyre'yma Cristo'ga mombe'gwovo.

⁵ Ymyahũ Tupana'ga ndokwahakatuukari ahe ve gwembiepiukaripyre'yma. A'gwamo reki ga ikwahaheteukari pyryve'ga pe – kiroki ga oporavyky katu ga pe ganhi'i'ga mombe'uhara'ga Cristo'ga moirũhara'ga pavẽi. Tupana'ga gwa'uva mondoi ga pyri tohepiuka ti jira'uva ga pe nhirembiepiukaripyre'yma javo.

⁶ A'ero Tupana'ga ra'uva i'ei: “Judeus'garũive'ga ti tuhu yvagi pe upa Tupana'ga pyri avuirama nehẽ judeus'ga pavẽi nehẽ,” e'i Tupana'ga ra'uva. “Ga nhaporemoko gareheve'ga Cristo Jesus'ga ra'oa. A'ero nahanahã ga imombyryvi ga pe judeus'garũive'ga pe judeus'ga pe no Cristo Jesus'ga manoro gwaramo ga ndepyya. A'ereki pyryva'ea mombe'ua renduva ga jikogi ga rehe. A'ero ga imombori gandekote'varuhua ga hugwi ga pojkavo.” Nahã Tupana'ga ra'uva i'ei ikwahavuka Tupana'ga rembiepiukaripyre'yma pyryva'ea kwahavuka ganhi'i'ga mombe'uhara'ga pe Cristo'ga moirũhara'ga pe no.

⁷ Pyryva'ea pe Cristo'ga mombe'ua pe Tupana'ga ei ji ve: “Paulo, emombe'u ti Cristo'ga judeus'garũive'ga pe. Nahã ti eporavyky ji ve,” ei ga. A'ero ga ji mbopopoakari opopoakara pyvõ toporavyky katu ti ga ji ve javo. Opyryhetero gwaramo ji ve ga ji mongoi toko ti ga Cristo'ga mombe'uharamo javo.

⁸ Jihi reki Jesus'gareheve'ga gwyre'i'i pa garemimo'ẽhara'ga gwyre'i'i pa ji rekotehei! Ji ve reki Tupana'ga pyryhetero emombe'u ti Cristo'ga pyrykatukatua judeus'garũive'ga pe javo. Manameuhũ ti nhande ikwahapavi Cristo'ga pyrykatukatua! Ndikwahapavi po ti nehẽ! ⁹ Jypya Tupana'ga oapo pa hako. A'ea rupi ga ndohepiukari gwemimbotarimova'ea. A'ereki ga nomombe'ukatui Jesus Cristo'ga hako. A'gwamo ji ve Tupana'ga ei opyryhetero: “Ekwahavuka ti ga pe nhaporemoko nhiremimbotarimova'ea nhirembiepiukaripyre'yma,” ei ga.

¹⁰ Takwahavuka ti ji Cristo'gareheve'ga pe a'ero. Tohepiuka ti ga a'gwamo Tupana'ga rembikwahaparava ipopoakaheteve'ga pe ipopoakaheteve'gandehave'ga pe no – kiroki ipopoakaheteve'ga omondondouka ojipe'ga gwemimbotarimova'ea rehe yvagi pe ipopoakaheteve'gandehave'ga pavẽi. ¹¹ A'ereki ymyahũ Tupana'ga heaporo'gita ypy hako. A'ero ga ei: “Omanomo gwaramo ti Cristo Jesus'ga g'apojykaharetero ojiheve'ga mbójikogukari ojihe ga nderua ji pyri nehẽ,” ei Tupana'ga ojapyakaypyavo gweaporogitaro.

¹² Nurã nhandejikoty'aro gwaramo Cristo Jesus'ga pavẽi nhande ndipojihuvi. A'ereki nhande xa'e: Tupana'ga ko nhande rendu pota nhande arõheteavo. Nhande nhi'i'gi Tupana'ga pe a'ero nhandejikoga gwaramo Cristo'ga rehe.

¹³ Nurã ji ei pe me: Tapene'ouhũi pejikyhyjie'yima hahyrame ji ve ji pe ndepyyga ġwaramo. A'ereki ġa ji mongi cadeia pype ji Cristo'ga mombe'urame pe me judeus'ġarũiva'ea pe. Hahyrame ji ve ojipe'ġa e'i: "Paulo'ga Éfesopeve'ġa arõhetei," ei ġa pe mboheteavo. Pejoryjory ti a'ero!

Cristo'ga nhande arõ hete

¹⁴ Jijapyakaramo Tupana'ga pyryva rehe ji renypy'andurugi Jesus Cristo'ga ruva'ga rovai pyteri pe nhandepojoykaharete'ga ruva'ga rovai pyteri pe nhinhi'ĩġa ga pe pe ndepyyga a'ero. ¹⁵ Ga pe gareheve'ġa nhaporemõ ei apina'ga. Nahã ġa ei – kiroki ġa yvagi pe, kiroki ġa yvya koty no. A'ereki Tupana'ga oko ġanduvete'ga. ¹⁶ Ji nhi'ĩġi Tupana'ga pe pe ndepyyga. A'ero ji ei ga pe:

—Ndera'uva tombopopoaka Éfesopeve'ġa ndeaporoġita ġa mbokatuavo toko katu ti ġa javo. Nahã ti nde ġa pokoheteuka nehẽ. A'ereki nde ndepopoaka hete epyryhetero ekatukaturõ. ¹⁷ Gandeaporoġita popoakaramo ti Cristo'ga ġa pojoykai jipi a'ero. A'ereki ġa ojiko ga rehe, a'e ji Tupana'ga pe.

—A'ero nane'ymi ti ġa vy'ari jipi nde rehe nehẽ Cristo'ga rehe no ojogwehe nehẽ no. Oko katu ti ġa nde arõheteavo Cristo'ga arõheteavo no onhoarõheteavo nehẽ no. Noarõhetepigi ti ġa nehẽ, a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyyga. ¹⁸ Onhoarõheterame ti ġa ikwahavi Tupana'ga remimo'ẽhara'ġa pavẽi nhaporemõ nehẽ Cristo'ga nhande arõ hete javo. "Nane'ymi ga nhande arõ hete," e'i ti ġa ojohupe nehẽ. "Nhande nhaporemõ ga nhande arõ katu katu!" Nahã ti ġa ei onhimomby'avo ikwahava oyvyteri pe nehẽ, a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyyga. Onhoarõheterame ti ġa ikwahakwahavi.

¹⁹ —Ga ti e'i jitehe a'ero nehẽ: "Ndikwahapavi reki nhande nahanahã Cristo'ga nhande arõ hete javo. A'ereki tegwete ahereaporoġitapava hehe Cristo'ga ahe arõheteranuhũro ġwaramo," e'i ti ġa nehẽ, a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyyga. Cristo'ga remiarõhetea kwahaheterame tuhẽ ti nde javijitehe ġa ndekõi. Ndepyryva ti ġa herekopavi nehẽ, a'e ji Tupana'ga pe. A'ea pa ji apota ġa pe, a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyyga.

²⁰ Po nhande nhi'ĩġi Tupana'ga pe nahanahã ti emombyry ore ve javo, koji'i hete tuhẽ po ti ga imombyryhetei nhande ve nehẽ. Po nhande japyakai nahanahã ti Tupana'ga imombyryvi nhande ve javo, koji'i hete tuhẽ po ti ga imombyryhetei opyryhetero nhande ve nehẽ. Nahã ga pyryhetero nhande ve opopoakara pyvõ. Opopoakara pyvõ ga nhande pojoyka nhandeaporoġita mbopopoaka. ²¹ Kiro ji ei ga pe a'ero:

—Tanemboukwaha ti Cristo Jesus'gareheve'ġa. Tanemboukwaha ti ġa nde kwahavuka ndepyyryva kwahavuka no ndepopoakara kwahavuka no. Cristo Jesus'ga rembipojoykaro ġwaramo ti ġa tanemboukwaha avuirama nehẽ. Na tuhẽ! Amém! a'e ji Tupana'ga pe.

4

Cristo'gareheva'ero ti pejogwereko katu

¹ Nurã ji ei pe me jitekovo cadeia pype nhandepojoykaharete'ga mombe'gwovo ġwaramo. A'e ji pe me: Tupana'ga pe mo'emo'ẽ toko ti ġa Cristo'gareheva'ero okokatuavo javo. Nurã ti nane'ymi peko katu pejikovo garemimbotarimova'ea rehe, a'e hete ji pe me. ² Tapenhimbohetei'ĩi ti. Penhimoġatyromba ti. Penhimomirana ti penhimonha'ngae'yima pejogwerekokatuavo penhoarõheteavo. ³ Tupana'ga ra'uva pe pojoykai pendeaporoġita mbojo'java pe monhoarõheteavo. Nane'ymi ti pejirokwa pejogwerekokatuavo a'ero inoġatuavo pejopy'a penhimonha'ngae'yima

pejogwehe. A'ea ti pepota hete. Nahã ti pendeaporoğita ndojirojijiyi imbojoyvyre'yma ojogwehe nehẽ. A'ea nhaporemõ ji ehetei pe me.

⁴ Cristo'gareheva'ero nhande nhaporemõ ko Cristo'ga ra'oa. Ojipejiva'ea jate reki ko gara'oa. Nhande nhaporemõ Tupana'ga ra'uva nhande pojyka. Ojipejiva'ea jate reki ko gara'uva. Nhande nhaporemõ ti Cristo'ga nhande reroho yvagi pe nhande mongovo Tupana'ga pyri avuirama nehẽ Tupana'ga nhande mo'emo'eamo ġwaramo ojive. A'ea rehe jate ko nhande nhaporemõ xanhimbovy'a.

⁵ Nhande nhaporemõ xako Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe. Ojipeji jate reki ko nhandepojykaharete'ga Cristo'ga. Ga rehe jate nhande nhaporemõ xajiko. Nhande nhaporemõ nhande nhimobatizaukaramẽ nhande xa'e: Jesus Cristo'ga omano nhande ve nhandereaporoğitatiruahũa mombiga nhandereaporoğita mbopyahuavo no nhande jikogame ga rehe. A'ea pe jate nhande nhaporemõ xa'e nhandenhimobatizauka.

⁶ Nhande nhaporemõ xa'e Tupana'ga pe nhanderuvihavuhuhete'ga. Ga pe nhande nhaporemõ xa'e nhanderuvete'ga. Ojipeji jate ko Tupana'ga. Gaha ipopoaka ojipe'ğa hohe pa. Nane'ymi ga oko yvya koty yvaga koty no ipojykapava. Ga nhande pojyka nhande nhaporemõ.

⁷ Nhande nanenani Cristo'ga pyryhetero imbhuhua pyryva'ea nhande ve nhande mbokarakatuuka nahã ti pe ojipe'ğa pokogi javo. Gwemimbotarimova'ea rehe ga rekoi nahanahã ji pe mbokarakatuuka javo. ⁸ A'ea mombe'gwovo Tupana'ga rembikwatijarukara e'i hako:

“Ojiupirame yvate ga ġwembipyhyhara'ğa nderohoi ojupi ojirovia. A'ea rupi ga imondoi pyryva'ea yvyakotyve'ğa pe,” e'i Tupana'ga rembikwatijarukara hako.

⁹ “Ojiupi ga yvate,” e'i. Nurã nhande ikwahavi gajyvypyagwera yvatea hugwi. A'ereki ojiupia renonde ga oji yvya koty ogwovo omanove'ğa gwyri pe. ¹⁰ Kiroki ga oji Cristo'ga – gaha ojiupi yvate a'ero ogwovo yvaga aherovai nhaporemõ okovo nhandepojykaharete'ga. “Tako ti ji yvyakotyva'ea pyri nanani yvyakotyve'ğa pyri nanani no yvagipeva'ea pyri nanani no yvagipeve'ğa pyri nanani no,” ei Cristo'ga ojyva. A'ea ga ei ojiupia no.

¹¹ A'ero ga imondoi pyryva'ea yvyakotyve'ğa pe opyryhetero javo jara'ga pe: “Peko ti nhimoirũharamo pejigwovo ji mombe'gwovo hajiheve'ğa pe,” ei Cristo'ga.

Jara'ga pe ga ei: “Peko ti Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharamo nahanahã Tupana'ga ei pe me javo ġa pe,” ei Cristo'ga.

Jara'ga pe ga ei: “Peropero ti peho pyryva'ea mombe'gwovo ji mombe'gwovo ġa pe ġa mbojikoguka ji rehe,” ei Cristo'ga.

Jara'ga pe ga ei: “Pehepia katu ti ġa pokoga – kiroki ġa ojiko ji rehe. Pembo'e katu ti ġa nhinhi'iğa rehe no,” ei Cristo'ga.

¹² A'ea rupi ga ei: “A'ea ji ei pe me. A'ero ti pe nhombopopoakaakari penhomongokatukatuavo penhomboavujikwea nehẽ. A'ero ti pe poravykykwahavi Tupana'ga pe pejopokopokoga Tupana'ga remimbotarimova'ea kwahapavuka pejohupe nehẽ. A'ero ti pe pejogwerekõ katu pejikoheteavo Tupana'ga rehe pejikokatuavo nehẽ,” ei ga. “A'ereki jira'oa a'e ji pe me,” ei Cristo'ga.

¹³ A'ero tuhẽ ti ojo'ja nhande jikohetei Tupana'ga rehe nehẽ. Nhande ojo'ja Tupana'ga ra'yra'ga kwahahetei nehẽ no. A'ero ti nhande nhimbovyvyri nhandereaporoğitapyryvamo nehẽ. A'ero ti Cristo'ga javijitehe nhande rekokatui nhandepiryvamo nehẽ.

¹⁴ Nurã ti nhande ndiakoa'javi tayri'ga ja nehẽ. Tayri'ga gwerojijyjiji'iuhu ojeaporoğita jipi ojipe'ga ega'erame ga pe. Na jitehe po ojipe'ga ega'ei nhande ve no. Ojapyakavo tehe ga nhande mbo'ei gweaporoğitate'varuhuavo nhande moandyandyipota o'mbero nehẽ. Nhanderekoa'jave'ymame tayri'ga ja ti nhande nianhimbo'eukari ga pe nhaporemo nehẽ. Ndirojijyjukara'jara'javi ti nhandereaporoğita nehẽ.

¹⁵ Xanhi'igatu ti nhande a'ero a'itituhẽva'ea mombe'gwovo nhanenhoarõheteavo nehẽ. A'ero koji'i ti nhande rekoi Cristo'ga ja nhandejikoty'a ga pavẽi nhandekovo ganhi'iga rupi nhaporemo nehẽ. A'ereki ga pe nhande xa'e nhaneakağa. ¹⁶ A'ereki ga tuhẽ ko nhandepojykaharetea. Cristo'ga ra'oa xa'e nhande nhandejive nhandejikoga Cristo'ga rehe. Gaha nhande mohiğatui nhande mbojogwerekokatuavo nhande retakwera'ja. Okovo gwemimbotarimova'ea rupi ga nhande mboporavykyparavuhui nhande mbojopokoga. Nahã ti koji'i nhande nhombopopoakari nhanenhombojikoga Tupana'ga rehe nhanenhoarõheteavo nhanenhomombyrymbyryva nehẽ.

Ipyahu nhandereaporoğita

¹⁷ Nurã nhandepojykaharete'ga pavẽi jijikoty'aro gwaramo ji ehetei pe me: Pepohi ti pejikoagwera hugwi. Peko ti peje'yja'ga ja rui judeus'garũive'ga ja rui – kiroki ga ndojikogi Cristo'ga rehe. A'ereki ga heaporoğita tehe okovo jipi.

¹⁸ Satanás'ga ndokwahavukari ga pe gandeaporoğita mbopyahuukare'yma Tupana'ga pe. Ypytunahivareheve'ga'java'ero ko ga ndekoi a'ero. Ga ndokwahavi Tupana'ga. A'ereki ga ndokwahapotari ga. ¹⁹ Nurã ovyvyteri pe ga ndapyryvi. A'ereki ga ojipokwaha Tupana'ga kwahapotare'yma rehe. A'ero ga nhikwava'eği okote'varuhua pe oakwahave'yma. Gwereco ga gwembireko'garũive'ga no ga nderekote'varuhuavo. Nahanahã ga ndekote'vate'varuhupavi okote'varuhupotapota.

²⁰ Pehe reki nanongara rehe rui pe nhimbo'ei pejikogirẽ Cristo'ga rehe. Cristo'ga rehe pe penhimbo'e. Ga oko katu hete. ²¹ Pehendu pe Jesus'ga mombe'ua ga ga mombe'urame pe me. Ga pe mbo'ei a'itituhẽva'ea rehe ikwahavuka pe me nahanahã Jesus'ga oko javo.

²² Gamombe'ua renduvame pe ikwahavi javo: “Xapohi ti nhandereaporoğitaymyana hugwi. A'ereki nhandereaporoğitatiruahũrame nhande xako te'vate'varuhu nhanenhimoandyandyita nhanerembipotata'varuhuro gwaramo,” pe'e pe ikwahava. ²³ “Timbopyahuukara'jara'ja ti nhandereaporoğita. A'ero pyryva'ea rehe ti nhande japyakai nehẽ,” pe'e pe ikwahava. ²⁴ “Xanhimboheaporoğitapyahuukari ti Tupana'ga pe hendukatuavo ganhi'iga. Nhandereaporoğita mbopyahurame ti Tupana'ga nhande mongo katu nhande mombyryva nhande mongovo oji'ja nehẽ,” pe'e pe. “Ga nhande mombyryvame ti nhande rekoi a'itituhẽva'ea rehe nehẽ.” A'ea pe'e pe ikwahava pejikoga ga rehe gamombe'ua renduvame.

²⁵ Nurã ti tape'mbea'javi. Pe napenani ti penhi'igatu pejikotyve'ga pe a'itituhẽva'ea mombe'gwovo. A'ereki nhande ko nhandejogwe'yjava'ea Cristo'ga pavẽi nhandejikoty'aro gwaramo. ²⁶ Penhimonha'ngarame ti tapekote'varuhui. Ypytuna renonde ti penhimonha'ngapi. ²⁷ Penhimonha'ngapige'ymame kotihĩ ti Diabo'ga pe mongo te'varuhu nehẽ. A'ereki ga ko ite'varuhuve'ga Satanás'ga. Tapenhimongote'varuhuukari ti ga pe a'ero ga pokoge'yma.

²⁸ Iporomive'ga ti tomima'javyme kiro. Toporavyky katu ti ga jipi ipyhykatuavo ojive. A'ero ti ga herekoi timondo ti mo imbatere'yve'ga pe javo.

²⁹ Tapenhi'íte'varuhui ti pejohupe penhombotegwetee'yma. Penhi'igatu ti pejohupe penhombopopoaka pejopokoga imombyryva pejohupe.

³⁰ Tapemongovevehui ti Tupana'ga ra'uvapyryva. Gara'uvapyryva uhu upa pe pyri. A'ereki Tupana'ga e'i: “Amondo ti ji jira'uvapyryva ġa pyri nehẽ – kiroki ġa ojiko Cristo'ga rehe. Jukwaha hete ti a'ero ġandekoa jireheva'ero. Opyta ti jira'uva ġa pyri Cristo'ga mbuhua nehẽ. A'ero ti jijipyri ji ġa nderurukari Cristo'ga pe ġa mbopiro'yavo ġandekote'varuhua hugwi nhaporemonehẽ,” ei Tupana'ga.

³¹ Pepohi ti ġa'arõe'ymuhũa hugwi penhimboahivuhua hugwi no penhimonha'ngahetea hugwi no penhinhi'igahyahiva hugwi no penhi'íte'varuhua hugwi no. Tapetiruahũi ti pejohupe. A'ea hugwi ti pepohi. ³² Pejogwereko katu ti. Pejoporogwety ti. Tupana'ga pyry pe me henonha'jave'yma pendekote'varuhua Cristo'ga manoro ġwaramo pe ndepyga. Ga ja ti tapehenonha'javi ojipe'ġa ndekote'varuhua pejive pepyryvamo ġa pe.

5

Tupana'gareheva'ero ti peko katu

¹ Tupana'ga nohenonha'javi pendekote'varuhua. Nurã ti peko Tupana'ga ja pejikovo gara'yramo garemiarõhetero. ² Penhoarõ hete ti. A'ereki Cristo'ga nhande arõ hete omanomo nhande repyga ojijukauka ġa pe. Nahã ga rekoi jukapyra'java'ero Tupana'ga pe. Nahã ga nhikwava'eġame pyry Tupana'ga pe.

³ Taperekoi ti penhimbireko'ġarũive'ġa. Ojipe'ġa no taperekote'varuhui'i'i ti ġa Tupana'ga remimo'ẽharamo pejikovo ġwaramo. Ojipeva'ea rehe ite'varuhuva'ea rehe nhaporemonehẽ ti tapekoi. Tapepotaruhui ti ojipe'ġa apoa. Tapekoi'i'i ti na Tupana'ga remimo'ẽharamo pejikovo ġwaramo. A'ero po ti ojipe'ġa nde'i'i'i tuhẽ pe me nehẽ.

⁴ Tape'ete'varuhui ti. Tapeakwahavi ti. Tapenhi'ítehei ti. Tapejai ti ite'vava'ea. A'ea rehe nhaporemonehẽ ndatekwava'javi Tupana'gareheva'ero pendekoro ġwaramo. Emo pyry hete pe'erame Tupana'ga pe: “Ndepyry hete nde!” A'ea ti pe'ji.

⁵ A'ea ji epavi pe me. A'ereki ġahã ndohoi yvagi pe Tupana'ga pyri – kiroki ġa gwereko ġwembireko'ġarũive'ġa. Kiroki ndapyryvive'ġa ojipe'ġa ndereko te'varuhu – ġahã ndohoi yvagi pe no. Kiroki ġa opotaruhu ojipe'ġa apoa – ġahã ndohoi yvagi pe no. A'ereki nahã ġa mbatera arõ Tupana'ga arõa hohe. Ganduvihavuhuhete'ga rũi ko Cristo'ga. Ganduvihavuhuhete'ga rũi ko Tupana'ga. Ndohoi ti ġa yvagi pe Cristo'ga pyri Tupana'ga pyri upa nehẽ. A'ea pe pekwaha.

⁶ Tapenhimoandyandyjukari ti ġa pe ġa eteherame. A'ereki ġa e'i okote'varuhua pe: “A'ea rupi nhande ndiakote'varuhui,” ei ġa onhi'íteheavo o'mbero. Tapenhimoandyandyjukari ti ġa pe pejikoe'yma ġanhi'igã rupi. A'ereki Tupana'ga noarõi nanongara ite'varuhua. Kiroki ġa oko te'varuhu Tupana'ga renduve'ỹve'ġa – ġa ndehe ti Tupana'ga nhimonha'ngai a'ero nehẽ. ⁷ Nurã ġanhi'igã rupi rũi ti peko ġa moirũe'yma. ⁸ A'ereki nypytynahiva'javi pe me kiro.

Ymya'i pe peko ppytunahivareheve'ġa ja – kiroki ġa ndokwahavi hepige'yma. Ga javijitehe pe ndapekwahavi. Peko te'varuhu pe Tupana'ga kwahave'yma. Aġwamo reki nhandepojykaharete'ga Cristo'ga jikoty'aro ġwaramo pe pavẽi kojahua ja pe me. A'ereki pe Tupana'ga kwaha. Nurã ti peko katu kojahuarupive'ġa ja ikwahapyra'ġa ja Tupana'ga ra'yra'ġa ja.

⁹ Gara pe ji ei ji erame: Kojahuarupive'ğa ja ti peko? Kiro ji imombe'ui pe me: Pejogwereco katu pa ti. Peko katu pa. Pemombe'u pa ti a'itituhēva'ea ojipe'ğa moandyandyje'yama. Nanongara rehe Tupana'ga ra'uva nhande mbo'ei ikwahavuka nhande ve. ¹⁰ Penhimbo'e ti takwaha ti ji nhandepojykaharete'ga remimbotarimova'ea javo Cristo'ga remimbotarimova'ea.

¹¹ Ypytunimo ojipe'ğa ndekoi tianderepiagyme ti ğa javo. A'ero ğa ndekote'varuhui. Ga ja rüi ti peko a'ero. Tapekote'varuhui ti. A'ereki nanongara'ğa ndojogwerekokatui. Ndokokatui ğa. Nomombe'ui ğa a'itituhēva'ea. Pe'ji ti ğa pe a'ero: “Tapekote'varuhua'javi ti. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi imomboruka Cristo'ga pe pejikoga ga rehe.” A'ea ti pe'ji ğa pe ęandekote'varuhua mboukwahava.

¹² Oko te'varuhu ranuhü ğa onhimima tianderepiagyme ti ğa nhande rekorame a'ea rehe javo. Nimombe'upotari nhande ęandekote'varuhua. A'ereki a'ea rehe nhande niandepoyjayjari. ¹³ Emo ti tiandepoyja hete imombe'gwovo ğa pe. Timombe'u ti ğa pe: Nahanahã pe pekote'varuhu. Pejiko ti Cristo'ga rehe imomboruka ga pe pejikote'varuhua. Nahanahã ga pendekokatua pota. A'ea ti timombe'u ğa pe.

Nhande ęandekote'varuhua mboukwahavame nahã ğa pe ti ğa ndekote'varuhupigi a'ero nehē. A'ereki nhande rendukaturame ti ğa e'i nehē: “Na tuhē! Xako te'varuhu reki nhande,” e'i ti ğa. A'ero ti ğa jikogi Cristo'ga rehe imomboruka ga pe okote'varuhua herojijyjijyita ojeaporoęita okovo kojahuarupive'ğa ja nehē. ¹⁴ Nurã Tupana'ga rembikwatijarukara i'ei:

“Pema'ē ti ikwahaheteavo!

A'ereki pe ndapekwahavi ğa ja

– kiroki ğa oki upa ikwahave'yama.

Pendeaporoęita tiruahü.

Nurã Tupana'ga pe pe ndekoi omanove'ğa ja ga kwahave'yama ęwaramo.

Pejirokwa ti imbopyahuuka pejeaporoęita Cristo'ga pe!

A'ero ti ga imboukwahavi pe me pendekote'varuhua.

A'ero ti pe pohiri pejikote'varuhua hugwi

pejikoga ga rehe nehē,” ei Tupana'ga rembikwatijarukara.

¹⁵ Nurã peko katu tuhē ti. Ikwahave'ýve'ğa ja rüi ti peko. Penhimombaragwaha ti ikwahava. ¹⁶ Pereko katu ti ğa jipi Cristo'ga mombe'ukatuavo ğa pe ğa ndetakwera'ja nehē. A'ereki ğa oko te'vate'varuhu onhimongyavo. ¹⁷ Nurã pekwaha hete ti. Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe ti penhimombaragwaha. Ikwahave'ýve'ğa ja rüi ti peko.

¹⁸ Tapeheagwryryvi ti ahemboheagwryryva'ea gwove'ý vinho gwove'ý. A'ereki ahe i'uranuhürame vinho a'ea ahe mbote'varuhu ahe mongovo tehe. Emo pejipojykauka ti Tupana'ga ra'uva pe penhimongokatuuka.

¹⁹ Penhomoęita ti penhimby'yita. Penhimby'yi ti Tupana'ga nhi'ięa mombe'gwovo Jesus'ga mombe'gwovo no imombe'gwovo ęandekokatua ęanemimombyryva nhande ve. Nahanahã ti penhimby'yimby'yi nhandepojykaharete'ga pe Cristo'ga pe ga mboheteavo ga rehe pejoryjoryvamo. ²⁰ Pe'ji ti Tupana'ga pe: “Apĩ, ndepiry hete nde imbuhua ore ve. Ore roryroryvamo neremimbuhupava rehe. Ehendu ti orenhi'ięa nde ve. A'ereki ore repyga Jesus Cristo'ga omano orepojykaharete'ga.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe jipi.

²¹ Peko ti penhonhi'ięa rehe pejopokoga pejogwerekokatuavo Tupana'ga rendukatukatuavo ęwaramo.

Hembirekove'ğa

²² Kunhano peko ti penhimbireko'ga nhi'iga rehe pejikoty'aro gwaramo Cristo'ga pavêi nhandepojykaharete'ga pavêi. ²³ A'ereki akwaimbae'ga oko gwembireko'ga pojykaharamo. Cristo'ga oko ojiheve'ga pojykaharetero – kiroki ga ojatyka tihendu ti Tupana'ga nhi'iga javo. Na jitehe akwaimbae'ga ndekoi gwembireko'ga pojykaharamo. Cristo'ga oko ojiheve'ga mbopiro'yharamo imomboia gandekote'varuhua ga hugwi. Ga ko ga'akağamo, a'e ji a'ero. Gara'oa a'e ji gareheve'ga pe. ²⁴ A'ereki Cristo'gareheve'ga oko Cristo'ga nhi'iga rehe gaha nhandepojykaharete'ga javo. Na jitehe ti kunha'ga toko pa gwembireko'ga nhi'iga rehe.

²⁵ Cristo'ga oarõ hete ojiheve'ga omanomo ga ndepyga. Na jitehe ti akwaimba'eva'ero pearõ hete penhimbireko'ga nderekokatuavo. ²⁶ Cristo'ga omano ojiheve'ga ndepyga tamo'emo'ẽ ti ji ga jijive ga mombyryva javo. Ombopyahu ga gandeaporoğita ga hendukaturame gamombe'ua. A'ereki ga ohy pa gandeaporoğitatiruahua ipe'avo ga hugwi ga hendukaturame gamombe'ua. ²⁷ Cristo'ga omano ga ndepyga tuhu ti ga ji pyri okatuhetero javo. “Ndite'varuhui'i ti ga otiruahũ'yma tuhẽ a'ero nehẽ,” ei ga. “Nurã ti ga pyryvamo okokatuavo nehẽ,” ei ga omanomo.

²⁸ Nhande tia'ngu nhandeja'oa nhanenhiarõheteavo. Na jitehe ti akwaimbae'ga toarõ hete gwembireko'ga ga a'nguheteavo ga pokoga. Kiroki ga oarõ hete gwembireko'ga – gahã onhiarõ hete. ²⁹ A'ereki nhande nhaporemone nharõhetee'yangavi nhandeja'oa. Tia'ngu reki nhande nhandeja'oa nhandejiporaka. Nahã Cristo'ga nhandepojykaharete'ga nhande arõ hete ojiheve'ea nhande a'nguheteavo nhande pokoga. ³⁰ A'ereki gareheve'ero nhande xako gara'oa re'yjava'ero tuhẽ, a'e ji.

³¹ Tupana'ga rembikwatijarukara e'i:
“Nurã akwaimbae'ga ja'ogi uva'ga hugwi oy'ga hugwi no gwembirekokaturo. Ga ojogwerekoro gwaramo ojipejiva'ea'java'ea akwaimbae'ga kunhahẽa pavêi,” e'i Tupana'ga rembikwatijarukara.

³² A'ea rehe jijapykaheterame ji akwaha onhimiva'ea ikatuheteve'ea, a'e ji. A'ea pe ji ei: Cristo'ga ojogwerekoro gareheve'ga pavêi – kiroki ga ojatyka tihendu ti Tupana'ga nhi'iga javo.

³³ A'ero ji ei akwaimbae'ga pe ga ndetakwera'ja tuhẽ: Penhiarõ hete pe. Na jitehe ti pearõ hete ti penhimbireko'ga a'nguheteavo ga pokoga. Kunha'ga pe ji ei no: Pemondo ti pejeaporoğita imohina penhimbireko'ga nhi'iga rehe.

6

Tayri'ga; ganduva'ga; gay'ga

¹ Tay'riro pehendu katu ti pejuva'ga nhi'iga penhy'ga nhi'iga no Cristo'ga rendukatuavo gwaramo. A'ereki a'ea ko pyry Cristo'ga pe nhandepojykaharete'ga pe.

² “Pemondo ti pejeaporoğita imohina pejuva'ga ndehe penhy'ga ndehe no,” ei Tupana'ga ikwatijaruka hako.

A'ea ji imombe'ui pe me. A'ereki a'ea Tupana'ga okwatijarukarypy Moisésva'ea pe amombyry ti ga pe javo. ³ A'ereki garembikwatijarukara e'i:
“Po pemondo pejeaporoğita imohina pejuva'ga ndehe penhy'ga ndehe no, a'ero ti pyryhetero pe me nehẽ.

Mbaigwe hete ti pe nduvi yvya koty pemanoa renonde nehẽ no,” e'i garembikwatijarukara.

⁴ Ganduvamo tapemonhimonha'nganha'ngaukari ti peja'yra'ga pejihe ja'javo ga pe. Pearõ hete ti ga mbo'ekatuavo ga monhimomboaka. Pembo'e

ti ġa Cristo'ga nhi'iġa rehe nhandepojykaharete'ga nhi'iġa rehe toko katu ti ġa jawo.

Gapojykahara'ġa; ġapyrive'ġa

⁵ Ojipe'ġapyriva'ero ipiro'ye'ŷva'ero pehendu katu ti ġanhi'iġa peporavykykatuavo ġa pe. Pehendu katu ti ġa nhi'ġpo'ruavo. Pekihyji hete ti ġa hugwi mara'ngu po ji jiporavykyte'varuhuavo ga pe jawo. Peporavyky katu ti pejikokatuavo Cristo'ga rendukatuavo ġwaramo.

⁶ Peko ti ojipe'ġa ja rui. Opojykahara'ġa gwepiagame ġa oporavyky katu tianembohete ti ġa jawo. Ga gwepiage'ymame ġa ndoporavykyi. Peko ti ġa ja rui. Pejipojykahara'ġa pejepiagame ti peko ġanhi'iġa rupi. Ga pejepiage'ymame ti peko ġanhi'iġa rupi jitehe peporavykykatuavo. Cristo'gareheva'ero ti pejirokwa pejiporavykykatuavo pejipojykahara'ġa pe pejoryjoryvamo nanongara Tupana'ga opota jawo. ⁷ Peporavyky pota ti pejipojykahara'ġa pe. Pe'ji ti pejiwyteri pe: “Nhandepojykahara'ġa pe jate rui nhande poravykyi. Nhandepojykaharete'ga pe Cristo'ga pe nhande poravykyi no nhande poravykyrame ġa pe.” A'ea ti pe'ji.

⁸ A'ereki pe pekwaha jawo: “Po nhande xaporavyky katu nhandekokat-uavo, a'ero ti Cristo'ga nhandepojykaharete'ga imombyryvi nhande ve ikwepyga nehẽ. A'ereki Cristo'ga omombyry okokatuve'ġa pe nhaporemom ikwepyga ġa poravykykaturame. Omombyry ga ipiro'ye'ŷve'ġa pe – kiroki okokatuve'ġa ojipe'ġa remimboporavykyve'ġa. Kiroki okokatuve'ġa oporavyky ojive jate ipiro'yve'ġa – ġa pe Cristo'ga omombyry no.” A'ea pe ei ikwahava.

⁹ Gapojykaharamo peko katu ti no pejirokwa pejiyryve'ġa nderekokatu-avo penhimohemuka Cristo'ga pe pejihe nanongara Tupana'ga opota jawo. Tape'ea'javi ti pejiyryve'ġa pe: “Po pe ndapeporavykyheteranuhui, a'ero ti ji tiruahuhetero pe me nehẽ.” A'ea rui ti pe'ji pejikote'varuhue'yma ġa pe.

Pekwahava'ja ti. Tupana'ga yvagipeve'ga oko pepojykaharete'ga pepyryve'ġa pojykaharete'ga no. Tape'ete'varuhua'javi ti ġa pe. A'ereki ojo'ja ġa ndekoi Tupana'ga pe ġapojykahara'ġa ġapyryve'ġa pavẽi. Kiroki ġa oko te'varuhu – ġa pe nhaporemom po ti ga ei peko te'varuhu pe jawo nehẽ.

Jesus'gareheve'ġa mbopopoakahava

¹⁰ Nhiirui, kiro ji ikwatijapavukari ġweri imombe'gwovo pe me tapehendu katu ti Tupana'ga nhi'iġa. Penhimbopopoakaruka ti nhandepojykaharete'ga pe Cristo'ga pe gapopoakahetea pyvõ penhimongovouka garemimbotarimova'ea rehe pejikoty'aro ġwaramo ga pavẽi.

¹¹ Soldados'ġa nduvihava'ga omongiuka itaheteve'ea nhaporemom metal apopyra soldados'ġa pe tonhia'ngu ti ġa jawo. “A'ero ojipe'ġa ndurame ġa movahiamo ti ġa popoakaro ġa pe nehẽ,” ei ga. “Ndokutugi ti ġa ġa nehẽ ġa itaheteve'ea mongiro ġwaramo,” ei ga.

Peko ti soldados'ġa ja penhia'nguavo. Penhia'ngu ti ite'varuhua hugwi. Penhimbopopoakaheteuka ti Tupana'ga pe gapopoakahetea pyvõ nhaporemom a'ero. A'ero ti pe napenhimoandyandyjukari Diabo'ga pe ite'varuhuve'ga pe nehẽ.

¹² A'ereki yvyakotyve'ġa rui nhande timovahi. Ndaha'oiva'ea ndahekoiva'ea a'ea reki nhande timovahi anhaġa Diabo'ġapyryva'ea. A'ea ko oko ipopoakaheteve'ea ipopoakaheteve'ea'ereheve'ea no Cristo'gareheve'ġarui've'ġa nduvihavava'ea no. Cristo'gareheve'ġarui've'ġa nduvihavava'ea ġa pojykarom ġwaramom ġa pe ypytuna ja kiro. A'ereki ġa ndokwahavi Tupana'ga. A'ereki ġanduvihavava'ea noarõi Tupana'ga

kwahavukare'yma ġa pe. Nhande timovahĩ Diabo'gapyriva'ea nhaporemo anhaġa nhaporemo a'ero. Yvatea gwyri pe a'ea ruvi okote'varuhuavo.

¹³ Nurã penhimbopopoakaruka ti Tupana'ga pe gapopoakahetea pyvõ nhaporemo. Nurã ti pe popoakahetero anhaġa pe nhaporemo Diabo'gapyriva'ea pe nhaporemo nehẽ. Pepopoaka ti pe a'ea pe nehẽ a'ea pe mongote'varuhuukapotarame nehẽ. Pejiko jitehe ti Tupana'ga rehe nehẽ a'ea movahĩhetepavame nehẽ.

¹⁴ Pejiko jitehe ti a'ero Tupana'ga rehe pepopoakaramo. Soldados'ġa onhimboavujikwe oku'ayvira mongiavo timovahĩ katu ti kiro javo. Peko pe soldados'ġa ja onhimboavujikwera'ġa ja pe imombe'urame a'itituhẽva'ea jate.

Soldados'ġa omongi itaheteva'ea metal apopyra onhia'nguavo tegwete nhandepoti'a kutuhava javo. Peko pe soldados'ġa ja itaheteva'ea mongihara'ġa ja penhia'nguavo pejikokaturame. A'ereki pendekokatua rupi pe nhia'ngui.

¹⁵ Soldados'ġa gwereko sapatos xaho katu ti javo. Peko pe soldados'ġa ja sapatos rerekohara'ġa ja pe ikwahavame Cristo'ga mombe'ua pejipy'a noġatuuka jupe. A'ero ti pe hokatui imombe'gwovo ojipe'ġa pe no Tupana'ga onoġatu pota pepy'a javo ġa pe.

¹⁶ Soldados'ġa omombo ta'akwa'ria hendyva'ea ġa ndehe ġa movahĩrame tombote'varuhu ti okirame ġa pype javo. Ojipe'ġa soldados'ġa ġa movahĩrame opyhy opo pe itaheteva'ea o'ara piahava ta'akwara mombihava tokiyme ti nhande pype javo ġa imomborame hehe. Peko pe soldados'ġa ja o'ara piahava pyhyhara'ġa ja pejikoheterame Tupana'ga rehe Diabo'ga mombihara'ga rehe. A'ereki ite'varuhuve'ga Diabo'ga pe mbote'varuhu pota toki hete ti nhinhi'ġa ġavytyeri pe ġa mongote'varuhuavo javo. Pejikoheterame Tupana'ga rehe Tupana'ga omombiguka Diabo'ga popoakara pe me.

¹⁷ Akanitara soldados'ġa opyhy inoġa onhia'nguavo tonupãyme ti ġa nhaneakaġa javo. Peko pe soldados'ġa ja akanitara nohara'ġa ja pe pejikote'varuhua mombora kwahava'javame. Peko pe soldados'ġa ja akanitara nohara'ġa ja pejeaporoġita mbopyahua kwahava'javame no. A'ea nhaporemo ikwahava'javame peko pe ġa ja penhia'nguavo Tupana'ga ti nhande rerohoi yvagi pe nhande mombytavo avuirama nehẽ javo. A'ereki penhimbikwahava rupi pe nhia'ngui.

Soldados'ġa opyhy haimbejovaiva'ea xanhia'ngu ti javo. Peko pe soldados'ġa ja haimbejovaiva'ea pyhyhara'ġa ja penhia'nguavo pejipojykaukaramo Tupana'ga ra'uva pe torembo'e ti Tupana'ga nhi'ġa rehe javo. A'ero ti pe ojipe'ġa mbo'ei a'itituhẽva'ea rehe nehẽ imboukwahava ġa pe ġandekote'varuhua nehẽ. Pe napenhimongote'varuhuukari ti ite'varuhuve'ga pe Diabo'ga pe ġa pavẽi nehẽ no ikwahava ġwaramo Tupana'ga nhi'ġa. Penhimbikwahava rupi pe nhia'ngui.

¹⁸ Nane'yimi ti penhi'ĩ hete Tupana'ga pe nahanahã ti emombyry ġa pe javo. Pejipokoguka ti Tupana'ga ra'uva pe pejipojykauka penhi'ĩgame Tupana'ga pe. Pejirokwa ti penhi'ĩgame ga pe. Penhi'ĩ ti ga pe jipi. Pemombe'u ti ga pe garemimo'ẽhara'ġa nhaporemo epoko ti ġa javo.

¹⁹ Jihi ti ji mombe'u no. Pe'ji ti ga pe ji repyga: “Epoko ti Paulo'ga monhi'ġa tomombe'u ti ga nhinhi'ġa javo. Tomombe'u ti ga ojipe'ġa pe Cristo'ga mombe'ua nerembiepiukaripyre'yma ġa pojihuve'yma. A'ea ymyahũ ahe ndokwahavi nerembiepiukaripyre'yma Cristo'ga mombe'ua.

Epoko ti Paulo'ga a'ero tokwahavuka ti ga ġa pe javo.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe ji repyga.

²⁰ Ymyahũ Tupana'ga ei ji ve: “Ehoeho ti imombe'gwombe'gwovo Cristo'ga mombe'ua ġa pe nhaporemō nhirembiepiukaripyre'yma,” ei ga ji ve kako. A'ero ji hojioi imombe'gwovo. Nurã ġa ji mongi cadeia pype tomombe'ua'javyme ti ga javo. A'ea pype ji rekoi aġwamo a'ero. Pe'ji ti Tupana'ga pe a'ero: “Epoko ti Paulo'ga tomombe'u ti ga ġa pojihuve'yma javo.” A'ea ti pe'ji ga pe. Nahã ti ji tambo'e katu ġa ikwahaheteuka ġa pe Cristo'ga mombe'ua nehẽ.

Mbapavamo Paulova'ea okwatija Éfesopeva'ea pe

²¹ Kiro ji ei pe me: Tíquico'ga ti ji mombe'upavi pe me nehẽ nahanahã Paulo'ga rekoi javo. A'ero po ti pe ikwahavi nehẽ no. Tíquico'ga ko nhaneirũ'ga ojikoga ġwaramo Cristo'ga rehe. Oko hete ga Tupana'ga nhi'igã rupi. Orojiko ore ga rehe a'ero. A'arõ hete ji ga. Oporavyky katu ga nhandepojoykaharete'ga pe Cristo'ga pe ga mombe'gwovo. ²² Kiro ti ji ga mondoukari pe pyri a'ero tomombe'u ti ga pe me orerekoa pepy'a noġatuavo pe mbohoryva'java nehẽ.

²³ Kiro ji ei: Nhanderuvete'ga Tupana'ga ti tonogatu nhaneirũ'ġa py'a – kiroki ġa ojiko ga rehe Jesus Cristo'ga rehe no, a'e ji. Na jitehe ji ei: Jesus Cristo'ga nhandepojoykaharete'ga ti tonogatu ġapy'a. Pyry nhaneirũ'ġa jikogi Tupana'ga rehe Jesus Cristo'ga rehe no. Ga jikogame ti Tupana'ga tomonhoarõ hete ġa Jesus Cristo'ga pavẽi, a'e ji. ²⁴ Tupana'ga ti tomombyry ġa pe nhaporemō – kiroki ġa oarõ hete Jesus Cristo'ga nhandepojoykaharete'ga ga arõhetepige'yma tuhẽ, a'e ji.

PAULOVA'EA OMOMBE'U FILIPOSPEVA'EA PE Carta de Paulo aos Filipenses

¹ Jihi ko Pauloramo. Ako ji Jesus Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe jipi Timóteo'ga pavēi. Ga pavēi ji ikwatijarukari kiro imondovouka pe me a'ero tapekwaha ti nhinhi'iga javoji. Pe me nhaporemo ji ikwatijarukari pendepiakatuhara'ga pe no, ġapokohara'ga pe no – perope peju cidade de Filipos pe. A'ereki pe Jesus Cristo'gareheva'ero pejikoty'a ga pavēi.

² Tupana'ga nhanderuvete'ga tomomyry pe me Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojykaharete'ga pavēi. Tonogatu ti ġa pepy'a no.

Paulova'ea onhi'ĩ Tupana'ga pe ahe repyga

³ Jijapyaka nanani pe ndehe ko ji ei Tupana'ga pe: “Apĩ, ndepyry hete nde. A'ereki nde erembojikoguka Filipospeve'ga ejihe ġa nderekokatuavo,” a'e ji nhinhi'iga Tupana'ga pe nhiremimbohetehara'ga pe. ⁴ Nhinhi'iga nanani ga pe ji roryvamo nhinhi'iga pe ndepypava. ⁵ A'ereki pe ji moirũ hete ji Jesus Cristo'ga mombe'upyryva mombe'urame pe me. Pejikogypyrame Jesus Cristo'ga rehe pe ji moirũ pejikovo kiromo jate.

⁶ Tupana'ga pe mbojikogypyrame ojihe pe mombyryvi ikwehe. Arovia hete ji garemimomyrypavaġwama no Jesus Cristo'ga rura'javame nehē. ⁷ Pyry hete ji japyakahetei pe ndehe. A'ereki pe jipy'a ja hete. A'ereki Tupana'ga imomyryvame ji ve omomyry pe me nhaporemo no. Nahã ko nhande ve ġa ji mongiukarame cadeia pype. Nahã nhande ve ji piro'yrame no imombe'ukatuavo Jesus Cristo'ga mombe'ua ikwahavuka ojipe'ga pe. ⁸ Jesus Cristo'ga py'a ja hete pe. Nurã jipy'a ja hete pe no. Tupana'ga okwaha nhi'mbee'yma.

⁹⁻¹⁰ Igwete ji nhi'igi Tupana'ga pe pe ndepyga a'ero. “Apĩ, Filipospeve'ga oarõ ojipe'ga. Igwaigwavete ti ġa toarõ hete ġa,” a'e ji Tupana'ga pe. “Tokwaha hete ti ġa a'itituhēva'ea. Tonhimombaragwaha ti ġa pyryva'ea rehe ite'varuhuva'ea rehe no toho ti ġa pyryheteva'ea rupi,” a'e ji ga pe. “A'ero po ti ġa ndekokatui hete nehē no. Ndokote'varuhui'i'ĩ po ti ġa nehē Cristo'ga rura'javame nehē. ¹¹ Jesus Cristo'ga ti tomongo katu hete ġa. A'ero po ti ore nde mbohetei ndepyry hete nde javo,” a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyga jipi.

Cristo'ga rehe jate ji rekoi, ei ahe

¹² Nhiirũ, takwahavuka ti kiro pe me. A'ereki ġa ji mongiuka avo cadeia pype tohenduvyme ti ġa Jesus Cristo'ga mombe'ua javo novĩa. Emo ji mongiro ġwaramo koji'i hete reki nhirendukatuhara'ga onhimongyavo ji Jesus'ga mombe'urame. ¹³ A'ero guardas'ga – kiroki ġa gwepia katu huvihavuhu'ga ronga – ġa nhaporemo ji kwaha kiro. A'ove'ga nhaporemo reki ji kwaha. A'ero ġa ei: “Ga Cristo'gareheva'ero ġwaramo ġa Paulo'ga mongiukari cadeia pype,” ei ġa ji mombe'gwovo. ¹⁴ Hepiagame jirekoa cadeia pype nhaneirũ'ga koji'i hete ojiko nhandepojykaharete'ga rehe onhimongyavo. Nurã ġa koji'i ndopojihuvi imombe'gwovo Tupana'ga nhi'iga okyhyjie'yma ojipe'ga hugwi.

¹⁵⁻¹⁷ Jara'ga omombe'u Cristo'ga gweaporoġitapyryvamo timoirũ ti Paulo'ga javo. A'ereki ġa ji arõ hete. A'ereki ġa okwaha jiporavykya. “Tupana'ga omboporavykyuka Paulo'ga tomombe'u katu ti ga Cristo'ga javo,” ei ġa ji mombe'gwovo. Jara'ga ki a'e te omombe'u tehe Cristo'ga gweaporoġitate'varuhuro ġwaramo. A'ereki ġa onhimyrõ ji rehe. Nurã ġa Cristo'ga mombe'ui nhanenhi'iga ti ġa tohendu javoji. “Paulo'ga

ikwahavame koji'i hete po ti hahyramo ga pe nehē – perope cadeia pype,” ei ġa novġa.

¹⁸ Emo pyry tuhē ġa Cristo'ga mombe'ui, a'e ji. Jiroryrory reki ji a'ea rehe ġa Cristo'ga mombe'urame. Ga ndeaporoġitapyryvame ga mombe'gwovo pyry, ġa ndeaporoġitate'varuhurame ga mombe'gwovo pyry jitehe. A'ereki pyry tuhē Cristo'ga mombe'ua.

Igwete po ti ji roryroryvamo nehē no. ¹⁹ A'ereki ji akwaha nhimbopiro'yukaraġwama agwa hugwi. A'ereki pe pe'e jipi Tupana'ga pe ji repyga. Jesus Cristo'ga ra'uva ji poko no. Nurā ji ikwahavi nhimbopiro'yukaraġwama.

²⁰ Ako pota hete ji Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe tajipoyja hete ti javoji jipi. Ndapojihupotari ji Cristo'ga mombe'gwovo ġa pe. Aġwamo vehevi, nane'ymi nehē no. A'ero po ti ji Cristo'ga mboheteukari ġa pe nehē jirekokatua rehe nhinhi'ġa rehe nehē no. Nhimanoe'ymame po ti ji Cristo'ga mboheteukari ġa pe nehē. Nhimanorame po ti ji na jitehe ga mboheteukari nehē no. ²¹ A'ereki ji Cristo'ga rehe jate ako. Ji manorame pyry hete reki. ²² Emo ji manoe'ymame po ti ji ojipe'ġa mbojikogukari Cristo'ga rehe nehē. Marāva'ea po ji apota a'ero? A'ereki ji ndakwahavi. Mara'ngu po nhimanoa? Mara'ngu po nhimanoe'yma? ²³ Apota ji nhimanoa jigwovo Cristo'ga pyri jitekovo novġa. A'ereki a'ea johe'i pyry hete ji ve. ²⁴ Emo po ti johe'i pyry nhimanoe'ymame jipytavo yvya koty pe ndepyga nehē. ²⁵ Na tuhē. Nurā ji ikwahavi hete nhimanoe'ymaġwama. Apyta po ti ji a'ero pe pyri jitekovo. A'ero po ti ji koji'i pe mbojikogukari Cristo'ga rehe pe mbohoryoryva pejikogame ga rehe nehē. ²⁶ A'ero po ti pe Jesus Cristo'ga mboheteheitei ji rehe ji hoa'javame pe pyri nehē.

²⁷ Ji rendu katu ti a'ero. Peko katu ti Cristo'ga mombe'ua hendukatuavo. A'ero po ti ġa ei pe mombe'gwovo nehē: “Filipospeve'ġa ojiko hete Cristo'ga rehe. Ojo'jajo'ja ġandeaporoġita,” e po ti ġa nehē. “Ojopokopoko pa ġa Cristo'ga mombe'ukatuavo timbojiko ojipe'ġa Cristo'ga rehe a'ero javo,” e po ti ġa pe mombe'gwovo nehē. A'ea ji tahendu ġa pe mombe'urame jhorame pe pyri nehē. A'ea jitehe ji tahendu pe mombe'urame jihoe'ymame pe pyri nehē.

²⁸ Tapekyhyji ti ġa hugwi – kiroki ġa pe movahġi – ġa imbohahykapotarame pe me nehē. Tapepojihuvi ti ġa Cristo'ga mombe'gwombe'gwovo. Penembipojihuve'yma repiagame po ti ġa ei ojohupe nehē: “Jukwaha reki a'ero nhandehoaġwama hahyva'ea ruvihava pype,” e po ti ġa. “Ga po ti a'ea oho yvagi pe Tupana'ga pyri nehē,” e po ti ġa ojohupe nehē. Na tuhē reki. A'ereki Tupana'ga omboukwaha a'ea. ²⁹ A'ereki ga omomyry pe me tohepy ti ġa Cristo'ga javo. Tupana'ga e'i pe me: “Pejiko ti Cristo'ga rehe ga repyga. Pekwaha ti hahyva'ea no Cristo'ga repyga,” ei ga. ³⁰ Nahā ko ji no. Pehepia pe hahya ji ve ji Cristo'ga mombe'urame ikwehe. Pehendu pe kiro hahya ji ve no. Hahya jitehe po ti ġa ikwahavukari pe me nehē no – kiroki ġa noarōi pe Cristo'ga mombe'urame.

2

Cristo'ga ja ti peko penhimbohetee'yma

¹ Pejikoty'aro ġwaramo Cristo'ga pavēi a'ea pe mbojirokwamba'era rehe. Cristo'ga remiarōro ġwaramo pepy'a u katu no. Pejogwereko katu pe Tupana'ga ra'uva pavēi. Pejopy'a pe ojo'ja hete. Pejoporogwety pe no. ² Nurā ji ei pe me: Pembojo'ja hete ti pendeaporoġita. Pembojo'ja ti penhoarōa no. Ojo'jajo'ja ti peko pejapyakavo nahā ti xako javo. Nahā ti ji mbohoryoryhetei

ji rendukatuavo. ³ Pejihe jate rūi ti pejapyaka a'ero. Tapenhimbohetete-heuhui ti pejikovo. Nahã po pe'ji ojipe'ġa mombe'gwovo hamo: “Ji hohe ko ġa ndekoi,” pe'ji penhimbohetee'yma. ⁴ Penhimimbotarimova'ea rehe jate rūi ti peko. Ojipe'ġa nemimbotarimova'ea rehe ti peko no ġa nderekokatuavo.

⁵ Jesus Cristo'ga reaporoġita javijitehe po ti pendeaporoġita toko hamo.

⁶ Jesus Cristo'ga ko Tupana'ga javijiteheva'ero oko po rimba'e.

Emo ga nde'iahai Tupana'ga pe:

“Avuirama ti ji rekoi nde javijitehe huvihavuhuhetero nehẽ,” ga nde'i.

⁷ Gwemimbotarimo ga opohi gwuvihavuhuhetea hugwi.

Okoteheve'ġa'java'ero ga nhimongoi.

A'ero ga ari yvyakotyve'ġa ja raikwehe.

Akwaimbae'ġa javijitehe ga rekoi a'ero.

⁸ Igwete ga nhimongotehei a okove'ỹ ġwemimbotarimova'ea rehe.

Tupana'ga nhi'ġa rehe jate ga rekoi avuirama.

A'ero ga manoi ganhi'ġa rupi okovo.

Yva rehe vĩa reki ga omano raikwehe.

⁹ Cristo'ga nhimongotehero ġwaramo

Tupana'ga ga mongoi huvihavuhuhetero jara'ġa hohe pa.

¹⁰ Tupana'ga ga mongoi nhandepojykaharetero

tombohete hete ti ġa Jesus Cristo'ga javo.

Yvagipeve'ġa po ti ga mbohetei nehẽ.

Yvyakotyve'ġa po ti ga mbohetei nehẽ.

Yvyagwyripeve'ġa po ti ga mbohetei nehẽ no.

¹¹ E'i pa po ti ġa nehẽ:

“Jesus Cristo'ga ko nhandepojykaharete'ga,” e po ti ġa nehẽ.

O'erame po ti ġa nhanderuvete'ga mbohetei nehẽ Tupana'ga.

Pekwahavuka Tupana'ga ojipe'ġa pe

¹² Nhiirũ, pe ji rendu katu jipi. Pejirokwa hete ti a'ero pejikopaheteavo Tupana'ga rehe. Nahã pe ndekoi ji ruvame pe pyri ikwehe. Aġwamo kaitu ji ruve'ymame pejiipyri pejirokwa pejikovo hete Tupana'ga rehe. ¹³ A'ereki Tupana'ga pe mbojirokwaruka pe mongopotaruka ġwemimbotarimova'ea rehe jipi.

¹⁴⁻¹⁵ Tapenhonhi'ġayvaruhui ti penhiroyrõe'yma pejogwerekovo. Nahã po pe peko hamo tokwaha ti ġa pendekokatua nehẽ. Tapekote'varuhui'i'i ti Tupana'ga ra'yramo. Nhanderyapehava yvagipeva'ea jukwaha ġwendy'javame ypytunahiva pyteri pe. Na jitehe pe ukwahavamo pejikokaturame heaporoġitate'varuhuve'ġa pyteri pe okote'varuhuve'ġa pyteri pe. ¹⁶ Igwete pe ikwahavukari ġa pe imombe'gwovo Cristo'ga mombe'ua – a'ea ġwendukaturame nhande mongopyahui. A'ero po ti ji vy'ahetei pe ndehe nehẽ Jesus Cristo'ga rura'javame nehẽ. A'ea rupi po ti ji ei nehẽ: “Amoġita hete ji Filipospeve'ġa mbo'embo'eavo ikwehe. Ji namoġitatehei tuhẽ ġa a,” a'e po ti ji nehẽ.

¹⁷ Tupana'ga ti tonhimohẽ nhande rehe javo ahe ikwava'egi Tupana'ga pe jipi. Igwete ahe heka'vogi vinho ġwembikwava'eġa pavẽi. Pe pejiko Cristo'ga rehe. Pejikoga ko penembikwava'eġa Tupana'ga pe. Mara'ngu po ti ġa heka'voga jirekoa vinho javijitehe ji jukavo nehẽ? Naname po ti ji mbohoryvi nehẽ jirekoa reka'vogaġwama penembikwava'eġa pavẽi nehẽ. Opombohoryvuka pa po ti ji nehẽ no ji manorame nehẽ. A'ereki nhande xanhikwava'ẽ Tupana'ga pe. ¹⁸ Na jitehe po ti pe ndoryvamo ji mbohoryvuka hamo.

Paulova'ea omombe'u Timóteova'ea

19 Cristo'ga ipotarama kotihĩ ti tamondouka Timóteo'ga pe pyri pe mbohoryvuka nehẽ. Timóteo'ga ti tanhimbohoryory ura'javame ji pyri pe mombe'gwovo ji ve nehẽ no. 20 A'ereki gaha jate ko jireaporogita'jave'ga. Nhağata hete ga pe ndehe. 21 Jara'ga ki a'e te ġwemimbotarimova'ea rehe jate ġa ağataramo. Jesus Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe ki a'e te ġa ni'ağatari okovo. 22 Pekwaha pe Timóteo'ga reaporogita. Ga omboukwaha gweaporogitakatua ji moirũirũrame ikwehe. Ehepia ko nhandera'ya'ğa gwuva'ğa moirũi jipi. Nahã ko Timóteo'ga ji moirũi Cristo'ga momba'gwombe'gwovo ji pavẽi ikwehe. 23 Gaha po ji amondouka pe pyri. Tihepia na'ẽ ti ji mohemukara cadeia hugwi. Ikwahavame po ti ji Timóteo'ga mondoukari pe pyri a'ero nehẽ. 24 Jihi ti taho pe pyri nehẽ no. Tupana'ga ipotarama kotihĩ po ti ji hoi pe pyri a'ero nehẽ.

Paulova'ea omombe'u Epafrodito'ga

25 A'ea'ja ji ei jivytyeri pe no: Amondo po ji Epafrodito'ga Filipospeve'ğa pyri hamo, a'e ji. Epafrodito'ga nhaneirũ'ga ji moirũ hete. Omombe'umbe'u ga Jesus Cristo'ga ji pavẽi ojipe'ğa pojihuve'yma ikwehe. Igwete pe ga mbuhurukari ji pyri terepoko ti Paulo'ga javo. 26 Pe ndepiaga'u ga kiro. Oko tehe gapy'a no. A'ereki pe pehendu gatetirũa momba'ua. “Kiro po jigwyrive'ğa ağataruhuramo ji rehe,” ei ga. 27 Itetirũa hete tuhẽ Epafrodito'ga ikwehe. Omano gwerevi ga. Emo Tupana'ga ga porogwetygi imombiga karugwara ga hugwi. Tupana'ga ji porogwety no tokoveveuheteyme ti Paulo'ga javo. 28 Nurã ji ehetei: “Amondo po ti ji Epafrodito'ga ġa pyri tohoryva'ja ti ġa ga repiaga javo,” a'e ji. Pe ndoryvame ga repiaga po ti ji ndakoveveuhua'jahetei a'ero nehẽ no. 29 Pe Cristo'gareheva'ea ġwaramo pembuhu katu ti Epafrodito'ga pejipytyeri pe nehẽ. Pejoryjory ti ga rehe ga repiagame. “Pepyry hete pe,” pe'ji ti ġa pe no – kiroki ġa Epafrodito'ga ja. 30 A'ereki ga omano gwerevi Cristo'ga moiruamo. Nonhia'ngui ga ua ji pyri tapoko ti Paulo'ga javo. Pe py'rovo ga ji pokogi. A'ereki tegwete penduhava ji pyri ji pokoga.

3

Cristo'ga jate nhande mombyry

1 Nhiirũ, kiro ji ei mbapavamo pe me: Pejoryjory ti Cristo'gareheva'ero ġwaramo. Ymya'i ji ikwatijarukari mbatera pe momoranduva. Ji ndajikwera'i reki ikwatijaruka a'ea jitehe kiro pe me. Igwete po ti a'ea pe mondoi a'itituhẽva'ea rupi.

2 Penhimboko'i ti heaporogitate'varuhuve'ğa hugwi – kiroki ġa okyti pota ahe. “Nahã pe Tupana'ga monhimohemukari pejihe,” e'i tehe ġa pe me okote'varuhuheteve'ğa. 3 Nhande ki a'e te timonhimohemuka Tupana'ga nhandejihe Jesus Cristo'gareheva'ero. Nhande timbohete Tupana'ga. A'ereki gara'uva ga mboheteuka nhande ve. Nhanderyoryory nhande nhande-jikoty'aro ġwaramo Jesus Cristo'ga pavẽi. Ndiajikwakuva'javi nhande no. A'ereki nhande a'ea rehe ndiajikoga'javi.

4 Ajiko po ji jiwakwakuva rehe hamo novĩa. Po ojipe'ga etehei: “Ajikwaku hete ji. Nurã ji Tupana'ga monhimohemukari jijihe.” E'i tehe po ga a'ea ojive. Ji kaitu po a'e a'ea hamo novĩa. A'ereki ji ajikwaku hete ikwehe novĩa. 5 Ji'arirẽ mbohapy'ri sete ji kiri ikwehe. A'ero ġa ikyti nhirakwanhapi'ria nde ko Tupana'gareheva'ea javo ji ve. Israelitaramo ji ari Israelva'ea rakykwepoharamo. Benjamimva'ea rakykwepoharamo ko ji rekoi no. Ji ko hebreuramo tuhẽ. A'ereki nhiramonhava'ea nhaporemko ko hebreusva'ea. Fariseuramo ko ji ei novĩa: Ahendu katu pa ji Moisésva'ea remimbo'eagwera.

⁶ Apota hete ji jitekovo Tupana'ga rehe novĩa. Nurã ji imbohahyukari Jesus Cristo'gareheve'ga pe ikwehe. Ojipe'ga e'i ji ve novĩa: “Okokatu hete Paulo'ga hendukatupava Moisésva'ea remimbo'eagwera,” ei ga ji ve novĩa. A'ero ji ei: “Nahã ti ji nhimombyryvi,” a'e ji ikwehe novĩa.

⁷ A'ea rupi ji rekohetei nanongara rehe nhaporemo novĩa. Aḡwamo ki a'e te ji ndakoa'javi hehe. Arojijyi ji jireaporoḡita kiro. A'ereki Cristo'ga oko ji pavēi. Ji nda'ea'javi pyry jijikwakuwagwera pe. Ite'varuhu a'e ji kiro jupe. ⁸ Ite'varuhu pa hete reki jirekoagwera, a'e ji kiro. A'ereki Jesus Cristo'ga ji takwaha hete jitekovo ga pavēi jipojykaharete'ga. Gakwahava ko pyry hete ji ve. Ga rehe ji pohipavi jirekoagwera hugwi ite'varuhuheteva'ea javo jupe. Apohi ji jugwi Cristo'ga ti toko ji pavēi javo. ⁹ Tajikoty'a ti ji Cristo'ga pavēi, a'e ji. Aḡwamo ji pyryvamo Moisésva'ea remimbo'eagwera hendukatuavo ḡwaramo rūi. Cristo'ga rehe jijikoga ḡwaramo ji pyryvamo a'ero. A'ereki ji jikogame Cristo'ga rehe Tupana'ga ji mombyryvi. ¹⁰ Ajikoty'a pota ji Cristo'ga pavēi takwaha tuhē ti ga jitekovo ga pavēi. A'ero po ti ji ikwahavi gapopoakara rerekovo nehē. A'ereki Cristo'ga ipopoaka hete okwerava omanoa hugwi. Takwaha gapopoakara a'ero. Ajikoty'a pota ti Cristo'ga pavēi hahya rerekovo no – kiroki hahya Cristo'ga okwaha. A'ero po ti ji rekoi Cristo'ga ja ga manorame. A'ereki omanorame ga e'i: “Tamombi ti ḡandekote'varuhua.” Igwaigwavete ji tamombi jirekote'varuhua a'ero. ¹¹ Aerē po ti Tupana'ga ji mbogweravi nhimanoa hugwi a'ero nehē.

Takwaha hete ti Cristo'ga, ei ahe

¹² Ji nda'ei: Akwaha hete jipe ji Cristo'ga jitekovo ga pavēi. Tupana'ga ji mongokatupavipe, ji nda'ei. Emo ji ajirokwa hete a'ea rehe. A'ereki a'ea rehe Cristo'ga ji mongoukari ojiheva'ero. ¹³ Nhiirũ, jihi nda'ei jijive: Ako katu kwaha hete, ji nda'ei. Nahã ji ei: Ymyahũva'ea rehe ji ndakoa'javi jirekoagwera rehe. Aerēva'ea rehe ji rekohetei tako katu tuhē ti javo. ¹⁴ A'ero ji jirokwahetei jirekokatuavo. A'ea rehe jate ji rekoi Tupana'ga ti tomombyry ji ve javo. A'ereki Tupana'ga e'i ji ve: “Pejikoga ḡwaramo Jesus Cristo'ga rehe po ti ji nde mbuhurukari jijipyri yvagi pe imombyryva nde ve nehē,” ei Tupana'ga.

¹⁵ Nahã tuhē ti xako, xa'e po nhande hamo nhanderekoheterame Cristo'ga rupi hamo. Po jararamo pe japyakai ore atyvi, a'ero po ti Tupana'ga ikwahavukari a'itituhēva'ea pe me nehē no. ¹⁶ A'ea ja ti xako Tupana'ga rembikwahavukara rupi. A'ea rupi jitehe nhande rekoi jipi.

¹⁷ Nhiirũ, pejogweroho ti ji rupi. Orohepiuka ore pe me orokokatua. Pejapyaka ti ga ndehe no – kiroki ga oko katu ore javijitehe. ¹⁸ Amombe'umbe'u ko ji pe me ikwehe. A'ea jitehe ji amombe'ua'ja kiro pe me jijehe'gwovo. A'ereki ji ndavy'ari hete ojipe'ga ndehe ga ndekote'varuhuro ḡwaramo. Cristo'ga omano yva rehe ikwehe tamombo ti ḡandekote'varuhua javo. Emo ga ndopohiri okote'varuhua hugwi onhimongyavo imbokwahye'yma Cristo'ga manoa ojihe. ¹⁹ Oho po ti ga hahya'ea ruvihava pype nehē. A'ereki ḡwemimbotarimo jate ga ndekoi. Ndipoyjaruhui po ga hamo. Emo ga onhimohete reki. Yvyakotyva'ea rehe ga ndekohetei – kiroki a'ea Tupana'ga noarõi.

²⁰ Nhande ki a'e te yvaga ko nhandegwya. Igwete po ti pea hugwi Jesus Cristo'ga ruri nehē nhandembopiro'yhara'ga. Timboha'u hete garura a'ero. ²¹ Gwerojijyi po ti ga nhandera'oa imongovo hajiheva'ea. A'ereki oko'ã tehe nhandera'oa omanomo. Cristo'ga ra'oa'java'ea pyryheteva'ea po ti nhandera'oa nehē. Opopoakara pyvõ po ti ga herojijyi nhandera'oa nehē. A'ereki a'ea pyvõ jitehe ga karakaturamo imongopava ḡwemimbotarimo.

4

Paulova'ea omoġita ahe

¹ Nhiirũ, opogwepiaga'u hete ji. A'ereki ji ako hete pe ndehe. Pe ji mbohoryory hete nhiremiarõhetea. A'ereki pe ji rendu katu ji Cristo'ga mombe'urame pe me ikwehe. Nahã ti peko penhimboitakwerimo pejikoty'a nhandepojoykaharete'ga pavêi.

² Kiro ji ehetei Evódiahêa pe Síntiquehêa pe no: Pe nhandepojoykaharete'gareheva'ero ġwaramo pembojo'ja hete ti pejeaporoġita a'ero pejogwerekokatuavo. ³ Nde ve ji ei nhimoirũhareteramo: Emoġita katu ti Evódia'ġa pokoga taheaporoġita pyry ti ġa javo. A'ereki ġa oporavyky hete ji pavêi ikwehe Cristo'ga mombe'gwovo ojipe'ġa pe ikwehe. Clemente'ga na jitehe oporavyky hete Cristo'ga mombe'gwombe'gwovo ji pavêi ikwehe no. Jara'ġa no – ġandera Tupana'ga okwatija pa livro pype tarhouka ti ġa jijipyri yvagi pe nehê javo.

⁴ Pejoryjory ti jipi Cristo'gareheva'ero ġwaramo. A'ea'ja ji a'ea pe me: Pejoryjory ti.

⁵ Pekwahavuka ti penhyrõa ojipe'ġa pe nhaporem. A'ereki Cristo'ga ura'ja ġwerĩ yvya koty. ⁶ Tokoteheyeme tuhê ti pepy'a. Penhi'inhi'ĩ ti Tupana'ga pe jipi. Pemombe'u pa ti ga pe penhiporanduva. Penhi'iġa nanani ga pe pe'ji ti: “Ndepyry hete nde ore ve jipi.” ⁷ A'ero po ti Tupana'ga inoġatuhetei pepy'a. Yvyakotyva'ero nhande nhimomby'ai a'ea rehe marã po ga inoġatuhetei nhandepy'a javo. Inoġaturame po ti ndokotehei pepy'a a'ero. A'ereki pe pejikoty'a Jesus Cristo'ga pavêi.

⁸ Nhiirũ, kiro ji ei reki pe me a'ero: Pejapyaka hete ti aherekokatua rehe. Kiroki a'ea rehe ojipe'ġa ahe mbohete pyryheteva'ea rehe – a'ea rehe ti pejapyaka no. Okokatuve'ġa ko oko a'itituhêva'ea rehe jate opoyjahetero. Onhimbovyvy ġa. Ga ojipe'ġa ndereko katu. Ojipe'ġa nde'i ġa pe: “Okote'varuhu ġa,” nde'i ġa. “Pyry hete ġa,” ei ġa ġa pe. Onhiarõuka hete ġa ojipe'ġa pe. Pejapyaka hete ti aherekokatua rehe nhaporem a'ero. ⁹ Opombo'embo'e ko ji ikwehe. Igwete pe ndekoi nhiremimbo'eagwera rehe. Pehendu pe ji nhi'iġame pe me ikwehe. Pehepia pe jirekoagwera no. Ji rupi ti peho a'ero, a'e ji pe me. A'ero po ti Tupana'ga rekoi pe pavêi nehê nhandepy'a noġatuhara'ga.

Pyry pe imbuhurukari ji ve, ei ahe

¹⁰ Ymya pe aġataramo ji rehe ji poko pota novã. Emo avuirama ahã pe me imbuhurukahava. Aġwamo reki pe aġatara'javamo imbuhuruka ji ve. A'ea rehe ji roryhetero jijikoty'a Cristo'ga pavêi. ¹¹ Ji nda'ei a'ea nhimbatere'yama ġwaramo. A'ereki ji anhimbo'e nhinhiroyrõe'yama mbatera rehe. ¹² Ajipokwaha ji herekoe'yama rehe. Ji ajipokwaha herekoahivuhua rehe no. Nane'yne'ymi ji nhimbo'epavi nhinhiroyrõe'yama jikogahivame ty'ara ji rerekorame no. Jirory ji mbatera rerekoheterame. Herekoe'ymame ji roryvamo jitehe nehê no. ¹³ Anhimomiranamba ji jupe jipopoakaramo Cristo'ga pavêi jitekovo ġwaramo. A'ereki gaha ji mbopopoaka ji rerekovo.

¹⁴ Pyry hete reki pe ji moirũi ikwehe ji ikwahavame hahya ikwehe. ¹⁵ Filipospeva'ero pe pekwaha hete ojipe'ġa remimbuhure'yama ji ve – kiroki ġa ojatyka Cristo'gareheva'ero. Ji Cristo'ga mombe'uyppyrame pe me jigwovo pegwyrã hugwi Macedõnia hugwi ikwehe pehe jate pembuhuruka itambere'ia ji ve ikwehe. ¹⁶ A'ereki cidade de Tessalõnica pe vehevi pe pembuhumbuhuruka ji ve ji herekoe'ymame ikwehe. ¹⁷ Ji ndapotarahivuhui reki itambere'ia. Apotarahi ji imombyryva pe me. Pe imbuhumbuhurame igwaigwavete po ti Tupana'ga imombyryvi pe me nehê no. ¹⁸ Apyhy pa ji

penemimbuhurukara kiro. Ji areko hete a'ero. Nhimbatere'yjuhu ji kiro. A'ereki Epafrodito'ga gweru pa ji ve pe hugwi. Penemimbuhuragwera ko ikwava'egipyra Tupana'ga pe pyryheteva'ea. Tupana'ga onhimohẽ hehe pyry hete javo jupe. ¹⁹ A'ero po ti jirepykavamo Tupana'ga imondoukari pe me ombateraheteahugwiva'ea nehẽ pe herekoe'ymame nehẽ. Jesus Cristo'ga pe po ti ga ei emondo ti ġa pe javo.

²⁰ Nane'ymi timbohete Tupana'ga nhanderuvete'ga avuirama nehẽ. Amém.

Paulova'ea omondo pa onhi'igagwera

²¹ Pemondo ti nhinhi'igã ġa pe nhaporemo – kiroki ġa ojikoty'a Jesus Cristo'ga pavẽi. Nhipavẽive'igã omondouka onhi'igã pe me no nhaneirũ'igã.

²² Arove'igã nhaporemo Jesus Cristo'gareheve'igã omondouka pe me. Kiroki ġa oporavyky huvihavuhu'ga rongã pe César'ga rongã pe – ġa kaitu omondouka onhi'igã pe me.

²³ Nhandepojkaharete'ga Jesus Cristo'ga tomombyry pe me nhaporemo.

PAULOVA'EA OMOMBE'U COLOSSOSPEVA'EA PE Carta de Paulo aos Colossenses

¹ Jihi ko Pauloramō Jesus Cristo'ga moirūharamo jiporavykyavo Tupana'ga pe Cristo'ga mombe'gwovo. A'ereki nahā Tupana'ga opota.

Kiro ji ikwatijarukari imondouka pe me Timóteo'ga pavēi. Timóteo'ga oko nhaneirū'ga ojikoga ġwaramo Jesus'ga rehe nhande pavēi. ² Ore ja ko pe Tupana'ga remimo'ēhara pejikoga ġwaramo Cristo'ga rehe. Peko pe oreirūa a'ero pepohire'yma Cristo'ga hugwi pejikovo gareheva'ero. Kiro ore ikwatijarukari imondouka pe me perope cidade de Colossos pe.

Kiro ore ei: Nhandervete'ga Tupana'ga ti tomomyry pe me Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojykaharete'ga pavēi. Tonogatu ti ġa pepy'a, oro'e ore.

Onhi'ĩ Paulova'ea Tupana'ga pe Colossospeva'ea repyga

³ Tupana'ga ko nhandepojykaharete'ga ruva'ga Jesus Cristo'ga ruva'ga. Nane'yimi ore nhi'iġi Tupana'ga pe pe ndepyga.

—Ndepyry hete nde, oro'e ore Tupana'ga pe. A'ereki nde erembojiko Colossospeve'ġa Cristo Jesus'ga rehe ġa pokoga, oro'e ore ga pe.

⁴ Nahā ore ei ga pe jipi pejikoga kwahavypyagwera jate. A'ereki Epafra'sga pe mombe'u ore ve. “Colossospeve'ġa ojiko hete Cristo Jesus'ga rehe,” ei ga ore ve. “Oarō hete ġa Tupana'ga remimo'ēhara'ġa nhaporemō. ⁵ Nahā Colossospeve'ġa ndekoi. A'ereki ġa e'i: ‘Aerē po ti nhande hoi yvagi pe nhandejupa Tupana'ga pyri nehē,’ ei ġa,” ei ga pe mombe'gwovo ore ve.

Epafra'sga omombe'u pehoagwama pe me heikwehe. A'ereki ga omombe'u pyryva'ea a'itituhēva'ea pe me Cristo'ga mombe'uypprame pe me. A'ea rupi ga ei heikwehe: “Uhura'ja ti Cristo Jesus'ga yvaga hugwi nhande rerogwovo ojupi yvagi pe Tupana'ga pyri nhande jikogame Jesus'ga rehe. Ga omano nhande repyga imomboa nhanderekote'varuhua. Pevo ti nhande ruvi Tupana'ga pyri Cristo'ga pavēi avuirama nehē. A'ereki Tupana'ga e'i na,” ei Epafra'sga pe me imombe'ukatuavo heikwehe.

⁶ Omombe'u ga pe me pyryva'ea a'itituhēva'ea Cristo'ga mombe'urame pe me. Na jitehe ġa imombe'umbe'ui koji'ive'ġa pe ġagwyri pe nhaporemō. Henduvame ġa jikogi Cristo'ga rehe okokatuavo ojipe'ġa pe. Nahā pe jikogi ga rehe no pejikovo katu hendukatuyppagwera jate Tupana'ga pyryva pejive. Ikwahavame pe ei: “A'iti tuhē! Tupana'ga pyry hete nhande ve!” pe'e pe.

⁷ Epafra'sga omombe'u Tupana'ga pyryva pe me heikwehe. Oroarō hete Epafra'sga. Ga ko oporavyky ore ja Jesus Cristo'ga mombe'gwovo. Nahā ga Cristo'ga nhi'ĩpo'rui pe pokoga oporavykyavo Cristo'ga pe opohire'yma ga hugwi. ⁸ Gaha pe mombe'u ore ve. “Oarō hete Colossospeve'ġa Jesus'gareheve'ġa. A'ereki Tupana'ga ra'uva ġa arōheteuka ġa pe,” ei ga pe mombe'gwovo.

⁹ Nurā pendekokatua kwahavirē nane'yimi ore nhi'iġi Tupana'ga pe pe ndepyga. Ga pe ore ei: Emombaragwahapavuka ti Colossospeve'ġa pe enhimimbotarimova'ea. Embo'euka ti ġa eja'uva pe tokwaha pa ti ġa nhiremimbotarimova'ea javo, oro'e ore ga pe. ¹⁰ A'ero ti ġa ndekokatui nde javijitehe nde mbohoryheteavo jipi nehē. Ojipe'ġa pe ti ġa ndekokatupavi nehē no, oro'e ore Tupana'ga pe. Nane'yimi koji'i ti ġa nde kwahakwahavi nehē no nahā Tupana'ga opota javo.

¹¹ Ikatu ndereaporoĝita popoakahetea ojipe'ĝa ndeaporoĝita popoakahetea hohe pa, oro'e ore Tupana'ga pe. Ndereaporoĝita popoakahetea javijitehe tuhē ti Colossospeve'ĝa ndeaporoĝita popoakahetea nehē no. A'ero ti nane'ymi ĝa nhimomiranami hahya pe onhimonha'ngae'yma nehē no. Hahyrame ĝa pe nehē po ti ĝa ndoryndoryvamo nehē no, oro'e ore Tupana'ga pe. ¹² Ga po ti e'i nde ve nehē no: “Apī, ndepyry hete nde.” A'ea ti ĝa ei nde ve nehē gaha nhandervete'ga javo, oro'e ore Tupana'ga pe. Nahanahā ti ĝa ndekokatupavi nehē nde ĝa pokogame, oro'e ore Tupana'ga pe.

Pyry nhande ei Tupana'ga pe: Apī, ndepyry hete nde. A'ereki ga nhande mombyry nhanderekote'varuhua momboa nhande mongovo ĝwemimo'ēharamo. Nurā kojahua'javamo nhande ve kiro gapyryva kwahava ĝwaramo. Ga pyri po ti nhande hoi nehē nhandejupa avuirama ojipe'ĝa pavēi garemimo'ēhara'ĝa pavēi nehē. Pevo ti Tupana'ga pyryhetero nhande ve ĝa pe nehē no.

¹³ Nhande rekote'varuhuypy Diabo'ga nhi'iĝa rendukatuavo ite'varuhuve'ga nhi'iĝa rendukatuavo. Nurā ko ypytunahivuhua'javamo nhande ve a'ea rupi. Aĝwamo Tupana'ga hendukatuukari nhande ve gwa'yra'ga nhi'iĝa ĝwemia'nguhetehara'ga nhi'iĝa. Nahā Tupana'ga imombigi Diabo'ga nhi'iĝa rendukatua ypytunareheve'ga nhi'iĝa rendukatua. ¹⁴ Tupana'ga ra'yra'ga nhande mbopiro'yi nhanderekote'varuhua hugwi imombia omanomo ĝwaramo gwekoa reka'voguka. Nurā ga nohenonhukara'javi Tupana'ga pe nhanderekote'varuhua.

Cristo'ga oko ojipe'ĝa hohe pa okopyyavo ĝwaramo

¹⁵ Ndihepiagi nhande Tupana'ga.

A'ereki ga ndaha'oi.

Tihepia reki nhande gara'yra'ga Cristo'ga. Cristo'ga ko Tupana'ga javijitehe. Jypya Cristo'ga oko.

A'ea rupi ko ahā ve vvyakotyva'ea. Ahā ve vvyakotyve'ĝa no.

Nurā Cristo'ga reki Tupana'ga rembiapoa hohe pa okovo ĝa nenonde okopyyavo ĝwaramo.

¹⁶ A'ereki Tupana'ga oapopavuka Cristo'ga pe yvagipeve'ĝa yvagipeva'ea reheve vvyakotyve'ĝa ndeheve vvyakotyva'ea reheve.

Oapopavuka ga ga pe aherembiepiagipyra aherembiepiagipyra'ĝa ndeheve aherembiepiagipyre'yma reheve aherembiepiagipyre'yma'ĝa ndeheve.

Ga oapopavuka ga pe yvagipeve'ĝa nduvihava'ĝa ĝanduviha'vi'ĝa ndeheve ipopoakaheteve'ĝa ndeheve ipopoakaheteve'ĝandeheve'ĝa ndeheve.

Ga nhaporemō omondondouka ojipe'ĝa ĝwemimbotarimova'ea rehe opopoakahetero.

Nahā Tupana'ga oapopavuka ĝahā mbatera reheve toapo pa ti jira'yra'ga ojive javo.

¹⁷ Cristo'ga oko ypy. Aerē ga oapo pa.

Okoji pa garembiapoa ga herekoro ĝwaramo.

¹⁸ Cristo'ga rehe nhande jikogi.

Ga ko nhandervihavuhuhete'ga.

Nurā nhande ei ga pe: Ga ko nhaneakaĝa.

Xako nhande ganhi'iĝa rupi nhandekovo gareheva'ero.

Nurā nhande ei nhandejive: Nhande ko Cristo'ga ra'oa.

Gaha ombopyahu nhandereaporoĝita

tuhu ti ĝa Tupana'ga pyri okovo avuirama nehē javo.

Ga ti nhande mongoi pevo ore mombytavo nehē.

A'ereki ga okwerava'javypy omanoa hugwi omanoa'jave'yma tako ti ji ġa hohe pa mbatera hohe pa no huvihavuhuhetero javo.

¹⁹ A'ereki a'ea pyry hete Tupana'ga pe garuva'ga pe.

“Toko ti ga ji javijitehe,” ei Tupana'ga.

“Toko ti ga ojipe'ġa hohe pa mbatera hohe pa no ji ja,” ei ga gworygworyvamo.

²⁰ “Oko te'varuhu ġa. Ndapotari ji ġandekote'varuhua.

Pyry ti ga manoi yva rehe ġa ndepyya ġa nhaporemō a'ero nehē,” ei ga.

“Ga gwekoa reka'vogukaro ġwaramo omanomo yva rehe ti ji vvyakotyve'ġa ndeaporoġita rerojijyi yvagipeve'ġa ndeaporoġita reheve ġandeaporoġita mohiġatupava nehē.

Nahā ti ji jirekokatuukari ġa pe nehē Cristo'ga manoro ġwaramo, ei Tupana'ga.

Ga gwekoa reka'vogukaro ġwaramo ti ji herojijyipavi vvyakotyva'ea yvagipeva'ea reheve imohiġatupava nehē.

Nahā ti ji jirekokatuukari a'ea pe nehē Cristo'ga manoro ġwaramo,” ei Tupana'ga.

Na tuhē reki. Cristo'ga omano yva rehe. Tupana'ga omohiġatu pa.

²¹⁻²² Pehe Colossospeva'ero ymya'ī peko te'varuhu heikwehe. A'ero napehendupotari Tupana'ga nhi'īġa ga arōe'yma pejikoty'are'yma ga pavēi. Korogwe reki Tupana'ga pendeaporoġita rerojijyi hendukatuuka pe me onhi'īġa gara'yra'ga manoro ġwaramo. Nahā ga pendeaporoġita mohiġatui ojirekokatuuka pe me. A'ero ga ei pe mombegwovo: “Pyry hete ġa. Oko katu ġa. Nahenonha'javi ji ġandekote'varuhua ġa pe. A'ereki mbatera ndojara'javi ġa ndehe.” A'ea ga ei pe ndepiaga.

²³ Penhimomirana ti Cristo'ga mombē'ua reroviaheteavo a'ero pejikoga ga rehe jipi pejipopoakaramo. Taperoviari ti hajiheva'ea. Ymya'ī Cristo'ga mombē'ua renduvame pe jikogi ga rehe heikwehe. Nurā pe ikwahavi javo: “Cristo'ga ti nhande rerohoi ojupi nhande mongovo Tupana'ga pyri avuirama nehē,” pe'e pe herovia. Taperoviapigi ti a'ero!

Vvyakotyve'ġa pe nhaporemō ġa Cristo'ga mombē'ui Cristo'ga ti nhande mongoi Tupana'ga pyri nehē javo. Jihi amombē'u a'ea ojipe'ġa pe no. A'ereki ymya Tupana'ga e'ī ji ve: “Eho ti Cristo'ga mombē'gwovo ġa pe,” ei ga ji ve.

Paulova'ea oporavyky pyryva'ea mombē'gwovo

²⁴ Pe Cristo'ga mombē'ua renduva ġwaramo ġa imondoī hahyhetea ji ve. Kiro ji roryroryvamo reki a'ea rehe. Hahyrame ji ve ji ipo'rupavi hahya Cristo'ga py'rovo. Tahahy tuhē ahe ve. Apo'ru pa ji hahya Cristo'ga ra'oa repyya. Gara'oa a'e ko ji ġa pe – kiroki ġa ojiko Cristo'ga rehe.

²⁵ Ymya Tupana'ga ei ji ve: “Ekwahavuka ti ġa pe – kiroki ġa ojiko Cristo'ga rehe. Epoko ti ġa imombē'upava nhinhi'īġa Cristo'ga mombē'gwovo.” A'ea ga ei ji ve pe pokoguka judeus'ġarūiva'ea pokoguka.

²⁶ Ymyahū Tupana'ga ndokwahavukari ġwembiepiukaripyre'yma ymyahūva'ea pe ahera'yrava'ea pe no. Aġwamo reki ga ikwahavukari ġwemimo'ēhara'ġa pe ġwembiepiukaripyre'yma. ²⁷ Tupana'ga e'ī: “Tokwaha pa ti nhiremimo'ēhara'ġa nehē. Cristo'ga ti topoġyka pa vvyakotyve'ġa nhaporemō judeus'ġarūive'ġa vehevi nehē. Ga poġykaramē ti ga ġa nderuri ojupi ġa mombytavo ji pyri avuirama opyryvamo ġa pe nehē, ei ga. A'ea ji akwahavuka pota,” ei Tupana'ga. “A'ea ko nhirembiepiukaripyre'yma ikatukatuhetea,” ei ga ikwahavuka ġwemimo'ēhara'ġa pe.

²⁸ Nurā Cristo'ga ore oromombē'u ġa pe nhaporemō ġa momoranduva pekwaha ti Cristo'ga javo. Nahā ore ga kwahavukari ġa pe ġanaġanani. Ga mbo'ekwahapava ore ġa mbo'ekatupavi Cristo'ga rehe toġiko hete ti

ġa Cristo'ga rehe okokatuheteavo javo. Nahã ore ġa mbo'ekatui. A'ereki ore oro'e: Tikatu hete ti ġa Tupana'ga rovai pyteri pe Tupana'ga nhi'ġa kwahaheteavo Cristo'ga jikoty'aro ġwaramo ġa pavēi. ²⁹ Nurã jihi no ji aporavyky hete Cristo'ga mombe'gwovo Cristo'ga popoakara po'ruavo ga ji mbopopoakahetero ġwaramo.

2

¹ Aporavyky hete ji nhi'aġataramo pe ndehe takwahavuka ti ji ġa pe Tupana'ga nhi'ġa javo. Jiporavykya pe pekwaha. Aporavyky hete ji nhi'aġataramo Laodicéiapeve'ġa ndehe no – kiroki ġa ojiko Cristo'ga rehe onhimono'ono'oġa pevo tihendu Tupana'ga nhi'ġa javo. Ojipe'ġape'ġa pe Jesus'gareheve'ġa pe ti ji takwahavuka ganhi'ġa no. Ga nhaporemō ndajirepiagi ve jira'oa kwahave'yma. Pe nhaporemō ndajirepiagi ve no.

² Nhi'aġata ji pe ndehe ġa ndehe no jiporavykyheteavo tokoveveuhua'javyme ti ġa javo. Jiyvyteri pe ji ei ipota pe me ġa pe no: Tonhoarō hete ti ġa ovy'a ojogwehe. Tokwaha ti ġa a'itituhēva'ea. Po ġa a'itituhēva'ea kwahavi, a'ero koji'i ti ġa Tupana'ga rembiepiukaripyre'yma'ga kwahahetei tuhē nehē. Garembiepiukaripyre'yma'ga ko Cristo'ga tuhē. A'ea nhaporemō ji apota javo jipopyakavo pe ndehe ġa ndehe no jiporavykyavo. ³ Ikatu hete Tupana'ga rembikwahava. Omombaragwaha pa ga. Onhimi nhande ve garembikwahava. Cristo'ga jate okwahavuka pa garembikwahava.

⁴ A'ea ji ei pe me pekwaha ti javo. Nurã ti pe napenhimoandyandyjukari ojipe'ġa pe ġa imombe'urame hajihea pe me nehē. Ikatu po pe me ġa nhi'ġaturame o'mbero. Tapenhimoandyandyjukari ti ġa pe, a'e ji pe me. ⁵ A'ereki jireaporogita oko pe pyri ji rekoeymame pe pyri. Ikwahava pendekoa ji roryroryvamo. A'ereki pe peko katu pejohupe pejikheteavo Cristo'ga rehe penhimboitavo.

Nahanahã nhande xajikoty'a Cristo'ga pavēi

⁶ Pejiko pe Cristo Jesus'ga rehe heikwehe imomboruka pejikote'varuhua gaha ko nhanderuvihavuhuhetero javo. Na jitehe ti pejiko jitehe ga rehe xako katu ti nhandejikoty'a ga pavēi javo. ⁷ Nane'ymi ti peko Cristo'ga rehe pepohire'yma ga hugwi. Koji'i ti peko katu hendukatuavo ganhi'ġa. Koji'i ti pejiko hete ga rehe pejikoty'a ga pavēi. A'ea rehe Epafras'ga pe mbo'ei heikwehe nahanahã ti peko javo. Nane'ymi ti pe'jipe'ji Cristo'ga pe: “Ndepyry hete tuhē nde nhande ve.” A'ea ti pe'ji.

⁸ Penhimboko'i ti pejjupa. Tapenhimoandyandyjukari ti ojipe'ġa pe. Ga ġwendukatuuka pota pe me onhi'ġitehea pe mbopohipotā Cristo'ga hugwi. Imombe'gwovo o'mbea ġa nhi'ġatui pe me onhi'ġiteheavo pe moandyandyipotā. A'ea ġanemboypya tuhē ombojihu ojapyakateheavo gwakykwepohara'ġa mbo'eavo hehe. “Nahanahã yvya hako yvaga pavēi po rimba'e,” ei ahe. “Nahanahã ti xako,” ei ahe gwakykwepohara'ġa mbo'eavo.

Na rui Cristo'ga remimbo'ea. Tapenhimoandyandyjukari ti ġa pe a'ero. Cristo'ga hugwi ti tapenhimbopohirukari ġa pe. ⁹ Uvame yvya koty okovo Cristo'ga gwepiuka pa nhande ve Tupana'ga rekokatua gareaporogita. A'ereki ga oko Tupana'ga javijitehe. ¹⁰ Nurã pe pavēi Cristo'ga jikoty'aro ġwaramo Tupana'ga jikoty'ari pe pavēi no. Tupana'ga pendeaporogita mbopyahui tuhē pe mboheaporogitakatukatuavo pe pokopava pe monhimomiranambava. Pyry hete pa pe me a'ero pe jikoty'aro ġwaramo Cristo'ga pavēi. Yvagipeve'ġa nduvihava'ġa Tupana'gapyrive'ġa nduvihava'ġa omondouka ġa ġwemimbotarimova'ea rehe opopoakahetero

gwuvihavamo. Diabo'gapyriva'ea anhağa omondondouka ojipea anhağa ġwemimbotarimova'ea rehe opopoakahetero gwuvihavamo no. Cristo'ga ki a'e te oko ġa hohe pa a'ea hohe pa no nhanderuvihavuhuhetero.

¹¹ Judeus'ğa okytiuka gwa'yra'ğa nakwanhapi'ria ġahã koi Tupana'gareheve'ğa kiro javo. Cristo'ga ki a'e te omanoro ġwaramo yva rehe omombo hete pendekote'varuhua ġahã koi jireheve'ğa kiro javo. “Tokote'varuhupotara'javyme ti ġa a'ero kiro,” ei ga omanomo pe ndepyga. Nahã ojikoty'aro pe pavëi Cristo'ga pendeaporoġitatiruahũa mombigi pe jikogame ga rehe.

¹² Penhimobatizaukarama pe ei a'ero: “Ymyahũ Cristo'ga omano tamombo ġandekote'varuhua javo. A'ero ġa ga tymi. Omanorame Cristo'ga omombo jirekote'varuhua ji hugwi. Ga jikoty'aro ġwaramo ji pavëi jireaporoġitatiruahũa opi a'ero.” Nahã pe ei penhimobatizaukarama. A'ea rupi pe ei no: “Tupana'ga ombogwera Cristo'ga gamanoa hugwi ga mbopyahuavo. Na jitehe Cristo'ga pavëi nhande jikoty'aro ġwaramo Tupana'ga nhandereaporoġita imbopyahui opopoakara pyvõ. A'ereki nhande xajiko Tupana'ga popoakara rehe,” pe'e pe penhimobatizaukarama.

¹³ Ymya'ĩ pendeaporoġita ndipyahui ve heikwehe. A'ea rupi Tupana'ga pe pe peko omanove'ğa ja a'ero. A'ereki ga e'i: “Ji ve ko ġa ambotehea imombigukare'yma ġwaramo gweaporoġitatiruahũa. Ji ndajikoty'ari ġa pavëi a'ero. A'ereki ġa okote'varuhu,” ei Tupana'ga.

Aġwamo Tupana'ga ombopyahu pendeaporoġita imombo pendekote'varuhua nhaporemō Cristo'ga jikoty'aro ġwaramo pe pavëi. Ymyahũ Tupana'ga ombogwera Cristo'ga gamanoa hugwi ga mbopyahuavo. Na jitehe Tupana'ga pendeaporoġita imbopyahui.

¹⁴ Ymya nhande nihendukatui ġa Tupana'ga nhi'iġa mombe'urame nahanahã ti ahe toko katu javo. Emo Tupana'ga ohy reki nhanderekote'varuhua mbojaragwera. A'ereki Cristo'ga omano yva rehe nhanderekote'varuhua momboa. Nurã Tupana'ga ei: “Ndatekwava'javi ġandekote'varuhua mbojaragwera rehe kiro,” ei ga.

¹⁵ Omanomo Cristo'ga imombigi Diabo'gapyriva'ea popoakara anhağa popoakara. Anhağa omondondouka ojipea anhağa ġwemimbotarimova'ea rehe ipopoakaheteva'ea ipopoakaheteva'earheve'ea pavëi. Ipopoakara mombigipyra Tupana'ga hepiukapavi tuhë ojipe'ğa pe Cristo'ga mbojirovia a'ea rehe.

¹⁶ Nurã ti tapenhimbo'eukari ojipe'ğa pe ha'oa rehe. A'ereki ġa e'i jupe: “Gwiġwia ahe ndo'ui. Gwiġwia ahe to'u.” Tyhya pe ġa ei: “Gwiġwia ahe ndo'ui. Gwiġwia ahe to'u.” Ga e'i: “Tokwaku ahe toryva aporame ano nanani. Toapo ahe toryva jahya porame no ikwakuva. Nahanahã ahe toko sãbado rupi ikwakuva,” ei ġa.

A'ea rehe nhaporemō tapenhimbo'eukari ti ġa pe. ¹⁷ Ganemimbo'ea nhaporemō ko aere'ĩva'ea ra'angava nahanahã ti Cristo'ga rurame javo. Okorame ġanemimbo'ea rehe ahe ikwaha'vi aerẽva'ea pyry hete ti nehë javo. Ahe ndokwahapavi reki. Ganemimbo'ea rehe ndatekwava'javi kiro. A'ereki Cristo'ga tuhë uripe reki. Nurã ojikogame ga rehe ahe ikwahahetei tokoa'javyme ti ahe ġanemimbo'ea rupi a'ero javo.

¹⁸ Taperoviari ti ga – kiroki ga e'i tehe: “Ji ko ako tehe. Nanhimbohetei ji. A'ea ti ahe te'i ji pavëi,” e'i tehe ga. “Tombohete ti ahe Tupana'gapyriva'ğa yvagipeve'ğa okoteheavo ġa ko jiruvihavuhuhete'ğa javo. Nahã ti xa'e,” ei ga ikwahave'yma. “Ahepia ji yvagipeve'ğa,” ei ga o'mbero. Omoandyandyi pota ga ahe jihĩ akwaha hete javo tehe. Ndokwahavi reki ga onhimboheteavo. Gareaporoġita tiruahũ. Taperoviari ti ga. Ganhi'iġa rupi pe ndekorame

ga ndogwerekoukari pe me pyryva'ea Tupana'ga hugwi. ¹⁹ Nanongara'ga ndojikoty'ari Cristo'ga pavēi okoe'yma ganhi'i'ga rupi.

Nhandejikoty'aro ġwaramo Cristo'ga pavēi ga pe nhande xa'e nhaneakaġa. A'ereki Cristo'ga ko nhanderuvihavuhuhete'ga. Ganhi'i'ga rupi nhandekovo ġwaramo xa'e nhande: Nhande ko Cristo'ga ra'oa nhandejikoga Cristo'ga rehe. Nane'ymi Cristo'ga nhaneakaġamo nhande pokopokogi nhande monhimbopopoaka nhande mbojogwerekokatuavo. Nahā Cristo'ga nhande pojykai hendukatuuka nhande ve Tupana'ga nhi'i'ga.

²⁰ Cristo'ga omano tamombo ġandekote'varuhua javo. Nurā Cristo'ga pavēi pe jikoty'aro ġwaramo pendeaporoġitatiruahūa opi. Nurā pe ndekoi ojipe'ġa ja rūi avo yvya koty ġandeaporoġitatiruahūrame. A'ereki nahā ġanemimbo'ea e'i: “Nahanahā yvya hako yvaga pavēi po rimba'e. Nahanahā ti ahe toko,” e'i ġanemimbo'ea. Peko pe ġa ja rūi. Maranameuhū pe ndekopotara'javi ġanemimbo'ea rupi naerū? Tapekoa'javi hehe. ²¹ E'i: “Topyhygye ti ahe ġwiġwia mbatera. To'uyme ti ahe tahepia javo. Topokogye ti ahe hehe,” e'i ġanemimbo'ea. ²² A'ea nhaporemo opa ahe i'urame. Kiroki opa ahe i'urame – a'ea pe nhaporemo ġanemimbo'ea e'i. A'ereki nanongara rehe ko ġa ojapyaka avo yvya koty. A'ea ko ġanemimbo'ea.

²³ Ojipe'ġa ġanemimbo'ea renduvypyrame po ġa ei: “Pyry ġanemimbo'ea. Okwaha hete ġa Tupana'ga mboheteavo,” e po ġa. Ikwahave'yma ġa ei a'ea ġanemimbo'ea renduva. Tiruahū reki ġanemimbo'ea. A'ereki ġwemimbotarimova'ea rehe ġa oko nahanahā ahe ombohete Tupana'ga javo. Tupana'ga mbohete tehe reki ġa. Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe rūi ġa ndekoi.

Ganemimbo'ea renduvame po ġa ei: “Pyry ġanemimbo'ea ġa erame: ‘Ahe nonhimbohetei hamo’,” e po ġa.

Ndapyryvi reki ġanemimbo'ea. A'ereki ġa onhimbohete reki javo.

Ganemimbo'ea renduvame po ġa ei: “Pyry ġanemimbo'ea ġa erame: ‘Ojipejipea pe ahe tonhimomirana onhimondoheteavo onhi'i'ga rupi. Ahe ndo'ui ġwiġwia ojipea no.’ Nahanahā ġanemimbo'ea pyryva'ea,” e po ġa henduva.

Tiruahū reki ġanemimbo'ea. A'ereki a'ea rupi okorame ahe nonhia'ngukatui ojirekokatue'yma. A'iti a. Ndatekwava'javi ġanemimbo'ea rehe. A'ereki ġanemimbo'ea nomombigi aherekote'varuhua.

3

Nhandereaporoġitatiruahūa; nhandereaporoġitapyahua

¹ Tupana'ga ombogwera Cristo'ga gamanoa hugwi ga mbopyahuavo. Na jitehe pe pavēi Cristo'ga jikoty'aro ġwaramo Tupana'ga pendeaporoġita mbopyahui. Pepota ti pyryva'ea yvagi pe Tupana'ga pyri a'ero. A'ereki pevo Cristo'ga oapy Tupana'ga pyri Tupana'ga johukoty rūi okovo nhanderuvihavuhuhetero. ² Penhimbovy'a ti pyryva'ea rehe yvagipeva'ea rehe. Yvyakotyva'ea rehe rūi ti penhimbovy'a. ³ A'ereki pendeaporoġitatiruahūa opi. Omanorē omanove'ġa nonhimbovy'ara'javi yvyakotyva'ea rehe. Omanove'ġa ja pe napenhimbovy'ara'javi yvyakotyva'ea rehe pendeaporoġitatiruahūa pigirē. Pe pavēi Cristo'ga jikoty'aro ġwaramo pendeaporoġitapyahua hekokatui yvagi pe Tupana'ga pyri Cristo'ga pavēi. Pevo Tupana'ga pendeaporoġitapyahua rereko katu pe me Cristo'ga reheve. ⁴ Cristo'ga pavēi nhandejikoty'aro ġwaramo nhande reaporoġitapyahuro nhandekovo. Aerē po ti Cristo'ga ukwahavamo ua'java nehē. A'ero ti pe ukwahavamo ga pavēi gakatukatua rerekovo nehē.

⁵ Nurã pemombi hete ti penhimimbotarimova'ea ite'varuhuva'ea pe-jipygwa'jave'yma hehe. Taperekoa'javi ti penhimbireko'garũive'ğa. Tapeak-wahave'ymuhũa'javi ti ға nderekote'varuhua'jave'yma. Tapepotaruhua'javi ti ға. Tapepotate'varuhui ti. Tapepotaruhua'javi ti ojipe'ğa apoa. A'ereki nahã pe ғambatera arõ Tupana'ga arõa hohe. ⁶ Kiroki ға nahã oko te'varuhu pota okoe'yma Tupana'ga nhi'ğa rehe – ға ndehe Tupana'ga onhimonha'nga. ⁷ Ga ja pehe peko te'varuhu no heikwehe.

⁸ Aғwamo ti tapekote'varuhua'javi! Aғwamo ti pepohi pejikote'varuhua hugwi a'ero. Tapenhimonha'ngaa'javi ti. Tapenhimboahiva'javi ti. Tape-tiruahũa'javi ti. Tapembotegwetea'javi ti ojipe'ğa. Tapenhi'ite'varuhua'javi ti ojipe'ğa pe. ⁹ Tape'mbea'javi ti pejohupe. A'ereki pe pepohi pejea-poroğitaymyana hugwi pejikote'varuhua'jave'yma.

¹⁰ Pendeaporogita ipyahu aғwamo. A'ereki ymya'ĩ Tupana'ga ombopyahu pendeaporogita pejikoga ғwaramo Cristo'ga rehe. Nane'ymi Tupana'ga pendeaporogita mbopyahua'jaa'javi koji'i ti ға toko ji ja ji kwahaheteavo jawo.

¹¹ Ga ndokoa'javi nhande ve ojoatyatyvive'ğa Tupana'ga nhanderea-poroğita mbopyahurame. Nurã xa'ete'varuhuyme ti ojohupe orepyry ore pe hohe jave'yma. Judeusramo toro'ete'varuhuyme ti pe me judeus'garũiva'ea pe. Judeus'garũiva'ero tape'ete'varuhui ti ore ve judeusva'ea pe. A'ereki nhande ojo'ja judeusva'ea judeus'garũiva'ea pavëi Tupana'ga nhanderea-poroğita mbopyahurame. Xa'ete'varuhuyme ti ojohupe orepyry ore pe hohe jave'yma.

Po nhande tikytiuka nhanerakwanhapira nhande ko Tupana'gareheva'ero kiro jawo, xa'ete'varuhuyme ti ojikytiukare'ỹve'ğa pe. Po nhande ndiajikytiukari, xa'ete'varuhuyme ti ojikytiukave'ğa pe. A'ereki nhande ojo'ja nhandejikytiukava'ea nhandejikytiukare'ỹva'ea pavëi. A'ereki Tupana'ga nhandereaporogita mbopyahu. Nhande ojo'ja pa: nhandegwyripeve'ğa nhandegwyripeve'garũive'ğa pavëi, nhande'jave'ğa hajiheve'ğa pavëi, ipiro'ye'ỹve'ğa ға pavëi – kiroki ға oporavyky ojive jate ipiro'yve'ğa.

Ga nhaporemō ojoatyatyvive'ğa nhaporemō ndokoa'javi aғwamo nhande ve. A'ereki nhande ojo'ja pa Tupana'ga nhandereaporogita mbopyahurame. Cristo'ga rehe jate nhande xanhimbovy'a. Ga jate nhande hohe pa nhanderu-vihavuhetero. Ga nhande pojyka pa.

¹²⁻¹³ Nurã pejikovo Jesus'gareheva'ero ti peko katu. A'ereki Tupana'ga oko hete pe ndehe pe arõheteavo. Ga pe mo'emo'ë toko ti ға Jesus'gareheva'ero okokatuavo jawo. Pejoporogwety po ti pe hamo hahyrame pe me nehë. Pepyry ti pejohupe. Tapenhimbohetei ti. Penhimoğatyrõ ti. Penhimomirana ti penhimonha'ngae'yma pejikokatuavo pejohupe. Ojipe'ga rekote'varuhurame nde ve terehenonha'javi garekote'varuhua ejive. Nahã ti tapehenonha'javi pejikote'varuhua pejohupe. A'ereki imomborirë Cristo'ga nohenonha'javi pendekote'varuhua. Na jitehe ti tapehenonha'javi pejikote'varuhua pejohupe.

¹⁴ Koji'i ji ei pe me: Penhoarõ hete ti no. Penhoarõheterame ti pe peko pa Tupana'ga ja. A'ea ga opota. ¹⁵ Tupana'ga pe mbojogwereco katu. A'ero ti pejikokatuavo pejohupe pejeaporogita katu nahanahã nhande rekoi jawo. A'ea Tupana'ga opota. Ymyahũ ga pe mo'emo'emba Jesus'gareheva'ero ға ti tojogwereco katu pa jawo. Pe'ji ti Tupana'ga pe: “Ndepyry hete nde ore ve!” A'ea ti pe'ji ga pe.

¹⁶ Nane'ymi pejapyaka hete ti Cristo'ga remimbo'ea rehe nhaporemo ikwahaheteavo garemimbo'ea toki hete pevyteri pe ikwahyeteavo pe mombyrymbyryva pe mbo'embo'eavo. Penhombom'embo'e ti hehe penhomomoranduva. Penhimby'yi ti pehendu katu ti Cristo'ga nhi'iġa javo. Penhimby'yi ti Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwovo Jesus'ga mombe'gwovo no imombe'gwovo ġandekokatua ġanemimombyryva nhande ve. Nahanahā ti penhimby'ymby'yi Tupana'ga pe ga mboheteavo ga rehe pejoryjoryvamo.

¹⁷ Cristo Jesus'gareheva'ero ġwaramo ti peko katu pejikovo ganhi'iġa rupi peporavykyrame. Peko katu ti penhi'iġame. Pendekoa rupi nhaporemo ti peko katu jipi ga mboheteavo penhinhi'iġa Tupana'ga pe. “Ndepyry hete nde, Apī,” pe'ji ti ga pe. “Aġwamo pyry hete ore ve. A'ereki nde orerekote'varuhua momboruka Jesus'ga manoro ġwaramo ore ve. Ga ko orepojkaharete'ga ore pokoga a'ero.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe nhanderuvete'ga pe.

Ganembireko'ga; ganongapypeve'ga

¹⁸ Kunhano peko ti penhimbireko'ga nhi'iġa rehe pejikoty'aro ġwaramo Cristo'ga pavēi.

¹⁹ Akwaimba'ero pearō hete ti penhimbireko'ga nderekokatuavo ġa a'nguavo penhimonha'ngae'yma ġa ndehe.

²⁰ Tay'riro pehendu katu ti pejuva'ga nhi'iġa penhy'ga nhi'iġa reheve. A'ereki nanongara rehe Cristo'ga onhimohē.

²¹ Ganduvamo tapemonhimonha'nganha'ngaukari ti peja'yra'ga pejihe ja'javo ġa pe ġa mbo'erame ġa monhimomboaka. Pe ġa monhimonha'ngaukarama po ti ġa okoveveuhu okoteheavo nehē ore ndorokwahavi hete javo.

²² Ojipe'ġapyryva'ero ipiro'ye'ŷva'ero pehendu katu ti ganhi'iġa penhimboporavykyve'ga nhi'iġa ġa nhi'ipo'rupava. Peko ti ojipe'ġa ja rūi. Opojy kahara'ga gwepiagame ġa oporavyky katu tianembohete ti ġa javo. Ga gwepiagame'ymame ġa ndoporavykyi a'ero. Peko ti ġa ja rūi. Pejipojkahara'ga pejepiagame ti peko ganhi'iġa rupi. Ga pejepiagame'ymame ti peko ganhi'iġa rupi jitehe pejiporavykykatuavo. Cristo'ga rendukatuavo ġwaramo pejeaporoġita katu ti xaporavyky katu tuhē ti nhandepojy kahara'ga pe javo.

²³ Peporavykyrame ti pejirokwa jipi peporavykykatupota pejikokatuavo pejoryjoryvamo. Penhi'iġame ti pejirokwa jipi pejikokatuavo pejoryvamo. Pejikoa rupi nhaporemo ti pejirokwa jipi. Pe'ji ti pejiyvyteri pe: “Nhandeporavykykaturame nhandepojy kahara'ga pe ġa pokoga, Cristo'ga pe tuhē nhande xaporavyky katu ga pokoga,” pe'ji ti. ²⁴ “Cristo'ga nhandepojy kaharete'ga, gaha ti nhande reroho yvagi pe pevo nhande mongovo Tupana'ga pyri avuirama nehē.” A'ea ti pe'ji pejiporavykykatuavo. Na tuhē ti ga okwepy katu pe me. A'ereki Cristo'ga pe tuhē pe peporavyky nhandepojy kaharete'ga pe.

²⁵ Tapeporavykyte'varuhui ti. A'ereki ojo'ja yvyakotyve'ga ndekoi Tupana'ga pe. Kiroki ġa oko te'varuhu – ġa pe nhaporemo ti ga ei peko te'varuhu pe javo nehē.

4

¹ Gapojy kaharamo pemondo katu ti pejipyryve'ga pe pejikokatuavo ġa pe. A'ereki pe pereko pepojy kahara'ga no. Ga ko Tupana'ga. Ga oko yvagi pe pepojy kaharetero pendekoa repiapava. A'ea ikwahavame ti pereko katu pejipyryve'ga.

Koji'i Paulova'ea omogita Colossospeva'ea

² Penhi'ĩ ti Tupana'ga pe jipi. Pejirokwa ti penhinhi'ĩga ga pe. Pe'ji ti ga pe no: “Ndepyry hete nde ore ve.”

³ Ji Cristo'ga mombe'urame ojipe'ga ji mondo cadeia pype tomombe'ua'javyme ti ga Cristo'ga javo ikwehe'i. A'ea pype ji rekoi aḡwamo. Penhi'ĩgame Tupana'ga pe ti pe'ji: “Ymyahũ ahe ndokwahavi ve Cristo'ga nerembiepiukaripyre'yma'ga. Aerẽ nde ga kwahavuka pota vyakotyve'ga pe. Marã po ti Paulo'ga ga mombe'ui? A'ereki tegwete ga pe imombe'uhava kiro. Ekwahavuka ti ga pe tomombe'u ga ga ojipe'ga pe.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe ore repyga. ⁴ Pe'ji ti Tupana'ga pe: “Epoko ti Paulo'ga ga mbo'ekatukatuuka ga pe nenhi'ĩga rehe. A'ero ti ga ikwahahetei Cristo'ga mombe'ua.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe. Ji ambo'e katu po ga hamo.

⁵ Kiroki ga ndojikogi Cristo'ga rehe – ḡapyteri pe ti peko katu katu ikwahava te'ite'varuhuyme ti ga nhande ve javo. Pemombe'umbe'u ti Cristo'ga ga pe jipi. ⁶ Penhi'ĩgatu ti ga pe pejikokatuavo ga pe hendupotaruka. A'ero ti pe ga pokokwahavi ikwahavuka ga pe nanani nehẽ.

Mbapavamo Paulova'ea okwatija Colossospeva'ea pe

⁷ Tíquico'ga ti ji mombe'upavi pe me nehẽ nahanahã Paulo'ga rekoi javo. Ga ko nhaneirũ'ga ojikoga ḡwaramo Cristo'ga rehe. Oroarõ hete ore ga. Oko hete ga Tupana'ga nhi'ĩga rupi. Orojiko ore Tíquico'ga rehe a'ero. Ji pavẽi ga oporavyky katu nhandepojykaharete'ga pe Cristo'ga pe ga mombe'gwovo.

⁸ Kiro ti ji Tíquico'ga mondoukari pe pyri nehẽ tomombe'u ti ga pe me jirekoa javo. Nahã ti ga pepy'a noḡatui pe mbohoryva'java nehẽ. Tokwaha ti ga pendekoa no. ⁹ Pendeheve'ga Onésimo'ga ti ji amondouka pe pyri nehẽ no Tíquico'ga rupi nehẽ. Onésimo'ga ko nhaneirũ'ga no ojikoga ḡwaramo Cristo'ga rehe. Oroarõ hete ore ga. Oko hete ga Tupana'ga nhi'ĩga rupi. Orojiko ore Onésimo'ga rehe a'ero. Tíquico'ga Onésimo'ga pavẽi ga memei ti omombe'u pa pe me nahanahã Paulo'ga ndekoi javo.

¹⁰ Aristarco'ga omondouka onhi'ĩga pe me. Ga ko cadeia pype kiro ji pavẽi. Marcos'ga omondouka onhi'ĩga pe me no. Ga ko Barnabé'ga rendyrahẽa ra'yra'ga. Ga rurame pe pyri ti pejoryjory ga rehe imondovo ga pe, a'e jipe ko ji pe me. A'ea ji ea'javi kiro pe me. ¹¹ Josué'ga omondouka onhi'ĩga pe me no. Ga pe nhande ei Justo. A'ereki ga pyry hete. Aristarco'ga Marcos'ga pavẽi Josué'ga pavẽi – ga ko judeusramo oko ojikoga Cristo'ga rehe. Ga jate judeusramo oporavyky avo ji pavẽi toko ti Tupana'ga vyakotyve'ga nduvihavuhetero javo. Gahã onoḡatu jipy'a ji pokoga.

¹² Pendeheve'ga Epafras'ga omondouka onhi'ĩga pe me no. Oporavyky ga Cristo'ga pe ga mombe'gwovo ojipe'ga pe. Nane'ymi ga nhi'inhi'ĩhetei Tupana'ga pe pe ndepyga. Tupana'ga pe ga ei jipi: “Epoko ti Colossospeve'ga,” ei ga Tupana'ga pe. “Nurã ti ga jikohetei Cristo'ga rehe opohire'yma ga hugwi okokatuheteavo nehẽ. A'ero ti ga ikwahapavi tuhẽ neremimbotarimova'ea nde nhi'ĩpo'rupava,” ei ga Tupana'ga pe jipi. ¹³ A'iti a. Ojirokwa hete ga javo Tupana'ga pe pe ndepyga jipi ojipeva'epeve'ga ndepyga cidadespeve'ga ndepyga no Laodicéiapeve'ga Hierápolispeve'ga. Garemimbotarimova'ea pe me ji akwaha.

¹⁴ Lucas'ga omondouka onhi'ĩga pe me. Ga ko ore pohano okovo oreremi-arõhetehara'ga. Demas'ga omondouka onhi'ĩga pe me no.

¹⁵ Pemombe'u ti nhaneirũ'ga pe – kiroki ga oko cidade de Laodicéia pe. Ga ko nhaneirũ'ga ojikoga ḡwaramo Cristo'ga rehe. Ga pe ti pe'ji Paulo'ga omondouka onhi'ĩga pe me javo.

Pemombe'u ti Ninfa'ga pe no Paulo'ga omondouka onhi'iga nde ve javo. Ga pe no – kiroki ga ojatyka Ninfa'ga ronga pe tihendu Tupana'ga nhi'iga javo – ga pe ti pemombe'u no.

¹⁶ Pemonhi'i ti pejohupe nhirembikwatijarukara tihendu ti Paulo'ga nhi'iga nhandejive javo. Imonhi'igirẽ nhirembikwatijarukara ti pemondo cidadepeve'ga pe Laodicéiapeve'ga pe. Tohendu ti ga nhinhi'iga pe me no. Akwatijaruka ji ojipea nhinhi'iga mondovouka Laodicéiapeve'ga pe oji'i. Imonhi'igirẽ ojohupe tomondo ti ga pe me tomonhi'i ti ga ojohupe javo. Pemonhi'i ti a'ero pejohupe ikwahava nhinhi'iga ga pe.

¹⁷ Pe'ji ti Arquipo'ga pe: “Cristo'ga nhandepojykaharete'ga ko e'i nde ve raikwehe: ‘Nahanahã ti ji nhi'ipo'ru pa,’ e ko ga nde ve raikwehe. Enhi'ipo'ru pa ti ga a'ero.” A'ea ti pe'ji Arquipo'ga pe.

¹⁸ Ji tuhẽ kiro ikwatijari jipovo inoga nhinhi'iga imondovouka pe me. Tapemoka'nhymi ti jirekoa cadeia pype.

Kiro ji ei: Tomombyry ti Tupana'ga pe me, a'e ji.

PAULOVA'EA OMOMBE'UYPY TESSALÔNICAPEVA'EA PE Primeira Carta de Paulo aos Tessalonicenses

¹ Três ore rekoi ikwatijaharamo pe me: Jihi Pauloramō Silas'ga pavēi Timóteo'ga pavēi. Kiro ore ikwatijarukari imondovouka pe me cidade de Tessalônica pe – perope peko Tupana'gareheva'ero nhanderuvete'gareheva'ero pejikovo Jesus Cristo'gareheva'ero nhandepojoykaharete'gareheva'ero.

Kiro ore ei: Nhanderuvete'ga Tupana'ga ti tomomyry pe me Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojoykaharete'ga pavēi. Tonoġatu ti ġa pepy'a, oro'e ore pyryva'ea pota pe me.

Ojiko Tessalônicapeva'ea Tupana'ga rehe okokatuavo

² Oronhi'igame Tupana'ga pe ore ei jipi:

—Ore roryroryvamo Tessalônicapeve'ġa ndehe nhaporemō. A'ereki nde ġa mombyry. A'ero ore ei nde ve: Ndepyry hete nde. A'ea ore ei Tupana'ga pe.

³ Noromoka'nhyimi ore pendekoa Tupana'ga nhi'igā rupi. A'ea mombe'gwovo ore ei ga pe:

—Tessalônicapeve'ġa oporavyky Jesus'ga mombe'gwovo ġa pe, oro'e ore ga pe pe mombe'gwombe'gwovo jipi. A'ereki ġa ojiko nde rehe, oro'e ore. Oarō hete ġa ojikotyve'ġa nhaporemō. Nurā ġa ġa pokopokogi ġa nderekokatuavo. A'ereki ġa nde arō hete, oro'e ore Tupana'ga pe. Onhimimirana ġa mbatera rahya pe opohire'yma nde hugwi orepojoykaharete'ga rura pota jipi Jesus Cristo'ga rura pota, oro'e ore Tupana'ga pe nhanderuvete'ga pe pe mombe'gwombe'gwovo jipi.

⁴ Oreirūa ko pe. Tupana'ga pe mo'emo'ē ojive pe arōheteavo. A'ea ore orokwaha. ⁵ Noronhi'itehei ore pe me pyryva'ea mombe'urame Jesus Cristo'ga mombe'urame ikwehe'i. A'ereki Tupana'ga ra'uva ore moirū. Gara'uva gweroviaruka pe me a'ero oreremimombe'ua. Imombe'urame pe me ore ei orovyteri pe: Tupana'ga ore pojkai ore moiruamo heroviaruka ġa pe, oro'e ore. A'ereki pe pekwaha orerekokatuagwera ore ruvame pe pyri. Nahā ore rekoi tojiko ti Tessalônicapeve'ġa Jesus'ga rehe javo ikwehe'i. ⁶ Oro pe, Tupana'ga nhi'igā renduvame orereaporoġita rupi pe hoi ikwehe'i. Jesus Cristo'ga reaporoġita rupi pe hoi. Ojipe'ġa jigwarairame vehevi pe ndehe pe heroviari oreremimombe'ua pendoryndoryvamo. A'ereki Tupana'ga ra'uvapyryva pe mbohory.

⁷ A'ero Jesus Cristo'gareheve'ġa – kiroki ġa u Macedôniapeve'ġa gwyri pe Acaiapeve'ġa gwyri pe no – pemombe'ua renduvame ġa epavi: “Xako ti Tessalônicapeve'ġa javijitehe,” ei ġa.

⁸ Pevove'ġa jate rūi okwaha pejikoga Tupana'ga rehe. A'ereki ġa pe mombe'umbe'u pa irupeve'ġave'ġa pe. A'ero ġa henduvi Jesus Cristo'ga mombe'ua. A'ereki ġa pe nhaporemō ġa omombe'u nahanahā Tessalônicapeve'ġa jikogi Tupana'ga rehe javo. Nurā ore noromombe'ui a'ea ġa pe. A'ereki ġa okwahapavipe.

⁹ Ga tuhē omombe'u orehoa pe pyri. Ga e'i: “Nahanahā Paulo'ga Jesus Cristo'ga mombe'ui Tessalônicapeve'ġa pe Silas'ga pavēi Timóteo'ga pavēi no ohorame cidade de Tessalônica pe heikwehe,” ei ġa. “Hendukurame ġanemimombe'ua Tessalônicapeve'ġa herojijyjiji ojeaporoġita imondovo imohina Tupana'ga rehe. Opohi ġa ġwemimbohete'hara hugwi ha'angava hugwi a'ero,” ei ġa. “Avuiramave'ġa rehe Tupana'ga rehe ġa jikogi ga

nhi'ipo'ruavo a'itituhēve'ga nhi'ipo'ruavo,” ei ġa. ¹⁰ “Ga Tupana'ga ra'yra'ga rura pota tuhu ti ga nhande koty yvaga hugwi javo Jesus'ga,” ei ġa pe mombe'gwombe'gwovo. Gaha Tupana'ga ga mbogwera gamanoa hugwi. Jesus'ga nhande mbopiro'yi hahyheteaġwama hugwi – kia po ti Tupana'ga omondo ahe ve aherekote'varuhuro ġwaramo. A'ereki ga ndopotariuhu aherekote'varuhua.

2

Paulova'ea oporavyky Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwovo

¹ Ndorojotehei ore pe pyri ikwehe. A'ea pehe tuhē pekwaha. A'ereki pe pejiko Tupana'ga rehe oreirūramo ore imombe'urame ganhi'iġa pe me.

² Ymya ore pytaahi'vi cidade de Filipos pe ikwehe. Aerē Filipospeve'ga jigwarajuhu ore rehe. Onhi'iteuhu ġa ore ve no ore mbotegweteavo. A'ea pe pekwaha.

Aerē ore hoi ġa hugwi orovahema pe pyri cidade de Tessalōnica pe ikwehe'i. Ore ruvame pe pyri ojipe'ġa nohendupotarihu Tupana'ga nhi'iġa no. Emo Tupana'ga ore moirū ore pavēi ojikoty'a. Nurā ore ndoropojihuvi ġa Tupana'ga nhi'iġa mombe'ukatuavo pe me Cristo'ga omano pe ndepyga javo. ³ A'itituhēva'ea ore ei imombe'ukatuavo Tupana'ga nhi'iġa pe me ikwehe'i pe motetirūpotare'yama. Opogwereco katu orokote'varuhue'yama pe me. Nopomoandyandyi ore pehe.

⁴ Ymya Tupana'ga ei oyvyteri pe kako: “Paulo'ġa ko ahembojikohara'ġa ojihe upa. Pyry ko Paulo'ġa imombe'ui nhinhi'iġa Cristo'ga mombe'gwovo nehē,” ei Tupana'ga. Nurā ore imombe'ui ganhi'iġa. Torombohory ti ojipe'ġa javo rūi ore imombe'ui ganhi'iġa. A'ea ore imombe'ui Tupana'ga ti torombohory javo. A'ereki gaha okwaha hete orereaporoġita. ⁵ Tupana'ga nhi'iġa mombe'urame ore noronhi'iġatutehei pe me tonhimohē ti ġa nhande rehe okovo nhanenhi'iġa rehe jave'yama. A'ea pe pekwaha. Ndoro'eangavi oroyvyteri pe: Timombe'u ti Tupana'ga nhi'iġa ġa pe. A'ero po ti ġa imombyryvi nhande ve nehē. A'ea rūi ore ei. A'ea Tupana'ga okwaha orereaporoġita kwahava.

⁶ Ndoro'ei ore: Torembohete ti. A'ea rūi ore ei pe me. Ojipe'ġa pe ndoro'ei no. ⁷ Po ore ei a'ea hamo nhande ve ti ġa tombuhu javo hamo, a'ero po pyryvamo hamo. A'ereki ore Cristo'ga moirūharamo oroko. Ahey'ġa gwereco katu gwa'yra'ġa onhyromo. Ahey'ġa javijitehe ore pe nderekokatui orenhyromo ikwehe'i. ⁸ Opoarō hete ore orokovo. Nurā ore imombe'upotahetei pe me Tupana'ga nhi'iġa Jesus Cristo'ga mombe'ua ikwehe'i. Opopoko pota hete ore no. A'ereki ore orovy'a hete pe ndehe. ⁹ Napemoka'nhyimi tuhē pe oreporavykyagwera. Oroporavyky hete ore arimo ypytunimo no ikwehe'i. Ore tuhē oropyhy orojive mbatera. Nurā ore ndoro'ei pe me pembuhu tehe ore ve javo. Nahā ore reko'i imombe'urame pe me Tupana'ga nhi'iġa Jesus Cristo'ga mombe'gwovo ikwehe'i.

¹⁰ Cristo'gareheva'ero pe pekwaha orerekokatua ore ruvame pe pyri ikwehe'i. A'ea Tupana'ga okwaha no. Pe me ore pyryvamo. Nurā tegwete ojipe'ġa nemimbojahava ore rehe.

¹¹⁻¹² Aheruva'ġa gwa'yra'ġa mbo'e katu. Aheruva'ġa ja ore pe mbo'ekatui pe napenani pe mbohoryva Tupana'ga rehe ikwehe'i. Oro'ero'e hete pe me ikwehe'i: Peko katu ti Tupana'ga mbohoryva jipi. Gaha e'i pe me: “Tuhu ti ġa upa ji pyri nhirendy'java pyri no,” ei ga. “Ji tuhē tako ġanduvihavamo,” ei ga pe me.

¹³ Oreremimombe'ua renduvame pe ei ikwehe'i: “Yvyakotyve'ġa rūi omombe'uuka Paulo'ġa pe. Tupana'ga tuhē omombe'uuka ġa pe,” pe'e pe.

Na tuhē. Tupana'ga nhi'i'ga tuhē ore imombe'ui pe me ikwehe'i. A'ero ganhi'i'ga herojijyjijyi pendeaporo'gita pe mombyryva okwahyro pe ndehe pe jikogame ga rehe. Nurā ore ei Tupana'ga pe jipi:

—Pyry hete Tessalōnicapeve'ga hendukatui nenhi'i'ga, oro'e ore ga pe.

¹⁴ Pehe oreirūramo peko Jesus'gareheve'ga ja judeus'ga ja – kiroki Judéiapeve'ga ojiko Cristo Jesus'ga rehe onhimono'o'ga tihendu katu ti Tupana'ga nhi'i'ga javo. A'ereki judeus'ga nde'yja'ga ndopotari ġajikoga Jesus Cristo'ga rehe okote'varuhuavo ġa pe. Na jitehe pende'yja'ga ndekote'varuhui pe me ipotare'yma pejikoga Jesus Cristo'ga rehe.

¹⁵ Ymyahū judeusva'ea ojuka Tupana'ga nhi'i'ga mombe'uharava'ea. Aerē judeus'ga Cristo Jesus'ga jukai nhandepojykaharete'ga jukai. Aġwamo ġa jigwarajuhu ore rehe ore mondovo cidades hugwi. Tupana'ga ndopotariuhu ġandekote'varuhua. Okouhu ġa ojipe'ga ndehe nhaporemō ġa arōe'yma.

¹⁶ A'ereki ġa ore mombi pota ore Jesus Cristo'ga mombe'urame ġa pe. Omombi pota ġa orenhi'i'ga tojikogyme judeus'garūive'ga ga rehe javo.

Ymyahū judeus'ga omombipembipeuhua'jaa'a Tupana'ga py'a ojihe okote'vate'varuhuavo. Kiro mbapava ġandekote'varuhua reki. A'ereki Tupana'ga ndipygwa'javi a'ero onhimonha'ngavo ġa ndehe kiro.

Ojivy pota Paulova'ea Tessalōnicapeva'ea repiaga'java

¹⁷ Ga oromboja'ogame pe hugwi norombegwei orojirokwaheteavo xaho ti oreirū'ga ndepiaga javo novīa ikwehe'i. A'ereki ore pe ndepiaga'u hete. Tegwete orehoa reki. Emo ore nopomoka'nhymi. ¹⁸ Pe pyri ore hopotari. Ji tuhē a'ea'e tajivy ti Tessalōnicapeve'ga pyri javo novīa. Emo Satanás'ga norembojivyrukari pe pyri.

¹⁹ A'iti tuhē ore pe ndepiapotari. A'ereki ore oroko pe ndehe. A'ero po ti Jesus Cristo'ga rura'javame ore ei: Orereheve'ga Tessalōnicapeve'ga ojiko hete nde rehe, oro'e ti ore nehē. A'ea rupi po ti pe ore mbohoryvi Jesus Cristo'ga pyri nehē. Pe ndehe po ti ga ore mboheteri nehē pe pembojikoguka ġa ji rehe javo. Pe tuhē po ti nahā ore ve nehē nhande amame nhandepojykaharete'ga rovai pyteri pe nehē. ²⁰ A'ereki pehe ore mboukwaha. Pehe ore mbohory.

3

¹ Tegwete orepy'a rukatua oji'i. A'ereki ore orokwaha pota pendekoa. Nurā ji ei Silas'ga pavēi Timóteo'ga pavēi: Timondouka ti ġa mo Tessalōnicapeve'ga pyri, oro'e ore orojohupe. Ore nhomonhi'imbavame ji ei Silas'ga pavēi: Xapyta ti nhande tehe cidade de Atenas pe. ² Ore Timóteo'ga mondouka pe pyri a'ero oji'i. Ga ko nhaneirū'ga. A'ereki ga ojiko Jesus Cristo'ga rehe. Ymyaī Tupana'ga ga mbuhuruka ore pyri. “Gaha tomombe'u Cristo'ga no,” ei Tupana'ga. Nurā ga ore moirūi Cristo'ga mombe'ua mombe'gwovo.

Timóteo, oro'e ore ga pe oji'i, eho ti a'ero Tessalōnicapeve'ga pyri. Ere ti ġa pe tojikopigyme ti Jesus Cristo'ga rehe javo. Koji'i ti embohory ġa Jesus'ga rehe. ³ Ere ti ġa pe tomynhyme ti ġapy'a ojipe'ga jigwarajuhurame ġa ndehe, oro'e ore ga pe ga mondovo pe pyri.

A'ereki pe tuhē pekwaha Tupana'ga remimbotarimova'ea nhande ve. Ga e'i: “Kiroki ġa ojiko ji rehe – ġa ndehe nhaporemō po ti ojipe'ga jigwarajuhu nehē,” ei Tupana'ga. ⁴ Orojuvame pe pyri ore ejipei pe me ikwehe'i: Aerē ti ojipe'ga jigwarajuhu nhande rehe nehē, oro'e ore pe me. Na tuhē reki. A'ereki ġa okouhu nhande rehe nhande arōe'yma. A'ea pe pekwaha.

⁵ Akwaha ko ji hahyrame pe me oji'i. Nurā tegwete jipy'a rukatua. A'ero ji ei Timóteo'ga pe oji'i: Eho ti Tessalōnicapeve'ga pyri. A'ereki ji akwaha pota ġajikoga Jesus Cristo'ga rehe, a'e ji. Mara'ngu po Diabo'ga ojiroviharuka ġa pe?

Mara'ngu po ġa opohia Jesus Cristo'ga hugwi a'ero? Po ġa Diabo'ga reroviari, a'ero po ore poravykytehei Jesus Cristo'ga mombe'gwovo ġa pe raikwehe'i, a'e ji ga pe.

⁶ Nurā Timóteo'ga hoi pe ndepiaga oji'i. Korogwe reki ga jivyri pe hugwi ua pyryva'ea mombe'gwovo ore ve. A'ereki ga e'i: “Tessalônicapeve'ġa ndopohiri Jesus Cristo'ga hugwi ojikheteavo Tupana'ga rehe,” ei ga ore ve. “Onhoarōarō hete ġa onhimongyavo no,” ei ga. “Ga nhande arōarō hete jitehe. Omondo hete ġa ojeaporogita imohina nhande rehe jipi,” ei ga. “Nhande repiapotarahi ġa jipi. Ehepia ko nhande ġa ndepiapotari jipi. Na jitehe ġa nhande repiapotarahivi no,” ei ga pe mombe'gwombe'gwovo ore ve.

⁷ Tu katu orepy'a kiro pe ndehe a'ero. A'ereki pe pejiko jitehe Tupana'ga rehe. Mbatara rahya orokwaha hete jipi. Ojipe'ġa ojigwarai ore rehe no. Emo Timóteo'ga uhu pe mombe'gwovo ore ve ore mbohoryryva. ⁸ Pe jikhetero ġwaramo nhandepojykaharete'ga rehe Jesus'ga rehe ore kwera'ava'javi oreroryryvamo! ⁹ A'ero ore norombohetepigi tuhē Tupana'ga pejikoga ġwaramo Jesus Cristo'ga rehe. Oro'e hete ore Tupana'ga pe:

—Orerory hete ore nde rehe. A'ereki Tessalônicapeve'ġa ojiko nde rehe jipi. Ndepyry hete nde ġa mbojikoguka ejihe ore mbohoryva, oro'e ore Tupana'ga pe.

¹⁰ Arimo ore nhi'ihetei Tupana'ga pe ypytunimo na jitehe no.

—Ore mondoa'ja ti Tessalônicapeve'ġa pyri, oro'e ore ga pe. Ganembikwahave'yma rehe ore ġa mbo'epotari ġa mbojikoga nde rehe koji'i ti ġa tojiko hete javo, oro'e ore Tupana'ga pe.

¹¹ Nhanderuvete'ga Tupana'ga tuhē ti torererohouka pe pyri nhandepojykaharete'ga pavēi Jesus Cristo'ga pavēi, oro'e ore pe me. ¹² Igwaigwavete ti nhandepojykaharete'ga tapemonhoarōheteuka, oro'e ore. Toarōheteuka ti ga pe me ojipe'ġa nhaporemō, oro'e ore. Opoarō hete ore. Na jitehe ti Jesus Cristo'ga toarōheteuka ġa pe me, oro'e ore. ¹³ Nahā ti Jesus Cristo'ga tapepoko pe mbojikoheteavo ojihe pe mombyryva nehē. A'ero pe amame nhanderuvete'ga rovai pyteri pe Tupana'ga rovai pyteri pe po ti ga ei pe me nehē: “Ndojari tuhē ite'varuhua pe ndehe.” A'ea tuhē po ti ga ei pe me nehē Jesus Cristo'ga rura'javame ġwemimo'ēhara'ġa pavēi nhaporemō.

4

Paulova'ea e'i nahā ahe tomonhimohē Tupana'ga ojihe javo

¹ Oromombe'u ore Jesus Cristo'ga pe mbo'eavo ga rehe ikwehe'i nahanahā ti peko katu Tupana'ga monhimohema pejihe javo. A'ero nahā pe ndekokatu. Igwaigwavete ore ehetei kiro pe me: Koji'i ti peko katu Tupana'ga monhimohema pejihe. A'ea ore ei pe me Jesus'ga repyga. A'ereki Jesus'ga nhandepojykaharete'ga ojikoty'a nhande pavēi nhande mbo'eavo a'ea rehe. ² Pe pekwaha oreremimbo'ea – kiroki a'ea rehe ga ore mbo'e pembo'e ti ġa a'ea rehe javo.

³ Kiro Tupana'ga remimbotarimova'ea pe me. A'ea mombe'gwovo ga ei: “Peko pyry hete ti jireheva'ero,” ei ga pe me. “Tapejihe'ari ti ite'varuhua rehe,” ei ga. “Tapejiavykyukari ti penhimbireko'ġarūive'ġa pe. Tapeavykyi ti penhimbireko'ġarūive'ġa,” ei ga pe me. ⁴ “Pekwaha ti penhimbovyvya pejeaporogitakaturō. Peko pyry pa ti pejikovo nhinhi'ġa rupi ji monhimohema pejihe. A'ero po ti hajiheve'ġa pe mbohete nehē no pyry ġa javo pe me. ⁵ Ndoakwahavihu judeus'ġarūive'ġa gentios'ġa – kiroki ġa ndokoi ji rehe,” ei Tupana'ga. “Ojogwereko te'varuhu ġa ojopotaheteavo. Ga ja rūi ti peko,” ei

ga pe me. ⁶ “A'ea pe ji ei a'ero. Tapemoandyandyi ti ojipe'ga ganembireko'ga nderogwove'ỹ pejive pejikote'varuhue'yama,” ei Tupana'ga pe me.

Nanuhũ pe ndekote'varuhurame ti nhandepojykaharete'ga ga ndepyygi pe ndehe nehẽ. A'ea rehe ore opomomorandu hete pekwaha ti javo ikwehe. ⁷ Nhande mo'emo'ẽrame ojive Tupana'ga ei: “Toko katu ti ga. Toko pyry ti ga,” ei ga. Peko te'varuhu ti javo rũi ga ei nhande mo'emo'ẽrame ojive. ⁸ A'ero ga – kiroki ga nohendupotari oreremimombe'ua – yvyakotyve'ga jate rũi ga nohendupotari. Tupana'ga ga nohendupotari. Gaha omondo gwa'ua pe pyri pyryva'ea pe pyri.

⁹ Ndakwatijari ti ji pe me kiro penhoarõ hete ti javo. A'ereki Tupana'ga tuhẽ pe mbo'e jipe a'ea rehe. ¹⁰ Pe pearomba tuhẽ penhiirũ'ga Jesus'gareheve'ga – kiroki ga u pegwryi pe nhaporemõ Macedõniapeve'ga gwyri pe. Igwaigwavete ti pearõarõ hete oreirũramo, oro'e hete ore a'ero.

¹¹ Pejirokwa ti pejikokatuavo. Peko jate ti ojipe'ga pyteri pe. Tapehopehoi ti ojipe'ga pyri ga ndehe peangaangae'yama. Pe tuhẽ ti peporavyky katu pejive. Ojikwe ore ei a'ea pe me ikwehe'i. ¹² Peporavyky ti, oro'e ore. A'ero po ti ga ei nehẽ – kiroki ga ndojikogi Jesus Cristo'ga rehe – gahã e'i: “Pyry hete reki Jesus'gareheve'ga. A'ereki ga oporavyky hete ipyhyga mbatera ojive oporanduve'yama,” e po ti ga pe mboheteavo nehẽ. Pe poravykyrame po ti mbatera nomominaḡwami pe hugwi nehẽ.

Nhandepojykaharete'ga ti uhura'ja nehẽ

¹³ Ore torokwahavuka pota pe me oreirũa pe nahanahã Jesus Cristo'gareheve'ga manorame javo. A'ero po ti pe napenhimongoveveuhui pejehe'oe'yama ahe rehe. Ga ja rũi ti peko – kiroki ga ndojikogi Jesus Cristo'ga rehe. A'ereki ga ndovy'ari ojehe'gwovo ahe rehe ndovyri po ti ahe nehẽ javo. ¹⁴ Omano Jesus'ga raka'e. Aerẽ ga vyri gwyvya hugwi okwerava'java. A'ea nhande heroviari. Nurã po nhande ei heroviaheteavo hamo: Na jitehe ti omanove'ga pe nehẽ. Tupana'ga ti ombuhuruka omanove'ga Jesus Cristo'ga reheve nehẽ – kiroki omanove'ga ojiko Jesus Cristo'ga rehe omanorame. A'ea po nhande heroviari hamo.

¹⁵ Kiro po ti ore imombe'ukatui pe me omanove'ga jiupiraḡwama yvagi pe. Nhandepojykaharete'ga omombe'u a'ea ore ve. Po ti nhande niamanoi ve nehẽ nhandepojykaharete'ga Jesus Cristo'ga rura'javame yvya koty nhande koty nehẽ, a'ero ti nhande ndiahoi tuhẽ omanove'ga jiupira renonde nehẽ nhandehorame Jesus Cristo'ga rovatiamo nehẽ.

¹⁶ Nhandepojykaharete'ga tuhẽ ti ga rura'javi nehẽ yvaga hugwi ojyva nehẽ Jesus Cristo'ga. Ojyvame ti ga onhi'iga mbuhuhetei nhande koty nehẽ. Ohapukai ti Tupana'gapyrive'ga nduvihavuhu'ga nehẽ. Tupana'ga apoa trombeta ti onhi'ĩ nehẽ no. A'ero ti omanove'ga vyri na'ẽ gwyvya hugwi okwerava'java nehẽ – kiroki omanove'ga ojiko Jesus Cristo'ga rehe omanorame.

¹⁷ A'ero ti Tupana'ga nhande manoe'ymame nhande pyhypavi okwerava'jave'ga ndeheve nhande rerogwovo Jesus Cristo'ga rovatiamouka nehẽ. Nahã ti ga nhande mono'ono'oḡi okwerava'jave'ga ndeheve yvaḡatiḡa pype nehẽ Jesus Cristo'ga rovatiamouka yvatea gwyrã koty nehẽ. A'ero ti nhande ruvi Jesus Cristo'ga pyri avuirama nehẽ.

¹⁸ Tapenhimongoveveuhui ti Jesus Cristo'gareheve'ga manorame a'ero. Pe'ji ti pejuhupe: “Pekwahava'ja ti Paulo'ga remimbo'eagwera nhande ve. A'ereki ga e'i: ‘Aerẽ ti Jesus Cristo'ga rura'javi omanove'ga mbovyã nehẽ ojiheva'ea mbovyã ahe mbogwerava'java nehẽ,’ ei Paulo'ga nhande ve,” pe'ji ti pejuhupe nehẽ. Nahã ti penhombohory inoḡatuavo peji'py'a.

5

Xanhimboavujikwe ti nhandepojykaharete'ga rura pota

¹ Marã po ti ji ikwatijari pe me Jesus Cristo'ga rura'jahavağwama rehe? A'ereki a'ea rehe pe pekwahavipe aerẽ po ti ga ruri yvya koty nhande koty nehẽ javo. ² A'ereki pe tuhẽ pekwaha hete nahã: Ahe ndokwahavi iporomive'ga rurağwama aheronga pype ypytunimo ga mboha'uve'yma. A'ereki iporomive'ga nomombe'ui ahe ve. Na jitehe ahe ndokwahavi Jesus Cristo'ga rura'jahava maname po ti ga ruri nehẽ javo. A'ereki Jesus Cristo'ga nomombe'ui a'ea ahe ve. A'ea pe pekwaha hete.

³ Tegwete ipuru'avehẽa ka'nhyhava oja'yra rahya hugwi. Ndy! e te hahyrame hẽarembeypya. Na jitehe ti tegwete Jesus'gareheve'garũive'ga ka'nhyhava hahya hugwi nehẽ. Tiruahũ ranuhũ po ti ģa pe nehẽ. Nurã ti ģa etehei garura'java renonde nehẽ: “Tu katu nhandepy'a. Nimotiruahũhavi nhande ve,” e po ti ģa novĩa ga mboha'uve'yma nehẽ. Emo kotihĩ po ti tiruahũ ģa pe nehẽ. A'ea ko ģahoagwama hahyhava ruvihai pe.

⁴ Oreirũramo pe ki a'e te ģa ja rũi – kiroki ģa ndojikogi Jesus Cristo'ga rehe okote'varuhuavo. Ga jikoge'yma ģwaramo nhande ei ģa pe ypytunahivareheve'ga'jave'ga. Pejikoga ģwaramo Jesus Cristo'ga rehe ji ei pe me: Pe ko ģa ja rũi. Pe pekwaha Jesus Cristo'ga rura pota aerẽ ti ga ruri nehẽ javo. Nurã ti garura'java napemo'mağuhũ nehẽ. Iporomive'ga rura ahe mo'mağuhũ. A'ereki ahe nombaha'uvi ga. Garura ja rũi po ti Jesus Cristo'ga rura pe me nehẽ.

⁵ Pehe nhaporemõ pejiko Jesus Cristo'ga rehe pejikokatuavo. Nurã nhande ei nhandejive: Nhande xako kojahuarupive'ga'java'ero. Nhande ko ģa ja rũi – kiroki ģa ndojikogi Jesus'ga rehe okote'varuhuavo. Ypytunahivareheve'ga'jave'ga xa'e nhande ģa pe. Nhande ģa ja rũi. ⁶ Nurã ti xajirokwa nhanenhimbovyvya Jesus Cristo'ga rura ra'aromo. Ga ja rũi ti xako – kiroki ģa ombopogwe aherekote'varuhua garura ra'arõ'e'yma. ⁷ Ypytunahivareheve'ga'jave'ga ndojirokwari pyryva'ea rehe heagwryve'ga ja Jesus Cristo'ga rura ra'arõ'e'yma. Ga ombopogweuhu aherekote'varuhua.

⁸ Nhande ki a'e te arimorupive'ga'java'ero xako. Xanhimbovyvy ti a'ero. Soldados'ga omongi itaheteve'ea metal apopyra onhia'nguavo tegwete nhandepoti'a kutuhava javo. Xako ti ģa ja nhanenhia'nguavo. Xanhia'ngu ti ite'varuhua hugwi. Xajiko hete ti Jesus Cristo'ga rehe a'ero ga arõheteavo ojipe'ga arõheteavo no. A'ereki nhandejikoga rupi nhande nhia'ngui. Nhaneremiarõa rupi nhande nhia'ngui. Soldados'ga ono akanitara onhia'nguavo tonupãyme ti ģa nhaneakağa javo. Xako ti ģa ja nhanenhia'nguavo. Xanhia'ngu ti ite'varuhua hugwi. Tikwaha ti nhandererohoağwama yvagi pe Tupana'ga pyri. A'ereki nhanerembikwahava rupi nhande nhia'ngui.

⁹ A'ereki nhande mo'emo'ẽrame Tupana'ga nde'i: “Aerẽ ti ji ģa mombori tata pype hahyva'ea ruviha pype nehẽ.” A'ea rũi ga ei nhande mo'emo'ẽrame. A'ereki ga e'i: “Aerẽ jijipyri ti ji ģa nderurukari Jesus Cristo'ga pe ģapojykaharete'ga pe nehẽ,” ei ga. ¹⁰ Nhandepojykaharete'ga Jesus Cristo'ga omano nhande repyga nhanderekote'varuhua momboa tuhu ģa ji pyri upa avuirama javo. A'ero nhande manorame nhande ruvi ga pyri. Na jitehe nhande ruvi ga pyri nhanemanoe'ymame. ¹¹ A'ero ore ei pe me: Nane'ymi ti penhombohory inoğatuavo pejopy'a. Pemombe'u katu ti Jesus Cristo'ga pejohupe penhombojikoguka ga rehe jipi. Ağwamo vehevi pe jopokogi nahã ga mombe'ukatuavo pejohupe.

Mbapavamo Paulova'ea omogita Tessalõnicapeva'ea

¹² Kiro ore ehetei pe me oreirũa pe: Pemondo ti pejeaporoġita imohina pendepiakatuhara'ġa ndehe. A'ereki nhandepojoykaharete'ga omo'emo'ẽ ġa toko ti ġa pembo'eharamo pendepiakatuharamo. A'ero ġa nduvi pe pyri oporavykyheteavo pe mbo'ekatuavo Tupana'ga nhi'iġa rehe. ¹³ Pemondo tuhẽ ti pejeaporoġita imohina ġa ndehe ġa arõheteavo ġa poravykyro ġwaramo pepyteri pe. Tapejogwayvari ti.

¹⁴ Kiro ore ehetei pe me oreirũa pe pepyteripeve'ġa ndehe: Pe'ji ti nimbotepotarive'ġa pe: “Pejirokwã ti pejiporavykykatuavo.” A'ea ti pe'ji hete ġa pe. Pembohory ti okyhyjive'ġa inoġatuavo ġapy'a – kiroki ġa oko tehe ġapy'a. Kiroki ġa ndojikohetei Jesus'ga rehe – pembojiko-heteuka ti ġa. Tapenhimbaekwahivi ti ojipe'ġa ndehe pejikokatupava ġa pe. ¹⁵ Ojipe'ġa ndekote'varuhurame pe me tapejipygi tuhẽ ti ġa ndehe pejikote'varuhue'yma ġa pe. Pe me nhaporemõ ore ei. Nane'ymi ti peko katu pejohupe pejikovo. Peko katu pa ti hajiheve'ġa pe no.

¹⁶ Nane'ymi ti pejoryjory pejikovo. ¹⁷ Nane'ymi ti tapenhi'imbigi Tupana'ga pe jipi. ¹⁸ Hahyrame pe me ti pe'ji Tupana'ga pe: “Nane'ymi ndepyry hete ore ve.” Hahye'ymame pe me ti pe'ji ġa pe: “Nane'ymi ndepyry hete ore ve.” Nava'ea Tupana'ga opota pejoryva ojihe penhi'inhi'iġa ojive. A'ereki pe pejikoty'a Cristo Jesus'ga pavẽi.

¹⁹ Tapemombigi ti Tupana'ga ra'uva penhimbo'erame. Pehendu katu ti inhi'iġa.

²⁰ Po ojipe'ġa imombe'upotaramẽ nahã Tupana'ga ei javo, a'ero tape'etevaruhui ore norohendupotari jave'yma ġa pe. ²¹ Pekwaha na'ẽ ti a'itituhẽva'ea. Po Tupana'ga nhi'iġa rõi ġa imombe'ui, taperoviari ti ġa. Po Tupana'ga nhi'iġa tuhẽ ġa imombe'ui, a'ero ti perovia ġa. Pekwaha pa ti jipi ikwahava Tupana'ga remimbuhura. Pyryva'ea ti pembopogwe a'ero.

²² Emo tapejihe'ari ti ite'varuhua rehe nhaporemõ imbopogwee'yma.

²³ Tupana'ga onoġatu vvyakotyve'ġa py'a. Ga tuhẽ ti tapemombyry hete tokote'varuhuyme tuhẽ ġa javo. Tohepia katu ti ga pendeaporoġita tojapyakate'varuhuyme ti ġa javo. Tapendepia katu ti ga tojikopigyme ti ġa ji rehe javo. Tapendepia katu ti ga tokote'varuhuyme ti ġa javo. Po nahã ġa pe nderekoi, a'ero pe pyryvamo tuhẽ. A'ero pendeaporoġita pyryvamo no. A'ero nhandepojoykaharete'ga Jesus Cristo'ga rura'javame yvya koty po ti Tupana'ga ei pe me nehẽ: “Ndojari tuhẽ ite'varuhua pe ndehe,” e po ti ga nehẽ. A'ea pa ore ei. A'ereki ore oropota Tupana'ga pyryva pe me.

²⁴ Tupana'ga e'i pe me ikwehe'i: “Peko ti Jesus'gareheva'ea pejikoga ji rehe pejikokatuvavo. A'ero po ti ji pe mombyryvi nehẽ.” Nopiriani ga o'eagwera. A'ero ti ga pe mombyryvi pe ndepiakatuavo nehẽ.

²⁵ Kiro ore ei pe me oreirũa pe: Penhi'inhi'i ti Tupana'ga pe ore repyga epoko ti Paulo'ġa imombyryva ġa pe javo.

Paulova'ea omondouka onhi'iġa Tessalõnicapeva'ea pe

²⁶ Pe'anhuvamba ti pevove'ġa nhaneirũ'ġa ore repyga. ²⁷ Ji a'e hete pe me kiro: Pemonhi'i ti nhirembikwatijara ġa pe nhaporemõ tohendu pa ti ġa javo. A'ereki a'ea nhandepojoykaharete'ga opota, a'e hete ji pe me.

²⁸ Nhandepojoykaharete'ga Jesus Cristo'ga ti tomombyry pe me.

PAULOVA'EA OMOMBE'UA'JA TESSALÔNICAPEVA'EA PE Segunda Carta de Paulo aos Tessalonicenses

¹ Trêš ore rekoi ikwatijaharamo pe me: Jihi Pauloramō Silas'ga pavēi Timóteo'ga pavēi. Kiro ore ikwatijarukari imondovouka pe me cidade de Tessalônica – perope peko Tupana'gareheva'ero nhandervete'gareheva'ero pejikovo Jesus Cristo'gareheva'ero nhandepojykaharete'gareheva'ero.

² Kiro ore ei: Nhandervete'ga Tupana'ga ti tomomyry pe me Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojykaharete'ga pavēi. Tonoġatu ti ġa pepy'a, oro'e ore pyryva'ea pota pe me.

Tupana'ga reaporoġitakatua Jesus Cristo'ga rura'javame

³ Pe me oreirūa pe ore ei: Toro'e tuhē Tupana'ga pe ndepyry hete nde javo ga pe. A'ereki ga pe mombyrymbyry. A'ero ore roryroryvamo ga rehe. Pyry ore ei na Tupana'ga pe pe mombe'gwovo jipi. A'ereki igwaigwavete pe pejiko hete ga rehe. Pe nhaporemō penhoaromba hete tuhē no. ⁴ Nurã ore tuhē pe mbohetei pe mombe'gwombe'gwovo ojipe'ġa pyteri pe – perope ġa ojatyka jipi Jesus'gareheva'ero tihendu katu Tupana'ga nhi'ġa javo. Oro'e ore ġa pe: Tessalônicapeve'ġa ojiko hete Jesus Cristo'ga rehe. Ojipe'ġa jigwarairame ġa ndehe ġa ndopohiri jitehe reki Tupana'ga hugwi. Hahyva'ea pe nhaporemō ġa nhimomiranambavi ojikheteavo Jesus'ga rehe, oro'e ore ġa pe pe mombe'gwombe'gwovo.

⁵ Pe jikopige'ymame a'ea hepiukari Tupana'ga rekokatua. A'ereki ġa jigwarairame pe ndehe Tupana'ga pe mombyry pe mboavujikwea tuhu ti ġa upa ji pyri avuirama nehē javo. A'ereki pe penhimomirana hahyva'ea pe pejikoga ġwaramo ga rehe. ⁶ Pyry po ti Tupana'ga pe ga pe ndepygi ġa ndehe nehē ġa jigwarairo ġwaramo pe ndehe.

⁷ Tupana'ga po ti imombigi hahyva'ea pe me ore ve nehē no inoġatuavo nhandepy'a Jesus Cristo'ga jipiukarame ua yvaga hugwi ojipyryve'ġa pavēi ipopoakaheteve'ġa pavēi nehē yvagipeve'ġa. ⁸ Tata rendya pyteri pe ti ga ruri imondovo hahyva'ea ġa pe nehē – kiroki ġa ndojikogi Tupana'ga rehe hendukatue'yma pyryva'ea nhandepojykaharete'ga mombe'ua Jesus Cristo'ga mombe'ua. ⁹ A'ero ti Jesus Cristo'ga ġa mondoi hahyva'ea ruvihava pype nehē topyta ti ġa ipype avuirama javo. Nahã ġamondoagwama nhandepojykaharete'ga hugwi ipopoakaheteve'ga hugwi garendy'java hugwi. ¹⁰ Nahã po ti ġa pe nehē ga rura'javame yvya koty nehē.

Nhiremimo'ēhara'ġa ti tanhimbohete tuhē javo ti ga uhu nehē. Uhu ti ga tonhimomby'a pa ti ġa ji rehe jipopoakahetea rehe javo. Pehe ti penhimomby'a ga mboheteavo ġa pavēi no ndorohepiagangavi nanongara'ga javo ga rura'javame nehē. A'ereki pe perovia oreremimombe'uagwera.

¹¹ A'ero ore ei Tupana'ga pe pe mombe'gwombe'gwovo jipi:

—Eremo'emo'ē nde Tessalônicapeve'ġa ikwehe'i toko ti ġa Cristo'gareheva'ero javo. Nurã ti emomyrymbyry ġa mongovo enhimimbotarimova'ea rupi. Ga oko katu pota jipi nde nhi'ipo'rupota ojikoga ġwaramo nde rehe. Emongo katu ti ġa a'ero epopoakara pyvō ġa pokoga.

¹² A'ea ore ei Tupana'ga pe jipi. A'ero po ti pekotyve'ġa ei nehē: “Jesus Cristo'ga herojijyjiji ġandeaporoġita ġa mombyryva. A'ero ġa ndekokatui. Jesus Cristo'ga pyry hete ġapojykaharete'ga!” A'ea ti pekotyve'ġa ei pe

mombe'gwovo nehē. A'ereki ore oronhi'i Tupana'ga pe emombyry ti Tesselônicapeve'ğa javo. A'ero po ti pyry hete pe me nehē pejikoty'aro ġwaramo Jesus Cristo'ga pavēi. A'ea Tupana'ga opota hete no Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojykaharete'ga pavēi. A'ereki ġa omombyry pota pe me.

2

Jesus Cristo'ga ti uhura'ja tiruahūheteve'ga jipiukarirē

¹ Kiro ore imombe'ua'javi pe me oreirūa pe nhandepojykaharete'ga rura'javaġwama Jesus Cristo'ga rura'javaġwama. Aerē po ti ga ruri nhande mono'oġa ojipyri, oro'e ore imombe'ua'java.

² Ojipe'ga po e'i tehe pe me: “Uhura'ja reki Cristo'ga,” e po ga. A'ea jitehe po ojipe'ga e'i tehe Tupana'ga ra'uva omombe'u a'ea ji ve javo. Ojipe'ga po e'i tehe no Paulo'ğa okwatija nanongara javo. Kiro ore ehetei pe me: Ga erame na, tapemongoteheukaripei ġa pe pejipy'a ġa'etehea rehe. Aerē gwe ti Jesus Cristo'ga rura'javi nhande mono'ono'oġa ojipyri nhande rerogwovo ojupi nehē. ³ Tapenhimoandyandyjukari'i ti nanongara rehe.

Kiro po ti ore imombe'ui Cristo'ga rura'java renondehava pe me. Jesus Cristo'ga rure'ymame ti he'yive'ğa pohiri Tupana'ga hugwi hendupotara'jave'yma ganhi'ġa nehē. Cristo'ga rura renonde ti tiruahūheteve'ga jipiukari nehē novīa. A'ereki ymyahū Tupana'ga e'i ga pe: “Aerē ti ji ga mondoi ji hugwi hahyva'ea ruvihava pype nehē. Tiruahū hete tuhē ti ga pe pevo jipi a'ero nehē,” ei Tupana'ga.

⁴ Tupana'ga movahīharamo ti tiruahūheteve'ga ei nehē: “Jihi ko ġa hohe – kiroki ġa pe ġa e'i tehe Tupana. Jihi ko ġanemimbohetehehava hohe pa no,” e'i ti ga onhimboheteavo nehē. “Yvyakotyve'ğa tanhimbohete kiro, jihi jate,” e'i hete ti ga nehē. A'ero ti ga apygi Tupana'ga ryrua pype vehevi oina nehē ji ko Tupana tuhē javo.

⁵ Ji a'ea mombe'u pa pe me jiruvame pe pyri Tesselônica pe ikwehe'i. Pemoka'nhy pe nhiremimombe'uagwera naerū? ⁶ Pe pemoka'nhy a'ea – kiroki a'ea nombojipiukari tiruahūheteve'ga kiro. Aerē ti gambojipiukara apiavo ihoi nehē.

⁷ Ndojipiukari ve tiruahūheteve'ga upa novīa. Emo okote'varuhuve'ğa oko reki tiruahūheteve'ga reaporogita rupi kiro Tupana'ga movahiamo avo yvya koty okovo. Jesus'gareheva'ero nhande jate tikwaha a'ea. U ve gambojipiukare'ỹva'ea. Aerē ti ihoi japiavo a'ea pe'ahava apiavo nehē. ⁸ Kirē a'ea rakykweri ti tiruahūheteve'ga jipiukari okote'varuhuheteavo nehē.

A'ero ti nhandepojykaharete'ga tiruahūheteve'ga jukai opytua pyvō ga noġa. Omombi ga gapopoakara ġwendy'java pyvō nehē ura'javame nehē Jesus'ga.

⁹ Kiro ore imombe'ua'jakatui tiruahūheteve'ga jipiukaraġwama. Satanás'ga popoakara rerekovo ti tiruahūheteve'ga jipiukari nehē. A'ereki Satanás'ga ga pojyka ga moiruamo. Nurā ti tiruahūheteve'ga popoakahetero japovo hepiukahava ahemonhimomby'aheteva'ea no Tupana'ga oapouka ji ve javo o'mbero.

¹⁰ Okote'varuhuparavuhua rupi po ti tiruahūheteve'ga ġa moandyandyi a'ero nehē – kiroki ġa oho hahyva'ea ruvihava viara rupi. Oho tuhē ti ġa hahyva'ea ruvihava pype nehē. A'ereki ġa nohendupotari a'itituhēva'ea Jesus'ga mombe'ua rehe okove'ỹ imomborukare'yma Jesus Cristo'ga pe okote'varuhua a'ero. ¹¹ Nurāro ġwaramo ti Tupana'ga heroviarukari ġa pe mbehea nehē. ¹² Nahā po ti Tupana'ga ġa nderekoi nehē toho ti ġa hahyva'ea

ruvihava pype nehē javo – kiroki ġa nhaporemo ndogweroviari a'itituhēva'ea Jesus Cristo'ga mombe'ua gworygworyvamo okote'varuhua rehe.

Jypya vehevi Tupana'ga ahe mo'emo'ē Cristo'gareheva'ero

¹³ Pe me oreirūa pe ore ei: Nhandepojykaharete'ga pe arō hete. Nane'ymi toro'e tuhē Tupana'ga pe a'ero ndepyry hete nde javo ga pe. A'ereki jypya vehevi ga pe mo'emo'ē pe mongovo Cristo'gareheva'ero tambopyahuuka ti ji ġandeaporogita javo. A'ero gara'uva pendeaporogita rerrojijyi imombyryva. Pe perovia a'itituhēva'ea Jesus Cristo'ga mombe'ua. Nahā Tupana'ga pendeaporogita mbopyahuukari.

¹⁴ Nanongara Tupana'ga opota hete. Na tuhē. Ga omombe'uuka ore ve pyryva'ea Jesus'ga mombe'ua tipyahu ti Tessalōnicapeve'ġa ndeaporogita javo. “Nahā ti ġa togwereko opojykaharete'ga katuhetea Jesus Cristo'ga katuhetea nehē no,” ei Tupana'ga.

¹⁵ A'ero ti pejiko hete Jesus Cristo'ga rehe jipi oreirūamo. Tapepohiri ti oreremimbo'ea hugwi. Oreremimombe'ua ti perovia hete. Orerembikwatijara ti perovia hete no.

¹⁶⁻¹⁷ Nhanderuvete'ga Tupana'ga nhande arōhetei. Ga onoġatu nhandepy'a jipi nhande mbohoryva avuirama. Ga nhande mbojiko ojihe jipi. Nurā ore ei: Ga ti nhande reroho yvagi pe nehē. Nahā ga rekoi. A'ereki ga pyry nhande ve. A'ero ore ei: Jesus Cristo'ga tuhē ti tonoġatu pepy'a pe mbohoryva pe moiruamo Tupana'ga pavēi. Toapoparavuhuuka ti ġa pe me pyryva'ea jipi. Tomombe'uparavuhuuka ti ġa pe me pyryva'ea jipi no, oro'e ore.

3

Paulova'ea omombe'u penhi'ĩ ti Tupana'ga pe ore repyga javo

¹ Kiro po ti ore imombe'upavi pe me oreirūa pe nehē. Oromombe'u pota ore pyryva'ea ojipe'ġa pe tojiko ti ġa Jesus Cristo'ga rehe. Pe'ji ti Tupana'ga pe ore repyga a'ero: “E'emoirū ti Paulo'ġa ġa Jesus Cristo'ga mombe'urame ojipe'ġa pe tomonhimoanhaanha ti ġa orepojkaharete'ga mombe'ua imondovo. Kotihī po ti he'yjuhuve'ġa henduvi gamombe'ua a'ero ojikoga ga rehe ga reroviaheteavo ore javijitehe nehē,” pe'ji ga pe.

² Ojipea pe'ji ti Tupana'ga pe no: “Ehepy ti Paulo'ġa ite'varuhuve'ġa ti tokote'varuhuyme ġa pe,” pe'ji ti ga pe. “A'ereki ite'varuhuve'ġa nomombe'uukari nenhi'iġa Paulo'ġa pe gweaporoġitate'varuhuavo.” Pe'ji ti a'ea Tupana'ga pe torepoko ti ga. A'ereki he'yive'ġa ndogweroviari Jesus Cristo'ga mombe'ua hendukatue'yma onhimongyavo.

³ Emo nhanembojikoharamo Jesus Cristo'ga oko. A'ero ti ga napembopohirukari ojihugwi pe mbopopoaka pe mbojikoheteavo ojihe nehē Satanás'ga ti togweroviarukaryme ġa pe onhi'iġa javo. A'ereki Satanás'ga pe mingo te'varuhu pota.

⁴ Pehendu katu pe orenhi'iġa pe me ikwehe'i. Nane'ymi po ti pe ore rendukatui a'ero nehē. A'ea ore ei. A'ereki nhandepojykaharete'ga Jesus Cristo'ga ore mbojiko pe ndehe.

⁵ Kiro ore ei: Tokwahavuka ti nhandepojykaharete'ga pe me Tupana'ga remiarōhetea. Onhimomirana Cristo'ga hahyva'ea pe hako. A'ea ti ga tokwahavuka pe me no. “Ji javijitehe ti ġa nhimomiranami hahyva'ea pe a'ero nehē,” ei ga.

Oporavyky po ahe hamo

⁶ Peko pe oreirūa pejikoga ġwaramo Jesus Cristo'ga rehe ore ja. Nurā ore ei pe me peporavyky katu ti pejikokatuavo javo ikwehe'i. Jararamo pe

napehendukatupotari orenhi'iga pevevugwehetero pejikovo ojipe'ga mbatera rehe. Tapejihe'ari ivevugweuhuve'ga ndehe nhaporemo. Nahã ore ehetei pe me. A'ereki a'ea rehe nhandepojykaharete'ga Jesus Cristo'ga pe mbo'euka ore ve.

⁷ Ore javijitehe po pe peko a'ero hamo pejivevugwee'yma. Pe tuhẽ pekwaha a'ea. Ndorevevugwei ore pepyteri pe ikwehe'i. ⁸ Oromondo ore itambere'ia pe me pe imbuhurame mbatera ore ve. Oroporavyky hete ore ypytunimo arimo orojupa ipyhyga mbatera orojive tombuhuteheyme ti ga ore ve mbatera javo ikwehe'i.

⁹ Oromombe'u katu ore Tupana'ga nhi'iga pe me ikwehe'i. Nurã po pyry tuhẽ ore ipyhygi mbatera pe hugwi imondoe'yma pe me ikwehe'i novã. Emo ore oro'e orojive: Xaporavyky hete ti ipyhyga mbatera nhandejive nhandeporanduve'yma. Nhande repiagame ti Tessalõnicapeve'ga oporavyky nhande javijitehe ipyhyga mbatera ojive nehẽ no, oro'e ore ikwehe. ¹⁰ Orojuvame pe pyri ore ere'ei pe me ikwehe'i: To'uyme ti ga – kiroki ga ndoporavykypotari okovo. Tapemondoi ti mbatera ga pe a'ero, oro'e hete ore ikwehe'i.

¹¹ A'ea ore ei kiro ikwahavukara'java pe me. A'ereki ojipe'ga e'i ore ve pepyteripeve'ga mombe'gwovo: “Tessalõnicapeve'ga mo nohendukatui ovevugwero,” ei ga. “Ndoporavykyi'i'i ga okovo,” ei ga. “Ga oko tehe ojivyjivya oporogwyruva tehe okovo ojipe'ga mombituva,” ei ga ore ve kiro.

¹² Nanongara'ga pe ore ehetei – kiroki ga ndoporavykypotari oporogwyruva okovo – ga pe ore ere'ei: Pekoate ti pejiporavykyavo ipyhyga mbatera pejive, oro'e ore ga pe. A'ereki nahã nhandepojykaharete'ga Jesus Cristo'ga ga mbo'euka ore ve.

¹³ Pe ki a'e te peporavykypotava'ero nane'ymi ti peko katu pejikovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe pejikweraje'yma hehe. ¹⁴ Po ga mo nohendupotari orerembikwatijara ojive, penhimombaragwaha ti ga ndehe. A'ero ti ga ndehe tapejihe'ari tipoyjayjaryme ti ga. A'ero po ti ga herojijyi ojeaporogita nehẽ. ¹⁵ Tapekote'varuhui ti ga pe. A'ereki ga peirũramo. Pe'epe'e hete ti ga pe ga mbo'ekatuavo peko katu ti javo ga pe.

Mbapavamo Paulova'ea okwatija Tessalõnicapeva'ea pe

¹⁶ Nhandepojykaharete'ga onoꝑatu ojiheve'ga py'a. Nurã ore ei: Ga tuhẽ ti tonoꝑatu pepy'a jipi ite'varuhurame pe me. Ite'varuhue'ymame pe me ti ga tonoꝑatu jitehe pepy'a jipi. Toko ti ga pe pavẽi nhaporemo, oro'e ore.

¹⁷ Kiro ji tuhẽ Pauloramo ji ei ikwatija pe me. Pehepia ti nhirembikwatijara papel rehe. Nahã ji ikwatijari jipoa pyvõ inoꝑa jirera papel rehe ikwatijarame ojipe'gape'ga pe. Nahã ga ikwahavi Paulo'ga tuhẽ ombuhu gwembi'ea nhande ve javo.

¹⁸ Kiro ore ei: Nhandepojykaharete'ga Jesus Cristo'ga ti tomombyry pe me nhaporemo.

PAULOVA'EA OMOMBE'UYPY TIMÓTEOVA'EA PE Primeira Carta de Paulo a Timóteo

¹ Jihi ko Pauloramo Cristo Jesus'ga moirũharamo. Aporavyky ji Tupana'ga pe a'ero Cristo Jesus'ga mombe'gwovo. A'ereki nhanembopiro'yharamo Tupana'ga e'i ji ve eko ti Cristo'ga moirũharamo ga mombe'gwovo javo. Cristo Jesus'ga e'i ji ve no ji mongovo omoirũharamo onhimombe'uuka ji ve. Ga rehe tuhẽ nhande xajiko gaha po ti nhande reroho yvagi pe nehẽ javo.

² Timóteo, kiro ji ikwatijari nhinhi'iga imondouka pevo nde ve. Nde ko jira'yra'java'ea. A'ereki nde erejiko Jesus Cristo'ga rehe ji ga mombe'urame nde ve.

Kiro ji ei: Nhanderuvete'ga Tupana'ga ti tomombyry nde ve Jesus Cristo'ga pavẽi nhandepojykaharete'ga pavẽi. Tandeporogwety ti ġa. Tonoġatu ti ġa ndepy'a, a'e ji.

Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea ojipeva'ea omombe'u

³ Ymyaĩ ji hoi cidade de Macedônia pe ikwehe'i. Jihorame ji ei nde ve: Epyta ti cidade de Éfeso pe teremombi ti ġa – kiroki ġa ombo'e ġa Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea rehe.

Kiro ji ea'javi a'ea pe jitehe. Ere ti ġa pe: “Tapembo'ea'javi ti Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea rehe Tupana'ga remiarõ'e'ỹva'ea rehe,” ere ti ġa pe.

⁴ “Pepohi ti penhimimombe'utehea hugwi. Tapemombe'umbe'utehei penhemboypya aherakykwepohara jipi no,” ere ti ġa pe. A'ereki imombe'umbe'uteherame ojipe'ġa onhonhi'igayva hehe. Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea mombe'ua aheremboypya mombe'ua pavẽi ndokwahavukari Tupana'ga remimbotarimova'ea ġa pe. Ojikogame jate Jesus Cristo'ga rehe ġa ikwahavi Tupana'ga remimbotarimova'ea.

⁵ A'e ji nde ve a'ero: Emombi ti ġanemimbo'ea. A'ereki ji apota ndepyrive'ġa nhoarõhetea. Imombopavukarame okote'varuhua Tupana'ga pe opohia onhimimombe'utehea hugwi, ġa onhoarõ hete tuhẽ. Gweaporoġitapyryvame ġa onhoarõ hete tuhẽ. Ojikogame Jesus Cristo'ga rehe ġa onhoarõ hete tuhẽ. ⁶ Nanongara rehe jararamo ġa ndokoi okote'varuhuavo. A'ero ġa imombe'utehei mbatera. ⁷ Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe Tupana'ga rembikwatijarukara rehe ġa ġa mbo'e pota novĩa. Emo onhi'igame ġa ndokwahavi. Gwemimombe'uhetea ġa ndokwahavi no.

⁸ Xa'e nhande: Moisésva'ea remimbo'ea pyry hete nhande imombe'ukaturame Tupana'ga remimbotarimova'ea okote'varuhuve'ġa momoranduva. ⁹ A'ereki tikwaha nhande. Pyryve'ġa pe rũi Tupana'ga ei ikwatijarukarame javo. Momi ko ġa – kiroki ġa pe Tupana'ga e'i ikwatijarukarame Moisésva'ea pe:

Tupana'ga nhi'ĩpo'rue'ỹve'ġa

Tupana'ga nhi'iga rendukatue'ỹve'ġa

Tupana'gareheve'ġarũive'ġa

okote'varuhuve'ġa

kiroki ġa ndokoi Tupana'ga rehe ndapyryvive'ġa

kiroki ġa Tupana'ga movahĩ tiruahũve'ġa

kiroki ġa ojuka uva'ġa

kiroki ġa ojuka oy'ġa

iporojukahara'ġa nhaporemo

¹⁰ kiroki ġa gweroho ojive ġwembireko'ġarũive'ġa

kiroki akwaimbae'ga memei ojogwerekó gwembirekoro
 kiroki kunhangwera'ga memei ojogwerekó gwembirekoro
 kiroki ga omi ojipe'ga gande'yja'ga hugwi ga mboporavykyavo
 i'mbeve'ga

kiroki ga e'i o'mbero a'iti tuhē javo

kiroki ga nohendukatui Tupana'ga nhi'iga garemimbo'ekatuukara
 a'itituhēva'ea.

Ga pe nhaporemó Tupana'ga ei ikwatijaruka Moisésva'ea pe pepohi
 ti pejikote'varuhua hugwi javo. Ga nhaporemó oko te'varuhu
 hendukatue'yma a'itituhēva'ea Tupana'ga remimombe'ukatuukara.

¹¹ Tupana'ga remimbo'ekatuukara ko Jesus Cristo'ga mombe'ua – kiroki a'ea
 ji amombe'u Tupana'ga ero gwaramo ji ve. Jesus'ga mombe'ua okwahavuka
 Tupana'ga popoakahetekatua garoryhetea no.

Tupana'ga pyry hete Paulova'ea pe

¹² Jirory hete ji nhandepojykaharete'ga rehe Cristo Jesus'ga rehe. A'e ji ga
 pe:

—Ndepyry hete nde. A'ereki nde ji poko ji mbopopoakaruka enhi-
 mombe'ukatuuka ji ve. Ndepyry hete nde. A'ereki ji ve nde ere'e: “Nde po
 ti ji mombe'ukatui nehē. Nurã ji ei nde ve: Ji mombe'u ti a'ero,” ere nde ji ve,
 a'e ji Jesus'ga pe.

¹³ Jijikoge'ymame Cristo Jesus'ga rehe ji ete'varuhui ga mombe'gwovo
 ojipe'ga pe kako. Gaha ranuhũ! Tupana'ga ra'ya'ga rūi po ga, a'e ji.
 Jirekote'varuhuavo ga rehe ji jigwarai gareheve'ga ndehe. Nahanahã ji ga
 mbotegweteuhui. Emo Cristo Jesus'ga ji porogwety. A'ereki ga rehe ji-
 jikoge'yma gwaramo ji ndakwahavihu jirekote'varuhuavo ga rehe ga ndehe
 no. ¹⁴ Pyry hete Cristo Jesus'ga ji ve nhandepojykaharete'ga. Ga ji arõ hete ji
 mbojikoguka ojihe ojipe'ga arõheteuka ji ve.

¹⁵ A'itituhēva'ea nhande ei. Togwerovia hete ti ga a'ero nhande pavēi. Ymya
 Cristo Jesus'ga uhu yvya koty tamombo ti ji vyakotyve'ga ndekote'varuhua
 ga hugwi javo, xa'e nhande a'itituhēva'ea mombe'gwovo. Ga hohe pa reki ji
 ako te'varuhu kako.

¹⁶ Emo Tupana'ga ji porogwety. A'ereki ga e'i ojivytyteri pe: “Tomombo ti
 Jesus Cristo'ga Paulo'ga rekote'varuhua ga hugwi nehē. A'ero po ti Paulo'ga
 rekoiki kwahavukahavamo ga pe – kiroki ga ndojikogi ve ji rehe. Okwaha
 po ti ga Paulo'ga rekote'varuhua mombora a'ero nehē. A'ero po ti ga ei
 nehē: ‘Pyry Jesus Cristo'ga! Nonhimonha'ngai ga onhimomiranaheteavo
 Paulo'ga rekote'varuhua pe aerē po ti ga imomborukari ji ve javo,’ e po
 ti ga nehē. ‘Ndoporogwety pigi ga Paulo'ga. A'ereki ga omombo Paulo'ga
 hugwi garekote'varuhuhetea,’ e po ti ga nehē,” ei Tupana'ga. “‘A'ero
 nhanderekote'varuhua po ti ga imombori nehē no nhande mongovo ojipyri
 avuirama nehē.’ A'ea po ti ga ei gworygworyvamo ojikoga Jesus Cristo'ga
 rehe nehē,” ei Tupana'ga ovytyteri pe.

¹⁷ Nurã ji ei Tupana'ga mombe'gwovo: Tupana'ga huvihavuhuhetero
 omongomongo pa gwemimbotarimova'ea rupi ymyppyagwera jate. Aerē
 po ti na jitehe nehē no. Gaha ko avuiramave'ga omanoe'yma. Nhande
 ndihepiagi ga novã. A'ereki ga ndaha'oi. Gaha jate ko Tupanamo oko.
 Timboukwaha ti ga avuirama a'ero nehē. Timbohete hete ti ga avuirama
 nehē. Na tuhē. Amém!

Paulova'ea ombo'e Timóteova'ea aheporavykya rehe

¹⁸ Timóteo, nde ereko jira'ya'java'ea. Kiro ji ei nde ve: Ere hete ti ojipe'ga
 pe ga mongovo nhiremimbo'ea rehe topohi ti ga gwemimombe'utehea

hugwi Tupana'ga nhi'ígaatyviva'ea hugwi. Nhirembi'ea nde ve ko Tupana'ga nhi'íga ja – kiroki a'ea Tupana'ga nhi'íga mombe'uhara'ga omombe'u nde ve nahã Tupana'ga ei nde ve javo. Hendukaturame ġanhi'íga po ti nde poravykykatui ojipe'ġa mbo'eharamo Jesus Cristo'ga mombe'ua rehe ġa mbo'epava nehẽ. Soldados'ġa oporavyky katu gwuvihava'ga pe. Na jitehe eporavyky katu Tupana'ga pe a'ero. ¹⁹ Terepohiri ti Tupana'ga hugwi ejikoga Jesus Cristo'ga rehe. Eko pyry ti jipi. A'ero po ti ndereaporoġita pyryvamo nehẽ.

Jararamo ġa ndokoa'javi ojeaporoġitapyryva rupi. A'ero ġa heroviari Tupana'ga nhi'ígaatyviva'ea opohia Tupana'ga nhi'íga hugwi. ²⁰ Nanongara'ġa ko Himeneu'ga Alexandre'ga pavẽi. A'e ji: Satanás'ga ti tombohahy ġa pe. A'ero po ti ġa nde'iuhua'javi Tupana'ga pe okote'varuhua'jave'yma nehẽ.

2

Nahã po ojatykave'ġa e'i Tupana'ga pe hamo

¹ Kiro ji ena'ẽi nde ve: Jesus'gareheve'ġa ti tonhi'ĩ Tupana'ga pe yvyakotyve'ġa mombe'gwovo ġa nhaporemõ ġa ndepyyga. Te'i ti ġa ga pe: “E'poko ti ġa imombyryva ġa pe. Ndepyry hete nde ġa nderekokatuavo jipi.” A'ea ti ġa te'i Tupana'ga pe.

² Na jitehe ti ġa te'i Tupana'ga pe nhanderuvihavuhu'ġa mombe'gwovo huvihava'ġa mombe'upava no Tupana'ga ti tomombyry ġa pe javo. A'ero po ti ġa pyryvamo nhande pokokatuavo nehẽ. A'ero po ti nianemongyhyjihavi niandeavykyhavi nehẽ no. A'ero po ti nhande rekokatui imondoheteavo nhandereaporoġita Tupana'ga rehe imohina nehẽ ojipe'ġa ndehe nehẽ no.

³ Pyry Tupana'ga pe nhanembopiro'yhara'ga pe nhande nhi'ígame ga pe emombyry ti ġa pe javo. ⁴ Ga opota hete yvyakotyve'ġa ndekote'varuhua mombora ġa nhaporemõ ti tomomboruka ji ve javo. Ganembikwahava ga opota no ġa nhaporemõ ti tokwaha Jesus Cristo'ga mombe'ua a'itituhẽva'ea javo.

⁵ A'ereki Tupana'ga tehe ko Tupanamo.

Gaha yvyakotyve'ġa tombohete

gaha jate ko nhanderuvihavuhuhete'ga javo.

Yvyakotyva'ero Cristo Jesus'ga jate ombojikoty'aruka yvyakotyve'ġa.

Nurã yvyakotyve'ġa jikoty'ari Tupana'ga pavẽi.

⁶ Ojijukaukarame ġa ndepypava ga ġa mbopiro'yukari ġandekote'varuhua hugwi.

Nurã ġa jikoty'ari Tupana'ga pavẽi a'ero.

Gamanoa okwahavuka Tupana'ga remimbotarimova'ea.

A'ea kiro yvyakotyve'ġa piro'yaġwama ġandekote'varuhua hugwi.

⁷ Nurã Tupana'ga ei ji ve a'ea pa emombe'u javo. “Eko ti Jesus Cristo'ga moirũharamo egwovo judeus'ġarũive'ġa pyri gentios'ġa pyri,” ei ga ji ve. “Emombe'u pa ti Jesus'ga ġa pe tojiko ti ġa ga rehe. A'ero po ti ġa imomborukari ga pe okote'varuhua ojihugwi nehẽ. Embo'embo'e ti ġa Jesus'ga mombe'ua nhaporemõ rehe a'itituhẽva'ea rehe.” A'ea Tupana'ga ei ji ve. Amombe'u katu ji nde ve. Nanhi'mbei ji.

⁸ Onhimon'oġame Tupana'ga nhi'íga renduva ogwryri pe nhaporemõ marã po ti akwaimbae'ġa ndekoi a'ero nehẽ Jesus'gareheve'ġa? Kiro ji imombe'ui nde ve jireaporoġita. Onhimon'oġa ti akwaimbae'ġa tonhi'ĩ Tupana'ga pe gweaporoġitapyryvamo onhimonha'ngae'yma ġa ndayvapotare'yma.

Paulova'ea e'i nahã ti kunhangwera'ga toko javo

⁹ Marã po ti kunhangwera'ğa ndekoi nehë Jesus'gareheve'ğa? Kiro ji imombe'ui nde ve jireaporoğita. Tonhimbovyvy ti kunhangwera'ğa okopyryheteavo imongirame opira. Taheaporoğitaranuhũyme ti ға o'ava mbojigwajigwaga rehe. Taheaporoğitaranuhũyme ti ға mbo'yra noğa rehe ouro apopyra noğa rehe no pérolas noğa rehe no. Taheaporoğitaranuhũyme ti ға opikatua mongia rehe no – kiroki a'ea gwerohoahivuhu itambere'ia. ¹⁰ Ga e'i ore Jesus Cristo'gareheve'ea javo. Toko katu ti ға a'ero ojipe'ğa pe. Nahã ti Jesus Cristo'gareheve'ğa toko a'ero.

¹¹ Jesus Cristo'gareheve'ğa nhimono'oğame tihendu ti Tupana'ga nhi'iga javo, kunhangwera'ğa ti tojapyaka tuhë ganhi'iga rehe. Onhi'ige'yma ti ға tohendu pota okokatuavo.

¹² A'e hete ji nde ve: Kunhangwera'ğa ti toko Tupana'ga nhi'iga rehe jate. Tombo'eyme ti ға Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea rehe. Te'iyme tuhë ti ға: “Kunhangwerava'ea oapo akwaimba'eva'ea.” Tombo'eyme ti ға a'ea rehe Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea rehe. ¹³ A'ereki akwaimba'eva'ea Tupana'ga oapo ypy Adãova'ea. Kirë kunhangwerava'ea ga oapo Evava'ea hako. ¹⁴ Adãova'ea rũi reki Satanás'ga omoandyi hako. Kunhangwerava'ea ga omoandyi. A'ero kunhangwerava'ea nonhi'ipo'ruy Tupana'ga okote'varuhuavo.

¹⁵ Emo kunhangwera'ğa jikogame Jesus Cristo'ga rehe jipi Tupana'ga omombo ғandekote'varuhua ға hugwi. Ojikogame ga rehe ға ojipe'ğa arõhetei okopyryvamo onhimbovyvya. Nahã ғandeaporoğita pyahuro. Igwete pyryvamo ға nda'yramo ғwembireko'ğa pe.

3

Jesus'gareheve'ğa ndepiakatuhara'ga

¹ A'itituhëva'ea nhande ei: Kiroki ga e'i taporavyky ti ji Jesus'gareheve'ğa ndepiakatuavo javo – ga opota pyryva'ea. A'ereki nanongara aheporavykya ko pyry, xa'e nhande a'itituhëva'ea mombe'gwovo.

² Toko katu ti Jesus'gareheve'ğa ndepiakatuhara'ga ojikheteavo Jesus'ga rehe. A'ero tegwete ojipe'ğa ehava ga pe. Ojipeji tehe ti ga togwereko ғwembirekohëa. Taheaporoğita pyry ti ga. Tonhimbovyvy ti ga okokatuavo. Po ojipe'ğa nduri ga repiaga oropyta pota ore nde pyri javo, a'ero ti ga tohoryory ға ndehe ға mbuhuruka ғwonga pe ға pokoga. Tombo'e kwaha hete ti ga Tupana'ga nhi'iga rehe. ³ Heagwryryve'ğa ja rũi ti ga toko jugwejuhue'yma ahemboheagwryryva'ea vinho. Tonhimboahivyme ti ga ojipe'ğa pe. Toko katu ti ga ojipe'ğa pe ға ndayvare'yma onhyromo. Tokoyme ti ga ojipe'ğa ja – kiroki ға itambere'ia pyhyga rehe jate gweaporoğita jipi.

⁴ Tohepia katu kwaha ti ga ғwongapypeve'ğa mondomondokatuavo. Tomondo ti ga gwa'yra'ğa onhi'iga rupi. Ojihe ti ga tomoudouka gwa'yra'ğa ndeaporoğita imohinuka. ⁵ Po ga ndohepiakatukwahavi ғwongapypeve'ğa gwa'yra'ğa no ға mongoe'yma onhi'iga rupi, a'ero po ti ga ndohepiakatukwahavi Jesus'gareheve'ğa ға nhimono'oğame tihendu ti Tupana'ga nhi'iga javo. Nanongara'ga ti tokoyme ғandepiakatuharamo a'ero.

⁶ Tokoyme ti ga ғandepiakatuharamo – kiroki ga korogwe ojiko Jesus Cristo'ga rehe. A'ereki ga ndokwahahetei ve nahã ahe toko Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi jave'yma. Mara'ngu po ti nanongara'ga okote'varuhuavo onhimboheteavo nehë? “Ako pyry ji ға hohe pa jitekovo ғandepiakatuharamo,” e po ti ga nehë. Po ti ga ei a'ea nehë, a'ero po ti Tupana'ga ei ga pe nehë ereko te'varuhu nde enhimboheterame javo. A'ea jitehe Tupana'ga ei Diabo'ga pe ga mondovo ojihugwi hako. A'ereki Diabo'ga onhimbohete.

⁷ Toko katu ti Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ga. A'ero po ti Jesus'gareheve'garũive'ga ekatui ga mombe'gwovo pyry hete ga okokatuavo javo. Ga rekokatue'ymame po ti ga ga rerekomemui nehẽ ite'varuhu reki ga javo. Nahã po ti Diabo'ga ga mondoi gwemimbotarimova'ea rupi nehẽ.

Jesus'gareheve'ga pokohara'ga

⁸ Kiro ti ji imombe'ui nde ve Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ga pokohara'ga. Gandepiakatuhara'ga javijitehe ti ga tonhimbovyvy ojikheteavo Jesus'ga rehe. Ti'mbeyme ti ga. Tougwejuhuyme ti ga ahemboheagwryva'ea vinho okovo. Tokoyme ti ga ojipe'ga ja – kiroki ga itambere'ia pyhyga rehe jate heaporoğita jipi. ⁹ Nane'ymi gweaporoğitapyryvamo ti ga togwerovia hete aherembikwahavipyre'yma – kiroki a'ea Tupana'ga okwahavuka kiro Jesus Cristo'ga mombe'ua. Tojiko hete ti ga Jesus Cristo'ga rehe omano ga nhande repyga javo.

¹⁰ Jara'ga Jesus'gareheve'ga ti te'i ga pe: “Tihepia na'ẽ ti pendekokatua pe ga pokogame.” A'ea ti ga te'i ga ndepiaga. Po ga ndekopyryvamo ga pokokatuavo, a'ero po ti ga toko gapokoharamo.

¹¹ Ga javijitehe ti kunhangwera'ga tonhimbovyvy. Te'ite'iuhuyme ti ga ojipe'ga pe. Taheaporoğita pyry ti ga. Tombojiko pa ti ga ojipe'ga ojihe jipi. Nahã ti kunhangwera'ga toko.

¹² Akwaimbae'ga Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ga pokohara'ga ti togwereko ojipeji tehe gwembireko'ga. Tomondo ti ga gwa'yra'ga onhi'iga rupi ga ndepiakatukwahava. Tohepia katu kwaha ti ga gwongapypeve'ga no ga mondomondokatuavo.

¹³ Aerẽ, Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ga pokoharamo, ga jara'ga pokokaturame po ti koji'i gambohetea nehẽ. Koji'i po ti ga Tupana'ga kwahavi nehẽ ga ga pokoga gwaramo. Ndopojihuvi hete ti ga imombe'uheteavo gwembiroviara Cristo Jesus'ga mombe'ua a'ero nehẽ.

Paulova'ea omombe'u a'itituhẽva'ea rerekokatua

¹⁴ Aho pota tuhẽ ji nde pyri nambegwei jioha javo. Emo ji akwatija nde ve kiro. ¹⁵ A'ereki ji a'e: Mara'ngu po ti nhimbegweramo jigwovo nehẽ? Nurã ji herohoukari nhirembikwatijarukara kiro. Imonhi'igame po ti nde ikwahavi javo nehẽ. “‘Nahanahã ti Jesus'gareheve'ga toko katu ojohupe Tupana'ga ra'yramo,' ei Paulo'ga,” ere po ti nde nehẽ. Jesus'gareheve'ga ko avuiramave'gareheve'ga. Ga okwahavuka Jesus Cristo'ga mombe'ua ojipe'ga pe a'ea ko a'itituhẽva'ea javo herekokatuavo.

¹⁶ Cristo Jesus'ga mombe'ua a'itituhẽva'ea ko huvihavuhu tuhẽ ahe monhimomby'aheteavo. A'ea jukwaha nhande ve nhaporemo. A'itituhẽva'ea ko aherembikwahavipyre'yma – kiroki a'ea Tupana'ga okwahavuka nhande ve kiro Cristo Jesus'ga mombe'ua nhanerembiroviara. Momi ko Cristo Jesus'ga mombe'ua a'itituhẽva'ea:

Ga ko ojipiuka onhimongovo yvyakotyva'ero.

“Gareaporoğita ko pyry hete,” e'i Tupana'ga ra'uva ga kwahaheteavo.

Gaha Tupana'gapyrive'ga ga repia.

Gaha gareheve'ga ga mombe'u judeus'garũive'ga pe gentios'ga pe.

Ga rehe yvyakotyve'ga pyteripeve'ga ojiko.

Gaha Tupana'ga ga reroho yvagi pe ga mboheteavo pevo.

A'ea ko Cristo Jesus'ga mombe'ua.

4

Tupana'ga ra'uva omombe'u aerẽve'ga i'mbeve'ga

¹ Tupana'ga ra'uva e'i hete aerēva'ea mombe'ukatuavo. Nurā i'ei: “Mba-pava koty po ti jara'ga ndogweroviara'javi Jesus Cristo'ga mombe'ua nehē. Ga po ti ombopogwe Tupana'ga nhi'igaaatyviva'ea mombe'uhara'ga nehē okoheteavo ġa'mbea rehe ġanemimbo'ete'varuhua rehe nehē no – kiroki a'ea rehe anhaġa Diabo'gapyriva'ea ġa mbo'e. ² A'ea po ti Tupana'ga nhi'igaaatyviva'ea mombe'uhara'ga imombe'ui ġa pe ġa moandyandyita o'mbero ġa pe nehē. Ojipokwahava o'mbea rehe po ti ġa nonhimom-baragwahavi a'itituhēva'ea rehe gweaporoġitakatuagwame'yma nehē,” e'i Tupana'ga ra'uva.

³ “O'mbero po ti ġa ei nehē: ‘Tahembirekoyme ti ahe. To'uyme ti ahe ġwiġwia mbatera ojikwakuva,’ e po ti ġa nehē,” e'i Tupana'ga ra'uva imombe'gwovo.

Emo Tupana'ga nde'iangavi nanongara! Oapo pa ga. Nurā ti ahe tokwaku-vyme. To'u pa ti ahe garembiapoa i'gwovo gworygworyvamo ndepiry hete nde imbuhua ore ve javo Tupana'ga pe.

A'ea Tupana'ga ei ġa pe – kiroki ġa ojiko ga rehe a'itituhēva'ea kwahava. ⁴ A'ereki pyry pa Tupana'ga rembiapoa. Nurā ti tikwakuvyme garembiapoa ti'uyme ti jave'yma. Ti'u ti a'ero nhande'erame ga pe ndepiry hete nde imbuhua ore ve javo. ⁵ A'ereki mbatera pyry pa Tupana'ga ero ġwaramo. Pyry pa mbatera nhande ero ġwaramo ga pe no ndepiry hete nde imbuhua ore ve javo ga pe.

Nahā ti eporavyky katu Jesus'ga pe

⁶ Po nde imombe'upavi Tupana'ga rembi'ea pevo nhaneirū'ġa pe Jesus Cristo'gareheve'ġa pe, a'ero po ti nde poravykykatui Jesus Cristo'ga pe nehē. Eporavykykatuavo ga pe ti enhimbo'e katu Jesus'ga mombe'ua rehe a'itituhēva'ea rehe no – kiroki Jesus'gareheve'ġa nemimbo'ekatua rupi nde ereko jipi.

⁷ Terembopogwei ti Tupana'ga remiarōe'ỹva'ea imombe'uteheva'ea – kiroki a'ea iġwaivīve'ġa omombe'u pota. A'ereki a'ea nahemombyryvukari. Ejirokwa ti ekokatua rehe ekovo Tupana'ga reaporoġita rupi jipi. ⁸ Pyry ahe jirokwari tipopoaka jira'oa javo. Koji'i pyry hete ahe jirokwari tapyry jireaporoġita javo. A'ereki naname Tupana'ga omombyry ahe ve ahe manoe'ymame a'ero. Ahe manorē po ti ga imombyryvi jitehe ahe ve yvagi pe nehē no.

⁹⁻¹⁰ Kiro ti ji imombe'ui nde ve. Nhande xajiko hete Tupana'ga rehe omanoe'ỹve'ga rehe aerē po ti ga nhande rerohoi yvagi pe nehē javo. Ga ko yvyakotyve'ġa mbopiro'yharamo oko. “Ambopiro'y pota ji ġa imomboā ġandekote'varuhua ġa hugwi,” ei ga. Kiroki ġa ojiko ga rehe imomboruka ga pe – ġa hugwi tuhē ga imombori a'ero. Pyry ahe a'ea reroviahetei. A'ereki a'ea ko a'itituhēva'ea. Heroviaro ġwaramo nhande poravykyhetei nhandejirokwa Jesus Cristo'ga mombe'gwovo.

¹¹ A'ea ti emombe'u pa nhirembikwatijarukara tohendu katu ti Jesus'gareheve'ġa.

¹² Mara'ngu po jara'ġa javo nde ve? “Nerenhimoymyani ve nde, Timóteo. A'ero nde nderekwahavi ve,” e po ġa nde ve. Ehepiuka ekokatua ġa pe te'iyme ti ġa a'ea a'ero. Enhi'igatu ti ġa pe nahā ġa monhi'igatuavo. Eko katu ti toko ti ġa ji ja javo. Earō hete pa ti ojipe'ġa. Ejiko hete ti Jesus Cristo'ga rehe. Eko pyry ti. Nahā ti eko. A'ero po ti ġa ndekopotari nde ja nehē.

¹³ Jirakykweri ti emonhi'ĩ Tupana'ga rembikwatijarukara ġandovaki jipi tohendu ti Jesus'gareheve'ġa javo. Emombe'u katu ti ġa pe nahanahā e'i Tupana'ga nhi'igā javo. Embo'e katu ti ġa hehe.

¹⁴ Ymya Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ga ei nde ve kako: “Tupana'ga ra'uva ombo'ekwahavuka nde ve. Embo'embo'e ti Jesus'gareheve'ga Jesus Cristo'ga mombe'ua rehe a'ero imombe'ukatuavo ga pe,” ei ga nde ve kako. Kirē opokogame neakağa rehe Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ga ei a'iti tuhē javo kako. Enhi'ipo'ru ti Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ga a'ero ekovo ejiporavykya rehe. ¹⁵ Ejirokwa ti eporavykya rehe jipi ga mbo'embo'ekatuavo ekoheteavo hehe. A'ero po ti nde igwaigwavete ga mbo'ekwahakwahavi Tupana'ga nhi'iga rehe nehē. A'ea po ti jukwaha hete ga pe nhaporemo nehē.

¹⁶ Terekoi ite'varuhua rehe tako katu ti ji javo. Terejapyakai ti Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea rehe tambo'e ti ji Jesus Cristo'ga mombe'ua rehe jate javo. Nane'ymi ti ejirokwa ekokatuavo ga mbo'ekatuavo a'itituhēva'ea rehe jate. A'ero po ti nde nhimbopiro'yi ejikote'varuhua hugwi egwovo yvagi pe Tupana'ga pyri nehē. Kiroki ga neremimbo'ekatua rendu katu – gahā po ti nde ga mbopiro'yi gandekote'varuhua hugwi ga mondouka Tupana'ga pyri nehē no.

5

Eko katu Jesus'gareheve'ga pe

¹ Kiro ti ji imombe'ui nde ve. Eko katu ti Jesus Cristo'gareheve'ga pe ga mbo'eavo Tupana'ga nhi'iga rehe ga ndekote'varuhurame toko katu kwaha ti ga javo. Ixava'eve'ga pe ti terenhi'igahyi ga ndekote'varuhurame. A'ereki ga oko nderuva'java'ero. Enhi'igatu ti ga pe nde erame gandekote'varuhua pe na rūi ti peko javo ga pe. Na jitehe ti enhi'igatu ipyahuve'ga pe akwaimbae'ga pe ga ndekote'varuhurame. A'ereki ga oko neirū'java'ero.

² Na jitehe ti enhi'igatu igwaivive'ga pe ga ndekote'varuhurame. A'ereki ga oko ndehya'java'ero. Na jitehe ti enhi'igatu ipyahuve'ga pe kunhangwera'ga pe ga ndekote'varuhurame. A'ereki ga oko nerendyra'java'ero. Ga ko ambotehea rūi nde hugwi a'ero. Eko katu ti ga pe a'ero.

Jesus'gareheva'ero pereko katu aherembirekokwera'ga

³ Jesus'gareheve'ga ti tomondo ojeaporoğita aherembirekokwera'ga ndehe – kiroki kunhangwera'ga pe ndiporakahavi. ⁴ Po aherembirekokwera'ga gwereko gwa'yra'ga gwymymino'ga no, a'ero po ti ga topoko katu hēa hēa rembirekoa'jave'ymame. Ymya po hēa ga nderekokatuyppi ga monhi-momboaka. Kiro po ti ga toko katu kwaha ikwepyga hēa pe a'ero okovo hēaporakahavamo hēa ko jire'yjahēa tuhē javo. Nanongara ko pyry Tupana'ga pe.

⁵ Kiroki hēa tehe oko herekoe'yma oporakahava – po hēa jikohetei Tupana'ga rehe hamo ji poko ti javo ga pe jipi. Ypytunimo arimo po hēa nhi'igi ga pe ojihe ojipe'ga ndehe no ore poko javo hamo. Nanongarahēa ti Jesus'gareheve'ga topoko jipi.

⁶ Kiroki aherembirekokwera'ga oko onhimbohoryva'ea rehe jate ojapyakae'yma Tupana'ga rehe – hēa nomanoi novia. Emo hēa oko omanove'ga ja Tupana'ga pe. A'ereki hēa nombopyahuukari ga pe ojeaporoğita okokatue'yma ojikoge'yma ga rehe. Nanongarahēa rūi Jesus'gareheve'ga topoko jipi.

⁷ Embo'e pa ti Jesus'gareheve'ga nhiremimombe'ua rehe – kiroki a'ea ji akwatija nde ve aherembirekokwera'ga ndehe nahanahā ti pepoko ga javo. A'ero po ti tegwete ojipe'ga ehava ga pe nehē.

⁸ Kiroki ga ndoporakari gwe'yja'ga gwongapypeve'ga kaitu ga mbatere'ymame – gaha ndokoa'javi Jesus'ga mombe'ua rupi. Koji'i ga oko

te'varuhu Jesus'gareheve'garũive'ġa hohe. A'ereki Jesus'gareheve'garũive'ġa vehevi oporaka gwe'yja'ġa ġwongapypeve'ġa no.

⁹ Kiro ti ji imombe'ui nde ve. Jesus'gareheva'ero ti ġa toporaka opy-teripeve'ġa – kiroki kunhangwera'ġa pe ndiporakahavi. Tokwatija ti ġa nanongara'ġa ndera a'ero aherembirekokwera'ġa ndera ndiporakahavi ġa pe javo. Nanongara'ġa pe ji ei:

Ga ti toko iġwaivĩve'ġa. He'yjuhu kwara ġa ndehe sessenta kwara koji'i no. Ojipeji ġanembirekova'ea.

¹⁰ Ojipe'ġa omombe'u katu aherembirekokwera'ġa nahã ġa ojipe'ġa poko katu gweaporoġitakuro jipi javo. Momi ko aherembirekokwera'ġa mombe'ua:

Ga gwa'yra'ġa ndereko katu ġa monhimomboakakatuavo.

Ymyagwera jate ġa horyory hajiheve'ġa ndehe ġa mboapyga ġa mbuhuruka ġwonga pe ġa ndurame.

Na jitehe ġa Tupana'ga remimo'ẽhara'ġa poko ġa ndurame onga pe.

Ga ġa poko ġa nderekokatuavo – kiroki ġa pe ite'varuhu.

Ga ojirokwa opyryvamo ojipe'ġape'ġa pe jipi oporavykyparavuhuavo nahã ġa pokopava jipi.

Po nahã aherembirekokwera'ġa ndekokatui – kiroki ġa pe ndiporakahavi, a'ero pyry Jesus'gareheve'ġa ikwatijari ġandera ġahã nhande tipoko javo.

¹¹ Kiroki aherembirekokwera'ġa nomondo ve sessenta kwara iġwaivĩe'ỹve'ġa – ġandera ti terekwatijarukari. Mara'ngu po ti ġa oporavykypotara'jave'yma Cristo'ga pe nehẽ? Po ti ġa ei nehẽ: “Koji'i pyry ji ve ji rembirekoa'javamo.” ¹² Po ti ġa ei nahã nehẽ, a'ero po ti ijari ġa ndehe ġa ipiriano ġwaramo onhimbi'eagwera Cristo'ga pe nehẽ.

¹³ Terekwatijari iġwaivĩe'ỹve'ġa ndera, a'e ji. Mara'ngu po ti igwaigwavete ġa oevugwero nehẽ ohohorame ojipe'ġa nonga pe jipi nehẽ? Koji'i po ti ġa te'varuhuro a'ero onhi'inhi'ĩteheavo ikwahapapota imombe'umoanhana nehẽ – kiroki a'ea po ġa nomombe'ui hamo.

¹⁴ Nurã koji'i pyry ji ve iġwaivĩe'ỹve'ġa nembirekoa'javamo gwa'ygwa'yramo. Togwereco katu ti ġa gwa'yra'ġa ġwongapypeve'ġa nderuva. Po ti nahã iġwaivĩe'ỹve'ġa ndekokatui nehẽ, a'ero po ti a'ea rehe ġa'arõe'ỹve'ġa nde'ite'varuhui ġa pe nehẽ. Nahã ji amoġita ġa. ¹⁵ A'ereki jararamo iġwaivĩe'ỹve'ġa oko jipe Satanás'ga nhi'iġa rehe okoa'jave'yma Cristo'ga nhi'iġa rehe.

¹⁶ Kiro ti ji imombe'ua'javi nde ve. Aherembirekokwerahẽa re'yjahẽa ti toporaka hẽa pokokatuavo Jesus'gareheva'ero. Toporakarukaryme ti ġa hẽa jara'ġa pe Jesus'gareheve'ġa pe. A'ero hẽa porakare'ymame hẽare'yja'ġarũive'ġa oporaka ojipe'ġa – kiroki ġa pe ndiporakahavi tuhẽ.

Eko katu ti ġandepiakatuhara'ga pe

¹⁷ Kiro ti ji imombe'ui nde ve. Nahã po ti Jesus'gareheve'ġa ndekoi hamo: Ga ti tombohete gwepiakatuhara'ġa. Ga ti tomondokatua'ja ġa pe ikwepykava ġa poravykykaturame. Ga pe kaitu – kiroki ġandepiakatuhara'ġa omombe'umbe'u Tupana'ga nhi'iġa ġa mbo'ekatuavo hehe. ¹⁸ A'ereki Tupana'ga rembikwatijarukara e'i:

“Yuranuhã oporavyky ahe ve hay'nhoynhoġa japea hugwi jape'oga ipyrũpyruġame trigo ra'ynha rehe.

Nurã ti ahe tojurutyvyme yuranuhã

to'u ti trigo ikwepykavamo javo,” e'i ikwatijaripyra.

Ojo'java'ea e'i:

“Tokwepy ti ahe ġwemimboporavykyhara'ġa pe.

A'ereki ġa ahe poko," e'i.

¹⁹ Po ojipejive'ga ei nde ve: "Okó te'varuhu nhanderepiakatuhara'ga." Po ga tehe e'i a'ea, tereroviari ti ganhi'íga. Po a'ea jitehe ojipe'ga ei nhanderepiakatuhara'ga oko te'varuhu javo, a'ero ti ehendu ġanhi'íga ikwahava. ²⁰ Po a'iti hete tuhē ġandepiakatuahara'ga ite'varuhu, a'ero ti emoġita ga Jesus'gareheve'ġa ndovaki nhaporemo. Ere ti ga pe: "Nahā nde ereko te'varuhu. Epohi ti jugwi," ere ti ga pe. A'ero po ti jara'ġa kyhyjipavi xakote'varuhuyme ti javo nehē.

²¹ Ehendu tuhē nhinhi'íga ġa moġitakatupava. Terei ti: "Nda'ei po ti ji ga pe garekote'varuhua rehe. A'ereki ji ako hete ga rehe." A'ea terei. Ojipe'ga pe terei no: "Anhi'íghy hete po ti ji ga pe garekote'varuhua rehe. A'ereki ji ndakoi ga rehe." A'ea terei no, a'e ji nde ve Tupana'ga ji renduvame. Nhandepojykaharete'ga Jesus Cristo'ga ji rendu no. Yvagipeve'ġa ji rendu no Tupana'gapyrive'ġa garemimo'ēharamo.

²² Terena'ēi ti ojipe'ġa pe peporavyky ti Tupana'ga pe kiro javo. Ekwaha katu naē ti ġandeaporoġita. Ga pyryvame ti epoko ġa'akaġa rehe peporavyky ti kiro Tupana'ga pe javo. Terejihe'ari ti ite'varuhuve'ġa ndehe ġandekote'varuhua mbopogwee'yma. Ejirokwa ti ekokatua rehe, a'e ji nde ve.

²³ Yhya jate rūi ti e'u, Timóteo. Pyry xunhiva'ea nde i'ui vinho no tomombi hahyva'ea nderevegi pe. A'ereki nane'yimi nde netetirūa.

²⁴ Kotihī jara'ġa ndekote'varuhua jukwaha hete. A'ero nhande ejipei ġa pe oja ġa ndehe javo. Jara'ġa ndekote'varuhua ndiukwahavi ve. Aerē gwe nhande ikwahavi ġandeaporoġitate'varuhua. ²⁵ Na jitehe jukwaha hete ojipe'ġa ndekokatua. Jara'ġa ndekokatua ndiukwahavi ve. Aerē gwe nhande ikwahavi a'ea.

6

Paulova'ea e'i nahā ti ipiro'ye'ŷve'ġa toko javo

¹ Kiro ti ji ġa mombe'ui nde ve Jesus'gareheve'ġa – kiroki ġa ndipiro'yi opojykahara'ġa hugwi. Ga ti tomondo gweaporoġita opojykahara'ġa ndehe oporavykykatuavo ġa pe. Po ġa ndoporavykykatui Tupana'gareheva'ero, a'ero po ti ojipe'ġa Tupana'ga mbotegwetei ite'varuhu Tupana'ga javo. Jesus'ga mombe'ua po ti ġa imbotegwetei nehē no ite'varuhua rehe ga ġa mbo'ei javo.

² Po ġa opojykahara'ġa pavēi ojiko Jesus'ga rehe, a'ero ġa ndekoi onhoirūramo. A'ero ti ġa te'iyme opojykahara'ġa pe: "Ga nhaneirūramo ġwaramo ti timondoyme nhandereaporoġita ġa ndehe." A'ea rūi ti ġa te'i. Koji'i vehevi ti ġa tomondo ojeaporoġita opojykahara'ġa ndehe oporavykykatuavo ġa pe ġa pokoga. A'ereki ġa – kiroki opojykahara'ġa pe ġa oporavyky ġa pokoga – ġa ko ġairūa tuhē ġanemiarōa ojikoga ġwaramo Jesus'ga rehe. A'ea ti emombe'u pa ġa pe ġa mbo'ekatuavo hehe.

A'itituhēva'eaatyviva'ea rehe okote'varuhuve'ġa ombo'e

³ Po ojipe'ga ombo'e nhiremimbo'eaatyviva'ea rehe ndokoi po ga a'itituhēva'ea rehe nhandepojykaharete'ga remimbo'ea rehe Jesus Cristo'ga remimbo'ea rehe. Aherekokatua mombe'ua rehe po ga ndokoi no.

⁴ Okoe'ymame hehe po ga nhimbohetetehei tuhē akwaha hete ji javo novīa. Emo ga ndokwahavihu okovo. Onhi'íghayva pota ranuhū ga ojipe'ġa. "Garagara pe ġa ei?" e'i tehe ga. A'ero ga renduvame ġa nhimyrōi ojogwehe ja'javo ojohupe onhombotegweteavo ojogweroviare'yma.

⁵ Nane'ymi ġa jogwayvahetei. Ite'vate'va ġa'akaġa. A'ero ġa ndokwahava'javi a'itituhēva'ea ojipe'ġa mbo'eavo a'eaatyviva'ea rehe. A'ereki ġa e'i tehe oyvyteri pe: “A'e po ti ji ġa pe nehē: ‘Ji ko Tupana'gareheva'ea’. A'ero po ti ġa imbuhuri itambere'ia ji ve ji mombateheteavo ji ombo'erame nehē,” e'i tehe ġa oyvyteri pe.

⁶ Pyry hete tuhē okokatuve'ga pe reki – kiroki ga ojiko tuhē Tupana'ga rehe ikwahava opy'a rukatua gworygworyvamo jipi. Ndokoi ga ojipe'ġa mbatera rehe a'ero. ⁷ Ma gara nhande tiru reki nhande'arame? Ndiheruri nhande. Ma gara po ti nhande tiroho nhanemanorame nehē? Ndirohoi tuhē po ti nhande nehē. ⁸ Herekorame nhanderembi'ua nhandepira reheve xajory ti hehe pyry ji ve javo.

⁹ Jara'ġa e'i tako ji imbateheteva'ero javo. A'ea rehe jate ġa japyakai reki. A'ero ġa ite'varuhua mbopogwehetei okote'varuhuavo nahã po ti ji ipyhyghui mbatera javo. A'ereki hepia'ngi tehe he'yiva'ea ġa pe ġamongote'vava'ea. Tegwete ġapohira okote'varuhua hugwi a'ero. A'ea ġa mbotegwetepavi ġa mondouka hahyva'ea ruvihava pype. ¹⁰ A'ereki itambere'ia potarapora ko aherekote'varuhuparava. Itambere'ia rehe jate okovo ġwaramo jara'ġa pohiri Jesus Cristo'ga mombe'ua hugwi. Nurãro ġwaramo ġa imbuhumbuhurukari ite'varuhuva'ea hahyheteva'ea ojihe on-himbovy'are'yima ranuhũ ja'javo oyvyteri pe: “Maranameuhũ ji rekoi na?”

Paulova'ea omogita Timóteova'ea

¹¹ Timóteo, ndehe ereko Tupana'gareheva'ero. Terembopogwei ti nanongara nhaporemō ite'varuhuva'ea nhaporemō a'ero. Ejirokwa ti Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. Ejirokwa ti ekokatua rehe imondovo ejeaporogita Tupana'ga rehe jipi. Ejiko hete ti Jesus Cristo'ga rehe. Earomba ti jara'ġa. Enhimomirana ti ite'varuhurame nde ve. Eko katu ti jara'ġa pe enhyromo ġa pe. ¹² Ejirokwa hete ti eporavykykatuavo pyryheteva'ea rehe Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. Erovia hete Tupana'ga nhi'igã aerē po ti Tupana'ga ji mongoi ojipyri ji mombytavo avuirama nehē javo. A'ereki a'ea pe Tupana'ga e'i o'erame nde ve herejo ti ji pyri ejupa avuirama javo. Pyryheteva'ea pe nde ehetei erame ajiko ji Jesus Cristo'ga rehe Tupana'ga ra'yra'ga rehe javo. He'yive'ġa nde rendu kako.

¹³ Tupana'ga omongo pa. Nurã ġa okoji mbatera pavēi. Cristo Jesus'ga omombe'u a'itituhēva'ea Pôncio Pilatosva'ea pe okyhyjie'yima hako. Ga ji renduvame Tupana'ga Cristo Jesus'ga pavēi, kiro ti ji ehetei nde ve. ¹⁴ Ji nhi'ipo'ru pa ti, a'e ji nde ve. A'ero tegwete ojipe'ġa ehava nde ve. Nahã ti eko katu jipi nhandepojoykaharete'ga mboha'uva Jesus Cristo'ga mboha'uva ga mbuhua yvya koty nhande koty.

¹⁵ Tupana'ga erame: “Pyry kiro Jesus Cristo'ga hoa”, a'ero po ti Jesus Cristo'ga jipiukari ua yvaga hugwi nehē.

U katu katu Tupana'ga py'a.

Ga tehe ipopoaka hete ojipe'ġa hohe pa ġa mondomondopava ġwemimbotarimova'ea rupi.

Ga ko ġanduvihavuhu'ġa nduvihavuhuhetero oko.

Gapojoykahara'ġa pojoykahareteramo ko ga oko no.

¹⁶ Ga tehe ko avuiramave'ga omanoe'yima tuhē.

Gwendy'javuhua pype ga ruvi upa.

Tegwete yvyakotyve'ġa hoa garendy'javuhua pyri.

Ga ndohepiangavi ga. Tegwete garepiakava.

Tomboukwaha ti ġa ga.

Nane'ymi ti ga tipopoaka okovo avuirama. Na tuhē. Amém!

Paulova'ea e'i nahã ti imbateheteve'ga toko javo

¹⁷ Kiro ti ji imombe'ui nde ve. Ombatera rehe vvyakotyva'ea rehe ti imbateheteve'ga tonhimboheteyme Jesus'gareheve'ga. Tojikogyme ti ga oitambere'ia rehe. A'ereki kotihĩ itambere'ia opa ahe hugwi. Tojiko ti ga Tupana'ga rehe avuiramave'ga rehe tombuhu ti ga ji ve javo. A'ereki gaha ombuhu pa hete ahe ve tohory ti ga hehe javo. ¹⁸ Toko pyry ti ga jara'ga pe ga pokopokoga. Toma'ema'ẽ pota ti ga imondovo mbatera ga pe – kiroki ga ndogwerekoi ojive. ¹⁹ Imondorame ga pe ga imombyryvukari ojive pyryva'ea rerekoagwama yvagi pe. Nahã okorame ga ei Tupana'ga ti ji mongoi tuhẽ ojipyri avuirama nehẽ javo.

²⁰ Timóteo, teremoka'nhymi ti Tupana'ga rembikwahavukara ejive ekokat-uavo. Hehe ti embo'e katu herekokatuavo. Terembopogwei ti onhi'ĩteheve'ga. Jara'ga omombe'u Tupana'ga remiarõ'e'ỹva'ea ojogwayva hehe oreremimombe'ua ko a'itituhẽva'ea javo. Terehenduvi ti ganemimombe'ua. ²¹ A'ea mombe'urame jara'ga ndokoa'javi Jesus Cristo'ga mombe'ua rehe.

Kiro ji ei pe me Jesus'gareheva'ea pe: Tupana'ga tomombyry pe me – perope peju cidade de Éfeso pe.

PAULOVA'EA OMOMBE'UA'JA TIMÓTEOVA'EA PE Segunda Carta de Paulo a Timóteo

¹ Jihi ko Pauloramó Cristo Jesus'ga moirũharamo. Aporavyky ji Tupana'ga pe Cristo Jesus'ga mombe'gwovo. A'ereki Tupana'ga e'i ji ve: “Eko ti Cristo Jesus'ga moirũharamo. Ere ti ġa pe: ‘Pejiko ti Cristo Jesus'ga rehe imomboruka ga pe pejikote'varuhua pejihugwi pejikovo gareheva'ero. A'ero po ti Tupana'ga pe mongoi ojipyri avuirama nehẽ.’ A'ea ti ere ġa pe,” ei Tupana'ga ji ve kako. ² Timóteo, kiro ji ikwatijarukari nde ve imondouka. Nde ko nhiremiarõa jira'yra'java'ea.

Kiro ji ei: Nhandervete'ga Tupana'ga ti tomomyry nde ve Cristo Jesus'ga pavẽi nhandepojoykaharete'ga pavẽi. Tandeporogwety ti ġa. Tonoġatu ti ġa ndepy'a, a'e ji.

Horyory Paulova'ea Tupana'ga rehe

³ Nane'yimi ji nhi'iġi Tupana'ga pe nde mombe'gwombe'gwovo ypytunimo arimo jitekovo. Ga pe ji ei:

—Ndepyry hete nde Timóteo'ga mbojikoheteuka Jesus Cristo'ga rehe, a'e ji ga pe.

Nhiremboypya ja ji aporavyky Tupana'ga pe jipi ikwahava jireaporoġitapyryva.

⁴ Ji horame nde hugwi nde erejehe'o ji arõheteavo ikwehe'i. A'ea ji namoka'nhyimi jitekovo. Orohepiaga'u hete ji. Nde repiaga'javame po ti ji roryoryvamo nehẽ.

⁵ Nde ko nane'yimi nde rekoi ejikoga Tupana'ga rehe. A'ea ji akwahava'ja jijapyakavo nahã ko Timóteo'ga rekoi ikwehe'i javo. Ndejaryjahẽa jikohetei Tupana'ga rehe Lóidehẽa. Neyhẽa Eunicehẽa jikohetei jitehe Tupana'ga rehe no. Aerẽ ġa javijitehe nde jikohetei Tupana'ga rehe no. Aġwamo ndehe ko nane'yimi erejiko ga rehe no, a'e ji.

Terekyhyji ti Jesus'ga mombe'gwovo

⁶ Akwaha ji ndejikoga Tupana'ga rehe. Nurã ji ei ikwahavukara'java nde ve: Ejirokwa hete ti eporavykyavo ga pe jipi. A'ereki ji pokogame neakaġa rehe nhinhi'igã Tupana'ga pe Tupana'ga ra'uva nde mbokarakatu eporavyky ti ji ve javo. ⁷ A'ereki Tupana'ga imondorame nhande pyri gara'uva ndopojihuvukari nhande ve. Gara'uva nhande mbopopoaka. Gara'uva nhande monhoarõ hete nhande mbohoryoryva ojipe'ġa ndehe. Gara'uva nhande monhimbovyvy nhande mongokatuavo.

⁸ Nurã ti terekyhyji a'ero Cristo Jesus'ga mombe'gwovo nhandepojoykaharete'ga mombe'gwovo ipojihuve'yima. Terei ti: “Namombe'ui ti ji ga ga'arõe'ỹve'ġa nde'yjuhuro ġwaramo.” A'ea rõi ti ere, a'e ji.

Amombe'u ji Cristo Jesus'ga ojipe'ġa pe novĩa. Emo ġa ndopotari ji ga mombe'urame. Nurã ġa ji mongiukari cadeia pype. Timóteo, terekyhyji ti ji rehe ji pojihuve'yima a'ero cadeia pype ji rename. Terei ti: “Ji ndakwahavi Paulo'ga. Ga ndokoi nhiirũa.” A'ea rõi ti ere.

Tupana'ga popoakarimo ti emombe'u nhandepojoykaharete'ga Cristo Jesus'ga ojipe'ġape'ġa pe ji javijitehe. Po ti ġa imondoi hahyva'ea nde ve nde ga mombe'urame, a'ero po ti Tupana'ga nde monhimomiranami hahyva'ea pe nde mbopopoaka nehẽ.

⁹ Gaha omomboruka nhanderekote'varuhua nhande hugwi nahã nhande pokoga. Ga nhande mo'emo'ë toko ti ġa jireheva'ero javo. Nahã ga imombyryvi nhande ve. Nhanderekokatua rehe rõi ga imombyryvi. Gwemimbotarimova'ea rehe jate ga imombyryvi ji ġa poko pota javo. A'ereki ymyahũ yvya apoa renonde ga e'i ojivytyteri pe: "Aerë po ti ji imombyryvi ġa pe nehë," ei ga hako.

¹⁰ Aġwamo reki garemimombyryva jukwaha nhande ve Cristo Jesus'ga ruro ġwaramo nhande koty nhandembopiro'yhara'ga. A'ereki Cristo Jesus'ga omano nhanderekote'varuhua momboa imombiga nhandemanoa popoakara. A'ereki nhande tikwaha nhandembogweravaġwama. A'ea Jesus'ga okwahavuka imombe'gwovo pyryva'ea nhande ve. Ga e'i: "Pejiko ti ji rehe. A'ero ti pe hoi yvagi pe pejikovo avuirama Tupana'ga pyri – perope pe napemanoa'javi," ei ga.

¹¹ Pyryva'ea Tupana'ga omombe'uuka ji ve. Ga e'i: "Eko ti Cristo Jesus'ga moirũharamo egwovo ga mombe'gwombe'gwovo ġa pe. Embo'e katu katu ti ġa nhinhi'iġa rehe," ei ga ji ve.

¹² Amombe'u ji ġa pe a'ero ga nhi'ĩpo'ruavo. Nurã ġa ji mongi cadeia pype teremombe'ua'javi ore ve javo. Hahy hete ji ve a'ero. Emo ji jipoyja hete reki kiro hahyrame ji ve. Akwaha hete ji ga – kiroki ga rehe ji ajiko. Nurã – kiroki a'ea ji akwava'ë ga pe ereko katu ji ve javo – a'ea ti ga herekokatupavi okovo Cristo Jesus'ga mbuhua nhande koty. A'ero ti Cristo Jesus'ga rura'javi yvya koty nhande koty nehë.

¹³ Embopogwe ti nhiremimombe'ukatua a'itituhëva'ea ojipe'ġa mbo'ekatuavo hehe. Nane'ymi ti ejiko hete ga rehe ga arõheteavo ojipe'ġa arõheteavo no. Nahã nde rekoi ejikoty'aro ġwaramo Cristo Jesus'ga pavëi. ¹⁴ Tupana'ga gwerekouka pyryva'ea a'itituhëva'ea nde ve imombe'uuka onhi'iġa. Enhimoirũuka ti gara'uva pe nhandepojoykaharava'ea pe. A'ero po ti nde neremoka'nhymi pyryva'ea ganhi'iġa ġa mbo'ekatuavo hehe nehë.

Paulova'ea onhimombe'u

¹⁵ Nde erekwahavipe Ásiapeve'ġa gwyriveve'ġa pohipava ji hugwi. Gapyteripeve'ġa, Figelo'ga Hermógenes'ga pavëi, ġa pohiri ji hugwi.

¹⁶ Onesíforo'ga jate ko ġa ja rõi reki. Toporogwety ti nhandepojoykaharete'ga Onesíforo'ga garongapypeve'ġa no, a'e ji. A'ereki Onesíforo'ga uhuuhu ji pyri ji mbohoryoryva. Ipoija hete ga ji rehe ji rename cadeia pype. ¹⁷ A'ereki avo cidade de Roma pe uhurame ga ji reka hete ji repiaga cadeia pype.

¹⁸ Aerë Cristo Jesus'ga rura'javi yvya koty nehë. Toporogwety ti nhandepojoykaharete'ga Onesíforo'ga a'ea rupi, a'e ji. Ji ruvame cidade de Éfeso pe Onesíforo'ga ji pokopokogi no ikwehe. Nde erekwaha hete garem bipokogagwera.

2

Tapepojihuvi ti pejikovo soldados'ga ja

¹ Timóteo, jira'yra'java'ero ereko. Nhande jikoty'aro ġwaramo Cristo Jesus'ga pavëi ga imombyryvi nhande ve. Na ga nde mbopopoakari a'ero onhimimombyryvimo. ² Embo'e ti nhiremimbo'ea rehe – kiroki a'ea nde erehendu he'yive'ġa pavëi. Embo'e katu ti Jesus'gareheve'ġa – kiroki ġa ahe mbojiko ojihe. A'ero po ti ġa ikwahavi ojipe'ġa mbo'eavo Jesus Cristo'ga mombe'ua rehe nehë.

³ Enhimomirana ti hahya pe soldados'ga ja. A'ereki ġa onhimomirana hahya pe otavukarame tinhi'ĩpo'ru ti nhanderuvihava'ga javo. Ndehe na

jitehe enhimomirana ojipe'ga imbuhurame hahya nde ve nde Jesus Cristo'ga mombe'urame ga pe.

⁴ Soldado'ga oporavyky gwuvihavete'ga pe jate tanhi'ipo'ru ti ji ga javo. A'ereki ga ga mbohory pota – kiroki ga ga mboporavyky ojive. Ojipea rūi gaporavykyhava soldado'ga rekoro gwaramo. Na jitehe ti eporavyky Tupana'ga pe jate ojipe'ga mbo'eavo Jesus Cristo'ga rehe jate tanhi'ipo'ru pa ti ji Tupana'ga mbohoryva javo.

⁵ Kiroki ga onha pota ojipe'ga pavēi – ga e'i: “Tavahemypy te ipyhyga pyryva'ea jijive.” Onha po ga ahemonhanukahara'ga nhi'iga rendukatu-avo hamo. Po ga nohendukatui ganhi'iga, a'ero ga nombuhurukari ojive pyryva'ea. Na jitehe Tupana'ga nhi'iga rendukatue'ymame po ti nde nerembuhurukari pyryva'ea ejive nehē no.

⁶ Ga ypy po o'u katu kopeva'ea gwemitymipyra hamo – kiroki ga oporavyky hete japovo kohoa ityma. Nde poravykyheterame Tupana'ga pe Jesus Cristo'ga mombe'gwovo po ti ga imbuhurukari nde ve pyryva'ea nehē.

⁷ Ejapyaka hete ti nhirembikwatijara rehe. A'ero po ti nhandepojykaharete'ga Cristo Jesus'ga ikwahavukapavi nde ve nehē a'ea pe Paulo'ga ei javo.

⁸ Ejapyaka katu ti Jesus Cristo'ga rehe Daviva'ea rakykwepohara'ga rehe. Ekwahava'ja ga jipi Tupana'ga ombogwerava'ja ga gamanoa hugwi javo. A'ea ko pyryva'ea nhiremimbo'ea.

⁹ Ji pyryva'ea mombe'uro gwaramo Jesus'gareheve'garūive'ga imbuhuri hahyva'ea ji ve jipi. Ga ji mongi cadeia pype vehevi ji mohina itanhuramuhūa pyvō nde ereko te'varuhu hete javo ji ve novia. Tegwete nhihema jugwi a'ero. Nurā ji ndahoa'javi kiro Jesus Cristo'ga mombe'gwovo Tupana'ga nhi'iga mombe'gwovo. Emo tegwete imombihava gamombe'ua. A'ereki jara'ga ohoho Jesus'ga mombe'gwovo. ¹⁰ Anhimomirana ji hahyparavuhua pe Tupana'ga remimo'ēhara'ga ndepyga tomomboruka ti ga okote'varuhua Cristo Jesus'ga pe nehē no. Aerē po ti ga ndekoi avuirama garendy'jakatua pyri yvagi pe nehē.

¹¹ A'itituhēva'ea ji ei nde ve kiro ikwahavukara'java. Ji a'e: “Po Jesus Cristo'ga manoro gwaramo nhande pohiri nhanderea-poroġitate'varuhua hugwi, a'ero po ti nhande rekoi avuirama ga pyri nehē.

¹² Po nane'ymi nhande nhimomiranami hahyva'ea pe nhande ga mombe'urame, a'ero po ti ga nhande mongoi ganduvihavamo onhipavēi nehē. Po ti nhande ei nehē Jesus'ga ndokoi jipojykaharetero javo, a'ero po ti ga ei nhande ve no ndapekoi tuhē pe jireheva'ero javo nehē.

¹³ Po nhande ipiriani nhande'eagwera opohia ganhi'iga hugwi ga mbojikoga'jave'yma nhande rehe novia. Emo ga nopiriani o'eagwera ahe mbojikoga tuhē ojihe. A'ereki tegwete ga'eagwera piriana.”

A'ea ji ei a'itituhēva'ea mombe'gwovo.

Nahā ti peporavyky Jesus'ga pe

¹⁴ Nhiremimombe'ua ti emombe'u pa Jesus'gareheve'ga pe tokwaha katu ti ga javo. Ere ti ga pe: “Tepenhi'igayvari ti penhinhi'iga rehe a'ea pe rūi ji ei javo tehe. A'ereki pe ndapepokogi ojipe'ga penhi'igayvaramo. A'ereki pe penhenduhara'ga mbotegwete reki penhi'igayvaramo. A'ea ji erame pe me Tupana'ga nhinhi'iga renduvi. Pehendu katu ti a'ero.” A'ea ti ere ga pe.

¹⁵ Ejirokwa hete ti eporavykya rehe ġa mbo'ekatuavo Tupana'ga nhi'ġa rehe a'itituhēva'ea rehe. A'ero hepiagame po ti Tupana'ga ei nde ve nehē: “Ndepyry hete nde ġa mbo'ekatuavo,” e po ti ga nde ve nehē. Ekwaha hete ti ganhi'ġa a'ea rupi katu ġa mbo'ekatuavo. A'ero po ti nde poyjahetero eporavykya rehe nehē.

¹⁶ Terembopogwei ti ojipe'ġa nhi'ġtehea Tupana'ga remiarōe'ŷva'ea. A'ereki ġanhi'ġa renduva ġwaramo igwaigwavete ahe nombopogwei Tupana'ga. ¹⁷ A'ereki ġanhi'ġtehea jauranuhūa ja. Jauranuhūa ahe rerekorame onhimoanha ahera'oa imbote'varuhuavo. A'ea ja nanongara'ġa omonhimoanha onhi'ġtehea ojipe'ġa mbote'varuhuavo. Himeneu'ga ko na Fileto'ga pavēi. ¹⁸ Okoa'jave'yma Tupana'ga nhi'ġa rehe, a'eaatyviva'ea ġa ei memei o'mbero: “Tupana'ga ombogweravipe Jesus'gareheve'ġa. Nombogwerava'javi po ti ga ahe nehē.” A'ea ġa ei o'mbero Jesus'gareheve'ġa pe. Nahā ġa imbovambovatehei tuhē mo Jesus'gareheve'ġa py'a a'ero.

¹⁹ Emo po ti ojipe'ġa ndopohiraġwami Tupana'ga hugwi okoheteavo ġwaramo ganhi'ġa rehe a'itituhēva'ea rehe. Nombopogwei ġa i'mbeve'ġa nhi'ġa. A'ereki Tupana'ga ombojikoguka hete ġa ojihe. Ga pe ga ei jireheve'ġa. Tupana'ga rembikwatijarukara e'i nahā:

“Tupana'ga okwaha tuhē ojiheve'ġa.”

A'ea ikwatijaripyra i'ei. E'i no:

“Topohi ti ga okote'varuhua hugwi

– kiroki ga e'i: ‘Ji ko Tupana'gareheva'ea’,” e'i.

²⁰ Ojo'java'ea po ti ji imombe'ui nde ve kiro. Imbateheteve'ga gwereko ġwonga pe hyrua. He'yiva'ea ga herekoi ikatuva'ea ouro apopyra prata apopyra no. He'yiva'ea ga herekoi ikatue'ŷva'ea no yva apopyra tujuga apopyra no. Opo'ru ga ikatuva'ea hyrua herekovo ojipe'ġa ndurame ga repiaga. Opo'ru ga ikatue'ŷva'ea hyrua herekovo imboapykavamo ytya mombohavamo.

²¹ Na jitehe po ti Tupana'ga nhande po'ru nhande pohirame nhanderekote'varuhua hugwi nhandekovo ikatuheteva'ero nehē. “Ga pyry kiro nhiremimboporavykyukara pe ikatuparavuhuva'ea pe,” e po ti Tupana'ga nhandepojoykaharete'ga.

²² Hepia'ngi ite'varuhua ipyahuve'ġa pe jipi. Terenhimohepia'ngiukari jupe a'ero. Eko katu hete ti. Ejiko hete ti Cristo Jesus'ga rehe ga arōheteavo. Earō hete ti ojipe'ġa ekokatuavo ġa pe ġa ndayvare'yma. Nahā ti ejirokwa pyryve'ġa pavēi – kiroki ġa onhi'ġ Tupana'ga pe nhandepojoykaharete'ga pe nhande poko ti javo ga pe.

²³ Terekwavi ti ojogwayvave'ġa koty – kiroki ġa ndokwahavihu. A'ereki ganhi'ġtehea renduvame ahe onhi'ġayva pota ġa.

²⁴ Tupana'ga pe oporavykyrame ġa mbo'eavo Tupana'gareheve'ga tonhi'ġayvayme ġa. Tinhyrō ti ga ġa pe nhaporemō okokatuavo ġa pe. Tombo'e kwaha ti ga Tupana'ga nhi'ġa rehe. Tonhimbaekwahivyme ti ga ġa ndehe upa. ²⁵ Tombo'e nhyrō ti ga ġa – kiroki ġa nohendupotari garemimbo'ea Tupana'ga rehe. Nahā po ti ga tombo'e ġa Tupana'ga po ti ombopohipotaruka ġa pe ġandekote'varuhua hugwi nehē javo. A'ero po ti ġa heroviari a'itituhēva'ea Cristo Jesus'ga mombe'ua nehē. ²⁶ A'ero po ti ġa apyakwapupugamo nehē. “Iii! Satanás'ga reki nhande moandyandyi nhande mongovo ġwemimbotarimova'ea rupi!” e po ti ġa nehē. A'ero po ti ġa nhimbopiro'yi Satanás'ga hugwi okote'varuhua hugwi nehē no Tupana'ga nhi'ġpo'ruavo nehē.

3

Aerēva'ea Cristo'ga rura'javakotyva'ea

¹ Tiruahū hete ti mbapava koty Jesus Cristo'ga rura'java koty nehē. A'ea ti ekwaha, a'e ji. ² Mbapava koty po ti yvyakotyve'ga ndekoi ojihe jate onhiarōheteavo nehē. Opota ranuhū po ti ġa itambere'ia nehē. Onhimbohete tehe po ti ġa nehē jihi ojipe'ga hohe javo. Noarōi po ti ġa ojipe'ga nehē jihi jate ko jipyry javo. Onhi'ī te'varuhu po ti ġa Tupana'ga pe ojipe'ga pe nehē no. Nohendukatui po ti ġa uva'ga nhi'īga oy'ga nhi'īga nehē no. Ndohoryvi po ti ġa ahe rehe ahe imbuhurame ġa pe nehē. Ndokopyryvi po ti ġa Tupana'ga arōe'yma nehē.

³ Ndokokatui po ti ġa ojipe'ga pe gwe'yja'ga pe vehevi nehē. Nonhimoġitaukara'javi po ti ġa ahe ve nehē. Ombotegwete po ti ġa ojipe'ga nehē. Nonhimongokatui po ti ġa onharūiveuhūro nehē. Onhimboahi po ti ġa okote'varuhua vo ojipe'ga pe nehē. Noarōi po ti ġa pyryve'ga nehē petiruahū pe javo ġa pe. Noarōi po ti ġa pyryva'ea vehevi nehē a'ea tiruahū javo jupe. ⁴ Okwava'ē po ti ġa ojipe'ga hajiheve'ga po pe nehē tojigwarai ti ġa ġa ndehe javo.

Ndojapyakakatui po ti ġa onhimbaekwahiva ipotarahivuhuavo onhimimbotarimova'ea jate nehē. Onhi'ī tehe po ti ġa nehē ġa hohe pa ko ji huvihavamo javo. Onhimbohory pota hete po ti ġa nehē. Emo po ti ġa ndopotari Tupana'ga mbohoryva nehē. ⁵ O'mbero po ti ġa ei nehē: “Orojiko ore Jesus Cristo'ga rehe,” e po ti ġa nehē. Emo po ti ġa nomomborukari ga pe okote'varuhua ojihugwi nehē. A'ero po ti ġa nonhimongokatuukari reki Tupana'ga pe. Nahā po ti ġa nombokwahyi gapopoakara ojeaporoġita pe nehē. Terembopogwei ti ġa ekwave'yma ġa koty.

⁶ Jararamo ġa hoġahoi onga pe imbojoapiapiavo xanhi'ī ti kunhangwera'ga pe javo. Oho ġa kunhangwera'ga pyri a'ero o'mbero ġa pe ġa mbo'eavo Tupana'ga nhi'īgarūiva'ea rehe. Gwerovia kunhangwera'ga ġa'mbea reki – kiroki kunhangwera'ga nharuiveuhū opopoakare'yma mbehea pe. Okoveveuhu ġa oroko te'varuhu ore javo novīa kunhangwera'ga. Emo ġa ndopohiri jugwi. Hepia'ngi he'yiva'ea ite'varuhuparavuhuva'ea ġa pe no. ⁷ Nane'ymi ġa nhimbo'embo'ei novīa. Emo tegwete ġanembikwahava a'itituhēva'ea rehe.

⁸ Ymyahū mokonhava'ea ndopotari Moisésva'ea nhi'īgagwera hako Janesva'ea Jambresva'ea pavēi hako. Na jitehe aġwamo kunhangwera'ga mbo'ehara'ga ndopotari Jesus'ga mombe'ua a'itituhēva'ea. Ojapyaka ġa ite'varuhuva'ea rehe jate a'ero okoa'jave'yma Jesus'ga mombe'ua rupi. Tupana'ga omovahī ġa a'ero. ⁹ Nambegwei po ti he'yjuhuve'ga ndohaykaa'javi ġanhi'īga jukwahava ġwaramo ġanembikwahave'ymuhūa nehē. Na jitehe jukwaha ymyahūva'ea pe Janesva'ea rembikwahave'ymuhūa Jambresva'ea rembikwahave'ymuhūa no hako.

Mbapavava'ea Paulova'ea remimbo'ea Timóteova'ea pe

¹⁰ Ndehe ji kwaha hete. Erekwaha hete nde nhiremimombe'ua. Erekwaha nde jirekokatua. Nane'ymi ji ei: Tako ti Jesus Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe. A'ea nde erekwaha. Erekwaha nde jijikoga Jesus Cristo'ga rehe no. Nanhimbaekwahivi ji ġa ndehe jikokatuavo ġa pe tiruahūrame ji ve. A'ea nde erekwaha. Nde erekwaha nhiremiarōhetea ġa ndehe. Anhimomirana ji hahyva'ea pe jiporavykyheteavo ġa mbo'eavo. A'ea nde erekwaha no.

¹¹ Erekwaha nde ġandekote'varuhua ji ve. Hahyva'ea ji ve nde erekwaha. Jesus'gareheve'garūive'ga oko ji rehe ji arōe'yma Antioquiapeve'ga Icôniopeve'ga pavēi Listrapeve'ga pavēi no kako. Hahy ji ve a'ero ġapyteri pe.

A'ea pe ji nhimomiranahetei kako. A'ea pa nde erekwaha. Ga ndekondekorange ji rehe nhandepojykaharete'ga Tupana'ga ji pokogi ji mbopiro'yavo ġa hugwi nhaporemoko kako.

¹² Kiroki ġa oko katu pota Cristo Jesus'ga javijitehe ojikoty'a ga pavēi – ġa ndehe ti ite'varuhuve'ġa ndekoi okote'varuhuavo ġa pe nehē. Na tuhē po ti nehē. ¹³ Igwaigwavete po ti tiruahūve'ġa ndekote'vate'varuhui nehē ahe moandyandyive'ġa pavēi. Koji'i po ti ġa nhaporemoko heroviarukari mbehea ojipe'ġa pe nehē. Ga jitehe po ti a'ea reroviari nehē no.

¹⁴ Terepohiri ti enhimbiroviahetea hugwi a'itituhēva'ea hugwi – kiroki a'ea rehe nembo'ehara'ġa nde mbo'e. A'ereki nde erekwaha hete ġa – kiroki Jesus'gareheve'ġa oko pyry nde mbo'eavo a'itituhēva'ea rehe. ¹⁵ Neremoka'nhyimi nde evoġagwera. Ndevoġarypyagwera jate nde erekwaha Tupana'ga rembikwatijarukara ganhi'ġapyryva. Garembikwatijarukara okwahavuka nde ve aherekote'varuhua mombora. A'ero a'ea monhi'ġame nde ere'e ikwahava: “Ahe jikogame Cristo Jesus'ga rehe ga imombori aherekote'varuhua ahe hugwi ahe mongovo ojipyri,” ere nde.

¹⁶ Ymyahū Tupana'ga ikwatijakatuukari ahe ve onhi'ġa hako. Garembikwatijarukara nhaporemoko ikwahy nhande pokoga. Nhande nhi'ġame jupe a'ea nhande mbo'ei a'itituhēva'ea rehe. Nhande nhi'ġame jupe a'ea ikwahavukari nhande ve nhanderekote'varuhua. Nhande nhi'ġame jupe a'ea nhande mbopohirukari nhanderekote'varuhua hugwi nhandereaporogita mongokatuavo. Nhande nhi'ġame jupe a'ea nhande mbo'ei Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe nhande mongovo hupi. ¹⁷ Nahā Tupana'ga rembikwatijarukara ikwahapavukari Jesus'gareheve'ġa pe tonhi'ġapo'ru pa ti ġa ga oporavykyparavuhuavo ikatuva'ea rehe ojipe'ġa pokoga.

4

¹ Aerē po ti Cristo Jesus'ga rura'javi yvya koty nhandepojykaharete'ga nehē. Uhu po ti ga okojive'ġa pyri omanove'ġa pyri nehē no. Okwaha ga ġa ndekopyryvame. Ga po ti e'i pyryve'ġa pe a'ero nehē: “Pepyry pe. Pejo ti pejipytavo avuirama ji pyri a'ero,” e po ti ga nehē. Okwaha ga ojipe'ġa ndekote'varuhurame. Ga po ti e'i ite'varuhuve'ġa pe a'ero nehē: “Pekote'varuhu pe. Peho ti hahyva'ea ruvihava pype pejipytavo avuirama a'ero,” e po ti ga nehē.

Nhanderuvihavuhetero po ti Jesus Cristo'ga ruri nehē. A'ero kiro ji nde moġitai Tupana'ga nhinhi'ġa renduvame Jesus Cristo'ga pavēi. ² A'ero ji ehetei nde ve: Nane'yimi ti emombe'u katu Jesus'ga mombe'ua ojipe'ġape'ġa pe. Ga hendupotarama ti emombe'u katu ġa pe. Ga hendupotare'ymame ti emombe'u katu jitehe ġa pe no. Ekwahavuka ti ġa pe ġandekote'varuhua. Ere ti ġa pe: “Tapekote'varuhua'javi ti.” Okokatuve'ġa pe ti ere: “Tapekokatupigi ti.” Embohory ti ġa Tupana'ga rehe. Terenhimbaekwahivi ti ġa ndehe ġa mbo'eavo a'itituhēva'ea rehe. A'ea pe ji erame nde ve Cristo Jesus'ga nhinhi'ġa rendu Tupana'ga pavēi.

³ Aerē po ti he'yive'ġa nomombe'uukara'javi nde ve a'itituhēva'ea Tupana'ga nhi'ġa nehē. Gwemimbotarimo po ti ġa ombo'ehara'ġa mbuhumbuhuri ojipyri nehē tianembo'e ti ġa nhanderemimbotarimova'ea rehe javo. ⁴ A'itituhēva'ea po ti ġa nohendupotari nehē. A'eaatyviva'ea po ti ġa opota hete henduva imombe'utehea nehē.

⁵ Emo nde ve ji ei: Enhimbovyvy ti ejapyakakatuavo. Enhimomirana ti Tupana'ga arōe'ġyve'ġa imondorange hahyva'ea nde ve. Emombe'u katu ti Cristo Jesus'ga mombe'ua ojipe'ġape'ġa pe ġa mbojikoguka ga rehe. Eporavykyavo Tupana'ga pe enhi'ġapo'ru pa ti ga a'ero.

⁶ Oro ji, ji juka ġweri ġa – kiroki ġa ji pyhyguka. A'ereki ji amombe'umbe'u Cristo Jesus'ga ġa pe. Kiro ihoi japiavo nhimanoaġwama, a'e ji. ⁷ Ajirokwa pa ji jiporavykyheteavo ga pe Cristo Jesus'ga mombe'ukatuavo ġa pe. A'ereki pyry ahe poravykyi ga pe! Anhi'ĩpo'ru pa ji ga. Ndapohiri ji Jesus'ga mombe'ua hugwi.

⁸ Aerẽ mbapava koty po ti nhande rekoï nhandepojykaharete'ga rovai pyteri pe pyryheteve'ga rovai pyteri pe nehẽ te'i ti ga ahe ve javo. Okwaha ga ġa ndekote'varuhurame. A'ero po ti ga ei a'ea pe ġa mondovo hahyva'ea ruvihava pype nehẽ. Okwaha ga jara'ga ndekopyryvame. A'ero po ti ga ei a'ea pe ġa mongovo ojipyri nehẽ. A'ea rupi po ti ga imondoi ji ve pyryheteve'ea – kiroki pyryheteve'ea Tupana'ga gwereko ji ve jirekopyryva ġwaramo. Ji ve jate rui po ti nhandepojykaharete'ga imondoi nehẽ. Omondo po ti ga nhande ve nhaporemo nehẽ nhande ipotaheterame garura'java yvya koty ga arõheteavo.

Paulova'ea onhimombe'u Timóteova'ea pe

⁹ Timóteo, kotihĩ ti ejo ji pyri. ¹⁰ A'ereki Demas'ga opohi ji hugwi ogwovo cidade de Tessalõnica pe. A'ereki ga opotaruhu mbatera aġwamo. Crescente'ga oho Galáciapeve'ġa gwyri pe. Tito'ga oho Dalmáciapeve'ġa gwyri pe. ¹¹ Lucas'ga jate opyta ji pyri ji moiruamo. Eho ti Marcos'ga rerua ejupi. Toporavyky ti ga ji pyri Cristo Jesus'ga mombe'gwovo ji pokoga nehẽ. ¹² Amondo ji Tíquico'ga cidade de Éfeso pe.

¹³ Eho na'ẽ ti Carpo'ga pyri cidade de Trõade pe herua jipira ji ve. A'ereki ji aheja jipira i'arimova'ea ga pyri ikwehe. Eru ti ikwatijaripyra no. Ojipea ikwatijaripyra ipira apopyra – a'ea kaitu ti eru ji ve no.

¹⁴ Kiro ji ga mombe'ui nde ve Alexandre'ga – kiroki ga oapo mbatera metal apopyra. Ga e'ie'i ji ve okote'varuhuavo ji ve. A'ero po ti nhandepojykaharete'ga imondoi hahyva'ea ga pe nehẽ. ¹⁵ Enhimboko'i ti Alexandre'ga hugwi. Mara'ngu po ti ga otiruahũro nde ve nehẽ no? A'ereki ga ndopotari nhaneremimbo'ea Cristo Jesus'ga rehe.

¹⁶ Ymya soldados'ga ji pyhygi kako. Aerẽ nhanderuvihava'ga nhi-mono'ono'oġi tihepia ti Paulo'ga te'varuhua javo. Ji ġa nhi'ĩpondekwavypyrame ndavavagahihavi ji rehe. Kiroki ġa ojikoty'a ji pavẽi – ġa okyhyji nhanderuvihava'ga hugwi. A'ero ġa hoi opohia ji hugwi. Emo ji a'e: Tomondoyme ti Tupana'ga hahyva'ea ġa pe – kiroki ġa opohi ji hugwi.

¹⁷ A'erorame tehe nhandepojykaharete'ga Cristo Jesus'ga ji moirũ. A'ero ga ndopojihuvukari jipyhykara'ga ji ve ji mombe'u ti ġa pe javo ji ve. A'ero ji Cristo Jesus'ga mombe'upavi judeus'garũive'ġa pe nhaporemo gentios'ġa pe. Nahã nhandepojykaharete'ga ji mbopiro'yi ite'varuhuve'ġa hugwi tandejukayme ti ġa javo. ¹⁸ Aerẽ po ti ga ji mbopiro'yi ite'varuhuparavuhuva'ea hugwi nhaporemo ji rerekokatuavo ji rerohokatuavo yvagi pe nehẽ. Pevo po ti ga rekoï nhanderuvihavuhetero nehẽ. Timbohete ga avuirama nehẽ! Na tuhẽ! Amém!

Paulova'ea omondouka onhi'igã ahe ve

¹⁹ Timóteo, amondouka ji nhinhi'igã Priscilahẽa pe Áquila'ga pe no Onesíforo'ga pe no garongapypeve'ġa pe no.

²⁰ Opyta Erasto'ga upa cidade de Corinto pe. Aheja ji Trófimo'ga cidade de Mileto pe. A'ereki ga itetirũa.

²¹ Ejirokwa ti ejoa ji pyri yapoa renonde.

Êubulo'ga omondouka onhi'iĝa nde ve kiro. Na jitehe ĝa omondouka onhi'iĝa nde ve Prudente'ga Lino'ga pavêi Cláudiahêa pavêi no. Na jitehe jara'ĝa nhaporemô Cristo Jesus'gareheve'ĝa omondouka onhi'iĝa nde ve.

²² Kiro ji ei nde ve: Nhandepojykaharete'ga Cristo Jesus'ga tojikoty'a nde pavêi nde rerekokatuavo.

Tomombyry ti ga pe me nhaporemô, a'e ji.

PAULOVA'EA OMOMBE'U TITOVA'EA PE Carta de Paulo a Tito

¹ Jihi ko Pauloramō Tupana'gareheva'ero. Jesus Cristo'ga moirūharamo ji ako no jiporavykyavo Tupana'ga pe Cristo'ga mombe'gwovo.

A'ereki Cristo'ga e'i ji ve: “Ehoeho ji mombe'gwovo. A'ero ti Tupana'ga remimo'ēhara'ga ikwahavi ojikoga ji rehe nehē nahanahā Tupana'ga ahe mbojiko ojihe javo. A'itituhēva'ea ti ga ikwahavi a'ero nehē no nahanahā ahe oko katu katu okovo garemimbotarimova'ea rupi javo. ² Nahā po ti ga ndekoi nehē o'ejipero gwaramo: ‘Po ti nhande xako Tupana'ga reheva'ero, a'ero po ti nhande xaho nhandejupa avuirama ga pyri nehē.’ Nahā po ti ga ei nehē,” ei Cristo'ga ji ve ji mondovo.

Tegwete Tupana'ga mbea. Ymyahū vyva apoa renonde ga e'i hako: “Aru ti jhiremimo'ēhara'ga mombytavo ji pyri avuirama nehē,” ei ga o'mbee'yma hako.

³ Gwemimbotarimo Tupana'ga okwahavuka kirogwe ko nhinhi'iga mombe'uhava javo. Amombe'u ji ganhi'iga a'ero. A'ereki ji ve ga e'i kako: “Eho ti nhinhi'iga mombe'gwovo ga pe,” ei Tupana'ga nhanembopiro'yhara'ga ji ve kako.

⁴ Tito, kiro ji ikwatijarukari imondouka nde ve. Jira'yra'java'ea a'e ji nde ve. A'ereki ji ja nde erejiko Jesus Cristo'ga rehe ji ga mombe'urame nde ve kako.

Kiro ji ei: Nhanderuvete'ga Tupana'ga ti tomomyry nde ve Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojykaharete'ga pavēi nhanembopiro'yhara'ga pavēi, a'e ji. Tandeporogwety ti Tupana'ga Jesus Cristo'ga pavēi. Tonogatu ti ga ndepy'a, a'e ji.

Titova'ea oporavyky Creta pe

⁵ Ji horame ypa'ouhūa hugwi Creta hugwi nhande ndiaporavykypavi ga pokopave'yma. Nurā ji nde rejari pevo toporavyky pa ti ga ji py'rovo javo. Jihi a'e nde ve a'ero: Nahanahā ti Jesus'gareheve'ga pyteripeve'ga hugwi emo'emo'ē akwaimbae'ga onhimbovyvyhara'ga ikwahapyra'ga tohepia katu ti ga Jesus'gareheve'ga mbo'embo'eavo javo. Embojoapia pa ti egwovo cidades pe gagwryri pe Creta pe ga mo'emo'eamo, a'e ji nde ve ikwehe.

⁶ Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ga ti toko katu, a'e ji. Tegwete ojipe'ga nemimbojahava ga ndehe a'ero. Ojipeji tehe ti ga togwereko gwembireko'ga. Tojiko ti ganda'yra'ga Jesus Cristo'ga rehe. Toakwaha ti ganda'yra'ga no hendukatuavo ganhi'iga. Po ojipe'ga omombe'u katu ganda'yra'ga ko oko te'varuhu javo, a'ero ti ga tokoyme Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ga. Po ganda'yra'ga ndekokatui, a'ero pyry ga Jesus'gareheve'ga ndepiakatui gwa'yra'ga moġitakaturō gwaramo.

⁷ A'ereki Tupana'ga pe ga oporavyky. A'ero ti ga toko katu Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ga. Ga ndekokaturame tegwete ojipe'ga nemimbojahava ga ndehe a'ero. Gwemimbotarimova'ea rupi jate rūi ti ga toko onhimbohetee'yma. Tonhimboahituhenuhūyme ti ga. Tougwejuhuyme ti ga ahemboheagwryryva'ea vinho. Togwayvaryme ti ga ojipe'ga. Tokoyme ti ga ojipe'ga ja – kiroki ga itambere'ia pyhyga rehe jate heaporoġita jipi.

⁸ Ojipe'ga ndurame gapyteri pe tohoryory ti ga ga ndehe ga mombytavo gwonga pe ga poraka. Taheaporoġita katu pota ti ga ga pokoga. Tonhimbovyvy ti ga. Toko katu ti ga ojipe'ga pe. Tapyry ti ga hendukatuavo

Tupana'ga nhi'iga. Gwemimbotate'varuhua rupi rūi ti ga toko. Ga ti toko Tupana'ga nhi'iga rupi. ⁹ Tojiko hete ti ga a'itituhēva'ea rehe nhiremimbo'ea rehe. Pyry ahe heroviari a'ea. A'ero ti ga ikwahahetei a'itituhēva'ea ojipe'ga mbo'eavo hehe imombe'uheteavo ga mbohoryoryva hehe nehē. A'ero ti ga ojipe'ga mbopogwei a'itituhēva'ea kwahavuka ga pe nehē – kiroki ga e'i Tupana'ga nhi'iga pe a'ea ko a'itituhēva'ea rūi javo.

¹⁰ Tombo'e kwaha ti Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ga, a'e ji. A'ereki he'yjuhuvē'ga nohendukatupotari okovo gwemimbotarimova'ea rupi onhi'iteheavo onhimoandyandyita ojipe'ga moandyandyita no. Judeus'ga ojikytiukave'ga jara'ga hohe nohendukatupotari. ¹¹ Tupana'ga nhi'igarūiva'ea ga omombe'umbe'u Jesus'gareheve'ga pe ga moandyandyita. Nanongara rehe po ga nombo'ei ramo. A'ereki ga omongo tehe Jesus'gareheve'ga py'a. Ganongapypeve'ga py'a ga imongotehei no. Nahā ga ndekote'varuhui ipyhyga vehevi itambere'ia ga hugwi gwemimbo'ea kwepykavamo. Tito, pemombi ti ganhi'iga tombo'ea'javyme ti ga javo.

¹² Perope pe peju – Cretapeve'ga namonhava'ea aerēva'ea mombe'uharava'ea omombe'u gwe'yjava'ea hako. Ahe e'i hako: “Cretapeve'ga ko i'mbeheteve'ga. Nane'ymi ga mbero. Oko te'varuhu ga otiruahūro onhyrōe'yma. Ougwei hete ga mbatera okovo ovevugwehetero. Mbatera rehe jate ga ndekoi toro'u hete javo,” ei ahe Cretapeva'ea mombe'gwovo hako.

¹³ Ahe Cretapeve'ga mombe'u katu reki. Nurā ti penhi'igahy ga pe imombe'uheteavo tojiko hete ti ga Cristo'ga rehe javo. ¹⁴ Penhi'igahy ti ga pe topohi ti ga imombe'utehea hugwi judeus'ga namonhava'ea remimombe'utehea hugwi javo. Ombojihu ahe imombe'utehea. Agwamove'ga nemimbojihuva hugwi ti ga topohi no ganemimombe'utehea hugwi. A'ereki imbojihuvame ga nohendukatui a'itituhēva'ea.

¹⁵ Kiroki ga pyry okote'varuhua momboruka Jesus'ga pe – gahā e'i mbatera pe nhaporemō: “Pyry hete mbatera Tupana'ga rembiapoa nhaporemō,” ei ga.

Kiroki ga oko te'varuhu ojikoge'yma Jesus'ga rehe – gahā e'i mbatera pe nhaporemō: “Ndapyryvi mbatera,” ei ga. Nonhimombaragwahava'javi ga aherekokatua rehe aherekote'varuhua rehe no. Gandeaporogita tiruahū. Okote'varuhua rehe vehevi ga nonhimombaragwahavi. ¹⁶ Ga e'i tehe: “Orokwaha hete ore Tupana'ga,” ei ga novia. A'ereki ga ndokokatui reki. Nurā ahe nhimombaragwahavi ga ndehe ndojikogi tuhē ga Tupana'ga rehe javo. Nombohoryvi ga Tupana'ga ojihe. Ndokoi ga ganhi'iga rupi. Nurā ti Tupana'ga ei ga pe nehē: “Ga ko ndapyryvi. Nurā tegwete gandekokatua,” e'i ti ga ga pe nehē.

2

A'itituhēva'ea Tupana'ga remimbo'ea

¹ Ndehe reki, Tito, embo'e ti Jesus'gareheve'ga a'itituhēva'ea rehe Tupana'ga remimbo'ea rehe. ² Embo'e ti akwaimbae'gaymyana. Taheaporogita katu ti ga tapotaruhuyme ti ji mbatera javo. Tonhimoğatyrō ti ga. Tonhimbovyvy ti ga okokatuavo gwaramo. Tojiko hete ti ga Tupana'ga rehe okovo ganhi'iga rupi. Toarō hete ti ga ojipe'ga. Tonhimomirana hete ti ga Tupana'ga nhi'iga rupi okovo. A'ea rehe nhaporemō ti embo'e akwaimbae'gaymyana.

³⁻⁴ Na jitehe ti embo'e kunhangwerymyana'ga. Toko katu ti ga no hendukatuvavo Tupana'ga nhi'iga. Tombotegweteteheyme ti ga ojipe'ga. Tougwejyme ti ga ahemboheagweryva'ea vinho.

Tombo'e ti ġa pyryva'ea rehe timoġita ti kunhangwerapyahuve'ġa a'ea rehe javo. Tomonhimbovyvyruka ti ġa ipyahuve'ġa. Te'i ti ġa ġa pe: “Pearō hete ti penhimbireko'ġa. Pearō hete ti peja'ya'ġa.” A'ea ti ġa te'i ipyahuve'ġa pe. ⁵ Te'i ti ġa: “Penhimbovyvy ti. Taperekoi ti ojipe'ġa nembireko'ġa pejapyakavo aherekokatua rehe jate. Pehepia katu ti penhonga. Peko katu ti ojipe'ġa pe. Peko ti penhimbireko'ġa nhi'iġa rehe.” A'ea nhaporemō ti kunhangwerymyana'ġa te'i kunhangwerapyahuve'ġa pe. Tohendu katu ti kunhangwerapyahuve'ġa te'ite'varuhuyeme ti ojipe'ġa Tupana'ga nhi'iġa pe ganhi'iġa mbotegwetee'yma. Tito, nahā ti ere kunhangwerymyana'ġa pe toambo'e ti ġa ipyahuve'ġa javo.

⁶ Embo'e ti akwaimbae'ġa no ipyahuve'ġa tonhimbovyvy ti ġa javo. ⁷ Ndehe no, Tito, eko katu ti, a'e ji nde ve. Nde repiagame ti ġa ndekokatui a'ero nde javijitehe nehē no. Embo'e katu ti ġa a'itituhēva'ea rehe jate Tupana'ga nhi'iġa rehe enhimbovyvya ġa mbojikoga enhimimbo'ea rehe. ⁸ Nane'ymi ti enhi'iġatu ġa mbo'ekatuavo. A'ero ti tegwete ojipe'ġa ehava nderekote'varuhua pe nehē. A'ero ti nhanearōe'ŷve'ġa ndipoyjayjari nehē timombe'u ti ġanemimbo'ete'varuhua javo novīa.

⁹ Embo'e ti ġa – kiroki ġa ndipiro'yi opojoykahara'ġa hugwi. Tohendu katu ti ġa opojoykahara'ġa nhi'iġa ġa mbohoryoryva oporavykypava rehe. Tonhi'ikwepyte'varuhuyeme ti ġa ġa no. ¹⁰ Tomimyme ti ġa ġambatera. Tombojiko hete ti ġa opojoykahara'ġa ojihe okokatuavo ġwaramo. A'ero ti ġapoykahara'ġa ei nehē: “Pyry hete jipyryve'ġa okokatuavo oporavykyavo ji ve jipi Tupana'ga remimbo'ea rendukatavo ġwaramo. Pyry hete Tupana'ga remimbo'ea a'ero.” Nahā ti ġa ei nhanembopiro'yhara'ga nhi'iġa pe nehē. A'ea rehe nhaporemō ti embo'e ġapyryve'ġa ipiro'ye'ŷve'ġa.

¹¹ A'ereki Tupana'ga omomyry nhande ve nhaporemō vvyakotyve'ġa pe nhaporemō. A'ea rupi ga ei: “Pejiko pa ti ji rehe,” ei ga. “A'ero ti ji pe mbuhurukari ji pyri pe mombytavo avuirama nehē,” ei ga.

¹² Imomyryvame nhande ve Tupana'ga ei: “Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi. Pepohi ti penhimimbotate'varuhua hugwi no,” ei ga. “Penhimbovyvy ti. Peko katu ti ojipe'ġa pe. Pehendu katu ti nhinhi'iġa ji nhi'īpo'ruavo,” ei Tupana'ga nhande ve. “Nahā ti peko katu aġwamo,” ei Tupana'ga nhande ve nhaporemō vvyakotyve'ġa pe nhaporemō.

¹³ Imomyryvame nhande ve ga ei: “Nahā ti peko katu pejoryjoryvamo aerē ti Jesus Cristo'ga rura'javi nehē javo ġwaramo. Uhura'ja ti ga penduvihavuhete'ga nehē pembopiro'yhara'ga Jesus Cristo'ga. Ikatu hete ti garura nehē,” ei Tupana'ga. ¹⁴ “Onhikwava'ē ga ojijukavouka vvyakotyve'ġa pe ġa ndepyga raikwehe tambopiro'y ti ji ġa ġandekote'varuhua hugwi nhaporemō nehē javo. Omano ga tamomyry ti ġa mongovo javo. A'ero ti ġa ndekoi ji rehe jate xako katu ti ojipe'ġa pe ġa pokoga javo,” ei Jesus Cristo'ga,” ei Tupana'ga.

¹⁵ Tito, a'ea ko Tupana'ga nhi'iġa. Nurā ti a'ea rehe nhaporemō embo'e hete ġa pehendu katu ti javo. Ehendukatuuka ti ġa pe ġa mbopohiruka ġandekote'varuhua hugwi. Eko katu ti ġa pyri tohendu katu pa ti ġa nhinhi'iġa javo. A'ereki Tupana'ga onhi'iġa mombe'upavuka nde ve.

3

Nahanahā ti peko katu

¹ Tito, embo'e ti Cretapeve'ġa ikwahavukara'java ġa pe toko ti ġa gwuvihava'ġa nhi'iġa rehe. Ere ti ġa pe ġa mbo'eavo: “Huvihava'ġa ti tomongomongo ogwyriveve'ġa ġwemimbotarimova'ea rupi. Po

ganemimbotarimova'ea pyryvamo, a'ero ti pehendu katu pota ganhi'iga ġa nhi'ipo'rupava peporavykykatuavo.” A'ea ti ere ġa mbo'eavo. ²Te'ite'varuhuyme ti ġa ojipe'ġa pe ġa mbotegwetee'yma. Togwayvayvaryme ti ġa okovo. Tinhyrō ti ġa imondovo ojeaporoġitakatua imohina ġa ndehe nhaporemo. Tito, a'ea rehe nhaporemo ti embo'e ġa nehē.

³Embo'e ti ġa a'ea rehe nahanahā ti ahe toko javo. A'ereki ymya nhande ndiajikogi Jesus Cristo'ga rehe ġa ja kako. A'ea rupi nhande nhaporemo ndikwahavi pyryva'ea. Nhande ndikwahavi Tupana'ga no kako. Nihendukatui nhande ganhi'iga. Ojipea rehe nhande xako nhanenhimoandyandyjuka ojipe'ġa pe. Xako nhande nhaneremimbotate'varuhuva'ea rupi iparaparavuhuva'ea rupi nahā ti nhande roryroryvamo javo novīa. Nhanetiruahū nhande nhandekovo kako. Xanhimyrō nhande mbatera rehe ġa ndehe no. Xako te'varuhu nhande ojipe'ġa pe. Nurā ġa nianearōhetei. Nianhoarōhetei nhande no. Nahā nhande rekoi ymya kako.

⁴Aerē reki Tupana'ga nhanembopiro'yhara'ga ikwahavukari opyryva yvyakotyve'ġa pe a'arō hete ji ġa javo. ⁵A'ero nhandeporogwetyga ġwaramo ga omombo nhanderekote'varuhua nhande hugwi tuhu ti ġa upa ji pyri avuirama nehē javo. Nhanderekokaturo ġwaramo rūi ga omombo nhanderekote'varuhua. Nhandeporogwetyga ġwaramo ga omombo nhanderekote'varuhua.

Ohyvuka ga nhanderekote'varuhua gwa'uvapyryva pe. Gara'uvapyryva nhandereaporoġita rerōjijyi nhandereaporoġita mbopyahuavo. ⁶A'ereki Tupana'ga omondokatuuka gwa'uva nhande pyri nahā ti epoko hete ġa javo. A'ereki Jesus Cristo'ga omano nhande repyga nhanembopiro'yhara'ga. ⁷Tupana'ga omondouka gwa'uva nhande pyri tuhu ti ġa upa opytavo ji pyri avuirama nehē javo. Tupana'ga omondouka gwa'uva. A'ereki ga pyri nhande ve nhande mombyryva. A'ero nhande roryroryvamo nhandejikoga ga rehe ikwahava aerē ti nhande ruvi ga pyri avuirama nehē javo. ⁸A'ea ko nhiremimombe'ua a'itituhēva'ea. Pyry ahe heroviari a'ero.

Tito, a'ea rehe ti embo'e hete jipi toko katu pota hete ti ġa javo – kiroki ġa ojiko ga rehe. Nhiremimombe'ua ko pyryva'ea imombyryheteavo yvyakotyve'ġa pe nhaporemo ġa pokoga.

⁹Po ojipe'ġa nhi'inhi'itehei nahanahā po javo, a'ero ti ejipe'a ġa hugwi ganhi'iga renduve'yma. Po ġa ei: “Nahanahā oko nhaneramohava'ea aherakypoharava'ea no.” Po a'ea ġa etehetehei, a'ero ti ejipe'a ġa hugwi ganhi'iga renduve'yma.

Po ġa ei nde rayvayva: “Maraname nde ere'u pa ġwia?” e po ġa. “A'ereki Moisésva'ea remimbo'eagwera e'i: ‘Gwiġwia ti pe'u. Gwiġwia ti tape'ui,’ e'i. ‘Nahanahā ti peko katu,’ e'i. Xako ti aheremimbo'ea rehe,” e po ġa. Po ġa ei na nde ve, a'ero ti terehendukatui ganhi'iga. A'ereki ġa gwayva pota ahe. Ndopokogi reki ġa ahe a'ero.

¹⁰Ojipe'ġa po ndokoi Tupana'ga nhi'iga rupi okovo hajiheva'ea rehe peko ti nhinhi'iga rupi javo. Ġahā ombopohi pota ojipe'ġa Tupana'ga hugwi. Embo'e ti ġa Tupana'ga nhi'iga rehe a'ero ġa momoranduva toko katu ti ġa okovo Tupana'ga nhi'iga rupi jate javo. Po ġa nohendukatui nenhi'iga, a'ero po ti erea'ja ġa pe hamo. Po ġa ndopohiri ve hajiheva'ea hugwi, a'ero ti epohi ġa hugwi. ¹¹A'ereki nanongara'ġa ojipokwaha okote'varuhua rehe. Oko te'varuhu ġa a'ero hendukatue'yma. A'ero ġa imbojari ojihe okote'varuhuvavo ġwaramo.

Paulova'ea omondouka onhi'iga

¹² Tito, ma'ga po ti ji amondouka nde pyri nehẽ? Mara'ngu po ti Ártemas'ga ji ga mondovo nehẽ? Mara'ngu po ti Tíquico'ga nehẽ? Ji ga mondorame nde pyri ejirokwa ti ejoa cidade de Nicópolis pe ji repiaga. Pevo po ti ji hoi no jipytavo yapoa rupi nehẽ.

¹³ Zenas'ga ovavagahihara'ga po ti oho nde hugwi ojipe'gape'ga ndepiaga nehẽ. Apolo'ga po ti oho ga rupi nehẽ no. Ejirokwa ti ga pokoga ga horame nehẽ. Emondo katu ti mbatera ga pe tokoyme ti ga imbatere'ỹva'ero nehẽ. ¹⁴ Nhaneremimbo'ehara'ga pe Jesus'gareheve'ga pe ti ere: “Pemondo katu ti penhimbatera nanongara'ga pe no ga pokoga.” A'ea ti ere ga pe Jesus'gareheve'ga ti tomondo tehe kwaha javo. A'ea rehe ti embo'e ga toko katu ti ga javo. A'ero ti ga jirokwari okokatuavo ojipe'ga pe okotehee'yma nehẽ.

¹⁵ Kiroki ga oko ji pyri – gahã omondouka onhi'iga nde ve.

Ere ti pevove'ga pe – kiroki ga ore arõ hete ojikoga gwaramo Jesus Cristo'ga rehe: “Paulo'ga omondouka onhi'iga pe me.” A'ea ti ere ga pe.

Tomombyry ti Tupana'ga pe me nhaporemõ, a'e ji.

PAULOVA'EA OMOMBE'U FILEMOMVA'EA PE Carta de Paulo a Filemom

¹ Jihi ko Pauloramo. Ji Jesus Cristo'ga mombe'uro ġwaramo ġa ji mongi cadeia pype ikwehe. Filemom, kiro jirekorame cadeia pype ji ikwatijarukari imondouka nde ve. Timóteo'ga pavēi ji ikwatijarukari. Ga ko nhaneirūramo ojikoga ġwaramo Jesus Cristo'ga rehe. Filemom, nde ko oreremiarōhetero eporavykyavo ore javijitehe Cristo'ga mombe'gwovo ojipe'ġa pe.

² Áfia, oreirū, nde ve ji ikwatijarukari imondouka no. Arquipo, nde ve ji ikwatijarukari no imondouka. Ore javijitehe nde ereporavyky hete enhimomiranama Cristo'ga mombe'gwovo. Kiroki ġa ojatyka Filemom'ga ronga pype jipi tihendu ti Tupana'ga nhi'ġa javo – ġa pe ji ei: Akwatijaruka ji imondouka pe me no.

³ Kiro ji ei: Tupana'ga nhanderuvete'ga ti tomombyry pe me nhaporemo Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojoykaharete'ga pavēi. Tonogatu ti ġa pepy'a, a'e ji.

Filemomva'ea pyry hete

⁴ Filemom, nhinhi'ġame Tupana'ga pe jiruvihavuhuhete'ga pe ji ei jipi: —Ndepyry hete nde Filemom'ga pokoga. Nurā Filemom'ga pyryvamo.

A'ea ji ei Tupana'ga pe nde renoina. ⁵ A'ereki ojipe'ġa nde mombe'u ji ve. Ga e'i: “Filemom'ga ojiko hete Jesus'ga rehe nhandepojoykaharete'ga rehe. Oko hete ga Tupana'ga remimo'ēhara'ġa ndehe nhaporemo ġa aromo,” ei ġa nde mombe'gwovo. ⁶ Nurā ji ei Tupana'ga pe:

—Filemom'ga ojiko hete Cristo'ga rehe ojikoty'aro ga pavēi ga kwahavuka ndereheve'ġa pe. Cristo'ga kwahavukaro ġwaramo tokwaha pa ti Filemom'ga Cristo'ga remimombyryva ndereheve'ġa pe.

A'ea ji ei Tupana'ga pe nde renoina. ⁷ Nhiirū, nde ereko hete Tupana'ga remimo'ēhara'ġa ndehe ġa mbohoryva ġapy'a mbogwerava'java. A'ea rehe nde ji mbohoryvi jipy'a noġatuavo.

Paulova'ea opota Onésimova'ea rerekokatua

⁸ Nde ġa nderekokaturu ġwaramo po ti ji ehetei nde ve hamo nahanahā ti eko javo. Nanongara ko pyry javo po ti ji ehetei nde pojihuve'yma hamo Cristo'ga jikoty'aro ġwaramo ji pavēi. ⁹ Jixava'ero ji rekoji cadeia pype kiro Jesus Cristo'ga mombe'gwovo ġwaramo. Nurā po ti ji ei ji rendu katu javo hamo. Emo ti ji nda'ei nde ve. Nhanenhoarōhetero ġwaramo ji ekatukatui kiro nde ve nahanahā ti eko javo. ¹⁰ Anhi'ġatuġatu kiro nde ve jira'yra'ga repyga Onésimo'ga repyga. Jira'yra'ga, a'e ji Onésimo'ga pe. A'ereki ga ojiko Cristo'ga rehe nhiremimombe'ua renduvame. Amombe'u ji ga ga pe jirekorame cadeia pype.

¹¹ Ymya'ī ga ndoporavykykatui nde ve oka'nhyma ua nde hugwi heikwehe tajipiro'y ji ga hugwi javo. Aġwamo reki ga poravykykatui ji ve ji pokoga. Kiro po ti ga poravykykatui nde ve a nehē no.

¹² Kiro ji ga mondoukara'javi nde pyri a'ero. Ahepiaga'u po ti ji ga nehē. A'ereki ga jipy'a ja hete. ¹³ Filemom, avo ejuvame po nde ji pokogi hamo. Avo reki nde nderekoi. Nurā ji ei jiyvyteri pe: Pyry po Onésimo'ga pytai ji pyri a'ero hamo ji pokoga Filemom'ga py'rovo hamo. A'ereki ji ako cadeia pype Cristo'ga mombe'gwovo ġwaramo. A'ea ji ei jiyapyakavo novīa. ¹⁴ Emo ji a'e reki jiyvyteri pe: Namombytai po ti ji Onésimo'ga Filemom'gapyryve'ga ipiro'ye'ŷve'ga. A'ereki ji nahenduvi Filemom'ga nhi'ġa. Ga nde'i ve ji ve:

“Topyta ti Onésimo'ga nde pyri nehē.” A'ea rūi ga ei ji ve, a'e ji jiyvyteri pe. Filemom, namombytaahai ji ndepyrive'ga Onésimo'ga ji pyri henduve'ymame nenhi'iğa. Imombyrypotarame po ti nde imombyryvi a'ero nehē. A'ea ji apota hete.

¹⁵ Mara'ngu po Tupana'ga javo: “Tojipe'aahi'vi ti Onésimo'ga Filemom'ga hugwi tojivyr'a ja ti ga Filemom'ga pyri opytavo pevo avuirama nehē javo”? Mara'ngu po a'ea Tupana'ga javo? A'ea ji a'e. ¹⁶ Ndepyrive'ga jate rūi ko Onésimo'ga oko kiro. A'ereki kiro neirūramo ga oko no okovo ndepy'a'jaheteva'ero. A'ereki aḡwamo ga ojiko Cristo'ga rehe nhandepojoykaharete'ga rehe nhande javijitehe. Ga ko nhiirūramo a'ero no. Jipy'a ja hete ga. Johe po ti ga ndepy'a ja hete nehē no. A'ereki ga oko ndepyriva'ero neirūramo no.

¹⁷ Filemom, ere'e po ti nde ji ve nehē: “Ji ko Paulo'ga moirūharamo. Oronhomoirū ore,” ere po nde. Po ti nde ei na, a'ero po ti nde roryroryvamo ji rehe nehē hamo ji mombytavo ejipyri ji rurame nde repiaga. Na jitehe ti Onésimo'ga rurame nde pyri ejoryjory ga rehe ga mombytavo ejipyri.

¹⁸ Po ga imbote'varuhui nde ve raikwehe, a'ero ti ji imombyryvi nde ve nehē. Po ga nomondo nde ve ikwepykava, a'ero ti ji imondo nde ve ga repyga nehē imoka'nhymuka nde ve garekote'varuhua nehē. ¹⁹ Filemom, kiro ji tuhē ikwatijari jipovo: Amondo ti ji ikwepykava Filemom'ga pe imombyryva ga pe Onésimo'ga repyga nehē. A'ea ji akwatija javo nde ve. Ji nda'ei reki: Ndehe po ti erembuhu ji ve hamo. A'ea po ji a'e nde ve hamo. A'ereki jiji amombe'u nde ve Cristo'ga nde mbojikoga ga rehe. Nurā ti nde rekoi Tupana'ga pyri avuirama nehē. Ji nda'ei reki nde ve: Enhikwava'ē ti ji ve. A'ea rūi ji ei nde ve. ²⁰ Na tuhē. Nhiirūramo emombyry ti ji ve a'ero ji mbohoryoryva epyryvamo Onésimo'ga pe nhandepojoykaharete'ga jikoty'aro ḡwaramo nhande pavēi. A'ea ji apota. Embovy'ara'ja ti jipy'a Cristo'ga jikoty'aro ḡwaramo nhande pavēi.

²¹ Filemom'ga ti ḡwendu katu nhinhi'iğa nehē, a'e ji jiyvyteri pe. Nurā po ti ji ikwatijari ga pe togwereko katu ti ga Onésimo'ga javo nehē, a'e ji. Gwereko katu tuhē ti ga Onésimo'ga, a'e ji. Johe ti ga ga rerekokatuhetei nehē, a'e ji jiyvyteri pe. A'ereki ji akwaha neremimombyryvaḡwama.

²² A'e ji nde ve ojipea: Emboavujikwe ti jikihava ji ve. A'ereki ji taho'a'ja nde pyri. Penhi'iğa ḡwaramo Tupana'ga pe ji repyga po ti ga hendukatui ji mondovouka pe pyri nehē.

Mbapavamo Paulova'ea okwatijaruka Filemomva'ea pe

²³ Epafra'sga omondouka onhi'iğa nde ve. Ji pavēi ga oko cadeia pype kiro Cristo Jesus'ga mombe'gwovo ḡwaramo. ²⁴ Marcos'ga omondouka onhi'iğa nde ve no Aristarco'ga no Demas'ga no Lucas'ga no. Gahā ko oporavyky ji pavēi Jesus Cristo'ga mombe'gwovo.

²⁵ Nhandepojoykaharete'ga Jesus Cristo'ga ti tomombyry Filemom'ga pe, a'e ji.

AHE OMOMBE'U HEBREUSVA'EA PE Carta aos Hebreus

Ojipea hebreusva'ea rera israelitas. Israelitasva'ea ko Israelva'ea rakyk-wepoharava'ea.

Tupana'ga ra'yra'ga

¹ Ymyahũ Tupana'ga ei onhi'iġa mombe'uharava'ea pe vvyakotyva'ea pe hako: “Pemombe'u ti jireaporoġita pende'yja'ġa pe,” ei Tupana'ga.

A'ero ganhi'iġa mombe'uharava'ea imombe'ui ganhi'iġa gwe'yjava'ea pe nhaneramonhava'ea pe hebreusva'ea pe israelitasva'ea pe hako. Manamenameuhũa rupi Tupana'ga ikwahavukara'ja'javi ojeaporoġita onhi'iġa mombe'uharava'ea pe he'yjuhuva'ea pe. Hajihejiheva'ea rupi ga ikwahavukari ahe ve. “Hebreus'ġa ti ji kwahavi jireaporoġita kwahavame nehẽ,” ei ga ahe ve.

A'ero ganhi'iġa mombe'uharava'ea ga kwahavukari nhaneramonhava'ea pe gareaporoġita mombe'urame ahe ve. Nahã ko ymyahũ hako.

² Aġwamo reki mbapavava'ea rupi gwa'yra'ga pe Tupana'ga ei: “Emombe'u ti jireaporoġita vvyakotyve'ġa pe,” ei ga. A'ero gara'yra'ga imombe'ui gareaporoġita nhande ve.

Gwa'yra'ga pe Tupana'ga japopavukari yvya yvaga reheve ymyahũ hako. Ga pe ga ei hako: “Amondo pa ji nde ve. Aerẽ po ti nde herekopavi a'ero nehẽ,” ei ga gwa'yra'ga pe.

³ Gara'yra'ga hendy'jandy'ja hepiuka uva'ga rendy'java gakatua. Gaha ko Tupana'ga javijitehe. Inhi'ĩpopoaka ga. Ganhi'iġa ġwaramo yvya ndopavi yvaga pavẽi okovo. Ga tuhẽ imombori nhanderekote'varuhua nhande hugwi. Imomborirẽ ga apygi yvagi pe nhanderuvihavuhuhete'ga pyri Tupana'ga pyri gajohukoty rui. Pevo ġa memei ġa ndekoi nhanderuvihavuhuhetero.

Tupana'ga ra'yra'ga huvihava Tupana'gapyrive'ga hohe

⁴ Nahã koji'i Tupana'ga ra'yra'ga huvihava Tupana'gapyrive'ga hohe yvagipeve'ga hohe. Jukwaha ga huvihava Tupana'ga ero ġwaramo ga pe: “Ndehe ko jira'yra.”

A'ea erame Tupana'ga ei gwa'yra'ga mombe'gwovo ga huvihava jipyrive'ga hohe javo. ⁵ A'ereki ojipyrive'ga pe Tupana'ga nde'iangavi:

“Jira'yramo nde rekoi.

Jihi a'e vvyakotyve'ġa pe nhaporemo nde mombe'gwovo kiro:

Gaha ko jira'yra'ga.”

Ojipyrive'ga pe rui Tupana'ga ei a'ea. Gwa'yra'ga pe jate ga ei a'ea.

Onhi'iġa'java ga nomombe'ui ojipyrive'ga javo:

“Jihi po ti garuvamo ako nehẽ.

Gaha po ti jira'yramo oko nehẽ.”

Ojipyrive'ga rui Tupana'ga omombe'u o'erame a'ea. Gwa'yra'ga jate ga omombe'u o'erame a'ea.

⁶ Onhi'iġa'java gwa'yrypy'ga mondorame yvya koty vvyakotyve'ġa mbyteri pe Tupana'ga ei:

“Jipyrive'ga tombohete ti jira'yrypy'ga,” ei ga.

⁷ Ojipyrive'ga mombe'gwovo Tupana'ga ei reki:

“Ji erame jipyrive'ga pe kotihĩ ġa hoi vvytua ja nhinhi'iġa mombe'gwovo.

Tata ja kotihĩ ġa hoi imombe'gwovo ji erame,” ei Tupana'ga.

⁸ Gwa'yra'ga pe Tupana'ga ei reki:

“Jiruvihavuhuhetea,” ei ga gwa'yra'ga pe.
 “Nane'ymi po ti nde ejiheve'ga nduvihavuhuhetea avuirama nehẽ.
 Nane'ymi po ti a'itituhẽva'ea rehe nde nhi'i'gi ga pe
 ga mongouka katu enhi'iga rupi ekovo ganduvihavuhuhetero nehẽ.
⁹ Pyry hete nde ve ga ndekokaturame.
 Ite'varuhu nde ve ga ndekote'varuhurame.
 Nurã jiji nderuvihavuhuhetero a'e nde ve:
 Eko ti ganduvihavuhuhetero nepavẽive'ga hohe ejoryvamo,” ei Tu-
 pana'ga gwa'yra'ga pe.
¹⁰ “Jipojykaharetea,” ei Tupana'ga gwa'yra'ga pe.
 “Jypya ndehe tuhẽ ereapo yvya yvaga reheve.
¹¹ Opa po ti yvaga yvya pavẽi nehẽ.
 Ndehe po ti erepyta avuirama nehẽ.
 Tapy'ynhapira nhymyanamo.
 Na jitehe po ti yvya nhymyanamo yvaga pavẽi nehẽ.
¹² Gwekyi ahe tapy'ynhapirymana i'arimova'ea imamana ino'ga
 opohia jugwi imbojopy'ruavo.
 Na jitehe po ti nde pohiri yvya hugwi yvaga hugwi
 imbojopy'ruavo nhymyaname nehẽ.
 Ndehe po ti nanemymani ekovo avuirama nehẽ.
 Nderepavi po ti nde nehẽ no,” ei Tupana'ga gwa'yra'ga pe.
¹³ Tupana'ga nde'iangavi ojipyryve'ga pe:
 “Eapy ti ji pyri jijohukoty rui
 ekovo gwaramo ganduvihavuhuhetero.
 A'ero po ti ji nearõe'yve'ga mongoukari nenhi'iga rupi nehẽ.”
 Ojipyryve'ga pe rui ga ei a'ea. Gwa'yra'ga pe jate ga ei a'ea.
¹⁴ Tupana'gapyrive'ga ko ha'oe'yve'ga yvagipeve'ga oporavykyavo Tu-
 pana'ga pe. Ga nhaporemõ opokopoko yvyakotyve'ga jipi. A'ereki Tupana'ga
 e'i ga pe: “Peho ti ga pyri yvya koty ga pokoga – kiroki ga hugwi ji amombo
 gandekote'varuhua tuhu ti ga upa ji pyri avuirama nehẽ javo,” ei Tupana'ga.

2

Xako hete ti Tupana'ga ra'yra'ga nhi'iga rehe

¹ Tupana'ga ra'yra'ga huvihava Tupana'gapyrive'ga hohe yvagipeve'ga hohe. Nurã po nhande rekoheitei gara'yra'ga nhi'iga rupi hamo nhaneremienduva rupi hamo. Tirovia hete ti ganhi'iga a'ero xapohiryme ti jugwi javo.

² Ymyahũ Tupana'gapyrive'ga imombe'ui Tupana'ga nhi'iga ymyahũva'ea pe tohendu katu ti ga javo. A'ereki hupi hete ga omombe'u. Ymyahũva'ea hendukatue'ymame ganhi'iga okovo hajiheva'ea rupi, a'ero ite'varuhu ahe ve. Ahe hendupotare'ymame okove'y Tupana'gapyrive'ga nhi'iga rupi, ite'varuhu ahe ve. Na tuhẽ. A'ereki Tupana'ga omondouka ahe ve aherekote'varuhua kwepykava.

³ Po ite'varuhu ymyahũva'ea pe ahe rekoe'ymame Tupana'gapyrive'ga nhi'iga rupi yvagipeve'ga nhi'iga rupi, a'ero po ti nhande ve kaitu ite'varuhu nehẽ nhande rekoe'ymame Tupana'ga ra'yra'ga nhi'iga rehe nhandepo-
 jyaharete'ga nhi'iga rehe a'gwamo. A'ereki pyry hete tuhẽ ga manoi nhande repyga imomboia nhanderekote'varuhua nhande hugwi nhande pokoga. Nhande imomborukare'ymame ga pe hendupotare'yma ganhi'iga, niaka'nhyimi tuhẽ po ti nhande hahyva'ea hugwi nehẽ. Omondo ti ga hahyva'ea nhande ve nehẽ.

Ga ypy tuhē onhimombe'u tamano ti pe ndepyga javo. Henduvirē ġa imombe'ui nhande ve javo: “Nhandepojykaharete'ga ei: ‘Tamombo javo ji ruri pe pyri. Tamombo ti vvyakotyve'ġa ndekote'varuhua ġa hugwi ġa pokoga. Taroho ti ji ġa ji rupi yvagi pe hahyva'ea hugwi inoġatuavo ġapy'a.’ A'ea tuhē nhandepojykaharete'ga ei.” A'ea ġa ei imombe'ukatuavo ikwahavuka a'itituhēva'ea nhande ve.

⁴ A'itituhēva'ea ko jira'yra'ga nhi'ġa javo, Tupana'ga opoko ġa japovouka ahemonhimomby'ava'ea ġa pe – kiroki a'ea gaha jate oapo kwaha. Nurā he'yjuhuva'ea ġa japoparavuhui ahemonhimomby'ava'ea. Gwemimbotarimova'ea rupi Tupana'ga imondoukari gwa'uvapyryva popoakara ġa pe ġa pokoguka. Nurā nhande ei: Tupana'ga ġa mbuhurukari nhande pyri imombe'uuka gwa'yra'ga nhi'ġa ġa pe.

Jesus Cristo'ga oko vvyakotyve'ġa ja ġanderohoharamo

⁵ Nahanahā hekoi ġa jikogame Tupana'ga ra'yra'ga rehe javo, ore imombe'ui kiro pe me ikwatija. Ojipyrive'ġa pe rūi Tupana'ga ei: “Amongo ti ji ġa penhi'ġa rupi nehē – perope ji ġa mongoi ipyahuva'ea pe.” A'ea ga nde'i ojipyrive'ġa pe yvagipeve'ġa pe.

⁶ A'ea ymyahūva'ea ikwahavukari nhande ve. A'ereki ymyahū Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea e'i Tupana'ga pe ikwatija hako:

“Anhimomby'a ji.

A'ereki nde ereporogwety vvyakotyve'ġa.

Ga ndehe nde erejapyaka.

Ne'aġataruhu nde ġa ndehe.

A'ereki nde neremoka'nhyimi ġa pokoga,” ei ahe Tupana'ga pe ikwatija hako.

⁷ “Jypya nde ere'e

ġa ti toko huvihavamo jijipyrive'ġa gwyre'i javo.

Jypya nde ġa mbopopoaka ġa mbokatuavo ġa mboukwahavamo a'ero toko ti ġa huvihavamo javo.

Jypya nde eremongo enhimbiapoa ġanhi'ġa rupi.

⁸ Nde ere'e: ‘Toko pa ti nhirembiapoa ġanhi'ġa rupi,’ ere nde.”

A'ea ahe ei ikwatija javo Tupana'ga pe hako. Oko pa ġanhi'ġa rupi javo ga ei ikwatija.

Garembiapoa ndokopavi ve vvyakotyve'ġa nhi'ġa rupi kiro, xa'e nhande hepiage'yma.

⁹ Jesus'ga ki a'e te ikatu hete kiro okovo vvyakotyve'ġa nduvihavuhetero. A'ea nhande ikwahavi. Jypya Tupana'ga ei oyvyteri pe ga mombe'gwovo toko na'ē ti ga huvihavamo jijipyrive'ġa gwyre'i javo. Nahā Tupana'ga Jesus'ga rerekopyyi tomano ti ga vvyakotyve'ġa ndepyga ġa naġanani javo. A'ereki Tupana'ga omombyry pota ġa pe. Ga ndepyga Jesus'ga manoro ġwaramo Tupana'ga ga mbogweravirē ga mbopopoaka ga mbokatuheteavo ga mboukwahavamo toko ti ga huvihavuhetero kiro javo.

Na tuhē. Jesus'ga omano vvyakotyve'ġa ndepyga imomboia ġandekote'varuhua ġa hugwi okovo ġandepykaramo. ¹⁰ A'ereki Tupana'ga e'i: “Aru pota ji vvyakotyve'ġa jijipyri. Omanomo ġa ndepyga ti Jesus'ga ġa pokogi ġa nderua ji pyri nehē. A'ero po ti he'yjuhuve'ġa nduvi ji pyri okovo jira'yramo avuirama nehē,” ei ga.

Hahy Jesus'ga pe ga manorame ġa ndepyga. A'ea rupi ko pyry Tupana'ga Jesus'ga mbojipokwahavi onhi'ġa rehe ga monhimomiranambava ga mboavujikwea toko hete ti ga vvyakotyve'ġa nderohoharamo ga pyri. A'ereki Tupana'ga ko japopahara'ga imongohara'ga. Ojive ga oapo pa tapo'ru pa ti ji javo.

11 Omanomo ĝa ndepyyga Jesus'ga ĝa mombyryvi imomboia ĝandekote'varuhua ĝa hugwi. Omo'emo'ẽ ga ĝa toko ti ĝa Tupana'ga ra'yramo javo. A'ero Tupana'ga rekoi ĝanduvetero. Ga ko Jesus'ga ruva'ga no. Nurã Jesus'ga poyjahetero ĝahã ko nhiirũhetea javo.

12 Tupana'ga pe ga ei:

“Kiro po ti ji nde kwahavukari nhiirũ'ĝa pe nehẽ.

Ga nhimono'ono'oĝame nenhi'iĝa renduva

po ti ji nde mboheteri ĝapyteri pe nhinhimby'yita,” ei Jesus'ga.

13 Onhi'iĝa'javame Jesus'ga ei:

“Ji tuhẽ ajiko Tupana'ga rehe.”

Onhi'iĝa'javame Jesus'ga ei:

“Ji rendu ti! Agwa ji rekoi Tupana'ga ra'yra'ĝa pavẽi.

Tupana'ga ĝa mbuhuruka ji pyri

epoko katu ti ĝa javo ji ve,” ei Jesus'ga.

A'ea nhaporemomyahũva'ea okwatija Jesus'ga nhi'iĝa mombe'gwovo ymyahũ.

14 Tupana'ga ra'yra'ĝa ko vvyakotyve'ĝa tuhẽ gwa'oro gwekoro. A'ereki ĝa o'a oy'ĝa hugwi. Nurã na jitehe ko Jesus'ga hoi nhande rupi. Nahã ga rekoi vvyakotyva'ero tamombi ti ji Diabo'ga popoakara nhimanorame javo. “Vvyakotyve'ĝa arõe'ỹve'ga Diabo'ga omongyhyji vvyakotyve'ĝa ĝamanoa hugwi,” ei Jesus'ga. 15 “Gapopoakara mombigame ti ji ĝa pokogi ĝa mbopiro'yavo ĝakyhyjia hugwi nehẽ,” ei Jesus'ga. “A'ereki ĝa omano'e'ymame ojapyaka omanoa rehe okyhyjiavo jugwi,” ei Jesus'ga.

16 Jesus'ga nde'i: “Ajo ji Tupana'gapyrive'ĝa pokoga yvagipeve'ĝa pokoga nhimanomo ĝa ndepyyga.” A'ea rũi ga ei. A'ea jukwaha. Ymyahũva'ea e'i ikwatija ymyahũ: “Abraãova'ea rakykwepohara'ĝa pyri vvyakotyve'ĝa pyri po ti ga uhu ĝa pokoga nehẽ,” ei ahe.

17 Nurã Jesus'ga ei: “Kiro po ti ji tako nhiirũ'ĝa javijitehe.”

A'ea ga ei ua yvya koty ovahema o'a oyhẽa hugwi gwa'oro okovo oirũ'ĝa ja Abraãova'ea rakykwepohara'ĝa ja. Oko ga ĝa javijitehe tuhẽ tako ti ji ikwava'ẽhara'ĝa nduvihavuhuro Tupana'ga pe javo. Hahy gairũ'ĝa pe. Ga okoveveuhu. Nahanahã ĝa pe. Na jitehe Jesus'ga pe no. A'ero ga ikwahahetei ĝandekoa. Nurã ga ĝa porogwetygi. Nurã ga ei Tupana'ga pe: “Tamombo ti ji nhandereheve'ĝa ndekote'varuhua ĝa hugwi nhiirũ'ĝa ndekote'varuhua ĝa hugwi,” ei ga Tupana'ga pe.

Nahã ga ĝa pokogi a'ero okovo ikwava'ẽhara'ĝa nduvihavuhuro Tupana'ga pe omanomo imomboia ĝandekote'varuhua ĝa hugwi. Nahã ga ĝa ndepyygi inoĝatuavo ĝapy'a. Nahã Jesus'ga rekoheteri Tupana'ga nhi'iĝa rupi. 18 Ite'varuhu Jesus'ga pe ojipe'ĝa ga mongote'varuhupotaramenovia. Hahy! Nurã ĝa ojipe'ĝa mongote'varuhupotaramenovia, ga ikwahavi ĝa pokoga tombo-pogweyme ti ĝa ĝa javo.

3

Jesus'ga huvihava Moisésva'ea hohe

1 Pe me nhiirũa pe Tupana'ga remimo'ẽhara pe ji ei: Pejapyaka ti Cristo Jesus'ga rehe, a'e ji. Nhiirũa, a'e ji pe me. A'ereki nhande ve Tupana'ga e'i nhande mo'emo'eamo: “Pejiko ti Cristo Jesus'ga rehe pejikovo avuirama ji pyri,” ei ga. A'ero ji pavẽi pe pejiko ga rehe xako ti ga pyri avuirama.

Pejapyaka ti Cristo Jesus'ga rehe ga kwahaheteavo. Gaha ko Tupana'ga moirũhara'ga. A'ereki Tupana'ga ga mbuhuruka nhande pyri, ji kwahavuka ti ĝa pe javo. Gaha ko ikwava'ẽhara'ĝa nduvihavuhu'ga Tupana'ga pe. A'ereki

ga nhande repy omanomo tomombo ti Tupana'ga ġandekote'varuhua ġa hugwi javo. Jesus'ga rehe nhande xajiko hete imomboruka ga pe nhanderekote'varuhua nhande hugwi. Aerẽ po ti ga nhande rerohoi nhande mombytavo Tupana'ga pyri avuirama nehẽ. Pevo ga ruvi jipi. A'ea nhaporemõ nhande xa'e herovia.

² Nahanahã ti ji moirũ javo Tupana'ga Jesus'ga mbuhuri avo yvya koty. A'ero ga Tupana'ga nhi'ĩpo'rupavi. Na jitehe ymyahũ Moisésva'ea Tupana'ga nhi'ĩpo'rupavi Tupana'gareheva'ea repiakatupava.

³ Jesus'ga reki huvihava nhaneramonhava'ea hohe Moisésva'ea hohe. A'ereki Jesus'ga omongo vvyakotyve'ġa Tupana'ga nhi'ĩġa rupi peko ti Tupana'gareheva'ero javo.

Nhande japorame onga ojipe'ġa ei nhande mboheteavo: “Okwaha hete ġa japovo,” ei ġa. Nde'i ġa: “Onga ojiapo.” A'ea rũ ġa ei. Koji'i ġa ombohete onga apohara'ga. A'ereki ga oapo onga imohina. Gwyre'i ġa ombohete onga a'ero.

Na jitehe Jesus'ga huvihava Moisésva'ea hohe. Nurã koji'i po nhande ga mbohetei a'ero hamo. A'ereki Jesus'ga omongo vvyakotyve'ġa Tupana'ga nhi'ĩġa rupi peko ti Tupana'gareheva'ero javo. Moisésva'ea ki a'e te oko Tupana'gareheva'ero jate reki. ⁴ Na tuhẽ. Japopyra ko onga nhaporemõ. Emo Tupana'ga tuhẽ omongo pa japoparavuhuavo.

⁵ Tupana'gareheva'ero oporavykyavo Moisésva'ea Tupana'ga nhi'ĩpo'rupavi. Ahe gwepia katu pa Tupana'gareheva'ea imombe'gwovo Tupana'ga nhi'ĩġa ahe ve ikwahavuka Tupana'ga nhi'ĩġa aerẽva'ea.

⁶ Cristo'ga ki a'e te Tupana'ga ra'yramo Tupana'ga nhi'ĩpo'rupavi Tupana'gareheve'ġa nderekokatuavo ġa mongomongovo onhi'ĩġa rupi okovo ġanduvihavuhetero. Po nane'ymi nhande ndiajikopigi Tupana'ga rehe avuirama gaha nhande mbojiko ojihe javo, a'ero nane'ymi nhande rekoi gareheva'ero. Po nane'ymi nhande nimbohete pigi ga avuirama gaha po ti omombyry nhande ve nehẽ javo, a'ero nane'ymi nhande rekoi gareheva'ero.

Peko hete ti Tupana'ga nhi'ĩġa rehe

⁷⁻⁸ Tupana'gareheva'ero pejikovo ġwaramo pehendũ katu ti ganhi'ĩġa – kiroki a'ea gara'uva omombe'u Tupana'ga rembikwatijarukara. Tupana'ga ra'uvapyryva e'i:

“Po aġwamo pe Tupana'ga nhi'ĩġa renduvi,
a'ero ti peko hete ganhi'ĩġa rehe hendukatavo.

Tapekoi ti penhamonhava'ea ja

– kiroki ahe nohendukatupotari Tupana'ga nhi'ĩġa jipi opohipota ga hugwi,” e'i Tupana'ga ra'uva.

“A'ea rupi ongae'yi me penamonhava'ea rekote'varuhui
mara'ngu po ti Tupana'ga onhi'ĩġa rendukatue'yma raykavo nehẽ javo.

⁹ Tupana'ga ei pe me: ‘Pevo penamonhava'ea rekote'varuhui
tihepia ti Tupana'ga rekoa nhande rehe javo.

Quarenta anos mondorame ahe hepiagi nhirembiapoa ahemonhi-
momby'ava'ea

ji ahe rerekokaturame quarenta anos rupi.

A'ea repiagame vehevi ahe rekote'varuhui,’ ei Tupana'ga,” e'i.

¹⁰ “ Nurã ji ei: Nane'ymi jipy'a atyvi ġa ndekoi opohipota ji hugwi.

Ga ndokwahapotari nhiremimbotarimova'ea

okoe'yma nhinhi'ĩġa rupi.

Nurã ji nhimonha'ngahetei ġa ndehe.

¹¹ Nurã ji ehetei nhinmonha'ngavo:

Nanoġatuaġwami ti ji ġapy'a

ga nderure'yma jijipyri nehē,' ei Tupana'ga.”
A'ea Tupana'ga ra'uvapyryva i'ei imombe'gwovo.

¹² Nhiirũ, pe me ji ei pe napenani: Pekwaha ti pejipy'a. Po pendea-poroğita ite'va pe mbojikopipota Tupana'ga rehe, a'ero ti pejirokwa pe-jeaporogitakaturu xapohiryme ti Tupana'ga hugwi avuiramave'ga hugwi javo. ¹³ Nane'ymi ti pe'ji pejohupe: “Xako katu ti jipi. Xapohi ti nhanderekote'varuhua hugwi. Xajikopigyme ti Tupana'ga rehe.”

A'ea ti pe'ji pejohupe jipi nahā pejopokoga. A'ereki Tupana'ga e'i pe me ağwamo pehendü katu ti nhinhi'iğa javo. Pe napenani pejapyaka ti pejikokatua rehe a'ero pejipohia pejikote'varuhua hugwi Tupana'ga nhi'iğa renduva xanhimoandyandyjukaryme ti ite'varuhua pe javo. A'ereki pe ndekote'varuhurame pendekote'varuhua nohendukatupotarukari Tupana'ga nhi'iğa pe me. A'ero pe ndapekoa'javi Tupana'ga rehe.

¹⁴ Xajiko hete ypy nhande Tupana'ga rehe ikwehe. Xajikopigyme ti ga rehe nhandemanoe'ymame. Po ti nane'ymi nhande jikohetei avuirama ga rehe, a'ero po ti ga nhande mbojikoty'arukari Cristo'ga pavēi nehē.

¹⁵ Nane'ymi ti pejiko hete Tupana'ga rehe. A'ereki ağwamo garembykwatijarukara e'i:

“Po ağwamo pe Tupana'ga nhi'iğa renduvi,
a'ero ti peko hete Tupana'ga nhi'iğa rehe hendukatuvavo.

Tapekoi ti penhamonhava'ea ja

– kiroki ahe nohendukatupotari Tupana'ga nhi'iğa jipi opohipota ga hugwi,” e'i Tupana'ga rembykwatijarukara.

¹⁶ Ymyahũ penamonhava'ea ġwendu Tupana'ga nhi'iğa novĩa hako. A'ereki ahe nohendukatupotari ganhi'iğa opohipota ga hugwi – kiroki ahe uhu Egitopeva'ea gwyrã hugwi. Ymyahũ Moisés'va'ea gweru ahe pea hugwi. Ndahe'yiva'ea ġwendu katu Tupana'ga nhi'iğa. Ahe jate ġwendu katu.

¹⁷ Onhi'iğa rendukatue'ÿva'ea rehe Tupana'ga onhimonha'nga quarenta anos mondorame. Ongae'ÿi me ahe manoi a'ero okote'varuhuvavo. Pevo ahera'oa pytai a'ero. ¹⁸ Ahe jikopotare'yma ġwaramo ga rehe, ga ei:

“A'e hete ji: Nanoğatuağwami ti ji ġapy'a
ga nderure'yma jijipyri nehē,” ei Tupana'ga hako.

¹⁹ Nurã nhande ikwahavi javo: Ahe jikoge'yma ġwaramo ga rehe, Tupana'ga nonoğatui ahepy'a ahe rerure'yma ojipyri, xa'e nhande.

4

Tupana'ga onoğatu pota ojiheve'ga py'a

¹ Ağwamo Tupana'ga onoğatu pota nhandepy'a. A'ero ga ei: “Pejikoheterame ji rehe tanoğatu ti pepy'a,” ei ga.

Xajirokwa ti nhandepy'a noğatua rehe. Po na rũi, ga nonoğatui. Pejiko hete ti ga rehe a'ero tonoğatu tuhē ti ga pepy'a. ² A'ereki nhande ve ġa omombe'u pyryva'ea Tupana'ga nhi'iğa Tupana'ga pe poko pota javo. Na jitehe ymyahũva'ea pe no. Ymyahũ ahe omombe'u pyryva'ea Tupana'ga nhi'iğa Tupana'ga pe poko pota javo. Ahe henduvame Tupana'ga nhi'iğa ndikwahyi reki ahe rehe. A'ereki henduvame ahe ndojikogi Tupana'ga rehe. Nurã Tupana'ga nonoğatui ahepy'a.

³ Ahe ve Tupana'ga ei:

“A'e hete ji nhinhimonha'ngavo:
Nanoğatuağwami ti ji ġapy'a
ga nderure'yma jijipyri nehē,” ei ga.

Yvya apopavyppyagwera jate ga japopigirē, u katu gapy'a. Ga opota ġajikoga ojihe tu katu ti ġapy'a na jitehe nehē javo. Ojiko po ymyahūva'ea ga rehe opy'a noġatuuka ga pe ramo a'ero. Nhande ki a'e te xajiko ga rehe. A'ero nhandepy'a Tupana'ga inoġatui.

⁴Ymyahū Tupana'ga ei ikwatijaruka sétimo dia mombe'gwovo. Garembik-watijarukara e'i:

“Seis dias rupi Tupana'ga japopavi.

Ko'emame ga japopigi.

A'ero gapy'a rukatui,” e'i ikwatijarukara.

⁵Okwatijara'ja ahe. Aherembikwatijara i'ei Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwovo:

“‘Nanoġatuaġwami ti ji ġapy'a

ġa nderure'yma jijipyri nehē,’ ei Tupana'ga,” e'i ikwatijara.

⁶Nurā nhande ikwahavi javo: Ojipe'ġa py'a ti Tupana'ga tonoġatu a'ero, xa'e nhande. A'ereki Tupana'ga imombe'uukarypyrame pyryva'ea ymyahūva'ea pe ahepy'a noġatupota, ahe ndojikogi reki ga rehe. Nurā Tupana'ga nonoġatui ahepy'a.

⁷Aerē Tupana'ga imbokwara'ara'arame inoġatupota vvyakotyve'ġa py'a ga ea'javi. Okwatijaruka ga Daviva'ea pe. Daviva'ea omombe'u a'ea jitehe a'ero ikwatija. A'ea ji amombe'u pe me ko. Aherembikwatijara e'i:

“Po aġwamo pe Tupana'ga nhi'iġa renduvi,

a'ero ti peko hete Tupana'ga nhi'iġa rehe hendukatuavo,” e'i Daviva'ea rembikwatijara.

⁸Ymyahū Moisésva'ea py'rovo Josuéva'ea oko israelitasva'ea repiakatuharamo. Po ymya Josuéva'ea onoġatuuka israelitasva'ea py'a, a'ero po aerē Tupana'ga nde'ia'javi ahe ve hamo aġwamo ji inoġatupotari pepy'a javo hamo. Emo Josuéva'ea nonoġatuukari ahepy'a. Nurā Tupana'ga ea'javi vvyakotyve'ġa py'a noġatupota. ⁹A'ero aġwamo vehevi Tupana'ga inoġatupotari ojiheve'ġa py'a.

¹⁰Ymyahū Tupana'ga oapo pi. A'ero gapy'a rukatui. Na jitehe ga – kiroki ga opy'a noġatuuka Tupana'ga pe – gaha oapo pi Tupana'ga ja.

¹¹A'ea kwahava xajirokwa hete ti inoġatuuka Tupana'ga pe nhandepy'a nanani xakoyme ti ymyahūva'ea ja javo – kiroki ahe ndojikogi ga rehe. A'ero po ti Tupana'ga nde'i nhande ve nehē nanoġatuaġwami ti ji pepy'a jave'yma nhande ve. Xajiko hete ti ga rehe hendukatuavo ganhi'iġa.

Tupana'ga nhi'iġa ahe mongo Tupana'ga pyri avuirama

¹²Tupana'ga nhi'iġa nhande mongo Tupana'ga pyri avuirama. Ipopoaka ganhi'iġa. Ganhi'iġa ko haimbejovaiva'ea ja itakyhea'javuhuva'ea ja. Po nhande timongi haimbejovaiva'ea mbiara vvytera pype, a'ero nhande ti-hepia pa ipype ijoapyhava vehevi ikaġyvynha vehevi no. Koji'i Tupana'ga onhi'iġa imongihetei nhande pype nhande henduvame ganhi'iġa. A'ero ga hepiukari nhande ve nhandereaporogita nhaneremimbotarimova'ea reheve. Nurā nhande jikwahahetei. A'ero nhande ei: Gwia rehe tuhē nhande rekohetei reki! Na tuhē nhande reaporogitaro reki! Nahā nhande rekote'varuhui reki! Nahā nhande rekokatui reki! A'ea xa'e nhande hendukaturame Tupana'ga nhi'iġa.

¹³Tupana'ga pe jukwaha hete pa garembiapoa. Ahā onhimiva'ea ga pe. Ga gwepia pa. A'ero po ti nhande nimimi nhanderekote'varuhua ga hugwi nehē. Garovai pyteri pe po ti nhande ami nehē. Ga pe po ti nhande imohembavi nhanderekote'varuhua nehē. A'ereki ga nhandervihavuhuhete'ga nhande kwaha pa nhande nhaporem.

Jesus'ga oko ikwava'ēhara'ḡa nduvihavuhetero

¹⁴ Jesus'ga oko huvihavuhetero. Ga ko ikwava'ēhara'ḡa nduvihavuhetero Tupana'ga pe nhande repyga no. Nhanderekote'varuhuro ḡwaramo ga nhande repygi omanomo tamombo ti ji ḡandekote'varuhua ḡa hugwi javo. Aerē ga hoi ogwovo yvaga rupi okwava ovahema Tupana'ga pyri. Ga ko Tupana'ga ra'ya'ga. Nurā ti xavy'a hete ga rehe nhandejikoheteavo ga mombe'gwovo xajiko hete nhande ga rehe javo.

¹⁵ A'ereki Jesus'ga ikwava'ēhara'ḡa nduvihavuhu'ga nhande porogwety. A'ereki ga okwaha hete nhandepopoakare'yma. A'ereki ga oko nhande ja uvame yvya koty nhande pyri. Niandepopoakari nhande hahyrame nhande ve. Ite'varuhu nhande ve ojipe'ḡa nhande mongo te'varuhu pota. Hahy! Na jitehe hahy paravuhu ga pe. Nurā ga ikwahahetei. Ga ndokote'varuhuangavi reki hahypavame ga pe.

¹⁶ Nurā xanhi'ĩ hete ti Tupana'ga pe nhanderuvihavuhete'ga pe ikwahava gapyryva nhande ve. Xanhi'ĩ hete ti ga pe tomombo ti ga nhanderekote'varuhua henonha'jave'yma avuirama ikwahava'jave'yma. Xanhi'ĩ ti ga pe nhandepopoakare'ymame tomomyry ti ga nhande ve nhande pokoga javo.

5

¹ Ymyahũ Tupana'ga ḡa mo'emo'ēi vvyakotyve'ḡa pyteripeve'ḡa hako. A'ea rupi ga ei hako: “Toko ti ḡa ikwava'ēhara'ḡa nduvihavuhuro ji ve vvyakotyve'ḡa pokoga tomombo ti Tupana'ga ḡandekote'varuhua javo. Ikwava'ēhara'ḡa nduvihavuhuro ti ḡa togweru ḡanemimbuhuteheve'ea ji ve ikwava'eḡa. Togweru ti ḡa mbatepyryva no – kiroki a'ea vvyakotyve'ḡa ombuhu tehe ji ve jukapyra. A'ea ti ikwava'ēhara'ḡa nduvihavuhu'ga tokwava'ē ji ve. A'ero po ti ji imombori vvyakotyve'ḡa ndekote'varuhua ḡa hugwi nehē ḡa mombyryva,” ei Tupana'ga.

² Ikwava'ēhara'ḡa nduvihavuhu'ga ko vvyakotyve'ḡa. Vvyakotyva'ero ḡwaramo ḡa ndipopoakari okote'varuhua vvyakotyve'ḡa ja. Nurā ḡa ikwahahetei vvyakotyve'ḡa ndekoa ḡa oko te'varuhu nhande ja javo. A'ero ḡa vvyakotyve'ḡa porogwetygi vvyakotyve'ḡa ndekote'varuhurame okoe'yma Tupana'ga nhi'ḡa rupi ikwahave'yma ḡwaramo. Nonhimonha'ngai ikwava'ēhara'ḡa nduvihavuhu'ḡa ḡa nderekokatuavo a'ero.

³ Ikwava'ēhara'ḡa nduvihavuhu'ḡa okote'varuhu. Nurā Tupana'ga ero ḡwaramo ḡa jipygi na'ē ikwava'eḡa mbatepyryva jukapyra Tupana'ga pe tomombo ti Tupana'ga nhanderekote'varuhua nhande hugwi javo. Aerē ḡa jara'ḡa ndepygi ikwava'eḡa mbatepyryva jukapyra Tupana'ga pe tomombo ti ga ḡandekote'varuhua javo.

⁴ Nde'i vvyakotyve'ḡa: “Kiro ti ji tako ikwava'ēhara'ḡa nduvihavuhuro Tupana'ga pe.” A'ea rūi ḡa ei. Nonhimbohetei ḡa nanongara rehe. A'ereki Tupana'ga jate e'i: “Kiro ji pe mo'emo'ēi peko ti ikwava'ēhara'ḡa nduvihavuhuro ji ve javo.” Na tuhē. Gaha jate e'i Arāova'ea pe ymyahũ hako eko ti ikwava'ēhara'ḡa nduvihavuhuro ji ve javo. Na jitehe onhimbohete'yma ojipe'ḡa ndekoi ikwava'ēhara'ḡa nduvihavuhuro Tupana'ga pe ga erame jate ḡa pe.

⁵ Na jitehe Cristo'ga nonhimbohetei no. Nde'i ga: “Kiro ti ji tako ikwava'ēhara'ḡa nduvihavuhuro.” A'ea rūi Cristo'ga ei. Tupana'ga ki a'e te ga mbohetei toko ti ga ikwava'ēhara'ḡa nduvihavuhuro ji ve javo. Ga pe Tupana'ga ei:

“Jira'yramo nde rekoi.

Jihi a'e vvyakotyve'ḡa pe nhaporemo nde mombe'gwovo kiro:

Gaha ko jira'yra'ga,” ei Tupana'ga.

⁶ Onhi'iga'javame Tupana'ga ei Cristo'ga pe:

“Ymyahũ Melquisedeque'ga ko ikwava'ehara'ga ji ve.

Na jitehe ndehe kiro ereko avuirama ikwava'eharamo ji ve Melquisedeque'ga ja,' ei Tupana'ga Cristo'ga pe,” e'i Tupana'ga rembikwatijarukara.

⁷ Uvame yvya koty Cristo'ga onhi'i Tupana'ga pe jipi ji poko javo. A'ereki Tupana'ga ipopoaka. Nurã Cristo'ga ei ga pe: “Ipotarame po ti nde nanhi-momanoukari nehẽ.” Hahyahi Cristo'ga nhi'iga ga pe ga jehe'orame ji poko javo. A'ero Tupana'ga ga rendukatui. A'ereki Cristo'ga e'i: “Nhinhi'iga rupi rũi ti eko. Po nde erepota nhimanoa tamano ti ji a'ero,” ei ga Tupana'ga pe.

⁸ Tupana'ga ra'yramo ga vehevi onhimbo'e onhimongovo Tupana'ga nhi'iga rupi hahyrame ojive. ⁹ Nahã hahyrame ga pe hahya ga mbojipokwahavi Tupana'ga nhi'iga rehe ga monhimomiranambava. Nurã ga rekoi yvyakotyve'ga nderohoharamo yvagi pe. Kiroki ga oko ganhi'iga rupi – ga hugwi nhaporemõ ga omombo gãndekote'varuhua ga mombyryva. Aerẽ po ti ga ga nderohoi yvagi pe ga mombytavo avuirama Tupana'ga pyri nehẽ.

¹⁰ A'ereki Tupana'ga e'i Jesus'ga pe:

“Ymyahũ Melquisedeque'ga ko ikwava'ehara'ga nduvihavuhu'ga ji ve.

Na jitehe ndehe kiro ereko ikwava'ehara'ga nduvihavuhuro ji ve Melquisedeque'ga ja,” ei Tupana'ga.

Tapejikopigi ti Cristo'ga rehe

¹¹ Melquisedeque'ga rehe ti xanhomogitağita hete novĩa. A'ereki manameuhũ pe pekwaha! Nurã manameuhũ po ti ji ikwahavukari pe me nehẽ? Napenhimbo'ea'javi pe! ¹² Pejapyaka ti pejihe! Ymyahũ pe jikogi Cristo'ga rehe. Nurã po kiro pe ojipe'ga mbo'ei Tupana'ga nhi'iga rehe ikwahaheteavo hamo. A'ea ji ei novĩa. Agwamo vehevi ti ojipe'ga toko pembo'eharamo pe mbo'ea'java ahembo'eypya rehe nonhimimiva'ea rehe imombe'urame Tupana'ga nhi'iga pe me.

Pe ndapekwahavi Cristo'ga mombe'ua onhimiva'ea. Xunhiete'i jate pe pekwaha ahembo'eypya jate. Ipita'ngive'ga – kiroki ga oka'mbu jate – ga ndo'upavi. Ga javijitehe pe ndekoi a. ¹³ A'ea ji ei pe me. Kiroki ga oka'mbu jate – gaha ko ipita'ngive'ga ikwahave'yma. Na jitehe pe peko ipita'ngive'ga javuhu. A'ereki xunhi pe pekwaha Tupana'ga nhi'iga pyryva'ea. Ipita'ngive'ga javuhu pe ei pejohupe: “Marã aherekote'varuhua? A'ereki nhande ndikwahavi. Marã ahe rekokatui? A'ereki nhande ndikwahavi.” A'ea pe ei ikwahave'yma pekopave'yma Tupana'ga nhi'iga rupi.

¹⁴ Kiroki ga o'u pa – gaha ko jyvuaruhu. Ga javijitehe ga ikwahavi no – kiroki ga Tupana'ga nhi'ipo'ru pa okokatuavo opohia okote'varuhua hugwi. Gaha ojipokwaha Tupana'ga nhi'imbava rehe ikwahapaheteavo. A'ero ga ei: “Nahã aherekote'varuhua. Nahã ahe rekokatui,” ei ga ikwahava. Koji'i ga ikwahavi no. Nonhimimi Tupana'ga nhi'iga ga pe. Pehe ki a'e te ndapekwahavi ve oka'mbuve'ga javuhu.

6

¹ Xanhomogitaa'jaa'javyme ti ahembo'eypya rehe Cristo'ga mombe'urame. Kiro koji'i xanhimbo'e onhimiva'ea rehe Cristo'ga mombe'upava rehe ikwahaheteavo nhanenhimbojipokwahapava hehe. A'ea rehe ji pe mbo'epotari kiro. A'ereki nhande xanhimbo'e jipe ahembo'eypya rehe.

A'ea rupi nhande ei ahembo'eypya mombe'gwovo: Xapohi ti nhanderekote'varuhua hugwi herojijyita nhandereaporoğita. Xajiko ti Tupana'ga rehe ga reroviaheteavo, xa'e jipe nhande ikwehe. ² Ymya nhande ei:

Nahanahã batismos. Tupana'ga ti tomomyry pe me kiro javo, nahanahã po nhande xapoko Jesus'gareheve'ga akağa rehe hamo javo ga pe. Ymya nhande ei: Nahanahã po ti Tupana'ga omanove'ga mbogwerava'javi nehẽ. Nahanahã po ti Tupana'ga ei ga pe nehẽ, xa'e jipe nhande ikwehe. Jara'ga pe po ti ga ei nehẽ: “Pejo ti pejjupa avuirama ji pyri,” e po ti Tupana'ga nehẽ. Jara'ga pe po ti ga ei nehẽ: “Peho ti ji hugwi pejjupa avuirama hahyva'ea ruvihava pype,” e po ti Tupana'ga nehẽ, xa'e jipe nhande ikwehe. A'ea pe nhaporemõ nhande ei ahembo'eypya mombe'gwovo ikwehe.

³ Kiro koji'iva'ea rehe xanhimbo'e onhimiva'ea rehe Cristo'ga mombe'upava rehe ikwahaheteavo, a'e ji pe me. Xanhimbo'e ti hehe Tupana'ga ipotarame.

⁴ Marã po jara'ga pe? Tupana'ga nhi'iga ga henduna'ei. Aerẽ po ga nohendukatua'javi. Ga henduvypyrame Tupana'ga ikwahavukari opyryva ga pe nahanahã ji ipotari javo. Ga pe ga ikwahavukari Cristo'ga rupi po ti yvyakotyve'ga nduri ji pyri nehẽ javo. Nurã ga jikogi Cristo'ga rehe imomboruka ga pe okote'varuhua ojihugwi a'ero. “Tupana'ga Cristo'ga mbuhuruka nhande pyri yvaga hugwi,” ei ga. A'ero Tupana'ga ra'uvapyryva uhu ga pyri ga pokoga. ⁵ A'ero ga ei: “Pyrõ hete Tupana'ga nhi'iga nhande ve. A'ereki ga nhande mbojiko ojihe,” e na'ẽ ga. “Xanhimomy'a nhande gapopoakara rehe. Aerẽ po ti koji'i nhanemonhimomy'ava'ea nehẽ no,” e na'ẽ ga.

⁶ Nahã ga ndekona'ei henduva Tupana'ga nhi'iga. Aerẽ po ga ei: “Ndorokoa'javi ore Tupana'ga nhi'iga rehe,” e po ga okote'varuhuavo.

Marã po ga pe? Tupana'ga ndogwerojijya'javi tuhẽ gandeaporogita a'ero. Ga ndopohipotari okote'varuhua hugwi imomborukare'yma Tupana'ga pe avuirama. Ndokoa'javi ga Tupana'ga nhi'iga rupi. Nurã ga ndekoi Tupana'ga ra'yra'ga jukahara'ga ja. Ombotegwete ga Jesus'ga ojipe'ga ndovaki.

⁷ Omoakÿakyma'ja amana yja ko pe. Poryva'ea henhui jugwi gworygworyvamo kohoa jara'ga remityma. A'ero ga i'ui gwemityma gworygworyvamo. A'ea pe yjakatua pe Tupana'ga imomyryvi.

Yjakatua – kiroki a'ea hugwi henhui poryva'ea – a'ea ja ko ga – kiroki ga ojiko hete Tupana'ga rehe okopige'yma ganhi'iga rupi okopyryvamo ga pe. Ga pe ga imomyryvi.

⁸ Omoakÿakyma'ja amana ojipea yja ko pe no. Ndapyryviva'ea ki a'e te henhui jugwi hatãava'ea hajiheva'ea pavẽi. A'ea kohoa jara'ga ndo'ui. Nurã ga ei: “Ite'varuhu yja!” Nambegwei ti ga ei tokai ti nehẽ javo. A'ero ti ga imbokai nehẽ.

Yjate'varuhua – kiroki a'ea hugwi henhui ndapyryviva'ea – a'ea ja ko ga – kiroki ga nohendukatui Tupana'ga nhi'iga okoe'yma hupi okopyryve'yma ga pe. Nambegwei po ti ga imondo'i hahyva'ea ga pe nehẽ.

⁹ Tupana'ga nhi'iga rendukatue'ÿve'ga pe ji anhi'i popoaka. Pehe ki a'e te ndapekoi ga ja. Peko pory pe Tupana'ga pe. A'ea ore ei pe me oreremiarõva'ea pe. A'ereki ore opokwaha. Peko hete pe Tupana'ga nhi'iga rupi imomboruka pejikote'varuhua ga pe. A'ero po ti Tupana'ga pe nderohoi yvagi pe pe mombytavo avuirama ojipyri nehẽ pe imomborukaro gwaramo. ¹⁰ A'ereki Tupana'ga ahe rereko katu jipi ahe poravykyaturame ga pe. Nurã po ti ga nomoka'nhyi peporavykyagwera nehẽ. Peporavyky katu pe Tupana'ga remimo'ẽhara'ga pokoga ikwehe Tupana'ga arõhetero gwaramo. Agwamo vehevi pe ga pokogi. Peporavykypava Tupana'ga hepiagi okopyryvamo pe me.

¹¹ Na jitehe pe nhimarane'ymame nane'ymi ti pejirokwa pejikoheteavo Tupana'ga rehe avuirama pejikokatuavo ojipe'ga pe Cristo remimomyryva

mbuhua pejive. Oropota hete ore pejirokwa pe napenani. ¹² A'ero po ti pe ndapevevugwei nehē. Pejiko ti Tupana'ga rehe ojipe'ga ja Tupana'gareheve'ga ja. Penhimomirana ti onhimomiranave'ga ja pejikopige'yma. Ojiko ga onhimomiranama tihepia ti Tupana'ga remimombyryva nhande ve nehē javo – kiroki a'ea pe ga ei ga pe. Tupana'ga nopiriani onhi'iga. A'ero ga ga mbohoryvi opyryvamo ga pe. Na jitehe po ti Tupana'ga pe mbohoryvi opyryvamo pe me nehē pe ndekorame ga ja aerē po ti Tupana'ga imombyryvi nhande ve nehē javo no.

Tupana'ga nopiriani onhi'iga

¹³ Yvyakotyve'ga gwenoi ojioheve'ga Tupana'ga ojohupe a'itiva'ea ji ei nhinhi'iga javo. A'ereki Tupana'ga omombe'u a'itituhēva'ea jate. Nurã togwerovia ti ojipe'ga nhinhi'iga javo, ga ei: “Tupana'ga okwaha nhinhi'igatua.” A'ea ga e'i Tupana'ga renoina.

Tupana'ga jate ni'mbei okovo huvihavamo ojipe'ga hohe pa. Nurã Tupana'ga ehetei ojera javo o'erame Abraãova'ea pe togwerovia hete ti Abraão'ga nhinhi'iga javo. Imombe'gwovo pyryva'ea ga ei ahe ve a'ero: ¹⁴ “Jihi Tupana ti amombyry hete tuhē nde ve nehē,” ei ga ahe ve. “Amondo ti ji ndera'yra nde ve nehē. Aerē po ti nderakwepohara'ga nde'yjuhuro a'ero nehē. A'iti a! a'e ji.” Ymyahũ Tupana'ga ei a'ea Abraãova'ea pe onhinoina.

¹⁵ Onhimomiranamame Abraãova'ea imbokwara'ara'ari ojikoga Tupana'ga rehe omombyry po ti ga ji ve nehē javo. Tupana'ga nopiriani onhi'iga Abraãova'ea pe. A'ero ga imombyryhetei ahe ve.

¹⁶ Yvyakotyve'ga gwenoi ojioheve'ga ojogwayvaramo. Ojohupe ga ei onhombojikoga ojogwehe: “A'itituhēva'ea pe ore ei. Tupana'ga okwaha orenhi'igatua pe me.” A'ea ga ei ojohupe Tupana'ga renoina heroviaruka ojohupe herojijye'yma onhi'iga. A'ero ga ndojogwayvara'javi.

¹⁷ Ymyahũ Tupana'ga ikwahavukapotari onhi'iga rerojijye'yma ga pe – kiroki ga pe ga e'i: “Jihi Tupana po ti opogweruruka yvagi pe pe mongovo avuirama ji pyri imombyryva pe me nehē pe jikoga gwaramo ji rehe,” ei ga. Nurã onhinoina ga ei a'ea ga pe jukwaha hete ti ga pe nhinhi'iga rerojijye'yma javo. ¹⁸ Tupana'ga ei a'ea onhinoina tohoryory hete ti ga ikwahavame javo. E'i ga: “Aerē po ti ga ei nehē: ‘Tupana'ga ndogwerojijyi onhi'iga. Ga ndogwerojijyi onhi'iga onhinoiname no,’ e po ti ga gworygworyvamo nehē,” ei Tupana'ga.

Na tuhē. Tegwete ga'mbea ga nhi'igame. A'ero a'ea kwahavame nhande roryroryheteramo nhandejirokwa ga rerovia aerē po ti ga nhande rerohoukari ojipyri nehē javo, xa'e nhande. A'ereki nhande xajiko hete ga rehe nhandepohia nhanderekote'varuhua hugwi.

¹⁹ Ipohyiva'ea âncora nombojijyukari yharuhua ahe imomborame yharuhua hugwi ihamuhũa pyvõ. Na jitehe nhandereaporogita ndojirojijya'javi. A'ereki nhande tirovia tuhē Tupana'ga aerē Jesus'ga pe po ti ga nhande rerurukari ojipyri yvagi pe nehē javo. Nianemoandyandyi po ti ga nehē. Jesus'ga rehe nhande jikogi a'ero nhandekyhyjie'yma.

Ga oho jipe yvagi pe Tupana'ga pyri tuhē nhande repyga okovo ikwava'ehara'ga nduvihavuhuro. Avo yvya koty ikwava'ehara'ga nduvihavuhu'ga na jitehe oho Tupana'ga rongapype hete hovapiahava aherovai gwe'ya'ga ndepyga. ²⁰ Tupana'ga pyri yvagi pe nhanderenondeve'ga hoi ovahema Jesus'ga. Gaha oho nhande renonde nhande repyga toho ti ga ji reviri yvagi pe javo. Ikwava'ehara'ga nduvihavuhu'ga Tupana'ga pe ko Jesus'ga. A'ereki Tupana'ga e'i ga pe:

“Ymyahũ Melquisedeque'ga ko ikwava'ehara'ga nduvihavuhu'ga ji ve.

Na jitehe ndehe kiro ereko avuirama ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhuro ji ve Melquisedeque'ga ja,” ei ga Jesus'ga pe.

7

Melquisedeque'ga oko ikwava'ēharamo Tupana'ga pe

¹ Ymyahū Melquisedeque'ga ko Salēmma'ea ruvihavuhu'ga hako. Ga ko ikwava'ēhara'ga Tupana'ga pe no hako. Tupana'ga huvihavuhu hete ojipe'ġa hohe pa. Ga pe Melquisedeque'ga ko ikwava'ēhara'ga. Melquisedeque'ga uhu nhaneremboopyva'ea rovatiamo Abraãova'ea rovatiamo ahe jivyrame otavukara hugwi. Otavuka jipe Abraãova'ea ojipeva'ea ruvihavava'ea pe quatrova'ea pe ogwovo ahe reviri ahe monhana. Abraãova'ea jivyrame Melquisedeque'ga ahe rovatī. Ahe ve ga ei: “Tomombyry ti Tupana'ga nde ve!” ei ga ahe ve.

² Ojivyrame otavukara hugwi Abraãova'ea herupava'javi mbatera aheruvihavava'ea hugwi quatrova'ea hugwi – kiroki mbatera aheruvihavava'ea opyhygaha Abraãova'ea re'yjava'ea hugwi hajiheva'ea hugwi no. Abraãova'ea imboja'oja'ogi herura'javipyra imboatyatya inoġa dez mbatera jatyra. Melquisedeque'ga pe ahe imondoi he'yjuhuva'ea: ojipeji jatyra um décimo.

Melquisedeque'ga rera pe nhande ei: Piry hete ko huvihavuhu'ga. A'ea nhande xa'e garera pe. Ga ko Salēmma'ea ruvihavuhu'ga. Cidade rera pe Salēm me nhande ei Ahepy'a noġatua. Nurã nhande ei Melquisedeque'ga rera pe no: Ga onoġatu ojiheve'ġa py'a.

³ Tupana'ga rembikwatijarukara nomombe'ui Melquisedeque'ga po'ria ga'yembora. Nomombe'ui garembikwatijarukara Melquisedeque'ga ramonhava'ea. Nomombe'ui garembikwatijarukara ga'aragwera gamanoa no. Melquisedeque'ga rekoi Tupana'ga ra'yra'ga ja Jesus'ga ja ikwava'ēharamo Tupana'ga pe avuirama.

⁴ Pejapyaka ti Melquisedeque'ga rehe ga kwahaheteavo. Huvihavuhu hete ga. Nurã ga pe Abraãova'ea imondoi he'yjuhuva'ea: ojipeji jatyra herura'javipyra um décimo – kiroki a'ea ahe gweru otavukara hugwi. Abraãova'ea oko nhaneremboopyro nhanderuvihavuhuro israelitas'ġa nduvihavuhuro. Ahe vehevi imondoi Melquisedeque'ga pe nde ko huvihava ji hohe javo. Jukwaha a'ero Melquisedeque'ga huvihavuhu hete.

⁵ Abraãova'ea ko Leviva'ea rakykwepohara'ġa nemboopya. Leviva'ea rakykwepohara'ġa mombe'gwovo Moisésva'ea rembikwatijara i'ei: “Levi'ga rakykwepohara'ġa – kiroki ġa oko Tupana'ga nhi'ġa rupi okovo ikwava'ēhara'ġa – ġahã ti topyhy mbatera gwe'yja'ġa hugwi israelitas'ġa hugwi. Na tuhē. Israelitas'ġa herekorame dez mbatera tomondo ti ġa Levi'ga rakykwepohara'ġa pe ojipeji mbatera um décimo.” Nahã Moisésva'ea rembikwatijara i'ei.

Ga nhaporemō oko Abraãova'ea rakykwepoharamo israelitas'ġa Leviva'ea rakykwepohara'ġa pavēi. Opyhy ikwava'ēhara'ġa gwe'yja'ġa hugwi vehevi Abraãova'ea rakykwepohara'ġa hugwi tuhē.

⁶ Melquisedeque'ga ki a'e te Leviva'ea rakykwepohara'ga rui. Abraãova'ea hugwi ga ipyhygi reki mbatera um décimo. Garembipyhyga renonde Tupana'ga ei Abraãova'ea pe: “He'yjuhu po ti nderakykwepohara'ġa nehē,” ei Tupana'ga ahe ve. “Amondo ti ji hajiheve'ġa gwyrā nde ve nderakykwepohara'ġa pe nehē. Pevo po ti ġa nduvi avuirama a'ero nehē. Nderakykwepohara'ġa pe po ti ji hajiheve'ġa mbohoryvukari nehē,” ei Tupana'ga Abraãova'ea pe. A'ea Tupana'ga ei aerē po ti Abraãova'ea hoi huvihavamo

nehẽ javo. Tupana'ga nhi'igirẽ jate Melquisedeque'ga ei Abraãova'ea pe reki: “Tomombyry ti Tupana'ga nde ve!” ei ga.

⁷ Jukwaha hete. Melquisedeque'ga huvihavuhu Abraãova'ea hohe a'ero. A'ereki nhande nhaporemo xa'e: Kiroki ģa oko ojipe'ģa hohe – ģahã jate e'i: “Tomombyry ti Tupana'ga nde ve.”

⁸ Leviva'ea rakykwepohara'ģa – kiroki ģa opyhy israelitas'ģa hugwi – ģahã omano reki. Melquisedeque'ga ki a'e te – kiroki ga opyhy Abraãova'ea hugwi – gaha okoji. A'ereki Tupana'ga rembikwatijarukara nomombe'ui gamanoa.

⁹⁻¹⁰ Ndo'ari ve Leviva'ea Melquisedeque'ga Abraãova'ea rovatĩrame. Emo Leviva'ea oko Abraãova'ea rakykwepoharamo. A'ero imondorame um décimo Abraãova'ea omondo Leviva'ea repyga no, a'e ji. Leviva'ea ko ikwava'ẽhara'ģa nemboypya. Ģahã opyhy gwe'yja'ģa hugwi um décimo. Emo Melquisedeque'ga pe Abraãova'ea omondo jipe Leviva'ea repykavamo reki. A'ero kaitu jukwaha. Melquisedeque'ga huvihavuhu Leviva'ea hohe Leviva'ea rakykwepohara'ģa hohe no.

Jesus'ga oko Melquisedeque'ga ja ikwava'ẽharamo

¹¹ Ymyahũ Tupana'ga Leviva'ea rakykwepohara'ģa mo'emo'ẽi toko ti Arã'ģa ikwava'ẽharamo ji ve jipi israelitas'ģa mombyryva javo. Arãova'ea oko Leviva'ea rakykwepoharamo. Arãova'ea oko ikwava'ẽharamo a'ero gwakykwepohara'ģa pavẽi.

Moisésva'ea pe Tupana'ga ikwatijarukari nhanembo'eagwera israelitas'ģa mbo'eagwera nahanahã po ti ikwava'ẽhara'ģa pe mombyry pe nderua ji pyri nehẽ javo. Arãova'ea aherakykwepohara'ģa pavẽi nomombyryvukari reki nhandere'yja'ģa israelitas'ģa. A'ero israelitas'ģa ndohoi Tupana'ga pyri. Nonhi'igi ģa ga pe no.

Nurã Arãova'ea rakykwepohara'ģarũive'ga ruri okovo ikwava'ẽharamo Tupana'ga pe. Ga ko Jesus'ga. Melquisedeque'ga ja ga oko ikwava'ẽharamo Tupana'ga pe. Tupana'ga nde'i Jesus'ga pe: “Arãova'ea ja ko nde ikwava'ẽharamo ji ve.” A'ea rũi Tupana'ga ei. E'i ga: “Melquisedeque'ga ja ndehe kiro ereko avuirama ikwava'ẽharamo ji ve,” ei ga.

¹² A'ea erame Jesus'ga pe Tupana'ga ei tokoa'javyme ti Leviva'ea rakykwepohara'ģa ikwava'ẽharamo javo. Leviva'ea rakykwepohara'ģa ndekoa'jave'ymame ikwava'ẽharamo, Moisésva'ea rembikwatijara rehe ndatekwava'javi – kiroki a'ea omombe'u ikwava'ẽhara'ģa. Hajiheva'ea toko ti kiro a'ero, xa'e nhande. Tupana'ga nhi'igapyahua jate Jesus'ga rehe toko kiro a'ero, xa'e nhande.

¹³ Jesus'ga pe Tupana'ga ei ndehe kiro ereko avuirama ikwava'ẽharamo ji ve javo. Emo Jesus'ga ko Leviva'ea rakykwepohara'ģa rũi reki. Ojipeva'ea rakykwepohara'ģa ko Jesus'ga. Garemboypya rakykwepohara'ģa ndojukai reki mbatepyryva imbokaje'yma ikwava'ẽhava rehe Tupana'ga pe. ¹⁴ Jesus'ga oko nhaneramonhava'ea rakykwepoharamo Judáva'ea rakykwepoharamo nhandepojykaharete'ga. A'ea jukwaha. Moisésva'ea nde'i Judáva'ea rakykwepohara'ģa pe: “Pekwava'ẽ ti ģambatepyryva jukapyra imbokaita Tupana'ga pe pejikovo ikwava'ẽharamo.” A'ea rũi Moisésva'ea e'i Judáva'ea rakykwepohara'ģa pe.

¹⁵ Hajiheva'ea Tupana'ga imongoi kiro. A'ea jukwaha hete. A'ereki Jesus'ga reki kiro oko ikwava'ẽharamo Tupana'ga pe ua yvya koty nhande pyri. Ga ko Melquisedeque'ga ja okovo ikwava'ẽharamo.

¹⁶ Moisésva'ea rembikwatijara nde'i Jesus'ga pe: “Eko ti ikwava'ēharamo Tupana'ga pe. A'ereki neremboypya ko Leviva'ea.” Nanongara rūi aherembikwatijara e'i Jesus'ga pe. Yvyakotyve'ga rūi e'i Jesus'ga pe eko ti ikwava'ēharamo Tupana'ga pe javo. Emo Jesus'ga oko reki ikwava'ēharamo. A'ereki ga ipopoaka okovo avuirama. Nomanoa'javi po ti ga nehē.

¹⁷ A'ereki ojipeva'ea Tupana'ga rembikwatijarukara omombe'u javo Jesus'ga pe. E'i:

“Ymyahũ Melquisedeque'ga ko ikwava'ēhara'ga ji ve.

Na jitehe ndehe kiro ereko avuirama ikwava'ēharamo ji ve Melquisedeque'ga ja.”

A'ea Tupana'ga rembikwatijarukara ei Jesus'ga pe.

¹⁸ Hajiheva'ea Tupana'ga imongoi a'ero ndatekwava'javi Moisésva'ea rembikwatijara rehe kiro javo. A'ereki aherembikwatijara ndipopoakari. A'ereki israelitas'ga ndogwerojijyi ojeaporoġita aherembikwatijara renduvame. A'ero ġa ndokokatui ve. Ndohoi ġa Tupana'ga pyri onhi'ġa. Ndikwahyi aherembikwatijara ġa ndehe. ¹⁹ Nahemombyryvukari tuhē.

Koji'i pyry nhande ve kiro Jesus'ga rekorame ikwava'ēharamo Tupana'ga pe. A'ereki Tupana'ga Jesus'ga momanouka nhande repygauka imomboruka nhanderekote'varuhua nhande hugwi nhande mombyryva. Aerē po ti Jesus'ga nhande rerohoi ojupi nhande mongovo avuirama Tupana'ga pyri nhande mbohoryva nehē. Nurā nhande xanhi'inhi'ĩ Tupana'ga pe kiro.

²⁰ Tupana'ga jate ni'mbei okovo huvihavamo ojipe'ga hohe pa. Ojera vehevi javo ga ehetei o'erame toko ti Jesus'ga ikwava'ēharamo javo. ²¹ Tupana'ga nonhinoi reki o'erame toko ti Levi'ga rakykwepohara'ga ikwava'ēharamo javo. Emo o'erame Jesus'ga pe ga onhinoi. Jesus'ga pe ga ei:

“Jihi Tupana ko ndepojoykaharetea.

Anhi'ġatu ji nde ve kiro.

Ymyahũ Melquisedeque'ga ko ikwava'ēhara'ga.

Na jitehe ndehe kiro ereko avuirama ikwava'ēharamo ji ve Melquisedeque'ga ja.

A'iti a! Ndarojijyi ti ji nhinhi'ġa nde ve nehē.”

A'ea Tupana'ga ei onhinoina.

²² Nurā Jesus'ga popoakahetero okovo ikwava'ēharamo Tupana'ga pe avuirama, kiro Tupana'ga nhi'ġapyahua apiavo toho javo – kiroki ganhi'ġapyahua e'i vyakotyve'ga pe nahanahã po ti ji pe pokokatui kiro nehē javo. A'ero koji'i pyryvamo vyakotyve'ga pe kiro.

²³ Ymyahũ Leviva'ea rakykwepohara'ga nde'yjuhuro reki okovo ikwava'ēharamo. A'ereki ġa omano oporavykya reja. A'ero jara'ga aherakykwepohara'ga ndekoi ikwava'ēharamo ahe py'rovo.

²⁴ Jesus'ga ki a'e te ndipy'rukavi ga. A'ereki ga nomanoa'javi. Nurā gaha jate nane'ymi oko ikwava'ēharamo avuirama. ²⁵ Nurā ga imombohetei vyakotyve'ga ndekote'varuhua ġa hugwi avuirama ġa mombyrypava. Kiroki ġa onhi'ĩ Tupana'ga pe ojikoga ġwaramo Jesus'ga rehe – ġahã Jesus'ga ġa mombyryvi. A'ereki ga nomanoa'javi. Kiro yvagi pe ga oko Tupana'ga pyri ġa ndepyga jipi epoko ti ġa javo Tupana'ga pe.

²⁶ Pyry hete tuhē a'ero Jesus'ga rekoi ikwava'ēhara'ga nduvihavuhuro Tupana'ga pe nhande repyga. Jesus'ga oko pyry hete Tupana'ga monhimo-hema ojihe. Naheaporoġitatiruahũi ga. Ga ko ndokote'varuhui'i'i. Nurā vyakotyve'ga ja rūi ga oko. A'ereki ga pyry hete tuhē. Tupana'ga omongo ga ojipyri yvateuhu yvaga aherovai, kiro ti ga toko huvihavuhuhetero ojipe'ga hohe pa javo.

²⁷ Jesus'ga nokwava'eği tuhë mbatepyryva jukapyra Tupana'ga pe tomombo ti ga jirekote'varuhua ji hugwi jave'yma. A'ereki ga oko katu hete jipi.

Leviva'ea rakykwepohara'ğa ki a'e te okwava'ë mbatepyryva jukapyra Tupana'ga pe okovo ikwava'ëhara'ğa nduvihavuhuro tomombo ti Tupana'ga nhanderekote'varuhua na'ë javo. Nahã ға jipygi. Ojipygirë jate ға ikwava'eği ojipea jukapyra tomombo ti Tupana'ga jara'ğa ndekote'varuhua kiro javo.

Jesus'ga ki a'e te nokwava'eği mbatepyryva jukapyra tomombo ti Tupana'ga vvyakotyve'ğa ndekote'varuhua jave'yma. A'ereki Jesus'ga onhikwava'ë ojijukauka omanomo yva rehe tomombo ti Tupana'ga gandekote'varuhua ға hugwi javo.

Nane'ymi Leviva'ea rakykwepohara'ğa okwava'ë mbatera jukapyra Tupana'ga pe.

Jesus'ga ki a'e te ojipeji ko ga jujukaukari. Nomanoa'jaa'javi ga.

²⁸ Moisésva'ea rembikwatijara e'i akwaimbae'ğa ti toko ikwava'ëhara'ğa nduvihavuhuro Tupana'ga pe javo. Emo vvyakotyva'ero ғwaramo ikwava'ëhara'ğa nduvihavuhu'ğa ndekote'varuhuro opopoakare'ymamo ote'varuhua pe.

Aerë Tupana'ga ei onhinoina a'ero jira'yra'ga ti toko ikwava'ëhara'ğa nduvihavuhuro avuirama javo reki. Nurã gara'yra'ga Jesus'ga pytai avuirama ikwava'ëhara'ğa nduvihavuhuro okopyryhetero tuhë vvyakotyve'ğa ndepykatuavo Tupana'ga nhi'ïpo'rupava avuirama.

8

Jesus'ga gwepy vvyakotyve'ğa

¹ Na tuhë Jesus'ga rekoi okovo ikwava'ëhara'ğa nduvihavuhuro nhande repyga ogwovo yvagi pe hete. Pevo huvihavuhuhetero Tupana'ga ruvi. Okovo ғwaramo huvihavuhuhetero Tupana'ga pavëi, Jesus'ga apygi Tupana'ga pyri gajohukoty rüi. A'ea rehe ji pe mbo'ei ko.

² Yvagi pe Tupana'ga ruhava pype tuhë nhandepojoykaharete'ga ruhava pype tuhë Jesus'ga rekoi. A'ea pype Tupana'ga rembiapoa pype ikwava'ëhara'ğa nduvihavuhuro Jesus'ga poravykyi Tupana'ga pyri nhande repyga. Vvyakotyva'ea rembiapoa pype rüi – kiroki yvagipeva'ea'java'ea ahe oapo yvya koty tenda – a'ea pype rüi ga nhande repygi. Ymyahũ a'ea pype hete ikwava'ëhara'ğa nduvihavuhuva'ea oho gwe'yjava'ea repyga yvya koty.

³ Ymyahũ Tupana'ga omo'emo'ë vvyakotyve'ğa. Ga e'i: “Toko ti ға ikwava'ëhara'ğa nduvihavuhuro ji ve vvyakotyve'ğa ndepyga. Nurã ti ға togweru vvyakotyve'ğa hugwi ғанemimbuhuteheva'ea ikwava'eğa ji ve nehë. Togweru ti ға ға hugwi mbatepyryva jukapyra ji ve nehë no vvyakotyve'ğa ndepykaramo nehë,” ei Tupana'ga ymyahũ.

Jesus'ga rekoi ikwava'ëhara'ğa nduvihavuhuro Tupana'ga pe. Nurã po ga ikwava'eği Tupana'ga pe no hamo.

⁴ Yvagi pe Jesus'ga poravykyi okovo ikwava'ëharamo. Po ga oko yvya koty, a'ero po ga ndokoi ikwava'ëharamo hamo. A'ereki gwereko jipe ikwava'ëhara'ğa yvya koty.

Gahã gweru imbuhuteheva'ea Tupana'ga pe jipi okovo Moisésva'ea rembikwatijara rupi. ⁵ Gaporavykya okwahavuka xunhi nhande ve yvagipeva'ea. A'ero nhande ei: Na ja gwerevi nhanderepykava rekoi yvagi pe. Na jitehe Moisésva'ea rembiapoukara okwahavuka xunhi nhande ve yvagipeva'ea. A'ereki ymyahũ Tupana'ga e'i Moisésva'ea pe Moisésva'ea rembiapohava renonde tenda apohava renonde. Tupana'ga e'i: “Ji rendu katu ti!

Yvytyruhua rehe ji ikwahavukari nde ve nahã ko yvagipeva'ea javo. A'ea'jaheteva'ea eapo katu katu pa imohina kiro,” ei ga Moisésva'ea pe.

A'ero Moisésva'ea Tupana'ga nhi'ïpo'rupavi a'ea'jaheteva'ea japokatuuka tenda tapyjamo. Oapopavuka ahe mbatera no imondovo tenda pype. Nahã ahe japopavukari yvagipeva'ea'java'ea yvya koty. A'ea pype Leviva'ea rakykwepohara'ga israelitas'ga ndepyygi okovo ikwava'ëharamo yvya koty.

⁶ Jesus'ga poravykya ki a'e te koji'i pyryvamo ãaporavykya hohe. Ymyahũ Tupana'ga ekatui Moisésva'ea pe nahanahã po ti ji israelitas'ga pokokatui nehẽ javo. A'ero ga ei toko ti Leviva'ea rakykwepohara'ga ikwava'ëharamo javo. Moisésva'ea pe ga ikwatijarukari javo: “Tombokai ti ãa mbatepyryva ji ve israelitas'ga ndepyyga,” ei ga Moisésva'ea pe ikwatijaruka ahe ve.

Aerẽ koji'i pyryvamo reki Tupana'ga ekatuhetea Jesus'ga pe nahanahã po ti ji vyvakotyve'ga pokokatui kiro nehẽ javo. “Ndehe ti emano imomborukaheteavo ãandekote'varuhua ãa hugwi ãa ndepyyga nehẽ,” ei ga Jesus'ga pe.

A'ea ko Tupana'ga nhi'ïpyahua. A'ero ga ei toko ti Jesus'ga ikwava'ëharamo javo. Tupana'ga nhi'ïga Jesus'ga pe ipyahuva'ea rehe koji'i pyryvamo Moisésva'ea rembikwatijara hohe a'ero ymyahũva'ea hohe. Nurã Jesus'ga poravykya koji'i pyryvamo Leviva'ea rakykwepohara'ga poravykya hohe. Yvyakotyve'ga ndepyykaramo Jesus'ga rekoi tuhu ti ãa okovo avuirama Tupana'ga pyri onhi'ïga ga pe javo. A'ero ga imombohetei vyvakotyve'ga ndekote'varuhua ãa hugwi ãa mombyryva ãa mbuhua Tupana'ga pyri. A'ero kiro koji'i pyryvamo ãa pe.

⁷ Po ikwahyhetei ymyahũva'ea hamo Tupana'ga nhi'ïga Moisésva'ea pe hamo, a'ero po ga nonhi'ïgi aerẽ ipyahuva'ea rehe Jesus'ga pe hamo.

⁸ Ymyahũ israelitasva'ea nohendukatui reki ymyahũva'ea Tupana'ga rembikwatijarukara Moisésva'ea pe. Nurã ndikwahyi ahe rehe. A'ea nhande tikwaha. A'ereki ga e'i:

“Kiro ji rendu katu ti,” ei Tupana'ga nhandepojoykaharete'ga.

“Aerẽ po ti ji nhi'ïgi ipyahuva'ea rehe Israelva'ea rakykwepohara'ga pe Judáva'ea rakykwepohara'ga pe nehẽ no,” ei ga.

⁹ “Ymyahũva'ea ja rũi po ti ji nhi'ïgi ãa pe nehẽ.

Ymyahũ ãanamonhava'ea pe ji ekatui ikwatijaruka Moisésva'ea pe nhinhi'ïga ahe rerogwovo pa Egitopeve'ga gwyrã hugwi.

Aroho katu ji ahe pea hugwi.

Emo ahe nohendukatupotari reki.

Ndokoi ahe ymyahũva'ea rupi nhirembikwatijarukara rupi.

Nurã ji ndarekokatua'javi ahe,” ei Tupana'ga.

¹⁰ “Aerẽ ipyahuva'ea rehe po ti ji ekatui ãa pe nehẽ

Israelva'ea rakykwepohara'ga pe israelitas'ga pe nehẽ,” ei Tupana'ga.

“Nhinhi'ïga po ti ji imongi ãa'akaçi pe nahanahã peko katu ti javo ãa pe.

Gapy'a pype po ti ji inoçi nhinhi'ïga.

A'ero po ti ãa hendukatupotari nhinhi'ïga okovo potã hupi nehẽ, ei ga.

A'ero po ti ji rekohetei ãanduvihavuhuhetero ãa pokokatuavo nehẽ.

A'ero po ti ãa ji mbohetei

nde ko oreruvihavuhuhetea javo ji ve nehẽ.

A'ero po ti ãa ndekohetei jireheva'ero

ji nhi'ïpo'ruheteavo nehẽ,” ei Tupana'ga.

¹¹ “Ojopyjopyrive'ga po ti nonhombo'ei ji rehe nehẽ.

Onhoirũ'ga ti nonhombo'ei ji rehe nehẽ no,” ei ga.

“Nde'i po ti ãa ojohupe nehẽ: ‘Pekwaha hete ti nhandepojoykaharete'ga.’

A'ea rūi po ti ġa ei ġa nhaporemō ji kwahahetejipero ġwaramo ojikoga ji rehe nehē,” ei ga.

“Ġapyrive'ġa ji kwahahetei nehē.

Ganduvihava'ġa ji kwahahetei nehē no.

¹² Aporogwety po ti ji ġa nehē ġa pyryve'ymame.

Ga hugwi po ti ji imombori ġandekote'varuhua ġapyryve'yma reheve nehē.

Nahenonha'javi po ti ji avuirama ġandekote'varuhua ikwahapava'jave'yma nehē,” ei Tupana'ga ymyahū.

¹³ Ymyahū Tupana'ga ei no: “Ipyahuva'ea rehe po ti ji nhi'iġi nehē nahanahā po ti ji pe pokokatui kiro nehē javo.”

Tupana'ga a'ea ero ġwaramo nhande ikwahavi. A'ero nhande ei: Ndatekwawa'javi ymyahūva'ea rehe Moisésva'ea rembikwatijara rehe a'ero. A'ereki nhymyanuhū kiro, xa'e nhande. Na tuhē. Opa ġwerī ymyahūva'ea, xa'e nhande.

9

Israelitasva'ea ombohete Tupana'ga tenda pype yvya koty

¹ Ymyahū Tupana'ga omombe'u Moisésva'ea pe nahanahā po ti israelitas'ġa ji mbohetei nehē javo. Omombe'u ga tenda yvyakotyva'ea nahanahā po ti ġa toapo tenda ji mboheteavo ipype nehē javo.

² A'ero Tupana'ga nhi'īpo'ruavo Moisésva'ea japoukari tenda tapyjamo Tupana'ga mbohetehevamo. Mokōi hyrua tenda pype: kokotyva'ea kikotyva'ea pavēi. Kokotyva'ea pype ahe imondoukari hyapehava, mesa, pāo. Omondouka ahe pāo mesa rehe Tupana'ga rovai pyteri pe ga'apoa javo jupe. Nahā ahe imondoukari hyrua pype kokotyva'ea pype. Tupana'ga ei hyrua pe kokotyva'ea pe: Ipojkahava. Nahā ga inoġi hera hehe. A'ereki pea Tupana'ga opojoyka ojive.

³ Tenda pyteri pe Moisésva'ea imbohaekoukari hovapiahava cortina imohinuka. Hovapiahava aherovai ojipea hyrua teni tenda pype kikotyva'ea. Tupana'ga ei hyrua pe kikotyva'ea pe: Ipojkahetehava. Nahā ga inoġi hera hehe. A'ereki pea koji'i Tupana'ga opojoyka hete ojive.

⁴ Ipojkahetehava gwereko perfume mbokaihava ouro apopyra. Ipojkahetehava gwereko hyru'ia no Tupana'ga rembikwatijarukara ryrū'ia. Omomoġuka ahe ouro hehe.

Tupana'ga rembikwatijarukara ryrū'ia gwereko nhaepepoa ouro apopyrava'ea. Nhaepepoa gwereko mbeju'ia'javuhuva'ea maná. Hyru'ia gwereko Arāova'ea apoagwera no yvyra – kiroki yvyra ipoty. Gwereko itapereuhua no – kiroki a'ea rehe Tupana'ga okwatijarukaripe ahe ve ymyahūva'ea.

⁵ Hyru'ia arimo ahe imondoukari yvagipeve'ġa ra'angava querubins'ġa ra'angava. A'ea ahe japoukari imondovouka pevo yvagipeve'ġa'java'ea. Hendy'jandy'ja memei yvagipeve'ġa'java'ea Tupana'ga rendy'java pyvō. Yvagipeve'ġa'java'ea ipepojai hyru'ia arimo hyru'ia rovapytymbava rehe o'ama. Aerē hovapytymbava rehe ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga gwypygwypyi hekoa tomombo ti Tupana'ga israelitas'ġa ndekote'varuhua javo. A'ero ojapyakarama hehe hovapytymbava rehe ġa ikwahava'javi okote'varuhua mombora javo: “Tupana'ga oko nhande pyri ġwenonhe'ymanhanderekote'varuhua ikwahava'jave'yma,” ei ġa.

A'ea rehe ti ji namombe'upavi kiro.

⁶ Moisésva'ea japopavukarirē nane'yimi ikwava'ēhara'ġa hoi tenda pype kokotyva'ea pype oporavykyavo Tupana'ga pe nahā ga mbohetehevavo ipype.

⁷ Ojipea pype kikotyva'ea pype ikwava'êhara'ğa nduvihavuhu'ga tehe ga hoi. Outubroğwerĩa rupi jate, uma vez ano nanani ga tehe ga hoi ipype herogwovo mbatepyryva rekoa. Hekoa rerohorame jate ga hoi ipype hypyyypita tomombo ti Tupana'ga jirekote'varuhua ji hugwi javo. “Tomombo ti ga israelitas'ğa ndekote'varuhua ğa hugwi no,” ei ga. “A'ereki ğa oko te'varuhu ikwahave'yma,” ei ga hypyyypita.

⁸ A'ero nhande ei: Ojipe'ğa ndohoi tenda pype, xa'e nhande. A'ea rehe Tupana'ga ra'uvapyryva nhande mbojapyakaramame ikwahavukari nhande ve ojipea. A'ero nhande ei: Tenda rekorame po Tupana'ga nde'i ve vvyakotyve'ğa pe tuhu ti ğa jiruhava pype ji pyri tuhê onhi'iga ji ve javo.

⁹ Na tuhê reki ymyahũ hako. Nhande japyakaramame ymyahũva'ea rehe nhande ei: Ağwamo na jitehe nhande ve no. Imbuhuteheva'ea nombojipe'ai nhanderekote'varuhua nhande hugwi no mbatepyryva rekoa rypyypya pavêi. A'ereki nomombyryvi nhandereaporoğita. Nonoğatui nhandepy'a a'ero nhande monhi'igukare'yma Tupana'ga pe.

¹⁰ Ymyahũve'ğa omondo imbuhuteheva'ea tombokai ti ikwava'êhara'ğa Tupana'ga pe javo. A'ereki Moisésva'ea rembikwatijara e'i ğa pe pemondo ti javo. Ojikwaku ğa ğwiğwia ti ti'u mbatepyryva tyhya no javo. Ndo'ui ğa hajiheva'ea. Ojikwaku ğa nahanahã ti nhanerembiheiparavuhua javo. Ojikwaku ğa. A'ereki aherembikwatijara e'i ğa pe pejikwaku ti javo. Jukwaha a'ero. Gandeaporoğita pe rũi aherembikwatijara e'i. Ganda'oa pe jate e'i aherembikwatijara. Ipyahuva'ea rehe Tupana'ga nhi'igirê ndatekwava'javi tuhê aherembikwatijara rehe. Kirê nde'ia'javi aherembikwatijara ğa pe.

Cristo'ga ombohete Tupana'ga yvagi pe

¹¹ Ağwamo Cristo'ga oko ikwava'êhara'ğa nduvihavuhuro oporavykyavo Tupana'ga pe imombyryvuka nhande ve. Koji'i pyryvamo nhande ve a'ero kiro. Vvyakotyve'ğa nembiapoa pype rũi vvyakotyva'ea pype rũi ga rekoiki kwava'êhara'ğa nduvihavuhuro. Yvaga pype ga rekoiki Tupana'ga ruhava pype tuhê. Pea koji'i pyry hete Tupana'ga pe vvyakotyve'ğa apoa hohe tenda hohe.

¹² Ohorame yvaga pype Tupana'ga ruhava pype ga ndogwerohoi bodes rekoa bezeros rekoa tomombo ti Tupana'ga vvyakotyve'ğa ndekote'varuhua a'ero javo. Hekoa pyvõ rũi ga oki yvagi pe a'ero. Gwekoa reka'voguka ojijukahara'ğa pe ga omano yva rehe tahepy ji vvyakotyve'ğa javo. Nahã ga ğa ndepygi ğa mbopiro'yavo avuirama ğandekote'varuhua hugwi ogwovo yvaga pype opytavo. Ojipeji gahoa yvaga pype. Ndohoa'jaa'javi ga ipype.

¹³ Ymyahũ bodes rekoa touros rekoa no, a'ea ikwava'êhara'ğa hypyyypyi israelitas'ğa ndehe. Ombokai ğa novilha. Ikotiamo novilha mbokaipavipyra yhya pyvõ ğa hypyyypyi a'ea israelitas'ğa ndehe. Israelitas'ğa jikwakupave'ymame ikwava'êhara'ğa hypyyypyi ğa ndehe tomombo ti Tupana'ga ğate'varuhua ğa hugwi javo. A'ero israelitas'ğa nda'oa tehe reki ğa imombyryvukari. Hekoa rypyypya nomombyryvukari israelitas'ğa ndeaporoğita reki.

¹⁴ Koji'i pyryvamo Cristo'ga rekoa reka'vogukara mbatepyryva rekoa reka'voga hohe okwahyro pe ndehe. A'ereki nhande jikogame ga rehe ga omano nhande repyga javo, a'ero ga omombyry nhandereaporoğita. A'ereki Tupana'ga ra'uva avuiramava'ea opoko Cristo'ga ga nhikwava'eğame Tupana'ga pe omanomo. Nдите'varuhui'i'i Cristo'ga okokatuavo. Pyryheteva'ero ga manoi tahepy ti ji ğa javo. Nhande jikogame ga rehe ga omano nhande repyga javo, a'ero ga imombopavi nhanderekote'varuhua nhande hugwi nhandereaporoğita mombyryva nhandepy'a noğatuavo.

Nurã nhande nhi'īgi Tupana'ga pe. Tokoa'javyme ti ġa ite'varuhua rehe javo Cristo'ga manoi nhande repyga. Tupana'ga nhi'īga rupi avuiramave'ga nhi'īga rupi ti ġa toko javo ga manoi nhande repyga.

¹⁵ Nurãro ġwaramo Cristo'ga yvyakotyve'ġa ndepygi omanomo ġa mon-govo Tupana'ga nhi'īga rupi ipyahuva'ea rupi. Ndokopavi ġa Moisésva'ea rembikwatijara rupi ymyahũva'ea rupi okote'varuhuavo ymyahũ. A'ero Cristo'ga manoi ġa mbopiro'yavo ġandekote'varuhua hugwi tuhu ti ġa okovo avuirama Tupana'ga pyri onhi'īga ga pe javo. A'ereki Tupana'ga e'i jipe ġa pe ġa mo'emo'eamo: “Aerẽ po ti ji pe mbopiro'yukari pendekote'varuhua hugwi nehẽ. A'ero po ti pe nduri pejjupa avuirama ji pyri nehẽ,” ei ga onhi'īga ipyahuva'ea rehe.

¹⁶⁻¹⁷ Ahe e'i: “Nahanahã po ti ġa herekoi nhimbaterueramo nehẽ ji manorame nehẽ,” ei ahe. Ahe manoe'ymame ġa ndogwerekoi ahembatera. Ahe manorame po ti ġa tomombe'u katu na'ẽ ahemanoa – kiroki ġa gwepia ahemanoa. A'ereki ahe manorame jate pyry ġa herohoi ahembateruera – kiroki ġa pe ahe e'i jipe.

¹⁸ Nurã ymyahũ mbatepyryva manoi Tupana'ga nhi'igame Moisésva'ea pe ikwatijaruka. A'ereki ahe ojuka mbatepyryva heka'voga hekoa Tupana'ga nhi'ipo'ruavo. “Kiro po ti Tupana'ga nopiriani onhi'īga nehẽ,” ei Moisésva'ea. “Kiro po ti ga imombyryvi nhande ve mbatepyryva manoro ġwaramo,” ei ahe israelitasva'ea pe ymyahũ.

¹⁹ Moisésva'ea omombe'u pa katu na'ẽ israelitasva'ea pe nhaporemō Tupana'ga rembikwatijarukara ymyahũva'ea tokwaha ti ġa javo. Imombe'upavirẽ israelitasva'ea pe Moisésva'ea ipyhygi bezeros rekoa bodes rekoa no. Yhya ahe ipyhygi no. Okotĩ ahe hekoa yhya pyvõ. Ovelhas rava apopyra – kiroki aheremimoġwaġipyra – a'ea ahe ipyhygi. Ahe opyhy nhungwava'javuhuva'ea hissopo. Oapytĩ ahe nhungwava'javuhuva'ea ovelhas rava apopyra pyvõ imondeva ikotimbyra pype. A'ea pyvõ ahe hypyppyi ikotimbyra Tupana'ga rembikwatijarukara rehe. Israelitasva'ea rehe ahe hypyppyi no.

²⁰ Kirẽ Moisésva'ea ei israelitasva'ea pe: “Nahanahã ti peko katu pejikovo Tupana'ga nhi'īga rupi. Nahã ga opota. Pehepia hekoa. Mbatepyryva manoro ġwaramo nhande ei: Tupana'ga nhi'īga nhande ve ko a'itituhẽva'ea – kiroki ganhi'īga e'i nahanahã po ti ji pe pokokatui kiro nehẽ javo. Ndojirojijyi ganhi'īga nhande ve,” ei Moisésva'ea.

²¹ Na jitehe Moisésva'ea hypyppyi hekoa tenda rehe. Tendapypeva'ea no – kiroki a'ea ikwava'ẽharava'ea opo'ru oporavykyrame Tupana'ga pe nahã ga mboheteavo – a'ea rehe ahe hypyppyi mbatepyryva rekoa ymyahũ.

²² Aerẽ nane'ymi hekoa ikwava'ẽhara'ġa hypyppyi mbatera rehe nhaporemō gwerevi tamombyry Tupana'ga pe javo – kiroki mbatera ġa opo'ru oporavykyrame Tupana'ga pe. A'ea pyry pa Tupana'ga pe a'ero. Nane'ymi ġa ikwava'eġi Tupana'ga pe jukapyra rekoa heka'voga israelitas'ġa ndepyga kiro po ti Tupana'ga imombori pendekote'varuhua pe hugwi a'ero nehẽ javo ġa pe. A'ereki nahã e'i Tupana'ga rembikwatijarukara Moisésva'ea pe. Ga ikwava'eġe'ymame jukapyra rekoa heka'voge'yma, Tupana'ga nomombori ġandekote'varuhua ġa hugwi ikwahava'java.

²³ Mbatepyryva rekoa pyvõ Moisésva'ea omombyry Tupana'ga pe yvyakotyva'ea yvagipeva'ea'java'ea tenda tendapypeva'ea reheve. A'ereki Tupana'ga e'i na ahe ve. Pyry pa a'ea Tupana'ga pe a'ero. Hekoa ko yvyakotyva'ea mombyryhava. Yvagipeva'ea mombyryhava koji'i pyryvamo yvyakotyva'ea mombyryhava hohe a'ero. A'ereki Tupana'ga e'i na.

²⁴ Na tuhē. A'ereki Cristo'ga yvagi pe tuhē oho yvyakotyve'ga ndeaporoḡita mombyryharamo. Pevo ga jipiukari aḡwamo Tupana'ga rovai pyteri pe nhande repyga. Yvyakotyva'ea pype rūi ipojykahetehava pype rūi ga hoi – kiroki yvagipeva'ea'java'ea ahe oapo yvya koty ymyahū.

²⁵ Ymyahū ano nanani ikwava'ēhara'ḡa nduvihavuhu'ga oho ipojykahetehava pype yvyakotyva'ea pype jukapyra rekoa herogwovo ipype.

Cristo'ga ki a'e te ga omano ojipeji gwekoa tuhē heka'voguka. No-manoo'jaa'javi ga. Nurā ojipeji gahoa yvaga pype. Ndohoa'jaa'javi ga. ²⁶ Jypya Cristo'ga nomanoi a'ero. Aerē ga nomanoo'jaa'javi. A'ereki ojipeji ga omano. Mbapava koty ga jujukaukari omanomo ojipeji tamombo pa hete ji yvyakotyve'ga ndekote'varuhua ḡa hugwi javo. Nahā hahyro ga pe ojipeji.

²⁷ Yvyakotyve'ga ti tomano ojipeji. Omanorē po ti ga tojipiuka Tupana'ga pe nehē. A'ero po ti ga ei ḡandeaporoḡitapyryva pe ḡandeaporoḡitate'varuhua pe nehē no.

²⁸ Yvyakotyve'ga javijitehe Cristo'ga manoi ojipeji. Onhikwava'ē ga oji-jukauka. Nahā ga herekoi he'yjuhuve'ḡa ndekote'varuhua ojihe omanorame ḡa ndepyga. Aerē po ti ga rura'javi ojipiukara'java yvya koty nehē. Uhura'javame po ti ga nomanoo'javi ḡa ndepyga nehē. Nde'ia'javi po ti ga nehē: “Kiro po ti ji manoi imombo ḡandekote'varuhua ḡa hugwi.” A'ea rūi po ti ga ei nehē. Uhura'javame yvya koty po ti ga togweroho ḡa ojupi yvagi pe ḡa pokoga nehē – kiroki ḡa opota hete garura uhu po ti ga nehē javo.

10

Cristo'ga omombo pa hete ḡandekote'varuhua avuirama

¹ Okorame Moisésva'ea rembikwatijara rupi israelitas'ḡa okwaha xunhi aerē po ti pyry hete nehē javo. Ga ndokwahapavi reki aerēva'ea pyryva'ea. Ano nanani ḡa heruri Tupana'ga pe mbatepyryva jukapyra okovo Moisésva'ea remimombe'ua rupi. Jukapyra nomombyryvi tuhē reki ḡandeaporoḡita. Nonoḡatui ḡapy'a no. ² Po jukapyra omombyry, a'ero po ḡa ndojukaa'jaa'javi te hamo. Po jukapyra omombyry, a'ero po ḡa ei hamo: “Nihenonha'javi nhande nhanderekote'varuhua. A'ereki jukapyra nhande mbopiro'y jugwi avuirama,” e po ḡa hamo.

A'ea rūi reki ḡa ei. ³ A'ereki ano nanani herurame mbatepyryva jukapyra ḡa okwahava'java'ja okote'varuhuagwera. ⁴ A'ereki touros rekoa reka'voga bodes rekoa reka'voga pavēi nomomborukari aherekote'varuhua ahe hugwi. A'iti a.

⁵ Nurā uhurame yvya koty Cristo'ga ei Tupana'ga pe: “Mbatepyryva jukapyra imbuhuteheva'ea reheve nde nderepotari. Nurā nde japoi jira'oa ji ve ji mongovo yvyakotyva'eramo.

⁶ Nerenhimohema'javi nde mbatepyryva imbokaipyra rehe imbuhuteheva'ea rehe no – kiroki a'ea ḡa ojuka tomombo ti ga nhanderekote'varuhua javo.

⁷ Nurā ji ei nde ve jiruvihavuhuhetea pe: Agwa ji ami. Ajo ji avo yvya koty tako ti nenhi'ḡa rupi javo.

Nahā nerembikwatijarukara ji mombe'ui imamanipyra pype livro pype,” ei Cristo'ga Tupana'ga pe.

⁸ Nahā Cristo'ga ei: “Nderepotari nde jukapyra mbatepyryva mbokaipyra no imbuhuteheva'ea no ojipea imbuhuteheva'ea no – kiroki a'ea ḡa ojuka tomombo ti Tupana'ga nhanderekote'varuhua javo,” ei Cristo'ga Tupana'ga pe. “A'ea nhaporemō nde nderepotari enhimohema'jave'yma hehe.” A'ea

Cristo'ga ei imbuhutehea pe ojipea pe no – kiroki a'ea pe Moisésva'ea rembikwatijara e'i pemondo ti Tupana'ga pe javo.

⁹ Kirē ga ei gwuvihavuhete'ga pe: “Agwa ji ami. Ajo ji avo yvya koty tako ti nenhi'iga rupi javo,” ei Cristo'ga Tupana'ga pe.

A'ea erame ga ei: “Ndatekwava'javi Moisésva'ea rembikwatijara rehe – perope omombe'u mbatepyryva jukapyra. Kiro ji vyvakotyve'ga mongoi Tupana'ga nhi'ipyahua rupi. A'ea Tupana'ga ipotari.” A'ea Cristo'ga ei o'erame Tupana'ga pe tako ti ji nenhi'iga rupi javo.

¹⁰ Okovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi Jesus Cristo'ga jijukaukari omanomo imombo nhanderekote'varuhua nhande hugwi. Nahã ga nhande mombyryvi avuirama toko ti ga Tupana'gareheva'ero avuirama javo. Ndojijukaukara'jara'javi ga. Ojipeji ga jijukaukari.

¹¹ Ymyahũ ikwava'ēhara'ga ami oporavykyavo ikwava'eğa Tupana'ga pe mbatepyryva jukapyra ikwava'ēva'eğa. Kotihītihī ga ami ikwava'eğa imbokaita gwiḡwia jipi tomombo ti Tupana'ga israelitas'ga ndekote'varuhua javo. Emo mbatepyryva kwava'eğa nomomborukari tuhē reki gāndekote'varuhua ga hugwi.

¹² Cristo'ga ki a'e te ojijukaukarirē ga apygi Tupana'ga pyri gajohukoty rūi okovo huvihavamo. Ga ndojijukaukara'jara'javi. Ojipeji ga jijukaukari onhikwava'eğa tamombo pa hete ti ji vyvakotyve'ga ndekote'varuhua ga hugwi javo. A'ero gamanopyyagwera jate pyry Tupana'ga pe vyvakotyve'ga nhaporemō imomborukari okote'varuhua Jesus'ga pe okojirame.

¹³ “Aerē po ti Tupana'ga imombigukari nhārōe'ŷve'ga popoakara ga mon-govo nhinhi'iga rupi nehē,” ei Jesus'ga oapyga Tupana'ga pyri.

¹⁴ Ojipeji ga jijukaukari Tupana'ga remimo'ēhara'ga ndeaporogita mombyrypava avuirama inogatuavo gapy'a. Nahã ga ga pokogi imombopava gāndekote'varuhua ga hugwi.

¹⁵ A'ea Tupana'ga ra'uva ikwahavukari nhande ve no imombe'urame Tupana'ga nhi'iga javo. E'i na'ē:

¹⁶ “Tupana'ga e'i:

‘Aerē ipyahuva'ea rehe po ti ji nhi'igi israelitas'ga pe nehē,’ ei Tupana'ga.

‘Nhinhi'iga po ti ji imongi gapy'a pe.

A'ero po ti ga hendukatupotari nhinhi'iga okovo pota hupi nehē.

Ga'akaḡi pe po ti ji inoḡi nhinhi'iga

nahanahã peko katu ti javo ga pe,’ ei Tupana'ga,” e'i Tupana'ga ra'uva.

¹⁷ Aerē i'ei:

“ ‘Nahenonha'javi po ti ji avuirama gāndekote'varuhua gapyryve'yma reheve

ikwahapava'jave'yma nehē,’ ei Tupana'ga,” e'i Tupana'ga ra'uva.

¹⁸ Tupana'ga imombopaheteukari nhanderekote'varuhua ikwahava'jave'yma Jesus'ga manoro ḡwaramo. Nurāro ḡwaramo ndatekwava'javi mbatepyryva jukaa'java rehe. Ndatekwava'javi Jesus'ga manoa'java rehe no. A'ereki ojipeji omanomo ga omombo pa nhanderekote'varuhua nhande hugwi.

Xanhi'ĩ ti Tupana'ga pe nhanenhimomiranama

¹⁹ Oreirũ, oro'e ore. Pyry hete Tupana'ga pe nhande nhi'igi ga pe kiro Jesus'ga gwekoa reka'vogukaro ḡwaramo omanomo nhande repyga.

²⁰ Ymyahũ ikwava'ēhara'ga nduvihavuhu'ga tehe ga kwavi ogwovo hovapiahava cortina aherovai ogwovo ipojykahetehava pype. Pea Tupana'ga opojyka hete ojive. Ikwava'ēhara'ga nduvihavuhu'ga tehe oho ipype taho ti

Tupana'ga rovai pyteri pe nhinhi'iga ga pe javo. Tegwete ojipe'ga hohava hovapiahava aherovai Tupana'ga pyri. Nurã ga nonhi'igi Tupana'ga pe pevo.

Nhande ki a'e te xanhi'i Tupana'ga pe kiro Jesus'ga manoro gwaramo nhande repyga okovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi. Avuirama Jesus'ga oko. Nurã avuirama po ti nhande nhi'igi Tupana'ga pe nehẽ.

²¹ Jesus'ga ko ikwava'ehara'ga nduvihavuhu'ga Tupana'ga pe. Ga ko nhanderuvihavuhuhete'ga no Tupana'gareheve'ga ndepiakatuavo nhande repiakatuavo nhande mongomongovo onhi'iga rupi. ²² Nurã ti xanhi'i Tupana'ga pe ga mboheteavo. Tiandereaporoğita katu ti xako ti Tupana'ga reaporoğita rehe jate nhanenhi'igame ga pe. Xajiko hete tuhẽ ti ga rehe tianerendu ti ga javo.

Ymyahũ ikwava'ehara'ga gwypygwypyi mbatepyryva jukapyra rekoa ga ndehe timombyry ga javo. Ikwava'ehara'ga ga hei yhya pyvõ no timombyry ga javo.

Na jitehe ojijukaukaro gwaramo gwekoa reka'voguka Cristo'ga imombori nhanderekote'varuhua nhande hugwi imombyryva nhandereaporoğita inoğatuavo nhandepy'a. Nurã nhande piro'yro avuirama nhanderekote'varuhua hugwi. Nahã ti nhandekokatuavo xanhi'i Tupana'ga pe.

²³ Xanhimombe'upigyme ti ojohupe. Xa'e ti: Okovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi Jesus'ga omano nhanderepyga imombo nhanderekote'varuhua nhande hugwi nhande mongovo Tupana'ga pyri. A'ero po ti nhande rui ga pyri avuirama nhanenhi'iga ga pe a'ero nehẽ. A'ea ti xa'e ojohupe nhandejikohetepige'yma ga rehe. A'ereki Tupana'ga nopiriani onhi'iga. Ga e'i: "Aerẽ po ti ji pe mbopiro'yukari pendekote'varuhua hugwi. A'ero po ti pe nduri pejiyupa avuirama ji pyri nehẽ," ei ga.

²⁴ Tiandereaporoğita katu ti nhandejogwehe. Xa'e ti ojohupe: Xanhoarõ hete ti nhandejopokokatuavo.

²⁵ Xanhimono'ono'ombigyme ti. Xanhimono'õ ti Tupana'ga nhi'iga renduva. Jara'ga nonhimono'oğa'javi Tupana'ga nhi'iga renduve'yma. Ga ja rui ti xako. Nambegwei po ti Jesus'ga nhandepojykaharete'ga rura'javi nehẽ ta'e ti ji ga pe gandeaporoğita rehe javo. Nurã koji'i ti xanhombohoryory jipi Tupana'ga pyryva mombe'gwovo ojohupe nhandejikoheteavo ga rehe.

²⁶ Tikwaha nhande a'itituhẽva'ea Cristo'ga mombe'ua nhanderekote'varuhua mombohara'ga mombe'ua. Ikwahavirẽ po nhande ndiakote'varuhuai hamo. Po nhande xako te'varuhu aha jipi, a'ero nimombohavi nhanderekote'varuhua pe. A'ereki ahã nhande ve ojipe'ga nhanderekote'varuhua mombohara'ga jujukaukahara'ga. ²⁷ Ahaname nhanderekote'varuhua mombohavamamo nhande kyhyji avuirama javo: Aerẽ po ti Tupana'ga ei nhande ve nehẽ: "Pendeaporoğita ko pehoagwama tata pype." A'ea po ti ga ei onhimonha'ngavo nhande rehe nehẽ. Hahy hete po ti nhande ve tata pype avuirama a'ero nehẽ. Nahã po ti ga oarõ'e'ÿve'ga moka'nhymbavi nehẽ.

²⁸ Ymyahũ israelita'ga reko'e'ymame Moisésva'ea rembikwatijara rupi ite'varuhu ga pe. A'ereki Moisésva'ea rembikwatijara rehe ga ndokoi. Garekote'varuhua kwahavame ga ei: "Ndokoi ga aherembikwatijara rupi. Oko te'varuhu ga a'ero. Ore ga repiagi." Po doisve'ga ei a'ea, po trêsvẽ'ga ei, a'ero ganduvihava'ga ga jukai. Ndoporogwetygi ga ga ymyahũ.

²⁹ Agwamo po ti ite'varuhuhetero ojipe'ga pe kaitu nehẽ ga erame: "Nda-jikogi ji Cristo'ga rehe. Ndakoi po ti ji ganhi'iga rupi nehẽ. Ga ko Tupana'ga

ra'ya'ga rüi.” Po ga ei a'ea, a'ero po ti ite'varuhuhetero ga pe nehë. A'ereki ga ombotegwete Tupana'ga ra'ya'ga.

Omano Cristo'ga heka'voguka gwekoa okovo Tupana'ga nhi'ipyahua rupi imomboavyakotyve'ga ndekote'varuhua ga hugwi. Nahã ga ga mombyryvi tonhi'i ti ga Tupana'ga pe javo. Po akoja'ga ite'varuhuve'ga pyryvamo Cristo'ga manoro gwaramo ga pe. Po ga aerë e'i: “Ndikwahyi reki ji rehe gamanoa. Omano tehe reki ga,” e po ga. Po ga ei a'ea, a'ero po ti ite'varuhuhetero ga pe nehë.

Tupana'ga ra'uva okwahavuka Cristo'ga pyryva ga pe ga pokoga novã. Emo ojikopotare'ymame Cristo'ga rehe ga Tupana'ga ra'uva mbotegwetei. A'ero po ti ite'varuhuhetero ga pe nehë.

³⁰ Tikwaha hete nhande Tupana'ga. Gaha e'i:

“Jihi po ti ajipy ga ndehe nehë.

Ga ndekote'varuhurame po ti ji ikwepygi gandekote'varuhua nehë ikwahavuka hahyva'ea ga pe nehë,” ei ga.

Onhi'iga'javame ga ei:

“Jihi po ti amondo hahyva'ea jijiheve'ga pe nehë ga ndekote'varuhurame,” ei Tupana'ga nhandepojoykaharete'ga.

Na tuhë po ti nhande ve nhande rekote'varuhurame nehë. ³¹ Tupana'ga ko avuiramave'ga. Ga imondorame hahyva'ea nhande ve ite'varuhuhetero nhande ve a'ero.

³² Pekwahava'ja ti ymya'iva'ea. Ymya'i Tupana'ga okwahavuka Cristo'ga pe me. Ga ga kwahavukarirë pe me pejiko pe ga rehe. A'ea rupi penhimomirana pe ojipe'ga imondorame hahyheteva'ea pe me. Ndapejikopigi pe ga rehe penhimboitavo hahyrame pe me. ³³ Cristo'ga arõe'yve'ga pe mbotegwetei he'yive'ga ndovaki pe nderekomemuamo imondovo hahyva'ea pe me pejikoga gwaramo Cristo'ga rehe. Aerë ojipe'ga pe ga te'varuhuro imondovo hahyva'ea ga pe. Hahyrame ga pe pe jikoty'ari ga pavëi ga pokoga. A'ero hahyramo pe me no.

³⁴ Peoporogwety pe cadeiapypeve'ga no. Tupana'ga arõe'yve'ga ga mongi ipype. A'ereki Tupana'ga arõe'yve'ga ndopotari ga jikogame Tupana'ga rehe. Ojipe'ga ipyhygaharame ojive pembatera pe hugwi pe napendoryndorypigi reki. A'ea rupi pe ei: “Orogwereko ore pyryva'ea yvagi pe. Koji'i pyry yvagipeva'ea vyakotyva'ea hohe. Yvagipeva'ea niymyani. Ndopavi,” pe'e pe ikwahava.

³⁵ Nurã ti tapejikopigi Tupana'ga rehe. Pe jikohetero gwaramo po ti Tupana'ga imbuhuri ikwepykava pyryva'ea pe me nehë. ³⁶ Penhimomirana ti a'ero ga nhi'ipo'ruavo Tupana'ga nopiriani gwembi'eagwera javo. A'ero jate ti ga imombyryvi pe me pe nderogwovo pe mongovo avuirama yvagi pe ojipyri nehë. ³⁷ A'ereki Tupana'ga rembikwatijarukara e'i:

“Aere'i po ti ga ruri nehë

– kiroki ga pe ga e'i ga po ti uhu nehë javo.

Nambegwei po ti ga ruri nehë,' ei Tupana'ga,” e'i ikwatijaripyra.

³⁸ “Nane'ymi po ti nhiremimombyryve'ga jikogi ji rehe okovo jipi,' ei Tupana'ga.

A'ero po ti ga ndekoi ji pyri avuirama nehë.

Po gambyteripeve'ga ndojikoga'javi ji rehe ojipe'avo ji hugwi ojipe'ga pojihuva gwaramo,

a'ero po ti ji ndajiroryvi ga ndehe nehë,' ei Tupana'ga,” e'i ikwatijaripyra.

³⁹ Kiroki ga ojipe'ga pojihu ojipe'avo Tupana'ga hugwi ojikoge'yma ga rehe – gahã po ti oho hahyva'ea ruvihava pype opytavo avuirama oka'nhymbava nehë.

Nhande ki a'e te, ġa ja rūi nhande xako. Ojipe'ġa ja nhande xako. Ojiko-hetero ġwaramo Tupana'ga rehe po ti ġa ndekoi avuirama ga pyri nehē. Ga ja tuhē nhande rekoī nhandejikoga ga rehe.

11

Ymyahūva'ea ojiko hete Tupana'ga rehe

¹ Nhandejikoga ġwaramo Tupana'ga rehe nhande ei: Nahanahā po ti Tupana'ga imombyryvi nhande ve nehē. Ndihepiapavi ve Tupana'ga remimombyryva nhande ve. Emo Tupana'ga nopiriani ġwembi'eagwera. Nurā po ti nhande hepiapavi garemimombyryva nehē, xa'e nhande ikwaha-heteavo. Ndirojijyi nhande nhanenhi'iġa heroviaheteavo.

² Israelitas'ġa nemboypya nhaneremboypya jikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Tupana'ga ei ahe mombe'gwovo hako: “Pyry hete ġa ojikoga ji rehe,” ei ga hako.

³ Nhandejikogame Cristo'ga rehe nhande ei ikwahava: Ymyahū Tupana'ga oapo yvya yvaga reheve javo jupe hako. A'ero yvya ojihu yvaga pavēi hako. Mbatera rūi ga oapo yvagamo vyvaramo no. A'ereki ganhi'iġa rupi te oko. A'ero jate jipiukari nhande ve, xa'e nhande.

⁴ Ymyahū ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Abelva'ea heruri imbuhuteheva'ea Tupana'ga pe hako. Nurā Abelva'ea remimbuhuteheva'ea koji'i pyry Caimva'ea remimbuhuteheva'ea hohe Tupana'ga pe. Abelva'ea jikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Tupana'ga ei: “Pyry hete Abel'ga imbuhua ji ve,” ei ga.

Abelva'ea jikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Abelva'ea mombe'ua ikwahavukari aġwamo vehevi nhande ve ahe ja ti pejiko Tupana'ga rehe javo. Nahā Abelva'ea mombe'ua ikwahavukari nhande ve ahe manoheterē. Nurā nhande ei: Pyry nhande jikogi Tupana'ga rehe Abelva'ea ja.

⁵ Ymyahū ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Enoque'ga nomanoi. A'ereki Tupana'ga gwerojiupiripe ga rerogwovo yvagi pe ga momanoukare'yma. Nurā vvyakotyve'ġa ndohepiaga'javi ga rekaramē. Ohoa renonde Enoque'ga Tupana'ga mbohoryvi ojikoga ġwaramo ga rehe. Tupana'ga rembikwati-jarukara e'i a'ea rehe.

⁶ Kiroki ga ndojikogi Tupana'ga rehe – ga rehe Tupana'ga ndohoryva'javi. Kiroki ga onhi'ī pota Tupana'ga pe tomombyry ti ga ji ve javo – gaha ti togwerovia hete, Tupana'ga okoji okovo jiruvihavuhuhetero javo. Ojipeva'ea po ti ga togwerovia javo: “A'itituhēva'ea rehe Tupana'ga nhi'iġi ahe mbojikoga ojihe. Kiroki ġa okwaha pota hete Tupana'ga – ġa pe Tupana'ga imombyryvi.” A'ea ti ga te'i ojikoheteavo Tupana'ga rehe – kiroki ga onhi'ī pota Tupana'ga pe tomombyry ti ga ji ve javo.

⁷ Ymyahū ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Noéva'ea Tupana'ga rendukatu Tupana'ga omomoranduvame. Tupana'ga ei ahe ve: “Nahanahā po ti ite'varuhuro pe me yvya koty nehē. Okyrahivuhu po ti pe me nehē. Pe ndapehepiagi ve nava'ea,” ei Tupana'ga Noéva'ea pe.

Henduvame Noéva'ea heroviahetei Tupana'ga nhi'iġa. Nurā ahe japoī yhara ruvihavuhua. “Tonhinhamba ti nhirembirekohēa, jira'yra'ġa, nhikunhamembyra'ġa ipype ji pavēi xamanoyme ti yhya pype javo,” ei ahe.

He'yjuhuva'ea vvyakotyva'ea ndojikogi Tupana'ga rehe heroviare'yma ganhi'iġa. Noéva'ea ki a'e te ojiko hete Tupana'ga rehe. Nurā Tupana'ga ei Noéva'ea pe: “Ndepyry hete nde ejikoga ji rehe,” ei ga. Nahā Noéva'ea imboukwahavukari vvyakotyva'ea rekote'varuhua reki.

⁸ Ymyahũ ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Abraãova'ea Tupana'ga ren-dukaturu ga erame: “Ejijyi ti egwyrá hugwi. Eheja ti eje'yja'ġa. Hajiheve'ġa gwyri pe ti eho,” ei Tupana'ga Abraãova'ea pe.

Ga renduvame Abraãova'ea hoi a'ero okovo ganhi'ġa rupi ogwovo ogwyrá hugwi mome tuvi ġagwyrá javo ikwahave'yma. Ahe vahemame hajiheve'ea gwyri pe Tupana'ga ei hepiuka ahe ve: “Avove'ġa gwyra ti ji imondoi nde ve nehẽ,” ei Tupana'ga Abraãova'ea pe.

⁹ Ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe, pevo Abraãova'ea herojijyjijyi tendas gwuhava imohimohina pevova'ea gwyri pe. A'ereki Tupana'ga e'i: “Avove'ġa gwyra ti ji imondoi nde ve nehẽ,” ei Tupana'ga ahe ve.

Pevova'ea gwyri pe ahe herojijyjijyi tendas imohimohina hajiheve'ero. A'ereki ahe ndogwerekoi ve ogwyrá pevo. Na jitehe pevova'ea gwyri pe jitehe aherakykwepoharava'ea herojijyjijyi tendas imohimohina Isaqueva'ea Jacóva'ea pavẽi nhaneramonhava'ea. A'ereki Abraãova'ea ra'yrava'ea pe Isaqueva'ea pe Tupana'ga ei no: “Avove'ġa gwyra ti ji imondoi nde ve nehẽ,” ei Tupana'ga Isaqueva'ea pe. Aerẽ a'ea jitehe ga e'i Isaqueva'ea ra'yrava'ea pe Jacóva'ea pe.

¹⁰ Ojiko Abraãova'ea Tupana'ga rehe herojijyjijyita. A'ereki ahe e'i oyvyteri pe: “Tupana'ga ojapyaka na'ẽ cidade rehe nahanahã ti ji japokatui nehẽ javo. Ndopavi po ti Tupana'ga rembiapoa cidade yvagi pe nehẽ.” A'ea ahe ei ogwovo pota pevo tapyta ti ji ipype yvagipeva'ea pype nehẽ javo.

¹¹⁻¹² Ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Sarava'ea tuhẽ ahe ra'yramo. Ahe ra'yramo okoa'jave'ymane vyvo oxava'ero ġwaramo. Ymya Abraãova'ea ndata'yra'javi oxava'ehetero ġwaramo Sarava'ea rembirekova'ea. A'ea rupi vehevi ahe ra'yramo Sarava'ea pe. A'ereki Tupana'ga Sarava'ea mbota'yruka Abraãova'ea pe. A'ereki ahe ojiko hete ga rehe ga rerovia ga erame ahe ve: “Aerẽ po ti nde eja'yra'ga mbo'ari nehẽ,” ei ga ahe ve.

Sarava'ea gwa'yrava'ea mbo'ari a'ero Abraãova'ea ra'yrava'ea. Aerẽ he'yjuhu Abraãova'ea rakykwepohara'ġa. Jaytata'ia he'yjuhu yvagi pe. Na jitehe aherakykwepohara'ġa he'yjuhu jaytata'ia ja. He'yjuhu y'ytigá hay'iuhuva'ea ypihua ruvihavuhua rembeyvyriva'ea. Nhande nimo'embavi reki y'ytigá hay'iuhuva'ea maramomi he'yjuhua javo. A'ereki he'yjuhu hete. Na jitehe nhande nimo'embavi Abraãova'ea rakykwepohara'ġa. A'ereki ġa he'yjuhu hete y'ytigá ja hay'iuhuva'ea ja.

¹³ Ymyahũ ojikoga Tupana'ga rehe ahe omanomba: Sarava'ea, Abraãova'ea, Isaqueva'ea, Jacóva'ea. Ndopyhygi ve ahe vyva – kiroki a'ea pe Tupana'ga ei ahe ve avove'ġa gwyra ti ji imondoi nde ve nehẽ javo. Opapavipe ahe. Tupana'ga eagwera ahe ve ndohoi ve japiavo. Ahe e'i pa reki: “Aerẽ po ti ga imbuhuri tuhẽ nhande ve nehẽ. A'ereki ga e'i nhande ve nahanahã po ti ji pe pokokatui nehẽ javo. Nahã ga ega'ei nhande ve,” ei ahe. A'ea ahe epavi ga reroviaheteavo omanombavame ojikheteavo ga rehe gworygworyvamo ganhi'ġa rehe ojive. Ojipeva'ea pe ahe ei javo: “Ġagwyripeve'ġa ja rui ko nhande. Avova'ea rui ko nhande,” ei ahe. “A'ereki vyakotyva'ea ko nhandegwyrá rui,” ei ahe.

¹⁴ Kiroki ġa e'i a'ea – ġa okwahavuka ojeaporoġita. A'ero ġanenduhara'ġa ei: “Hajiheve'ea ġa opota hete ojive a'ero vyva,” ei ġa.

¹⁵ Po Abraãova'ea aherakykwepoharava'ea pavẽi ojivy pota ogwyruri pe, a'ero po ahe ojivyripe ogwovo ogwyruri pe gwe'yjava'ea pyri.

¹⁶ Ndojivypotari ahe reki. A'ereki ahe e'i: “Koji'i nhande tipota hajiheve'ea – kiroki a'ea koji'i pyri hete nhandegwyrura hohe avova'ea hohe no. Yvagipeva'ea nhande tipota,” e'i pa ahe.

Nurã Tupana'ga poyjahetero ahe rehe javo: “Ji ko ġanduvihavuhuhetero ġanemimbohete haramo.” A'ea Tupana'ga ei gworyvamo ahe rehe imboavujkwepava cidade ahe ve yvagi pe.

¹⁷ Ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Abraãova'ea Isaqueva'ea jukai gwerevi. A'ereki Tupana'ga e'i Abraãova'ea pe: “Ejuka ti eja'yra'ga Isaque'ga ga kwava'eġa ji ve ikwava'ēhava rehe.” A'ea Tupana'ga ei Abraãova'ea pe. A'ereki ga e'i oyvyteri pe tahepia ji Abraão'ga remiarōhetea ji rehe javo.

Ymya'ĩ Tupana'ga e'i jipe Abraãova'ea pe: “Aerē po ti ji imombyryvi nde ve nehē. He'yjuhu po ti nderakykwepohara'ġa nehē,” ei Tupana'ga ahe ve.

Ojipeji ahera'yrava'ea! A'ea vehevi ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Abraãova'ea Isaqueva'ea jukai gwerevi.

¹⁸ Ojipea pe Tupana'ga e'i jipe Abraãova'ea pe: “Isaque'ga rakykwepohara'ġa jate po ti oko nderakykwepoharamo nehē,” ei Tupana'ga ahe ve.

¹⁹ A'ea Abraãova'ea ikwahava'javi javo: “Tupana'ga pe nonhimimiva'ea. A'ereki ga ipopoaka. Nurã po ti ga Isaque'ga mbogwerava'javi nehē ga manorē. He'yjuhu po ti jirakykwepohara'ġa a'ero nehē,” ei Abraãova'ea.

Na tuhenha'ja reki. A'ereki Tupana'ga ndojukaukari reki ahe ve. A'ero Abraãova'ea ei: “Kiro po ti Isaque'ga ruva'javi ji pyri nehē!” A'ea ahe ei ahe rerogwovo ġwonga pe. Nurã nhande ei: Isaqueva'ea mombe'ua ko okwerava'jave'ga mombe'ua ja.

²⁰ Aerē ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Isaqueva'ea imombyryvi gwa'yrava'ea pe memei Jacóva'ea pe Esaúva'ea pe no o'erame: “Nahanahã ti Tupana'ga tomombyry pe me nehē.” A'ea Isaqueva'ea ei gwa'yrava'ea pe.

²¹ Aerē ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Jacóva'ea imombyryvi Joséva'ea ra'yrava'ea pe memei ġwymymínova'ea pe o'erame: “Nahanahã ti Tupana'ga tomombyry pe me nehē.” A'ea Jacóva'ea ei Joséva'ea ra'yrava'ea pe omanoa renonde. Nanime ahe Tupana'ga mbohetei ndepyry hete nde javo ojikoga ve vyvra rehe onhova'apyna.

²² Aerē ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Joséva'ea ei omanoa renonde: “Ji manorē po ti pe hoi avo hugwi Egitopeve'ġa gwyra hugwi upa nehē. A'ea rupi ti peroho nhikaġagwera pejupi.” A'ea Joséva'ea ei oje'yjava'ea pe Israelva'ea rakykwepoharava'ea pe.

²³ Ymyahũ ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Moisésva'ea yembora Moisésva'ea mimi ahepo'ria pavēi ahe arirē. A'ereki Faraóva'ea Egitopeva'ea ruvihavava'ea e'i ojipyri'ea pe: “Pejuka ti israelitas'ġa nda'yra'ġa akwaimbae'ġa ġa arame,” ei Faraóva'ea.

Moisésva'ea re'yjava'ea ko Israelva'ea rakykwepoharamo israelitasramo. Ahe ndokyhyji reki Faraóva'ea hugwi Moisésva'ea yembora ahepo'ria pavēi gwa'yrava'ea mima. A'ereki ahe e'i: “Ikatu hete nhandera'yra'ga Moisés'ga.” A'ea ahe ei gwa'yrava'ea mima trēs jahya mondovo.

²⁴ Ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Moisésva'ea ei oyvuakarame: “Te'ia'javyme ti ġa ji ve: ‘Nde ko Faraó'ga ra'yrahēa ra'yra Egitopevehēa ra'yra.’ A'ea ti ġa te'ia'javyme ji ve,” ei Moisésva'ea. ²⁵ “Te'i ti ġa ji ve kiro: ‘Nde ko israelitas'ġa nda'yra Tupana'ga remimo'ēhara'ġa nda'yra.’ A'ea ti ġa te'i,” ei Moisésva'ea.

“Egitopeve'ġa imondoi hahyva'ea israelitas'ġa pe jipi. A'ero po ti ji israelitas'ġa pokogi nehē. Hahy po ti ji ve a'ero nehē no. Hahyva'ea ko koji'i pyry ji ve kiro Faraó'ġa mbatera rerekoa hohe avuiramarūiva'ea hohe,” ei Moisésva'ea. “Po Egitopeve'ġa pyri ji pytai jigwojigwovo toryvi pe herekovo ikatuva'ea jijive, a'ero mara'ngu po ti jipohia Tupana'ga hugwi jirekote'varuhuavo nehē? Ndakote'varuhupotari ji,” ei Moisésva'ea.

26 “Tupana'ga e'i: ‘Aerē ti ji imombyryhetei israelitas'ga pe ganduvihavuhuhete'ga mondovo ga pyri nehē ga pokoguka.’ A'ea Tupana'ga ei,” ei Moisésva'ea. “A'ea ji heroviahetei garura pota ga ti omombyry ji ve nehē javo,” ei Moisésva'ea. “Hahy po ti ji ve nehē ji ruvame jire'yja'ga pyri ga mbuhua,” ei ahe. “Hahyva'ea ko koji'i pyry reki ji ve Egitopeve'ga mbaterateuhua rerekoa hohe,” ei Moisésva'ea.

27 Ojikoga gwaramo Tupana'ga rehe Moisésva'ea hejari Egitopeve'ga gwyrā ogwovo. Ndokyhyji ahe Faraóva'ea hugwi Egitopeve'ea ruvihavuhuva'ea hugwi ahe nhimonha'ngaheterame. Onhimomirana Moisésva'ea opohire'yma Tupana'ga hugwi ogwovo. A'ereki ahe ojiko hete Tupana'ga rehe ndaha'oive'ga rehe ga kwahaheteavo. Ahe ga kwahahetero gwaramo Tupana'ga ahe monhimomiranami.

28 Ojikoga gwaramo Tupana'ga rehe Moisésva'ea japoi toryva Páscoa ti'u ti a'ea rupi javo. Ahe hypypyjukari ovelha ra'yrypya rekoa israelitasva'ea pe porta rembeyvyra rehe. Israelitasva'ea pe ahe ei: “Aerē po ti Tupana'ga kwavi Egitopeve'ga nda'yrypyve'ga jukauka ojipyryve'ga pe yvagipeve'ga pe nehē. Po ti ga hepiagi jukapyra rekoa penonga rehe nehē, a'ero po ti ga ndojukaukari penda'yrypyve'ga nehē,” ei Moisésva'ea. Nahā Moisésva'ea israelitasva'ea mbo'ei ojikoga Tupana'ga rehe okovo Tupana'ga nhi'iga rupi.

29 Ymyahū ojikoga gwaramo Tupana'ga rehe israelitasva'ea hokatupavi ypihua rahava mar Vermelho rahava. Opyvo ahe hokatui aherovai yvy pikağa gwaramo. A'ereki Tupana'ga omboja'o yhya ahe ve. Egitopeve'ea reki ohopotarame otypyvy ypy pe he'yjuhuva'ea. A'ereki Tupana'ga omonhovatia'ja yhya ahe rehe.

30 Ymyahū ojikoga gwaramo Tupana'ga rehe israelitasva'ea hoahoi cidade atimatimana Jericó atimatimana ogwyrarūiva'ea. Sete dias israelitasva'ea hoi nhatimatimana. Nurā cidade rokairungava Jericó rokairungava i'ari ahe ve ahe jikoga gwaramo Tupana'ga rehe.

31 Ojikoga gwaramo Tupana'ga rehe kunhangwerava'ea Raabeva'ea akwaimbae'ga upaharava'ea nomanoi Jericó pe hokairungava arame. A'ereki ahe onhinondeepiaharava'ea mboapygi israelitasva'ea mboapygi ahe rurame ojipyri torohepia nhimi ndegwyrā javo. Raabeva'ea ahe mimi gwonga pe a'ero Jericópeve'ea hugwi tomanoyme ti ga javo. Nurā Tupana'ga nomoka'nhymi Raabeva'ea momanoukare'yma. Hokairungava arame he'yjuhuva'ea Jericópeve'ea manoi ojikoge'yva'ea Tupana'ga rehe.

32 Jarava'ea po ti ji namombe'upavi nehē. A'ereki ahe he'yjuhu ymyahūva'ea – kiroki ahe ojiko hete Tupana'ga rehe. Nurā po ti ji namombe'ui Gideãova'ea, Baraqueva'ea, Sansãova'ea, Jeftéva'ea, Daviva'ea, Samuelva'ea, Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea no. Nomombe'upavi po ti ji Tupana'gareheva'ea ahe re'yjuhuro gwaramo.

33 Ymyahū ahe jikoga gwaramo Tupana'ga rehe Tupana'ga ahe pokogi. Nurā jarava'ea huvihavava'ea gwyrripeva'ea monhambavi ahe apitipitiavo.

Jarava'ea rekokatui ojipeva'ea pokokatuavo ahe mongomongovo Tupana'ga nhi'iga rupi.

Jarava'ea pe Tupana'ga ei amombyry po ti ji pe me nehē javo. A'ereki ahe ojiko ga rehe. Tupana'ga nopiriani onhi'iga.

Jarava'ea pokoga Tupana'ga imbojurutyvi ja'gwara'java'ea leões to'uyme ti jireheve'ga javo.

34 Jarava'ea pokoga Tupana'ga imombigukari tatauhua popoakara. Nomanoi ahe ipype a'ero ojikoga gwaramo Tupana'ga rehe.

Jarava'ea ojiheva'ea Tupana'ga ndojukaukari ojipeva'ea pe ahe ahe jukapotarame haimbejovaiva'ea pyvõ itakyhea'javuhuva'ea pyvõ.

Jarava'ea popoakare'ymame Tupana'ga ahe mbopopoakari. A'ereki ahe ojiko ga rehe.

Ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe jarava'ea ndokyhyji otavuka ogwyripeva'earūiva'ea pe soldadosva'ea pe ahe monhana he'yjuhuva'ea monhana.

³⁵ Kunhangwerava'ea jikogi Tupana'ga rehe gwa'yrava'ea manorame. Nurā Tupana'ga ahera'yrava'ea mbogwerava'javi ahe mondoa'java ahe'yembora pe.

Nahā ymyahū Tupana'gareheva'ea rekopavi ojikheteavo Tupana'ga rehe gwe'yjuhuro hako. Emo ymyahū jarava'ea pe hahy hete reki ahe jikoga ġwaramo Tupana'ga rehe hako. He'yjuhu ahe no.

Jarava'ea pe Tupana'ga arōe'ŷva'ea imondoi hahyva'ea ahera'oa moatāhava pyvō ika'mbika'mbiga ahekaġa pepohi ti Tupana'ga hugwi javo. “Pe pohirame Tupana'ga hugwi po ti ore ndopojukai nehē,” ei Tupana'ga arōe'ŷva'ea Tupana'gareheva'ea pe.

A'ero Tupana'gareheva'ea ei reki: “Ndoropohiri tuhē po ti ore Tupana'ga hugwi nehē. Pe ore jukarē po ti Tupana'ga ore mbogwerava'javi ore rerogwovo yvagi pe nehē ore mongovo avuirama ojipyri nehē,” ei ahe. “Koji'i pyri hete ore ve orehoa yvagi pe Tupana'ga pyri oreruva hohe yvya koty.” A'ea ahe ei opohire'yma Tupana'ga hugwi omanomo.

³⁶ Jarava'ea pe hahyhetero no ahe jikoga ġwaramo Tupana'ga rehe. Okote'varuhuva'ea ahe rerekomemui ahe mbotegweteavo ahe mondohondohoga ipira apopyra pyvō ahe kwaekwa itanhuramuhūa pyvō no ahe momboa cadeia pype no.

³⁷ Tupana'gareheva'ea jukavo okote'varuhuva'ea imombomombori ita ahe rehe.

Yvakytihavuhua pyvō serrote pyvō okote'varuhuva'ea Tupana'gareheva'ea rovaja'rogi ahe jukavo.

Toko te'varuhu ti Tupana'gareheve'ġa javo okote'varuhuva'ea ahe mbo'epotari ite'varuhua rehe.

Haimbejovaiva'ea pyvō itakyhea'javuhuva'ea pyvō okote'varuhuva'ea Tupana'gareheva'ea jukai.

Tupana'gareheva'ea ndukatujuhu herojijyjijyita ojipejipea pe. A'ereki okote'varuhuva'ea omondomondo ahe ojihugwi. Mbiara pira ko Tupana'gareheva'ea piramo ovelhas pira. Bodes pira ahampiramo no. Ndogwerekoi tuhē ahe mbatera. Ite'varuhu hete okote'varuhuva'ea ahe ve imondomondovo hahyheteva'ea ahe ve.

³⁸ Nahā okote'varuhuva'ea rekote'varuhui ahe ve pe jikoga ġwaramo Tupana'ga rehe javo ahe ve. Po nduvi okote'varuhuva'ea Tupana'gareheva'ea pyri hamo gareheva'ea pyryhetero ġwaramo. Okote'varuhuva'ea ote'varuhuro ġwaramo ahe ve Tupana'gareheva'ea herojijyjijyi ogwoogwovo ongae'ŷi me yvytyruhu pe no. Nduvi ahe onga pe. Ita kwaruhua pype ahe rui yvya kwaruhua pype no nhaneronga javo jupe.

³⁹ Ahe mombe'gwovo Tupana'ga ei: “Pyri hete jireheve'ġa nhaporemō ojikheteavo ġwaramo ji rehe ojipe'ġa te'varuhurame ġa pe,” ei Tupana'ga.

Ymyahū ahe manoe'ymame Tupana'ga ei ahe ve: “Aerē po ti ji imombyryvi pe me pepokohara'ga mondovo pe pyri nehē.” A'ea Tupana'ga ekatui ahe ve ojiheva'ea pe ymyahū hako.

Ahe manorame Tupana'ga nomombyrypavi ve ahe ve. A'ereki ga nomondoi ve ahepokohara'ga Cristo'ga yvya koty. A'ero Cristo'ga nomanoi ve ahe ve. Nomombori ve ga aherekote'varuhua. Ndogwerohoi ve ga ahe Tupana'ga pyri. Na tuhē Tupana'ga nomombyrypavi ve ymyahūva'ea pe

ahe manorame. ⁴⁰ A'ereki ga gwerohouka pota ymyahũva'ea ojipyri nhande rerohoukarama jate ojipyri. Nahã koji'i pyryvamo nhande ve. Tupana'ga po ti omombyry hete ymyahũva'ea nhande mombyryheterame yvagi pe nehẽ.

12

Tupana'ga onhi'igahy nhande ve toko katu ti ga javo

¹ Xako pa ti ahe ja Tupana'ga nhi'iga rupi nhanenhimomiranama ikwahava'java ahereaporogita. A'ereki ojikoga gwaramo Tupana'ga rehe he'yjuhuva'ea ymyahũva'ea okwahavuka nhande ve nahanahã ore orojiko Tupana'ga rehe javo. Nurã nhandekovo Tupana'ga nhi'iga rupi xapohi pa ti ojipeva'ea hugwi – kiroki a'ea nianemongoukari Tupana'ga nhi'iga rupi. Xajipokwaha nhande nhanderekote'varuhua rehe nhandepohipotare'ymame jugwi. A'ero nhanderekote'varuhuro gwaramo nhande ndiakokatui ganhi'iga rupi. Nurã xapohi hete tuhẽ ti nhanderekote'varuhua hugwi. Xanhimomirana ti a'ero javo: Ganhi'iga rupi ti xako ga ero gwaramo.

² Xajapyaka katu ti Jesus'ga rehe. Gaha nhande mbojiko Tupana'ga rehe ikwehe. Nane'ymi ga nhande pokogi pejiko hete ti avuirama Tupana'ga rehe javo. Aerẽ po ti ga rura'javi nhandererohoharamo nhande rerogwovo ojupi Tupana'ga pyri nehẽ.

Ymyahũve'ga ojuka ojipe'ga yva rehe ga mbotegweteavo peko te'varuhu pe javo. Ombotegwetea Jesus'ga ikwahavi a'ero yvyakotyve'ga omondorame yva rehe. Nonhimboahivi ga reki ga pe. Ga nhimomiranami yva rehe onhimondouka ga pe javo: “Na hahyro ji ve yva rehe,” ei Jesus'ga. “Ako pota hete ji Tupana'ga nhi'iga rupi nhimanomo yvyakotyve'ga ndepyga imomboo gandekote'varuhua ga hugwi nehẽ. Aerẽ po ti ji roryhetei nehẽ,” ei ga.

Jesus'ga manorẽ Tupana'ga ga mbogwera'javi. Kirogwe Jesus'ga apygi nhanderuvihavuhete'ga pyri Tupana'ga pyri gajohukoty rui yvagi pe. Huvihavuhetero ga hoi Tupana'ga javijitehe.

³ Pemondo ti pejeaporogita ga rehe imohina ga onhimomirana okote'varuhuve'ga te'varuhua pe javo. Po ti pe imondoi pejeaporogita ga rehe, a'ero po ti pe napene'oi penhimomiranama nehẽ. A'ero po ti pe ei nehẽ koji'i xajiko hete ti Tupana'ga rehe javo. ⁴ Ojuka ga Jesus'ga okote'varuhuro gwaramo. Ga nde'i ve pe me pe juka pota: “Tijuka ti ga.” A'ea rui ga e'i pe me pe imombipotarama gandekote'varuhua.

⁵ Pemoka'nhy po pe Tupana'ga nhi'iga. Tonhimomirana ga javo ga nhi'igi pe me. Pe me ga ei jira'ya'ga. A'ea ga okwatijaruka ahe ve hako imombe'gwovo. A'ero aherembikwatijara i'ei:

“Jira'yramo ti eko hete Tupana'ga nhi'iga rehe
ga embo'erame onhi'igahyavo nde ve toko katu ti ga javo.

Tanere'ouhũi ti enhiroyrõ'e'yma
ga ikwahavukarama nderekote'varuhua nde ve.

⁶ A'ereki Tupana'ga ombo'e gwemiarõheteve'ga onhi'igahyavo ga pe
toko katu ti ga javo.

Ga omondo hahyva'ea ga pe nhaporemo
jira'ya'ga javo ga pe.”

A'ea ikwatijara i'ei pe monhimomiranama.

⁷ Penhimomirana ti hendukatuavo Tupana'ga nhi'iga ga pe mbo'erame onhi'igahyavo pe me. A'ereki ga pe ndereko katu nhanderuvamo. Na tuhẽ. Nhandera'ya'ga pe nhaporemo nhande xanhi'igahy jipi ganduvamo toko katu ti ga javo. ⁸ Po Tupana'ga nonhi'igahyi pe me pe mbo'ee'yma,

a'ero pe peko gara'yra'garũiva'ero ojihuteheva'ero ga pe. A'ereki gwa'yra'ga nhaporemo ga ombo'e onhi'igahyavo ġa pe toko katu ti ġa javo.

⁹ Irũa ji ei pe me kiro: Nhanderuva'ga vvyakotyve'ġa, ġahã nhande mbo'e onhi'igahyavo nhande ve toko katu ti ġa javo. Ganhi'iga nhande tihendu katu nhandekokatuavo. Tupana'ga ko nhanderuvete'ga yvagipeve'ga. Ganhi'iga kaitu ti tihendu katu nhandekokatuavo. Po nhande ganhi'iga rendukatui, a'ero po ti ga nhande mongoi avuirama ojipyri nehẽ.

¹⁰ Nhanderuva'ga vvyakotyve'ġa, ġahã onhi'igahy nhande voja'irame nhande mbo'eavo nhande mongovo ġwemimbotarimo nahã ko pyry a'e ji javo nhande ve.

Tupana'ga ki a'e te ipotari nhandepyryva nahã ko pyry pe me javo. “Tapyry ti ġa ji ja okokatuheteavo,” ei ga. Nurã ga nhande mbo'ei onhi'igahyavo nhande ve imondovo hahyva'ea nhande ve toko katu ti ġa javo. ¹¹ Ga nhi'igahyrame nhande ve nhande mbo'eavo, nhande nianderoryryvi te na'ẽ ite'varuhu ji ve kiro javo. Hahy nhande ve. Emo aerẽ nhande rekokatuhetei nhanenhimomiranamame jupe hendukatuavo nhanenhimbo'eavo. U katu nhandepy'a a'ero.

Tihendu katu ti Tupana'ga nhi'iga

¹² Penhimbojiko hete ti Tupana'ga rehe a'ero pejoryjoryvamo ga rehe. Penhimboita ti. Pe'ji ti tako ti Tupana'ga nhi'iga rupi javo. ¹³ Pemombyryva'ja ti pejeaporoġita. Nane'ymi ti ga rehe jate pejiko hete. A'ero po ti pe ndekokatui nehẽ. A'ero pe ndepiagame po ti pembyteripeve'ga ojikokatue'ŷve'ga herojijyi ojeaporoġita okovo Tupana'ga nhi'iga rupi jate no. A'ero po ti ga ndokote'varuhua'javi nehẽ.

¹⁴ Penhoarõ hete ti inoġatuavo pejipy'a. Pearõ hete ti ojipe'ġa nhaporemo inoġatuavo ġapy'a. Peko pyry ti pejikovo Tupana'ga nhi'iga rupi. Nduvi po ti ġa Tupana'ga pyri nehẽ – kiroki ġa ndokopyryvi.

¹⁵ Pejirokwa ti ikwahavuka pejohupe. Mara'ngu po pembyteripeve'ga ojikoge'yma Tupana'ga rehe? Po ga ndojikogi Tupana'ga rehe, a'ero po ti Tupana'ga nomombyryvi ga nehẽ. Penhi'ĩ ti ga pe a'ero ejiko ti Tupana'ga rehe javo. A'ero po ti ga jikogame Tupana'ga rehe Tupana'ga ga mombyryvi nehẽ.

Pejirokwa ti ikwahavuka pejohupe. Mara'ngu po pembyteripeve'ga Tupana'ga renoite'varuhuavo jipi igwaigwavete okoe'yma ganhi'iga rupi. Po nahã, pembyteripeve'ga pepy'a noġatue'ymuhũi. Irovahiva'ea ombote'va mbatera oji'ja ihorame ipype. Na jitehe pembyteripeve'ga ojipe'ġa mbote'va oji'ja ganhi'ite'varuhua horame ġa'akaġi pe. Penhi'ĩ ti ga pe a'ero ga mbopohiruka garekote'varuhua hugwi.

¹⁶ Pejirokwa ti ikwahavuka pejohupe. Mara'ngu po okote'varuhuve'ġa pembyteripeve'ġa ojirekouka ġwembireko'garũive'ġa pe? Mara'ngu po ġa ojipe'ġa nembireko'ġa nderekovo? Po nava'ea rehe ġa ndekote'varuhui, a'ero penhi'ĩ ti ġa pe ġa mbopohiruka ġandekote'varuhua hugwi.

Pejirokwa ti ikwahavuka pejohupe. Mara'ngu po ndapyryvive'ga pembyteripeve'ga ipotaheteavo vvyakotyva'ea? Ga po ndokoi yvagipeva'ea rehe Esaúva'ea ja.

Ymyahũ Esaúva'ea ko ojihuvypyva'ea hako. Okoe'yma yvagipeva'ea rehe ahe ei oirũva'ea pe Jacóva'ea pe hako: “Embuhu ji ve imboapygipyra um prato de comida ta'u ti. Ji ko ojihuvypyva'ero ġwaramo nhanderuva'ga imondohetei ji ve nehẽ. Aerẽ garemimondoa po ti ji imondoi nde ve nehẽ ikwepyga imbuhuragwera ji ve nehẽ. A'ero po ti nde rekoi ojihuvypyva'ea ja. A'ero po ti nhanderuva'ga ei Tupana'ga pe nehẽ: ‘Emombyry ti Jacó'ga pe,’

e po ti ga nehē. Nahā po ti ga ei nde mombe'gwovo Tupana'ga pe jira'yrypy'ga ja ko Jacó'ga javo,” ei ahe.

A'ea Esaúva'ea ei jugweiheteavo ġwaramo okoe'yma yvagipeva'ea rehe opo'ria remimombyryva rehe. A'ero Jacóva'ea omondo ġwemimboapygipyra Esaúva'ea pe.

¹⁷ Pekkaha pe Esaúva'ea mombe'ua. Aerē Esaúva'ea ipotara'javi opo'ria remimombyryva novīa. A'ereki ahepo'ria omombyryvipe Jacóva'ea pe javo. Ojehe'o ranuhū Esaúva'ea novīa eja'yrypyva'ero ġwaramo ji ve ti emombyry javo opo'ria pe. Ahā Esaúva'ea nhi'īgagwera rerojijyhava – akoja ahenhi'īgagwera Jacóva'ea pe.

¹⁸ Ymyahū vvytyruhua arimo monte Sinai arimo Tupana'ga ikwahavukari ġwemimbotarimova'ea ikwatijaruka Moisésva'ea pe yvya koty. A'ea rupi ikai vvytyruhua tata pyvō. Henyhunuhū ko tata. Ypytunahi a'ero. Yvyruhua turi. ¹⁹ Jiru'a'java'ea trombeta nhi'īgi. Tupana'ga nhi'īgi. Henduvame israelitasva'ea ei Moisésva'ea pe: “Tonhi'īga'javyme ti Tupana'ga ore ve,” ei ahe okyhyjiavo Tupana'ga hugwi. ²⁰ “Po ti Tupana'ga nhi'īgi ore ve nehē, a'ero po ti ore papavi nehē,” ei ahe.

A'ereki Tupana'ga e'i jipe ahe ve: “Ka'gwyripeva'ea vehevi tuhuryme ti opokoge'yma vvytyruhua rehe,” ei Tupana'ga. “Po ti ipokogi hehe, a'ero ti ahe tomombo ita ka'gwyripeva'ea rehe jukavo nehē,” ei Tupana'ga Moisésva'ea pe.

²¹ Ahemongyhyjiheteva'ea ko aherembiepiepiaga: vvytyruhua, tata, ypytuna, vvyruhua no, trombeta nhi'īga no, Tupana'ga nhi'īga no. Hepiapavame ahe kyhyjihetei. Moisésva'ea vehevi okyhyji hete javo: “Ahyhyi hete ji jikyhyjiavo,” ei ahe ymyahū.

Nahā ymyahūva'ea Tupana'ga kwahavi yvya koty okovo ga pavēi ga ikwahavukarame ġwemimbotarimova'ea ahe ve hako.

²² Pe me reki Tupana'ga ndoapoi ahemongyhyjiheteva'ea ikwahavukarame ġwemimbotarimova'ea pe me. Koji'i pyryhetero pe me a'ero. A'ereki pejikoga ġwaramo Tupana'ga rehe pe pekwaha hete ga yvagipeve'ga yvagipeva'ea no pejikovo ga pavēi. Ga oko ojipea rehe vvytyruhua rehe monte Siāo rehe yvagi pe. Pevo cidade de Jerusalém me Tupana'ga ruvi avuiramave'ga ojipyrive'ga pyri. Ahe ndohepiapavi gapyrive'ga yvagipeve'ga. A'ereki ġa he'yjuhu hete. Ga pavēi pe ndekoi.

²³ Pekkaha pe Tupana'gareheypyve'ga. Ojatyka ġa Tupana'ga nhi'īga renduva gworygworyvamo ga rehe. A'ereki ġandera Tupana'ga okwatijaripe yvagi pe inoġa. Nurā po ti ġa hoi yvagi pe nehē. Ga pavēi pe ndekoi.

Pekkaha pe Tupana'ga. Ga okwaha hete vvyakotyve'ga javo ġa pe nhaporemo ġandeaporoġita rehe. Ga pavēi pe ndekoi.

Pekkaha pe vvyakotyva'ea – kiroki ahe omano ojikheteavo Tupana'ga rehe okokatuavo. Tupana'ga omombyry ahe inoġatuavo ahepy'a. Nurā ahe hoi opoyjahetero Tupana'ga pyri onhi'īga ga pe. Ahe pavēi pe ndekoi.

²⁴ Pekkaha pe Jesus'ga pejikovo ga pavēi. Ga ko pendepykara'ga tuhu ti ġa okovo avuirama Tupana'ga pyri onhi'īga ga pe javo. Gaha okwahavuka Tupana'ga nhi'īpyahua omanoro ġwaramo gwekoa reka'voguka. A'ereki Jesus'ga manoa renonde Tupana'ga e'i: “Jesus'ga manoro ġwaramo po ti ji imombori vvyakotyve'ga ndekote'varuhua ġa hugwi ġa mombyryva ġa jikogame ji rehe nehē,” ei Tupana'ga.

Abelva'ea jukaagwera kwahavame nhande ei Tupana'ga pe: Ehepy ti ahe. Jesus'ga jukaagwera kwahavame nhande ei: Emombo ti orerekote'varuhua

ore hugwi, xa'e nhande Tupana'ga pe. Jesus'ga rekoa reka'vogukara okwahavuka pyryheteve'ea nhanderekote'varuhua mombora. A'ea ko koji'i pyry hete Abelva'ea rekoa reka'voga rembikwahavukara hohe.

²⁵ Pehendu katu ti! Peko hete ti Tupana'ga nhi'iga rehe hendukatuavo. Ymyahũ Tupana'ga imombe'uukari onhi'iga vvyakotyva'ea pe Moisésva'ea pe. Nurã ahe imombe'umbe'ui ganhi'iga ymyahũva'ea pe. Ymyahũva'ea nohendukatupotari reki Tupana'ga nhi'iga. Ahe hendupotare'ymame Tupana'ga nhimonha'ngai ymyahũva'ea rehe. Noka'nhyimi ahe hahyva'ea hugwi a'ero.

Ağwamo yvaga hugwi Tupana'ga nhi'igi nhande ve. Nurã po ti nhande kaitu niaka'nhyimi hahyva'ea hugwi nehẽ nhanderekoa'jave'ymame ganhi'iga rupi nehẽ.

²⁶ Ymyahũ Tupana'ga imoğwyğwyhetei yvya onhi'igame vvyakotyva'ea pe. Ağwamo ga ei: “Kiro ji imombe'ui a'itituhẽva'ea. Ojipeji po ti ji imoğwyğwyhetea'javi yvya nehẽ. Ojipeji po ti ji imoğwyğwyhetei yvaga nehẽ no,” ei Tupana'ga. ²⁷ “Ojipeji po ti ji imoğwyğwymyi,” ei ga. A'ea erame ga ei: “Kiroki a'ea oğwyğwy ji imoğwyğwymame yvya yvaga reheve nhirembiapoagwera – a'ea po ti ji hekyipavi nehẽ. Kiroki a'ea noğwyğwymyi ji imoğwyğwymame yvya yvaga reheve – a'ea ti topyta avuirama,” ei Tupana'ga.

²⁸ A'ea erame ga ei: “Kiro pe ndekoi huvihavamo ji pyri pejipyta avuirama.” A'ero ga a'ea ero ġwaramo nhande ve xajiko hete ti Tupana'ga rehe tomomyry ti ga nhande ve nhande pokoga javo. Timbohete tuhẽ ti ga nhandekovo ganhi'iga rupi ga monhimohema nhande rehe a'ero. Timonhi-monha'ngaukaryme ti ga. ²⁹ Omoka'nhy tata mbatera. Na jitehe Tupana'ga nhanderuvihavuhete'ga ġwendukatue'ỹve'ğga moka'nhyimbavi.

13

Nahanahã ti timbohory Tupana'ga

¹ Nane'ymi ti pearõ hete ġa jipi – kiroki ġa ojiko Tupana'ga rehe peirũramo.

² Po penembikwahave'ỹve'ğga uhu penonga pe, a'ero ti pemboapy ġa pejiipyri pendoryndoryvamo ġa ndehe jipi nehẽ. Jara'ga omboapy ġwembikwahave'ỹve'ğga ġworyğworyvamo ġa ndehe. Ganembikwahave'ỹve'ğga oko Tupana'gapyrive'ğga reki yvagipeve'ğga reki! Ga mboapygame ġa ndokwahavi, ġa ko vvyakotyve'ğga javo.

³ Nane'ymi ti tapemoka'nhyimi cadeiapypeve'ğga imomyryva ġa pe. Po pe ndekoi cadeia pype Jesus'ga momba'ua rehe, a'ero po pe ndoryndoryvamo ojipe'ğga imomyryvame pe me. Na jitehe ti pemomyry cadeiapypeve'ğga pe a'ero.

Nane'ymi ti tapemoka'nhyimi ojipe'ğga no ojipe'ga imondorame hahyva'ea ġa pe. Po ojipe'ga imondoi hahyva'ea pe me, a'ero po pe ndoryndoryvamo ojipe'ğga imomyryvame pe me. Na jitehe ti pemomyry ġa pe hahyrame ġa pe a'ero.

⁴ Pyry pa pe nembirekoro pejogwerekokatuavo. Pejogwereco katu tuhẽ ti a'ero. Pe penhimbireko'ğarũive'ğga nderekorame po ti Tupana'ga ei pe me nehẽ peko te'varuhu pe javo imondouka hahyva'ea pe me nehẽ.

⁵ Tapejeaporoğitate'varuhui ti pejikopavuhuavo mbatera rehe itambere'ia rehe no. Tapenhiroyrõ'e'ymuhũ ti pejiapoa rehe ipotaruhue'yma ojipea. A'ereki ymyahũ Tupana'ga e'i hako:

“Nane'ymi po ti ji pe pokogi nehẽ.

Ndapohiri'i'i po ti ji pe hugwi nehẽ,” ei Tupana'ga hako.

⁶ A'ero nhande ehetei nhandekyhyjie'yma:

“Tupana'ga ko jipokohara'ga.
Ndakyhyji po ti ji ojipe'ga hugwi nehē
ga imbuhupotaramē hahyva'ea ji ve.”
A'ea nhande xa'e.

⁷ Tapemoka'nhyimi ti penduvihavava'ea – kiroki ahe omombe'u Tupana'ga nhi'i'ga pe me ojikheteavo ga rehe. Pejapyaka katu ti ahereaporo'gita rehe nahā ahe rekoi omanoe'ymame omanorame javo. Ndojikopigi tuhē ahe Tupana'ga rehe. Ahe ja ti pejiko Tupana'ga rehe Jesus Cristo'ga omano nhande repyga javo.

⁸ Jesus Cristo'ga ndogwerojijyi ojeaporo'gita. Ymyahū ga ndogwerojijyi ojeaporo'gita. A'gwamo ga ndogwerojijyi ojeaporo'gita. Aerē po ti ga ndogwerojijyi ojeaporo'gita avuirama nehē no.

⁹ Taperoviapavuhui ti. Tapekoi ti gānhi'ga rupi ga imombe'uparaparavame pe me Cristo'ga mombe'uaatyviva'ea. A'ereki ga e'i: “Gwihā mbatete'varuhua ti ti'uyme. A'ea po ti nhande mbote'varuhu nehē nhande i'urame. Gwihā mbatepyryva ti ti'u. A'ea po ti nhande mombyry nehē nhande i'urame. A'ero po ti nhandereaporo'gita pyry hete Tupana'ga pe nehē.”

Cristo'ga mombe'uaatyviva'ea ga omombe'u javo nanongara. A'ereki mbatera nomombyryvi ga. Na tuhē. Gandeaporo'gita ndapyryvi Tupana'ga pe a'ero ga jikwakuvame. Tupana'ga tehe nhande mombyryvi nhanderekote'varuhua momboa. Pyry nhande nhimombyryvukari Tupana'ga pe nhandejipokoguka ga pe. A'ero jate po ti nhandereaporo'gita pyryvamo ga pe nehē.

¹⁰ Ikwava'ēhara'ga okwava'ē mbatepyryva jukapyra jipi. Emo ga ndogwerekoi ikwava'e'gipyra ojive i'ue'yma imbokaipavame. Ereki Tupana'ga e'i ga pe tape'ui javo. Nhande ki a'e te tireko ga – kiroki ga onhikwava'ē nhande repyga Jesus'ga. Ereki nhande xajikoty'a ga pavēi.

¹¹ Ikwava'ēhara'ga nduvihavuhu'ga okwava'ē mbatepyryva jukapyra hekoa rerua ipojoykahetehava pype tenda pype. Outubrogweriā rupi jate ga hoi herua uma vez ano nanani. Hekoa tehe ga gwypygwypyi ipojoykahetehava pype tomombo ti Tupana'ga nhanderekote'varuhua nhande hugwi javo. Ga ndo'ui akoja ra'oa. A'ereki gwuhava hugwi ga gweroho ha'oa imbokaipava a'ea gweroho israelitas'ga ndekote'varuhua herekovo javo.

¹² Na jitehe israelitasva'ea ruhava hugwi cidade hugwi Jesus'ga nhimondoukari ojukaharava'ea pe ojijukauka tamombo ti ji vyakotyve'ga ndekote'varuhua ga hugwi javo. Pevo cidade hugwi ga manoi vyakotyve'ga ndepyga herekovo gāndekote'varuhua. Gwekoa reka'vogukaro gwaramo Jesus'ga imombori gāndekote'varuhua ga hugwi ga mombyryva.

¹³ Israelitasva'ea Jesus'ga mondoi gwuhava hugwi cidade hugwi ga jukauka ga mbotegweteavo. Xapohi pa ti israelitas'ga nemimbo'ea hugwi nhandere'yja'ga nemimbo'ea hugwi a'ero ga ndekoe'ymame Tupana'ga nhi'i'ga rehe ojikoge'yma Jesus'ga rehe. Xajiko hete ti Jesus'ga rehe jate nhandekovo gānhi'ga rupi. Po ga imondoi hahyva'ea nhande ve nhande mbotegweteavo nhandejikoga gwaramo ga rehe, a'ero ti xanhimomirana jupe. ¹⁴ A'ereki avuiramava'ea rūi ko nhanderuhava avo yvya koty. Yvagipeva'ea nhande ipotari cidade avuiramava'ea aerē po ti nhande ruvi ipype nehē javo.

¹⁵ Nhandejipokogukarame Jesus'ga pe, nane'ymi ti timbohete Tupana'ga jipi. Xa'e ti Tupana'ga pe: “Nhanderuvihavuhuhetero ndepyry hete nde ore

ve. Ore roryroryvamo nde rehe.” Nahanahã ti xa'e ga pe ga mboheteavo nhandekovo Jesus'ga pavẽi.

¹⁶ Tapemoka'nhymi ti pejogwerekokatuavo. Pejopokopoko ti imondomondovo ojohupe pembyteripeve'ga mbatere'ymame. A'ea Tupana'ga ipotahetei gworygworyvamo pe ndehe a'ero.

¹⁷ Pehendu katu ti penduvihava'ga – kiroki ga pe mbo'e Tupana'ga nhi'iga rehe kiro. Peko ti ghanhi'iga rupi. A'ereki ga pe ndepia katu pe a'nguavo toko katu ti ga javo. Aerẽ ti ga tonhimombe'u Tupana'ga pe. Te'i ti ga: “Nahanahã ore ga ndepiakatui ga mbo'eavo nenhi'iga rehe.” A'ea ti ga tomombe'u katu Tupana'ga pe nehẽ. Nurã ti peko ghanhi'iga rupi. A'ero po ti ga ndoryndoryvamo pe nderekokatuavo nehẽ. Po pe ndapekoi ghanhi'iga rupi ga mbovy'are'yma ga mbojehe'gwovo penhimbo'epotare'yma, a'ero po ti ite'varuhu pe me nehẽ no.

¹⁸ Tapenhi'imbigi ti Tupana'ga pe ore mombe'gwovo ga pe. Pe'ji ti ga pe: “Epoko ti ga imombyryva ga pe.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe. A'ereki ore oroko katu. A'ea ore ikwahavi a'ero oropy'a rukatua. A'ereki nane'ymi ore oroko pa pota Tupana'ga nhi'iga rupi orokokatuavo.

¹⁹ A'e hete ji pe me: Penhi'i tuhẽ ti Tupana'ga pe ji mombe'gwovo. A'ero nambegwei po ti ga ji mbuhurukara'javi pe pyri nehẽ.

Ahe e'i Tupana'ga ti tomombyry ga javo

²⁰ Ovelhas repiakatuhara'ga gwereko katu gwenymbava upa. Na jitehe Jesus'ga nhande rerekokatui. Nurã nhande ei: Jesus'ga ko ojiheve'ga ndepiakatuharete'ga nhande repiakatuharete'ga. A'ereki ga omano nhande repyga. Jypya ga reaporoğitaro tamano ti ji ga ndepyga nehẽ javo. A'ero aerẽ ga heka'vogukari gwekoa omanomo nhande repyga okovo Tupana'ga nhi'ipyahua rupi namominiva'ea rupi. Kirẽ Tupana'ga Jesus'ga mbogwerava'javi nhandepojoykaharete'ga mbogwerava'javi. Tupana'ga ko nhandepy'a noğatuhara'ga.

²¹ Kiro ji ei ga pe tombopopoaka ti ga ga javo. A'ero ga pe mbopopoakarama pe ti pe ndekopavi garemimbotarimova'ea rupi nehẽ. Ga pe ji ei topokoguka ti ga Jesus Cristo'ga pe javo. A'ero Jesus Cristo'ga pe pokogame po ti pe ndekokatui avuirama Tupana'ga monhimohema pejihe nehẽ. Nane'ymi ti timbohete pa Cristo'ga jipi nehẽ. Na tuhẽ! Amém!

Mbapavamo ahe okwatija hebreusva'ea pe

²² Akwatija pa ji pe me nhiirũa pe pe mbo'eavo. Pehendu katu ti a'ea a'ero. A'ereki xunhi ji akwatija ko.

²³ Amombe'u pota ji pe me nhaneirũ'ga Timóteo'ga. Ga ga mohẽ cadeia hugwi. Mara'ngu po ti ga ua ji pyri kiro jioha renonde pe pyri? Ga rurame po ti ji hoi ga rupi pe ndepiaga nehẽ.

²⁴ Kiro ji imondoukari nhinhi'iga penduvihava'ga pe – kiroki ga pe mbo'e Tupana'ga nhi'iga rehe. Amondouka ji nhinhi'iga pe me Tupana'ga remimo'ẽhara pe nhaporemno. Itálihugwive'ga omondouka onhi'iga pe me no.

²⁵ Kiro ji ei: Tomombyry ti Tupana'ga pe me nhaporemno.

TIAGOVA'EA OMOMBE'U AHE VE Carta de Tiago

¹ Jihi ko Tiagoramo. Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe ji rekoi. Jesus Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe ji rekoi nhandepojykaharete'ga. Kiro ji imondoukari nhinhi'iga pe me. A'ereki pe ko Tupana'gareheve'ea. Pekwaki'o pa pe pejigwovo hajiheve'ga gwyrri pe nhaporemopejijupa raikwehe. A'ero ji kiro ikwatijari imondouka pe me.

Tupana'ga okwahavuka ahe ve

² Nhiirũ, kiro ji pe moġitai javo pe me. Nahã po pe peko hamo. Hahy-paravuhurame mbatera pe me ti pe'ji ojohupe: “Hahya pyry hete reki nhande ve. Xavy'a nhande hehe a'ero,” pe'ji ti. ³ A'ereki pe pekwaha pyryvaġwama. Pe hepiagame mbatera rahya jukwaha pejikohetea Tupana'ga rehe. A'ero po ti pe nhimomiranami mbatera rahya pe nehẽ. ⁴ Penhimomirana hete ti avuirama. A'ero po ti pe ndeaporoġitapyryvamo nehẽ. Ndapekote'varuhui'i'i po ti pe nehẽ.

⁵ Po pe ei: “Marã po ti ji rekoi nehẽ? A'ereki ji ndakwahavi,” pe'e po pe. Penhi'i ti Tupana'ga pe a'ero ore mbo'e javo. “Ekwahavuka ti ore ve. A'ero po ti ore rekokatui nehẽ,” pe'ji ti ga pe. A'ereki Tupana'ga nonhi'igahyi nhande erame ga pe. Ga ko oko nhanerembi'ea rupi ipojihuve'yma. Pe'erame ga pe po ti ga ikwahavukari pe me a'ero nehẽ. ⁶ Emo pe'erame Tupana'ga pe pejiko hete ti ga rehe okwahavuka po ti ga nhande ve nehẽ javo. Tape'ei ti ojohupe a'ero: “Mara'ngu po ti Tupana'ga ikwahavuka nhande ve nehẽ?” Tape'ei ti a'ea. Perovia tuhẽ ti garembikwahavukaraġwama. Kiroki ga ndogweroviarihihũ – ga ko typepemuhũa javijitehe. Yvyruhua omotypẽpemuhũ hete ypihua rehe. Yhya ojijyjijyi a'ero. ⁷⁻⁸ Na jitehe akoja'ga herojijyjijyjuhui gweaporoġita ojapyakakatue'yma. Te'iyme ti ga a'ero: “Tupana'ga po ti oko nhirembi'ea rupi.” A'ereki Tupana'ga ndokoi tuhẽ nanongara'ga rembi'ea rupi.

Tovy'a ti ga Cristo'ga rehe, ei ahe

⁹ Okoteheve'ga ti tovy'a – kiroki ġa ojiko Cristo'ga rehe. A'ereki Tupana'ga omomyry hete ġa pe a'ero. ¹⁰⁻¹¹ Oro imbateheteve'ga, mominame ġambatera tovy'a ti ġa ojikoga Cristo'ga rehe ojikoge'yma ombatera rehe. Ehepia te yvotyra. Ipoty na'ẽ, aerẽ kotihĩ ipavi. Kwarahyahivame inhymbavamo ipotyra. Igwete ohova ikui. Ndikatua'javi a'ero opava. Na jitehe imbateve'ga omano no oporavykyrame ipyhypyhyga mbatera.

Tupana'ga omomyry nhande ve

¹² Pyry reki nhande ve nhande nhimomiranamame mbatera rahya pe. Nhande nhimomiranambavame po ti Tupana'ga imomyryhetei nhande ve nehẽ. Gwembi'ea rupi katu po ti ga nhande mongoi yvagi pe nehẽ. A'ereki Tupana'ga e'i: “Kiroki ġa oko hete ji rehe – ġahã po ti ji amongo jijipyri nehẽ,” ei ga.

¹³ Pejikote'varuhupotaramo tapembojari ti Tupana'ga rehe pejikote'varuhupotara. A'ereki Tupana'ga ndokote'varuhupotari jipi. Ga ndopotarukari ojipe'ga pe ġandekote'varuhua no. ¹⁴ Gandeaporoġitate'varuhua opotaruka ġa pe ġandekote'varuhua. ¹⁵ A'ea ipotaramo ġa ndekote'varuhui tuhẽ a'ero. Gandekote'varuhurame a'ea ko ġahoagwama hahyva'ea ruvihava pype.

¹⁶ Nhiirũ, pe ko nhiremiarõa. Tapenhimoandyandyi ti pejikovo. ¹⁷ Tupana'ga jate omomyry hete nhande ve yvagipeve'ga. Garemimbuhura nhaporemõ pyry hete. Tupana'ga oapo nhanderyapehava hako. Kwara, jahya, jaytata'ia ga oapo hako. Igwete nhanderyapehava jijyjijyi jipi imoopytuna. Emo Tupana'ga ko nhanderyapehava atyvi. Ga ndogwerojijyi gweaporoğita jipi. Ga nomongote'varuhui nhande ve. Ga pyry hete nhande ve avuirama. ¹⁸ Gwemimbotarimo Tupana'ga nhande mongoi gwa'yramo. Ga omombe'uuka a'itituhẽva'ea tokwaha ti ға Jesus'ga javo. A'ero nhande jikogame Jesus'ga rehe Tupana'ga nhandereaporoğita mbopyahui. A'ereki ga e'i: “Ga na'ẽ ti ji amomyry nhirembiapoa mombyrypava renonde.”

Pehendu katu ti Tupana'ga nhi'iga

¹⁹ Nhiremiarõa, pekwhaha ti pejikovo. Tapenhi'igi na'ẽ ti ojipe'ğa pe pejijupa. Pehendu katu na'ẽ ti ғанemimombe'ua. Tapenhimboahivuhui ti ojipe'ğa pe. ²⁰ Pe nhimboahivame po Tupana'ga ei: “Ndapekokatujuhu pe a,” e po ga. Tapenhimboahivuhui ti ға pe a'ero. ²¹ Pepohi tuhẽ ti pendeaporoğitate'varuhua hugwi. Tapekote'varuhui'i'i ti. Tupana'ga okwahavuka pe me Jesus'ga mombe'ua peyvyteri pe raikwehe. Peko hete ti hehe a'ero. Pe ndekorame Jesus'ga mombe'ua rehe po ti Tupana'ga pe mongoi ojipyri nehẽ.

²² Pehendu katu ti Jesus'ga mombe'ua jipi. Tapehendutehei ti a'ea. Henduteherame po pe penhimoandyandyi. ²³ Henduteherame pejikoe'yma gamombe'ua rupi ko pe ga ja – kiroki ga oho espelho pyri tahepia nhi'ağa javo. ²⁴ A'ero ga jipiagi ogwovo jugwi. Kotihĩ reki ga imoka'nhymi o'ağa. Ga javijitehe ko pe henduteherame Jesus'ga mombe'ua imoka'nhymipeavo. ²⁵ Jesus'ga mombe'ua ko pyry hete. Okorame a'ea rupi ko ahe piro'yro okote'varuhua hugwi. Kiroki ға okwaha gamombe'ua okovo hupi jipi – ға pe Tupana'ga imomyryvi ға ndekoro ғwaramo hehe. Nanongara'ға ғwendu katu Jesus'ga mombe'ua imoka'nhyme'yma.

²⁶ Po pe ei: “Ambohete hete ji Tupana'ga jipi.” Pe'ete'varuhurame ojipe'ğa pe pe nhimoandyandyi a'ero. A'ereki pe'ete'varuhua ipige'ymame pe Tupana'ga mbohetetehei pejikovo. A'ereki ndapyryvi Tupana'ga pe ahe'ete'varuhua ojipe'ğa pe. Ga ndopotari nanongara'ға nemimbohetea. ²⁷ Tupana'ga opota hete ahe ojipe'ğa pokogame. Hahy kunhangwera'ға pe aherembirekokwera'ға pe. Tayri'ға pe hahyramo no ғаpo'ria manorame. Nurã pyry hete Tupana'ga pe nhandervete'ga pe nhande ға pokopokogi. Pyry hete ga pe no nhande nimbopogwei okote'varuhuve'ға. Nahã nhande rekorame Tupana'ga opota nhaneremimbohetea.

2

Peko ti ға ndehe nhaporemõ

¹ Nhiirũ, Jesus Cristo'ga rehe pe pejiko nhandepojykaharete'ga rehe – gaha ko huvihavuhu hete Tupanamo. Gareheva'ero ғwaramo, peko ti ojipe'ğa ndehe nhaporemõ. Ga'ara rehe jate rõi ti pereko katu ға. Ga ndehe nhaporemõ ti peko imbateve'ға ndehe imbatere'ỹve'ға ndehe no. ²⁻³ Pejapyaka na'ẽ. Kiro po ga ruri pejatykahai pe tahendu Tupana'ga nhi'iga javo. Ipi katu po ga. Gwereco po ga ourova'ea opoakağa rehe. Kiro po ga ruri pe pyri. A'ero po pe ga mbuhukatui pejipyteri pe ipikatuve'ga. “Avo eapy oreapykava rehe,” pe'e po pe ga pe. Igwete po ga ruri no imbatere'ỹve'ga ipite'varuhuve'ga. Igwete po pe euhui ga pe: “Pevo e'ã. Yvyvo eapy a'ero jipya pyri,” pe'e po pe ga pe. ⁴ Nahã pendekorame po pe ndaperekokatupavi ға. Pendeaporoğita te'varuhu tuhẽ po pe. A'ereki ға'ara rehe tehe pe pe'e ға pe.

⁵ Nhiremiarõa, ji rendu katu ti. Tupana'ga omo'emo'ẽ ga ojive – kiroki ga pe Tupana'ga arõe'ỹve'ga e'i: “Ndogwerekoi'i'i ga.” Tupana'ga ki a'e te nde'i a'ea ga pe. Ga omo'emo'ẽ ga ojive tojiko hete ti ga ji rehe javo. “Tamondomondo ti ji ga pe pyryva'ea ga mongovo jigwryi pe nehẽ,” ei Tupana'ga. A'ereki ga e'i jipe: “Amongo ti ji nharõheteve'ga jijipyri nehẽ,” ei Tupana'ga. ⁶ Pe ki a'e te pereko te'varuhu imbatere'ỹve'ga. Pe pereko katu imbateve'ga novã. Emo gahã reki pe ndereko te'varuhu. Ga pe nderoho aha juizes'ga pyri imbojamboja tehe pe ndehe. A'ero ga pe mbotegwetetehehui. ⁷ Tupana'ga e'i Jesus'gareheve'ga pe me. Emo imbateve'ga e'i te'varuhu Jesus'ga pe ga renonhuhũavo. Jesus'ga ko pyry hete reki.

⁸ Pyry pe hendukatui Tupana'ga nhi'iga nhandervihavuhuhete'ga nhi'iga. Nahã ga nhi'igi ikwatijaruka hako. “Penhiarõ hete pe.

Na jitehe ti pearõ hete pejikotyve'ga”, ei Tupana'ga hako.

⁹ Ga'ara rehe jate po pe ga arõi, a'ero po pe ndekote'varuhui. A'ero po Tupana'ga nhi'iga e'i pe me: “Nanhirendukatui ga.”

¹⁰ Po ojipeji'iva'ea vehevi pe napehenduvi henduvame Tupana'ga nhi'iga, a'ero po ijari tuhẽ pe ndehe pe hendukatupave'ymame ganhi'iga. ¹¹ Nahã a'ero. Tupana'ga rembikwatijarukara e'i hako: “Taperekoi ti ganembireko'ga.”

Nahã e'i no:

“Tapejukai ti ojipe'ga.”

Po nde ndererekoi garembirekohẽa, a'ea po pyry novã. Emo nde ojipe'ga jukarame po nde nrehendukatui Tupana'ga nhi'iga a'ero pejikote'varuhuavo.

¹² Nahã ji ei a'ero: Tupana'ga po ti e'i gwerĩ nhandereaporoğita pe Cristo'ga mombe'ua rupi. Cristo'ga mombe'ua ko nhande mbopiro'y. Peko katu po ti pe a'ero hamo. Penhi'igatu po ti pe ojipe'ga pe hamo. ¹³ Kiroki ga ndoporogwetygi ojipe'ga – Tupana'ga po ti ndoporogwetygi ga na jitehe nehẽ no o'erame gandeaporoğita pe nehẽ. Kiroki ga oporogwety ojipe'ga – ga ndokyhyji Tupana'ga eağwama hugwi.

Pejikoga gwaramo Jesus'ga rehe peko katu

¹⁴ Nhiirũ, pyry nhande ei: Xajiko nhande Jesus Cristo'ga rehe. Emo po nhande ndiakokatui nhande'erame, a'ero po nhande jikotehei ga rehe nhandekokatue'yma. A'ero po ti Tupana'ga nianemongoi ojipyri nehẽ. ¹⁵ Po Jesus'gareheve'ga oko pepyteri pe. Ndipiri po ga upa. Ndo'ui po ga mbatera herekoe'yma gwaramo. ¹⁶ Igwete po pe ei ga pe: “Hepejigwovo a'ero. Tipyry pa ti pe me. Pepi katu ti. Pe'u katu ti,” pe'ji po pe ga pe. Po pe napemondo mbatera ga pe, marã po pyryvamo naerũ? ¹⁷ Pe ndekokatue'ymame po pe jikotehehui Jesus'ga rehe a'ero.

¹⁸ Igwete po ojipe'ga ei: “Jara'ga ojiko Jesus'ga rehe. Jara'ga oko katu,” e po ga. Na rũi, a'e ji. Kiroki ga ndokokatui – ndiukwahavi reki gajikoga Jesus'ga rehe. Emo jirekokaturo gwaramo po ti ji imboukwahavi nde ve jijikoga Jesus'ga rehe. ¹⁹ Kiro ji ei nde ve a'ero: Ererovia ko nde Tupana'ga gaha jate ko Tupanamo javo. Pyry hete nde heroviari a'ea. Anhağa vĩa reki gwerovia a'ea no Diabo'gapyriva'ea. Heroviarame anhağa ohyhyjuhu okyhyjiavo Tupana'ga hugwi. Emo gwerovia tehe okokatue'yma.

²⁰ Nde nderekwahavihu naerũ. Takwahavuka ji nde ve kiro a'ero. Nhanderekokatue'ymame nhande xajiko tehe Tupana'ga rehe.

²¹ Ehepia re ko Abraõova'ea nhaneramonhava'ea. Tupana'ga e'i hako: “Tahepia ti ji Abraõo'ga ji rendukatui.” A'ero Tupana'ga ei ahe ve: “Ekwava'ẽ

ti ji ve eja'yra'ga jukavo Isaque'ga jukavo.” Igwete Abraãova'ea imbojo'ajo'ari ita ikwava'êhava japovo. A'ea arimo ahe gwa'yrava'ea noği takwava'ê ti ga Tupana'ga pe javo. Ahe gwa'yrava'ea jukağwerĩrame Tupana'ga ahe mombigi a'ero. Igwete Tupana'ga ei: “Kiroğwe ji hepiagi,” ei ga. “Abraão'ga pyry tuhē. A'ereki ga ġwendu katu nhinhi'īga,” ei Tupana'ga hako. ²² Erekwaha nde kiro. Abraãova'ea ojiko Tupana'ga rehe. A'ero ahe hendukatui ganhi'īga. Hendukaturame ahe ojiko katu hete ga rehe a'ero. ²³ Tupana'ga rembik-watijarukara omombe'u nhoğwenonde Abraãova'ea pyryva hako. A'ereki ikwatijara e'i:

“Abraão'ga gwerovia hete Tupana'ga nhi'īga.

A'ero Tupana'ga ei ga pe:

‘Ndepyry hete nde’,” e'i ikwatijara hako.

Igwete ahe Tupana'ga nhi'ĩpo'ru'i okovo. Igwete Tupana'ga e'i: “Abraão'ga ko jipy'a ja,” ei ga ahe mombe'gwovo hako.

²⁴ Pekwaha pe a'ero. Po nhande jikogi Tupana'ga rehe nhandekokatuavo, a'ero po ga ei nhande ve: “Pepyry hete pe a.” Po nhande jikotehei nhandekokatue'yma, a'ero po Tupana'ga nde'i a'ea nhande ve.

²⁵ Oro Raabeva'ea vehevi no akwaimba'eva'ea upaharava'ea. Ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Raabeva'ea israelitasva'ea pokogi hako. Nurã Tupana'ga ei: “Pyry hete ko hēa,” ei ga. Nahã ko ahe rekoi hako. Tupana'ga omombe'u na'ē Raabeva'ea re'yjava'ea gwyrã israelitasva'ea pe tamondo ti ġagwyrã pe me nehē javo. Nurã israelitasva'ea hoi ġwenonde hepianhimima Raabeva'ea re'yjava'ea gwyrã. Ahe jogwerohorame hepiaga, Raabeva'ea ahe mbuhurukari ġwonga pe ahe mima ojigwyrãpeva'ea hugwi. Aerē Raabeva'ea ahe mondoi irũa rupi pehea rupi topyhygyme ti ġa ġa javo. Nurã Tupana'ga ei hako: “Raabehēa pyry hete ġa pokoga.”

²⁶ Nhande manorame nhandera'oa oko tehe. Na jitehe nhanderekokatue'ymame nhande xajiko tehe Tupana'ga rehe.

3

Tape'ete'varuhui ti

¹ Nhiirũ, tape'epavi ti: “Tambo'e ti ġa Tupana'ga nhi'īga rehe.” Tape'epavi ti a'ea. A'ereki Tupana'ga po ti e'i nhandereaporoğita pe nehē. Nhande rekoe'ymame ganhi'īga rupi po ti ga ei nhande ve: “Peko te'varuhu pe,” e po ti ga nhande ve nehē. Nhande ve kaitu po ti ga ei a'ea nehē nhande jara'ga mbo'embo'erame nhande rekoe'ymame Tupana'ga nhi'īga rupi.

² Nhande nhaporemõ nhande rekote'varuhuparavuhui jipi. Nhande'ete'varuhue'ymame po nhande rekokatuhetei. A'ero po nhande imombigi nhanderekote'varuhua nhaporemõ no.

³ Ehepia te cavalo. Nhande timongi freio cavalo juru pe toko ti nhaneremimbotarimova'ea rehe javo. Freio ko xunhi novĩa. Emo a'ea pyvõ nhande timbojirova pa cavalo imondovo.

⁴ Na jitehe itayharuhua no. Yvyruhua a'ea mondomondo yhya rehe. Emo imopyryrỹhara'ga ipyhygi leme tamondo katu javo. Leme ko xunhi novĩa. Emo a'ea pyvõ ga omopyryrymba itayharuhua hehãiva'ea imongovo ġwemimbotarimova'ea rehe.

⁵ Nhanekũa xunhiete'i jitehe novĩa. Emo a'ea pyvõ nhande timbohetete-heuhu reki.

Ehepia tata no. Tata'ia nhande imondygi. Igwete tata ihoihoi imbokaipava ka'gwyrã imbote'varuhupava. ⁶ Tata javijitehe ko nhanekũa nhandera'oa rehe. A'ereki ombote'varuhu pa. A'ea pyvõ nhande xanhi'ĩ

te'varuhu nhanenhimbote'varuhupava. Nhanderekoa nhaporemo nhande'ete'varuhua imongote'varuhui. Diabo'ga reki ombote'varuhu nhanenhi'iga imongote'varuhupava.

⁷ Mbiara ojoparavuhuva'ea ko ahe omonhyromba imongovo gwemimbotarimova'ea rehe: ipyva'ea, ipepova'ea, ohyryryva'ea, ypeva'ea. ⁸ Ahekūa ki a'e te ahe nomongoi gwemimbotarimova'ea rehe. Nhande'ete'varuhua nimombikavi a. Mboja ahe hu'urame ahe mbotegweteuhui. Na jitehe nhanekūa ahe mbotegweteuhuhetei o'ete'varuhurame.

⁹ Marā naerū? Tupana'ga oapo vvyakotyve'ga ojavijitehe. Nhanekūa pyvō nhande timbohete ga nhanderuvete'ga nhandepojykaharete'ga. Nhanekūa pyvō jitehe nhande timbote'varuhu reki vvyakotyve'ga pe Tupana'ga'jave'ga pe. ¹⁰ Nhandejurua pyvō nhande ga mbohetei. Nhandejurua pyvō jitehe nhande imbote'varuhui ga pe. Nhiirū, po na rūi te nhande rekoi hamo.

¹¹ Nhande atyvi ko yhya ihemame yvya gwya hugwi. Yhykatua ihemame yhya irovahiva'ea nohemi pea hugwi a'ero. ¹² Nhiirū, tegwete jua'ia ihema akajua'yva hugwi. Akaju'ia nohemi yhyppoa hugwi. Na jitehe yhykatua nohemi yhya hahyahite'varuhuva'ea hugwi. Nurā ji ei: Nhande Tupana'ga mboheterame po nhande nimbotegwetei ojipe'ga hamo.

Tupana'ga okwahavuka aherekokatua

¹³ Pe ikwahaheterame po pe ndekokatui nehē hamo. Hepiagame pendea-poroğitapyryva po ti ga ei pe me a'ero: “Okwaha hete ga. A'ereki ga oko katu kwaha ga pokopokoga ga nderekonhyromo,” e po ti ga pe me nehē.

¹⁴ Po pejiyvyteri pe pe nhimyrōheteuhui pejikovo pejihe jate, tapenhimboheteheitei ti a'ero. Tape'ei ti: “Akwaha hete ji jitekovo.” Pe'erame a'ea po pe mbero. ¹⁵ Pe nanuhūrame po pe ndapekwahavi tuhē pejikovo. Tupana'ga rūi okwahavuka pe me nanongara. Nahā ko vvyakotyve'ga ndekoi onhimongote'varuhuavo. Gweaporoğitate'varuhua rupi ga ndekoi. Diabo'ga nahā ga mongoukari. ¹⁶ Onhimyrōuhūrame okovo ojihe jate ga nnonhi'igayvaruhui ojogwerekovo. Oko te'varuhu paravuhu ko ga a'ero.

¹⁷ Tupana'ga ikwahavukarame nhande ve nhande rekokatui a'ero. Ndiakote'varuhua'javi'i'i nhande. Xajogwerekoko katu nhande. Nhanenhyrō hete nhande jara'ga pe. Ganhi'iga nhande anga. A'ereki Tupana'ga okwahavuka nhande ve nhande mongokatuavo. Tiporogwety hete nhande jara'ga. Xako katu paravuhu nhande a'ero. Ga'ara rehe jate rūi nhande ga nderekokatui. Ndia'etehei nhande ga pe ga moandyandyita. ¹⁸ Kiroki ga e'i jara'ga pe: “Pejogwerekoko katu ti” – gahā ko gwerekoko katu jara'ga no. A'ero ga ndekokatu-pahetei.

4

Tapekoi ti Tupana'ga remiarōe'ỹva'ea rehe

¹ Maranuhūrame pe nhi'igayvaruhui pejogwerekote'varuhuavo jipi? Penemimbotate'varuhua omomymomyi pepy'a. ² Pepotaruhu pe mbatera. Emo pe ndaperekoi reki. A'ero pe nhimbohovajari ojipe'ga ndehe. Penhimyrōuhū pe gambatera rehe. Emo ga nombuhuri pe me. A'ero pe nhi'igayvaruhui pejogwerekote'varuhuavo. Napeporanduvi pe Tupana'ga pe. Nurā pe ndaperekoi. ³ Pe poranduvame ga nomondo reki pe me. A'ereki pejiveuhu pe pepota penhiporanduvame. Penhimimbotarimova'ea rehe pe pepo'ru potaruhu.

⁴ Pepohiruhu pe Tupana'ga hugwi. Po pe pearōuhū Tupana'ga remiarōe'ỹva'ea, a'ero po pe napearōa'javi Tupana'ga. Pe ndapekwahavi naerū?

Kiroki ġa oko potaruhu Tupana'ga remiarõe'ỹva'ea rehe – ġa onhimongo Tupana'ga arõe'ỹva'ero. ⁵ Tupana'ga rembikwatijarukara nomombe'utehei reki. A'ereki e'i:

“Nhandera'uva

– Tupana'ga omongo a'ea nhande pype

– a'ea opota ranuhũ jipi,” e'i.

⁶ Emo Tupana'ga omombyry hete hete nhande ve. A'ereki ikwatijara e'i:

“Tupana'ga omovahihũ ġa

– kiroki ġa onhimbohete jipi.

Emo ġa nhimbohete ymame

ga omombyry ġa pe,” e'i ikwatijara Tupana'ga mombe'uhava.

⁷ Penhimongo ti Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi a'ero. Pemovahĩ ti Diabo'ga. A'ero po ti ga ka'nhyimi pe hugwi nehẽ. ⁸ Penhimongo ti Tupana'ga pavẽi. A'ero po ti ga nhimongoi pe pyri nehẽ no. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi. Pemongo katu ti pejeaporoġita, a'e ji pe me. A'ereki Tupana'ga rehe jate rũi pe peko.

⁹ Pekoveveuhu ti pejikote'varuhua rehe. Pejehe'o hete ti a'ero. Tapejaja'javi ti, a'e ji pe me. Pejikote'varuhuro ġwaramo ti tapendoryva'javi.

¹⁰ Pemohẽ ti pejikote'varuhua Tupana'ga pe akoteheuhu ji javo. Aerẽ po ti Tupana'ga pe mbohetei a'ero nehẽ.

Tape'ete'varuhui ti penhiirũ'ġa pe

¹¹ Nhiirũ, tape'ete'varuhui ti pejohupe. Tape'ei ti penhirũ'ġa pe: “Ite'varuhu ġa.” Pe'erame a'ea ġa pe pe pe'e te'varuhu Tupana'ga nhi'ĩġa pe no ite'varuhu javo jupe. Pe erame ite'varuhu Tupana'ga nhi'ĩġa pe pe napehendukatua'javi ganhi'ĩġa. Pe'e tehe pe: “Jihi koji'i akwaha ganhi'ĩġa hohe.” ¹² Tupana'ga jate ki a'e te okwaha hete nhande mbo'eavo imbuhua onhi'ĩġa nhande ve. Gaha jate okwaha javo ahereaporoġita pe. Nurã po ti ga ei jara'ġa pe nehẽ ġa mongovo ojipyri nehẽ. Jara'ġa pe po ti ga ei nehẽ ġa mondovo hahyva'ea ruvihava pype nehẽ. Oro pe, maranuhũrame pe euhui naerũ jihi ko akwaha javo ojipe'ġa pe?

Tapenhimboheteuhui ti

¹³ Pehendu ti kiro nhinhi'ĩġa pe me. Nahã po pe etehei: “Kiro po ti ore hoi cidade pe nehẽ. Mara'ngu po ti ko'emame nehẽ?” pe'e po pe. “Orombokwara'a ti ore pevo oroporavykyavo imono'ono'oġa itambere'ia orojive nehẽ,” pe'e tehe po pe.

¹⁴ Pe ndapekwahavi reki aerẽva'ea. Marã po ti pe ndekoi ko'emame nehẽ? Ehepia re ko tatatiġuhũva'ea. Kiro jukwahavamo. Kotihĩ ika'nhyimi. Pe na jitehe no. Kiro pe ukwahavamo. Nambegwei reki pe ka'nhyimi no. ¹⁵ Nahã po pe pe'e hamo: “Tupana'ga ipotaramo po ti ore rekoi japo'japovo nehẽ,” pe'e po pe hamo.

¹⁶ Penhimboheteuhu reki pe na tuhẽ ti ore japo'japovo. Tiruahũ penhimbohetea a'ero.

¹⁷ Kiroki ga e'i ovytyeri pe: “A'apo po ti ji nanongara pyryva'ea hamo,” – japo'e ymame po ga oko te'varuhu a'ero.

5

Imbateve'ġa ti tohendu katu, ei ahe

¹ Oro pe, imbateva'ero pehendu katu ti nhinhi'ĩġa pe me kiro. Penahenahẽ ti pejehe'gwovo. Pekwaha po ti pe hahyheteva'ea nehẽ.

² Pembatera po ti iju tehe nehẽ. Mbatagwaruhua po ti o'u pepikatua nehẽ. ³ Peapoa po ti opororororo upa nehẽ ourova'ea pratava'ea pavẽi.

Ipororogaġwama repiagame po ti Tupana'ga ei pe me nehē: “Pepotaheteuhu pe itambere'ia ipyhyga novīa. Emo pe ndapepokogi ojipe'ġa a'ea pyvō,” e po ti ga nehē. “Kiro momina pe hugwi a'ero,” e po ti ga nehē. Ipororoga ojigwarai mbatera rehe jipi. Na jitehe po ti penemimbotaruhua ojigwarai pe ndehe nehē. Ehepia te tata ojigwarai ahera'oa rehe ahe mbokairame. Na jitehe po ti penemimbotaruhua ojigwarai pe ndehe nehē. A'ereki pe pemono'ōteheuhu mbatera kiro mbapava koty.

⁴ Pehendu ġanahenahema – kiroki ġa omopē pekoapora pe me jipi. A'ereki pe napemondoi ikwepykava ġa pe ġa moandyandyita. Tupana'ga okwaha reki a'ea ipopoakaheteve'ga. Ga ġwendu tuhē ġanahenahema. A'ereki pe napemondoi ġa pe itambere'ia ġa poravykypavirē.

⁵ Avo yvya koty pe pereko pa mbatera. Penhimbohoryory pe jipi. Mbiara o'uo'u onhimongy'ravo imboha'uve'yma ojukaagwama. Emo oho ġwerī ijukahava apiavo. Na jitehe pe pemono'oġuhū pejive penhimimbotarimova'ea rehe pejikovo imboha'uve'yma hahyaġwama. Emo Tupana'ga po ti imbohahyi pe me nehē.

⁶ Pe'e pe pyryheteve'ġa pe: “Ga ite'varuhu,” pe'e pe penhi'mbero. A'ero pe ġa momanoukari. Gahā napemovahī upa.

Penhimomirana ti

⁷ Nhiirū, kiro ji ei pe me: Penhimomiranamba ti Jesus Cristo'ga rura imboha'uva. Ehepia re ko matetȳhara'ga. Onhimomirana po ga i'apyryva imboha'uva. Omboha'u po ga amana itymame. Aerē po ga imondomondoi jahya. Nonhimbaekwahivi po ga a'ero. “Ikyra'javirē po ti horyvamo mbatera nehē,” e po ga. ⁸ Ga javijitehe ti penhimomirana pejjupa Jesus Cristo'ga mboha'uva. Pemboty ti pepy'a. A'ereki ga u ġwerī.

⁹ Nhiirū, tapenhi'ite'varuhui ti ojohupe penhiroyromo. Pe nhi'ite'varuhurame po ti Cristo'ga ei pe me nehē: “Peko te'varuhu pe javo ġa pe,” e po ti ga nehē. Ehepia te Cristo'ga ruġwerī.

¹⁰ Nhiirū, Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea javijitehe po pe peko hamo. Ahe omombe'umbe'u Tupana'ga nhi'iġa hako. Hendupotare'ymame ojipeva'ea imbohahyukari ahe ve novīa. Emo imombe'uharava'ea onhimomiranamba hahya pe. ¹¹ Xa'e nhande: Pyry ahe ve – kiroki ahe onhimomiranamba.

Ehepia ko Jóva'ea hako. Pekwaha po pe ahenhimomiranamagwera. Ahe nhimomiranambavame mbatera rahya pe ko Tupana'ga imombryhetei reki ahe ve. A'ereki Tupana'ga pyry hete vvyakotyve'ġa pe. Ga nhande porogwety jipi.

¹² Nhiirū, ta'e ti kiro pe me. A'ea kaitu ti pehendu katu. Pe nhi'iġame ojipe'ġa pe tape'euhui ti: “Yvagipeve'ga okwaha nhi'mbee'yma. Yvya apohara'ga okwaha nhi'mbee'yma,” tape'euhui ti no. Tapehenonhuhūi ti Tupana'ga penhi'iġame ojipe'ġa pe. Tapehenonhuhūi ti Tupana'ga rembiapoa no. Po pe ei ġa pe: “Nahā po ti ji rekoi nehē.” A'ea jate ti pe'ji a'ero. Po pe ei ġa pe: “Na rūi po ti ji rekoi nehē.” A'ea jate ti pe'ji a'ero. Pe'erame ġa pe penhimbie'ea rupi katu ti peko a'ero. Na tuhē ti peko Tupana'ga ti te'iyme pe me peko te'varuhu pe javo nehē.

Penhi'inhi'ī ti Tupana'ga pe

¹³ Po pepyteripeve'ga ikwahavi mbatera rahya tonhimombe'u ti ga ji poko javo Tupana'ga pe. Po ojipe'ga roryroryvamo tonhimby'yi ti ga Tupana'ga mboheteavo.

¹⁴ Po ojipe'ga tetirūaramo tombuhuruka ti ga ojipyri Jesus'gareheve'ġa ndepiakatuhara'ġa. A'ero po ti ġa nhi'iġi Tupana'ga pe imongyavo ikava

ga rehe. “Emombi ti karugwara ga hugwi Jesus Cristo'ga remimbotarimo,” e po ti ġa Tupana'ga pe nehē. ¹⁵ Po ti ġa nhi'iġi Tupana'ga pe ojikoga ga rehe, a'ero po ti ipigi ga hugwi. Cristo'ga po ti ga monhimohiġatui nehē. Po ga tetirũaramo okote'varuhuro ġwaramo, a'ero po ti Tupana'ga imombori garekote'varuhua ga hugwi nehē.

¹⁶ Nurā ti pemohemohē pejikote'varuhua ojohupe pejikoveveuhuro hehe. Penhi'inhĩĩ ti Tupana'ga pe pejogwepyga tapenhimohiġatu ti. Pyryheteve'ġa poranduvame Tupana'ga pe ikwahy hete. Tupana'ga ġwendu ġanhi'iġa jipi.

¹⁷ Ehepia re ko Eliasva'ea hako Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea. Ahe ko nhande javijitehe yvyakotyva'ero. Igwete ahe nhi'ihetei Tupana'ga pe tokyryme ti javo. Trēs e meio ga kwara mbo'ari ikyre'ymame yvya rehe.

¹⁸ Aerē Eliasva'ea nhi'iġa'javi Tupana'ga pe tokyra'ja ti kiro javo. A'ero Tupana'ga imongyra'javi yvaga hugwi. Igwete henhunha'javamo mbatera yja hugwi.

¹⁹⁻²⁰ Nhiirũ, po ti pepyteripeve'ga ndokoa'javi a'itituhēva'ea rupi Cristo'ga mombe'ua rupi, pemoġita ti ga mongoa'java a'ea rupi. Pekwaha ti a'ero. Pe ga mbopohirukarame okote'varuhua hugwi po ti ga ndohoa'javi hahyva'ea ruvihava pype nehē. Tupana'ga po ti omombo pa garekote'varuhua re'yjuhua ga hugwi a'ero nehē.

PEDROVA'EA OMOMBE'UYPY AHE VE Primeira Carta de Pedro

¹ Ji ko Pedroramo. Ji Jesus Cristo'ga moirũharamo ako. Kiro ji ikwatijari imondovo nhinhi'iga pe me Tupana'gareheva'ea pe – perope peju gagwryri pe: Ponto pe, Galácia pe, Capadócia pe, Ásia pe, Bitínia pe. Pevo pe kwaki'opavi pejigwovo pejjjupa ġapyteri pe penhimongyavo raikwehe. ² Gwemimbotarimo Tupana'ga nhanderuvete'ga pe mo'emo'ēi ojive hako ġahã po ti oko jireheva'ero javo. Tupana'ga ra'uva pe mongoi Tupana'gareheva'ero a'ero raikwehe. “Amo'emo'ē ji ġa tohendu katu ti ġa Jesus Cristo'ga nhi'iga javo,” ei Tupana'ga. “Tomombo ti ga ġandekote'varuhua ġa hugwi omanoro ġwaramo,” ei ga.

Tupana'ga ti tomombyry hete pe me. Tonoġatu hete ti ga pepy'a no.

Pyry ti nhande ve nehẽ

³ Timbohete ti Tupana'ga. Gaha ko Jesus Cristo'ga ruva'ga nhandepojkaharete'ga ruva'ga. Ombogwera ga Jesus Cristo'ga gamanoa hugwi raikwehe. Gambogwerava ġwaramo Tupana'ga nhande mboheaporogita pyahu nhande mongovo. A'ereki ga nhande porogwety hete. Nhandereaporogita ipyahuro ġwaramo nhande ei: Tupana'ga po ti nhande mbuhuruka tuhẽ yvagi pe nehẽ nhande mongovo avuirama ojipyri nehẽ, xa'e nhande. ⁴ Nhandereaporogita ipyahuro ġwaramo nhande ei no: Tupana'ga po ti ombuhu tuhẽ pyryheteva'ea nhande ve nehẽ. Tupana'ga remimbuhura pyry tuhẽ avuirama. Ndopavi po ti nehẽ. Nдите'varuhui'i'i po ti nehẽ no. Niymyani nehẽ. A'ereki pyry hete. Kiroġwe tuhẽ Tupana'ga herekokatui a'ea pe me yvagi pe. ⁵ Ga pe a'ngu no. A'ereki Tupana'ga ipopoaka pe a'nguavo pejikoga ġwaramo ga rehe. A'ero po ti Tupana'ga pe mbuhurukari pe mongovo ojipyri avuirama yvagi pe nehẽ. Pendekoaġwama po ti ga imboukwahavi mbapava koty nehẽ.

⁶ Pendoryndory pe a'ea rehe. A'ea ja po pe ne'ouhũramo kiro ġa imbohahy-paravuhurame pe me. ⁷ Tupana'ga opota penhimomiranama hahyrame pe me tiukwaha ti ġajikohetea ji rehe javo. A'ereki jukwaha pejikohetea ga rehe penhimomiranamame hahya pe. Ehepia te ouro. Ga imbokumbokurame ouro imo'eamo ite'varuhuva'ea jugwi jukwahavamo hembyruera pyryva. Na jitehe jukwaha pejikohetea Tupana'ga rehe hahyrame pe me. Ouro ko pyry novia. Johe'i hete pyry pejikohetea Cristo'ga rehe. Ouro opa reki. Pejikohetea ki a'e te ndopavaġwami po rimba'e. Jukwahavame po ti Tupana'ga pe mbohetei aerẽ nehẽ. Jesus Cristo'ga nhimboukwahavame ua po ti Tupana'ga ei pe me nehẽ: “Pyry hete pejikohetea Jesus'ga rehe,” e po ti ga pe me nehẽ.

⁸ Ndapehepiagi ve pe Jesus Cristo'ga. Emo pe ga arõhetei. Ndapehepiagi tuhẽ pe ga kiro. Emo pe jikohetei ga rehe. Igwete pe ndoryndoryhetero pejikoga ġwaramo ga rehe. Yvagahugwiva'ea ko pendoryhetea ga rehe. Tegwete reki pendoryva imombe'uhava ojipe'ġa pe. ⁹ Pejikoga ġwaramo Jesus Cristo'ga rehe po ti Tupana'ga pe nderohoi yvagi pe ojipyri nehẽ. Pejihoaġwama rehe pe ndoryhetero kiro a'ero.

¹⁰ Pehoaġwama rehe Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea japykahetei tikwaha hete javo hako. A'ero ahe imombe'unhoġwenondei javo hako. “Tupana'ga po ti omombyry ġa pe nehẽ ġa nderogwovo yvagi pe nehẽ,” ei Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea hako. ¹¹ Cristo'ga ra'uva oko ahe pavēi

ahe mbo'embo'eavo hako. “Hahy hete na'ë po ti Cristo'ga pe nehë. Igwete po ti ga manoi novĩa. Emo po ti pyryhetero ga pe nehë,” e'i Cristo'ga ra'uva. “Okwerava'ja po ti ga nehë ogwovo yvagi pe nehë. Aerë po ti ga rura'javi ojiheve'ga nderogwovo yvagi pe Tupana'ga pyri nehë no,” e'i gara'uva Cristo'ga mombe'gwovo ahe ve. A'ero Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea japyakai a'ea rehe hako. “Maname po ti a'ea nehë?” ei ahe. “A'ea rupi ti marã nehë?” ei ahe ojapyakavo hehe.

¹² Tupana'ga e'i ahe ve no hako: “Penemimombe'ua ko pejiveva'ea rui reki korogweva'ea rui,” ei ga ahe ve. “Aerëva'ea pe imombe'ui a'earupive'ga ti tokwaha javo,” ei Tupana'ga ahe ve. A'ero ahe Cristo'ga mombe'umbe'ui hako. Cristo'ga mombe'ua jitehe agwamove'ga omombe'u pe me no. A'ereki Tupana'ga ombuhuruka gwa'uva ga pyri yvaga hugwi ga mbo'eavouka jupe. A'ero ga Cristo'ga mombe'ui pe me pyryva'ea mombe'gwovo. Yvagipeve'ga vehevi okwaha pota a'ea no novĩa Tupana'gapyrive'ga.

Peko katu ti, ei Tupana'ga

¹³ Pejirokwa ti a'ero penhimbovyva. Jesus Cristo'ga po ti omombyry pe me nehë onhimboukwahavame ua yvya koty nehë. Cristo'ga remimombyryva rehe ti pejapyaka hete a'ero tomombyry tuhë ti ga nhande ve javo. ¹⁴ Pehendu katu ti Tupana'ga nhi'iga. Ymya pe ipotaruhui ite'varuhuva'ea jipi. A'ereki a'ea rupi pe ndapekwahavi pejikoge'yma Jesus Cristo'ga rehe. Pepohi ti pejikoagwera hugwi a'ero penhimbipotaruhua hugwi. ¹⁵ Tupana'ga ndokote'varuhui'i'i. A'ereki ga oko katu jipi. Ga pe mo'emo'ë ji javijitehe ti peko katu javo. Peko katu ti a'ero pejikojikovo. ¹⁶ A'ereki aherembikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'iga ahe ve. “Ji ako katu,” ei ga. “Nurã ti peko katu ji javijitehe nehë no,” ei Tupana'ga.

¹⁷ Penhi'igame Tupana'ga pe pe ei Apĩ ga pe. Emo gaha reki e'i a'itituhëva'ea rupi katu vvyakotyve'ga ndeaporoğita pe. Jara'ga pe ga ei: “Peko katu pe.” Jara'ga pe ga ei reki: “Peko te'varuhu pe.” A'itituhëva'ea rupi katu ga ei ga pe nhaporemo ikwahava gandeaporoğita. Tapepojihuve'ymuhui ti a'ero pejuvete'ga Tupana'ga pejikovo penhimarane'ymame yvya koty.

¹⁸⁻¹⁹ A'ereki pe pekwaha Cristo'ga manoa pe ndepyga. Omanoro gwaramo ga pe mbopiro'yi pendekotehea hugwi. Mbatera rui opava'ea rui pe mbopiro'yi pendekotehea hugwi. Ouro rui pe mbopiro'yi. Prata rui pe mbopiro'yi. Nanongara nhaporemo rui tuhë pe mbopiro'yi pendekotehea hugwi. Pendekoteheagwera rehe penamonhava'ea pe mbo'embo'ei pe mbójkwakuteheavouka. Cristo'ga pe mbopiro'yi reki a'ea hugwi omanomo pe ndepyga. Ga ko cordeiro ja – kiroki a'ea ga okwava'ë ijukavo Tupana'ga pe. Pyryheteva'ea ga okwava'ë ndite'varuhui'i'iva'ea. Na jitehe Cristo'ga nhikwava'eği Tupana'ga pe heka'voguka gwekoa omanomo. Ga ndite'varuhui'i'i. Pyry hete ga novĩa. Emo ga onhikwava'ë omanomo pe ndepyga.

²⁰ Yvya apoa renonde Tupana'ga ei Cristo'ga pe po rimba'e: “Ndehe ti eho yvya koty emanomo gambopiro'yharamo nehë,” ei Tupana'ga ga pe. Agwamo reki mbapava koty Cristo'ga ukwahavamo ua pe ndepyga ikwehe.

²¹ Gaha pe mbojiko Tupana'ga rehe. Tupana'ga ga mbogwera gamanoa hugwi ga mongovo huvihavuhetero ikwehe. Nurã pe jikohetei Tupana'ga rehe. Igwete pe ei: “Tupana'ga po ti imombyryvi nhande ve gwembi'ea rupi nehë no,” pe'e pe.

²² Pehendu katu pe a'itituhëva'ea Jesus Cristo'ga mombe'ua. A'ero pe imomborukari pejikote'varuhua pejihugwi. A'ero pe penhiirũ'ga arõhetei Jesus'gareheve'ga. Penhoarõ hete tuhë ti a'ero.

²³ Tupana'ga okoji onhi'iga reheve. Onhi'iga pyvõ ipopoakava'ea pyvõ ga pe mbojihuvi gwa'yramo pejikogame ojihe. Penduva'ga pe mbojihu raikwehe. Emo aerẽ penduva'ga omano vvyakotyva'ero gwaramo. Tupana'ga ki a'e te nomanoi. Gaha pe mbojihuva'ja gwa'yramo. ²⁴ Tupana'ga rembikwatijarukara e'i no:

“Yvyakotyve'ga ko yvotyra ja,” e'i.

“Gakatuhetea ko yvotyarakatua ja no.

A'ereki ipotyra inhymba reki.

Ohova okui pa,” e'i.

“Yvyakotyve'ga na jitehe opa pa no,” e'i.

²⁵ “Tupana'ga nhi'iga ki a'e te okoji avuirama,” e'i ikwatijara.

Tupana'ga nhi'iga jitehe ga omombe'u pe me raikwehe. A'ereki ga omombe'umbe'u pyryva'ea pe me Jesus Cristo'ga mombe'gwovo.

2

Cristo'ga ko ita'java'ea

¹ Onhi'iga pyvõ Tupana'ga pe mongoi gwa'yramo. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi nhaporemo a'ero. Tape'mbea'javi ti no. Tapenhi'igatutehei ga pe timoandyandyi ga javo. Tapenhimyrõi ti ojipe'ga ndehe. Tapembotegwetei ti ga no.

² Ipita'ngive'ga opota hete oy'ga kambya. Na jitehe ti pepota hete Tupana'ga nhi'igapyryva. A'ea po ti igwaigwavete pe mbojikohetei Tupana'ga rehe nehẽ. ³ A'ereki Tupana'ga mombe'uhava e'i: “Pekwaha pe hepiaga nhandepojykaharete'ga remimombyryva pejive,” e'i ikwatijara.

⁴ Penhimongo ti Cristo'ga pavẽi a'ero. Gaha ko ita'java'ea. Ita okoji avuirama. Na jitehe Cristo'ga okoji avuirama okovo. Ita onga rupiara onga apohara'ga noarõi ite'varuhu javo jupe novã. Tupana'ga ki a'e te oarõ ita pyry hete reki javo jupe. Na jitehe ite'varuhuve'ga noarõi Cristo'ga ite'varuhu ga javo. Tupana'ga ki a'e te oarõ ga pyry hete ga javo.

⁵ Pe ko ita'java'ea jitehe no. Ita ko okoji avuirama. Pe na jitehe peko Tupana'ga pavẽi avuirama. A'ereki ga pe mongo pyahu. Ga oapo ita gwuhavamo. Na jitehe Tupana'ga pe apoi gara'uva ruhavamo. A'ereki pepyteri pe Tupana'ga ra'uva u. Peko pe ikwava'ẽharamo Tupana'ga pe. A'ero Jesus Cristo'gareheva'ero pe nhikwava'eği Tupana'ga pe ga mboheteheaveo. A'ea rehe Tupana'ga nhimohemi a'ero.

⁶ Aherembikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'iga hako. Tupana'ga e'i hako:

“Onga apohara'ga omo'ẽ ita tihepia pyryva'ea javo. A'ero ga pyryva'ea mongoi huvihavamo imohina gwuhava tojiko hete ita jararamo huvihavava'ea rehe ojopyhykatuavo javo,” ei ga.

“Na jitehe ji ei ga mombe'gwovo no.

Pyry hete ga, a'e ji,” ei Tupana'ga.

“A'ero ji pyryve'ga mongoi jijiheve'ga nduvihavamo tojiko hete ti ga ga rehe javo,” ei Tupana'ga.

“Jiruhava ko cidade de Sião.

Na ja jireheve'ga ko jiruhavamo.

A'ero ji pyryve'ga mongoi jijiheve'ga pyteri pe.

Ojikogame ga rehe po ti ga ndipoyjayjare'ymuhũi nehẽ,” ei Tupana'ga.

Nahã aherembikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'iga ga Cristo'ga mombe'urame hako.

⁷ Pejiko pe Cristo'ga rehe. Nurā pe ei pyry hete ga pe. Ga ki a'e te – kiroki ġa ndojikogi Cristo'ga rehe – aherembikwatijara omombe'u ġa onga apohara'ġa ja ko ġa javo. Aherembikwatijara e'i a'ero:

“Onga apohara'ġa japorame onga ita apopyra hepiagi ojipeji ita.

A'ea ġa omombo ipo'rue'yma tiruahū javo jupe,” e'i.

“Aerē akoja jitehe hekoi huvihavamo jara hohe

opyryhetero onga pyhykatuavo,” e'i aherembikwatijara.

⁸ Ojipea ikwatijara e'i no:

“Ita ombo'a vvyakotyve'ġa noġa ġa monhimboahiva,” e'i aherembikwatijara.

Na jitehe ko ga omonhimboahi okote'varuhuve'ġa monhimonha'ngavo ġa mbopoyjayjare'yma. Onhimboahi ġa Cristo'ga pe ojikoge'yma ga rehe. A'ereki ġa nohendukatui Tupana'ga nhi'iġa. A'ereki Tupana'ga e'i jipe ġa pe: “Na tuhē po ti ġa ndekoi nehē,” ei ga.

⁹ Oro pe, Tupana'ga pe mo'emo'ē pe mongovo ojiheva'ero. Gareheva'ero ko pe ikwava'ēharamo Tupana'ga pe nhanderuvihavuhuhete'ga pe. Ga pe mo'ē ojipe'ġa hugwi pe mboporavykyavo ojive. Ga pe pojyka tomombe'u ti ġa nhirembiapopyryva javo. Ymya pe ndekote'varuhui raikwehe. A'ero pe ppytunahivarupive'ġa ja. A'ereki ypytunahiva rupi okorame ahe ndokwahavi. Pe na jitehe ndapekwahavi Tupana'ga pejikote'varuhuavo raikwehe. Aerē Tupana'ga pe mo'emo'ēi tapepohi ti pejikote'varuhua hugwi javo. Aġwamo pe kojahuarupive'ġa ja a'ero. A'ereki kojahua rupi okorame ahe okwaha. Na jitehe pe pekwaha Tupana'ga kiro pejikokatuavo. Tupana'ga kwahavame ko pyry hete. ¹⁰ Ymya ko pe ndapekoi Tupana'gareheva'ero. Aġwamo ki a'e te pe peko gareheva'ero. Ymya pe ndapekwahavi Tupana'ga rembiporogwetyga. Aġwamo ki a'e te pe pekwaha a'ea Tupana'ga nhande porogwety javo.

Tupana'gareheva'ero peko katu

¹¹ Nhiirū, ojipe'ġa gwyri pe pe nduvi hajiheve'ġa ja. A'e hete ji pe me a'ero: Tapepotaruhui ti pejikovo. A'ereki penemimbotaruhua pe mboheaporogita te'varuhu. ¹² Peko katu ti ġapyteri pe – kiroki ġa ndojikogi Cristo'ga rehe. Amoamome ġa pe mbotegwetei po oko te'varuhu ġa javo tehe pe me. Emo pendekokatua repiagame po ti ġa nhimombaragwahavi hehe nehē. A'ea rehe po ti ġa Tupana'ga mbohetei a'ero ga rurame mbapava koty nehē. “Ndepyry hete nde ġa mongokatuavo,” e po ti ġa nehē.

¹³⁻¹⁴ Tupana'gareheva'ero ti pehendu katu penduvihava'ġa nhaporemoyvya koty: gaha – kiroki ga jara'ġa hohe huvihavuhuro – pehendu katu ti ga gamoirūhara'ġa no gobernadores'ġa. A'ereki penduvihavuhu'ga onhimoirūuka ġa pe tombohahyuka ti ġa okote'varuhuve'ġa pe javo. “Tapembohete ti okokatuve'ġa,” ei ga ġa pe no.

¹⁵ Tupana'ga opota pendekokatua tapemombi ti ikwahave'ŷve'ġa nhi'itehea.

¹⁶ Pepiro'y pe, na tuhē ti peko a'ero. A'erorame tehe ti tape'ei ti: “Tako te'varuhu ti kiro nhiremimbotarimo a'ero. A'ereki ji jipiro'y.” Tape'ei ti a'ea. Tupana'ga rembipojykaharamo pe peko. Garemimbotarimova'ea rehe ti peko a'ero.

¹⁷ Pendeaporogita katu ti ojipe'ġa ndehe nhapremo. Pearōarō ti penhirū'ġa. Ga ojiko Cristo'ga rehe pe ja. Pepojihuve'yimi ti Tupana'ga. Pendeaporogita katu ti penduvihavuhu'ga rehe no.

Peho ti Cristo'ga rupi hahyrame pe me

¹⁸ Peoporavykyrame ojipe'ġa pe pehendu katu ti ġanhi'iġa penhiroyrōe'yma. Pehendu katu ti ġanhi'iġa ġa ndeaporogitakaturame pejihe nehē. Ga

ndekote'varuhurame pe me ti pehendu katu jitehe ġanhi'ġa. ¹⁹ Ombohahy tehe po ġa pe me. Po pe nhimomiranami jupe Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe pejikovo ġwaramo, a'ero po pyryvamo. ²⁰ Po ġa pe nupanupāi pe ndekote'varuhuro ġwaramo, a'ero po pe nhimomiranatehei. A'ereki pejikote'varuhuro ġwaramo pe pekwaha hahya. Po pejikokaturo ġwaramo pe ikwahavi hahya penhimomiranama jupe, a'ero po ti Tupana'ga imombyryvi pe me nehē. ²¹ A'ereki Tupana'ga e'i pe me: "Penhimomirana ti ġa imbohahyrame pe me pejikokatua rehe," ei ga. A'ereki Cristo'ga okwaha hahya pe ndepyga toho ti ġa ji rupi javo ikwehe.

²² "Ndokote'varuhuangavi Cristo'ga.

Ni'mbeangavi ga no."

²³ Ga ombotegweterame ga nombotegwetei ġa ikwehe. Ga imbohahyrame ga pe ga nde'i: "Ajipy po ti ji pe ndehe nehē," nde'i ga. Ga onhikwava'ē reki Tupana'ga pe. A'ereki Tupana'ga e'i a'itituhēva'ea rupi katu ite'varuhuve'ġa pe. Ga e'i hupi katu pyryve'ġa pe no.

²⁴ Cristo'ga tuhē gwereko nhanderekote'varuhua omanorame yva rehe. "Tipiro'y ti ġa okote'varuhua hugwi," ei ga, "toko ti ġa Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe kiro," ei ga. Cristo'ga okwaha hahya omanomo nhande repyga. Nahā kiro pyry hete nhanderekoagwama.

²⁵ Ymya ko pe ndekoi ovelhas ja. Ovelhas oka'nhyka'nhy jipi ojipiakatuhara'ga hugwi okovo ġwemimbotarimova'ea rehe. A'ero hepiakatuhara'ga herura'javi ovelhas rerekovo. Ymya ko ovelhas ja pe ndekoi pejikovo penhimimbotarimova'ea rehe. Emo Tupana'ga pe nderuruka Cristo'ga pyri. Ovelhas repiakatuhara'ga gwereko katu ovelhas jipi. Na jitehe Cristo'ga pe ndepiakatui pe nderekokatuuavo jipi.

3

Hembirekove'ġa

¹⁻² Nanongara pe ji ei kunhangwera'ġa pe no hembirekove'ġa pe. Pehendu katu ti penhimbireko'ġa nhi'ġa ġa erame pejive. Jararamo penembireko'ġa ndekoi ve Tupana'ga nhi'ġa rehe Cristo'ga mombe'ua rehe. Pe hendukaturame penhimbireko'ġa nhi'ġa po ti ġa pendekokatua repiagi pendeaporoġitakatua kwahava nehē. A'ero po ti ġa jikogi Cristo'ga rehe nehē. Penhi'ġa ġwaramo rūi po ti ġa jikogi nehē. Pendekokaturo ġwaramo po ti ġa jikogi Cristo'ga rehe a'ero nehē.

³ Tapekotehei peji'ara rehe. Tapenhimbojigwaguhui ti tajirepia ġa jikatua javo. Tapenhiakāavykyuhui ti penhimbohepia'ngiavo ojipe'ġa pe. Tapenoġuhūi ti pejihe ourova'ea. Tapemongiuhui ti pejipikatua tahepiuka ti ġa pe jipikatua javo. Tapekotehei ti peji'ara rehe, a'e ji pe me. ⁴ Peypyteripeva'ea rehe ki a'e te po pe peko hamo pendeaporoġitakatua rehe. Ipy po pepy'a jipi hamo. Penhyrō po pe jipi hamo. A'ea ko pyry hete Tupana'ga pe.

⁵ Ymya ko kunhangwerapyryva'ea nahā no. Ahe ojiko Tupana'ga rehe oho po ti ga ġwembie'ea rupi javo. Ahe onhimboheaporoġita katu hendukatuavo ġwembirekova'ea nhi'ġa. ⁶ Nahā ko Sarava'ea hako. Ahe oho ġwembirekova'ea nhi'ġa rupi Abraōva'ea nhi'ġa rupi jijara'ga javo ahe ve. Po pe jikokatui imbojue'yma pejipy'a jipi, a'ero po pe Sarava'ea'java'ea.

⁷ Nanongara pe ji ei kiro akwaimbae'ġa pe no hembirekove'ġa pe. Peko ti penhimbireko'ġa pavēi pejapyakavo ġapopoakare'yma rehe. A'ereki pe gwyre'i ġa ipopoaka. Pendeaporoġita katu ti ġa ndehe a'ero. A'ereki Tupana'ga imombyryvame pe me omombyry ġa pe no. A'ero po ti ġa ndekoi

Tupana'ga pyri pe pavēi nehē. Pe ġa nderekokatue'ymame pe ndovahoguhui penhi'igame Tupana'ga pe a'ero.

Hahya pe ndekokaturame

⁸ Mbapavamo ji ei pe me nhaporemo. Pembojo'jajo'ja ti pendeaporoġita. Jara'ġa ndekoveveuhurame ti pekoveveuhu ġa pavēi no. Jara'ġa ndoryvame ti pejory ġa pavēi. Penhoirūramo penhoarō hete ti. Pejoporogwety ti. Tapen-himboheteuhui pejogwerekovo. ⁹ Ga ndekote'varuhurame pe me tapejipygi ti ġa ndehe. Ga ete'varuhurame pe me tapenhi'ĩpondekuate'varuhui ti ġa no. Nahā ti peko. Pemombyry ti ġa pe ġa ndekote'varuhurame pe me. A'ereki Tupana'ga pe mo'emo'ē tamombyry ti pe me javo. Nurā ti pemombyry ojipe'ġa pe a'ero. ¹⁰ A'ereki Tupana'ga rembikwatijarukara e'i:

“Kiroki ga e'i:

‘Jirory pota ji pyryva'ea rerekovo jipi’

– te'ite'varuhuyme ti ga a'ero.

Ti'mbea'javyme ti ga no,” e'i.

¹¹ “Topohi ti ga okote'varuhua hugwi okokatuavo.

Tojirokwa hete ti ga okokatuavo ojipe'ġa pe no.

¹² A'ereki nhandepojykaharete'ga gwepia katu ġa

– kiroki ġa oko garemimbotarimova'ea rehe,” e'i.

“Gwendu katu ga ġa nhi'igame ojive.

Emo ga omovahĩ okote'varuhuve'ġa,” e'i ikwatijara Tupana'ga mombe'gwovo.

¹³ Pe ndekokatupotaramame po ti ġa nombote'varuhui pe me nehē. ¹⁴ Emo po ti ġa pendekokatua rehe vehevi imbohahyukari pe me, a'ero po ti pyryvamo pe me nehē. Tapekyhyji ti ġa hugwi a'ero nehē. Tapembojuukaryme ti pejipy'a.

¹⁵ Pembohete ti Cristo'ga ga ko jipojykaharete'ga javo pejiyvyteri pe. Pejiko pe Cristo'ga rehe. Pejapyaka ti a'ea rehe a'ero tanhimombe'u ti ojipe'ġa pe javo. E'i po ti ġa pe me nehē: “Maraname pe jikogi Cristo'ga rehe?”

¹⁶ Pemombe'u katu ti ġa pe a'ero penhyromo penhimbohete'e'yma. Peko katu ti Cristo'gareheva'ero pejipoyjareteramo. Gahā po ti ndipoyjayjari a'ero nehē pe mbotegweterame onhi'ite'varuhuavo pendekokatua rehe nehē.

¹⁷ Hahy po pe me pendekote'varuhua rehe. Po pendekokatua rehe hahyramo pe me a'ea po pyry hete Tupana'ga ipotaramame a'ea.

¹⁸ Cristo'ga jitehe okwaha hahya no. Igwete ga manoi. Ojipeji igwave ga manoi imombopava pendekote'varuhua pe hugwi. Nomanoa'javi po ti ga a'ero nehē. Ga ko pyryheteva'ero oko. Emo ga omano ite'varuhuve'ġa ndepykavamo tarekokatuuka Tupana'ga ġa pe javo. Yvyakotyve'ġa ojuka ga ikwehe. Emo Tupana'ga ga mbogwera gara'uvimo.

¹⁹ Gwa'uvamo ga hoi ahera'uva pyri a'ero – perope tegwete ahera'uva i'ēhava jugwi – pevo Cristo'ga hoi imombe'gwovo a'itituhēva'ea ahera'uva pe. ²⁰ Ymya ahe nohendukatui Tupana'ga nhi'igā Noéva'ea japorame yhararuvihavuhua hako. Tupana'ga nonhimbaekwahivi reki ahe ve ġwendukatue'ỹva'ea rehe.

“Tohendu katu pa na'ē ti ġa nhinhi'igā,” ei Tupana'ga hako. Mbohapy'ri reki oitova'ea jate ġwendu katu Tupana'ga nhi'igā Noéva'ea gwe'yjava'ea pavēi. A'ero ahe avi yhararuvihavuhua pype. Jarava'ea opa pa a'ero onhimongyavo otypyvygamo yvya nhatymbavame. Noéva'ea ki a'e te okoji yhya pyvō uvame yhararuvihavuhua pype.

²¹ Na jitehe yhya pyvō nhande nhimobatizaukari. A'ero nhanemobatiza pyvō Tupana'ga nhande mongopyahui. Yhya mombe'urame ji nda'ei iheja pe nhandera'oa ky'auhua iheja pe. Nahā ji ei: Penhimobatizaukaramame yhya

pyvõ pe ei Tupana'ga pe: “Cristo'gareheva'ero ji taho nenhi'iga rupi,” pe'e pe Tupana'ga pe. A'ereki kiro pe peko katu pepoyjareteramo. Tupana'ga nhande mongo pyahu a'ero Jesus Cristo'ga kwerava ġwaramo omanoa hugwi. ²² Jesus Cristo'ga oho yvagi pe ikwehe. Pevo ga rekoi kiro huvihavuhetero Tupana'ga moiruamo. Yvagipeve'ga ġwendu katu Cristo'ga nhi'iga kiro huvihava'ga ipopoakave'ga Tupana'gapyrive'ga no. Ġwendu katu pa ġa Cristo'ga nhi'iga kiro.

4

Perojiji pe pejeaporogita

¹ Cristo'ga okwaha hahya omanomo tahepy ti ġa javo ikwehe. Pendeaporogita po ti nahã hamo no. Pe'ji ti: “Mara'ngu po ti hahyramo ji ve nehẽ no? Emo po ti ji aho tuhẽ Cristo'ga rupi nehẽ,” pe'ji ti. A'ereki hahyrame nhande ve nhande ndiakoa'javi nhanderekote'varuhua rehe. ² A'ero pe ndapekoa'javi penhimimbotarimova'ea rupi hamo. Tupana'ga remimbota-rimova'ea rupi po pe ndekoi hamo kiromo jate penhimarane'ymame.

³ Ymya pe ndekouhui penhimimbotarimova'ea rehe ġa ja – kiroki ġa ndojikogi Tupana'ga rehe. Kirupi pendekote'varuhua a'ero. Nahã ko pendekote'varuhuagwera raikwehe. Ndapeakwahavihu pe. Pepotaruhu pe. Peapouhu pe toryva i'gwoi'gwovo penhimboheagwyriva pejikote'varuhuavo. Peko hete pe ha'angava rehe penhimimbohete'hara rehe pejikove'ÿ Tupana'ga rehe raikwehe. Ite'varuhu hete pe imbohetei a'ea. ⁴ Aġwamo reki ġa nhimomby'ahetei pendekoaġwama repiaga. A'ereki ġa akwahave'ÿmuhũrame pe ndapeakwahave'yma'javi ġa pavẽi. Nurã ġa pe mbotegwetei kiro. ⁵ Tupana'ga po ti a'ea e'i ġa pe. Namanamehũi po ti ga ei ġandeaporogita pe nehẽ: “Marã po pendeaporogita jipi? A'ea pemombe'u kiro ji ve,” e po ti ga ġa pe nehẽ. A'ero po ti ga ei ġandekote'varuhua pe imondovo ikwepykava ġa pe nehẽ. Omanoe'ÿve'ga pe po ti ga imondoi. Omanova'ea pe po ti ga imondoi aherekote'varuhua kwepykava nehẽ no. ⁶ A'ereki Cristo'ga omombe'u pyryva'ea ahe ve – kiroki ahe yvyakotyva'ero omano Tupana'ga rembi'ea rupi okote'varuhuro ġwaramo. Cristo'ga omombe'u ahe ve toko ti ġa gwa'uvamo Tupana'ga ja javo.

Pejopoko katu ti

⁷ Oho ġwerĩ kiro yvya papava apiavo mbatera papava apiavo nehẽ. Pejapyaka katu ti penhimbovyvya xanhi'inhi'ĩ Tupana'ga pe javo. ⁸ Johe'i pa pyry pe nhoarõarõhetei no. A'ereki ojipe'ga arõheterame nhande nihenonha'javi ġandekote'varuhua re'yjuhua. ⁹ Pembuhumbuhuruka ti Cristo'gareheve'ga penhonga pe ġa noġa jipi penhiroyrõe'yma. ¹⁰ Tupana'ga nhande mbokarakatu pa tapepoko ti ojipe'ga javo. Pepo'ru ti pejikarakatua ojipe'ga ndepyga a'ero Tupana'ga nhande mbokarakatuparavuhuro ġwaramo. ¹¹ Nahã ti peko a'ero. Kiroki ġa ikarakatu imombe'gwovo mbatera – Tupana'ga nhi'iga ti ġa tomombe'umbe'u. Kiroki ġa ikarakatu ojipe'ga pokoga – topokopoko ti ġa ġa Tupana'ga remimbopopoakara pyvõ. Nahã ti pejogwerekoreko a'ero Jesus Cristo'gareheva'ero tombohete pa ti ġa Tupana'ga. Xa'e pa ti ga pe jipi: “Nderuvihavuhu hete nde. Ndepopoaka hete nde avuirama,” xa'e ti ga pe jipi. Na tuhẽ.

Hahy Cristo'gareheve'ga pe

¹² Nhiirũ, pekwaha hete pe kiro mbatera rahya tapehepiuka ti pejikoga Cristo'ga rehe. Tapenhimomby'auhui ti hahyrame pe me a'ero. Tape'ei ti: “Maranuhũrame ġa imbohahyukari nhande ve? Mbipehu a'ea.” Tape'ei ti

a'ea. ¹³ Pejoryjory ti hahyrame pejive, kiro ko nhande xajikoty'a Cristo'ga pavēi javo. A'ereki Cristo'ga okwaha hahya ikwehe. Pejory ti hahya rerekovo a'ero, tapendory hete tuhē ti Cristo'ga rura'javame huvihavuhuhetero nehē.

¹⁴ Ga pe mbotegweterame pe Cristo'gareheva'ero ġwaramo a'ea ko pyry reki pe me. A'ereki ġa pe mbotegweterame Tupana'ga ra'uva huvihavuhuheteve'ea oko pe pyri.

¹⁵ Peko katu ti a'ero. Tapejukai ti ojipe'ġa. Tapemimi ti ojipe'ġa mbatera. Tapekote'varuhui ti. Tapehopehoteheuhui ti ojipe'ġa pyri ja'javo ġa pe. Peko katu ti, a'e ji. A'ero ġa imbohahyukarame pe me po ti pejikote'varuhuva'ea rehe rūi hahyramo pe me nehē.

¹⁶ Po ti ġa imbohahyukari pe me pe Cristo'gareheva'ero ġwaramo, tapepoy-jayjare'ymuhūi ti a'ea rehe. Pembohete ti Tupana'ga. Pe'ji ti: Pyry hete ġa ei Cristo'gareheve'ġa nhande ve, pe'ji ti ga mboheteavo.

¹⁷ Oho ġwerī kiro japiavo Tupana'ga rembi'ea apiavo. E'i po ti ga yvyakotyve'ġa ndeaporoġita pe imbohahyavo ġa pe nehē. Ojiheve'ġa pe na'ē po ti Tupana'ga ei nehē. Po ti ga ei nhande ve na'ē, a'ero po ti ġa pe kaitu ga imbohahyahivuhui nehē – kiroki ġa nohendukatui Tupana'ga nhi'ġa Cristo'ga mombe'ua. ¹⁸ A'ereki Tupana'ga rembikwatijarukara e'i:

“Hahy paravuhu okokatuve'ġa pe ġavahema renonde yvagi pe Tupana'ga pyri,” e'i.

“Ga pe kaitu po ti hahyahivuhuramo nehē

– kiroki ġa ndokoi Tupana'ga rehe okote'varuhuve'ġa.

Novahemi tuhē po ti ġa Tupana'ga pyri nehē,” e'i ikwatijara.

¹⁹ Kiro ji ei pe me a'ero: Kiroki ġa pe hahy Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe okovo ġwaramo – oko katu po ġa hamo. Tonhikwava'ē po ġa ga pe hamo nhandeapohara'ga pe. A'ereki ga oho ġwembi'ea rupi jipi.

5

Pehepia katu ti Tupana'gareheve'ġa

¹ Kiro ji ei ikwatija pendepiakatuhara'ġa pe. A'ereki jiji ko Jesus'gareheve'ġa ndepiakatuhara no. Ji ahepia Cristo'ga hahyrame ga pe ikwehe. Igwete po ti ji ga moirūi nehē no ga ukwahavame huvihavuhuhetero nehē. ² A'e hete ji pe me aherepiakatuhara pe: Tupana'ga pe mo'emo'ē tohepia katu ti ġa jireheve'ġa javo. Ojatyka ġa Tupana'ga mboheteavo pe pavēi jipi. Pehepia katu ti ġa a'ero. Ovelhas repiakatuhara'ġa gwereko katu ovelhas jipi. Na jitehe ti pereko katu Tupana'gareheve'ġa ndepiakatuavo. Pepota tuhē ti ġa ndepiakatuavo pejikovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. Itambere'ia potaruhuavo ġwaramo rūi ti pehepia katu ġa. Pehepia katu ti ġapokopotara ġwaramo. ³ Tapemondomondoukahetei ti ġa penhimbiepiakatuhara'ġa. Peko katu ti ġapyteri pe toho ti ġa ji rupi javo. ⁴ Cristo'ga ko ovelhas repiakatuhara'ġa nduvihava'ga ja. Ga ko nhanderepiakatuharetero. Po ti pe Tupana'gareheve'ġa ndepiakatui nehē, a'ero po ti nhanderepiakatuharete'ga pe mongoi huvihavuhuro nehē ojipiukarame ua nehē. Penduvihavuhua po ti namominaġwami nehē.

Tapenhimbohetei

⁵ Pevoja pe ji ei no: Pehendu katu ti xava'eve'ġa nhi'ġa. Pe nhaporemo ti pehendu katu penhonhi'ġa penhimbohete'e'yma. A'ereki Tupana'ga mombe'uhava e'i:

“Tupana'ga omovahī ġa

– kiroki ġa onhimboheteuhu,” e'i.

“Ga nhimbohete'e'ymame

ga imombyryvi ġa pe,” e'i ikwatijara.

⁶ Tapenhimbohetei ti a'ero. Penhikwava'ë ti Tupana'ga pe ipopoakave'ga pe. Aerë po ti Tupana'ga ei a'ero nehë: “Kiroġwe ji ġa mbohetehetei a'ero,” e po ti ga nehë.

⁷ Pepy'a rekoteherame ti penhimombe'u Tupana'ga pe. Pe'ji ti ga pe: “Apī, oko tehe jipy'a. Amombe'u ji nde ve terenoġatu ti jipy'a javo.” Pe'ji ti a'ea ga pe a'ero. A'ereki ga pe ndepia katu.

Penhimboita ti

⁸ Penhimbovyvy ti. Pejapyaka katu ti. A'ereki Diabo'ga anhaġa ruvi-havuhu'ga napearonhuhū. Leão onharōva'ea ojukarame ty'ara okooko mbatera rehe ta'u ti javo. Na jitehe Diabo'ga okooko pe ndehe tambojikopiguka ti ġa Cristo'ga rehe javo. ⁹ Pemovahī ti Diabo'ga pejikovo a'ero. Pejiko hete ti Cristo'ga rehe penhimboitakwerimo. Napemoka'nhymi pe hahya peirū'ġa pe Cristo'gareheve'ġa pe. A'ereki ġa hahya jitehe okwaha kiro ojipe'ġape'ġa gwyrī pe no.

¹⁰ Kiro pe pekawahavahi'vi na'ë hahya novīa. Emo Tupana'ga pe mo'emo'ë toko ti ġa huvihavuhuro ji pavēi yvagi pe avuirama nehë javo. A'ereki pe pejikoty'a Cristo'ga pavēi. Tupana'ga omombyry pa nhande ve jipi. A'ero po ti ga pe mboheaporoġitakatui nehë. Gaha po ti pe mbojikoguka hete Cristo'ga rehe nehë. Gaha po ti omondo pepy'a mbotyva. A'ero po ti pe nhimboitai penhimomiranama hahya pe pepohire'yma ga hugwi. ¹¹ Tipopoaka hete po ti Tupana'ga avuirama nehë. Na tuhë ti.

Mbapavamo Pedrova'ea okwatijaruka

¹² Mbohapyrete kiro ji ikwatijarukari Silas'ga pe imondovouka pe me. Silas'ga ko nhaneirū'ga Cristo'gareheve'ga. Ajiko tuhë ji Silas'ga rehe. Ikwatijarame pe me ji ehetei a'ero imombe'gwovo: Tupana'ga omombyry tuhë nhande ve. Peko hete ti garemimombyryva rehe avuirama a'ero nehë, a'e hete ji pe me.

¹³ Peirū'ġa Cristo'gareheve'ġa – kiroki ġa ojatyka Tupana'ga mboheteavo jipi cidade de Babilônia pe – ġa omondo onhi'ġa pe me. Tupana'ga omo'emo'ë ġa ojive no. Marcos'ga jira'yra'jave'ga omondo onhi'ġa pe me no.

¹⁴ Cristo'gareheva'ero penho'anhuvanhuwā ti penhoarōheteavo.

Tu katu pa ti pepy'a. A'ereki Cristo'ga pavēi pe pejikoty'a.

PEDROVA'EA OMOMBE'UA'JA AHE VE Segunda Carta de Pedro

¹ Ji ko Simão Pedroramo. Jesus Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe jate ji rekoi gamoirūharamo. Kiro ji ikwatijari imondovouka nhinhi'iga pe me. Pe ko Jesus Cristo'gareheva'ero ore javijitehe. A'ereki ga omomyry pe me pe mbojikoguka ojihe. A'ereki Jesus Cristo'ga pyry hete pe me Tupanamo. Gaha nhande timbohete jipi nhanembopiro'yharamo.

² Pekwaha hete pe Tupana'ga Jesus'ga no nhandepojykaharete'ga. Nurã ti Tupana'ga tomomyry hete pe me. Tonoġatu hete ti ga pepy'a no.

Tupana'ga nhande mo'emo'ẽ ojive

³ Opopoakara pyvõ Tupana'ga imomyrypavi nhande ve nhande mbojikogukarame ojihe. A'ereki ga nhande mboheporoġita pyahu nhande mongokatuavo nhande ga kwahahetero ġwaramo. Tupana'ga nhande mo'emo'ẽ gweaporoġitapyryva pyvõ. ⁴ A'ea pyvõ ga imbuhumbuhuri pyryheteva'ea pe me ġwembi'ea rupi pyrytuhẽva'ea. A'ea rerekorame po ti pe hoi Tupana'ga reaporoġita rupi. Ndapehoi po ti pe pejikote'varuhua rupi. Cristo'ga arõe'ỹve'ġa onhimbote'varuhu jipi ġwemimbotaruhua rehe. Pe ki a'e te pepiro'y a'ea hugwi.

⁵ Nurã ti pejirokwa penheaporoġitapyryva rehe pejikogame Tupana'ga rehe. Pekwaha hete ti penhimombaragwahava mbatera rehe penheaporoġita pyryvame. ⁶ Penhimbovyvy ti ikwahavame mbatera. Penhimomirana ti mbatera rahyva'ea pe penhimbovyvyrame. Peko katu ti penhimomiranamame. ⁷ Peko ti penhiirũ'ġa ndehe Jesus'gareheve'ġa ndehe pejikokat urame. Pearõarõ ti ojipe'ġa nhaporemopejikorame penhiirũ'ġa ndehe. ⁸ Igwaigwavete po ti pe ndekorame nahã, a'ero po ti jukwahavamo ikwahya. A'ereki Jesus Cristo'ga kwahava ikwahy pe ndehe pe mongovo katu. ⁹ Kiroki ġa na runhuhũ oko okokatue'yma – ġa ndokwahakatui reki Jesus Cristo'ga remimbotarimova'ea. Omoka'nhy ġa okote'varuhua momboragwera.

¹⁰ Oro pe, nhiirũ, pejirokwa hete ti pejikokatua rehe a'ero. Ymya Tupana'ga ei pe me: “Opomo'emo'ẽ ji jijive ġa po ti jireheva'ero nehẽ javo,” ei ga. Pejirokwaheterame pejikoagwama rehe po ti pe imboukwahavi Tupana'ga eagwera pejive penhimo'ẽagwera. Nahã pendekorame jipi po ti pe ndapepohira'javi Cristo'ga hugwi nehẽ. ¹¹ A'ero po ti nhanderuvihavuhuhete'ga pe mbuhurukakatui yvagi pe nehẽ. “Pyry hete pe nduri pejjupa ji pyri avuirama nehẽ,” e po ti ga pe me nehẽ. Ga ko Jesus Cristo'ga nhanembopiro'yhara'ga.

¹² A'ea nhaporemopepekwaha. Igwete pe ndekohetei a'itituhẽva'ea rehe Cristo'ga mombe'ua rehe. Emo po ti ji takwahavukara'ja pe me jipi nehẽ. ¹³ Pyry tuhẽ ji ve ji ikwahavukara'javi a'ea ja'javo pe me nhimarane'ymame. ¹⁴ A'ereki namanamehũi nhimanoagwama. A'ea Jesus Cristo'ga okwahavuka ji ve. ¹⁵ Nurã po ti ji jirokwari inoġa nhirembi'eagwera pe me. A'ero po ti pe ikwahava'ja'javi a'ea jitehe jipi ji manorẽ nehẽ.

Gwepia tuhẽ ahe Cristo'ga ruvihavuhuhetea

¹⁶ Ore noromombe'ui pe me moroġitatehea aheremimbojihuva'ea ore Jesus Cristo'ga rura'jahava mombe'urame pe me ikwehe. “Ura'ja po ti nhandepojykaharete'ga opopoakara pyvõ,” oro'e ore pe me. A'ereki ore orohepia tuhẽ garuvihavuhuhetea ikwehe. ¹⁷⁻¹⁸ A'ereki ore oroko ga pyry vytyruhua

rehe Tupana'ga apoa rehe ikwehe. Orohendu ore Tupana'ga nhi'igame Jesus Cristo'ga pe yvaga hugwi. “Agwa'ga ko jira'yra'ga nhiremia'nguhete'ga. Anhimohē hete ji ga rehe,” ei garuva'ga Jesus'ga mombe'gwovo ikwehe. Nahā Tupana'ga huvihavuheteve'ga ei ga mboheteavo pyry hete Jesus'ga javo.

¹⁹ Igwete Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea heroviarukari tuhē nhande ve no ikwatijarame Cristo'ga mombe'gwovo. Pejapyaka po pe a'ea rehe hamo. Nhande herekorame nhanderyapehava ypytunimo, a'ero nhande ikwahavi hepiaga. Na jitehe nhande herekorame aherembikwatijara nhandejapyakavo hehe, a'ero nhande ikwahavi a'itituhēva'ea. Ko'ema rupi nhande ikwahahetei mbatera repiaga. Na jitehe ura'java rupi po ti Cristo'ga ikwahavukahetei nhande ve nehē. Cristo'ga ko jaytata'ihua ja huvihavava'ea ja – kiroki omomytu'emba ko'ema koty. A'ea javijitehe po ti Cristo'ga imomytu'embavi nhaneakaği pe nehē.

²⁰ Pejapyaka katu ti nhinhi'iga rehe kiro. Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea nde'i hako: “Jihi tamombe'u Tupana'ga nhi'iga ikwatija,” nde'i ahe hako. ²¹ Yvyakotyva'ea remimbotarimo rūi ahe omombe'u Tupana'ga nhi'iga ikwatija hako. Ahe nomombe'uangavi a'ea aheremimbotarimo. Tupana'ga ra'uva remimbotarimo ki a'e te ahe omombe'u Tupana'ga nhi'iga inoğa hako.

2

Ahembo'ehara'ga Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea rehe

¹ Ymya ahe rekoi Tupana'gareheva'ea pyteri pe hako Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea mombe'uharava'ea. Na jitehe po ti ojipe'ga ndekoi pepyteri pe nehē – kiroki ға Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea rehe pe mbo'ei. Ga po ti pepyteripeve'ga moandyandyi nehē tojikogyme ti ға Cristo'ga rehe javo. Cristo'ga nhandepojykaharete'ga omano ға ndepyyga tambopiro'y ti ға ғandekote'varuhua hugwi javo novia. Emo po ti ga rehe vehevi pembo'ehara'ga ndekoi. A'ero po ti ға nhimondoukari nhandaipe hahyva'ea ruvihava pype nehē. ² Gandekote'varuhua rupi po ti pepyteripeve'ga ihoi onhimongyavo. Gahā po ti pe kwa a'ero pe ndekorame Cristo'ga nhi'iga rupi. ³ Mbatera potaruhuavo po ti pembo'ehara'ga imono'ono'ogi itambere'ia ojive pembo'ea rehe. Omombe'u po ti ға pe me morogitatehea ғwemimbojihuva'ea pe moandyandyita nehē. Ymyahū hete Tupana'ga ei ға mombe'gwovo: “Okote'varuhu po ti ға nehē. A'ero po ti ji imbohahyi ға pe nehē,” ei ga hako. Ojirokwa tuhē po ti Tupana'ga ға ndehe imbohahyavo ға pe ға mondovo hahyva'ea ruvihava pype nehē.

⁴ Ga ndekote'varuhurame Tupana'ga ombohahy reki ojipyryve'ga pe yvagipeve'ga pe ға mondovo hahyva'ea pype hako. Omomytauka ga ға pevo ға noğa ypytunahiva pype Cristo'ga ti te'i ғandeaporogita pe mbapava koty nehē javo.

⁵ Tupana'ga ombohahy jitehe ymyahūva'ea pe hako. Noéva'ea omombe'umbe'u jarava'ea pe jipi peko katu ti javo novia. Emo ymyahūva'ea ndekoi Tupana'ga rehe okote'varuhuavo. Igwete Tupana'ga imongyrukarahivuhui amana toatymba ti yvya javo. A'ero ga yvya atymbavukari okote'varuhuva'ea momanombava ahe mbotypyvyguka. Noéva'ea ki a'e te nomanoi. Ahere'yjava'ea seteva'ea na jitehe nomanoi. A'ereki Tupana'ga oa'ngu hete Noéva'ea ahere'yjava'ea reheve tomanoyme ti ға y pe javo.

⁶ Tupana'ga ombokai pa cidade de Sodoma cidade de Gomorra no. Nahã ga cidadespeva'ea apitipavi hako ahe rekote'varuhurame. A'ero Tupana'ga ei aerêve'ğa pe: “Ehepia te imbokaipavagwera. Na jitehe po ti ji imbohahyukari ğa pe nehẽ no – kiroki ğa ahe javijitehe ndokoi ji rehe okote'varuhuavo,” ei Tupana'ga. ⁷ Emo Lóva'ea Tupana'ga ahe reroho jipe cidades imbokaja hugwi hako. A'ereki ahe oko katu. Igwete ahe re'õuhũramo upa cidade pe okote'varuhuva'ea pyteri pe. ⁸ Lóva'ea gwepia aherekote'varuhua jipi. Gwendu ahe ahe rekote'varuhurame. Igwete Lóva'ea py'a okoteheuhu jipi. A'ero Tupana'ga Lóva'ea rerohoi imbokaja hugwi tomanoyme ti okokatuve'ga ipype javo.

⁹ Jukwaha a'ero. Tupana'ga okwaha okokatuve'ğa mbopiro'yavo hahyrame ğa pe. Ga okwaha okokatue'ỹve'ğa mombytavo imbohahyağwamamo ğa pe. “Cristo'ga ti te'i mbapava koty gandeaporogitate'varuhua pe imbohahyavouka ğa pe,” ei ga. ¹⁰ Ga kaitu po ti Tupana'ga ombohahyuka nehẽ – kiroki ğa oko hete gwemimbotaruhua rehe onhimongote'varuhuavo. Ndokoi hete ğa gwuvihava'ğa ndehe no.

Pembo'ehara'ğa noangarihu hete onhimboheteavo. Ndopojihuvuhui ğa ite'varuhu javo yvaga gwyripeva'ea pe. ¹¹ Tupana'gapyrive'ğa ki a'e te – ğa yvagi pe u opopoakahetero – ğa ko pembo'ehara'ğa hohe'i. Emo ğa vehevi nde'ite'varuhui yvaga gwyripeva'ea rehe imbojare'yma Tupana'ga pyri. ¹² Pembo'ehara'ğa ki a'e te e'i te'varuhu gwembikwahavipyre'yma pe. Ga ko mbiara javijitehe. Gwemimbotarimo mbiara oko tehe ojapyakae'yma. Na jitehe pembo'eatyvive'ğa ndekoi gwemimbotarimova'ea rehe ojapyakae'yma. Mbiara ojihu tehe. Aerẽ ahe opyhy ijukavo gwembi'uro. Na jitehe po ti Tupana'ga pembo'ehara'ğa momanoi nehẽ no.

¹³ Hahy po ti ğa pe. A'ereki ğa ombohahyuka ojipe'ğa pe. Piry hete ğa pe ğa ipotaruhui i'gwoi'gwovo okote'varuhuavo arimo vehevi onhinotie'yma. I'urame pe pavẽi ğa napembopoyjayjari pe moandyandyita ipotaruhuavo okovo. ¹⁴ Kunhangwera'ğa ndepiagame ğa ğa potarahyahivuhui. Ndopigi ğa hugwi ғанemimbotaruhua. Ga ombopogweuka okote'varuhua ojipe'ğa pe – kiroki ğa ndojikokatui Cristo'ga rehe. Pembo'ehara'ğa ojipokwaha hete mbatera potaruhuavo jipi. A'ero po ti Tupana'ga ğa mondoi hahyva'ea ruvihava pype nehẽ.

¹⁵ Opohi ğa Cristo'ga nhi'iga hugwi jatyviva'ea rupi okovo. Balaãova'ea rekote'varuhua'java'ea rupi ğa ndekoi. Balaãova'ea omombe'u Tupana'ga nhi'iga novia Beorva'ea ra'yrava'ea. Emo ahe opota hete itambere'ia okote'varuhua kwepykava. ¹⁶ Aherenymbava reki burro onhi'igahy ahe ve maraname nde rekote'varuhui javo ojarava'ea pe. Burro onhi'i reki akwaimbae'ğa ja. A'ereki Tupana'ga omonhi'iguka burro tonhi'igahy ti Balaão'ga pe javo. Nahã burro aherekote'varuhua mombigi taheaporogita katu ti Balaão'ga javo.

¹⁷ Pembo'ehara'ğa ko ykwara ja yhya rerekoe'ymame. A'ereki ahe moandyandyi. Ga ko amana rovapitymbyguhua ja – kiroki ahe moandyandyi taky javo novia. Emo ndokyri. A'ereki vvyruhua gwerokwapavipe. Pembo'ehara'ğa na jitehe ahe moandyandyi jipi. Tupana'ga omboavujikweripe ppytunahivuhuhava ğa pe a'ero topyta ti ğa ipype javo.

¹⁸ Ojipe'ğa pohirirẽ okote'varuhuve'ğa hugwi kotihĩ pembo'ehara'ğa nhimbohetei ğa pe onhi'iteheuhuavo. Ga opotaruhuuka ğa pe ğa mongote'varuhuavo penemimbotaruhua ko pyry tuhẽ javo tehe. ¹⁹ “Pepiro'y

po ti pe nehē,” e'i tehe ġa. Emo ġa tuhē ndipiro'yi okote'varuhua hugwi. A'ereki kiroki opojyka ahe – a'ea hugwi ahe ndipiro'yi.

²⁰ Jesus'gareheve'ġa ipiro'y okote'varuhua hugwi Jesus Cristo'ga kwahava ġwaramo. A'ereki Jesus Cristo'ga nhandepojykaharete'ga omombo ġandekote'varuhua ġa hugwi. Po opohirirē jugwi ġa ndekoa'javi hehe onhimongote'varuhua'java, a'ero po tiruahū hete ġa pe. Ga ndekote'varuhurame Jesus Cristo'ga kwahava renonde tiruahū ġa pe. Ga ndekote'varuhua'javame ga kwahavirē johe'i hete tiruahūhetero ġa pe a'ero. ²¹ Tupana'ga okwahavuka ġa pe onhi'ġa. Ikwahavame ġa hoi a'ea rupi okokatuavo novia. Emo ikwahavirē ġa pohiri Tupana'ga nhi'ġa hugwi Cristo'ga mombe'ua hugwi. Koji'i pyryvamo ġa pe po ġa ndokwahavangavi ramo. ²² Oho reki ġa ymyava'ea remimombe'ua rupi. A'ereki ahe e'i:

“Nhaġwatiġa imbojivyrirē mbatera ohoa'ja jupe,” ei ahe.

“Tajugwajuhua ojahugirē ohoa'ja tujururuhua pe ojirejireva ipype,” ei ahe. Gahã na jitehe no. Ga opohi na'ē okote'varuhua hugwi. Aerē ġa ndekote'varuhua'javi reki.

3

Cristo'ga rura'java

¹ Nhiirū, akwatija ji ikwahavuka pe me ikwehe tamboheaporoġita katu ti ġa javo. A'ea rehe jitehe ji ikwatijara'javi kiro imondovouka pe me.

² Takwahavukara'ja ti pe me Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea nhi'ġa pyryva'ea nhi'ġa. Gwenonde ahe omombe'u mbatera hako. Takwahavukara'ja ti pe me Cristo'ga nhi'ġa no. Ga ko nhandepojykaharete'ga nhanembopiro'yhara'ga. Ore gamoirūharamo oromombe'u ganhi'ġa pe me ikwehe.

³ Tapekwaha na'ē ti a'ero ġanduraġwama – kiroki ġa e'ie'iteheuhu ndura'javi po ti Cristo'ga javo tehe. Cristo'ga rura'java koty po ti ġa nduvi javoteheuhu. Okouhu ġa ġwemimbotarimova'ea rehe onhimongote'varuhuavo. ⁴ E'i po ti ġa nehē: “Marã ga ruruhui naerū? A'ereki Cristo'ga e'i tehe ahe ve hako ajivyra'ja ti javo,” e po ti ġa nehē. “Kirē nhaneramonha manoi. Emo kiromo jate ko mbatera Tupana'ga rembiapoagwera jate,” e tehe po ti ġa nehē.

⁵ Ga omoka'nhy pota yvya moatymbavagwera. Ymya Tupana'ga japo yvaga onhi'ġa pyvō imongovo inoġa yvya reheve. Yhya hugwi ga yvya mboukwahavi yhya pyvō inoġa. ⁶ A'ea pyvō jitehe Tupana'ga imoatymbavi yvya ymyahūva'ea imbopapava hako.

⁷ Korogweva'ea ki a'e te yvaga yvya reheve Tupana'ga onhi'ġa pyvō jitehe imombytai aerē ti tambokai tata pyvō javo. Omombyta ga a'ea kiro Cristo'ga ti te'i okote'varuhuve'ġa ndeaporoġita pe nehē. A'ero po ti ga ġa mondoi hahyva'ea ruvihava pype nehē.

⁸ Nhiirū, kiro ti ji ei pe me tapemoka'nhyimi ti. Ojipeji nhandekirame nhande ei um dia. He'yjuhuheteva'ea pe nhande ei mil anos. Tupana'ga ki a'e te e'i: “Ojipejiva'ea ko mil anos javijitehe ji ve.” A'ereki ga nhande atyvi.

⁹ Ojipe'ġa e'i: “Manamehū Cristo'ga rura'javi?” ei ġa. “Mara'ngu po ti ga ura'java nehē? Ndura'javi po ti ga nehē,” e'i tehe ġa. Emo namanamehūi nhandepojykaharete'ga pe. Ga nomoka'nhyimi o'eagwera. A'ereki ga e'i ajora'ja ti ji nehē javo. Nonhimbaekwahivi ga pe me tohoyme ti ġa hahyva'ea ruvihava pype javo. “Togwerojijyi pa na'ē po ti ġa gweaporoġita opohia okote'varuhua hugwi jihoa renonde,” ei Cristo'ga.

¹⁰ Uhu po ti Cristo'ga nehē imboha'uve'yima rupi nehē. Ehepia re ko iporomive'ga nduri nhande pyri ypytunimo. Xaki po nhande imboha'uve'yima. Nanime po ga nduri mbatera mima nhande hugwi. Imboha'uve'yima rupi jitehe po ti Cristo'ga rura'javi yvya koty nehē. A'ero po ti yvaga ipugi jahyheteavo. Yvagipeva'ea po ti okai pa katu katu tata pyvō nehē kwara, jahya, jaytata'ia nehē no. Yvya na jitehe ikaipavi nehē yvyareheva'ea rehereheve.

¹¹⁻¹² Ipapavaḡwama ḡwaramo nahã po pe ndekoi kiro hamo. Peko katu hete po pe Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe pejikovo hamo Cristo'ga rura mboha'uheteavo hamo. Tupana'ga ga mbuhurame po ti yvaga japy'ui okaikatukatuavo. Yvagipeva'ea po ti oma'ema'emba tata pyvō nehē. ¹³ Emo nhande timboha'u yvagapyahua yvyapyahua reheve. A'ereki Tupana'ga e'i hako a'ea po ti ji japoī nehē javo. Pevo po ti ga ndekopavi Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe avuirama nehē.

¹⁴ Nhiirũ, pe nanongara mboha'uva ḡwaramo pejirokwa ti pejikokatua rehe. Cristo'ga ti tokwaha pendeaporoḡitapyryva nehē. Tu katu ti pepy'a ga rurame nehē no.

¹⁵ Pejapyaka ti Cristo'ga nhimbaekwahive'yima rehe. A'ereki ga maname u tojiko pa na'ē ti ga ji rehe javo. A'ea jitehe ko Paulo'ga okwatijaruka imondovouka pe me no nhaneirũ'ga nhaneremimbotarimohete'ga. A'ereki Tupana'ga okwahavuka hete mbatera ga pe. ¹⁶ Nahã Paulo'ga imombe'ui jipi nanongara jitehe imombe'gwovo ikwatijarukarame. Jararamo Paulo'ga remimombe'ua onhimi nhande ve. Igwete ojipe'ga – kiroki ga ndojikokatui Cristo'ga rehe ikwahave'yima – Paulo'ga remimombe'ua atyvi ga imombe'ui. Na jitehe ga imombe'ui jara Tupana'ga rembikwatijarukaraatyviva'ea. A'ero po ti ga nhimondoukari hahyva'ea ruvihava pype nehē.

¹⁷ Nhiirũ, penhinonde pe pekwaha a'ea. Penhimboko'i ti a'ero. Tapen-himoandyandyjukari ti okote'varuhuve'ga pe – kiroki ga omombe'u Tupana'ga nhi'iḡa atyvi. Po ti pe imbopogwei ḡanhi'iḡa, a'ero po ti pe ndapejikokatuhetei Cristo'ga rehe nehē.

¹⁸ Igwaigwavete ti peko Jesus Cristo'ga remimombyryva rupi. Igwaigwavete ti pekwaha ga pejikoty'a ga pavēi nhandepojoykaharete'ga pavēi. Ga ko nhanembopiro'yhara'ga. Timbohete ga kiro. Nane'yimi ti timbohete ga avuirama nehē. Na tuhē. Amém.

JOÃOVA'EA OMOMBE'U CRISTO'GAREHEVA'EA PE Primeira Carta de João

Joãova'ea omombe'u Jesus Cristo'ga

¹ Jihi ko Joãoramo. Akwatija ji pe me kiro Jesus Cristo'ga mombe'gwovo tapekwaha ti ga javoji. Jesus Cristo'ga okwahavuka Tupana'ga reaporoğita okovo. Ga ombopyahu nhandereaporoğita no.

Jypya yvya apoa renonde Jesus Cristo'ga tuhẽ po rimba'e. Aerẽ ga rurame yvya koty ore henduvi ganhi'iğa ikwehe. Orojeakwara pyvõ ore ga repiagi no. Oropoa pyvõ ore pokogi ga rehe no. ² Jesus Cristo'ga ojipiuka ua yvya koty ikwehe. A'ero ore ga repiagi. Igwete ore ga mombe'ui pe me. Gaha tuhẽ po rimba'e, oro'e ore pe me. Nhandervete'ga pyri ga ruvi hako Tupana'ga pyri. Aerẽ ga jipiukari ore ve ua ikwehe. ³ Oronhimbiepiaga ore imombe'ui pe me. Oronhimienduva ore imombe'ui no tapejogwereco katu ore pavẽi javo. A'ereki ore orojogwereco katu Tupana'ga pavẽi gara'yra'ga pavẽi no Jesus Cristo'ga pavẽi. ⁴ Nurã ore ikwatijari pe me kiro a'ero tianderoryrory hete ti javo.

Tupana'ga ko kojahuva'ea ja

⁵ Orohendu ore Jesus Cristo'ga nhi'iğa ikwehe. A'ea ko ore imombe'ui pe me kiro. A'ereki ga e'i: "Tupana'ga pyry hete. Ga ko kojahuva'ea ja," ei ga. "Ga ko ypytunahivuhua ja rũi a. A'ereki ga ndite'varuhui'i'i," ei Jesus Cristo'ga ikwehe. ⁶ Po nhande ei: "Xajogwereco katu nhande Tupana'ga pavẽi." Po nhande rekote'varuhui nhande erame, a'ero po nhande mbero javo. Naname po nhande ndiakoi a'itituhẽva'ea rupi Tupana'ga nhi'iğa rupi. Okote'varuhuve'ğa pe nhande ei reki: Ga ko ypytunarupive'ğa ja. A'ereki ға ndokwahavi okote'varuhuavo. ⁷ Tupana'ga ki a'e te oko katu. Nurã nhande ei ga pe: Ga ko kojahuarupive'ga. Nhanderekokaturame Tupana'ga ja a'ero po nhande jogwerekokatui. Igwete Tupana'ga ihypavi nhanderekote'varuhua jipi Jesus'ga manoro ғwaramo. A'ereki Jesus'ga Tupana'ga ra'yra'ga omano nhande repyga ға garekoa heka'vogame.

⁸ Po nhande ei: "Nhande ndiakote'varuhui." Nhande erame a'ea po nhande nhimoandyandyi javo tehe. Ndiakoi nhande a'itituhẽva'ea rupi a'ero. ⁹ Po nhande imohemi nhanderekote'varuhua imombe'gwovo Tupana'ga pe, a'ero po ga imombori nhanderekote'varuhua nhande hugwi. A'ereki ғwembi'ea rupi ga oko jipi. O'erame tamombo ti ға hugwi javo, a'ero ga imombori tuhẽ. A'ereki ga heaporoğita pyry. Ga nhande mboheaporoğita pyry no ihyva nhanderekote'varuhua nhande hugwi. ¹⁰ Tupana'ga e'i nhande ve: "Peko te'varuhu pa pe." Po nhande ei: "Ndiakote'varuhuangavi nhande", a'ero po nhande ei Tupana'ga pe: "Ga ko i'mbeve'ga." Ndoki ganhi'iğa nhandeyvyteri pe a'ero. A'ereki Tupana'ga e'i: "Peko te'varuhu pa pe."

2

Cristo'ga ko nhanderepykara'ga

¹ Pe ko jira'yra'java'ea. Nurã ji ikwatijari a'ea pe me tapekote'varuhui ti javo. Amome nhande xako te'varuhu reki. Emo nhande rekote'varuhurame ovy'are'yma a'ea rehe, Jesus Cristo'ga onhi'i nhandervete'ga pe

ovavagahiva nhande rehe. A'ereki Jesus Cristo'ga heaporoğita pyry okote'varuhue'yma. ² Gaha omano Tupana'ga tomombo ġandekote'varuhua ġa hugwi javo. Nhanderekote'varuhua jate rūi ga omomboruka Tupana'ga pe. Yvyakotyve'ġa ndekote'varuhua nhaporemo ga omomboruka.

³ Tupana'ga nhi'ġa hendukaturu ġwaramo nhande ei: Tikwaha tuhē nhande Tupana'ga. ⁴ Po ġa ei a'ea hendukatue'ymame Tupana'ga nhi'ġa, a'ero po ġa mbero. Ndokoi ġa a'itituhēva'ea rupi. ⁵ Nhandekorame Tupana'ga nhi'ġa rupi nhande tiarō hete reki Tupana'ga. A'ero nhande ei: Xajikoty'a nhande Tupana'ga pavēi jipi. ⁶ Nhande'erame a'ea po nhande xaho Jesus Cristo'ga rupi hamo.

Cristo'ga nhi'ġa hajiheva'ea rūi

⁷ Nhiirū, akwatija ji pe me kiro Cristo'ga nhi'ġa mombe'gwovo. Ganhi'ġa ko hajiheva'ea rūi reki aġwamova'ea jate rūi. Ganhi'ġa ko ymyava'ea. A'ereki ymya Cristo'ga e'i: “Penhoarōarō hete ti.” A'ea pe pehendu pejikogypyrame Cristo'ga rehe ikwehe. Ymyava'ea ore oromombe'u pe me. A'ea pe pehendu ikwehe. ⁸ Emo akoja jitehe ko aġwamova'ea no. A'ea ji akwatija kiro pe me Cristo'ga nhi'ġa. Jukwaha reki. A'ereki aġwamo Cristo'ga rurame yvya koty ga nhande arō hete. Aġwamo pe penhoarōarō hete no. Kwara rure'ymame ypytuna ruvi. Emo kwara rurame ypytuna ikwavi. Igwaigwavete kojahuro tuhē a'ero. Na jitehe nhandejikoge'ymame Cristo'ga rehe nhande rekote'varuhui. Emo nhandejikogame ga rehe nhande ndiakote'varuhua'javi jipi. Igwaigwavete nhande nhoarōarōi tuhē a'ero.

⁹ Po nhande ei: “Kojahuarupive'ġa ja ji rekoi. A'ereki ji akwaha jitekovo katu.” Po nhande ei a'ea nhaneirū'ġa arōe'ymame, a'ero po nhande xako ve ypytunarupive'ġa ja. A'ereki nhande xako te'varuhu ikwahave'yma. ¹⁰ Nhaneirū'ġa arōrame nhande rekoi kojahuarupive'ġa ja. Xako katu nhande jipi. Igwete nhande nianhimongote'varuhui a'ero. ¹¹ Nhaneirū'ġa arōe'ymame ypytunarupive'ġa ja nhande rekoi. Ypytunarupive'ġa ndokwahavi ogwovo tahepia javo novia. A'ereki ypytunahiva nomboukwahavi ġa pe ikwahavukare'yma. Na jitehe nhaneirū'ġa arōe'ymame po nhande ndiakokatukwahava'javi.

¹² Akwatija ji pe me jira'yra'java'ea pe.

A'ereki Jesus Cristo'ga manoro ġwaramo Tupana'ga omombo pendekote'varuhua pe hugwi.

¹³ Peymyana pe ji ikwatijari kiro.

A'ereki pe pekwaha hete jypyve'ga Cristo'ga.

Pevoja pe ji ikwatijari no.

A'ereki pe pemombi okote'varuhuve'ġa nduvihavuhu'ga popoakara Diabo'ga popoakara.

¹⁴ Akwatija ji pe me jira'yra'java'ea pe.

A'ereki pe pekwaha hete nhanderuvete'ga.

Peymyana pe ji ikwatijari.

A'ereki pe pekwaha hete jypyve'ga Cristo'ga.

Pevoja pe ji ikwatijari.

A'ereki pe pejiko hete Tupana'ga rehe ganhi'ġa rupi pejikovo.

Igwete pe imombigi okote'varuhuve'ġa nduvihavuhu'ga popoakara Diabo'ga popoakara.

¹⁵ Tapekoi ti Tupana'ga arōe'ÿve'ġa ndeaporoğita rehe. Tapepotaruhui ti nanongara'ġa nemimbotarimova'ea. Pe ndekorame ġandeaporoğita rehe po pe ndapekoi Tupana'ga rehe nhanderuvete'ga rehe. ¹⁶ Tupana'ga arōe'ÿve'ġa ndeaporoğita ko nahā: Ga opotaruhu ojive. Hepiagame hepia'ngiuhuva'ea

ko ġa opotaruhu a'ea. Onhimbohete ġa. Nahã ko ġandeaporogita. A'ea ko nhanderuvete'ga reaporogita atyvi. ¹⁷ Tupana'ga arõe'ÿve'ġa ndeaporogita po ti ipavi nehẽ. Ganemimbotaruhua na jitehe po ti ipavi nehẽ no. Tupana'ga remimbotarimova'eareheve'ġa po ti a'ea oko avuirama Tupana'ga pyri nehẽ.

Cristo'ga arõe'ÿheteve'ga

¹⁸ Aġwamo ko mbapava koty, a'e ji pe me jira'yra'java'ea pe. Omombe'u ġa pe me Cristo'ga arõe'ÿheteve'ga ruhava. “Uhu po ti ga nehẽ Cristo'ga arõe'ÿheteve'ga,” ei ġa pe me ikwehe. Oko jipe reki kiro Cristo'ga arõe'ÿve'ġa avo onhimongyavo. Nurã nhande ei: Aġwamo ko mbapava koty. ¹⁹ Opohi ġa nhande hugwi ogwovo ikwehe. A'ereki ġa nhaneirũ'ġa rũi. Po ġa nhaneirũa hamo, a'ero po ġa ndopohiri nhande hugwi hamo. Emo Tupana'ga ġa mbopohirukari nhande hugwi tamboukwaha ti ji ġandeaporogita javo. A'ereki ġa nhaporemoko ko nhaneirũ'ġa rũi.

²⁰ Pe nhaporemoko ki a'e te pekwaha a'itituhẽva'ea Cristo'ga mombe'ua. A'ereki Cristo'ga omondouka Tupana'ga ra'uva pe pyri tokwaha ti ġa javo. ²¹ Akwatija ji kiro pe me a'ero penembikwahava ġwaramo. Ji nda'ei pe me: “Penembikwahave'yma ġwaramo ji ikwatijari pe me.” A'ereki pe pekwaha tuhẽ a'itituhẽva'ea Cristo'ga mombe'ua. Igwete ġanemimombe'uatyviva'ea nhaporemoko nduri a'itituhẽve'ga hugwi. A'ea pe pekwaha no.

²² Ma'ġa i'mbeheteve'ġa naerũ? Gahã reki – kiroki ġa e'i: “Jesus'ga ko Cristo'ga rũi Tupana'ga remimbuhurukara'ga rũi,” ei ġa. Ga ko Cristo'ga arõe'ÿve'ġa. A'ereki ġa e'i: “Tupana'ga ko Jesus'ga ruva'ga rũi. Jesus'ga ko Tupana'ga ra'yra'ga rũi,” ei ġa. ²³ Ga erame a'ea Jesus'ga pe Tupana'ga ko ġanduvete'ga rũi a'ero. Ga ki a'e te – kiroki ġa e'i: “Jesus'ga ko Tupana'ga ra'yra'ga” – Tupana'ga ko ġanduvete'ga.

²⁴ Oro pe, pe pehenduvypy Jesus'ga mombe'ua pejikoga ga rehe. Peko ti penhimienduva rupi a'ero. Pendekorame penhimienduva rupi Jesus'ga mombe'ua rupi, a'ero po ti pe jikoty'ari Tupana'ga ra'yra'ga pavẽi nehẽ, po ti pe jikoty'ari Jesus'ga ruva'ga pavẽi nehẽ no. ²⁵ A'ero po ti Cristo'ga ġwembi'ea rupi nhande mongoi avuirama ojipyri nehẽ.

²⁶ Akwatija ji a'ea pe me pe momoranduva ġa mombe'urame pe me – kiroki ġa pe moandyandyjuhu pota. ²⁷ Emo Cristo'ga omondo gara'uva pe pyri. A'ea ojikoty'a pe pavẽi jipi. A'ero po pe ndape'ei hamo: “Tuhu ti ojipe'ġa nhande mbo'eavo.” A'ereki Tupana'ga ra'uva Cristo'ga remimondoa pe mbo'e katu mbatera rehe nhaporemoko. Gara'uva ni'mbei pe me. A'itituhẽva'erorame tehe e'i pe me. Nurã ti pejikoty'a Cristo'ga pavẽi Tupana'ga ra'uva remimbo'ea hendukatuavo.

²⁸ Kiro ji ei pe me jira'yra'java'ea pe: Pejikoty'a ti Cristo'ga pavẽi tipojihuvyme ti ga nehẽ ga jipiukarame nhande ve nehẽ. Pejikoty'a ti Cristo'ga pavẽi tiandepoyjare'ymuhũyme ti nhande ga pyri ga rurame nehẽ.

²⁹ Pkwaha pe Cristo'ga rekokatua. Kiroki ġa oko katu jipi – Tupana'ga ġa mboheaporogita pyahu jipe. A'ea pe pekwaha no.

3

Tupana'ga ra'yra'ga

¹ Ehepia ko nhanderuvete'ga rekohetei nhande rehe Tupana'ga. A'ereki ga e'i nhande ve jira'yra'ġa. Nahã tuhẽ ko nhande Tupana'ga ra'yramo. Tupana'ga arõe'ÿve'ġa ndokwahavihu reki a'ea. A'ereki ġa ndokwahahetei Tupana'ga. ² Nhiirũ, aġwamo nhande rekoi Tupana'ga ra'yramo. Igwete ga ndokwahavukari ve nhande ve nhanderekoagwama. Emo nhande xa'e: “Cristo'ga rurame po ti nhande hepiagi garekohetea nehẽ. Nurã po ti nhande

rekoi ga javijitehe nehē.”³ Xa'e nhande a'ero: “Tuhu ti Cristo'ga. A'ero po ti nhande rekoi ga javijitehe nehē,” xa'e nhande. Nhande erame a'ea nhande pohiri nhanderekote'varuhua hugwi a'ero. “Tiandepyry hete ti Cristo'ga pyryhetea javijitehe,” xa'e nhande.

⁴ Kiroki ġa oko te'varuhu – ġa nohenduvi Tupana'ga nhi'ġa. A'ea ko aherekote'varuhuva'ea tuhē reki ġa henduve'ymame ganhi'ġa. ⁵ Pekwaha pe Cristo'ga ruhavagwera. Ga uhu ojipiuka ikwehe tamombo ti ġi ġandekote'varuhua javo. Ga ko ndokote'varuhui'i'i. ⁶ Nhandejikoty'arame Cristo'ga pavēi nhande ndiakote'varuhui ġipi. Kiroki ġa oko te'varuhu ġipi – ġa ndokwahavi tuhē Cristo'ga a'ero.

⁷ A'e ġi pe me jira'yra'java'ea pe, tapenhimoandyandyjukari ti ġa pe. Kiroki ġa oko katu ġipi – ġa ko pyry hete Cristo'ga javijitehe. ⁸ Kiroki ġa oko te'varuhu – ġa ko anhaġa ruvihavuhu'gareheve'ġa Diabo'gareheve'ġa. A'ereki jypyagwera jate Diabo'ga oko te'varuhu. Nurā Tupana'ga ra'yra'ga ġipiukari ua tamombi ti Diabo'ga popoakara ga hugwi javo.

⁹ Tupana'ga nhanemboheaporogitapyahurame nhande ndiakote'varuhui ġipi. A'ereki Tupana'ga reaporogita oko nhande pavēi. Tegwete nhanderekote'varuhua ġipi a'ero. A'ereki Tupana'ga imbopyahui nhandereaporogita. ¹⁰ Kiroki ġa ndokokatui – ġa ko Tupana'ga ra'yra'ġa rūi. Gahā na ġitehe no – kiroki ġa noarōi oirū'ġa Cristo'gareheve'ġa. Nahā nhande nhimombaragwahavi Diabo'ga reheve'ġa ndehe Tupana'ga ra'yra'ġa ndehe no.

Xanhoarōarō po nhande hamo

¹¹ “Xanhoarōarō po nhande hamo,” oro'e ore pe me ikwehe. A'ea pe henduvypyi a'ero nhande Cristo'ga mombe'urame pe me ikwehe. ¹² Caimva'ea ja rūi po nhande xako hamo. Ahe ko okote'varuhuheteve'gareheva'ea Diabo'gareheva'ea hako. Igwete ahe gweki'yrava'ea jukai hako. A'ereki Caimva'ea oko te'varuhu. Ahereki'yrava'ea ki a'e te oko katu. Nurā Caimva'ea noarōi ahe jukavo hako.

¹³ Nhiirū, tapenhimomby'auhui ti Tupana'ga arōe'ŷve'ġa penhiarōe'ymame. ¹⁴ Ymya ko nhande omanove'ġa ja Tupana'ga pe. Aġwamo ki a'e te nhande xajiroġiyi nhandekovo okwerave'ġa ja. A'ereki aġwamo nhande reaporogitapyahuhetero. A'ea nhande tikwaha. A'ereki nhande tiarō hete nhaneirū'ġa Cristo'gareheve'ġa. Kiroki ġa noarōi oirū'ġa – ġa ko u ve omanove'ġa ja. ¹⁵ Oirū'ġa arōe'ymuhūrame ko ġa ahejukahara'ġa ja. Jukwaha reki ahejukahara'ġa ndekoe'yma Tupana'ga pavēi avuirama.

¹⁶ Cristo'ga onhikwava'ē omanomo nhande repyga nhande arōheteavo ikwehe. A'ero nhande ikwahavi kiro nahā ko ojipe'ġa arōa javo. Nhande tiarō hete nhaneirū'ġa a'ero hamo. Xa'eyme po nhande hamo: “Namanopotari ġi. Nurā ġi nanhikwava'eġi nhiirū'ġa ndepyga.” Xa'eyme ti a'ea. Xanhikwava'ē tuhē po nhande nhaneirū'ġa ndepyga hamo.

¹⁷ Po imbateve'ga gwepia oirū'ġa mbatere'ymame. Po imbateve'ga ndoporogwetygi ġa, a'ero po ga etehei: “A'arō hete ġi Tupana'ga.” Ga noarōi tuhē reki Tupana'ga. A'ereki ga noarōi oirū'ġa porogwetyge'yma. ¹⁸ Xa'eteheuhuyme ti a'ero: “Xanhoarō nhande.” Xanhoarō hete tuhē ti nhandejogwerekokatuavo.

Tikwaha nhande nhandejikoty'ara Tupana'ga pavēi

¹⁹⁻²⁰ Nhanenhoarōheterame nhande ikwahavi nhandejikoty'ara a'itituhēve'ga pavēi. Po nhande ei: “Ndakokatui reki ġi. A'ero po ti Tupana'ga nhimonha'ngai ġi rehe nehē,” xa'e po nhande. Emo Tupana'ga nhande porogwety reki. A'ereki ga nhande hohe. Okwaha pa ga. “Oko katu pota

ga novia,” e po ga nhande ve. A'ero nhande inoġatui nhandepy'a ganhi'iġa kwahavame.

²¹ Nhiirū, nhanderekokaturame nhande nimbojari nhandejihe. A'ero nhande ndipojihuvi nhandekovo Tupana'ga pavēi. ²² Igwete Tupana'ga imbuhupavi nhande ve nhande erame ga pe. A'ereki nhande tihendu katu ganhi'iġa jipi nhandekovo garemimbotarimova'ea rehe. ²³ Tupana'ga nhi'iġa ko nahā: “Pejiko ti jira'yra'ga rehe Jesus Cristo'ga rehe. Penhoarōarō ti pejogwerekokatuavo,” ei ga. A'ea Tupana'ga e'i nhande ve. ²⁴ Kiroki ga ġwendu katu Tupana'ga nhi'iġa – ga ojikoty'a Tupana'ga pavēi. Tupana'ga ojikoty'a ga pavēi no. Nhande tikwaha Tupana'ga jikoty'ara nhande pavēi. A'ereki ga ombuhu gwa'uva nhande pyri.

4

Tupana'ga ra'uva ndokoi ga pavēi

¹ Nhiirū, taperoviapavuhui ti ġa erame: “Tupana'ga ra'uva oko ji pavēi.” Taperoviapavuhui ti ġanhi'iġa. Mara'ngu po ġa javo tehe? Pekwaha naē ti hepiaga. A'ereki ġa he'yi Tupana'ga nhi'iġaatyviva'ea mombe'uhara'ġa. Ohoho ġa toromombe'u katu ore Tupana'ga nhi'iġa javo tehe ojipe'ġa pe. ² Tupana'ga ra'uva rekorame ġa pavēi po ti pe ikwahavi ġanhi'iġa renduvame nehē. A'ereki ġa e'i: “Jesus Cristo'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga o'a yvyakotyva'ero raikwehe,” ei ġa. Ga erame a'ea Tupana'ga ra'uva oko ġa pavēi. ³ Jara'ġa ki a'e te e'i: “Jesus Cristo'ga ndo'ari yvyakotyva'ero.” Ga erame a'ea Tupana'ga ra'uva ndokoi ġa pavēi. Nanongara'ġa ndeaporoġita ko Cristo'ga arōe'ŷheteve'ga reaporoġita ja. Pehendu pe ojipe'ġa Cristo'ga arōe'ŷheteve'ga mombe'urame pe me uhu po ti ga javo. Oko jipe reki ġa kiro avo – kiroki ġa oko gareaporoġita rupi.

⁴ A'e ji pe me jira'yra'java'ea pe: Pe ko Tupana'gareheva'ero peko. Igwete pe imombigi Tupana'ga nhi'iġaatyviva'ea mombe'uhara'ġa popoakara. Diabo'ga oko Tupana'ga arōe'ŷve'ġa pavēi novia. Emo Tupana'ga ra'uva pepavēiva'ea ipopoaka hete Diabo'ga hohe hete. ⁵ Tupana'ga nhi'iġaatyviva'ea mombe'uhara'ġa ko Tupana'ga arōe'ŷve'ġa pyteripeve'ġa. Nurā ġa nhi'iġi Tupana'ga remiarōe'ŷva'ea rehe. A'ero Tupana'ga arōe'ŷve'ġa hendukatui ġanhi'iġa. ⁶ Nhande ki a'e te xako Tupana'gareheva'ero. Kiroki ġa okwaha hete Tupana'ga – ġa nhanenhi'iġa rendukatui a'ero. Ga henduvame nhanenhi'iġa nhande ikwahavi Tupana'ga ra'uva rekoa ġa pavēi a'ero. A'itituhēve'ga ra'uva oko ġa pavēi, xa'e nhande. Kiroki ġa ndokoi Tupana'ga rehe – ġa nohendukatui nhanenhi'iġa. Ga henduve'ymame nhanenhi'iġa nhande ikwahavi Diabo'ga rekoa ġa pavēi. I'mbeheteve'ga oko ġa pavēi, xa'e nhande a'ero.

Tupana'ga oko iporoarōheteve'ga

⁷ Nhiirū, Tupana'ga nhande monhoarōarōuka. Xanhoarōarō hete jipi a'ero. Tupana'ga ra'yramo nhande xanhoarō. Igwete nhande Tupana'ga kwahavi. ⁸ Kiroki ġa noarōi ojipe'ġa – ġa ndokwahavi Tupana'ga okovo ga ja rūi. A'ereki Tupana'ga oko iporoarōheteve'ga.

⁹ Tupana'ga omboukwaha ġwemiarōhetea nhandepyteri pe. A'ereki ga ombuhuruka gwa'yra'ga. Ojipeji hete gara'yra'ga. Igwete ga ga mbuhurukari yvya koty tomongo ti ga ġa ji pyri avuirama javo. ¹⁰ Ji nda'ei: Nhande ypy tiarō Tupana'ga. A'ereki gaha nhande arō. Igwete ga gwa'yra'ga mbuhurukari yvya koty. A'ero Tupana'ga ra'yra'ga manoi nhande repyga tamombo ti ġandekote'varuhua ġa hugwi javoji. Nahā Tupana'ga omboukwaha nhande arōhetea a'ero.

¹¹ Nhiirũ, Tupana'ga nhande arõ hete. Nurã po nhande xanhoarõarõ a'ero hamo. ¹² Yvyakotyva'ero nhande ndihepiangavi Tupana'ga. Emo nhanenhoarõrame nhande ikwahavi Tupana'ga jikoty'ara nhande pavëi. Nhanenhoarõrame nhande nhoarõhetei. A'ereki Tupana'ga nhande monhoarõukari.

¹³ Xajikoty'a nhande Tupana'ga pavëi. Tupana'ga ojikoty'a nhande pavëi no. Tikwaha nhande a'ea. A'ereki ga ombuhuruka gwa'uva nhande pyri. ¹⁴ Orohepia ore Tupana'ga ra'yra'ga ikwehe. Igwete ore ei ojipe'ga pe jipi: “Tupana'ga ombuhuruka gwa'yra'ga tombopiro'y ti ga vyvakotyve'ga gãndekote'varuhua hugwi javo,” oro'e ore. ¹⁵ Ga erame: “Jesus'ga ko Tupana'ga ra'yra'ga”, Tupana'ga ojikoty'a ga pavëi. Ga ojikoty'a Tupana'ga pavëi no. ¹⁶ Igwete nhande ikwahavi nhanearõa herovia. A'ereki Tupana'ga nhande arõ tuhẽ.

Tupana'ga oko iporoarõheteve'ga. Kiroki ga ojipe'ga arõ jipi – ga ojikoty'a Tupana'ga pavëi. Igwete Tupana'ga jikoty'ari ga pavëi no. ¹⁷ Jukwaha a'ero nhaneremiarõhetea ojipe'ga ndehe nhande kyhyjie'ymame Cristo'ga eağwama hugwi. Ndiakyhyji po ti nhande Cristo'ga erame nhanderea-poroğita pe mbapava koty nehẽ. A'ereki Cristo'ga javijitehe nhande xajikoty'a Tupana'ga pavëi nhande ruvame kiro vyva koty. ¹⁸ Tupana'ga nhanearõro g̃waramo nhande ndiakyhyji nhandekovo. A'ereki Tupana'ga remiarõhetea omombi nhandekyhyjia. Kiroki ga okyhyji – ga e'i: “Aerẽ po ti ga imbuhurukari hahyva'ea nhande ve nehẽ,” ei ga. Nanongara'ga noarõhetei ve a'ero.

¹⁹ Tupana'ga ypy nhande arõ. Nurã nhande tiarõ ojipe'ga. ²⁰ Po ojipe'ga ei: “A'arõ ji Tupana'ga.” Po ga o'erame noarõi oirũ'ga Cristo'gareheve'ga, a'ero po ga etehei o'mbero. Po ga noarõi oirũ'ga g̃wembiepiaga'ga, a'ero po ga noarõi Tupana'ga g̃wembiepiage'ỹve'ga. ²¹ Tupana'ga e'i reki nhande ve: “Pe ji arõrame na jitehe po pearõ penhiirũ'ga hamo.”

5

Timombi nhande gapopoakara

¹ Nhande ko Tupana'ga ra'yramo xako. A'ereki nhande xa'e: “Jesus'ga oko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo.” Nhandervete'ga arõrame nhande tiarõ gara'yra'ga nhandeirũ'ga. ² Nhande Tupana'ga arõrame hendukatuavo ganhi'iga nhande ikwahavi nhaneremiarõa Tupana'ga ra'yra'ga ndehe a'ero. ³ Nhande tiarõ Tupana'ga nhande hendukaturame ganhi'iga. Nonhimimi reki nhande ve hendukatua. ⁴ A'ereki Tupana'ga ra'yramo nhande timombi Tupana'ga arõe'ỹve'ga popoakara. Nhandejikoga g̃waramo Jesus Cristo'ga rehe nhande imombigi gapopoakara. ⁵ Kiroki ga e'i: “Jesus'ga ko Tupana'ga ra'yra'ga” – g̃ahã jate ko omombi Tupana'ga arõe'ỹve'ga popoakara.

A'ea omboukwaha Jesus Cristo'ga

⁶ Jesus Cristo'ga tuhẽ uhu vyva koty ikwehe Tupana'ga remimbuhurukara'ga. Onhimobatzaukaramo yhya pyvõ ko ga jikwahavukari nhande ve ikwehe. Ga heka'vogukaramo garekoa ga momanomo ko ga jikwahavukari nhande ve no. Omobatzaramo jate rui ga jikwahavukari. Gwekoa reka'voga ga jikwahavukari no. “A'iti tuhẽ,” e'i Tupana'ga ra'uva ikwahavuka nhande ve no. A'ereki Tupana'ga ra'uva ni'mbei jipi. ⁷⁻⁸ Nahã nhande Jesus Cristo'ga kwahavi a'ero. Tupana'ga ra'uva ga kwahavukari. Gamobatzaro g̃waramo nhande ga kwahavi no. Garekoa reka'voga g̃waramo nhande ga kwahavi no. A'ea nhaporemo reki Jesus Cristo'ga kwahavukari jitehe nhande ve.

⁹ Tirovia ko nhande yvyakotyve'ga nhi'iga jipi. Tupana'ga nhi'iga kaitu po nhande heroviari hamo. A'ereki ganhi'iga johe huvihavuhu. A'ereki Tupana'ga hete onhi'i. Tupana'ga gwa'yra'ga kwahavukari nhande ve. ¹⁰ Kiroki ga gwerovia Jesus'ga ko Tupana'ga ra'yra'ga javo – ga okwaha tuhẽ opy'a pe a'itituhẽva'ea Tupana'ga remimombe'ua. Kiroki ga ndogweroviari Tupana'ga – ga e'iteheuhu Tupana'ga pe: “I'mbe ko ga imombe'gwovo,” e'iteheuhu ga. A'ereki ga ndogweroviarihu Tupana'ga nhi'iga ga gwa'yra'ga mombe'urame. ¹¹ Tupana'ga e'i a'ero: “Pejikogame jira'yra'ga rehe ga pendeaporogita mbopyahui,” ei ga. “Igwete po ti ga pe nderohoi ji pyri avuirama nehẽ,” ei Tupana'ga. ¹² Nhande jikoty'arame Tupana'ga ra'yra'ga pavẽi nhande reaporogitapyahuro. A'ero nhande reko'i Tupana'ga pyri avuirama. Kiroki ga ndojikoty'ari Tupana'ga ra'yra'ga pavẽi – ndipyahui gandeaporogita. A'ero ga ndokoi Tupana'ga pyri.

Nhanderekoagwama Tupana'ga pyri

¹³ A'ea nhaporemõ ji akwatija pe me tapekwaha ti pejikoagwama yvagi pe javoji. A'ereki pe pejiko Tupana'ga ra'yra'ga rehe. ¹⁴ Nhande ndipojihuvi nhanenhi'iga Tupana'ga pe. A'ereki nhande poranduvame ga pe garemimbotarimova'ea rehe ga gwendu katu nhanenhi'iga ojive jipi. ¹⁵ Tupana'ga gwendu katu nhande poranduvame ga pe. A'ea kwahavame nhande ikwahavi garemimbuhuraagwama nhandejive no.

¹⁶ Po nhande nhaneirũ'ga repiagi Cristo'gareheve'ga repiagi ga rekote'varuhurame – kiroki garekote'varuhua nomondoi ga hahyva'ea ruvihava viara rupi – ga repiagame po nhande xanhi'i Tupana'ga pe ga repyga hamo. A'ero po ti Tupana'ga ga mongokatua'javi ojipyri nehẽ. Ga pe ji ei – kiroki gandekote'varuhua nomondoi ga hahyva'ea ruvihava viara rupi. Ojipe'ga ndekote'varuhua omondo ga hahyva'ea ruvihava viara rupi. Nanuhũrame gandekote'varuhua ji nda'ei: Penhi'i ti Tupana'ga pe ga ndepyga. A'ea ji nda'ei a'ero. ¹⁷ Aherekote'varuhuva'ea nhaporemõ ite'varuhu tuhẽ Tupana'ga pe. Emo jara nomondoi ga hahyva'ea ruvihava viara rupi.

¹⁸ Nhande Tupana'ga ra'yramo ndiakote'varuhui jipi. A'ereki Tupana'ga ra'yra'ga Jesus Cristo'ga nhande a'ngu hete a. A'ero Diabo'ga nombote'varuhui nhande ve.

¹⁹ Nhande ko Tupana'ga rembipojykaharamo. Ojipe'ga nhaporemõ ki a'e te Diabo'ga opojyga ga ojive. Tikwaha nhande a'ea.

²⁰ Tikwaha nhande Tupana'ga ra'yra'ga ruragwera Jesus Cristo'ga ruragwera yvya koty no. Igwete ga nhande mbo'ei tapekwaha ti Tupanete'ga javoji. Nhande xajikoty'a Tupanete'ga pavẽi. A'ereki nhande xajikoty'a gara'yra'ga pavẽi Jesus Cristo'ga pavẽi. Ga ko Tupanetero oko. Gaha nhande mongo hete ojipyri nehẽ.

²¹ A'e ji pe me jira'yra'java'ea pe: Tapekoi ti ha'angava rehe ganemimbohethara rehe.

JOÃOVA'EA OMOMBE'U TUPANA'GA REMIMO'ĒHARAVA'EA PE Segunda Carta de João

¹ Ji ko Jesus'gareheve'ga ndepiakatuharamo ako. Igwete ji ikwatijari kiro imondovouka pe me Tupana'ga remimo'ēhara pe Jesus'gareheve'ea pe – perope pe pejatykatyka timbohete Tupana'ga javo. Opoarō hete tuhē ko ji. Ji jate rūi reki opoarō. Ga nhaporemō – kiroki ġa okwaha okovo a'itituhēva'ea rehe Jesus Cristo'ga mombe'ua rehe – ġa na jitehe pe arō no. ² Opoarō hete ko ore. A'ereki a'itituhēva'ea Jesus Cristo'ga mombe'ua opyta nhandepy'a pe. Avuirama po ti ipytai nhande pyri nehē.

³ Tupana'ga po ti omombyry nhande ve nehē. Nhande porogwety po ti ga. Onoġatu po ti ga nhandepy'a nehē no. Nahā po ti Tupana'ga rekoi nhande ve nehē nhanderuvete'ga gara'yra'ga pavēi Jesus Cristo'ga pavēi. A'ereki nhande xako a'itituhēva'ea rupi Jesus Cristo'ga mombe'ua rupi. Nhande xanhoarōarō hete no.

Okō ahe Cristo'ga mombe'ua rupi

⁴ “Peko ti a'itituhēva'ea rupi Cristo'ga mombe'ua rupi,” ei Tupana'ga nhande ve. Nurā ji roryhetero pendeheve'ga ndepiaga ikwehe. A'ereki ġa oko a'itituhēva'ea rupi Cristo'ga mombe'ua rupi. ⁵ Kiro ji ehetei pe me a'ero: Xanhoarōarō ti. Hajiheva'ea rūi ji ikwatijari pe me. Aġwamova'ea jate rūi ji ikwatijari Cristo'ga nhi'iġa mombe'gwovo. A'ereki ymya Cristo'ga e'i a'ea nhande ve nhande jikogyppyrame ga rehe ikwehe. “Penhoarōarō ti,” ei ga nhande ve. ⁶ Nhanenhoarōrame nhande rekoi nahā: Xako nhande Tupana'ga nhi'iġa rupi. Igwete ga ei nhande ve: “Pearōarō ti ojipe'ga pejikovo,” ei ga. A'ea pe henduvi pejikogyppyrame Jesus Cristo'ga rehe.

⁷ Iporomoandyandyive'ga ohooho javo ojipe'ga pe onhimongyavo. “Jesus Cristo'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga ndo'ari vyvakotyva'ero raikwehe,” e'i tehe ġa ġa pe jipi. Nanongara'ga ko Cristo'ga arōe'ŷheteve'ga ja iporomoandyandyive'ga ja. ⁸ Tapenhimoandyandyjukari ti ġa pe a'ero. Penhimoandyjukarame po ti pe ndaperekoa'javi pejikokatua ikwepykavaġwama nehē. Penhimoandyjukare'ymame po ti Tupana'ga imombyryhetepavi pe me pe mbuhua ojipyri nehē.

⁹ Ojipe'ga ndokoa'javi Cristo'ga remimombe'ua rehe jate. Jatyviva'ea mombe'ua rehe ġa ndekoi no. Naname ġa ndekoi Tupana'ga pavēi. Nhanderekorame Cristo'ga mombe'ua rehe jate nhande xako nhanderuvete'ga pavēi gara'yra'ga pavēi no. ¹⁰ Po ġa ohorame pe pyri Cristo'ga mombe'gwovo jatyvi, tapembuhurukari ti ġa penhonga pype. Tapevy'ari ti ġa ndehe.

¹¹ Kiroki ġa hory nanongara'ga ndehe – ġa oko te'varuhu ġa pavēi no.

Mbapavamo João'ea okwatija

¹² He'yiva'ea ji amombe'u pota pe me novīa. Emo ji ndakwatijapotari pe me. A'ereki ji aho pota pe pyri nhinh'iġa pe me nehē tianderoryrory hete ti nhanenhomonhi'iġame nehē.

¹³ Peirū'ġa Tupana'ga remimo'ēhara'ġa – koroko ġa ojatykatyka avo Tupana'ga mboheteavo jipi Jesus'gareheve'ga – ġa omondouka onhi'iġa pe me.

JOÃOVA'EA OMOMBE'U GAIOVA'EA PE Terceira Carta de João

¹ Ji ko Jesus'gareheve'ga ndepiakatuharamo ako. Nhiirũ, Gaio, kiro ji ikwatijari nde ve. Ji oroarõ hete tuhẽ ko nde.

² Nhiirũ, u katu ndepy'a. A'ereki nde erejiko hete Jesus Cristo'ga rehe. A'ero ji ei Tupana'ga pe: “Tipyry pa ti Gaio'ga pe. Titetirũyme ti ga,” a'e ji nhinhi'iga Tupana'ga pe nde repyga. ³ Jirory hete ji nhaneirũ'ga nuḡandurame avo. A'ereki ḡa nde mombe'u ji ve. “Oko katu Gaio'ga,” ei ḡa. “A'ereki ga oko hete a'itituhẽva'ea rupi Cristo'ga mombe'ua rupi,” ei ḡa nde mombe'gwovo. ⁴ Ji mbohory hete ji henduvame nanongara jipi. A'ereki ḡa omombe'u jira'yra'jave'ḡa ndekoa a'itituhẽva'ea rupi.

Joãova'ea ombohete Gaiova'ea

⁵ Nhiirũ, nhaneirũ'ga ojiko nde rehe. A'ereki nde erepokopoko ḡa. Hajiheve'ga vehevi nde erepokopoko jipi nhaneirũ'ga. ⁶ Avo urame ḡa imombe'ui ore ve neremiarõa ojihe ore jatykaramo Tupana'ga mboheteavo. Piry po ti nde nanongara'ḡa pokogi jipi nehẽ imondovo mbatera ḡa pe ḡa hoḡahorame pe hugwi nehẽ. Imondokaturame po ti Tupana'ga nhimohẽhetei pe ndehe nehẽ. ⁷ A'ereki ḡa ombojoapiapi cidades ogwovo Cristo'ga mombe'gwovo ḡa pe. Ohorame ḡa ndopyhygi mbatera Cristo'gareheve'garũive'ḡa hugwi. ⁸ Nhande reki Cristo'gareheve'ero timbuhuruka nanongara'ḡa nhaneronga pe hamo imondovo mbatera ḡa pe hamo. Nahã po ti nhande ḡa moirũirũi ḡa horame a'itituhẽva'ea mombe'gwovo.

Joãova'ea omboja Diótrfesva'ea rehe

⁹ Akwatija ji nhinhi'iga imondovouka Cristo'gareheve'ḡa pe ikwehe novã – kiroki ḡa ojatyka Tupana'ga mboheteavo pevo. Emo Diótrfes'ga ndokoi orenhi'iga rehe. A'ereki ga onhimongo potaruhu jara'ḡa hohe. ¹⁰ Nurã jhorame pe pyri po ti ji imombe'ui pe me garekote'varuhua nehẽ. A'ereki ga e'iteheuhu imbojateheavo ore rehe. Johe'i hete ko Diótrfes'ga rekote'varuhui no. A'ereki ga nombuhurukari ojipyri hajiheve'ḡa nhaneirũ'ḡa. Igwete pendeheve'ḡa ḡa mbuhurukapotarame ga gwovahoguhu pendeheve'ḡa mondovo pea hugwi. “Tojivya'javyme ti ḡa nhande pyri nhande jatykaramo Tupana'ga mboheteavo,” e'i tehe Diótrfes'ga.

Joãova'ea ombohete Demétriova'ea

¹¹ Nhiirũ, okote'varuhuve'ḡa ndupi rũi ti eho. Eho ti okokatuve'ḡa ndupi. Kiroki ḡa oko katu – ḡa ko Tupana'gareheve'ero oko. Kiroki ḡa oko te'varuhu – ḡa ndokwahavi Tupana'ga. ¹² Nthaneirũ'ḡa nhaporemo ombohete Demétrio'ga pyri hete ga javo. Garekoa a'itituhẽva'ea rupi omboukwaha hete garekokatua. Ore orombohete ga no. Nde erekwaha oreremimombe'ukatua.

Mbapavamo Joãova'ea okwatija

¹³ He'yiva'ea ji amombe'u pota nde ve novã. ¹⁴ Emo ji ndakwatijapotari nde ve jhopotarahiva ḡwaramo kotihĩ pe pyri pe ndepiaga. A'ero po ti nhande nhomonhi'inhi'igi nehẽ.

¹⁵ Tu katu ti ndepy'a. Avove'ḡa nhaneirũ'ḡa omondouka onhi'iga nde ve. Emondouka ti nhinhi'iga enhipavẽive'ḡa pe nhaporemo nhaneirũ'ḡa pe.

JUDASVA'EA OMOMBE'U AHE VE Carta de Judas

¹ Ji ko Judasramo Tiago'ga reki'yramo. Jesus Cristo'ga remimbotari-mova'ea rehe jate ji rekoi. Kiro ji ikwatijari imondovouka nhinhi'iga pe me. Tupana'ga pe mo'emo'ē ojive ġa po ti jireheva'ero oko javo. Tupana'ga pe arō hete nhanderuvete'ga. Igwete Jesus Cristo'ga pe nderekokatui pe mbojikoguka ojihe. Pe me ji akwatija a'ero imondovouka nhinhi'iga pe me.

² Tupana'ga ti tapeporogwety hete. Tonoġatu hete ti ga pepy'a. Ga ti tapearō hete pe nderekokatuavo nehē no.

Ahembo'ehara'ġa Tupana'ga nhi'igaaatyviva'ea rehe

³ Nhiirū, akwatija pota hete ji pe me oji'i novīa. Amombe'u pota ji pe me nhandejikoga Cristo'ga rehe. Emo ji ndakwatijara'javi reki a'ea pe me. A'ereki ojipe'ġa oho pe pyri pe mbo'eavo jatyviva'ea rehe. Nurā ji ei jiyvyteri pe oji'i: “Akwatija po ji ojipea ġa pe hamo a'itituhēva'ea mombe'gwovo hamo.”

A'ea ji akwatija kiro imondovouka pe me tapemombe'umbe'u aha ti ojipe'ġa pe jipi a'itituhēva'ea Cristo'ga mombe'ua. Tupana'ga okwahavuka pa nhande ve Cristo'ga mombe'ua ikwehe jireheve'ġa ti tokwaha javo. ⁴ Emo pembo'eatyvive'ġa oko pepyteri pe kiro okote'varuhuve'ġa. Igwete ġa pe moandyandyi. “Oromombe'u katu ore Cristo'ga,” ei ġa pe me o'mbero. Igwete ġa ei: “Xako te'varuhu ti. A'ereki Tupana'ga omomyry ahe ve jipi. Imomyryva ġwaramo po ti ga nombahahyukari nhande ve nehē nhande rekote'varuhurame nehē,” e'i tehe ġa jipi. Ga ndokoi reki Jesus Cristo'ga rehe. Ga jate koi nhanderuvihavuhetero nhandepojykaharetero. Ymya Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea ikwatijari ġa mombe'unhoġwenondeavo hako. “Tupana'ga po ti ombahahyuka okote'varuhuve'ġa pe nehē,” ei ahe ikwatija hako.

⁵ Pe pekwaha pa a'ea. Emo ji takwahavukara'ja pe me. Ymya nhandepojykaharete'ga israelitasva'ea rerohokatui Egitopeva'ea gwyra hugwi ahe mongovo hako. Emo ga aerē israelitasva'ea momanoi onhi'iga reroviare'yname hako.

⁶ Oro yvagipeve'ġa – kiroki ġa onhiroyrō koji'i ore oroko pota huvihavamo javo – ġa ndopytai opohia gwuhava hugwi. A'ero Tupana'ga ġa mongi ġa noġa ypytunahivuhua pype ġa mombytavo avuirama Cristo'ga ti te'i ġa pe javo. “Ohoa'javame yvya koty po ti Cristo'ga ei ġa pe nehē: ‘Peko te'varuhu hete pe’,” ei Tupana'ga ġa mombe'gwovo.

⁷ Oro cidadepeva'ea no, Sodomapeva'ea Gomorraveva'ea ojipepeva'ea no – kiroki cidades ojopyjopyri u hako. Ahe ko akoja'ġa javijitehe yvagipeve'ġa. Hahy po ti ahe ve nehē no. A'ereki ahe ndoakwahavihu ojogwerekote'varuhuavo. Akwaimba'ero memenhuhū ġa ojogwerekoko. A'ero Tupana'ga ahe mbokajukapavi cidades rehereheve hako. Tikwaha po nhande a'ero hamo. Tupana'ga po ti ombahahyuka okote'varuhuve'ġa pe hahyva'ea ruvihava pype tata pype avuirama nehē.

⁸ Ahe javijitehe ko akoja'ġa pembo'eatyvive'ġa. Oayvahi ko ġa mbatera okirame upa. “A'ea rehe ore ikwahahetei,” e'i tehe ġa. A'ero ġa nhimon-gote'varuhui ojogwerekote'varuhuavo. Nohendukatupotari ġa huvihava'ġa nhi'iga. E'i te'varuhu ġa yvagipeve'ġa pe. ⁹ Miguel'ga ki a'e te – ga ko Tupana'gapyrive'ġa nduvihavuhuro oko yvagi pe – ga nde'ite'varuhui Diabo'ga

pe hako. Miguel'ga horame Moisés'va'ea ra'oa rehe Diabo'ga ruri ga pyri javo. A'ero ġa jogwayvayvari ahera'oa rehe. Emo Miguel'ga nde'ite'varuhui Diabo'ga pe ereko te'varuhu hete nde jave'yma ga pe. Miguel'ga e'i reki ga pe: “Tupana'ga gwe ti te'i nderekote'varuhua pe imbohahyavouka nde ve nehē,” ei ga Diabo'ga pe hako.

¹⁰ Pembo'eatyvive'ġa ki a'e te e'i te'varuhu ġwembikwahavipyre'yma pe. Ga ko mbiara'javuhuva'ea. A'ereki mbiara ndojapyakai ġwemimbotarimo okookovo. Nahanahã ġa ndekoi ġwemimbotarimova'ea rupi jate no. A'ero ġa nhimongote'varuhupavi. Nahã po ti ġa nhimondoi hahyva'ea ruvihava pype a'ero nehē pembo'eatyvive'ġa.

¹¹ Hahy tuhē po ti ġa pe nehē. A'ereki ġa oho Caimva'ea rupi okote'varuhuavo. Balaãova'ea javijitehe ko ġa jatyvi oko itambere'ia potaruhuavo onhimbote'varuhuavo. Coréva'ea javijitehe ko ġa nohendupotari gwuvihava'ga nhi'igã. A'ero po ti Tupana'ga ġa mondoi ahe javijitehe hahyva'ea ruvihava pype nehē no pembo'eatyvive'ġa.

¹² Jesus'gareheva'ero pe pehopeho i'gwovo ojopyri. A'ea rupirupi pe ei: “Xajapyakaa'ja ti Jesus'ga manoagwera rehe kiro,” pe'ji pe. Ite'varuhu hete a'ero pembo'eatyvive'ġa hoi i'gwovo pe pyri. A'ereki ġa o'ua'u ojihe jate okovo. Ga ko amana rovapitymbyguhua ja no – kiroki nombuhuri amana. A'ereki vvytua gweroho imongyre'yma. A'ero po nhande ei jupe: “Hovapitymbyguhu tehe a. Ndokyri.” A'ea ja ko pembo'eatyvive'ġa ndekoi. E'ie'iteheuhu ġa. Emo ġa nomombyryvi ojipe'ġa pe.

Pembo'eatyvive'ġa ko yva javijitehe no i'ae'ỹva'ea. “T'a kiro i'ahava rupi,” xa'e nhande jupe novã. Emo ndi'ai reki. A'ea javijitehe ko pembo'eatyvive'ġa. “Omombe'u katu ġa kiro mbatera,” xa'e nhande ġa pe novã. Emo ġa nomombe'ukatui reki. Yva ndi'ai. A'ero po nhande hekyi jypya reheve imomboa. Omano hete reki yva a'ero. Pembo'eatyvive'ġa ko omanova'ea javijitehe a'ero. A'ereki tegwete ġandekokatua. A'ero po ti Tupana'ga ġa mombori hahyva'ea ruvihava pype nehē.

¹³ Pembo'eatyvive'ġa ko typepemuhã javijitehe ypihua ruvihava rehe. Yvyruhua rurame typepemuhã imbotyjui imomboa ite'varuhuva'ea hembe'yva rehe. Na jitehe pembo'eatyvive'ġa imboukwahavi okote'varuhua onhinotĩ'yma. Ndipoyjayjare'ymuhũ reki ġa novã.

Pembo'eatyvive'ġa ko jaytata'ia javijitehe – kiroki jaytata'ia ohoteheuhu. Nanongara ndohokatujuhu jipi. Nurã ahe ndojikogi hehe a'ea oho tehe javo jupe. Pembo'eatyvive'ġa na jitehe ndokokatui jipi. Nurã nhande ndiajikogi ġa ndehe. Tupana'ga gwereko ypytunahivuhua ġa pe topyta ti ġa a'ea pype avuirama javo.

¹⁴ Ojikwe Enoqueva'ea omombe'u pembo'eatyvive'ġa hako. Ahe ko Adãova'ea rymymnova'ea hako. Adãova'ea jypy oko. Aerē Adãova'ea rymymnova'ea ra'yrava'ea ko Cainãva'ea. Cainãva'ea rymymnova'ea ra'yrava'ea ko Enoqueva'ea – kiroki ahe omombe'u nhoġwenonde pembo'eatyvive'ġa hako. “Nhandepojkaharete'ga po ti uhu nehē ojipyrive'ġa pavēi yvagipeve'ġa pavēi.

He'yjuhu ranuhũ po ti gapyrive'ġa onhimongyavo nehē,” ei ahe.

¹⁵ “Uhu po ti ga javo vvyakotyve'ġa pe nhaporemonehē.

Okote'varuhuve'ġa pe po ti ga ei:

‘Peko te'varuhu pa pe,’ e po ti ga nehē,” ei ahe.

“‘Pe'e te'varuhu pe ji ve no pejikote'varuhuavo,’ e po ti ga ġa pe nhaporemonehē,” ei Enoqueva'ea pembo'eatyvive'ġa mombe'unhoġwenondeavo hako.

¹⁶ Pembo'eatyvive'ga ko e'ie'iuhu onhiroyromo. Gwemimbotaruhua rupi ko ga ndekoi. Onhimboheteuhu ga ja'java ojipe'ga pe. Ga ombohete tehe ojipe'ga no toko ti ga kiro nhaneremimbotarimova'ea rehe javo.

Aheremimomoranduva

¹⁷ Nhiirũ, pejapyaka ti Jesus Cristo'ga moirũhara'ga nhi'igagwera rehe. A'ereki ga omombe'u nhoḡwenonde pembo'eatyvive'ga ikwehe.

¹⁸ Igwete ga ei pe me: “Aerẽ Cristo'ga rura'java renonde po ti ga ndekoi pe pyri nehẽ. Igwete po ti ga pe nderekomemui nehẽ,” ei Jesus'ga moirũhara'ga. “Gwemimbotaruhua rupi po ti ga ndekote'varuhui nehẽ,” ei ga pembo'eatyvive'ga mombe'gwovo ikwehe. ¹⁹ Nanongara'ga pe mbojipe'ape'a ojohugwi jipi. Gwemimbotarimo ga ndekoi. Tupana'ga ra'uva ndokoi ga pyri.

²⁰ Pe ki a'e te pejiko Cristo'ga rehe. Cristo'ga mombe'ua ko pyry hete. Penhombojikojiko hete ti ga rehe a'ero. Penhiĩ ti Tupana'ga pe gara'uva popoakarimo. ²¹ Tupana'ga nhande arõ hete. Peko ti garemiarõa rehe a'ero. Pe'ji ti ojohupe: “Jesus Cristo'ga po ti nhande porogwety nehẽ. A'ero po ti ga nhande rerohoi ojipyri avuirama nehẽ,” pe'ji ti ojohupe.

²² Peporogwety ti ga – kiroki ga ndogweroviarhi Cristo'ga mombe'ukatua. ²³ Jara'ga oho hahyva'ea ruvihava viara rupi. Pe'ji ti ga pe a'ero: “Peho ḡwerĩ pe hahyva'ea ruvihava pype. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi pejikoga Cristo'ga rehe,” pe'ji ti ga pe. Hendukaturame penhi'iga po ti pe ga mongoi Tupana'ga viara rupi nehẽ. Peporogwety ti jara'ga no – kiroki ga opotaruhu okote'varuhuavo. Ga porogwetygame ti pejapyaka katu pejihe tapekoi ti ḡandekote'varuhua rupi no, a'e ji pe me.

Timbohete ti Tupana'ga

²⁴ Tupana'ga pe mbopopoaka tokote'varuhuyme ti ga javo. Ga po ti pe nderohoukari ojipyri yvagi pe nehẽ no. Ndapekote'varuhua'javi'i po ti pe. A'ero po ti pe ndoryndoryhetero garuvihavuhuhetea pyri nehẽ.

²⁵ Gaha jate ko Tupanetero nhanembopiro'yharamo. Timbohete ti ga a'ero Jesus Cristo'gareheva'ero ḡwaramo nhandepojykaharete'gareheva'ero ḡwaramo. A'ereki ga pyry hete nhanderuvihavuhuhetero. Ga ipopoaka hete huvihavuhuhetero jara'ga hohe pa. Nahã ga rekoi ymya hako ga yvya japoe'ymame. Kiromo jate ga rekoi no. Aerẽ ti ga na jitehe nehẽ no. Timbohete ti ga avuirama a'ero nehẽ. Na tuhẽ. Amém.

TUPANA'GA REMBIEPIUKARA JOÃOVA'EA PE Apocalipse ou A Revelação de Deus a João

Joãova'ea okwatija gwembiepiapava

¹ Kiro ji ikwatijari Jesus Cristo'ga rembiepiukara ji ve. A'ea Tupana'ga gwepiuka Jesus Cristo'ga pe javo ga pe:

—Aere'ĩ ti nahanahã nehẽ. A'ea ti ehapiuka jireheve'ga pe nahã ti nehẽ aere'ĩva'ea javo. Ojiko ga ji rehe okovo nhinhi'ĩga rupi, ei Tupana'ga Jesus Cristo'ga pe. Tokwaha ti ga aere'ĩva'ea, ei ga ga pe.

—Kwa, ei Jesus Cristo'ga Tupana'ga pe.

A'ero Jesus Cristo'ga ei ojipyrive'ga pe yvagipeve'ga pe:

—Eho ti hepiuka aere'ĩva'ea jireheve'ga pe João'ga pe ikwahavuka ga pe nahã ti nehẽ javo, ei ga.

—Kwa, ei gapyrive'ga ua yvya koty ji pyri.

Ovahema ji pyri gapyrive'ga ei:

—Aere'ĩ ti nahanahã nehẽ, ei ga ji ve hepiuka aere'ĩva'ea ji ve.

A'ero ji hepiepiapavi ikwahava.

² Kiro ji ikwatijari ikwahavuka nhirembiepiapava Tupana'gareheve'ga pe. Akwatija ji Tupana'ga remimombe'uukara. Akwatija ji a'itituhẽva'ea Jesus'ga rembiepiukara.

³ Pyry hete ga pe – kiroki ga omonhi'ĩ a'ea nhirembikwatijara herovia okovo nhirembikwatijara rupi nahã tuhẽ ti javo. Nahãva'ea imbegwee'yma gwaramo po pyry hete ga pe – kiroki ga gwendu nhirembikwatijara herovia okovo nhirembikwatijara rupi nahã tuhẽ ti javo.

Joãova'ea okwatija cidadespeva'ea pe

⁴ Ji ko Joãoramo. Kiro ji ikwatijari pe me Tupana'gareheva'ea pe imondovouka pe me. Pejiko pe ga rehe pejatykavo tihendu ti Tupana'ga nhi'ĩga javo. Sete ko pejatykahava Ásiapeve'ga gwyrri pe. Pevo ti ji imondoukari nhirembikwatijara pe me nehẽ.

Agwamo Tupana'ga oko. Ymyahũ ga oko hako. Aerẽ ti ga ruri nehẽ no. Kiro ji ei: Ga ti tomomyry pe me. Tonoġatu ti ga pepy'a no, a'e ji.

Tomomyry ti Tupana'ga ra'uva pe me inoġatuavo pepy'a, a'e ji. Tupana'ga ra'uva hekoĩ garovai pyteri pe ga'apykavakatua pyri. Oapyga pevo Tupana'ga jukwahavamo aheruvihavuhetero. Seteva'ea ja ko Tupana'ga ra'uva.

⁵ Jesus Cristo'ga ti tomomyry pe me, a'e ji. Tonoġatu ti ga pepy'a, a'e ji. Hupi katu Jesus Cristo'ga Tupana'ga kwahavukari ahe ve. Pyry ahe ganhi'ĩga reroviari a'ero. Omanoheterẽ ga na'ẽ okwerava'ja hete omanove'ga mbogwerava'java renonde. Ga ko yvyakotyve'ga nduvihavuhu'ga nduvihavuhete'ga.

Timbohete ti ga! Ga nhande arõ hete. Ga ohy nhanderekote'varuhua nhande hugwi gwekoa reka'vogukarame ojukahara'ga pe omanomo nhande repyga. ⁶ Ga nhande mongo toko ti ga aheruvihavamo javo. Ga e'i nhande ve: “Peko ti jiruva'ga nhi'ĩga rupi.” A'ea ga e'i nhande mongovo toko ti ga ikwava'ẽharamo Tupana'ga pe javo.

A'ero ji ei: Timbohete tuhẽ ti Jesus Cristo'ga jipi! Toko ti ga yvyakotyve'ga nduvihavuhetero jipi yvagipeve'ga nduvihavuhetero no. Toko ti ga nhaporemo ganhi'ĩga rupi jipi. Na tuhẽ! Amém! a'e ji.

⁷ Pehendu ti! Aerē ti ga rura'javi yvaḡatiḡa pavēi nehē.
 Yvyakotyve'ḡa nhaporemō ti ga repiagi ga rura'javame nehē.
 Gakutuhara'ḡa no – kiroki ḡa ojuka ga – ḡahā ti ga repiagi nehē.
 Ojehe'o ti ḡande'ynde'yja'ḡa nhaporemō okyhyjiavo okoveveuhuavo garura
 ḡwaramo.

Kwa. Na tuhē a'ero! a'e tuhē ji. Amém!

⁸ Kiro Jesus Cristo'ga nhandepojykaharete'ga ei:

—Ji ypy ko ako jipe jahykavamo Alfa. Jypyva'ea pe ji ei Alfa, ei ga.
 Mbapavamo ji ako jahykavamo Ômega. Mbapavava'ea pe ji ei Ômega, ei ga.
 Aḡwamo ji ako. Ymyahū ji ako hako. Aerē ti ji ruri nehē no. Yvyakotyve'ḡa
 hohe ji popoakahetero jitekovo ḡanduvihavuhuhetero. Yvagipeve'ḡa hohe ji
 rekoi no jitekovo ḡanduvihavuhuhetero, ei Jesus Cristo'ga.

Joãova'ea gwepia Jesus Cristo'ga

⁹ Jihi ko Joãoramo. Jihi ko peirūa jijikoga ḡwaramo Jesus Cristo'ga rehe pe
 ja. Hahya Tupana'ga arōe'ŷve'ḡa omondo pe me Jesus Cristo'ga jikoty'aro
 ḡwaramo pe pavēi. Ji ve ḡa omondo hahya no Jesus Cristo'ga jikoty'aro
 ḡwaramo ji pavēi. Peko pe Tupana'ga nhi'iḡa rupi. Jihi ako ganhi'iḡa rupi
 no. A'ereki Jesus Cristo'ga ojikoty'a nhande pavēi. Penhimomirana pe.
 Jihi anhimomirana no. A'ereki nhandejikogypyagwera jate Jesus Cristo'ga
 ojikoty'a nhande pavēi nhande pokoga.

Ji Tupana'ga nhi'iḡa mombe'uro ḡwaramo ḡa ji mondouka ypa'ouhū me
 Patmos pe tomombe'ua'javyme ti ga Tupana'ga nhi'iḡa javo. Ji Jesus Cristo'ga
 mombe'uro ḡwaramo ḡa ji mondouka pevo.

¹⁰ Pevo Tupana'ga ra'uva ji pojykatatui domingo rupi. Jirakykwera koty ji
 henduvi ganhi'iḡahyahiva. Trombeta ja ga nhi'iḡahyahivi javo:

¹¹ —Kiha ti nde erehepia nehē – a'ea ti ekwatija livro pype imondovo
 ojatykave'ḡa pe Ásiapeve'ḡa gwyri pe. Sete ko ḡacidades. Pero koi tuvi
 ḡajatykahava. Kiro ji imombe'ui nde ve cidades rera: Éfeso, Esmirna,
 Pérgamo, Tiatira, Sardes, Filadélfia, Laodicéia, ei ga jirakykwera koty.

¹² Maḡa onhi'ĩ ra'e? a'e ji jijirovaga ga koty. Jijirovagame ji hepiagi
 hyapehava. Sete ko hyapehava ouro apopyra.

¹³ Hyapehava pyteri pe ji ga repiagi. Ga rekoi ga ja – kiroki yvyakotyve'ga
 yvagipeve'ga no. Ipukuhu gapira okwava gapya pyvō. Oku'ayvira ga omongi
 imondovo opoti'a rupi. Ouro apopyra ko ḡaku'ayvira. ¹⁴ Ga atimbavamo.
 Ovelha rava itiḡahivuhu. A'ea ja hete ga atimbavamo. Amana'java'ea neve
 itiḡahivuhu. A'ea ja ga atimbavamo. Hendy'jandy'ja gareakwara tata ja.
¹⁵ Gapya rendy'jahetero metal ja bronze ja ḡa metal mbukumbukuheterame
 fornalha pype tata pype toroapo ti metalkatuva'ea javo. Na jitehe gapya
 rendy'jahetero. Onhi'iḡahyahivuhu ga typojuhetea pyambua ja hete.

¹⁶ Opo pe ojohukoty rūi ga herekoi jaytata'ia. Sete ko jaytata'ia. Gajurua
 rupi ihemi haimbejovaiva'ea itakyhea'javuhuva'ea. Garova hendy'jahetero
 kwara ja. Kwara hendy'ja hete ahaji katu. Na jitehe garova hendy'jahetero.

¹⁷ Ga repiagame ji ari gapya pyri omanove'ga ja jikyhyjiavo ḡwaramo ga
 hugwi. A'ero ga pokogi ji rehe opoa pyvō ojohukoty rūi. Kiro ga ei ji ve:

—Terekyhyji ti ji hugwi. Jihi ako jipe jypyva'ero. Jihi ako mbapavava'ero.

¹⁸ Avuirama ji rekoi. Amano hete ji. Ji repia kiro. A'ereki ji akoji. Nane'ymi ti
 ji rekoi nehē. Duas chaves ji areko. Nurā huvihavamo ji ei okote'varuhuve'ḡa
 pe: Pemanō ti. Huvihavamo ji ei ḡa pe no: Peho ti omanove'ḡa gwyri
 pe okote'varuhuva'ea gwyri pe, a'e ji ḡa pe, ei ga. Pevo rūi ji amondo
 okokatuva'ea, ei ga.

19 —Nurã, João, ekwatija ti enhimbiepiaga mombe'gwovo, ei ga ji ve. Ekwatija ti aġwamova'ea mombe'gwovo nahanahã kiro javo. Ekwatija ti aere'iva'ea mombe'gwovo no nahanahã ti nehẽ javo, ei ga.

20 —Kiro ji imombe'ui onhimiva'ea ikwahavuka nde ve, ei ga ji ve. Nde erehepia jaytata'ia jipo pe jijohukoty rũi. Sete ko jaytata'ia. Seteve'ġa pe Tupana'gapyrive'ġa pe ji ei jaytata'ia. Gahã yvagipeva'ero omombe'u Tupana'ga nhi'iġa gareheve'ġa pe. Kiroki gareheve'ġa ojatyka henduva ganhi'iġa cidades pe yvya koty – ġa pe ġa omombe'u. Sete ko ġacidades. Sete ko hyapehava no nerembiepiaga ouro apopyra. Tupana'gareheve'ġa pe cidadespeve'ġa pe ji ei hyapehava. Gahã okwahavuka Tupana'ga pyryva ojipe'ġa pe.

A'ea ga ei ikwahavuka onhimiva'ea ji ve.

2

Tupana'ga omondouka onhi'iġa ojiheva'ea pe Éfeso'peve'ea pe

1—João, ei Jesus'ga ji ve, kiro ti ji imombe'ui ikwatijaruka nde ve Tupana'ga rembiepiukara ji ve, ei Jesus'ga ji ve. A'ea ti ekwatija Tupana'gapyrive'ga pe yvagipeve'ga pe – kiroki ga omombe'u Tupana'ga nhi'iġa Tupana'gareheve'ġa pe cidade de Éfeso pe, ei Jesus'ga ji ve. Ekwatija ti ga pe tomombe'u ti ga ġa pe Jesus'ga rembikwatijarukara javo, ei Jesus'ga ji ve.

A'ero Jesus'ga imombe'ui ji ve. Nurã kiro ji ikwatijari Jesus'ga remi-mombe'ua nhitena imondovouka Tupana'gapyrive'ga pe cidade de Éfeso pe.

Nde ve Tupana'gapyriva'ea pe ji ei a'ero: Kiro koi Jesus'ga nhi'iġa nde ve:

—Jihi reki apyhy jaytata'ia jipo pe jijohukoty rũi jigwojigwovo hyapehava pyteri pe. Sete ko jaytata'ia. Sete ko hyapehava no ouro apopyra.

A'ea Jesus'ga ei. Nde ve ga ei tomombe'u ti ga nhinhi'iġa Tupana'gareheve'ġa pe cidade de Éfeso pe javo. Kiro koi ganhi'iġa ġa pe:

2 —Opokwaha hete ji, ei Jesus'ga. Peoporavyky hete pe pejikovo nhinhi'iġa rupi penhimomiranama. A'ereki pe ndapepotari okote'varuhuve'ġa pepyteri pe. Ojipe'ġa uhu pe pyri pe mbo'epota ore ko Cristo'ga moirũharamo javo. A'ero pe ei: “Mara'ngu po ġa gamoirũhara'ġa? Mara'ngu po Tupana'ga ġa mbuhuruka nhande pyri tombo'e ti ġa onhi'iġa rehe? Tihepia ti,” pe'e pe. Gandeaporoġita mombargwahavame pe ikwahavi ġa'mbea. Nhimoirũhara'ġa rũi ko ġa, a'e ji, ei Jesus'ga.

3 —Penhimomirana pe pejikovo nhinhi'iġa rupi. Pejikoga ġwaramo ji rehe pe peporavyky pene'õe'yma. 4 Jypya pe ji arõhetei. Aġwamo pe ji aro'ĩ reki. A'ea ji ndapotari, ei Jesus'ga. 5 Pekwahava'ja ti a'ero. Tapekwahava'japigi ti no. Nahanahã pe peko katu jypya. A'ea rupi pe pyryvamo. A'ea ti pekwahava'ja pepohia pejikote'varuhua hugwi pejeaporoġita rerorijiyita ji arõhetea'java. A'ero ti pe ndekoi pejikopypagwera rehe nehẽ. A'ero ti pe nhoarõhetea'javi pejikoheteavo nhinhi'iġa rupi pejogwerekokatuavo nehẽ, ei Jesus'ga. Po pe ndaperorijiyi pejeaporoġita, a'ero ti kotihĩ ji ruri javo pe me nehẽ. Ako ti ji ga ja nehẽ – kiroki ga gwekyi hyapehava tokoa'javyme ti pyte'mbia rehe javo. Ga ja ti ji rekoi pe me nehẽ tapekoa'javi ti Tupana'gareheve'ero javo, ei Jesus'ga.

6 —Ojipe'ġa oko te'varuhu Nicolau'ga ja gareheve'ero. Pe ndapepotahetei ġandekote'varuhua. Pe ipotare'ymame pyry ji ve. A'ereki jihi ji ndapotahetei ġandekote'varuhua no, ei Jesus'ga.

—A'ea nhaporemõ ti ere Tupana'gareheve'ġa pe cidade de Éfeso pe, ei Jesus'ga nde ve ikwatijaruka ji ve.

7 —Peapyakwa pe. Pehendu katu Tupana'ga ra'uva ea Tupana'gareheve'ga pe a'ero, ei Jesus'ga.

Kiroki ga gwendu katu Tupana'ga nhi'iga onhimomiranama jipi – gaha ti oho Tupana'ga pyri opytavo pevo avuirama nehẽ. Pevo ti ji jukari ga pe yva hugwi ahemongohava hugwi – kiroki yva o'ã Tupana'ga remityma pyteri pe ahererekokatuhava pyteri pe. I'urame ti ga nomanoa'javi nehẽ, ei Jesus'ga ikwatijaruka ji ve.

Tupana'ga omondouka onhi'iga ojiheva'ea pe Esmirnapeva'ea pe

8—João, ei Jesus'ga ji ve, kiro ti ji imombe'ui ikwatijaruka nde ve Tupana'ga rembiepiukara ji ve, ei Jesus'ga ji ve. A'ea ti ekwatija Tupana'gapyrive'ga pe yvagipeve'ga pe – kiroki ga omombe'u Tupana'ga nhi'iga Tupana'gareheve'ga pe cidade de Esmirna pe, ei Jesus'ga ji ve. Ekwatija ti ga pe tomombe'u ti ga ga pe Jesus'ga rembikwatijarukara javo, ei Jesus'ga ji ve.

A'ero Jesus'ga imombe'ui ji ve. Nurã kiro ji ikwatijari Jesus'ga remimombe'ua nhitena imondovouka Tupana'gapyrive'ga pe cidade de Esmirna pe.

Nde ve Tupana'gapyriva'ea pe ji ei a'ero: Kiro koi Jesus'ga nhi'iga nde ve:

—Jypyva'ero ji ako jipe. Mbapavava'ero ji ako. Amano hete ji. Aerẽ ji kwerava'javi.

A'ea Jesus'ga ei. Nde ve ga ei tomombe'u ti ga nhinhi'iga Tupana'gareheve'ga pe cidade de Esmirna pe javo. Kiro koi ganhi'iga ga pe:

9—Opokwaha hete ji, ei Jesus'ga. Hahy hete pe me. Napembateri pe avo. Yvagi pe ki a'e te pe pereko pa.

—Akwaha ji ga pe mbotegweterame. “Ore ko Tupana'gareheva'ero. A'ereki ore ko judeusramo,” ei ga novã. Tupana'gareheve'ga rõi ko ga reki, a'e ji, ei Jesus'ga. A'ereki ga nohendukatui Tupana'ga nhi'iga. Ombopogwe ga Satanás'ga reki onhimono'ono'oğa ganhi'iga renduva, ei Jesus'ga.

10—Tapekyhyji ti hahya hugwi, ei Jesus'ga. Pehendu! Aerẽ ti jararamo pe hoi cadeia pype nehẽ, ei Jesus'ga. Diabo'ga ti pe mondoukari ipype nehẽ okote'varuhuavo nehẽ. “Tahepia ti,” e'i ti Diabo'ga nehẽ. “Tahepia ti Esmirnapeve'ga jikohetepiga Tupana'ga rehe nehẽ ji rekote'varuhurame ga pe hahya mondovo ga pe.” A'ea ti Diabo'ga ei pe ndepiaga ve nehẽ, ei Jesus'ga.

—Dez ti pe kiri hahyheterame pe me nehẽ. Tapejikopigi ti Tupana'ga rehe. Po pe manoi pejikopige'yma gwaramo Tupana'ga rehe, a'ero ti ji pe mongoi avuirama Tupana'ga pyri nehẽ, ei Jesus'ga.

—A'ea nhaporemoti ere Tupana'gareheve'ga pe cidade de Esmirna pe, ei Jesus'ga nde ve ikwatijaruka ji ve.

11 —Peapyakwa pe. Pehendu katu Tupana'ga ra'uva ea Tupana'gareheve'ga pe a'ero, ei Jesus'ga.

Kiroki ga gwendu katu Tupana'ga nhi'iga onhimomiranama jipi – gaha ti nomanoa'javi nehẽ. Ndohoi tuhẽ ti ga tata pype hahyva'ea ruvihava pype nehẽ. A'ea ti ndahahyi ga pe a'ero nehẽ, ei Jesus'ga ikwatijaruka ji ve.

Tupana'ga omondouka onhi'iga ojiheva'ea pe Pérgamopeva'ea pe

12 —João, ei Jesus'ga ji ve, kiro ti ji imombe'ui ikwatijaruka nde ve Tupana'ga rembiepiukara ji ve, ei Jesus'ga ji ve. A'ea ti ekwatija Tupana'gapyrive'ga pe yvagipeve'ga pe – kiroki ga omombe'u Tupana'ga nhi'iga Tupana'gareheve'ga pe cidade de Pérgamo pe, ei Jesus'ga ji ve. Ekwatija ti ga pe tomombe'u ti ga ga pe Jesus'ga rembikwatijarukara javo, ei Jesus'ga ji ve.

A'ero Jesus'ga imombe'ui ji ve. Nurã kiro ji ikwatijari Jesus'ga remimombe'ua nhitena imondovouka Tupana'gapyrive'ga pe cidade de Pérgamo pe.

Nde ve Tupana'gapyriva'ea pe ji ei a'ero: Kiro koi Jesus'ga nhi'iğa nde ve:
—Jihi reki areko haimbejovaiva'ea.

A'ea Jesus'ga ei. Nde ve ga ei tomombe'u ti ga nhinhi'iğa Tupana'gareheve'ğa pe cidade de Pérgamo pe javo. Kiro koi ganhi'iğa ға pe:

¹³ —Opokwaha hete ji, ei Jesus'ga. Akwaha ji pegwyrã – perope Satanás'ga oko ғanduvihavuhuro. Pe ndapekote'varuhui reki pejikoe'yma ganhi'iğa rupi. Peko tuhẽ pe jireheva'ero pejikoheteavo ji rehe. Nurã ji ei: Napemoka'nhymi tuhẽ pe jirera. Ndape'ei: “Orojiko pi ore Jesus'ga rehe orerekote'varuhua mombohara'ga rehe.” A'ea rui pe ei, ei Jesus'ga.

—Antipas'ga ji mombe'ui ға pe jipi no. Ga jikohetepige'yma ғwaramo ji rehe ға ga jukai pepyteri pe – perope Satanás'ga oko ғanduvihavuhuro. A'ea rupi vehevi pe ndapekote'varuhui pejikoe'yma Satanás'ga nhi'iğa rupi reki. Pe ndapejikopigi ji rehe, ei Jesus'ga.

¹⁴ —Pepyteripeve'ğa pe mbo'e reki ite'varuhua rehe Balaãova'ea remimbo'ete'varuhua rehe. A'ea ji ndapotahetei, ei Jesus'ga. Jararamo pe ға nderoviari pejikovo ғanhi'iğa rupi.

—Ymyahũ Balaãova'ea ei Balaqueva'ea pe hako: “Embo'e ti Israelva'ea rakykwepohara'ға ite'varuhua'ea rehe. Ere ti ға pe a'ero to'u ti ға mbiara – kiroki a'ea ға omondo ha'angava rovai pyteri pe ғanemimbohete'hara pyteri pe. Togwereco ti ға ғwembireko'ғarũive'ға no. Nahã ti ere Israelva'ea rakykwepohara'ға pe. A'ero ti ға ndekote'varuhui okorame nenhi'iğa rupi. A'ero ti Tupana'ga pohiri ға hugwi nehẽ,” ei Balaãova'ea Balaqueva'ea pe ymyahũ hako, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

¹⁵ —Jararamo pe perovia Nicolau'gareheve'ğa nemimbo'ete'varuhua pejikovo hupi. A'ea ji ndapotahetei no, ei Jesus'ga.

¹⁶ —Perojijyi ti pejeaporoğita pejipohia ғanemimbo'ete'varuhua hugwi ға mondovo pejihugwi. Po pe ndaperojijyi pejeaporoğita, a'ero ti kotihĩ ji ruri pe pyri jitavuka pe me nehẽ. Ereki pe Balaãova'ea remimbo'ea rerovia Nicolau'gareheve'ğa nemimbo'ea rerovia no. Pe me nhaporemo ti ji tavukari haimbejovaiva'ea pyvõ nehẽ – kiroki haimbejovaiva'ea ohẽ jijjuria rupi, ei Jesus'ga.

—A'ea nhaporemo ti ere Tupana'gareheve'ğa pe cidade de Pérgamo pe, ei Jesus'ga nde ve ikwatijaruka ji ve.

¹⁷ —Peapyakwa pe. Pehendu katu Tupana'ga ra'uva ea Tupana'gareheve'ğa pe a'ero, ei Jesus'ga.

Kiroki ga ғwendu katu Tupana'ga nhi'iğa onhimomiranama jipi – ga pe ti ji jukari mbeju'ia'javuhuva'ea maná nhirembiepiukaripyre'yma nehẽ. Itatiğuhũva'ea po ti ji imondoi ga pe nehẽ. Itatiğuhũva'ea rehe ti ji ikwatijari garerapyahua. Gaha jate ti okwaha ojerapyahua nehẽ, ei Jesus'ga ikwatijaruka ji ve.

Tupana'ga omondouka onhi'iğa ojiheva'ea pe Tiatirapeva'ea pe

¹⁸ —João, ei Jesus'ga ji ve, kiro ti ji imombe'ui ikwatijaruka nde ve Tupana'ga rembiepiukara ji ve, ei Jesus'ga ji ve. A'ea ti ekwatija Tupana'gapyrive'ga pe yvagipeve'ga pe – kiroki ga omombe'u Tupana'ga nhi'iğa Tupana'gareheve'ğa pe cidade de Tiatira pe, ei Jesus'ga ji ve. Ekwatija ti ga pe tomombe'u ti ga ға pe Jesus'ga rembikwatijarukara javo, ei Jesus'ga ji ve.

A'ero Jesus'ga imombe'ui ji ve. Nurã kiro ji ikwatijari Jesus'ga remi-mombe'ua nhitena imondovouka Tupana'gapyrive'ga pe cidade de Tiatira pe.

Nde ve Tupana'gapyriva'ea pe ji ei a'ero: Kiro koi Jesus'ga nhi'iğa nde ve:

—Jihi reki ako Tupana'ga ra'yra. Hendy'jandy'ja jireakwara tata ja. Jipya hendy'jandy'ja metal ja bronze ja tatapyeva'ea ja.

A'ea Jesus'ga ei. Nde ve ga ei tomombe'u ti ga nhinhi'iğa Tupana'gareheve'ğa pe cidade de Tiatira pe javo. Kiro koi ganhi'iğa ға pe:

¹⁹ —Opokwaha hete ji, ei Jesus'ga. Penhoarõ hete pe. Pe ji arõhetei no. Pe poravyky pe pejopokoga pejikovo nhinhi'iğa rupi. Ndapejikohetepigi pe ji rehe penhimomiranama. Jypya pe poravykyi pejikovo nhinhi'iğa rupi. Aḡwamo johe pe poravykyhetei, ei Jesus'ga.

²⁰ —Penhimbo'euka pe Jezabelhëa pe. A'ea ji ndapotahetei. E'i hëa: “Ji ko Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharamo,” e'i hëa o'mbero. A'ero hëa jireheve'ğa mbo'ei ite'varuhuva'ea rehe pepyteri pe. Hëa e'i: “Pyry pe penhimbireko'garũive'ğa nderekorame. Pyry pe i'urame mbiara ha'angava mbohetea rupiara,” ei hëa o'mbero, ei Jesus'ga.

²¹ —A'ero ji ei hëa pe ikwehe'i: Erojiyyi ti ejeaporoḡita epohia ejekote'varuhua hugwi. Terekoa'javi ti enhimbireko'garũive'ğa no. Terembo'ea'javi ti ojipe'ğa hehe. Terembopohirukara'javi ға ji hugwi, a'e ji hëa pe novia ikwehe'i, ei Jesus'ga.

—Hëa nohendukatui nhinhi'iğa. Ndogwerojiyyi hëa ojeaporoḡita opohire'yma okote'varuhua hugwi, ei Jesus'ga.

²² —Pehendu ti! Aerë ti ji hëa mombori onhinongava rehe. Kiroki ға oko hëarekote'varuhua rupi – ḡahã ti ji ға mombo hëa pyri. Hahy hete tuhë ti ға pe a'ero nehë. Po ға ojeaporoḡita rerojiyyi opohia hëarekote'varuhua hugwi, a'ero ti ji namondoa'javi hahya ға pe nehë, ei Jesus'ga. ²³ Ajuka hete ti ji hëara'yra'ğa nehë no. A'ero ti jireheve'ğa nhaporemõ ikwahavi. “Jesus'ga okwaha hete nhandeyvytera nhandepy'a no,” e'i ti ға ji mombe'gwovo nehë, ei Jesus'ga. “Okwaha ga nhandereaporoḡita nahanahã ға oko javo. Po nhande rekote'varuhui, a'ero po ti ga imondoi hahya nhande ve nanani nehë. Po nhande rekokatui, a'ero po ti ga imombyryvi nhande ve nanani nehë,” e'i ti ға ji mombe'gwovo nehë, ei Jesus'ga.

²⁴⁻²⁵ —Jezabelhëa remimbo'ea pe ojipe'ğa ei: “Onhimiheteva'ea – akoja Satanás'ga okwaha hete.” A'ea ға ei jupe, ei Jesus'ga. Pe ki a'e te pe ndapekoi hëaremimbo'ea rehe ikwahave'yma Satanás'ga rembikwahava pejiyupa Tiatira pe. Pe me ji ei Tupana'gapyrive'ga pe no: Akoja a'e ypy pe me ji ea'javi kiro. Nane'ymi ti peko Tupana'ga nhi'iğa rupi jate penhimomiranama nehë. Nahã pe ndekojipei. Na jitehe ti nane'ymi peko jirure'ymame pe pyri nehë, ei Jesus'ga. Ojipea rehe ti ji nanhi'iḡi nehë nahanahã ti peko jave'yma, ei Jesus'ga.

²⁶ —Kiroki ga ḡwendu katu Tupana'ga nhi'iğa onhimomiranama okovo nhinhi'iğa rupi jipi onhimarane'ymame – gaha ti ji ga mbopopoaka ga mongovouka yvyakotyve'ğa nduvihavamo nehë, ei Jesus'ga.

²⁷ Ga pe ti ga hendukatuukahetei onhi'iğa nehë.

Ahe ja – kiroki ahe onupã ojipe'ga yvyra pyvõ metalva'ea pyvõ toho ti ga nhinhi'iğa rupi javo

– ahe ja ti ga hendukatuuka ға pe onhi'iğa nehë.

Nhaepepoa ndipopoakari tujuga apopyra ahe ika'mbika'mbiheterame.

Na jitehe ti yvyakotyve'ğa ndipopoakari ga pe ga hendukatuukarame ға pe onhi'iğa nehë.

Nahã ti ji ga mongoukari nehẽ toko ti ga ġanduvihavamo ji ja javo. A'ereki na jitehe jiruva'ga ji mongo jipe ji mbopopoaka tohendukatuuca ti ga ġa pe onhi'iġa okovo ġanduvihavamo javo, ei Jesus'ga.

²⁸—Ga pe ji imondoi jaytata'iuhua nehẽ – kiroki hendy'ja ko'ema koty. Pyry hete ti ga pe a'ero nehẽ, ei Jesus'ga.

A'ea nhaporemõ ti ere Tupana'gareheve'ġa pe cidade de Tiatira pe, ei Jesus'ga nde ve ikwatijaruka ji ve.

²⁹—Peapyakwa pe. Pehendu katu Tupana'ga ra'uva ea Tupana'gareheve'ġa pe a'ero, ei Jesus'ga ikwatijaruka ji ve.

3

Tupana'ga omondouka onhi'iġa ojiheva'ea pe Sardespeva'ea pe

¹—Joãõ, ei Jesus'ga ji ve, kiro ti ji imombe'ui ikwatijaruka nde ve Tupana'ga rembiepiukara ji ve, ei Jesus'ga ji ve. A'ea ti ekwatija Tupana'gapyrive'ga pe yvagipeve'ga – kiroki ga omombe'u Tupana'ga nhi'iġa Tupana'gareheve'ġa pe cidade de Sardes pe, ei Jesus'ga ji ve. Ekwatija ti ga pe tomombe'u ti ga ġa pe Jesus'ga rembikwatijarukara javo, ei Jesus'ga ji ve.

A'ero Jesus'ga imombe'ui ji ve. Nurã kiro ji ikwatijari Jesus'ga remimombe'ua nhitena imondovouka Tupana'gapyrive'ga pe cidade de Sardes pe.

Nde ve Tupana'gapyriva'ea pe ji ei a'ero: Kiro koi Jesus'ga nhi'iġa nde ve:

—Jihi reki areko Tupana'ga ra'uva. A'ea ko seteva'ea ja. Jihi reki apyhy jaytata'ia no seteva'ea.

A'ea Jesus'ga ei. Nde ve ga ei tomombe'u ti ga nhinhi'iġa Tupana'gareheve'ġa pe cidade de Sardes pe javo. Kiro koi ganhi'iġa ġa pe:

—Opokwaha hete ji, ei Jesus'ga. Ikwahave'yma ojipe'ġa ei pe me: “Peko pyry pe. A'ereki pe peko Tupana'ga nhi'iġa rupi.” Jihi reki a'e pe me: Ndapekopyryvi pe. A'ereki pe ndapejirokwari pejikovo Tupana'ga nhi'iġa rupi.

²—Pejirokwa ti pejeaporoġita kwahava. Peko gwere pe Tupana'ga nhi'iġa rupi. Pejirokwa ti xakopigyme ti ganhi'iġa rupi javo. Penhimbopopoaka ti xako ti koji'i hete ganhi'iġa rupi javo. A'ea ji ei pe me. A'ereki Tupana'ga e'i pe me: “Ga ndokoi nhinhi'iġa rupi nhaporemõ,” ei ga.

³—Tapemoka'nhymi ti. Pe'ji ti pejive: “Nahanahã nhande jikogi Tupana'ga rehe ġa imombe'urame ganhi'iġa nhande ve. Aerẽ nahanahã jitehe nhande jikogi ga rehe ganhi'iġa reroviaheteavo.”

—Nahã ti pe'ji pejive pejikopige'yma Tupana'ga rehe penhimomiranama. Peko hete ti ganhi'iġa rupi. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi pejeaporoġita rerõjijyita, ei Jesus'ga.

—Po pe ndapejirokwari pejeaporoġita kwahava rehe pejeaporoġita rerõjijyja rehe nehẽ, a'ero ti ji ruri pe pyri pe ji mboha'uve'ymame. Ahe nombõha'uvi iporõmive'ġa ndurame. Ahe ja ti napembõha'uvi ji rurame nehẽ. Aerẽ ti ji ruri imondovo ite'varuhua pe me pendekote'varuhuro ġwaramõ nehẽ, ei Jesus'ga.

⁴—Jararamõ pe ndapekote'varuhui cidade de Sardes pe. Gwihã ji apota hete. A'ero ti pe ndekoi ji pyri imõngiavo pepitiġahivuhuva'ea. A'ereki pe pepyry, ei Jesus'ga.

⁵—Kiroki ga ġwendu katu Tupana'ga nhi'iġa onhimomiranama jipi – ga pe jitehe ti ji imondoi tapy'ynhapitiġahivuhuva'ea nehẽ emõngi ti javo. Tupana'ga okwatija garera livro pype yvagi pe tuhu ti ga ji pyri upa avuirama javo. Ndahyvi ti ji garera jugwi nehẽ. Ga pe ti ji ei nehẽ: Ndehe

ko jireheva'ea. A'ea ti ji ei ga pe jiruva'ga nhinhi'iga renduvame nehẽ Tupana'gapyrive'ga henduvame no, ei Jesus'ga.

—A'ea nhaporemõ ti ere Tupana'gareheve'ga pe cidade de Sardes pe, ei Jesus'ga nde ve ikwatijaruka ji ve.

⁶ —Peapyakwa pe. Pehendu katu Tupana'ga ra'uva ea Tupana'gareheve'ga pe a'ero, ei Jesus'ga ikwatijaruka ji ve.

Tupana'ga omondouka onhi'iga ojiheva'ea pe Filadélfiapeva'ea pe

⁷—João, ei Jesus'ga ji ve, kiro ti ji imombe'ui ikwatijaruka nde ve Tupana'ga rembiepiukara ji ve, ei Jesus'ga ji ve. A'ea ti ekwatija Tupana'gapyrive'ga pe yvagipeve'ga pe – kiroki ga omombe'u Tupana'ga nhi'iga Tupana'gareheve'ga pe cidade de Filadélfia pe, ei Jesus'ga ji ve. Ekwatija ti ga pe tomombe'u ti ga ga pe Jesus'ga rembikwatijarukara javo, ei Jesus'ga ji ve.

A'ero Jesus'ga imombe'ui ji ve. Nurã kiro ji ikwatijari Jesus'ga remimombe'ua nhitena imondovouka Tupana'gapyrive'ga pe cidade de Filadélfia pe.

Nde ve Tupana'gapyriva'ea pe ji ei a'ero: Kiro koi Jesus'ga nhi'iga nde ve:

—Jihi reki jipyry hete, ei Jesus'ga. Jihi reki ji ako a'itituhẽva'ea mombe'uharamo. Jihi reki ji areko chave Daviva'ea apoa israelitasva'ea ruvihavuhuva'ea apoa, ei Jesus'ga. Ji hovapytymba'vogame ojipe'ga nohovapytymi a'ero, ei Jesus'ga. Ji hovapytymame ojipe'ga nohovapytymba'vogi a'ero, ei Jesus'ga.

A'ea Jesus'ga ei. Nde ve ga ei tomombe'u ti ga nhinhi'iga Tupana'gareheve'ga pe cidade de Filadélfia pe javo. Kiro koi ganhi'iga ga pe:

⁸—Opokwaha hete ji, ei Jesus'ga. Pepopoaka'ri pe. Emo nhinhi'iga rupi pe ndekoi. Ndape'ei ojipe'ga pe: “Ore ko Jesus'gareheva'ea rũi.” A'ea rũi pe ei, ei Jesus'ga. Nurã ji pe mondoukari tomombe'u ti ga Tupana'ga nhi'iga javo. A'ero ti pe hopehoi Tupana'ga nhi'iga mombe'gwombe'gwovo ojipe'ga pe nehẽ. Tegwete pemombihava Tupana'ga mombe'ua hugwi.

⁹—Pehendu ti! Kiroki ga e'i o'mbero: “Ore ko Tupana'gareheva'ero. A'ereki ore ko judeusramo” – gahã ko Tupana'gareheva'ea rũi reki. A'ereki ga nohendukatui Tupana'ga nhi'iga. Onhimopogwe ga Satanás'ga rehe onhimono'ono'oğa ganhi'iga renduva, ei Jesus'ga. Pe pyri ti ji ga mbuhurukari pe mboheteavouka. Nurã ti ga nenypy'andurugi pepya pyri nehẽ pepyry hete pe ore hohe javo. Pe me ti ga ei nehẽ: “Gaha pe arõ hete Jesus'ga!” e'i ti ga pe me nehẽ, ei Jesus'ga.

¹⁰—Peko pe nhinhi'iga rupi penhimomiranama ji erame pe me: Penhimomirana ti. Nurã ti ji pe nderekokatui pe a'nguavo ite'varuhuva'ea hugwi ite'varuhuva'ea rurame yvyakotyve'ga ndehe nhaporemõ nehẽ. Uhu ti ite'varuhuva'ea imboukwahava yvyakotyve'ga ndeaporoğita nehẽ, ei Jesus'ga.

¹¹—Nambegwei ti ji rura'javi nehẽ. Tapejikopigi ti ji rehe a'ero. Po ti pe jikopigi ji rehe nehẽ, a'ero ti ojipe'ga ndopyhygukari pe me imbuhutehea nehẽ. Gwihã Tupana'ga imbuhupotari pe me, ei Jesus'ga.

¹²—Kiroki ga gwendu katu Tupana'ga nhi'iga onhimomiranama jipi – gaha ti ji ga rerohoi yvagi pe ga mongoheteavo Tupana'ga pyri avuirama Tupana'ga rongga pe gambohetehai pe nehẽ. Okyta ja ti ga pytakatui pevo okaturo. Ndohoa'javi ti ga nehẽ, ei Jesus'ga. Jiruvihavuhuhete'ga rera Tupana'ga rera ti ji ikwatijari ga rehe nehẽ. Ga rehe ti ji ikwatijari jiruvihavuhuhete'ga cidade rera nehẽ no – kiroki cidade ti uhu yvaga

hugwi Tupana'ga hugwi cidadepyahua Jerusalém nehẽ. Jirerapyahua ji ikwatijari ga rehe nehẽ no, ei Jesus'ga.

—A'ea nhaporemo ti ere Tupana'gareheve'ga pe cidade de Filadélfia pe, ei Jesus'ga nde ve ikwatijaruka ji ve.

¹³ —Peapyakwa pe. Pehendu katu Tupana'ga ra'uva ea Tupana'gareheve'ga pe a'ero, ei Jesus'ga.

Tupana'ga omondouka onhi'i'ga ojiheva'ea pe Laodicéiapeva'ea pe

¹⁴ —João, ei Jesus'ga ji ve, kiro ti ji imombe'ui ikwatijaruka nde ve Tupana'ga rembiepiukara ji ve, ei Jesus'ga ji ve. A'ea ti ekwatija Tupana'gapyrive'ga pe yvagipeve'ga pe – kiroki ga omombe'u Tupana'ga nhi'i'ga Tupana'gareheve'ga pe cidade de Laodicéia pe, ei Jesus'ga ji ve. Ekwatija ti ga pe tomombe'u ti ga ga pe Jesus'ga rembikwatijarukara javo, ei Jesus'ga ji ve.

A'ero Jesus'ga imombe'ui ji ve. Nurã kiro ji ikwatijari Jesus'ga remimombe'ua nhitena imondovouka Tupana'gapyrive'ga pe cidade de Laodicéia pe.

Nde ve Tupana'gapyriva'ea pe ji ei a'ero: Kiro koi Jesus'ga nhi'i'ga nde ve:

—Jihi ko a'itituhẽva'ea mombe'uhara, ei Jesus'ga. Ambojiko ji ga jijihe, ei Jesus'ga. Ji ve Tupana'ga oapouka yvaga yvya rehe ve mbatera apovouka.

A'ea Jesus'ga ei. Nde ve ga ei tomombe'u ti ga nhinhi'i'ga Tupana'gareheve'ga pe cidade de Laodicéia pe javo. Kiro koi ganhi'i'ga ga pe:

¹⁵⁻¹⁶ —Opokwaha hete ji, ei Jesus'ga. Pe ndapejirokvari reki pejoryvamo ji rehe. Pejoryjory hete ti ji rehe a'ero. Po pe napendoryndoryhetei ji rehe, a'ero po ti peko te'varuhu hete ji ve hamo. Ahe i'upotarame iroyxağahiva'ea, a'ero iroyxağahive'ỹva'ea ahe ndopotari onyvuna ojuru hugwi. Ahe i'upotarame hakuheteva'ea, a'ero hakuhete'ỹva'ea ahe ndopotari onyvuna ojuru hugwi. Na jitehe ti ji ndapepotari jipohia pe hugwi nehẽ. A'ereki pe napendoryndoryhetei ji rehe. Emo pe ndapekote'varuhuhetei ji ve no, ei Jesus'ga.

¹⁷ —Pe'e pe: “Nhanembate nhande. Tireko hete nhande. Ndopavi nhande hugwi. Nurã ti tipyhygyme ojipea nhandejive,” pe'e pe novã, ei Jesus'ga.

—Na rũi pe ndekoi, ei Jesus'ga. Pehe ndapekwahavihu. Ite'varuhu hete pe me reki. Peoria'i reki pe pejikovo imbatere'ỹve'ga ja reki, heakwagweve'ga ja reki, ipire'ỹve'ga ja reki. Pe ndapekwahavi reki nhanembate nhande javo.

¹⁸ —Nurã kiro ji pe moğitai. Ji pyri ti pejo embuhu ji ve javo, ei Jesus'ga. Ji hugwi ti pepyhy ouro imbokatupyra tatapypeva'ea. A'erame tehe ti pe mbateramo tuhẽ nehẽ, a'e ji, ei Jesus'ga. A'ereki ji amondo tehe pota he'yjuhuva'ea pe me. Ji hugwi ti pepyhy tapy'ynhapitiğahivuhuva'ea. A'erame tehe ti pe ndapekoa'javi ipire'ỹve'ga ja nehẽ. A'ero ti ojipe'ga ndohepiaga'javi pepire'yma nehẽ. A'ero ti pe napenhinotĩa'javi nehẽ, a'e ji, ei Jesus'ga. A'ereki ji amomboruka pota pendekote'varuhua pe hugwi pe mombyrypota toko pyry ti ga ji ja javo. A'ero jipyryva a'e ji pepitiğahivuhuva'ea pe, ei ga. Ji hugwi ti pepyhy mohağa nhandya imongyavo pejeakwara rehe, ei Jesus'ga. A'erame tehe ti pe hepiakatui nehẽ, a'e ji, ei Jesus'ga. A'ereki ji akwahavuka pota nhimombe'ukatua pe me.

¹⁹ —Nhiremiarõheteve'ga pe ji nhi'i'ğahyi imondovo hahya ga pe toko katu ti ga javo, ei Jesus'ga. Nurã ti pejirokwa pejeaporogita rerojijyita pepohia pejikote'varuhua hugwi, ei Jesus'ga.

20 —Pehendu! Kiro ji ami mytu'ë me, ei Jesus'ga. Ji kwajikwari porta rehe nhinhi'iga kiro ji ruri javo. Kiroki ga ġwendu ji nhi'igame hovapytymba'voga ji ve – garonga pype ti ji reki nehë. Ka'arugame ti ore i'ui orojogwerokupa a'ero nehë, ei Jesus'ga. A'ea ji ei ikwahavuka pe me pejiko ti ji rehe javo. A'ero ti ji jikoty'ari pe pavëi nehë, ei Jesus'ga.

21 —Ahendu katu ji Tupana'ga nhi'iga nhinhimomiranama jipi, ei Jesus'ga. Jiruva'ga pavëi ji apygi ga'apykavakatua rehe jitekovo aheruvihavuhetero. Na jitehe ti ga apygi ji pavëi – kiroki ga ġwendu katu Tupana'ga nhi'iga onhimomiranama jipi. Gaha ti ji ga reroho yvagi pe ga mboapyga ji pavëi jiapykavakatua rehe ga mongovo nehë toko ti ga aheruvihavamo javo, ei Jesus'ga ikwatijaruka ji ve.

—A'ea nhaporemō ti ere Tupana'gareheve'ġa pe cidade de Laodicéia pe, ei Jesus'ga nde ve ikwatijaruka ji ve.

22 —Peapyakwa pe. Pehendu katu Tupana'ga ra'uva ea Tupana'gareheve'ġa pe a'ero, ei Jesus'ga.

A'ea nhaporemō Jesus'ga imombe'upavi ji ve.

—Tupana'gapyrive'ġa ti tomombe'u Tupana'gareheve'ġa pe cidade-speve'ġa pe Tupana'ga rembiepiukara ji ve – kiroki sete ġacidades yvya koty, ei Jesus'ga ikwatijaruka ji ve.

4

Ombohete ġa Tupana'ga yvagi pe

1 Aerë jirekorame yvya koty ji hepiagi yvate yvaga pype. A'ereki ojipe'a jipe porta'java'ea yvagi pe. A'ero ji ga renduvi – kiroki ga onhi'igypy ji ve. Trombeta ja ga nhi'igahyahivi javo ji ve:

—Herejo avo yvagi pe, ei ga. Nahanahã ti toko nehë. A'ea ti ji hepiukari nde ve aerëva'ea nehë, ei ga ji ve.

2 Kotihĩ Tupana'ga ra'uva ji pojykatui ji rerogwovo yvagi pe. Nanime pevo yvagi pe aheruvihavuhete'ga apykavakatua ġa omondo imohina. A'ea rehe ga'apykavareheve'ga apygi okovo aheruvihavuhetero ahe mongomongovo onhi'iga rupi. ³ Itakatua ja jaspe ja sardônio ja ga rendy'jandy'javamo. Ga'apykava arimo yvagahavuhua rekoi. Yvagahavuhua hendy'jandy'ja itakatua ja esmeralda ja.

4 He'yjuhu aheapykava ga'apykava atimana itena. A'ereki ga oko aheruvihavuhetero oapyga oapykava rehe. Vinte e quatro ko aheapykava. Ga'apykava teni mbyteri pe a'ero. Ahepia ji huvihavuhu'ġa. Pevo ġa apygi aheapykava rehe he'yive'ġa vinte e quatrove'ġa. Ga omongi tapy'ynhapitiġahivuhuva'ea oina. Akanitara ouro apopyra ġa omongi no huvihavuhuro ġwaramo.

5 Ga'apykava hugwi iveraveravi onaranaraġa onhi'inhi'iga. A'ereki ga oko aheruvihavuhetero. Yhyga'java'ea hendy'pu irupe'i ga'apykava rovai pyteri pe ga rekoro ġwaramo aheruvihavuhetero. Sete ko yhyga'java'ea. Gara'uva pe ji ei yhyga'java'ea. Seteva'ea ja ko gara'uva.

6 Ga'apykava rovai pyteri pe hekoi ypihua ruvihava'java'ea vidro'java'ea apopyra. Typy katu hete ypihua ruvihava'java'ea cristal ja.

Quatrove'ġa nhatimani ga'apykava upa ga pyri okovo mbyteri pe ga rekoro ġwaramo aheruvihavuhetero. Gwe'yjuhuro ġandeakwara ihygahivi ġa ndehe ġakambypya koty ġakupepytera koty no. ⁷ Quatrove'ġa ko nahã: Ojipe'ga rekoi ja'gwara'java'ea ja leão ja. Ojipe'ga rekoi touro ja. Ojipe'ga rova rekoi akwaimbae'ga rova ja. Ojipe'ga rekoi kwanduhua ruvihava'java'ea ja a'ea oveverame. Nahã tuhë quatrove'ġa ndekoi upa ga pyri. ⁸ Gapepoa

oatimamba ġa. Quatrove'ġa naġanani ġapepoa ko seis. Gwe'yjuhuro ġandeakwara ohygahi ġa ndehe ġayvyteri pe no. Ndopytu'ui'i'ġa ġa javo arimo ypytunimo no. A'ereki nane'yimi ġa e'ie'i:

—Pyry hete ga! Pyry hete ga!

Pyry hete aheruvihavuhuhete'ga Tupana'ga!

Koji'i ga popoakahetero ojipe'ġa hohe pa.

Ga tehe oko aheruvihavuhuhetero, ei ġa.

Ymyahũ ga oko hako.

Aġwamo ga oko.

Aerẽ ti ga ruri nehẽ.

A'ea ġa ei jipi onhi'imbige'yma ga rehe.

⁹ Nahã ġa ga'apykavareheve'ga mboukwahavi tikatu hete ti ga javo. Nahã ġa ga mbohetei. Ga pe ġa ei:

—Ndepyry hete nde ore rerekokatuavo.

A'ea ġa ei ga'apykavareheve'ga pe ga mboheteavo – kiroki ga oko avuirama okovo aheruvihavuhuhetero.

¹⁰ Ga erame na ga pe akoja'ġa huvihavuhu'ġa vinte e quatrove'ġa – ġahã ġwenypy'anduru ga'apykavareheve'ga rovai pyteri pe avuiramave'ga rovai pyteri pe ga rekoro ġwaramo aheruvihavuhuhetero. Nahã ġa nenypy'andurugi gaha pyry hete nhande hohe javo. Nahã ġa ga mbohetei hekyita oakanitara ouro apopyra imondovo inoġa garovai pyteri pe ga ko nhanderuvihavuhuhete'ga javo. ¹¹ Ga mboheteavo ġa ei ga pe:

—Ndehe jate ndepyryhetero orepojkaharetea.

Ndehe jate ti ahe tanemboukwaha a'ero

gaha tikatu hete javo.

Tanembohete ti ahe.

Tereko ti aheruvihavuhuhetero epopoakaramo.

A'ereki nde ereapo pa

tanhimohẽ ti hehe javo.

Nde ipotaro ġwaramo hekopavi a.

Ejive nde ereapo pa.

A'ea ġa ei ga pe gworygworyvamo ga rehe.

5

Cordeiro'jave'ga ope'a imamanipyra

¹ Kiro ji hepiagi imamanipyra libro ga'apykavareheve'ga po pe aheruvihavuhuhete'ga po pe. Gapo pe gajohukoty rui imamanipyra libro hekoi. Livro gwereko ikwatijara mbyteri pe i'arimo no. Tuju'gia apopyra pyvõ ga hovapytymukari libro raka'e. Sete ko tuju'gia apopyra. Tuju'gia apopyra arimo herekoi ikwatijara no tope'ayme ti ahe libro hepiage'yma ipype javo.

² Ipopoakaheteve'ga Tupana'gapyrive'ga ji ga repia yvagipeve'ga. Hahyahi ganhi'ġa ga erame tohendu pa ti ġa nhinhi'ġa javo. Gaha e'i:

—Ma'ġa pyry hete huvihavuhuhetero? Pyry hete ti ga ruri ipe'avo libro nehẽ. Toka'mbika'mbi ti ga tuju'gia apopyra nhaporememo libro pe'avo, ei ga.

³ Ndipe'ahavi tuhẽ reki. A'ereki ahã pyryheteve'ġa huvihavuhuhete'ġa. Ndokoi ġa libro pe'aharamo yvagi pe. Ndokoi ġa libro pe'aharamo yvya koty. Ndokoi ġa libro pe'aharamo yvya gwyrri pe no. Ndokoi tuhẽ ġa ikwatijara repiakaramo a'ero. ⁴ Nurã ji jehe'oi ranuhũ. A'ereki ġa gweka nanongara'ġa novã. A'ereki ahã pyryheteve'ġa huvihavuhuhete'ġa. Nurã ahã ġa libro pe'aharamo. Ahã ġa ikwatijara monhi'iharamo a'ero – kiroki ikwatijara oko libro pype. Ahã tuhẽ ikwatijara repiakara'ġa a'ero.

⁵ A'ero huvihavuhu'ġa – kiroki vinte e quatrove'ġa – ġande'yja'ga ei ji ve:

—Terejehe'oi. Ehepia Judáva'ea rakykwepohara'ga. Ga pe nhande ei ja'gwara'jave'ga leão'jave'ga. A'ereki ga ipopoaka aheruvihavuhuhetero. Ga ko Daviva'ea rakykwepohara'ga. Nurã nhande ei ga pe: Garemboopya ko Daviva'ea aheruvihavuhuva'ea. Ojirovia hete ga ovyá omanoa hugwi okwerava'java okovo. Nurã ti gaha tope'a livro ika'mbika'mbiga tujuga apopyra nhaporemó – kiroki seteva'ea, ei ga ji ve.

⁶ Kiro ji Judáva'ea rakykwepohara'ga repiagi tuhẽ. Pevo ga ami ġapyteri pe. Aheruvihavuhuhete'ga apykava pyri ga ami ga'apykavareheve'ga rovai pyteri pe okovo quatrove'ġa ndovai pyteri pe no vinte e quatrove'ġa ndovai pyteri pe no huvihavuhu'ġa ndovai pyteri pe. Ga repiagame ji ei: Ga ko cordeiro ja jukapyra ja – ġwia ġa ojuka imondovo ikwava'ẽhava arimo. Sete ko garatĩa. Cordeiro ratĩa ja ko garatĩa. Ipopoaka hete ga a'ero aheruvihavuhuhetero. Sete ko gareakwara no. Tupana'ga ra'uva pe ji a'e gareakwara. Seteva'ea ja ko gara'uva. Tupana'ga omondomondo gwa'uva yvyakotyve'ġa gwyri pe nhaporemó takwaha pa ti ji ġandekoa pevo javo.

⁷ Kiro cordeiro'jave'ga ruri ipyhyga livro ga'apykavareheve'ga poa hugwi gajohukoty rui ga apygame okovo aheruvihavuhuhetero.

⁸ Ga livro pyhygirẽ ġa nhinoġi upa ojevapyvo vyva rehe garovai pyteri pe. Ga mboheteavo ġa nhinoġi pevo quatrove'ġa vinte e quatrove'ġa pavẽi. Gwetakwera ja ġa herekoi imonhi'ĩhava harpa. Nhaetingy'a'java'ea ġa gwereko no. Nhaetingy'a'java'ea ko ouro apopyra. Ipype hekoi incenso perfume apopyra. Tynahẽ a'ero. Perfume a'e ji Tupana'ga remimo'ẽhara'ġa nhi'ĩġa pe ġa nhi'ĩġame Tupana'ga pe.

⁹ Kiro quatrove'ġa vinte e quatrove'ġa pavẽi, ġa nhimby'yi ipyahuva'ea rehe. Onhimby'yita ġa ei cordeiro'jave'ga pe:

—Ndehe ko pyryheteva'ea aheruvihavuhuhetea no.

Nurã ndehe epyhy livro ika'mbika'mbiga tuju'ġia apopyra.

A'ereki nde erejijukauka heka'voguka ejekoa yvyakotyve'ġa ndepyga.

Nahã nde ġa mbopiro'yi ġandekote'varuhua hugwi ġa mongovo

toko ti ġa Tupana'gareheva'ero javo.

Nahã ko nde yvyakotyve'ġa hugwi ġa mo'emo'ẽi, ei ġa onhimby'yita.

Gande'ynde'yja'ġa hugwi nhaporemó nde ġa mo'emo'ẽi.

Kiroki ġa ojoatyatyvi ġanhi'ĩġa – ġa hugwiugwi nhaporemó nde ġa mo'emo'ẽi.

Ojipe'ġa hugwi nhaporemó nde ġa mo'emo'ẽi.

Yvyakotyve'ġa gwyġagwyripeve'ġa hugwi nhaporemó nde ġa mo'emo'ẽi.

Nahã ko nde yvyakotyve'ġa mo'emo'ẽi Tupana'ga pe, ei ġa onhimby'yita.

¹⁰ Nde ġa mongomongoi toko ti ġa aheruvihavamo javo.

Nde ġa mongomongoi toko ti ġa ikwava'ẽharamo javo.

A'ero ti ġa ndekoi aheruvihavamo vyva koty yvyakotyve'ġa ndepiakatuavo hendukatuuka ġa pe Tupana'ga nhi'ĩġa nehẽ.

A'ea ġa ei onhimby'yita cordeiro'jave'ga pe quatrove'ġa vinte e quatrove'ġa pavẽi.

¹¹ Kiro ji Tupana'gapyrive'ġa ndepiagi ġa nenduva. He'yjuhu ranuhũ ġa onhi'ĩġa milhões de milhõesve'ġa. Oatimamba ġa ga'apykavareheve'ga apykava upa quatrove'ġa atimambava upa no huvihavuhu'ġa atimambava upa no. ¹² Hahyahi Tupana'gapyrive'ġa nhi'ĩġa ġa erame:

—Pyry hete cordeiro'jave'ga jukapyra'jave'ga.

Gaha ti toko aheruvihavuhuhetero opopoakaramo.

Gaha ti toko imbateva'ero herekovo pyryva'ea.

Gaha ti tokwaha hete onhimombaragwahava.

Gaha ti tipopoaka hete.

Gaha ti timbohete.

Gaha ti timboukwaha hete tikatu hete ti ga javo.

Gaha ti tohoryory hete, ei ġa nhaporemō.

A'ea rehe nhaporemō Tupana'gapyrive'ġa nhi'iġi javo cordeiro'jave'ga mboheteavo gaha pyry hete ġa hohe pa javo.

¹³ Kiro ji henduvi Tupana'ga rembiapohara'ġa nhaporemō – kiroki ġa oko yvagi pe yvya koty no yvya gwyri pe no ypiahua ruvihava pype no mbatera pavēi. Gahā mbatera pavēi e'i pa:

—Tohoryory hete ti ga'apykavareheve'ga jipi cordeiro'jave'ga pavēi.

Gahā ti timbohete jipi.

Gahā ti timboukwaha jipi tikatu hete ti ġa javo.

Gahā ti toko nhanderuvihavuhhetero jipi.

A'ea nhande ei ga'apykavareheve'ga mboheteavo nhanderuvihavuhete'ga mboheteavo.

A'ea nhande ei cordeiro'jave'ga mboheteavo no, ei ġa mbatera pavēi.

A'ea rehe nhaporemō Tupana'ga rembiapohara'ġa nhaporemō ġa nhi'iġi javo mbatera pavēi.

¹⁴ Kiro quatrove'ġa ei:

—Na tuhē! Amém!

Kiro vinte e quatrove'ġa huvihavuhu'ġa nhinoġi upa ojobapyvo yvya rehe avuiramave'ga mboheteavo.

6

Tuju'gia apopyra

¹ Kiro ji hepiagi cordeiro'jave'ga ika'mbigame tuju'gia apopyra. Ojipejiva'ea ga ika'mbigi. A'ero quatrove'ġa nde'yja'ga nhi'iġi. Ga renduvame ji ei: Poro inaraġi ovuhu, a'e ji. A'ereki hahyahi ganhi'ġa ga erame:

—Herejo!

² Nanime ji hepiagi cavalo tiġuhūva'ea! Kiroki ga oapy i'arimo – gaha gwereko u'yva. Kiro akanitara mondohava ga pe. A'ea ahe ono otavukarame. Nurā ga ikwahavi omondoa. Nurā ga ei:

—Tatavuka ti ji, ei ga.

A'ero ga ndopojihuvi ogwovo atavuka hete ji javo ġapopoakara mombiga. Otavuka hete ga ġapopoakara mombiga a'ero.

³ Kiro cordeiro'jave'ga ojipea ka'mbigame tuju'gia apopyra ji ojipe'ga renduvi quatrove'ġa nde'yja'ga. Mokōi ko cordeiro'jave'ga rembika'mbigagwera a'ero. A'ero quatrove'ġa nde'yja'ga ei:

—Herejo!

⁴ A'ero ojipea cavalo hoi iġwaġuhūva'ea. Kiro cavalo arimove'ga mbopopoakahava itakyhea'javuhuva'ea mondohava no hehanhuhūva'ea mondohava ga pe. Nurā ga ikwahavi omondoa. Nurā ga ei:

—Aho ti ji vyvakotyve'ġa mbojoapitipitiuka nehē, ei ga ogwovo.

⁵ Kiro cordeiro'jave'ga ojipea ka'mbigame tuju'gia apopyra ji ojipe'ga renduvi quatrove'ġa nde'yja'ga. Trēs ko cordeiro'jave'ga rembika'mbigagwera a'ero. A'ero quatrove'ġa nde'yja'ga ei:

—Herejo!

Nanime ji hepiagi cavalo jypivuhuva'ea! Kiroki ga oapy i'arimo – ga gwereko imombohyitava opo pe.

⁶ Kiroki ga oko quatrove'ġa pyteri pe – gaha ji ahendu. Kiro ga ei cavalo arimove'ga pe:

—Momi itambere'ia aheporavykyhava ikwepykava – kiroki ikwepykava ahe opyhy oporavykyrame ara rupi ve. Momi jitehe itambere'ia um litro de trigo apopyra rehe pão rehe – kiroki pão ahe o'u ara rupi ve. A'ereki he'yjuhu ko itambere'ia mbatera rehe kiro, ei ga. Momi itambere'ia aheporavykyhava ikwepykava – kiroki ikwepykava ahe opyhy oporavykyrame ara rupi ve. Momi jitehe itambere'ia três litros de trigo'java'ea apopyra rehe cevada apopyra rehe pão rehe – kiroki pão ahe o'u ara rupi ve. A'ereki he'yjuhu ko itambere'ia mbatera rehe kiro, ei ga. Terembote'varuhui ti yva'ia oliveira yva'ia. A'ea ko ahe oapo ikavamo azeiteramo, ei ga. Terembote'varuhui ti ojipea yva'ia videira yva'ia. A'ea ko ahe oapo vinhoramó, ei ga cavalo arimove'ga pe.

⁷ Kiro cordeiro'jave'ga ojipea ka'mbigame tuju'gia apopyra ji ojipe'ga renduvi quatrove'ga nde'yja'ga. Quatro ko cordeiro'jave'ga rembika'mbigagwera a'ero. A'ero quatrove'ga nde'yja'ga ei:

—Herejo!

⁸ Nanime ji hepiagi cavalo jukyryuhuva'ea! Kiroki ga oapy i'arimo – garera ko Ahemanoa. Ojipe'ga hoi ga reviri. Garera ko Omanove'ga gwyrá. Omanove'ga gwyrá'ga hoi Ahemanoa'ga reviri tuhẽ ogwovo ga rupi. Kiro gambopopóakahava. Nurã ikwahava omóndoa'ga ei ojohupe:

—He'yjuhu ranuhũ vvyakotyve'ga. Quatro ko'ga ndekondekorame gapyteri pe nanani ojipejive'ga ti nhande tiapitiuka. Nahanahã ti nhande he'yive'ga apitiuka nehẽ. Jara'ga ti nhande tiapitiuka haimbejovaiva'ea pyvõ itakyhea'javuhuva'ea pyvõ nehẽ. Jara'ga ti nhande tiapitiuka ty'ara pe nehẽ. Jara'ga ti nhande tiapitiuka karugwate'varuhua pe nehẽ. Jara'ga ti nhande tiapitiuka ka'gwyripeva'ea pe nehẽ, ei Ahemanoa'ga Omanove'ga gwyrá'ga pavẽi.

Nahã ti'ga popóakahetero Ahemanoa'ga Omanove'ga gwyrá'ga pavẽi he'yive'ga apitiuka nehẽ a quarta parte dos vvyakotyve'ga apitiuka nehẽ.

⁹ Kiro cordeiro'jave'ga ojipea ka'mbigame tuju'gia apopyra ji ahera'uva repiagi he'yjuhuva'ea. Cinco ko garembika'mbigagwera a'ero. A'ero kiroki ahe vvyakotyve'ga rembijukapyrava'ea – a'ea ra'uva ji ahepia ikwava'êhava gwyrá he'yjuhuva'ea. Yvyakotyve'ga ahe jukai. A'ereki Tupana'ga rehe ojikoga gwaramo ahe omombe'umbe'u Tupana'ga nhi'íga. Omombe'u ahe Jesus'ga'ga pe no okokatuavo. Nurã vvyakotyve'ga tiruahũro ahe ve ahe mbopohipapota Tupana'ga hugwi. Ahe pohire'ymame'ga ahe jukai.

¹⁰ Kiro hahyahi ahera'uva nhi'íga i'eraime Tupana'ga pe he'yjuhuva'ea.

—Oreruvihavuhetero ndehe ndepyrá hete, e'i ahera'uva. Nde nhi'ígi a'itituhẽva'ea rehe, e'i. Maranime ti nde ei orejukahara'ga pe vvyakotyve'ga pe'ga ndehe ore repyga imóndovo hahyva'ea'ga pe? e'i ahera'uva Tupana'ga pe.

¹¹ Kiro imóndohava ahera'uva pe ahepipukuhuva'ea móndohava tapy'ynhapiti'gahivuhuva'ea móndohava. He'yjuhuva'ea ra'uva inainani herekoi opiti'gahivuhuva'ea a'ero. A'ereki oko katu gworygworyva onhimómiranama.

Kiro koi imombe'uhava ahera'uva pe no:

—Tukatu ti pepy'a kiro, e'i. Koji'i ti pepytu'u tomano ti peirũ'ga pe ja ua avo nehẽ javo, e'i. Penhimanoe'ymame pe pemombe'umbe'u Tupana'ga nhi'íga yvya koty Jesus'gareheva'ero. Na jitehe peirũ'ga imombe'umbe'ui Tupana'ga nhi'íga kiro yvya koty Jesus'gareheve'ga, e'i. Peirũ'ga ti tonhi'ípo'ru pa Tupana'ga nehẽ. Nurã ti vvyakotyve'ga tojuka peirũ'ga mbopohipota Tupana'ga hugwi nehẽ. A'ero ti peirũ'ga manoi opohire'yma Tupana'ga hugwi nehẽ.

A'ea ko imombe'ua ahera'uva pe.

¹² Kiro ji hepiagi cordeiro'jave'ga ojipea ka'mbigame tuju'gia apopyra. Seis ko garembika'mbigagwera a'ero. A'ero yvya ig'wyg'wyhetei. Kwara jyp-ivuhuro tapy'ynhapirypivuhuva'ea ja bode ravaypivuhua apopyra ja a'ero. Jahya ig'waguhũro aherecoa ja a'ero. ¹³ Yvaga hugwi jaytata'ia ndurundurugi yvya rehe a'ero. Onduru jaytata'ia yva'ia monduruga ja. Yvyturanuhũa yva figueira imog'wyg'wymame omondurunduru jugwi figo jakyruhuva'ea. Na jitehe jaytata'ia indurugi. ¹⁴ Yvaga jipe'ahetei onhimamana ogwovo a'ero livro mamanipyra ja ahe imaname imondovo. Yvytyruhua imbojipe'ahava ypa'õa imbojipe'ahava no a'ero. Yvytyruhua nhaporemõ ojijyi ypa'õa nhaporemõ no.

¹⁵ A'ero vyakotyve'ga nhimimi okyhyjiavo. Ganduvihavuhu'ga no jukwahave'ga no imbateve'ga no soldados'ga nduvihavuhu'ga no ipopoakaheteve'ga no ojipe'ga no – kiroki ipiro'ye'ỹve'ga ga ga mboporavykyuka ga mbopohirukare'yma ojihugwi, kiroki ga oporavyky ojive jate no ipiro'yve'ga – gahã nhaporemõ onhimimba vytyvytyruhua rupi itakwaruhua pype itaruvihava pyteri pe no. ¹⁶ Yvytyruhua pe ga ei itaruvihava pe no:

—Pehi ti ore rehe ore mima ga hugwi. Kiroki ga oapy oapykava rehe yvagi pe okovo aheruvihavuhuhetero – ga hugwi ore nhimipotari torerepiagyme ti ga. Kiroki ga omano cordeiro ja jukapyra ja – ga hugwi ore nhimipotari no tuhurye ti ga ore pyri. A'ereki ga onhimonha'nga hete ore rehe, ei ga. ¹⁷ A'ereki kiro ganduhava tuhẽ. Kiro ti ga nduri a'ero onhimonha'ngaheteavo vyakotyve'ga ndehe nehẽ. Ndorepopoakari po ti ore ga pe oropapava nehẽ, ei ga okyhyjiavo.

7

Tupana'ga rembikwatijaripyra nongava

¹ Aerẽ ji hepiagi Tupana'gapyrive'ga amame yvya koty yvagipeve'ga. Quatro ko ga. Quatrove'ga ko nahã: Ojipe'ga ami tyapyra koty. Ojipe'ga ami nhimbya koty. Ojipe'ga ami kwara pora koty. Ojipe'ga ami kwara kia koty. Nahã quatrove'ga hepiakatupavi vyvtua yvya koty. Quatro ko vyvtua. Ga nağanani ipyhygi vyvtua topejupejuyme ti vyvtua yvya koty javo.

—Topejuyme ti vyvtua yvya rehe ypiahua ruvihava rehe no yva rehe nehẽ no, ei ga.

² Kiro ji hepiagi ojipe'ga Tupana'gapyrive'ga ga jiupirame kwara pora hugwi ogwovo yvagi pe. Gwereco ga Tupana'ga rembikwatijaripyra nongava avuiramave'ga rembikwatijaripyra nongava. A'ea pyvõ ga ono Tupana'ga rembikwatijaripyra vyakotyve'ga ndehe gahã ko Tupana'gareheve'ga javo. Hahyahi Tupana'gapyrive'ga nhi'iga ga erame quatrove'ga pe – kiroki ga opyhy vyvtua. Kiro gambopopokahava. Nurã ikwahava omondoa ga ei ojohupe:

—Timbote'varuhu ti yvya ypiahua ruvihava no, ei ga.

Ga pe Tupana'gapyrive'ga onhi'igahyahi.

³ —Tapembote'varuhui ve ti yvya ypiahua ruvihava no yva no, ei ga. Na ore inoği na'ẽ nhanderuvihavuhuhete'ga rembikwatijaripyra gareheve'ga ndetovapya rehe. A'ea ti ore torono ga ndehe garembikwatijaripyra nongava pyvõ gahã ko Tupana'gareheve'ga javo, ei ga ga pe.

—Kwa, ei ga.

⁴ Ga inombavirẽ ga ndehe ji henduvi ga imombe'urame. Imombe'gwovo ga ei:

—He'yjuhuranuhũve'ga ndehe ga inoği Tupana'ga rembikwatijaripyra cento e quarenta e quatro milve'ga ndehe. Ga ko Israelva'ea ra'yrava'ea

rakykwepohara'ġa, ei ga. ⁵⁻⁸ Doze ko Israelva'ea ra'yrava'ea oko huvi-havamo. Ahera'yrava'ea rakykwepohara'ġa gwereko Israelva'ea ra'yrava'ea rera jitehe. Ga ko nahã a'ero:

Judá'ġa
Rúben'ġa
Gade'ġa
Aser'ġa
Naftali'ġa
Manassés'ġa
Simeão'ġa
Levi'ġa
Issacar'ġa
Zebulom'ġa
José'ġa
Benjamim'ġa.

Nahã Israelva'ea ra'yrava'ea rakykwepohara'ġa, ei ga. Ganaġanani ko doze milve'ġa. Ga ndehe inainani Tupana'gapyrive'ġa inoġi Tupana'ga rembik-watijaripyra ġahã ko Tupana'gareheve'ġa javo, ei ga.

He'yjuhuranuhũve'ġa omongi tapy'ynhapitiġahivuhuva'ea

⁹ Aerẽ ji hepiagi he'yjuhuranuhũve'ġa vyakotyve'ġa. Ndahepiapavi ji ġa. Aereki ġa he'yjuhu ranuhũ. Ga nduripei ogwyogwyripeve'ġa hugwi nhaporemo. Ga nduripei gwe'ygwe'yja'ġa hugwi nhaporemo no. Ojipe'ġa hugwi nhaporemo ġa nduripei no. Kiroki ġa ojoatyatyvi ġanhi'iġa – ġa hugwiugwi nhaporemo ġa nduripei no. Kiro ġa ami ga'apykavareheve'ga apykava rovai pyteri pe aheruvihavuhuhete'ga rovai pyteri pe. Cordeiro'jave'ga rovai pyteri pe ġa ami no. Omongi ġa opipukuhuva'ea tapy'ynhapitiġahivuhuva'ea. Gwereco ġa pindova rova oġo pe.

¹⁰ Hahyahi ġanhi'iġa ġa erame:

—Tupana'ga nhanderuvihavuhuhete'ga oapy oapykava rehe aheruvihavuhuhetero.

Gaha cordeiro'jave'ga pavẽi,

ġahã jate omombo hete nhanderekote'varuhua nhande hugwi
nhande mombyryva avuirama nhande rerua avo yvagi pe.

Nurã nhande ġa mbohetei, ei ġa.

¹¹ Kiro Tupana'gapyrive'ġa nhaporemo ġa ami ga'apykava atimambava huvihavuhu'ġa atimambava no quatrove'ġa atimambava no. Tupana'gapyrive'ġa nhinoġi upa ojevapyvo yvya rehe ga'apykava rovai pyteri pe ga mboheteavo Tupana'ga ko nhanderuvihavuhuhete'ga javo. ¹² A'ero ġa ei:

—Na tuhẽ! Amém!

Tohoryory ti Tupana'ga nhanderuvihavuhuhete'ga.

Gaha ti timboukwaha hete tikatu hete ti ga javo.

Gaha ti tokwaha hete onhimombaragwahava.

Ga pe ti xa'e: Ndepyry hete nde ore pokoga.

Gaha ti timbohete.

Gaha ti toko nhanderuvihavuhuhete'ga.

Gaha ti tipopoaka hete.

Na tuhẽ ti nhanderuvihavuhuhete'ga toko avuirama nehẽ.

Na tuhẽ! Amém! ei Tupana'gapyrive'ġa Tupana'ga mombe'gwovo.

¹³ Kiro huvihavuhu'ġa nde'yja'ga ei ji ve:

—Ma'ga po ga – kiroki ga omongi opipukuhuva'ea tapy'ynhapitiġahivuhuva'ea? Ma hugwi ga nduri? ei ga.

¹⁴ —A'ero ji ei ga pe: Ji ndakwahavi. Ndehe erekwaha huvihavuhuro. Emombe'u ti ji ve a'ea, a'e ji.

Imombe'gwovo ga ei ji ve:

—Ga pe hahy hete ranuhū raikwehe. Hahyhetea hugwi ga nduri. Cordeiro'jave'ga rehe ga jikohetei. Ga ojijukauka heka'voguka gwekoa omanomo ga ndepyga tamombo ti ji ġandekote'varuhua ga hugwi ga mombyryva javo. Ga ndepyga ga gwekoa reka'vogukaro ġwaramo ġapira tiġahivuhuro kiro. A'ereki ga ojiko hete ga rehe okokatuavo herovia ga manorame ga ndepyga ga mombyryva, ei huvihavuhu'ga imombe'gwovo.

¹⁵ Nurã ga ndekoi Tupana'ga rovai pyteri pe

ga apygame oapykava rehe aheruvihavuhuhetero.

Ypytunimo ga ndekoi ganhi'iġa rupi garonga pype gambohete'ha pype arimo no.

A'ero ti ga ruvi ġapyteri pe ga a'nguavo nehē, ei huvihavuhu'ga.

¹⁶ Ty'ara ti ndojukaa'javi ga nehē.

Ndoygweja'javi ti ga nehē.

Ndopo'rua'javi ti ga kwarahyahiva nehē.

Nombohakuvyukara'javi ti ga ga pe nehē no, ei huvihavuhu'ga.

¹⁷ A'ereki cordeiro'jave'ga gwepia katu hete ga

okovo ga'apykavareheve'ga rovai pyteri pe aheruvihavuhuhete'ga rovai pyteri pe.

Ojikwahavuka ti ga ga pe nehē.

Nahã ti ga ga mongoi avuirama Tupana'ga pyri nehē, ei huvihavuhu'ga.

Gakwahava pe ji ei:

O'u ga yhyppyryva ahemongohava.

A'ero ga ndekoi avuirama Tupana'ga pyri, ei huvihavuhu'ga.

Tupana'ga ti ihypavi ġandeahya ġandeakwara hugwi nehē.

Ndojehe'oa'javi ti ga nehē.

A'ero ti ga ndokovevehua'javi nehē, ei huvihavuhu'ga ji ve.

8

Mbapavava'ea tuju'gia apopyra

¹ Kiro cordeiro'jave'ga ojipea ka'mbigame tuju'gia apopyra ga nhaporemo onhi'imbi hete. Sete ko garembika'mbigagwera a'ero. Meia hora po ihoi ga nhi'iġe'ymame, a'e ji mo henduve'yma.

² Kiro ji ga ndepiagi Tupana'gapyrive'ga seteve'ga – kiroki ga o'ã Tupana'ga rovai pyteri pe okoheteavo ganhi'iġa rupi yvagipeve'ga. Kiro trombetas mondohava seteve'ga pe. Sete ko ġatrombetas a'ero.

³ Kiro ojipe'ga Tupana'gapyrive'ga ruri o'ama ikwava'ēhava pyri. Gwereko ga hyrua incenso perfume apopyra kaja ryrua ouro apopyra. Kiro perfume apopyra mondohava ga pe he'yjuhuva'ea mondohava. Nurã ga ei ikwahava omondo:

—Tambokai ti ji perfume ikwava'ēhava arimo nehē, ei ga.

A'ea ga ei ikwava'ēhava pe ouro apopyra pe – kiroki oko ga'apykavareheve'ga apykava rovai pyteri pe aheruvihavuhuhete'ga apykava rovai pyteri pe.

—Tupana'ga remimo'ēhara'ġa nhaporemo onhi'ĩ Tupana'ga pe, ei ga. Ta-mondo ti ji ganhi'iġa perfume reheve ikwava'ēhava rehe nehē, ei ga.

A'ero ga imbokai ipyhyga perfume apopyra kaja ryrua opo pe. ⁴ Ikairame tatatiġa ihoi ikaja ryrua hugwi ogwovo Tupana'ga remimo'ēhara'ġa nhi'iġa pavēi ojiupia ogwovo Tupana'ga rovai pyteri pe.

⁵ A'ero Tupana'gapyrive'ga ipe'ai tata ikwava'ēhava hugwi imotynyhema ikaja ryrua. Yvya koty ga imombori tata. Kiro inhi'inhi'iġi onaranaraġa overaverava. Oġwyġwy hete yvya a'ero.

Sete trombetas

⁶ Seteve'ġa Tupana'gapyrive'ġa – kiroki ġa gwereko trombetas – ġahã onhimboavujikwe tipy ti trombetas javo.

⁷ Kiro ojipejive'ga ipyi trombeta seteve'ġa nde'yja'ga. A'ero itatiġuhũa'java'ea mombohava amana royxagahiva'java'ea mombohava yvya koty tata mombohava pavēi. A'ero ikyri itatiġuhũa'java'ea tata pavēi yvya koty. A'ea pavēi aherekoa jihe'ari ohia yvya koty no. Yva he'yjuhu hete ranuhũ yvya koty. Trêsva'ea pyteri pe nanani ojipejiva'ea okai. Nahã a terċa parte dos yva okai yvya no. Okai pa nhungwava no.

⁸ Kiro ojipe'ga ipyi trombeta seteve'ġa nde'yja'ga. Mokõi ko ġanembipyagwera a'ero. A'ero vytyra ruvihavuhua'java'ea momborukahava yvya koty ypihua ruvihava pype. Hendy ko vytyra ruvihavuhua'java'ea. Paivouhu hete ranuhũ ipukuhua ihoi ypihua ruvihava pukuhua ihoi yvya koty. He'yjuhu hete ranuhũ quilômetros. Ypihua ruvihava pype trêsva quilômetros pyteri pe nanani ojipeji quilômetro yhya onhimbote hegoro. Nahã a terċa parte do ypihua ruvihava onhimbote hegoro. ⁹ Yhyapora he'yjuhu hete ranuhũ ypihua ruvihava pype yvya koty. Trêsva yhyapora pyteri pe nanani ojipejiva'ea manoi yhyapora. Nahã a terċa parte dos yhyapora omano. Yharuhua he'yjuhu hete ranuhũ ypihua ruvihava rehe no. Trêsva yharuhua pyteri pe nanani ojipejiva'ea ihoi ypy pe oka'nhyama yharuhua. Nahã a terċa parte dos yharuhua oho ypy pe.

¹⁰ Kiro ojipe'ga ipyi trombeta seteve'ġa nde'yja'ga. Trêsva ko ġanembipyagwera a'ero. A'ero jaytata'ihua hehanhuhũva'ea ihiri yvya koty yvaga hugwi. Yhyga ja jaytata'ihua ikai ohia paranauhũa pype. Paranauhũa he'yjuhu hete ranuhũ yvya koty. Trêsva paranauhũa pyteri pe nanani ojipejiva'ea pype jaytata'ihua ihiri. Nahã a terċa parte dos paranauhũa pype jaytata'ihua ohi. Ihiri no yhyaryapyruhua pype. He'yjuhu hete ranuhũ yhyaryapyruhua yvya koty. Trêsva yhyaryapyruhua pyteri pe nanani ojipejiva'ea pype jaytata'ihua ihiri. Nahã a terċa parte dos yhyaryapyruhua pype jaytata'ihua ohi. ¹¹ Jaytata'ihua rera ko ka'a irovahiva'ea. Omborovahi jaytata'ihua yhya a'ero ohirame ipype. Nurã oy'urame he'yjuhuve'ġa manoi vyakotyve'ġa.

¹² Kiro ojipe'ga ipyi trombeta seteve'ġa nde'yja'ga. Quatro ko ġanembipyagwera a'ero. A'ero kwara te'varo jahya pavēi jaytata'ia pavēi no. Nurã a'ea nhaporemō nahendykata'javi. A'ereki oji'iveuhu kwara ogwe arimo quatro horas rupi. Na jitehe oji'iveuhu jahya igwevi quatro horas rupi ypytunimo jaytata'ia pavēi.

¹³ Kiro ji hepiagi kwanduhua'javuhuva'ea iveverame yvate. A'ea ji henduvi. Hahyahi kwanduhua'javuhuva'ea nhi'iġa i'erame:

—Ite'va! Ite'va! Ite'va ti vyakotyve'ġa pe nehē! Trêsva'ġa opy ġwerĩ trombetas seteve'ġa nde'yja'ġa. Ġanembipyra ko hahyagwama vyakotyve'ġa pe nehē. A'ero ti ite'varuhu hete ġa pe nehē, e'i kwanduhua'javuhuva'ea.

9

¹ Kiro ojipe'ga ipyi trombeta seteve'ga nde'yja'ga. Cinco ko ganembipyagwera a'ero. A'ero ji jaytata'ia'jave'ga repiagi – kiroki ga ohi yvaga hugwi vvyvo. Kiro chave mondohava ga pe. Nurã ga ei ikwahava omondoa:

—Tape'a ti ji vvykwara ruvihavuhua rovapytymbava jugwi nehẽ, ei ga.

Paivouhu ihoi vvykwaruhua. ² Chave ga ipyhygi a'ero ipe'avo hovapytymbava vvykwaruhua hugwi. Vvykwaruhua rupi ihemi tatatiġahivuhua. Tataheteuhua fornalhapyeva'ea ja ko ipype, a'e ji tatatiġahivuhua repiagame. Tatatiġa ombogwe kwara. Ypytunahi tatatiġateuhuro ġwaramo.

³ Tatatiġa hugwi ihemi tukuruhua ua yvya rehe he'yjuhuva'ea. Kiro tukuruhua mbopopoakahava. Nurã tukuruhua oko jagwa'jyra ja. Nurã ikwahava omondoa tukuruhua i'ei ojohupe:

—Tipi vvyakotyve'ga nehẽ, e'i. ⁴ Timbote'varuhuyme ti nhungwava ojipeva'ea henhuiva'ea nehẽ no. Timbote'varuhuyme ti yva nehẽ, e'i. Tipitipi ġa nehẽ – kiroki ġa ndogwerekoi Tupana'ga rembikwatijaripyra gwetovapyra rehe, e'i. ⁵ Tijukayme ti ġa. Hahyhetea tehe ti nhande timondo ġa pe, e'i. Cinco meses rupi ti nhande timondo hahya ġa pe, e'i tukuruhua.

Opiopi tukuruhua vvyakotyve'ga a'ero jagwa'jyra ja. ⁶ A'ero vvyakotyve'ga ndekotehei xamano javo novĩa. A'ereki ġa nomanoi. Hahy hete ġa pe. Nurã ġa manopotari novĩa. A'ereki tegwete ġamanoa.

⁷ Soldados'ġa omondo metalva'ea cavalos rehe. A'ereki ġa e'i: “Tokutugyme ti ġa cavalos nhande horame i'arimo nhandetavuka ġa pe,” ei ġa. Nahã cavalos gwereko metalva'ea ojihe. Na jitehe tukuruhua i'javijitehe herekoi ojihe. Oakaġa rehe tukuruhua gwereko akanitara'java'ea. Ouro apopyra ja ko akanitara'java'ea. Tukuruhua rova ko akwaimbae'ġa ndova ja. ⁸ Tukuruhua akaġa ava ko kunhangwera'ġa ava ja. Tukuruhua ranha ko ja'gwara'java'ea ranha ja leão ranha ja. ⁹ Opoti'a rehe tukuruhua gwereko ferro'java'ea tokutugyme ti ġa nhandepoti'a javo. Iveverame ipepoa ipyambu. Ipepoa pyambua ko henonhandava pyambua ja carretas pyambua ja. A'ereki ipyambu hete cavalos carretas renonhaname onhimongyavo akwaimbae'ġa nderogwovo totavuka ti ġa javo. Na jitehe tukuruhua pepoa ipyambuhetero.

¹⁰ Tukuruhua gwaja ko jagwa'jyra gwaja ja. Gwaja pyvõ tukuruhua vvyakotyve'ga piġapi. Cinco meses rupi tukuruhua opiopi gwaja pyvõ. Kiroki ġa ndogwerekoi Tupana'ga rembikwatijaripyra gwetovapyra rehe – ġahã tukuruhua ġa piġapi.

¹¹ Tukuruhua ruvihavuhu'ga koi vvykwara ruvihavuhu'ga – kiroki vvykwaruhua oho paivouhu. Hebreus'ġa ono Abadom ga rehe gareraramo. Gregos'ġa ono Apolião ga rehe gareraramo. Nhande tino ga rehe Ahemoka'nhyama gareraramo.

¹² Kiro ji ikwahavi javo: Na tuhẽ ojipejiva'ea ite'varuhuva'ea ko. A'ea rehe kwanduhua'javuhuva'ea nhi'igi oji'i. Kiro ti mokonhava'ea ite'varuhuva'ea memei nehẽ no, a'e ji.

¹³ Kiro ojipe'ga ipyi trombeta seteve'ga nde'yja'ga a'ero. Seis ko ganembipyagwera a'ero. A'ero ji ga renduvi – kiroki ga onhi'ĩ ikwava'ẽhava jahykavakatĩapy'ria hugwi – kiroki ikwava'ẽhava ouro apopyra opyta Tupana'ga rovai pyteri pe.

¹⁴⁻¹⁵ Pea hugwi ga ei seteve'ġa nde'yja'ga pe – kiroki ga opy trombeta:

—Ekwahara ti anhaġa quatrova'ea – kiroki a'ea opyta paranauhã ruvi-hava rembeyvyri pe rio Eufrates rembeyvyri pe imboavujikweripyrava'ea, ei ga.

—Kwa, ei ga.

Kiro anhağate'varuhuva'ea kwaharava. Nurã ikwahava omondo a'ea ei ojohupe:

—Tiapiti ti vvyakotyve'ğa nehẽ. Nhanemondohava rupi jate ti nhande xaho ға apitiavo nehẽ. Nhanemondohava – a hora, o dia, o mês, o ano – a'ea rupi katu hete ti nhande tiapiti vvyakotyve'ğa nehẽ. He'yjuhu hete ranuhũ vvyakotyve'ğa yvya koty. Trêsvê'ğa pyteri pe nanani ojipeji'ğa ti nhande tiapiti nehẽ. Nahã ti nhande a terça parte dos vvyakotyve'ğa tiapiti nehẽ, e'i.

¹⁶ He'yjuhuranuhũve'ğa soldados'ğa oapy cavalos arimo xatavuka ti vvyakotyve'ğa pe javo.

—Duzentos milhões ko soldados'ğa ndekoi, ei ga.

A'ea ji ahendu jitekovo.

¹⁷ Jesus'ga rembiepiukara ji hepiagi aere'ĩva'ea. Nurã ji hepiagi cavalos cavalos'arimove'ğa ndeheve. Gwereco ға opoti'a rehe ita'jaheteva'ea. Itajaheteva'ea ko igwağuhũ tata ja. Hovy'i ita'jaheteva'ea no ita ja safira ja. Jukyryuhu ita'jaheteva'ea no pó de enxofre ja. Cavalos akağa ko ja'gwara'java'ea akağa ja leão akağa ja.

Cavalos jurua rupi ihemi tata tatatiğa pavẽi enxofre pavẽi. ¹⁸ A'ea pyvõ cavalos vvyakotyve'ğa apiti. He'yjuhu hete ranuhũ vvyakotyve'ğa. Trêsvê'ğa pyteri pe nanani cavalos ojipeji'ğa jukai tata pyvõ tatatiğa pyvõ no enxofre pyvõ no – kiroki ohẽ cavalos jurua rupi. Nahã a terça parte dos vvyakotyve'ğa omano. ¹⁹ Nahã cavalos ға apiti. A'ereki ipopoaka tata tatatiğa pavẽi enxofre pavẽi. A'ea nhaporemõ ihemi ijuraa hugwi ға apitiavo. Cavalos gwaja ko mboja ja. A'ereki cavalos gwajakãtĩapy'ria gwereco mboja akağa. A'ea ipopoaka no imondovo hahyhetea vvyakotyve'ğa pe ға apitiavo.

²⁰ Jara'ğa nomanoi opytavo ite'varuhuva'ea ojipe'ğa apitirame. Kiroki ға nomanoi – ғahã ndogwerojijyi ojeaporogita okokatue'yma ve opohire'yma ғwemimbohetebara hugwi. Ganemimbohetebara ko ғwembiapoa anhağa no Diabo'gapyriva'ea.

Ganembiapopyra ko ha'angava: ouro apopyra, prata apopyra, bronze apopyra, ita apopyra, yva apopyra. Nanongara ra'angava nhaporemõ ndo-hepiagi reki, nohenduvi reki, nopo'ami reki ogwove'ỹ. Emo ға ombohete tuhẽ a'ea anhağa no Diabo'gapyriva'ea imondovo gweaporogita imohina hehe. Nahã ға ndekote'varuhui. Tupana'ga jate ahe tombohete.

²¹ Ndogwerojijyi ға ojeaporogita okokatue'yma. Nurã ға ndojukapigi ojipe'ğa. Ndipajipigi ға. Ndopotapigi ға ғwembireko'garũive'ğa. Nomimbigi ға. Oko te'varuhu pa ға.

10

Tupana'gapyrive'ga gwereco livro'ia ipe'apyra

¹ Kiro ji ojipe'ga repiagi Tupana'gapyrive'ga ipopoakave'ga yvagipeve'ga. Ahepia ji ga ga jyvame yvaga hugwi ua yvya koty imongiavo yvağatiğa opiramo. Yvagahavuhua oko ga'akağa arimo ga'akanitaro. Hendy'ja hete garova kwara ja. Gakupya ko okyta ja hendyva'ea ja.

² Gwereco ga livro'ia ipe'apyra opo pe. Ohã ga imondovo opya ojohukoty rõi ypihua ruvihava rehe imondovo opya ojohukoty yvya rehe o'ama. ³ Hahyahi gahapukaja ja'gwara'java'ea ja leão ja. Ga hapukairẽ inaranaraği opyambuavo. Sete ko inarağa.

⁴ Inaranarağirẽ ji ei: Kiro ti ji ikwatijari inarağa remimombe'ua nehẽ, a'e ji jijive novã. A'ereki ji yvagipeve'ga rendu. Yvaga hugwi ga ei ji ve:

—Terekwahavukari ti inarağa remimombe'ua. Terekwatijari ti a'ea, ei ga ji ve.

—Kwa, a'e ji.

⁵ Tupana'gapyrive'ga – kiroki ga ohâi o'ama ypiahua ruvihava rehe yvya rehe no – gaha opova'ê yvagi pe.

⁶ —Gaha, ei ga, ga oko avuirama hako. Ağwamo ga rekoi, aerê avuirama nehê no omanoe'yma nehê, ei ga. Ga oapo yvaga yvagipeva'ea no yvya no yvyakotyva'ea no ypiahua ruvihava no yhyapora no, ei ga avuiramave'ga mombe'gwovo. Gaha nhirenduvame ji ei: Kiro ti aere'îva'ea nambegwea'javi nehê, a'e ji, ei ga. Ji erame na avuiramave'ga e'i: “A'iti a! Pyry nde'ea,” ei ga ji ve, ei Tupana'gapyrive'ga.

—Nambegwea'javi tuhê ti aere'îva'ea nehê. ⁷ Kiro po ti seteve'ğa – kiroki ğa opy trombetas – kiro po ti ęande'yja'ga ipyi trombeta mbapavamo nehê, ei Tupana'gapyrive'ga. Gaha ipyrame trombeta kiro ti Tupana'ga ikwahapavukari ęwemimbotarimova'ea nehê, ei ga. Ymyahû Tupana'ga nomombe'upavi ojiheva'ea pe onhi'iğa mombe'uharava'ea pe nahanahâ nhiremimbotarimova'ea javo hako. Nomombe'ui ga aerê ti ji hepiukapavi nehê javo hako, ei Tupana'gapyrive'ga ji ve.

⁸ Gaha – kiroki ga e'i ji ve: “Terekwatijari ti inarağa remimombe'ua” – gaha onhi'iğa'ja ji ve. Kiro ga ei:

—Eho ipyhyga livro'ia ipe'apyra Tupana'gapyrive'ga poa hugwi – kiroki ga ohâi o'ama ypiahua ruvihava rehe yvya rehe no, ei ga ji ve.

⁹ A'ero ji hoi Tupana'gapyrive'ga pyri nhivahema javo ga pe: Embuhu livro'ia ji ve, a'e ji.

—Koro! ei ga ji ve. Epyhy livro'ia i'gwovo pa. Nde juruka'rurame ti he'êro na'ê hehira ja novîa nehê. Emo nde imokoname ti omborovahi nderevega nehê, ei ga ji ve.

¹⁰ Apyhy ji livro'ia ipe'avo gapoa hugwi i'gwovo a'ero. Livro'ia he'êro hehira ja ji juruka'rurame. Ji imokoname kotihî imborovahivi jirevega.

¹¹ Kiro ga ei ji ve:

—Aerê ti emombe'ua'ja Tupana'ga nhi'iğa he'yive'ğa pe. Emombe'ua'ja ti ojipe'ğa yvyakotyve'ğa gwygagwyrive'ğa no. Emombe'ua'ja ti ğa no – kiroki ğa ojoatyatyvi ęanhi'iğa. Yvyakotyve'ğa nduvihavuhu'ğa ti emombe'ua'ja, ei ga ji ve.

11

Mokonha'ğa omombe'u ęwemiendukatua

¹ Kiro yvagipeve'ga imbuhuri ji ve ta'akwatięuhûa a'ea pyvô ti eha'âha'â hepiaga ipukuhua javo.

—Eha'âha'â ti hepiaga ipukuhua ęajatykahavuhua pukuhua Tupana'ga mbohetehava pukuhua maranime ipukuhua javo, ei ga. Eha'âha'â ti hepiaga ikwava'êhava pukuhua no maranime ipukuhua javo. Emo'emo'ê ti Tupana'ga mboheteve'ğa pevo no maramomi ęande'yja javo, ei ga ji ve.

² —Okara – kiroki oko ęajatykahavuhua pyri Tupana'ga mbohetehava pyri – a'ea ti tereha'âha'âĝi. A'ereki Tupana'ga e'i jipe: “Judeus'ęarûive'ğa ti toko pevo,” ei Tupana'ga, ei ga. “Quarenta e dois meses rupi ti judeus'ęarûive'ğa okote'varuhuve'ğa ndekoi ęajatykahavuhua pyri cidade-pyryva pype Jerusalém pype,” ei Tupana'ga ji ve, ei ga.

³ —“Kiroki mokonha'ğa nhinhi'iğa rendu katu – ęahâ ti ji ambopopoakaruka nehê tomombe'u ti ęa nhinhi'iğa mil duzentos e sessenta dias rupi,” ei Tupana'ga, ei ga. “Omongi ti ęa tapy'ynhapite'varuhua

jayrapemuhūva'ea nehē imombe'urame nhinhi'īga,” ei Tupana'ga ji ve, ei Tupana'gapyrive'ga imombe'gwovo ji ve.

⁴ Kiro Jesus'ga rembikwahavukara ji ve. Mokonha'ga oko yva ja oliveira ja mokonhava'ea ja. Ga ko hyapehava ja no mokonhava'ea ja – kiroki hyapehava oko Tupana'ga rovai pyteri pe vvyakotyve'ga nduvihavuhuhete'ga rovai pyteri pe.

⁵ Po ojipe'ga imondopotari hahya mokonha'ga pe, a'ero ti tata ihemi mokonha'ga jurua rupi nehē ga moka'nhyama ga jukavo nehē. Nahā ti ga tomano tata pype imondopotarame hahya mokonha'ga pe nehē.

⁶ Mokonha'ga ipopoaka. Po ga imbopo'opotari amana imombe'urame Tupana'ga nhi'īga mil duzentos e sessenta dias rupi, a'ero ti amana ndokyri nehē. Po ga yhya monhimboteptari aherekoro, a'ero ti yhya onhimbote aherekoro nehē. Po ga imondoparavuhupotari karugwate'varuhua yvya koty, a'ero ti karugwate'varuhua oho vvyakotyva'ea pe vvyakotyve'ga pe nehē no. Po ga imondopotapotari, a'ero ti ohooho nehē.

⁷ Aerē ti ga imombe'upavi Tupana'ga nhi'īga gwemiendukatua nehē. Ga imombe'upavirē ti vvykwaruhupypeva'ea ojiupi vvykwara ruvihavuhua hugwi ua nehē – kiroki vvykwara oho paivouhu. Uhu ti vvykwaruhupypeva'ea tiruahūheteva'ea otavuka mokonha'ga pe gapopoakara mombiga ga jukavo nehē.

⁸ Mokonha'ga nda'oa ti ipytai pehea rupi cidade ruvihava pype nehē – kiroki cidade oko Sodoma ja Egito ja no. A'ereki cidadepeve'ga ite'varuhu hete Sodomapeve'ga ja Egitopeve'ga ja no. Pevo jitehe cidade ruvihava pype ymyahū ahe mokonha'ga pojkaharete'ga mbovyri yva rehe ga jukavo ikwehe. Pevo jitehe ti mokonha'ga nda'oa pytai pehea rupi nehē.

⁹ Gwepia ti vvyakotyve'ga nhaporemō mokonha'ga nda'oa pevo nehē. Kiroki ga ojogwe'ygwe'yja'ga – ga ti ganda'oa repiagi nehē. Kiroki ga ojoatyatyvi ganhi'īga – ga ti ganda'oa repiagi nehē. Vvyakotyve'ga gwygagwyripeve'ga ti ganda'oa repiagi nehē. Ojipe'ga ganda'oa repiagi nehē no. Três dias e meio rupi ti ga hepiagi mokonha'ga nda'oa tymukare'yama nehē. ¹⁰ Vvyakotyve'ga ndoryndoryvamo gamanoa rehe nehē japovo toryva imondoteheavo mbatera ojohupe nehē. E'i ti ga ojohupe nehē: “Hahya ti mokonhava'ea nomondoa'javi nhande ve nehē. A'ereki hahy nhande ve ahe imombe'urame Tupana'ga nhi'īga pepohi ti pejikote'varuhua hugwi javo nhande ve.” Nahā ti ga ei nehē. A'ereki ga nhangypyhy gamanoa rehe nehē Tupana'ga nhi'īga mombe'uhara'ga manoa rehe nehē.

¹¹ Kiro ji hepiaga'javi Jesus'ga rembiepiukara ji ve aere'īva'ea. Mokonha'ga manorē três dias e meio ikwavi gamanoagwera pyvō. Tupana'ga imondoi opytua gayvyteri pe mokonha'ga vyteri pe ga mbogwerava'java ga mopo'ama'java. A'ero ga po'ami. Ohyhyi pa vvyakotyve'ga okyhyjiheteavo ga ndepiagame. ¹² Kiro mokonha'ga henduvi yvagipeve'ga nhi'īga. Hahyahi ganhi'īga ga erame ga pe:

—He pejijo avo yvagi pe! ei ga.

A'ero mokonha'ga hoi yvaḡatiḡa pype. Nahā ga hoi yvagi pe okiavo ogwovo a'ero. Gahoa yvagi pe ga'arōe'īve'ḡa hepiagi.

¹³ A'ea rupi jitehe yvya iḡwyḡwyhetei. Nurā onga ndurundurugi he'yjuhuva'ea cidade pe. Dez onga pyteri pe nanani ojipeji ndurugi onhika'mbika'mbiga. Nahā a décima parte da cidade onduru. Sete milve'ga omano yvya iḡwyḡwyheterame onga ndurundurugame. Kiroki ga nomanoi – ga e'i:

—Tupana'ga ipopoaka hete!

Nahã ға ei okyhyjiheteavo yvagipeve'ға nduvihavuhuhete'ға hugwi Tupana'ға hugwi.

¹⁴ Kiro ji ikwahavi javo: Na tuhẽ ite'varuhuva'ea ko. Mokõi reki ite'varuhuagwera a'ero. A'ea rehe kwanduhua'javuhuva'ea nhi'igi oji'i. Kiro ti kotihĩ ojipeva'ea ite'varuhuva'ea nehẽ no. A'ero ti trêsva'ea ite'varuhuva'ea nehẽ, a'e ji.

Mbapavamo ga opy trombeta

¹⁵ Kiro ojipe'ға ipyi trombeta seteve'ға nde'yja'ға a'ero. Sete ko ғанembipyagwera trombetas a'ero. A'ero ji henduvi yvagipeve'ға nhi'igame. Hahyahi ғанhi'igа ға erame:

—Kiroḡwe nhandepojoykaharete'ға Tupana'ға herekoi vvyakotyve'ға gwyrа. A'ea nhaporemо hekoi ga'apoa Cristo'ға apoa no kiro.

A'ereki Tupana'ға e'i ga pe: “Ji pavẽi ti tihepia katu ға pokoga.”

A'ea ga ei Cristo'ға pe ḡwemimbuhurukara'ға pe eko ti ғanduvihavuhetero ji pavẽi javo.

Tohepia katu pa ti Tupana'ға vvyakotyve'ға kiro avuirama nehẽ, ei ға.

¹⁶ Kiro vinte e quatrove'ға huvihavuhu'ға – kiroki ға õi oapykava rehe Tupana'ға rovai pyteri pe – ғahã onhino oiovapyvo yvya rehe Tupana'ға rovai pyteri pe Tupana'ға mboheteavo. ¹⁷ Kiro ға ei Tupana'ға pe:

—Tupana, orepojoykaharetea, ndepyyr hete nde oreruvihavuhetero.

Ndehe ndepopoaka ға hohe pa.

Aḡwamo nde ereko. Ymyahũ nde ereko hako.

Ndepyr hete nde.

A'ereki nde erepojoyka vvyakotyve'ға gwyrа toko ti a'ea jigwyrа javo.

Kiro po ti nde hepiakatupavi vvyakotyve'ға nehẽ, ei ға Tupana'ға pe.

¹⁸ Gagwyripeve'ға nhimonha'ngai nde rehe.

Kiro ti nde nhimonha'ngai ға ndehe nehẽ ғandekote'varuhuro ḡwaramo.

A'ero kiro ti nde ei omanove'ға pe nehẽ:

“Peko te'varuhu pe.

Peho ti hahyva'ea ruvihava pype a'ero,” ere ti nde ға pe nehẽ, ei huvihavuhu'ға Tupana'ға pe.

Kiro ti nde imbuhuri ejiheve'ға pe ikwepykava pyryva'ea nehẽ

– kiroki nenhi'igа mombe'uhara'ға, neremimo'ẽhara'ға no, nenhi'igа rendukatuhara'ға no.

Ga pe nhaporemо kiro ti nde imbuhuri nehẽ

okoteheve'ға pe ғanduvihava'ға pe nehẽ no, ei ға Tupana'ға pe.

Kiro ti nde ға mondoi hahyva'ea ruvihava pype

– kiroki ға oko te'varuhu vvyakotyve'ға pe imondovo hahya ға pe hendukatuuare'yma nenhi'igа, ei vinte e quatrove'ға huvihavuhu'ға Tupana'ға pe.

¹⁹ Kiro yvagi pe Tupana'ға mboheteava pe'ai garonga. A'ero jukwaha Tupana'ға rembikwatijarukaripyra ryrу'ia pevo gamboheteava pype.

Kiro iveraveravi onhi'inhi'igа onaranaraḡa. Oḡwyḡwy hete yvya a'ero. He'yjuhu itatiḡuhũa'java'ea amana royxaḡahiva'java'ea ikyri yvya koty a'ero.

12

Kunhangwerahẽa; tejuhua'javuhuva'ea ruvihavuhua

¹ Kiro ahemonhimomby'auhuvehẽa jipiukari yvagi pe tokwaha ti ға aere'ĩva'ea javo. Kwara ko hẽapiramo tapy'ynhapiramo. Jahya oko hẽapya gwyrи pe. Gwereco hẽa akanitara oakaḡa rehe. Akanitara gwereco jaytata'ia

ojihe. Doze ko jaytata'ia hehe. ² Ipuru'a hēa. A'ero hēa rahērahemamo. A'ereki kiro hēara'yra'ga ahava. A'ero hēa herekoi kiro hahyhetea ojive.

³ Kiro ojipeva'ea jipiukari yvagi pe ahemonhimomby'ava'ea. Ahemonhimomby'ava'ea ko tejuhua'javuhuva'ea ruvihavuhua. Huvihavuhu ko tejuhua'javuhuva'ea ġwehanhuhūro oġwaġahivamo. Sete ko tejuhua'javuhuva'ea akaġa. Gwereco akanitara oakaġa rehe no. Sete ko akanitara a'ero. Dez ko tejuhua'javuhuva'ea ratīa. ⁴ Ipopoaka tejuhua'javuhuva'ea gwaja jaytata'ia pe'avo yvaga hugwi imbuhua imomboa yvya koty. He'yjuhu hete ranuhū jaytata'ia. Trēs jaytata'ia pyteri pe nanani gwaja ojipeji pe'ai imbuhua imomboa yvya koty. Nahā a terġa parte dos jaytata'ia tejuhua'javuhuva'ea gwaja imombori. Tejuhua'javuhuva'ea i'ami kunhangwerahēa rovai pyteri pe ta'u ti ji hēara'yra'ga ga arame javo. A'ereki hēa ombo'a ġwerī gwa'yra'ga.

⁵ Ymyahū Tupana'ga ga mombe'u hako. Ga e'i:
 “Aerē ti hēara'yra'ga toko yvyakotyve'ġa nduvihavuhuhetero ġa ndepiakatu-pava nehē.

Tohendukatuukaraha ti ga ġa pe onhi'iġa nehē.

Ahe ja – kiroki ahe onupā ojipe'ga yvyra pyvō metalva'ea pyvō toko ti ga nhinhi'iġa rupi javo

– ahe ja ti hēara'yra'ga tohendukatuukaraha ġa pe nehē toko ti ġa nhaporemom
 nhinhi'iġa rupi javo,” ei Tupana'ga hako.

Kiro hēa ga mbo'ari gwa'yra'ga. Hēara'yra'ga arame kiro gape'ahava pea hugwi tejuhua'javuhuva'ea ti to'uyme ga javo. Kiro garerohohava Tupana'ga pyri ga'apykava pyri toko ga aheruvihavuhuhetero kiro javo.

⁶ Kiro hēa nhani oka'nhyama ongae'yi me. A'ereki pevo Tupana'ga omboavujikwerukaripe hēa pe avo ti hēa toju javo.

—Pevo ti ġa tomondomondo mbatera hēa pe mil duzentos e sessenta dias rupi nehē, ei Tupana'ga.

⁷ Kiro yvagi pe Tupana'gapyrive'ġa tavukari. Tupana'gapyrive'ġa ko Miguel'ġa. Miguel'ga ko oko Tupana'ga nhi'iġa rehe ojiheve'ġa pavēi. Tejuhua'javuhuva'ea ndokoi reki Tupana'ga nhi'iġa rehe ojiheva'ea pavēi. Nurā Miguel'ġa tavukari tejuhua'javuhuva'ea pe a'eareheva'ea pe no. ⁸ Miguel'ġa imombigi tejuhua'javuhuva'ea popoakara a'eareheva'ea popoakara reheve yvagi pe. Ndatekwavi tejuhua'javuhuva'ea rehe yvagi pe a'eareheva'ea rehe no. ⁹ A'ea rupi tejuhua'javuhuva'ea huvihavava'ea mombohava a'eareheva'ea mombohava pavēi yvya koty a'ero.

Tejuhua'javuhuva'ea ko mboja'jave'ga akoja'ga ymyahūve'ga. Mboja'jave'ga rera ko Diabo ite'varuhuva'ea ruvihavuhu'ga. Mboja'jave'ga rera ko Satanás no. Omoandyandyi ga yvyakotyve'ġa nhaporemom.

¹⁰ Kiro ji ojipe'ga renduvi. Hahyahi ganhi'iġa ga erame okovo yvagi pe:
 —Kiroġwe Tupana'ga ojiheve'ġa ndekote'varuhua mombohetei ġa mombyryva avuirama.

Kiro ti ga ġa nderohoukari ojipyri yvagi pe nehē.

Kiroġwe ga hepiukari opopoakara okovo ġanduvihavuhuhetero, ei ga.

Kiroġwe Cristo'ga hepiukari opopoakara okovo ġanduvihavuhuhetero no.

Ga pe ġwemimbuhurukara'ga pe Tupana'ga e'i

eko ti ġanduvihavuhuhetero javo.

A'ereki Tupana'ga omomboruka ġambotegwetehara'ga yvya koty

– kiroki ga omboja nhaneirū'ġa ndehe Tupana'ga rovai pyteri pe arimom
 ppytunimo no, ei ga okovo yvagi pe.

¹¹ Nhaneirū'ġa omombi Diabo'ga popoakara ojikheteavo ġwaramom
 cordeiro'jave'ga rehe

gaha omano heka'voguka gwekoa nhande repyga javo cordeiro'jave'ga. Ga omombi Diabo'ga popoakara imombe'urame Tupana'ga nhi'iga Jesus Cristo'ga mombe'urame.

Onhia'ngue'yma nhaneirũ'ğa ei ojohupe:

“Xa'eyme ti: Niamanopotari nhande Jesus Cristo'ga mombe'urame.

A'ea rũi ti xa'e.” Nahã ğa ei.

Ga'arõe'ỹve'ğa ğa jukai ğa mbopohirukapota Jesus'ga hugwi novĩa.

A'ereki ğa ndopohiri Jesus'ga mombe'ua hugwi, ei ga okovo yvagi pe.

¹² Tohoryory ti yvaga, ei ga.

Pejoryjory ti yvagipeva'ero!

A'ereki ga Diabo'ga mombo avo hugwi.

Yvyakotyva'ea pe yhyarupiva'ea pe no, pe me ti ite'va kiro.

A'ereki Diabo'ga ogy ogwovo pe pyri onhimboahiva.

A'ereki ga e'i: “Nambegwei ti Tupana'ga omombiguka jipopoakara yvya koty nehẽ no.

Takote'varuhuahi ti ji Jesus'gareheve'ğa pe yvya koty a'ero nehẽ,” ei Diabo'ga, ei ga.

A'ea ga ei okovo yvagi pe Diabo'ga mombe'gwovo yvyakotyve'ğa pe yhyarupive'ğa pe no. A'ea ji henduvi.

¹³ Kiro tejuhua'javuhuva'ea i'ei:

—Ah! Yvya koty ga ji momborukari ji mombytavouka, e'i.

A'ero ihoi kunhangwerahẽa rehe – kiroki hẽa gwa'yra'ga mbo'a. Hẽa rehe ihoi tajuka ti hẽa javo.

¹⁴ Kiro kwanduhua'javuhuva'ea pepoa mondohava mokonhava'ea mondohava kunhangwerahẽa pe. Nurã hẽa ei:

—Taveve ti ji ongae'ỹi me nehẽ. Pevo ti ji taho jitupa jirupai pe nehẽ. Pevo ti ğa tomondo mbatera ji ve trẽs anos e meio rupi nehẽ. A'ero pevo ti ji rukatui nehẽ nhinhimima mboja hugwi tejuhua'javuhuva'ea hugwi nehẽ, ei hẽa.

¹⁵ Ojuria rupi mboja yhya mohemi. Hehanhuhũ yhya ypihua ja – kiroki ohẽ tejuhua'javuhuva'ea jurua rupi yhya.

—Yhya ti togwerohoroho hẽa moka'nhyma, e'i.

¹⁶ Yvya pyry reki hẽa pe hẽa pokoga. A'ereki yvy pe yhya onhinha – akoja tejuhua'javuhuva'ea omohẽ ojuria rupi.

¹⁷ A'ero tejuhua'javuhuva'ea nhimonha'ngahetei hẽa rehe. Nurã ihoi otavuka hẽarakywepohara'ğa pe – kiroki ğa gwendu katu Tupana'ga remi-mombe'uhetea ojikoga Jesus Cristo'ga rehe okokatuavo. ¹⁸ Ogwovo ihoi o'ama y'ytiğa rehe ypihua ruvihava rembeyvyri pe.

13

Yhyapypeva'ea

¹ Kiro ji hepiagi tiruahũva'ea yhyapypeva'ea. Ohẽ yhyapypeva'ea ypihua ruvihava hugwi ua yvya rehe upa. Sete ko yhyapypeva'ea akağa. Dez ko yhyapypeva'ea ratĩa. Gwatĩa rehe gwereko akanitara. Dez ko akanitara a'ero. Oakağa rehe inainani gwereko gwerate'varuhua. Herate'varuhua Tupana'ga mbotegwetei yhyapypeva'ea ipopoaka Tupana'ga hohe javo.

² Yhyapypeva'ea oko ja'gwara'java'ea ja leopardo ja. Ipya oko urso pya ja. Ijuria oko ja'gwara'java'ea jurua ja leão jurua ja. Kiro tejuhua'javuhuva'ea imbopopoakarukari yhyapypeva'ea oji'ja ojipy'rovouka jupe toko ti yhyapypeva'ea jireheve'ğa nduvihavamo javo.

³ Ojipejiva'ea ji hepiagi yhyapypeva'ea akağa. Oko ika'ëagwera ite'varuhuheteva'ea nhakağa rehe. Nurã ji ei: Omano po raji'i. Kiro okwerava'ja reki! a'e ji hepiaga ika'ëagwera ite'varuhuheteva'ea.

Yvyakotyve'ğa nhaporemo ға nhimomby'ai hehe a'ea mbopogweavo. ⁴ A'ero ға tejuhua'javuhuva'ea mbohetei. A'ereki tejuhua'javuhuva'ea ombopopoakaruka yhyapypeva'ea pe. Yhyapypeva'ea ға imbohetei no.

—Ma'ğa ipopoaka yhyapypeva'ea ja? ei ға. Ma'ğa ipopoaka a'ea hohe otavuka a'ea pe? Ndipopoakahavi tuhẽ a'ea pe! ei ға imboheteavo.

⁵ Kiro yhyapypeva'ea monhi'ĩte'varuhuhava. Nurã ikwahava omondoa yhyapypeva'ea i'ei:

—Tanhimbohete tuhẽ ti ji Tupana'ga mbotegweteavo nehẽ. Quarenta e dois meses rupi ti ji tako nanongara rehe yvya koty nehẽ, e'i.

⁶ Nurã yhyapypeva'ea Tupana'ga mbotegwetei. Tupana'ga ronga mbotegwetei. Yvagipeve'ğa mbotegwetei. Nahã yhyapypeva'ea gwereko te'varuhu Tupana'ga renoite'varuhuavo.

⁷ Kiro yhyapypeva'ea mbopopoakahava no. Nurã ikwahava omondoa yhyapypeva'ea i'ei:

—Tatavuka ti ji Tupana'ga remimo'ëhara'ğa pe. Tamombi ti ji ғаpopoakara, e'i. Tajipopoaka ti ji yvyakotyve'ğa hohe pa, e'i. Ga hohe pa ti ji tajipopoaka – kiroki ға ojogwe'ygwe'yja'ğa. Ojipe'ğa hohe pa no ti ji tajipopoaka. Tajipopoaka ti ji ға hohe pa no – kiroki ға ojoatyatyvi ғанhi'iğa. Yvyakotyve'ğa gwygagwyriveve'ğa hohe pa ti ji tajipopoaka no, e'i yhyapypeva'ea.

⁸ Jihi, João, akwaha aere'ĩva'ea ikwatija. Ikwatija ji ei: Yvyakotyve'ğa nhaporemo ti yhyapypeva'ea mbohetei ojikoga hehe nehẽ – kiroki ға ndojikogi Tupana'ga rehe ikwatijarukare'yma ga pe ojera livro pype, a'e ji ikwatija. Gandra Tupana'ga ndokwatijari livro pype yvagi pe tuhu ti ға ji pyri okovo avuirama jave'yma. Livro ko cordeiro'jave'ga apoa. Gaha Tupana'ga omombe'u yvya apohava renonde aerẽ ti ga ojijukauka nehẽ javo, a'e ji ikwatija aere'ĩva'ea.

⁹ Peapyakwa pe. Pehendu katu nhirembikwatijara, a'e ji.

¹⁰ Kiroki ға ojipe'ğa topyhy ға nderogwovo

– ғаhã ti ojipe'ğa opyhygaha nehẽ ға nderogwovo nehẽ, a'e ji ikwahava aere'ĩva'ea.

Kiroki ға ojipe'ğa tojuka itakyhea'javuhuva'ea pyvõ

– ғаhã ti ojipe'ğa ojuka tuhẽ itakyhea'javuhuva'ea pyvõ nehẽ, a'e ji ikwahava aere'ĩva'ea.

Nurã ti Tupana'ga remimo'ëhara'ğa tonhimomirana ojikheteavo ga rehe nehẽ, a'e ji ikwatija aere'ĩva'ea.

Yvyapypeva'ea

¹¹ Kiro ojipea ji hepiagi tiruahũva'ea yvyapypeva'ea. Ohẽ yvyapypeva'ea yvya hugwi ua yvya arimo upa. Mokõi ko yvyapypeva'ea ratĩa. Hatĩa ko cordeiro ratĩa ja. Hahyahi yvyapypeva'ea nhi'iğa tejuhua'javuhuva'ea ja. ¹² Yhyapypeva'ea ombopopoakaruka yvyapypeva'ea oji'ja. A'ero yvyapypeva'ea yhyapypeva'ea mboheteukari yvyakotyve'ğa pe yvya pe no – kiroki yhyapypeva'ea gwereko ika'ëagwera ite'varuhuheteva'ea.

¹³ Yvyapypeva'ea japojai ahemonhimomby'ava'ea. Yvaga hugwi imbojyvi tata imbuhua yvya koty. Gwepia pa yvyakotyve'ğa ahemonhimomby'ava'ea. ¹⁴ Ahemonhimomby'ava'ea apovo ғwaramo yvyapypeva'ea ға moandyandyjuhui. Ipopoaka yvyapypeva'ea ahemonhimomby'ava'ea apovo ғwaramo yhyapypeva'ea rovai pyteri pe. Yvyakotyve'ğa pe yvyapypeva'ea ei:

—Peapo ti ha'angavuhua kiro timbohete ti a'ea ra'angavuhua javo – kiroki a'ea ko yhyapypeva'ea herekovo ika'ëagwera ite'varuhuheteva'ea itakyhea'javuhuva'ea rembikytiuhuagwera. A'ea ra'angavuhua ti peapo. A'ereki a'ea okwerava'ja reki yhyapypeva'ea, e'i vvyapypeva'ea.

Mbatera ġa japo'i yhyapypeva'ea ra'angavamo a'ero. ¹⁵ Opopoakahetero ġwaramo vvyapypeva'ea imondoi opytua ha'angava pe imopo'ama.

—Opo'ã reki ha'angava ogwoogwovo, ei vvyakotyve'ġa hepiagame.

Ha'angava onhi'ĩ. Kiro i'ei:

—Tanhimbohete ti vvyakotyve'ġa nhaporemō, e'i.

Kiroki ġa nombohetei yhyapypeva'ea ra'angava – ġahã ha'angava ojuka. ¹⁶⁻¹⁷ Yvyakotyve'ġa nhaporemō herekoi yhyapypeva'ea rembikwatijarukaragwera ojihe a'ero. Ga okwatijaruka yhyapypeva'ea rera ojihe. Hera ikwatijarukare'ymame ti ġa okwatijaruka yhyapypeva'ea rera número. Okwatijaruka ti ġa opoa rehe ojohukoty rūi. Opoa rehe ikwatijarukare'ymame ti ġa okwatijaruka gwetovapya rehe. Okwatijaruka ġa nhaporemō: okoteheve'ġa ġanduvihava'ġa imbateve'ġa nimbaterive'ġa ojipe'ġa no – kiroki ġa oporavyky ojive jate ipiro'yve'ġa, kiroki ipiro'ye'ÿve'ġa ġa ġa mboporavykyuka ġa mbopohirukare'yma ojihugwi no. Ga ojihe ikwatijarukare'ymame yhyapypeva'ea ra'angava noma'ëukari ġa pe mbatera ipyhygukare'yma imondoukare'yma no. Nahã yhyapypeva'ea ra'angava hendukatuuarahai vvyakotyve'ġa pe onhi'ġa opopoakaramo.

¹⁸ Ojapyakaheterame jate ti ahe ikwahavi yhyapypeva'ea rera. Kiroki ga okwaha hete – gaha ti tomo'emo'ë yhyapypeva'ea rera número onhi-mombaragwahava hehe. Yhyapypeva'ea rera número ko akwaimbae'ga rera número. Yhyapypeva'ea rera ko número seiscentos e sessenta e seis.

14

Cordeiro'jave'ga he'yjuhuranuhũve'ġa pavëi

¹ Kiro ji hepiagi. Nanime cordeiro'jave'ga ami vvytyruhua rehe Sião rehe! Ga pavëi ġa oko cento e quarenta e quatro milve'ġa. Ikwatijara ġa gwereko gwetovapya rehe. Ikwatijara ko cordeiro'jave'ga rera garuva'ga rera no.

² Kiro ji yvagipeve'ga renduvi. Onhi'ġahyahivuhu ga typojuhetea pyambua ja onaranaraġuhũva'ea ja no. Ikatu ganhi'ġa imonhi'ĩhava ja no harpas ja, a'e ji yvagipeve'ga renduva.

³ Cento e quarenta e quatro milve'ġa nhimby'yi ipyahuva'ea rehe yvagi pe ga'apykavareheve'ga apykava rovai pyteri pe ga apygame oapykava rehe okovo aheruvihavuhuhetero. Onhimby'yi ġa quatrove'ġa ndovai pyteri pe no huvihavuhu'ġa ndovai pyteri pe no. Tegwete ojipe'ġa nhimbo'ehava a'ea rehe. Gahã jate onhimbo'e hehe ipyahuva'ea rehe onhimby'yita cento e quarenta e quatro milve'ġa. A'ereki Tupana'ga ġa mbopiro'yuka ġambote'varuhuva'ea hugwi ġa pokoguka ġa mbuhuruka ojipyri yvagi pe ġa mombytavouka avuirama. ⁴ Ga ndokote'varuhui. Ga ko ġa ja – kiroki ġa ndogwerekoangavi kunhangwera'ġa. Pyry hete ġa. Cordeiro'jave'ga hoa nanani ġa hoi ga rupi okovo ganhi'ġa rupi. Tupana'ga omo'emo'ëypy ġa ojive vvyakotyve'ġa hugwi ġa mbopiro'yuka.

—Gahã ti toko jireheve'ġa cordeiro'jave'gareheve'ġa no, ei Tupana'ga ġa mo'emo'eamo. Toko ti ġa nhinhi'ġa rupi ganhi'ġa rupi no. Jara'ġa hohe vvyakotyve'ġa hohe ġa pyrvamo okovo a'ero, ei Tupana'ga.

⁵ Ni'mbeangavi Tupana'gareheve'ġa. Nurã ndojari ġa ndehe Tupana'ga rovai pyteri pe aheruvihavuhuhete'ga rovai pyteri pe.

Trësve'ġa Tupana'gapyrive'ġa yvagipeve'ġa

⁶ Kiro ji ojipe'ga repiagi Tupana'gapyrive'ga ga veverame yvatea gwyrimo. Ikwahava ġwaramo omounda ga ei:

—Taho ti ji imombe'gwovo pyryva'ea ipave'ÿva'ea Jesus'ga mombe'ua vvyakotyve'ġa pe nhaporemonehē. Gagwyġagwyripeve'ġa pe ti ji tamombe'u. Kiroki ġa ojogwe'ygwe'yja'ġa – ġa peġape ti ji tamombe'u. Kiroki ġa ojoatyatyvi ġanhi'iġa – ġa peġape ti ji tamombe'u. Ojipe'ġa pe ti ji tamombe'u no. Yvyakotyve'ġa pe nhaporemonehē, ei Tupana'gapyrive'ga.

⁷ Hahyahi ganhi'iġa ga erame ġa pe a'ero:

—Pehendu katu ti Tupana'ga rerekokatukatuavo ga ko ipopoaka ojipe'ġa hohe pa javo. Pembohete ti ga gaha jate oko nhanderuvihavuhuhetero javo. A'ereki kiro ga'ea okote'varuhuve'ġa pe peko te'varuhu pe javo. “Peho ti hahyva'ea ruvihava pype nehē,” e'i ti Tupana'ga nehē.

—Pembohete ti Tupana'ga mboukwahava penenypy'amo ga rovai pyteri pe. Gaha ombojihu yvaga yvya no ypiahua ruvihava no yhyaryapyruhua nhaporemonehē, ei Tupana'gapyrive'ga.

⁸ Kiro ojipe'ga vevei ga reviri no Tupana'gapyrive'ga. Imombe'gwovo ga ei:

—Cidadepeve'ġa Babilôniapeve'ġa popoakahetea ipigi! Opi hete tuhē! A'ereki ġa ombote'vate'varuhu vvyakotyve'ġa gwyriveve'ġa nhaporemonehē, ei ga. Babilôniapeve'ġa onhimbopogweuka ojipe'ġa pe toko te'varuhu ti ġa nhande ja javo. Babilôniapeve'ġa ja ġa ndekote'varuhui a'ero gworygworyvamo ġandekote'varuhua rehe, ei ga.

⁹⁻¹⁰ Kiro ojipe'ga vevei mokonha'ġa ndeviri no Tupana'gapyrive'ga. Trêsko ġa a'ero. Hahyahi ganhi'iġa ga erame:

—Kiroki ġa yhyapypeva'ea mbohete yhyapypeva'ea ra'angava rehe ve – ġahã ti ombuhuruka ite'varuhuva'ea ojive nehē, ei ga. Po ġa okwatijaruka yhyapypeva'ea rembikwatijarukara gwetovapya rehe, a'ero ti ite'varuhu ġa pe nehē, ei ga. Po ġa okwatijaruka oboa rehe, a'ero ti ite'varuhu ġa pe nehē no.

—Tupana'ga ti onhimonha'nga ġa ndehe nehē. Ndoporogwetygi ti ga ġa nehē, ei ga. A'ero ti Tupana'ga ġa mondoi tata pype enxofre pype nehē no hahyva'ea ruvihava pype. A'ea pyvõ ti ga hahya mondoi ġa pe nehē, ei ga. Hahyrame pevo ġa pe ti pyryve'ġa Tupana'gapyrive'ġa ġa ndepiagi nehē. Ga pavēi ti cordeiro'jave'ga ġa ndepiagi nehē hahyrame ġa pe nehē, ei ga.

¹¹ Nane'yimi ti ihemi tatatiġuhũa hahyrame ġa pe nehē. Hahya ti ndopigi ġa hugwi ypytunimo arimo nehē no, ei ga. Hahy hete ti ġa pe tata pype jipi nehē – kiroki ġa yhyapypeva'ea mbohete yhyapypeva'ea ra'angava reheve, kiroki ġa okwatijaruka yhyapypeva'ea rera ojihe, ei ga imombe'gwovo.

¹² —Nurã ti Tupana'ga remimo'ēhara'ġa tonhimomirana ojikheteavo Jesus'ga rehe Tupana'ga remimombe'uhetea rendukatuavo nehē, ei ga.

¹³ Kiro ji ojipe'ga renduvi yvagipeve'ga. Ji ve ga ei:

—Ekwatija ti nhiremimombe'ua nde ve kiro. Kiro Cristo'gareheve'ġa ndoryndoryvamo – kiroki ġa omano kirē nehē, ei Tupana'gapyrive'ga ji ve.

—Na tuhē, e'i Tupana'ga ra'uva. Kiro ġa ndoryndoryvamo. A'ereki omanorē ġa oapo pi. A'ero ġapy'a rukatui. Oporavyky hete na'ē ġa okovo yvya koty Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwovo okokatuavo onhimomiranama. Aerē omanorē ti ġa ndukatui yvagi pe nehē. Gandekokatuagwera ti jukwaha nehē ġa vahemirē yvagi pe, e'i Tupana'ga ra'uva.

Okyti ġa kopeva'ea

¹⁴ Kiro nanime ji hepiagi yvaġatiġa. Itiġahivuhuva'ea ko yvaġatiġa. I'arimo ga oapy. Oko ga ja – kiroki ga oko yvagipeva'ero vvyakotyva'ero no.

Oakaꝯa rehe ga gwereko akanitara ouro apopyra okovo ġwaramo aheruvi-havuhuhetero. Opo pe ga gwereko haimbeva'ea foice.

¹⁵ Kiro ojipe'ga Tupana'gapyrive'ga hemi Tupana'ga mboheteheva hugwi garonga hugwi ua. Hahyahi ganhi'iġa ga erame yvaġatiġa'arimove'ga pe. Ga pe ga ei:

—Ekyti kopeva'ea eapoa pyvō haimbeva'ea pyvō jajuro ġwaramo yvya koty. A'ereki kiro ikytihava, ei ga ga pe.

¹⁶ —Kwa, ei ga.

A'ero ga ikytipavi kopeva'ea nhaporemō yvya koty a'ero – kiroki ga oapy yvaġatiġa arimo.

¹⁷ Kiro ojipe'ga Tupana'gapyrive'ga hemi Tupana'ga mboheteheva hugwi garonga hugwi yvagipeva'ea hugwi. Gwereko ga haimbeva'ea no foice.

¹⁸ Kiro ojipe'ga ruri ikwava'ēhava hugwi Tupana'gapyrive'ga. Gaha ko tata repiakatuhara'ga. Hahyahi ganhi'iġa ga erame Tupana'gapyrive'ga pe – kiroki ga gwereko haimbeva'ea.

—Ekyti yva'ia ahara yhypoa'java'ea hugwi imono'ono'ombava. A'ereki yva'ia uva jaju pa yvya koty, ei ga ga pe.

¹⁹ —Kwa, ei ga.

A'ero ga yva'ia kytipavi yvya koty imono'ono'ombava a'ero imomboia imu'umu'ūhavuhua pype to'ē ti yva'ia ryhya jugwi javo.

Tupana'ga nhimonha'ngahetea, a'e ji imu'umu'ūhava pe. A'ereki Tupana'ga omu'umu'umuka okote'varuhuve'ga jukajukavouka imo'emo'ēuka ġandekoa nhaporemō.

²⁰ Cidade koty ġa imu'umu'umi yva'ia imu'umu'ūhavuhua pype. He'yjuhu ranuhū hete yva'ia ryhya i'ēi jugwi ġa imu'umu'umame. Okote'varuhuve'ga ndekoa pe a'e ji yva'ia ryhya. Paivouhu ihoi ġandekoa Tupana'ga ġa mu'umu'umukarame. Gandekoa oho paivouhu trezentos quilōmetros. Hehanhuhū ġandekoa typya no. Typya ihoi um metro e meio ogwovo. Oho ġandekoa cavalo jurua apiavo. Nahā typya ihoi cavalo jurua yvate jaimē ġandekoa.

15

Seteve'ga Tupana'gapyrive'ga ti omondo karugwara

¹ Kiro ji ojipe'ga ndepiagi ahemonhimomby'auhuve'ga – kiroki seteve'ga Tupana'gapyrive'ga okwahavuka aere'iva'ea okovo yvagi pe yvagipeve'ga. Omondo ti ġa seteva'ea karugwara vyakotyve'ga pe nehē. Seteva'ea karugwara ko mbapavava'ea. Seteve'ga imondomondorē seteva'ea karugwara vyakotyve'ga ndehe po ti Tupana'ga nhimonha'ngahetea ipigi ġa ndehe nehē.

² Kiro ji hepiagi ypiahua ruvihava'java'ea. Ypiahua ruvihava'java'ea ko vidro'java'ea apopyra tata'java'ea apopyra no. Vidro'java'ea apopyra tata'java'ea apopyra, a'ea memei ko ojihe'a ojogwehe. Kiroki ġa nombohetei yhyapypeva'ea yhyapypeva'ea ra'angava reheve – ji ġa ndepiagi ġa amame ypiahua ruvihava'java'ea rembeyvyri pe. Ndokwatijarukari ġa ojihe yhyapypeva'ea rera opopoakaramo yhyapypeva'ea hohe. Ndokwatijarukari ġa yhyapypeva'ea rera número ojihe no. Gwereko ġa Tupana'ga remimondoa imonhi'ihava harpas. ³ Tupana'gareheva'ea nhimby'yja rehe Moisésva'ea nhimby'yja rehe ġa nhimby'yi. Cordeiro'jave'ga nhimby'yja rehe ġa nhimby'yi no. A'ereki ġa Tupana'ga mbohete gaha jate ko vyakotyve'ga nduvihavuhete'ga javo. Onhimby'yita ġa ei:

—Tupana, orepojkaharetea, ndehe ko vyakotyve'ga nduvihava epopoakaramo ġa hohe pa.

Ndehe ko ġanduvihavuhuhetero avuirama ymya hako aerē nehē no, ei ġa onhimby'yita.

Ereapo nde ġamonhimomby'auhuva'ea enhimboheteuka ġa pe.

Ereko katu hete nde ġa nderekokatuavo imombe'gwovo a'itituhēva'ea ġa pe, ei ġa onhimby'yita Tupana'ga mboheteavo.

⁴ Ga nhaporemo nde rendu katu nde mboheteavo ga pyry hete javo.

A'ereki nde tehe jate ko ndepyry hete tuhē.

Uhu pa ti ġa ogwyrā hugwi nhaporemo nehē nde mboheteavo nderovai pyteri pe nehē.

A'ereki nde erehepiuka ejekokatuagwera ġa pe.

Nahā ġa ei onhimby'yita upa Tupana'ga mboheteavo.

⁵ Ga nhimby'yirē ji hepiagi yvagi pe. Pevo ko Tupana'ga mboheteava ipira apopyra – kiroki pyryheteva'ea gwereko Tupana'ga rembikwatijarukaripyra ryru'ia. Ojipe'a gamboheteava. ⁶ Seteve'ġa Tupana'gapyrive'ġa hemi jugwi – kiroki ġa omondo ġwerī karugwara yvyakotyve'ġa pe. Omongi ġa tapy'ynhapitiġahivuhuva'ea linho apopyra ndiky'ai'i'iva'ea. Omongi ġa oku'ayvira imondovo opoti'a rupi. Ouro apopyra ko ġaku'ayvira.

⁷ Ga pe quatrove'ġa nde'yja'ga imondoi nhaetingy'a'java'ea ouro apopyra. Sete ko nhaetingy'a'java'ea. Tupana'ga nhimonha'ngahetea rekoī nhaetingy'a'java'ea pype avuiramave'ga nhimonha'ngahetea. Tynahē a'ero.

⁸ Tatatiġuhūhetea rekoī Tupana'ga rongā pype gamboheteava pype. A'ereki Tupana'ga oko ipype. Tupana'ga rendy'jaro ġwaramo gamboheteava pype hekoī tatatiġa. Gapopoakaro ġwaramo hekoī tatatiġa ipype no. Tynahē gamboheteava a'ero. Tatatiġuhūa ġwaramo ti ahe ndohoi gamboheteai pe seteve'ġa remimondoa renonde nehē. A'ereki seteve'ġa Tupana'gapyrive'ġa e'i:

—Orenhinanhinani ti toromondo na'ē karugwara yvyakotyve'ġa pe nehē, ei ġa.

16

Tupana'ga nhimonha'ngahetea oko nhaetingy'a'java'ea pype

¹ Kiro ji ga renduvi Tupana'ga mboheteavapypeve'ga. Hahyahi ganhi'iġa ga erame seteve'ġa pe Tupana'gapyrive'ġa pe:

—Peho ti heka'voga Tupana'ga nhimonha'ngahetea nhaetingy'a'java'ea hugwi. Peheka'vo ti yvya koty, ei ga ġa pe.

²—Kwa, ei yvagipeve'ġa.

Kiro ġande'yja'ga hona'ēi a'ero heka'voga yvya koty Tupana'ga nhimonha'ngahetea ojipejiva'ea hugwi nhaetingy'a'java'ea hugwi. Nurā ihemi ġajauhua ite'varuheteva'ea yvyakotyve'ġa ndehe – kiroki ġa okwatijaruka yhyapypeva'ea apoa ojihe. Kiroki ġa ombohete yhyapypeva'ea ra'angava – ġa ndehe ihemi ġajauhua ite'varuheteva'ea no.

³ Kiro ojipe'ga seteve'ġa nde'yja'ga heka'vogi Tupana'ga nhimonha'ngahetea ojipea hugwi nhaetingy'a'java'ea hugwi. Mokōi ko ġanembiheka'vogagwera a'ero. Ypiahua ruvihava rehe ga heka'vogi. Ypiahua ruvihava nhimbotei omanove'ga rekoa'java'ero. Nurā yhyapora imanombavi.

⁴ Kiro ojipe'ga seteve'ġa nde'yja'ga heka'vogi Tupana'ga nhimonha'ngahetea ojipea hugwi nhaetingy'a'java'ea hugwi. Trēs ko ġanembiheka'vogagwera a'ero. Paranauhūa rehe yhyaryapyruhua rehe no ga heka'vogi. Paranauhūa nhimbotei aherekoro a'ero. Yhyaryapyruhua onhimbote aherekoro no.

⁵ Kiro ji ga renduvi – kiroki Tupana'gapyrive'ga oko yhya repiakatuhara'ga. Tupana'ga pe ga ei:

—Jipojykaharetea, ei ga Tupana'ga pe.

Aḡwamo nde ereko. Ymyahū nde ereko hako.

Ndehe ko ereko katu hete yhya monhimboteavo aherekoro ḡa pe.

⁶ A'ereki ḡa neremimo'ēhara'ḡa apiti

nenhi'ḡa mombe'uhara'ḡa ndeheve ḡandekoa reka'voga.

Kiroḡwe aherekoa nde imondoi ḡa pe to'u ti ḡa javo.

Pyry nde imondoi a'ea ḡa pe, ei ga Tupana'ga pe.

⁷ Kiro ji henduvi ikwava'ēhava hugwi nahā:

—Na tuhē, Tupana, orepojykaharetea!

Ndehe ko vvyakotyve'ḡa nduvihava epopoakaramo ḡa hohe pa.

Ereko katu hete

e'erame a'itituhēva'ea imondovo hahya hupi katu okote'varuhuve'ḡa pe.

Poru ji henduvi ikwava'ēhava hugwi.

⁸ Kiro ojipe'ga seteve'ḡa nde'yja'ga heka'vogi Tupana'ga nhi-monha'ngahetea ojipea hugwi nhaetingy'a'java'ea hugwi. Quatro ko ḡanembiheka'vogagwera a'ero. Kwara rehe ga heka'vogi tombokai ti kwara vvyakotyve'ḡa tata pyvō javo. ⁹ Kwara vvyakotyve'ḡa mbokaiheteri a'ero. Hahy hete ḡa pe a'ero. A'ea nhaporemō karugwara Tupana'ga imondomondoukari ḡa pe. Ga karugwara mondoukaro ḡwaramo ḡa ete'varuhuhetei Tupana'ga pe ga mbotegweteavo. Ndogwerojijyi reki ḡa ojeaporogita okokatue'yma ga mbohetee'yma.

¹⁰ Kiro ojipe'ga seteve'ḡa nde'yja'ga heka'vogi Tupana'ga nhi-monha'ngahetea ojipea hugwi nhaetingy'a'java'ea hugwi. Cinco ko ḡanembiheka'vogagwera a'ero. Yhyapypeva'ea gwyrā rehe ga heka'vogi. Pevō yvya koty yhyapypeva'ea oko ogwyrīpeve'ḡa nduvihavamo. Yhyapypeva'ea gwyrīpeve'ḡa pe ppytunahivuhu a'ero. Hahy hete ḡa pe. Ohu'u ḡa okūa a'ero hahyhetero ḡwaramo ḡa pe. ¹¹ Yvagipeve'ga pe Tupana'ga pe ḡa ete'varuhuhetei ga mbotegweteavo okote'varuhuavo hahyro ḡwaramo ojive. Ojahuro ḡwaramo ḡa ete'varuhuhetei ga pe no. Emo ḡa ndogwerojijyi ojeaporogita okokatue'yma.

¹² Kiro ojipe'ga seteve'ḡa nde'yja'ga heka'vogi Tupana'ga nhi-monha'ngahetea ojipea hugwi nhaetingy'a'java'ea hugwi. Seis ko ḡanembiheka'vogagwera a'ero. Paranauhūa ruvihava rehe rio Eufrates rehe ga heka'vogi. Paranauhūa ruvihava rio Eufrates ty pa onhimboavujikwea a'ero tuhu ti kwara porakotyve'ḡa nduvihavuhu'ḡa yvya pikaḡa rupi javo.

¹³ Kiro ji hepiagi trēsva'ea Diabo'gapyriva'ea anhaḡa. A'ea ko kururua ja. Tejuhua'javuhuva'ea jurua rupi ojipea hemi. Yhyapypeva'ea jurua rupi ojipea hemi. Tupana'ga nhi'iḡaatyviva'ea mombe'uhara'ga jurua rupi ojipea hemi. Nahā ko trēsva'ea Diabo'gapyriva'ea.

¹⁴ Tiruahū Diabo'gapyriva'ea okovo Diabo'ga nhi'iḡa rehe japojavovo ahemonhimomby'ava'ea. Kiro ihoi vvyakotyve'ḡa nduvihavuhu'ḡa pyri nhaporemō ḡa mono'ono'oḡuka ḡa movahemuka totavuka ti ḡa Tupana'ga pe javo. A'ereki Tupana'ga e'i jipe: “Diabo'gapyriva'ea ḡa mono'ono'oḡukarame ti ji ei ḡa pe nehē: Peko te'varuhu pe. Peho kiro tata pype hahyva'ea ruvihava pype. A'ea ti ji ei ḡa pe jipopoakahetero ḡa hohe pa nehē ḡapopoakara mombiga,” ei Tupana'ga.

¹⁵ —Pehendu ti, ei Cristo'ga nhande ve. Ahe nomboha'uvi iporomive'ḡa ndura. Ahe ja ti pe napemboha'uvi jirura'java nehē. Nurā ji ei pe me: Pyry hete ti pe me nehē pe nhimomiranamame nhinhi'ḡa reroviapige'yma aerē

ti ga ruri nehē javo. A'ero ti pe ndekoi ga ja nehē – kiroki ga gwereko opira imongiavo onhinotīe'yma, ei Cristo'ga nhande ve.

¹⁶ Diabo'gapyriva'ea omono'ono'oḡuka vyvakotyve'ḡa nduvihava'ḡa. Pea pe ḡamono'oḡukahava pe hebreus'ḡa e'i Armagedom.

¹⁷ Kiro ojipe'ga seteve'ḡa nde'yja'ga heka'vogi Tupana'ga nhimonha'ngahetea ojipea hugwi nhaetingy'a'java'ea hugwi. Yvate ga heka'vogi. Sete ko ḡanembihēka'vogagwera a'ero. Kiroki ga oko yvagi pe aheruvihavuhete'ga ronga pype gambohete'ga pype ga'apykava pyri – hahyahi ganhi'iḡa ga erame pea hugwi:

—Momina Tupana'ga nhimonha'nga! ei ga.

¹⁸ Kiro inhi'inhi'iḡi onaranaraḡa overaverava. Yvya oḡwyḡwy hete ranuhū tuhē. Vyvakotyve'ḡa mbojihuvypygwera jate ndogwerekoi nanongara.

¹⁹ A'ero cidadeuhua i'ḡwy'ḡyri. Três ko ipeheuhūva'ea cidadeuhua peheuhūva'ea a'ero. Cidades nhaporemō yvya koty indurundurupavi he'yjuhuva'ea. Tupana'ga okwahava'ja Babilōniapeve'ḡa ji ndapotari ḡandekote'varuhua javo. Ipopoaka hete ḡa novīa a'ero. A'ereki kiro Tupana'ga onhimonha'nga hete ḡa ndehe onhimboahiva ojipypava ḡa ndehe ḡa ndekote'varuhuro ḡwaramo. ²⁰ Ypa'ōa oka'nhyumba. Ahana'ja a'ero. Yvytyruhua ahe ndohepiaga'javi no. ²¹ He'yjuhu itatiḡuhūa'java'ea amana royxagahiva'java'ea okya yvaga hugwi vyvakotyve'ḡa ndehe. Tupana'ga pe ḡa ete'varuhuhetei ga mbotegweteavo okote'varuhuavo. A'ereki amana royxagahiva'java'ea hahy ranuhū ḡa pe. A'ereki hehanhuhū hete amana royxagahiva'java'ea itatiḡuhūa'java'ea. A'ea pohyja ko quarenta quilos hetakwera ja.

17

Kunhangwerahēa oapy yhyapypeva'ea arimo

¹ Kiro Tupana'gapyrive'ga ruri ji pyri seteve'ḡa nde'yja'ga – kiroki seteve'ḡa gwereko nhaetingy'a'java'ea yvagipeve'ḡa. Ji ve ga nhi'iḡi javo:

—Herejo, ei ga. Kiro ti ji ipopoakavehēa repiukari nde ve nehē Tupana'ga erame hēa pe: “Ereko te'varuhu nde. Eho ti a'ero tata pype hahyva'ea ruvihava pype.” A'ea ti Tupana'ga ei hēa pe nehē – kiroki akwaimbae'ḡa upaharahēa oapy ypihua arimo ypihua ruvihava arimo no paranauhūa arimo no. Onhimongyheteuhu yhya. A'ea arimo nhaporemō hēa apygi oina. ² He'yjuhuve'ḡa vyvakotyve'ḡa nduvihavuhu'ḡa oko hēanhi'iḡa rupi okote'varuhuavo hēa rendukatuavo. Hēa vyvakotyve'ḡa mbopogwei ojihe ḡa mbote'varuhuavo oji'ja. A'ero ḡa ndekote'varuhui okovo hēanhi'iḡa rupi gworygworyvamo hēarekote'varuhua rehe, ei Tupana'gapyrive'ga ji ve.

³ Kiro ga ji rerohoi Tupana'ga ra'uva ji pojkakaturame. Ongae'yi me ga ji rerohoi. Pevo ji hēa repiagi. Yhyapypeva'ea arimo hēa apygi. Iḡwaḡahi yhyapypeva'ea. He'yjuhu hete ikwatijara hehe. Ohygahe ikwatijara hehe. Herate'varuhua pe ikwatijara i'ei Tupana'ga mbotegweteavo yhyapypeva'ea ipopoaka Tupana'ga hohe javo. Sete ko yhyapypeva'ea akaḡa. Dez ko yhyapypeva'ea ratīa. ⁴ Hēa opipyryva imongi tapy'ynhapiḡwaḡahiva'ea tapy'ynhapiḡwaḡuhūva'ea no. He'yjuhuva'ea hēa imongi ombojigwahava ouro apopyra itakatua no pérolas no. Gwerekō hēa nhaetingy'a'java'ea ouro apopyra opo pe. Ite'varuhuranuhūva'ea oko nhaetingy'a'java'ea pype hēate'varuhua hēareaporoḡitate'varuhua. ⁵ Gwetovapya rehe hēa gwerekō ikwatijara. Hēarera pe ikwatijara i'ei:

—Aherembikwahavipyre'yma ko hēarera.

Três ko hēarera.

Ojipea ko Babilônia ipopoakaheteve'ea.

Ojipea ko Akwaimbae'ğa upahara'ğa nemboypya.

Ojipea ko Ite'varuhuranuhüva'ea remboypya yvya koty.

A'ea i'ei ikwatijara. A'ea ko hëarera a'ero hëaretovapya rehe.

⁶ Kiro hëa repiaga ji ikwahavi heagwry hëa javo. Heagwry hete hëa. A'ereki hëa horyory ranuhü hete Tupana'ga remimo'ëhara'ğa manoa rehe. Gajikoga ġwaramo Jesus'ga rehe hëa ġa jukaukari. A'ereki ġa ndopohiri Jesus'ga hugwi.

Hëa repiagame ji nhimomby'ahetei tuhë. ⁷ A'ero Tupana'gapyrive'ga ei ji ve:

—Maraname nde nhimomby'ai? Kiro ti ji imombe'ui nde ve aherembikwahavipyre'yma hëa mombe'gwovo. Kiro ti ji imombe'ui nde ve yhyapypeva'ea no – a'ea hëa reroho ojihe herekovo seteva'ea oakaġa dezva'ea ġwatia no, ei ga ji ve. ⁸ Yhyapypeva'ea – akoja nde erehepia – a'ea ko ymyahü oko. Aġwamo a'ea ndokoi. Aerë ti a'ea ihemi vykwaruhua hugwi nehë – kiroki ikwaruhua oho paivouhu, ei ga. Aerë ti yhyapypeva'ea ihoi hahyva'ea ruvihava pype upa avuirama nehë. Tiruahü ti jupe jipi a'ero nehë, ei ga.

—Hepiagame ti vvyakotyve'ga nhimomby'ai nehë – kiroki ġa ndojikogi Tupana'ga rehe ikwatijarukare'yma ga pe ojera livro pype. Gandra Tupana'ga ndokwatijarangavi livro pype yvagi pe tuhu ti ġa ji pyri okovo avuirama jave'yma. Yvya apopyagwera jate Tupana'ga ndokwatijari ġandra, ei Tupana'gapyrive'ga ji ve imombe'gwovo. Onhimomby'a ti vvyakotyve'ga nehë yhyapypeva'ea repiagame. A'ereki ymyahü yhyapypeva'ea oko, aġwamo ndokoi, aerë ti hekoi nehë, ei Tupana'gapyrive'ga ji ve imombe'gwovo.

⁹ —Ojapyakaheterame jate ti ahe ikwahavi, ei Tupana'gapyrive'ga. Kunhangwerahëa oapy yhyapypeva'ea arimo, ei ga. Seteva'ea yhyapypeva'ea akaġa, a'e ko ji seteva'ea pe vvytyruhua pe, ei Tupana'gapyrive'ga. A'ero kunhangwerahëa apygi seteva'ea rehe vvytyruhua rehe, ei Tupana'gapyrive'ga. ¹⁰ Seteva'ea yhyapypeva'ea akaġa, a'e ko ji seteve'ğa pe no ġanduvihavuhu'ğa pe vvyakotyve'ğa nduvihavuhu'ğa pe, ei Tupana'gapyrive'ga. Cincove'ğa seteve'ğa nde'yja'ğa ndokoa'javi vvyakotyve'ğa nduvihavuhuro. Ojipejive'ga seteve'ğa nde'yja'ğa oko ġanduvihavamo kiro. Ojipe'ga seteve'ğa nde'yja'ğa ndokoi ve ġanduvihavuhuro. Ganduvihavuhuro okorame ti ga topytaahi'vi okovo ġanduvihavuhuro, ei Tupana'gapyrive'ga imombe'gwovo ji ve. ¹¹ Yhyapypeva'ea – a'ea oko ymyahü, aġwamo ndokoi – a'ea vehevi oko vvyakotyve'ğa nduvihavuhua seteve'ğa mbohe'yikavamo. A'ero ġa ei: Oitove'ğa ko vvyakotyve'ğa nduvihavuhu'ğa. Yhyapypeva'ea ko seteve'ğa nde'yjava'ea a'ero. Hahyva'ea ruvihava viara rupi ihoi upa. Pevo ti tiruahü jupe jipi nehë, ei Tupana'gapyrive'ga imombe'gwovo ji ve.

¹² —Dezva'ea yhyapypeva'ea ratia – akoja nde erehepia – a'ea ji ei dezve'ğa pe vvyakotyve'ğa nduvihavuhu'ğa pe, ei Tupana'gapyrive'ga. Ga ndokoi ve ġanduvihavuhuro. Aerë ti yhyapypeva'ea ġa mongoahi'vi nehë toko ti ġa ġanduvihavuhuro javo. Uma hora rupi jate ti ġa ndekoahi'vi ġanduvihavuhuro yhyapypeva'ea pavëi nehë, ei Tupana'gapyrive'ga.

¹³ Nombojoyvvyvryri ġanduvihavuhu'ğa ojeaporoġita. A'ero ti ġa nhaporemoyhyapypeva'ea pokogi okovo a'ea nhi'iga rupi nehë. A'ereki ġa ipopoaka okovo ġanduvihavuhuro nehë, ei Tupana'gapyrive'ga. ¹⁴ Aerë ti ġa tavukari cordeiro'jave'ga pe nehë. Gapopoakara ti cordeiro'jave'ga imombihetei nehë. A'ereki ga oko vvyakotyve'ğa pojkahara'ğa pojkaharetero. Oko ga ġanduvihavuhu'ğa nduvihavuhuhetero. Kiroki ġa oho ga rupi – ġa pe ga e'i jipe: “Pehe ti jireheva'ero nehë,” e ko ga ġa pe. Ga ġa mo'emoë ġa mongomongovo toko ti ġa jireheva'ero javo, ei Tupana'gapyrive'ga.

Ga rehe ġa jikohetei okovo ganhi'igã rupi jate opohire'yma ga hugwi, ei Tupana'gapyrive'ga imombe'gwovo ji ve.

¹⁵ —Yhya onhimongyheteuhuva'ea – akoja nde erehepia – akoja rehe akwaimbae'ġa upaharahãa oapy okovo ġanduvihavuhuro, ei ga. Yhya, a'e ko ji he'yive'ġa pe vvyakotyve'ġa gwyġagwyriveve'ġa pe no ojipe'ġa pe no – kiroki ġa ojoatyatyvi ġanhi'igã – ojipe'ġa pe no, ei Tupana'gapyrive'ga imombe'gwovo ji ve.

¹⁶⁻¹⁸ —Akwaimbae'ġa upaharahãa – akajahãa nde erehepia – hehãa ipopoaka vvyakotyve'ġa nduvihavuhu'ġa mondomondopavuka ġwemimbotarimova'ea rupi okovo ġanduvihavuhuro tuhẽ, ei Tupana'gapyrive'ga.

—Dezva'ea yhyapypeva'ea ratãa – akoja nde erehepia, akoja ko vvyakotyve'ġa nduvihavuhuro – ġahã ti noarõhetei akwaimbae'ġa upaharahãa nehẽ yhyapypeva'ea pavẽi nehẽ, ei Tupana'gapyrive'ga ji ve. Nurã ti ġa hãa mbotegwetei hãapopoakara mombiga hãambatera pyhyga hãa hugwi nehẽ. Tata pyvõ ti ġa hãa mbokaipavi nehẽ. Cidadeuhua ji amombe'u hãa mombe'urame, ei Tupana'gapyrive'ga imombe'gwovo ji ve. Nahã ti ġa cidade rerekoi imbokaipava nehẽ. A'ereki nanongara Tupana'ga opota ġwemimbotarimova'ea arõuka ġa pe ġandeaporoġita mbojoyvvyvyre'ymuka. Nahã ga ei: “Tombojoyvvyvyryme ti vvyakotyve'ġa nduvihavuhu'ġa ojeaporoġita yhyapypeva'ea pokoga okovo a'ea nhi'igã rupi nehẽ,” ei Tupana'ga. Nahã ti Tupana'ga ġa nderekoi nehẽ toho ti nhinhi'igã apiavo javo, ei Tupana'gapyrive'ga imombe'gwovo ji ve.

18

Babilõniapeva'ea popoakara opi

¹ Tupana'gapyrive'ga hepiukapavirẽ ji ve ji ojipe'ga repiagi. Ga ko Tupana'gapyrive'ga no ua yvaga hugwi yvagipeve'ga. Ipopoaka hete ga ġwendy'jandy'jahetero ovahema yvya koty imbokojahuavo. ² Hahyahi hete ganhi'igã ga erame:

—Kiro ti cidadeuhupeve'ġa popoakahetea ipigi nehẽ!

Opi ġwerĩ tuhẽ, ei ga.

Kiro ti ġacidadeuhua rekoi Diabo'gapyriva'ea gwyrã anhaġa gwyrã a'ero nehẽ Babilõnia.

Pevo ti cidadeuhu pe ko he'yjuhuva'ea anhaġa nhimongyi nehẽ ojoparavuhuva'ea onhimono'oġa, ei ga.

Pevo ti cidadeuhu pe ko he'yjuhuva'ea ipepova'ea ite'varuhuva'ea nhimongyi ojoparavuhuva'ea nehẽ no.

Kiro ti cidadeuhua ko ipepova'ea nhimono'ono'ongava nehẽ.

Nahã ti ġacidadeuhua hekoi nehẽ.

³ A'ereki vvyakotyve'ġa nhaporemõ okote'varuhu cidadeuhupeve'ġa rendukatuavo, ei ga.

Vvyakotyve'ġa ndekopotarahipavi cidadeuhupeve'ġa nhi'igã rupi okote'varuhuavo ġa ja.

Vvyakotyve'ġa nduvihavuhu'ġa no oko te'varuhu cidadeuhupeve'ġa ja ġa potaheteavo no, ei ga.

Mbatera ma'ẽhara'ġa nhaporemõ vvyakotyve'ġa – kiroki ġa omondo mbatera itambere'ia pyhyga a'ero mbatera pyhyga itambere'ia mondovo no – ġahã oko imbateheteva'ero a'ero.

A'ereki cidadeuhupeve'ġa opyhy ranuhũ ġa hugwi ipotarahiva imondomondovo itambere'ia ġa pe he'yjuhuva'ea pyhyga, ei Tupana'gapyrive'ga.

⁴ Kiro ji ojipe'ga renduvi ga rekorame yvagi pe.
 —Pejipe'a ti cidadeuhupeve'ga hugwi jireheva'ero, ei ga vvyakotyve'ga pe.
 A'ereki ga oko te'varuhu hete, ei ga.
 Tapekoi ti ga ja.
 Pe ndekote'varuhue'ymame ti Tupana'ga pe nderekokatui imondoe'yma
 hahya pe me nehẽ imondorame ga pe nehẽ.
 Omondo ti ga hahyhetea cidadeuhupeve'ga pe nehẽ.

⁵ A'ereki gandekote'varuhua he'yjuhu hete.
 Okwahava'ja Tupana'ga gandekote'varuhua a'ea arõe'yma, ei ga ojiheve'ga
 pe.

⁶ Cidadeuhupeve'ga oko te'varuhu imondovo hahya he'yiva'ea ikwehe.
 He'yjuhuva'ea ti pemondo hahya cidadeuhupeve'ga pe a'ero.
 Omomondo ga hahya ikwehe.
 Johe ti pemomondo hahya cidadeuhupeve'ga pe a'ero, ei ga.
 Cidadeuhupeve'ga vvyakotyve'ga mbote'varuhu.
 A'ereki vvyakotyve'ga gwendu katu okovo ganhi'iga rupi okote'varuhuavo.
 A'ero ti hahyro vvyakotyve'ga pe nehẽ.
 Johe ti pemondo ranuhũ hahya cidadeuhupeve'ga pe a'ero
 ga ga mbote'varuhuro gwaramo, ei ga.

⁷ He'yjuhuva'ea rerekovo gwaramo ga nhimbohetei.
 He'yjuhuva'ea ti pemondo hahya ga pe a'ero ga mongoveveuhuavo, ei ga.
 A'ereki ga e'i onhimboheteavo:
 “Nhande ko vvyakotyve'ga nduvihavuhua.
 He'yjuhuve'ga nhande rerekokatui nhande rejare'yma.
 Ndiajehe'oi ti nhande nhandekoveveuhue'yma nehẽ.” A'ea ga ei.

⁸ Nurã ti karugwara ruri ga pe nehẽ.
 Kotihĩ ti turi karugwara he'yjuhuva'ea ga pe ara rupi ve nehẽ.
 Omano ti ga nehẽ.
 Ojehe'o ti ga okoveveuhuavo nehẽ.
 Ahã tuhẽ ti mbatera ga pe nehẽ.
 Ty'arateuhua ti ga jukai nehẽ.
 Tata ti ga mbokaipavi nehẽ.
 Nahã nhaporemoti ga pe ara rupi ve nehẽ.
 A'ereki Tupana'ga ipopoaka hete nhandepojykaharete'ga.
 Gaha ti omondouka karugwara ga pe ga ndekote'varuhuro gwaramo, ei ga.

⁹ —Vvyakotyve'ga nduvihavuhu'ga – kiroki ga gwendu katu cidadeuhu-
 peve'ga nhi'iga okote'varuhuavo ga ja he'yjuhuva'ea rerekovo – gahã
 ti ojehe'o nehẽ cidadeuhupeve'ga ndehe ovy'are'yma tata cidadeuhua
 mbokaipavame, ei ga. Nahã ti ga ndekoi tatatiguhũa repiagame nehẽ. A'ereki
 tatatiguhũa ohẽ cidadeuhupeve'ga mbokaipava hugwi. ¹⁰ Irupeuhu ti ga ami
 nehẽ okyhyjiavo gwaramo gambokaja hugwi. Ga ti e'i nehẽ:
 “Ite'va! Ite'va cidadeuhupeve'ga pe Babilõniapeve'ga pe.
 Ipopoaka hete ga novĩa.
 Kotihĩ tuhẽ uma hora rupi tuhẽ Tupana'ga imondopavukari karugwara ga
 pe ga ndekote'varuhuro gwaramo.”
 Nahã ti vvyakotyve'ga nduvihavuhu'ga ei okyhyjiavo nehẽ, ei
 Tupana'gapyrive'ga.

¹¹ —Mbatera ma'ehara'ga ti ga jehe'opavi nehẽ cidadeuhupeve'ga ndehe
 ovy'are'yma vvyakotyve'ga nehẽ. A'ereki cidadeuhupeve'ga manoro
 gwaramo tegwete ganembipyhyga'jahava mbatera ma'ehara'ga hugwi, ei
 ga.

12 —Ndopyhyga'javi ti ġa ouro, prata, itakatua, pérolas, tapy'ynhapipyryva linho apopyra, tapy'ynhapiġwaġahiva'ea, tapy'ynhapihymahĩva'ea, tapy'ynhapiġwaġuhũva'ea, yva nehẽ no – kiroki yva ko perfume ojoparavuhuva'ea, ei ga.

—Hyrua ojoparavuhuva'ea ti ġa ndopyhyga'javi nehẽ no: elefante ranha apopyra, yvapyryva apopyra, bronze apopyra, ferro apopyra, ita apopyra. A'ea apopyra nhaporemõ hyrua ti ġa ndopyhyga'javi omanomõ ġwaramõ nehẽ, ei ga.

13 —Ndopyhyga'javi ti ġa perfume nehẽ: canela, nhandya, incenso, mirra, yva rytya, ei ga. Vinho, óleo, farinha de trigo, trigo – a'ea nhaporemõ ti ġa ndopyhyga'javi nehẽ, ei ga. Gados, ovelhas, cavalos ti ġa ndopyhyga'javi nehẽ. Ndopyhyga'javi ti ġa carretas omanomõ ġwaramõ nehẽ, ei ga. Okoteheve'ġa – kiroki ipiro'ye'yve'ġa – ġahã ti ġa ndopyhyga'javi imondoa'jave'yma itambere'ia ġa ndehe nehẽ toko ti ġa okoteheva'ero oporavykyheteavo nhande ve jate jave'yma, ei ga.

—A'ero ti mbatera ma'ẽhara'ġa ei cidadeuhupeve'ġa pe nehẽ:

14 “Ikatuheteva'ea penembipotarahiva'ea oji'i – a'ea oka'nhy pe hugwi.

Heheva'ea ikatuheteva'ea pavẽi oka'nhy tuhẽ pe hugwi.

A'ea nhaporemõ ti pe ndapehepiaga'javi tuhẽ nehẽ.”

A'ea ti ġa ei cidadeuhupeve'ġa mbokaipava repiaga nehẽ, ei Tupana'gapyrive'ga.

15 —Na tuhẽ ti mbatera ma'ẽhara'ġa ei nehẽ – kiroki ġa omondo mbatera nhaporemõ cidadeuhupeve'ġa pe ipyhygahiva itambere'ia. Okyhyjiheteavo ġwaramõ ġambokaja hugwi ti ġa ami irupeuhu cidadeuhupeve'ġa hugwi nehẽ. Ojehe'o ti ġa ovy'are'yma ġwaramõ ġa ndehe, ei ga.

16 —Ga ti e'i nehẽ:

“Ite'va! Ite'va cidadeuhupeve'ġa pe

– kiroki ġa omongi tapy'ynhapipyryva linho apopyra, tapy'ynhapiġwaġahiva'ea no, tapy'ynhapiġwaġuhũva'ea no.

He'yjuhuva'ea ġa imongi ombojigwahava ouro apopyra, itakatua no pérolas no.

17 Kotihĩ tuhẽ uma hora rupi tuhẽ ġambaterahetea oka'nhyimba!”

A'ea ti mbatera ma'ẽhara'ġa epavi okyhyjiavo cidadeuhupeve'ġa mbokaipava repiaga nehẽ, ei ga.

—Yharuhua mopyryrỹhara'ġa nduvihava'ġa yarupive'ġa no yharuhua mopyryrỹhara'ġa no mbatera ma'ẽhara'ġa no – kiroki ġa onhimombate yarupive'ġa – ġa nhaporemõ ti irupeuhu o'ã cidadeuhupeve'ġa hugwi nehẽ, ei ga. 18 Cidadeuhupeve'ġa mbokaipava ġwaramõ ti tatatiġuhũa ihemi nehẽ. A'ero ti ġa jehe'oi tatatiġuhũa repiagame nehẽ. E'i ti ġa nehẽ: “Ahã cidadeuhupeve'ġa'jave'ġa imbateheteve'ġa!” A'ea ti ġa ei cidadeuhupeve'ġa mbokaipava repiaga nehẽ, ei ga.

19 A'ero ti ġa imombori otimbuguhua oakaġa rehe nehẽ orokoveveuhu ore javo. Ovy'are'yma ti ġa jehe'oi ġa ndehe nehẽ. E'i ti ġa nehẽ:

“Ite'va! Ite'va cidadeuhupeve'ġa pe!

– kiroki ġa omombate yharuhua jara'ġa ipyhyga ġambaterahetea pyryva'ea ġa hugwi imondovo itambere'ia ġa pe.

Kotihĩ tuhẽ uma hora rupi tuhẽ oka'nhyimba ġa hugwi ġa mbokaipavame.”

A'ea ti mbatera ma'ẽhara'ġa ei nehẽ, ei Tupana'gapyrive'ga imombe'gwovo.

20 —Tohoryory ti yvaga! ei Tupana'gapyrive'ga.

Pejoryjory ti pyryva'ero no Tupana'gareheva'ero.

Pejoryjory ti Jesus'ga moirũharamo.

Pejoryjory ti Tupana'ga nhi'ĩġa mombe'uharamo.

A'ereki hahyaḡwama cidadeuhupeve'ḡa pe Tupana'ga remimondoḡwama ḡa ndekote'varuhuro ḡwaramo pe me, ei Tupana'gapyrive'ga.

²¹ Kiro ojipe'ga Tupana'gapyrive'ga ipopoakaheteve'ga ipyhygi itauhua. Ipohyi itauhua ḡwehanhuhūro yngu'auhua jaime. Ypiahua ruvihava pype ga imombori. Kiro ga ei:

—Nahā ti Tupana'ga ḡa momboheteukari cidadeuhupeve'ḡa Babilōniapeve'ḡa nehē.

Ndihepiaga'javi tuhē ti nhande ḡa a'ero nehē, ei ga.

Cidadeuhupeve'ḡa pe Babilōniapeve'ḡa pe ga ei:

²² —Ndokoa'javi ti harpa monhi'ihara'ḡa, flauta monhi'ihara'ḡa, trombeta monhi'ihara'ḡa pepadadeuhu pe nehē.

Norohenduva'javi tuhē ti ore ḡa pepadadeuhu pe nehē, ei Tupana'gapyrive'ga cidadeuhupeve'ḡa pe Babilōniapeve'ḡa pe.

Ndokoa'javi ti ḡa pepadadeuhu pe nehē

– kiroki ḡa oapo paravuhu kwaha ikatuheteve'ea.

Ndorohepiaga'javi tuhē ti ore ḡa pepadadeuhu pe nehē, ei ga.

Ndokoa'javi ti ḡa pepadadeuhu pe nehē

– kiroki ḡa ombo'i trigo yngu'a'java'ea nehē.

Norohenduva'javi tuhē ti ore ḡa pepadadeuhu pe nehē, ei ga.

²³ Nombokojahua'javi tuhē ti lamparina pepadadeuhu pe nehē.

Nahembirekoa'javi ti ḡa pepadadeuhu pe nehē.

Norohenduva'javi tuhē ti ore ḡa pepadadeuhu pe nehē.

Nahā ti tiruahū pe me nehē.

Kiroki ḡa oma'ē mbatara pepadadeuhu pe – ḡahā ko jukwahave'ḡa yvya koty ikwehe.

Pejipajivo pe ḡagwyrivepe'ḡa moandyandyipavi, ei Tupana'gapyrive'ga Babilōniapeve'ḡa pe.

²⁴ Ji ve ga ei no:

—Nahā ti tiruahū cidadeuhupeve'ḡa pe Babilōniapeve'ḡa pe nehē.

A'ereki ocidadeuhu pe ḡa Tupana'ga nhi'igā mombe'uhara'ḡa apiti

Tupana'ga remimo'ēhara'ḡa apitiavo no.

Oapitiuka ḡa akoja'ḡa nhaporemō yvya koty, ei Tupana'gapyrive'ga.

19

Timbohete ti Tupana'ga

¹ Tupana'gapyrive'ga hepiukapavirē ji ve ji hahyahiva'ea renduvi. He'yjuhuve'ḡa po ohapukai yvagi pe, a'e ji henduvame. Nahā ḡa ei:

—Timbohete ti Tupana'ga nhandervihavuhete'ga!

Tupana'ga ojiheve'ḡa ndekote'varuhua mombohetei ḡa mombyryva avuirama.

Kiro ti ga ḡa nderohoukari ojipyri yvagi pe nehē.

Gaha ti timboukwaha hete tikatu hete ti ga javo.

Gaha ti timbohete.

Gaha ti toko nhandervihavuhetero opopoakahetero.

² Oko katu hete ga o'erame a'itituhēva'ea imondovo hahya okote'varuhuve'ḡa pe.

A'ereki ga e'i akōjahēa pe akwaimbae'ḡa upaharahēa pe: “Ereko te'varuhu nde.

Eho ti a'ero tata pype hahyva'ea ruvihava pype.”

Nahā ga ei hēa pe.

Ereki hēa yvyakotyve'ḡa mongo te'varuhu ḡa ndekoro ḡwaramo hēanhi'igā rupi.

Nahã Tupana'ga ojiheve'ga ndepyi hêa rehe.
A'ereki hêa oapitiuka ġa, ei ġa yvagi pe.

³ Hahyahi onhi'igame ġa ea'javi:

—Timbohete ti Tupana'ga!

Tatatiġuhûa kiro ihemi ogwovo hêambokaipava hugwi.

Nane'ymi ti ihemi avuirama nehê, ei ġa yvagi pe.

⁴ A'ero vinte e quatrove'ġa huvihavuhu'ġa quatrove'ġa pavêi, ġa nhinoġi ojobapyvo yvya rehe Tupana'ga mboheteavo. Kiro ġa Tupana'ga mbohetei Tupana'ga apygame oapykava rehe okovo yvyakotyve'ġa nduvihavuhuhetero. E'i ġa:

—Na tuhê! Amém! Timbohete ti Tupana'ga!

Cordeiro'jave'ga rembirekohava

⁵ Kiro ji ojipe'ga renduvi. Ji henduvame ga ei:

—Pe nhaporemō ti pembohete Tupana'ga Tupana'gareheva'ero ganhi'igã rendukatuharamo.

Okoteheva'ero pembohete ti ga penduvihavamo pavêi!

A'ea ji henduvi ga nhi'igame ga'apykavareheve'ga apykava hugwi. Ga'apykavareheve'ga oapy hehe okovo aheruvihavuhuhetero.

⁶ Kiro ji ġa nenduvi. Ojatykave'ġa po, he'yjuhuve'ġa po, a'e ji. Gahã po ohapukai. Typojuhetea pyambua – a'ea po poro, a'e ji. Onaranarã hete ranuhû po, a'e ji ġa nenduva.

Hahyahi onhi'igã ġa erame:

—Timbohete ti Tupana'ga!

A'ereki kiro Tupana'ga oko nhanderuvihavuhuhetero.

Ga ko ipopoaka ġa hohe pa, ei ġa.

⁷ Xajoryjory ti!

Timbohete ti ga mbojirovia nhanderoryroryvamo ga rehe.

A'ereki cordeiro'jave'ga ti hambireko kiro.

Garembirekohêa onhimboavujikweripe.

⁸ Kiro tapy'ynhapipyryva mondohava hêa pe ndiky'ai'i'iva'ea tapy'ynhapitiġahivuhuva'ea linho apopyra.

A'ero hêa omongi, ei ġa.

Tapy'ynhapipyryva linho apopyra ko Tupana'ga remimo'êhara'ġa pira. Tapy'ynhapipyryva linho apopyra, a'e ji Tupana'ga remimo'êhara'ġa ndekokatua pe.

⁹ Ji ve Tupana'gapyrive'ga ei:

—Ekwatija ti imombe'gwovo. “Horyory ġa – kiroki ġa pe ji a'e: Aerê ti pejo i'gwovo toryvi pe cordeiro'jave'ga mohembirekohai pe nehê.” A'ea ti ekwatija, ei ga ji ve. A'ea ko a'itituhêva'ea Tupana'ga ea, ei ga ji ve.

¹⁰ Kiro ji nhinoġi gapya pyri tambohete ti ji ga javo. A'ero ga ei ji ve:

—Terenhinoġi ji pyri ji mboheteavo. Tupana'ga ti embohete. Ji ko Tupana'gapyriva'ero reki jitekovo ganhi'igã rupi nde ja neirû'ġa ja no – kiroki ġa ojiko Jesus'ga rehe gamombe'ua rehe. A'ereki Tupana'ga nhi'igã mombe'uhara'ġa nemimombe'ua nhaporemō ko Jesus'ga mombe'ua, ei ga ji ve.

Cavalo'arimove'ga tiġuhûva'ea'arimove'ga

¹¹ Kiro ji hepiagi. Yvaga ojipe'a jipe. Nanime ji hepiagi cavalo tiġuhûva'ea! Kiroki ga oapy i'arimo – mokõi ko garera. Gambojikohara ko garera. A'ereki ga ombojiko ġa ojihe. Ga pyryvamo ġwaramo ġa gwerovia ganhi'igã. Garera ko A'itituhêva'ea mombe'uhara no. Gaha pyry hete imondovo hahya okote'varuhuve'ġa pe otavuka ġa pe pendeko te'varuhu pe javo.

¹² Hendy'jandy'ja gareakwara tata ja. Gwereco ga he'yjuhuva'ea akanitara oakağa rehe. Akanitara repiagame ji ei: Aheruvihavuhuhete'ga tuhẽ ko ga! Gwereco ga ikwatijara ojihe. Ikwatijara e'i garera pe. Gaha jate okwaha akoja ojera. ¹³ Omongi ga tapy'ynhapira imondevipyra aherecoa pype. Garera ko Tupana'ga nhi'iğa.

¹⁴ Garevirĩ gasoldados'ğa nduri yvaga hugwi. Oapy ға cavalos arimo tiğuhũva'ea arimo. Omongi ға tapy'ynhapipyryva linho apopyra tapy'ynhapitiğahivuhuva'ea ndiky'ai'i'iva'ea. ¹⁵ Gajurua rupi ihemi haimbejovaiva'ea ogwovo.

—A'ea pyvõ ti ji imombigi ғapopoakara vvyakotyve'ğa gwyrivepe'ğa popoakara nehẽ, ei ga. Ahe ja – kiroki ahe onupã ojipe'ğa vyvra pyvõ met-alva'ea pyvõ toko ti ға nhinhi'iğa rupi javo – ahe ja ti ji hendukatuukarahai vvyakotyve'ğa pe nhinhi'iğa nehẽ jitekovo ғanduvihavuhetero nehẽ, ei ga. Yva'ia mu'umu'ũhara'ğa omu'umu'ũ yva'ia imu'umu'ũhavuhua pype. Ga ja ti ji vvyakotyve'ğa mu'umu'umi jitekovo Tupana'ga nhi'iğa rupi nehẽ Tupana'ga nhimonha'ngahetero ғwaramo ға ndehe, ei ga. Tupana'ga ipopoaka hete ға hohe pa.

A'ea cavalo arimove'ga ei ikwahava omondo. ¹⁶ Opira rehe tapy'ynhapipukuhuva'ea rehe cavalo arimove'ga gwereco ikwatijara o'uva rehe no. Ikwatijara e'i garera pe.

Garera ko Vvyakotyve'ğa nduvihavuhu'ğa nduvihavuhetea.

Garera ko Vvyakotyve'ğa pojykhara'ğa pojykharetea.

¹⁷ Kiro ji Tupana'gapyrive'ga repiagi yvagipeve'ga. Oã ga kwara arimo. Hahyahi ganhi'iğa ga erame ipepova'ea pe nhaporemõ – kiroki oveve yvatea gwyrimo. Jupe ga ei:

—Pejihe'ae'a ti pejigwovo vyva koty onhimono'ono'oğa Tupana'ga remimboavujikweri pe i'gwovo ipopoakaheteve'ga remimboavujikweri pe. He'yjuhuva'ea ga omboavujikwe, ei ga. ¹⁸ Penhimono'ono'õ ti ti'u ti ғanda'oa javo vvyakotyve'ğa nduvihavuhu'ğa nda'oa soldados'ğa nduvihavuhu'ğa nda'oa no ipopoakaheteve'ğa nda'oa no cavalos ra'oa no cavalos arimove'ğa nda'oa no. Penhimono'õ ti ti'u ti ғanda'oa nhaporemõ javo – kiroki ға oporavyky ojive jate ipiro'yve'ğa, kiroki ipiro'ye'ÿve'ğa ға ға mboporavykyuka ға mbopohirukare'yma ojihugwi. Pe'u ti okoteheve'ğa nda'oa ғanduvihavuhu'ğa nda'oa no, ei Tupana'gapyrive'ga ipepova'ea pe.

¹⁹ Kiro ji hepiagi yhyapypeva'ea vvyakotyve'ğa nduvihavuhu'ğa no ғasoldados'ğa no. Otavuka pota ға ga pe – kiroki ga oapy cavalo arimo tiğuhũva'ea arimo. Ojatyka ға ua xatavuka ti ga pe gasoldados'ğa pe no javo.

²⁰ Kiro cavalo'arimove'ga yhyapypeva'ea pyhygi imomboa tata pype. Opyhy ga Tupana'ga nhi'iğaatyviva'ea mombe'uhara'ga no ga momboa tata pype. Ojikwe Tupana'ga nhi'iğaatyviva'ea mombe'uhara'ga oapo ahemonhimomby'ava'ea yhyapypeva'ea rovai pyteri pe. Gwemimonhimomby'ava'ea pyvõ ga omoandyandyi ға a'ero – kiroki ға okwatijaruka yhyapypeva'ea apoa ojihe, kiroki ға ombohete yhyapypeva'ea ra'angava no. Kiro cavalo'arimove'ga ga pyhygi ga momboa tata pype ga rekojirame. Yhyapypeva'ea ga ipyhygi imomboa tata pype no hekojirame. Tata ko hehanhuhũva'ea ypihua'java'ea. Gwereco enxofre ipype no. Hakuvahi enxofre okairame tata pype.

²¹ Kiro cavalo'arimove'ga yhyapypeva'eareheve'ğa jukai. Tupana'ga nhi'iğaatyviva'ea mombe'uhara'gareheve'ğa ga ға jukai no. Huvihavuhu'ğa soldados'ğa ndeheve ga ға jukapavi. Oapoa pyvõ haimbejovaiva'ea pyvõ – kiroki haimbejovaiva'ea ohẽ gajurua rupi – a'ea pyvõ ga ға jukai.

Kiro ipepova'ea nhaporemõ heve'ngaro i'gwovo ғanda'oa.

20

Os mil anos

¹ Kiro ji Tupana'gapyrive'ga repiagi ga jyvame yvaga hugwi. Gwereco ga chave tape'a ji vvykwara ruvihavuhua rovapytymbava javo. Paivouhu oho vvykwara ruvihavuhua. Gwereco ga itanhuramuhũa hehanhuhũheteve'a opo pe. ² Kiro ga tejuhua'javuhuva'ea pyhygi. Tejuhua'javuhuva'ea ko mboja'jave'ga ymyahũve'ga. Mboja'jave'ga rera ko Diabo ite'varuhuva'ea ruvihavuhu'ga anhağa ruvihavuhu'ga. Mboja'jave'ga rera ko Satanás no. Tupana'gapyrive'ga opyhy tejuhua'javuhuva'ea ikwa itanhuramuhũa pyvõ tohoyme ti tejuhua'javuhuva'ea mil anos rupi javo.

³ Kiro ga tejuhua'javuhuva'ea mombori vvykwara ruvihavuhua pype. Vvykwara ruvihavuhua ga hovapytymi chave pyvõ a'ero ikwatija inoğa hehe tohema'javyme ti tejuhua'javuhuva'ea javo.

—Tohoa'javyme ti akoja vvyakotyve'ğa gwyrripeve'ğa moandyandyja'jave'yma kiro, ei ga. Mil anos kwavirẽ ti ji tamohẽ tejuhua'javuhuva'ea jugwi nehẽ, ei ga. Ohemirẽ ti topytaahi'vi yvya koty nehẽ, ei Tupana'gapyrive'ga.

⁴ Kiro ji ġanduvihava'ğa ndepiagi ġa apygame oapykava rehe. Tupana'ga ġa mboapygukari hehe toko ti ġa ġanduvihavamo javo. Ikwahava omondoa ġa ei:

—Timoirũ ti Tupana'ga ga erame vvyakotyve'ğa pe, ei ġa oapygame. Xa'e ti okote'varuhuve'ğa pe: “Peko te'varuhu pe.” Pyryve'ğa pe ti xa'e: “Pepyry pe.” Nahã ti timoirũ Tupana'ga, ei ġa.

Kiro ji ahemanoagwera ra'uva repiagi jukapyra ra'uva. He'yjuhu ahemanoagwera ra'uva. Nahã ko ahe rekoi yvya koty omanoe'ymame: Ahe omombe'umbe'u Jesus'ga Tupana'ga nhi'iğa no. Nombohetei ahe yhyapypeva'ea. Nombohetei ahe yhyapypeva'ea ra'angava no. Ndokwatijarukari ahe yhyapypeva'ea apoa gwetovapya rehe. Ndokwatijarukari ahe a'ea opoa rehe no. Nahã ahe rekokatui. Ahe Jesus'ga mombe'urame ahearõe'ÿve'ğa aheakağa mombori ahe jukavo a'ero. Aerẽ ahe kwerava'javi. Kiro ahe rekoi huvihavamo Cristo'ga pavẽi mil anos rupi. ⁵ A'ea ko jypya ahembogwerahava. Ojipeva'ea ndokwerava'javi ve. Mil anos kwavirẽ ahe nhaporemõ ahe kwerava'javi. ⁶ Tupana'ga remimo'ẽharamo tuhẽ ġa oko – kiroki ġa okwerava'ja jypya rupi ahembogwerava'jahava rupi. Pyry hete hete ġa pe no. Nomanõ'javi ti ġa nehẽ. Nurã ġa nomanõi ahemano'jahava rupi. Ikwava'ẽhavamo ġa ndekoi ikwava'eğa Tupana'ga pe Cristo'ga pe no. Ojipe'ğa nduvihavamo ġa ndekoi Cristo'ga pavẽi mil anos rupi.

Tupana'ga omombi Satanás'ga popoakara

⁷ Mil anos kwavirẽ tejuhua'javuhuva'ea kwaharahava Satanás'ga kwaharahava. A'ero Satanás'ga hemi vvykwaruhua ruvihavuhua hugwi.

⁸ Kiro ga hoi a'ero vvyakotyve'ğa gwyrripeve'ğa moandyandyita. Tyapya koty ga hoi nhimbya koty no kwara pora koty no kwara kia koty no. Pea pe nhaporemõ ga hoi ġa moandyandyita Gogue pe Magogue pe no. Nahã ga ġa mbojatykai totavuka ti ġa javo. He'yjuhu hete ranuhũ ġa. He'yjuhu y'ytiga hay'iuhuva'ea ypihua ruvihava rembeyvyripeva'ea. Na jitehe he'yjuhu hete ranuhũ ġa ojatykaramẽ – kiroki ġa ġwendu katu Satanás'ga nhi'iğa otavukapota.

⁹ Ohyghi ġa yvya rehe onhimongyavo. Onhatimatimana ġa hoğahi upa Tupana'ga remimo'ẽhara'ğa nduhava pyri cidade pyri – kiroki cidade Tupana'ga remiarõhetea. Emo tata ijyvi Tupana'ga hugwi ua yvaga hugwi ovahema yvya koty vvyakotyve'ğa gwyrripeve'ğa moka'nhyma. ¹⁰ Diabo'ga

ko ġamoandyandyihara'ga Satanás'ga. Kiro gamombora tata pype ypi-ahua'java'ea pype. Gwereco enxofre ipype no. Hakuvahi enxofre a'ero. Tata pype yhyapypeva'ea oko jipe Tupana'ga nhi'íġaatyviva'ea mombe'uhara'ga pavēi. Hahy hete ti jupe ga pe no Diabo'ga pe no arimo ypytunimo no avuirama nehē.

Tupana'ga e'i ahe ve peko te'varuhu pe javo

¹¹ Kiro ji hepiagi ojipea huvihavuhuhete'ga apykava. Huvihavuhu hete ga'apykava tiġuhūva'ea. Hehe ji ga repiagi ga'apykavareheve'ga, ga apygame oina okovo huvihavuhuhetero. Ga hugwi yvya ka'nhymi yvaga pavēi. Ndatekwava'javi a'ero yvya rehe yvaga rehe no.

¹²⁻¹³ Kiro ji omanove'ġa ndepiagi ġa amame Tupana'ga rovai pyteri pe. Ga ko okoteheve'ġa aheruvihava'ġa no. Ypiahua ruvihava hugwi ġa ēi ua. Omanoa hugwi ġa ēi ua. Omanove'ġa gwyra hugwi ġa ēi ua. Nahanahā omanove'ġa nduri o'ama Tupana'ga rovai pyteri pe.

Kiro Tupana'ga ipe'ai livros. Ojipea livro ga ipe'ai no. A'ea pype ga okwatijaripe ġandera tuhu ti ġa ji pyri upa okovo avuirama nehē javo – kiroki ġa ojiko ga rehe.

Kiro livros ga imonhi'íġi – kiroki akoja ga ope'a ypy. A'ea pype ga okwatijaripe omanove'ġa ndeaporoġita nanani. Kiro ga imonhi'íġi ikwahava'java ġandekote'varuhua. Nurā ga ei ġa pe ġa amame gwovai pyteri pe:

—Nahanahā pe ndekote'varuhui, ei ga.

Inainani ga ei omanove'ġa pe.

¹⁴ Kiro ga imombori ahemanoa tata pype ypihua'java'ea pype. Omanove'ġa gwyra ko ga imombori no tata pype ypihua'java'ea pype. Ypiahua'java'ea ko tata. Ahemondoa ipype ko ahemanoa'java.

¹⁵ Kiro ga imonhi'íġi ojipea livro – kiroki akoja pype ga okwatijaripe ġandera tuhu ti ġa ji pyri javo. Omonhi'ī ga a'ea. Omanove'ġa ndera rekoe'ymame ipype ga ġa mombori tata pype ypihua'java'ea pype.

21

Cidadepyahua Jerusalémpyahua

¹ Kiro ji hepiagi yvagapyahua vvyapyahua no. A'ereki yvagaymyana opa vvyaymyana pavēi. Ahana'ja ypihua ruvihava yvya koty.

² Kiro ji hepiagi cidadepyryva Jerusalémpyahua rurame Tupana'ga hugwi ohema yvaga hugwi ua. Omboavujikwe jipe ga cidadepyryva imbokatuavo. A'ero cidade oko kunhangwerahēa ja ġa hēa mboavujikwerame tahembireko hēa ga pavēi kiro javo.

³ Kiro ji yvagipeve'ga renduvi. Hahyahi ganhi'íġa ga erame yvaga hugwi:

—Kiro Tupana'ga ronga oko vvyakotyve'ġa pyteri pe, ei ga. Kiro ti Tupana'ga ruvi ġa pyri nehē. Kiro ti vvyakotyve'ġa oko gagwyripeva'ero gareheva'ero nehē. Ga tuhē ti oko ġa pyri nehē okovo ġanduviavuhuhetero nehē, ei ga. ⁴ Tupana'ga ti ihypavi ġandeahya ġandeakwara hugwi nehē tapejehe'oa'javi ti javo, ei ga. Nomanoa'javi ti ġa nehē. Ndokoveveuhua'javi ti ġa nehē. Ndojehe'oa'javi ti ġa nehē, ei ga. Ndahahya'javi ti ġa pe nehē. A'ereki jypyva'ea apoa opa yvagaymyana apoa vvyaymyana apoa, ei ga yvaga hugwi.

⁵ Kiroki ga oapy oapykavuhua rehe yvagi pe okovo aheruvihavuhuhetero – gaha e'i:

—Kiro ji japoi ipyahuva'ea nhaporemo, ei ga.

Ji ve ga ei:

—Ekwatija ti. A'ereki ji'ea ko a'itituhēva'ea. Pyry ahe heroviari a'ero, ei ga ji ve.

A'ero ga ei:

⁶—Momina jiporavykya ko, ei ga ji ve. A'apo pa ji ko. Ji ypy ko ako jipe jahykavamo Alfa. Mbapavamo ji ako jahykavamo Ômega, ei ga. Amongo ti ji ġa jijipyri avuirama nehē – kiroki ġa oko pota ji pyri ojikoga ji rehe. Gamongoaġwama pe ji ei: Auka ji ġa pe yhyppyryva ahemongohava. Tomondoyme ti ġa ikwepykava ji ve nehē, ei ga.

⁷—Kiroki ġa ġwendu katu Tupana'ga nhi'iġa onhimomiranama jipi – ġa pe ti ga imombrypavukari nehē. Ako ti ji ġanduvihavuhuhetero nehē. Oko ti ġa jira'yramo nehē, ei ga.

⁸—Ojipe'ġa ti oho tata pype nehē – kiroki ġa okyhyji ite'varuhuve'ġa hugwi okoe'yma nhinhi'iġa rupi tombuhuryme ti ġa hahya nhande ve javo.

Ojipe'ġa ti oho tata pype nehē no

ojikoge'ÿve'ġa ji rehe,

okote'varuhuve'ġa,

iporojukahara'ġa,

ndoakwahavive'ġa – kiroki ġa gwereko ġwembireko'ġarũive'ġa.

Ojipe'ġa ti oho tata pype nehē no

ipajive'ġa,

aherembiapopyra mboheteve'ġa,

i'mbeve'ġa nhaporemo.

Ga nhaporemo ti oho tata pype ypihua'java'ea pype upa nehē, ei ga. Gwerekoko enxofre ipype nehē no. Hakuvahi ti enxofre okairame tata pype nehē. Ahemondoa ipype ko ahemanoa'java, ei ga.

⁹Kiro Tupana'gapyrive'ga ruri ji pyri seteve'ġa nde'yja'ga – kiroki seteve'ġa gwereko nhaetingy'a'java'ea tynahēva'ea seteve'ea heka'voga karugwara mbapavava'ea jugwi. Gande'yja'ga ruri ji pyri onhi'iġa ji ve.

—Herejo ji rupi. Kiro ti ji hēa repiukari nde ve cordeiro'jave'ga rembirekohēa. Hēa ti hembireko ga pavēi nehē, ei ga.

¹⁰Kiro ga ji rerohoi Tupana'ga ra'uva ji pojykataturame. Yvytyruhua rehe hehanhuhūva'ea rehe ga ji rerohoi. Paivouhu ihoi yvate yvytyruhua. Ji amame yvytyruhua rehe ga hepiukari ji ve cidade ruvihava Jerusalēmpyryva. A'ero ji hepiagi cidade ihemame yvaga hugwi iyyva ua Tupana'ga hugwi. ¹¹Hendy'jandy'ja cidade herekovo ġwaramo Tupana'ga rendy'java gakatua. Hendy'jandy'ja cidade itakatuhetea ja jasp'e'java'ea cristal'java'ea ipyhava'ea. He'yjuhu hete itambere'ia itakatuhetea rehe. Nanongara ja cidade hendy'ja.

¹²Hehanhuhū cidade rokairungava. Yvovouhu no hokairungava. A'ereki paivouhu hokairungava pukuhua oho yvate. Cidade gwereko portas. Doze ko cidade herekoi portas. Portas pyri ġa naġanani opyta dozeve'ġa Tupana'gapyrive'ġa. Portas nanani gwereko aherakykwepohara'ġa ndera ojihe. Israelva'ea ra'yrava'ea rakykwepohara'ġa ndera ko ahera'yrava'ea rera. Doze ko ġandera a'ero. ¹³Kwara pora koty cidade gwereko trēs portas. Nhimbya koty cidade gwereko trēs portas. Tyapyra koty cidade gwereko trēs portas. Kwara kia koty cidade gwereko trēs portas.

¹⁴Cidade rokairungava oko dozeve'ea rehe hokairungava pyhykava rehe itauhua apopyra rehe. Hokairungava pyhykava rehe nhaporemo oko ikwatijara. Ikwatijara e'i dozeve'ġa ndera pe cordeiro'jave'ga moirũhara'ġa ndera pe. Gandera nanani oko hokairungava pyhykava rehe.

¹⁵ Kiroki ga onhi'ĩ ji ve – gaha gwereko ta'akwarete'ia ouro apopyra a'ea pyvõ ti ji taha'ã ikwahava ipukuhua javo cidade pukuhua portas pukuhua no cidade rokairungava pukuhua no.

¹⁶ Ojo'jajo'jaime cidade rova pukuhua kwara pora koty nhimbya koty pavêi tyapyra koty pavêi kwara kia koty pavêi. Cidade rova pukuhua ga ha'ãha'aği ta'akwarete'ia pyvõ nha'angava pyvõ. Paivouhu ihoi ojipejiva'ea pukuhua cidade rova pukuhua ogwovo dois mil e duzentos quilômetros. Cidade yvovouhua pukuhua oko cidade rova pukuhua ja. A'ereki paivouhu oho cidade yvateuhu no ogwovo yvovouhuro dois mil e duzentos quilômetros no.

¹⁷ Cidade rokairungava nhanamuhũa ga ha'ãha'aği. Nhanamuhũa pukuhua ko sessenta e quatro metros.

Nahã Tupana'gapyrive'ga ha'ãha'aği. Ojo'ja nha'angava Tupana'gapyrive'ga apoa yvyakotyve'ga apoa pavêi.

¹⁸ Cidade rokairungava ko itakatua apopyra jaspe apopyra. Cidade ko ouropyryva nhaporemõ japopyra – kiroki ouro nomombaraviva'ea. Nurã ouro oko vidro ja – kiroki vidro nomombaraviva'ea. Nurã ji hepiagi ouro yvytera pype. ¹⁹⁻²⁰ Cidade rokairungava oko hokairungava pyhykava rehe ita apopyra rehe dozeva'ea rehe. Hokairungava pyhykava mbojigwahava ko itakatuheteparavuhua. He'yjuhu hete itambere'ia itakatuhetea rehe. Hokairungava pyhykava nanani oko itakatuhetea. A'ea ko nahã:

Ojipea ko jaspe.

Ojipea ko safira.

Ojipea ko ágata.

Ojipea ko esmeralda.

Ojipea ko sardônio.

Ojipea ko sárdio.

Ojipea ko crisólito.

Ojipea ko berilo.

Ojipea ko topázio.

Ojipea ko crisópraso.

Ojipea ko jacinto.

Ojipea ko ametista.

A'ea nhaporemõ ko itakatuhetea rera – kiroki itakatuhetea oko hokairungava pyhykava.

²¹ Doze ko cidade herekoi portas. Portas oko pérolas. Doze portas ko doze pérolas a'ero. Pehea cidadepeva'ea ko ouropyryva nhaporemõ japopyra – kiroki ouro nomombaraviva'ea. Nurã ouro oko vidro ja – kiroki vidro nomombaraviva'ea. Nurã ji hepiagi ouro yvytera pype.

²² Ji ndahepiagi ġajatykahavuhua Tupana'ga mboheteheva cidade pe. Ndogwerekoi reki. A'ereki Tupana'ga ipopoakaheteve'ga yvyakotyve'ga nduvihavuhete'ga ġahoheve'ga – gaha tuhẽ opyta upa ġa pyri cidade pe cordeiro'jave'ga pavêi. Nurã ndatekwava'javi cidadepeve'ga hoa rehe ojatykahavuhua pype. A'ereki ġa ga mbohete gwekohai pe nhaporemõ cidade pe.

²³ Ndatekwava'javi kwara rendya rehe cidade pe. Ndatekwava'javi jahya rendya rehe cidade pe no. A'ereki Tupana'ga hendy'jandy'ja imbokojahupava. Cordeiro'jave'ga ko cidade ryapehavamo. ²⁴ Yvyakotyve'ga gwyrive'ga ti hepiakatui okovo kojahuro ġwaramo. Yvyakotyve'ga nduvihavuhu'ga nduri cidade pe nehẽ Tupana'ga mboheteavo heruerua oapoakatukatua cidade pype nehẽ.

²⁵ Tupana'ga ti nohovapytymukari tuhē cidade portas nehē. A'ereki nane'ymi arimo pevo. Naypytuni ti cidade pe nehē.

²⁶ Yvyakotyve'ga nduvihava'ga nduri nehē Tupana'ga mboheteavo nehē heruerua oapoakatukatua cidade pype.

²⁷ Nduri tuhē ti cidade pype ndapyryvive'ga okote'varuhuve'ga pavēi i'mbeve'ga pavēi. Ojipe'ga Tupana'ga gwereko gandra livro pype. Gahā ti uhu cidade pype nehē. Livro ko cordeiro'jave'ga apoa. A'ea pype Tupana'ga okwatjaripe gandra tuhu ti ga ji pyri upa okovo avuirama nehē javo – kiroki ga ojiko ga rehe.

22

Paranauhūa ko ahemongohava

¹ Kiro Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga hepiukari ji ve paranauhūapyryva ahemongohava. Ikatu hete vidro ja. Typy katu hete ko paranauhūa. Ahepia hete ji ypya a'ero. Ohē paranauhūa Tupana'ga apykavuhua hugwi. Perope cordeiro'jave'ga oapy Tupana'ga pyri oina. Ga oko aheruvihavuhuhetero oapyga.

² Pehea pyteri pe i'ami cidade pe yva ahemongohava. Yva o'ā paranauhūa rembeyvyrimo no kokoty rovai kikoty rovai no. Dozeva'ea ojoparavuhuva'ea ko yva'ia yva rehe. A'ereki mēs nanani ko ipotyramo ojipea yva'ia. Yva rohova ko yvyakotyve'ga gwyriveve'ga pohağa ohoheteavo jupe.

³ Pevova'ea pe nhaporemō pevove'ga pe nhaporemō po ti Tupana'ga nde'i nehē: “Ite'varuhu po ti nde ve nehē.” A'ea rūi po ti ga ei nehē.

Cidade pe ti Tupana'ga rekoi oapyga oapykavuhua rehe okovo ganduviavuhuhetero cordeiro'jave'ga pavēi nehē. Ganhi'iğa rupi ti Tupana'gareheve'ga ndekoi ga mboheteavo nehē. ⁴ Tupana'ga rova ti ga hepiagi nehē. Gwetovapya rehe ti ga gwereko garera nehē. ⁵ Naypytuni ti cidade pe nehē. Ndatekwava'javi ti lamparina rehe nehē. Ndatekwava'javi ti kwara rehe nehē no. A'ereki Tupana'ga ganduviavuhuhete'ga ombokojahu ga pe. Yvyakotyve'ga nduvihavamo ti ga ndekoi avuirama nehē.

⁶ Kiro Tupana'gapyrive'ga ei ji ve:

—A'ea nhaporemō ko a'itituhēva'ea. Pyry hete ahe heroviari a'ea a'ero. Tupana'ga oko onhi'iğa mombe'uhara'ğa pojkaharetero pyryve'ğa pojkaharetero. Gaha e'i ojipyrive'ga pe ga mondovo: “Eho ti imombe'gwovo aere'iva'ea jireheve'ga pe ikwahavuka ga pe nahā ti nehē javo,” ei Tupana'ga, ei Tupana'gapyrive'ga ji ve.

Nambegwei ti Jesus'ga rura'javi nehē

⁷ —Pehendu ti! Nambegwei ti ji rura'javi nehē, ei Jesus'ga. Pyry hete ga pe – kiroki ga gwendu katu nhirembikwatijarukara João'ga pe aere'iva'ea mombe'uhava, ei Jesus'ga.

⁸ —Jihi Joāramo ahepia tuhē Tupana'gapyrive'ga rembiepiukara. Ji ahendu garemimombe'ua no. Henduvame hepiaga ji nhinoği Tupana'gapyrive'ga pya pyri tambohete ti ji ga javo – kiroki ga gwepiuka ji ve aere'iva'ea.

⁹ A'ero ga ei ji ve:

—Terenhinoği ji pyri ji mboheteavo. Tupana'ga ti embohete! ei ga. Ji ko Tupana'gapyrive'ga reki jitekovo ganhi'iğa rupi nde ja. Ji ko neirū'ğa ja no Tupana'ga nhi'iğa mombe'uhara'ğa ja. Ji ko ga ja no – kiroki ga ojiko Jesus'ga rehe okovo garemikwatijarukara rupi – kiroki garemikwatijarukara omombe'u aere'iva'ea. Nurā ji rūi ti embohete. Tupana'ga ti embohete! ei Tupana'gapyrive'ga ji ve.

¹⁰ —Teremimi garembikwatijarukara nde ve! ei ga. Tokwaha pa ti ġa aere'iva'ea nehē. Nambegwei ti nahā nehē, ei ga. ¹¹ Kiroki ġa oko te'varuhu aġwamo – ġa ti toko te'varuhu avuirama nehē. Kiroki ġa tiruahū aġwamo – ġa ti toko tiruahū avuirama nehē. Kiroki ġa oko katu aġwamo – ġa ti toko katu avuirama nehē. Kiroki ġa pyry aġwamo – ġa ti toko pyry avuirama nehē, ei Tupana'gapyrive'ga.

¹² —Pehendu ti! Nambegwei ti ji rura'javi nehē, ei Jesus'ga. Yvyakotyve'ġa ndeaporoġita ġandetakwera ja ji ikwahavipei. Nurā ti ji imondoi ġa pe ġandeaporoġita kwepykava ġandetakwera ja nehē, ei Jesus'ga.

¹³ —Ji ypy ko ako jipe jahykavamo Alfa. Mbapavamo ji ako jahykavamo Ōmega. Jypyva'ero ji ako jipe. Mbapavava'ero ji ako, ei Jesus'ga.

¹⁴ —Pyry hete ġa pe – kiroki ġa Tupana'ga nhi'ipo'ru okote'varuhua momboruka. Nahā ti Tupana'ga ei ġa pe a'ero nehē: “Pe'u ti yva hugwi ahemongohava hugwi. Pejo ti cidade pype no pekiavo portas rupi,” e'i ti Tupana'ga nehē, ei Jesus'ga.

¹⁵ —Ojipe'ġa ki a'e te nduri ipype. Tokiyme ti ġa ipype okote'varuhuheteve'ġa, ipajive'ġa, ndoakwahavive'ġa – kiroki ġa gwereko ġwembireko'ġarūive'ġa, iporujukahara'ġa, ġanembiapopyra mboheteve'ġa, i'mbeve'ġa, ojipe'ġa no – kiroki ġa i'mbe pota jipi. Nanongara'ġa nhaporemo ti ndoki tuhē cidade pype nehē, ei Jesus'ga.

¹⁶ —Jihi ko Jesus, ei ga. Jihi amondo jijipyryve'ga pe pyri tomombe'u ti ga nhinhi'ġa ġa pe javo. A'ero ti pemombe'u garemimombe'ua ojipe'ġa pe – kiroki ġa ojatyka Tupana'ga mboheteavo hendukatuavo ganhi'ġa. Daviva'ea ko nhiremboypya. Ji ko Daviva'ea rakykwepoharamo no. Ji ko jaytata'iuhua ja – kiroki hendy'jandy'ja ko'ema koty, ei Jesus'ga.

¹⁷ Kiro Tupana'ga ra'uva i'ei cordeiro'jave'ga rembirekoruamahēa pavēi:
—Herejo! e'i gara'uva hēa pavēi.

Gahā – kiroki ġa ġwendu Jesus'ga rembikwatijarukara – ġa ti te'i nehē no: “Herejo!”

Gahā – kiroki ġa ojiko pota Tupana'ga rehe imomborukapota okote'varuhua – ġa ti tuhu upa avuirama Tupana'ga pyri nehē i'gwovo yhya ahemongohava nehē. Gay'ua pe ji ei ġajikoga Tupana'ga rehe.

Gahā – kiroki ġa uhu pota upa avuirama Tupana'ga pyri – ġa ti tuhu ojikoga ga rehe nehē i'gwovo yhya ahemongohava ikwepyge'yma nehē.

¹⁸ Joāoramo ji ei ġa momoranduva – kiroki ġa ġwendu Jesus'ga rembikwatijarukara aere'iva'ea mombe'uhava. Ga pe ji ei ġa imombe'urame ojipe'ġa pe Jesus'ga rembikwatijarukara. Po ġa hajiheva'ea mombe'ui a'ea ko Jesus'ga rembikwatijarukara javo no, a'ero ti Tupana'ga imondoi hahya ġa pe nehē – kiroki hahya Jesus'ga omombe'uuka ġwembikwatijarukara pype. ¹⁹ Po ġa nomombe'upavi Jesus'ga rembikwatijarukara ġa imombe'urame ojipe'ġa pe garembikwatijarukara, a'ero ti Tupana'ga ndo'uukari ġa pe yva hugwi ahemongohava hugwi nehē. Ga nombuhurukari ġa cidadepyryva pype nehē no. Nahā ti ga nomombyryvi ġa pe imbuhure'yma ġa pe pyryva'ea. Pyryva'ea Jesus'ga omombe'u ikwatijarukarame ji ve. A'ea ti Tupana'ga nombuhuri ġa pe nehē.

²⁰ Kiroki ga e'i a'ea pe nhaporemo: “A'iti a tuhē!” – gaha e'i no:
—Nambegwei ti ji rura'javi nehē. Na tuhē ti, ei ga.

Kwa. Na tuhē a'ero! a'e ji. Amém! Herejo, Jesus, nhandepojykaharetero, a'e ji.

²¹ Tomombyry ti ga pe me nhaporemo Jesus Cristo'ga nhandepojykaharete'ga, a'e ji.